РПІ/122 Ст
Унив. библиотека
И. Бр. 15636

СРПСКИ СИОН

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ

СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

СА БЛАГОСЛОВОМ СВ. СИНОДА

ГОДИНА III.

1893.

ВЛАСНИК:

ЊЕГОВА СВЕТОСТ, СРПСКИ ПАТРИЈАРХ

Георгије Бранковић

УРЕДНИЦИ:

† СЕРГИЈЕ ШАКРАК НИНИЋ

И

САВА ПЕТРОВИЋ

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У НОВОМ САДУ

У Новом Саду

Издање и штампа Српске Манастирске Штампарије

1893.

САДРЖАЈ

1. Званични део.

Наредба високог кр. уг. министарства унутрашњих дела, издана свима муниципалним властима у погледу затварања школа у време епидемије. Стр. 33.

Наредба срп. прав. народног црк. школског савета, издана свима епарх. школским одборима у погледу управе и надзора српских вероисповедних дечијих забавишта. Стр. 113.

Окружница свима окр. протопресвитерима епархије бачке о пријављивању смртних случајева војничких удовица и сирочади. Стр. 130.

Најпонизнија представка срп. прав. нар. црквеног сабора Његовом ц. и кр. ап. Величанству ради потврде „Уредбе за мировину свештеничких удовица и сирочади". Стр. 161.

Најпонизнија представка срп. прав. нар. црк. сабора Његовом Величанству ради потврде „Уредбе о дотацији источно-православног срп. парохијског и манастирског свештенства, епископа, архиепископа карловачког и митрополита-патријарха српског". Стр. 177 и 197.

Окружница свима окр. протопресвитерима епархије бачке о уплаћивању дужних саборских трошкова и верозаконског прилога. Стр. 180.

Најпонизнија представка срп. прав. нар. црк. сабора Његовом Величанству ради потврде „Мировинске уредбе за народно-црквене чиновнике и професоре у општу срп. прав. митрополију карловачке". Стр. 213 и 229.

Најпонизнија представка срп. прав. нар. црк. сабора Његовом Величанству ради потврде „Уредбе о источно-православним српским школама и заводима". Стр. 245 и 261.

Представка срп. прав. нар. црквеног сабора кр. уг. министарству просвете и црквених послова, којом моли да се угар. XXXVIII. зак. чл. год. 1868. на српске школе у подручју бивше војне крајине распростре и истима вероисповедни карактер поврати. Стр. 277 и 293.

Представка српског прав. нар. црквеног сабора високом сабору краљевина Хрватске, Славоније и Далмације, и високој земаљској влади у Загребу, којом моли, да се земаљски закон од 31. листопада 1888. ревизији подвргне те да се одогућки слободно и самостално отварање срп. прав. вероисповедних нар. школа. Стр. 341.

Званична објава о конашкој школи у манастиру Хопову. Стр. 389.

Наредба српског прав. нар. црк. школског савета у погледу употребе школских књига у срп. нар. школама. Стр. 390.

Представке српског православног Епископата у црквено-политичком питању. I. и II. Стр. 405.

Наредба српског прав. народно-црквеног саборског одбора, упућена епарх. административним одборима, у предмету прикупљања саборских трошкова за прошли и нови састанак сабора. Стр. 437.

Најпонизнија представка саборског одбора, поднесена Његовом Величанству у предмету црквено-политичког програма високог кр. уг. министарства. Стр. 469.

Представка саборског одбора, поднесена г. министру-председнику др Александру Векерлу у предмету црквено-политичког програма кр. уг. министарства. Стр. 470.

Наредба саборског одбора, издана свима епарх. административним одборима у предмету прилога манастирских на издржавање монашке школе у Хопову. Стр. 485.

Високи отпис којим су отворене седнице св. Архијерејског Синода. Стр. 693.

Најпонизнија адреса захвалности св. Архијерејског Синода Његовом цар. и ап. краљ. Величанству. Стр. 695.

Изјава захвалности св. Архијерејског Синода високој кр. уг. Влади. Стр. 696.

Коначна одлука срп. прав. нар. школског савета, донесена у дисциплинарној ствари суспендованога епарх. школског референта темишварског и вршачког г. Димитрија Долге. Стр. 757.

Циркуларне наредбе епархијског школског одбора бачког. Стр. 759 и 773.

2. Посланице, црквене проповеди и беседе.

Божићна посланица високопреосвећеног г. *Нектарија Димитријевића*, епископа вршачког, године 1892. Стр. 1.

Божићна посланица високопреосвећеног г. *Мирона Николића*, епископа шабачког, године 1892. Стр. 49.

Светосавски говор. Говорио у Текелијануму 1893. Лазар Ненадовић. Стр. 88 и 104.

Проповед I. недеље ускрснег поста. Од Тимотија Димитријевића, свештеника у Суботици. Стр. 114.

Проповед III. недеље ускрснег поста. Од Тимотија Димитријевића, свештеника. Стр. 163.

Надгробно слово при опелу Стевана Бошковића, пароха вршачког. Говорио Милутин Трбић, парох вршачки. Стр. 171.

Славска реч. Говорио на вазнесење Христово у Ђурђеву Сергије Попић, јероховах. Стр. 296.

Проповед о важности вере у опште. Од Милутина Гавриловића, свештеника соборског. Стр. 310.

Надгробно слово при опелу Ђорђа Вукашиновића, пароха и окр. протопресвитера вршачког. Говорио Јован Милутиев, администратор парохије вршачке. Стр. 332.

Беседа о Богојављењу, против Назарена. Говорио Јован Димитријевић, парох у Делиблату. Стр. 378.

„Христос васкрс"! Говорио у богословском друштву „Словп" у Карловцима Ђорђе Летић, ученик св. богословије. Стр. 429.

Не судите, да вам се не суди. Проповед Милутина Гавриловића, свештеника у Сомбору. Стр. 556.

О нерелигиозности. Говорио Душан Јабланови̇ћ, свештеник у Панчеву. Стр. 600.

Блажени чистїи сердцмъ, ꙗкw тїи Бога ѹзрѧтъ. Проповед † Михаила Бачића, капелана панчевачког. Стр. 607.

Проповед о разумевању један другога. Од Григорија А. Николића, свештеника у Митровици. Стр. 718.

Проповед на заведење. Говорио Милан Попадић, парох у Војки. Стр. 778.

Проповед на св. Николу. Од Јована Јеремића, пароха бачиначког. Стр. 789.

Божићна посланица Његове Светости патријарха српског Георгија Бранковића 1893. године. Стр. 821.

3. Чланци и расправе.

После сабора. Написао Јован Јеремић, парох бачиначки. Стр. 3, 23, 34, 53, 83, 101, 120, 137, 154, 168, 184, 203, 221, 238, 249, 269, 283, 297, 316, 329, 347, 364, 383 и 395.

Религиозна сумња. По Хетингеру од Николе Мановловића, пароха у Болчу. Стр. 6.

Реч-две на чланак: „потреба уважања наразтворених поучења у св. цркви" у „Срп. Сиону" бр. 49. Од пароха Богољуба Мирковића. Стр. 9.

Удружење свештеничко. Од Ј. Ј. Стр. 17.

Дарвинизам и морал. Написао Јустин М. Стр. 20.

Монашка школа. Од Цр. — Стр. 29.

Како да решимо питање о нашем проповедништву. Од Отњеслава. Стр. 37 и 57.

Други међународни старо-католички конгрес у Луцерну. Од М. — Стр. 40.

Може ли се навести реченица јеврејске вероисповести? Стр. 52.

Поповска кана. Од Лазара Богдановића, пароха парађинског. Стр. 60.

На почетку стотините године. Написао прота Јован Вучковић. Стр. 65.

Слава митрополиту Стевану Стратимировићу! Од Сергија Шакрака Нинића. Стр. 70.

Треба ли нам богословско сјеменште? Од прота Јована Вучковића. Стр. 74 и 86.

Свештеничко удружење I—IV. Написао — Ђ—h. Стр. 81, 97, 115 и 133.

Нешто о „знаменовању деце". Од Стевана Стевановића, пароха. Стр. 91.

Црквено-народно лечилиште. Од Ј. Сентиванца, свештеника. Стр. 130, 152 и 166.

Одговор на питање из пастирске праксе. Како и где се обавља „знаменовање деце"? Написао Златоје. Стр. 140.

„Опет о удружењу свештеничком". Од Јована Јеремића, пароха. Стр. 147.

Свештеников положај у цркви и црквеној општини. Написао Никта Поповић, парох петровоселски. Стр. 156, 169 и 187.

Упознајмо зло — и лечимо га у основи! Написао Отњеслав. Стр. 181.

Одговор на питање из пастирске праксе. Може ли један свештеник на два места, у две цркве служити било обичну, било пређеосвећену литургију? Од Златоја. Стр. 189.

Епархијски проповедници, њихови противници и питање нашег проповедништва. Од Јована Јеремића, пароха. Стр. 215 и 233.

Српско православно пјеније карловачко. Написао Лазар Богдановић, парох парађински. Стр. 231, 248 и 266.

Срп. прав. парохије и народ у бачкој епархији. Од С. Ш. Н. — Стр. 264 и 278.

Још једну у завршк. Од пароха Богољуба Мирковића. Стр. 281.

Грађански брак, наша црква и њена Јерархија. Од Ј. Ј. — Стр. 309.

Нека се чује и моја још једна реч. Одговор преч. г. Јовану Јеремићу. Од Владимира Димитријевића-Отњеслава, студ. богословије у Черновицн. Стр. 314, 327 и 345.

Црквено-политичке реформе — и наше епархијске скупштине. Стр. 325.

Положај нашег свештенства према црк. полит. реформама. Стр. 343.

Области истине. По Хетингеру од Николе Мановловића, пароха. Стр. 357, 373, 392, 422, 441, 489 и 508.

Да ли црквени одборници имају право гласања при избору пароха? (На част г. Дим. Руварцу, проти и пароху земунском, а на науку и њему и свакоме кога се тиче.) Од Црнорисца Храбра. Стр. 360.

Разлика између чудеса старозаветних и чудеса Исуса Христа и његових апостола. Написао Тимотије Димитријевић, капелан у Суботици. Стр. 380 и 424.

Оснивање монашке школе у манастиру Хопову. Од Сергија Шакрака Нинчића. Стр. 391, 409, 421, 438, 453, 472, 487, 504, 537, 549 и 629.

Манастирска штампарија. Стр. 411.

Одговору — за невољу одговор. Од Јована Јеремића, пароха. Стр. 443.

Нацрт за катихетичке беседе. Од Јована, епископа смоленског. С руског превео Вељко Маросављевић, свршени богослов. Стр. 455, 473, 490, 510, 524 и 544.

Српске гимназије у школској години $189^2/_3$. Од С. М.— Стр. 458 и 475.

Је ли нашем свештенству потребно удруженье. Написао —ић. Стр. 501. и 517.

Је ли подизање руку на литургији у православној цркви источног поријекла и је ли правилно у обредима наше цркве? Од О. Стр. 505.

Нешто о прошлости православних цркава у Шајкашкој. Написао А. Ђукић. Стр. 519 и 540.

Свештеничко удруженье и наши народно-црквени послови. Од Јована Јеремића, пароха бачиначког. Стр. 533.

У спомен св. Ани, матери богородичиној. С француског превео Ђорђе Летић, богослов. Стр. 545 и 559.

Свето писмо као најстарији шисмени споменик у светској литератури. Написао Тимотије Димитријевић, свештеник у Суботици. Стр. 551, 565, 584, 597, 613, 631, 646, 661 и 678.

Православни елеменат у западном богословљу и препорођај му у најновије доба. По руском од Стевана Стевановића, пароха у К. Сентивану. Стр. 558, 570 и 590.

Римокатоличке иконе у нашим храмовима. Написао Јован Гавриловић, свештеник у Десци. Стр. 572.

Тајна човечије среће. По руском од Григорија А. Николића, свештеника у Митровици. Стр. 588.

Реч две о данашњој православној цркви бугарској. Од Л. Б. — Стр. 616.

Православни румунски богословски факултет у Черновици. По проф. И. Огичулу написао Владимир Димитријевић, студент прав. богосл. факултета у Черновици. Стр. 618, 635, 649, 663 и 683.

О створењу света. Од дра Ф. Х. Рајца. Превео Ђорђе Летић, богослов. Стр. 623, 638 и 654.

Празник сеница у Јевреја. С руског превео Ђорђе Ил. Бога, свештеник јарковачки. Стр. 668, 685 и 701.

Је ли дозвољено да се у православној цркви употребљавају поред воштаних друге какве свеће? Написао Златоје. Стр. 680.

Кад треба, нек и — буде! (Једна исповест у очи свештеничке скупштине.) Од Н. Стр. 696.

Поклон Вићентију Јовановићу, архиепископу-митрополиту српском у ман. Раковцу 23. октобра 1893. Од М.— Стр. 698.

Живот и радња Вићентија Јовановића, архиепископа српског и митрополита београдског и карловачког. Од Димитрија Руварца, пароха земунског и почасног протојереја. Стр. 712, 731, 744 и 764.

Истина бића Божјег. Од Макарија, митрополита московског. Превео Иван Мажиревић. Стр. 715 и 738.

Књига о храму — Симеуна, митрополита солунског. Превео Лазар Богдановић, парох варадинско-велико-кањижки. Стр. 736, 766, 780, 798, 805 и 826.

Мисли о хоралу. Написао Владислав Весели-новић, свештеник у Сарованди. Стр. 774.

Наше црквено проповедништво. Од В. В. Стр. 791.

Спиридон II., патријарх антиохијски. Од Л. Б. — Стр. 794.

О животу св. апостола Павла с погледом на време обраћања Галаћана у хришћанство. Од Ј. Х. Фишера. Превео с енглеског Ђорђе Летић, богослов. Стр. 808 и 830.

Божићна ноћ. Од Л. Б. — Стр. 828.

4. Различни састави.

Говор Стевана В. Поповића, посланика среза арадског, у седници срп. прав. народно-црквеног сабора 12. нов. 1892. Стр. 12, 27 и 41.

Молба свима окр. протопресвитерима српске прав. митрополије карловачке о достављању статистичких података. Од Сергија Шакрака Нинчића. Стр. 28.

Поштованим читаоцима и претплатницима „Српског Сиона“. Стр. 32 и 210.

Опис прав. српских и романских парохија у протопресвитерату арадском крајем 1892. године. Од јереја С. П. Ј—ћа. Стр. 62.

Стогодишњица карловачке богословије. Стр. 107.

Карловачко „Благодејанје“. Од јеромонаха Сергија Попића. Стр. 109.

На будимске епархије. Допис од — р. Стр. 123.

Статистички податци о прав. веронси, школама, учитељима, учитељицама и ученицима у протопресвитерату арадском. Од јереја Ср. П. Ј—ћа. Стр. 126.

Српском народу. Проглас одбора за прославу стогодишњице срп. прав. велике гимназије, срп. прав. богословије и патријаршијског благодејанија у Карловцима, као и њихових добротвора. Стр. 145.

Зашто и како треба наше свештенство да подупире развитак пчеларства. Од Ивана Мажиревића, богослова. Стр. 201 и 219.

Списак срп. прав. црквених општина и број народа у протопресвитерату панчевачком крајем 1892. године. Од Саве Стојшића, окр. протопресвитера. Са пропратницом од С. Ш. Н. — Стр. 205.

Говор посланика проте Манојла Грбића у седници срп. прав. нар. црквеног сабора 11. новембра 1892. — Стр. 253, 271, 287, 302 и 318.

Баноштар: сувишна бојазан и узалудна радост. Стр. 294.

Јавна молба мехалске срп. црквене општине ради добровољних прилога за откуп цркве. Стр. 307.

Са скупштине „друштва за потпомагање удовица и сирочади свештеничке“. Допис из горње Крајине. Стр. 349.

Боравак преосв. г. Епископа Мирона у Беловарју. Допис од Ј. Х. — Стр. 385.

Владика Михаило у доњој Лици. Допис од П. М. К. — Стр. 398 и 426.

Одлуке свештенства протопрезвитерата старобечејског у предмету црквено-политичких реформа. Стр. 444.

Прослава педесетогодишњега свештенослужбовања митрополита буковинско-далматинскога. Од Отъеслава. Стр. 457.

Свештенички збор протопрезвитерата панчевачког. Допис од Д. Ј. — Стр. 476.

Епископ Михаило у горњој Лици. Допис од И. —. Стр. 491.

Са опела. Сажалне стихиве св. Јована Дамаскина. У стихове сложио Нв. М. Поповић. Стр. 526.

Писмо с пута из пакрачке дијецезе. Крижевци и Умјати. Допис од Л. Б. — Стр. 575.

† Сергије Шакрак Ивић, патр. синђел и уредник „Српског Сиона". Од М. — Стр. 581.

Његова Светост преузв. г. патријарх Георгије у Ст. Сивцу. Од † Стр. 604.

Државни учитељски мировински фонд. Од Ла . Стр. 606.

† Леонтије, митрополит московски и коломенски. Од Л. Б. — Стр. 608.

Његова Светост, преузв. г. патријарх Георгије у Вуковару. Од † Стр. 622.

Записник збора српско-православног парохијског свештенства протопрезвитерата сомборског 23. сент. 1893. — Стр. 637.

Пчеларство у монашкој школи. Од Ивана Мајпиревића, богослова. Стр. 641.

Позив у седницу „одбора за припрему радњу око остварења свештеничког удружења". Стр. 645.

Мало ваше — пажње. Од Власкоја. Стр. 651.

Записник седнице збора срп. прав. свештенства сакупљеног на свештеничкој исповести у манастиру Ковиљу 23. сент. 1893. — Стр. 652.

Позив српском прав. свештенству обојега реда на свештеничку скупштину у Новом Саду 4. и 5. новембра 1893. — Стр. 677.

Закључак скупштине целокупног срп. прав. свештенства митрополије карловачке 4. нов. 1893 у Н. Саду. Стр. 709.

Одлука конференције срп. прав. свештенства скупљеног 4. нов. 1893 у Н. Саду. Стр. 710.

Тражимо Бога. Песма Милутина Трбића, свештеника у Врнцу. Стр. 714.

Поверења Његовој Светости, преузв. г. Георгију Бранковићу, патријарху српском, од сто десет најстаријих Срба од 50 до 90 година у Бачком Петровом Селу. Стр. 717.

Правила удружена православног српског свештенства у митрополији карловачкој. Стр. 725 и 741.

Говор Јована Јеремића, пароха бачиначког и протоавесника, као одборског известиоца, којим је отворио генералну дебату о „нацрту правила за свештеничко удружење" у свешт. скупштини 4. нов. 1893. Стр. 728 и 747.

Изасланство свештеничке скупштине пред Њ. Светости Патријархом српским. Од =. Стр. 734.

Извештај са прве свештеничке скупштине, држане 4. нов. о. г. у Н. Саду. Од =. Стр. 749.

Ради истине. Од Јов. Јеремића, пароха Стр. 782.

Освећење цркве у манастиру Бесчину. Од Сергија Попића, патр. каделана. Стр. 796.

Да кажемо и — своју. Од Јована Јеремића, пароха. Стр. 799 и 814.

Поверења Његовој Светости г. Георгију Бранковићу, патријарху српском, од српске прав. црквене општине станишићке. Стр. 810.

Освећење монашке школе у манастиру Хопову. Од =. Стр. 811 и 833.

Поверења Његовој Светости г. Георгију Бранковићу, патријарху српском, од српске прав. црк. општине шиндорске. Стр. 833.

5. Читуља.

Андрија Петровић, протојереј и парох врадски, 112.

Захарије Поповић, протојереј зетско-подгорички, 143.

Стеван Бошковић, парох врначки, 171.

Симеон Стефанац, парох адаљски, 193.

Павле Н. Јовановић, протојереј и парох сиринки, 227.

Коста Миљевић, парох дољански, 291.

Ђорђе Вукашиновић, окр. протопрезвитер врначки, 332.

Гедеон Петровић, игуман ман. Ораховице, 337.

Филимон Фрањчевић, игуман ман. Режевића, 337.

Петар Петровић, парох вартолешки, 368.

Никола Мандукић, бележник епархије врначке, 369.

Душан Писаревић, парох румски, 415.

Платон Николић, администратор манастира Фенека, 446.

Тома Милојевић, парох жогорићки, 495.

Мирон Панајотовић, јеромонах и војнички свештеник, 512.

Михајло Крајачић, парох велико-вучићански, 577.

Сергије Шакрак-Ивић, патр. синђел и уредник „Срп. Сиона". 581.

Стеван Кукић, парох у Бушићу, 594.

Јефтимије Јованович, парох тарашки, 657.

Платон Стојачковић, игуман ман. Бођана, 674.

Данило Перишић, парох обровачки, 706.

Исидор Бастић, администр. парохије гложанско-чебске, 768.

Витомир Јојкић, лични пословођа новосадски, 768.

Јеротеј Белић, јеромонах манастира Ласка, 835.

6. Листак: Белешке.

Епархијска конзисторија горњо-карловачка, стр. 15, 93, 224, 334, 478, 592, 689; наредбе и расписи вр. уч. министарства просвете 31; Набор и потврда пароха у Врнцу 31; Набор свет. пар. поломника у Башаиду 31; Бројно кретање нашег пароха у В. Кикинди 31; Како се штују наредбе 45; Римо-като-

лички одбор 15-риде у В. Пешти 46; Ђурђеви Ступови 46; Одликовање 46, 414, 594, 642; Књижевни одбор „Матице Српске“ 46, 274, 461, 528, 643; Избор пароха у Негославцима 63; Архидијецезална конзисторија 79, 193, 291, 386, 477, 593; Архидијецезални административни одбор 78, 192; Личне вести 79; Распоред седница епархијске управе бачке 79; Прелаз у православље 79, 368, 446, 672, 739 и 802; Епарх. конзисторија темишварска 92, 172, 241, 322, 400, 511, 608, 655; Епарх. административни одбор темишварски 93, 173, 242, 322, 401, 511, 609, 655; Награде „Школског Листа“ 93; Школски савет 94, 226, 626; Распоред седница епархијске управе вршачке 94; Епарх. конзисторија бачка 111, 225, 336, 415, 494, 561, 656, 754 и 817; Епарх. административни одбор бачки 110, 335, 414, 494, 656, 753 и 817; Одбор за прикупљање прилога за подизање споменика митрополиту Стратимировићу 127; Први извештај о стању друштва за потпомагање удовица и сирочади срп. прав. свештенства горњо-карловачке епархије 127; Добровољни прилози на споменик митрополиту Стратимировићу 143 и 193; Распоред седница епархијске управе будимске 143; На епархије будимске 159; Избор пароха у Сиднеју 193; Одликовање Његове Светости патријарха српског Георгија 208; Одликовања свештенства у архидијецези карловачкој и епархији бачкој 208; Епарх. административни одбор горњо-карловачки 209, 414, 527, 609, 754; Избор пароха у Иригу 226; Избор пароха у Долову 226; Исповест срп. прав. свештенства земунског протопопијата 242; Калуђерски збор 256; Највеће срп. прав. црк. општине у митрополији карловачкој 274; Свештенички удовички фонд епархије бачке 306; Српска учитељски конвикт 323; Пенија на срп. прав. богословском училишту у Карловцима 336; Српске школе у Турској 336; Мировински завод за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке 350; Радја обавештаја 352; Архијерејска литургија у манастиру Раваници 413; Рукоположења 193, 413, 626, 690, 705; Др. Душан Ружић 415; Епархијски школски одбор бачки 430; На црквене хронологије (како се налази кад нада Ускрс) 431; Српска црквена општина у Бечу 446; Велимир Лукић, парох 446; 50-годишњи јубилеј протојереја и пароха српско-штебејског Георгија Михајловића 478; Окружница архидијецезалне конзисторије 493; Захвалница срп. црквене општине у Далу Његовој Светости патријарху Георгију Бранковићу 527; Објава и позив о монашкој школи 561; Словенски језик и службе у римо-кат. цркви у Црној Гори 562; Патронат монашке школе (избор професора и питомаца) 577; Парастос вел. Сергију Шакраку-Нинићу 594; Освећење нове срп. прав. цркве у Бечу 594, 673 и 785; Нови митрополит московски Сергије 594; Црквено сједињење старо-католика с православном црквом 594; Бугарски митрополит Климент 594; Главна скупштина „Матице Српске“ 609; Књижевно одељење матично 610 и 802; Избор пароха у Вршцу 625; Именовање 626; Српска учитељска школа у Сомбору 626; Богословско књижевно друштво „Слога“ 642; Митрополит српски Михајло 642; Свештенички удружење у краљевини Србији 642; 40-годишњи јубилеј Николе Т. Вукићевића 643 и 705; Прилог богослов. друштва „Слоге“ 643; Саборски одбор 672; Избор пароха у В. Мучни 673; Нова епископија 673; Дар од 1000 фор. срп. црквеној општини у Броду 673; Велики народни добротвор Константин Вучковић 673 и 690; Српска православна црква на светској изложби у Чикагу 673; Друштво св. Саве у Гор. Карловцу 674; Св. Архијерејски Синод 688; Седница одбора за припремну радњу око удружења свештеничког 688; Две нове руске цркве у Бечу 689; Окружница митрополије црногорске у погледу новчане свештенства 689; Добротвор кулинске српске црквене општине 690; Скупштина свештеничка 705 и 721; Ступио у монашки чин В. Зеремски 705; „Српско-источна општина“ у Трсту 706; „Словенско друштво за узајамно потпомагање у Москви“ 706; † Лука Николић 706; Именовање професора у богословији београдској 722; Именовање професора у богословији рељевској у Босни 722; Ђорђе Летић питомац 722; О цетињском Октоиху 722; Стање осм. хрватско-славонске учитељске мировинске закладе за 1892. г. 739; Књижевна и уметничка награда 739; Освећење крста у Руми 768; Освећење цркве у Жабљаку у Црној Гори 768; Учитељи основних школа у краљевини Србији 768; О православним Србима у Петроварадину 786; Српска учитељска школа у Г. Карловцу 786; Архијерејска литургија 802; Монашка школа у Хопову 802; Духовни концерат у Панчеву 802; Прав. српска богословија у Београду 802; Избор протопрезитера у Вршцу 835; Нови српски православни архимандрити 835.

7. Књижевне вести, оцене и прикази, нове књиге: Стр. 47, 63, 94, 95, 174, 209, 255, 353, 386, 446, 460, 578, 594, 626, 643, 658, 674, 691, 707, 755, 768, 769, 770, 818 и 835.

8. Јавне захвалности: Стр. 63, 128, 307, 353, 691, 723, 755, 770, 786, 817, 818.

9. Одговори Уредништва: Стр. 243.

10. Исправци: Стр. 307 и 739.

Осим тога: у сваком броју: разна **огласи, објаве и стечајеви,** и у поменим бројевима *објаве администрације* и т. д.

ГОДИНА III. БРОЈ 1.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 3. ЈАНУАРА 1893.

НЕКТАРИЈЕ

по божијој милости православни Епископ вршачки, белоцркванскі, панчевачки, и т. д.

Свему пречасном свештенству и васколиком богочастивом народу Епархије вршачке благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, а од Нас Архијерејски поздрав и благослов!

„Рождество Твое Христе Боже наш, возсія мірови свѣтъ разума.“

На освитку данашњег тајанственог благдана, сваки се међу нама одраслијима живо мора сећати, с' каквом смо радошћу ми као деца дочекивали „Божић“, и како смо после свете службе Божије, при свечано опремљеној трпези, уз горућу воштаницу, ломили чесницу, и са својим родитељима весело појали: Рождество Твоје Христе Боже наш?

Ми смо се тада радовали и веселили, без да смо као деца могли да схватимо: шта је Божић? какав ли му је значај и за нас, и за цело човечанство?

Ми смо онда у детињској невиности само осећали, без да смо за узрок и разлог питали, да је то баш наш, дечији и наших родитеља главни празник, те смо му се радовали, простодушно и невино, али усрдно.

Кад смо одрасли, и у светој се вери својој поучили, па, ко је имао прилике и повесницу развитка човечанства пролистати, схватили смо, и уверили смо се, да је Бо-

жић, — јер се данас Бог у виду младенца на земљи појавио, — заиста прави и најглавнији дечији и породични празник, али смо уједно схватили и увидели, да је Рождество Христово и за цело човечанство највећи и најзначајнији дан, јер је данас Отац небесни по неизреченој милости и љубави својој према нама, равнољубљеној деци својој, послао самог једнородног Сина свог, да заблудели род човечији, из таме у светлост, из погибели на пут спасења изведе!

За то света црква наша данас у духовној радости кличе: рођењем Твојим Христе Боже наш, сијнуло је свету светило разума!

Божанствена наука, данас рођенога младенца Христа, то је то светило разума, које је целом човечанству за сва времена и места засијнуло, јер је нов правац и темељ развитку човечијем дало.

Све знање и наука сва култура и цивилизација, и све, са чим се данашњи просветни век поноси, све то има корена свога у тој божанственој науци Спаситељевој.

Што се поред свега тога, толике беде и невоље у свету налазе, томе није крива наука Христова, него смо ми сами криви, јер, ма да увиђамо и признајемо спасавајућу моћ те науке, ипак јој не следујемо доследно и са чврстом вољом, него је за љубав трепутне личне користи или угодности, у многим и многим приликама, на нашу трајну штету и невољу заостављамо и заборављамо.

Кад не би било тако, као што на жалост јесте, него кад бисмо се ми у свему строго држали науке Хростове, и тачно вршили њоме прописане заповеди Божије, зар би онда могло бити међу нама толико раздора и нелоге, толико зависти, злобе и накости, толико лажи, обмане и преваре, толико саможивости, себичности и немилосрђа, једном речи: зар би онда могло бити тако мало побожна чувства и моралне свести, као што баш у данашњем друштву, са тугом и болом у души, и са стрепњом због будућности, опажамо?

Погледајмо по свету, па ћемо видети, да у оним државама и пределима, које се за најизображеније држе, и које су поглавито у индустрији, трговини и сродним струкама заиста на врло високом степњу, да баш у тима, по изгледу силним државама, поред небројеног блага појединаца, читави слојеви народа, ма да и дању и ноћу у тешком зноју раде и аргатују, не могу ни да се зарањују, а камо ли да деци својој за живот спреме, и будућност и своју и њину колико толико обезбеде!

При тако жалосном стању огромног дела народа, није ни чудо, што се тамо махом шири социјализам, комунизам, анархизам и друге превратне теорије, које иду на то, да државу и цело друштво упропасте.

Колика је у тим државама већ данас та опасност, можемо отуда разабрати, што видимо, да тамо и стучњацима, наученацима и законодавствима то питање најтежу бригу задаје; али лека још не нађоше!

Има их који тврде, да је томе цивилизација крива, која неизбежно отештава живот, јер множи сретства за уживање, те доследно шири и жељу за тим разноврсним уживањем.

Но та тврдња није основана; јер није цивилизација по себи узрок тој невољи, него она осуђења достојна сретства, којима покретачи њени у грабежљивости својој често хоће да се послуже без обзира на Бога и на своју душу.

Човек треба и мора да се усавршује, јер му је то, као разумом обдареном створењу Божијем, позив и задатак; али баш као разумно створење треба у сачовеку да сматра равноправног брата, ког треба, као што то данас рођени Спас учи, да помаже и унапређује, а не да му хотимично шкоди и да га упропашћује.

Да је тамо, да је у опште у свету више љубави, више побожног чувства, и више моралне свести, неби толике беде и невоље у свету владале . . .

Код нас још није друштво тако растројено и подривено, не због тога, што смо ми можда у том погледу бољи и увиђавнији од других, за то, што су наше прилике друге: тамо све грдно, огромно, код нас све скромно, мало.

Но баш за то, што смо мали, те нас и мали потисак срушити може, морамо удвостручити труд, да учвршћимо темељ, на ком је наш опстанак основан, и да се уједно

клонимо свега оног, што би нас на странпутицу завести могло, јер то би нам била скора пропаст.

Ми бар знамо, — то сведочи цела повесница наша, — да је света вера наша православна темељ опстанка нашег, са ког смо се од многих љутих нападаја бранили и одбранили, а то нам јемчи, да ћемо с' њоме и у будуће не само насилне нападаје одбити, него, уз помоћ Божију и поред тврде воље наше, очувати се оних примамљивих утицаја, који испод лепе љуске, за нас отровну језгру скривају.

Овамо рачунам у првом реду напуштање својих, а примање туђинских навика, обичаја и забава; изучавање туђинских, а запуштање и незнање свога лепога језика; учење повеснице и књижевности целога света, само не своје рођене; образовање деце у туђинском, модерном, али не у православном српском духу, и још многе друге наше подобне заблуде, које нас истина лагано и скоро неприметно, али постепено и непрекидно одрођују.

Лако је израчунати, да ћемо, ако се том злу најодлучније не одупремо, на једаред осетити, да нас је, без да смо сили и оружју подлегли, толико понестајало, да се више у народе рачунати не можемо.

Све и свакога молим, да најозбиљније размисли о овој ствари, која је за нас животно питање.

Нарочито молим данас, о Божићу, том дечијем и породичном празнику, родитеље и старатеље, да сав свој труд, и сву своју бригу уложе, да се деца њихова, од тих убитачних утицаја сачувају, а то ће постићи, ако их прво на дому, јер то је најнужније и најважније, а за тим и у школи и ван ње у православном и српском духу образују и тако учврсте, да се кад дорасту и сами чувати узмогу.

То им најпрешније, и у данашњим приликама света дужност и према деци и према вери и према народу.

Ко ту дужност не схвати и строго је не врши, тај не може о себи рећи, да му је данашњим рођењем Христовим сијнуло светило разума.

Поздрављајући усрдно свима данашњи велики и спасителни празник, желим, да озарени светилом разума, живот свој према вољи Божијој удесимо, те да овај свечани дан, као и наступајуће ново лето и свето Богојављење, са свима својима са чистом савешћу свагда радосно и весело дочекујемо и проведемо. Амин.

У Вршцу на Рождество Христово 1892.

Горе споменути смирени Епископ

Нектарије с. р.

ПОСЛЕ САБОРА.

Чекали смо, да нас мину они утисци, што смо их добили за време расправе „народно-црквеног устава“ на нашем народно-црквеном сабору, утисци, који би нам, и против добре воље наше, могли заоштравати перо.

И сад ћемо, да реасумирамо главне моменте те расправе, и да кажемо — своју.

Са станьем, у којем се наша народно-црквена автономија и целокупни живот наше цркве и школе налазио и налази, не задовољаваху се махом сви озбиљни мислиоци и родољуби наши.

Сви су осећали, са болом, притисак постојећег стања и постојећих односаја.

Као један одисај тога притиска исписаћемо речи опозиционог органа, око којега је, по његовим речима, скупљен сав „солиднији“ елеменат у народу. Ево тих речи:

„Можемо ли бити ми задовољни, како су нам уређене црквене општине? Је су ли уређене како ваља?

Како су нам уређене епархије и шта нам цвета у њима?

Како су нам уређени манастири и црквено-народна добра?

Какви су односаји између душепопечитеља и црквених опћина и епархије?

Како нам је удешен склоп целе митрополије и чим је управо заштићен и обез-

*

бећен тај склоп, да га изненадни вали за тренут ока не поруше!?

И како стојимо са автономним властима и органима; наиме како стојимо с' њима у погледу дисциплине, ауктортитета и у опће: у обзиру потребне автономне свести код свих тих органа?

Шта тек да питамо о односају пар. црквене автономије према држави?

Или да се дивимо зар свему том, како је данас и до данас?

Како стојимо са мирским, а како са монашким свештенством?

Како стојимо са радом автономних органа и власти у свакој грани автономног живота?

Или да указујемо н. пр. на тачно извађање прописа о дотирању нашега свештенства? или дивно напредовање манастира и јачање пар.-црквене иметка?

Или да укажемо на школство наше, на ту бедну слику вегетирања?

Шта да рекнемо тек о паплати наших учитеља, професора или чак звањичника код пар. црквених автономних власти?“ („Браник“ бр. 74. од 1892.)

И без одговора на ова страшна питања, приказана је слика наше автономије у истинитим, али и таквим бојама, да од ње и пред њом мора процвилити и шиком поникнути сваки родољуб.

Ни на једној тачци наше автономије и црквено-просветног живота нема дакле светлости и напретка, нема чистине и истине, свуда стагнација и назадак, или мрак и неизвесност, или нерад и заплет, или обмана и — лаж.

Автономија секвестрирана с' поља, а унутри: неспоразум и раздор, тразвица и неповерење, недисциплина, нерад ил' површан рад као продукти крње несхидне организације автономије наше.

„Наша је автономија тако трошна и нашим немаром и злурадњом тако разривена, да су почели сви прави родољуби да очајавају о судби народној, већ се почела губити и нада, да ће се моћи затомити онолике моралне пукотине, које се одуговлачењем и растезањем нашим појавиле на тој згради за ово 20 година дана“. („Браник“ бр. 104.)

„Нама је врло добро познато, колико силних мана и недостатака има у тим нашим (досадањим) уредбама“. (Др. И. В.)

„Наша је автономија обезглављена, осакаћена. Државна је, иноверска власт, постала у многим односима наше аутономије саставни део њезин: трећа инштанција њезина. То је ужасна неправда и брука, и то се мора што пре отклонити“... (Др. М. Михајловић.)

Може ли бити страшније осуде о нашем автономном стању и положају? Може ли бити жалоснијег нам стања и положаја?

Све поменуте изјаве о томе стању и положају нашем у автономној нам данашњој згради — истините су, непобитне.

Народ или управо његова интелигенција, која таквим судом и уверењем претставља наше стање јавном и општем мишљењу, па и пред страшим светом, који се интересује за нас, за наше стање, шта је дужна чинити и по правилима здравога разума и по налозима родољубља?

Дужна је испитати узроке постојећем стању и отклонити их; пропаћи недостатак услова за напредак и унети те услове у организам народног живота и тела.

Опозиција признаје узрок постојећем стању у: немару и злурађу, одуговлачењу и растезању, у манама и недостатцима наших автономних уредаба, у обезглављењу наше автономије.

Логика здравога разума и диктат родољубља налаже јој: да отклони тај нерад, да се мане злурада, да престане одуговлачити и растезати са отклањањем мана и недостатака у автономним нам уредбама, да оглави нашу автономију, да општинама, епархијама, душепопечитељским односајима, склопу целе митрополије, свима автономним властима и органима у нашој автономној згради даде таку организацију, по којој ће дисциплина и функционирање сваког органа бити јасно одређено, зајемчено и омогућено.

Данашње стање не ваља, оно је очајно; па шта да се ради? Шта друго, него треба радикално поправити то стање! То је лежало у задатку свију, па и — опозиције,

либералне и радикалне, без обзира на начине, које би оне пропашле најбољима за тај посао.

Према томе, што нико побити не може, шта је била дужна опозиција да чини, кад је саборски одбор 15-рице изашао пред јавно мњење са својим за сабор спремљеним предлогом: „народно-црквеним уставом“?

Подврћи га својој објективној, стварној критици, анализи својих разлога, техничких и начелних, те спремати се, да у сабор уђе о спорним питањима са свима добромишљеним протупредлозима, исправцима и допунама.

Но место тога, што је чинила опозиција? Пре свега, у заједничкој конференцији саборских одбора (који су излиш сабора), кад је дошло до потпуног споразума и у том споразуму установљен предлог за „народно-црквени устав“, јавно је представник опозиције, један против свију, г. Др. И. Вучетић, да „он већма воли, да не добијемо никаквог устава, него овакав, као што се сада (у конференцији) установио“, и „не само да не пристаје ни у какву солидарност, него отворено изјављује, да ће свагда и на сваком месту радити и борити се против тога предлога, да законом не постане“. (Браник бр. 108.) Зашто? То ћемо видети после.

После закључног говора г. Јагића и чланка у 97. бр. „Новог Времена“ „Нека буде светлост“, садржину којега није г. др. И. Вучетић демантовао, улога његова у одбору 15-рице, па и у конференцији оба саборска одбора, недостојна је човека од начела и водства, недостојна — истинитог патријоте.

Седио је и радио у одбору и пододбору, па у заједничкој конференцији. Пристао је у градњу „устава“ и градио га заједнички. Најпре је „натезао јаче жице“, па онда гласао и за она начела, ради којих после волије и без устава оставити автономију. „Само против начина избора посланика уложио је своје противно мишљење“. И тек кад је видео, да није могао пореметити споразум саб. одбора, тек кад је видео, да ће се без његовог благослова све урадити, кад је и последње питање споразума споразумно решено и без њега, — е онда је тек плануо, изрекао брзу реч, и пустио ракетлу и завоопио у велико звоно.

Г. известилац Јагић испунио је једну и моралну и родољубиву дужност, кад је у своме закључном говору рекао ово: „На славном сабору стоји, да држање г. Илије Вучетића пресуди. Ја поступак његов с моје стране за некоректан сматрам, јер када је већ на процедуру, како да се до споразума дође, формално пристао, то је имао, ма да је резултат држао за исповољан, у одбору 15-рице остати, у погледу спорних питања своје одељено мишљење образложити, и исто као мњење мањине, како у одбору, тако и на овом славном сабору заступати, а никако дискретно саветовање конференције на поље журналистике изнети и наспрам целом предлогу, због пет-шест тачака, опозиционо становиште заузети.“

Није га сабор изабрао у саборски одбор; већ то беше рана за њ. од непребола. Из те ране киптио је бол и гњев. Не хтеде га послушати ни на заједничкој конференцији. То беше рана за освету. Др. И. Вучетић се и осветио. Завоопио је на ларму, на народну погибију; осветио се — народу. Него, — коме? Запамтите — народу!

Свој брзоплети, кивнички и осветљиви поступак г. др. И. Вучетић може правдати, па и оправдати пред својим партизанима, али пред својом бољом савешћу, пред будућношћу народном никад и ничим. Тај поступак његов остаће пега на његовој души и савести, коју неће спрати никакве поверенице и аплаузи партизана.

Он је имао **своју** циљ, **себе самог** пред очима. Он је општу ствар жртвовао **себи**. Да је тако, то ћемо доказати доцније.

У достизавање последње цели своје подметнуо је другог. И ту је опет изишао у пуној слици др. И. Вучетић. За туђа се леђа заклонио.

Његова изјава у конференцији, прописана у онако безазленој форми у 108. бр. „Браника“, имала је другога подметнути под звоно, за које је он повукао.

Та изјава сама по себи, и његови чланци „Јерархија и народ“ (исто само мало друкчије што и чланци: „Пред сабор“) писани су стварно. Али такво писање

изазива умове на расуђивање, а не на ларму, на буру и страсти. Но циљ, коју је срачунао др. И. В. за остварење своје, захтевала је баш ларму, буру и страсти. Др. И. В. није хтео сам собом да их изазива. Мудар ли је! Него је он истурио наивног Малешевића са његовим манифестима, а тиме је хтео да гадну страну својих умишљаја и свога закулисног рада баци на туђа плећа, а он да се може и у саборници пренемагати и правити леп са својим Јанусовим лицем, како не вређа Јерархију и како осуђује недостојно писање о њој.

Постигао је циљ; али заиста он може казати: „ајао! добио сам“.

Изјава његова, — и друга закулисна гуркања уродиће плодом.

Доследна својој традиционалној тактици окомила се опозиција на вишу Јерархију. Жигосала ју и денунцирала живој цркви, целокупном народу, као издајничку, агресивну, „према влади кукавичку, а против народа јуначку“, као „оружје владино“, где „са богато намештеног стола добанује погдекоје мрвице“ световњацима.*)

Заборавила је опозиција, шта је писала пре (бр. 74, 104 и т. д. Браника), па у бенгалској ватри запошљивих и изазивајућих фраза, почела је приказивати народу „обзоре српско-народног живота са врло мутним облацима, који не слуте на добро“ А ти „мутни облаци“ не беху више „обезглављена и осакаћена автономија“, не беху више „трошна и нашим немаром и злурадом разривена автономија“, не беху више „очајна судба народна, изгубљена нада“, не беху више „моралне пукотине одуговлачења и растезања нашег“; не беху више силне мане и недостатци у тим нашим уредбама“... Не. Ти мутни облаци беше: „народно-црквени устав“, предлог одбора 15-рице за расправу сабора спремљен.

И просуше се грдње и памфлети: „издаја, отровно име, врзино коло, несретна начела, ђаволска копита, којом се хоће да згази наша народно-црквена аутономија“. (Браник бр. 120.)

Место дотадање критике и осуде постојећег нам стања, под притиском тог очајног стања и положаја, — ето, то је сад био увод озбиљне, објективне, стварне и патријотичке, за споразумом тежеће јавне расправе предлога одбора 15-рице за уређење наше автономије, која је имала к' споразуму и циљи одвести!

Место да се лађно и без страсти расправно тај предлог, који тежи да се постојеће стање поправи и излечи, да се наша автономија учврсти и омогући; место, да се на добро смишљени приговори донели и начини за споразум смишљали и приготовљавали, он се је народу приказивао као „нож, да њиме посече жиле народне своје автономије, но не само народне автономије него можда и — народне егзистенције“; приказао се као нека неман, рад које ће „друмови пожелети Србаља, ал' Србаља више бити неће“.

Тенор свега беше: договорила се државна власт са Јерархијом, да на уста „устава“ прогута сву православну српску цркву и сав православни српски народ у земљама угарске круне.

Последица такве агитације беху: зборови и протести. Последица зборова, протеста и разбуктаних страсти, била је: либерална опозиција је ушла у сабор везаних руку са — non possumus. (Свршиће се.)

*) И др. И. Вучетић сме у сред сабора рећи, да је „несхватано и непојмљиво сумњичење, да су они расправљали и писали против Јерархије и Јерархију у ону борбу увукли“. Одговорио му је Јовић.

РЕЛИГИЈОЗНА СУМЊА.

(Свршетак).

Поновимо сад још једном у кратко своје дојакошње излагање. Три су узрока, што смо их означили као најобичније и најраширеније узроке религиозној сумњи: лажна представа о суштини и задатку науке, равнодушност и немишљење и најпосле страст. Ми смо их у своме развијању оделили и сваки

посенце посматрали; но они ни по што не искључују један другога, те за то их налазимо у животу уједињене на сваку руку и онда је ту унутарњи расцеп у толико дубљи, борба у толико тежа.

Дојакошње излагање биће довољно, да нас обавести о стању и положају духова, који су се, више или мање, отуђили од хришћанске истине. — Лако је, врло лако сумњати и сумњу протегнути на целокупну област вишега и духовнога живота, на све, што се не може очима видети, ни рукама опипати. Замамљиво је тако олако доћи ма и до привидно вишега образовања. „Воља, да се својим ближњима нешто изванредно каже, највећи је непријатељ природне љубави к истини“, рекао је један славни природњак.[55]) Сумњу, порицање, противоречање не требаш ничим изванредним поткрепљивати, доста је само просто „Не“. „Наши блазирани дечарци“, вели Фајхтерслебен[56]) „мисле одмах да су не знам шта, чим науче, да су вера и величина празне речи и сви људи — осим њих — са свим рђави и глупи“. „Ја сам видео људи“, вели А. де Токвиљ[57]) „који мишљаху да ће своје пужење, пред најсјајнијим властником, поправити својом дрскошћу спрам Бога и који, ма да порицаху све, што је у револуцији слободно, племенито и јуначко, мишљаху ипак, да су верни духу револуције, јер остајаху у неповерењу“.

Кобна је заблуда многих и многих, што одају, нада све, пошту духу порицања, као да познање и поимање није више од непризнавања и нападања. Чудновато! Приговор какога идиоте, који не зна за чудо магнетизма или електрицитета, нити о том што наслућује, није још нико сматран за обиљежје некога особито дубока духа; али на религиозном пољу, које обухвата у себи резултате свега знања и цвет васколикога човечјега образовања, покушава још и дан данас незнање, равнодушност и површност да се заогрће философским плаштом. Тој срамној и болесној страсти, кад се ко таким и сличним средствима узвишује над светином, одговорио је још племенити Силвијо Пелико, пишући у своме писму: „Не стиди се да као Хришћанин станеш уз просте људе. Ако прост свет може и треба да буде религиозан, отуда никако не излази, да је религија проста ствар“.

У млађаном жару, у пуној снази, у крилу среће, кад нас опсењују и замамљују свакојаке страсти, можда се и може причинити, да је лако једном досетком, привидно духовитом примедбом, презрети велика, тешка питања животна — Бог, душа, бесмртност. Но и онда је душа бедна без вере у Бога. Брзо се зар посрче запенушена наслада с пехара живота и не преостаје ништа него мутан, горак талог; брзо се огади човеку живот и постане му тешко, безначајно бреме, које би он радо збацио са себе, кад га не би везивале тисуће веза за њега.

Нико још није истинитије и дирљивије од Ламне-а[58]) опртао судбину душе, која је изгубила веру. „Ишчезне ли из душе вера, која је њу к Богу уздизала и с њим спајала, онда се у њој збива нешто ужасно. Душу вуче, у неку руку, у дубљину њена властита тежина и она тоне, тоне, тоне без престанка, без краја; повлачи још за собом и своју интелигенцију, која је сада откинута од својега порекла и пријања за све, што год сретне на свом путу у дубљину, час с бонм немиром, час опет с неком радошћу, која је налик смеху будале. Мучена свеудиљ неком неутољивом тежњом и жељу за животом, час грамзи за материјом коју узаман хоће да оживи, узаман да одухови и обоготвори, час лети за празним апстракцијама, несталним безобличним сенкама своје маште. Што јој још преостаје од љубави, пре је животињски нагон, него племенито осећање. — Све више способности и снаге омлитаве и леже као у дубоку сну; све оне тајносне моћи у души, које у нама и око нас стварају царство морала, духовни поредак светски, које пипе суштину уну-

[55]) Oerstedt, Der Geist in der Natur. I. стр. 192.

[56]) Sämmtliche Werke. кн. III. стр 18.

[57]) Das alte Staatswesen und die Revolution. Deutsch. Leipzig 1857. стр. 6.

[58]) Discussions critiques et propos divers sur la religion et la philosophie p. 23.

тарњега, правога човека, изумиру све већма и већма и он осећа, с неким болом, који му срце раздире, то полагано умирање своје боље стране. Његова душа гладује, он нема никакве хране за њу; шта да почне? Он убија своју душу, да више не гладује, да више не осећа ту унутарњу муку. Он пати, јер још није доста дубоко пао. Тони, тони све дубље, тони доле до животиње; буди без разума, без духа, без осећања! — Али то он не може. Он носи са собом у најмрачнију пропаст своју човечју природу; откинут од свога средишта, биће он као пробијен брод без крме и весла, бацан тамо амо по неутешном океану ове васељене.“

Заиста не би било вредно живети овим животом; кад не би било за нас никаква вишега, трајна, вечита интереса; била би то каљуга радости у бурету жалости; а што смо урадили и смогли, ако беше само за овај свет, све ће смрт порушити, као куће од карата, што по их деца граде. Али шта ћемо онда, кад се око помути, чула отупе, ова земаљска кућа иструне и дозре за пропаст, кад се смрт стане привлачити, као грабљива звер, која граби свој плен — шта онда? „Дајте ми великих мисли“! — ускликнуо је Херде р на умору. Онда треба човеку великих мисли, за које би се ухватио у опћем бродолому, које га спасавају, које га дижу изнад јаза у који цео видљиви свет потаја и пропада. За то, кад би се десило да говорим каком двоумнику, ја бих му рекао речима највећега и најплеменитијега мислиоца у старом веку, речима Платоновим[59]): „Нити си ти, нити су твоји једномишленици први, који тако мисле о божанству, него је у свако доба, кад више кад мање, било таких, који су патили од те болести. А како сам се ја дружио с њима многима, то ћу ти рећи, да ни један, који је у својој младости порицао божанство, није тако мислио до своје старости. За то се добро размисли, а међу тим не усуђуј се да грешиш против богова“. — Пре него што рекнеш једну реч против истине божје, промисли три пута и десет пута; јер ће доћи дан, а доћи ће на брзо и онда ће изумрети поруга на твојим уздрхталим уснама; доћи ће дан, где ћеш требати Бога и његове вечите истине за пусту, празну, болом мучену душу. „Која је, међу свима Христанству противнима системама“, пита право Монталембер[60]) „икада тужну душу утешила, опустело срце испунила? Је ли икоји од тих учењака икада научио, да сузу утре? Само је Христанство, од почетка времена, обећало да ће људе тешити у неминовним невољама и патњама овога живота, пречишћавањем наклоности, и Христанство је одржало своју реч. Пре него што би се хтело, да се оно чим замени, морало би се почети тим, да се изагна бол са земље“. „Да осветовљена нерелигиозност дуже не подноси“ признао је и сам Хартман[61]). Нека за то сваки верно чува у грудима религиозне светиње. „Јер кад се знаду истине, за које многи дају у Христу скривена блага мудрости и познања, нехотице се човек опомиње онога краља, о коме прича Санчо Панза, како је продао своју краљевину, да набави јато гусака“[62]).

Само је религија суште, које расветљује таму овога земаљскога живота, материнска рука, која балзам лева на сваки бол, божја посланица, која сваку слабост подупире и приводи к Богу, празвору свакe истине.

ПРИМЕДБЕ.

Балмес[63]) је графички исписао судбину двоумникову:

„Религиозна сумња задовољава човека само кад он плива у земаљској срећи, борави мирно само у оном човеку, који је једра здравља и живота, па сматра онај последњи трепутак, кад се душа мора да растане с телом, за врло далек догађај. Али чим наша егзистенција залебди у опасности, чим се појаве болештине, гласници смртни да нас подсете, е страшни час није више далеко, кад нас непредвиђена опасност осети, да лебдимо над јазом ве-

[59]) De Legibus X. p. 888.

[60]) У свом животу сп. Јелисавете. Предговор.

[61]) Die Selbstzersetzung des Christenthums стр IV.

[62]) Шелинг, Vorrede zu Steffens nachgelassenen Schriften.

[63]) Briefe an einen Zweifler стр 12.

чности, као да о концу висимо, онда преостаје скептицизам да нас задовољава, лажно поуздање, које нам је он отоич улевао, претвара се у грозно, страшно непоуздање, пуно пребацивања, страха, бојазни. Онда сумња није више угодна, него почињe да буде страховита; у својој моралној малаксалости тражи онда човек светлости, а не налази ју; зове веру, ал' му се вера не одзива; обраћа се Богу, ал' Бог неће да чује тај његов касни вапај.

„Али да сумња буде љута, грозна мука души, није потребно ни да се човек налази у оном страшном тренутку, где му се поглед помути и поплаши од мрака незнане будућности. И у обичном животу, у сред свагдањих догађаја, осећа човек по тисућу пута, како отров те гује, коју он скрива у својим грудима, све кап по кап пада на његово срце. Има момената, кад добијају наслаге и уживања, кад је сав свет гнусан, кад је живот мрзак, кад човек мучно вуче своје биће у времену, које тромо и споро мили у напред. Тешка чама овладала душом, нека неописана неугодност тишти ју и мучи. Не притискују то дух и не измамљују му болан уздах мучне незгоде и непријатности и јади. То је смртна изнурености, незадовољство са свачим, што је око нас, немила укоченост свију снага. За што сам ја на свету? пита човек. Кака ми је корист оту-да, што сам из ничега постао? Шта ћу ћу изгубити, ако се склоним, да не гледам земљу, која је за ме свенула и спржена; да не гледам сунце, које мени више не сија? Данашњи дан не задовољава, као ни јучерањи; сутрашњи ће бити као и данашњи. Моја је душа жедна уживања, а не ужива га, тражи среће а не постиже ју“.

„Нисте ли већ мучили ту муку тако званих срећних људи, нисте ли трпели тога прва, што точи духове, који се размећу, да су узвишени над другима? Не осећају ли ваше груди никада то очајно гибање? Онда знајте, да је, један међу жалосним изворима очајања, сумња, она празнина у души, која ју узнемирује и мучи, она страшна немаштина сваке вере и сваке наде, она неизвесност о Богу, природи, пореклу и одређењу човечјем“.

„Цео живот је највећи несмисао. И кад човек осамдесет година тежи и истражује, мора опет најзад сам себи признати, да није ништа постигао, ни испитао. Бар да знамо, за што смо на овом свету. Али све је загонетка и остаје загонетка мислиоцу, и још је највећа срећа родити се као глупак“. То не каже нико мањи, него Александар Хумболт (Мемоари).

По „Хетингеру“

Никола Манојловић.

РЕЧ — ДВЕ НА ЧЛАНАК:

„ПОТРЕБА УВАЂАЊА НАРАВСТВЕНИХ ПОУЧЕЊА У СВ. ЦРКВИ“

у „Срп. Сиону“ бр. 49.

„Змај вели: „„сваке службе предичица свој ска и ваљана.““

„Г. Јеремић препоручује епархијске проповеднике. Богољуб Мирковић је против тога и вели, да је сваки свештеник кадар поучити верне „„тумачењем недељних и празничних евангелија.““

То наводи и тако вели брат С. Д-ћ у чланку своме, кога смо наслов навели.

Па збиља, брате С. Д-ћу; ништа више није рекао „Богољуб Мирковић“? Није зар казао још нешто, како је „сваки свештеник кадар поучити верне“?

Но хајдмо даље — доћи ћемо и на то!

Брат С. Д-ћ „довикује“:

„„Malta peĭas!““ и „„не вѣси чесо просиши““ — „брате Богољубе“: кад захтеваш, да наше свештенство „тумачи недељна и празнична евангелија.“

Но оставимо и то на страну и пођимо даље, на запитајмо:

Мора ли свештеник „поучавати верне“?

Да на то питање са „да“ одговори, присиљава брата С. Д-ћа то, што је Христос рекао, управо наложио својим ученицима: „Идите и научите све народе“.

Сад настаје питање: може ли свештеник „поучавати верне“?

Кад већ неко нешто мора чинити, онда је принуђен гледати и старати се, да то и изврши, којим било начином.

На који су и какви су ти начини, на које свештеник може „поучавати верне“?

Ту је проповед Дакле да проповеда.

Но како ће свештеник проповедати, кад му брат Јеремић довикује: „Проповедање је вештина. За вештину није свако рођен. Ни за проповедништво. За то многи и крај воље и крај труда својом проповеђу успеха не постизава“. А свештеник баш случајно „није за вештину рођен“. Или правије — он и не зна, да ли јест, или није „за вештину рођен“ — нико му то није рекао.

Не будући собом на чисто — шта ће радити свештеник?

Не ће проповедати!

Ту је „тумачење евангелија“. Дакле да „тумачи“.

А како ће свештеник „тумачити“, кад га брат С. Д-h страши, да је „тумачење евангелија ствар врло тешка, па и најтежа“, а још к томе и „тугаљива“, те није „сигуран“, да не ће како год „криво протумачити св. евангеље.“

Не имајући свештеник сведоџбе „сигурности“ у џепу, јер му нико ни дао није — шта ће радити?

Не ће хтети, не ће смети „тумачити“.

Шта ће сад?

Има још лека и помоћи. Ето га брат С. Д-h упућује на „читање поучења“; препоручује му, да „после св. причешћа или после „„Ѣзди имѧ . . .““ чита „наравствена поучења“.

Која?

Она, што још — нису преведена и у преводу штампана, и која свештеник и нема!!

Дакле: проповедати не може — не зна, јер није „за вештину рођен“; тумачити не сме — није „за себе сигуран“; „наравствена поучења“ читати није у стању — нема их; а „поучавати верне“ мора: е шта ће сад свештеник?!

Него збиља! Је ли брат С. Д-h у свом чланку изнео какву нову мисао, нов предлог?

Не — није! Његов предлог у самој ствари није ништа друго, него оно исто, што је и „један православни епископ руски“ у својој „пастирској посланици“ своме свештенству препоручио и наложио; а што сам ја у своме чланку „Епархијски и окружни проповедници“ и то у 7. бр. „С. С.“ 1892 навео. Предлог брата С. Д-h према речима, односно препоруци и налогу тога „православног епископа“ јесте оно Вуково: „Опет то, мало дружчије“.

Је ли донета тако?

Да видимо, — да се уверимо!

Шта су управо та „наравствена поучења“, која брат С. Д-h препоручује?

То је зборник проповеди, које су „марљиво сакупљене из св. отаца, најбољих старијих и новијих проповедника“, и које су „скраћиване, да не би дужином пажњу ослабиле“. И те „скраћене“ проповеди имало би свештенство у св. цркви, и у одређено време „читати“. Још је добро напоменути, да би — по суду брата С. Д-h — у тај зборник „благословом св. Синода могла ући и која проповед од наших старијих и новијих проповедника“.

А шта вели „православни епископ“ у својој „пастирској посланици“ своме свештенству?

„Ево вам и штампаних проповеди у књигама најбољих духовних писаца, православних епископа и свештеника, па узмите те проповеди у руке, изаберите сходне за ваш говор, и читајте проповед из књиге.“

Није ли зар то једно те исто; или ако хоћемо: „Опет то, мало дружчије“?

Па како сам и ја — по примеру тога „православног епископа“ — упутио наше свештенство на зборнике штампаних проповеди наших најбољих и признатих проповедника — то не могу довољно да се начудим томе: за што брат С. Д-h то не напомену?! И зар ја нисам — строго узев — нашем свештенству оно исто препоручио, што и брат С. Д-h: књигу — на читај? С разликом само том: што сам ја упутио на књигу, односно на књиге, које већ постоје; а брат С. Д-h препоручује књигу, која тек треба да угледа света! А шта ће свештенство чинити, чиме ће се при „поучавању верних“ испомагати донде, док „наш високопреосвештени епископат не уведе читање наравствених поучења у цркви нашој“ — то брат С. Д-h не рече, и рећи не хтеде! А држим, да је рећи требао; јер тек ваљда не мисли и не препоручује, да наше свештенство, па и оно слабије, до тог времена — ћути, „верне не поучава“?!

Ја за та „наравствена поучења“, која брат С. Д-h препоручује, сво сада правином чујем; а да сам за њих за ранције знао, нема сумње, да бих препоручио, да се исте преведу и штампају и нашем свештенству уруче. А кад то буде, свакако ће та „наравствена поучења“ добро доћи не само „невјежама“, него баш и оним свештеницима, који су у „тумачењу евангелија сигурни“, као и онима који су „за вештину рођени“, и то за онај случај, када због „притиска терета и брига“ сами — својом проповеђу — „верне поучити“ не могу.

„Multa petas!“ и „**не вѣси чесо просити**“ — „брате Богољубе, довикује“ ми брат С. Д-h, кад тражим и иштем, да наше свештенство „тумачи недељна и празнична евангелија“.

Што „**азъ не вѣмь чесо прошь**“ — и чудо је и није! Али да „један православни епископ“ — „**не вѣсть чесо просить**“, или правије „**что повелѣваетъ**“ — то је свакако чудо!!

А ето баш и тај „православни епископ“ вели своме свештенству: „Тумачите и казујте садржај науке спаситељеве и апостолске

просто и разговетно, прадодајте овима сходне времену и околностима поуке за живот“.

Ја од нашег свештенства нисам тражио ни више ни мање, него само оволико, колико је то захтевао тај „православни епископ руски“ од свога свештенства; да на име „са једном-две ли речи прошире и разјасне поједина места јеванђеља а у смислу и духу учења црквеног и с обзиром на прилике и потребе паства и верних“.

А да сам за то претпостављао нужно знање, сведочи то, што сам оне свештенике, „који ни такве храме пастви давати у стању нису, који ни такове најобичније и најпростије проповеди саставити нису кадри“, што сам дакле „невјеже“ упутио ли и једино на — књигу: узмите туђу проповед на читајте! Али брат С. Д-h као да ни то знати и разумети — „не досѣтѣ“?!

Но брат С. Д-h и опет „довикује“:

„Multa petas!“ и „не вѣси чесо просиши“ — „брате Богољубе“, баш и онда, кад захтеваш, да ти бољи, па и добри свештеници „тумаче евангелија“. А што је „православни епископ руски“ захтевао од свога свештенства, то ти не можеш и не смеш тражити од нашег свештенства, па ни од оног дела свештенства, који је од „невјежа“ бољи, способнији.

„Све боље, иза бољег“, или правије: „Све горе, иза горег“!

Ја сам напоменуо: да је „то јадно и жалосно, ако из богословије изађе, а у свештенство уђе и такав човек, такав „невјежа“, који ни најобичније проповеди саставити није кадар“, и да је то „лоша сведоџба за богословију“ — но ево нам сада брат С. Д-h још јаднију и лошију сведоџбу о богословији издаје и потписује, да на име ни бољи, па ни добри свештеници нису „кадри тумачити св. евангелије“, јер пита: „Јеси ли ти сигуран, брате, да не h̃е који од нас, па још од „невјежа““ криво протумачити св. евангелије?! Јеси ли ти сигуран баш и за себе самога?!“

Пре него што бих даље ношао, дозволи, драги читаоче, да ти нешто напоменем. У првој упитној реченици брат С. Д-h разликује две врсте свештенства: „невјеже“ и „нас“ т. ј. оне свештенике, који су од „невјежа“ виши, бољи. Другом упитном реченицом ставио је моју маленкост изнад наведене две врсте свештенства — за што? не знам. Доста то да — по њему — имамо три врсте свештенства: „невјеже“, од ових боље, и од ових других још способније. И не само да се „невјежама“, него ни другим — као што рекох — бољим и добрим свештеницима не сме и не може поверити „тумачење“, јер могу „криво протумачити св. евангеље“.

А сад да видимо, можемо ли ми тражити „тумачење св. евангелија“ и разјашњавање верских ствари од нашег свештенства.

Евстатије Михајловић криво схвати и разуме десети члан символа вере; и на основу тог свог кривог схватања и разумевања предложи он у „Гласу Истине“ измену истог члана вере. (1885. бр. 4. стр. 26.—27.)

Да то погрешно и криво схватање и разумевање десетог символа вере исправи, преч. г. Јован Борота устане „у обрану символа вере“ („Глас Истине“ 1885. бр. 5—6.) па у тој својој „обрани“ рече и ово:

„. . . . да је писац (Е. Михајловић) имао за тим, да своје сумње расприи о ствари, која му је непозната, пошао би другим путем. Он би се сетио, да има у месту свога православног свештеника, коме би своју сумњу, своје недоумевање у овоме предмету предложити могао, па шта му овај загонетку реши и маглу растера. То је могао и требао од свог свештеника очекивати, јер је то задатак свештеника, то спада у његову струку“. И даље: „. . . . Ако вас ерце вуче, да размишљате о стварима вере и ако у томе мишљењу наиђете на какве тешкоће, тражите помоћи код свештеника и епископа. Ако вас они не упуте, не h̃ете на прави пут изаћи. Ако се у правним пословима иште савет од изучена правника, у болести од изучена лечника, у оните у сваком послу од онога, који се тим послом нарочито бави, зар h̃емо само у стварима вере више веровати свако себи, него онима, који су на то позвани, да знаду поучити здравом науком, а то су свештеници и епископи наши“. (Бр. 6. под IV.)

Над кад је по сведоџби учитеља и мога брата С. Д-ha „задатак свештеника, да сумње о нејасним стварима расприи“; кад „то спада у струку“ свештеникову, да „загонетку реши и маглу растера“; кад је свештеник „на то назван, да зна поучити здравом науком“, да може дати помоћи ономе, који „код свештеника помоћи тражи“, и да „упућује на прави пут“: зар ја онда нисам могао и смео тражити и искати од нашег свештенства, да „тумачи св евангеље“? Или бар: јесам ли могао то захтевати не од „невјежа“, него од бољих па и добрих свештеника? И је ли имао право брат С. Д-h, да ми тако јавно „довикне“:

„Multa petas!“ и „не вѣси чесо просиши“ — „брате Богољубе“?!

Него брат С. Д-h извињује немоћ „тумачења св. евангелија“ код свештенства тиме, што им је био слаб „извор“ из кога су своје знање „црпели“.

Све да допустимо, да је свештенство са „извора“ мало, па и врло мало „поцрпело“; све да допустимо, да је све свештенство из богословије изашло са малим, па и врло малим знањем и спремом: ипак оно не може бити решено и ослобођено свога „позива“, да „поучава здравом науком“, да даје „помоћи“ ономе, који исту од њега „тражи“, и да „упућује на прави пут“. Јер ако што и манька свештенику у знању и спреми из

богословље изнетом: он то може накнадити и допунити из „стручних књига“. А као што сваки учењак треба и мора да има потребне стручне књиге, тако ни свештеник не треба и не сме бити без стручних књига своје струке. А да најнужније стручне књиге набави, доста је свештенику за то 5—10 фор. Поред тога нека држи бар један стручни лист. А да то све свештеник има и имати мора, то треба да је брига епископова, који би се о томе или о противноме уверавати имао преко својих подручних органа.

Ми знамо, да је православна црква дозволила својим верним читање св. писма, али им је укратила право тумачења. Право тумачења задржала је црква себи и предала га својим служитељима — свештенству.

Па кад би се у нашој пастви појавио какав верни, кога би „срце жуљко, да размишља о стварима вере“, да чита св. писмо; па у том свом „мишљењу наиђе на какве тешкоће“, дође до каквог за њега нејасног места у св. писму — па се обрати нама с питањем: како је то; за што је ово; шта значи оно?

Шта да му одговоримо?

— Е мој драги, то не знам ни ја!

Па ако је већ свештенство „позвано, да зна поучити здравом науком“, да може дати одговор али тачан и правилан онда, кад га ко о каквој „ствари вере“ запита: није ли онда још и више „позвано, да поучава здравом науком“ у цркви, да и неупитано „тумачи“ и разјашњује поједина тежа и неразумљива места св. писма, односно „св. евангелија“?

Још нешто. Ми смо чули, како „православни епископ“ препоручује и налаже своме свештенству, да „тумачи и казује садржај науке спаситељеве и апостолске“.

А то ће и брат С. Д-h допустити, да је много лакше „тумачити и казивати садржај науке спаситељеве и апостолске“, него ли говорити и разјашњивати о некој основној истини вере, о неком догмату.

Па то сам и ја захтевао од нашег свештенства. „Поучити верне“ како им живити и шта им као хришћанима чинити треба, у стању су најбоља и добри свештеници, ако већ то „невјеже“ нису „кадре“?

Оних пак јеванђеља, при „тумачењу“ којих је свештеник упућен и тако рећи приспео, да говори и разлаже о овој или оној основној истини вере, о догмату, има толико преко године, да би их — мислим — и на претима једне руке избројати могли. Па и та јеванђеља не долазе једно за другим, него су временом размакнута, тако да се за њих свештеник проучењем дотичног догмата и спремити може.

Брат С. Д-h пита: „Јеси ли ти сигуран, брате, да не ће који од нас криво протумачити св. евангелије“?!

Ко може „св. евангелије“, односно неку основну истину, неки догмат вере „криво протумачити“ и разјаснити?

Без сумње онај, који тога догмата, те основне истине вере не зна.

И сад нам се опет жалосна и немила слика указује: свештеник — учитељ вере — не зна основне истине вере!! Доиста: један учитељ, који нема онога, што треба другима да даде; који и не зна онога, чему треба друге да научи!! На још то није „невјежа“, него бољи, па и добар свештеник!

„Зар и данашња секта назаренска није постала из кривог и нетачног тумачења и разумевања св. евангелија?!“ — пита брат С. Д-h.

Како је „постала секта назаренска“ — то ће брат С. Д-h знати још и боље него ја.

Него: кад наше свештенство може „криво протумачити св. евангелије“ — онда је јасно, да наше свештенство не зна „правога тумачења св. евангелија“: а кад је тако, онда питам и ја брата С. Д-ha: па ко ће исправити „криво и нетачно разумевање св. евангелија“ — код „секте назаренске“?! И ко ће наству уверити, да „секта назаренска криво и нетачно разумева св. евангелије“; те одвратити и задржати наству, да се не поводи за тим „кривим и нетачним разумевањем св. евангелија“?

На послетку: да ли брат С. Д-h захтева од нашег свештенства, да се оно било у свом тумачењу, било у својој проповеди пење до недостижних висина, спушта у недогледне дубине, и распреда највеће танкоће основних истина вере хришћанске?

4. (16.) децембра 1892.

Парох Богољуб Мирковић.

ГОВОР

СТЕВАНА В. ПОПОВИЋА

посланика изборног среза арадског,

држан у седници српског православног народно-црквеног сабора, дана 12. новембра 1892.

(По стенографским белешкама.)

Ваша Светости! *Славни сабор!*

Имао сам ја једног земљака, Бачванина, као што сам и сâм, који је био једном у оном великом и богатом царском граду, па су га питали: „Шта мислиш: има ли игде на свету што би више вредило од овога царског града?“ —

Мој ти се Бачванин замислио мало, па ће тек рећи новосити: „Три кише пролетњице — кад падну у Бачкој на наше њиве — те више вреде од овога царевога града“! (Веселост.)

Што су том мом пријашњу боље три кише пролетњице за његову њиву, то су за њиву наше народно-црквене автономије она три лепа и поучна говора: говор посланика Јосифа Јагића као највештака саборског одбора Петнаесторице, говор пресветлога господина Данила Станковића, и напокон говор ученога проте Манојла Грбића. Та три умна, језгровита, разложна, поучна и родољубива говора спустила су се са своје висине на узорану и засејану њиву нашег автономног живота као блага киша, па сад: да је од куд среће да гране још и оно давно жељено и очекивано сунце српске слоге — ми би могли већ о пдућем Петрову-дне имати на тој нашој њиви богату жетву! (Тако је!)

Али из многог лепог и родољубивог говора, који је изашћен овде са оне стране, која не прима предложени народно-црквени устав, провирује, ма и нехотице, многа сумња, а сумња је мати сумњичењу — а сумњичење је у нас оно исто што су црви у узораној и засејаној њиви, па ако нико не треби те црве, хоће да одгризу корен младој биљци — и од биљке, што свене, нема рода, а од рада који се сумњичи ретко да има плода. (Тако је!)

Не дипох се ја да држим овде сјајан и поучан говор, јер то уму други лепше и боље од мене, хоћу ако узмогнем само, да разгоним оне облаке, који се навлаче на нас овде на десној страни неоснованим и неумесним сумњичењем, да разведрим и разагалим мало ваздух у овој саборници, јер већ сви осећамо како постаје тежак. — Учинићу то мало и оним даром, од кога је мене запанао један део: кад је оно Бог делио људима дарове; зачинићу речи своје мало шалом (чујмо!) али оном шалом, од које никога глава не боли, која никога не вређа, коју је Бог оставио људима, што по рекао покојни владика Арсеније Стојковић, на њихово „увеселење“. (Веселост.)

Блаженопочивши епископ будимски Арсеније Стојковић био је својим узоритим животом правило вере и образ кротости, али је био уједно и вредан економ. Мој поштовани пријатељ г. Евгеније Думча, родољубиви градоначелник сентандрејски и епитроп епархије будимске, посведочиће, да је стари владика Арсеније подигао такове винограде у Сентандрији, да их лепших ни бољих није било у свој околини тога места.

На помислите, господо, с каквом је тугом гледао стари Арсеније, да му филоксера немилице пустоши његов велики труд. У свом очајању често би пута рекао: да хоће откуд ко, онако да како, — пронађи какву другу бубу, која би филоксеру јела, а чокот не би дирала; то би био радикални лек. — Али заман је стари владика чекао и изгледао на ту помоћ. Напослетку се био и он решио, да учини што други раде: да пресади у свој виноград американеку лозу и да на њу калеми нашу домаћу врсту по својој потреби

И у винограду господњем наше цркве, почев од Фрушке Горе, па тја до Оршаве и Зрмање, појавила се местимице филоксера. Црква наша утонула је у немар, у застој, допала је назарентства. — То је наша филоксера, а криво јој је поглавито ово наше неуређено стање, које је трајући скоро четврт столећа раздело се као чир по нашем народном телу.

Где се појављује филоксера, ту се изашиљу обично комисије, да траже лека и да кажу, шта да се ради. И овај славни сабор изаслао је таку једну комисију својим одбором петнаесторице. Одбор је разгледао све наше потребе у свима гранама нашег народно-црквеног живота, уочио је, да је тај живот подесла на много места филоксера и предложио је, да се трази лека овим народно-црквеним уставом. (Тако је.) Све нек је овај устав туђа замисао — он је добра подлога нашем раду, као што је американска лоза добра подлога нашој дивки и сланкаменки. (Тако је!)

Но ја одмах овде на почетку морам да се мало потужим на своје драге и поштоване колеге од опозиције. (Чујмо!) То није лепо, што ви с нама урадисте! (Чујмо! Чујмо!) Не можете рећи, да Вас нисмо лепо дочекали кад дођосте на сабор. Ето смо вам саборницу лепо измоловали и згодније удесили. Изашли смо пред вас и огрнули смо и нову свечану Ђурђију — нов устав. А ви? У место да сте нас мало али својски штипнули и честитајући нам ново рухо рекли: „колико жица, толико годиница“! — а ви се одмах згранусте на нас, чланове одбора петнаесторице, здерасте нам нови капут с леђа и рекосте: „добар је још и стари прелук“. (Општи смеј.) Та оно истина је: добар је и стари прелук; са-

мо, што му се подерала постава, што се лице пофотало, што нема рукава и што су му џепови пропали — али дугмад на њему, та су истина још добра, моћиће подићи као и нова! (Велики општи смеј.) То није лепо, то није ни братски; но сад већ што му драго — не ћемо ни ми вама остати дужни на овој љубави.

На сад опростите, господо, да поменуто приметим на појединце тврдње мојих поштованих предговорника.

Нека ми пре свега допусти поштовани мој посланички друг, др. Миша Михајловић, да се обазрем на неке тврдње у његовом говору. Говорећи о предложеном народно-црквеном уставу рече: Кад се мења овако важна установа, морају они, који предлажу оваку важну промену, навести за њу важних и коренитих разлога. Ово што је изнесено у препоруку новог устава, није довољно, разлози су ти врло мршави, није нам речено на име: да су досадање уредбе наше рђаве те није образложено, за што оне да се мењају.

Држим да сам добро схватио и навео ову изреку поштованог др. Мише Михајловића. (Тако је! — с крајње левице.) Према овоме и оваквоме схватању: све оно што у дојакошњим уредбама није означено да је рђаво — мора дакле бити да је све добро.

По томе поштовани др. Миша Михајловић држи, да не треба мењати н. пр. уредбу о нашим општинама, јер нам општине под том уредбом за чудо напредују и цветају. Цркве се блистају и пуне су побожног света, школе светле и дуном пуне ђака, црквено-општинске благајне набрекле од новаца, тутори весели, јер ни једном не шушка чела за клобуком — та општински су рачуни сви добри и исправни! — свештеници по васдан само венчавају и крштавају, дотација им тече уредно као сат, учитељи богато награђени, па купују куће и земље, — народ наш морални, предан, трезвен и напредује орјашком кораком. Старији причају млађима, да је међу Србима било некад и Назарена, али да су они одавно обесили своју „Сионску харфу“ о врбу, па се опет вратили својој старој прадедовској вери.

На кад тако цветају наше црквене општине, како нам неби цветале наше епархије? По привременој уредби о епархијама епархијске власти раде тачно и уредно као сахат – проте и школски референти не избивају из општина, као да су екзекутори — епархијске скупштине састају се сваке године редовно, контролишу епархијске власти, подижу о трошку својих епархиота средње и више школе, просветне заводе и силне друге добротворне установе.

На тек како ли је у врхунцу и у средишту нашег автономног народно-црквеног живота? По мишљењу поштованог др. Мише Михајловића, а под утицајем „благоутробне“ декларације, привремене уредбе о митрополитском црквеном савету, уредбе о саборском устројству — и ту мора да је све лепо и добро. Митрополитске власти раде своје послове редовно, извршују своје наредбе тачно и брзо, подносе опширне извештаје о раду своме и о стању народа и цркве сабору; сабор се састаје периодично, дотерује и усавршује све уредбе, отвара обилне и нове изворе за напајање нашег народно-црквеног земљишта; народ вољно и тачно плаћа верозаконски принос, враћа саборске трошкове и оснива својим приносима све нове и нове народне фондове, и ако ово родољубиво пожртвовање народа још дуго овако устраје, мал те неће попуцати обручи на оној старој народној каси са „цјатобравијем“!

На тек како мора под овом садањом уредбом манастири да су нам уређени? Економија манастирска сва срећена и напредна, по манастирским потоцима тече мед и млеко, манастири пуни учених калуђера, који читају књиге старословне и шарају златна слова по сребрној артији.

Једном речи: по схватању дра Мише Михајловића све су наше старе уредбе добре, јер није доказано, да су рђаве, па је под њима у нас све сито и дебело, све добро и напредно, све лепо и светло — а међу тим зна то поштовани др. Миша Михајловић, као што знамо и ми: да то није ни близу тако, да су многе наше уредбе привремене, па и оне што су сталне, да нису потпуне и да су и те наше уредбе много криве, што је у нашем народу, у цркви нашој на многим местима јад и жалост, пустош и немар, те можемо уздахнути као онај песник из Футога са речима: „Куд погледим свуд је тама“!

Поштовани посланик др. Миша Михајловић рече даље и то, да гледајући овај нови устав, види да је сграђен од старога материјала, али да је ова нова зграда народу нашем немила. (Тако је! — са крајње левице.)

Ја држим, славни сабре, да није тако, и да овај прекор није умесан, јер да му има места, то би онда изгледало, да смо ми чланови одбора петнаесторице саградили од старог материјала зграду нову, али штетну — а међу тим ми смо урадили оно исто, што се урадило при грађењу нове гимназијске зграде карловачке, где се узело старо земљиште, употребио се стари материјал а новога узело и додало само онолико колико је било нужно. Ја ћу допустити, да има у нашем народу људи, којима је та нова гимназијска зграда немила, јер им нису мили они, који су је саградили и име своје на чело јој ставили, али да ће мени когод доказати, да је стара гимназија карловачка била боља од ове нове — то је немогуће; па тако се не може ни то доказати: да су наше старе автономне уредбе боље од овога предложеног народно-црквеног устава. А ако устав тај није некоме и некоме мио — за то не следи из тога, да не би био народу и цркви од користи. (Живо одобравање — с деснице.)

По господин посланик др. Миша Михајловић био је тако добар, те је признао, да у овом новоме уставу има много ствари које су добре, али рече, да су у њему добре мале и незнатне ствари а да су баш оне капиталне ствари бутун рђаве. (Тако је! — с крајње деснице.)

Према томе схватању мала је и незнатна ствар, што је овај устав јасно и тачно, подесно и добро обележио делокруг црквене општине, црквеног и школског одбора општинскога — а капитална је ствар, хоће ли свештеник бити председник општине или ће општина бирати себи председника.

Према мишљењу др Мише Михајловића, мала је и незнатна ствар, што се овим уставом зајемчује стално састајање епархијских скупштина, одређује јасно и целисходно делокруг епархијских власти, уједчује правилан и непрекидан рад њихових органа — а капитална је ствар, што ће епископ кандидовати чланове конзисторије, што ће конзисторија оцењивати и кандидовати стеченике за парохе, и што ће епархијске власти бирати проте. —

По схватању др Мише Михајловића мала је и незнатна ствар, што се овим уставом еманципује наша црква и њена автономија од наредаба и налога државне власти, мала је ствар и то: што ће наше врховне митрополијске власти решавати све наше послове самостално и коначно, незнатна је ствар још и то, што ће се наш сабор састајати периодично, што ће изидану зграду наше народно-црквене автономије изнутра све то боље дотеривати и уређивати — а капитална је ствар то: што 25 посланика свештеника, кад их буде бирао само клир, неће моћи овде у сабору нашем заступати либерални или радикални правац те подупирати једну или другу странку — него ће морати заступати овде у сабору по избору и позиву своме клир, заступати учење наше свете цркве, говорити и радити онако као што их упућује чувар, тумач и бранич наше свете вере — св. архијерејски синод наш. Ах' да, најважније, најкапиталније је то: што тада свештенички заступници на овоме народно-црквеном сабору неће моћи говорити и гласати у сабору онако, као што их уче и упућују главни и одговорни уредници наших политичких листова! (Тако је! — с деснице. — Није тако! — с левице.)

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Епарх. Конзисторија горњо-карловачка) држала је у Плашком 26. нов. 1892. своју редовну седницу.

У тој сједници рјешено је између осталих предмета ово: 1. Досадашњи админ. парох. боровићке, јереј Г. В. премјештен је за администратора парохије ердутске у Сријему, додијељене му од архидијецезалне конзисторије, а по претходној дозволи високопреосв. г. епископа дијецезана нашег Михаила; управа пак боровићке парохије повјерена је јереју Ј. В. до даље наредбе. — 2. Јеромонах Д. П. шаље своју „исповједну свједодубу“, за год. 1892. — Узето на знање. — 3. Позвати предсједника црк. општине јошанске, јереја Д. Б., да у року од 14

дана исплати учитељу јошанском Ј. В. до сад приспеле камате од закладе пок. Д. Бањанина, у име награде за појање у цркви. — 4. Поводом молбе, пароха кириншког јереја М. Л. који моли за упутство, како би дознати могао за крсни лист Е. П., пошто га у ни једној околној парохији ни православни ни римокатолички свештеник наћи не може, рјешено: да се овај акт уступи кр. финанц. равнатељству у Загребу на уредовање и извјештај — 5. Јереј Р. Л. одређен је са 1. јан. 1893. за администратора парохије у Синицци — 6. Администратор и капелан буњићке парохије, јереј М. М. тужи се на неуредно добивање плаће своје од онђ. поглаварства — Позвати молитеља, да поднесе тачан попис о томе, за колико је мјесеци у заостатку са парохијалом. — 7. Јереј А. З. позват на стечајни испит за дан сједнице конзистор., која ће се држати маја мјесеца 1893., пошто већ у заказано вријеме није могао доћи ради болести. — 8. Усвојена је молба пароха у Острвици, јереја И. Д. ради посредовања, у погледу заостатка његове плаће, у износу од 780 фор. 25 нов. — 9. Проф. и катихета на кр. реалној гимназији раковачкој, протојереј Н. Гр. Ж., извјештава, да се јавно в. кр. зем. влади у Загребу, ради дефинитивнога умировљења. Извјештај овај узети на знање, и уврстити у записник признање протојерејеву Н. Гр. Ж. на дугогодишњој, ревној, савјесној и родољубивој служби његовој на пољу књиге и науке; и извјестити га о том. — 10. Помакнуто неколико брачних ствари за мало у напрво.

К.

ОПОМЕНА

за ону г. г. претплатнике, који до данас нису својој дужности одговорили.

Ево смо већ на крају године, а многа господа претплатници **нису својој дужности одговорили**, него нам неки **по једну и две а неки богме и за све четири четврти дугују.**

Правилан развитак и тачно излажење листа зависи на првом месту од тачне уплате г. г. претплатника, па зато овим **најучтивије а уједно и најкатегоричније позивамо свакога од г. г. претплатника, да дугујућу претплату одмах** пошаље, јер смо ради и наше књиге у ред довести, — а најглавније, да лист излази, новац нам је потребан.

Ми се надамо од г. г. претплатника, који нису до сад претплату послали, да ће исту одмах овамо упутити, како би избегли отворене опомене.

АДМИНИСТРАЦИЈА
„СРПСКОГ СИОНА“.

ОГЛАС.

Бр. Е. 530/550.
Е. 581, ex 1892.

СТЕЧАЈ. 2, 1—3

Расписује се стечај на упражњену парохију I. разреда у Силбашу.

Компетенти имају своје свједоџбама устројене и довољно биљеговане молбенице путем својих претпостављених духовних власти, потписаној конзисторији поднети најдаље до 1. марта 1893. године.

Из конзисторијске сједнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 8. (20.) децембра 1892.

Конзисторија епархије Бачке.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** за главној шијаци, а **рукописи** уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.
За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.
Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 2.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 10. ЈАНУАРА 1893.

УДРУЖЕЊЕ СВЕШТЕНИЧКО.

Кад смо пре годину дана почели на овоме месту писати, и иначе радити о удружењу нашега свештенства, крај свију предвиђених тешкоћа, које су остварењу његовом стајале и стајати могле на путу — били смо пуни уверења, да ће се удружење нашега свештенства извести.

И, ма да се са неких страна против удружења подизале отворене опозиције, које су се међу тим са својим назорима саме собом потирале и обесснажавале; и ма да је у питању удружења један део свештенства — врло незнатан — показивао неку незаинтересованост и пасивитет, — удружење би се ипак остварило још у г. 1892., да противницима његовим није у савез прискочила и — колера, против чијих разлога, као разлога силе, не могосмо војевати. То беше vis major. Пуки случај.

Ради колере и санитетских обзира, није градско поглаварство новосадско могло дозволити скупштину многобројног свештенства у Новом Саду. У кратком времену, које је стајало још на расположењу, није се могла скупштина сазвати ни у друго место, већ ни за то, јер би санитетски обзири, ради колере по свој земљи нашој, били несумњива препрека скупљању и доласку браће свештеника на скупштину и на другом месту.

И тако заказана скупштина за дан 12. октобра 1892. није се могла одржати, и по томе није се могло ни удружење нашега свештенства извести и организација му спровести.

Па је ли тиме решена судба нашег удружења? Није! Речено је, да ју реши г. 1892; а суђено ће бити, да то изврши г. 1893-ћа. Тако ми бар желимо да буде, а ако буде добре воље у браће свештеника, — тако ће и бити.

Не ћемо тајити, да нам је и срцу ро-

дољубивом жао и души свештеничкој врло тешко и мучно, што се сазвана скупштина нашег свештенства није могла одржати, баш у заказано време у г. 1892.

Не ћемо претеривати са резултатима те скупштине и у оцењивању удружења свештенства нашег, али с мирном душом и са сигурним рачуном можемо утврдити, да би удружени глас свештенства много допринео успешнијој и поспешнијој радњи прошлог сабора.

И не дрзамо рећи, да би удружење свештеничко приштедило прошлом сабору многу буку, па можда и најкрупнију, коју је почињио са „уставом“. Заштедила би се многа пара народна, којом се могла толика потреба и празнина у кући наше автономије подмирити, а којом се овако морала плаћати неспремност сабора, неспрема саборских посланика, која је тако евидентна била, да им се могло довикивати, да је читање „устава“ у сабору већ и за то потребно, јер да има посланика, који га дотле нису ни прочитали!

Та се неспремност доказала при расправи и мировинским уредаба, на како тек код уредбе за дотацију свештенства! Нас обузима нека језа и гроза и сад још кад помислимо на све, што се догађало при тим расправама саборским.

Хиљадама форината утрошено је делимице у буку нашу, а делимице плаћана је њима разметљива сујета и наметљива увереља гдекојих буквараца и псалтираца, и рачуни гдекојих парламентарних стараца!

Много тога не би било из скупштине свештеничке. Јер пре свега: сазнало би се истинито мишљење и суђење свештенства о нашим приликама, те се не би могле више, нити би се смеле свештенству подметати мисли и назори, које оно осуђује. Свештенство би рекло своју реч, и та би реч била реч мира и љубави, та би реч била босиљак и јорданска вода за наше одношаје и данашњу ситуацију.

У име свештенства не би могао и смео више говорити свако и свашта. На „адресу свештенства“ нашег не би се више упућивала којекаква пискарања, којима се делектирају људи, као што је др. Ст. Малешевић, али која свештенство наше — свесно свега чистог родољубља и свога положаја — мора сажаљевати.

Свештенство не би „приказивало свету слику несложне јерархије у основним и виталним питањима цркве и сталежа њихова“. (Дапе Станковић).

А скоро да кажемо: Бог и срећа наша западе: шта би било и са „уставом“, за којим ћемо уздисати, као и за многим до сад „пропуштеним приликама“. Било би измена у „уставу“, ал би било и „устава“.

Удружење свештеничко, крај задатка, који му налаже родољубље у решавању питања нашег народно-црквеног јавног живота, има своју дуготрајнију циљ у перманентном своме задатку, који обухвата цео религиозно-нараственни живот народни и учитељско-пастирски позив свештенички. Ту циљ своју удружење неће никад ни моћи, а ваљда ни хтети занемарити.

Али сад, кад се решава одсудно питање наше автономије, а то значи: питање одношаја наше цркве и народа према државној власти и према себи самима, које је питање одлучно важно и у достизању оне највише божајске циљи, која је цркви Христовој, дакле и нашој, постављена, — удруженју свештеничком је света, родољубива и хришћанска, српска и православна дужност, да каже одлучно и слободно истиниту своју реч.

Та реч је потреба наше цркве и народа; неодложна нужност наших јавних одношаја.

Световњачки елеменат нема вере у вишу Јерархију; ова пориче световњацима праведно и целисходно схваћање и намеру уређења наших автономних одношаја. То је слика наше цркве, нашег народа, којој сумњичење, неповерење, тзавица, немир, пркос и раздор ужасно жив колорит дају.

И Јерархија и световњаци зажелише се мира и — споразума. Међу њима је јаз, преко којега се не може прескочити, њега треба испунити, па да се узмогну приближити неспоразумни: Јерархија и световњаци. Такав јаз испуњава обично узвишено, најчистије родољубље. У тај јаз не скаче онај, ко мисли о себи и за себе. У

тај јаз скачу обично — мученици, који себе жртвују — општим интересима.

Наше свештенство је увек и вољно и кадро било и муку сваку поднети за своју цркву, за свој мили народ. Нама се чини да је ту време опет, да свештенство себе жртвује за цркву, за народ. Оно мора испунити јаз, који је између Јерархије и народа.

Свештенству мора веровати и Јерархија и световњаци. Кад свештенство, са свију крајева митрополије скупљено, измерив на ваги истине и правде, православија и родољубља, наше црквено-народно стање, изрече своју реч, тој речи, надамо се, поверавање цео народ. Ако и тој речи народ не узверује, онда је народ наш у скептицизму, који води к' очају, распаду, пропасти.

Наше је уверење, да је скупштина целокупног нашег свештенства једна неопходност за нашу цркву. И ми очајно вапијемо: на пролеће, браћо свештеници, на братски збор и договор!

Ми ничим не желимо предудиковати скупштини нашег свештенства. Свештенство ће на скупштини, изменом мисли знати установити најцелисходнији и најродољубивији правац своме деловању, умеће пронаћи мирном и разборитом речи најзгоднији начине за постизавање успеха у своме деловању, а кадро ће бити сачувати и своју самосталност и у правцу и у начинима свога деловања, према свакоме, који би га хтео скренути са пута истине и објективитета, са пута његовог најбољег уверења на пут ситничарских интереса и тесногрудих рачуна.

А што наглашујемо већ сад самосталност скупштине и у опште удружења свештеничког, не ћемо тиме никоме да предудикујемо, него отворено изјављујемо, да ту самосталност сматрамо основним каменом, на којему треба да се зида наша организација, на којему треба да почива цео рад нашег удружења.

Без те самосталности не видимо ми гаранције за успех, за постизавање циљи, коју би себи удружење имало поставити. Без те самосталности у мислима, уверењу и одлучивању, ми не можемо себи ни замислити свештенство на благотворном раду своје циљи, свога позива, своје мисије, коју свештенство удруженим силама треба да врши у цркви и народу.

Самостално свештенство може бити само на срећу и добро својој цркви и народу. Свештенство окупирано, заробљено и потчињено утицајима, ма којих ситничарских мотива, тенденција и смерова, а особито партајских, остаће увек неспособно за ону вишу циљ, којој је положајем и чином својим у службу стало.

Самостално свештенство, самостална скупштина свештеничка, чврста и слободна организација његовог удружења, слободна мисао, самостално уверење, властито суђење, сопствени мотиви, — то су услови беричетна и братска, родољубива нам удружена рада, апостолског нам деловања узвишена позива свештеничког.

С таквим очима погледамо ми на свештеничко удружење, таквим га срцем желимо, реч такве прве скупштине хоћемо, у тим знацима мислимо и — победити!

Где нема самосталности, нема ни умова. Слобода рађа мисли. У слободи ум царује!

По туђој памети, к'о и без памети.

Не мислимо никога вређати, ни судити, но констатујемо само факат, да у нашем свештенству има и бива несамосталности доста.

Ту несамосталност ми извињујемо, међу осталим, понајвише дезорганизацијом нашом, неузајмицом, сепаратизмом и међусобним индиферентизмом.

Наше је свештенство расцепкано, па га тако расуто скупља мало овај, мало онај, или и само нада овамо ил' онамо, ношено ветром суврем енмх струја, њему најближих.

А да је удружено, а то значи: да је на чисто са својим мислима и тежњама, да је одлучно којим путем да удари на њиви јавнога нам живота црквено-народног, ишло би оно тим путем као једна фаланга.

Пред том фалангом би се уклањали многи, а не би се свештенство клањало сваком на сусрећу.

Ту фалангу треба створити. Свештенство наше мора стати на своје ноге; својом главом мислити, својим мислима радити. Оно мора повести за собом, а ће нова-

ћати се. Мора бити слободно и самостално, а не роб и прапорац.

То очајно тражи интерес наше цркве, то захтева данашње наше стање.

А да тако буде, лежи у задатку скупштине целокупног свештенства и удружења његовог. Да до скупштине и удружења дође, родољубива и свештеничка је дужност сваког свештеника.

Ми ћемо са своје стране у остварење скупштине и удружења уложити све што имамо и можемо.

Што не беше у г. 1892, дао Бог да буде у г. 1893!

Наше ће свештенство доказати, да се оно за идеје не одушевљава моментано и без истрајности, и да ће прихватити мисао удружења у г. 1893. још чвршће и вољније него у 1892.

Вером у то, улазимо ми у г. 1893., на искрено желимо, да се на пролеће видимо на братском збору, да се удружимо, и удружени извршимо своју патријотску дужност, коју нам налаже данашње наше црквено-народно стање.

А дотле спремајмо се, браћо, да нам дело удружења што светлије, цркви и народу што корисније буде!

J. J.

ДАРВИНИЗАМ И МОРАЛ.

„Они су од света, за то говоре од света и свет их слуша. Ми смо од Бога, који познаје Бога слуша нас; а који није од Бога, не слуша нас. По овоме познајемо духа истине и духа правде“.

I. Јов IV 5—6

„Зашто се буне племена и народи помишљају зачудне ствари?“

„Устају цареви земаљски и кнезови се скупљају на Господа и на помазаника његова. Раскинимо свезе њихове и збацимо са себе јарам њихов“.[1] „Хришћанство је више нашкодило, него помогло човечанству“.[2] „Од Хришћана никада не начини ваљана грађанина“.[3] „Хришћани сто пута више почине злочина, него неверци“.[4] „Ускрснуће Христово је највећи хембег у читавој историји света“.[5] „Само атеизам води слободи, мудрости, напретку, познавању правога човечанства, хуманизму“ и т. д.[6]

Тако подвикнуше коловође бунтовничке, а сва чета њихова слепо срљајући клицаше „амин!“

„Благо човеку, који не иде на веће безбожника и на путу грешном не стоји и у друштву неваљалих не седи“.[1] „Јер се неваљали подиже на Бога и себе узноси, да ће он сести у цркви Божијој, као Бог, показујући за себе, да је Бог“.[2]

„Ударићеш их гвозденом палицом, разбићеш их као лончарски суд“.[3]

За ту бунтовничку намеру њихову требало је још ваљаних ратних средстава, требало је савршенијих пушака и боља барута, а воља и храброст ту беше.

И где! На чему се толико њих вековима мучише, али са слабим успехом, извео је Дарвин. Његова пушка далеко носи, добро гађа; његов барут сигурнији је од свију до сад познатих.

Али барут пали и пушка гађа само оно, што је од света. И збиља! Многим природњачким теоријама задао је Дарвин смрт. Но може ли се оно порушити, што Бог даде? Никад. „Томе ни врата адова неће одолети“.[4]

А бунтовници баш то хоће. Та сам Дарвин при синтези свога дела темељно је опробао силу његову, те га овим речима препоручује човечанству: „Моји назори нису прелигијозни“... „Та сви велики умови на питање, да ли има Творца и врхов-

[1] Пс. II. 1—3.
[2] L. Büchner: „Der Gottesbegriff und dessen Bedeutung in der Gegenwart.“
[3] Häckel: „Natürliche Schöpfungsgeschichte“.
[4] L. Büchner: „Der Gottesbegriff und dessen Bedeutung“.
[5] Strauss: „Der alte und neue Glaube“.
[6] Büchner: „Der Gottesbegriff und dessen Bedeutung“.

[1] I Пс 1
[2] II. Сол. II. 4.
[3] II. Пс. 9
[4] Мат. XVI. 18.

нога управитеља у свету, одговарају са да“. . . . „Религија је једина побуда за морал“. . .[1])

Али неразумна чета бунтовника с „безумном“ лозинком својом „нема Бога“[2]) дрско управљаше све то против религије у нади, да је и ова пород материје.

У њиховим рукама искварн се дело Дарвиново. Није могло да поруши државу Божју, те се само рушило и кварило. Дарвин га није могао ни замислити тако унакаженога. Изродило се из њега нешто друго, коме је мати француска револуција, васпитач неверовање, а кум рационализам. И томе је данас име Дарвинизам. Нека нико не мисли, да је то, што се у науци зове Дервинизам, од Дарвина! Дарвин је оградио своју теорију на природном пољу, но ученици његови пробише врата на тој огради, одвукоше је са тога поља на високе регионе метафизичке, обасуше је философским спекулацијама, те из ње почеше градити нову религију и нов морал.

Каква је та религија, биће познато сваком, који је само мало завирио у тајне данашњега запада.

Морал пак њихов, то је курнозум и још је слабо познат у круговима. Од њега се грози и велико и мало. Политичари проричу у њему светску револуцију, природњаци долазак Месије, а брижни пастири хришћански антихриста.

Загледајмо, ко има право. Врховно начело органскога света јесте „борба за опстанак“, главни мотор теорије селекције. „У свету нема хармоније, као што бенета теологија, него вечито трвење око хлеба насушнога“.[3]) Да се нешто роди, треба друго да погине. Да се организам развије, треба да се бори. Јер се само у борби развијају социјалне разлике и до савршенијих спецнја се долази. Човек мора загазити у ту борбу. Мора тежити за својим усавршавањем, јер је иначе неморалан.

Као што видимо, будући морал је рат свију против свију. Такн морал осим што је за ум велики апсурдум, за осећаје наше је још и велика власчимија. Душа хришћанскога морала: љубав, потиштена је најгрубљим егоизмом. Добро је оно, што је мени добро, а зло је само оно, што је мени зло. Човек се понижава до животиње и упућује на слепу покорност природи. Слободне воље не даје нам се, но над свима нама влада џиновском моћи својом механизам. Морал овај је смешан. Он је и без побуде и цели. То вам је само навика, неки инстинкт, који је прешао с колена на колено и све веће фазе савршенства достигао. А каква је цел? Има ли наде, блаженстава каквих? Па цељ је та, да се што боље физично усавршимо. Нада хришћанска је сујеверје.

Може ли ко после овога рећи да нам наши идеали нису понижени? Зар је Штраус и др. користио човечанству и његову моралу, што нам је највиши идеал наш Исуса Христа понизио до обична страсна и славољубива човека, којега свако тако олако може достићи! И док он свлачи Бога с неба до неке висине на земљи, дарвинизам иде даље — Бог је животиња. Она је наш идеал, по њој се треба управљати у борби за опстанком.

Дарвинизам боље би учинио, кад би отворено изјавио, да морал није управо ни потребан у борби за опстанком, па би се знало, с киме се војује, него што то завија у кожу јагњећу. Реците слободно: физично савршенство је све и сва; умно у толико, у колико нам даје савршенијих средстава за борбу.

Али ја бих рекао, да су и ти апостоли бољи и моралнији од њихове системе. Не ће бити и не може бити узрок том њиховом натуралистичко уверење, па ма било здружено и са Кантовим категоричким императивумом. Још тињају у њима неки атоми жарке љубави хришћанске.

Тежња Дарвинизма је да тумбе окрене свет. „Егоиста је моралан“. С овим речима мисле они да учине то. Дочим логичари виде у том контрадикцију in adjecto, дарвинисте обожавају у том умни прогрес људски, који се до те идеје узвисио.

Против чега се цивилизација толико векова борила, а у намери да оснује неко блаженство и на земљи, то сад хоће ови недостојни преставници њени да униште —

[1]) Darwin: „Abstammung des Menschen“

[2]) LII. Пс. 2

[3]) Häckel: „Natürliche Schöpfungsgeschichte“.

да нас доведу у оно доба кимеријске помрчине, кад је право песнице замењивало правду, лакомество врлину, а лукавство знање.

Дојако се веровало, да онај који се не може да узвиси над собом, добија карактер животиње. Данас се та вера проповеда, као једино спасење за човечанство. На њој хоће дарвинизам да оснује царство божје, где ће сви створови бити једнаки.

У социјалном животу само онај може напредовати у борби за опстанак, који је јачи. Што је слабо и кржљаво, болесно и класто, ваља да даде места здравом. Болестан не треба да живи; он је крив, што је болестан и ако је можда рођен такав. Тешко теби Дијогене, да си још данас жив, на тебе би се дигла највећа хајка, да сметаш напретку човечанства! Познато је, да су у историји умногa развића доста пута искривудани путеви. Али да је све оно, што је од Ликурга до данас на умном пољу учињено, заблуда, није нико веровао и не може веровати. У осталом овим апостолима то није велик период; они су врло кракати у хронологији, те с хиљадама година исто тако раскошно располажу, као с једном годином.

Не руши ли се тиме тако обожавана од њих једнакост људи? И за дивно чудо! Мноштво хуманиста исповедају те исте назоре. Вальда не мисле, да болестан човек није из опе исте протоплазме, из које је и најздравији. Али да! Радије и лакше се усвајају готове идеје, него што би се ко упустио, да сам ствара. Али ко не би поверовао, кад Хекел са таком спремом својом, која се ретко постизава, онако озбиљно ствара читаву васиону на хартији, а дело му је тако лепо, тако примамљиво.

Каква провала између те нове реформације и Христьанства, које се будним оком дан и ноћ савија око постеље ништих и убогих! На шпак човек једним несмишљеним кораком хоће да пређе ту бездну. Он ће је можда прећи. Но на скоро осетиће под собом несигурно тле, — где лагано са целом својом околином тоне у пропаст неморала, душевну смрт.

Према том, што до сад рекох, јасна је и слика будуће културе, кад нас Дарвинизам оставља саме себи, да гутамо једно друго у фаталној његовој борби. На шпак за то Штраус и др. падају се, да ће уништењем Христьанства боље бити. „Та Христьанство је култ слепаца и просјака, који се не разуму ни у индустрији, ни у фамилијарним врлинама, ни у патријотизму ни грађанским врлинама“.[1] Изгледа ми из свега, да ти људи не знају историје, кад тако тврде. Зар беше човечанство сретније пре доласка Христова? Та Рим се пре срушио, него што су га се дотакли варвари. Али све разумем, кад се сетим Бихнерових речи: „Материјализам би престао, кад не би нападао на религију“.[2]

На зар не виде они данашње стање на западу? Зар не виде да, дочим наука расте у аритметичном односају, морал опада у геометричном? Зар су они с таким моралом задовољни? Зар не знају они тесну свезу између морала и физичнога здравља? Не расту ли сваким даном дијагностичке књиге? Није ли сифилис освојио велик део света? Но они нису имали кад да посматрају душевне агенције човечије, или пак ове и не постоје за њих. Прво је сведоџба брзоплетности, а друго незнања. И једно и друго се казни.

После свију тих принципа, од којих се човеку кожа јези, Дарвинисте хоће и мало шале. Они допуштају и неку љубав према другима под именом симпатије. Треба помагати другом, но само ако и тај дотични мени користи у борби за опстанком. Треба чинити добро, но само ако је то опет по нас корисно. Мени је ово корисно, то ћу чинити. Колико људи, толко морала. Што је данас морално, сутра није итд. То су природне консеквенције њихове егоистичке симпатије. А има ли савести? запитаће ко радознало. Нема. То је болест, абнормална манифестација организма, од које су само атеисте слободни. Као што видимо, и ово нас води старој мети, грубом егоизму. Другом чему нисмо се ни надали од Дарвинизма. Та љубав је само својство христьанства. „Јер је љубав од Бога и сваки, који има љубав, од Бога је рођен, и познаје

[1] Strauss: „Der alte und neue Glaube“.

[2] L. Büchner: „Natur und Wissenschaft.“

Бога. А који нема љубави, не познаје Бога, јер је Бог љубав“.[1])

Ето то је неизбежни резултат Дарвизма. То је тежња данашње већине научењака. С тим се намерава заменити Хришћанство.

Али као да неће то бити прави откуцај нашега времена, као да није у том оличена сва наука.

Буди се свест... Свећеници и позитивисте се живље крећу... Облаци на натуштеном небу наше умне сфере разилазе се.... Религија хришћанска почиње да блиста старим сјајем својим... Грчевита тржавица још није обузела све удове човечанства. Има наде на помоћ. Само верујмо! Уздајмо се у велику милост Онога, који живот даје и одузима. Уздајмо се у Њега, само нам Он може помоћи.

„Сад цареви уразумите се; научите се судије земаљске! Служите Господу са страхом и радујте се са трепетом. Послушајте сина, да се не разгњеви и ви не изгинете на путу свом, јер ће се гнев његов брзо разгорети. Благо свима, који се у њ уздају“.[1])

Јустин М.

[1]) I. Јов IV. 7.

[1]) II. Пс 10—12.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

Опозиција је сама себи везала руке и она је ушла у саборишцу неспособна за рад око „устава“.

Уђимо и ми у саборишцу.

Не ћемо спомињати све махинације њене, да изигра и само донашање „устава“ на дневни ред. Не ћемо понављати нову бруку, коју је починила са „кајом“ и пискарањем о њој, ради којег ће им, и без наших рефлексија, ударати црвен у образе, кад год га се и сами сете. Све ћемо то оставити на страну, јер о томе би морали писати швигарима и фиргазима, а не мастилом. Онаково писање јесте барометер журналистичког морала „солидног“ елемента.

Пређи ћемо одмах на „устав“.

Сви говорници опозиције признавали су, да у уставу има добрих ствари. Н. пр. „Нема спора, да у овом нацрту устава има доста и добрих ствари, али те су на жалост незнатније нарави“ (!) (Др. М. Михаљовић.)

„Садржи много целисходних установа“. (Др. И. Вучетић.)

„У уставу има врло лепих ствари. Елиминирање утицаја државне власти, избор митрополита, све драго камење, а уз то многи ситан бисер“. (Др. Б. Медаковић.)

Шта више, и сам прота Прица био је кадар видети и уочити, да „у уставу има много лијепих ствари“.

Орган „**Дружине** Бранка“ (бр. 124.) изјављује: „у том се статуту регулишу сви одношаји у цркви и школи, управо је наша нар. црквена аутономија добила свој јасан облик и јасно су обележене границе, докле допире делокруг свију меродавних фактора.

Тај једноставни статут обележава с једне стране положај наше народне цркве и њене автономије према државној власти, а с' друге стране тој **автономији даје стварну подлогу**. Нема сумње да нар. црквена аутономија може само тако постојати, ако је према спољним факторима самостална“.

После свију тих изјава опозиција је гласала: да се „устав“ метне под купус.

Наиг. Думча, и ако „није од оних, који тврде, да је овај устав опасан нашој црквеној автономији“, ипак је и он гласао конзервативно са либералима.

А сад да испитамо те крупне и неодољиве разлоге, који су опозицију присилили, да после онаквог осуђивања постојећег стања у нашој нар. црквеној аутономији и

после онаквих комплимената „уставу“, гласају против — „устава“.

Ево их редом:

1. Јер мисао за градњу „устава“ није пошикла у сабору и јер одбор 15-рице није имао од сабора мандат за доношење свога предлога.

2. Јер је иницијатива за градњу „устава“ дошла од угарског министра.

3. Јер „није ваљало што ново стварати, да се не мете на коцку и оно, што смо већ задобили“.

4. Јер су „уставом“ „окрњена до сад уживана права народна; јер је одбор напустио она главна основна начела, на којима је до сад грађена наша народно-црквена автономија“.

Пођимо редом ових приговора и разлога, да видимо је ли било оправдано и родољубиво отклањати „устав“ од специјалне дебате.

Ad 1. Мисао о градњи једног статута за све наше автономне одношаје и уређење ових није потекла из сабора од г. 1890, али је она заиста пошикла у нашем сабору. 1864/5 је зачета та мисао; 1870. ју је у израђеном операту Др. Милетић предложио, а 1875 сабор је закључио остварити ју, чим се за то околности и прилика пружи.

До 1875 није се та мисао могла остварити и ако је она изнашана у конкретним предлозима. Од г. 1875 па до сада та је мисао **не напуштена**, него чувана и храњена до згодне прилике, па да се оствари.

Што се та мисао о једном статуту није отварила до г. 1875 и до г. 1890, узрок је државна власт. Не испитујући разлоге, ради којих је државна власт пречила остварење те мисли, факат је, да је — спречила. Али, ако је остварење мисли **спречено**, није тиме **поништена** и **мисао**.

Већ само име зачетника њеног, а још више суштина њена, убеђује нас о величини и замашности њеној. А такве мисли, које у себи носе клицу и услове напретка народног, не уништавају се ни једном силом, не престају постојати ни вековима, а још мање временом од 20 и мање година.

И кад данас људи, који се тако радо ране салом имена Милетићева, мисао баш његову одбијају и сузбијају за то, јер није та мисао потекла из сабора 1890, ни **од њих**, него од сабора 1864/5, 1870 и 75, којих није био члан Др. И. Вучетић, онда тиме само једно доказују, а то је: да су они према тој мисли кеџеци, за остварење које они нису предестинирани.

Ако ју схваћају, па ипак ју сузбијају, онда доказују и своју тесногрудост, показују ситничарску политичку математику свога — ego, — своје **бледо родољубље**.

Др. Н. Максимовић рекао је, да је одбор 15-рице у закључку сабора од г. 1875, а наиме у закључку: „да ће се првом приликом постарати, да се саборско устројство преустрои тако, како би се права државе са автономним правима српскога народа, могла у склад довести“, видио и нашао мандат за ревизију устројства, и да је предлажући сабору „устав“ просто извршио закључак сабора 1875.

Др. И. Вучетић му је на то одговорио ово:

„Апсурдно је и помислити, а камо ли тврдити, да овоме сабору треба од пређашњег једног сабора мандат за измену саб. устројства“. Даље: „како се може и замислити да један сабор пре 17 година издаје мандат за измену саб. устројства, једноме одбору, кога ће један сабор тек после 17 година изаслати. Ако ту има логике, онда има у свачему. Није имао дакле ни саб. одбор, ни одбор 15-рице права, да без нарочитог овлаштења од сабора подноси овамо предлог за уредбу, којом се саб. устројство мења“.

Др. Вучетић је и овим вицевима и адвокатским софизмима пожњео код својих партизана ефекат. Са свим је и право, јер он је ради ефекта и говорио цео свој завршни говор.

Али шта ће рећи људи, који не слушају и којима не импонују узвици „живео“, него оно што разум диктује, а срце родољубиво осећа? Рећи ће: Др. Вучетић се спустио „in's Koth“, и да је већина сабора пошла за њим, што рекао Др. Медаковић по немачком песнику, брзо би се споразумели.

Дакле, Др. Вучетић реч мандат схвата баш буквално. За њега мандат може бити само исписан закључак н. пр. „сабор од 1875 г. даје мандат сабору од г. 1892 и одбору 15-рице, којега ће сабор од г. 1890 изабрати, да мењају сабор. устројство“ . . .

Кад у г. Др. И. Вучетића закони мишљења и бистроћа схватања тако фунгирају, кад он не може да се уздигне до мисли, на којој почива и из које извире тај мандат, него плива само по речима, и досиже само до исписаног закључка и папира, те, или не може (а то сведоче његови сви говори) или баш неће (то опет дела му сведоче) да појми мисли Др. Максимовића, и дух данашње ситуације, е — онда у оба случаја, нека му је просто!!

Др. Максимовић је мислилац, па није ни чудо, што из његовог ума није нестало оне велике мисли, коју је изустио Др. Милетић. Мисао, тако потребна, као што је за нас мисао о једном статуту у нашој автономији, даваће за остварење своје мандат нашим саборима и одборима, за доношење и решавање предлога баш о измени саб. устројства, не само на 28, и 17 година у напред, него ће давати мандат па и императив и саборима и саб. одборима за своје остварење **све дотле, док не буде остварена.**

Логика не познаје законе мишљења, по којима мисли г. Др. И. Вучетић, за то је он и морао у бистрим и духовитим речима Др. Максимовића видети апсурдност и нелогику. А његова публика, у које је само ухо напрегнуто, у које крв струји а ум спава, и морала је Др. Вучетићу аплаудирати.

И г. Др. М. Михајловић признаје, да је др. Милетић у два маха поднесно нацрте о једном целокупном народно-црквеном уставу. Признао је, да је доношење таквог једног устава била „општа народна жеља“.

Дакле? Оно што је др. Милетић у два маха предлагао, то сад не треба; оно, што је у два маха била општа народна жеља, против тога се дигла данас опозиција.

Оно што је у два маха др. Милетић и општа народна жеља као потребно за нашу автономију пронашла, а та потреба остаје док год се не задовољи, — за то нема мандата саборски одбор и одбор 15-рице, да предложи сабору!

Мисао за такав предмет мора потећи из сабора, — вели опозиција.

Где налази томе доказ и потврду? У §-у 27. саб. устројства.

А шта одређује тај §. 27? Ево: „Устројство сабора може се на сабору само уз дозволу две трећине свих саборских чланова **изменити**“.

Опозиција из ових речи извлачи тај смисао, „да и сама замисао о промени устројства мора потицати из иницијативе самог сабора“.

Пресветли г. Д. Станковић је на то рекао: „По уставним начелима припада право иницијативе и влади и односном репрезентативном телу. У делокруг саб. одбора спада и припрема предлога за саборску расправу, па је саб. одбор по томе властан и без претходног овлаштења од стране сабора чинити предлоге, да се у устројству саборском измени оно, што је за измену. Сматрајући такову измену потребном, саб. одбор је израдио предлог и поднео саб. одбору петнаесторице, изасланом по сабору, да односне уредбе претресе и да сабору предлог поднесе.

„Одбор 15-рице узео је елаборат саб. одбора у расправу и учинио је сабору свој предлог. Од сабора сад зависи: хоће ли одобрити предложене измене саборског устројства, чему су свакако потребне две трећине свих саборских чланова. Одлука о том, да ли се има изменити саб. устројство, увек је у рукама сабора, и ја не видим никакве опасности, никакова разлога зебњи, а још мање чега чудноватога у поступку одбора 15-орице“.

И то је једино коректно становиште о праву иницијативе за доношење предлога сабору, једина правилна и неусиљена интерпретација §. 27. саб. устројства.

Нити у томе §-у, нити игде у којем год §-у саб. устројства нема ни речи о

иницијативи сабора, нити о придржавању иницијативе сабору.

То право придржане иницијативе, баш у погледу мењања устава, осигуравао би сабору тек тај „кобни“ „устав“ у своме 217. §. II. 1.

У 27. §. саб. устр. говори се само о **измени** устројства, а не о доношењу предлога за измену ту. У томе §-у се сабору заједмчава право решавања, а не иницијативе и предлагања.

О овоме праву говори §. 22. саб. устр. и даје га саб. одбору. Гласи: „У делокруг саб. одбора спада: а., да припрема предлоге за расправу саборску и властан је тога ради стручњаке преслушати“.

Је ли у овоме §-у постављена какова год граница томе делокругу саб. одбора у припремању предлога за расправу саборску?

Је ли тим §-ом чиме год запречено право саб. одбора припремити предлог за саб. расправу, који предлаже и саму измену саб. устројства? Није!

Сваки члан сабора има право какав год хоће предлог, па и за измену саб. устројства изнети пред сабор, само ако испуни одредбења у §§ 3, 7 и 8 пословника саборског установљена; а саборски одбор и саб. одбор 15-рице, од којих је први саборским устројством позван, а други закључком сабора изаслан, да сабору спреми предлоге за расправу, ти одбори да немају права иницијативе и за измену саб. устројства?

Али, др. Вучетић вели: „Под тим речима (§. 22. саб. устр.) да припрема предлоге за расправу саборску, могу се разумети само обични предлози за поједине уредбе, као што се то види из прелазних одредаба у саб. устројству, где се поједине набрајају уредбе, које све треба саб. ообор да припреми и сабору на расправу поднесе, а никако и само саборско устројство“.

Неугодно ми је, да, као лајик у јусу, ја учим дра Вучетића интерпретацији закона. Или је г. Вучетић, кад је и ово рекао, рачунао на наивност целога света, а не само својих партизана.

Под речима §. 22. саб. устројства, да саб. одбор припрема предлоге за расправу саборску не „могу“ се, него морају се разумети у опште сви могући предлози, који би се односили на автономно уређење наше, а саборски их одбор проналазо за целисходне и потребне за то уређење и напредак автономије. А под речима §. 32. и 33. прелазних опредељења саб. устр. имају се и могу се разумети само нацрти и предлози, које ти §§ набрајају.

А то значи: §. 22. даје саборском одбору право (и то генерално право) за припремање предлога сабору, оних предлога, које он (саб. одбор) и кад их он за потребне и целисходне нађе, а §. 32. и 33. ставља у дужност саб. одбору „зготовити и сабору поднети нацрт статута о поступку при давању зајма“ и т. д. дакле ставља у дужност припрему неких извесних, набројаних предлога.

Које ће предлоге саборски одбор сабору припремити по §. 22. саб. устр., то тај § оставља моћи његове иницијативе, радне снаге и увиђавности, а припрему предлога набројаних у § 32. и 33., ти §§ налажу саб. одбору ради неодољиве потребе истих.

Види се, да људи који се истичу као најбољи познаваоци наших автономних установа и уредаба — кад што — кад им то не иде у рачун, неће да знају за проста и јасна опредељења тих уредаба, већ припућују нас неуке, да им једноставне основне ствари тумачимо.

Из свега до сад реченога излази јасно као сунце, да је мисао наших сабора, о градњи једног органичког статута, саборски одбор био властан прихватити и у форми свога предлога сабору изнети за расправу.

Што је био властан саб. одбор по саб. устројству, то је био властан учинити и саборски одбор 15-рице, јер га је сабор од г. 1890 изаслао за припрему предлога.

Сабор, који га је на тај посао овластио и изаслао, није му прописао никакову директиву у том послу, није му дао никаква упутства. Изаслао га је потпуно од-

решених руку, да свој посао изврши по свом уму и разуму.

Одбор 15-рице је, дакле, био властан припремити предлоге, какве је он пронашао за најцелисходније. Могао је без двојбе предложити и „народно-црквени устав“.

Приговарано је (не у сабору него у „Бранику“) да одбор 15-рице није имао пуномоћ упуштати се у преговоре са саб. одбором, нити у заједничкој конференцији установљавати свој предлог.

Томе приговарити могао је само цепидлачећи шовенизам партајски, али љубав за автономију никад!

Је ли сабор забрањо одбору 15-рице договор и споразум са саборским одбором? И би ли сабор могао у опште што налик на такву забрану и ограничење изрећи?!

Шта је саборски одбор, шта ли одбор 15-рице? Оба налиби сабора. Обојима исти задатак. Ономе по саб. устројству, овоме по саб. мандату. Обојима иста циљ: уређење автономије. Обојима иста средства: предлози.

Па кад су оба одбора ради заједничке циљи, ради толико од свију наглашаваног споразума, ступили у међусобне преговоре и споразумни рад, то ли је зар crimen laesae majestatis наше автономије?

Дакле и саб. одбор и одбор 15-рице био је властан предложити — „устав“. У колико и како се њиме мења постојеће саборско устројство? — о томе доцније.

(Наставиће се.)

ГОВОР

СТЕВАНА В. ПОПОВИЋА

посланика изборног среза арадског,

држан у седници српског православног народно-црквеног сабора, дана 12. новембра 1892.

(По стенографским белешкама.)

(Наставак.)

Господин др. Миша Михајловић рече даље: да у уставу овоме нема онога, што је главно за одржање наше, као народа. (Тако је — с левице.)

Ја видим да у уставу има и тога. — У овој држави, према законима, који постоје, и које ми не можемо да променимо, наша црква је наш град, у цркви тој сав је наш народ у земљама угарске круне на окупу.

Ако др. Миша Михајловић мисли, да је нама, као народу нужно, да имамо своју посебну територију — ми је имамо као народ, у својој цркви, и територија та обухвата: архидијецезу карловачку, епархије: пакрачку, горњо карловачку, будимску, бачку, темишварску и вршачку Једном речи: наша српска митрополија је данас искључиво наша српска територија За све, што је у овој нашој области чисто српско и православно, имамо ми уставом овим обележену и српску самосталну своју управу — своја министарства у маломе.

Па зар нисмо удесили овим новим уставом, ко ће настојавати и пазити, да у српским православним општинама буде у раду и реда — општински црквени одбори, епархијски управни одбори и саборски одбор врше сав рад, што иде у позив министарства унутарњих послова. Па не уредисмо ли јасно обележеним делокругом наших конзисторија, митрополитског црквеног савета и делокруга општинских и епархијских школских одбора и школског савета сав овај духовно-просветни рад, којим ће се одржавати хришћански и морални живот у породицама нашим, васпитавати деца наша у духу своје свете православне вере и миле српске народности, унапређивати у људскоме знању и умењу, изображавати и у оним струкама, које су нашем народу нарочито нужне. Ето вам у тим органима нашег министарства просвете и црквених послова. (Тако је! — с деснице.)

Уставом овим обележено је и то, ко ће као српско министарство привреде унапређивати добру управу и рационално обрађивање наших народно-црквених добара — ко ће, као наше министарство финанције бдити, да нам се наши народно-црквени фондови и закладе множе и

према својим целима употребљавају. (Тако је — с деснице.)

Ето тако бих ја могао да упоређујем све послове и радове у оквиру ове наше, ма и мале самосталне црквене државице са пословима велике државе — али на крају крајева ипак би ме запитали моји поштовани другови од опозиције иронично: А где ти је у том уставу тако важно министарство спољних послова? Има у нас и тога, ма да ми не терамо политику. У нас врши дужност министарства спољних послова јерархија наше цркве, која је архијерејским синодом позвана и дужна, да води, према учењу наше свете вере, по правилима и законима наше цркве једино ту политику: да православно Српство у својој јединој, светој и апостолској цркви буде срећно и напредно! (Живо одобравање — с деснице.)

Али казаћу ја вама које министарство нема у овом новом уставу обележено. (Чујмо!) Нема у уставу министарства рата. Тај смо посао оставили оним српским новинарима, који гаје у нас међусобни рат. Тај је ресорт у добрим рукама! (Општи смех.)

Но махнимо се тога ратовања — јер ко уме да тумачи симболику грба ове наше српске митрополије — тај ће доћи на друге мисли. Ено нам оно б е л о поље у нашем грбу каже: будите срцем и душом својом чисти, као голубови; п л а в о поље учи нас: будите верни и одани својој православној вери и милој српској народности; ц р в е н о поље нас учи: браните и крвљу својом светиње своје, аманет прадедова ваших; а четири челична оцила веле нам: будите постојани у своме и челичите се слогом, јер само слога Србина спасава. (Живо одобравање.)

Све ово читам ја са грба наше митрополије, који стоји под знамењем светога крста и управом архијерејског жезла и који штите и хране анђели небески. (Живо одобравање с деснице.)

Али кад ја видим како се шири радикализам на црквеном пољу нашем, како све то више обара ауторитете, без којих не може црква наша да буде, онда ме спопада тешка брига за будућност цркве наше и народа нашег.

(Један посланички глас са крајње левице: Будите ви само православни, па се не бојте!)

Посланик Стеван В. Поповић: Ја сам био иначе православан животом и радом својим — о томе ћу сваког уверити на делу. Ја Вама, господо радикали, који сте овде на овоме сабору, не одричем, шта више радо Вам признајем: да сте Ви одани синови своје свете цркве, да сте родољуби, који своме народу добра желите — али ја говорим отворено: б о ј и м с е р а д и к а л и з м а у ц р к в и! — Јер радикализам може да произведе индиферентизам — а чим настане индиферентизам у цркви, онда је поље црквеног живота ово, што је напуштена њива, на којој буја сваки коров и отровна биљка. На томе пољу раја се онда лако и брзо и атеизам. Ја се бојим да не настану и такова времена у нашој цркви, јер тешко нама када и у нас буде пар врелих кобасица више вредно, него топла молитва, а чаша пива више него свето причешће! — Онда због наше лепо православље, али због Српство у овим земљама! (Бурно одобравање с деснице — живо орицање с левице.) А сад молим да ми дозволите, да учиним две три примедбе и на говор врло поштованог г. посланика др. Михајила Полита. (Чујмо!)

(Наставиће се.)

МОЛБА

СВИМА ОКР. ПРОТОПРЕСВИТЕРИМА СРП. ПРАВ. МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

После нове године наступа време, када окр. протопресвитери подносе надлежним својим епархијским властима годишње статистичке исказе о свештенству, парохијама, народу, учитељству и школама у подручним им протопресвитератима. Из тих статистичких исказа, када бисмо их из свих протопресвитерата наше срп. прав. митрополије карловачке добавити могли, створили бисмо слику, у којој би нам се јасно приказао број наших свештенства, парохија, народа, учитељства, школа и школске деце — а та би нам слика врло добро дошла у цељи познавања свога народа. Кад већ немамо за митрополију нашу нарочито статистичко звање, које би систематски

с године на годину скупљало статистичке податке о бројном кретању нашега народа и податке о општем религиозно-моралном и културно-просветном стању нашем; или кад већ немамо и не можемо сваке године да приредимо „шематизам“ целе наше митрополије карловаке, који би нам представио јасну и потпуну слику целокупног стања нашега народа — онда бисмо бар у овом званичном листу требали, да изнесемо из појединих протопресвитерата прибране најважније податке о животу и кретању нашега народа у митрополији карловачкој.

Такове преко потребне нам и скроз поучне статистиче податке, почели смо ми прошле године у овоме листу саопштавати, али нисмо могли ни у пола жељи својој и потреби саме ствари одговорити, с тога, што из веће половине наших протопресвитерата не добијемо потребних нам статистичких података. Не добијемо их пак по свој прилици с тога, што их некасмо и тражисмо од надлежних епарх. управа — а њима је, поред осталог им званичног особља тешко и мучно било, да нам тражене податке у обраћеном облику достављају.

С тога се ево сада, у општем интересу обраћамо овим на пречасну г. г. окружне протопресвитере — на све скупа и на сваког појединце у целој нашој срп. прав. митрополији карловачкој — са учтивом и понизном молбом: да нам доставе, ради публиковања у овом листу, статистичке податке о животу и кретању нашега народа у подручним им протопресвитератима — специјално пак, да нам одговоре на ова питања: Колико је црквава, парохија и колико црк. општина у дотичном протопресвитерату, — колико је у свакој црк. општини свештеника, а посебце колико пароха, администратора и спомоћника — колико је у свакој црк. општини срп. прав. домова, брачних парова, удовица, удовица; колико је срп. прав. душа, мушких, женских, свега; колико се родило 1892. год, колико венчало, а колико умрло; колико је било 1892. год. верозаконских прелаза и то: иноверних у православље и православних у иноверство, колико има где Назарена, колико парова несагласних супруга, а колико парова у конкубинату — колико има срп. прав. вероисповедних, а колико комуналних школа, учитеља и учитељица, колико има срп. прав. деце, за школу способне од 6—12 година и од 12—15 год.; колико деце од 6—12 год. фактично иде у школу, а колико од 12—15 год. иде у поћторну школу? —

За сада не тражимо више — него бисмо само хтели и желили, да на та питања добијемо тачне и поуздане одговоре. И ми се сиемо надати, да ће нам пречасна господа окр. протопресвитери на та питања без сумње и дати тачне и поуздане одговоре. Не тражимо много — а то што тражимо и молимо, може нам се дати, ако је добре воље, а те добре воље треба да буде, кад се ради нешто у општем интересу. Тај општи интерес захтева од нас, да познамо бар у главном свој народ и своју цркву — а почетак тога познавања почиње са прибирањем и објављивањем тих крупних и најкрупнијих статистичких података.

Молимо дакле по ново преч. г. г. окр протопресвитере, да нам ову жељу и молбу нашу испуне. Нека не пожале мало труда, са којим ће и нама и народу, и цркви и свештенству врло лепу услугу учинити — а уз то ће том услугом и себи и својој ревности лепу сведоџбу издати.

Потребне податке примамо ми у свако доба ради саопштаја у овоме листу — али бисмо се највећма радовали, да нам се из свих протопресвитерата припошљу ти подаци бар до свршетка марта о. г., како бисмо тада, на основу свих прибраних података, могли изнети у бројевима слику целе наше митрополије карловачке!

У Новом Саду 5. јануара 1893.

Сергије Шакрак Нинић,
уредник „Срп. Сиона“.

Монашка школа.

Од како је садашњи св. патријарх Георгије сео на престо српских патријараха, оживела је и ревносно се негује тежња, да се наши манастири и монашко свештенство у њима у свима правцима унапреди и подигне. На како је први услов подизању угледа и важности и самих манастира и калуђера у томе, да се манастирском свештенству даде извесан, према потреби саме ствари одмерен степен општег, богословског и економског образовања, то је Његова Светост

г. патријарх наш Георгије, са апостолском ревношћу прегао, да се за образовање и васпитање манастирског монашког свештенства подигне и отвори нарочити завод, у коме ће се трошком свих наших манастира образовати и васпитавати у општем, богословском и економском правцу, а у строго религиозно-моралном духу, подмладак за будуће наше манастирско монашко свештенство.

Потребу оснивања овакога завода није нужно ни са једном речју доказивати. За наше манастирско свештенство — које је данас у опште на доста ниском степењу образовања — оснивање таквога завода не само да је животна потреба, већ и услов даљег опстанка и гаранција даљег битисања целог калуђеског сталежа. Да оваково стање као што је данас — не вала, и да не служи на част и на корист нити цркви, нити народу, нити и самом калуђерском сталежу, о томе може бити сваки уверен, ко стање ствари поле добро познаје. Данашњи калуђерски сталеж мора се или просветити, преустројити и подићи — или напустити, растројити и укинути. Tertium non datur. Калуђерски сталеж, ако хоће да постоји, и да врши своје религиозно-моралне и хумане задатке, мора се систематски спремати за извршивање и решавање тих својих задатака — на онда мора се строгом дисциплином уредити цело устројство и сав живот и рад нашег калуђеретва. Без спреме и образовања, без реда и дисциплине, без јасно истакнуте циљи, и без сигурних услова за достизавање тих циљи — калуђерски ред не може у нас даље постојати. Јер кад се данас тражи извесна спрема од свакога, ужасно је и помислити, да се не тражи извесна спрема од калуђера, који има да решава и извршује најзнатније и најузвишеније задатке. Данашњи манастири наши — сваки за себе — већ нису згодна огњишта, да се на њима образује нови подмладак манастирско-монашког свештенства. У данашњим манастирима нема више станишта за неговање просвете и културе, па нема у њима ни оних домаћих школа, у којима би се манастирски ђаци за ваљане калуђере спремити могли. Наши манастири су данас у главном — спахилуци, и ништа више. А тима светим задужбинама валда није цељ само материјална, већ у првом реду — духовно-религиозна и просветно-хуманитарна! Да пак манастири, а с њима и калуђери могу што боље својој религиозно-моралној и просветно-хуманитарној цељи одговарати, за то је пре свега нуждан завод, у коме ће се будући калуђери оспособити, да могу своме правом задатку у свима правцима, као што треба, одговарати.

Радујемо се, што можемо нашим поштт. читаоцима саопштити, да ће се такови завод за образовање и васпитавање подмлатка манастирско-монашког свештенства — по жељи и племенитим интенцијама Његове Светости г. Патријарха нашег Георгија — ако Бог да, још у току ове године основати, отворити и благодетну своју радњу отпочети. Баш сад о скоро прошлој новој години, када се код Његове Светости искупили, готово сви настојатељи наших фрушкогорских манастира, у цељи да поздраве црквеног поглавицу срећну нову годину — изустила је Његова Светост пред лицем свих манастирских настојатеља одсудну и утешну реч: да ће се монашка школа у току 1893. год. без сваке сумње отворити!

Предходна радња за отварање монашке школе већ је довршена. Нацрт за уредбу, оснивање и устројство исте монашке школе, са врло испрпљивом и разложном мотивацијом израђено је још пре две године уредник овога листа г. Сергије Шакрак-Нинић. Он је израђено уједно и уделан наставни план, по коме би се науке у истој школи предавати имале. Како нацрт за уредбу тако и наставни план поднела је Његова Светост св. Архијерејском Синоду на одобрење — и св. Синод је цео тај елаборат у начелу усвојио и одобрио, а остварење монашке школе поверио је св. Синод Његовој Светости г. Патријарху Георгију. Пошто је предлог о оснивању монашке школе, заједно са изготовљеним наставним планом расправљен и у збору свих фрушкогорских манастирских настојатеља, одржаном у манастиру Грегетегу 10. маја 1892. год., те пошто се и тај збор манастирских настојатеља једнодушно и с одушевљавањем изјавио за оснивање монашке школе, по предложеном нацрту и наставном плану — то је данашњим даном отварање исте монашке школе, ревношћу и настојавањем Његове Светости са свим дошло к своме остварењу.

О устројству исте монашке школе, о наставном плану, наставницима и питомцима њезиним — ми ћемо првом приликом — на основу предложеног и усвојеног нацрта — опширније говорити. За сада саопштавамо: да ће се пета мо-

нашка школа за образовање и васпитавање манастирског монашког свештенства отворити у манастиру Опову, у постригу Доситијеву, где је једном већ постојала таква монашка школа. За питомце ће се узимати деца, која су свршила 4 разреда гимназије, реалке или грађанске школе — а ако се таквих не би нашло у потребном броју, узимаће се за питомце данашњи бољи и спремнији манастирски ђаци. Сви потомци ће се учити и васпитавати искључиво трошком самог завода. У школи ће се предавати световни, богословски и економски наставни предмети. Завод ће имати по струкама 3—4 наставника — а цео течај настављања и васпитања трајаће 4 године. Ко буде постављен за управитеља завода, тај ће уједно бити и настојатељ манастира Опова. Сваког годишњег течаја примаће се 8—10 бесплатних питомаца. Завод ће бити устројен по облику духовних семинарија, са интернатом и са строгим религиозно-моралним васпитањем. Толико за сад о томе заводу, који ће се ако Бог да ове године отворити — да одговори не само животној потреби самог калуђерства, већ и потреби цркве и народа.

Оснивањем овога завода задужиће данашњи св. Патријарх монашки ред, цркву и народ за вечита времена. Његово ће се име за то у потомству с благодарношћу спомињати, као што се спомиње и митрополита Стратимировића, који је пре 100 година богословију засновао!

Цр.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

* Вис. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе упутило је под бр. 54.427. ех 1892. наредбу свима муниципијама, у којој наређује, да се од сваке штампане књиге, брошире, повремених листова и часописа — на основу 39. и 40. §. XVIII. зак. чл. од 1848 год. — има по један примерак слати народном музеју у Будимпешту. — Извршење ове наредбе стављено је вис. министарство у жупанијама под контролу вел. жупана, а у престоници и у сл. кр. градовима под контролу дотичних градских начелника, односно кр. држ. одветника.

— **(Распис кр. уг. министарства просвете.)** Кр. уг. министарство просвете озбиљно се занима питањем, да се у школама уведе полудневна настава. Не давно је вис. министарство управило распис на школске управитеље, наглашујући, да хоће наставно време тако да уреди, да се настава почиње од 8 сахата у јутру, а да се свршује у 1 сахат по подне.

— **(Избор и потврда пароха у Вршцу.)** У предпрошлом броју овога листа, ми смо на основу истачног извештаја саопштили вест, да је у Вршцу при избору пароха добио П. М. 55 гласова — међу тим, како се касније поуздано известисмо — при избору је највише гласова добио г. Милутин Трбић, те је он у коне седници од 21. децембра о. г. већином гласова потврђен за пароха у Вршцу. —

(—) За сиет. парох помоћника у Вашахиду једногласно је изабран и од конзисторије темишварске потврђен, г. Павле Милин, досадашњи администратор друге тамошње парохије.

(=) **(Бројно кретање нашега народа у Вел. Кикинди.)** Леп је то обичај, да свештеник о новој години у цркви, при св. литургији саопшти народу, колико је црк. општина бројно напредовала или назадовала у прошлој години. Свакако је за црквено општинство интересно и поучно, да дозна из уста свога свештеника крајње резултате народног кретања у једној навршеној години. Напредовању, бољитку и умножавању нашега народа сваки се од нас радује, а назадовање, опадање и пропадање нашега народа свако са жалошћу узима на знање. — Први свештеник прве и највеће наше црквене општине — г. Ђорђе Влаховић, прота вел. кикиндски, на жалост, морао је вел. кикиндском црквеном општинству саопштити жалосну вест, да се је у току 1892. год. у Вел. Кикинди родило 541, умрло 676 душа, а венчало се 100 душа. По томе се — на жалост — види, да је у Вел. Кикинди за 135 душа више умрло, но што се родило у години 1892. — Па кад је такав жалостан ре-

зултат у нашој највећој и најмногобројнијој цркв. општини, — хоће ли нас моћи утешити резултати из других црк. општина и других крајева. — Ми се тешимо надом, да у целини нашега народа не може бити тако неутешан резултат, као што је у Вел. Кикинди, јер у Вел. Кикинди је овај неповољни резултат произвела опасна вратобоља, која је многу децу покосила!

ПОШТОВАНИМ ЧИТАОЦИМА И ПРЕТПЛАТНИЦИМА „СРПСКОГ СИОНА“.

Да би се упростио и олакшао рад око уређивања и издавања „Српског Сиона“, **од данашњега дана одузета је администрација овога листа од г. г. Браће М. Поповића, те је и администрацију листа узело потписано уредништво у своје руке.**

Према томе молимо наше поштоване читаоце и претплатнике, да у будуће **претплату на овај лист изволе слати на потписано уредништво**, или још боље **на име уредника г. Сергија Шакрак-Нинића у Нови Сад.**

Пошто има доста велики број претплатника, који до сада не исплатише претплатне цене листа за прошлу годину, то овим најенергичније позивамо исте дужнике, **да дугове своје у најкраћем року времена исплате** — јер ће се иначе против њих друкчије мере предузети. **Дужници од прошле године имају своје дугове послати г. г. Браћи М. Поповићима у Нови Сад, а претплата за ову годину, као што је речено има се слати на потписано уредништво.**

Поучени непријатним искуством, да многи читаоци примају лист преко целе године, а неће да плате и онако малене и незнатне претплатне цене за лист — одлучисмо, да **у будуће никоме не шаљемо листа, ко нам претплатне цене у напред не пошље. У будуће дакле нема у нас никакве вересије, нити давања листа на почек. Ко нам од досадашњих наших претплатника не пошље претплату још за будућих 8 дана, томе ми са 3. бројем коначно обустављамо даље шиљање листа.**

Да не би пак никоме криво било, што му се лист обуставља, молимо наше поштоване претплатнике, да са **шиљањем претплате пожуре.**

Претплатна цена листу остаје стара, а најудесније се шаље поштанском упутницом.

У Новоме Саду 5. јануара 1893.

Уредништво „Српског Сиона“.

ОГЛАСИ.

Е. 1511. / I. 206. СТЕЧАЈ 4. 1—3

Ради попуњења парохијског места у Самошу са платом прве класе.

Конкуренти имају своје ваљано инструисане молбе путем својих власти, најдуже до 15. (27.) фебруара 1893. овој конзисторији послати

Из седнице епарх конзисторије у Вршцу 21. децембра 1892. држане.

Конзисторија епархије вршачке.

Е. 1547. / I. 207. СТЕЧАЈ 3. 1—3

Ради попуњења упражњеног парохијског места у Долову, са платом другога разреда, но коју до даље, лична канцелација терети.

Конкуренти имају своје ваљано инструисане молбенице, путем својих власти — најдуже до 15. (27.) фебруара 1893. овој конзисторији послати.

Из седнице епар. конзисторије у Вршцу 21. децембра 1892. држане.

Конзисторија епархије вршачке.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се непримају. — Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 3.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 17. ЈАНУАРА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАРЕДБА

вис. кр. уг. Министарства унутрашњих дела бр. $\frac{11536}{VI.-II.}$ издана свима муниципалним властима у погледу затварања школа у време епидемије.

Упозорен опетованим жалбама од стране власти и појединаца, искусно сам, да у време када се некоја заразна болест појави, некоје муниципије забрањују похађање школе и без велике нужде, па немају чак обзира ни на то, да ли се зараза у опште појавила међу ученицима дотичне школе, и ако јесте, да ли је у такој мери отела маха, е би било разложно, да се тако важна и по школску наставу свакако штетна забрана издаје. Но што је затварање школа истом тек онда оправдано, ако то важни здравствени обзири неопходно захтевају, а у овоме правцу XIV. зак. чланак из год. 1876. садржи са свим одлучне и подробне прописе, шта више подробно прописује и начин поступања у таквим случајевима — то за нужно сматрам скренути пажњу муниципалних власти на следеће:

По 28—35 §§-има поменутог зак. чланка, у случају када се каква заразна, или епидемична болест појави међу ученицима некоје школе, имају се заражена, или са зараженим болесницима у додир дошавша школска деца за извесно нужно време од школе одстранити, те у први мах на тај начин покушати, да се спречи даље распростирање заразе — а школа се тек у томе случају може и сме затворити, ако

се епидемична болест баш у самом заводу, или у школи појавила, или ако се међу децом и младићима многа поболевања дешавају.

Према томе упозоравам муниципије, да при затварању школа за време епидемије увек имају пред очима здравствене обзире и захтеве, али уједно да имају у виду и исто тако важне наставно-васпитне интересе, те поступајући у свему у духу поменутог закона, да похађање школе забрањују тек онда, када су на то овлаштене околностима, које закон одређује. Нарочитог обзира треба имати у таквим случајевима према гимназијама и реалкама, које се, у смислу отписа г. министра богочасти и јавне наставе од 1891. бр. 57907., имају убрајати у „више наставне заводе“, те се на њих дотична законска опредељења, у погледу затварања школе и прекидања наставе могу тек у случајевима епидемије примењивати.

Уједно налазим за целисходно, па с тога и препоручујем, да кад се саслуша мишљење и предлог надлежнога физика, да се — изузимајући журне случајеве и такове када би се одлагањем можда већа опасност проузрочила — преслушају уједно и месне школске области (државна школска старатељства, општински и вероисповедни школски одбори,) као такове, које тачније познају унутрашње односаје дотичних школа. Но у сваком случају захтевам, да се о затварању некоје школе, како мени, тако и министарству богочасти и јавне наставе поднесе извештај, у коме се има назначити, за које је време школа затворена, а уједно описати и околности и разлози, који су затварање школе изазвали. Најпосле упозоравам муниципије и на то, да је на темељу слова *e)* 157 §. XIV. зак. чл. из 1876. у погледу затварања школа надлежан једино први чиновник дотичне муниципије (вел. жупан), који ово право своје не може на другог преносити (н. пр. на надсолгабирова, или у градовима: на градског начеоника).

У Будимпешти 6. марта 1892. За министра: Лукач, држ. секретар.

*

Вис. кр. уг. Министарство богочасти и јавне наставе, отписом својим од 19. новембра 1892. год. бр. 30157. доставило је горе изложену наредбу вис. Министарства унутрашњих дела свима црквеним властима уз спроводницу и наредбу, која гласи:

„Препис циркуларне наредбе г. кр. уг. министра унутрашњих послова, издане 6. марта о. г. под бр. 11536 у погледу поступка при затварању школа за време епидемије, а управљене на све муниципије, част ми је знања и даљег равнања ради са том учтивом молбом доставити пречасној епархијској власти, да према садржини пред последње тачке окружнице г. министра унутрашњих дела, изволи подручне школске одборе упутити, да они, од стране муниципалних органа на њих управљене поднеске, који се односе на затварање школа у време епидемије — ради отклоњења и предупређења опасности, које би због одуговлачења по здравствено стање наступити могле — тачно и брзо отправљају.“ —

*

Обе ове наредбе вис. кр. уг. министарства саопштене су знања и равнања ради свим школским одборима епархије бачке, из седнице епарх. школског одбора држане 10. (22.) децембра 1892.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

Ad 2. Други је разлог за непримање устава тај, што је тобож' иницијатива за „устав“ дошла од угарског министарства.

Др. Вучетић, и опет по законима своје логике, рече:

„Истина, да је др. Св. Милетић још на сабору 1870. поднео предлог за уредбу, која би обухватила све односаје наше пар. цркв. автономије, али то се онда није могло извести, те је та мисао од тога

времена напуштена (?) била и сабор је прешао на изграђивање појединих уредаба. Тек пре две године поникла је по ново та мисао, и за то се може рећи, да је заиста сада нова (!). Није поникла у сабору, већ је уследа напомене кр. уг. министра председника решио саб. одбор, да сачини једноставну уредбу за све наше народно-црквене односаје, па је то после приватно и сабором изаслани одбор 15 ради“.

„Други је у том правцу учинио приговор Др. М. Михајловић и то овако: „Ја сам г. известиоцу веома захвалан, што је додирнуо историјски један моменат. Он је наиме признао, да покушај грађења једног једноставног устава, није никаква новина и да је др. Св. Милетић у два маха подносно таке нацрте устава. Он је признао и то, да су и наши прошли сабори радо прихваћали ту мисао о једном целокупном народно-црквеном уставу. Али је г. известилац нешто заборавно напоменути. Заборавно је наиме споменути и то, да је тој општој народној жељи стојала на супрот ненаклоност министара угарских. Када је народ преко ових сабора тражио једноставан устав, тада је министар угарски одговорио: да IX. зак. чл. од 1868 дозвољава до душе уређење наших верозаконских односа и наше автономије, али не у форми једног устава, већ у форми појединих законских предлога. На шта је могло руководити г. министра у таквом поступку? Очигледно једино тежња меродавних фактора, да се наши црквено-народни односи не уреде од једном; да аутономна зграда не буде изидана: да нема никакова стабилитета (постојаности) и правилног развитка, већ да се доношењем појединих установа одржава трвење и тражиће у црквено-народном животу и даде државним, вапаутономним дакле елементима, прилика, да се у наш живот мешају и коначно уређење наше автономије по могућству што више отежају, несанкционисањем тих појединих предлога. Жилавост нашега народа сметала*) је тада меродавним факторима у промицању својих тежња, па отуд и та ненаклоност и отежавање. Сад је до душе друкчије. Министар је дигао своју тешку руку са наше автономије, он не само, да нам неће више да смета у доношењу јединствености устава, но, он нас сам подсећа; он нас преко кр. комесара позива на тај посао“.

„Садашња наклоност министра долази због састава садашњег сабора. Некадашњи састав старих сабора није годио меродавним факторима“ . . . .

Трећи је проговорио Др. Полит: „Мени ипак чудновато изгледа, како ми нисмо дошли на ту мисао, да градимо такав универзални статут, него је за градњу таковог статута потекла иницијатива и савет са оне стране, са које се до сад није баш тако велика брига водила, да ми наше народно-црквене ствари посве автономно уредимо.“

Др. Б. Медаковић рекао је ово:

„У конкретном облику искочила је мисао стварања органичног штатута у отпису министарства просвете. (У чему је само незнамо, тај конкретан облик? То г. Медаковић не рече.)

Рекао је министар: Вољан сам да учиним крај ненормалији, да се у уставној земљи наредбама закон изиграва, да се абузусом tecitsus abusus — конфискује оно, што је законом осведочано; вољан сам, да учиним крај изнимном, незаконитом стању, у којем се ваша нар. црквена автономија налази. Дајте ми само прилике за то. Урадите сад оно, што су Романи давно већ урадили. Сакупите у једну органичну целину све, што треба, да се уреде и устроје односаји и послови цркве и школе ваше. Израдите то, па ми предложите. Оно је Етвеш, ово ћу ја предложити на санкцију.

Тако ја схватам ону напомену у отпису министарства просвете.

Заиста племенита понуда: ја је ценим, а је и разумем.

Променили се односаји, окренуо лист.

Некад Романи нису били оно, што смо били ми, а сад — срећом ил несрећом — нисмо ми оно, што су Романи. „Гвоздена рука“, што је притискивала наш народни живот у цркви и школи, сама се диже.

*

*) Г. др. Михајловић је и сувише кајивао, кад тако говори — а нелогичан до крајности. Сад је то рекао, а после 49 реди, као последицу сигурно тог сметања, констатује нашу автономију за обезглављену, осакаћену, а државну власт на трећу инстанцију у њој.

Па како да не употребимо оваку прилику, не прихватимо ову понуду?

... На страну све сумње и прне слутње. Ако ми овде учинимо оно, што треба, и онако, како треба, онда се ничег бојати немамо, и најбољем надати имамо.“

Дра Малешевића не спомињемо зато, јер се са својим мислима, назорима и говором задоцнио 18—20 година; а и зато не, јер он је говорио не сабору, него „властодавцима“ сабора, односно својим бирачима.

Барона Живковића спомењујемо доцније мало.

Да видимо сад какве су те изјаве побројаних говорника, шта и колико вреде, и да из њих повучемо и конзеквенције правилне и логичне

Из говора Дра Максимовића, у колико смо га већ навели, излази потпуно јасно и доказано, да мисао о једном органичком статуту није мисао угарског министра, него мисао водиља наших прошлих сабора, у којој се огледала њихова перманентна тежња од г. 1864/5, да уређење наше аутономије сведу и осигурају у једној уредби, која би обухватала све наше народно-црквене аутономне одношаје, сва њена права, сву њену организацију, како би она с једне стране била у потпуном складу у себи самој, а што јаче утврђена и осигурана против неаутономних утицаја с друге стране.

Ради околности, које су стајале ван домашаја наших сабора, које ми отклонити нисмо могли, јер су биле јаче од нас, није се та мисао остварити, а тежња испунити могла већ одмах у почетку 1864/5 г. Шта је сабору од тих година остало, него прећи на израђивање појединих уредаба? Он је то и учинио, јер то је захтевала неодложна потреба нашег аутономног народно-црквеног уређења. Је ли тиме била „напуштена“ и сама мисао о једном органичком статуту, као што рече Др. Вучетић? Није. Јер да је прелазом на израђивање појединих уредаба, та мисао била „напуштена“, од куда би та мисао избила у конкретном предлогу Дра Милетића већ г. 1870, и у закључку сабора од г. 1875, крај израђивања појединих уредаба и на овим саборима?

У свему томе нема доказа, да је и један сабор наш израђивањем појединих уредаба „напустио“ мисао о једној органичкој уредби, него је ту томе доказ, да је та мисао силом јачих околности бивала сузбијана и потискивана и да су сабори наши прелазили на израђивање појединих уредаба, само ради неодложне потребе, да дођемо до **каквих** таквих уредаба, као што смо до **таковних** и дошли и као што **такове** и имамо.

Мисао о једној уредби дакле, остајала је све до г. 1890 у потискиваном стању, а никад није била „напуштена“.

Јер и од г. 1875—1890 замисао о једној уредби биле су исте околности, и још горе, а потреба уређења појединих одношаја у нашој аутономији неодложна, као и пре.

Из тога стања ствари и нашега положаја, могао је Др. Вучетић као партизан извући закључак, да је сама мисао о једној уредби, која је била једна од главних тежња наших сабора, и која је од тако еминентне важности за учвршћење и организацију наше аутономије — била и напуштена, и као напуштену је у сабору нашем великим звоном огласити“.

Тај закључак је с једне стране софистичан и адвокатски извијен, али је он с друге и стране неродољубив. И кад је др. Вучетић њиме „огласио“ у сабору мисао о једној уредби, он је тиме софистици својој жртвовао родољубиво осећање, а општи интерес — своме партајском рачуну.

Јер, кад би угар. министар хтео за себе да изврше конзеквенцију из изјаве Дра Вучетића, он би могао комотно рећи ово: „Кад ви Срби у своме сабору сами изјављујете, да сте напустили мисао, коју вам ми до сад не хтедосмо дозволити да ју изведете, онда немам ни ја разлога бринути се за вашу аутономију више, него што то чините ви сами. Ја сам као угарски министар и данас задовољан са партикуларизмом ваших аутономних уредаба и вашом аутономијом“.

А зар би збиља и овакова изјава уг. министра годила родољубљу Др. Вучетића?

За то, што је мисао о једном органичном статуту, поводом изјаве уг. министра, да јој остварењу више запреке нема, из притиснутог, а не „напуштеног“ положаја јој, опет пред сабор у конкретном предлогу саборског одбора 15-орице изнесена, зар се за то могло рећи „да је заиста сада нова“?! Зар једна и иста мисао може бити двапут нова? Ва истину „ако ту има смисла и логике, онда има у свачему“. О Боже! кад неби било оваковних адвокатских доскочица и софизама, заиста би ми своју аутономију лакше и брже уредили!

(Наставиће се.)

КАКО ДА РЕШИМО ПИТАЊЕ О НАШЕМ ПРОПОВЕДНИШТВУ.

Познато је искуство из повеснице, да се свако важније питање људских односаја и његових потреба, које није већ приликом прве своје појаве дошло до свога правилнога, коначнога решења, у краћем, или дужем року по ново јавља, да од савременика још са јачим нагласком, још са већом силом затражи своје решење.

Питање такове природе јесте и наше питање о једној од најсветијих дужности нашег свештенства — питање о проповедништву.

Има већ две-три године, како се оно рађа и умире, да се после и опет роди — још живахније.

И претресало се оно и овако и онако, и предлагало се и ово у оно.

Али све узаман; где смо — ту смо!

Јасан знак, да на то питање још никако не добисмо тачна, здрава, згодна одговора.

Или зар није тако? — Ено, узмимо само у хладно расматрање Јеремићеве Епархијске Проповеднике, које је г. Богољуб Мирковић тако осудио, да им неће помоћи ни позивање — на „грчку мудрост“.

Али, као да не стоји боље ни обратно. Јер и „тумачење недељних и празничних евангелија“ напшло је на јаке противне разлоге.

Но о једном и другом предлогу утрошено је већ доста и мастила и простора у нашим листовима, а ја нити имам воље, нити времена, да се и сам упуштам у расматрање њихово. Не би баш ни било вредно. Које се дете роди без животне снаге, то и тако брзо умре.

Двоје је тек, што ме је истргло из мога одређеног посла, и повукло и опет на биљегу у „Српски Сион“.

Прво је: критиковање најновијега предлога у тој области, а друго: стављање новога предлога од моје стране.

Читао сам на име у 49 бр. овога цењеног листа од г. 1892. чланчић: „Потреба увађања нравствених поучења у св. цркви“, а који се завршује са оно: dixi, и носи потпис: С. Д—ћ.

Мени је и мило, а и криво ми је, што је г. С. Д—ћ тај чланак написао и „дао га у штампу“; мени је и мило и криво, што се — на ма и само „између редова“ — и опет изнела једна верна слика нашега свештенства, и што је и опета стављен један предлог, који верно карактерише онај сталеж, за који је стављен, а који је и сам, може бити, поникао у крилу тога сталежа.

Ту се пре свега спомиње наше тужно „непохађање цркве“ и „апатија верних према вери и цркви“, па секта назареска и „моралност, која се данас још само под узама силе одржава“ (?). Али нас ту још понајвећма потреса резултат „дужега размишљања“: „Не ти, Змају, са топлом и китњастом препоруком, него се усуђујем рећи: ни ти, св. Патријарше, са најстрожијим налогом, нисн у стању извести код сваког свештеника сваке службе — придичицу“.

Ја се за то некако и нехотице сећам онога: није слично, ал је жалостиво — жалостиво је, али је, на жалост, тако.

Оно, што свештеник треба да врши, већ по самом свом чину; оно, што сачињава је-

дан од најважнијих делова његова позива; оно, што њему налажу и Христос и Апостоли и Црква и поштење; оно, што је његова најсветија дужност — наш свештеник не само да не ће да чини уредно и сам од своје добре воље и из осећаја дужности, него га на то, као што се вели, ни најстрожије заповести саме врховне поглавице свете наше цркве не би могле нагонити!

А узроци су томе? — „Злехуда опскрба нашега свештеника“, „долажење његово усљед тога у таково стање, да му никако није могуће духом својим вијнути се горе, јер га терет и брига притискује“, и најзад „везаност његова за породични живот, где има и таковић прилика, да баш није никако могуће истесати — сваке службе придичицу“.

Мени није смер побијати овде све цитиране разлоге. Шта више, ја се придружујем њима, и велим: бе аферим — тако је! Наш свештеник заиста долази у такав положај, да му никако није могуће писати и учити проповеди, јер њега притискују у његову животу тако многе бриге.

Али друго је нешто, што овде човеку срце притискује, и кани, да му на очи сузу натера: Зло је и наопако, што смо у ошште до тога и дошли, те нам и то могу служити као тако моћни разлози, да против њих не само света дужност, него ни она, појачана са налогом од врховне поглавице црквене — не може ништа да учини; зло је, велим, и наопако, што је наше свештенство толико ослабило, онемоћило, те га и такови узроци толико поништавају, да оно под њима роцки стење, да му они и дух везују.

Пренимо се, протрљајмо очи, па погледајмо око себе! Хајд'мо у кућу — шта мислите чију? — Хајд'мо у кућу којега — протестантскога свештеника!... Али већ свако зна, шта ја хоћу да кажем; ту је породица, ту је бодест, ту је брига, ту је невоља, али је ту увек и „пастора“ за „писаћим столом“, са јеванђељем пред собом и пером у руци — он ниште проповед за своју милу паству; шта више: у томе га шесу кадре спречити ни саме омање личне телесне тегобе.

Али: wozu in die Ferne schweifen, wenn das Gute so nahe liegt? Узмимо, да су наши професори у богословији сви оженьени, што може лако бити. Сваки ученик има ту тако озбиљна, тако тешка посла, бар за једно 10—12 часова недељно. Уз то му плата испоси (он, као што је познато, нема ни сесије, ни каквих других прихода) циглих четрнаест стотина форинта. Е сада се деси и у његовој породици каква невоља, каква беда, која је кадра да га порази, па шта мислите, би-ли се ту могло десити, да он дође на предавање, па да рекне својим слушаоцима: „господо, ви знате, да сам ја у ошште прилично слабо опскрбљен, те сам усљед тога већ поодавно дошао у таково стање, да ми никако није могуће вијнути се горе; уз то ми се још и у породици десила нека несрећа — ја извесно време не ћу моћи држати предавања“!? ..

Или узмимо ма кога другога ученика, н. пр. каквог занатлију. Какве се тек ту беде могу десити како усљед материјалне невоље, тако и усљед каквог пораза у породици — па ипак тај човек куцка, теше, шије, када само има шта!

Па шта дакле? — После таких примера ad hominem, ја немам о тој ствари већ више шта да рекнем — слика је јасна, и конклузија сама се каже Ко има још толико снаге у себи, нека је прими к срцу, и нека му бар то послужи за руководство, када већ више ништа друго не помаже.

Обраћам се поменутом предлогу: „уважењу нравствених поученья у св. цркви“, и то по: „Сокращію разныхъ недѣльныхъ и праздничныхъ поученій“. коју би књигу „требало дати ком вештом човеку, да је данашњим лепим српским језиком преведе, па када би штампана била, морала би ју свака црква набавити“, те би онда морао свештеник читати из ње „после св. причешћа, или после „Бѣди имя“... или како би духовна власт одредила.“

Предлог тај крепи његов предлагач, као што је познато, са неколико навода из предговора тим „Сокращённыхъ разныхъ недѣл-

ныхъ и праздничныхъ нравоучительныхъ поученій.“ *)

Да су наше прилике нормалне, озбиљан се човек не би на то морао ни обазирати. Али се у овом нашем прелазном времену може увући у средину нашу и такова бесмислица, као што би било уважење тога „чтенија“. Ипак држим, да ни данашњим даном не ће бити нужде развести о томе какво опширно „разглаголствије“. А у кратко сведени наш суд овај је: Уважење тога предлога, што га је г. С. Д—ћ — по примеру преч. г. Ј. Јеремића — „пуство на груди нашег високопреосвештеног Епископата“, више би шкодило, него што би користило. Јер би се тиме у првом реду широм отворило поље леновању нашег свештенства у погледу проповедништва. Било би баш и глупо, трудити се око новога, када је и старо признато за ваљано, па још уз то добило благослова „с више“. На још када узмемо у обзир и ту преважну чињеницу, да се тада проповеди не би морале ни на намет учити — „шта ће ми, душо, од тог више?“ . . . Но опасност прети ту још и с друге стране. Упозоруј ем на име на то, како би то морало бити красно, а и каквога би то морало имати силнога утецаја, када би се наш свештеник сваке литургије попео на амвон или проповедницу, па оданде — читао из неке књиге!? А неопходни плод тога био би тај, да би наш свет брзо изгубио и оно мало свога респекта према проповеди, ону своју веру у проповед. Па где смо онда били — нигди, а шта-ли смо урадили — не само ништа, него смо још и накапали — отрова у стару рану.

Мени се дакле ни тај најновији предлог не свиди, баш као што ми се не свиде ни Епархијски Проповедници преч. г. Јов. Јеремића, нити „тумачења недељних и празничних евангелија“ преч. г. Богољ. Мирковића. А не свиде ми се свеки ти предлози нарочито и једино с тога, што ја у њима назирем тек лечење појаве; а ко се ода на лечење болесне појаве тек, без обзира на њезин корен, на њене узроке, тај прозази, као што је оно недавно прошао и познати берлински лечник Кох са својим туберкулином — он не само да не лечи, него баш на против — тамани своје пацијенте.

Ваља дакле наћи пута и начина, како би се могло утецати на сам корен те појаве, или другим речима: ваља наћи пута и начина, како би наше свештенство дошло до јасне представе о својој проповедничкој дужности, и како би се оно осетило не само морално обвезаним, да тој својој дужности без свакога приговора служи, него како би се шта више у њему распирила према тој узвишеној, светој дужности још и жарка љубав, плахо одушевљење.

Нађемо-ли тај, у истини чудотворни пут и начин — тада је то, заиста преважно питање решено једаред за свагда, и то и без учешћа од стране Епархијских Проповедника, и без „тумачења недељних и празничних евангелија“, и без „Собранія разныхъ недѣльныхъ и праздничныхъ нравоучительныхъ поученій“.

Размишљајући о том путу и начину, у мени се већ поодавна родила једна мисао, коју сам већ у више маха хтео изнети на јавност. Али увек мишљах, е ће и који позванији доћи на тако просто решење тога питања, па се не хтедох пачати у туђе послове. Но како имам разлога бојати се, е ће на том пољу ваљада пићати још читава поворка све китњастијих и китњастијих предлога, то ево износим свој предлог, а који се оснива баш на мало час истакнутоме начелу.

(Свршиће се.)

*) Ја сам далеко од сваке српске књижнице, те не могу потрајати ту књигу; али све ми се чини, као да ће то бити она збирка проповеди, што ју је, ако се не варам, год. 1743 издао архим Јован Рајић, па г. С. Д-ћ има каквих „дубљих разлога“, да нам то не спомиње.

ДРУГИ МЕЂУНАРОДНИ СТАРО-КАТОЛИЧКИ КОНГРЕС У ЛУЦЕРНУ.

Старокатолици, противници новотарија у римској цркви, који сачињавају посебну заједницу хришћанску, у тежњи да очувају чистоту вере на основу св. писма и св. предања, од времена ватиканског забора из год. 1871., када је донесен онај ни на чему основани имунут на цркву Христову о непогрешивости папе, састају се периодично у редовне конгресе, на којима расправљају она религиозна питања, која њих морају да деле од цркве која стоји под духовном јурисдикцијом римскога папе, и сваки тај конгрес доноси све више важнијих и врло погодних плодова.

Већ први конгрес старокатолика, који је држан у Колину 1890 г. и о коме је римокатоличка штампа са неким презрењем говорила, не дајући му, као покрету у цркви, никакве важности, јасно је доказао, да старокатолицизам, не само није ослабио у делању своме, него да се за врло кратко време развио на основу здраве идеје о установљењу праве саборне и апостолске цркве на западу. Није чудо дакле, што су се сви они, који су пажљиво пратили црквено-религиозни развитак старокатолика, радо одазвали братском позиву хришћанске предусретљивости, те су прошле године похитали у дивни швајцарски град Луцерн на међународни конгрес, на коме, осим представника старокатоличких општина из разних земаља, беху и представници осталих цркава запада и истока па и православних, у опште свију, које не зависе од папства. Овде ћемо сво споменути важније личности, које су биле на конгресу а не припадају старокатолицима: које по превасходству заступаху епископи: Рајкенс и Херцог и архиепископ холандски Хул.

Из Грчке је био архиепископ патраски Никифор Калогерас, као заступник атинског митрополита; из Русије: духовник Њихових Величанстава руског цара и царице: протопресвитер Ј. Л. Јанишев, начелник цркве руског посланства у Берлину протојетеј А. П. Мальцев, начелник руске цркве у Паризу Д. В. Васильев, свештеник М. Н. Казански и познати поборник старокатолицизма генерал А. А. Киријев; из Јерусалима је био професор богословије Исак као председник јерменске цркве; из Енглеске епископи: солсберски и вустерски и као заступник архиепископа кентерберијског ректор Р. О. Олдхем; осим тога каноник Мејрик са више свештених лица; из Ирске дублински архиепископ Пјункет; из Немачке професори: Бајшлаг и Ниполд; из Француске чувени проповедник Хијацинт Луазон и још неколико пастора; из Америке др. Невин са неколико другова; и других толико, да се за овај конгрес у Луцерну може рећи без претеривања: „било је побожних људи од сваког народа, који је под небом“ (Дела ап. II. 5.) као оно негда у Јерусалиму.

Питања, која су расправљана у конгресу овом, у коме беше толико и тако одличних представника са разних крајева хришћанског света, беху како по важности им тако и по духу, којим беху прожикнута, од великог интереса. И ако су сва питања ова важна, ми ћемо овде да изнесемо најзначајнији и најглавнији моменат, који се поглавито тиче православне цркве и из кога се јасно види и интенција, која руководи старокатолике у њиховој опреци према папству.

За нас је најважнији говор епископа старокатоличке швајцарске општине Херцога, кога је држао на богослужењу пре отварања конгреса, и у коме је поздравио све сакупљене богослове, представнике православног истока, а међу овима поглавито патраског епископа Никифора, [који је као посилац више јерархичког достојанства сред православних представника био центар пажње и поштовања домаћина — швајцарских старокатолика.

Колико је важан говор овај по православље, нека о томе суде сами читаоци, за то им га ево ниже и доносимо. Говор је држан 30. августа у старокатоличкој цркви и то уз такве околности, које поред садржине говора пробуђују још јачи интерес за нас православне хришћане. Ево говора тога:

„Христом Господем сабрани зборе! Мени је у део пала та част и радост, да већ при овом богослужењу могу поздравити неке високе црквене достојанственике, који су се стекли амо са истока и запада, да учествују у нашем конгресу. Са особитом радошћу и поштовањем поздрављам високодостојећег господина архиепископа патраског Никифора! Господин архиепископ је дошао из земље, по којој је апостол Павле много пута и по разним местима

проповедао свето еванђеље. Он говори језиком, којим су се први служитељи Господу служили, ширећи благу вест спасења и на коме су написане књиге Новога Завета. Он се при богослужењу своме служи обредима и молитвама из времена Златоустова и других великих очева грчке цркве. Али што је најважније још, он је епископ оне цркве, која се свагда строго држала оне основне заповести апостола Павла, да нико не сме проповедати друго еванђеље осим онога, које је у почетку свима објављено. По томе и данас та црква не признаје никаквих других догмата осим оних, које је признавала и најстарија, нераздељена, васељенска црква. Грчка црква је без сумње апостолска и у правом смислу речи католичка (саборна). Душа нам је пуна радости и благодарности, што нам је дошао епископ те цркве и тиме нам засведочио, да и ми стојимо на истој светој основи. Но осим тога признати морам, да смо ми особито наклоњени народној православној грчкој цркви, јер је то црква, која је кроз толике векове, док се Грчка превијала под турским игом, спасла славни грчки народ од растројства и пропасти. Само тој народној цркви има Грчка да захвали, што је могла стрести са себе турско иго и ступити у нов живот, те сада и опет у тој славној земљи цвета наука и уметност, вештина и трговина, и развија се богословска наука по ново, а жива представник развитка јој јесте и господин архиепископ Никифор, кога ја са особитим поштовањем молим, да благослови нашу цркву језиком и благословом апостола Павла: „Благодать Господа нашегѡ Исѹса Христа и любовь Бога и ѻ҃ца и причастіе сѵ҃ тѣхъ да бѹдетъ съ всѣми вами въ вѣки аминь“.

Говор овај на све је јако утицао, а утицај тај је био још јачи, када је православни архиепископ Никифор приступио олтару испод руке са епископом Херцогом и поклонив се по православноме начину три пут, окренуо се силном народу и благословио га благословом св. апостола Павла на грчком језику, као што је то епископ Херцог жаелео.

Са благословом православног епископа завршена је служба старокатолика, на којој се читао символ вере без неоснованог додатка му filioque (и од сина) и православни представници су се разишли из цркве са жељом, да православно богослужење ово што пре доведе старокатолике истинитој вери, која се као што је и сам епископ Херцог рекао, чува у православној цркви. М.

ГОВОР

СТЕВАНА В. ПОПОВИЋА

ПОСЛАНИКА ИЗБОРНОГ СРЕЗА АРАДСКОГА,

држан у седници српског православног народно-црквеног сабора, дана 12. новембра 1892.

(По стенографским белешкама.)

(Свршетак.)

Поштовани посланик г. др. Михаило Полит изволео је у својој великој беседи изразити бојазан: да ће сабор, који буде састављен по новом нар. црк. уставу изгубити своју самосталност са тога, што ће на њему бити и чиновника, а сваки је чиновник човек зависан. Ја држим, да та бојазан није основана. Сви ми, који смо чиновници, а чланова смо овога сабора, радимо на њему по својој савести и најбољем уверењу — тако ће радити свакад сваки члан овога сабора — тако ради и поштовани г. др. Михаило Полит — а и он је чиновник наше митрополије.

Посланик Др. С. Малешевић: Полит није чиновник, он је правни конзуленат народних фондова. (Тако је! — с левице).

Посланик Стеван В. Поповић: Није тако! Др. Михаило Полит је привремени фискал нар. фондова, читајте саборско устројство, на ћете наћи параграф који каже: да саборски одбор поставља фискалатске чиновнике, а не правничке конзуленте.

Поштовани г. др. Михаило Полит изволео је довикнути нами овде на десници: „Мали сте ви и слаби, да извојујете устав од владе“. Ми, што седимо од овуд и потпомажемо предлоге одбора петнаесторице, нисмо се хвалили, да смо бог те пита како велики и јаки. — Све што можемо, то је: да по дужности својој порадимо, да устав овај, за кога држимо да је и добар и спасоносан, постане законом. Сумњичења, подметања и подемеха се ми не бојимо — јер има нас на овој страни, који смо год. 1874. и 1875. већ прошли кроз ту бенгалску ватру.

Ко буде писао историју постајања садањег „саборског устројства од год. 1875“, тај ће хтео не хтео морати признати: да је у томе послу имао највећега удела покојни Стеван Бранковачки, некадањи потпредседник нашег сабора, прота Ђорђе Бранковић, др. Ника Максимовић и моја маленкост. Има старијих чланова сабора, који су још живи, на ће се добро сећати: како су нам пребацивали, да ћемо тим радом постати Херостратови своје цркве, сумњичили нас, да ћемо се као издајице и продане душе докопати силна блага и масних звања. Међутим Бранковачки је умрло као славан човек — све му је Србство одало достојну почаст; прота Ђорђе Бранковић попео се дугом и одличном црквеном службом, врлинама својим и вољом нашега народа на патријаршески престо, др. Ника Максимовић није постао, као што су говорили, велики жупан, ни септемвир, но оре и данас на салашу, који му је од оца остао, своју земљу — а ја сам од то доба постао српски књижевник а највесно богат човек! (Веселост.) Али многи, који су наш рад око стварања саборског устројства сумњичили — сматрали су и сматрају то наше дело сада „за паладиум наше автономије“ — а ако желите ја ћу вам рећи и ко се највећма лично користио од тога саборског устројства. (Тако је! — с деснице.) Ми, који смо толико сумњичени, нисмо радили за себе, него за своју народну цркву (Тако је! — с деснице) а други је из нашега рада извукао корпети за себе! (Живо одобравање с деснице). Сумњичење је мати великих зала у нашем јавноме животу, оно је у нас отровало и разјело многу добру ствар и готово онемогућило сваки јаван рад. (Тако је! — с деснице).

Ја сам са врло великом пажњом слушао велику, монументалну беседу поштованог посланика г. др. Михаила Полита. Кад сам чуо, како он живо, лепо и научно излаже епископални карактер наше цркве, држао сам, да ће предложити: да ми зграду наше аутономије изиздамо, због свезе наше са великом црквом цариградском, у византијском стилу. Но поштовани посланик г. др Михаило Полит се на једанпут осети, окрете се на левицу и поче доказивати, ма да је наша црква православна и епископална: да су јој ипак нужне установе протестантске и пресвитеријалне, — да нам дакле зграду наше аутономије ваља подзидати у готскоме стилу — и то би онда био неки нови стил, — нека врста српскога ренесанса!

Мени поштовани посланик г. др. Михаил Полит долази овим својим послом, као оно „свјашченическаго одјејанија“ кројач, који ради за цивилну господу! (Дуготрајна веселост и смеј на десници.)

Молим да ме извините! Ја са овим сравњењем нећу никог да немевам и пређам. И то је занат, од кога се даје поштено живети. (Тако је! — с деснице.) Имао сам ја једнога кума, који је био кројач свештеничкога одела, а радио је и за цивиле. И данас је још жив и има увек две утиље у ватри — јер вели: не зна, кад ће шта ваљати пеглати: мантију, или капут.

Изгледа ми, да је и поштовани посланик г. др. Михаило Полит својим говорничким пâтосом усијао две утиље, једну већу — епископалну, а другу мању — народну! (Веселост и смеј на десници.) Но ја држим, да му неће требати ни једна ни друга. Јер док ми оно, што је у нашој аутономији подрто — закрпимо, замрљано — испчистимо, док опрано осушимо и добро испчеткамо — дотле ће време својом највећом утијом пеглати све нас, старе саборџије, и ми ћемо неки по уредби, неки и без уредбе доћи у пензију. (Веселост.) Већ чисто као да гледим и себе и поштованога г. др. Михаила Полита: како обојица као пензионирци седимо на оној широкој клупи новосадског „брукшанца“, па по вас дан гледамо, како Дунав тече у Црно Море! (Велика веселост и смеј с деснице).

Е тако је то! Ништа на овоме свету није вечито, па и ми са свима својим врлинама и махнама, и хтели и не хтели, ваља нам, да се тешимо речима песниковим:

„Ал' шта је сјало, а не маљкесало?
Наша ми цвета, која не процвета?
Лепа је зора — ал' проворит мора.
Камо јунака, ког не чека рака. —
Тражи ми среће, која клоноут неће —
На свачке теме подиглие се време.
Само славно ниє — мери се и с вима?“

Ето то нека је утеха поштованом посланику, г. др. Михаилу Политу, кад једном буде одступио и са црквеног поља — а нема друге утехе ни за друге мање и незнатније људе до уверења: да су поштено мислили, добру ради били, и радили како су умели и колико су могли. (Тако је!)

А сад дозволите, да се осврнем мало и на говор свога драгог пријатеља и поштованог друга, дра Стеве Малешевића, посланика велико-кикиндског. (Чујмо!) Ако и ко, то сам се ја порадовао, кад је он ушао у овај сабор. Човек свеж, нов, уман — много ће нам ваљати! У радости сво јој пољубио сам га, умесно сам и ломно сам му и саборску поступаоницу (Веселост). Једва сам чекао, да га чујем, кад узговори, а кад чух његов велики и сјајан говор, уверих се: да је др. Стева Малешевић још и данас врло млад, да је достојни претставник српских жеља, да нас је нашао младићким жаром и јуначком бујношћу, што нисмо овим новим уставом остварили све те лепе српске жеље.

Ја се ради свега овога не срдим на свога пријатеља и друга др. Стеву Малешевића — него му — што но рекао старина Макса Лудајић — завидим! Завидим му, што уме да буде и да остане довека млад! — Али инак нека ми дозволи и др. Стева Малешевић, да одговорим на неке његове тврдње. (Чујмо!)

Пријатељ и друг мој др. Стева Малешевић довикнуо нам је: „да од целога овога нашег посла око дозиђивања наше аутономне зграде не може да буде ништа, докле год се у нашој држави не промени владавински систем“. Јел' тако? (Тако је!) По тој замерци одбор петнаесторице, кад је видео, да се владавинска система не мења сама од себе, ваљало је да се подигао, те да је часом изменио угарски XII закон. чланак од 1868., на коме почива данашњи дуалистички систем у нашој држави, ваљало је даље, да је довео чак и Кошута из његовог самопрогонства, из Италије у Угарску, на онда да је настао, да се по Кошутовом програму реши напре питање народности, — па тек истом онда, кад се промениле владавинска система да је приступио грађењу новог нар. црквеног устава. (Веселост.) Код тако промењеног владавинског система за цело да онда не би било места ни установи краљевског комесаретва, које је сада излив права врховног државног надзора — али ја врло лепо молим др. Стеву Малешевића: нек се он потруди на државни избор и нек тамо, као законодавац, промени владавински систем — ми чланови одбора петнаесторице нисмо били у стању, да то учинимо. (Тако је! — с деснице.)

У опште речено: нас и др. Стеву Малешевића дели велики јаз у схватању задатка овога сабора и о успешности његовога рада. Ми држимо, да је овај наш сабор позван: да нар црквв. уставом створи онај оквир, у којем ће сви позвани фактори, сваки у своме кругу рада, моћи вршити своја права и дужности око оних послова, који се тичу наше цркве, школе и наших фондова и заклада, и створити све оне установе, које су нужне, да нам црквено-просветни рад буде напредан и тиме за православни српски народ у земљама угарске круне користан — а др Стева Малешевић држи, да нам је посао: да нар. црквеним уставом обезбедимо српску народну индавадуалност, а уједно и да испунимо све жеље српскога народа. (Тако је! с левице.)

Добро би било кад би овај сабор био у томе сретноме положају да може одмах да испуни оно, што српски народ зажели. Али на жалост, како ми данас стојимо — то не може да буде; јер је сваки рад наш тако рећи само предлог и тек онда постаје законом, кад се сагласе с њиме са црквеног гледишта хијејархија, са државнога влада и кад га санкционише светла круна. По томе ми можемо да изводимо само оно, чему се сагласе сви ти фактори (Тако је! — с деснице.)

Но ја не поричем да се неће једном састати у нас и такн сабор, који ће бити зар позван, да редигује српске жеље. (Чујмо!) Др. Стева Малешевић је млад саборлија, па ће извесно дочекати и такн сабор. У томе и такоме сабору репрезентираће зар епистопат: седам младих ђакона, а клир: 25 богослова и то неожењених. С леве стране у саборници седеће световне појете, који праве добре стихове, а с десне стране, седеће појете, који праве рђаве стихове, а пошто ће до тада бити испуњена и она стара, жарка жеља српскога народа: да сабору председава световни председник, изабран из народа, — та ко би други и могао бити председник томе сабору, него наш данашњи млади саборлија и одушевљени заточник српских жеља: др. Стева Малешевић! (Општа велика веселост.)

И таман што је сабор тај редиговао све српске жеље, а председник му се подигао, да пође у свет: да тражи потентате и владе, које ће

те српске жеље испунити — ето ти једног старога човека, где куца на врата од саборнице. Ко је сад то? — То је остарели чика Стева.

— Све су српске жеље већ срећене, немаш шта више да желиш старче, рекли ће ми председник.

— Како, болан, да немам! Та ја бих желео, да будем опет млад, па здрав, паметан, па и богат: да имам у сред Бачке хиљаду јутара земље, па онда да дођем тебе у Сенту свакога петка на леп рибији ручак!

— Јест', кад би било у Тиси рибе! Сву су рибу други већ похватали — одговорише ми председник љутито.

Тако је, драги друже и пријатељу мој, докторе Стево Малешевићу! Тако ће бити и с нама и с нашим жељама! Јер, догод ми будемо желели увек оно, што не може да буде, што нам неће нико никад испунити, дотле време не чека, него пролази, а док се ми омишљамо, инатимо и измотавамо — донде ће други похватати све шаране, смуђеве и кечиге по Тиси, Дунаву и Сави, а нама ће остати све сам мрен, а то је циганска риба, пуна костију, коју неће нико да једе! (Веселост.)

А сад дозволите, да приметим још две три и своме поштованом, староме другу и пријатељу, проти Дани Прици, на његов говор. (Чујмо.)

Није ми право, што је он онако опоро ударио на проту Ману Грбића, ради његовога говора у овоме сабору. Ја држим, да је наш друг прота Мане Грбић задужио све нас у овоме сабору великом захвалношћу, јер му је говор његов био доиста диван, пун историјских истина, које се не дају побити а изречен је мушком збиљом, родољубивом намером и оном неустрашивошћу, која карактерише озбиљна и права историчара, коме је истина нада све. Овакога говора није сабор наш чуо одавна и није у реду да га омаловажавамо. (Тако је! с деснице.)

Друго је, што замерам своме пријатељу то: што је онаким аргументима војевао, да се бира свештењак за председника црквене општине. Не приличи, да се свештеник служи таким наводима против свештенка, — јер ако су поменути недостојни свештеници цркву и општину своју крали и штетили — они то нису чинили као свештеници, него као прости зликовци, а неваљалих људи има свугде, па и у нас у свакоме сталежу. Неваљалство не иде уз ничији чин, него је последица занемарености, рђавог васпитања. (Тако је! — с деснице.)

Но ја нећу да морим стрпљење овога славнога сабора. — Само ћу још да поменем, како је мој поштовани пријатељ Дане Прица, који је пребацивао Манојлу Грбићу недоследност — доследно свршио свој говор. Он се дивно и клањао дару барона Јована Живковића — али гласао уз предлог др. Илије Вучетића!

То ме сећа на једну епизоду, у једном веселом српском друштву. (Чујмо!)

Било је то пре тридесетину година о једном веселом вечеру, у родољубивој кући Станковићевој, у Будиму. При гостољубивом столу, били су тог вечера и генијални Корнелије Станковић, потпредседник „благозвраног општества будимског“, стари Давид Давидовић, песник наш др. Лаза Костић и Антоније Хаџић, секретар „Матице Српске“. Од један пут, устаће песник и наздравиће староме Давиду Давидовићу, овим шаљивим речима:

„Нек нам живи потпредседник Давид,
Који ће нам серца откравит'.“

Старац устане, поклони се учтиво и одговори:

„Ја се дивим Костића поетическоме дару
Ал' наздрављам „Матици српској“ — Секретару!“

(Општи велики дуготрајни смеј.) Ето, тако је урадио и прота Дане Прица. (Веселост.) Но да се манем шале!

Ја врло добро знам, да је данашњи век, век науке — али нека наука ма колико напредује, ја сам уверен, да човечанство не може да опстане без вере, љубави и наде.

Црква нам је божанствена установа — а вера нам је онај свети огањ, који је у виду пламених језика сишао на Христове апостоле; огањ тај тиња и данас на свакоме нашем олтару, у свакој нашој кући — и благо нама док огањ тај буде тињао у душама нашим, јер ће нас он загревати и умиривати

Нека наука учи, што хоће, ја никад нећу пристати на то: да је љубав просто електријска струја, која у срцу букне, а у трбуху се гаси. Мени је љубав она чврста основа, на којој почива цео данашњи морални и друштвени живот; љубав је покретач свеколиког културнога рада човечанства.

Ја сам хришћанин, православан сам, Србин сам. Верујем у Бога, љубим свога ближњега, па се и надам свакоме добру. Држим, да је вера у Бога највећа потреба човекове душе, да је лу-

бав најлепша услада хришћанскога срца, а надам се бољем и сретнијем животу. Мени је гроб само колевка лепшега живота, и вечитога блаженства.

Кад овако мислим, није нужно да кажем, колико желим, да наш црквени живот овим уставом добије нову позадину подлогу за свој даљи и успешни развитак. И ја желим од свег срца да се не зграда, него као што рече пресветли барон Јован Живковић, брод нашег народно-црквеног живота оправи. Оградимо бокове томе броду нашем панциром љутога челика, вргнимо му на јарбол знамење наше свете вере, наш православни крст; изнесимо пуз катарку нашу тробојницу, са грбом српске митрополије; поверимо једра тога брода наше цркве родољубивој јерархији, као стручним морнарима, а тимон предајмо у снажне и веште руке архијерејскога синода, па кад сви ми, који смо на палуби тога нашега брода прионемо сложно уз весла и једногрлице прикликнемо Бога и св. Николу — онда се не бојмо ни буре на пучини, а некмоли вала морских и времена непогодних. (Тако је! с деснице.)

Споразумимо се, господо, у своме рођеном и великом интересу, док је још времена и повољних прилика: да можемо успешно средити сав посао око уређења нашега народно-црквеног живота, да нам потоње кајање не буде веће и горчије од садањега. Ко гледа странке и њихову љуту борбу у овоме нашем сабору, томе падају на ум речи игумана Стефана из Његушева „Горскога вијенца“; јер овако, као што је данас у нас, сабор је наш заиста:

„. . . . . свеган паклене несложе.
У њ ситује човјек са човјеком.
Нико срећан, а нико довољна —
Нико миран, а нико спокојан!“

Помислимо само на народ свој, коме треба да су црква и школа наша две снажне руке, којима ће одбранити не само свој опстанак у овим крајевима, него којима ваља себе да уздигнемо и умно и морално и физички и материјално. Сложимо се, па ћемо се спасти; опстаћемо и напредоваћемо, као православни Срби од јако, већма него до сада.

Примимо овај предложени устав и подигнимо помоћу његовом све оне установе, које су нам нужне као кора хљеба. Нећу, да помињем друге установе, него вас подсећам: да ми деце своје ради требамо добрих и напредних школа, основних, средњих и виших. Школе те треба да васпитавају децу нашу у духу наше свете православне вере и миле српске народности, да их напајају и моралном и умном снагом за борбу у животу, и кад и та снага, као свака људска снага, не буде довољна, нека нам се деца наша склоне у своју свету цркву, те да у њојзи нађу мирно и тихо пристаниште, да притеку Богу своме, да вером у Бога стеку љубав и наду, а тиме души својој мира и спаса!

Сложимо се, спасимо се! (Живо одобравање.)

Примам предложени устав за подлогу подробне расправе онако, као што га је израдио и предложио одбор петнаесторице. (Живо и дугорајно одобравање с деснице. Говорнику честитају).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(+) („Како се штују наредбе“.) Под овим насловом доноси „Бачванин“ у своме 1. броју од ове године ову белешку: „Пре две године, када је покренут „Српски Сион“, као званичан лист српске митрополије, издата је наредба, да све опћине имају своје огласе и стечајеве расписивати у званичном органу, и опћине то чине, али има неких манастирских настојатеља, који своје огласе никако не дају у „Срп. Сион“, а још мање у које друге српске новине, него само у мађарске. Ово прибележимо само, да се зна“. — Али ми, по овој белешци, још не знамо за те манастирске настојатеље, који то раде, а сумњамо да и има таквих, све дотле, док нам се не каже: који су то. „Бачванин“ би нас обвезао, кад би нам то саопштио — а ми бисмо њему на то саопштили, да и све наше црквене општине не чине све по наредби, јер има их које обилазе званични орган, па траже искључиво партајски — а и то није ваљда по наредби!

(—) За министра просвете у краљевини Србији, на место покојнога Јована Бошковића, именован је професор Јован Ђорђевић. — Он је ваљда једина достојна замена пок. Јовану Бошковићу, те се и ми његову именовању радујемо.

— (**Римокатолички одбор 15-орице у Будимпешти.**) 5. (17.) јан. о. г. састао се у Будимпешти одбор 15-це, којему је задатак, да есеавертује и да изради позитиван предлог о автономији римокатоличке цркве у Угарској и расправи питање о наплати свештенства (конгруји). Председник је томе одбору кнез-примас угарски: Клаудије Васари; чланови су епископи: Шлаух, Штајнер, Хорниг, Дежефи, Шустер, Фирцак и надопат: Хиполит Фехир; од световних грофови: Алберт Апоњи, Фердинанд Зичи, Никола Естерхази, Стеван Каролји и маркграф Едуард Палавичини; а од световних: Гејза Полоњи и Јулије Ђерфи, нар. заступници. — Кнез-примас отворио је саветовање лепим говором, који ћемо у будућем броју саопштити, да се поучимо на примеру, како католици уређују своју црквену автономију!

— („**Ђурђеви Стубови**“.) Читамо у 1. бр. „Гласа Црногорца“ од о г.: — „Одавна нијесу наши и прекогранични Васојевићи веселије прославили Божић, него што су ове године.

„Бог сами зна, од када је било умукло звоно на чувеном манастиру, Ђурђевијем Стубовима, тој најстаријој задужбини славнијех Немањића, коју је зидао Стеван Немања, свети родоначелник свете династије Немањића.

„Али хвала новој ери, коју је отворио срећновладајући султан Абдул Хамид, особито у његовијем земљама на југоисточној Црној Гори, гдје је до сада владао слијепи, дивљи фанатизам религиозни, ове године на самахни Божић процијевало је опет звоно са високога звоника ове тако славне задужбине Немањићке, те је тај дан с Андријевице стигао овај телеграм Његовом Високопреосвештенству господину Митрополиту Митрофану: „„Честитајући Вам Рождество Христово, веселији смо но другијех година, што на Ђурђевијем Стубовима јутрос пропијева звоно.““

„Ми смо уверени, да ће овај глас са Ђурђевијех Стубова обрадовати цио наш народ и докле допре по православном свијету, да ће се благосиљати име правдољубивога и просвијећенога, срећно владајућега султана Абдул Хамида.“

Ми смо се овоме гласу од срца обрадовали, па га саопштавамо, да се и у овим крајевима на шире чује!

— (**Одликовање.**) Његова Светост преузв. г. патријарх српски Георгије изволео је црвеним појасом одликовати ревноснога и честитога администратора манастира Фенека г. Платона Николића. Ко познаје ревност и економску способност О. Платона из времена, док је био намесником у манастиру Крушедолу, а уз то његове новије успехе, постигнуте у манастиру Фенеку, тај ће с нама заједно радосно и срдно честитати О. Платону: Срећно ти и весело било заслужено одликовање!

— (**Књижевни одбор „Матице српске“**) држао је 4.(16.) јануара о. г. своју редовну седницу, у којој је између осталога ово решено: Стављена је у записник туга за преминулим чланом књижевног одељења, Јованом Бошковићем, министром просвете у краљевини Србији; — а позвање се књиж. одељење, да одреди кога од својих чланова да говори у спомен и славу покојнику о св. Сави 1894. — За спис пок. Јована Бошковића, штампан у 170. и 171. свесци „Летописа“ под натписом: „Писма о књижевности српској и хрватској“, одређено је у име остатка награде 130 фор., што ће се исплатити наследницима покојниковим. — Тако исто одређено је др. Ђорђу Дери 70 ф. за продужење списа: „Успомене из Италије“, који се штампа у „Летопису“. — Мити Нешковићу одређен је остатак награде од 30 фор. за спис: „Аманет Српкињама“, који је штампан у 36. свесци „Књига за народ“ из задужбине Петра Ковачића. — На основу оцене Милана А. Јовановића примљена је за „Летопис“ расправа: „О Буњевцима“ од Ивана Иванића, и писцу јој одређена је награда од 80 фор. — Према оцени Арк. Вараћанина примљен је за „Летопис“ чланак Мите Нешковића: „Поглед на Локе-ове мисли о васпитању“ и награђен је са 75 фор. — Пошто је расправа Мите Нешковића: „Може ли школа бити без телесне казни?“ изнела у „Летопису“ скоро два пут толико колико се мислило при одређивању прваше награде, — то је писцу накнадно у име награде за тај спис досуђено још 70 фор. — Према оцени Милана А. Јовановића одбијен је путопис: „Тршић и Тронош“ од Ј. Миодраговића. — Одбијене су такође и четири критике проф. Милоша Пејановића, пошто су за „Летопис“ сувише опширне.

— Чланак Андрије М. Матића: „Значај електрицитета у народној економији“ издан је на оцену Васи Пушибрку. — Критика непознатог писца x+y на књигу: „Алгебра“ од Ср. Ј. Стојковића и В. Димића, — издана је на оцену Андрији М. Матићу. — Спис Дамјана Прерадовића: „Неколико српских речи, којих нема у Вукову речнику“ послан је по ново на преглед и оцену Јовану Живановићу у Карловцима. — Нису примљени неки списи, које је понудио за „Летопис“ Милош Милисављевић из Београда. — Одбијени су још и ови списи: 1.) „Косовски унук и праунуци“ од Јоце Будишина, обућара из Беле Цркве; и 2.) „Опомена народна о вери“, песме Живе Јанче из Делиблата. — Узет је на знање извештај, да су распродане и на ново штампане 2. и 3. свеска „Књигâ за народ“ из задужбине Петра Коњевића, у којима су изишли списи дра Милана Јовановића-Батута: „Буквица здравља“ и „Буквица болести“. — Осим тога решено је још око 30 предмета.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— „Гласник православне далматинско-истријске епархије“. — Под тим насловом покренула је задарска срп. прав. конзисторија од нове године у Задру званични црквени лист, којему је задатак, да саопштава наредбе надлежних власти и да доноси вести, које се тичу црквеног живота у оне. Лист је у основи службени лист далматинско-истријске епархије, али ће у неслужбеном делу доносити још и црквене и књижевне вести, а уз то ће доносити одговоре на питања из пастирске службе. Цена листу је 2 фор. годишње. Претплата се шаље „канцеларији епарх. конзисторије у Задру“, а на исту адресу шаљу се и писма за лист. Листу је уредник: Стеван Кнежевић, власник му је епарх. конзисторија, а штампа се у Шпире Артале.

Први број овога новога листа у службеном делу доноси три наредбе епарх. конзисторије задарске, управљене на свештенство и црк. туторства исте епархије, за тим доносе личне вести из епархије, па онда у неслужбеном делу чланак под насловом „Једна двадесетпетогодишњица“, у коме се описује, шта је далматинска црква добила државним законом, изданим 21. децембра 1867. — дакле пре 25 година. Иза некојих црк. вести, под насловом „Одговори на питања из пастирске службе“ расправља се питање: „Је ли довољна епископска диспензација од брачних наповиједи, да може свештеник без прописаних наповиједи венчати?“ Иза тога долазе књижевне вести, где су набројане све књиге црквено-религиознога правца, што су изишле 1892., као и црквено-богословски листови, који су прошле године изашли.

Ми желимо овоме новоме листу среће и успеха у достизавању његових циљи — а уједно га препоручујемо овом нашем свештенству, које разбира, те се претплаћује и радо чита оваке листове.

— „Ново Време“, орган за политику, просвету и материјалне интересе нашега народа — што излази сво већ пета година у Земуну под уредништвом г. Симе Пајића, а под ревним и ваљаним сарадништвом одличног и способног свештеника г. Димитрија Руварца, пароха земунског — почело је од нове године излазити трипут недељно у повећаном формату. „Ново Време“ за четири године од када излази, својом одабраном садржином и добрим уређивањем узвисило се на степен наших најбољих и најомиљенијих листова — те се тиме издвојило из реда обичних провинцијалних листова, па ступило у ред угледних и најмеродавнијих представника наше јавне журналистике.

Сада, кад је лист повећан и кад излази трипут недељно, моћи ће „Ново Време“ још боље одговорити задатку ваљаног и угледног политичког листа, тим пре и више, јер је сад и уредништво појачано многим врсним сарадницима, те ће ес лист тај у будуће још боље уређивати. По што „Ново Време“ врло свесно и разборито расправља и наша црквена и автономно-народна питања — ми га овим најтоплије препоручујемо нашем свештенству и свима искреним пријатељима наше цркве и народно-црквене автономије!

7, 1—10 **КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.**

ТУМАЧЕЊЕ ЕВАНЂЕЉА СА БЕСЕДАМА

ОД Г. АРХИМАНДРИТА ФИРМИЛИЈАНА

У ТРИ КЊИГЕ

подпуно је готово и претплатницима разаслато.

Претплату и даље треба шиљати на подписате.

Цена је целом делу 10 динара или 5 фор.

Ко узме 10 књига, једанаесту добија на поклон.

Београд, 1893.

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ,
кројачи црквених одела

ОГЛАСИ.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА
БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМЕ САДУ
КОД „СВЕТОГ САВЕ“. 207

Пречасном свештенству и славним српско-православним црквеним општинама препоручујемо **нове црквене тискарије** — које се само **код нас** добити могу, и које је сл. **Конзисторија Епархије Бачке** наредбом својом од 22. јануара 1892. бр. К. 74. ех 1892 прописала.

1.) Уруџбени записник (Експибит-протокол),
2.) Препоручи,
3.) Списак свештенства и
4.) Списак парохија.

Даље препоручујемо и све остале тискарије, које на своме стоваришту имамо, као:

Протоколи крштаваемих, вјенчаемих и умерших . . . . 20 таб. ф. 1.—
Изводи протокола крштаваемих, вјенчаемих и умерших . . 20 таб. ф. 1.—
Домовни протокол . . . . . 20 таб. ф. 1.—
Позивнице у скупштине и одборе 100 ком. ф. 1.—
Благајнички дневник (за туторе) 20 таб. ф. —,80

Протоколи тврдо увезани
крштаваемих, вјенчаемих, умерших, домовни и уруџбени записник:

50 табака фор. 3.50			**50 табака фор. 4.50**		
75	„	„ 5.—	75	„	„ 5.50
100	„	„ 6.50	100	„	„ 7.50
150	„	„ 9.—	150	„	„ 10.—

Увез је са платненим леђи. Увез је са кожним леђи.

Поруке обављамо брзо и тачно с платом у напоч (Nachnahme).

Нови Сад, пред Божић 1892. 2—3

БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

Бр. Е. 586, 589. СТЕЧАЈ. 2, 2—3
К. 581, ех 1892.

Расписује се стечај на упражњену парохију I. разреда у Силбашу.

Компетенти имају своје сведоџбама устројене и довољно биљеговане молбенице путем својих претпостављених духовних власти, потписној конзисторији поднети најдаље до 1. марта 1893 године.

Примећује се, да се на овој парохији налази лични помоћник пок. А. Борђошког.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 8. (20.) децембра 1892.

Конзисторија епархије Бачке.

Е. 1547. СТЕЧАЈ 3, 2—3
I. 267.

Ради попуњења упражњеног парохијског места у Долову, са платом другога разреда, но коју до даље, лична капеланија тереши.

Конкуренти имају своје ваљано инструисане молбенице, путем својих власти — најдуже до 15. (27.) фебруара 1893. овој конзисторији послати.

Из седнице епар. конзисторије у Вршцу 21. децембра 1892. држане.

Конзисторија епархије вршачке.

К. 1511. СТЕЧАЈ 4, 2—3
I. 208.

Ради попуњења парохијског места у Самошу са платом прве класе.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане прозбе путем својих власти, најдуже до 15. (27.) фебруара 1893. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 21. децембра 1892. држане.

Конзисторија епархије вршачке.

КОНКУРС. 1—3

Ради попуњења парохије батеке са платом VI. класе отвара се конкурс.

Просители имају своје, са потребнима сведоџбама снабдевене молбенице, које штемпловане бити имају, путем своје власти, за 4 недеље дана од првог увртења овога конкурса у дотичне новине, конзисторијуму овоме поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске.

У Сентандреји 22. октобра 1892.

Конзисторијум епархије будимске.

КОНКУРС. 1—3

Ради попуњења парохије болманске са платом IV. класе отвара се овим конкурс.

Просители имају своје, са потребнима сведоџбама снабдевене, штемпловане молбенице, путем предностављене своје власти, за 4 недеље дана од првога увртења овога конкурса у дотичне новине, конзисторијуму овом поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске.

У Сентандреји 3. децембра 1892.

Конзисторијум епархије будимске.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **странe земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације
и сви рукописи шаљу се **г. Сергију Шакрак-Нинчићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда сатних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се непримају. — Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 4.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 24. ЈАНУАРА 1893.

МИРОН;

по милости божјој православни епископ пакрачко-славонски.

Благочестивом и благоверном клиру и народу богохраниме Епархије своје, мир и благослов од свемогућега и милостивога Бога и Спаса Исуса Христа, а од смирености своје архипастирски поздрав и братско цјеливање.

„*Мир божји, Христос се роди.*“

Срце моје не би мирно било, душа моја не би имала покоја, да се и овога Божића не састанем у духу с вама, благочестиви Христијани, и не мирбожам, као што ради то о Божићу побожни православни српски народ наш.

Стари је то народа нашега обичај, у коме се огледа вјера наша и побожност, у кући као и у цркви; и вјере је то наше и побожности правило, једно и исто према свакоме. Био знанац или странац, био свој ил' туђинац, био богат или убог, са свима се ми о Божићу поздрављамо са „*мир божји, Христос се роди*“, са свима се ми грлимо о Божићу и љубимо у знак божјега и божићњега мира и љубави.

Тако поздрављам данас и ја, као духовни отац ваш и владика, све вас ријечима: „*Мир божји, Христос се роди*“ и грлим вас у духу све и љубим се с вама. А тако поздрављајте данас и ви, благочестиви Христијани, један другога, и грлите се и љубите се, у знак божјега и божићњега мира и љубави. Поздрављајте се са „мир божји . . .“ ал' уједно и мирите се. Што кажете ријечима вашима, то и да потврдите дјелима вашима, јер тако воли

Отац наш небесни, тако жели свега Мати православна црква наша.

Мир божји, то нам је милошта, што ју даде о Божићу небо добро, земљи грјешној; милошта, за коју рекоше свијету пророци да ће доћи, а анђели божји објавише земљи: да је дошла ноћи божићње. Мир божји, то нам је благослов божји, ради кога се родио на данашњи дан Христос Спаситељ; то нам је причешће, које уједињава човјека с Богом, и отвара двери рајске свакоме.

Мир божји и благослов божји иду упоредо један с другим, и гдје је мира, ту је и божјег благослова, а гдје није мира, ту нема ни божјег благослова.

„Мир вам“ говорио је толико пута Христос Спаситељ ученицима својима и Апостолима, да отвори душе њихове благослову божјем. А кад се растајао са ученицима својима и Апостолима, није им ни дао ни оставио Христос ништа друго, до ли мира свога. „*Мир мој дајем вама, мир мој остављам вама*“, рекао им је Христос, а то је толико, као да им је казао *благослов да је с вама и на вама.*

А шта нам даје благослов божји? Бог када те благосиља, вели Бог сам, „благословен си у граду и благословен у пољу, благословен је плод утробе твоје и плод земље твоје; благословен си када долазиш, и благословен када одлазиш. Непријатељи твоји једним ће путем доћи на те, а на седам путева бјежаће испред тебе . . . благословом својим отвара ти Бог небо своје, да земља твоја добије кишу на вријеме. Благословен ћеш бити у свему, за што се год прихватиш руком својом.“

То су, благочестиви Христијани, плодови благослова, кога даје Бог онима, који имаду у себи мира Његова, и тај мир и благослов божји, желимо ми и себи и другима, и данас о божићу, и сваког богоугодног преко године дана. А особито кад се састанемо један с другим, обично се питамо: како је на дому, да ли је све здраво и мирно? а кад се растајемо, опет један другоме желимо, да нађемо све на дому здраво и мирно. Па тако и данас при састанку нашем у духу и миробожању, не могу ни ја, а да у брзи за здравље ваше не запитам: како је код вас, благочестиви христијани, да ли је све здраво и мирно? Да ли се сјећате свагда Бога и заповиједи његових? да ли чувате дједова ваших и отаца аманет: вјеру своју и побожност своју? јер божјега мира и благослова можете имати само у толико, у колико чувате тај свети, отаца ваших и дједова, аманет.

Како је у кући вашој, да ли је све сретно и напредно? Призивате ли Бога молитвом у помоћ, кад устајете и лијежете, кад ходите и сједите, кад радите и почивате, пре и после јела? Да ли су вам куће ваше украшене светима православнима иконама нашима, расвијетљене о празницима воштаницом или кадионцем, а окађене тамјаном и смирном? Јесте ли сви недељом и празником у цркви на служби божјој; одстојите ли, отпојите ли сви службу божју до краја, и примите ли нафору, да се окријепите њоме. Да ли млађи поштују старије своје, а старији да ли воде бригу о млађима својима, да су мили Богу и људима. Да ли се чувате, да не учините један другом што на жао, ријечима или дјелима вашима. Да ли се чувате, да не учините у опште један другом по слову Христову оно, што нисте ради да учини вама други ко, јер среће и напретка можете имати само у толико, у колико живите и радите по науци Христовој.

Како је у селу вашем, у општини вашој? Да ли чува кућни имање и поштење њено, и да л' помаже једна кућа другој у невољи њеној. Да ли су све на броју куће ваше и у њима душе ваше; да ли су све на броју и на мјери земље ваше? Да није можда ма које добро ваше нечим мање него што га наслиједисте ви од дједова ваших и отаца.

Кажите ми, да ли су вам мили, као што су били дједовима вашима и оцевима, свети обичаји наши и храмови божји. Да ли прилажете и ви драге душе на свету цркву своју, и да ли у опште дајете вољно што коме иде, по оној Христа Спаситеља заповиједи: „*Подајте Богу божје, а цару царево*“, или се можда мора сваки данак да изгони од вас силом и натегом, на властиту штету вашу и срамоту.

Одговорите ми на то, благочестиви Христијани, да знам како је у свему томе код вас, па да ми је срце мирније, да ми је душа спокојнија овога дана великога. Реците ми, ал' од срца к срцу, из душе у душу... Но ви не одговарате ништа... Ваљда за то, што мислите да знам и да осјећам и сам све оно, што знате и што осјећате и ви, јер смо сви крв од крви, кост од кости једне и исте.

Јест, и знам и осјећам, као и ви што знате и што осјећате, да нас Бог не благосиља више онако, као што нас је благосиљао некада. Сијемо сјеме, ал' га црв још у клици подгриза и затире. Садимо воће, ал' га гусјенице још у цвијету опале и поједу. Радимо винограде, ал их магла бије и гад пије.

Све то мање су з мље наше, све то ужи су кошеви наши, све то ређа су и ситнија стада наша. Остављају нас браћа наша; губе куће своје и поља, па се изгубе и сами, као да су у земљу пропали. Рођена дјеца наша, па се одвраћају од нас. Не слушају кад их зовемо, не маре кад их опомињемо. Изгледа као да нису наша а ми као да нисмо њихови.

Непријатељи се наши множе, невоља расте, а гријеси не даду нам главе дићи. Зло полазимо, а још горе долазимо. Метнули руку нашу ма на што, никако да пођемо у напредак.

А зашто да је тако, благочестиви христијани? Зато, јер се слабо сјећамо Бога, па се и Бог слабо сјећа нас. Врата су нам црквена у дане недељне и празничне отворена и сад, као што су била и пре, ал се молитве наше не примају код Бога онако, као што су се примале пре. Долазе нам празници и пролазе, али нити се дочекују, нити проводе онако, као што су се дочекивали и проводили пре. Постови се крше, неумјерености је више сваким даном, а за свету исповијед и причест да и не спомињемо. Угађа се тијелу и сувише, а душа нам једва дише.

На све начине, а без свака рачуна увлаче се у срце, у душу и дух наш, туђе мисли, туђа осјећања и вероваља, која нам помутише скоро до дна нашега срца, духа и душе, чистоту народну и црквену. У грозничавости нашој закидамо на штету и цркве и народа, од срца и душе и духа нашега оно, што је њихово било, и с њима се слило и стопило кроз вијекове у један православне цркве наше и српскога народа дух, душу и срце...

И отуда, благочестиви христијани, долази, да код нас расте невоља и неслога, а нестаје мира и благослова, признати морамо, властитом кривицом нашом.

Но још није касно, још можемо да си измолимо божјега мира и благослова, јер још и данас разлеже се над нама пјесме божићње глас: **Слава въ вышнихъ Богу, и на земли миръ** и још нам пјесме те ријечи медене године и срцу и духу и души нашој. Још се није, Богу хвала, у срцу нашем сјеме раздора и неслоге укоријенило тако, да се не можемо мирбожати више и измирити један с другим и сви заједно. Још није, милом Богу хвала, духа нашега бистрина помућена тако, да не видимо данашњега стања нашега штету очиту; и још није, драгом Богу хвала, душе наше светиња потамњела тако, да ју не може да обнови данашњега Рождества Христова љубав и светиња божја.

Приступите зато, благочестиви христијани, један другом и сви заједно и мирбожите се и мирите се, и тако измирени поклоните се данашњем Рождеству Христову, и мјесто злата, тамјана и смирне, принесите Богу на дар срце, дух и душу вашу, а Бог ће вам за уздарје дати, да се смири срце ваше, и исправи дух ваш, и душа ваша да дође до изгубљена можда блаженства свога.

А с вама тако измиренима, стаће и владика ваш пред милостивога Бога са молитвом топлом и смјерном, да Бог мира и љубави благослови вас, и куће ваше, и поља ваша, и све што је ваше, и тако благословени да проведете божићње празнике ове и све дане живота вашега у здрављу, у миру и сваком божјем благослову Амин.

У Пакрацу, пред Божић 1892.

Горе поменути смирени Епископ

Мирон.

*

МОЖЕ ЛИ СЕ ИЗВЕСТИ РЕЦЕПЦИЈА ЈЕВРЕЈСКЕ ВЕРОИСПОВЕСТИ?

Међу питањима, која су данас узбуркала јавно мишљење у нашој домовини, која задају велику бригу и страховање хришћанским вероисповестима, налази се и питање о рецепцији јеврејске вероисповести.

На шта се разумева под том рецепцијом? Ево шта!

Кр. уг. земаљска влада спремила је законски предлог, који се састоји из ова два члана:

1. Јеврејска (израиљанска) вероисповест проглашује се као законом реципирана вероисповест;

2. Прелаз из јеврејске вероисповести у хришћански верозакон — и из хришћанског верозакона у јеврејску вероисповест регулише LIII. зак. члан ак из год. 1868.

Као што видимо, првим чланком намишљеног законског предлога хоће да се призна јеврејска вероисповест за законом признату (реципирану) вероисповест.

Али застанимо и питајмо сад: Која је то вероисповест, којој се хоће да даде законска рецепција? Има ли стварног објекта, над којим се хоће та рецепција законским путем да изврши?

Одговарамо: тога објекта нема, јер у нашој домовини није само једна и једноставна — већ је више и разноликих јеврејских вероисповести. По томе не зна се, за коју се јеврејску вероисповест тражи законска рецепција!

У нас, кад је реч о јеврејској вероисповести, увек се замишља старо-заветни мозајизам, који је некад у Палестини представљао строгу теократску установу. Али се заборавља да је ове на теократском принципу основане старозаветне вероисповести, почињући од римског императора Тита, са свим нестало, и да данашњи Јевреји оснивају своју вероисповест на Талмуду — и тумачењи га разноврсно, сами се између себе распадају и подељују на разне секте.

Кад се хоће законодавним путем да изрече рецепција некоје вероисповести, законодавно тело треба поуздано да зна, не само: која је та вероисповест, коју реципира, већ подробно да зна и главна начела, на којима се основа вероисповест и црквено-верска организација дотичне религиозне заједнице. У погледу Јевреја никако се не може — бар за сад — тај услов испунити. Јер код Јевреја у Угарској и нема једне нарочите јеврејске вероисповести већ их има више тамних и неодређених, па чак између себе и опречних — па како су уз то непозната и сама верска и морална начела, на којима се јеврејска религиозна заједница оснива — то се никако и не може правилно изрећи рецепција њихове вероисповести, јер они су у истини непозната количина и индивидуалност, а са таквима законодавство не може озбиљно рачунати. Врховни рабинер угарских Јевреја недавно је сам јавно признао, да у Угарској нема једне или бар једноличне јеврејске вероисповести. Он је признао и исповедио, да у нашој престоници има пет разних јеврејских секата, које постоје одељено једна од друге, те кад-кад у супротном правцу, а често и на општу штету јеврејског народа, руководе верске послове јеврејске вероисповести.

Према оваком стању ствари не може бити ни говора о рецепцији јеврејске вероисповести, јер се управо не може знати, којој би се секти, односно којој врсти јеврејских вероисповести дала законита рецепција — јер свима се валда не може дати, а једну је између осталих тешко одабрати, и признати као закониту.

Један протестантски суперинтендант из Угарске, за кога се јавно зна да није противник Јеврејима, изрекао је ових дана: да о рецепцији јеврејске вероисповести не може бити говора дотле, док се не изнесе пред законодавни форум подробно описани и опредељени верозаконски чланци (символ вере) јеврејске вероисповести, и док се та вероисповест у црквеном погледу не организује, по примеру других признатих вероисповести.

Према свему до сад реченоме види се, да се први чланак предлога земаљске владе у погледу рецепције — бар за сада — никако не може извести.

Што се тиче другога чланка, којим би се Јевреји у погледу верозаконских прелаза изједначили са признатим хришћанским вероисповестима, на то имамо пре свега приметити, да се то противи природи и духу хришћанства у опште, те по томе, ако би се то изједначење изрекло, нанела би се грдна увреда хришћанским вероисповестима у опште.

А ево за што!

Црквено право хришћанске цркве дозољава само прелазе из једне хришћанске вероисповести у другу, а никада не може дозволити, да хришћанин постане Јеврејем, с тога, јер се тајна крштења, којом је неко уведен у хришћанску заједницу, никада и ни у коме случају неда потрти, или уништити. С друге стране не може бити говора ни о прелазу Јевреја у хришћанску вероисповест, с тога, јер Јевреј, кад зажели прећи у хришћанство, не прелази у њ', као они, који су већ у хришћанству, већ се мора подврћи тајни крштења, а хришћани — конвертите — кад прелазе из једне хришћанске вероисповести у другу, не подвргавају се из нова тајни крштења, коју су већ примили. Према томе може бити само покрштених Јевреја — али Јевреја конвертита не може бити. Конвертита може бити само у хришћанским вероисповестима, и по томе законски чланак о верозаконским прелазима може се примењивати само на Хришћане, а на Јевреје се никако не може и не сме распрострети — јер Јевреји не могу прећи из Јевредства у Хришћанство само уз одржање законских прописа, већ морају примити најпре хришћанску тајну крштења и постати хришћанима, и тек онда могу прелазити из једне хришћанске вероисповести у другу — на темељу LIII. зак. чл. од 1868. год.

Да је то тако, признају чак и протестанти, којима тајне нису таке светиње као нама и римокатолицима. — Карло Сас, реформатски владика у Будимпешти, рекао је не давно: „У питању верозаконских прелаза има неке неприлике. Да Хришћанин може на јеврејску веру прећи — то се противи и учењу протестантске цркве, јер и протестанти сматрају крштење за тајну, и то такову тајну, која важи за цео живот и не може се никад ни чим поништити“. Други један главар протестантске цркве, Тајч, рекао је: „Рецепција је државно, а не црквено питање, јер по хришћанској догми, Хришћанин не може прећи у јеврејску веру“. Према томе је други чланак пројектиране законске основе — non sens!

Тај други чланак пројектиране законске основе, не можемо ни ми православни ни по што примити с тога, што се то очито противи и учењу наше православне цркве, која тајни крштења приписује карактер трајни и неизгладими (character indelibilis).

По што све хришћанске вероисповести у земљи, позивајући се на своје црквено учење, узимају положај против овога предлога о рецепцији Јевреја — то не можемо и не смемо ни ми заостати иза њих у ревности и оданости према вери својој православној — већ морамо и ми одлучно противни бити, да се изведе рецепција јеврејске вероисповести.

У осталом ми смо у горњем изложили, да се та рецепција баш и из стварних разлога никако не може извести. Шта ће бити од свега тога — да видимо!

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

Др. М. Михајловић у својој изјави о једној уредби, према расположењу данашњег уг. министра, изашао је био са свим на прави пут, на чистину и истину. Ми смо с њоме били задовољни и остали бисмо задовољни, да са те чистине и истине није брзо сишао.

Он је потпуну истину изрекао, казав, да се мисао о једној уредби није остварила ради „ненаклоности министара угарских“. Требао је још додати и „неповерења“ према „некадашњим саставима старијих сабора“, који нису „годили меродавним факторима“.

За што је та ненаклоност била, за што није годио тај састав сабора меродавним факторима? И то је требао Др. Михајловић рећи, а не казати: „жилавост нашега народа сметала је тада меродавним факторима у промицању својих тежња, па отуд и та ненаклоност и отежавање“. Јер историја и ако доказује у многим приликама ту нашу жилавост, она ипак са постојећим стањем доказује и то: да су меродавни фактори, и ако силом своје моћи, али ипак у промицању својих тежња и **успели**. Наше је уверење, да смо ми у

многим приликама требали бити еластичнији, а не увек круто жилави, и да смо такви били, ко зна, да л' би меродавни фактори имали политичког разлога своје тежње и постављати и за промицање њихово силу своје највише моћи и власти употребљавати.

Ово неће изгледати некој господи тако „јуначки“ и за „јуначко гињење“ лепо, али је у свету политике без сумње паметније и корисније.

Др. Михајловић је поставио многе истините и стварне премисе у наведеном изводу говора му, али је извукао грозно нелогичну и неполитичку конзеквенцију и закључак.

Да видимо.

„Некадашњи састав старих сабора није годио меродавним факторима“;

„ради тога састава, и ради тога негодовања, постојала је тежња меродавних фактора, да се наши црквено-народни односи не уреде од једном“;

да аутономна зграда не буде изидана;

да нема никакова стабилитета (постојаности) и правилног развитка итд., ради тога састава сабора и негодовања ових, притискивана је наша аутономија „тешком руком“.

Сад је друкчије. Министар је дигао тешку своју руку са наше аутономије;

„он не само да нам неће више да смета у донашању јединственог устава, но, он нас сам подсећа, он нас преко кр. комесара позива на тај посао“.

А то све зато, јер „садашња наклоност министра долази због састава садашњег сабора“. Punctum. То су премисе.

Питамо ми сада, на основу свега тога: „шта је било природније, него да смо се вратили на оно становиште, које смо на прошлим саборима првобитно узели“?

Питамо ми онда: зар је ма чиме оправдано из ових премиса извући закључак: Timeo Danaos et dona ferentes?

Др. Михајловић је врло правилно и успешно дијагнозирао болест, али рецепат нашој аутономној боли ординирао је, не као лечник, него као — партизан.

При закључку својих премиса скренуо је са права пута, напустио чистину и истину, и вратио се опет у — радикале.

Кад нам угарски министар после толиких наших невоља и Сизифова посла, после толиких његових преокупираних и неоправданих неповерења уг. владе, данас диже тешку и гвоздену руку са аутономије наше;

кад му, после толиких негодљивих састава сабора наших, овај данашњи годи;

кад отпис министра просвете, сам Др. Медаковић онако глосира;

кад и сам барон Живковић верује, да је г. министар питање једног органичног статута „просто нашем пресуђењу оставио“:

онда нама друго ништа није остајало, него по диктату здрава разума, по математици сваке здраве политике, а у интересу наше аутономије, нашег мира и консолидовања, стиснути добродошлицом ту дигнуту и пружену руку г. министра и прегнути око **коначног** уређења наше аутономије.

Но потребу тога није могао увидети ни један Др. Полит, којему крај свега тога једино и главно беше „чудити се“ recte — препемагати се: „Ох Боже мој“!

Већина сабора је схватила ситуацију. Схватили су њу можда и Др. Полит и Др. Вучетић, а особито барон Живковић (Дру Малешевићу ће то пући пред очима, можда, после 18—20 година). Али већина је ту ситуацију хтела и употребити. Опозиција ју је одбила — неповерењем.

Већина је у погледу тога учинила своје, и њој може савест бити мирна. Устав је истина остао за сада нерешен, а кад ће опозиција бити решена одговорности ради свога поступка пред будућношћу и историјом? Нека сама са собом разрачуна. —

Др. Михајловић је још рекао: „Незгодни састав сабора не годи народу, али годи **зато** меродавним факторима и изгледа, да је баш поглавито због тога овом сабору пала у део та ноћаст, да баш он гради јединствени устав“.

Колико изгледа ово великом оптужбом (да не кажемо депунцијацијом) овога сабора, односно његове већине, народу, толико је та фраза непромишљена.

А ево за што.

1. Да овај састав сабора не годи народу, за такву тврдњу није ничим овлаштен

Др. М. од народа. А није већ ни за то, јер је и већину сабора изабрао један број Срба бирача, који репрезентују један, и то већи део народа, него што га репрезентује број опозиционих бирача.

И Др. Михајловић по томе могао је једну истину само рећи, а та је, да данашњи састав сабора не годи опозиционим бирачима, рецте опозиционим посланицима.

2. Али кад не би годио и целоме баш народу, тиме он ипак не доказује у питању „*једног устава*“, да ради тога негодовања и ради наклоности меродавних фактора данашњем саставу сабора треба рећи: timeo Danaos et dona ferentes.

Јер то негодовање народа (кад би га и било) против већине, не би постојало за то, јер већина сабора хоће уређење наших аутономних односаја да спроведе у једном статуту, него ваљда г. докторе, **зато**, јер у тај устав хоће већина да унесе измену саб. изборног реда итд.

А шта се тиче уг. министра, ко ће бирати саборских 25 свештен. посланика, ко ће бирати пароха и председника?

Ако би било министрових тежња, те би се тицале: ко ће у аутономији одлучивати? По саборском данашњем устројству одлучује министар.

Шта још има министар да жели?

За што дакле годи меродавним факторима састав данашњег сабора? За то, јер у већини данашњег сабора види људе, који знају, да и после IX. зак. чланка 1868 и после г. 1874, односно данашњег саборског устројства, према постојећем и државном и аутономном нашем закону, ми можемо нашу аутономију уређивати само на *народно-црквеном становишту*, и у сабору радити *само на томе и са тога становишта*, а не зато, јер би државна власт у данашњем своме положају према нашој аутономији имала још каквих *својих* тежња, за које би јој требала и већина сабора.

Да је Др. Михајловић рекао, да народ, ма и његов само, негодује данашњи састав сабора, из разлога у протестима одржаних зборова побројаних, ми би то разумели; али, да народ (на још цео) тај састав сабора негодује зато само, јер су му наклоњени меродавни фактори, тако говорити може само онај, који своју политичну вредност, своје родољубље види, а свој популаритет и разлог бића одржава само у непрестаној опозицији према — владама.

То је обмањивање народа, то је нередољубље. Јер, питамо ми: шта вреди народу, и какве користи народ и аутономија наша има од ненаклоности *меродавних фактора* према нашим саборима? Историја нашег саборисања, уређивање наше аутономије и данашње њено стање је одговор, пред којим је детињски посао — фразама се играти, а нередољубиво обмањивати и себе и другога.

За нас је и за нашу аутономију баш главна потреба та наклоност меродавних фактора. Или мисли Др. Михајловић и опозиција, да ћемо ми коначно уредити и средити нашу аутономију, осигурати ју и доћи до реинтеграције њене, без те наклоности и против наклоности тих фактора? Не смемо им такву наивност импутирати. За што дакле, наклоност меродавних фактора према данашњем саставу сабора, „рецте“ већини његовој, употребљавати као агитационо средство у народу против те већине, којој само на част, а нашој аутономији на корист може бити, ако је ту наклоност заиста могла придобити?!

Тако не чине родољубиве опозиције ни у једном народу, него пуштају већину, да за општу народну ствар такве наклоности употребе, а оне себе сакривају пред бирачима на солиднији и родољубивији начине, које општој ствари не наносе штете.

Опозиција је наша, дакле, некоректно чинила, што је отпис министра, којим нас подсећа на један устав, употребила као агитационо средство против предлога саб. одбора 15-орице.

Она је то *њутом* требала прећи, кад већ није хтела у њему прочитати тежњу и расположење министра, којега је у сабору тумач био баш њен члан, Др. Медаковић, са речима: „*Оно је Етвеш, ово ћу ја предложити на санкцију*“; кад већ није хтео признати с њиме заједно, да су се „*променили односаји, окренуо лист*“.

Њутом је требала то прећи, на макар у себи казати, ма у клубу признати: „па

како да не употребимо оваку прилику, не прихватити оваку понуду?“, као што је то рекао баш у саборници Др. Медаковић.

Онда је и она требала, ма изван саборнице, као што је Др. Медаковић у сабору рекао: „Не испитујмо, да ли су саб. одбор и одбор 15-орице коректно поступали. (А ми смо доказали већ, да јесу.) На страну све сумње и црне слутње. Ако ми овде учинимо оно, што треба и како треба (а о томе ћемо доцније говорити) онда се ничега бојати немамо, а најбољем надати имамо.“ А Др. Медаковић је требао тако и радити, као што је говорио, а не после свију својих правилних мисли дотадањих, па и после речи: „на страну све сумње и црне слутње“, одмах наметати себи питање о „уздарју“. Можда ће и њему ово бити memento, као што рече, да нам је свима сабор од 1869 . . . . .

Ad 3. Трећи разлог опозиције против предлога одбора 15-рице јесте у томе, што: „није ваљало што ново стварати, да се не метне на коцку и оно, што смо већ задобили“.

Судећи по овим речима, изгледа као да нам постојеће стање наше аутономије има у себи сва критерија, све услове аутономног развитка за наш народно-црквени живот.

Изгледа, као да у постојећем стању ми имамо довољно или бар нешто услова за свој новољни и напредни народно-црквени развитак, а да би то могли изгубити донашањем уредбе, која би ишла за унапређењем тих услова.

Изгледа, као да је постојеће стање наше аутономије такво, да можемо с' њим ма донекле задовољни бити, и сматрати га за noli tangere. . . .

После изјава, и опозиционих листова изван сабора и опозиционих посланика у сабору, о постојећем стању наше аутономије, које смо изјаве одмах у првом чланку навели, бојазан њихова, „да се не метне на коцку и оно, што смо већ задобили“, просто је — наивна.

Је ли та бојазан према државној власти? Добро.

Али, шта ми имамо, и шта можемо према њој данас метати на коцку? Које наше право!

Др. Вучетић је рекао, да саборско устројство од 1875 сачињава основни закон наше аутономије, а Др. Полит за њ' рече, да је „наша велика тековина“.

Ми смо по томе упућени, да у сабор. устројству тражимо та права, која не смемо метати на коцку. Да видимо.

Али пре тога изјављујемо, да ради сто невоља отварамо и сад то саборско устројство, да по њему превртнемо саломљена наша права и позлеђујемо ране аутономије наше.

Није нам то лахко, јер нам удара онда крв у образе, јер нам пишти онда увређени понос српски.

Како је то саборско устројство највише потврђено? Ево како: „с' некојим променама од части са погледа надзора, дотично одобрења и потврде, од части ради употребљења уместиџи и правилнији израза“.

И онда прочитајмо §§. 18, 20, 22, 23 и 26, па закључак — злокобну октројку.

Назив цркве, легислација, сабор, прорачун, постављање најглавнијих аутономних чиновника, цео рад аутономних управних органа, свако решење и одлука ових, све то није у нашој руци, него у руци државне власти данас.

А избор митрополита патријарха? Одговор је именовање митрополита патријарха Германа Анђелића.

Ето, таква је данас наша аутономија. За то је и рекао Др. Максимовић: „наша највиша аутономна власт није у Карловцима, него у Будим-Пешти“.

У болу душе своје питамо: које још право имамо „да метнемо на коцку“? Немамо ни једно.

„Наша аутономија је обезглављена и осакаћена“, „прорешетан и подеран је брод наше аутономије ингеренцијом државне власти“. „Наша је аутономија трошна и разривена“. „Наша је аутономија од стране државне власти управ секвестрирана“, — „конфискована је“ и т. д.

Може ли још горе бити? Не може. Што смо имали за одузимање, и што је

хтела, то нам је државна власт и одузела. Она је задовољна са status quo наше аутономије.

То зар не увиђа наша опозиција, него се **она** бори за тај status quo; она **њега чува** и неда на коцку!

Кад би државној власти и од сад требао тај наш status quo, онда би ми заиста имали разлога, да кажемо, е је „наклоност меродавних фактора према данашњем саставу сабора нашег“ ради — опозиције...

Државној власти односно државној политици, требало је да дође до IX. зак. чл. 1868 и нашег саборског устројства од 1875, и сад она може, без свога зазора, многа наша аутономна права повратити, и укинути „аномалију, да се у уставној земљи наредбама закон изиграва, да се абузусом — „recursus-a ab abusu“ конфискује оно, што је законом осветшано“, и „учинити крај изнимном незаконштом стању, у ком се наша народно-црквена аутономија налази“.

И заиста је имао право Др. Медаковић, кад је рекао, да нам министар сад поручује: „дајте ми само прилике за то“.

Према државној власти, дакле ми нити имамо што да рескирамо, нити она то треба и тражи од нас. Него на против данас, по постигнутој својој цељи, код нас је са земљишта чисто привилегијално-народног, потисла на земљиште црквено, са којега се ми у постојећим околностима не можемо на првобитно повратити, данас, велимо, има она и разлога и рачуна, да нам на томе земљишту аутономију према себи самој прошири, па и у тој мери, у којој тражи предлог одбора 15орице.

Дакле, трећи разлог опозиције против „народно-црквеног устава“ је неоснован с обзиром на државну власт. Он је проста фраза, избачена за то, да страх од „устава“ и мржња против њега буде што већа, а привржености и постојаност војске опозиционе што јача и сигурнија вођама њиховим.

Али, сад ћемо загледати тај разлог и са друге стране. Можда је у њему оличен страх и према другом меродавном фактору у нашој аутономији, према Јерархији?

Опозиција сигурно сматра изборни данашњи ред, изборе пароха, избор црквеног. председника, за оно, „што смо већ задобили“, те што треба, ма и под цену status-quo-а у нашој аутономији, чувати, да не би и то „задобивено“ метули на коцку, поправљањем постојећег стања обезглављење, разривење и секвестрирање аутономије.

Вољни смо веровати баш, да је ради тих „задобивених“ права световњака наша опозиција се измирила са том и таквом нашом аутономијом. Она је то баш и доказала и пре сабора и у сабору, и у томе се баш и огледа евидентно здрава политика, чисто родољубље и непомућено старање њено о општим, заједничким интересима целе наше цркве и љубав њена за аутономију.....

Али ми нећемо одмах улазити у тај рачун наше опозиције. То ћемо учинити доцније, да не би чинили два пут.

(Наставиће се.)

КАКО ДА РЕШИМО ПИТАЊЕ О НАШЕМ ПРОПОВЕДНИШТВУ.

(Свршетак.)

Када хоћеш да ти роди једра, здрава билька, ти пазиш, да ти не само семе буде без прекора, него да је и она земља у коју ћеш га посејати ваљана; када хоћеш, да ти дрво буде права и чила раста, ти идеш за тим, да га у томе већ за рана дотерујеш; када хоћеш, да твоје дете буде добар и разуман члан људскога друштва, ти га у своје време упућујеш и управљаш са свима за то опробаним, згодним средствима. А ако смо ми ради да добијемо ваљане, вредне и савесне проповеднике, шта ћемо онда? — Ја указујем на нашу једину расадницу служитеља богонародних, ја указујем — на богословију карловачку. Њојзи се обратимо и у тој ствари; на

том поприште учинимо и ту своје, и ми смо постунили најправилније.

Но ја као да слушам већ читав пљусак славопоја данашњој богословији карловачкој. Немам ништа против, нарочито када данашње стање сравнимо са оним стањем, каково сам још и сам нашао, када сам ступио био у тај завод. Цвеће, које туда цвате данашњим даном, заиста је смиље и ковиље према оном чкаљу и корову, што се туда штркљаше још пре 3—4 год. Али то још ни из далека није врт, у коме вредан баштован неби имао још много што-шта да попљеви, да поткреше, да дометне, да дотера. А нарочито треба ту још много реформисати у области омилитике, особито њеног практичнога дела, у чему држим да се са мном слажу и сва високоуч. г. г. професори тога училишта, а поименце и сам преч. г. проф. Јов. Живковић, коме је допануло, да се са тим предметом бави.

Истина, и у том огранку моћно се је у најновије доба корачнуло у напред у нашој богословији. Јер док се све до ланске године наши богослови обучавали теорији те богословске дисциплине из неколико ваљих листића, пуних репетиције, контрадикције и мрака, — дотле су они лане добили и нешто опширнији и бољи уџбеник: и док се ту све до прекланс, што-но реч, ни бриге није брало ради практичнога вежбања, дотле се од отога времена и на то обраћа доста савесна пажња.

Али и ако је учињено, инак то још није све. Правац, којим се пошло, заслужује истина признање; али ми ћемо му се са свим поклонити тек тада, када он буде развијен до свију својих конзеквенција.

За стручну ручну књигу не ћу да утрошим ни речи. Да се о томе што боље састара — то је лична дужност дотичнога г. професора.

Али што се тиче практичне вежбе, о томе ћу рећи две-три речи.

Ми видимо, да за свако поље практичнога рада мора бити крај сходне теорије, још и довољно практичне вежбе. Theoria sine praxis, quamsi rota sine axis. То не треба ни доказивати.

На када стоји то у опште онда то мора стајати, са свим наравна ствар, и посебице у нашем питању: то се мора тицати и проповедништва, јер је и оно практичне природе.

И то је баш оно, где смо ми још увек заостали, у чему још увек приметно рамљемо. Јер оно, недавна уведено практично вежбање на часовима још није крајња конзеквенција оправданога начела слободне вежбе на пољу проповедништва.

Или шта вреди то много вежбање пред дотичним г. професором и својим друговима? — Сећам се једнога случаја, за који причају, да се негда десно у Вршцу. Био ту прота, који беше на гласу са састављања проповеди; али се и то знало, да он није кадар да себе толико савлада, па да своје красне проповеди и изговори у цркви, него их је увек давао другима да их говоре. Чудо беше то дотичном епископу, па науми, да свога проту, ма на који начин ослободи да стане на проповедницу. Наручи једном приликом црквењаку, да после вечерња поређа по цркви много шепира и капа, па онда дође и сам у цркву, и заповеди проти да проповеда. И тај експеримснат испадне врло добро. Али када је прота сутрадан требао ту исту проповед да изговори и пред народом, он се тако збуни, да није знао шта ће ни како ће. Све, што је могао рећи са проповеднице, беху значајне речи: „Високопреосвештени владико, ове главе нису каце!“ — и спшао се доле.

Практично вежбање у проповедању треба увести и на оном земљишту, на коме ће се у своје време имати развити и само практично делање.

Наши богословци, а наиме „пасторалисте“ (слушаоци IV. год.) ваљало би да се спремају за проповедништво и вежбањем у цркви.

Једино је то крајна конзеквенција начела о вежбању за проповедништво, те и једино правилно решење истакнутога питања.

Моје уверење у истинитост тога тако је дубоко, и ја се јасноћом и спасоносно-

шћу тога толико заносим, да ласкам себи, е се против те истине неће дићи ни један једини глас, крај свега тога, што би и противник имао уз-а-се једно два моћна разлога. Он би пре свега нашао 2—3 цитата из св. Писма, у којима се забрањује ланку проповедање у цркви, и пребацио би нам још немиле речи, као да тиме канимо увести један обичај из цркве протестантске.

Али ми према томе не би стајали празних руку.

Што се тиче забране из св. Писма, ту нам заиста не би било тешко задовољити Његове захтеве. Наш би св. патријарх увео дотичне богословце у клир тиме, што би их почетком године посветио за чтеце. Још би ту могли бранити и оно становиште, на коме стоје у том погледу и у Русији: да то још није какав нов канон, него да је то тек једна привремена дозвола нашега св. патријарха.

А што се тиче разлога са протестантством, ту би му заиста још пре нашли ахилову пету. Парафразирали би ону Гётеову изреку: Man kann nicht stets das Fremde meiden — das Gute liegt uns oft so fern, и указали би уз то још и на слични обичај у православној Русији и у румунско-малоруском богословском факултету у Черновици.

Ја сам за сада у том положају, да могу рећи о томе што-шта само из праксе у Черновици, а како је у Русији, могао би нам једном згодом причати г. Владимир Зеремски, кандидат московске духовне академије и професор у богословији карловачкој.

У Черновици се предаје омилитика у два часа недељно, и то у четвртој години. Ту се у првом течају свршн теоретични део те студије. О Богојављењу пак високопреосвеш. г. митрополит посвети већину пасторалиста за чтеце, чиме они добију право, да се облаче у стихар. Другога течаја онда они почну да проповедају у цркви свакe свете литургије по један — ко је чтец чита, у стихару, а ко не, без њега, у обичну њихову интернатском одељу.

Ваља још знати, да свака дотична проповед долази претходно професору на критику по садржини, а за тим на часу по предавању. Овом приликом суделују у критиковању и остали слушаоци. Па и на првом часу после проповедања у цркви такође се претреса исти проповедник.

Питам ја сада: није-ли то са свим згодно, не одговара-ли то потпунце сврси својој? — Па када је то заиста са свим згодно, и када то заиста потпунце одговара сврси својој, зашто не би онда и ми то увели? Или зашто да се неби могла и богословија карловачка угледати на сестре своје широм Русије и у Черновици, па дозволила својим питомцима, да се они спремају за проповедништво вежбањем, сличним вежбању њихове браће руске и румуиске?*) Или ваљада тек не ћемо да и на даље чамимо у гњилом опортунизму, који се страши свакога корака у напред?! — . . .

Но ја још не могу да завршим. Леже ми на души још две-три речи, а с тиме мислим да дадем миг „Слози“, која је и од мога срца отпала.

И черновички богословци имају своје друштво, по имену Academia ortodoxă. Сврха је тога друштва иста, као и „Слозина“ — „унапређење својих чланова интелектуално и морално, како би се што боље спремили за свој будући свети позив“. Разликује се од „Слоге“ само у том, што су њени статути положени на широј, потпунијој основи, и што располаже са капиталом од неких девет стотина форината, што их скупцала из годишње припомоћи (200 ф.!) из чувенога њихова религиознога фонда и из многих других мањих-већих прилога — дочим у богословији карловачкој с једне стране још не беху дозреле прилике тако, да се је могло друштво онако организовати, како смо то нас неколико замишљали, и што је с друге стране и иначе још посве нејачка „Слога“ тако тужно остављена сама себи, да из њене средине

*) Тек мимогред уповорујем и на то, е би се богословци наши могли вежбати у проповедању у цркви не само другога течаја, него преко целе године, јер се у томе училишту свршава теорија проповедништва већ у III. год.

допиру врло немили гласови о њезину материјалном стању.*)

У томе друштву дакле има једна врло лепа и врло целисходна установа. Свакe суботе после последњега часа предаваља (од 6 — $^1/_2$8) скупе се они сви у друштвени „кабинет“ (то је једна простр-

*) Када је оно она ступила у живот, њена је управа издала у „Сиону“ позив, у коме молваше приносиоће од свих родољубља, а нарочито од свећенства. На шта би? — Уписали се за чланове утемељаче (са улогом од 10 ф.) високопреч. гг. архимандрит Пл. Телечки и мандатар Гер. Петровић, књазе серп. богослов Младен Карановић; још су дали свећеници карловачкога протопопијата приликом лањскога свога причешћивања у Крушедолу 15 ф. — и то је све.

на дворана у красној резиденцији), на ту онда проповедају два-три пасторалисте, или ма и који слушалац III. год. — ко се већ за то јавио, или кога је за то замолио председник литерарне секције (presedintele sectiunii literare). После тога долази критика од стране слушалаца, а завршну реч имаде — као заступник ректора институтског — институтски префект (увек одабрано образован свећеник), који изриче коначни суд.

Не би ли могла то увести и „Слога“? — . . .

Огњеслав.

ПОПОВСКА КАПА.

Покривала, којима мирско свештенство у митрополији карловачкој покрива главу своју, осим обичнога такозваногa поповскогa шешира, су још: такозвана „поповска капа“ и „ћелепуш“. Шеширом се свештеници служе, кад су ван службе црквене; ћелепуш се више употребљује за параду или да у друштву покрије ћелу код ћелавих свештеника; а поповском капом је уобичајено (или је и прописано можда?) покривати главу при спроводима.

Кад су ова три покривача у употребу код нашег мирског свештенства ушла, не зна се позитивно, но нагађати се може, да употреба њихова потиче још из оних времена, кад је митрополит Мојсије Петровић и број данашњем свештеничком оделу одредио, а то је било тамо око год. 1727—1730. Шешир је заменуо камилавку, коју је свештенство из Србије амо донело; поповска капа заведена је вадда тада, кад је камилавка за мирско свештенство касирана и то зато вадда, да ју ћелави или бар са слабом косом свештеници о спроводима, кад је рђаво време, носе и тиме главу од прехладе сачувају; а ћелепуш биће по свој прилици, да је позајмљен од римског свештенства, јер осим наше цркве у карловачкој митрополији ни једна друга православна автокефална црква не познаје ћелепуша. А присвојило га је наше свештенство по свој прилици из узрока, да се њим покрије ћела, или да се сачува глава од сунчане жеге приликом крсних ходова и сличних ваљских свештенослужења.

Остављајући у миру шешир и ћелепуш, намера ми је, да овде коју прозборим о поповској капи.

Кад се је поповска капа створила, сигурно се на уму имао такозвани кукул, којим великосхимници покривају своје главе, па се је вадда желило, да се по форми кукула и за мирске свештенике (особито ћелаве), који за разлику од монашког свештенства нису носили камилавака, удеси нека капа, која би им главу од зла времена при саранама чувала. Мислило се можда на кукул, али је поповска капа у многом заостала за кукулом, јер својом формом мало наличи на кукул. Кукул је капа дугачка, од кога крајеви падају великосхимницима одасвуд по раменима, и који је извезен с крстовима и мртвачким главама, дочим је поповска капа, капа без икакве особите форме, а при том није никаквим знацима (н. пр. крстовима) украшена. Поповска капа је готово налик оној капи, што ју димњичари носе, с тога је она већ давно постала предметом подсмеха особито у оним местима, где српски живаљ са римским заједно живи.

Да би свештенство тај подсмех избегло, подизало је оно већ гласа и само међу собом а и у јавности да се та капа касира и другим приличнијим покривалом замени. Први предлог у јавности за промену те капе пао је у прекланьском збору свештенства протопресвитерата вуковарскога, те је свештенство једногласно прихватило тај предлог и оставило на вољу својим

архијерејима, да они у св Синоду то питање реше. Но после тога нити се у јавности више чуо тај глас о капи, нити су преосвештена господа архијереји ту ствар (сматрајући ју ваљда одвише багателном) у синодским седницама претресали. *)

Да не би та ствар сасвим заспала, покрећем ју по ново, па ћу слободан бити у неколико речи изјавити се, како ја за најсходније држим да се поповска капа другим приличнијим покривалом замени.

Но пре него што бих рекао своје мишљење у тој ствари, нужно је да знамо, каквим се покривалима служи у тим приликама свештенство по осталим православним автокефалним црквама.

У опсегу васељенске цариградске патријаршије, у Јелади, у Румунској, у Бугарској, Босни, Херцеговини и Црној Гори служи се мирско свештенство при свима ваљским свештенослужењима као о погребима, крстним ходовима и т. д. камилавкама. До скора постојао је тај обичај и у Краљевини Србији. Сад се у Србији у тим приликама служи свештенство неким малим капицама, званим: „дињама“ или „читама“. У унутрашњости Србије служе те „диње“ или „чите“ и за обична свештеничка покривала ван службе.

И у неким пределима Русије (малоруски свештеници) такођер у таквим случајевима служе се камилавкама, дочим они, који су више на северу, где је клима оштрија, употребљују топле црне „скуфејке“ (одликовани свештеници носе скуфејке плаветне боје). Што се кроја тиче, то и руске „скуфејке“ или „скуфје“ нису баш далеко утекле од наших капâ; али шта се нас тичу Руси? Њима су с обзиром на њихову несносну зиму нужне те њихове „скуфје“; ми пак треба да имамо прикладнију капу, него каква је она сад!

На какву? Ево какву!

1.) Нашу садању поповску капу сасвим би згодно могла заменити она ниска камилавка, коју обично носи грчко свештенство. Она је готово за половицу нижа од камилавке, што ју носи наше монашко свештенство у карловачкој митрополији, а разликује се од ње још и тим, што је доле ужа, а горе нешто шира и што јој је данце понешто испупчено. Камилавчице те имале би се зготовљавати или од фине црне чоје или финог црног сомота; то би већ св. Синод имао прописати; или би Он могао за одликоване свештенике прописати сомотске, а за неодликоване чојане камилавке. Таквом камилавком имао би свештеник покривати своју главу не само при саранама (погребима), него и на крстном ходу (литијама), при освећивању богојављенске водице у местима, где то не бива у цркви, приликом обнашања плашчанице око цркве на велику суботу, на воскресењу (први дан Ускреса на јутрењи), и у другим сличним приликама.

2.) Ако се баш хоће, да останемо при старој нашој поповској капи, то не пустимо бар, да она остане баш оваква, каква је! Приличнију форму ће она имати тада, ако ју с преда (на челу) украсимо н. пр с извезеним крстом, анђелом или шестокрилатим серафимом, јер и кукул, као што је горе споменуто, је с крстови украшен. А дивно је видети такву капу украшену с извезеним ликом анђела или серафима. Подобне капе носили су некад и руски свештеници и владике; слична капа (прилично дужа) је некад красила и главу првог московског патријарха Јова. Таквом капом могао би се наш свештеник служити при свима оним свештеним функцијама, које сам у тачки првој код камилавке набројао. На и што се цене тиче, капа та не би много више стојала од данашње; нешто би само више коштао вез крста или анђела, али то је багатела, особито кад се зна, да би таква капа по неколико година служити могла. Боја те капе имала би се удесити према свештеничким мантијама. За оне на име свештенике, који носе мантије плаветне боје, приличиле би капице од финог плаветног сомота, а за оне, који носе црне, од црнога. Крст или лик анђела могао би бити извезен или златом или одговарајућим свиленим концем. Само се од себе зна, да би за зиму морале бити топлије, за лето пак лакше те капице.

Ја сам ево у неколико врста рекао, како би се и чиме би се садање неприличне поповске капе бољим покривалом заменити могле. На свештенству је сад, да од ове две форме бољу одабере или трећу још бољу пронађе, а на св. Синоду је, да најпрактичнију одобри, благослови и за употребу пропише.

Вараждин у новембру 1892.

Л. Богдановић, парох.

*) Колико је нама познато, то питање о поповској капи потакнуто је за време седница прошлогодишњег нашег народ. сабора. Потакли су га неки свештеници, чланови нашега црки нар. сабора, те су поднели св. Синоду у тозе предмету нарочиту представку, у којој траже измену досадање поповске капе и моле, да се пропише за свештенике од прилике таква нека полукамилавка, капу и г. писац предлаже. Уредн.

О П И С

православних српских и романских парохија у протопресвитерату арадском богохраниме епархије темишварске крајем 1892. године.

Народност	Свештенослужитеља				Парох. сеоја		Парохијских домова		Црквених општ.		Ђачких		Душа и а			Наша-рена			Родило се			Умрло је			Венчало се			Број свештених бракова	
	протопрезв. парохи	протопрезв. намесници	парохи	парох. намесници	парохијских домова		православ. домова						мушких	женских	свега	мушких	женских	свега	мушких	женских	свега	мушких	женских	свега	мушких	женских	свега	мушких	женских
Срби	2	2	113	9	2	11	23	15	5824	6713	691	1074	15.604	14.989	30.593	21	18	39	692	699	1391	748	778	1526	238	47	285	—	—
Романи	—	—	4	—	—	3	4	1	1106	1217	149	221	2.586	2.831	5.417	8	8	16	128	121	249	172	148	320	46	39	85	2	2
Свега	2	2	13	9	2	14	27	16	6880	7930	840	1295	18.190	17.820	36.010	29	26	55	820	820	1640	920	926	1846	285	86	371	2	2

У овом протопресвитерату има још три општине и то: Велики св. Миклуш, Саравола и Фенлак, у којима је још „Status quo“, те према томе, као што се из горњег описа види, има и Романа, који су у црквеној заједници са Србима. У последње доба избио је на површину немио призор у једној црк. општини, у којој Срби са једноверном браћом Романима заједно живе. Романи су у св. цркви, а још на већу жалост, у св. олтару изазвали и учинили јаван скандал те оскврнули светиње места, себе обрукали, а Србе, браћу своју, до дна душе увредили.

На 1000 душа српских родило се: 45·5‰; умрло је: 49·87‰; венчало се: 7·8‰.

На 1000 душа романских родило се: 44·05‰; умрло је: 59‰; венчало се 8.7‰.

Код Срба се родило: 1391 дете, а умрло их 1526 душа — мањак са 135 душа.

Код Романа се родило 249 деце, а умрло их 320 душа — мањак са 71 душом.

У арадском протопресвитерату има српских душа 30.593 а Романа 5417 — свега православних душа има 36.010.

Од 33 свештенослужитеља има: 2 протојереја-пароха; 2 протопресвит. намесник-пароха; 13 пароха; 4 прекобројна пароха; 2 систем парох. помоћника; 9 администратора парохије и 1 лични капелан. — Одликовано их је црквеним појасом: два протојереја — пароха, два протопр. намесника и 2 пароха.

У току ове године умрло је један парох и то: Дамаскин Георгијевић, парох нађлачки, те тако је за сада нађлачка парохија непопуњена, којом управља лични капелан батањски. Има две парохије, на којима администрирају јеромонаси.

Узрок маньку душа у овом протопресвитерату је несретна вратобоља, која је немилице невиначад косила, па ако јој се на пут не стане, и ове године почетак је врло жалостан.

Најјаче су и најимућније црквене општине у овом протопресвитерату: Батања, Варјаш, Ђала и Сириг, а најслабије су Торња, Печка, Нађлак и Црна Бара.

Узевши у обзир, да је од 33 свештенослужитеља, осим што је један умрло, више од половине прешло 60 година, а ни једног свршеног богослова нема, морамо се запитати, ко ће кроз најкраће време парохијска звања заузимати?

У Сиригу 14. (26-ог) јануара 1893.

Јереј С. П. Ј. . . . . ћ.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Избор пароха у Негославцима.) Дана 30. децембра прошле године обављен је избор пароха у Негославцима. Преч. конзисторија пропустила је томе избору пет квалификованих кандидата. Конзисторијални изасланик био је преч. г. Лазар Поповић, прота и парох осечки. По прочитању сведоџаба, представио је г. изасланик присутним бирачима важност и озбиљност задатка, који им ваља решити, па се по томе приступило избору. Изабран је једногласно Сава Поповић, администратор парохије у Срп. Падеју.

Избор је био врло достојанствен, на чему се има захвалити и свесним бирачима, који су заиста појмили свечани онај чин и задатак свој, и господину проти, који уређењем својом благошћу, одабраним речима и тоном уме у таким приликама, својим достојанством да импонира, а све у хатар мира, реда и хришћанске љубави.

Нека је честит избор сложним и свесним Негославчанима!

На младом је г. избраноме пароху, да се покаже достојним поверења како преч. конзисторије, тако и својих врлих бирача

—ски.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— „Јавор“ — белетристични књижевни лист, што је под власништвом дра Змај-Јована Јовановића, а под уредништвом дра Илије Огњановића пуних 19 година у Нов. Саду излазио, крајем прошле године престао је у Нов. Саду излазити. Но није престао са свим и за на век, — јер ево власник му Др. Змај Јован Јовановић јавља читалачком свету, да је издавање „Јавора“ уступио г. Јовану Карамату, књижару и штампару у Земуну, а уређивање „Јавора“ поверено је г. Данилу Живаљевићу и Андри Гавриловићу. Лист ће у будуће излазити двапут месечно на два табака. Цена му остаје и на даље 5 фор. годишње.

7, 1—10

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

ТУМАЧЕЊЕ ЕВАНЂЕЉА СА БЕСЕДАМА

ОД Г. АРХИМАНДРИТА ФИРМИЛИЈАНА

У ТРИ КЊИГЕ

подпуно је готово и претплатницима разаслато.

Претплату и даље треба шиљати на подписате.

Цена је целом делу 10 динара или 5 фор.

Ко узме 10 књига, једанаесту добија на поклон.

Београд, 1893.

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ,
кројачи црквени одела.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Врлопоштованим супрузима

Урошу и Катици Нецин,

посединцима у Арадгају.

За дично Српство и православну св. веру, која нам је од св. праотаца узвишеном постала, Вама, побожне душе и мили родољуби, у чијим грудима српско куца срце, који дарежљивом руком дариваете нашу милу цркву и ову сиромашну општину са скупоценом барјак-литијом и скупоценом одеждом — усљед закључка црквене скупштине и у име свих грађана најтоплије Вам се захваљујемо на томе великом и миломе дару, молећи се топло свевишњем Творцу, да Вас изобилно за сваки труд и жртву на св. матер цркву, још стоструко у љубави према вери и народу награди.

У Арадгају, јануара 1893.

Јово Нецин,
председник.

Самуило Поповић,
јеромонах и администратор парохије арадгајске.

11,

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Српска православна црквена општина у Черевићу најтоплију захвалност изјављује овдашњим врлим Србкињама: госпођи *Сари Стефановићевој*, која је поклонила овдашњој св. цркви врло лепу одежду, и госпођи *Симки Златићевој*, што дарова један полиелеј.

Да би ова дарежљивост и другима за углед била!

У Черевићу, 12. јануара 1893.

Никола Ђорђевић,
перовођа.

10

Ђока Савић,
председник.

ОГЛАСИ.

КОНКУРС. 6, 2—3

Ради попуњења парохије болманске са платом IV. класе отвара се овим конкурс.

Просителји имају своје, са потребнима сведоџбама снабдевене, штемпловане молбенице, путем предпостављене своје власти, за 4 недеље дана од првога увриштења овога конкурса у дотичне новине, конзисторијуму овом поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске.

У Сентандреји 3. декембра 1892.

Конзисторијум епархије будимске.

КОНКУРС. 5, 2—3

Ради попуњења парохије батеке са платом VI. класе отвара се конкурс.

Просителји имају своје, са потребнима сведоџбама снабдевене молбенице, које штемпловане бити имају, путем своје власти, за 4 недеље дана од првог увриштења овога конкурса у дотичне новине, конзисторијуму овоме поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске.

У Сентандреји 22. октобра 1892.

Конзисторијум епархије будимске.

Бр. К. 520, 550. К. 551. ех 1892.

СТЕЧАЈ. 2, 3—3

Расписује се стечај на упражњену парохију I. разреда у Силбашу.

Компетенти имају своје сведоџбама устројене и довољно биљеговане молбенице путем својих претпостављених духовних власти, потписаној конзисторији поднети најдаље до 1. марта 1893 године.

Примећује се, да се на овој парохији налази лични помоћник пок. А. Борђошког.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 8. (20.) децембра 1892.

Конзисторија епархије Бачке.

Е. 1511. I. 266.

СТЕЧАЈ 4, 3—3

Ради попуњења парохијског места у Самошу са платом прве класе.

Конкуренти имају своје ваљано инструисане прозбе путем својих власти, најдуже до 15. (27.) фебруара 1893. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 21. децембра 1892. држане.

Конзисторија епархије вршачке.

Е. 1547. I. 267.

СТЕЧАЈ 3, 3—3

Ради попуњења упразњеног парохијског места у Долову, са платом другога разреда, но коју до даље, лична капеланија терети.

Конкуренти имају своје ваљано инструисане молбенице, путем својих власти — најдуже до 15. (27.) фебруара 1893. овој конзисторији послати.

Из седнице епар. конзисторије у Вршцу 21. децембра 1892. држане.

Конзисторија епархије вршачке.

ОГЛАС.

Због моје дуготрајне и сада до врхунца своја доспеле слабости (крониčног катара у грлу и стомаку) принуђен сам узети себи капелана, јер даље служити не могу, лекарски ми је забрањено. С тога, који би се млад свештеник, или свр. богослов ове капеланије примити хтео, нека се писмом обрати к мени. У осталом ја већ овде у напред изричем: даћу му 600 фор. и слободан стан у парох. дому, а то је већ више него половина свију парох. прихода.

У Иригу, на св. Саву 1893.

Стеван Моловић,
парох при цркви св. Теодора.

12, 1—1

Бр. 2360 ех 1892. Е. К. 523.

ЕДИКТ. 9, 1—3

Софија Чучковић, жена Јована Чучковића, сад књиговође трговачке куће Петра Николића у Загребу, а родом из Глине, жупаније загребачке, која је свој завичај и свога законитог човјека оставила и некуда у свијет отишла, позивље се овијем, да се у року од деведесет дана, — од дана првога увриштења у новине овога Едикта — или писмено или главом, овој Конзисторији пријави; иначе ће се и без ње у браковаразводној парници, коју је против ње човјек јој Јован подигао, по закону даље поступати.

Из сједнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 17. децембра 1892.

СТЕЧАЈ. 8, 1—3

Пошто се на расписани стечај од 17. новембра 1892. пријавио само један компетенат, то се овим по ново расписује стечај на једно упражњено стипендијско место у заклади народних добротвора Луке Миланковића и сестре му Марије Петровићке за слушаоце реалке или технике Годишња је стипендија 500 ф., а добија се у десет месечних оброка.

Првенство имају Новосађани.

Молбенци ваља приключити: крштено писмо, сведоџбе о свршеним наукама, сведоџбу сиромаштва и лекарску сведоџбу.

Молбенце ваља упутити потписаноме одбору.

Рок стечају траје за четир недеље од првог увриштења.

У Новоме Саду, 14. (26.) јануара 1893.

Црквени одбор
српске православне црквено-школске општине

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 5.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 31. ЈАНУАРА 1893.

НА ПОЧЕТКУ СТОТИНИТЕ ГОДИНЕ.

Помыслихъ дни первыя, и повчахся . . .
Помянухъ дни древнія, повчихся во всѣхъ дѣлѣхъ твоихъ, въ творенихъ рукъ твоею повчахся. (Псал. 76, 6. — 142, 5.)

Било је то 1. фебруара 1794. У скромној једној собици у Карловцима, састадоше се четири ђакона и двадесет и шест младих цивилиста. Њих двадесет и девет рођени су Сријемци, а тридесети им друг био је родом из Турске, но и он је у Сријему настањен. Најмлађем је седамнаест година, а најстаријем двадесет и шест. Озбиљни су то већ људи. Њих двадесет и седам оставило је код куће вјерну љубу, многи и ситну дјечицу. Само тројица цивилиста нијесу били још ожењени. И нијесу се ови људи само на дан, на два, растали са кућом својом, и с онијем што им је код куће мило и драго . . .

Кад су се врата на собици за пошљедњим другом затворила, већ су се позната браћа поздравила и изљубила, а непознати другови пружили су руке друг другу. Жив разговор распрео се. Слатка ријеч српска бруји по тијесној собици. А и каква ће друга,

та само десетак другова знаду, осим матерњега језика, још што год и њемачки! Разговара се о прошлости, расипује се о садашњости, а највише се помишља на најближу будућност, на посао, ради ког се браћа на окупу најоше . . .

Живи разговор постаје све тиши. Значајан трепутак наступа. Ријеч умуче, а отворише се врата собице, тридесет и први пут. На вратима се показа мудро лице младог калуђера. Тридесет другова устаде и поклони се. Млади калуђер дође до астала за којим је столица, одноздрави онима који га поздравише, па се онда прекрстише, њесму Богу отијеваше и сваки сједе на своје мјесто . . .

Ми смо у првој аудиторији прве наше „клирикалне школе“. Тридесет другова у њој, то су српски ђаци, православни клирици, први српски богословци у њесарској земљи. А млад калуђер међу њима, то је протосинђел Петар Видак, први професор богословије, у првој нашој богословској школи, која је отворена 1. фебруара 1794. године . . .

* * *

У богословској школи карловачкој почело је предавање. Учени калуђер почео је првим богословцима карловачке митрополије тумачити „Пространи Катихизис“ . . . А у оној скромној згради, негдашњем чардаку турскога паше, од које слику гледамо сада још само на челу „Српскога Сиона“, тик саборне цркве карловачке, дануо је душом велики један човјек. Живо његово око сјевнуло је живље, умно његово чело разведрило се, исправно се цио његов господски стас, танке његове усне отворише се, врједне његове руке подигоше се к небу . . . поглавица православног српског народа у земљама њесарским, митрополит **Стефан Стратимировић**, одаје славу Богу, јер је учињо оно, што је давно требало учињити . . . Слава Богу! . . Плод прељашњег мудрог настојања била је гимназија, а плод новог, сто је богословија . . .

Врата двају института, који су од превелике важности за живот православног Срйства у пространој земљи њесарској, отворена су синовима народа српскога, да улазе у њих, да уче, да се спремају за просвјећене вође православног Срйства, да збришу незаслужени стид и срам са чистога образа српског, да народу своме освоје мјесто међу просвјећеним народима, да раскраве смрзнуте потоке воде живе, која тече кроз њихову цркву и потоци ти бистро да потеку и да се слију у душу и срце Србиново . . .

Митрополит Стефан Стратимировић задовољно је погледао на дјела ума свога и дух му се вину на нови рад, на нови труд . . .

Тако је било у Карловцима 1. фебруара 1794. године.

* * *

Протекло је дотле стотину тешких година мученичког и патничког живота народа српског православног у новој земљи, у коју се, од јада и невоље, склоњо велики дио народа светога Саве, велик дио потомства Душана силног и светога кнез-Лазара. Стотину тешких година нанизало се на друге стотине црних и чемерних година, које је дотле већ пропатио велики мученик, народ српски, а с њиме и мајка његова — српска, православна црква . . .

Стотину година гледала је црква новога Израиља, биједнога Србина, у новој отаџбини, учени поносе свијетле господе из других цркава, гледала је, па и слушала је скамењена срца, како се пастирима њезиним пребацује простота и неученост, слушала је, али је и трпјела много од охолости бијесних вјероједника иновјерних цркава, трпјела

је, под теретом притиска и бола стењала је, а дјеца њезина нијесу имала кад ни плакати на невоље мајке своје, јер ваљало је пресима својим закаљивати учени запад од варварства мусулманског, ваљало је плаћати трибут новој отаџбини, а тај се плаћао крвљу и животом . . .

А да се мајци бар ко год на невољи нађе, и да очита молитвицу за живу браћу и молитвицу над кољивом покојних мученика, лаћала се млада чобанчад часловца и псалтира, учила срицати шарена слова и посвећивала се у службу мајци свога народа. Па ако је који српски син хтио боље се спремити за велику службу својој цркви, он је морао тражити њедра туђе мајке, њезиним се млијеком питати, у њезину загрљају јачати, на њезином се крилу загријевати, њезином се љубави напајати . . . Ој, тешко свуда своме без својега! . . .

Ој свијете опаки, ни срца немаш, ни душе немаш, та Бога бар да имаш, на Бога ради да нам бар не пребацујеш, и данас још, што свештенство наше није на висини свога положаја. Шта си, свијете, учинио за нас, док смо ми за те, као и за се, крв своју проливали и живот свој давали?! Ми страдаваемо за те, као и за се, а ти се ругаш невољи нашој . . . немаш срца, немаш душе, немаш . . . И ужасан си свијете опаки . . . та ти си нам још и цвијелио мајку нашу, док су синови њезини вјерно служили теби, господству твоме, богатству твоме, сјају твоме, просвјети твојој . . . Стотину година стрепила је мајка наша не само за живот дјеце своје, која су теби, свијете, служила, већ је стрепила и за свој кукавни опстанак . . . Много пута вриснула је од туге и бола, кад си је ти свијете за срце ујео, кад си њезин Жумберак прождрљо, њезину Марчу срушио, кад си је по негдашњем ваираждинском генералату кињио и мучио и господске руке у крви њезиних свештеника купао, кад си је по Лици и Крбави заједао, по Славонији гњео, по Банату раздирао . . .

Је ли морало тако бити, је ли се наша црква морала тако дуго на мукама мучити, није ли јој се бар раније могао отворити извор утјехе? . . . У Бога је суд. Он нека суди. И он суди . . . а ми знамо, да је митрополит Стефан Стратимировић, са својом богословском школом, стогодишњу невољу цркве наше почео олакшавати и стогодишње јаде њезине ублажавати . . .

* * *

Скроман је био почетак, прескроман . . . но како и да буде друкчији?! Гимназија српска, оживотворена мисао и жеља митрополита Стефана Стратимировића, још је била, тако рекући, у повоју. Из ње још нема ђака за велику школу, а они што код козâ научише срицати, нијесу могли ни поћи даље од „катихизиса“ . . .

На топлој љубави зачетника свога шири се наша богословска школа. За Сријемцима пођоше у њу Бачвани, па Банаћани, Славонци и Хрвaћани, Далматинци, па и Црногорци. Сваком крају од Оршаве до Цетиња, спремила је она по којега сина. И Србина, и Романа.

Ницало је за њом још такавијех школа, но овој је суђено било да остане до данашњега дана. Само два пута, крваве године четрдесет и осме овога столећа, и онда кад је прије двадесет година дошло доба да се преустрој, затворена је она била за неколико година, али укинута није никад.

Патријарси наши и митрополити, епископи, многа покољења свештеничка, па и многи угледни грађанскога реда, учили су у тој школи слово о Богу и њјену науку хришћанску, православну. Па до божје воље учиће и у напријед . . .

*

* * *

1. фебруара ове 1893. године улази богословска школа митрополита Стефана Стратимировића у **стотиниту** годину свога живота. Каквога? Бог нека суди, да ли је могло боље бити . . .

Стефан Стратимировић-Кулпински умрьо је. Чедо његово, његова богословска школа, прелазила је у бригу његових пошљедника. Но сваки од ових није био Стратимировић, ни један пак није био Кулпинац . . . али, биће историје и на другом мјесту . . . сад ми пред очима лебди будућност . . .

— О, да ли ме не вара око душе моје, прошлошћу ојађене? Није ли тај дивни призор само слика, коју стварају чудноватo преломљени зраци будућности, у сузи, којом ми душа овога часа плаче, над чемерном прошлости милога Сриства и дивнога нашег православља? Не знам. Али душа моја гледа диван призор.

С друговима својим стојим на прагу високом, на њему је урезан број стотина. Иза нас окупила се наша млада браћа, до стотину младих срдаца, синова српских. Сви нагли да прекораче тај високи праг, иза кога се отварају изгледи дивни. Врева и журба озбиљна, преврћу се књиге, гута се наука, свако се трси за послом својим.

А из оне нове велике куће, тик саборне цркве, из куће коју је замислила мисао митрополита Стефана Стратимировића и која се подигла из умножене приштеде његове, помаља се импозантан лик свештеника једног, са крстом на прсима и извезеним златним грбом митрополије карловачке и патријаршије српске на камилавци од кадифе. Прате га, озбиљна аз' весела лица наших владика, с којима се он успут братски договара. Зауставише се на једном мјесту и чујем његов глас: у славу божју, ту нека буде! А шта? Ено ниче зграда велика, пространа. Нагрнуше у њу озбиљни младићи, да мирно и спокојно, паметно и свијесно прођу спрему за велико дјело . . .

Шта је то било? Кроничар српски, сиједи онај учени калуђер, записује ено своју кратку биљешку. Да је прочитамо. Сто година од дана кад је на митрополитску столицу карловачке митрополије сио Кулпинац Стефан Стратимировић, дошао је на ту столицу, вођом свог народа, опет један Кулпинац. Тај је богословској школи карловачкој био опет Стратимировић. Подигао је уз њу добро уређено сјемениште, о коме се стотину година мислило и премишљало, које је црква православна овопредјелна стотину година изгледала. Кулпински син, **Георгије Бранковић,** митрополит карловачки и патријарх српски, учинио је оно што нам је било једино на потреб . . .

* * *

Прочитао сам биљешку вјернога кроничара. Подигох очи са његових златних слова, и гле дивоте невиђене . . . Пред богословском школом карловачком стекло се силан свијет. По руву судећи рекао бих да су ту Срби из свију крајева, гдје год их има. Врло много их је у руву свештеничком. Сви упрли очи горе и нестрпљивом запетошћу гледају у застор, који ће да се размакне. И размакну се застор, и заблиста се лик свештеника једног, са митром на глави, владичанским жезлом у лијевици а десницу подигао да благослови народ свој. Из хиљаду грла изви се усклик: слава Стратимировићу!

Да није и то варљива слика коју ствара свјетлост жељене будућности, у исплаканом оку, које је гледало тужну прошлост? По дну слике, у тврдом тучу, видим крупна слова: Митрополиту Стефану Стратимировићу, благодарно Сриство! Крупна

су слова, али моје око можда не чита добро. Не, не, не варам се. Ено се пред тучним спомеником стиче група младих Сричића. Неки долазе из гимназије, којој је Стратимировићев дух живота дао, други из богословске школе, која је поникла у души Стратимировићевој, многи опет из благодјејанија, које се родило из срца Стратимировићева и од уста његових отклнуло. Нарећаше се гологлави око споменика, па најстарији говори друговима: споменик овај подигли су наши очеви, да се одуже великом Србину и великом митрополиту, и ставили га ево овдје, да ми, синови њихови, гледамо красни овај лик и духом великог овог човјека да се задахњујемо за велика дјела, у корист милога Сриства, у славу краснога нашег православља! Свете су ово ријечи, не могу оне бити лажне. Могао их је чути и онај свијет, који се враћа са угодне шетње из дворске баште, коју је лијепи осјећај Страмировићев његовао, а сигурно је видио узноситу слику ову око споменика и сељанки Стратимировићев, из прелијепе нове српске патријаршије, коју је жеља Стратимировићева заželила, и умножена уштеда његова овако красну подигла . . .

* * *

Тешко ми се лучити од дивних ових призора . . . Све видим . . . све чујем . . . ма душа Србинова много се пута преварила, и моја је већ који пут ударила о ледене стијене немиле јаве . . . Сад гледам дивоте и уживам сласти, а за час ће можда јава наступити, гадна и страшна, па отпирнути призоре ове, бајне и дивне, у невидовни свијет неповрата . . .

О, мој Боже, што ми не удијели, бар за овај мах, божанске оне снаге која срца потреса; што ме, мајко, пијеси пјесником родила, па да у овој глувој ноћи запјевам роду моме, да му пјевнем у срце и у душу, да га разбудим, да сав мој род види овај дивни призор, и да окуси некушане сласти његове, и да га сачува од невидовна неповрата, да га овјековјечи . . .

— Па запјевајте ви, којима је то дано, запјевајте ако можете, још љепше, још снажније, још тужније и силније још од онога:

„Србадијо, не било ти просто!“,

запјевајте, ако држите, да без пјесме ништа не можемо, пјевајте, зовите, будите . . . мени то није дано . . . али шта . . . ко сам ја у племену своме . . . ви, силни и велики, ви, знатни и угледни, ви, умни и свијетли, ви разбудите народ свој и мој . . . Но мени се причиња да чујем необичне звуке: не грјешимо, не преклињи Србадију ради мене, не зови је и не буди је ради мене; ако сам јој добра учинио, ако она то моје добро осјећа, ако јој је срце благодарности пуно, и ако јој се душа до племенитости уздиже, па ако јој памет њезина казује да би жртве за моје име поднесене, рађале обилатим плодом у души и срцу потомства њезина, — онда Србадија нека чини што учинити може, па да у споменик моме имену салије благодарност свога срца, племенитост своје душе, памет свога ума, јер то ће свијет гледати у споменику мени подигнутом: Србадија нека чини тада што учинити може, па да јој потомство, гледањем мога лика, и у њему њезина срца, душе и памети, постаје срцем богатије, душом племенитије, дјелима свјетлије . . .

Слушаћу те, душе добротворни. Нећу пјевати, ни друге на пјесму позивати, нећу преклињати. Запитаћу само, тихо и скромно, Србадију моју милу: јеси ли, Србадијо,

срцем благодарна, јеси ли душом племенита, и јеси ли разумом онамећена? Ако јеси, онда: чини што можеш, па да подизањем споменика митрополиту Стефану Стратимировићу посиђеш у срце и душу потомства свога сјеме, које ће у будућности обилати плод доношети!

* * *

Само ако сви хоћемо, за цијело ћемо бити кадри принијети жртву имену онога човјека, који нам је у црној ноћи очи отворио, отворио оба ока наша, гимназију и богословску школу, а осим тога, од уста својих отргнуо благодјејаније, од потреба својих уштедно нову палачу патријарху српском, и поврх свега тога освјетлао у свијету образ српски, прославио име српско, — о чему ће вам други знати боље приповиједати.

Чинио је све, јер нас је љубио. Љубав је нашу заслужио. Љубимо ли га? Велите: љубимо га у истину. Овда је добро. Истинској љубави не може се ништа отети.

Ако хоћемо, Бог ће нам помоћи, па ћемо достојно прославити стогодишњицу наше богословске школе.

У Карловцима у очи св. Саве, просвјетитеља српског 1893.

Прота **Јован Вучковић**,
проф. богосл. и пр. ректор богосл. учил. карловачког.

СЛАВА МИТРОПОЛИТУ СТЕВАНУ СТРАТИМИРОВИЋУ!

(ПОКЛИЧ СРП. ПРАВ. СВЕШТЕНСТВУ И НАРОДУ У МИТРОПОЛИЈИ КАРЛОВАЧКОЈ).

Радосно и срдачно, топло и одушевљено поздрављамо нашем српско-православном свештенству и народу сутрашњи значајни дан, за који је везана **стогодишњица** првог и највишег нашег просветног завода — **наше богословије сремско-карловачке**! Са сутрашњим даном улази наша карловачка богословија, та наша једина „алма матер“ у овим земљама, у стогодишњицу драгоценог и благодетног живота свога. Она је великим духом славнога Стевана Стратимировића стварана и створена равно пре 100 година — но тек од сутра улази у *стотинту* годину, од када је, као добра и мила мати наша, први пут отворила своја материнска недра, да задојава и одхрањује најслађом и најпитавијом храном — материнским млеком — стогодишња поколења нашега српско-православног свештенства у овим земљама. И свештенство, које је отпало од материнских груди карловачке богословије, и које се њезином, кад што оскудном и сиромашном, а кад што обилатијом и богатијом, али увек слатком, српском и православном храном питало и напајало — не може и не еме провести сутрашњи значајни дан, а да се у сред своје православне душе и у сред свога топлог срца српског искрено не зарадује и не развесели, што нам је милостиви Бог ту добру и милу мајку нашу кроз читав један дуг век у животу одржао, те је она за то време неизмерне и непрегледне користи донела светој нашој вери православној и милој нам народности српској. Али свештенство наше када се радује стогодишњици миле мајке своје: карловачке богословије, треба у исти мах са чувством највећега пијетета и са осећајем највеће благодарности, да се дубоко поклони светој сени највећега духа наше овостране цркве и народа — сени великог и славног јерарха наше цркве, свесног и родољубивог митрополита **Стевана Страти-**

мировића, са чијим је светлим именом прва бајна и весела зора нашој црквено-народној просвети и култури!

Јер ко зна шта би од нас било у овим земљама, камо нас је судба бацила, да смо и ову другу стотину година провели, без *гимназије*, без *богословије* и без *благодејања*, као што проведосмо без света тога прву тешку и мучну стотину! Ко зна, шта би било од нашег српског православља — и шта би било од целога народа нашег и његове просвете и културе, *да нас је и XIX. век затекао и нашао без карловачке гимназије и богословије!?* Шта би било од нас, да нам Бог није даровао на измаку прошлога века великога и славнога јерарха, најсвеснијег и најродољубивијег митрополита **Стевана Стратимировића!**

Па ако хоћемо праведни да будемо, па све добро да размислимо и процењимо, ми морамо признати, да све оно што и данас доброга имамо у нашој цркви и народу нашем, све оно чиме се поносимо и највише користимо — све је то тековина и творевина, све је то труд и заслуга, све је то зачетак и плод *великога духа и генија наше цркве и народа*: *митрополита Стевана Стратимировића!*

По томе, ако нко заслужује од нас хвалу и признање, славу и величање — заслужује то од нас у највећој мери бесмртни и велики јерарх наш *Стеван Стратимировић!*

Каква је велика добра учинио тај велики човек цркви и народу нашем — то нам казује врло лепо, духовито и одушевљено честити прота, садашњи ректор богословије карловачке г. *Јован Вучковић*, у своме дивном чланку, који овоме нашему предходи.

Наш је задатак у овоме чланку, да са вољом и одушевљајем позовемо цело наше свештенство и сав народ наш у овим земљама, *да ове, 1893. године достојно и величанствено прославимо стогодишњицу богословије карловачке и сиомен великога јерарха и пријатеља народног Стевана Стратимировића*, који је цркви и народу нашем, после св. Саве, највише добра учинио!

У гимназији и богословији карловачкој отворио нам је тај велики човек два светла и живахна ока у глави, те светом просветом озарени, ступисмо у добри час и ми у ред просвећених образованих и културних народа. Ко ће израчунати вредност и корист, коју су црква и народ наш имали од карловачке гимназије и богословије за пуних 100 година, од када ти заводи постоје. На онда, да ли ће се ко латити да прорачуна, колико се сиромашне српске деце хлебом захранило и храном препитало у чувеном карловачком „благодејању“ основаном од бесмртнога Стевана Стратимировића? Мимо све то, ево баш ове године догађује се дивна и величанствена *патријаршијска резиденција* у Карловцима, која је уштедом и фондом неумрлог Стратимировића подигнута. А где су још остали вечни, дивни споменици великога духа Стратимировићева! Зар да му не уважимо труд, којим је он први увео и одомаћио у цркви нашој тачан црквени *ред и строгу дисциплину у свештенству*. На зар није у истини Стратимировић и његов дух створио ово наше данашње дивно *црквено појање*, којим се тек данас ми све више одушевљавамо, а на коме нам и многи славнији народи у истини и с правом завидети могу.

Не говорећи о другим тековинама, даровима и врлинама великога духа Стевана Стратимировића, зар оно на што претом указасмо није доста, па да нам се у грудима разбукти патрени плам најтоплије благодарности према човеку, јерарху, доброчинитељу и просветитељу нашем, који нас је тако обилним и великим добрима за вечита времена задужио!?

Питамо ми: може ли народ наш бити неблагодаран и апатичан према светој успомени једнога **Стевана Стратимировића?** *Може ли заборавити и не уважити његове бесмртне заслуге и доброчинства, принесена на олтар цркве и просвете народне!?*

Може ли то наш народ, а да му румен стида српски образ не облије?

И ако је стогодишњица карловачке гимназије пре годину-две дана већ минула, стогодишњи живот нестога завода још увек може да послужи за основни разлог радости и слављa народног. Наша карловачка богословија, која нам је веру, православље

и Српство одржала — ево са сутрашњим даном ступа у своју стогодишњицу. „Благодјејаније“ карловачко, које је толику српску даровиту сиротињу захрањивало и на ноге подигло, у главном такођер са овом годином ступа у своју стогодишњицу. Мимо све то, ево ће нам баш ове године да заблиста пред очима новосаграђена, дивна и велељепна патријаршијска резиденција, подигнута уштедом Стевана Стратимировића.

Ето нам дакле доста важних и преважних разлога, ето нам јаких моралних мотива, да у години 1893 свечано и торжанствено, угледно и достојанствено прославимо успомену бесмртнога Стевана Стратимировића, од кога имамо стогодишњу гимназију, богословију и благодјејаније — и из чије се уштеде након 100 година подигао ево дивни и велељепни двор српске патријаршије!

Успомену митрополита Стевана Стратимировића треба ове године да прослави **цео наш народ**. *Јер Стратимировић је* **целоме народу** *неизмерна добра учинио. Народ се наш не сме показати неблагодаран према ономе, коме има толико много да благодари.* Наш народ који гине за своју свету веру православну, треба достојно да прослави успомену једног од највећих поборника нашег лепог православља. Народ наш, који знаде, да нам је спас само у просвети и народној култури — треба високо да цени и поштује човека, који нам је спремно прва просветна и културна огњишта, помоћу којих смо управо и ушли у ред просвећених и културних народа. Према томе **општи морални мотиви, чувство опште народне благодарности треба да доведе ове године у Карловце цео наш народ, а нарочито сву народну интелигенцију** — *да достојно и величанствено прослави успомену великога човека, који нас је толиким добрима задужио.*

Нарочито не смеју са славља Стратимировићева имена изостати они чланови нашега народа, који су се у карловачкој гимназији и богословији напајали српском православном просветом, науком и васпитањем! Сви живи *ученици карловачке гимназије и богословије и сви они, који су у Карловцима јели сиромашног, али слатког хлеба благодјејанског — треба ове године, у одређено време, да се искупе у Карловцима, те да са чувством најтоплије синовље благодарности одају достојну почаст творцу гимназије, богословије и благодјејанија карловачког.*

Тамо на пролеће, у цветном мају месецу — можда баш на дан св. славенских апостола Кирила и Методија, треба да се скупи у Карловце свештенство целе митрополије карловачке, а уз свештенство треба да дођу и сви остали синови нашега народа, које је неумрли Стратимировић својим великим делима и доброчинствима на вечита времена задужио — па да тада свиколици, у једно коло скупљени, светим чувством благодарности руковођени прославимо светло име Стевана Стратимировића те да вином прелијемо ону свету раку, у којој му родољубиве кости отпочивају.

То треба да учинимо — по што нам је мио *српски образ и поштење*. Треба да учинимо нарочито ове године, кад нам први просветни завод — наша богословија — живује стотиниту годину свога опстанка. Треба да учинимо ове године, када данас сутра и Стратимировићево благодјејаније има да слави своју стогодишњицу и када ће баш ове године нова резиденција српске патријаршије да просијне својом лепотом, као што је скоро просијнула и величанствена зграда, у којој је смештена стогодишња гимназија и богословија карловачка.

Ми се храбримо крепком надом, да ће наш народ знати, како му треба ове године прославити успомену славног имена *Стевана Стратимировића*. Ми се уздамо, да ће се први наши људи, најодличнији наши родољуби и прваци ухватити у сложно коло, да приреде величанствено славље имену Стратимировићеву. Што је ова мисао од нас малених и незнатних работника потекла — ваљда тек неће сметати, да се не оствари онако, како то захтева образ и понос нашега народа! Ми се надамо, да ће наш народ у овоме случају знати свој образ осветлати и стари свој понос очувати — а вођама и првацима народним стављамо на срце, да озбиљно пораде и учине све могуће, да *прослава Стевана Стратимировића*

буде општа, светла, уледна и величанствена **народна** *слава.*

Ми ћемо за сад рећи још коју искрену нашем срп. прав. свештенству у митрополији карловачкој.

Ако икога треба да загрева мисао о прослави стогодишњице богословије карловачке и успомене имена Стевана Стратимировића — треба она нарочито *да загреје нас свештенике.* Сви ми, који смо свештеници имамо, троструког разлога, да се у одређено време свиколици нађемо на окупу у Карловцима. Са прославе стогодишње карловачке богословије не би требало да изостане ни један свештеник у срп. прав. митрополији карловачкој. Уз то се још сме-ра, да се одмах после прославе одржи и једва очекивана општа *свештеничка скупштина* ради остварења давно жељеног свештеничког *удружења.* По томе ће наше свештенство имати три јака разлога, да у одређено време листом похита у Карловце, *јер ће имати том приликом, да одржи славље имену доброга оца свога Стевана Стратимировића, да прослави стогодишњицу миле матере своје — богословије карловачке — и најзад да оваплоти и оствари свештеничко удружење, то чедо боље будућности и цркве и народа и самога свештенства.* Овај троструки разлог и морални мотив довешће у Карловце готово све наше свештенство — те ће та импозантна многобројност и присутност нашега свештенства највише допринети, не само величанствености и светлости пројектираних прослава, већ уједно и успеху око остварења свештеничког удружења.

Али ми још нисмо свршили, јер имамо још једну мисао — којој одољети не можемо.

Кад будемо ове године славили стогодишњицу карловачке богословије, гимназије и благодјејанија, а уједно и успомену творца тих наших првих просветних и хуманитарних завода — на када у сред слављa осетимо у души, колико силно много дугујемо оцу и добротвору нашем Стевану Стратимировићу — нама ће на догледу великих творевина духа Стратимировићева и у пуном осећају превелике благодарности за учињена нам добра, у души жао бити, што нам се, као малобројном и сиромашном народу, не да, да и другчије засведочимо своју велику благодарност према великом Стратимировићу — а не тек само речима: „Слава ти“ и „Вечна ти памет!“ Ми ћемо тада свиколици у душама својима осетити тошу и искрену жељу, да би **великом и бесмртном добротвору наше цркве и народа, митрополиту Стевану Стратимировићу требало подићи у име благодарности видљив и пристојан споменик.** Онај који нам је створио стогодишњу гимназију и богословију карловачку, онај, који и данас храни и прехрањава српску сиротињу у своме благодјејању, онај, који и данас зида и гради величанствену палату за удобно станиште српским митрополитима и патријарсима — вальда *заслужује, да му цео народ српски пристојан мраморни или тучни споменик подигне.*

Пред величанственом зградом данашње гимназије и богословије, налази се празан простор земљишта, који ће се данас-сутра, бригом позваних, у красан перивој претворити. У томе перивоју пред зградом гимназије и богословије треба да се подигну споменици свима онима нашим великим људима, који су наш народ културно и просветно унапредили. Понајпре треба да се подигне *ту пред* **гимназијом и богословијом** *споменик* **творцу гимназије и богословије карловачке: митрополиту Стевану Стратимировићу** — а још данашње поколење вальда ће подићи на том месту споменик и бесмртноме *Јовану Рајићу* и другим нашим великашима, који су нас великим делима задужили.

Име Стевана Стратимировића тако је велико — да ће се њему лако моћи подићи пристојан и угледан споменик. Подиће му благодаран и увиђаван наш **народ** — ал' подиће му нарочито ученици његових завода: гимназије и богословије карловачке и подиће му његови благодарни: *благодјејанци.* Но кад је реч о подизању споменика Стевану Стратимировићу, подиће се тај споменик лако и за то, јер ће на подизање његово приложити довољна, а можда и обилна средства: наша данашња поглавица цркве, па онда наша пресв. господа

епископи, манастири и црквени наши достојанственици.

Ми дакле у име Божије са овим бројем, од данашњега дана *отпочињемо купљење прилога на подизање споменика бесмртноме добротвору нашем: Стевану Стратимировићу.* За сада, док се за кратко време не образује одбор, који ће узети у своје руке сву припрему радњу око прославе стогодишњице богословије карловачке, око прославе успомене творца њезина Стевана Стратимировића — ми ћемо драговољно примати прилоге, што нам их доставе наши свештеници и наш народ, *на цељ подизања споменика Стевану Стратимировићу.*

Позивамо дакле и молимо *свештенике* наше, који су се учили у Стратимировићевој богословији карловачкој, позивамо оне *чланове нашега народа, који су ум свој просветили* а срце своје српским чувством облагородили у Стратимировићевој *гимназији карловачкој* — позивамо све бивше *благодјејанце* Стратимировићевог благодјејанција, позивамо све *управе* наших *манастира* и све *калуђере, позивамо свакога члана нашега народа, позивамо све родољубе и пријатеље нашег светоправославља — да приносу на жртвеник тоиле народне благодарности своје добровољне, према стању своме и моћности одмерене прилоге, да тим прилозима што скорије подигнемо христоан и уледан споменик великоме духу и великом добротвору наше цркве и народа:* **Стевану Стратимировићу!**

Оволико рекосмо ми за сад, а остало ће рећи и удесити одбор, који ће се скоро образовати из највићенијих чланова нашег свештенства и народа — те ће одбор тај узети у своје моћне руке сву припрему радњу: *да се ове године прослави стогодишњица карловачке богословије — да се прославе светла успомена Стевана Стратимировића и — да се овом великом човеку подигне споменик, који ће гласно и јасно свету казивати: да и ми знамо поштовати и ценити своје велике и заслужне људе!*

Слава митрополиту Стевану Стратимировићу!

У Новоме Саду 25. Јануара 1893.

Сергије Шакрак-Нинић.

ТРЕБА ЛИ НАМ БОГОСЛОВСКО СЈЕМЕНИШТЕ?

Стотину и неколико година говори се код нас о тој теми. Шта се све за тих стотину и неколико година говорило, покушавало и радило о томе питању, то нам је све врло лијепо казао неуморни наш историк, г. архимандрит Иларијон Руварац.

На кад се тако дуго о некој ствари мисли и премишља, а она се са дневнога реда не скида, то онда значи, да је та ствар врло важна, још више, да се без ње не може бити. Тај дуги и предуги говор о богословском сјеменишту значи, да нама треба богословско сјемениште и да је већ ријешено питање о тој потреби.

И ипак сам, у најновије доба чуо питање из уста озбиљних људи: а треба ли нама баш богословско сјемениште? Дакле, још се пита о самој потреби онога, о чему се већ преко стотину година мисли и говори!

Чуо сам горње питање, а знам, да има у нас још свештеника и несвештеника, којима се исто питање намеће, који с њиме разбијају главу, на који су чак и врло близу, да на то питање негативно одговоре, или им бар за позитиван одговор разне објекције сметају.

То ме је навело, да испитам горње питање и резултат тога ево овдје да саопћим.

Какви су разлози, који могу изискивати подизање богословског сјеменишта?

1. Оиђа наша невоља, о с к у д и ц а свештеничких кандидата. И у уређенијим и богатијим црквама појављује се у новије доба та иста невоља. Дух времена сад је такав, да млад човјек, задојен и напојен антирелигијозним мислима, нерадо улази у школу религиозногa смјера. При томе, за т а к в о г а младога човјека отварају се слаби изгледи у будућности. Он

сања о великом угледу у друштву, он рачуна са богатством, или бар са прикладним аранжманом, њему из даљинâ будућности шири руке кћерка рода господскога, окружена уплив ном родбином, зове га у њежни свој загрљај, који ће му дати не само жену, већ и славу и друге разне погодности. Млади тај човјек, ако се за час само замисли у богословској школи, па из ње баци поглед на будућност, види је у сасвим превртнутој перспективи. За то тамо и неће. Неће он тамо поћи ни кроз сјемениште. Дух времена ваљало би промјенити, положај нашег свештеника ваљало би побољшати, и онда би се тек могли надати, да би се млади људи, кад се нађу на раскршћу, одважили на стазу, којом се долази до службе свештеничке. Сјемениште ту ништа не помаже. Па иначе, баш ради овога узрока, треба нам сјемениште. Оно неће примамити оне који желе и могу на другу страну, — али ће оно олакшати одлуку бар онима, који су под теретом сумње и непоузданости на раскршће свога живота дошљели. Овијех ће се више одлучити лакше, да пођу путем спремања за свештеничку службу. Сјемениште неће опћу невољу нашу изљечити. Њој треба другога лијека. Али, сјемениште ће помоћи нашој цркви, да невољу ту лакше поднесе. Без њега ће споменута невоља све љућом бивати, а с њиме ће црква кроз невољу лакше се провлачити. Ето, за то нам треба богословско сјемениште.

2. Захтјев **правичности**, који од нас ниште једнаку **бригу** и једнаку **љубав** спрам свијех дијелова наше митрополије, **највећу** пак спрам опћијех дијелова, који су нам **најслабији**. Разјаснићу ово. Горњокарловачка, пакрачка и будимска дијецеза, просјечно узевши, врло су сиромашне. У њима је око пô милијона православних Срба. Тек синови најбогатијих људи, или синови бједне сиротиње, који су стипендију, који пут и пристојну, добили, свршe гимназију и дођу до способности, да би могли ући у богословску школу. Али ти одоше на другу страну. А осталијех је мало. Сиротиња, без имања, без стипендије, ако је и пошла у школу, распршила се које куда, давно већ и много прије, но што је могла дорасти до богословске школе. Неки је свршио један или два гимназијска разреда, али гладан, гô и бос, морао је бацити књиге, па се латити рала и мотике, или је отишао на шегрте, или у опћинске писаре. Неки опет, допосећи тврда хљеба и што год варива у Госпић, Карловац, Бјеловар, Пожегу и друга мјеста, пропатио се кроз доњу гимназију, па ако је био срећан и добио стипендију, нашао се једног дана у Загребу, ил Карловцу, ил Петрињи, ил Сомбору, у учитељској школи. Још срећнији промјенили руво грађанско у војничко, па отишли на „царски трошак“ у војничке школе. А кога није срећа послужила, тај пише код кога адвоката, или у коме кр. уреду, па ће послије можда у егзекуторе, опћинске благајнике, начелнике, биљежнике. Најсмјелији и најрезолутнији зажмуре, прикупе сву снагу, па јурну у горњу гимназију. Но једнога невоља обори у петом разреду, другога у шестом, и онда хајде трагом опћих другова, који су послије четвртог разреда са гимназијом раскрстили. Даље не идем. Оно што би сад долазило, спада већ на разлог под бројем првим.

Пошљедица споменутих прилика та је, да дијецеза горњо-карловачка, пакрачка и будимска ваппју: **дајте нам свештеника**! А наш одзив на тај вапај, као да ће да буде: **ево вам али мало лошијих**!

На муци је поглавица наше цркве, на муци су епископи наши. И није лако подмирити велику потребу за половину милијона душа, а прође године, да нико отуд у богословску школу не дође. У грдној невољи и стисци великој, свети архијерејски синод митрополије наше смислио је, да за ту худу сиротињу отвори **богословску школу, нижега реда**. До Бога му хвала! Та боље је ништа, него ништа. Јест, из дна душе благодаран сам Поглавици наше цркве и браћи Његовој у Христу, благодаран сам, ради оне сиротиње, из које сам и сам никао. Знам, како ју боли, кад дође света недјељица, или други који благи дан, а двери се на олтару црквице његове не отворе. Боли је, боли. Ми просвјећени, за такав бол не знамо. И тешко је тој сиротињи, посећи по читав

дан хода дјечију колијевку и тражећи свештеника, да слабачко дијете крстом снабдије. А како јој је тек, кад сама спушта у прну раку милог покојника, без опросне молитве и хришћанске утјехе?! Тешко је сиротињи тој, а штета иде на рачун цркве наше. Ко љуби сиротињу ту, као што је ја љубити морам, јер сам њезин син, и ко мисли о добру своје цркве, као што сви мислити морамо, јер смо чеда њезина, — тај има пуно разлога, да се благодарно сјети светог нашег архијерејског синода, због намисли његове и воље његове да сиротињу ту утјеши, да јој олакша, да штету од цркве наше отклони.

Али, у име правичности, још више у име љубави, која треба да је најјача онђе, гдје на слабо и нејако наилази, морам пред лицем светога архијерејскога синода нашег и његова предсједника и поглавара нашег, светога патријарха Георгија искрено исповједити, да поред све и најтоплије благодарности, коју им та сиротиња дугује, а ја најсмрије исказујем, одлуком њиховом нијесу болови наши одумирнули. Ја њу искрено рекли, по души и истини, једна рана нам је залијечена, а друга се отворила. Тешко је казати, која више боли. Ми ћемо морати и ову подносити, јер помоћи нам нема, кад немамо — сјеменишта. За то што сјеменишта немамо, мораће се за нашу сиротињу отворити богословска школа, *нижега* реда, за то што сјеменишта немамо, мораће се сиротиња наша задовољити са свештеницима *слабије* спремљеним, за то што сјеменишта немамо, мораће пола милијона сиротиње наше вазда за другом браћом *рамати*, па не дај Боже, и завидљивим погледима пратити сретнију, богатију браћу своју, за то што сјеменишта немамо, мораће ствар наше цркве у оним сиромашним крајевима вазда *назадовати*, за то што сјеменишта немамо, јер да имамо богословско сјемениште, неби нам требала богословска школа нижега реда, која нам спомену раније отвара, сјемениште би могло сабрати ону сиротињу нашу која је почела учити, али није могла доучити, па би та сиротиња из сјеменишта ишла у гимназију, а отуд се враћала у сјемениште, у сигурно склониште, и тако би она до богословске школе дорасла, као и друга имућнија браћа.

Уштедили бисмо трошак за нижу богословску школу, или бисмо га у сјемениште уложили, па мјесто сваковрсних писара имали бисмо једнако спремљене кандидате за свештенички чин, пола милијона православних душа не би за пастире добивало лошију робу, сиротиња би задовољно гледала на љубазну браћу своју, ствар цркве наше била би у сваком крају како треба заступљена. Ето, за то нам треба богословско сјемениште.

3. Захтјев *најпотпуније научне спреме*. Нико се не лаћа да лијечи друге, док није потпуно научио како се лијечи, тако говори св. Григорије Двојеслов. Нико неће хтјети ни бити свештеник, док није добро научио све што свештенику треба. А свештенику треба много. Није лака ствар управљати човјеком, најхитријим створом. Није лако чувати тврдињу, на коју је навално силан непријатељ, који постаје још силнијим тиме, што многи од оних, који су у тврдињи, малодушно малаксавају. Ко хоће да буде добрим свештеником, мора много учити, мора много научити. Рибари са палестинских језера, чуда су починили. А да ли без науке? Обично се мисли, да су они свето дјело своје и велико без икакве науке започели, па и довршили. Но, зар они нису ништа учили, ништа научили од свога Учитеља. Та ми ни данас не знамо све, што им је Учитељ њихов говорио, кад се из вреве свјетске с њима повлачио у самоћу. Ако не више, али толико су за цијело научили, да су, уз помоћ божју, побједили ученост својих противника, законика и књижника. Но пред ареопаг атински не шаље промисао ученика рибара, већ ученог и угледног Павла. На зар ће промисао хтјети, да се пред ареопаг данашњих, модерних и на све начине популаризованих „—изама“, пошаље недоучено, неугледно ђаче?!

Но све се то не тиче сјеменишта. Оно није научни завод. То је посао богословске школе, добрих професора, богате библиотеке. Питање је пак о сјеменишту. На сво. Признајем, да сјемениште није научни завод, али признати се мора, да је, научно

спремање посао и неуморних ђака. Ђаци пак наше богословске школе, то је најцрња сиротиња. О већини говорим. Ни најнужније потребе своје већина их није кадра пристојно подмирити, много их је који немају ни оно, што други сиромашни ђаци по великим варошима добивају у пучким кухињама. Нит имају здрава стана, нит довољно крува, нит потребна рува, па зар да се узнесу до онога весеља које кудјељу преде, зар да срце игра на посао, зар да им дух остане дуго ведар и чио за напоран рад!? Ко то тражи, тај хоће да се догоди оно што је немогуће. Отеће се и један и други, али већина ће увијек малаксати. Успјеха правог и потпуног никада неће бити. Има нас доста, који смо се са сиротињом борили, али ипак не знамо како је у души и срцу многога и многог ђака наше богословске школе. Бриге оне црне и тешке, које убијају срце и дављу дух, ваљало би скинути са те сиротиње, и онда би она могла винути се свим маром, свом вољом, свом снагом за послом својим школским. Овако пак, дијелећи енергију своје воље и прегнућа свог, цјепкајући снагу својих на стотину страна, тешко јој је задовољити захтјевима школским. А многи изгуби сву енергију, постаје равнодушан, пада у кажњиву љеност, за којом не изостају све остале зле посљедице, и онда се провлачи, ако се провући може. Да овога не буде и да богословска школа наша постигне оно, што би постићи морала, — ето за то нам треба богословско сјемениште.

4. Захтјевнужне религиозно-моралне спреме. Атмосфера, у којој ми живимо, није подесна за религиозно чувство људско. Данашњем човјеку тешко је сачувати своје религиозно чувство цијело и неповређено. По готово пак младом човјеку, па још гимназисти. Будимо искрени. Нећу рећи, да је који професор, вјештим и ученим својим предавањем, поколебао срце младићево и побунио га против религије, али гимназиста има, осим професора, који му са школске катедре говоре, још много учитеља, који га својом науком заводе. Дух, који се разбуђује, гута њихове књиге. Хришћански осјећај, ако га је било, страда такође. На једном се мјесту можда неподесно катихизира, па другом и нема катихете. А гимназија вјечито показује прстом на религиозне идеале старога нехришћанскога свијета. У име закона врше се хришћанске дужности, али без нужне пажње, без свјесног учешћа, са осећајем досадности. Јавна је тајна, да модерна гимназија слабо васпитава. И не гријешим што ћу рећи, да је врло мршаво хришћанско религиозно васпитање, које она својим питомцима даје. Па не може бити једрије ни морално; или правилније да речем, хришћанско-морално васпитање. То је разлог ради кога се друге хришћанске вјероисповијести отимају, да подигну своје вјероисповједне гимназије. И ми као да имамо своје двије такве гимназије, али је религиозно-моралнн моменат у њима некако у приједнак потиснут. Без многога говора, да подсјетим само на положај наших катихета у тим нашим српским православним гимназијама. Што се тога тиче, наше су гимназије модерније и од најмодернијих!

Из таквих гимназија добива наша богословска школа такве кандидате. И она их мора не само учити, него и васпитавати, управо преваспитавати. А ово је тежи посао од простог васпитавања. За њега се ипште још више, да васпитаник буде вазда под оком васпитача, да непрекидно гледа примјере чистог религиозно-моралног живота. То пак не може да буде у богословској школи. Њезин уплив на младога човјека краткотрајан је. Два три сахата дневно може она да подучава и васпитава. Оне друге сахате треба да прими на се топло домаће огњиште. Али гдје је ђаку наше богословске школе тако огњиште. У „цигиноској мали“, на „бјелилу“, на „воросову“! Ко тамо даје младом човјеку примјер и изглед религиозно-моралног живота?! А наш ђак мора тамо. Он је сиромашан. А да и није, куд би? У боље куће не може, јер бољим кућама није стало до крајцаре ђачке. На баш да га и примају тамо, опет је питање, да ли би он и ту нашао онаквих примјера, какви су нужни за његово преваспитавање. Ето, за то нам треба богословско сјемениште.

Најприкладније, јер најсветије, мјесто за хришћанско религијозно-морално васпитање јесте храм, и најуспешније средство за тај посао, јесте богослужење. Ђак наше богословске школе није сретан ни у томе. Ни храмови наши, у које он долази, ни богослужење, коме он прис ствује, није свагда опакав и онакво, како би требало да јесте, ако ће благотворно дјеловати на његову душу и срце, које је пошло да тражи изгубљене свете идеале. Храм неуредан, нечист, мјесто свете тишине, у њему хука и бука, мјесто струје молитвене брује по њему жамор, мјесто сложне побожне пјесме, чују се по њему гласи сокачкога разговора, мјесто смиреног приклањања главе пред величанством присутнога Бога, врте се главе лијево и десно . . . а за што да не речем цијелу истину . . . мјесто одмјерене, скромне, достојанствене службе, службе свесрдне, слуша усколебана душа и потресено срце младог човјека, ђака наше богословске школе, непрекидане гласе из олтара: „ . . молимсѧ“, „ . . дадимъ“ или само „ . . . . димъ“, „ѥкѧкѡѥѣх“ или само, „ . . кѡѥѣх“. Тако је то код нас у моди. Публика је нестрпљива. Богослужење треба да је што прије готово. А млади ђак наше богословске школе гледа то чудо. Срце његово и душа његова враћа се опет у стари немар, пада опет у стару равнодушност. Па није чудо што се и он не прекрсти, није чудо, што и он не приклони главу, није чудо, што његове мисли лете Бог зна куда, кад језиком не смије можда разасести разговор са околним друговима, јер можда га гледа старије око, па би крив био.

Ако би ми дакле хтјели свима штетним утицајима отети срце и душу онога, који треба да се преваспита, ми би смо га тада морали за вријеме тог његовог преваспитавања уклонити из ових прилика, и у друге га ставити. Ето и за то би нам требало богословско сјемениште, а у њему и домаћа црквица, у којој би било све друкчије.

Ђаци наше богословске школе су од свијета, из свијета данашњега. Остану ли они кратко вријеме свог спремања скроз помијешани са свијетом, они ће остати оно што је и свијет. Такви неће бити кадри препорођавати свијет. Неко вријеме свога живота морали би они провести осим свијета, осим најтјешњег бар додира са свијетом, како би се концентрисали и постали кадри свијет обнављати. Ето, и за то нам треба богословско сјемениште.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Извештај о јануарским седницама Архидијецезе карловачке).** I. Архид. Административни одбор у редовној седници својој од 20. јануара (1. фебруара) од важнијих предмета предузео је и ово: Кр. државно одвјетништво у Митровици има се обавестити о исходу истраге вођене у предмету проневјерења на штету црквене општине у Рачи и Босуту. — Надзорник манастирских добара упућује се, да напиди стање куће и цркве манастира Шишатовца. — Многим црквеним општинама налаже се, да имају на дугу наложен се црквени новац пупиларно осигурати. Црквене општине у Нештину и Суботишту позивају се, да бившим тамо администраторима дугујући парохијал исплатити имају. — Немарне црквене општине опомињу се, да ради уплате старих саборских трошкова и верозаконског приноса распорез учине или достављене им обвезнице потпишу. Тако исто оне црквене општине, које у име приноса за епархијски фонд штогод дугују, опомињу се на уплату дугујуће своте. — Одређује се поверенство, које ће црквено земљиште у Угриновци путем јавне дражбе под закуп издати, како би се од тога што већи приход постићи могао. — Црквеној општини у Моровићу дозвољава се, да може подићи зајам од 350 фор у сврху подизања иконостаса.

На Архид. конзисторија у редовној седници својој од 21. јануара (2. фебруара) од важнијих предмета предузела је и решила: Смрт конзист. фискала Павла Новића узима се на знање с тим, да се у записник убележи сажаљење конзисторије. — Одликовање администратора манастира Мале Ремете Милутина Јакшића, администратора манастира Фенека Платона Николића и пароха Крчединског Стефана Јанковића узима се на знање. — Умировљени парох сурчински, Георгије Месаровић обавештава се, да му је годишња мировина од 400 фор. у течају стављена. — Поводом приопштења цр. и кр. војеног заповедништва тврђаве Варадина, да је досадањи тамошњи православни војени капелан премештен у Темишвар и да се то место војеног православног капелана неће попуњавати, има се по претходној набави података о броју православних војника у варадинском гарнизону као и броју православног становништва у граду Варадину умолити ратно министарство у Бечу, да и од сада буде у Варадину намештен стални православни војени капелан српске народности, тим пре, што цела заједничка војска не броји за сада више доли једног јединог војеног свештеника српске народности. — Досадањи парох стејановачки потврђује се на основу изборног акта за пароха чортановачког, а парохија стејановачка поверава се у администрацију свештенику у Бешенову. — Одређује се избор пароха у Сурдуку уз кандидацију четир компетента. — Свештеник Сава Поповић из Темишварске дијецезе потврђује се на основу изборног акта за пароха у Негославци. — Досадањи капелан у Земуну Миливој Поповић одређује се за администратора парохије у Брестачу. На парохију у Стејановци има се стечај расписати. — Свештеници Миливој Поповић, Никола Поповић, Димитрије Дамјановић, — Јефтимије Матић, Трифун Бугарски и Јован Чичулић припуштени су к полагању стечајног испита с тим, да имају претходно у име испитне пристојбе сваки по 12 фор. конзисторији приослати. — Из особитог обзира на околности именује се протосинђел Герман Опачић за члана испитне комисије одређене за полагање стечајног испита. — Црквена општина у Бановштву упућује се, да пре него што би јој се сталан свештеник дати могао, постара се да испуни све услове, нужне за издржавање свештеника.

— (Личне вести.) Епарх. конзисторија темишварска у седници својој, држаној 19. (31.) јануара о. г., потврдила је за пароха турско-бечејског г. Партенија Сивчева, за пароха тиса-св. миклушког именовала је досадањег пароха њиметског г. Димитрија Ћирића, а за пароха у Т. Кањижи именовала је г. Милана Димријевића, тамошњег администратора. —

— Распоред, по коме ће се у год 1893. држати седнице у бачкој дијецези: Епархијске конзисторије: 27. јануара, 17. фебруара, 17. марта, 28. априла, 26. маја, 16. јунија, 28. јулија, 25. августа, 22. септембра, 20. октобра, 17. новембра, 15. децембра. Епархијског административног одбора: 26. јануара, 16. фебруара, 16. марта, 27. априла, 25. маја, 15. јунија, 27. јулија, 24 августа, 21. септембра, 19. октобра, 16. новембра, 14. децембра. Епархијског школског одбора: 18. фебруара, 29. априла, 17. јунија, 26. августа, 23. септембра, 18. новембра.

— Прелаз у православље. Као што нам из Сегедина јављају, тамо је на св. Саву прешла у православну веру Мађарица гђа М. Калман, супруга угледног и извреног Србина Љубомира Ђурчића. Чин је овај обавио на свечан начин пре св. литургије преч. г. Ђура Јеврић у присуству кума г. Косте Јелића, поучивши нову Српкињу у веровауци православ. исповедања. Главно је пак, што је гђа Марија за своја патрона узела св. Саву, и што је купила слику св. Саве у вредности око 30 фор., коју је поклонила тамошњој српској школи. Живела!

7, 3—10 **КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.**

ТУМАЧЕЊЕ ЕВАЂЕЉА СА БЕСЕДАМА

ОД Г. АРХИМАНДРИТА ФИРМИЛИЈАНА

У ТРИ КЊИГЕ

подпуно је готово и претплатницима разаслато.

Претплату и даље треба слати на подписате.

Цена је целом делу 10 динара или 5 фор.

Ко узме 10 књига, једанаесту добија на поклон.

Београд, 1893.

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ,
кројачи црквеног одела

ОГЛАСИ.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА
БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМЕ САДУ
КОД „СВЕТОГ САВЕ“. 207

Пречасном свештенству и славним српско-православним црквеним општинама препоручујемо **нове црквене тискарије** — које се само **код нас** добити могу, и које је сл. **Конзисторија Епархије Бачке** наредбом својом од 22. јануара 1892. бр. К. 74. ех 1892. прописала.

1.) Уруџбени записник (Експибит-протокол),
2.) Прорачун,
3.) Списак свештенства и
4.) Списак парохија.

Даље препоручујемо и све остале тискарије, које на своме стоваришту имамо, као:

Протоколи крштаемих, вѣнчаемих и умерших . . . . 20 таб. ф. 1.—
Изводи протокола крштаемих, вѣнчаемих и умерших . . 20 таб. ф. 1.—
Домовни протокол . . . . . 20 таб. ф. 1.—
Позивнице у скупштине и одборе 100 ком. ф. 1.—
Благајнички дневник (за тутове) 20 таб. ф. —.80

Протоколи тврдо увезани
крштаемих, вѣнчаемих, умерших, домовни и уруџбени записник:

50 табака фор. 3.50		50 табака фор. 4.50	
75 „ „ 5.—		75 „ „ 5.50	
100 „ „ 6.50		100 „ „ 7.50	
150 „ „ 9.—		150 „ „ 10.—	
У њих је са плаћеним јемством.		У њих је са новчаним јемством.	

Поруке обављамо брзо и тачно с платом у паточ (Nachnahme).

Нови Сад, пред Божић 1892. 3—3
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

Бр. 2393 ех 1892. Е. К. 523.

ЕДИКТ. 9. 2—3

Софија Чучковић, жена Јована Чучковића, сад књиговође трговачке куће Петра Николића у Загребу, а родом из Глине, жупаније загребачке, која је свој заничај и свога законитог човјека оставила и некуда у свијет отишла, позивље се овијем, да се у року од двадесет дана, — од дана првога увриштења у новине овога Едикта — или писмено или главом, овој Конзисторији пријави; иначе ће се и без ње у бракоразводној парници, коју је против ње човјек јој Јован подигао, по закону даље поступати.

Из сједнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 17. децембра 1892.

СТЕЧАЈ. 8. 2 3

Пошто се на расписани стечај од 17. новембра 1892. пријавио само један компетенат, то се овим по ново расписује стечај на једно упражњено стипендиско место у закладу народних добротвора Луке Миланковића и сестре му Марије Петровићке за слушаоце реалке или технике Годишња је стипендија 500 ф., а добија се у десет месечних оброка.

Пречство имају Новосађани.

Молбенице ваља прикључити: крштено писмо, сведоџбе о свршеним наукама, сведоџбу сиромаштва и лекарску сведоџбу.

Молбенице ваља упутити потписаноме одбору.

Рок стечају траје за четир недеље од првог увриштења.

У Новоме Саду, 14. (26.) јануара 1893.

Црквени одбор
српске православне црквено-школске општине.

КОНКУРС. 6. 3—3

Ради попуњења парохије болманске са платом IV. класе отвара се овим конкурс.

Просителји имају своје, са потребнима сведоџбама снабдевене, штемпловане молбенице, путем предостављене своје власти, за 4 недеље дана од првога увриштења овога конкурса у дотичне новине, конзисторијуму овом поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске.

У Сентандреји 3. децембра 1892.

Конзисторијум епархије будимске.

КОНКУРС. 5. 3—3

Ради попуњења парохије батске са платом VI. класе отвара се конкурс.

Просителји имају своје, са потребнима сведоџбама снабдевене молбенице, које штемпловане бити имају, путем своје власти, за 4 недеље дана од првог увриштења овога конкурса у дотичне новине, конзисторијуму овоме поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске.

У Сентандреји 22. октобра 1892.

Конзисторијум епархије будимске.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За СТРАНЕ ЗЕМЉЕ на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације
и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се непримају. — Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 6.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 7. ФЕБРУАРА 1893.

СВЕШТЕНИЧКО УДРУЖЕЊЕ.

Прут је у снопу јак.

I.

Удружити се значи уједнити се са другим једномишљеницима зарад остварења неког заједничког и општег корисног смера, значи своју снагу спојити са снагом других људи у корист остварења, унапређења и обезбеђења неког општег добра.

Нагон за удруживањем живи у човештву од кад је људи на свету. Али тек са хришћанством положен је он на свој прави темељ, дат му је прави смер. Хришћанство је својом науком: „љуби ближњега као себе самог“ ослободило индивидуалност. Слобода индивидуалности донела је слободу рада и удруживања, а плод отуд јесте хришћанска култура.

Историја човештва сведочи јасно и несумњиво, да је нагон за удруживањем по успешни културни развој имао значај правог регретиит mobile-а. Он је основач брака, породице, општине, државе, цркве и у опште свију задруга од најједноставнијих до најсавршенијих. Сва дела људска, којима се ми данас дивимо, по њему су остварена. Где год је у прошлости људској појединa индивидуалност на своје савременике и на потоња времена знатно и одлучно утицала, постигла је то само удруживањем снага људских. То је тако било, то је данас тако, па то и у будућности не ће и не може бити друкчије. Најлепша замисао не вреди, ако немамо с киме и с чим да је остваримо.

Покушајте, да у човеку и људству угушите нагон за удруживањем, потиснете и замените га жудњом за деобом, отуђивањем, усамљеношћу, и у скоро нестаће свега, што је културни свет и у њему породицу, државу и религију основало и до данас одржало. Саможивост, партизанство, магло-

вити космополитизам, црна и црвена реакција: затуцано назадњаштво и психилистичко-комунистичка анархија, то су злогуке последице угушеног нагона за удруживањем. На против нак стоји нагон тај у узрочној вези са свим тим, што је лепо, добро и племенито, што човеку даје праву вредност, што га чини правим и истинитим божјим подобијем.

За то морамо већ овде очитовати, да су сви на страшутници, који у нагону за удруживањем виде само неки дух отуђивања или противности, па чак и непријатељства спрочу других човештву корисних предузећа и установа. Који тако суде и говоре, па према томе и делају, ти или нису схватили суштину тог нагона, или чине тако из својих рачуна. У њиховој власти изопачно би се нагон за удруживањем у брзо у средство за узбијање свих племенитих подвига међу људима. А то не сме бити. Истинити дух удруживања збира уједно све расположиве и дорасле снаге, како би што боље и сигурније постигао истакнути, јасно одређени, опште корисни смер, пошто нико смртан не може сам о себи у исто доба на све стране и за све успешно делати, али за то он, прави дух удруживања, инак није ни сродан а камоли истоветан са духом кастанским. Прави удружавајући дух једне човекољубиве задруге пријатељиће са правим удружавајућим духом свију других општекорисних удружења, чега ради се узајмице помажу. Он је противан само једностраном, тесногрудом, саможивом, назадном и превратном кастанском духу, који баш с тога свом снагом узбија и тамани, свуда и у свако доба.

Треба схватити, уважити и утубити, да право удружење нема значаја обичне странке, фракције, клике, котерије, касте, или буди какве назадне, или чак превратне завере, него је оно слободна и мирољубива, свесна и савесна задруга озбиљних, разборитих, родољубивих и трезвених људи, у циљи остварења заједничких и општекорисних смерова, било да се ови односе на материјална или на духовна добра, да су намењени унапређењу и утврђењу трговине, производње, земљорадње и т. д. или религије, морала, знаности у опште, или појединих њених огранака посебице.

Нагон за удруживањем и напредак културни помагали су се узајмице, расли су и усавршивали су се упоред у здравим приликама. Данас нагон тај цвати бујније но икад до сада, и то по свима границама културна живота сваке једре културне средине. Свест о свему томе је узрок, да се радујемо животу и раду за опште и своје добро у њему, јер смо уверени, да ће тај рад наш бити успешан, да дакле не радимо и не живимо узаман. Та свест је основ нашему надању и уздању за будућност, јер знамо да под њеним стегом морамо победити у свакој доброј ствари.

Као сваки узрок оличен је и нагон за удруживањем у својим последицама, својим плодовима. По њима га опажамо, упознајемо, оцењујемо и учимо уважавати. У те плодове, мимо већ поменуте убрајамо и све мушке и женске задруге, сва удружења за старање о убогима и невољнима, о удовицама и сирочадима, о деци сиромаха, преступника и злочинаца, о апсеницима и злочинцима самима и т. д. Овамо долазе и знанствене задруге различита смера, удружења земљеђедника, занатлија, трговаца и привредника, задруге лекара, одветника, професора, учитеља и — свештеника.

И кад је то све тако, и кад то све у редовним приликама друкчије није и не може па и не сме бити, зар онда није веома чудновато, да има мислених људи, па тек свесних пријатеља Србства и православља, који су на очиглед тим непобитним чињеницама у питању о начелном значају и начелној вредности нагона за удруживањем слепи, који те историјским културним развојем освештане чињенице не виде и не чују гласа њихова, јер не ће ништа ни да виде ни да чују, јер хоће да уз здраве очи и уши буду и слепи и глухи?

А када не изгубимо из вида ни ту опште познату, али не опште признату а на делу још ни близо не уважену истину: да је и глава наше свете матере цркве, сам Христос Спаситељ, зарад њеног бољег утврђења и проширења, зарад темељнијег тумачења, па и успешније одбране учења својега основао задругу дванаесторице апо-

стола, који су касније, када по упутству његовом заљубе учити по свету слово Божје, у истој цељи заснивали подружнице — шта ту онда да кажемо о оним свештеницима, који уверавају и хоће да им се верује, да су они готови делом освештати наук: да добар пастир полаже душу своју зарад добра и спасења стада својега, а који удруживање са себи равнима у одређеном општекорисном смеру из темеља поричу и одбијају, који би да докажу, да је у раду за опште добро цркве и народа и њих самих прут за се јачи него у спону, да је усамљена сламка међу вихорима сигурнија од дуба посред бујне горе, да теже не претеже, да је опште свештеничко удружење „којекаква побочна сврха“, и који у стварној одбрани неизначена начела удруживања виде само „окретно превртање мисли“ по — „наивним“ људима, за којима у исто доба и на истом месту „жале“ као за — особитим „снагама“?!

То је одиста појав врло — врло — „фаталан“.

Толико с начелне стране.

Из изборног среза црепајског. —Ђ—h.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

Ad 4. Четврти разлог опозиције против предлога одбора 15-рице је у томе, јер „уставом су окрњена до сад уживана права народна, јер је одбор 15-рице напустио она главна основна начела, на којима је до сад грађена наша народно-црквена аутономија“.

Ми ћемо се у овоме чланку обазрети само на прву половицу овога разлога:

„Уставом су окрњена до сад уживана права народна“. Та права опозиција види у избору 25 свештеничких посланика, у избору свештеника, избору председника црквено-општинског, и т. д.

И опозиција и већина саборска дала је питању избора 25 свешт. посланика највећу важност међу диференцијалним питањима њиховог неспоразума у уређивању наше аутономије. За то ћемо и ми о њему расправљати — најпре. О томе питању доста је писано, а у сабору и говорено. Имамо пред собом цео материјал тога питања. Разлоге и за и против. Без икаквог предубеђења испитали смо те разлоге, а без икаквог предрачуна казаћемо и сад своје мишљење и уверење о томе питању.

Кад средимо разлоге против измене сабор. изборног реда, а оставимо на страну разна разглагољствија и извијања, која ништа не доказују, него само муку доказивача — онда су разлози против тога, да свештеници засебно, сами бирају својих 25 посланика на сабор, ово:

а.) Свештенство није сталеж у сабору, не треба да буде ни бирано као сталеж.

б.) Свештеници на сабору не заступају своје засебне интересе, него интересе заједничке, целе цркве, за то не треба ни да се бирају засебно, него заједнички.

в.) Засебним избором свештеничких посланика изазвао би се расцеп међу народом и свештенством.

г.) У данашњим нашим околностима готово је искључено, да би избори свештеничких посланика по свештеницима били слободни и независни.

д.) Према томе би свештеници посланици били под утицајем епископата, а посредством овога и под утицајем државне власти, те би и јерархији и државној власти била осигурана већина у сабору, којом би могли „у спољним односајима цркве чинити све, што им је воља“.

е.) Данашњи изборни ред је „најјачи штит наш против навала на народно-црквену аутономију“.

Кад би и један од ових разлога био истинит и оправдан, ми бисмо признали одмах, да не треба мењати постојећи изборни ред. Јер што бисмо могли одобрити,

да се ствара сталешко заступство онде, где му разлога нема;

нити бисмо могли одобрити унапређивање ма којих „засебних“ интереса на штету заједничких интереса целе цркве;

нити бисмо могли, ма на који рачун, изазивати и подржавати расцеп између свештенства и народа;

нити бисмо могли жалити зависних избора;

нити би нам савест, љубав к цркви и народу, ма кад дозволила, да свештенство наше ставимо у службу протуцрквену и протународну.

Али, ни један од наведених разлога против измене сабор. изборног реда није истинит, или иначе оправдан.

Прегледајмо их редом.

Да свештенство није и да не треба да буде у сабору сталешко заступство, доказивало се и тим, „што је сталешко заступство тековина прошлих времена“, те што се „преживело“, и по томе, не може му бити места ни у нашем народно-црквеноме сабору.

И ако тај назор о „преживелости“ сталешких заступстава не делимо — јер ових још има и данас —, ми га потпуно разумемо и схваћамо и онда, кад га чак и у нашем црквеном сабору развија један др. М. Михајловић.

Др. Михајловић је још само требао у сабору нашем „своје назоре“ и о вери и о цркви развити и изнети онако, како их он у истини, према својим „научарским“ теоријама култивише, па бисмо га онда не само ми, него и његови партизани и бирачи потпуно разумели и у питању сталешког заступства. Али те назоре он је за добро нашао неисказати.

У репрезентативном телу, у којем се о цркви толико ради, као у нашем сабору; у репрезентативном телу, које карактером свога делокруга носи на себи тип црквени, као наш сабор, у томе репрезентативном телу биће увек свештеничких чланова, и то не само као чланова цркве целе, или чланова народа, него **као представника јерархије црквене**, као представника власти у цркви, која се „оснива на божанском праву“, власти, — „без које не би могло бити ни саме цркве“.

Свештенство је део Јерархије. Тај део Јерархије сам за себе и по себи чини еминентан сталеж у цркви и у народу. Свештеници у сабору представници су тога дела јерархијског у сабору, представници су сталежа свештеничког, који у цркви постоји и који се никад преживети неће, док год се не преживи сама — црква.

Ако наш народ дође — у корак са неким „тековинама“ слободоумних теорија, — и до тога, да своју цркву проклиње без јерархије, онда ћемо ту цркву разумети без свештеничког сталежа, и репрезентативно црквено тело без свештеничког сталешког заступства. Пре — никако!

Хоћемо ли ми онда имати прилике, да у народно-црквеном сабору прославимо успомену на преживело сталешко свештеничко заступство, о томе нека изволи сваки размишљати, који се **и у црквеном** сабору нашем данас може да делектира са успоменом на преживела сталешка заступства као „тековином прећашњих векова“.

Др. И. Вучетић, као практичнији, није се позивао на преживелост сталешких заступства у црквеном сабору, шта више, није се позивао ни на напредност установа у нашим уредбама, која је њему иначе тако за срце приросла, него је своју тврдњу, да свештеници на сабору нису сталеж, поткрепио нечим мањим, него баш — црквеним правом и основним устројством цркве.

Рекао је: „По моме мишљењу свештенство се никако не може на сабору као сталеж сматрати, **јер** чланови цркве, по основном устројству цркве, деле се на два главна реда, на свештенички и световњачки, или на клир и народ, који у општој заједници теже к остварењу цели, ради које је и црква основана“.

А да не би ко год помислио, е су разлози „његовом мишљењу“, као само мишљење, од њега **опет** измишљени, сматрао је потребним, да одмах дода: „**ово** писам ја измислио, **него тако учи црквено право**“.

Ми смо захвални дру Вучетићу, што је бар том приликом стао на позитивно зе-

мљиште, те се сетио, е ваља при уређивању црквених односаја обазрети се и на основно устројство цркве и на црквено право. Можда ћемо на том земљишту доћи лакше доћи до споразума.

Само је др. Вучетић и овом приликом учинио једну погрешку. Предубиковао је „својим мишљењем“ црквеном праву. Најпре је изрекао, да „по **његовом** мишљењу: свештенство се никако не може на сабору сматрати као сталеж“, па је тек онда томе мишљењу тражио разлога у основном устројству цркве и црквеном праву. А требао је најпре добро проучити непроменљивост тога основног устројства цркве, требао је најпре рећи све оно, што знаде из црквеног права, рећи онако, како то учи то право, па онда из свега тога извући закључак и мишљење, да ли свештенство може бити сталеж на сабору, који је црквени сабор, да ли у опште може и бити у томе сабору представљен иначе, а не као сталеж.

Да је тако учинио, и он би свештенство у сабору признао за сталеж, као што је то учинио и др. Полит, а лепо и непристрасно, са пуним достојанством озбиљнога мислиоца и објективитетом искреног родољуба, разложио г. Дане Станковић.

Но др. Вучетић место да је тако учинио, он је просто злоупотребио црквено право. Ауторитетом црк. права хтео је „своме мишљењу“ прибавити признање и веровање. Осетио је и увидио и сам, да се на његову реч много не даје, на шта је природније за њега било, него вередостојност свога казивања и софистерајa поткрепити изјавом: „ово писам ја измислио“. А да не би који од „неверних Тома“ рекао: „ако ниси ти, измислио је ко други“, непречио је др. Вучетић ауторитет основног устројства цркве и канонично право, па сад — мир!

Од како је високопреосв. др. Н. Милаш превео „Правила“, приредио „Зборник“ и написао „Црквено право“, многи се то „цилитнуо“ канонима, многи размахнуо и разметнуо црквеним правом, а богме — што је посведочено и на прошлом сабору — пошеко показао, како није доста знати читати, него да треба и — разумевати оно што се чита . . .

Ово се истина не тиче дра Вучетића, ал' њега ће се тицати, кад кажемо, да онај, који основном устројству цркве, које је непроменљиво, даје „измишљен“ смисао, да тај чини хулу на И. Христа, који је сам то устројство својој цркви дао и непроменљивим га осигурао.

Др. Милаш у § 55. свога „црквеног права“ вели: „по основном каноничком учењу православне цркве, сви чланови црквене дијеле се на два главна реда. Један састављају они, који су кроз особито призвање Духа светога на њих, позвани, да врше црквену службу, на име, да проповједају истиниту науку, да раздају благодатне дарове, да се старају о спасењу свију и **о одржању спољашње уредбе црквене**“.

Дру Вучетићу и његовом „мишљењу“ није се допало учење црк. права о особитом призвању Духа светога „позваних“ и о њиховом старању „о одржању спољашње уредбе црквене“, него се ухватио за реч „**ред**“, као за сламку, те, као што се чини, хоће том поделом чланова цркве на два „реда“ да докаже, е у цркви у опште и нема — сталежа, eo ipso, да га не може бити ни у нашем сабору.

Та му је реч добро дошла, да никад не изусти — сталеж. Кад је наишао на **ту реч** у црк. праву, у којој, по њеним словкама и словима, нема ни трага речи „сталеж“, — ето за њ. доказа „његовоме мишљењу“, да се „свештенство **никако** не може на сабору као сталеж сматрати.“

А да је све то од дра Вучетића и сувише наивно, доказао је и сам др. Полит, socius doloris сада дра Вучетића, кад је у своме говору идентификовао сталеж и ред као једно те исто.

А тако и јесте. Ред је исто, што и сталеж у овом случају, и ако иначе никада не може бити ordo оно исто, што status. Јер н. пр. друго је исто ordo basiliana, а друго је — status ecclesiasticus.

И кад се о свештенству у нашој цркви говори с обзиром на његово **право** заступства у сабору нашем, и о праву у опште у уређивању цркве наше у овим земљама,

па баш на језику и по писму привилегија наших, онда је оно не ordo, него status.

А кад се у црквеном праву, било у § 55. или у § 56. (којега се др. В. држао, ради „основног устројства цркве“) чланови цркве деле у два главна реда, онда из тога нема права нико, па ни др. Вучетић, који је иначе то право себи уобразио, изводити, да таква подела потире свештенство, као сталеж у цркви, као сталеж на сваком месту, где се о цркви ради, а свештенство као претставништво јерархичко у тој радњи учествује. — То је заблуда, ако није — рачун и шпекулација партајска.

Свештенство је у цркви сталеж; и где год у име цркве ради — **ради као сталеж**, те као такав мора бити и заступљен.

То је правилан појам и назор. Ту правилност признао је др. Полит, кад је јасно и отворено рекао: „ја заиста држим, да је свештенство у овом сабору као **сталеж или ред** представљено, јер иначе не би имало смисла, да изборни ред пропусује, да се морају бирати баш 25 свештеника, и ја држим, да тих 25 свештеника претстављају заиста сталеж“.

Али, шта се то тиче дра Вучетића, што др. Полит каже; то нити алтерира клуску дисциплину нити партајски интерес, а камо ли њега, Илију Вучетића! — —

Јер он дубље гледа од дра Полита, јер он види у црквеном праву и оно, што сам аутор његов не види. А шта се њега тиче напослетку и само црквено право, кад оно говори о „особитом призвању“ свештеничког реда. Њега се тиче да је то „ред“ а не — сталеж; јер „његовом мишљењу“ треба „ред“, а не сталеж. Punctum! —

(Наставиће се.)

ТРЕБА ЛИ НАМ БОГОСЛОВСКО СЈЕМЕНИШТЕ?

(Свршетак.)

5. Потреба реда и дисциплине. Ред је услов напретка, дисциплина је мати успјеха. У животу сваког човјека мора бити реда, ако ће да буде честитости. А ред ничје из дисциплине, која, стварајући уредност, доводи сву радиност човјекову у складну хармонију. А ако и једном човјеку свега тога треба, требаће особито свештенику. Он ваља да се научи чинити све у своје вријеме, у њега треба да се створи потреба, да чини све онако као што ваља да се чини, њему треба да није тешко своју ћуд, жеље своје, па и мисли своје покоравати виђим обзирима, светијим захтјевима. Над њим не смије ништа загосподарити, ништа њиме овладати, ако није складно са сврхом његове службе. А да човјек постане такав, ваља за рана да се вјежба у томе. Но хајде, нек дође ко год хоће, па нека дисциплинише наше ђаке наше богословске школе. Боже сачувај, нијесу они ваљда најлошија индивидуа. Има ту мекаших срдаца, има красних душа, има материјала дивног. И инак морао би анђео с неба бити, који би могао, пуштајући нашег ђака у службу цркви, казати јој: ево сам ти довео човјека, који је научио владати не само над својим страстима, већ и цијелог себе затајити, кад то буду од њега захтјевали интереси твоје службе, јер сав он и није ништа друго већ пробуђени интерес за дјело своје. Велим, анђео би то морао бити, сила небеска. Човјек ни један неће никад то смјети рећи, док год наши ђаци буду живили у досадањим и данашњим приликама. Човјек може желити, може настојати, може сву своју снагу уложити у посао свој, али никад неће до потпуног успјеха доћи, док год ствари овако стоје, као што данас стоје. Ти ћеш звати свога питомца, да се тачно одзива дужностима својим, сам ћеш му предњачити, и он ће поћи за тобом, јер му говори свијест његова, да тако треба. Али сто невоље. Је-

дан пут је подерана обућа, други пут је слаба одјећа, трећи пут није било никог да га пробуди, па је преспавао, четврти пут је непогодно вријеме, а стан далеко, шести пут појављује се већ и лепост, то природно својство без разлике свакога тијела. Не, да ти питомац није хтио за тобом, већ баш поред најбоље воље није могао. Ти га као млађег брата, или као доброг сина савјетујеш, да своје послове разреди, да свему своје вријеме нађе. И он хоће, јер зна да ће тако најлакше све савладати. Разредио је вријеме. Дошао је час да учи. Али ето јада. Данас нема свијеће, сутра му неће у то доба бити соба спремљена, прекосутра опет тјераће га из собе лед и студен, четврти дан биће тада гладан, пети дан притиснуће му свакојаке бриге душу његову, па ће бити неспособан да ради, шести дан наћи ће се друг који неће знати, или неће пазити, на његов распоред времена и посла, па ће му доћи баш у онај час, кад се спремао да за посао сједне, — а седми дан већ поремећен је сав ред и твој питомац бјежи од куће, уклања се од одређеног посла. Али, рецимо да све иде, као што треба. Наступиће час, кад ће природа питомчева пожелити забаве, а наступиће и часови, кад ће и тијело и душа тражити одмора. Гдје ће он тад наћи племените забаве, гдје пријатна разоноћења, гдје окрепљујућега одмора? Да иде у „читаоницу“, да чита новине. Ма тамо је тијесно и за чланове који чланарину плаћају. А могло би се догодити, да тамо неће ни наћи новина, које би он хтио читати. Поћи ће у шетњу. Ма и то се досади. На шта ће? С друговима у биртију? Но то није дозвољено. Али има биртија у Карловцима, у које за цијело неће доћи ни један професор и ни један ректор. Ту се склони, да труј срце, убијај душу, погани цијелог себе! То неће чинити они врли младићи, којих има у нашој богословској школи, али чиниће они који нијесу у добру очврсли. А док је свијета, биће и таквих доста.

Но до сад сам говорио само у претпоставци, да те питомац твој хоће да слуша. И видјели смо, како те не може да послуша. А шта онда, ако те он неће да слуша? Хајде, доскочи свима његовим извињењима и принуди га да вољно за тобом пође. Нашао си му на траг, он се можда поплашио. Притајио се, ти не знаш шта он мисли. Слуша те, кад предајеш. Одговара ти, кад га запиташ. Часови школског предавања прођу, а где ти је онда твој питомац? Ено тамо, са сличним друговима руга се твоме настојању. А послије ће се ругати налозима сваке власти, изигравати све одредбе, обилазити сваки закон.

Но доста. Ето и за то би нам требало богословско сјемениште.

6. Потреба питомости и углађености. Још се нијесмо излијечили од болести, којом смо у не давној прошлости заражени били. Данас се, бар тако изгледа, не форсира толико са грубијанством и простачлуком, као што се то још не давно чинило. Зло схваћена девиза „по народски“ наводила је младе људе, да не пазе на своју спољашњост, а због тога је у многога задивљала и унутрашњост. Данас се одвикавамо од тога. Али и данас још трају друге невоље. Наш ђак отишао је испод крова очинога и ока мајчинога. Нашао се у Карловцима. Узмимо да је од куће донио лијепе фамилијарне питомости и чедне углађености. Но овдје се нашао сам, свој госа, код господара који је сретан, да добије ону крајцарицу. И млад човјек осјети брзо своје преимућство над газдом својим. Опасност је ту, да ће питомост и углађеност његова настрадати. При томе има ту још једна зла страна. У вријеме кад се учвршћује карактер младога човјека, налази се он сам за се, као свој госа. Приговори ли му газда што год, он ће већ наћи начина, како ће се тих приговора ријешити. Газда му дакле мора да угађа баш онда и онђе, када и гдје не би требало. А млад човјек, живећи тако сам за се, постаје ћудљив, осоран, не може да поднесе ни оправдани приговор, тешко се с другим сложи, лако се занесе, тешко попушта. А како је тек са онима, који под кровом очинијем нијесу имали прилике, да присвоје што од питомости, углађености. Ти просто одрашћују овдје у врло жалосне људе. Споменућу само једно. Сиротиња у богословској школи карловачкој

здруживала се, да лакше на крај изађе. А диван је ред владао у тим ђачким комунама! Ту је баш сиромашак, коме је требало дати лекцију како ће сјести и како ће јести, могао видити примјера лијепога понашања. Сами ђаци окрстили су били те задруге именом „гицанеум“! Дакле из „гицанеума“ у свијет, из „гицанеума“ на углед своме народу, из „гицанеума“ у олтар! Жалосно је то, страшно је то.

Како би то све друкчије изгледало, кад би се наш ђак нашао у великој породици, међу доста другова и браће, под надзором старијих, који су кадри и рећи и упутити! Ту би се научно трпити другога, ту би се научно слушати другога, ту би се научно освртати се и на друге људе и тражити начина, да с другима мирно и у љубави живи, а ако му треба, научно би се пазити на се, на своју спољашњост, научно би се пристојности и углађености, научно би се питомости. А све то свештенику треба. Ето, за то би нам требало богословско сјемениште.

Јаки су ово разлози. Разлози су ово такви, да на основу њих морамо пожелити, да се уз нашу богословску школу што прије и богословско сјемениште устроји. Сјемениште нам је данас оно, што је једне из потреба.

Само у једном случају могли бисмо се и без сјеменишта таворити, а то је, кад бисмо могли средње школе у највећем смјеру дотерати, кад бисмо могли прилике у Карловцима из основа измијенити, кад бисмо могли више сиротиње кроз гимназију протурити и кад бисмо могли онима, који долазе у богословску школу без икаквих материјалних средстава, намакнути више средстава за подмиривање нужних потреба, јер оно 120 фор. мало је, да се може најскромније пристојно живити, а превеђ је, да би се морало умријети. Само у том ето случају могла би се како тако сврха богословске школе постизати, но ни тада се никад не би дошло донде, докле се са сјемеништем може доћи. Сјемениште нам треба!

Да, сјемениште! Али сјемениште, у коме влада родитељски авторитет, које обасјава њежна братска љубав бесприкорне браће на управи, којим равна просвјећена мудрост душевних управника, које је кадро пристојно покрити све што треба. О таквом сјеменишту сам говорио. Само такво смијемо желити. Иначе ослободи Боже. Јер сјемениште које није такво, — горе је и од најгоре касарне.

Прота Јован Вучковић.

СВЕТОСАВСКИ ГОВОР

говорио у Текелијануму 1893. год. Лазар Ненадовић, медицинар*)

„Свет од света, Христе Боже, који си пре века од Оца рођен и који си од почетка са Оцем и Духом мрак са душе моје одагнао, озари ум мој, да могу славити твоје угодника Саву светитеља“.

Ваша Преузвишеностн, Поштовани зборе!

„Тако да се просвети ум ваш пред људима, да виде добра дела ваша и прославе оца небеснога“.

Од северних Карпата, на на југ до Шарпланине, где год српска мисао влада, поје се данас: „Православља наставнице, благочестија учитељу и чистоти“, ори се: „Усликнимо с љубављу“, слави се св. Сава.

На и ми се сакуписмо, да славимо божјег угодника и народног трудбеника — српског свеца, светитеља Саву. Сакуписмо се, да у заједници порасте блаженство, које нам души данашње славље даје, да се увелича радост, коју данас српско срце осећа.

Као прилог овој нашој заједничкој слави — сво хоћу ја да прозборим.

*) Ма шшто и доцније, али радо и са задовољством саопштавамо овај говор нашег младог пријатеља г. Лазара Ненадовића, да се види са каквом топлином и са каквим верским осећајем говори о вери и о светињи један медицинар, који је у вери и побожности васпитан. — Ово је утешна појава, која показује обрт на боље, те се ми тој појави од срца радујемо! Уред.

Како св Сава постаде угодником божјим, а свецем српским?

Растко, како име беше Сави пре калуђерства, беше благе нарави, а питома духа. Прва пак наука, чему га родитељи, чему га учитељи учише, беше, да позна истинитог Бога, да га слави и заповеди му извршује.

„Семе паде на плодну земљу и донесе род“.

У Растку сијну мисао и роди се жеља, да вечито предпостави временоме, да се одрече тела, а поживи духом, да одбаци светско, а посвети се — Богу!

Но ко може порицати, да у млађаној души Растковој нису сијнуле и озбиљне мисли, како вели еванђеље: „што учините једном од моје млађе браће, то сте мени учинили“, мисли велим, да хоће Богу да угоди, нек посвети живот свој народу!

Владика наш Срб-Милутин каже:

„Где дух ради и бори се у свом веку за будуће векове, у свом роду за потомство рода свога, ту постаје он оруђе промисла божјег“.

Јест. Сам промисао божји хтеде, да Растко, и ако млад, но генијалној памети својој схвати, како је у оно време „посветити живот свој народу“, значило посветити се Богу и цркви! Јер срећа народа стајаше у тесној свези са судбином цркве.

Ко може посумњати, да те озбиљне мисли не покренуше Растка, да се одрече моћи и господства, да порфиру и одору замени кострећу, скиптар — штапом испосничким, а мач — крстом.

Растко потајно одбеже на св. Гору, где сијаше сунце праве науке Христове! Оде тамо са жељом да по речима апостола Павла: „буде савршен човек за свако добро дело спреман“.

Тим учини млади Растко прво дело, којим Богу угоди — јер изврши речи Христа Спасителя: „Ко хоће за мном да иде, тај нек себе заборави и нек узме свој крст, па за мном нек иде“.

Како пак Сава на светој гори и доцније у својој отаџбини проживе, каже нам црквени слазопој: *Радуј се целомудрија стубе, који си сваку страсти уништио! Радуј се са чистоте свеци цвете, који со чистоте мирише. Радуј се монаха узоре!*

Исто му тако слави црква дарежљиву руку, милостиво срце: *Радуј се, који си милостиње дело! Радуј се даваоче дарежљиви! Радуј се христољубу сиротиње!*

„Од Христа Спаса си, Саво оче, постом и молитвом нетљиво богатство, праву светлост, царство нерушимо и вечити живот наследио“.

Но да ли се Сава посвети једино са таког живота — строго испосничког — са милостиње, коју је обилно делио?

Св. писмо каже: „вера без добрих дела је мртва“. — На и св. Сава оде на св. Гору — само да се по примеру Христа Спасителя спреми за дело народног посланства свог.

Делима, којима је посведочио веру своју, делима, због којих му црква поје: *Радуј се Саво богомудри! Радуј се евангелском науком равноревносни са апостолима! Радуј се похвало отачаству!* — делима, којима изврши народно посланство своје удостоји се он славе божје — постаде свецем српским

Од тих дела морам се спрам времена ограничити само главна да наведем.

Но да би појмили замашај рада његова, пропустити не смем, а да двоје не споменем: како беше држава српска, а како црква српска пре рада светитељева

*

Немања, отац Савин, силом мача свога прикупно беше раскомадане делове српске земље у једну целину — те створи тако јединство у српској држави.

То јединство беше плод силе — а „свака сила за времена“. Не беше снаге, која би том јединству противне мисли изгладила тако, да то јединство постане израз једне мисли, опште слоге! Докле би се то јединство одржало, кад би се држава српска по ново раскомадала — беше само питање времена, све да држава српска сама себи остављена беше.

Но судбина државе српске — у тесној свези стајаше са црквом српском. А како ту беше?

Срби примише веру православну Ту веру и Немања мачем шири — против незнабожачке старе вере.

Властела пак — многа, баш из мржње спрам Немање, исто је тако непријатељ православљу као и јединству државном. Но отуд још не прети српској држави и православљу велика опасност, можда и пропаст, да се у државне прилике — а ради вере и цркве не меша неко трећи! Папа — и његове слуге, у тежњи да потисну православље — мал не оборише зграду српског јединства — мал не збрисаше и државу српску са света. Јер час јавно диже суседне

владаре против Србије, час потајно рови код незадовољне властеле — шири мржњу — руши слогу! А ко брани српску цркву — с њом и државу? Нико. Православна црква беше стадо без пастира, које вуци по вољи растрзају. Јер пастири беху Грци, које народ не разумеваше — а мржаше их са њихове себичности!

Православље се љуља, јединству државном темељ поткопан.

Ено паки пође за руком да и браћу Савину завади око престола очина. Куцнуо беше последњи час, да се Сава крене, да спасе државу српску, да оснажи православље.

У том часу судбоносном диже се св. Сава са св. Горе, да над Србијом узвиси знак мира, знамење љубави. Над Србијом заблиста крст часни — а у руци светитеља Саве, чији дух нам и данас виче: под овим ћеш знамењем победити!

Слобода је златна. Само у слободи има развитка, има напретка. Зато и св. Сава у намери, да српску цркву сазида на стени, па да јој ни врата адова не могу одољети — стара се најпре, да српску цркву ослободи испод власти грчког патријарха.

И након великог труда, дугог молења извојева св. Сава самосталност српске цркве.

Св. Сава је први борац за самосталност српске цркве!

А први српски архиепископ ко да буде, него св. Сава, коме црква пође: *Радуј се смиреномудрием високи, који си неизложно гордост демона. Радуј се цркве воздвижение!*

Као владика поче просвећивати ум — напајати срца српска пићем божанственим, науком чудотворном — словом божјим! Народ васколики слушаше речи његове — ваљуби својег пастира, јер живот свој „воздержанијем украси, а животом мудрости слово увераваше“.

Из српске цркве изгони, као оно Христос најпшаре и трговце — зле пастире – Грке — још горе смутљивце папске слуге — а даде народу пастире, као што и сам беше пастир добри, који душу своју полаже за овце своје.

И би једно стадо и један пастир.

Ето тако огради св. Сава српску цркву зидом слободе — а сазида је не на стени нит камену, већ у срцима прадедова наших. Народ чуваше у срцу своме цркву, а црква заштићаваше под окриљем својим народ. И данас још блиста крст св. Саве — и данас још живи Србин!

Црква учи, да је циљ човечјем животу, да се умом што већма приближи Богу. Циљ је савршенство, а пут је напредак. Но има ли напретка без просвете? У том црква и школа једна другу допуњују.

За то и св. Сава поред цркве свуда зида и српску школу. Ум царује, снага кладе ваља. Благо народу, који има умних синова, јер је више сваке снаге! И ту снагу, снагу ума, заснова Србији св. Сава! Он подиже српску цркву — он подиже прву српску школу — он је први српски учитељ! За то је св. Сава српска слава, св. Сава ђачка слава.

Српском црквом — српском школом — српском просветом створи снагу, која ће јединство Немањине државе слогом одржати и против спољашњих и против унутрашњих непријатеља. То беше времена победа — његова рада.

Но више нешто. Тим даде — ући он у здраво тело здрав дух. Тој победи његова рада векови се диве! Јер дух тај одржа тело у болести, кад српска држава већ клонула беше под теретом ропства. И Србин још живи.

Ко би побројао све струке рада светитељева? Он је учитељ народа — он проповедник слова божја — прави апостол српски. Он организатор цркве српске, он први државник српски — он душа свега народног живота! Речју, од кад отпоче рад свој — па док светитељеву душу своју не поврати Богу, он беше и отац и мајка Србији, штит и утеха Србству!

Но осим свега црква и школа српска — јесу она дела, којима изврши посланство своје: да прослави Бога — а усрећи народ свој.

Са тих дела — постаде угодником божјим — свецем народним. Ено Бог, који је диван у светим својима, шаље благодат на избраника свога — даје моћ св Сави, да за живота свога чуда твори! А по смрти? Прослави Бог угодника својег, који за живота слављаше име божје. Учини Бог чудо, те „во гробје лежа неразрушим пребивајеши, Саво оче, светитељу богоблажене“.

Тако народ виде, да се Сава, ког и за живота за божјег човека држаше — у истини посветио.

Народ га поче као своја свеца славити.

А на ћивот светитељски дуго се скупљаше народ — да црпе снаге у љубави спрам вере, спрам језика свога, да нађе утехе у боли, бла-

женства у срећи — да се и у добру и у злу помоли Богу — а у име св. Саве. Тако беше, док грешна рука не диже њивот, те спали тело светитељско.

Спали тело — ал остаде дух!

И тај дух — сакупи и нас данас ево овде — да славимо красно име свију школа, свију ђака народа српског — да се у име заштитника и покровитеља свега Српства Богу помолимо.

Но како ћемо да га славимо, како да се помолимо?

Помолимо се Богу — а у име св. Саве речима владике нам Срб-Мидутина:

„За православну српску цркву своју, да се утврди на камену вере и добродетели хришћанске у души и у срцу свију синова својих, и да се напуни искреним богомољима, који се клањају Богу духом и истином.

Помолимо се за свештенике наше, да чувају себе и духовна чеда своја од вртлога безбожних мисли и од пламена пакленог страсти, а да негују духом љубави апостолске све оно, што је никло, процветало и уродило на духовној њиви иза светитељске руке првог просветитеља српског.

Помолимо се за учитеље наше, да осветлају зрацима мудрости еванђелске у души ученика својих образ и подобије божје, и да им напоје срца њихова капљама љубави хришћанске и народне.

Помолимо се за родитеље српске, да одхрањују у деци својој науком и примерима својима здраве и добре синове и кћери, паметне наследнике и вредне потомке себи, — а народу своме непостидне чланове и поуздане посиоце хришћанске мисли, православног осећања и народне части.

Помолимо се за младеж нашу, да се испуни страхом божјим, који је почетак сваке науке и просвете, па да напредује и да се утврди у свима хришћанским и народним врлинама; а за децу нашу, да расту под благословом божјим и под негом родитељском здрава и крепка, и да јачају под окриљем анђела хранитеља у чистој хришћанској и православној свести.

Помолимо се најпосле, браћо, за сав род наш, да му попуни Бог благодаћу својом у разуму, у срцу, у вољи и духу његовом све оно, што му не достаје, а треба му, да може обљубити и усвојити ону правду, која подиже народе на висину праве среће и славе, а да може одбијати од себе оне пороке, који затиру племена људска на земљи овој“.

(Наставиће се.)

НЕШТО О „ЗНАМЕНОВАЊУ ДЕЦЕ“.

У §. 15. кр. рескрипта од 1868. год. стоји ово:

„Парохијско свештенство обавља следеће душепопечитељске дужности без наплате:

а) „знамење код свештеника“.

У §. 16. вели се под в.) „за знаменску водицу у кући породиље“ — плаћа се — 40. нов.

Да видимо како се обавља оно знамење код свештеника, а како ово код породиље.

1. Знаменовање код свештеника. Кад се роди дете, бабици је прва дужност да то пријави свештенику и да се тиме постара за „знамење“. Она, полазећи свештенику, понесе собом боцу (или други какав суд) с водом, те јавивши свештенику о рођењу детета у кући Н. Н. иште „знамење“. Свештеник очита молитву над водом (коју молитву?), даде име детету, — и тиме је „знаменовање“ свршено. По томе долази — крштење.

2. Знаменовање у кући породиље. У овом случају радим ја овако. Пошто ми је бабица пријавила рођење детета у кући Н. Н., отишао сам тамо с епитрахиљем, требником и крстом, те прво „осветим водицу“. За тим очитам молитве — породиљи, а после читајући молитву за „знаменовање детета“ код речи: „да знаменујеш̃а свјет лица твојего на рабје твојем Н....“ знаменујем дете. Прочитавши ту молитву до краја, узмем дете те отпојем: (и ако у требнику стоји: „глаголља“) „Радујеја благодатнаја“.... После тога отпуст, и на уречено време доноси бабица дете на — крштење. Ето овако чух од других, овако пак чиним ја.

Код мене у мојој парохији постојао је од давних давнина, па до пре две године обичај, да свештеник даје знамење у кући породиље. Но пре две године прохтело се овд. учитељу, да из накости, која је на жалост многој браћи његовој својствена, — тај обичај измени, те оним првим замени.

Кад му се родило дете, он је први, од како постоји ова парохија, пошао по бабици боцу с водом мени, да му знаменујем дете, а после тога је и још неколико парохијана мојих завео, те их навео, да и они то исто учине. У први мах не знадох ни сам шта у том случају да учиним, јер то што онај (учитељ) и сви учинише, учинише по „рескрипту“; но кад сам добро о тој ствари размислио, ја сам ове, што ми долажаху кући за „знамење“ — одбио, наредио да се дете у цркву довесе, те га ту знаменовао, а за тим одмах крстио. Ово и овако сам учинио, а чиним и данас с тога, јер држим: да оно знаменовање у кући свештеникој, није — знаменовање.

Па — е да ли ја грешим у томе? Е да ли се можда оно знаменовање код свештеника друкчије обавља, но што ја овде наведох? На ако друкчије — како? И, да ли у опште има смисла „знаменовати“ — без детета? На ова питања молим старију, у томе вештију и искуснију браћу, да ми одговоре, па ћу тада можда и ја о тој ствари рећи онолико, колико будем — могао и умео.

Ков. Сент-Иван 18. јануара 1893.

Стеван Стевановић,
парох.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о јануарским седницама епарх. управе темишварске.) I. Епарх. консисторија темишварска држала је своју редовну седницу 19. (31.) јануара о г., из које се следећа важнија решења бележе: Позвато је парох. свештенство да у смислу наредбе вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе од 14. јан. 1876. бр. 778. смртне случајеве оних војничких удовица и сирочади, која од државе издржавање добијају, надлежним административним властима неодложно саопштава. — Извештен је Давид Поповић, ученик II. разреда трговачке школе у Темишвару, да га је саборски одбор за питомца стип. закладе пок. Петра Божића са стипендијом од годишњих 105 фор. потврдио. — Узет је на знање извештај Кузмана Станића, админ. прот. темишварског, да је јереја Исидора Николића за администратора парохије товладијске и ђирске тамош. црк. општинама представио. — За пароха тиса-ет.-миклушког, пошто ни један кандидат није имао $^2/_3$ гласова, именован је јерej Димитрије Ћирић, садашњи парох неметски, а за администратора парохије немеске постављен је Софроније Јаконић, свршени богослов из В. Кикинде. — За пароха ново-бечејског, пошто ни један кандидат није имао $^2/_3$ гласова, именован је Партеније Сивчев, свршени богослов из В. Кикинде. — За пароха т. кањишког, пошто ни један кандидат није имао $^2/_3$ гласова, именован је јерej Милан Димитријевић, досадашњи админ. т. кањишке парохије. — Узет је на знање извештај Ђорђа Влаховића, окр проте в. кикиндског, да је јереја Павла Милина за пароха башахидског тамошњој црк. општини представио. — За администратора надлачке парохије постављен је јерej Драгутин Мојић, садашњи админе. овсеничке парохије, која је у привр. администрацију повераена јерeју Кости Лазићу, админе. парохије сочанске. — Јерeју Велимиру Недељковићу, пароху дечанском, који је за пароха у Бају изабран и од епарх. консисторије бачке за таковог потврђен, издат је отпуст из подручја ове епархије и постављен је за админ. дечанске парохије јерej Сретен Јовановић, сист. парох. помоћник из Св. Петра, а парохија св. петарска дата је у привр. администрацију јерeју Михаилу Путинику, пароху тамошњем. — Администрација филијала перјамошког и преда-

ње прав. вероауке на женском самостану у Нерјамошу поверено је и на даље јереју Михајилу Путнику, пароху св. петарском — Усљед молбе Велка Белеслијиног, пароха сападског, позвана је црк. општина сападска, да од 1. јануара о. г. свештенику плату по кр. рескрипту установи. — Умољен је вискоц. саб. одбор, да јереју Исидору Николићу, админ. парохије товладијске и ђирске, годишњу припомоћ из јерарх. фонда на исплату упути. — Препоручени су неколико свештеника и свешт. удовица министарству богочасти и јавне наставе ради полученља државне припомоћи. — Осим тога донесена су решења у многим брачним споровима. —

— П. Епарх. админ. одбор темишварски држао је своју редовну седницу 20. јан. о. г., у којој су следећи важнији предмети решени: Извештена је црк. општина рудњанска, да је 100 фор. у име дрк. припомоћи добила. — Позвана је црк. општина рудњанска, да изда конс. фишкалу пуномоћније, како би овај против А. П. бившег председника црк. општине, који је нехатним манипулисањем црк. општину са 150 фор. општетио, код надлежног кр. суда тужбу поднн могао. — Изаслат је др. Живко Богдан, члан управе ове, да ликвидира рачуне црк. општине срп.-кларијске од год. 1885 до закључно 1890. — На извештај истражне комисије, да у црк. општини срп. бокинској заиста нечувен перед постоји, јер црк. скупштина од организације никад није обнављана, а јереј Димитрије Којић, парох и председник исте црк. општине, никад није одборске и скупштинске седнице сазивао, него је самовласно без скупштинских решења делао — распуштена је скупштина поменуте црк. општине и наређен је избор нове скупштине под руководством Љубомира Панића, окр. проте в. бечкеречког, а истражни списи, пошто је јереј Димитрије Којић и такове изгреде починио, који по природи својој у надлежност духовног одсека спадају — уступљени су духовном одеску. — Распуштена је црк. скупштина срп. прав. црк. општине меленачке и постављен је управни одбор са епарх. повереником, који ће у свима седницама управног одбора присуствовити и на законито делање упућивати. — Позвата је црк. општина модошка, да записник скупштинске седнице своје овамо поднесе, у којој је закључила, да св. цркву своју с' пола оправи. — Дозвољено је црк. општини срп. ст. мартонској, да 8 ланаца земље купити може. — Најпосле су рачуни и предрачуни неколико црк. општина издати епарх. ревизору рачуна на прегледање, а од овога прегледани рачуни враћени су дотичном црк. општинама. — П. М. —

— (Епарх. конзисторија горњо-карловачка) држала је у Плашком 21. јануара 1893. своју редовну седницу. У тој седници рјешено је између осталих предмета ово:

1.) Поводом умировљења протојереја и професора Н. Гр. Живковића, учињен је предлог на вис. владу, да се премјести јереј и професор Адам Муждека за катихету на кр. реал. гимназију у Раковац; а у Петрињу да се на кр. учит. школу и кр. нижу реалку постави свршени богослов Г. Живковић. 2.) Адм. парохије славскопољске подијељена јереју Др. Шарцу са 1. мартом 1893. 3.) Поводом смрти сусп. јереја Н. К. учињено нужно расположење са јураковачком парохијом. 4.) Одређена је истрага против јереја Д. К. у д. Б. 5.) Умољена је вис. влада за дозначење подвоза свештенику жуначком, кад буде одлазио катихизирати школу у Фаркашићу. 6.) Кажњен је јереј Д. Ц. за то, што је занемаривао службу. 7.) Узети су на знање извештаји проте Д. Прице о уводу јереја Мих. Николића у управу парохије сјеничачке; јереја Т. Милакаре у управу парох. драготињске; а јереја Мих. Кнежевића у управу парох. славскопољске, све од 1. јан. 1893. 8.) Парох и учитељ у Ј. измирили се и истрага против њих обустављена. 9.) Кажњен је јереј И. Р. ради огрјешења о редовну власт. 10.) Поводом једнога отписа вис. ц. и кр војног министарства у Бечу рјешено још једном покушати бранити српски, као наставни језик у кадетској школи у Карловцу. 11.) Наређена је истрага против јереја Д. К. у Н. 12.) Наређена је истрага против протојереја Н. Б. 13.) Издате неколике нормативне наредбе и напутци свештенству гледе цркве и служења у њој. 14.) Неке брачне ствари помакнуте за корак на прво. Р. К.

— (Награде „Школског Листа“.) „Школски Лист“ расписао је био за г. 1892 две награде за најбоље педагогијске расправе. На тај распис стигле су четир расправе, које су штампане у „Школском Листу“ и предане на оцену српском учитељском збору у Сентомашу. По предлогу сентомашког учитељског збора досудило је уредништво „Школског Листа“ прву награду од 4 бесарска дуката расправи: „Поглед на жен-

ско васпитање у нас“, коју је написао Ђорђе Михајловић, учитељ у Бегечу, а другу на граду од 2 дуката расправи: „Шта се иште од српског народног учитеља“, коју је написао Душан Ђурић, учитељ у Љубеву.

— (Школски Савет) држао је своје седнице у Карловцима 17. и 18. децембра 1892. под председништвом Његове Светости преузв. г. патријарха српског Георгија Бранковића. Узети су на знање неки отписи високог кр. угг. министарства просвете и црквених послова. — Према упутству истог министарства препоручено је управи српске учитељске школе у Сомбору, да ради јачања и снажења мушке младежи у истом заводу по могућству установи такмичења у гимнастици и заведе гимнастичке игре. — Примедбе министарске на дисциплинарна правила за српске нар. учитеље издана су пододбору, који је упућен, да дисциплинарна правила преради и у склад доведе са потребама школа и учитеља наших. — На оправке просторија, у којима се учитељска школа горњо-карловачка налази, и на набавку нужног намештаја одређено је један пут за свагда 658 фор. 50 нов. из клирикалног фонда, која ће се свота доставити срп. црквеној општини у Г. Карловцу. — Манојлу Грбићу, катихети срп. учитељске школе горњо-карловачке, одобрен је накнадно годишњи хоноар од 60 фор. за одржавање дужности епархијског школског референта у горњо-карловачкој дијецези од 1880—1892 године, а за у будуће одређена је годишња награда од 100 фор. за надзиравање вероисповедних школа епарх. шк. одборима у Плашком и Пакрацу. — На извештај учитељске школе у Сомбору о кандидацији компетената на упражњену катедру професора природних наука и математике у истој школи, решено је, да се до предстојећега преустројства учитељске школе сомборске остави привремено у звању свом досадашњи супленат за природне науке и математику; уједно је одлучено, да ће се од сад само такови за професоре на учитељским школама стално постављати који за дотичне катедре формално оспособљење имају. — Српска црквена општина у Панчеву изабрала је између предложених од школског савета кандидата: Јелене Љубановићеве. Данице Вујашковићеве и Емила Каракашевића — већином гласова Даницу Вујашковићеву за учитељицу мађарског језика у вишој девојачкој школи панчевачкој. Избор овај одобрен је тако, да изабрана има две године као привремена учитељица служити. — На молбу срп. црквене општине панчевачке, да се ради сталног попуњења места професора природних наука у вишој девојачкој школи тамошњој што скорије отвори стечај, — решено је, да се та молба не уважи с тога, што у смислу сабореског закључка предстоји преустројство виших девојачких школа, до којега је за суплирање поменуте катедре постарано. — Преосвештени г. епископ пакрачки, Мирон Николић, на позив шк. савета поднео је извештај о постанку епархијског препарандског фонда дијецезе пакрачке, из ког се види, да главница тога фонда износи у свему 48.340 фор. 66 н. — На молбу дотичних епархијских школских одбора издати су декрети: Видосави Увалићевој за учитељицу у Ст. Паланци, Кузману Миловановићу за учитеља у Силбашу, Адаму Чиплићу и Кости Дражићу за учитеље у Ст. Бечеју, Олги Сифниосевој за учитељицу у темишварском предграђу Фабрици. — Осим тога решени су још многи други предмети од мање важности.

— (Распоред седница епархијске управе у Вршцу за 1893. годину.) 25. јануара консисторијална, 26. административна, 26. школска седница; 22. фебруара консисторијална, 23. административна седница; 15. марта консисторијална, 16. административна, 16. школска седница; 26. априла консисторијална, 27. административна; 24. маја консисторијална, 25. административна; 25. школска седница; 21. јуна консисторијална, 22. административна, 22. школска седница; 23. августа консисторијална, 24. административна, 24. школска седница; 20. септембра консисторијална, 21. административна, 21. школска седница; 18. октобра консисторијална, 19. административна седница; 22 новембра консисторијална, 23. административна, 23 школска седница; 13. децембра консисторијална, 14 административна, 14. школска седница.

НОВЕ КЊИГЕ.

— О разлозима који раскидају брачну везу и о судском поступку у парници за раскид брака, написао Тома Алагић, прота, професор богословије (у Рељеву) Прештампано из извештаја српско-православне богословије у Рељеву за годину 1891/2 Цена 50 новч. или 1 круна. (Продаје се у првој српској књижарници Јакова Хаџи-Трифковића у Сарајеву.) Сарајево, земаљска штампарија 1892 стр. 104.

Има томе већ месец дана, од када добисмо ову врсну и драгоцену књижицу, којој ће се морати сваки обрадовати, ко се занима оваким стварима, какве се у овој књижици расправљају. Ми хтедосмо опширније приказати ову вандредно лепу и стручно написану књижицу, ал' кад нам се то до сад — због других преширних послова — није дало, хитимо, да јој бар овим начином најтоплије препоручимо г. г. свештеницима, духовним судијама, адвокатима, јавним и црквеним чиновницима нашим — који ће наћи у овој књижици врло лепо расправљено питање о брачноразводним разлозима наше православне цркве и о судском поступку при брачноразводним парницама. О овоме предмету, колико је нама познато (а познато нам је добро све, што имамо на овоме пољу израђеног), још нико није исцрпљивије, темељније и боље писао, но што пише г. прота Тома Алагић, коме заиста може на част служити овако врсна работа. Ми му од срца честитамо, а дело његово топло препоручујемо свима нашим пошт читаоцима! Даном приликом свакако ћемо опширније проговорити о овом врсном делу.

— **О св. Јовану Владимиру.** Исторично-књижевна цртица. Написао **Димитрије Руварац, парох земунски.** (Прештампано из „Новог Времена“ за 1892.) У Земуну 1892. Штампарија Симе Пајића. Стр. 84. Цена је? — Ова је књижица написана вандредним трудом и темељним познавањем предмета. Ми немамо баш никаква разлога да ласкамо г. писцу ове књиге — али му овај рад и труд ипак морамо с нарочитим нагласком похвалити.

Ову своју књижицу посветио је г. писац „сени својих милих родитеља Василија и Јулијане“, на дан, када је г. писац навршио 50 година свога живота.

Књига има ова три одељка: 1. Кад и како је дошао св. Јован Владимир у Србљак? 2. О житијама св. Јована Владимира. 3. Историја о св. Јовану Владимиру. Сва ова питања расправљена су критички и зналачки, исцрпљиво и лепо, да се боље пожелити не може. Расправљајући питање о св. Јовану Владимиру са разних гледишта, писац је раскрио многу историјску истину, те ће се овом његовом књижицом много користити и они наши историчари и писци, који расправљају и друга слична питања из тога доба. Чак је у овој књижици утишан и ублажен и онај полемички тон, који је г. писцу иначе тако својствен. Но нешто полемичко ипак има. Али све је у главном на свом месту. На с тога, имајући у виду целокупну вредност овога дела, ми га нашим пошт. читаоцима препоручујемо, а г. писцу изричемо на томе дару топло признање, благодарност и похвалу!

— **Приповетке Дра Стеве Димитријевића.** У Новоме Саду, издавачка књижарница и штампарија А. Пајевића 1893. Са ликом Стеве Димитријевића. Стр. XI и 192. Цена 1 фор. Књигу ову издала је о свом трошку гђа Данка Јовановићева, бивша супруга пок. Стеве Димитријевића. У почетку књиге написао је предговор г. Ст. В. Поповић, од кога је и потекла мисао за издавање ове књиге. Саму књигу и грађу уредио је г. Сава Петровић. Ми ову књигу са њезине лепе и интересне садржине топло препоручујемо.

7, 4—10 **КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.**

ТУМАЧЕЊЕ ЕВАНЂЕЉА СА БЕСЕДАМА

ОД Г. АРХИМАНДРИТА ФИРМИЛИЈАНА

У ТРИ КЊИГЕ

подпуно је готово и претплатницима разашиље.

Претплату и даље треба слати на подписате.

Цена је целом делу 10 динара или 5 фор.

Ко узме 10 књига, један десети добија на поклон.

Београд, 1893.

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ,
кројачи црквени одела

ОГЛАСИ.

Бр. 2393 ex 1892. Е. К. 523 **ЕДИКТ.** 9, 3—3

Софија Чучковић, жена Јована Чучковића, сад књиговође трговачке куће Петра Николића у Загребу, а родом из Глине, жупаније загребачке, која је свој завичај и свога законитог човјека оставила и некуда у свијет отишла, позивље се овијем, да се у року од деведесет дана, — од дана прваја увриштења у новине овога Едикта — или писмено или главом, овој Конзисторији пријави; иначе ће се и без ње у бракоразводној парници, коју је против ње човјек јој Јован подигао, по закону даље поступати.

Из једнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 17. децембра 1892.

СТЕЧАЈ.

8, 3-3

Пошто се на расписани стечај од 17. новембра 1892. пријавио само један компетенат, то се овим по ново расписује стечај на једно упражњено стипендиско место у заклади народних добротвора Луке Миланковића и сестре му Марије Петровићке за слушаоце реалке или технике. Годишња је стипендија 500 ф., а добија се у десет месечних оброка.

Првенство имају Новосађани.

Молбенице ваља прикључити: крштено писмо, сведоџбе о свршеним наукама, сведоџбу сиромаштва и лекарску сведоџбу.

Молбенице ваља упутити потписаноме одбору.

Рок стечају траје за четир недеље од првог увртења.

У Новоме Саду, 14. (26.) јануара 1893.

Црквени одбор

српске православне црквено-школске општине

ЈАВНА ДРАЖБА.

12, 1—2

Потписана српска православна црквена општина жели своју цркву оправити.

Цео посао прорачуњен је и то:

1. Зидарски посао	434·13
2. Дуњерски „	285·64
3. Лимарски „	590·—
4. Столарски, браварски, стакларски и личиларски	203 24
5. Претресање крова, креч и 3 шлиса у цркву да се узидају . .	185 60
6. Сликарски посао	300·—
Укупна свота	1998·61

Сваки који би дражби приступити желио, има 10% од искличне цене у име вадијума положити.

Дражба ће се обавити дне 30. марта (11. априла) 1893. у 3 сата после подне.

Ближи услови могу се увек код председништва (перовође) видити.

У Прхову (Срем) 2. фебруара 1893.

Милан Поповић, председник. **Марић,** перовођа.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

13, 1—2

На основу скупштинског закључка српске црквене општине јарачке од 1. јануара 1893. а у ељед одобрења сл. арх адм. одбора у Срем. Карловци од 10. (22.) августа 1892. расписује се дражба на мањак ради оправљања и покривања црквеног торња бакаром.

По зготовљеном предрачуну износи:

1. дуњерски посао	500 фор.
2. казанџијски посао	1.990 „
3. громобран	120 „
4. злаћење жеженим златом . . .	410 „
укупно	3.020 фор.

Услова су:

1. Лицитација биће писменим путем обављена;

2. Сваки лицитант дужан је до 8. (20.) фебруара т. г. писмен оферт на јарачку црквену општину поднети;

3. Сваки лицитант дужан је од горе постављене своте 10% пре дражбе у име пшиманлука председнику у руке положити;

4 Општина задржава себи право поверења према подузимачу;

5. После три године од дана предаје цркве, прима подузимач јамчевину, којом јамчи за солидну израду;

6. Ближа условија могу се видети код општинског перовође г. Стеве Јаношевића, учитеља, као и на сам дан дражбе, која ће се одржати у недељу 21. фебруара (5. марта) т. г. у просторијама српских школа, у 3 сата после подне.

У Јарку 21. јануара 1893.

Стеван Јаношевић, перовођа. **Ђорђе Ј. Ристивојевић,** председник.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **странe земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се **г. Сергију Шакрак-Нинићу,** уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 7.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 14. ФЕБРУАРА 1893.

СВЕШТЕНИЧКО УДРУЖЕЊЕ.

Прут је у свопу јак.

II.

Како мислимо о начелу удруживања, о томе рекосмо своју у првом чланку.

Пре него проговоримо о главним условима за успешан развој а тиме и сам опстанак сваког па и свештеничког удружења, хоћемо да се обазремо на „разлоге“ с којима досадашњи противници тог удружења ту по цркву и народ опште корисну установу хоће да осујете.*)

Помињемо пре свега појав, који је по природи својој веома занимљив и по противнике општег свештеничког удружења врло карактеристичан, наиме: они, противници, слажу се у негацији те установе, али су се и опет поделили на двоје. Једни, а то је већи део свештенства у протопресвитерату старобечејском, одбацив само начело удруживања, неће ни да чују за буди какво удружење, те су бар с те стране остали доследни. Други, који чине већину свештенства у протопресвитерату земунском, одбацују такође опште свештеничко удружење, рекли су А, али неће да рекну Б, одбацили су главу, па хоће да задрже једну руку: удружење по протопресвитератима те су тако и за начело удруживања и против њега, дабогме све у теорији, јер у пракси излазе оба становишта неготово на једно, свршују у скоро једнако неповољним последицама по цркву, свештенство и народ.

Сад да на посе прибележимо и промотримо „разлоге“ једних и других, па да рекнемо своју о њима.

*) Ми смо тога уверења, да правн свештеник не може бити противник свештеничком удружењу, а нико поштен свештеник из њега, или на погрешне судове или на других рачуна и разлога устаје против свештеничког удружења — никакве не могу осујетити остварење те опште корисне установе — јер они су нали за то.

Уредн.

Већина свештенства протопресвитерата старобечејског противна је општем свештеничком удружењу за то (види бр. 67. „Браника“ ех 1892.):

1.) „Што свако удружење мора имати извесну друштвену циљ пред очима, никако пак лично усавршење, јер су за то ту односни заводи“, па како иначе „за практичан рад свештенички васпоставља, прописи црквене и наредбе наше власти бригу воде“, то онда „циљ смеранем општем удружењу свештеничком само та може бити: да свештенство као друштвени чинилац положај држањем својим према друштву заузме у коме живи и дела“, а они га баш за то неће.

Признајемо, да се по себи разуме, да свако удружење мора имати извесну друштвену циљ пред очима, јер се ње ради и оснива, али отуд још никако не излази, да лично усавршење није, не може и не сме бити један део те цели, најмање због тога, што су за то усавршење ту „односни заводи“. Ко потоње напразно тврди, доказује тиме не само то, да није темељно схватио позив и положај свештеника у цркви и друштву, него да није на чисто ни са задатком „односних завода“, јер и на строго црквеном земљишту не креће се живот за „односним заводима“, нити му ови прописују пута, него баш обратно, и ти заводи иду за животом у опште, црквеним посебице, који и њима даје директиву. А лично усавршење које се зрцали у оном „разлогу“, ако је у њему есенција из „односних завода“ изнесена знања и умења и ако су оне моралне максиме, на које напћосмо у другим „разлозима“, његов саставни део, то лично усавршење не улева нама ни бар мало респекта. Ми смо даље тог уверења, да је опште удружење баш и за практичан рад свештенички потребно, јер смо убеђени, да се практичан рад свештеников у народу, особито у нашим приликама не може и не сме ограничити само на оно, о чему пасторална, прописи и наредбе власти бригу воде, јер тиме живот и потребе његове а отуда и дужности свештеничке ни са строго црквеног станишта још нису испуњене. Но све кад би тако било и на томе остало, како се у „разлогу“ каже, и онда ће опште удружење највише моћи допринети, да и повремени прописи и наредбе власти по суштини својој буду што боље одговарале и духу цркве и стварним потребама средине којој се намене, у чему данас није ни близу како треба да буде. Да пак неко као разлог против општег свештеничког удружења може чак и то да спомиње, што ће удружено свештенство као друштвени чинилац положај заузети према друштву у ком живи и дела — то је појав, који напвишој својом најјаче вољује за потребу општег удружења баш и са гледишта личног усавршења. Зар у друштву може бити каквог чиниоца, који по позиву своме треба и мора да утиче на развој прилика око себе, а који би хтео, смео па и могао бити без одређеног положаја напрема оним чиниоцима те исте средине и овој самој? Та све и да хоће, не може се такав чинилац отети том положају, он га хтео не хтео мора заузети, ако хоће да буде — да остане чинилац, ако хоће да дела, ако хоће да живи и да савесно одговори смеру својег битисања. Хтети бити чинилац, а нехтети заузети положај, који отуд логично, под морање потиче, то је тако „фаталан“ појав, да га ми нисмо у стању сломити са прокламованом, али недоказаном свемоћи „односних завода“ у ствари личног усавршења, а још мање са дужностима „родољубива срца свештеникова“!

Већина збора старобечејског противна је општем свештеничком удружењу и за то:

2.) што се „по себи разуме, да свештенство има вазда будно бити према онима, који права црквена споре и себи их присвајају“, али како су појединци „врло слаби да та у живот народни уткана права могу довести у питање“, него би то могла постићи „друштва разних конфесија, а од части и сама држава“, то онда „према овим факторима сметати просто удружење свештеничко неће задатак, јер се оно у стварима овакве природе без епископата мало не може“, па ни то опћ не ће тако „огромно удружење“.

Примећујемо: не разуме се по себи једино то, да свештенство вазда само будно буде, већ оно мора у свези с тим и делати кад год затреба и док нужно буде. То је главно. А мора делати не само против појединаца, него и против друштава разних конфесија, па и против саме државне власти, ако и кад ови права црквена споре и себи их присвајају. Никако пак не може се допустити, да се нерад у том обзиру како за прошлост тако и за будућност извињава и освештава тиме, и да се опште удружење одбија за то, што појединци то-

боже не могу оштетити та у живот народни уткана права и што „смерано просто удруженье“ према друштвима и држави токорсе не ће видити ни бар мало. А шта ће и коме ће користити, што ће неко назад будан бити, све видети и гледати, а неће никад речју и делом ни хтети ни моћи устати против оних, који и на речи и на делу права црквена споре? Ништа лакше ни комотније, али и ништа „фаталније“. него рећи: појединци нису опасни, а против друштва и државе не помаже ни „просто-огромно“ удруженье, па за то треба — скретити руке и поиут тице ноја зарити главу у песак, кад дође до рада на и неволе. Ко каже да мора назад будан бити, мора и конзекванције отуд повући. Већина збора старобечејског извлачи се испод тих конзекванција т. ј. испод реда и одбране тиме, да појединци нису опасни, а против јачих фактора да нема лека, на место да ту очитује, да баш услед потоњег момента морају у збор и удруженье, они баш за то не ће о овоме ни да чују. Та и противничка друштва раде преко појединаца, а ти појединци баш у цркви значе ону воду што брег роши. Ако пак удружено свештенство за случај потребе не буде могло стати на браник права црквених, зар ће појединац то моћи силније, боље и брже учинити? Кад друштва могу кварити, па још одвећ јако, одкуд да друго друштво не може ни бар мало чувати и бранити? Ако удруженье ово потоње не може чинити, ко може? И шта без тог рада вреди голо стражарење и звонење на ларму? Ларма ствара забуну и ремети успех, који дозрева само под истрајним и трезвеним радом. Ко је већини рекао и на ком темељу, на основу каквих стварних доказа, појава и приликa избацује она против јерархије оптужбу, да ће се црквени великодостојници наши чинити невешти удруженју, којем су свој благослов поделили? Зар така неоснована оптужба није то исто, што и грозно сумњиченье, ружна клевета? Зар није бар вероватније, зар „родољубивом срцу свештеничком“ није ближе, зар му не годи више мисао, да ће јерархија опште свештеничко удруженье и родољубив рад његов употребити као полугу за унапређење смерова, који ће цркви и народу па и свештенству једнако користити? Сетимо се само потоње размирице између римокатоличке цркве и државе, епископата и свештенства те цркве у том спору! Или зар да помислимо да она већина о нашем епископату овако ружно суди по себи? Но узмимо да јерархија не би хтела чувати ни бранити црквена и народна права, зар је опште свештеничко удруженье не би могло својим гласом и држањем на то нагнати? Зар ће појединац пре моћи и смети јерархију опоменути и приволети на њену дужност, и зар појединн усамљен глас може претегнути глас целог удружења? Та „родољубивом срцу свештеничком“ би се баш за случај апатије и противности од горе дала згода, да у удружењу потпуно одјекне на корист цркве и народа! Откуд је једно исто смерано удруженье у један пети мах и „просто“ и „огромно“? Обртали, дакле, и овај „разлог“ како му драго, ми нисмо у стању да га против општег удружења злоупотребимо, јер он најјаче војује баш за то исто удруженье.

Даљи „разлог“ противности збора старобечејског јесте у томе:

3.) што свештенство „има врло тежак и деликатан положај према народу, који сам не познаје никаква грађанска и народна права, мора му хтела не хтела његова очевидносност показивати зрака толико свога земљишта дати само да се за њим идеи не претаји и народно своје осећање не изгуби“.

Верујемо, да је положај једног дела свештенства према народу у неколико тежак и деликатан, али та неугодност не потиче у првој и потоњој линији отуд, што „народ нема никаквих грађанских ни народних права“ — што може да значи и тенденциозну кортешку фразу, намењену јефтином капацитирању масе, која је таквом храном врло често кључана, те тако данас и постаје пленом свакојаких букача, шпадронера и аугура — него је узрок у томе, што некима и некима свештеницима изведени субјективни моменти и поглавито лични интереси материјалне природе не допуштају, да своје боље уверење осветлају делима, па да према свима, дакле и према народу заузму положај, који одговара праву и дужностима њихова позива и захтевима стварна и неизопачена родољубља, које

свуда и свагда интересе цркве и народа а тиме и своје сопствене заступа с највећим самопрегором, држећи се много клеветане али једино спасоносне девизе: иди мудро, не погини лудо. У томе је зло, које се само тако може лечити, ако свако у кругу рада свог и удружен са себи равнима буде савестан и неуморан радник на општем добру. А неће се зло ово ни лечити ни излечити тиме, ако црква своје земљиште уступи за њеном бићу мањевише стране експерименте промењивих и по мотивима врло често бар некоректних струја — обришмо се на струје од данас и њихове сиље креталице — што у извесним приликама може да буде веома опасно, у колико нема гаранције за то, да би евентуална цркви и народу непријатељска струја то по цркви самој из њене сфере изгучено земљиште морала па и хтела респектовати. То би могло имати врло неповољних последица и по саму цркву, у коју данас нико бар непосредно не сме да дира, те која је данас једино сигурно уточиште и чувариште, једини поуздан грудобран против навале с поља, који ни по коју цену не смемо сами подривати. Искуство тврди, да нам је у приликама само оно сигурно, што је у окриљу цркве, под њеном заштитом. Да смо о томе у прошлости, посебице у ери талми-конституционализма више рачунали, а мање се заносили вртоглавим шарењилом разних тек само по имену слободоумних идеја и установа, које се често косиле са суштином цркве, данас бисмо ван сваке сумње далеко боље стајали у свему.

Као потоњи у самој ствари и жалоснији „разлог“ одбијању општег свештеничког удружења наводи већина збора старобечејског:

4.) да дотични свештеници не могу „са сморавши удружењем целог свештенства ове митрополије будити дух клонуле реакције, нову стваљенку партију образовати и народ у вибуну доводити“ — на јер се тобоже од горе, од јерархије, баш то хоће, не ће они о удружењу ни да говоре.

Ако је већ сумњичење: да јерархија не ће помагати по цркву и народ користан рад, но њој благословеног општег свештеничког удружења, врло ружна појава, онда је у овој 4-ој тачци изнесен „разлог“ и у њему садржана подвала или боље клевета — врло јадна, да не рекнем подла, свештеника посве недостојна работа, која је могла ускрснути само на морално јако натрулој основи, те која баш тиме јасно доказује, да ствар хваљеног „личног усавршења“ за које су тобоже ту „односни заводи“, врло, врло јако рамље, и да и истакнуто „родољубиво срце“ неком посебном врстом родољубља откуцава, која по цркву и народ може врло лако у злом правцу да постане судбоносном, те коју ми с тога најодлучније осуђујемо. Или је то за лакрдијање, кад већина свештенства протопресвитерата старобечејског без икаква видљива повода, без стварна разлога клевета најружније покрет, који је никао у крилу свештенства и који је, јер одговара интересима цркве и народа, удостојен благослова јерархије? Зар је родољубиво оно срце, које смераном удружењу подвађује без икаква стварна основа, да хоће да ускрсава реакцију и да хоће овој да служи против цркве и народа, те које срце у јерархији гледа заклете противнике цркве и народа, просто јер му се то тако прохтело? Баш кад би све тако било, како „родољубиво срце“ оних свештеника казује, а не доказује „баш онда је њихова највећа дужност, баш онда тражи родољубље на делу, да сви листом уђу у опште свештеничко удружење, и ту речју и делом војују против сваког и свачијег назадњаштва и по цркву и народ убитачног рада, долазно он с које му драго стране. То иште, опетујемо, стварно родољубље и дужност позива, а „родољубиво срце“ које следи наук: реци па утеци, то срце и кад несумњиву истину каже, не ће тиме никоме користити, ал може врло лако баш таким поступком особито кад му је базис у сумњичењу и клеветању или бар мајцији, опште црквене и народне интересе да оштети. Учиниће то у толико већој мери особито онда, кад неће слазом оног „родољубивог срца“ које допушта, да се у пропратници к његовој изјави без икаква стварна повода каже, како се удружење од горе токорсе намеће и преко резервата, дакле бајаги тајно шурујући препоручује, те да свештенство с тога према том удружењу треба да буде на опрезу, да треба

да га руши, обара и осујети. Кад, дакле, јерархија јавно благослови и пропоручи ствар, која је у крилу свештенства поникла и о чијој је користи убеђена, онда је то зар неко шуровање, „наметање“, „реакција“ на чак и неки злочин! А кад извесни свештеници, у место да оду на збор и да се ту по дужности позива у кругу са себи равнима зарад општег добра посаветују, поразговоре и договоре, — стану у страну, те преко новина јавно сумњиче, подвађују и клеветају, онда то треба да је карактан поступак, на ваљда чак и неко родољубље и ремек-дело, које би зар као углед требало да служи извесном „родољубивом срцу“! Далеко ћемо доспети, ако се јерархији буде оспоравало право иницијативе и препоруке, на чак и самог благослова у пословима од опште користи, а ако се у исто време отворе широм врата произвољном сумњичењу од доле, из круга свештенства! Волели бисмо дознати, у којем су се „односном заводу“ дотична „родољубива срца“ поучила логици, да је од горе забрањено општекорисне подвиге и само у начелу благословити, а да је од доле дозвољено на чак и родољубиво противити тих подвига без икаква основа, по голој сумњи бургијати и ровати. Је ли то само лојалност, на коју јерархија тек ваљда има права у односу према свештенству? А ко је по положају више позван да утиче на прилике и особе, ко може све боље да уочи, ко опасности лакше да уочи и одмери, спречи и лечи? Чија мора по томе бити меродавнија и на више и на ниже? У место да се покрет јерархије поздрави као залога успеха и боље будућности, одговара се на благослов — клеветом!

Тако видимо, да се сви „разлози“ већине свештенства у протопресвитерату старобечејском своде то на голе фразе, то на неоправдана сумњичења и ружне клевете, и да обарају не опће удружење, него његове противнике, а који себе и ствар своју таквим средствима бране, на њих се, најблажије речено, могу применити речи: нек им је просто — ако не знају шта чине!

Из среза црепајског. —Ђ—ћ.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

Пођимо даље.

У § 55. прочитао је др. Вучетић, и ако све није хтео у сабору навести, и ово: „цркву као тијело, којега је глава Христос, састављају сви они, који су примили крштење, и који у оној заједници теже к остварењу циљеви, ради које је црква основана“.

Из те „опће заједнице“ и те „тежње у оној заједници“, ево шта изводи и како изводи др. Вучетић:

„Кад дакле према мало час реченом и свештеници и световњаци имају једну и исту циљ пред очима, и кад они имају заједнички да заступају интересе цркве, а не своје посебне интересе — онда је сасвим природно, да треба једни и исти да их бирају!“

Јесте, свима члановима цркве треба да је пред очима и на срцу једна циљ, један задатак цркве, и тој циљи да теже и тај задатак да настоје извршити заједницом својом у цркви, заједницом своје тежње у цркви. Али из тога извлачити закључак као др. Вучетић, или је — шпекулација или би могла бити — наивност.

Пошто је др. Вучетић из црквеног права искидао речи мало овде, мало онде, то ћемо ми лепо по реду да испишемо овде шта учи црквено право. Осим наведеног већ, ево и ово:

„Задаћа цркве састоји се у томе, да човјекова воља буде управљена слободно вољи божјој и да се сви сједине с Богом. Да се ова задаћа достигне, установљена је у цркви **особита власт, у којој су усредсређена сва она пуномоћја која је Христос дао цркви**“. (§ 52.)

„Сва пуноћа дакле црквене власти усредсређена је у сабору епи-

скопа, и то у тако **апсолутноме смислу**, да без тога црква би престала бити оно, што јест, и њезино устројство не би више било оно, које је установљено оснивачем цркве . . . . Ово учење православне цркве саставља **основу свега њезиног права**“. (§ 54.)

„Ради достижења своје циљеви, црква је добила власт од самог оснивача цркве, да просвјећује своје чланове хришћанском науком, да их посвећује благодатним даровима и да води **духовну управу** над њима. Ову власт врши она кроз **нарочита лица**, која су је добила средством апостола од оснивача цркве, те иста су лица представници ове власти, и у томе се смислу називају пастири цркве и служитељи њени“. (§ 56.)

„Власт Јерархије у цркви оснива се на божанскоме праву“ . . . „те дакле без те власти не би могло бити ни саме цркве; али пошто та власт није јерархији дана ради саме јерархије, него ради цркве, коју састављају верни свјетовњаци заједно са јерархијом, пошто ови њерни свјетовњаци морају бити живи и дјелатни удови цркве, те својим силама и способностима суделовати оњеном добру и напретку цркве, то и права њихова морају бити признана од јерархије у свему, што се тиче цркве. А с погледом на карактер неопходности јерархичке власти у цркви, по правима јерархије морају бити нормирана права свештењака у цркви, и прва је позвана да **руководи**, а други су позвани да **суделују** у свему, што се цркве тиче“. (§ 56.)

И после оваквог учења црк. права дра Н. Милаша, које је потпуно у духу каноничног учења православне цркве, др. Вучетић се не дрза, он се усуђује позивати се **на њ.** да докаже своју теорију о правилности, оправданости и потреби постојећег сав. изборног реда нашег.

Кад је оно узвикнуо: „Ово писам ја измислио, него тако учи црквено право“, онда је био у кулминацији „измишљавања“, јер је измислио, да је „његово мишљење“ учење црк. права, да је његова теорија о изборном реду реч тога учења.

Учење црквеног права је и сувише јасно и одлучно; основно устројство цркве је прецизно.

Задаћа и циљ цркве једна је за све и према свима члановима цркве. Тежња, да се та задаћа и циљ оствари, треба да загрева, и загрева у истини, све **верне** чланове цркве. Сви они не само теже, него и раде по могућству на томе остварењу у оњој заједници, која сачињава тело, којему је глава Христос, а које се зове — црква.

Али, ако је једна циљ цркве, ако сви чланови њезини у оњој заједници теже ил' би бар требали да теже к остварењу те цељи, из тога не излази још, да сви чланови у тој тежњи показују и да показивати могу једне и исте способности; не излази, да сви чланови врше и да сви вршити могу и морају једнаке дужности и функције у тој оњој заједници; не следи, да сви имају и имати могу једна и иста опредељења и положаје у тој оњој заједници, а при достизавању цељи црквене.

Тежња к остварењу „једне“ цељи црквене општа је дужност свих чланова црквених у оњој заједници. Али, у ком ће се правцу та тежња развијати, чиме ће она јачати и одржавати се, каква ће се средства за остварење цељи набављати, како ће се ова употребљавати, када и ким? — све то не спада ни у круг мисли свих чланова црквених, а никако у круг надлежности и „позваности“.

Јер ево „неизмишљене“ науке црквеног права о томе питању:

„Да се задаћа цркве постигне, установљена је у цркви особита власт, у којој су усредсређена сва она пуномоћја, која је Христос дао цркви“. (§ 52.)

„Ради достижења своје цељи, црква има своја нарочита лица, као представнике своје власти, има своје пастире“. (§ 56.)

А најбоље за оне, који тешко схваћају, или измишљавају учења црк. права, говори § 55.

Кад је др. Вучетић већ био код тога §-фа, и из њега извадио само то, да сви чланови цркве „у општој заједници теже к остварењу цељи, ради које је црква основана“, а **није хтео и оно друго навести**,

што у том 55. §. одмах скоро иза тих речи пише, онда ћемо то учинити ми.

Ево целог одсека тог у § 55. црки. права: „Цркву, као тијело, којега је глава Христос, састављају сви они, који су примили крштење и који у оној заједници теже к остварењу циљеви, ради које је црква основана. Као такови, сви чланови цркве зову се браћа, који једнаку част у божјој правди имају, сви су они подједнако свети и сви заједно састављају једно свештенство. Али, као што у сваком правилно устројеном организму, сваки члан мора да познаје своје мјесто и да зна дужности, које мора испуњавати, да би могао за тијем користити се и односним правима, тако исто мора да буде и у црквеном организму, и то, с погледом на светлост саме цркве, на узоран начин. Према овоме, мора постојати установљена разлика међу члановима цркве, која опредељује посебну дјелатност њихову, и права и дужности, које они према положају своме у цркви имају“.

Дакле, као што се види, крај једне циљи црквене и једне тежње свих чланова црквених, да у општој заједници остваре ту циљ, црквено право са силним нагласцима истиче „установљену разлику међу члановима цркве,“ истиче „посебну дјелатност њихову и права и дужности“.

А све то, што смо до сад рекли, значи ово: док год у цркви постоји међу члановима њезиним та разлика и посебност; док год у цркви буду постојала „нарочита лица“; док год у цркви буде постојала јерархија као „особита власт“ и док год у цркви јерархија буде имала право руководства, — дотле ће: клир или по наособ свештенство, као део јерархије, као „пастирство“ у цркви, и скуп „нарочитих лица“, бити један сталеж, који ће крај јединства циљи цркве и тежње к остваривању те циљи свих чланова цркве, имати увек у „оној заједници“ у питању и у делу тога остваривања своју **особиту и нарочиту реч да каже реч — одлучну.**

Преведимо ми то сада све на наш народно-црквени аутономни језик, и применимо све то на наш сабор и његов изборни ред. Др. Вучетић вели: „свештеници и свето-вењаци имају једну и исту циљ пред очима . . . имају заједнички да заступају интересе цркве, а не своје посебне“ и вели: „сваки посланик представља целу цркву, а не само оне, који су га изабрали“ и „ни један не заступа (у оскудици других доказа и — опет) какве своје посебне интересе, већ заједничке интересе цркве и народа“.

Видели смо и чули смо што црквено право учи о свештеничком и световњачком реду у цркви и крај једне и исте циљи свих црквених чланова и крај тежње свих њих „у оној заједници“, да се та циљ оствари.

То се учење може непоштовати, нерешпектовати, извртати и фалсификовати, али док је Христове цркве и док је Христос с њом, то се учење не да уништити нити у цркви другим којим — какве год теорије — заменити.

Према томе учењу — које ми сви чланови цркве, док смо у цркви, респектовати и као светињу поштовати и бранити морамо, — према томе учењу, свештеници и световњаци и на нашем сабору, и ако имају једну и исту циљ пред очима, и ако „заједнички“ имају заступати интересе црквене — они инак у достизавању те циљи, у заступању и остваривању тих интереса, немају **исту „дјелатност“, исте „дужности“** и **иста „права“**. И у достизавању томе и у томе заступању и остваривању сваки члан сабора има своје место и дужности и мора их знати. Сви чланови сабора имају једну циљ и заједнички заступају интересе црквене, и ми опет за то видимо, како један у сабору и у одборима и у клубовима ради и говори да се разапне, а други клима само главом, а трећи богме хоће и да задрема, тако га интересује циљ и интерес цркве, односно, тако зна о чему се ту све ради, тако је „позван“ за „заједничко“ заступање тих интереса! . . . Откуд и та разлика кад је једна циљ? . . . Ал' тако бити мора; за то и има у сабору сваки своје место, своју дужност, а крај

места и дужности и право на гласање и на — разне пасије!

У нашем се сабору рег excellence ради о цркви. Ту се ствара устројство наше помесне автокефалне цркве. Уређује јој се организација целе управе њезине. Одређује јој се начин живота и средства за живот. И не само да наш сабор у свој делокруг узима спољашњу организацију цркве, него улази и у унутарњи њезин живот. Ако је то на рачун „што тешње активне везе са црквом“ наших световњака — целога народа; ако је то ради што бољег „изражавања оне заједнице, која мора постојати међу свима члановима цркве, као удâ једнога тијела“, — да би речи. Срце нам игра у грудима, душа нам полеће на крилима блаженства, кад видимо ту везу и заједницу народа нашег са црквом, кад видимо народ у цркви и са црквом. На рачун те везе и заједнице, шта не бисмо жртвовали?! Ради искрене и истините такве везе и одане „братске“ (§ 55. црквпр.) заједнице жртвовали бисмо ми сва права и прерогативе јерархије, али то жртвовање се не сме никада косити са основним устројством цркве, не сме никада у питање доводити циљ, ради које је црква основана.

А кад бисмо престали тежити за изменом постојећег саб. изборног реда, ми бисмо и престали тежити, да се устројство нашега сабора поврати на темељ каноничан, на основно устројство црквено, престали бисмо тежити, да се осигура остварење „циљи, ради које је црква и основана“.

А кад бисмо и на даље постојећи изборни ред мирно трпили — ми бисмо тиме једно доказали, доказали бисмо свој индиферентизам према цркви, према њезином устројству, њезиној циљи; доказали бисмо своју спекулацију да на рачун цркве и крњења њених интереса божанских — купујемо себи „благоволење“ неких свештеника.

Ко је понео на себи „крст Христов“ у љубави к Христу; ко своју цркву љуби; коме је стало до остварења њезине циљи, — тај мора бити за то, да свештеничке посланике бира само свештенство.

И ми кад заступамо такав избор свешт. посланика, чинимо то једино, и опет велимо једино за то, **јер то захтева циљ цркве**, и јер је о томе уверен сваки атом нашега ума, наше душе и савести.

А зашто смо о томе тако уверени, могло се видети, а и казаћемо — још.

(Наставиће се.)

СВЕТОСАВСКИ ГОВОР

говорио у Текелијануму 1893. год. Лазар Ненадовић, медицинар.

(Свршетак.)

Ето владика нас наш научи, како да се помолимо Богу на данашњи дан — али ко ће да нас научи, како да славимо светитеља свога?

Свето писмо каже: „Спомињите наставнике ваше, који вам говорише слово божје, на угледајући се на њих до свршетка живота, подражавајте њиховој вери“

Није ли ту поука, како можемо најдостојније прославити светитеља Саву?

Основ свег делања светитељева беше љубав према српском роду, а циљ му беше, да Србин буде срећан!

Србин данас није срећан! Срећан ће бити и он и сваки други народ, кад стигне својој мети: савршенству. Но да ли се креће бар путем, што савршенству води — напредује ли?

И баш за то, што се још тако запитати морамо — нема достојнијег начина — како да прославимо својег светитеља, него ако извршимо речи са писма: *подражавајте његову вери*! Друкчија слава нит би била потпуна — нит свецу угодна, а и дух светитељев на молбе наше данас нам одговара: *подражавајте мојој вери.*

Пођимо путем, којим нас св. Сава савршенству упути. А да небисмо залутали — једно само треба. Треба, да тај пут осветлимо светилом љубави спрам рода свога — која и светитељу осветљаваше пут рада на срећи народној.

У том једном угледајмо се на светитеља свога, па ћемо лако подражавати његовој вери.

Љубав спрам рода нам српскога, нека нам је подлога и покретач сваке мисли и сваког нам рада.

Љубите један другога, који се знате, љубите и све остале, који су далеко од вас, о којима само толико знате да су Срби. Та љубав нек се види из речи ваших, та љубав нек просијава дела ваша.

Том љубављу вођена пођите путем, којим нас светитељ унути — просветом српском!

Гајити српску просвету значи: гајити српски језик, српску веру, српске обичаје.

Вери, језику и обичајима српским учи дом родитељски, школа и црква, учи књига српска.

Српска кућа треба да буде прва српска школа српском детету.

Прва реч, што дете чује, нек буде српска реч из уста материних, прва реч, што је Срче прозбори, нек гласи: отац, мати; прва молитва нек буде: оче наш; први обичај, што Срче види, нек буде: божићна слама, свечарска воштаница, богојављенска водица; први поносе, ком отац Срче поучи, нек буде: „Ја сам Србин, српски син“.

Јер каквом просветом родитељи дете своје задахну — онако ће дисати.

После дома родитељског на реду је друга школа. Српском детету и та школа треба да буде српска школа — и српска црква.

Само у српској школи и цркви сазнаће боље веру православну, језик свој, утврдиће му се осећај српски, љубав спрам свога народа. Само у српској школи има лик св. Саве — само ту ће Срче записивати: „Усклицнимо с љубављу светитељу Сави“.

Светлост за духовне очи је књига — српска књига — српска светлост. У тој светлости читамо прошлост, видимо садашњост — познајемо будућност нашу.

Јер само српска књига нам каже: ум св. Саве, моћ Душанову, мученштво Лазарево, јунаштво Обилића; она нам говори, ко беше хајдук српски, ко беше гуслар српски, какво беше ропство турско; — она нам каже: Карађорђа, Милоша, Хајдук Велка, Спиџелића!

Кад пак поновимо успомене, што нам се уз та имена славна низу, прошлост нам ово каже:

Дичи се, Србине — са просвете, којом св. Сава надвисио беше сада просветније народе.

Зла срећа Србинова би — не да том просветом св Саве предњачи осталим народима, већ да грудима својим штит обране буде туђем напретку — а против силе турске, тог душмана сваког напретка.

И са те несретне, али дичне улоге поноси се Србине!

Ропство српско пак са онаке улоге није ни славније — и од самог Душановог царства!

А већом славом, већом диком, који се народ још може похвалити — него Србин, — који се из 500-летног ропства ослободи сам својим умом и својом десницом. Па какви јунаци, какви карактери у тој најновијој победи српског духа! Само та једна борба, та славна победа јасно говори: Србин има моћи да живи.

Само са те славе Србин с правом рећи може: Нема дичнијег имена на свету од имена српског.

Но поред моћи, што нам гуслар српски пева — не показује ли већу моћ за живот полет духа Србинова — напредак у утакмици душевне борбе народа!

Ту нам књига српска златним словима — више имена славна — душе светле. Ту Доситеје, ту Сима, ту Његуш, Бранко, ту Вук — Даничић — и остали — ту Сава Текелија.

Ја само летом пролиставам српску књигу — на ипак јасно видим написано: прошлост славна — тело здраво а дух свеж — будућност сјајна.

Но још нам нешто српска књига каже:

Дичи се Србине прошлошћу — поноси се садашњошћу. Јер што си имао и што имаш, све си својим трудом стекао — и све је твоје — ни перцета туђег. Који су пак данас моћнији, напреднији од тебе, нек ти зајам врате, па се онда мерите.

Тако српска књига каже и то само српска књига каже. Она нам до врхунца уздиже поносе наш народни. Она носи у себи снагу, која ће не само сачувати, што јесте, већ и створити, чега још није: просвећеност, слогу, јединство, слободу!

Колико год је дужност родитељска, да српској књизи децу своју поуче — још је већа дужност сваког Србина — и сваке Српкиње, од детињства до божје воље, да српску школу и

српску цркву — да српску књигу помаже морално и материјално.

Три школе има дакле у животу: дом родитељски, школа и црква и књига.

Кад се пак постарамо да нам све три буду српске, напредне и моћне — негујемо српску просвету — идемо путем, који нам св. Сава показа.

Тако најдостојније славимо свога светитеља — јер тако само подражавамо његовој вери: љубави спрам рода нам српскога.

Кад тако чинимо — годиће свему молитва наша, јер види, да смо просвећени истином: Помози се сам, помоћи ће те Бог!

А кад Србство путем напретка савршенству, срећи својој стигне — тек онда ће моћи свеца славом прославити, који му приличи. Јер ће онда само дело славити творца свога. У јединству као из једног грла орниће се са свих страна глас Србства: „Тамо венци тамо слава, где наш свети пастир Сава“.

* * *

Благо народу, који има мудрих синова, јер је „множество премудрих спасеније свету — а цар премудар утвержденије људем.“

Српски народ има доста мудрих синова.

Но осим свију српски напредак, српска срећа утврђена је именом св. Саве, именом Текелије Саве!

За то је данашња слава двострука слава народу српском — а слава по наособ ове куће двострука је слава.

Слава Текелије Саве сјајем својим толико нам засену очи духовне, да не познасмо светлост, која нам је близу, већ нам се учини да и у њој ону светлост видимо, која светошћу св. Саве Србина већ вековима обасјава.

Винуемо се најпре у прошлост, да прославимо светлост са светости старе. И лако нам беше свити славопој св. Сави. — Јер кога сам Бог прослави, — наше речи нит му могу славу повећати нити уништити

Но како немоћан стојим пред величином Текелије Саве!

Он је сунце, које нас греје, он је светлост, која нас обасјава.

У немоћи мојој теше ме речи св. писма: „Из уста малих савршио си хвалу“.

Да би појмили величину Текелије Саве, огромност рада му — плод милости његове — треба да знамо: какве прилике беху на српском небу непосредно пре Текелије Саве?

Српски народ стресао беше са себе ланце ропства — васкрсну слобода — српска држава поче новим животом да дише. И српска држава пође лаганим кроком опорављати се из дуге болештице — 500-летне. Једина снага, што ју крепљаше, беше још стара просвета — дух св. Саве.

Та просвета пак слаба беше, да обезбеди живот Србину у новим приликама, куд доспео беше у свом новом животу.

Док српска просвета још стоји на степену старог развитка; свет остали око Србства далеко се узвисио беше просвећењем. Србин се наће у свету њему непознатом, — где је сваки од њега моћнији — духом напреднији.

У Србина беше јунака, беше дара, — ал не беше образовања — научености, не беше интелигенције, тог оспоца савремене снаге, ума и разума.

Велики догађаји ишту велике људе. Ново Србство треба новог св. Саву!

И ту се јавља Текелија Сава Сам велик духом у препорођеном телу препороди Текелија дух српски.

Текелија Сава најобразованији Србин свога века — беше један, који виде, да дође време, кад ће место мача перо завладати, он ухвати нов живот, предвиде нову борбу са новим оруђем: умом и разумом!

Текелија Сава беше један, који разуме, да Србину већа снага ума и разума треба — да се не само слободна држава српска, него и овострано Србство у новом животу одржати могло, да би се у натецају и душевној борби вичан новом оружју са осталим напреднијим народима у једно коло ухватити могао.

И то ново оруђе даде Србину Сава Текелија — и ту нову снагу ума и разума у смислу напредног духа времена заснова Србину Текелија Сава.

Каква сличност у приликама, каква сличност у раду св. Саве и Текелије Саве! Онда се држава српска ствара — сад се препорађа. Св. Сава заснива почетак просвете српске, Текелија Сава удара темељ савременој образованости у Србству. Св. Сава просвећује децу, — Текелија Сава људе образује!

Кад хтеде Текелија Сава да оствари своју замисао — у Србству беше три сталежа: свештенички, грађански и војнички.

И према та три сталежа замисао беше Текелије Саве, да народу даде прваке: да узвиси свештенике, грађане и официре српске на степен оне образованости, на ком стајаше интелигенција других просвећених народа — на висини које образованости и сам стајаше

Величанство те замисли зар не показује и само дело, које изврши? Та узвишена замисао пониче у духу Саве Текелије, а милостиво срце његово од замисли створи дело руку његових.

Племенит рођењем, богат имањем, узвишен духом, висок умом, снажан науком — а милостив срцем пун љубави спрам рода свога — сиђаше Сава Текелија сиротима имањем, немоћнима знањем, нејакима умом, да их себи приграли, да их себи узвисе!

Тако постаде дом овај — тако постаде слична задужбина за Србе официре у Бечу.

Сава Текелија је први и највећи добротвор српски. — Његова задужбина, што је принесе на олтар српског напретка — просвете и књиге, износи данас у округлом броју милијон форината. Па какав плод његова рукосада! Већ пô века излазе из ове куће најодличнији чланови народа српског. Расадници одневани љубављу — загрејани топлотом, озарени светлошћу Текелије Саве — а спремни науком, не само да чувају што је народно — наше, већ да шире просвету — подижу напредак народа српског. И нема краја српског — куд још не досеже расадник рукосада Саве Текелије!

Кад пак будућност погледамо — видимо, да благослов његова рада по Србство зар премаша и саму наду свога створитеља! Јер замишај оног неисцрпивог извора његове љубави — по будућност српску неда се оком ни догледати, а камо ли премерити и достојно оценити.

„Реч покреће — а пример поводи“.

За примером Текелије Саве — разуме многа племенита душа српска, како треба подражавати вери св. Саве Тако пониче још многа задужбина српска. Колика срећа Србству, само са лепа признања Текелије Саве!

Но више свега ова кућа — стоји као највећи споменик, што Србин подиже св. Сави. Ова кућа стоји као сунце светло, те обасјава зрацима својима све Србство.

С правом тврдити можемо — да је заслуга једино Текелије Саве, што српска књига, што српска просвета — узлете снажним летом до данашње висине. Једино Текелије Саве је заслуга, што се Србство за кратко време слободног развитка свога толико образованошћу уздиже, да се може са успехом такмичити са осталим народима напредним.

У новом животу — он препороди српски дух — а под топлим зракама светла ума, племените милости Саве Текелије напредује Србство, развија се дух напредни, и тежи савршенству. Слабе су моје речи, — да прославе великана. — Тебе слави, светла сени, све Србство! Тебе ће вековима народ благосиљати: „Благо овом ко довека живи. Имао се рашта и родити“.

А ја ти, оче милостиви, у име остале браће и твојих синова приносим данас на радост обећање наше: Трудом се спремамо, да се радом достојни покажемо милости твоје — да делом прославимо име највећег Србина — Саве Текелије! Слава Сави Текелији!

СТОГОДИШЊИЦА КАРЛОВАЧКЕ БОГОСЛОВИЈЕ.

Карловци 4. (16.) фебр. 1893.

Као што је читаоцима овога листа познато, доживила је наша богословија прошлог понедељника по стоти пут 1. фебруар, а то је дан његовог отварања по неумрлом митрополиту Стефану Стратимировићу. Настојањем данашњег његовог управитеља, проте Вучковића, прослављен је тај дан, као нека фамилијарна свечаност, у најтешњем кругу самога тог завода. Тихо, али врло лепо. За 10 сахата пре подне заказано је било благодарење милостивом Оцу небеском, а после тога парастос трудбеницима у заводу, који су се са овим светом растали. Све је било замишљено најскромније. Али кад су професори и слушаоци у цркву дошли, појави се ту и Његова Светост, преузвишени господин патријарх Георгије, да са својом богословијом и у молитви буде. Свечано благодарење и парастос одслужила је Његова

Светост са свима месним свештеницима. Тим је Његова Светост дала очитог доказа, колико јој завод овај на срцу лежи. Камо наше лепе среће, да су овом заводу у свако доба, од митрополита Стефана, до патријарха Георгија овакву љубав поклањали.

Истога дана био је код Његове Светости свечани обед за професоре богословије и месне свештенике. За ручком је Његова Светост подигла чашу у славу Богу, у спомен великом митрополиту Стефану и свима досадашњим трудбеницима у карловачкој богословији, па у здравље садашњих професора, од којих се Његова Светост нада, да ће задаћу своју испунити на корист свете цркве православне, рода и народа српског. Његовог Величанства, цара и краља, сетила се Његова Светост још у цркви, па је наредила, да се по благодарењу произнесе односно многољетствије.

На здравици професорима богословије захвално се Његовој Светости садањи ректор, прота Ј. Вучковић. Сретан дан, рече он, забележен је у историју богословског завода. Но сретнији дани почели су се ту бележити још од оног дана, кад је вољом свог народа на столицу, на којој је Стратимировић седео, сео патријарх Георгије. На Његовој љубави оживљује сад тај завод, Његове љубави треба му још дуго и много, па није чудо, што сви који у томе заводу раде свесрдно желе и Бога моле, да патријарх Георгије још дуго и срећно поживи. Присутни се одазваше на ове речи са одушевљењем „живио“, запојаше светосавски тропар и спонтано приступаху руци Његове Светости под благослов. Ганутљив је то призор био. Камо среће да смо их и у прошлости доста оваквих виђали.

У даљем разговору дотаче се Његова Светост и чланка проте Ј. Вучковића, штампаног у овом листу, поводом стогодишњице наше богословије. Изразивши писцу своје допадање, одобравање и признање, настави Његова Светост, одушевљеним топлим гласом: „Треба своје велике људе поштовати и то поштовање на потомство преносити, треба подићи споменик и несумрлом Стратимировићу и другим нашим просветним добротворима. И ако сте сложни, ако народ хоће то да чини, ја ћу на ту цељ приложити хиљаду форината“. Знамените ове речи изазвале су најодушевљеније клицање свију професора: „живила Његова Светост“!

Ето тако је у Карловцима прослављен знаменити стоти 1. фебруар у животу наше богословије. Заглиште се живи и мртви и патријарх српски Георгије рече реч, која ће наше мртве у живот народни унети, да га својим дугом и својом честитости све то више оживљују.

Још за ручком саопћено је прота Вучковић Његовој Светости, да је намислио позвати сву интелигенцију карловачку на договор, не би ли Карловци могли преузети иницијативу у народу, да се својим великим мртвима одужимо, на да се око споменика свог духовног оца скупе и они, који су у карловачкој гимназији и у карловачкој богословији учили, и у карловачком благодијанију се хранили и стогодишњицу свију тих завода свечано прославе. Његова Светост изволела је ту намеру одобрити, и прота Вучковић сазвао је већ за сутра дан, на Сретење, у богословију на састанак све угледније грађане карловачке, професоре и остале чиновнике. На томе скупу особито су грађани одушевљено прихватили мисао подизања споменика. Њих нарочито спомињем, јер неки су почели били сумњати у њихов одзив, ради тешких времена, у којима је данас цела виногодна негда Фрушка Гора. Изабран је одмах нарочити одбор од грађана и чиновника, а професорске колегије богословије и гимназије изабраће саме неколико чланова у исти одбор, коме највећег успеха желимо. Успеху пак надамо се, јер Његова Светост изволела је рећи: „Ја ћу дати, господа епископи ће принети такође жртве, а наши манастири, свештенци, црквене општине, бивши ђаци гимназије и богословије, негдашњи благодијанци, па и други родољуби одазваће се сигурно позиву. И ми ћемо си образ осветлата“.

Јубиларна година, у коју је наша богословија 1. фебруара ступила, могла би ето, ако буде среће и помоћи Божје, лепим родом уродити и потомству у трајној успомени остати. Хоће, ако Бог да.

КАРЛОВАЧКО „БЛАГОДЈЕЈАНИЈЕ“.

Навршило се стотину година од знаменитога дана, како је отворена карловачка гимназија. А у очи 1. фебруара о. г. објављено је у „Српскоме Сиону“ српскоме свету, да са тим даном улази и карловачко богословско училиште у стотинту годину свога живота. Одушевљеним и нежним речима позван је српски православни народ карловачке митрополије и патријаршије српске, да се крене, па да достојним начином прослави успомене на знамените те догађаје, када нам је прва гимназија навршила стотину година, а прва богословија толико довршује, да некаже достојно признање великоме родољубу и највећем добротвору своме несмрлом митрополиту Стефану Стратимировићу — Кулпинском.

Заслуге митрополита Стратимировића за српски народ и цркву овопределну не даду се оценити. Људска реч је слаба, а памет немоћна, да смисли и изрече реч, која би потпуно исказивала оно, чиме би се могло исцрпно обележити деловање и заслуге тог великог нашег архијерарха. Та он нам је, у променљиви, али опет таким приликама нашег црквено-народног живота, био нови свети Сава. —

Нека други, достојнији и вреснији покушају панизати и оценити сва дела тог великог човека, а ја бих се, с дозволом г. уредника овога листа, хтео позабавити само са једним његовим делом, које се, као што г. прота Вучковић лепо рече, зачело у племенитом срцу митрополита Стефана Стратимировића, — а од уста се његових откинуло — са Стратимировићевим „благодјејанијем“, са несцрпљеним добром оњдашњег и садашњег доба.

Мало је рећи, да хиљаду срдаца у нашем народу необичније закуца, кад чује реч: карловачко благодјејаније! Неколико хиљада српских синова постало је знатним и виђенијим људима само за то, што је митрополит Стратимировић имао племенито срце, које га је пукало да добро чини. У сваком српском крају од доње Дунава па до Велебита има сиротиње добре и пазање. Али та сиротиња нема довољно руха ни крува, да дође у школе, које јој је Стратимировић у Карловцима отворио. Њезини богати душевни дарови морали би вечито закопани остати, борећи се зар само за насушни хлеб. Али Стратимировић даде тој сиротиња и руха и крува и дарови те сиротиње пробудише се у школи, науком усавршени заблисташе српском свету, а и страног се не постидише. Чак и иза граница наше митрополије, осетио је многи сиромашак плодове добротворности српског великог и умног митрополита Стратимировића. Помоћу његова благодјејанија могао је течајем времена и брат Црногорац, Србијанац и Словенац у карловачкој гимназији будућности својој темељ положити, јер била је прострта Стратимировићева трпеза за сиротињу српску.

Постанак благодјејанија карловачког тесно је везан са отварањем гимназије и богословије у Карловцима. Акта службена истина казују, да је митрополит Стефан Стратимировић 1797. године положио основ фонду благодјејанском, којега су се интереси имали трошити на то, да се сиромашним и добрим ђацима даје бесплатна храна. Али има доказа, да је још и пре 1797. године, митрополит Стефан Стратимировић водио бригу о добрим и сиромашним ђацима, дајући им јело бесплатно или плаћајући за њих. Из тога се развило „благодјејаније“. Нарочито пак кад је богословија отворена, био је митрополит Стратимировић „благодјеј“ многих богослова. На да у будуће не пресахну извори његових благодјејања, основао је он фонд благодјејански или алумнеумски. И ја баш нарочито говорим о овом благодјејанију поводом стогодишњице наше богословије, јер знам да је до двадесет богослова ушло у благодјејаније, чим је богословија отворена. Код толико њих богослова стоји прибележено: да „Обыталище и препитаніе имать изъ благодѣянія Его Преосвященства Господина Архіепископа и Митрополита“ или пак — „Обытаетъ кодъ Н. Н. Препитаніе же имать изъ благодѣянія Его Преосвященства госп. Я. и Митрополита при трапезѣ сироппталмыхъ“ — а и овако: „Обыталище и препитаніе имать изъ благодѣянія Его Преосвященства къ благоустроеннымъ сожителствѣ“.

У фонд благодјејански улагао је Стратимировић мање и веће своте, од ког се капитала смео само интерес трошити на намењену цељ. За митрополитом су пошли и други, па су у тај фонд прилагали и некоји епископи, па и богати и дарежљиви Срби из Бачке, Баранье и Срема. При концу децембра 1801. године било је у том фонду 10.347 фор. ср. —

Др. Милош Рајић, бивши народни секретар, у својој књизи: „Српски народни фондови“, коју је написао 1864. године, на страни 60. између осталих споменуће и име Гедеона Петровића, епископа бачког, који је у тај фонд приложио године 1832. 2.000 фор. ср.

Стратимировић је пак непрестано улагао у тај фонд у намери, да би се временом из њега са већим интересом више ученика издржавати могло. Рајић у својој књизи на страни 60. вели: да се тек у рачунима од године 1843/4 нашло, да је интерес утрошен на издржавање ученика. У књизи: „Сербскій народній конгресъ“ лета 1837. међу осталим заведењима спомиње се на страни 71. и „благодијаније“ те се вели, да је у том фонду благодијанском било те године 58.988 фор. 27½ нов. Године 1864. било је 62.218 фор. 24⁹/₁₀ н.; а у години 1893 износи тај фонд 80.000 фор., на које се прима 4.606 фор. 87 нов. интереса, те по одбитку на разне трошкове преостаје на издржавање благодијанија 3.500 фр. —

За време блаженоупокојеног патријарха Рајачића проширено је Стратимировићево благодијаније; број благодијанских питомаца постао је већи. Било их је који су били прави благодијанци, а било их који су за благодијанску храну плаћали месечно одређену своту; неки су пак помагали при приправљању хране, те су и они за ту услугу уживали тако звано „друго благодијаније“.

Данас се тај фонд излази под управом Његове Светости патријарха Георгија, који сву пажњу обраћа на то, да се ученицима даје добра, здрава и честита храна. На чистоћу се такођер пази, како у самој трапезарији тако и у кући. Још прве године патријаршества Његове Светости данашњег патријарха наређено је, да се оно старо посуђе од плеха замени новим порцеланским посуђем, што је и учињено, и у опште најављена је жеља од Његове Светости, да се пази на ред и чистоћу у „благодијанију“.

Са похвалом се мора признати и споменути, да и наши манастири у Фрушкој Гори и њихови настојатељи обраћају пажњу на овај завод, прилажући сваке године мале, али за благодијаније знатне прилоге. Из Дала пак добива се знатна помоћ у вариву и т. д.

У благодијанију су данас махом одабрани даровити ученици, који у науци врло добар успех показују. Добрим успехом и похвалним владањем, отворена су врата благодијанска сваком даровитом сиромашном ученику, те за то се и падтичу бољи од бољега.

У години 1893/4 броји благодијаније 50 својих питомаца и то:

из Архидијецезе	22
из Бачке дијецезе	5
из Темишварске дијецезе	6
из Вршачке дијецезе	2
из Горњо-Карловачке дијецезе	13
из Будимске дијецезе	1
из Пакрачке дијецезе	1.

Осим тога отворен је и конвикт са месечном уплатом од 8 фор. —

Тако данас стоји та велика и неоцењива задужбина митрополита Стефана Стратимировића. Народ српски треба да зна како је почило и какво је данас то наше велико добро, то карловачко „благодијаније“, а негдашњи благодијанци, којих је данас широм целог нашег народа, захвално ће се сетити имена свог великог добротвора, цео народ ће са најчистијим пијететом прегнути да учини дужност своју спрам имена великог Србина и великог митрополита Стефана Стратимировића!..

Јеромонах

Сергије Попић,

надзорник благодијанија.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о јануарским седницама епарх. управе Бачке.) I. Епарх. административни одбор бачки држао је своју редовну седницу 26. јануара о. г. под председништвом Њег. Светости г. патријарха српског Георгија. У седници овој расправљено је и решено преко 90 разних предмета, од којих као важније спомињемо: 1. Потврђена је нова организација црк. општинске пропоше, коју је правилно спровео прота новосадски г. Милан Ћирић — а одбијени су приговори, који су против исте организације у-

ложени. 2. На замолницу проте жабаљског г. М. П. епарх. управа ће посредовати код жупаније бачке, да полит. општине жабаљског протопресвитерета дају г. проти огреч, или накнаду за њ', по нормалу, који је пре постојао 3. Епарх. бележник извештава, да је фрапко-угарско осигуравајуће друштво послало у корист епарх. фонда 542 ф. 28 н. у име рабата пекуљених премија за осигуране цркве и црк. општ. зграде у бачкој епархији, — даље је прота жабаљски г. М. П. послао у епарх. фонд 446 ф. 17. н., коју је своту скупио од подручних црк. општина и свештеника. Новац овај уложен је у штедионицу у корист епарх. фонда, којега укупно досадашње примање прелази преко 5000 фор., те ће се ових дана за фондовске вредности купити вертхајмова благајна. 4. Примљени су од епарх. бележника извештаји о повишим исплатама саборских трошкова и верозак. приноса. По што се до сад саборски трошкови и верозак. прииос уплаћивао и код епарх. управе и код управе срп. нар. црквп фондова у Карловцима, те се тиме отежтавало тачно вођење евиденције, а и умножавао посао код обе управе — то ће се у будуће исте дуговине моћи исплаћивати само код управе срп. нар. фондова у Карловцима, али ће дотичне општине дужне бити, да о свакој таквој уплати неодложно известе и епарх. управу, која ће дуговине у евиденцији држати и екзекутивним путем истеривати. 5. Одобрени су уговори црк. општине молске и кулске у погледу кућељних кућа. 6. Наређен је извиђај у погледу састава и радње црк. скупштине у Товаришеву. — 7. Одобрен је набор председника црк. општине у Р. Милетићу. 8. Наређен је извиђај у црк. општини аљанској због немира у општини и неправилности при обнови црк. општинске управе. 9. Потврђен је Стеван Јевтић за председника црк. општине новосадске. 10. Представка игумана и братства ман. Ковиља у погледу рационалнијег и корисвијег руковања манастирске шуме — спровешће се с препоруком саборском одбору. 11. Многа предрачуни издани су епарх. ревизору на преглед и извештај — а на основу његових извештаја и предлога одобрени су некоји прорачуни и рачуни, и решени су некоји рачунски спорови.

II. Епарх. Конзисторија бачка, држала је своју редовну седницу 27. јануара о. г. под председништвом Његове Светости г. Патријарха Георгија. У овој седници решено је свега 72 предмета, од којих бележимо: 1. Јереју Петру Петровићу, умировљеном пароху у Мартоношу, у смислу отписа Саб. Одбора, одређује се ужи-вање мировине од 400 фор. годишње, почињући од 1. октобра 1892. 2. Преч. Митрополитски Цркн. Савет шаље својих десет пресуда, донесених у бракоразводним парницама, које су прошле године код бачке конзисторије првостепеним пресудама довршене. Све првостепене конс. пресуде осим једне потврђене су и од апелаторије, једна, која је гласила да се брак одржи, преиначена је, да се брак разведе, а за три разведена брачна пара опроштена је епитимија, коју је конзисторија првостепеном пресудом изрекла. 3. Узет је на знање извештај, да је Василије Јојкић капелан жабаљски положио стечајни испит с врло добрим успехом. 4. Некоји свромашнији свештеници и свештеничке удовице препоручују се вис. министарству ради подарева држ. припомоћи. 5. Одбијена је молба црк. општине мартоношке, да тамошња парохија из II. у III. плаћевни разред спусти. — 6. Одобрена је у начелу представка црк. општине новосадске у погледу унутрашње оправке и украшења саборне цркве. 7. По што се породила немила распра између т. з. „црквеног“ и „грађанског“ певачког друштва у Сомбору у погледу појања у цркви — решено је, да до даљег расположења може појати у цркви само црквено певачко друштво, а за грађанско певачко друштво доноше се одлука, кад најпре прикаже конзисторији своја правила. 8. Сентомашком певачком друштву дозвољава се, да може у цркви појати, али се има у појању добро извештити. 9. Спор између пароха Ј. Ј. у С. и капелана му Т. Д. у погледу поделе плате, решен је с уништвом на дотични §. нашв. кр. рескрипта. 10. Решено је неколико спорова у погледу издавања црк. столова. 11. Окр. протопресвитери (осим сомборског) пожурују се, да поднесу статистичне податке за 1892. год. Остали се предмети односе на бракорази. парнице.

— (Из епархије бачке.) По расположењу Његове Светости г. Патријарха Српског Георгија, пошто су седнице епарх. управе крајем јануара одржане, за фебруар о. г. заказане седнице епарх. управе неће се држати, него ће се у своје време држати (16. и 17. марта) мартовске седнице, у које долазе чланови, који су за те мартовске седнице позвани. Ово не важи и за епарх. школски одбор, који ће своју седницу држати 18. фебруара о. г.

С. Ш. Н.

ЧИТУЉА.

— (†) **Андрија Петровић** протојереј) парох арадски, бивши администратор протопресвитерата арадског, члан епарх. конзисторије темишварске, преминуо је у Араду 19. јануара о. г., а сутра дан је сахрањен уз велико саучешће свег нашег и иноверног света у Араду.

Покојник је био ваљан и образован свештеник. Свршио је осим гимназије још и две године права у Пожуну и богословију у Карловцима. Цео свој век провео је у Араду, као у своме родноме месту, где је био најпре капелан своме оцу и деловођа цркв. општини тамошњој. Врлинам појасом одликован је од епископа Наке а био је од рескриптуалнога доба и члан епар. конзисторије. 1888. год. поверена му је била администрација арадског протопресвитерата — но после годину и пô, због старости и слабости, разрешен је од те дужности.

Покојник је био ванредно тихе и благе — праве голубије нарави. Био је то поштен, частан и ваљан старац, којега је свако волео и поштовао. Знањем се својим није истицао, ал' је био то класично изображен човек.

Отац му је био прота арадски, а уз то имућан човек, па га је лепо и брижљиво изобразио. На изображење покојниково моћно је утицао и несумњи добротвор Сава Текелија, који га је јако волео, па га и наместио у Араду. О Текелији је покојник много интересногa знао приповедати — јер га је не само познавао, већ је с њиме и у живом саобраћају стојао.

Био је веран и вредан свештеник. Црквене своје дужности отправљао је тачно, уредно и савесно, носио се чисто и чиновно. У старости био је доста сломљен с тога, што је претрпео грдне несреће у породици својој. Све троје деце је за живота свога сахранио — а сву децу је изгубио већ кад их је одхрањо и на ноге подигао. Син му је умрло као свештеник при казненом заводу у Леополдштадту, једна удата кћи му у цвету младости умрла, а друга још девојком намењу померила и умрла.

Пок. поп-Андрији остало је дакле у старим данима само уздање на Бога и топла молитва — да га Бог у миру прими. И Бог га је примио у дубокој старости. — *Вечна му памет!*

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

14, 1—3

На упражњено место пароха у Стејановци са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о.г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 21. јануара (2. февр.) 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија карловачка.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

13, 2—2

На основу скупштинског закључка српске црквене општине јарачке од 1. јануара 1893. а у следствије одобрења сл. арх адм. одбора у Срем. Карловци од 10. (22.) августа 1892. расписује се дражба на мањак ради оправљања и покривања црквеног торња бакаром.

По изготовљеном предрачуну износи:

1. дуњерски посао	. . . . .	500 фор.
2. казанџијски посао	. . . .	1.990 „
3. громобран	. . . . .	120 „
4. злаћење жежењем златом	. . .	410 „
	укупно	3.020 фор.

Услова су:

1. Лицитација биће писменим путем обављена;

2. Сваки лицитант дужан је до 8. (20.) фебруара т. г. писмен оферт на јарачку црквену општину поднети;

3. Сваки лицитант дужан је од горе истављене своте 10% пре дражбе у име пишманлука председнику у руке положити;

4. Општина задржава себи право поверења према подузимачу;

5. После три године од дана предаје цркве, прима подузимач јамчевину, којом јамчи за солидну израду;

6. Ближа условија могу се видети код општинског поверење г. Стеве Јаношевића, учитеља, као и на сам дан дражбе, која ће се одржати у недељу 21 фебруара (5. марта) т. г. у просторијама српских школа, у 3 сата после подне.

У Јарку 21. јануара 1893.

Стеван Јаношевић, перовођа. **Ђорђе Ј. Ристивојевић,** председник.

ЈАВНА ДРАЖБА.

12, 2—2

Потписана српска православна црквена општина жели своју цркву оправити.

Цео посао прорачуњен је, и то:

1. Зидарски посао	434·13
2. Дуњерски „	285·64
3. Лимарски „	590·—
4. Столарски, браварски, стакларски и зичиларски	203·24
5. Претресање крова, пред и 3 шлиса у цркву да се узидају . .	185·60
6. Сликарски посао	300·—
Укупна свота	1998·61

Сваки који би дражби приступити желио, има 10% од исказане цене у име вадијума положити.

Дражба ће се обавити дне 30. марта (11. априла) 1893. у 3 сата после подне.

Ближи услови могу се увек код председништва (перовође) видити.

У Прхову (Срем) 2. фебруара 1893.

Милан Поповић, председник. **Марић,** перовођа.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

— пошто је српски православни народно-црквени сабор „закон о источно-православним школама и заводима“ донео, у коме су садржана и наређења у погледу забавишта, и исти ће се на превишњу санкцију поднети, — и донде, док горњи саборски предлог законску снагу не получи, при решавању предмета, тичућих се српских вероисповедних забавишта и забавиља, а поглавито службених односаја између црквене општине и њених органа с једне и забавиље с друге стране, као и дисциплинарних односаја забавиља и управе забавишта, према одредбама уредбе о српским народним школама потврђене превишњим решењима од 6. априла и 2. јула 1872. и наредбама дисциплинарних правила изданих наредбом овог Школског Савета од 26. августа 1876. бр. $\frac{124}{189}$. равнати и по аналогији дотичних, у тим уредбама садржаних одређења поступати имају.

Из седнице српског православног народно-црквеног Школског Савета, држане у Карловцима 17. (29.) и сљед. дана децембра 1892.

Георгије,
ПАТРИЈАРХ.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРОПОВЕД I. НЕДЕЉЕ УСКРШЊЕГ ПОСТА.

Благочастиви хришћани!

„Господ је пастир мој, ништа ми не ће недостајати“.
(Псалам 23. 1.)

Реците ми: шта вас доведе овамо у овај свети храм, Пастиру доброме, који је положио душу за овце своје?

Уверен сам, да вас приведоше Њему, три кћери хришћанске мудрости: вера у Његову свемогућност, која је у стању бодне излечити, слепима вид дати, узете у живот повратити и мртве васкрснути; привела вас је Њему надежда на Његово милосрђе, које не жели смрти грешника, већ хоће да се обрати и жив буде; напослетку довела вас је љубав — пробуђена вером и поткрепљена надеждом.

Ја шта и могаше друго довести вас овамо осим љубави — превелике љубави према Творцу, да му као послушна деца — своме Оцу — исповедите све оно што вас тишти и мучи?

И тако дођосте у овај свети храм са вером, надеждом и љубављу. И где! Примисте дар небески, укреписте се лебом живота вечног, написте се крви Христове, вкѣсите и видите ꙗко благъ Господь. Па зато будите и од сада непоколебиви у вери, пуни надеждом, и ватрени у љубави, те молите доброга Пастира, да вас прикључи стаду својих оваца, молите, али и сами настојавајте свима силама да достојни будете Њега, па заиста *неће вам ништа недостајати.*

Молите доброга Пастира да вас Он води кроз све буре и невоље овога кратког земаљског живота, следујте за добрим Пастиром, ма куда вас Он повео. Могуће је, да ће Он — вашу веру кушати довађајући вас у разна искушења. У животу више пута наћи ћете на злобу, завист и неправду, но не очајавајте с тога, већ љубите подједнако и пријатеље и непријатеље, као што Пастир добри све подједнако љуби; шта више, ако би по несрећи срце вам охладнило усљед неправедљивости људске — чините и тада добро, ма и хладном руком: молите се Пастиру добром, да вас не остави. Јер, Он може усред највеће студени срце ваше раскравити — у живот га привести, вама ће тешко и мучно бити, ал ви позовите

Пастира доброга говорећи: *„Не бојим се зла, јер ти си са мном“*. (Псалам 23. 4.)

Немојте да сумња овлада срцима вашим, јер она и најјачега у вери поколеба, а слабога убија духовно, потамнивши душу његову сумњама у истине Божјег откривења. Будите непоколебиви у таким душевним борбама, усрдно молећи се Пастиру доброме, да сачува у душама вашим благодатну светлост и да вас настави на стазу правде имена Његова ради. (Псалам 23. 3.)

Не дајте да духовне страсти овладају вама, јер оне су горе него љуте звери; али ако би који од вас по несрећи пали у какву духовну страст: у доброга Пастира увек је готов јелеј и вино за ваше ране — не очајавајте у ојађеном срцу вашем, већ се тешите, говорећи: *„штап твој и палица твоја теше ме“*. (Псалам 23. 4.)

Те тако, благочастиви хришћани, ма како велика искушења сумње и страсти напазиле на вас, све савлађивајте вером, надеждом и љубављу — имајући на уму: *„Господ је пастир мој — ништа ми неће недостајати“*.

Знајте, да Пастир добри сваку овцу било брзо, било полако — води кроз разна искушења за њу спасоносна, те је доводи на зелену пашу, на тиху воду. (Псалам 23, 2.)

У овим свечаним трепутцима — када још нисте одступили од Божје трапезе, срце ваше знам и уверен сам да предосећа праведницима обећану вечну награду. Сигуран сам, да се ви у мислима по небесним висинама находите — на баш с тога верујућим срцем погледајте на трапезу — узнесите се умом и охрабрите се речима псалмопевца:

„Поставио си преда мном трпезу на виђику непријатељима мојим; намазао си уљем главу моју, и чаша је моја препуна. Да! доброта и милост твоја пратиће ме у све дане живота мојега и ја ћу настављати у дому Господњем за дуго“. (Псалам 23. 5—6.)

Амин.

СВЕШТЕНИЧКО УДРУЖЕЊЕ.

Прут је у свину јак.

III.

Да промотримо „разлоге“ већине свештенства у протопресвитерату земунском. Ова већина противна је општем свештеничком удруженју:

1.) што се у удружења обично групишу појединци на таковим сталежи, који немају онако строго прописаних и одређених дужности и правила и не стоје под онако строгим надзором и дисциплином, као што је случај у свештеничком и војничком сталежу.

Узмимо, да је све тако — а искуство не вели да јесте — питамо: зар то, што се у удружења „обично“ групишу елементи из кругова друштвених мимо војног и свештеничког, зар то „обично“ може и сме имати тог значаја, да се из ова два круга не могу и не смеју склонити опште корисна удружења. Каквом логиком то „обично“ може добити значаја трубе јерихонске, пред чијим звуком треба да ишчезне мисао и значај, доказана потреба и несумњива корист удружења, нагло удруживања само, као што се губи дим пред лицем огња? И зар то што свештенство има строго одређене дужности и правила, зар то може бити разлог против удружења, које ће и тим дужностима и правилима баш помоћу строгог народа и дисциплине на све стране дати стварнијег и одлучнијег израза, него што могу учинити појединци, макар и под митром, ако тај надзор и та дисциплина и у животу постоје, а нису тек само мртво слово на папиру. Или дотични презају од стварна надзора и дисциплине на делу? Зло ако је тако, а мал да није. Велимо овде одмах, да би то био врло лош знак по природу положаја, што га дотично свештенство према јерархији заузима. Ту је двоје могуће. Ако презају од удружења, што страхују од утицаја јерархије путем над-

*

зора и дисциплине, онда су пре свега требали доказати, да је та назови бојазан оправдана. Зар ће се извући испод тог и таког утицаја, претпостављајући да он одиста постоји, ако осујете удружење, кад ето казују да већ сада стоје под строгим надзором и дисциплином? Иначе би зебња од удружења значила зебњу од надзора и дисциплине, а то би могло бити доказ, да тих мотора нема у животу, те би њихово истицање било тада само финта, којом се то стање хоће да маскира и даље одржи. Са гледишта успешна рада пак мора се свако веселити стварном надзору и савесној дисциплини, јер ће ти фактори силно потенцирати у удружењу сабрате радне снаге. Ни правила, ни дужности, ни надзор ни дисциплина не могу бити разлог против општег удружења, јер ако ти фактори ту сметају: како ће моћи корисно утицати у протопресвитератским удруженьима, која ти свештеници хоће да остваре? Или ту може рада и успеха и без њих бити? На ако утицај њихов овде буде негативне природе: зар ће ту лакше бити узбити неповољне последице отуд? Та баш протопресвитератски зборови иду у сусрет ономе: divide et impera! Ко у тим срединама не преза од надзора и дисциплине, још мање има за то разлога у општем удруженьу. И овај „разлог“ не говори против општег удруживања, него баш за њега.

Други разлог одбијања општег удружења по већини свештенства протопресвитерата земунског је у томе:

2.) што кад би свештеничком сталежу опште удружење неопходно нужно било, ово би се образовало осим Србије и у осталим партикуларним државама.

Ако је и ово разлог и то такав, пред којим мисао општег удружења пада, онда ми не знамо шта је апсурдум. Или није апсурдум, кад се опште корисна ствар одбија за то, што још није остварена у другим срединама, где је или мање нужна или где значај њен, по примитивности културној на том терену, нису разумели ни уважили. Зар већина збора фенечког не зна и не уважава, да су односне остале средине од реда државе православне, да у њима свуда доминира православна вера, коју и поснони круна исповедају? Или ће нам хтети споменути Бугарску и Турску, које су свестрано у посве ненормалним приликама, где се и у црквеним питањима не зна ни ко није ни ко плаћа, и где је и општи културни живот на тачци смрзавања и испод ње. И зар и сама Русија и друге православне државе могу и морају бити за нас углед у том питању? Зар су тамошње и наше прилике и на терену црквеном, а тек иначе, истоветне? Та баш с обзиром на прилике у средини, у којој ми битишемо, потребно је опште удружење пре и више него игде. Кад је оно потребно и корисно у српској и православној Србији, зар овде не? Дабогме, ми треба ваљада да чекамо, док и потоња средина корисне установе оствари и помоћу њиховом нама испредњачи, или нас оштети, па да тек онда прогледамо и осакаћени за њима шантамо до века. Или треба зар да оставимо, да се у нас све запарложи, да опадне и пропадне, где онда наравно не би нико морао нити око шта да се потруди. То би било још комотније, него сву бригу и одговорност јерархија на грбачу натоварити, па онда чекати наредбе, па ако ове не дођу или не буду одговарале, онда скрстити руке и слегати раменима. У томе смо конзервативни, ма да се радо размећемо фразом: „треба хтети, треба смети, пак да видиш куд се лети“. Тако смо досле практиковали. Куд смо тиме доспели, видимо и осећамо. Да такви нисмо: зар бисмо били Срби, зар бисмо били овакви какви смо свуда, па и у цркви?

Трећи „разлог“ са којег већина збора фенечког одбија опште удружење јесте у томе:

3.) што је „врховни законодавац и надзорник у нашем црквено-просветном животу, св. синод и српско-народно-црквени сабор“, који или посредно или непосредно „издају законе, прописе и наредбе, по којима се свештенство и црквене власти у свима областима својега деловања имају равнати“.

„Разлог“ је овај по суштини једнак ономе, што збор бечејски рече о прописима и наредбама, за то не ћемо да опетујемо што рекосмо тамо. Овде хоћемо само још да додамо, да то што су св. синод и нар. црк. сабор, наша црквена и

автономна легислатива, да то не може сметати, него да је баш за то нужно, да те факторе у раду им за добро цркве и народа суставно помажемо, јер четир ока више виде него два, четир руке више могу него две и у цркви. А те очи и руке моћи ће и најбоље и најбрже порадити баш из општег удружења, и под строгим надзором и дисциплином свести и савести, а не окрутног и убитачног „бефела“. Црква и милитаризам, свештенство и војништво, није ни близу једно и исто. Тешко и цркви и нама, ако се свештенство наше у раду својем ограничи свагда само на наредбе од горе, ако само онда прионе на посао, кад осети наредбу у ребрима, ако му наредбе буду врело одушевљеном и самопрегорном раду, у корист цркве, народа и себе. Врло је „фатално“ све од горе очекивати, као што је до јако скоро искључиво било, јер у таким приликама овлада у брзо тромост, учмалост и застој, а то је већ назадак, који ће црква и свештенство први и најсилније осетити. Ко то не ће, не може и не сме хтети ни узроке, који тиме морају уродити, а мора прихватити средство, које ће дојакошње лоше последице тих узрока залечити и за будућност спречити.

Дали „разлог“ отпора већина свештенства протопресвитерата земунског базира на томе:

4.) што су „са ступањем садашњег св. патријарха Георгија на архиску управу наше цркве наступили повољнији услови за уређење нашег црквено-просветног и свештеничког стања у опште“ — од којих се услова очекује да ће „уродити најбољим плодом“ — „те ће услед сперичне и мероданше иницијативе св. митрополита и архијерејског синода и њихова споразума са црк. нар. сабором у свима главнијим питањима наше цркве и свештенства, постати иницијатива општег свештеничког удружења излишна.“

И ми смо били уверења, да ће ступањем садашњег св. патријарха Георгија на чело цркве у нашем нар. црквп. автономном животу доћи до прекрета на боље, па смо том уверењу свом о саборским изборима и после на изборном сабору речју и делом несумњива израза дали, али баш за то смо не мање убеђени и о томе, да је баш опште свештеничко удружење и звано и одабрано, да својом потенцираном снагом те повољне услове за уређење нашег нар. црквп. авт. живота стабилише и по том развије у правцу, да сигурно и што пре уроде „најбољим плодом“ по цркву и народ. Ко дакле верује у повољне услове, не може сумњати о користи општег удружења. Вођени својим уверењем не одобравамо закључак о излишности иницијативе и из крила општег удружења, чиме би се хтела доказати и излишност саме установе. То, што јерархији иде првенство и у иницијативи, то никако не значи да мимо њу нико други на то нема права. Иначе би свештенство било тек нека врста автомата нашег нар. црквп. живота. Ми нисмо тих назора, него напротив држимо, да може и да треба и у главнијим питањима иницијатива и од доле да потиче. Иницијатива још није дело, до којег се обично муком и жртвом досиева. За то од иницијативе из круга свештенства нико нема разлога да зебе, бар не у интересу цркве и народа. А после не заборавимо, да могу опет доћи црни дани, тешке прилике, да горе завлада дух застоја, па и негације, где би опште удружење могло знатно користити. Но узмимо да је иницијатива искључиво право горњих сфера: зар је онда опште удружење излишно, или чак штетно? Та није иницијатива најглавније, још мање је она све. Није главно потаћи, већ остварити; није главно замислити и рећи, већ мисао и реч оживети, што само радом може да се изведе, а за успех таквог рада најбољу гаранцију даје баш удружење посредством у њему концентрисане моралне, духовне и материјалне снаге. „Повољни услови“ и „иницијатива од горе“ не говоре ни мало за излишност општег удружења, још мање за његову штету, него војују баш напротив за корист а отуд и потребу те установе.

Напокон противна је већина збора фенечког општем свештеничком удружењу и за то

5.) што би „и само скупљање свештенства на једно место“ — т. ј. државне главних скупштина — „ради општег саветовања са великим тешкоћама скопчано било“, јер те скупштине „неће моћи од свештенства на свију крајева наше митрополије онако многобројно посећене бити како то потреба и важност саме ствари изискује“ и како је нужно „за доношење што онећежнијих и крупнијих од-

„ума“, него би се „често догађало, да би се у скупштину сабрало свештенство из оне дијецезе и најближе околине, где се скупштина држи, те би се и нехотице често могли донијети такви закључци и предлози, који годе потребама онога краја, а приликама и потребама осталих дијецеза не одговарају“, па јер они иду потому и друге „теже-кође“ жеље избећи а користи обезбедити, ће то одбацују опште свештеничко удруженье и траже удруженья по протопресвитератима, где ће се „претресати сва питања, која се на потребе црке, свештенства и његово дужности односе“, и „предлози и закључци тих сборова имају се подносити св. синоду или срп. нар. црк. сабору ради одобренья односно дефинитивног узаконенья“.

Примећујемо: зар то што би евентуално могло бити тешкоће око састанка главне скупштине општег удруженья, зар то може и сме бити разлог против саме установе и начела удруживања? Је ли доказано да ће наглашене тешкоће одиста и у таквој мери постојати, да су у опште тешкоће, да им се не може лека наћи, да се не могу спречити и обићи? Да ли је све баш тако како резолуција каже? Није. Зар нису већ до данас успостављене везе на све стране, то водом, то железницом, то добрим друмовима, те је подвоз данас куд и камо бржи и јефтинији него пре? Зар удруженье само, па тек потпором св. патријарха и јерархије, мимо тога неће моћи за се у државне власти израдити путне олакшице, кад то могу друге заруге, па и појединци? Зар удруженье неће моћи то својом снагом, то потпором народном основати фонд, из којега ће у истину потребним а вредним и по удруженье и смер му потребним свештеницима помоћи да у интересу цркве и народа присуствују састанцима главне скупштине? Зар гл. скупштине по времену састанка, по саставу њиховом у личном и пределном обзиру, по организацији у опште не могу добити облик, да буде обезбеђено и њихово редовно састајање и што брже и успешније рад у њима? Може и опет може то све бити, јер нацрт није догма.

Да обзир на истакнуту али недоказану тешкоћу око састанка главних скупштина не може и не сме претегнути против општег удруженья, то доказују баш сами ти противници ове установе, кад говорећи о гл. скупштини као сметњи и разлогу против општег свештеничког удруженья кажу, да је „за што свестраније саветовање и познавање свештеничких и црквених потреба, и за донашање што опсежнијих и крупнијих одлука нужно, да се што више свештеника из свију крајева наше митрополије скупи“. Зар може бити и зар треба јаснијег доказа за корист и потребу општег удруженья од овог зар нехотичног признања? Зар већина збора фенечког не види како овом исповеди побија и ону своју догму о тобожњој свемоћи прописа и наредаба од горе и о начину њихова издавања?

Али ни оно што резолуција већине свештенства протопресвитерата земунског збори о „паросима-самцима“, па ни то да би се у гл. скупштину збирало само свештенство најближе околине сборишта, те да би закључци и одлуке биле једностране — то све не може се употребити против општег удруженья, шта више, потоњи „разлог“ говори баш за то удруженье, којим се наглашеној једностраности најлакше може доскочити. „Разлог“ о самцима-паросима не стоји, јер опште удруженье не поставља као догму, да сваки свештеник лично мора бити присутан и на свакој гл. скупштини удруженья. То није главно, него да сваки буде члан удруженья и — ово је главно — да сваки крај буде по најбољим својим снагама заступљен у гл. скупштини као форуму, где ће се о свему и за све решавати. Ту треба ода свуд да се окупе најбољи представници појединих крајева, представници који ће и моћи и хтети и, што је најзлавније, умети разложно заступати основане потребе својих средина те њих у склад доводити са интересима целине. Није нигде и никада у броју заступника тежиште неке задруге, а још мање гаранција за успех њена рада, него је главно њихово знање и умење, спрема, искуство и поврх свега њихов етичан карактер.

Није нам смер да разлажемо о најцелисходнијем облику општег свештеничког удруженья. То треба да буде задаћа првог општег збора. Ипак морамо толико да нагласимо, да ми опште удруженье не можемо себи да замислимо без органа за кретање и рад, а то су протопресвитерски и епархијски сборови, који ће сваки имати своју управу, у којима ће се претресати и ре-

шавати предмети и предлози локалне природе, дочим би ствари већег, општег значаја ишле пред главну скупштину удружења, односно пред главну управу, у којима би седели све по избор најбољи свештеници, које би поједини епархијски зборови као своје заступнике — сразмерно броју становника и свештенства — онамо слали. Тако би гл. скупштина удружења била управо далегација најбољих снага свештеничких, из чије средине би се бирала главна управа, у којој би такођер сви крајеви били заступљени. Тако би се очували сви оправдани интереси, световање било би свестрано, брзо и тачно, а одлуке добре и праведне за све. Решења би или постајала правомоћна или би ишла заједно с евентуалним одељеним мњењем мањине пред св. синод односно нар. црквв. сабор, који би над њима свак у својем делокругу или заједнички вршили контролу и корективу у смислу начела: сваком своје, и даље: свима за све.

Кад се већина збора фенечког боји једностраности у раду гл. скупштине општег свештеничког удружења, како ће протопресвитератски зборови, који се састају из територијално јако ограниченог свештенства, које уз то опште прилике тек површно познаје, моћи доносити опште корисне одлуке и предлоге? Неће ли баш ту сепаратизам цветати? Та ту тек може бити великих злоупотреба, јер баш у таквим приликама могу 1—2 особе чинити шта хоће, како је до сеље бивало!

А какав би апарат требао да постоји уз свети синод да све из појединих протопресвитерата придошле жалбе, одлуке, исправке, предлоге и т. д. на време промотри, подели и онда о њима суди и пресуди, ако преко тога не буде морао затражити нова разјашњења, јер тек неће ни синод ни моћи ни хтети по предлогу једног или другог протопресвитера за све решавати, него би морао прибрану грађу са гледишта опште користи претрести, морао би вршити задаћу општег удружења. Зар би св. синод и нар. црквени сабор путем тих протопресвитератских резолуција и предлога брже, боље и са више успеха могао делати, него посредством општег удружења. И где стоји, да би се ово морало сваке године састајати? Већ поменусмо, да би се питања споредна и од локална значаја на темељу утврђених начела претресала и решавала у протопресвитератским и епархијским зборовима за односне средине, а само ствари од општег значаја и таке обвезе, пошто би се предходно у протопресвитратским зборовима претресле а у епархијским ревидовале, дошле би пред гл. скупштину општег удружења односно гл. управу његову, да се ту прилагоде приликама целе митрополије, и онда би или улазиле у живот или би ишле пред синод или нар. црквв. сабор или пред оба тела, где би се саветовало и решавало о њиховој коначној судби, а не само потврђивало и узакоњивало.

И зар то што ће опште свешт. удружење и по свештенство бити с неким жртвама скопчано, које ће у брзо и пре свију баш свештенству обилата плода донети, зар така незнатна материјална жртва да буде разлог против удружења? Та све што је на свету добро, стало је труда, муке, па и жртава. Зар није Спаситељ не за се већ једино нас ради највећу жртву принео, на крсту изданоу? А где његови последници у винограду господњем, они, који себе зову добрим пастирима, презају од само материјалних жртава, које ће тек опет прво и највише њима користити! Је л' то пример?

Или несавршенство у појединостима нацрта да буде разлог његова обарања? Никако! Баш за то су сви дужни на збор поћи и у удружење ступити, те корисној замисли дати што целисходнији облик. Само Бог је савршен и непогрешив и свемогућ. Људи су само људи, па и дела њихова тек људска, т. ј. непотпуна, несавршена, те се према времену и у њему стеченом искуству мењају и допуњују. У томе је напредак, који нас све више доводи к правом подобију божјем. Који тај пут хоће да закрче, место да га утиру, зар ти раде у корист цркве и народа?

Ни тобожње сиромаштво, ни удаљеност по месту, ни усамљеност свештеника, ни ништа друго у резолуцији збора фенечког није у стању ни уздрмати а камо ли оборити опште свештеничко удружење и начело удруживања.

Ми у низу „разлога“ већине збора фенечког као и збора бечејског не могосмо уочити ни један, којим би се могло војевати против значаја, користи и потребе општег свешт. удружења. Напротив упоређивањем „разлога“ сваког збора на по се и после оба збора скупа, долазимо до увиђења, да се неки од тих „разлога“ узајмице потиру, дочим опет други врло ружну сен бацају на њихове покретаче. Довољно је да поменемо како већина збора бечејског у општем удружењу види само средство за буђење клонуле реакције, и даље ствар „која се од горе намеће“ и према којој се за то „на опрезу бити мора“, дочим је већина збора фенечког судећи по речма њихове одлуке, пуна уздања баш у ту исту иницијативу од горе. Откуд у оних који једну исту ствар узбијају тако дијаметрално противних назора и „разлога“? Какви су то „разлози“, који се међусобно потиру, место да оборе ствар, против које се потежу? Могу л такви противположени „разлози“ у самој ствари односно у уверењу о њеној убитачности бити заснивани? Ту онда постоје други мотиви, никако они који се истичу, а тиме је ствари, против које се наваљује, дата потпуна задовољштива. А појав, да се поверење враћа подвалом, а на благослов одговара клеветом, тај је појав за „родољубиво срце“ одиста веома фаталан, јер доказује да једном делу свештенства још много, врло много недостаје, што је најглавније, што је од знања и умења куд и камо претежније, што је суштина његова бића, услов његова битисања и успешна делања: етичан карактер.

Из среза црепајског. —Ђ—ћ.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

У сабору, у којему се о цркви ради, као у нашем сабору, мора бити заступљена и представљена јерархија. О томе више сумње бити не може.

То заступство јерархије у сабору мора бити излив јерархије; мора представљати у сабору мишљење и уверење јерархије, које је опет излив учења цркве.

Ако је потребно, да се у сабору чује реч учења цркве; ако је потребно, да ни један закључак сабора не дође у сукоб са тим учењем, и са циљу, ради које је црква основана, а то заиста треба, — онда се у сабору то учење мора чути, чути онако као што јесте, онда се мора чути и сазнати, која су средства за остварење циљи цркве потребна и најцелисходнија, чути и сазнати онако, како јесте и како бива, а не како коме годи, како коме у рачун иде; онда се у сабору мора сазнати објективна и материјална истина у пресуђивању наших народно-црквених аутономних односаја.

Све што се уради противно томе, на штету је цркви, против циљи њезине, против напретка — народног.

А како ће сабор наш чути и сазнати учење цркве; како ли ће чути и сазнати, која су средства за остварење циљи њезине најеходнија, како ли ће доћи до материјалне истине у просуђивању автономних односаја?

То је главно питање за успешан рад наших сабора, а по томе и за напредак цркве и народа нашег.

Може ли се до свега тога доћи представништвом странака у сабору? Може ли то све чути и сазнати од многих световњака, којима крај „једне и исте циљи“, крај „заједничког заступања интереса цркве“ лебди пред очима, **у истини**, највиша циљ, најсветији интерес — интерес њихових странака и идеја њихових вођа?

Зар то све да чује и сазна сабор од посланика, који су бирани и изабрани у вртлогу изборне агитације, која, својим сред-

ствима не штеди ни врховне јерархијске власти у цркви?

Зар то све да чује и сазна од посланика, било свештеничких или световних, који своје уверење, свој ум, своју душу, своју савест и свој језик вежу партајским оковима и конопцима, да не говоре истину и не раде добро на сабору, него оно, што већина клуба одреди?

Зар то све да сабор чује и сазна од посланика, који пре саборисања међу бирачима траже и у одлукама бирачких зборова налазе разлоге за своја мишљења о свему томе; који изван сабора подижу буру и ветар, да се не би у сабору чула истина и разлог истине; зар од посланика, који у сабор улазе спутани императивним мандатом, и везаних руку до лаката, а одрешених језика тако, да лаж продају за истину, а своја мишљења за учење црквеног права?! . . . . . .

Не, и опет не, и никада — не!

Него? Само од оних, које не веже никакви обзир страначки, који су слободни у исказивању својих мисли и уверења, којима је једна циљ пред очима: црква, а један авторитет за суђење: учење цркве и савест; једино средство у томе суђењу: истина и опет истина; а којима је ефекат, аплауз, популарност и слава — **свјетска сѣта!**

Част свакоме световном посланику на нашем сабору, који је изузетно такве моралне квалификације, и ма кад у сабору био. Али као правило би важило, да би такве квалификације били сви свештеници, кад би од своје забраће бирани били у сабор. И све што даље живимо, све ће та квалификација бити јача, јер ће бити јача и **једна друга**.

Ето, и у томе ми видимо захтев цели црквене и остварења њезиног, да свештеничке посланике у сабору бирају само свештеници!

Јер по данашњем изборном реду свештеници посланици нису сигурни, да греду тој цељи и њезином остварењу. Нису сигурни за то, јер по томе изборноме реду данас „народ прописује свештенику како треба уредити послове цркве. Стадо подучава пастира што му ваља радити“. (Дане Станковић).

Нису сигурни за то, јер данас велики део свештеника нема „слободу убеђења у црквеним питањима“, јер се налази у „партајским веригама“.

А у томе лежи опасност за цркву и њену цељ. У тој партајској зависности, у томе неслободном убеђењу баш свештенства нашег, извор је многих зала у нашој нар. црк. автономији и животу црквенонародном.

Тој зависности, утицају туђег убеђења, струјама и бурним временима подлегла је, на несрећу нашу, и виша јерархија, епископат, кад се је почело аутономисати у нашој цркви. Подлегла, а кад бисмо испитивали узрок томе, нашли бисмо га баш у оној врлини, коју данашња, па и свака опозиција наша одриче јерархији и баш епископату, нашли бисмо га у бујном родољубљу. Љубав к народу, која је буктила у грудима и наше више јерархије, сузбила је осећај дужности к цркви.

Кад је у срцу епископа, који су „главе своје цркве“, такав пламен захватио, зар се чудити томе код свештеника?!

Али је ли то било од користи нашој цркви, нашему народу, нашој аутономији? Пустићемо дра Полита, као најкласичнијег сведока, нека говори.

Ево шта рече, баш у сабору:

„Кад смо оно пре 25 година почели градити нашу народно-црквену аутономију, у оно бујно доба прве уставности, на нас је уливисало то бујно доба прве уставности. Ми смо гледали, да наши спољни односаји црквени буду стављени на темељ што слободоумнији, што демократскији. Ми смо створили по извесним обрасцима, **који нису поникли у крилу наше цркве**, врло слободоумне и демократске установе, створили смо врло компликован и административни и репрезентативни апарат“.

„Па ипак у оном конгресу, који је створио установе, садржане у кр. рескрипту од г. 1868, сећаше читав епископат“.

„Ја себи разјашњавам, да се епископат у г. 1864—1865, кад се градила установа потоњега краљ. рескрипта, није

противно тим установама и то из разлога, што у колико би српски народ тим установама ојачао у свом народном животу, да би тиме и црква и јерархија јачега ослоница имала. Наравно, да искуство од последњих двадесет и пет година **није оправдало ту претпоставку.***) јер демократске установе особито у цркви, ако су на сувише широком базису, **хоће да се изопаче на штету цркве и народа**“.

„Да је јерархија — мислимо епископат — али и свештенство — на саборима нашим од 1864—1875 била самостална, да „тадања струја“ није њу понела собом, а бујица бујног времена јој потисла са основног устројства цркве и учења каноничког, на варљиви и несковити „што слободоумнији, што демократскији темељ“, да родољубље није запушило осећај „дужности“ јерархије, неби било тога горког 25-тогодишњег искуства, ни изопачивања „на штету цркве и народа“. неби сада тек водили рачуна о великој заједници православне источне цркве“. (Др. Полит).

Несамостална јерархија значи: опасност цркве, опасност и народа у овом случају.

Јерархија се не сме колебати, двојити, сумњати и повијати се, она мора бити стална и одлучна. Али, њена реч мора бити увек реч закона и црквеног учења, реч истине; свако њено дело за славу цркве и њене циљи. Таква реч биће онда ауторитет; такав рад — признат.

Епископат је у сабору — de forma — самосталан али његов положај и као члановa синода, који не може прејудиковати у сабору раду синода, не дозвољава му, да заплива потпуно у саборску расправу.

Тако стојимо са вишим делом јерархије у сабору. Нижи део њезин — свештеници посланици — раздељени и поцепани у странке; дакле — несамостални. И од таквог сабора се ми онда надамо — избављењу?! Ала смо — наивни!

Ако желимо, да се ослободимо давнашњег несносног положаја и нездравих односаја у нашој цркви и автономији, ми морамо свештенике посланике у сабору и изван сабора ослободити и најмање одвисности и несамосталности.

Тако ћемо моћи у сабору чути и сазнати оно што смо казали напред, да треба чути и сазнати; тако ћемо у сабору доћи до елемента, који ће модерирати партајске страсти, који ће бити осим осталог и посредник између више јерархије и народа у сабору и изван сабора.

Док тога елемента не буде код нас и у нашем сабору, ми се добру не надамо.

Док год се свештенички посланици буду бирали на програму странака, са заклетвом на резолуције зборова бирачких, дотле ми од њих на сабору не ћемо чути истине у најважнијим питањима цркве.

Последица тога ће увек бити: кајање после 25-годишњег искуства!

Да тога кајања не буде бар са изборног реда, — изменимо га. Не за то, да окрњимо права народна — бранимо **права** та увек —; не за то, да сузбијемо „тежњу световњака за тешњом активном везом са црквом“, — ми јој се морамо радовати; не за то, да увлачимо у цркву неку превласт јерархије, — та **она постоји у цркви** и постојаће, док год јој будемо „морали респектовати као светињу, јер је заиста светиња велика заједница православне источне цркве“; — него за то, јер то очајно захтева циљ, ради које је црква основана, јер то захтевају интереси „целе цркве“, дакле интереси и — народа.

„Скрајње је време, да повратимо свештенству слободу убеђења у црквеним питањима, и да га у овом сабору избавимо из партајских веригa“. „На црквеном пољу свештенство мора да је учитељ народу, а не да прима упутства од народа“. (Дане Станковић).

Свештеници посланици на сабору и свештенство изван сабора мора бити самостално, еманциповано од разних утицаја, струја и бурних времена и још бурнијих теорија напредног, слободоумног и демократског времена. Оно мора бити на станцу камену каноничког учења св. наше православне цркве, ако не желимо, да нам се понављају искуства „последњих 25 година“ и „неоправдане претпоставке“, о ко-

*) Треба добро ово запамтити. Требаће нам. И даваће постоји теорија о „вирним плећима народа“.

јима је говорио онако искрено др. Полит.

Не обманъујмо се теоријама разним. Не обманъујмо се „једном цељи“ и „заједничким заступањем интереса цркве“. Видели смо, шта је јерархија у цркви, каква јој је улога у достизавању цељи цркве. И свештеници, као део јерархичког претставништва у сабору, „позвани“ су с једне стране да пазе, да свештеници у тежњи својој за остварењем цељи цркве не би изабрали онаква средства, која би живот цркве од те цељи удаљивала а интересе цркве штетила; а с' друге стране су „позвани“, да покажу где су та средства и који су путеви да се до њих дође и каквим начином да се употребе.

По данашњем изборном реду учи свему томе ђак учитеља — стадо пастира.

А кад су 25 свештеника у сабору заступство сталежа свештеничког; кад су и они у сабору представништво јерархије; кад је то представништво у саборском устројству, а у сабору увек заступљено било за то, да се у сабору чује реч јерархије, „која је позвана да руководи у свему што се цркве тиче“, и тад 25-годишње искуство и „неоправдане претпоставке“ и јерархије и народа доказују, да јерархија не треба да се поводи за струјама и бујним временима, него да врши своју дужност, — зар онда није конзеквенција свега тога „да ваља да свештеници свештенике бирају“, као што тако заиста бива и код других вероисповести, па и у других сталежа“, — као што рече баш др. Полит. И кад др. Полит тако рече, зар је смео онда као родољуб гласати — и против измене саборског изборног реда?! —

О људи божји! . . . . .

Но дру Вучетићу не беше доста, што је злоупотребио црквено право за рачун своје теорије „о једној истој цељи“ и једном и истом изборном начину свештеничких и световних саборских посланика наших, него је тој теорији једино спасавајући изборног реда ставио у службу и сабор од г. 1870. Он рече: „тако је схватио ту ствар (т. ј. његову теорију, за коју се г. 1870 још није ни знало) и сабор од г. 1870, кад је установио изборни ред за сабор, који и данас у крепости стоји“.

Др. Вучетић, дакле, подмеће ето и сабору од г. 1870. своје схватање, и то само за то, да то његово схватање буде веродостојније, класичније и непобитније. Но ми ћемо одмах видети, како уме др. Вучетић да — мистификује.

(Настаниће се.)

Дописи.

— (Из будимске епархије*). Пошт. г. уреднице! Из ове епархије врло ретко добијате вести о цркви и народу нашем у овим крајевима — а то нам је врло неправо, те јако жалимо на оне, који би Вас могли извештавати, на неће. Јер баш овде где је опасност највећа, треба да упремо своје очи, да сазнамо, како стојимо, па да помогнемо, где треба и где моћи можемо. Прошла је већ година дана како жељно ничекујемо, да нам се у овоме листу саопште статистични податци о броју и крстању нашега народа у будимској епархији — па све узаман. Не могосмо дочекати, да нам се изнесе слика садашњега стања будимске епархије. А ако икад, требало би да сазнамо право стање будимске епархије баш сада, кад је још све једнако на дневном реду питање: о даљем опстанку исте епархије. Митрополитски мандатар, који данас стоји на челу будимској епархији, требао би да нам каже: каква је и колика је та епархија, којом он поверењем Његове Све-

*) Саопштавамо овај допис и ако му нешто оштрији тон не одобравамо. Али долази нам на неудадне руке, а уз то — не позивајући стварн — и сами ушћујемо, да је у главном све, што се у допису казује, на истини основано.

Уред.

тости управља. Требало би да нам изнесе автентичне званичне податке о целокупном броју, црквеном и просветном стању будимске епархије, па да се онда на основу тих и таквих података пресуди: да ли је вредно и умесно да се иста епархија и на даље у животу одржи, или да се пусти да угасне. А ако баш г. мандатар не доспева, да нам опише, или бар даде описати садашње стање целе будимске епархије, за што нам бар два окр. протопресвитера у будимској епархији не изнесу на јавност опше подручних им протопресвитерата? Или се зар они сами не интересују како стоји црква и народ наш у подручним им протопресвитератима?? Или је зар наступило мртвило на свима линијама и баш у свему и свачему у будимској епархији?!

Ми се не усуђујемо, да на ова питања овом приликом подробније одговоримо — само и опет наглашавамо, да нам је жао, што из ове епархије никад готово никаквих вести не добијамо. А жао нам је то тим више — јер се то тиче полумртве будимске епархије, коју треба нарочито данас добро и свестрано да познајемо, па да јој помоћи тражити и наћи можемо.

Не имајући других, важнијих вести из будимске епархије, овом приликом по својој дужности саопштавамо, да је на предлог митрополитског мандатара, високопреч. г. Герасима Петровића, једна велика четвртина свега свештенства будимске епархије у један мах одликована од Његове Светости, најлепшом свештеничком одликом — црвеним појасом. Одликовани су црвеним појасом ови свештеници: а.) У будимском протопресвитерату: 1. Корнилије Чупић, парох сентандрејски; 2. Константин Николић, парох каласки; 3. Светозар Турјак, парох стоно београдски; 4. Георгије Голуб, парох помаски, и 5. Георгије Јанковић, парох рац-алмашки. — б.) У мохачком протопресвитерату: 1. Стеван Гојковић, парох шиклушки, којему је уједно (са свим оправдано) поделен и наслов протојереја; 2. Урош Марковић, парох мајшки; 3. Александар Косић, парох бански; 4. Цветко Милић, парох дарђански; 5. Константин Гојковић, парох моноштарски и 6. Светозар Бољарић, парох веменски.

Као што видимо у маленој будимској епархији, која цела нема данас ни 40 свештеника, одарен је у један мах читав дењак црвених појасева. Нама ова множина црвених појасева не би ни најмање неповољна била, да стоји у сразмери са бројем свештенства у будимској епархији. Шта више, да нас нико не би криво разумео, ми, који мање више познајемо све горепоменуте одликоване свештенике, сво по души исповедамо, да су сви поменути свештеници заиста и заслужили одлично обележје: црвени појас. Сви одликовани свештеници заиста су први и најодличнији свештеници у будимској епархији, те су и достојни да понесу црвен појас.

Али, ако је црвени појас заиста одличје, као што треба да је, шта то значи, кад се више него четвртина целокупног свештенства у епархији у један мах одликује?! И шта значи то, ако је данашњим даном у будимској епархији готово више одликованих него неодликованих свештеника! Та поред толиких црвених појасева неће ли данас сутра баш плав појас бити знак одличја!? Шта значи то, кад н. пр. у будимском протопресвитерату од 16 свештеника (што их свега има у томе протопресвитерату) има 12 одликованих са црвеним појасем, а само 4 свештеника са плавим појасем. Таквог нездравог сразмера у одликованим свештеницима нема нигде, ни у једном протопресвитерату, широм целе митрополије карловачке! Јер и у ст. бечејском — томе „најодликованијем“ протопресвитерату — колико је нама познато — има између 21 свештеника 13 одликованих и 7 неодликованих црвеним појасем. На од куда да баш будимски протопресвитерат предњачи у броју

одликованих свештеника? Зар у свештеника будимског протопресвитерата најјаче избија у јавност одличност њиховог свештеничког рада и ревност у отправљању црквене службе!

Ми се на жалост о томе нисмо могли увертити — јер у целој будимској епархији влада тихо мртвило, као да се већ данас цела епархија у пусто гробље претворила!

Али ми ипак разумемо и знамо да растумачимо та многа одликовања у будимској епархији.

Факт је, да је стари епископ пок. А. Стојковић био врло строг и штедљив у подељивању свештеничких одличија. Неки изврсни и заслужни свештеници завета су давно заслужили црвени појас — али им га пок. Арсеније, по своме строгом принципу, не хтеде даровати. Сад је дакле наступило време, да ти заслужни свештеници дођу до свога заслуженог одликовања. Али г. мандатар, који је Његовој Светости предлагао свештенике заслужне одликовања, кад је већ ушао у предлагање, није хтео ни могао да учини на жао ни онима, који би можда још могли чекати за црвеним појасем — те је тако предложио Његовој Светости за одликовање већи број свештеника, но што их данас будимска епархија сразмерно поднети може. И тако се можда баш из најбоље намере десило нешто, што се баш није морало и није требало десити, а то је: да је будимска епархија поплављена црвеним појасевима. Ако је у томе несразмеру у црвеним појасевима према плавима каква погрешка, свакако има за њу да одговара садашњи мандатар будимске епархије, који се на тај неприродни сразмер није осврнао — а никако Његова Светост преузв. г. патријарх Георгије, који је њима ће подарно одликовање предложеним му свештеницима.

Ми од своје стране мислимо, да црвени појасеви — сами по себи неће ни мало унапредити клонулу и полумртву будимску епархију. Г. мандатар, место што је предложио Његовој Светости једанаест свештеника за одликовање црвеним појасем — можда би спасоносније дело извршио, да је након једногодишњег искуства и управљања с епархијом будимском, изнео пред Његову Светост право стање исте епархије — па да је у свези са својим извештајем потражио од Његове Светости лека, како да се помогне оним црквама, црквеним општинама и срп. прав. народу — који је на рубу крајње верске и народне пропасти. Требало је изнети пред Његову Светост факта: да се кечкеметска парохија из Сентандреје, балаша-ђарматска из Чипа, — дуна-фелдварска из Будима администрира, те предочити Његовој Светости, да је то од прилике то исто, као кад би бечкеречку парохију администрирали свештеници из Нов. Сада — или велико-кикиндску из Карловаца — па кад би се тој и таквој боли лека могло наћи, то би без сумње више вредило и помогло нашем народу у будимској епархији — но што ће му помоћи једанаест у један мах подељених црвених појасева. Што г. мандатар није с тога краја почео своја предлагања Његовој Светости — то је његова кривица. А ми се надамо, да ће бар у будуће боље бити. Толико за сад поводом црвених појасева — а о стању будимске епархије писаћемо опширније други пут!

— р.

СТАТИСТИЧНИ ПОДАЦИ

о правосл. вероисп. школама, учитељима, учитељицама и ученицима у протопресвитерату арадском.

По народности	Број вероисповедних школа			Школских дворана			Број православне за школу обавезне деце						Број школу похађале православне деце					
							од 6—12 год.			од 12—15 год.			од 6—12 год.			од 12—15 год.		
	мушких	женских	свега	својина	у закупу	свега	мушке	женске	свега	мушке	женске	свега	мушке	женске	свега	мушке	женске	свега
Српских	10	9	34	24	10	34	30	7	105 зан. 1023	2194	2009	4203	850	757	1607	1702	1297	2999
Романских	2	1	7	6	1	7	7		9 зан.	536	501	1037	247	236	483	414	209	623
Свега	12	10	41	30	11	41	37	7	114 зан. 1023	2730	2510	5240	1097	993	2090	2116	1506	3622

По народности	Број вероисповедних школа			Школских дворана			Број православне за школу обавезне деце						Број школу похађале православне деце					
							од 6—12 год.			од 12—15 год.			од 6—12 год.			од 12—15 год.		
	мушких	женских	свега	својина	у закупу	свега	мушке	женске	свега	мушке	женске	свега	мушке	женске	свега	мушке	женске	свега
Српских	10	15	34	24	10	34	30	7	105 зан. 1023	2194	2009	4203	850	757	1607	1702	1297	2999
Романских	2	4	7	6	1	7	7		9 зан.	536	501	1037	247	236	483	414	209	623
Свега	12	19	41	30	11	41	37	7	114 зан. 1023	2730	2510	5240	1097	993	2090	2116	1506	3622

По народности	Број вероисповедних школа			Школских дворана			Број православне за школу обавезне деце						Број школу похађале православне деце					
							од 6—12 год.			од 12—15 год.			од 6—12 год.			од 12—15 год.		
	мушких	женских	свега	својина	у закупу	свега	мушке	женске	свега	мушке	женске	свега	мушке	женске	свега	мушке	женске	свега
Српских	10	9	34	24	10	34	30	7	105 зан. 1023	2194	2009	4203	850	757	1607	1702	1297	2999
Романских	2	1	7	6	1	7	7		9 зан.	536	501	1037	247	236	483	414	209	623
Свега	12	10	41	30	11	41	37	7	114 зан. 1023	2730	2510	5240	1097	993	2090	2116	1506	3622

Овогодишњи статистични податци о православним вероисповедним школама, о учитељима, учитељицама, ученицима и ученицама како српским, тако и романским — у протопресвитерату арадском неповољнији су од лањских, из разлога: што је несретна пратобоља у многим местима немилице дечицу покосила с једне стране, са друге пак, што је због те болештице много деце неуписане остало. Дао би милостиви Бог, да, осим несретне болештице, није узрок овим неповољним бројевима и наш патентирани немар и урођена апатија према школи.

За школу способне деце има српско-православне 4203, и то: 2194 мушке а 2009 женске; од тих школу полазе 1702 мушких и 1297 женске деце, свега 2999. Мушке деце не полази 492 а женске 712; према томе мушка деца полазе школу 67·10%, женска 64·6% — укупно пак деца од 6.—12. година полазе школу **71·4%**. —

Од 12 до 15 година има за школу способне деце српске 1607, и то 850 мушке и 757 женске; полазе пак школу свега 685, и то: 395 мушке а 290 женске — сразмерно пак полазе школу мушка 46·4%, женска 38·3 %, укупно **42·6%**.

Романске деце има за школу способне 536 мушке, 501 женско, свега 1037 дете; походе пак школу свега 623 детета, и то 414 мушка детета а 209 женске деце — сразмерно пак 77·2% мушка, 41·7% женска а **60·1%** укупно.

Од 12 до 15 година има за школу способне романске деце 247 деце мушке, 236 деце женске, свега 483 детета; походе школу пак 90 мушке и 54 женске, свега 144, или сразмерно 36·4% мушка, 22·9% женска а **29·8%** укупно.

Као што се види даље у похађању како школеобвезне тако и поотворе деце Срби су ове године боље походили школу од Романа, но што је лане противно било.

Српских учитеља има 24, а учитељица 10, свега учитељских снага 34; романских пак 6 учитеља и 1 учитељица, свега 7 учитељских снага.

Приметити ваља, да је у општинама В. Св. Миклушу, Сарволи и Фенлаку још status quo, где Срби и Романи заједничку цркву имају, но школе засебно издржавају. Ово је благословена епархија (темишварска) где нема ни једне комуналне школе, но су све вероисповедне.

У Сиригу 6. (18). фебруара 1893.

јерej Сp. П. J . . . . . h.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Одбор за прикупљање прилога за подизање споменика митрополиту Стратимировићу.) Пишу нам из Карловаца, да се на позив преч. г. проте Ј. Вучковића састао на Сретење збор у богословији, на ком је било до 70 одличних грађана и професора. Пошто је г. прота Вучковић лепим говором разјаснио циљ састанка, приступило се избору одбора, који ће руководити цео посао око скупљања прилога за подизање споменика неумрлом митрополиту Стевану Стратимировићу и осталим родољубима, који су стекли заслуга за српску народну просвету. У одбор су једногласно изабрана ова господа: кр. котарски судац Ђура Бањанин, патр. протођакон Лукијан Богдановић, ректор богословије прота Јован Вучковић, управитељ штедионице Петар Весели новић, адвокат др. Живко Гојковић, професор Јован Живановић, проф. богословије Јован Живковић, грађаначелник Светозар А. Јанковић, др. Ђока Јовановић, свештеник Стеван Јовић, адв. др. Ђорђе Красојевић, управитељ гимназије Стеван Лазић, економ Јован Лазаревић, професор Паја Марковић, трговац Марко Матић, трг. Душан Милић, варошки бележник Лаза Обреновић, економ Илија Павловић, физик др. М. Михаиловић, надзорник благодејавања јеромонах Сергије Попић, економ Марко Поповић, учитељ Ал. Рајковић, народни подсекретар др. Лаза Секулић, благајник срп. народних фондова Јован Симеоновић-Чокић, економ Јован Станковић, протосинђел и професор богословије Митрофан Шевић, управитељ штедионице Шандор Димитријевић Чакић, прота Стеван Чобанић и народни секретар Исидор Ћирић.

Тај новоизабрани одбор састао се у недељу 7. (19.) фебруара о. г. Ту се одбор конституисао изабравши себи за председнике: проту Јована Вучковића, пр. ректора богословије, и Стевана Лазића, директора гимназије, а за тајнике: дра Лазу Секулића, црк. нар. подсекретара и Павла Марковића, гимн. професора, а за благајника Јована Симеоновића-Чокића, благајника код срп. нар. црк. фондова.

Мислило се, да ће се већ у тој седници моћи утврдити текст прогласа за купљење прилога, но искрсла су још нека питања, која ће требати предходно решити. Течајем ове прве недеље поста моћи ће се и то учинити; на како је одборски председник прота Вучковић идућу седницу заказао за недељу после подне, то се можемо надати, да ће тада бити примљен и потписан прогласе, којим ће се обратити на све чланове нашега народа, да притеку у помоћ, како би се лепа мисао подизања споменика остварити и стогодишњица богословије и гимназије достојно прославити могла.

— (Први извештај о стању друштва за потпомагање удовица и сирочади срп. правосл. свештенства гор. карловачке епархије.) До сад се пријавило 48 свештеника ове дијецезе за редовне чланове.

Почасних чланова има за сад 12, и то: 1. Њ. В. Пр. Г. Епископ Мих. Грујић, са првим прилогом од 100 фр.; 2. гд. Петар Слијепчевић, с прилогом од 100 фр.; 3. Преузв. Федор бар. Николић са 50 фр; 4. гд. Паја пл. Јеремић са 50 фр; 5. гд. Јосиф Мрвош, капитал са 50 фр.; 6. Сава Косановић, спарх. бележник; 7. Петар Грба, парох у Јасеници; 8. Ђорђе Алагић, парох у Мазину; 9. Ник. Љуботина, намјесник у Шкарама; 10. Исак Димић, парох у Острвици; 11. Мих. Барић, парох у Радовици; 12. Вајуи Живковић, парох у Бачузи.

Подупирућих чланова има до сад 9, и то: 1. Јован Вукелић, парох у Дубрава, за сад положио 5 фр.; 2. Симеон Иванчевић, јером. и капелан у Трновцу; 3. Игњ. Малобабић, прота у Војинићу; 4. Исо Калинић, парох у Радучу, 5. Ник. Орловић, парох у Двору; 6. Коста Момчиловић, парох у Комићу; 7. Петар Грба, намјесник у Слушници; 8. Петар Личина, парох у Попини; 9. Никола Шкрбић, парох у Брувну.

Гд. Др. Живко Гојковић приложио је друштву 5 фр.

Свима споменутам добротворима и пријатељима нашег друштва изричем и овом приликом најдубљу захвалност.

Од редовних чланова ови су до сад по нешто на рачун чланарине уплатили: Ђуро Орлић 26 фр. 80 н; Милутин Вукелић 16 фр. 80 н.; Павао Пајић 19 фр.; Ђуро Косановић 16 фр. 80 н.; Раде Кокотовић 8 фр. 40 н.; Миле Шумона 18 фр. 44 н.; Мојс. Мајсторовић стар 26 фр. 74 н.; Родољуб Пајић 116 фр; Илија Рашета 18 фр. 40 н.; Симо Рашета 18 фр. 40 н.; Никица Живковић 8 фр. 40 н.; Никола Јакшић 26 фр. 80 н.; Јоцо Живковић 8 фр 40 н.; Јово Трбојевић 210 фр.; Андрија Цвјетићанин 18 фр. 40 н.; Мирко Петровић 8 фр. 40 н.; Душан Малобабић 8 фр. 40 н.; Јово Узелац 8 фр. 40 н.; Гено Илић 26 фр. 80 н.; Ник Зец 12 фр.

Знам да би требало господи члановима и приложницима одмах послати признанице на њихове пошиљке; али ја немам времена за то, — па с тога нека се до конституисања друштвеног задовољавају са оваким јавним признањицама, које ћу ако ми се дозволи, у овоме цијењеном листу, кога читају наши чланови, од времена на вријеме саопштавати, док друштво себи не изабере своје сталне органе.

Знатнијих издатака нијесмо досад имали, него што смо платили 25 фр. 40 н. за штампање нашег штатута. Но то смо покрили прилозима наших кандидата за парох. званије. Готовине имамо уложене за сад у Огулинској штедионици 990 фор. (девет сто деветдесет фор.), а дотичну књижицу чува парох огулински Миле Грубор.

Ако би се коме учинило што неисправно или нејасно у овоме рачуну, нека се изволи на подписаног обратити.

У Плашком 29. јануара (10. фебр.) 1893.

Привр. дјеловођа друштвени:
Ник. Косановић,
протопреси. плашчански.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Нижеименована господа и госпође изволеше у ово последње време обдарити нашу сиромашну капелицу с овим црквеним утварима:

Господар Алекса Пауновић, велепоседник и познати родољуб и љубитељ црквеног благољепија из Вуковара, с једним екупоценим небом.

Госпођа Мара Муачевић, адвокатица из Осека, једним прекрасним покривачем на аналогију под свето Евањеље, од фине црвене свиле.

Госпођа Паулина Мандић, пуковница из Вараждина, једним средњим кандилом пред лик Исуса Христа.

Госпођа Марија Станић, ритмајсторка из Вараждина, такођер једним средњим кандилом пред лик Пресвете Богородице.

Госпођа Марија Пајчић, велепосједница из Адова, једним свештеничким стихаром од српска платна.

И господар Јован Вучкић, трговац из Велике Кањиже, са 4 ћачка чирака.

Подписана црквена општина за свету своју дужност сматра, да се свима гореименованим дародавцима овим путем с оном љубављу и усрдношћу захвали, с каквом су дародавци нас и нашу општину задужили, кличући им: Живили! Дао Бог, да се многи други, којима је барем Бог дао, угледају на њих!

Српска источно-православна црквена општина,
У Вараждину на дан преподоб. Јеврема Сирина 1893.

Парох Л. Богдановић. Председник Бабић.

7, 5—10 **КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.**

ТУМАЧЕЊЕ ЕВАНЂЕЉА СА БЕСЕДАМА
ОД Г. АРХИМАНДРИТА ФИРМИЛИЈАНА
У ТРИ КЊИГЕ

подпуно је готово и претплатницима разаслато.

Претплату и даље треба шиљати на подписате.

Цена је целоя делу 10 динара или 5 фор.

Ко узме 10 књига, једанаесту добија на поклон.

Београд, 1893.

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ,
кројачи црквених одела.

ОГЛАС.

СТЕЧАЈ. 14, 2—3

На упражњено место пароха у Стејановци са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који жеље место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 21. јануара (2. фебр.) 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија карловачка.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље:** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације
и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинчу,** уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 9.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 28. ФЕБРУАРА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Бр. $\frac{\text{К. 25.}}{\text{К. 8.}}$ ех 1893.

ОКРУЖНИЦА

СВИМА ОКР. ПРОТОПРЕСВИТЕРИМА ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ.

Високо кр. уг. Министарство богочасти и јавне наставе издало је под 12. јануара о. г. под бр. 49.363. ех 1892. ову високу наредбу:

„По отпису господина министра унутрашњих послова од 22. октобра 1892. бр. 75.226., изданом услед потраживања ц. и кр. заповедништва 4. кора, позване су све муниципије, да подручним својим органима попове наредбу горехваљеног министарства од 17. јануара 1876. бр. 62.960. те уједно да наставе, да се случајеви смрти оних војничких удовица и сирочади, што уживају интертенциону пристојбу у сваком поједином случају надлежној војничкој власти без одлагања саопштавају.

Да би пак административне власти тој својој обвезној дужности што сигурније могле одговарати, част ми је пречасну епарх. власт с поштовањем умолити, да изволи подручно свештенство, у смислу овостране окружнице од 14. јануара 1876. бр. 778. упутити, да горепомепуте смртне случајеве дотичним административним властима без одлагања саопштавају."

Што се свем парох. свештенству епархије бачке, путем окр. протопресвитера знања, равнања и тачног поступања ради овим саопштава, с налогом, да се ова наредба у парохијски окружнички записник завести има.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду, 27. јануара 1893.

Георгије с. р.
патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЦРКВЕНО-НАРОДНО ЧИТАЛИШТЕ.

— ЈЕДАН ПРЕДЛОГ —

„Хоћеши ли чудо видѣти?“
„И ѣ Господи, человѣка не имамъ, да егда возмутится вода, вверзетъ мя въ купѣль.“
(Јов. 5., 7.—8.)

Главно правило за свакога, који не само материјално напредовати, него само и одржати се жели, јесте: ради, али и штеди! Сваки разуман старешина тежи за тим, да што више у кућу унесе, а што мање из куће изнесе; што више повоца заслужи, а што мање изда.

То правило важи не само за појединца, за једну кућу, него и за друштво, па и за цео народ један. Народ, који жели да је напредан и материјално јак, треба за тим да тежи, како би што мање блага из своје народне куће изнео, што мање повца туђину издао. Сва брига и старање треба да му је на то уперено, како би своје потребе сам и без туђе помоћи подмиривати могао.

Према томе и наш српски народ треба да се тога правила придржава, а у корист и за добро своје. И ми Срби ваља за тим да тежимо, да своје потребе сами подмирујемо, да сами себе: један други испомажемо, тако да оно, што се из једне српске куће изнесе, да се то у другу, и опет српску кућу унесе; да Србин Србину за учињену услугу и пружену помоћ плаћа, како би српски новац увек српски био и остао.

Разуме се, да тако радити ваља, где и кад се може. А кад услугу и помоћ у својој кући наћи и добити не можемо, наравно да ћемо ју тада и у суседној кући тражити и искати.

Нека нико од поштованих читалаца овога вијенога листа не мисли, е ће у овим редовима бити говора о српским трговцима и занатлијама, и осталим српским радницима, да смо на име ми Срби дужни у првом реду њих тражити, и њих као своје испомагати и подизати; — не, друга ми је намера при писању ових редака.

* * *

Не само другог, него баш и синови нашег милог народа пате од разних недуга и болести. Неке су од тих болести лакше, неке теже, — неке више, неке мање опасне.

Једна од тешких и опасних болести је без сумње она несрећна болест, тако звана: јектика или сува болест, која знатан део људства мори, са земље брише и под земљу баца; која је многог оца и мајку у прио завила, а многом нејачету родитеље, ранитеље и старатеље одузела. Па што је најгрће и најжалосније, та несрећна боља највише стубове народне, оне баш на којима „свет остаје“, — она понајвише и тако рећи искључиво „млађе“ руши и обара; она не да, да многа красна и племенита воћка у врту народном ни процвета, а камо ли да рода и плода донесе.

С тога је са свим нојмљива она брига и оно старање, које је човештво обратило

на то, да се тај крвни непријатељ људски сузбије и одбије, да се тај заклети душманин рода човечјег обезоружа и надвлада.

И благодарењи људском старању и напрезању нашло се оружје, којим се и против тог опасног непријатеља војевати; дошло се до средства, којим се и та тешка и опасна боља сузбити може: ту је лечилиште (Curort), а од најновијег доба ту је и лек.

Данас се дакле многој, па и овој љутој и опасној бољи на пут стати може.

Али ево муке, ево невоље! Нуто туге, нуто жалости!

Многи и многи болник, којега је обхрвала ова или друга која тешка и немила бољетица, на реч лекареву: „ѣдеши ли цѣлѫ кыти — иди вѫ кѫпѣлѭ“, хоћеш ли да се помогнеш, да оздравиш, иди у купку, потражи лечилиште — тужно и жалосно одговара: „Ей Господи человѣка не имамъ, да егда возмѫтитъ вода ввержетъ мѧ вѫ кѫпѣль“, — јест господине, али ја средства немам, да до купке дођем, да у лечилишту потребно време проживим, пробавим!

Замисли себи, драги читаоче, јад очин, тугу материну и жалост брата и сеје и остале својте и родбине — кад чуше реч лекареву, а погледаше на сиротињу своју! А како ли је тек болнику — невољнику!? „Види му се мријет му се“ — мора, али „јест нешто, што га напред креће“: има лека, има помоћи, а он би до помоћи, до лека тако радо, тако радо дошао, али му не да сиротиња његова и његових.

Ово да рекнемо, могао би он до лека и помоћи и доћи, али како? Тако рећи, преко лешина својих милих и рођених! Може он до купке доћи, може он у лечилишту неко време провести — али тад треба убити и оца и матер, и брата и сеју! Или зар одузети некоме све и сва, и ово „црно испод ноката“; лишити некога и „последњег залогаја“ — зар то не значи: убити?

Па онда. Кад се помогао и излечио и својима повратио, шта га чека? Глад и сиротиња, труд и напор — и ево ти но ново несрећне боље, којој сад већ више лека нијe, јер се до њега сад баш никако доћи не може, све да се мисли то постићи убијством целе породице. Да, не може, јер је породица већ — убијена!

Па помозимо оном нашем брату и Србину, који пати од какве тешке и немиле боље, да до лека доћи може, али не на тај начин, да мора — тако рећи — убијати и себе и своје! Дајмо пута и начина, да он до лека на лакши и јефтинији, па и лак и јефтин начин доћи може!

Али како?

Свака се ватра, још док је мала, даје угасити. Свака се болест, још у почетку, у клици, може излечити.

Општи лек за сваку болест без сумње је: здрав ваздух, снажна рана, миран живот, а поред тога него лекарева. Има ли болесник тога, он је спасен, излечен.

Но тога сваки болесник нема, нити имати може. Може имати, али за „скупе новце“, за велику суму новаца, а он тога нема.

Дајмо дакле болеснику за „јефтин новац“ оно, чега он нема, и ми смо му помогли, ми смо га спасли, ми смо му живот повратили, јер „без здравља нема живота“.

Уверен будући још из ранијих времена да би ми многој тежој и опаснијој боли лека и код своје куће наћи могли; и помишљајући на то, да би ми исти лек и код куће тражити требали — врло сам се обрадовао када сам у 69-том броју „Бранка“ од прошле године наишао, где два угледна и признатa српска лечника, а именo г. др. Л. Станојевић и г. др. Ј. Велимировић дају српском свету „на знање“, да су у Нов. Саду подигли завод за „лечење ладном водом“, будући се „тим начином врло многе болести . . . са врло повољним успехом лече“.

А да се ми доста и код своје куће од многих болести опростити можемо, сведочи нам „Јавна благодарност“, штампана у истом листу, а у броју 91-ом од прошле године, у којој становник старо-бечејски, Емил Лозанов, изриче своју „захвалу“ лекарима ново-садског завода за лечење ладном водом, што га „дужевремених и више теш-

*

ких болести, а нарочито од катара у стомаку“ излечиште и опростиште, а којим болеснцама пети Лозанов „тражаше лека и на страни, али је не мога наћи“. Дакле: што не мога наћи на страни, у туђини, нашао је Е. Лозанов код своје куће, у својој домовини, па још — без сумње — за много мањи и јефтинији новац.

Својим заводом за лечење ладном водом постигла су именована г.г. лечници двоје: дадоше болесничку лек за јефтинији, мањи новац, и пружиште помоћ и оном болеснику, који лека у „далеком свету“, а за скуп новац са лоших материјалних прилика својих тражити и према томе добити не може, — то је главно; друго пак, тим начином наш новац и опет наши задржане, што је и опет корисно.

Као што читамо у нашим јавним листовима, поменути новосадски лечници баш ових дана отвориште и опет свој завод и ми ни мало не сумњамо, да ће ове године у њихову заводу многи болник наћи лека, што га до сад у страним купкама није могао наћи.

Потписани нема намеру, да у овим редовима хвали новосадски завод за лечење ладном водом, — нека се хвали и препоручује он сам. Управо ја се тога завода ни дотаћи нисам морао; а што сам га се ипак дотакао, узрок је тај: хтео сам да покажем и докажем, да ми не морамо ићи у далеке крајеве света и трошити многи новац тражећи лека овој или оној бољи својој; него да ми многе болести и на дому своме, а за доста мали новац излечити можемо.

Ја се код новосадског завода за лечење ладном водом заустављати не ћу, а баш и не могу. Овим заводом није постигнуто оно, што бих ја хтео; није задовољено оном, чему бих ја желео.

А за што?

Завод за лечење ладном водом, који у Нов. Саду подигоше г.г. лечници тамошњи, Станојевић и Велимировић — приватан је завод. У том заводу можемо ми доћи до здравља на јефтинији начин и за мањи новац него на страни, у туђини — али не можемо то постићи за сразмерно мали, јефтин новац; јер нити хоћемо, нити можемо, нити смемо желити, да речена господа лечници на своју штету у заводу раде, да свој новац на лечење својих ближњих троше. Осим тога, у броју оних болести, које исти завод „са врло повољним успехом лечи“ и лечити може, не налазимо немилу и несрећну болест, сушицу, од које многи и тако рећи, већи део младих људи пати и болује. И ако сваку, али поглавито ту болест поред лека и неге лекарске лечи — здрав ваздух а тога нам не само Нови Сад, него баш ни једна варош дати не може. Здрава и чиста ваздуха даје нам само чиста природа: какво убаво, скровито место.

Желити би било, да се подигне и оснује такав завод за лечење, у коме би се не само све болести лечити, него у коме би се до здравља за сразмерно мален, јефтин новац — ако баш не може бесплатно — доћи могло. Желити би било дакле, да се оснује какав — народни завод за лечење.

Али где и како?

Хвала Богу имамо и ми Срби дивних и здравих крајева. Па имамо их и ми овострани Срби. Ето нам наше дивне — Фрушке-Горе, пуне природних лепота, пуне чиста, свежа и здрава ваздуха.

Па? Где да се подигне тај народни завод за лечење?

Где?

Та ето нам — наших народних задужбина, наших красних манастира; свакога је положај диван и за здравље погодан. Па у једноме од њих подигнимо тај народни завод за лечење, у коме ћемо тражити и налазити лека многој нашој болестици, а добићемо помоћ за мали и јефтин новац, ако баш не може бити бесплатно. Разуме се, да би у том заводу до помоћи и лека доћи могли и они српски синови, које је љута несрећна боља, сушица, обхрвала. Та кад се та болест у болници, смештеној у сред какве вароши, може сузбијати и лечити — „кохином“: да колико би то брже и лакше ишло у том заводу, који је смештен у сред мирисаве горе, пуне свежа и чиста ваздуха?! Колико сам чуо и

дознао, док још не беше познат „кохин“, лечила се сушица: здравим ваздухом, снажном рáном и употребом млека и минералних вода, што би да како болесник све ту у заводу нађи и добити могао: млеко би давала манастирска стока по малену цену, а минералне воде би се на страни куповале, па у заводу употребљавале. А кад се томе дода још миран, безнапоран живот и „кохин“, онда ја држим ван сваке сумње, да би се врло многи — ако баш не сваки — болник здрав из завода кући повратио.

Није један болесник био, који се негом лекарском, здравим ваздухом, мирним животом и снажном, прикладном рáном немиле болести, сушице опростио, излечио. Ето вели и за блаженопокојног епископа будимског, Арсенија Стојковића, да је у млађим годинама био туберкулозан, па је и опет дочекао старост, и то дубоку старост — од 88 година!! Разуме се, да је сваки такав болесник — тако рећи — хиљаде потрошио, док је до здравља дошао. Но нема сумње, да би сваки болесник радо и весело жртвовао хиљаде, само да до здравља дође. Да, жртвовао би — кад би имао! А немајући потребна трошка: многи и многи пропадне, умре крај свег тога, што му је бољи лека било.

У народном заводу за лечење, смештеном у једном од наших манастира, многи би своје здравље — тако рећи — само оним повцем повратно, који на пут изда и потроши, док до каквог страног, удаљеног купатила, односно лечилишта дође, или би бар на тај путни трошак још неку своту додао.

Оснивањем и подизањем народног завода за лечење у којој српској задужбини, у једном од наших манастира постигли бисмо и оно, што сам у почетку чланка навео и напоменуо: задржали бисмо свој новац у својој кући, у свом српском роду — дали бисмо — што но рекли наши — „комад леба“ једном или двојици од српских лечника: испомагали бисмо у неколико српску задужбину; и како су око српских задужбина већим делом Срби насељени, то бисмо у неколико користили и српском живљу давши му прилике да „до крајцаре“ дође.

Дакле: народним заводом за лечење постигнута би била двојака корист: здравствена и материјална.

(Свршиће се.)

СВЕШТЕНИЧКО УДРУЖЕЊЕ.

— ЗАВРШНИ ЧЛАНАК —

IV. Прут је у снопу јак.

Да прозборимо коју и о условима за успешан развој а тиме и опстанак општег свештеничког удружења.

Као све што у свету битише, зависи и остварење смера општег свештеничког удружења од извесних услова.

Није наше, да овде те услове све до потпуњег избројимо и оценимо. За нашу цел довољно је, да то учинимо са најглавнијима.

Као најпретежније услове за напредовање и опстанак и општег свештеничког удружења сматрамо: 1.) уверења чланова, 2.) назоре њихове о удружењу и 3.) спољашње установе.

О уверењу као најглавнијем и најсилнијем мотору у питању напретка и опстанка удружења хоћемо прво да прозборимо. Оно је душа удружења, камен крајеуголник његова битисања, врело из којега све друго извире, што удружење у животу и на снази држи. Ако удружење провејава прави удружујући дух, ако су чланови му од првог до потпуњег прожмани уверењем, којем је тај дух и отац и мајка, тада ће све друго, што је потребно и корисно, са по муке се остварити, доћи ће само по себи. Напротив пак: удесите спољашњи организам удружења најтачније, ако му мањка тај дух, ако чланове му не загрева, не потстиче, не одушевљава, не држи, не храбри и не со-

коли право уверење, све ће отићи суноврат, биће узалуд сав спољашњи сјај и блесак. Тако је у свакој работи људској. Узрок, снага, начело, као мотор што ствара и подржава, претеже свуда, свагда је поврх дејства, последице, производа. Без првих нема и не може бити потоњих. Тако и у удружењу без уверења нема ни живота ни плода.

Значај прекаљеног уверења по човека није нико тако светрано проникао, нико га није тако темељно схватио, признао и обзнанио као све и сва у бијћу људском, као баш сам Христос Спаситељ. Прекаљено уверење било је водиља животу његову, основа и повучница мукотрпна му рада за опште добро. То уверење оставно је он нама у аманет, а тиме дао нам је све, јер уверење одређује вредност људском животу, она остаје човеку, кад свега другог око њега нестане, оно је његова суштина, биће његово, он сам.

Ма да је све ово природно и појмљиво, опет се није признавало. Отиче се све основало на спољашње ствари, голу форму, шаблону, дресуру. У спољашње ствари иду и речи. Данас је и у томе друкчије у људи од озбиљна рада. Данас вреди као аксијома: ништа на свету не постоји сигурно, те се не може поуздано развијати и напредовати, ако међу работницима око односна посла или установе нема правог уверења. Ко уман верује данас у непобедимост армада, у опстанак држава, у будућност породице, цркве и других безброј задруга и установа, ако у њихових покретача и представника нема права уверења? А ко не верује у моћ и вечност уверења и његову коначну победу?

Вера, тврда вера о свему овоме основ је нашему уздању, она оживљава наш над, потенцира нашу снагу, блажи у борби стечене ране, лечи незаслужене ударце, зајемчава успех, у кратко: та вера је наш спас.

Где су данас времена, када се мислило да је будућност буди које установе па и цркве зајамчена тиме, ако чланови и представници њени располажу извесним знањем и умењем, те ако су спољашња средства остварена и у реду? Ко данас верује, да се већ набавком и поседом знања и умења постаје поуздан роботник и у винограду господњем? Ко је наше и опште друштвене прилике уочио и проучио, ко је познао зло, које и нас сатире, ко види од куда зло то извире, ко зна лека и разуме се у његовој примени — одриче се такове тврдње. Некада се ликовало са добром сведоџбом у џепу, јер се у томе тражио па и налазио кључ, који сва врата отвара. То се показало као заблуда, коју је живот црквени и народни већ до данас скупо платио. Убитачност те заблуде избила је и пригодом претреса питања о општем свештеничком удружењу. Да није те заблуде не би било ни оних појава, које морасмо осудити. Те заблуде мора што пре нестати, ако смо себи добра ради. Ми смо одиста потоњи, који ће омаловажити знање и умење, друштвени положај и посед материјалних средстава, што све скупа допринози такође доста знатно унапређењу суштине сваке установе, али није у томе све, па ни главно. Језгра, корен, темељ, врело, биће, душа, у кратко: све је у прекаљеном уверењу као мезимчету морална карактера, без којега ни поједином човеку ни целим удруженима људским нема ни напретка ни опстанка.

Све ово вреди потпуне и за опште свештеничко удружење. И ту је уверење главно, све. Ако нема те силе кредалице, мора у скоро све застати, у назад поћи, опасти па и пропасти. И спољашњи моменти могу истина пречити рад и напредак удружења и смера му, али је грдна заблуда тражити у њима само претежни, а тек искључиви узрок назадовању. Недостатци од негативна утицаја тих спољашњих момената могу се лако исправити и парализати, по њима почињена зла залечити. Али ако међу члановима удружења нема уверења, које се очитује у љубави к позиву, у оданости к смеру општег удружења, у пријатељству спрам браће, у жељи за свестраним усавршењем, у самопрегору у корист цркве, народа и отаџбине, у саучешћу спрам убогима, слабима и невољнима сваке врсте, у одушевљењу за све што је добро, лепо и племенито, у жудњи, да по снази допринесе побољшању прилика у кругу својега реда, — једном речи: ако

нема уверења, које је кадро да се у корист општу узвиси до оне моралне висине, која се огледа у исповеди: оче, пек буде твоја воља — онда нема бољитка, напретка, опстанка, ни лека ничему, па ни интересима свештенства.

Зо то ми и полажемо највише на то, да се ово уверење, обележје моралног карактера, одржи где постоји, да се пробуди, утврди и суставно јача где га нема, јер је оно што и хлеб наш насушни. —

Право уверење је извор правилним назорима о удружењу. Како смо о овоме своју рекли у приступном чланку, то ћемо још да се обазремо на трећи главни услов за просперовање удружења, а то су спољашње установе.

И оне су важне, али не најпретежније, не најглавније. Није ни потребно, ни саветно њихов значај и њихову вредност, а отуд потребу њихову одвећ преценьивати. Оне саме по себи нису врело духа, још мање што и он сам. Али се и њихов утицај не може порицати. Оне су форме, облици, и тиме је речено све. Дух може, дух мора остати, дочим се облици мењају према приликама и потребама места, времена, лица и разноврсно модификованих смерова. У нормалним околностима нигде не сме форма претегнути дух, нигде се потоњи због прве не сме пренебрегнути. Облик који је у неком времену одговарао, не чини то у другом добу и његовим приликама. Неосновано је и штетно па и убитачно, кад такав облик хоћемо да протегнемо и преко његовог времена, кад у силу хоћемо да живи, што се преживило. Застарели облици стежу и сам дух, подвезују крила његову полету. Где не владају ти опаки односи, ту дух сам образује себи најпогоднији облик, спољашње установе, органе за кретање, рад, живот. Где облик стеже дух, ту овај реагира, опире и бори се, све док не постигне, да може слободно да се креће својим правцем. Тек у слободи може дух да развије своју снагу, може да дела како треба, како захтевају општи интереси. Насилно стезање и узбијање духа ураћа пре а после ерупцијама и изгредима, које штете целину. Али слобода духовна не значи никако духовну разузданост. И у слободи није дух „банов слободњак“, него је везан смером, који служи општем добру.

Код оцењивања значаја и вредности и потребе свију установа је најпретежније питање, да ли се с њима може остварити истакнути општекорисни смер. Ако су чланови удружења сложни у смеру му, онда ће се врло лако наћи погодити у одабирању средстава за остварење смера тог, па ће се споразумети и о начину примене тих средстава, јер то тада некако све једно из другог извире. Уређење којег му драго удружења одговара смеру своме: 1.) ако слободном — у истакнутом смислу — раду чланова не смета, него га свуда, у свако доба и свима дозвољеним средствима помаже; 2.) ако помаже и унапређује љубав и оданост к позиву, увиђавност, умешност и пожртвовање у пословима позива и општих интереса; 3.) ако доприноси да се свештенство спријатељи, сроди, изједначи, уједно споји у својем кругу; 4.) ако општекорисним пословима и установама опасни дух не само не помаже него га свуда и у свако доба најодлучније потискује и тамани. Где прва три услова манькају, ту нема позитивне, стварајуће и одржавајуће снаге. Где превлада потоњи, по природи негативан услов, ту лако може да отме маха дух негације, рушења, који врло лако доводи у питање све пробитке и тековине, којима је већ уродио или истом ураћа рад именованих позитивних услова. Спомињемо ово без околиша за то, јер од тога зла пате и пропадају многа удружења; даље због тога, што би други, који имају утицаја на оснивање и опстанак свештеничког удружења, због бојазни да ће у њему овладати дух негације, могли радити против те установе, или би покушали ставити га под окрутно туторство; напокон и за то, што би такав дух био камен претканија слободном и објективном одељивању особа, ствари, појава и прилика од стране здружних чланова. Прави дух хоће свуда и у свако доба неку одређену корисну цел да оствари, али не на рачун или ште-

ту других подвига од опште користи, јер што је добро, то треба да постоји и да напредује, то служи унапређењу дотичне средине, и за то томе прави дух није и не може бити противан. Он се не противи другим ваљаним смеровима и установама; он дела с њима узајамно, сложно, и признаје њихов рад, труд им и заслуге. Тим духом прожмани чланови не посвећују се својој задрузи и смеру њеном за то, да циљеве других општекорисних подвига помету и осујете, већ што хоће свесно и савесно да раде на бољитку установе — овде цркве — и њена задатка у дотичној средини. Једно не може старати се за све трајно и успешно. Али ако неко ради у својем кругу и на поверену му задатку, он тиме посредно помаже раду, доприноси успеху оних корисних установа, јер све што је честито, у вези је и помаже се узајмице.

Спаситељ сам рекао је апостолима, да што он њима казује, да то могу слободно на свакоме месту и у пригоди свакој велегласно проповедати. У томе моменту је обележје свега што је добро, т. ј. јавност је спољашњи, видљиви знак, мерило, да ли нека установа дела у духу, који користи извесној заједници или средини. Што бежи испред јавности, о чему се расправља између четири зида а код затворених врата, што се тек „посвећеним а“ саопштава из уста у уво, то се не слаже са правим удружавајућим духом, који је истоветан са духом премудрости и духом страха божја, те је у најмање бар сумњиво. За то све општем добру посвећене задруге и установе делају јавно, расправљајући код отворених врата — но ово не значи никако да раде на сокаку и за сокак — а шта у њима бива сме у свако доба и на сваком месту у јавност.

Опште свештеничко удружење је не само важно него и посве потребно средство у низу средстава за утврђење, развој и одбрану цркве и свега што је с њоме у вези, што се на њој оснива, или се о њу ослања. Историја нас учи, да где год је знаност и вештина опала, да је то било са њених представника. И кад црква орони, бива то у првом реду и са њених најмеродавнијих застушника, са свештенства у целини. Осим учитеља не улазе никоји духовни работници тако рано и често тако неспремни, тако недорасли, тако недозрели у круг својега рада, као баш свештеници. А нико други нема да обави тако тежак задатак као свештеник, особито у нашим скроз растураним унутрашњим приликама, опасности с поља и да не помињемо. Узмимо на око средину у којој свештеник бипше. У претежно већем броју примера окружен је елементима, који су свестрано скоро сасвим забатањени. Посведневно работа он — ако ради на својем позиву, што ни близу није правило — на истребљењу неприродности, ограничености, неразумевања, лакоумља, али и глупости, суровости и опште покварености. Сасма је природно, ако се у тим претешким приликама у свештеника пробуди жеља, да ступањем у тешњу везу са себи равнима своју вољу очеличи и снагу прибере и потенцира, како би општем добру што боље послужио. Та жеља мора у њега у толико силније одјекнути, што сваким даном, сваким новим радом све теже осећа недостатке, што потичу из његове недовољне спреме и мањкања средстава за даље свестрано образовање, због чега и не може у оној мери да одговори дужностима па и правима својег позива, како то општи и његови интереси траже. Ту се онда по себи рађа увиђење о потреби неодложне реорганизације „односних завода“ и с тим у свези и начина улаза у живот и битисања у овоме, којој је потреби у најновије доба позитивним предлозима у неколико одговорено. Тежња за знањем и умењем, за духовном оштрином и моралном јачином значи тежњу за удруживањем са себи равнима. Једно без другога не може битисати, јер се узајамно условљавају.

У питању о даљем образовању и унапређивању свештенства, три су главна фактора, а то су: црква, књига и удруживање. Први, цркву, не може свештенству нико узети. Црква је виноград у којем свештеник посведневно дела. Други и трећи фактор, књига и удружење, морају и могу тек самопрегорним радом бити оживотворени. Оба су у најтешњој вези. Плод рада

књижевног кориети удружењу, а ово опет доприноси знатно успеху тог рада. Многи ће као сама у брзо над књигом да се замори, па може и да заће у страну, или му насупрот најмарљивијем истраживању остане што шта скривено. У удружењу пак кресне много лакше и силније искра, о коју се наша духовна и морална снага загреје и распламти, те се слију у неку врсту perpetuum mobile-a, који лагано, али неуморно и сигурно отвара нова врела, крчи нове путе и богаће, разрива нова корита свестраном напретку и усавршивању. Ту онда и сваки појединац и кадосамљен дела приноне с толико више жара и пожртвовања око својег посла, што у задрузи налази најлепше прилике за претресање, допуну, исправку и усавршење и својих мисли и подвига, а пружа му се још и гарантија, да ће мисли му пре постати делом, које ће цркви и народу а с њима и свештенству једнако користити.

Ко, дакле, узима озбиљно позив, којем је живот свој посветио; ко себи и друговима својима добра жели; ко хоће да буде добар пастир у винограду господњем: не сме игноровати ни најмање а некмоз' једног од најглавнијих средстава за унапређење и обезбеђење заједничких интереса, — и за то сваки такав мора у задругу.

Опште свештеничко удружење може истина много, али не све. Њиме нису обезбеђена сва средства, њиме се не добија и не може добити све. Али оно је карика која цркву и њене представнике све од реда веже са животом и његовим потребама, које се не могу и не смеју игноровати, још мање хотимице запостављати. Ко то чини, подрива темељ на којем почива будућност нас свију и сваког појединог, ради целини и себи о глави. Ко ово неће и не жели, мора ступити у опште свештеничко удружење, мора ту порадити да установа буде у свему према неизопаченом смеру свога организовања, и мора с највећим самопрегором настати око тога, да се смер тај што пре и што боље оживотвори.

Тако ће освештати истину, која је у речма:

Прут је само у снопу јак.

Из среза пренајског 1893.

Ђ—ћ.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

То је потврдно др. Максимовић, доказав, да су сабор од 1870, за донашање постојећег изборног реда, руководили много озбиљнији и стварнији разлози, него они, до којих је могао до сад „judicium“ дра Вучетића допрети својом софистичко-ситничарском методом и способношћу. . . .

Пустимо дра Максимовића нека говори:

„Сада постојећи изборни ред грађен је у оно исто доба, кад и првобитно саборско устројство (г. 1870), кад смо дакле стајали на хисторичком, привилегијалном, народном становишту. По тадањем устројству био је сабор, српски народни сабор, те је према томе и изборни ред установљен за тај српски народни сабор. Према карактеру онога сабора, створена је и институција свештеничког избора, да свештеничке посланике не бирају засебно свештеници, него народ, те је то била само конзеквенција онога главног, устројством народног сабора освештаног принципа“.

Др. Вучетић осетив **снагу и неодољиву силу овога разлога**, у својој срдитој немоћи узвикнуо је: „није тако“, по оној адвокатској „prima regula — nega“....

Али др. Максимовић наставља:

„Необорив доказ,' да је тако, имам ја у једној другој уредби. Заиста би чудновато било, да једни те исти људи, једног истог сабора, у исто време, установе две начелне одредбе, које стоје једна према другој у дијаметралној опреци. Исти сабор, што

је установио данашњи изборни ред, установио је и уредбу о уређењу епархија и у тој је одељо свештеничке изборе од световних, тако, да у епархијску скупштину свештеничке заступнике бирају засебно свештеници“.

Др. Вучетић као на процепу виче: „друга је то ствар“.

А др. Максимовић свестан истине, сигуран свога знања, наставља:

„Није то друга ствар, то значи, да је карактер епархијској скупштини био црквен, а карактер сабору и изборног реда му, не толико црквен, колико народан; а кад је сада и сабор устројен са црквеног гледишта, природна је последица томе, да свештенство као сталеж засебно бира своје свештеничке посланике“.

После ових речи др. Вучетић више није умео рећи: „није тако“. Није умео ништа рећи, јер да је умео, рекао би у своме завршном говору, у којем је говорио иначе и о изборном реду.

Не знајући рећи ништа, не могав доказ др Максимовића ни у сумњу довести, а још мање сузбити и побити, он је ту тачку питања о изборном реду, која је од најеминентније и најкласичније важности у целом питању, — **мудро обишао**.

Мотивација, ради које је сабор 1870. установио институцију свештеничког избора, каква је у постојећем изборном реду, доказује:

1., да је др. Вучетић злоупотребу учинио и са сабором од 1870, другим речима, да се и сад служио неистином, као мало час што је злоупотребио црквено право;

2., да његова теорија о „једној и истој цељи“ и једним и истим бирачима не вреди ни овог нашег писања о томе;

3., да постојећи изборни ред треба изменити, јер је карактер сабора данашњих престао бити, какав је био за донашања постојећег изборног реда.

И ако су световњаци до којег год права у нашој цркви и аутономији, која још и сад уживају, а која се косе са цељи, ради које је црква основана, а којој и аутономија треба да послужи, „**дошли странпутицом**“, као што рече др. Недељковић, то су од 1874. г. до данас заиста „**странпутицом**“ и неправедно остали у уживању права на постојећи изборни ред.

И ако је у којој уредби до сад сагрђење наше народно-црквене автономије, „главно основно начело“ „странпутицом“ заостало онаково, каково изгледа некима и данас још (почев од појетичног дра Малешевића, до практичног др. Вучетића), то је заиста „главно основно начело“ у данашњем изборном реду, по којем је он установљен, али по којему он нема више разлога своме опстанку и бићу, јер нема више ни тога „главног основног начела“, по којем је установљен.

Престало је и променило се то „главно основно начело“, на којем је саборски изборни ред установљен, треба да се промени и изборни ред. То је логика здравога разума, која се не мора слагатати са логиком партајских интереса, али која је увек једино правилна, једино истинита.

Да опозиција о свему томе хоће да мисли и расуђује, и да у то мишљење и расуђивање не меша амбиције било личне или партајске, и да га не узверује страшилима и умишљеним бауцима, и да је њој више стало до уређења автономије, а особито до цељи, ради које је црква основана,*) него до власти, сласти и превласти у цркви. признала би она потребу измене изборног реда за наш сабор брзо, јер ту су сви докази, који ту потребу непобитно и неодољиво доказују.

Др. Вучетић се позвао и на избор „квалификованих“ посланика народне скупштине у Србији, да per analogiam докаже неоправданост сталешког заступства и у нашем народно-**црквеном** сабору.

Ево што рече: „као што је тамо (у Србији) осигурано интелигенцији учешће у народној скупштини, без да се она сматра као неки сталеж, тако се и овде (код нас) хоће (?) да осигура известан број свеште-

*) О којој се и Др. Вучетић усудио у сабору помена учинити!

пичких посланика на сабору, и то за то, што је према њиховом позиву нужно, да и они при решавању извесних питања **сутичу**,*) а не за то да засебне интересе заступају“ (односно сигурно: а не за то, да се у сабору репрезентују као сталеж. Али г. Вучетићу као да непрестано пред очима играју: „засебни“ интереси!).

Његова Светост је одмах у сабору приметила, да је ово у Србији политички сабор, дакле, да аналогија дра Вучетића није коректна.

„Али ја то наводим само као аналоган случај“, — рече др. Вучетић и оста — жив!

Зар крај делокруга народне скупштине у Србији и нашег народно-црквеног сабора може бити аналогије у мандатима посланика за скупштину и посланика за наш сабор? Зар може бити по томе аналогије и у начину њихових избора?! Не може.

Интелигентни, „квалификовани“ посланици у скупштини су оно исто у народу и према народу, што и неквалификовани, — наиме чланови су народа, његови опуномоћеници. Њихов задатак у скупштини је онај исти, који је и осталих посланика. Они немају у скупштини „посебне делатности и дужности“. И посланици свештеници у нашем народу су чланови народа, **али и чланови — јерархије**. Они имају својих дужности према народу, али и својих дужности према цркви и њеној цели, ради које је црква основана, ради које је и наш народ ушао у цркву и постао чланом велике заједнице, Христове цркве, per excellence члан „велике заједнице православне источне цркве“. И као што су свештеници посланици, по крви, млеку и срцу мајчином везани љубављу народу свом и слави имена српског, те дужни све учинити, што истинита и несумњива корист народа тражи, тако су душом својом, која тежи Богу и небу, тако су заветом својом, коју су положили Христу и његовој цркви, и крстом, кога су на себе узели, везани љубављу, преданошћу и верношћу цркви Христовој и оној божанској њеној цели нарастворној, која треба у свету да се оствари, — и оном основном устројству цркве, које се не сме мењати — и оном учењу православне цркве, које дозвољава „што тешњу активну свезу световњака са црквом“, и „суделовање у свему што се цркве тиче“, — **али које не дозвољава, с погледом на карактер неопходности јерархичке власти у цркви“, да „руководни посао“ у цркви припадне вјерним свјетовњацима, које не дозвољава, нити дозволити може превласт световњака у цркви.**

То је тај дуализам дужности и обавезе, дуализам задатка и љубави код свештеника посланика у нашем сабору, који им даје у сабору карактер особитог представништва, које се разликује од представништва осталих посланика, — карактер представништва сталешког. То је тај дуализам, који не дозвољава аналогију, коју је хтео, за рачун своје теорије о јединоспасавајућем изборном реду, да извуче др. Вучетић.

Тај дуализам, дакле, захтева засебни избор свешт. посланика за наш сабор, а не захтевају то „засебни интереси“ свештеника, које воли др. Вучетић тако често спомињати, ad captandam benevolentiam својој теорији о изборном реду.

Свештеницима посланицима и др. Вучетић и цела опозиција великодушно даје улогу струковњака. Да су они по позиву своме у многим питањима саборске расправе струковњаци, — то је истина. Па кад су такви, и кад њихово струковно мишљење треба, при решавању извесних питања, да се чује и сазна, зар онда **интерес тих питања**, интерес општи захтева, да се то мишљење формира на биралиштима световњака и по калупу програма политичких странака? Зар **интерес цркве** дозвољава онда, да се то мишљење кристалише у атмосфери зборова, под притиском резолуција? Зар **цел цркве** допушта онда, да се то мишљење свештеничким посланицима диктира императивним мандатима? Зар је **остварење те цели** зајем-

*) Дакле, и др. Вучетић, који се позива на црквено право и основно устројство цркве, представништву јерархичком у сабору нашем, а у решавању **извесних** питања, у којима је баш знање позива тога јерархичког представништва потребно, признаје и жели само **сутицај** тога представништва, крај свега каноничног учења наше цркве, тако јасног и одлучног, по којем суделовање и учешће у свему овом, што се тиче цркве, припада световњацима, а јерархија руководство!

чено диктатом тога мишљења стручњацима од — нестручњака? Авај нама!

Дакле, у сабору треба стручњака по позиву (дабогме, то није исто што и по — сталежу!), а те стручњаке бирају нестручњаци, и то под условом, ако изјаве, да се слажу и изван сабора са њиховим нестручњачким мишљењем, а да ће и у сабору заступати то њихово нестручњачко мишљење.

Је л' тако, г. дре Вучетићу и сва славна опозицијо?

„Доиста дивна слика“ у црквеноме сабору! Дивна слика у цркви! Дивни изгледи за остварење циљи, „ради које је црква основана“! —

Као један разлог више против засебног избора свештеничких посланика, истакао је др. Вучетић и „расцеп између свештенства и народа“, као последицу таквога избора.

Он је истина тај расцеп у сабору представио као последицу „делења свештенства од народа“, а не као последицу засебног избора свешт. посланика, но то је учинио сигурно за то, да разлог против засебног избора буде јачи, а ефекат тога разлога што сигурнији.

Рекао је: „није целисходно делити свештенство од народа, јер **тиме** би се само изазвао велики расцеп између свештенства и народа“.

Где је ту реч: о измени саборског изборног реда, о засебном избору свештеничких посланика? Нигде; него и ту говори о неком делењу свештенства и народа. А ко би хтео то делење? Ко рече и кад: да би то делење било целисходно? Нико и никад то не рече. На што је др. Вучетић говорио у сабору о томе? За то, да — заведе. Јер, ко, болан, не би био против делења свештенства од народа, а за то: „да свештенство и народ једно с другим што већма спојимо“!?

Но, заводити приличи још некако адвокату при одбрани клијената, али у послу народно-црквеном и заступању интереса народа и цркве, такво је завађање — неродољубиво.

А зар би засебан избор свешт. посланика занста изазвао „расцеп између свештенства и народа“? Не би.

Тај „расцеп“ је само: један баук више против измене саборског изборног реда.

(Наставиће се.)

ОДГОВОР НА ПИТАЊЕ ИЗ ПАСТИРСКЕ ПРАКСЕ.

КАКО И ГДЕ СЕ ОБАВЉА „ЗНАМЕНОВАЊЕ ДЕЦЕ“?[1]

Повод овом питању дале су три различите праксе: *1.) знаменовање код свештеника, 2.) знаменовање у кући породиље и 3.) знаменовање у цркви.*

Наречење имена, готово код свију народа, носи карактер религиозног обреда.[2] Вероватно је, дакле, да се је обред тај и у хришћанском култу јавио далеко раније, него што досижу сачувани древни споменици.[3] Сам Спаситељ наш, Исус Христос изволео је у осми дан после рођења примити знамење обрезања и име, на тако и ми Хришћани, за спомен тога догађаја, знаменујемо нашу децу знаком крста и именом, уз прописану за то молитву. Молитва: „**Господи Боже наших, тебѣ молимсѧ, и тебе просимъ, да знаменаетсѧ сѣтъ лица твоего на рабѣ твоемъ семъ, (или на рабѣ твоей сей) имареки**“ и проч. врло је древна. Без те молитве није се могао обавити акт знаменовања детета, па је одатле и име самом чину: „**Молитва ко ѥже назнаменати отроча пріемлюще имѧ ко осмый день рождѣнїѧ своегѡ**“.

У савезу је са том молитвом и са именом чина, употребљавање крсног знака (знамења). То је „прво и опште, вели *Василије велики*, чим се

[1] Види: *Нешто „о знаменовању деце“*. Написао *Стеван Стевановић*, парох у Кош. Сент-Ивану. „Српски Сион“. Год. III. Бр. 6. Стр. 91.

[2] „*Истор. религ.*“ Спб. 1870. Т. I. Стр. 50. 212. Т. III. Стр. 243. Т. IV. Спб. 1872. Стр. 230—452.

[3] Goar. Εὐχολ.; ове године поуздано: Martene. „De antiquis ritibus“, pars 1. cap. 1. Art. VII. ord. II. Rotomag. 1700. pag. 37—42.

сви они, који се надају на име божје Исуса Христа, означавају, то је образ крста“.

Све друго, што је у уставу тога чина, као: *обично начало*[4]) (**Благословенъ Богъ нашъ: Трї сватоє Пресватаѧ троице: И по Отче нашъ: Ѩкw твоє есть царство: Таже Ѿпустителный дне:** или **сватаго окитєли**) и *тропар на концу*[5]) (**Радуйсѧ благодатнаѧ богородице дѣво,** и проч.), наређено је доцније, а тек около XVII. века цело ово чинопоследовање могло је добити свој *утврђени устав.*[6])

Према овоме, нама је данас лако одговорити на стављено питање.

У „општим установама о свештенодејствима“ нашег црк. права, нарочито се напомиње ово: „Да се богослужење у опће, и свако свештенодејство посебице, може достојно обавити, потреба је, да постоји опредељени и законитом влашћу *утврђени устав, кога се сви морају држати и од кога самовољно нико не смије да одступа.*“[7]) На тако сто и за овај случај имамо већ прописан устав у „Требнику“, а сваки свештеник дужан је држати се тога устава и неодступати самовољно од њега. Ту је јасно означено: *како и где се обавља „знаменовање дете.“*

Но како је код нас уобичајено обављати „знаменовање дете“ и преко „Требника“, код свештеника или у кући породиље, настаје питање: може ли се такво знаменовање и у напредак дозволити?

Знаменовање код свештеника — како га г. Стевановић описује — *не може се мазати „знаменовањем дететa“* у оном смислу, у коме га црква као обред прима. Црква, под именом знаменовања, разумева знаменовање крста на новорођенчету и наречење имена хришћанског. Ова тим путем доводи младенца к оглашењу, после кога ће примити и само крштење. Тако новорођенче, по речима једног црк. учитеља, није још рођено крштењем, него је тек знамењем крста зачето у утроби св. матере цркве. Све ово, а у свезн са извесном милитвом, у којој се моли утврђење знамења (**да знаменаетсѧ . . . . на рабѣ твоемъ семъ** [или **на рабѣ твоей сей имяреки**]) очевидно захтева *присуство објекта.* Боца, или други какав суд с водом, не може заступати дете, јер немамо за то прописане молитве, без које се никакав свештени чин обавити не сме и не може. По томе, знаменовање у кући свештеника могло би имати значај црквено-обредни само у оном случају, кад би се обавило непосредно на детету.

Више пажње заслужује *знаменовање у кући породиље.* Како црква наша православна одмах после срећног порођаја притиче у помоћ породиљи и детету, молећи се за њих у својим молитвама, тако има смисла и може се дозволити, да се уједно и акт „знаменовања детета“ том приликом а у кући породиље обавити може. Таквих примера било је и у прошлости. Већ руски митрополит *Фотије* спомиње, да свештеник, ради знаменовања детета, обичава долазити у кућу породиље.[8]) На онда, два страна писца спомињу истоветну праксу у руској цркви и у XVI. веку.[9])

Нама није позната ни једна наредба, којом би се овај чин у кући породиље оспорити могао, шта више, има факта, која нас убеђују, да је та пракса дозвољена, наравно само у оном случају, кад то родитељи детета нарочито зажеле. Обвезне свеће, по којој би парохијани, за сваки такав случај, дужни били призвати свештеника *у кућу породиље, да знаменӯје дете,* па и *водицу да свр̄ши,* нема, али где је обичај треба да се поштује. Свештеник дужан је отићи у кућу породиље, и она, као добра хришћанка, мора га призвати ради молитава: **„къ первый день, по кнегда родити женѣ отроча“,** а знаменовање детета — ако родитељи нарочито не зажеле да се обави у кући породиље — *има се безусловно свршити прије крштења у цркви.*

Ово питање донекле решено је већ у фебруарској свесци „Босанско-Херцеговачког Источника“ од прошле године. Ту читамо: „У Требнику јасно стоји прописана **„Молитва во еже назнаменати отрочa пріемлюще имѧ во осмый**

[4]) *Филаретъ.* „Опытъ слич. чиноследъ.“ Стр. 11.

[5]) *Мелетій.* „Требн.“ изд. 1646. г. Стр. 24—26.

[6]) *Филаретъ.* (јером.) „Опытъ слич. чинов. по кн. изд. перв. пяти патр.“ М. 1875 г. Стр. 11. Служеб. 1622. г. л. 427. об. Треб. 1635. г.

[7]) *Др. И. Милаш.* Православно црквено право. Задар. 1890. Стр. 407. и 408.

[8]) *Фотій.* „Посланіе къ псковскому духовенству“. Русск. Историч. Библіот. Том VI. ч. I. Спб 1880. Стр 416.

[9]) *Staroweiski.* „Historiae Ruthenicae Scriptor.“ Vol. I.-VII. *Alexandri Guagnini.* „Moscoviae descriptio.“ pag. 19.; сравни у руе. преводу „Орл. Е. В.“ 1866. г. Нр. 8. Стр. 452; *Gerberstein.* „Comm ter moscovit“ pag. 26; види још: *Димитријевић:* „Богослуж. въ Руе. Церкви въ VI и“ ч. I. Казан. 1883. г. Стр 251—252.

день рожденїа своегw.“ Доп уштеноје свештенику ово извршити и у први дан по рођењу, кад га позову у кућу, да назаменује дијете и да се новорођеном име даде; и овом приликом свештеник треба да очита најприје **„Молитвы въ первый день, по внегда родити жен҃ѣ отроча“**. У кући свога парохијанина свештеник извршује овај обред *оним редом како је у Требнику.* Ако није дијете назаменовано, а донесено је цркви да се крети, не смије свештеник пропустити да не очита дјетету молитву назаменовања а тиме да се даде име дјетету, које родитељи изаберу. — Молитва назаменовања и давање имена дјетету врши се пред западним вратима храма (или у кући пред иконом Богородичином). „Није дозвољено, кад се дијете ради крштења донесе, да се уноси унутра у храм, него бабица или ко други треба да стоји пред црквом са дјететом, и свештеника позове ради знаменовања и давања имена дијетету“. (Пис. по настир. Богослов. протојер. Евг. Попов. ч. II. Стр. 72.)[10])

Из свега овога јасно је разабрати моћи, да је сав чин описан у „Требнику“; но ми видимо у пракси г. Стевановића две тачке, од којих прву устав „Требника“ не захтева при „знаменовању деце“, а другу прописује, само не у оном моменту, кад то г. Стевановић свршава. Прво је знаменска водица код породиље, а друго назаменовање крсног знака на детету. На да не буде сумње, мора се и то расправити.

1. *Знаменска водица у кући породиље* иде обашка. Она није облигатна код тога чина, јер ју устав не прописује. На и §. 16. кр. рескрипта од 1868. г. ни мало не одступа од утврђеног правила, него вели: „За остале душепопечитељске дужности, које се *на захтеваше парохијана обављају*, плаћа се свештенику по следећој норми: в) за знаменску водицу у кући породиље — 40 нов.“ Дакле „водица“ иде на захтеваше парохијана, али обред „знаменовања детета“ мора се свршити, ако не у кући породиље, а оно на сваки начин у цркви. Но вала и то знати, да је знаменска водица у кући породиље врло леп, од старине сачуван обичај, и да је цел сваког „малог освећена воде“, „да се од Бога получи сила, која подкрепљује здравље, исцељује болести, прогони демоне и одвраћа сву вражију клевету“. На зар има Хришћана, који би заželети могли штогод противно?! —

[10]) „Б.-Х. Источник.“ Год. VI. Св. II. Стр. 75.

2. У уставу „Требника“, по обичном началу, стоји ово: **„Сѣмѣнникъ же знаменѣетъ его чело, уста и перси и глаголетъ молитвѣ“**. Тако је било и у прошлости древној, на то потврђује и *Симеон Солунски* (XV. в.). „У осми дан, вели он, приносе младенца Богу, те га свештеник пред дверима, јер још није крштењем освећен, *знаменује на челу, устима и прсима и уз свештену молитву дође име*, како родитељи хоће, са којим се капише и крети, као што је било и са Господом, који се осмога дана обреза и Исус назва“.[11]) Ето, *прво знамење, па онда молитва са именом!* Знамење крета на челу, устима и прсима јест печат, а молитва произноси се за утврђење тога знака.[12]) Осим тога и у литургијском богослову наше православне цркве нађи ћемо следећу инструкцију: *„Пре молитве* **„ко еже назаменовати отроча“** свештеник свршивши обично молитвословије, *знамење чело* младенца за знак освећења мисли, *уста* за знак освећења говора, и *прси* за знак освећења срца. *После чита саму молитву*: **Господи Боже нашъ** . . . по свршетку које, узима у руке младенца, стаје пред врата храма или пред иконом Богородице и творећи крст говори: **Радѣйся благодатная Богородице дѣво** . . . .[13])

Ово је најправилнији поступак. Према овоме нема право отац Стеван, што „читајући молитву, *тек код речи*: **да знаменѣется** (?) **сѣмъ лица твоего на рабѣ твоемъ семъ И** . . . . , *знамење деце*“. Сличних примера имамо и у прошлости, али је црква гледала на њих као на неку реткост. Трагове одступању од извесног правила, налазимо у Грчкој, ређе у Руској цркви. Ту видимо да се је знаменовање крсног знака свршавало по каткада чак и после молитве.[14]) При томе произносио би свештеник још и ове речи: **„Знаменаетсѧ крестъ Господа и Спаса нашего Исѹса Христа на рабѣ Божіемъ ко имѧ Отца и Сына и Сватаго Дѹха“**,[15]) или просто: **„Ко имѧ Отца и Сына и Сватаго Дѹха “**[16])

[11]) „Разговоръ о святахъ священнодѣйствіяхъ и таинствахъ церковныхъ“. Тач. 27. и 28; „Новая Скрижаль“. Ч IV. Гл II. §. 2. Стр. 331. С Петербургъ. 1891.

[12]) „Новая Скрижаль“. Ч IV. Гл II. §. 3 и 4. Стр. 332. и 333.

[13]) „Церковно Богословіе“. Београд. 1860. § 135. Стр. 132.

[14]) Ехх. рукоп. Руњанц Муз Сев. собр. Нр. 473. л. 6 об; Ibid. л. 225. об. и 226; Служ: рки Синод. библ. Нр. 358. л. 156—159

[15]) Ibid. л. 163—164

[16]) Ibid л. 158 - 159.

Но како је у XVII. веку цело ово чинопоследовање достигло своје потпуно развиће, са унутрашње и спољашње стране, престале су све сличне реткости, и дано је *утврђено правило у „Требнику“*, које је строго обвезно за сваког свештеника.

А сад да речемо још нешто. Нас су управо изненадиле речи брата Стевана, где вели: „Код мене у парохији постојао је од давних давнина, па до пре две године обичај, да свештеник даје знамење у кући породиље. Но пре две године прохтело се овд. учитељу, да из пакости, која је, на жалост, многој браћи његовој својствена — тај обичај измени, те оним првим замени. Кад му се родило дете, он је први, од како постоји ова парохија, послао по бабици боцу с водом мени, да му знамењујем дете, а после тога је још неколико парохијана мојих завео, те их навео, да и они то исто учине“. Е, ако је ово доказан и истинит факт у парохији г. Стевановића, онда и ми са наше стране морамо само да сажаљевамо г. учу, јер кад није, по својој дужности, могао да народ упути на добро, није га — незван — требао одвраћати. Леп обичај лепа је својина народна, а што је добро, лепо и племенито, па још и религиозно, то нека нам је свето! Тако је, г. учо, па да не речемо: О, тешрота! О, mores!

Одговор, дакле, на стављено питање ово је: *Како се има сршавати „знамсновање дсце“, прописано је у „Требнику“, и то треба испуњивати. Обичај пак извесног погрешног знамења код свештеника ваља истребити, а онај у кући породиље, ако је где год у обичају, може и у напредак да остане. Но најправилније обављс се знамсновање у цркви, јер то и устав у „Требнику“ нарочито прописује.*

Златоје.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Добровољни прилози.)** На подизање споменика неумрлом црквеном и народном добротвору митрополиту Стевану Стратимировићу приложили су до сад код уредништва „Срп. Сиона“:

1. Уредништво „Срп. Сиона“ 10 фор. 2. Сергије Шакрак Нишић, уредник „Срп. Сиона“ 10 фор. 3. Сава Петровић, уредник „Срп. Сиона“ 5 ф. 4. Јован Јеремић, парох бачиначки 5 ф. 5. Стеван Бећаревић, парох бингулски 5 ф. 6. Љубомир Кањански, парох кулпински 2 фор. — Свега **37 фор.**

Учтиво позивамо браћу свештенике, да осветлају себи образ, да по могућству што брже шаљу што обилније прилоге на цел подизања споменика великоме добротвору цркве и свештенства Стевану Стратимировићу. Исто тако позивамо и умољавамо и све чланове народа, да допринесу своје добровољне прилоге на цел, која свима нама треба да је мила, света и узвишена.

— **(Распоред седница епархијске управе будимске.)** *У течају* 1893. године држаће своје седнице: I. Конзисторија: 28. јануара, 4. марта, 15. априла, 27. маја, 1. јула, 12. августа, 23. септембра и 25. новембра; —

II. Епарх. административни одбор: 1. фебруара, 15. марта, 26. априла, 31. маја, 12. јула, 30. августа, 11. октобра и 2. децембра; —

III. Епарх. школски одбор: 8. априла, 10. јуна, 30. септембра и 16. децембра.

ЧИТУЉА.

— **(† Захарије Поповић)** протојереј зетско-подгорички.

Дана 31. јануара 1893. г. у вјечност се преселио протопресвитер зетско-подгорски Захарије Поповић, који је 2. фебр. најсвечаније од свештенства и грађанства подгоричког сахрањен при цркви светога великомученика Георгија у Подгорици.

Покојник је стар био 56 год., а служио своју парохију 37 година најревносније, те је као велики родољуб и служитељ олтара Господњега лепо име оставио.

Бог му покој дао, лака му црна земља!

— († **Амфилохије Михајловић**,) јеромонах манастира св. Георгија, умрло је у томе манастиру 5. фебруара о. г.

Пок. Амфилохије (Бранко) Михајловић, спремао се за калуђера у ман. Гргетегу, а заказуђерио се у ман. св. Георгија у Банату. Тамо је био у манастиру неко време и намесник. Доцније је био као администратор на парохијама у Мал. Бечкереку, Торњи и Крњакову. Био је врло живахне нарави, која му чисто није доликовала као калуђеру. Но био је врло добар певац, а и у црквеном правилу се добро разумевао. Умрло је 30 година живота.

Бог да му душу прости!

ОД АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Ко жели имати целу годину „Срп. Сиона“ за 1892., може добити путем потписане администрације потпун броширан примерак за цену од 4 фор. а. вр., а богословима се даје и за 3 фор.

АДМИНИСТРАЦИЈА „СРП. СИОНА.“

7, 6—10 **КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.**

ТУМАЧЕЊЕ ЕВАНЂЕЉА СА БЕСЕДАМА

ОД Г. АРХИМАНДРИТА ФИРМИЛИЈАНА

У ТРИ КЊИГЕ

подпуно је готово и претплатницима разаслато.

Претплату и даље треба цињати на подписате.

Цена је целом делу 10 динара или 5 фор.

Ко узме 10 књига, једанаесту добија на поклон.

Београд, 1893.

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ,
кројачи црквеног одела.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 14, 3—3

На упражњено место пароха у Стејановци са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 21. јануара (2. фебр.) 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија карловачка.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 15, 1—2

Српска православна црквено школска општина у Тителу на основу свога закључка и одобрења своје претпостављене власти, хоће своје школско здање да преправи.

По изготовљеном предрачуну износи:

1.	Зидарски посао са материјалом	фор. 1325·17
2.	Дунђерски „ „ . .	482·75
3.	Столарски, браварски и стакларски	584·50
4.	Лимарски (са материјалом) . .	102·—
	Свега	ф. 2494·42

Услови су ови:

1. Усмена дражба обавиће се 14. (26.) марта о. г. у 2 сахата после подне у општинској дворани.

2. Примаће се и писмене понуде (оферти), које морају запечаћене и најдаље пре почетка дражбе предате бити.

3. Сваки рефлектант полаже 10% од речене горе своте у име вадијума. Од онога, који буде радњу предузео, задржаће се тај вадијум као јамчевина, а после обављене колаудације повратиће му се.

4. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

5. План као и даљи услови могу се у свако доба код председништва ове општине сазнати.

У Тителу 15. (27.) фебруара 1893.

Председништво.

„Српски Сион“
излази сваки недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинчићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Новом Саду. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 8.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 21. ФЕБРУАРА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

На бр. III. С. 316 и 141 ех 1890. 294. ех 1892.

НАРЕДБА

СРПСКОГ ПРАВОСЛАВНОГ НАРОДНОГ ЦРКВ. ШКОЛСКОГ САВЕТА

ИЗДАНА СВИМА ЕПАРХИЈСКИМ ШКОЛСКИМ ОДБОРИМА У ПОГЛЕДУ УПРАВЕ И НАДЗОРА СРПСКИХ ВЕРОИСПОВЕДНИХ ДЕЧИЈИХ ЗАБАВИШТА.

Поводом тим, што је један епархијски школски одбор искао од овог Школског Савета упутство о том, еда-ли је он надлежан решавати предмете спадајуће на управу и надзор српских вероисповедних малодечијих школа (забавишта), и да ли се малодечије школе (забавишта) и учитељице (забавиље), имају подврћи такође уредби за српске народне школе од године 1872. и дисциплинарним правилима од године 1876., — налази овај Школски Савет како тај славни епархијски школски одбор, тако и остале епархијске школске одборе упутити, да се епархијски школски одбори на темељу чланка XIX. привременог уређења епархија потврђеног превишњим решењем од 29. маја 1871. и §. 134. уредбе о српским народним школама потврђене превишњим решењима од 6. априла и 2. јула 1872., за епархијску управу српских вероисповедних забавишта која се у њиховом подручју налазе, сматрају, и да се

ГОДИНА III. БРОЈ 10.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 7. МАРТА 1893.

СРПСКОМ НАРОДУ.

Дне 3. августа 1891. навршила је *српска православна велика гимназија*, а 1. фебруара 1894. навршиће и *српска православна богословија*, па за њом и *патријаршко благодејаније у Срем. Карловцима*, пуну **прву стотину година**, како живе.

Стогодишњи спомен оснивања сва та три завода треба да овострано Српство достојним начином прослави, а ваља да га прослави у исто доба, јер су сва три поникла готово у исто време, а у исту културну сврху.

Да ту прославу приреди на начин, којим би се не само пијетет садањега нараштаја манифестирао, него и потоњим коленима оставио видљив и трајан знак захвалности нашега народа према родољубивим оснивачима ових завода, образовао се

ПОД ЗАШТИТОМ ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ ПРЕУЗВИШЕНОГА ГОСПОДИНА

ГЕОРГИЈА БРАНКОВИЋА

АРХИЈЕПИСКОПА И МИТРОПОЛИТА КАРЛОВАЧКОГ И ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ

из грађанства карловачког, а у споразуму са професорским зборовима исте гимназије и богословије и њиховим претпостављеним властима у Карловцима потписани одбор.

Одбор овај имајући у виду, колико су добра та три завода за ово сто година донели домовини, православљу и Српству, обраћа се овим на цели српски народ с молбом, да прославом увелича стогодишњи спомен њихов. А кад тај корак чини, уве-

рен је, да ће ова родољубива замисао његова паћи потпуна одјека у грудима благодарнога Српства.

У кратком веку нашега културнога преображаја, — јер вековима потиштени српски народ једва да нешто више од сто година сме да урачуна, што проводи живот у приликама прикладнима, мирном просветном раду, — ово је мал' те не јединствена прилика, како може да наброји стотину година трима својим заводима, који служе чисто културном и религиозном образовању народном.

И ако ни гимназија ни богословија у првим својим почецима нису биле, а ни могле бити, ни по унутарњем устројству, ни по спољашњем угледу свом, на оној висини, на којој су — хвала њиховим врховним управама и новим великим и родољубивим добротворима, као и свесном народно-црквеном сабору! — данас, ипак ко да не увиди велики значај тих завода по овострано Српство у прве године њихова живота, кад су они, уз православну цркву, били, и ако скромне, али једине светле луче, одакле је падала светлост умља и знања у сиромашни, тада по готову запуштени народ српски? Има ли краја, где год српски народ живи, — а особито у земљама аустро-угарске монархије, камо добротворни зраци тих луча нису допирали? Треба ли спомињати, колико је гимназија, колико ли богословија карловачка образовала и за образовање спремила интелигенције српскоме народу, без које би народ остао умно сироче? Треба ли спомињати, колико је патријаршко благодејаније, основано уза та два просветна завода, отхранило српске даровите сиротиње, а без које они за цело не би били то што су?

Нема тога Србина, који не би био потпуно свестан о овоме значају и благодатном утецају ових завода на културни и религиозни развитак целог српског народа и свију крајева, где Србин живи.

Па по томе зар бисмо могли ми сви, а нарочито зар смеју и старији и млађи питомци тих завода пропустити ову прилику, а да се с пијететом и благодарношћу не сетимо и *родољуба*, који су или морално или материјално засновали и одржали до данас ове тако нам потребне ступове нашега културнога живота?!

С прославом прве стогодишњице тих завода истичу се у првом реду имена двојице родољубивих Срба, који су ударили темељ гимназији, богословији и благодејанију у Карловцима, а то су блажена спомена

МИТРОПОЛИТ СРПСКИ СТЕВАН СТРАТИМИРОВИЋ

и

ГРАЂАНИН КАРЛОВАЧКИ ДИМИТРИЈЕ АНАСТАСИЈЕВИЋ САБОВ.

Потписани одбор мисли, да после истакнутога значаја поменута три културна завода српска, не треба посебно још да истиче и неувеле заслуге, које су ова два мужа, а и остали добротвори оснивањем, одржавањем и утврђењем ових завода стекли за домовину, за православље и за народност српску, заслуге, за које ваља цели српски народ да се и видљивим и трајним знаком своје благодарности одужи; те с тога, с пуно вере у осведочену благодарност и пожртвованост српскога народа ступамо преда њ, а у првом реду се обраћамо њиховим бившим питомцима и осим сународницима својим, којих су оцеви или преци били питомци или наставници у тим заводима, с позивом, да новчаним прилозима омогуће, *да се* **у прославу стогодишњице** *ових завода приреди овде у Карловцима* **народна свечковина** *и да се митрополиту српском* **Стевану Стратимировићу** *и грађанину карловачкому* **Димитрију Анастасијевићу Сабову,** *а поред њих* **и другим добротворима** *српске православне велике гимназије, српске православне богословије и патријаршког благодејанија у Карловцима подигну према нашим српским приликама скромни, али достојни* **споменици.**

Кад ће бити стогодишња прослава тих завода, јавиће одбор у своје време. А да ли ће се у исти дан моћи открити и споменици, стоји до тога, какав ће бити одзив народне дарежљивости.

Прилози нека се шаљу на адресу потписаног нашега **благајника г. Јована Симеоновића Чокића**. Имена свију приложника штампаће се у српским јавним гласилима.

У добри час!

О Д Б О Р

за прославу стогодишњице српске православне велике гимназије, српске православне богословије и патријаршког благодејанија, као и њихових добротвора

У Ср. Карловцима, 14. (26.) фебруара 1893.

Председници:

Стеван Лазић с. р. директор гимназије.

Прота *Јован Вучковић*, с. р. професор богословије и пр. ректор богословског училишта.

Перовође:

Др. Лаза Секулић, с. р. срп. нар. црквени подтајник.

Паја Марковић, с. р. професор у гимназији.

Благајник:

Јован Симеоновић Чокић, с. р. благајник срп. нар. црквених фондова.

Чланови: *Бура Ваљанин*, с. р., кр. кот. судац. Протођакон *Лукијан Богдановић*, с. р. катихета у гимназији. *Шандор Димитријевић Чокић*, с. р., управитељ „Задруге за међусобно помагање и штедњу“. *Јован Живановић*, с. р., професор у гимназији и богословији. *Јован Живковић* с. р., свештеник и професор у богословији. *Светомир Јанковић*, с. р. градски начелник. *Бока Јовановић*, с. р., дрд. мед. *Стеван Јовић*, с. р. свештеник. *Јован Лозоревић*, с. р., благајник „Задруге за међусобно помагање и штедњу“. *Марко Матић*, с. р. трговац. *Душан Милић*, с. р. трговац. *Лазар Обреновић*, с. р. град. вел. бележник, заступник на срп. нар. црквеној сабору у Ср. Карловцима. *Илија Павловић*, с. р., економ. *Сергије Поцић*, с. р. јеромонах, патријаршки дворски капелан. *Марко Поповић*, с. р. трговац. *Александар Рајковић*, с. р. срп. нар. учитељ. *Јован Станковић*, с. р., економ. *Исидор Кнрић*, с. р. вар. црквени тајник, заступник на земаљском сабору у Загребу. *Стеван Чобанић*, с. р. окружни прота. Протосинђео *Митрофан Шевић*, с. р. професор у богословији.

„ОПЕТ О УДРУЖЕЊУ СВЕШТЕНИЧКОМ.“

— ОДГОВОР Г. „ПОП-СТЕВИ“ — „БРАНИКОВОМ“*) —

Кад смо прошле године послали уредништву „Бранника“ одговор на један чланак г. Л. К., написан против предложеног већ удружења овостраног нашег свештенства, не хтеде га то уредништво уврстити у свој лист, изјавив: с не дозвољава више писати у своме листу ни за, ни против удружења свештеничког, док се питање тога удружења не реши (сигурно на свештеничкој скупштини).

Да је уредништво ту своју реч и одржало, сведочи чланак у 7. броју о. г. „Бранника“, под горњим насловом, као одговор нашем чланку у 2. бр. овога листа. А из тога света ми изводимо данас, да је „Бранник“ орган опозиције против предложеног свештеничког удружења.

А јер се др. Вучетић и његов alter ego, др. Малешевић, изјавише против тога удружења, то ми данашњу опозицију његову у свештенству, која кокетује са „дружином

*) Због натомиланог материјала, овај чланак, који нам је већ месец дана у рукама, тек сада ево саопштавамо.

Уредн.

Браника“, сматрамо већ као скутопоше либералне наше странке.

А да је тако, један доказ више је и: поп-Стевин чланак. Њега није писао свештеник, у мислима о цркви и остварењу њене цели, у старању о условима за извршивање позива свештеничког, у тежњи за уређењем односаја у нашој цркви. По „Фризури“ чланка види се: е га је писао „поп-Стева“, члан либералне партије.

Било би против партајске дисциплине, а и против „општег интереса целе цркве — дакле и народа“, кад би се поп-Стева изјавио за, а не би се изјавио баш против удружења. Са свим је дакле у реду, да је он написао чланак свој у 7. бр. „Браника.“ Er hat das Seinige gethan. А учинио је сигурно за то да поп Душан не остане сам „даровит“.... Дивна конкуренција еластичне савести свештеничке! А хоће ли поп-Стева заиста и добити опако изданак комплименат, као поп Душан, или — — —, то је питање времена. Млади смо, дочекаћемо, ако Бог да, и решење тога питања....

Толико ради увода.

Иронија и цинични сарказам, дрзовито извртање, безобзирно подметање, неистина и клевета, — све то просуто из нестрпљиве сујете, нетрпљиве амбицијозности, накосног братства, а у хипнотичком бунилу партајског запоса, ето — то је чланак, што га **морамо** по рукама да превршемо, и да му цеван дајемо.

Каквом ватром ми писасмо до сад, па и чланак у 2. бр. о. л. „Свештеничко удружење“; да ли се ко год загрејао на топлоти ватре те, о томе поп Стева може само прописати, али не судити и пресудити. Јер њему је једна ватра идол, њега једна само топлота греје. Друге ватре он не види, јер је обневидео, друге топлоте не осећа он, јер је разгрејан, зажарен и успаљен... Њему ватра гори само у „дружини Браника“, њега загрева топлота само из листа „Браника“. Култус јавног његовог деловања у извесним питањима и стварима врло је једноставан: сав је у: клањању тој ватри, у обожавању те топлоте. То је култус његовог политичког фетишизма.... То је култус политичког фетишизма и све „браће“, њему равне.....

Па да му је просто иронији, којом је започео своју апологетику фетишизма тог. —

После онакове умне гимнастике, у сабору 13-ог новембра пр. г. издржане, није чудо што се „п. С.“ претргао, па сад у свакој речи и туђој и својој види цифру математике, па и астрономске, по којој он на сигурно рачуна: да ће и њему спути звезда славе на небу „дружине Браника“ и пустити зраке светлости своје по „Браннику.“

После онако издржане пробе у растезању своје свештеничке свести и савести, којој су иначе „установе наше цркве познате“, није чудан онај цинизам његовог чланка, који се није устезао ни мало, да јерархији подметне и тежњу, да „прегази све жеље и идеале народне“; цинизам, који је могао опако небратски, нехришћански и несрпски да одгурне манастирско свештенство наше и монашко од световног.

После онако посведочености неразумевања свега и свачег, о чему је говорио 13. новембра пр. г. у сабору, а особито о „разлици између темељних т. ј. каноничких и догматичких установа наше цркве и установа, којима се црква у живот народни уводи,“ затим о тројној кандидацији при избору пароха, о одлучном значају сесије парохијске при преметању свештеника; те после онако брањеног права народног и принципа о избору свештеника, и непокретности пароха, а са речима „Створите сходне прилике које код чиновништва владају, пак **онда расположите са свештенством онако, као што се са чиновницима расположе**“;

после свега тога, није нам чудна она „картажанска“ мржња против „устава“ и онај јед и јад ради пребрајања буквараца и псалтираца у сабору нашем.

А зар да нам је чудно, што **нас** онако „братски“ погрди, осуди и оклевета, на што нам онако љуто и кивно одкосима прети?

И зар да нам је чудно, што онако недостојно и „на памет“ погрди, осуди и оклевета предложено свештеничко удружење? Не.

То су његове врлине, култивирање ко-

јих он сигурно мисли ставити у задатак „протопресвитерским скупштинама, којих је и до сада било“.*)

На пек му је све ово просто, у колико се то тиче моје особе. Јер моји се одкоси не боје пљуска, којега просипа цинички лаж, партајска страст и хипнотичко бушило. Моји су одкоси подебели, а и. Стевина рука ослабачка. Умориће се један, ако их разбацивати почне. Његова је претња — донкижотска, ма како лепи да су стихови употребљене народне песме.

Али просто му не било, што онако недостојно оклевета предложено удружење, што онако недостојно и цинички оклевета и наружи „јерархију“ нашу, што онако небратски, нехришћански и несрпски одгурну монашко свештенство са срца свог „светског“.

Ради истине и морала, ради удружења свештеничког и ради братског споразума између световног и монашког свештенства, ево поп Стеви одговора.

Повод и разлог чланку „поп Стевином“ не лежи у питању удружења свештеничког, него у питању „устава“, предложеног сабору нашем по одбору 15-рице.

Јер, већ се неколико година покреће питање удружења нашег, а прошле године се баш о њему и писало и радило, а „поп Стева“ не зане ни једаред пером у питање то.

Не зане пером ни онда, кад је у позиву лањском на заказану већ скупштину свештеничку, избачена и тачка 12. поводом које је проговорио и брат Л. К. Не!

Него тек сада, кад је 13-ог новембра пр. г. у сабору прошао кроз „очистителни огањ“ партајско-либералног чистилишта, у којем му се слобода за казивање свега и свачег очеличила, а савест му и свест свештеничка омекшала и протегљивом постала; тек сада, кад се у чланку нашем о удружењу свештеничком повела реч и о „уставу“, у који је он онако монументално 13. новембра пр. г. заламао своје бургије, на чему су му левичари — по „Бранику“ — честитали, а у истини рад чега су првенили;

тек сада се усуди и одлучи „поп Стева“ да о удружењу проговори своју реч. О како је то свештенички — родољубиво! Па, јуначки!

Ми не ћемо много говорити о „уставу“, јер о њему ми говоримо у другим чланцима. Ако је но волји поп Стеви, може на њих рефлектовати.

Пре свега велимо и сад:

1. Да остајемо при речи, е је у прошлом сабору многа брука почињена при претресу мировинских уредаба; почињена неспремом сабора и њених чланова. Тако исто и при расправи предлога о дотацији. А ту ћемо реч повући само онда, ако нам поп-Стева, или ко други, докаже: да сабор при претресу поменутих уредаба није често опозивао своје закључке, поправљао и измењивао; надаље, да није но гдекад ради стилистике појединих §§-а губио узалуд и по $^1/_4$ а једаред и $^1/_2$ сата времена; и на послетку да није маса §§-а упућивана редакцији на стилизацију и нови предлог.

Остајемо према томе и при речи: да би се многа пара народна заштедила, пара, којом се морала плаћати н е с п р е м н о с т сабора, само да је скупштина свештеничка одржана, те своје примедбе о поменутим уредбама упутила камо треба.

3. Остајемо при речи, да је неспрема неких и многих саборских посланика била тако евидентна, да им се могло довикивати, да је читање „устава“ у сабору већ и за то нужно, јер да има посланика, који га дотле нису ни прочитали. Остајемо при тој речи за то, јер је то у сабору речено, а рекао је баш главом један вођа опозиције, барон Јов. Живковић, јер је то штампано баш у „Бранику“ бр. 131. пр. г. овако: „предлажем, да се устав чита, јер има их и таких, који ће устав сада први пут чути. (Општи смеј. Тако је!)“

Је л' тако поп Стеване?! Рци!

Ако у томе његово око види „математику“ и то прецизну, о чијој прецизности прошше поп Стева, ми немамо ништа против, али после наведених речи барона Живковића и одобравања у сабору, та је математика истишта, па ма како се под сечицом њеном неко превијао, и у превијању сиктао.... А кад би имали онако „братско“ срце, као што је у поп-Стеве

*) Зар у свима дијецезама?!

ми би цифре те математике и прецизирали, те би која од њих пала и на левицу. . . .

4. Остајемо при речи, да је на сабору било „разметљиве сујете“ и „намештьивог уверења“ да је било буквараца и псалтираца парламентарних, и рачуна гдекојих старца. Је ли буквараца било „на хиљаде“, остављамо „ердитој немоћи“ поп Стевиној да израчуна; али да је од тих и он, то је и сам посведочио већ и слутњом својом, да „можда и сам спада“ међу њих. А као таквог категорисао га је његов монументални говор од 13. новембра пр. г. Ако нам отвори ступце „Браника“ за анатемисање тога говора, спремни смо, да га рашчеревимо. Или тек није поп Стева себи уобразио, е је он већ парламентаран старац.

А који су и какви су то рачуни били тих парламентарних старца, нека упита дра И. Вучетића и барона Живковића. Овде није место, да их ја распредам.

5. Остајемо при свакој речи, коју написасмо и о „уставу“. А зашто, то ће поп Стева и сва његова дружина видети из чланка „После сабора“. А за сад имамо рећи: да је поп Стева нехотице, или намерно превидео, или прећутао, да смо ми у своме чланку рекли: „„**Било би измена у „уставу“**, ал' би било и „устава““. Кад се прећути оно, што ми рекосмо, а кад нам се подметне оно, што и не помислисмо, онда је само лако онако памфлетски писати, као што је писао „п. Стева“, онда се може само онако цинички мистификовати публика, као што је мистификовао „п. С.“ своју, онда се може само клеветати, као што је клеветао „п. С.“

Он је са свим лежерно прећутао наше речи, а још лежерније рекао, да ми уздишемо за „уставом“ баш онаквим, каквог је предложио одбор 15-рице, и да „узносимо“ такав „устав“, „који баш самосталност и слободу (свештеника) хоће да уништи, који хоће свештеника да прикује као некадање спахиске „jobágy“-е за земљиште њихова рођења, који хоће да их изложи самовољи једног човека, који хоће поред постојећег судбеног поступка са свештенством, да патоварн на леђа њихова споредних дужности, због којих их може у свако доба да их суди и осуди“.

Пре свега, он није доказао, да је такав „устав“ онај, којега предлаже одбор 15-рице Нити је доказао то у своме говору од 13-ог новембра, нити у чланку своме. Лакше му је било неколико фраза избацити, које се извесној публици допадају, као и шарене лутке деци, него доказивати нешто. Надаље, поп Стева није ни чим доказао, да ми уздишемо за уставом таквим и да такав устав узносимо, какав „устав“ он публици својој приказује.

Поп Стева је најпре, дакле, приказао својој публици „устав“ са грдним роговима у некој ђаволској кожи, под којом још „кинте и погрешке, и начелне и формалне“; те је рекао, да за таквим уставом ми уздишемо. Онда се бацио и на удружење свештеничко. И, јер смо ми томе удружењу намењивали известан задатак и у питању уређења наших нар. црквн. одношаја, он је одмах извео и самовољан закључак, да се удружење то ради таквог „устава“ и покрепуло, да удружење то хоће да цело свештенство наше увуче у агитацију за такав устав; да то удружење хоће нашем свештенству да окује роиске „ланце на ноге и руке“; да се тим удруженьем наше свештенство хоће да баци у јаз, „који сметa јерархији, да временом може бити прегази све жеље и идеале народне“.

Оно, што је писано о удружењу свештеничком, и пре него се на „устав“ и помишљало с наше стране, и после тога, све је то црно на бело. Нека се прочита. Ко суд свој изриче о удружењу и писању поп-Стевином о том удружењу, а без да је прочитао све то, што је написано о удружењу, тај је шарлатан у суђењу.

Акта се морају прочитати, да се ваљана пресуда донесе.

Па ако се у тим чланцима и једном речи може доказати онако подла намера и рачун са удруженьем и нашим свештенством, као што нам га подмеће поп Стева; и ако се тим чланцима, напротив, не докаже, да баш ми хоћемо слободно и самостално удружено свештенство, и да се те

речи: „слобода“ и „самосталност“ не „повлаче“ у тим чланцима и у нашем раду „по прашини и блату“, него да су уздигнуте на борбаку покрета око удружења и да чине есенцијалну мисао тога покрета; — онда не само да ћемо примити погнутом главом сваку, па и п. Стевину осуду, него ћемо сами своје одкосе расути, да им трага нема.

Али дотле, док је оно што смо осећали и желили, писали и радили са осталом браћом својом, у ствари удружења, црно на бело, дотле ћемо сваком оком у око погледати, и за своје одкосе сигурни бити; јер нам је савест мирна, и јер је оно, што писасмо истина, са срца, из срца, а оног сваког, који нам цинизмом, дрскошћу и подлошћу клевету набацује, да свештенству кујемо попске лапце, тога ћемо, ма ко он био, сматрати за подлаца, тим већег и грешнијег, ако му подлост скрива мантија свештеничка, ако такве клевете исписује рука, која крстом благосиља.

И ми се гнушамо „поп Стеве“ — ма ко он био — док нам не докаже:

1. да смо се ми ма где и ма како изјавили, да свештенству треба уништити слободу и самосталност и т. д.;

2. да га треба изложити самовољи једнога човека;

3. да желимо, да остане постојећи судбени поступак са свештенством;

4. да одобравамо **све оно**, што је у **уставу предложено**, и да би хтели, да **то свеи удружење свештеничко прихвати и потпомогне**.

Гнушамо се „поп Стеве“ — ма ко он био —, јер је у своме хипнотичком заносу и у ватри других страсти, дрзнуо се написати, да би „јерархија“ била способна, и да јој је „може бити“ тежња, „да прегази све жеље и идеале народне.“

Гнушаћемо га се, тим више, ако су те речи заиста изговорила уста **поп**-Стеве, уста, која треба само истину да говоре... а све дотле, док не докаже, е те речи нису клевете, нису цинička лаж. . .

Гнушамо се руке братске, која гура и одбацује са братска срца толику браћу, као што су монашки нам свештеници.

Или зар поп-Стева њих не сматра за „браћу Христову“? Зар их не сматра чињеницом у религиозно-нравственом и културном развитку нашег народа? Зар их не сматра као делатеље „винограда“, којега смо делатељи и ми световни свештеници? Зар они нису Срби? Зар су они на свету, у цркви нашој и народу само за спас њихових душа? Зар би они могли **својом „безусловном послушношћу“** повести за собом цело удружење? . . . . .

Можда смо коју реч оштрију написали у овом одговору свом. Нисмо то учинили без размишљања, него по величини и замашају клевете, којом је „поп Стева“ насрнуо на „јерархију“ и на удружење, па и на нас.

Јер не може веће клевете и осваде за „јерархију“ нашу бити, него подметнути јој тежњу „да прегази све жеље и идеале народне“.

Јер не може веће клевете и осваде за предложено свештен. удружење бити, него му подметнути смер, да окује наше свештенство у попске лапце.

А за нас нема веће клевете и осваде, увреде и уједа, него у подметању, е смо и ми ковачи тих попских лапаца, е би ми кадри били помагати „јерархију“ — кад би је било и могло бити такве, — која би хтела **„да прегази све жеље и идеале народне“**, идеале, који су нама тако мили, тако свети, као што нам је мио живот, као што нам је светиња Јеванђеље . . . ., јер **идеали** народа могу бити само узвишени, као што су узвишени идеали и Јеванђеља истине и правде, светлости и врлине, слободе и братства. . . .

Такво писање, као што је поп-Стевино, не води к доброј цељи. Њиме се неће оштетити одкоси наши, али ће се оштетити ваистину одкоси општих интереса, а особито наших свештеничких.

Ако поп-Стева не жели разбацивати те одкосе, нек се трга из хипнотичког заноса свог.

Ако је око бацио на нас и наше баш одкосе, нек му је просто; ал' нека не клевета и оне, које треба штовати, нека не срди оне, који треба да светле; нека не каља блатом оно, што треба да нам је свима мило, светло и узвишено. . . . .

Парох Јован Јеремић.

ЦРКВЕНО-НАРОДНО ЛЕЧИЛИШТЕ.

— ЈЕДАН ПРЕДЛОГ —

(Наставак.)

Но сад настаје питање: Је ли дозвољено, да се од народних задужбина, одређених на службу Богу, намењених спасењу душа оних, који исте задужбине основаше, наше манастире подигоше, да се на име у тим задужбинама „поје њима летурђија, оног свјета, као и овога“ — је ли дозвољено, да се од тих задужбина стварају светска лечилишта, да се у нашим манастирима подиже народни завод за лечење? Је ли то по канонима дозвољено?

Кад загледамо у каноне наше прав. цркве, тад ћемо видети, да они привидно противурече томе, да они то не дозвољавају, да они то и забрањују.

Четвртог васијонског, тако званог халкидонског сабора правило 24-то гласи:

„Једном посвећени уделјед инволе епископа манастири, морају за навијек остати манастирима, и добра која им припадају нека им буду очувана нити икада могу бити претворена у свјетска обиталишта; а који допусте, да се то учини, нека подлегну казнама по правилима“. (Милаш „Зборник правила“.)

Ово је правило усвојио, и у свом 49-том правилу од речи до речи поновио и шести васијонски, тако звани, трулски сабор.

Но ја рекох, да канони наше прав. цркве привидно противурече томе, и ускраћују и забрањују у манастирима подићи и основати народни завод за лечење, а у самој ствари они то дозвољавају. Да је нак то доиста тако, видићемо и осведочићемо се, ако проучимо тумачење првонаведеног — 24. халкидонског — сабора правила.

Благодареки доброти и труду данас високопреосвећеног г. епископа далматинског, др. Никодима Милаша, у стању смо појединa правила и каноне наше св. прав. цркве боље схватити и разумети; исти је г. епископ још у рапијим временима протумачио како правила св. апостола, тако донекле и правила васијонских сабора, од ових последњих на име до четвртог — халкидонског сабора укључно т. ј. и правила овога сабора.*)

Жалећи, што немамо тумачења свију правила — васионских и помесних сабора и правила св. отаца — радујемо се врло, да имамо тумачења правила четвртог васијонског сабора, а поименце, јер нам је за овај мах потребно тумачење 24. правила истог сабора.

Дакле чујмо, шта се наводи у тумачењу тога 24-тог правила:

„ . . . . Строгост црквеног законодавства, да се не смију секуларизирати манастири и манастирска добра, очигледна је из овога правила. . . Али у IX. вјеку ми већ налазимо, да се је друкчије на ово на Истоку сматрало, и Валсамон, одговарајући њекима, који су ову строгост штитили, исказује мисао, као да се у њеким приликама та секуларизација и допуштала. Нама се чини, да ово правило и друга односна правила треба разумјевати не у апсолутном смислу, као да ни под каквим начином не сме никада ни на што бити употребљен манастир, или манастирско добро, него у смислу условном. Манастир или манастирско добро не смије наравно никада одтуђено бити цркви и претворитисе у приватни иметак. Али ако један манастир и његово добро према приликама времена и места може више користи цркви донети, кад би се претворио у један васпитни завод, у коме се на пример ваљано могу спремати добри свештеници, добри учитељи, пак и добри изучењаци у лепим

*) „Правила св. апостола“, друго поправљено и поновљено издање, Плачково, накладa књижаре браће Јовановића, 1878 г. — „Правила вас. сабора“, друго поправљено и поновљено издање, Плачково 1880, накладa књижаре браће Јовановића.

Жалити је само, што је тај — по цркву тако врло користан рад почет, а — недочет: што од 1880. г. па све до данас не видесмо и не дочекасмо наставка тих дивних тумачења!

Дела, свети владико, поделај на делу, за које си — тако рећи — једино позвант!

њештинама, или слично, а такав завод стојао би под непосредним надзором црквене власти, и само та би власт њиме управљати имала, нама изгледа, да то не би могло никако ником бити осуђено, тим маље, што ни ово, ни друга правила о таковој промени манастира не говоре, нити је осуђују, него осуђују то, да се се они претворе у свјетовна обиталишта . . . то јест, да се извуку испод власти црквене, да изгубе свој црквени карактер и да постану свјетовном кућом, у којој би могла и оскрњена првобитна њихова светиња бити, павши у руке можда и невјерника или употребивши га на какву неморалну цјел. Ми не говоримо, да би и сви манастири могли на споменуте благородне цјели употребљени бити, него само појединн, кад би на име они, као што смо нагласили, према приликама времена и мјеста и према потребама народима, више користи црквене друштву донети могли, него да остану само обитаиштима за монахе. Колико је света са христијанскога гледишта цјел манастира једног, толико исто света је цјел једног васпитнога у христијанскоме духу, а под управом црквe, завода, и за то при секуларизацији у нашем смислу једнога манастира оња се христијанска цјел не би промашила, у посебности само достигла би се на мјесто једне друга цјел, толико исто света, као и прва. Право наравно извести такову промјену једнога манастира морало би само и искључиво црквеној власти припадати, и никоме другом.“ (Стр. 522 – 523.)

Као што видимо и чујемо, овде се не говори одлучно; него се наводи: „нама се чини, да ово правило и друга односна правила треба разумјевати не у апсолутном смислу . . . него у смислу условном“. Али да је оно, што се господину тумачу „чини“, и што њему „изгледа“, да је на име то са свим умесно, правилно и духу хришћанском сагласно — о том не ће нико сумњати, ко наведено тумачење пажљиво прочита. Да је то и таково тумачење умесно, правилно и духу хришћанском сагласно, сведочи и „Валсамон“, који „одговарајући њекима, који су строгост црквеног законодавства, — да се не смију секуларизирати манастири и манастирска добра — штитили, исказује мисао, као да се у њеким приликама та секуларизација и допуштала“. О томе нас уверавају и оне „њеколике оцјене, које су од стручњака у разним часописима напечатане“, а које је „оцјене“ г. тумач навео „на мјесто предговора к другом издању Правила васионских сабора“; а тако исто и оне „књиге“, којима се г. тумач „послужио“ при издању тих својих „Правила с тумачењима“.

На шта сад?

Ја рекох напред, да канони наше прав. цркве привидно противурече и забрањују, да се у нашим народним задужбинама, у нашим манастирима може подићи и основати народни завод за лечење; и за потврду тога позвао сам се на тумачење 24-тог правила четвртог вас. сабора, чим сам — да како — доказао, да је „цјел једнога васпитнога у христијанском духу, а под управом цркве, завода, са христијанског гледишта толико исто света, колико је света и цјел манастира једног“; али писам доказао оно, што сам хтео и желео.

Крај свег тога, ја ћу се тумачења овога правила чврсто држати, а у тежњи да докажем, да канони, односно 24-то правило халкидонског сабора привидно забрањује, да се у манастирима подигне завод за лечење, на против да је то допуштено.

За мене је главно то, да се у тумачењу овога правила гласно и јасно признаје, да се „строгост црквеног законодавства, да се не смију секуларизирати манастири и манастирска добра“: те према томе, да „ово правило — 24-то халк. сабора — и друга односна правила треба разумјети не у апсолутном смислу, као да ни под каквим начином не смије никада ни на што бити употребљен манастир, или манастирско добро, него у смислу условном“. Даље је за мене важно то, да се неки манастир односно добро његово може и „секуларизирати“ сме у случају том, ако се тим начином може „цркви корист донети“, и ако се „секуларизацијом“ не мисли постићи „каква неморална цјел“. На послетку ја нећу да изгубим из вида то,

да се неки манастир, односно добро његово може и „секуларизирати“ сме, кад се „при секуларизацији једнога манастира општа христјанска цјел не би промашила“, него би се „у посебности само достигла на мјесто једне друга цјел, толико исто света, као и прва“.

(Свршиће се.)

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

Засебан избор свешт. посланика за наш сабор захтевају, не неки засебни сталешки интереси свештенства, него „засебна дјелатност њихова и права и дужности, које они према положају своме у цркви имају“.

А кад се зна то све, и кад се то нобити и оспорити не може;

кад се засебни избори свешт. посланика за наш сабор оправдавају природом црквеног сабора, — а са црквено-правног гледишта;

кад би измену саборског изборног реда установио наш сабор као целисходну потребу за правилно уређење и развијање народно-црквених нам автономних односаја у цркви;

и кад би ми, сваки са свога места, ту измену разјаснили народу са разлозима, који су ту измену захтевали, —

онда у тој измени саборског изборног реда и засебном избору свешт. посланика за наш сабор, не би апсолутно могао лежати узрок расцепу између свештенства и народа, него би тај расцеп могли изазвати неки људи, за које не постоје разлози, него — рачуни....

Тај расцеп између свештенства и народа, којега се др. Вучетић тако силно боји, не би никад могао бити последица засебног избора свешт. посланика за наш сабор, него би га — једино и увек, кад год би изазван био — изазвао незадовољни елеменат по новинарским редакцијама извесних партајских органа.

Тај расцеп се баш култивише, подржава, шири и јача од оно доба, кад је саборски изборни ред од г. 1870. изједначио свештеника у цркви са сваким изборником, и његову квалификацију у питањима црквене организације са квалификацијом сваког бирача у његовом активном и пасивном изборном праву.

Тај расцеп — којега не треба тек изазивати и по зиду к'о баука цртати, него који већ постоји, датира се и напредује све већма од онога доба, кад су свештеници, вођени светлошћу постојећег саборског изборног реда, и ношени бујицом „бујних времена“, „трампили — као што рече г. Гарашанин — часни крст за бирачку куглицу“, кад су се и они „заогрнути плаштом суверенства народног“ — спустили у вртлог страначке борбе, а собом повукли у тај вртлог и — цркву; — кад су се и они, који имају служити једино истини и светлости, часним крстом, молитвом и врлином измирили са рачуном, да је „много плоднији посао експлоатисати слабости народа, него скромно и предано служити“ — цркви, а у цркви и народу.

Измена саборског изборног реда, у предложеном по одбору 15рице правцу, кад би се установила у сабору, а изван сабора се не би интригирала, могла би расцеп, који већ постоји, и који не обузима посвуда маха једино за то, јер већина свештенства у своме родољубљу уме да трпи, могла би велимо тај расцеп отклонити као последицу садашњег изборног реда, јер свештенство и народ баш по измени изб. реда не би ни долазили у прилике да се — разилазе при изборима за сабор.

У опште пак, расцепу између јерархије — чији део је и свештенство — престали би узроци онда, кад би престало неоправ-

даних претензија у цркви било од стране јерархије, било од стране световњака

Таква једна претензија световњака јесте и лежи у постојећем саборском изборном реду, и у непопуштању, да се тај изборни ред измени у предложеном правцу.

А кад ми такву измену изборног реда бранимо и захтевамо легалним путем, ми то чинимо, не ради неких засебних сталешких интереса или претензија, него за то, јер смо потпуно уверени, да ту измену захтева и потребује остваривање општих интереса целе цркве, остварење циљи, „ради које је црква основана.“ Да је пак то наше уверење основано и оправдано, то смо напред већ доказали.

Истицање засебних сталешких интереса и подметање тих интереса одбрани измене изборног реда, проста је фраза пред судом историје, и пред фактима свакидашњег живота и рада свештенства нашег, јер и историја и суврмена факта доказују, да је свештенство увек било у служби општих интереса, па и онда, кад је требало опе „засебне“ жртвовати.

За што онда говорити и истицати оно, што факта терају у — лаж.

Др. Вучетић пресуђујући питање изборног реда, није могао ни с једне тачке тога питања бацити на њ шири поглед.

Као што је тесногруд партизан, такав је и мислилац.

А то сведочи цео арсенал његових разлога, његове софистике и дијалектике, па ево и овај:

„У осталом, и ако по досадашњем изборном реду народ (односно световњаци) учествују при избору свештеничких посланика, али за то и свештеници учествују при избору световних посланика“.

Тиме је г. др. Вучетић хтео рећи, да је свештеницима у општем избору посланика дат еквивалент за засебан избор свештеничких посланика, те да се општим избором подмирује и исправљава губитак засебног.

Тако би и било, кад би питање засебног избора свештеничких посланика било питање еквивалента, трампе и трговине. Таква питања спадају у математику „засебних“, ситничарских интереса. А у тој математици дајемо предност истакнутој нашој опозицији, на челу јој: главном рачуновођи његовом другу Вучетићу.

Али за нас је питање изборног реда и измене његове: питање начела, питање науке, а и питање позитивног права, утврђеног позива и осигураног положаја јерархије — дакле и свештенства — у цркви и при сваком решавању организације њене. Напослетку, питање изборног реда и измене његове за нас је питање општег интереса, а не интереса световњака или клира, једне партије или друге; питање је то таквог интереса, којему се морају жртвовати сви други интереси, партајске претензије или ини „засебни“ рачуни.

У томе питању не сме бити трампе ни подкусуривања.

Ако је истина, а ми доказасмо да јесте; ако је истина, да је засебан избор свештеничких посланика за наш сабор оправдан и неопходан по црквеном карактеру тога сабора и каноничком учењу црквеног права наше цркве а ради општег интереса наших народно-црквених автономних односаја, онда вала:

или се тој истини поклонити и учинити, како нас то учење учи, а потреба општег интереса упућује;

или ту истину блатом „засебних“ интереса окаљати и учинити, како то ти „засебни“ интереси захтевају.

Tertium non datur. „Ту никаквој трапакцији места нема“. —

(Наставиће се.)

СВЕШТЕНИКОВ ПОЛОЖАЈ У ЦРКВИ И ЦРКВЕНОЈ ОПШТИНИ.

НАПИСАО

ПАНТА ПОПОВИЋ

ПАРОХ ПЕТРОВОСЕЛСКИ.*)

Од неко доба приметно сам, да ми у цркву доносе просфоре (поскурице), које нису по пропису закона црквеног, те сам тутора позвао, да упути поскуричару, да к мени дође, те да јој кажем, какве морају бити поскурице. То није помогло. По томе перовођи црквеном јавим, да он извести одбор о томе, те да овај упути поскуричару к мени. Но ту тек награјишем! Велможни одбор црквени, коме је, не само у мојој, него ваљда у свима парохијама у души, да пароху у свакој прилици пркоси, место да верује мојој поруци, *а он наређи инквизицију над поскурицама.* Хоће свемогући и свезнајући одбор црквени да над попином ревизијом изведе суперревизију. У одборској седници у најозбиљнијој критици претресло се питање о поскурицама. Потпредседник је рекао, е не може бити да нису поскурице ваљане, него попин нож није олтар, па се за то дробе; одборник један рекао другу, а трећи трећу глупост и тако наређи *„славни“* одбор црквени у бачкоме Петровоме Селу, у години једну хиљаду осам стотина деведесет трећој после рођења Христова, да један одборник оде и визитира просфоре, и по себи се разуме, *ако он пронађе да су квалификоване за евхаристију, да заповеди попи, да мора службу служити са оначким поскурицама.*

И збиља тако и буде!

У недељу 7. фебруара о. г., уочи службе божје, сво ти мудрога изасланика премудрога одбора црквеног, да види шта сме попа да замера поскурицама, које су мешене од брашна, кушљеног од радикалног грка, који је уз то и сам члан радикалног одбора црквеног.

Како: „Чести ради божественныхъ тайнъ никтоже ѿ несвященныхъ ихъ сѣтый олтарь да ѣходитъ“ — и како: „пристола и жертвеника, да не коснется со грѣхомъ скверненныхъ нечистыма рѣка“, а изасланик славног црквеног одбора упутио се беше к жртвенику, то, да не би се светиња оскврнила, прекинем јектенија говорити и повичем: натраг! Али опуномоћени министар црквене републике петровоселске одговара, да га је председник републике и високи сенат независне државе црквене у Петровомеселу, да га је „славни“ одбор црквени послао, на силом хоће да обави визитацију, дакле *да „агнеце“ који су по проскомидији на св. дискосу на жртвенику стојали, у своје одборничке руке узме,* јер те би морао гледати, шшто сам их ја већ из поскурица извадио, а да на неким просфорама слова ЈС. ХР. НЈ. КА нису јасна била, то сам перовођи-учитељу неки дан пре тога казао и овај је то и одбору саопштио — и тек кад сам рекао, да ћу престати служити и народ на обрану светиње од инвазије агарјана позвати, он се удали из олтара светог.

Кад је св. служба свршена, изјавим пред народом, да ја по закону црквеном не смем служити, ако поскурице не буду као што закон прописује, те нека се не чуди народ, ако првом приликом не буде службе за то, што одбор црквени не ће на другом месту брашна да купује но код свог трговца радикалца, а поскуричара вели да му брашно не ваља, да је старо, угрудвано, да јој даје по једну килу, па кад и толико нема, онда сам купи од Мађара *Келемена,* где опет рђаво добије, и да она с тога не може уредне поскурице да меси.

Одборници црквени толико су се разљутили на пароха, што је из св. олтара истерао њиховог изасланика, да ће да га туже конзисторији и да за crimen laesae majestatis имунитетног посланика њиховог питу, да га владика обрије.

Место да ја епитимијом обложим одбор, или да га тужим криминалном суду, онај који је упутио одборника да за време службе уђе у св. олтар и прегледа поскурице, наговара друге да мене туже. О tempora!

Заиста, да чудна времена, да чудна чуда,

*) Овај врло карактеристични, али жестимице са већом оштрином и шкорном написани чланак г. П. Поповића пуштамо у лист нарочито с тога, да се види, до каке крајности смо дотерали ми жестимице у нашем нар. црквеном аутономном животу — и до каквих одсудних мисли мора да долази свештеник, кад види и искуси, какво нас та крајност и пловачевост нар. црк. аутономије у пропаст води. *Уред.*

шта је наша света црква од те дерне аутономије решкриптске доживела.

Бадава закон црквени наређује да: „**ерей**“ — а не презес, ма он пекар или лицидер; или перовођа, ма он учитељ или и сам ђакон био — „**оу пекшцихъ просфори да надсмотрѣтъ, чтобы пекли просфори изъ чистыя и добрыя мѣки пшеничныя, а не изъ загулыя й смердящія и каковыя либо несвсковныя**“ — одбор црквени из своје средине шаље једног кројача и овај упада у по службе божје у св. олтар, да поскурице визитира!

Шта би рекли шнајдери, кад би попа тражио, да кад они капут сашију, да га морају још попи носити, да он каже, је ли добро сашивен и тек онда да га смеју продати?

Е, ал изасланик није само шнајдер, он је уједно и одборник цркве, а ко је једаред одборник, тај све може, тај све зна, то је одмах сила толика, као и папа римски, то је „над попом попа“, као што данас веле за себе представници општине црквене.

Те импертиненције, што је има у општинара српских црквених општина, а нарочито у председника — тога нигде на беломе свету нема!

Ето се дрска рука таких већ и светог олтара машила.

Свештеник је данас нула у општини црквеној и у самој цркви. Он нема никаква права, никакве власти!

У Мохолу је служио свештеник 50 година св. цркву, и кад је умрьо, није презес допустио да га огласе, док није породица му платила 10 фор. а. вр.

Презес ето заповеда са звоном, он заповеда са столови црквени. Највећи зликовци и највећи хулитељи цркве добиће сто, само ако добро плате. Свештеник ту не може ништа, њега нико не пита. Њему остаје само, да са проклетиње осуди то дело, што црква неваљале за новце одликује, а честите и побожне, но сиромашне људе презире. Христос би требао по ново с неба да сиђе, на да бичем изгони из цркве те трговце црквене. Још је чудо, што досад сви сиромашни људи нису отишли у Назарене. Презес ето заповеда са поскурицама, он заповеда са вином за причешће, он заповеда са венци венчани. Ако неће који кум да плати претерану цену тих венаца, око чега се тутори са сватови тако иначе, као да су усред черге цигањске, онда тутор по заповести презесовој неда венце попи, те овај не може да венчава. Често тако мора свештеник да по пб сахата дрежди, док се тутор са сватови не невиђа. Неће само да се иђе слободан кум или свекар, на да не даду ништа за венце и онда да оду младенци невенчани кући, те да туже тутора и његовог презеса грађанском суду, па би онда то последњи пут било, да је тутор некао плату за венце. Венци су саставни део материјала што је нуждан при венчању. Исто, као што је тутор *узео венце* црквене себи, *могао би узети и требник*, из кога свештеник венчава, и *еванђеље*, које овај чита, па закључати у свој орман.

То знају конзисторије наше, али какав је данашњи склоп њихов, није чудо, што ћуте на то чудо.

Још мало, па ће презес сам и причешћивати и крштавати и венчавати.

Од како је решкрипта, од то доба је и тих покора у цркви. Решкрипт је убио углед свештенству, ал је уједно убио и веру православну. Решкрипт је отац Назаренству у нас Срба. Легло одпадништва од вере је у одборским и скупштинским седницама. Најгори су хришћани скупштинари црквени. (Баш ваљда не свуда!? Ур.) Скупштина црквена каква је данас, извор је најгрђој деморализацији. Што се дешава у црквеним скупштинама, тога гада ни у свакој крчми нема. Тамо, ако је солидан крчмар, он избаци напоље безобразника, али у нашим скупштинама што је ко безочнији толико је уваженији. На ако још у скупштини има разних странака, а тога је у свакој, онда цигањска черга права је канела спрам дворане скупштинске.*)

Честити, мирни, правични, побожни људи, који нису кадри ни муву увредити, кад постану скупштинари, или по несрећи још одборници, постану читави зликовци. У скупштинским а особито одборским седницама науче се они свађати, протеривати, пркосити, клеветати, лагати, старије вређати, божји закон газити, а то све из начела самоуправе и партајске дисциплине.

Срећан је овај, који није никад видио скупштинске или одборске седнице. „Благо оном који не иде на савет нечастивих,“ а данашње скуп-

*) Овде је г. писац врло оштар и опор. Та ваљда нису све скупштине и сви скупштинари такви, како их г. писац описује. *Уред.*

штинске и одборске седнице прави су савет нечастивих.

Свештеник кад исповеда пред причешће хришћанина, не треба ништа друго да га пита, него: колико је пута био у скупштини црквене општине и одмах ће знати с каквим тешким грешником има посла. (!? Ур.)

Штета, грдна штета, што власти школске не забране, да се општинске седнице држе у школским зданьима. И кад није школско доба, увек има деце око школе, а колико пута истерају општинари децу за време школско на поље, па они у школи терају свој опаки занат, а деца трче око врата и прозора и чују и виде сав гад, што је увутри.

Као болнице за кужне, за епидемичне болести, што се изван градова зидају, тако би требало и дворане за седнице црквених општина да се изван села или града у пустари зидају, па скупштинари као прокажени, војничким кордоном да се чувају од додира осталог света. (Ух, та ту је и сувише србе! Ур.)

Ја годинама већ не идем у седнице општинске, а то чине и многи други пароси, а који још нису престали ићи у скупштине, те још само некола каква за њих веже.

Нема тога честитог човека, на ни свештеника, који није попљуван у једној или другој седници црквеној.

Хришћанско стрпљење није довољно да издржи те покоре, што се дешавају у црквеним скупштинама; тих нападаја, тих увреда, што их има свештеник од председника и скупштинара да отрпи, те стрпљење само с ума сишавши издржати може.

Ја сам их напустио, не идем у скупштине њихове, одрекао сам се и десне стране председнику, одрекао сам се и права напиталирати председника, примати му руку при конституисању скупштине, одрекао сам се и кључа благајничка, (то Вам није слободно било учинити. Ур.) одрекао сам се и природног и неприродног чланства, само да будем на миру, али сто они ме и у олтару пању. Све то они из пркоса, из надутости своје чине. Веће власти нема за председника и скупштинара, него кад може пароху пркосити. То није само у мојој општини, то је тако свуда! То побити не могу ни све новине либералне и радикалне, ни сви говори либерала и клирикала на сабору.

Мој докторе Вучетићу и мој докторе Михајловићу, запомните се ви на доћите те овакима попујте само годину дана и онда идите на сабор, па будите ноће либералима и радикалима!

Антагонизам с тога између пароха и скупштинара, а нарочито председника и одборника толики је свуда, да *мора скорим до катастрофе доћи.*

Што ме преставници црквене општине још физички не злостављају, то немам захвалити чину свештеничком, него оном традиционалном страху од деснице Шајкашке, која се негда прославила у ратовима са неверјом.

Па и данашња борба свештенства са црквеним општинама није ништа друго него рат са неверјом; јер, да искре вере хришћанске има у души тих представника црквених, све би друкчије било. Дух, који је окужио председника и скупштинаре наше, опаснији је православљу, него и сам Мухамеданизам што је био. То је дух анархизма и нихилизма. Мухамеданизам нападао је на православље с поља, али скупштинари црквених општина нападају га изнутра. Од спољашњег злотвора могао си побећи, али од овог не можеш утећи. Ни Турци нису толико наврали на православно свештенство, као што данас наврће председник и одборник.

Не требаш ти, народе, јерархије твоје да се плашиш, не требаш ти туђинске владе да се плашиш; *ти си сам себе најопаснији.*

Што си ти зла у твојим црквеним општинама за двадесет година починио, што ти није учинила јерархија за двадесет стотина ни влада за двадесет десетина година. Ни унија та није толико наудила, као што ти је реперкрипт наудио. Репкрипетска општина није ништа друго него званична, законом призната, *назаренска скупштина.* Је ли чудо што има толико незваничних, законом непризнатих, толерираних скупштина назаренских!? *И у репкрипетској скупштини може све без попа да буде као и у назаренској.* Овде исто тако није нуждан поп као ни тамо. Како је црква православна скуп верних са свештеником на челу, то *уклањање свештеника из праве, као што сте из скупштине, па сте одмах постали верни, као што и Назарени себе називају* За то не треба много, само један корак! Кад можете у дворани скупштинској бити без свештеника, тако можете бити и у дворани другој — у храму божјем. Па још и Назарени су бољи од данашњих скупштинара црквених. Они

негирају проёто свештеника, они га не примају међу се, али му се и *не ругају*. У назаренској скупштини је свештеник излишан, а у решкриптској је *смешан*, управо *шкандалозан*! Он у скупштини црквеној толико исто вреди као и најгори у њој. Он тамо није уједно и свештеник, он је само човек, он тамо није отац, он је брат као и остали скупштинари, брат као што су у *назаренској скупштини само равна браћа*. Глас пастира није раван ни гласу свога стада, него се у дреци истог и не чује. *Свештеник је у црквеној скупштини најмања порција православној цркви он је деконестиран, обријан без бријача!* Да бар конзисторија заповеди да не иде у реверенди, да се не познаје међу другима, него да, као пастор луторански, с дуваном и лулом иде у скупштине па, ако не од ауторитета свештеничка, а оно бар да би се од његова камиша којег застидио.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Из епархије будимске.)** I. Конзисторија епархије будимске у својој првој овогодишњој, дне 28. јануара држаној седници између осталога: узела је на знање одлуштење једнога пароха С. Ђ. из војене везе, — упутила је свештенство на пријављање смртних случајева удовица и сирочади, који пензију имају — узела је на знање саопштење министарства просвете о наименовању архимандрита Николаја Мандића за епископа тузланског, — учинила предлог г. министру правосуђа за попуњење душепопечительског места у казиони вацкој и за осећење нове капеле у тој казиони. — Публикован је отпис Његове Светости господина патријарха, којим је више свештеника ове дијецезе црвеним појасом одликовао, а једном титулу и карактер протојереја подарио. — Умољава се саборски одбор, да пароху чипеком 200 фор. из јерархијског фонда већ одређених, садањем администратору ове парохије асигнира. — Узето је на знање рукоположење једног јеромонаха за пресвитера и једнога искушеника за ђакона, не мање и два клирика за ђакона и пресвитера и да је једном клирику ове дијецезе venia aetatis подарена. — Публиковане су две пресуде М. Ц. Савета у брачним процесима пред конзисторијом овом окончанима. — Извештена је трећа црк. општина у Брашави о пријему у јерархију карловачку. — Примљени су извештаји администратора протопресвитерата о извршеној овдашњих налога. — Наређено је побољшање стања здравља једног пароха. — Издано је више брако-разводних тужаба да даље алегирање и један брачни процес на фискално мњење. — Уређено је по ново парохијално свештенство и општине на држање „Српског Сиона.“

II. Административни одбор дијецезе будимске држао је овогодишњу своју прву седницу дне 1. фебруара, у којој је претресано преко 50 предмета, између којих споменућемо: Прочитано је више министарских отписа, којима су молбенице свештеника и општина ради припомоћа на поднесак мњења испослате, и то мњење је поднесено; — прочитано је више министарских отписа којима је државна припомоћ појединима подељена, о чему су дотични извештени. — Узета је на знање и равнање наредба саборског одбора, по којој се припомоћ из јерархиског фонда администраторима других парохија не даје; — предузете су тужбе и молбе појединих против општина, — извештаји администратора протопрезвитерата о извршењу учињених одавде наредаба; — прегледани су рачуни и инвентари многих општина, и уређене су оне општине, које рачуне и инвентаре још нису поднеле, на поднашање ових.

7. 7—10 **КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.**

ТУМАЧЕЊЕ ЕВАНЂЕЉА СА БЕСЕДАМА

ОД Г. АРХИМАНДРИТА ФИРМИЛИЈАНА

У ТРИ КЊИГЕ

подпуно је готово и претплатницима разаслато.

Претплату и даље треба шиљати на подписате.

Цена је целом делу 10 динара или 5 фор.

Ко узме 10 књига, једанаесту добија на поклон.

Београд, 1893.

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ,
кројачи црквеног одела.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС. 18. 1—3

На основу скупштинског закључка од 26. октобра 1892. год. и по одобрењу пречасне епарх. конзисторије у Вршцу, намерава ова срп.

прав. црк. општина за свој новоподигнути иконостас иконе моловати дати; и то:

16 икона 1·34 ст. висине, 0·57 ст. ширине
8 „ 0·36 ст. „ 0·80 ст. „
7 „ 0·41 ст. „ 0·47 ст. „
1 „ на крсту — распињање.

Умољавају се господа уметници, да изводе своје понуде са предрачуном овој срп. прав. црк. општини до 1. априла 1893. год. приспослати.

На захтевање послаће се сваком скица плана од иконостаса.

Општина задржава себи право, да не мора оном који најјефтиније, већ у ког највише поверења имала буде, радњу предати.

Из одборске седнице држане у Новом Селу (Réva Ujfalu), дана 17. (29.) јан. 1893.

Будиловић, перовођа — **Павел С. Јовановић,** председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 16, 1—2

Потписана срп. православна црквена општина на темељу скупштинског закључка од 21. новембра 1892. жели своју цркву оправити.

Посао је процењен:

1. На иконостасу, певницама и патријаршеском столу посао: резбарски, позлатарски, сликарски, столарски, бојадисарски и вештачко мермарирање процењено на 962 фор. а. вр.

2. На зидовима олтара и целе цркве, посао: зидарски, сликарски, молерски с мермарирањем, асфалтирање влажних делова, као и столарски и бојадисарски на црквеним столовима процењен на 856 фор.

3. Посао мора бити солидно и вешто израђен по напред установљеним увјетима, који се могу сваки дан код председништва црквене општине увидити.

4. Дражба на мањак одржаће се **трећи дан православног ускрса т. ј. 30. марта (11 априла) 1893. у 2 сата после подне.**

5. Сваки који би дражби присуствовати желио, има 10% од искличне цене у име вадиума положити.

6. После дражбе узеће се у обзир и писмене понуде, које буду жалбином провиђене.

Српска црквена општина,

У Беломбрду, 22 фебруара (6. марта) 1893.

Иван Крајновић, перовођа — **Мих. Велендерић,** парох и председник.

ЗА Г. Г. СВЕШТЕНИКЕ

ПРЕПОРУЧУЈЕМ ВРЛО ФИНИХ И ДОБРИХ

ШЕШИРА И ЋЕЛЕПУША

СОПСТВЕНОГ ФАБРИКАТА

са најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такође обављам и шаљем с платом у наточ (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем

ПЕТАР МАРКУШ

шеширција,

ПРЕЋЕ А. ЈЕКИЋ И МАРКУШ

17, 1—3 У НОВОМ САДУ.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 15, 2—3

Српска православна црк. школ. општина у Тителу на основу свога закључка и одобрена своје претпостављене власти, хоће своје школско здање да преоправи.

По изготовљеном предрачуну износи:

1. Зидарски посао са материјалом фор.	1325·17
2. Дунђерски „ „ . .	482·75
3. Столарски, браварски и стакларски	584·50
4. Лимарски (са материјалом) . .	102·—
Свега	ф. 2494·42

Услови су ови:

1. Усмена дражба обавиће се 14. (26.) марта о. г. у 2 сахата после подне у општинској дворани.

2. Примаће се и писмене понуде (оферти), које морају запечаћене и најдаље пре почетка дражбе предате бити.

3. Сваки рефлектант полаже 10% од речене горе своте у име вадијума. Од онога, који буде радњу предузео, задржаће се тај вадијум као јамчевина, а после обављене колаудације повратиће му се.

4. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

5. План као и даљи услови могу се у свако доба код председништва ове општине сазнати.

У Тителу 15. (27.) фебруара 1893.

Председништво.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се **г. Сергију Шакрак-Нинићу,** уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

Српски Сион

ГОДИНА III. БРОЈ 11.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 14. МАРТА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ц. бр. 279 ex 1892.

НАЈПОНИЗНИЈА ПРЕДСТАВКА СРП. ПРАВ. НАР. ЦРКВ. САБОРА

ЊЕГОВОМ Ц. И КР. АПОСТ. ВЕЛИЧАНСТВУ

ФРАНЦУ ЈОСИФУ I.

РАДИ ПОТВРДЕ „УРЕДБЕ ЗА МИРОВИНУ СВЕШТЕНИЧКИХ УДОВИЦА И СИРОЧАДИ".

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Наш Најмилостивији!

При уређивању разноврсних односаја источно-православне цркве, школе и на исте односећих се завода — које је овај верно-одани сабор, по најмилостивијој дозволи Вашега царског и апостолско-краљевског Величанства, предузео, била му је строга дужност да обрати пажњу своју на једну велику и неодољиву, тако рећи — горућу потребу своје цркве, која се састоји у томе: да се створи један заједнички мировински фонд, из кога би свештеничке удовице примале своју доживотну мировину а свештеничка сирочад васпитну припомоћ.

Најпокорније потписани верно-одани сабор овај усуђује се да положи на подножје престола Вашег царског и апостолско-краљевског Величанства по њему израђену *„Уредбу о мировинском фонду за удовице и сиротну децу српска право-*

главног свештенства у овоме српске митрополије карловачке“ а са истом и препонизну молбу: да би Ваше Величанство исту уредбу својим превишњим краљевским одобрењем освештати благоизволело.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Наш Најмилостивији!

По себи се разуме, јер је и природно, да је мировински фонд тај позвано да установи заједничком удруженом снагом мирско свештенство српске митрополије, примајући на себе обвезу: да сваки свештенички кандидат, пре ступања у свештенички чин, постане чланом и учеником такове мировинске закладе, која има ту племениту и човечну цел, да у случају породичне несреће, када неумитна смрт, по непознатим путевима вечитога промисла божијега одазове хранитеља породице са овога света, пружи самохраној удовици сталну ужитак, а незбринутој свештеничкој сирочади потпору за пристојно им васпитање.

Према томе установљено је уредбом овом, да сваки редовни члан ове мировинске закладе мора при ступању у исту унети и главни улог свој од најмање 200 фор., а највише од 600 фор., којим улогом обезбеђује удовици и сирочади својој потпору равну овоме своме главноме улогу.

Да би заклада ова могла растети, установљено је и то: да редовни чланови њезини, осим овога главнога улога свога плаћају још и годишњи принос од 6% по своти тога главнога улога, а осим тога, да чланови, који су при ступању у ову мировинску закладу већ прешли 24 годину живота, имају овај годишњи принос од 6% да надокнаде за сваку ону годину старости своје, коју су навршили изнад 24 године. Да би се ова мировинска заклада што брже и што већма множила, дата је прилика племенитим и добротворним људима, да прилогом од 50 фор. једном за свагда постану утемељитељи овога мировинскога фонда, а прилогом од 5 фор. годишње да постану помагачи постизања племените цели, којој ће фонд овај служити.

Још је један извор множењу овога фонда отворен тиме: што је установљено, да сваки парох, када буде за таковога изабран, дарује овом фонду 10 фор., а протопресвитер 50 фор., а уз то да се за фонд овај примају и добровољни прилози и да у њега утичу и све оне глобе, које буду евентуално у корист овога фонда досуђиване.

Пошто је уредбом овом установљено и то: како ће, када ће и у коме ће износу свештеничке удовице и њихова сирочад уживати мировину и васпитну припомоћ из фонда овога — одређено је и то: да фондом овим, под надзором верно-оданога сабора овога, управља главна управа српских народно-црквених добара, фондова и закалада и да све наредбе њезине у корист овога мировинског фонда отпуштене, извршују епархијски административни одбори и окружни протопресвитери.

Подстицано појединим човекољубивим архипастирима својим свештенство архидијецезе ср. карловачке, епархије бачке и пакрачке створило је у тим епархијама партикуларне фондове за мировине свештеничких удовица и потпору својих сирочади, који су фондови под управом својих посебних старатељства потпомогнути и завештајима појединих дарежљивих добротвора свештенства, местимице знатно се умножили.

У прелазним одредбама ове најпопизније поднесене уредбе постарао се овај верно-одани сабор и за начин, како би се ти партикуларни мировински фондови могли са овим општим мировинским фондом спојити — и тако удруженом материјалном снагом живој потреби свештенства целе митрополије у погледу мировине свештеничких удовица и потпоре сирочади што пре и што боље доскочити.

И дотле, док овај мировински фонд не би достигнуо ону висину, да би могао приходима својима све доспеле мировине и потпоре подмиривати, дозвољаваће му верно-одани сабор овај у прорачуну својих потреба годишњу субвенцију из јерархијскога фонда, одређенога на потпору изнемоглих свештеника.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Наш Најмилостивији!

Најпонизније потписани верно-одани сабор овај је уверен, да је премилостиво и очинско срце Вашега Величанства неисцрпним извор милости и моћне потпоре безбројну самохраних удовица и незбринутих сирочади — с тога се усуђује да припадне Вашем Величанству са том препокорном молбом: да Ваше Величанство благоизволи верно-оданим сабором овим донесену и најпонизније поднесену: *„Уредбу о мировинском фонду за удовице и сиротну децу српскога православнога свештенства у округу српске митрополије“* — својим превишњим краљевским одобрењем освештати на велику утеху и душевно умирење онога свештенства, које се на светим олтарима цркве своје свагда и неуморно, усрдно моли Богу за срећу и здравље свога узвишенога владара и премилостивога господара.

Из XXV. седнице српског православног народно-црквеног сабора, држане у Ср. Карловцима 18. (30.) новембра 1892.

Вашег царског и апостолског краљевског Величанства

верно одани

Српски источно-православни народно-црквени сабор:

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ, с. р.
патријарх — председник.

Стеван В. Поповић, с. р.
сабор. перовођа

Евген Думча, с. р.
потпредседник.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРОПОВЕД III. НЕДЕЉЕ УСКРШЊЕГ ПОСТА.

Благочастиви хришћани!

Као што добра и брижљива мати непрестано се стара и лебди над својом децом, да их каква беда и несрећа не снађе, тако исто света наша православна црква, као општа мати свију нас старајући се о нашем душевном спасењу, прати нас на сваком кораку нашега живота, указујући нам: шта треба да чинимо као хришћани, како треба поједине дане богоугодно да проводимо, да би се удостојили имена правих хришћана; постигавши животом својим ону циљ, за којом треба сви, као прави хришћани, да тежимо, да би оправдали очекивање преблагога Творца, који нас је, ради достижења те циљи, баш и створио.

Средина је великога ускршњега часнога поста. На шта нам изнаша за углед — света наша православна црква? Изнаша нам најлепши, највећи и најдивнији свој знак, истина, знак своје патње и страдања, ал' уједно и знак своје славе, победе и величине, знак часнога и животворнога крста, да се крсту поклонимо, да га са страхопоштовањем целивамо, те да, црпећи силу са часнога крста, поткрепљени истом, радосно наставимо даље богоугодно провађати започете дане часнога поста који нам преостају још до светлога васкрсења Христовог.

Заиста, лепше утехе за нас хришћане, бољега средства за наше душевно поткрепљење, у ове свечане дане покајања, небо нам могла и не може нам света наша мати црква пружити и дати!

Јер, на крсту је пострадао Исус Христос — Спаситељ наш, за крст часни пострадаше хиљадама хиљада хришћана,

који своју веру отворено исповедаше; на крсту је спасење наше свршено смрћу Исуса Христа; крст је одржао победу над људским неверијем; па за то, ако се спасти желимо, погледајмо на часни крст, сетимо се Спасителя нашег, који ја за нас толике беде, невоље, страдања и муке на крсту претрпио, сетимо се — па трпимо и сносимо и ми беде и невоље, које нас снађазе, јер трпљењем се само до спасења долази.

Данашње свето еванђелије почиње са речима: „ко хоће за мном да иде, нека се одрече себе и узме крст свој и за мном иде“. (Марко 8, 34.) Шта хоће Спаситељ управо овим речима да нам каже? Ништа мање ни више, него то: да човек пре свега треба да се стара Богу своме Творцу и Створитељу да угоди, Њему сав свој живот до посвети, у Њега тврдо да верује, сву своју наду у Њега да полаже; и напослетку Њега највећма да љуби, ако жели спасен бити.

Па да л' се људи у данашњем свету приближно бар држе овога испуњавања својих дужности према Богу? На жалост, у свету данашњем није тако. Ми се не старамо да пре свега Богу угодимо, него себи и својим ситним рачунима. Ми не посвећујемо живот свој Богу, већ својим личним интересима, старајући се при том, да свима онима, који нам те интересе кваре и ремете: злобимо, разне пакости чинимо; шта више, ако смо у власти, старамо се да их упропастимо. Па да л' бар имамо тврду веру у Бога? Са болом у души признајемо, да је вера наша врло слаба. Зар би храм овај божји празан био, баш у ове свечане дане, у дане покајања и поста, да је више вере у нама? Зазор ме је и стид погледати по овоме светоме храму, када вас тако — малобројне видим.

Где су старци и старице, који треба примером својим у побожности да нам предњаче? Нема их, ја их не видим.

Где су људи и жене, оци и матере млађега нараштаја, да покажу деци својој: како се хвали и слави Онај, коме ми за све што имамо — дугујемо; без кога се ни један корак помаћи не можемо, који је премилостив и преблаг, те нас још трпи на овој земљи, коју нисмо заслужили да газимо, јер — немамо праве вере у Бога.

Ми се више старамо: како ћемо што више земаљских добара накуповати, како ћемо што лепше и сјајније наместити куће наше; како ћемо се што лепше заодети, па се на јавним местима показивати, да виде други, како нам је добро, него што се старамо да бар недељом и празником у цркву долазимо, да се ту Богу молимо, да свету литургију и слово Божје слушамо.

Па када ми тако радимо, зар не помишљамо кадгод бар; шта ће бити са млађим нашим нараштајем? Шта ће бити са народом, поносом и уздањицом нашом?

Жалост је, ал' истина је непобитна, да ми о томе баш слабо мислимо. — Ми држимо, да је главно награбити млађима нашима што више земаљских добара, па ако смо то постигли, са свим задовољно говоримо: „та оставићу им оволико и оволико, ваљда ће моћи живити“.

Али знајте, ма оставили својима млађима ма какво велико добро и богатство, ако им не оставите хришћанске науке по којима ће се као прави хришћани владати, да би душу своју спасли, ма им оставили пуне куле грошa и дуката, ипак им ниште ништа оставили, јер свето писмо вели: „Јер каква је корист човеку ако задобије сав свет а души својој нахуди?“ (Марко 8, 36.)

Ми се не старамо, да дамо деци својој правог хришћанског васпитања, не старамо се, да им очи духовне отворимо, не старамо се да им душу, то највеће благо — сачувамо; па баш с тога и васпитамо децу своју баш противно светоме писму и хришћанској вери нашој, јер свето писмо вели: „ко хоће душу своју да сачува, изгубиће је; а ко изгуби душу своју мене ради и еванђелија, онај ће је сачувати“. (Марко 8, 35.)

Па да л' имамо наде у Бога? Рекао бих, да и ако је имамо, врло је слаба и обично се појављује код нас само онда, кад смо у највећој беди и невољи т. ј. онда већ, када видимо: да нас не могу наши добри људи и пријатељи спасти, а да то стоји,

ево вам и доказа. Има на жалост међу вама и таких, који у години дана ил' дође ил' не дође у цркву, ал' узмимо случај, да се дотични разболе, па кад му у болести његовој не могоше помоћи ни све бабе, ни све врачаре, шта више ни лекари, тада се тек напослетку прибегава Богу, тада се тек зове свештеник, да чита молитву, држе се молења у цркви, да би се истоме помогло.

Па да л' љубимо ми Бога? И ако га љубимо, не љубимо тако, како би требали да га љубимо. Јер, Бога треба љубити највећма и више свега. (Матеј 22, 37, 40). А и Спаситељ нам вели: „ко љуби оца или матер своју више мене, није мене достојан.“ Да не љубимо Бога као што би требало, најбоље се види из тога, што: „не љубимо ближњега својега као самога себе“. Ово се на жалост опорећи неда да не стоји. Већ у крви нам је, особито нама Србима да волимо свакога оговарати, злобити свакоме и пакостити. Видимо ли ми само да међу некима пријатељима влада лепа слога, мир и љубав, то ће се се већ наћи неколицина од нас, који ће настојавати — да их посваћа и завади. А је л' ко богат — поштен и чувен међу нама, тога ћемо старати се на свакоме кораку да оцрњујемо, како је непоштено и неправедно дошао до великог имања и новца и т. д.

Заузима ли ко знатан — високи и одличан положај у друштву ил' народу нашем, против тога ћемо све и сва употребити да докажемо: да је преваром ил' издајом дошао до тога великога положаја, једном речју, гледаћемо: да му све одузмемо — што краси поштена човека. Но — немојмо тако радити, ако смо ради да се хришћанима зовемо. Погледајмо на изнесени часни крст, шта — видимо? Видимо разапетога Спаситеља на крсту, видимо највећега Праведника, кога је злоба — пакост и завист људска на крст разапела. На за све те велике патње — муке и страдања своја, како се осветио Спаситељ непријатељима својим? Ево како: Спаситељ се моли за своје мучитеље, говорећи: „Оче! опрости им, јер не знају шта чине“. (Лука 23, 34.) Света наша црква учи нас да се чувамо зависти, јер завист је грех смртан. Тако нам исто налаже, да се угледамо на трпељивост Спаситељеву, те да увреде трпељиво сносимо, да их не враћамо; већ да их великодушно праштамо, јер свето писмо вели: „Јер каковијем судом судите, онаковијем ће вам се судити, и каквом мером мерите, онаком ће вам се и мерити“. (Матеј 7, стих 2.)

Наши стари одликоваху се већом вером у Бога него ми, боље похађаху недељом и празником свети храм, па за то им и боље бејаше него нама. Нису се чули код наших старих на сваком кораку тужбе и жаљења на рђава времена, као што се код нас на жалост на сваком кораку сама жаљења чути могу: како су рђава времена, како је тешко живити и т. д. Јест, ал' наши стари већма се сећаху Бога, па и њих се Бог већма сећао, обасипајући их својим благоволењем и својим благословом. Следујмо с тога примеру наших старих, ако се желимо спасти; но при томе имајмо увек на уму речи Христа Спаситеља: „ко хоће за мном да иде нека се одрече себе“. Јест, ко се жели спасти, одрећи се мора: злобе, зависти и пакости, одрећи се мора: претеране жеље за земаљским богатством, уживањима и наслађама овога кратког земнога живота, одрећи се мора: својих личних интереса, једном речју, треба сав свој живот да посвети Богу, ако му је стало да душу своју не изгуби, већ да је сачува и спасе. А да неби погрешили, као грешни људи, најбоље је средство када што радити почнемо, имајмо увек пред собом живот и рад Господа нашега Исуса Христа — Спаситеља нашег, на Њега се угледајмо у колико нам то слабе силе наше дозвољавају, на зацело не ћемо никада тако лако погрешити, већ ћемо за цело испунити све оне дужности, које треба сваки прави хришћанин да испуни.

ЦРКВЕНО-НАРОДНО ЛЕЧИЛИШТЕ.

— ЈЕДАН ПРЕДЛОГ —

(Свршетак.)

Мени предстоји да докажем: да завод за лечење може „цркви користи донети“; даље, да је „са хришћанског гледишта цјел“ лечења и избављања извесног лица од очигледне смрти „тако исто света, као и прва“ тј. као и „цјел једног манастира“. На будем ли у стању то доказати, тиме сам онда — да како — доказао оно, што сам хтео и желео.

Пре свега и сăм напоменьем и наглашујем, да и сăм не велим, да се „сви манастири употребе“ за заводе за лечење, него само „поједини“: један, а ако по времену буде нужно — два.

Нико не ће хтети тврдити, да би се народним заводом за лечење хтела постићи „каква неморална цјел“.

Да ли „црква“ има „користи“ од народног завода за лечење; да ли она што добија тиме, кад су јој чланови здрави; и да ли би завод за лечење одговарао „потребама народнима“ — о свему томе, држим, није нужно трошити речи.

Преостаје само да докажем, да је „цјел“ завода за лечење „толико исто света, колико и цјел једнога манастира“, односно једнога „васпитног завода“.

„Прву сам ти књигу написао о свему, о Теофиле, што поче Исус творити и учити“ — вели св. апостол и јеванђелист Лука одмах у почетку „Апостолских дела“.

Христос Спаситељ дошао је дакле међу људе, да „твори и учи“. Своје послање извршивао је син Божји „делима и науком“.

Не ћемо испитивати „науку“ Спасителеву, него ћемо се обазрети на „дела“ његова, она су нам овде нужна.

„*И проходаше по свој Галилеји Исус, учећи по зборницама њиховијем, и проповедајући јеванђеље о царству и* **исцељујући сваку болест и сваку немоћ по људима**“. (Мат. 4., 23.)

Поред „учења по зборницама и проповеди јеванђеља о царству“ — главно старање своје обраћао је Христос на то, да људе опрости „сваке болести“, и да им одузме „сваку немоћ“, која их је снашла и мучила.

Но не само да је Христос Спаситељ сăм тако чинио, него је и апостолима својима налагао, да и они то и тако исто чине: „*И дозвавши својијех дванаест ученика даде им власт над духовима нечистима, да их изгоне и да* **исцељују од сваке болести и сваке немоћи**. . . *Овијех дванаест посла Исус и заповеди им говорећи: . . . ходећи проповиједајте и кажите, да се приближило царство небеско.* **Болесне исцељујте, губаве чистите, мртве дижите, ђаволе изгоните**“. (Мат. 10., 1. 5. и 7.—8.)

Да како, да је ову „заповед“ преко апостола дао Христос и цркви; односно да су апостоли таково деловање и поступање препоручили и наложили оним црквама, које су они основали. Према томе и данас црква треба не само да „учи“, него и да „твори“. И данас црква треба „болесне да исцељује, губаве да чисти, мртве да диже, ђаволе да изгони“.

Лечити „сваку болест и сваку немоћ међу људима“ — дужна је црква и данас; и дужна је то чинити не само молитвом, него у случају нужде, треба да је вољна и спремна и извесне материјалне жртве на то принети.

Рекох, да је црква дужна и данас „мртве дизати“.

Па зар је могуће и данас „мртве дизати“; зар има и данас моћи чудотворења?

Црква, односно црквени служитељи немају данас те чудотворне моћи, да из гробова мртве подижу, као што је то у прва времена хришћанства било; при свем том црква и данас може „мртве дизати“, дру-

гим речима: од смрти ослобађати, од смрти чувати.

Кад црква од своје стране тежи за тим, и колико јој је год могуће доприноси и иде на руку томе, да се неки њен верни опрости, ослободи и излечи од болести, која би дотичнога несумњиво у руке смрти предала, у чељуст смртну бацила: то тиме црква, без сумње, — „мртве диже“.

Кад св. писмо вели за „блуднога сина“ — који је морално пао, залутао и изгубљен био, али се покајао и са моралне страшутице вратио — да је „мртав био и оживио“: онда се свакако и за онога — који је већ био на путу к смрти, коме је смрт већ своју ледену руку пружила била, али који се смрти избавио и од смрти утекао — рећи може, да је „мртав био и оживио“.

Кад све наведено проучимо: онда мислим, да са пуном поузданошћу тврдити можемо — да је „цјел“ лечења, односно народног завода за лечење „толико исто света, као и цјел једнога манастира“, односно „васпитнога завода“; и да је црква дужна имати на уму колико „прву“, толико исто и „другу цјел“.

Пошто смо се уверили, да канони наше св. прав. цркве допуштају „секуларизацију“ неког манастира и добра његовог у случају том, кад се жели постићи нешто племенито и за цркву корисно; на име, да по канонима може црква одељити један од својих манастира и одредити га и наменути, да служи здрављу њених верних; и кад смо пристали, да то и учинимо, да у једном манастиру подигнемо народни завод за лечење: онда нам се и само каже, да би дотични манастир ваљало нешто преустројити, преиначити, удесити га тако, да може служити оној цељи, коју желимо постићи; а за то се, да како, ните трошка, управо за то је потребна прилична свота.

И сад настаје питање: од куда ћемо добити ону своту новаца, која нам је ради преиначења потребна?

На ето нам — народних фондова; нека се новцем, из тих фондова узетим изведу нужне преправке, и подигну потребне зграде у оном манастиру, који је на горњу цељ одређен.

А можемо ли ми на то издавати новац из народних фондова?

Ако хоћемо — можемо!

Или зар не ћемо?! Та ми видимо, да сви народи дају многе и големе жртве само да би моћ смрти ограничили на што мању број својих синова — па зар само наш народ да је у томе изузетак?! Другим народима је живот својих синова мио и скупоцен, да при откупу не питају за цену — а зар само наш народ да не да за живот деце своје ништа?! Зар су нами наши синови тако на одмет; зар су народу многе вредне и даровите главе деце своје тако излишне, да за њихов живот и здравље не ће ни крајцаре да изда?!

А да новац из народних фондова на повратак изгубљеног здравља појединих својих синова трошити можемо, увераваемо се, кад читамо извешћа о раду саборског одбора. У тим извешћима налазимо скоро сваки пут, да је овом или оном дато на лечење једном за свагда нека свота: 100 до 200, а и више форината.

У осталом држим, да на преиначку манастирску и подизање потребних зграда утрошени новац не би морао лежати бесплодан; могао би доносити народним фондовима ону исту камату, коју доноси и остали на зајам издати новац, на име 6%.

Но у манастирима су и цркве, односно молитвени домови; на шта ће бити са молитвеним домом, кад се манастир претвори у завод за лечење?

Шта ће?

Остаће где је и како је. Ми знамо, да се у беди и невољи човек највише сећа Бога, и притиче Богу на молитву; ми знамо, да човек у болести поред лекара радо се обраћа и тражи помоћи у „врачу душа и тѣлеса“. На за то оставимо у заводу за лечење и молитвени дом, те ће нега лекарска, а уз њу и „молитва вѣры спасти болящаго“. (Посл. Јаков. 5., 15.)

На послетку: излишно је и да спомињем, да би „**право извести такову промјену једнога манастира морало само и искључиво црквеној власти припадати, и ником другом**“, као и то, да би

и тај, као и сви други манастири имао стајати „под управом цркве“.

Ја рекох, предложи, а надлежна црквена власт — ако јој се мисао свиди — нека реч прихвати, предлог усвоји.

Ја се, наравно, нисам ни хтео, ни могао упуштати у ситнице и појединости. Међу тим би надлежна црквена власт претходно о свему добро размислити, па и стручњачки суд и савет саслушати морала — па тек онда приступити преиначи извесног манастира и подизању у истоме народног завода за лечење.

Ј. Сентиванац,
свештеник.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

Да рекнемо коју и о последњој ракетли, коју је др. Вучетић пустио у славу садашњег начина избора свештеничких посланика, а која је, по „Бранику“, изазвала: „бурно одобравање на левици“ а „жагор и порицање на десници“ саборској.

Др. Вучетић је рекао: „кад ја погледам, колики је број све најбољих и најодличнијих свештеника, који су по том (садашњем) изборном начину на овај сабор дошли, онда ме то само утврђује у том убеђењу, да је народ знао кога треба бирати. А ако ви (са деснице) сада хоћете да измените то (шта?!), онда би тиме само потврдили, да народ није имао право, што је вас овамо послао.“

Кад је и овакав галиматијас могао изазвати „бурно одобравање на левици“ саборској, онда није заиста чудо, што је та „левица“ одобравала и све друго, што је др. Вучетић, или који други члан левице, ма како то иначе несмишљено било, изговорио у сабору; као што није чудо, да није одобравала све оно, ма како иначе промишљено било, што је изговорено са деснице саборске.

Не би било ништа чудно, да су те речи, ако су, изазвале и „жагор и порицање на десници.“

А ево за што.

Рећи, „да је народ знао кога треба бирати“, па одмах после тога казати, да тај исти „народ није имао право“, што је изабрао оне, за које је знао да их треба бирати, то је један, што но рече др. Полит: „piramidaler Unsinn“, несмисао, који је заиста био кадар изазвати онако „бурно одобравање на левици“. Ради историје хладног и стварног расуђивања те левице, добро би било, да се зна: е да ли је у том „бурном одобравању“ учествовао и др. Полит, и барон Живковић. . . . .

Такав бесмисао, а уз њега и „бурно одобравање“ таквог бесмисла у сабору и морао је изазвати — ако је изазвао — жагор и порицање у свакоме члану сабора, који се није налазио у хипнотичком заносу. . . .

Јер тај бесмисао значи: једном руком миловати, а другом ћушкати „народ“; подизати га и спуштати. А тако недостојно о „народу“ говорити и титрати се с народом не би смео дозвољавати никакав партајски интерес, никакав рачун с' ефектом. Одобравање таквог суђења и титрања са „народом“ не извињује се никаквом партајском дисциплином па ни слепим веровањем партизана својим шефовима . . .

Ако је народ изабрао у сабор „најбоље и најодличније“ свештенике од деснице за то, јер је „знао кога треба бирати“, онда је он био уверен, да ће ти његови изабраници на сабору радити само ово, што пронађу и просуде, да ће за цркву и народ бити најбоље и најкорисније, а у таквом случају он је a priori дао одобрење таквом раду у знању „кога треба изабрати“. То је логика.

А поштo је много већи број „народа“ онај, који је изабрао „најбоље и најодличније свештенике“ на десници, него онај, који је изабрао оне на левици, по свима принципима уставног света и репрезентативних система, излази, да је у раду свештеника на десници саборској изражена „воља народа“. Према томе, да је у „вољи народа“ и мењање садашњег начина избора свешт. посланика за наш сабор.

Ако то није у вољи наше левице саборске, разумемо и за што није. Али ради тога, што није њој у вољи, казати, да народ није имао право, што је у сабор послао

оне, које је изабрао, у потпуном знању кога треба изабрати, о којем знању је и др. Вучетић онако твердо уверен, за такав бесмисао имао је смисла, за такав шамар „народу“ имао је срца — др. Илија Вучетић...

Ово, што до сад рекосмо о ракетли др. Вучетића, прочитали смо ми у трагу, који је та ракетла за собом остављала. Левица саборска је видела само бенгалску светлост, коју је та ракетла избацила у пуцњу своме. Видела ту светлост, па се разиграла и бурно одобравала....

А сад ћемо, да анализујемо и материју, из које је ракетла била начињена.

Др. Вучетић је рекао, да „народ зна кога треба бирати.“ Овај комплименат, што бисмо га ми од свег срца волели сваком „народу“ а особито нашем потписати, а који у нашим данашњим приликама и при данашњем васпитању народа, што га он прима из савремених новинарских редакција, народу нашем, при изборима за црквене наше сборе, не можемо генерално потписати, тај комплименат је фабрикат дра Вучетића, заготовљен у његовој реторти ласкања „народу“, загрејању цифрама његовог рачуна.

Не умемо ласкати „народу“ на његову штету; али не умемо га ни вређати. Истину ћемо рећи. Бива доста случајева, да народ бира и по знању своме. И где год народ по знању своме бира, ти избори бивају и на корист његову. Али је горка истина, да и наш народ бира већином по поруци новинарских редакција, њихових шефова и агитатора, а ови поручују народу по рачуну своме и својих странака. Наша јавна штампа васпитава народ у партајским страстима, са партајском математиком; буди и подиже у њему интерес за страначке цељи, а не васпитава га духом опште народне свести, не одушевљава га на расуђивање и остваривање општих интереса и потреба.

Тако васпитаван народ може и мора онда на наш сабор бирати и изабрати Степанова против Бороте, Живковића против Руварца, Радуловића против Стојшића Тако васпитаван народ и може онда једном архимандриту научнику и изабраном Епископу Руварцу поставити противкандидата Ђуришића.

Само тако васпитаван народ може и мора онда бирати др. Вучетића са Стеваном Јеф тићем Тако васпитаван народ и не може имати среза за секретара свога, Касапиновића, Ђуру Вукичевића, Т. Мандића, за управитеље и професоре наших средњих и највиших завода и т. д.

Приговорите нам се, да мора бити странака и на нашем сабору, и да свака странка свој интерес мора осигуравати и унапређивати.

На то имамо ми ово рећи: интерес цркве и народа је пречи од интереса ма које странке. А интерес тај, којем сви морамо жртвовати све, захтева пре свега, да у нашем сабору буде заступљена у што већем броју, а у свима правцима — интелигенција, наука, знање, искуство и — мудрост.

Двадесетпет-годишње искуство доказало нам је, да организација и уређење наше автономије не зависи од страначких принципа и начела, ма како слободоумних, не од шаблона разних теорија, ма како по изгледу напредних, него од каноничности с' једне, и целисходности установа с' друге стране.

А такав тип установама тим може дати знање и умеће с' једне, а разбор и мудрост с' друге стране.

Избор представника тих врлина у свештенству биће сигурнији, и увек у већем броју, кад се свештенички посланици буду бирали на предложени „установом“ начин, него на садашњи, јер би свештеници у сабор бирали између себе најспремније и најспособније за „саборисање“, а не по боји политичких партија и по препоруци новинарских редакција. (Наставиће се.)

СВЕШТЕНИКОВ ПОЛОЖАЈ У ЦРКВИ И ЦРКВЕНОЈ ОПШТИНИ.

НАПИСАО

ПАНТА ПОПОВИЋ

ПАРОХ ПЕТРОВОСЕЛСКИ.

(Наставак.)

Свештенство, или мора очувати прерогативе свога чина, или мора и оно и црква православна пасти. Који друкчије говоре и мисле, ти и себе и друге варају.

И сам сам некад, не имајући овог горког искуства, дао се варати од утопија либералних и радикалних са запада, но тако сад и кијам, а кија и сваки други брат свештеник, па звао

се он Борота или Стојшић, или Прица или Мишић, или најпосле ма и Руварац; јер како је у Новоме Саду, тако је и у сваком граду, како је клерикалним тако је и либералним и радикалним поповима!

По најпосле, шта је до мене. Не ће та пропаст одмах сутра доћи. Кад сам извукао двадесет година до сад са оваким рескриптом, извући ћу још толико, а ту ће ми и крај бити; али ако тако остане, онда ће и крај православљу у овим крајевима бити. *Као што су сад рекли нововерци међу старовернима, тако ће тада рећи бити православни међу Назаренима. Биће председника, али неће бити свештеника* (Сачувај нас Боже! Ур.)

Него, питање је, ако је адвокатима, ако је учитељима, ако је трговцима, или занатлијама све једно: било православља или назаренства — *јер, адвокати ће терати и назаренске процесе, учитељи ће учити и назаренску децу, што и сад чине, — трговци и занатлије трговаће и са нововерима* — питање је велим, да ли може и сме бити све једно нама свештеницима, да превлада назаренство? А превладаће, ако и на даље остану ове протестанско-назаренске општине рескриптске, које су најопасније рушиоци религије и морала, рушиоци светог православља.

Ми велимо: не може, не сме!

Свештенству православном православље мора и од Срећства преће бити. Ако Срби не ће да даље буду православни, слободно им је бити што хоће; али свештеник православни мора са православљем живети и мрети.

Свештеник је православни заповедник, командант у граду божјем, у цркви. Нека сви војници хоће да се предаду, он не сме, он нека им отвори градске капије, па нека их пусти да изневере град, он мора сам остати у граду и ако не дође помоћ по град пропасти мора, и он с њиме нек пропадне!

„Аще же кто косснитъ очничижда ѣкоѕ сѣю православїю, врем слѣжащаго очкити, должень есть врѣй никакоже слѣженїа Цѣстьвити, но совершити, аще и очкійство претерпѣти емѣ, пріидетъ: аще бо очкіенъ бѣдетъ тогда, съ мѣченики причтенъ бѣдетъ“.

Прави свештеник навек свуда служи службу божју, он с тога никад не сме с мегдана побећи, ако ко нападне на његову веру, он има је бранити до последње капи крви своје.

Православље, вера прадедовска са њеним црквеним законима и обичајима нападнута је од самих синова њених! Ако ико, свештеник не сме с мегдана побећи!

Садање православно свештенство у митрополији карловачкој на тежој је муци сада, но икада што је било

Када је оно бранило православље од мухамеданства или увијатства, много му је лакше било; јер тада су се и верни заједно с њиме борили; данас оно мора да се бори и против туђина и против своје рођене деце духовне. Данас лутеранство и назаренство не напада само с поља на православље; оно се увукло већ унутра, у свети град божји и освојило у цркви све до олтара светог, па се јеретичком руком својом и овога маша.

Свештенику је православном сада већ према глави, он сваки час има да чека, да га у последњој цитадели, у олтару светом из најјачих освојених позиција, из логора црквених скупштина тане смртно погоди. (Та ваљда још није, наопако, до тога дошло!? Ур.)

С тога православно свештенство у митрополији карловачкој треба да се дигне листом, да прогласи извесне установе рескриптске за јеретичке и да анатемише све оне, који се држе истих. Свештенство треба да позове народ, да он сам и ван сабора уништи црквене општине рескриптске тиме, што не треба нико да се прими чланства у њима, ово треба јасно да некаже, какве по закону црквеном морају бити православне општине црквене, а ако ко неби глас свештенства послушао, нека га за време одлучи од заједнице црквене, дотле док не напусти јеретичку скупштину. Рана је већ то лика, да се више не може превијањем, но мора ножем лечити.

„Аще око твое соблажнитъ тѧ изми его, оучє бо ти естъ да погибнетъ єдинъ ѿ оудъ твоихъ а не все тѣло твое вверженно бѣдетъ въ геенѹ огненѣю“.

Због корупције, која се у свештеничком удружењу у Србији појавила деобом овог на разне странке по боји политичној, *нисам био за то да се у овим крајевима оснује тајно удружење; али како сам по најразвима свештенства у својим зборовима видео, да се за сад бар овде није тога бојати, и како нам крв црквени над главом гори, то држим, да је нужно да се што пре састане целокупно свештенство у митропо-*

љи карловачкој, те да у договору са епископом одлучи шта да се ради у овом судбоносном добу.

Надати се, да би глас целокупног свештенства сабор послушао, а ако се и сабор неби обазрео на глас целокупног свештенства, онда свештенство нека отвори енергичну родољубиву борбу у одбрану св. православља, које је одржало Сриство, и против самог сабора.

Нека у том случају епископат на предлог свештеничког удружења забрани свештенству под претњом најстрожије осуде, да се прима чланства за сабор, а међу тим нека организује нове црквене општине по уставу црквеноме.

У овој нак решкриптској скупштини ни дотле не треба ни један свештеник да буде члан, а камо ли председник. И председник није ништа друго, него први међу равнима; али свештеник није раван другима, он је виши од њих, толико виши, колико је виши пастир од стада. Свештенство мора се *еманциповати од садашњих црквених општина, оно мора подићи* парохијске општине. Као што манастир не зависи од прњавора, тако треба да је *парохија независна од општине.* Пре свега, што се управе у цркви унутри тиче, парох треба да има толико власти као и игуман, без њега да се не сме ништа учинити у цркви. Само „*лице изволитъ настоятель*“ сме се урадити нешто у цркви манастирској, па тако треба да буде и у парохијској. То је закон црквени. Ту нема нико, па ни одбор црквени ништа да наређује. Да није решкрипта, не би се заиста десно овај шкандал над шкандалима овде у Петровом Селу, и онај пређе у сомборској цркви, где верни обијају црквена врата. Одбор црквени не дошушта неком певачком друштву, које није његове багре, да пева у цркви, а ово у иркос одбору обија врата црквена.

(Свршиће се.)

Надгробно слово

Говорио МИЛУТИН ТРБИЋ, парох вршачки,

при опелу Стевана Бошковића, пароха вршачког,

у св. николајевској цркви вршачкој, 24. фебруара 1893.

Жао ми је, верна слуго олтара цркве српскоправославне, неуморни проповедниче слова божјег, добри пастиру стада свога, савесни свештениче, љубазни у Христу брате Стеване, — жао ми је, што ти са овога освећенога места морам да кажем — последње *с богом!*

Пут живота твога беше кратак, али ти си ходио њиме мушки, пред собом си крчио трње, а за собом си остављао цвеће, дела своја која ће да те преживе. — Са тим уверењем отишао си у *вечност* и оставио *време.* — Тамо је живот одређен, а овде, у времену живота човечјег на земљи, има питања, на која само смрт одговара. „*Од какве ћу боле умрети и кад? Да ли на врхунцу среће и славе своје, или на висцу своје пропасти? — Сузом или клетвом испраћен?*“ — то су питања, на која само последњи тренут живота човечјег одговара, а дотле, — човек путује стазом живота, бори се са препонама, које му на путу стоје, предходи други, или се од других даје водити, на путу томе сеје *добро* или *зло*, користи или шкоди другима, и најзад долази на крај своје стазе, која води у — *гроб.* — Хтео би се вратити опет колевци, да посеје цвеће, где је дотле сејао трње, али — где! љубичица пољска довикује му: „*На пролеће, на пролеће, кад прах ускрсне!*“ — Тај ускрс мора да чека покојник, јер закони се божји не мењају, а у томе законику уписан је и дан општега васкрсења из мртвих. —

И тебе, покојниче драги, спуштамо у гроб, али ти ниси желео живота за то, да поправиш грехе своје, но да што више засадиш лозе винограду господњем, што више цвећа перивоју народном. — Желео си да живиш, јер си мало живео, а много се борио са тешкоћама трудног позива свештеничког, годинама си се мучио, а трснутцима уживао, и — сад, у најбољој мушкој снази, кад си већ прокрчио пута мирнијем животу, — живот ти се угаси, угаси за навек! — Ти остављаш стадо своје, које те љуби и сузе жалосније лије за добротом твојом! . . . Да, —

ти си добар био, био си скроман и услужан, а да си имао стрпљења, правог свештеничког стрпљења, доказује историја твоје прошлости. — Прошлост твоја је књига, која учи, да труд мора награђен бити, да стрпљење доноси утеху, и ту књигу ћу ево да отворим:

Јереј *Стеван Бошковић*, парох овдашњи, родио се у Вршцу 14. октобра 1840 године. — Основне школе и три разреда реалке свршио је у месту свога рођења, а остале разреде на гимназијама Винковачкој и Новосадској са испитом зрелости у Кечкемету. — Године 1864 фебруара првог рукоположен је за пресвитера и именован за протопресвитерског капелана, у ком је својству служио све до године 1884, дакле пуних двадесет година, на потпуно задовољство духовне претпостављене власти, која га је и наградила године 1881. црвеним појасом. — Године 1884. изабран је и потврђен за пароха вршачког, а 1888. од епархијске скупштине за члана епарх. консисторије, у којој је ревносно делао на напретку ове богохраните дијецезе. — Местна црквена скупштина два пута га је одликовала изобором за управитеља местних српских основних вероисповедних школа, и он је ево и умрло као управитељ, с топлим молитвама за напредак поверене му Српчади. — Осим тога био је он професор српскога језика на реалци и катихета на немачким основним школама, саветујући члан српске женске добротворне задруге, члан срп. црквеног певачког друштва и српске занатлијске читаонице, — другим речима: он је и *хтео* и *могао* делати на општем добру, и делао је, док је могао, док је живео међу живима. —

Прошлост овога покојника учи нас, да трпељиво подносимо судбу своју с уверењем, да нам заслужена награда не може изостати, учи нас даље, да срећа и слава земаљска није дуготрајна, на зато да размишљамо више о слави небеској и о средствима, која к тој слави воде, јер смрт носи собом све, што живи, и од велеума човечјег, од моћног човека ствара пепео и прах, — све створено покорава се вољи творца. — Живот умире, а из смрти се рађа живот, крај гроба стоји нова колевка, сузе радости и жалости наталају лице земљино непрекидно, људи умиру, али човечанство живи, — живи на славу свога творца до последњега дана у времену. — Тада ће доћи син божји на облацима небеским, да уништи смрт телесну, као што је разорио смрт душевну, а донде — верујмо Богу, љубимо ближње, надајмо се вечном спасењу своје душе, васкрсењу тела свога из мртвих, и спуштајмо у гроб миле и драге наше с хришћанским уверењем, да ово није вечни растанак с њима. — Живимо тако, да заслужимо на смрти својој признање и сузу живих, који нас гробу прате, као што је овај покојник животом својим то од нас заслужио.

На растанку овом временом кличем ти заслужни и уважени покојниче:

— *Спавај мирно у земљи, која ти не може бити тешка, јер је наша суза жалости стала твога, јер је освећује благослов светог Архипастира нашег!*

Вечан ти спомен, брате наш Ошљане!

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о фебруарским седницама епархијске управе темишварске.) I. Епарх. *консисторија* темишварска држала је редовну своју седницу 16. (28.) фебруара о. г., у којој су ова решења донесена: Извештено је високо министарство богочасти и јавне наставе о правом стању оних изгреда, који су прошле године о св. Стевану у в. ст. миклушкој цркви од стране Романа ноћињени. — Има се циркулирати наредба министарства богочасти и јавне наставе, којом се позива подручно парох. свештенство, да полит. властима даје нужне податке при једнодобном пописивању деце, која ће забавишта, дневне и ноћторне школе посећивати. — Јереју Сави Поповићу, администт. парохије у

Срп. Падеју, дат је отпуст из подручја ове епархије, пошто је за пароха у Негославци конз. потврђен. — Са препоруком поднеше се саб. одбору молба црк. општине торњанске ради повишења припомоћи из јерарх. фонда. — За прав. вероучитеља на комуналној школи у Меленци, постављен је јерej Божидар Милошетић, сист. парох. помоћник тамошњи. — Ради получења државне припомоћи поднесене молбе неколико свештеника и свешт. удовица спроведене су с препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — За администратора парохије у Срп. Црњи постављен је *Милош Милошев*, досадањи ђакон меленачки. — Призив неколико чланова црк. скупштине т. бечејске против потврде Партенија Сивчевог за пароха у Т. Бечеју, поднесен је прем. МЦСавету на више решење. — Јерej *Милан Жиан*, досадањи парох у В. Маргити у епархији вршачкој, постављен је за администратора парохије у *Мехали*. — Усљед смрти протојереја Павла Н. Јовановића, бившег администт. прот. арадског, постављен је *за администт. истог протопресвитерата Јован Новаковић, прот. намесник и сист. парох. помоћник в. кикиндски* са седиштем у В. Кикинди. — Осим тога донесена су решења у брачним споровима.

II. Редовна седница *епарх. админ. одбора* темишварског одржана је 17. фебр. о. г., у којој су ова решења донесена: Има се известити црк. општина станчевачка, да је 100 фор. државне припомоћи добила — Известиће се министарство богочасти и јавне наставе, да је црк општина шурјанска, по гласу истражног записника, држ. припомоћ за год. 1890. и 1891. у штедионицу на сахрану оставила све донде, док довољну своту за оправку своје цркве набави, и пошто није истина, да је управа црк. општине шурјанске горњу припомоћ проневерила, то ће управа ову молбу поменуте црк. општине ради получења државне припомоћи за год. 1892. по ново горе хвалевом министарству препоручити. — Дозвољено је прив. црк. одбору меленачком, да ради конвертирања црквопштинског меничког дуга 36579 фор. подиђи може. — Одржано је у одвису одобрење уговора, по коме је црк. општина ороспамошка продала једну цркв. кућу своју, док надлежни прота не изиђи, да ли је та кућа заиста у трошном стању. — Одобрен је уговор, по коме је црк. општина сочанска купила кућу по цену од 730 фор. за парох. дом, но само под тим условом, ако је тај куп у скупш. седници одобрен. — Одобрена је обнова трећине скупштине црк. општине фабричке. — Одобрен је уговор, по коме је *црк. општина срп. аградачка купила 314 лланаца земље по цену од 24056 фор. од властелинства елемирског* и дозвољено је истој општини, да зајам од 20000 ф. подиђи може ради исплате куповне цене. — На молбу *мехалске црк. општине*, која је у деобној парници са тамош. Романима пресудом кр. курије *осуђена да цркву и школу задржи, но да Романима 23000 фор. исплатити има, позваше су све црк. општине, да добровољним приложима у помоћ притеку црк. општини мехалској* и уједно је умољен саб. одбор, да из фонда за помешане црк. општине сразмерну припомоћ црк. општини мехалској подели. — Пожурен је конс. фишкал, да што пре извештај управи овој поднесе у ствари парнице црк. општине сочанске против А. Јанковића, бившег председника исте општине, због проневереног црк. новца у износу од преко 500 фор. — Пошто је јерej М. Думић, парох меленачки и члан привр. црк. одбора тамошњег, на чланству оставку дао, то је место њега за члана истог одбора именован јерej Бож. Милошевић. — Тужба неколицине становника т. бечејских, да црк. скупштина тамошња већ од 7 година није обновљена, издата је црк. општини т. бечејској на изјашњење с тим, да ако је истина да црк. скупштина није 7 година обновљена, све нужне припреме учини ради реорганизације црк. општине. — Пошто је овоепарх. ревизор наводно неке неправилности у рачунима црк. општине срп. кларијске пронашао, то је изаслат М. П. адвокат в. кикиндски и члан епарх. управе ове, да рачуне црк. општине срп. кларијске од год. 1885. до закључно 1890. прегледа и свој извештај овамо поднесе. — Од неколико подручних црк. општина уплаћени прилози за епарх. фонд, унесени су у исти фонд. — Молбеније сиромашних црк. општина ради получења држав. прип. моћи, спроведене су с препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — На прегледање послати рачуни неких црк. општина издати су епарх. ревизору, а од овог већ прегледани црк. рачуни повраћени су дотичним црквеним општинама са исправкама. П. М.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— Преосв. епископ *Никанор Ружичић*, који за сада станује у Загребу, оглашује да је написао и мисли скорим временом издати две књиге: 1.) Историја српске цркве, први период: постанак и развитак српске цркве до XIII. века, и 2.) Књига о степенима сродства. Прва ће књига изнети 10—12, а друга 8—10 штампаних табака. Обема књигама ће бити цена 2 круне или 2 динара. Уписати односно претплатити се може сваки код г. писца, а претплату прима још и *српска штампарија у Загребу*. Ми обе те књиге у напред препоручујемо.

— **Уџбеник за наше црквено појање**. Црквено појање је у нашој православној цркви један од битнијих делова општег богослужења За то се пољаже и мора се полагати много на то, да је појање што лепше и складније, јер само ако је складно и умилно, врши ону улогу, која му је намењена у цркви, на име: уздиже мисли к Богу и племени срца. Није нам намера, да овде износимо велики значај и историјски развитак црквеног појања у православној цркви, за то је нужно и више простора и подуже студије, него ћемо само да скренемо пажњу наших поштт. читалаца на један најновији појав, који иде одлучно у прилог црквеном појању. Тај појав је „**Мала катавасија**“ од г. *Тихомира Остојића*, професора и коровође српске велике гимназије новосадске.

Међу највредније раденике на развитку црквеног појања, тога украса православне нам вере, без сумње се може убројити и г. *Остојић*. Његова служба, састављена по мелодијама, народу нашем омиљеним, поје се сада широм Србства, а српска новосадска гимназија, дивним појањем својим сваке недеље и празника, појући службу његову, поје уједно и славопој коровођи своме. Љубав његова према црквеном појању је збила ретка, и сваки рад и терет, који он на се узима, мален је њему према уверењу, да ће тиме послужити слави и величини своје цркве. Та љубав његова према цркви изазвала је и поменуту „**Малу катавасију**“, која баш сад излази из штампе. Ми смо је већ видели у табацима и за то ћемо овде поречјати у кратко: шта има у њој.

На почетку књиге је: *певачка школица*, која ће послужити за наук и упутство учитељима појања; за тим је у два гласа удешено све оно што деца основних школа поју на св. литургији Јована Златоустога, Василија Великог и на св. литургији пређеосвећених дарова, што је нужно за празнике, призивање св. духа и опело, дакле све, што деца у опште преко године поју.

Када се зна, како се по многим, особито сеоским црквама поје, није нужно ни једном речи истицати важност и значај ове књиге и корист, коју она доноси цркви и у њој: свештенству, учитељству и целом народу нашем. Композиције су изведене строго на основу црквеног појања, које је у народу већ одомаћено. Како је ова књига код нас прва у својој врсти а саставио је један од првих познавалаца уметног нам црквеног појања, ми је свима и свакоме најтоплије препоручујемо, а нема сумње, да ће се и наше црквене и школске власти по дужности својој старати, да ова драгоцена књижица продре у све закутке народа нашег, да се једаред већ бар у малом црквеном појању установи једнообразност. Дужност је то тим већа свију позваних, што је састављач књиге ове г. *Остојић* крај великог труда свога жртвовао и новац да је изда. Кад су код нас прилике такве, да раденици и ове врсте о своме трошку издају своја дела, дужност је сваког православног, да потпомаже колико год може оне трудбенике народне, који улажу труд и новац свој у славу православља, бар толико, да материјално штете немају. Ако знамо ценити рад ове врсте, и ако желимо, да нас г. *Остојић* обрадује још којом књигом ове врсте, прионимо сви, да му се књига у што више ексемплара растури, а то није ни мало тешко, јер књига је лепо израђена, слог јој је чист, разговетан и без погрешака, а стаје само **40 (четрдесет) новчића**.

Када ове ретке пишемо, баш је и књига изашла из штампе, и то још *са благословом Његове Светости преузв. г. Патријарха Српског Георгија*. Књига је врло лепа и угледна — те је ми најтоплије препоручујемо.

Наруџбине ваља слати управо писцу: *г. Тихомиру Остојићу*, гимназ. професору *у Нов. Саду*.

7. 8—10 **КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.**

ТУМАЧЕЊЕ ЕВАНЂЕЉА СА БЕСЕДАМА

ОД Г. АРХИМАНДРИТА ФИРМИЛИЈАНА

У ТРИ КЊИГЕ

подпуно је готово и претплатницима разаслато.

Претплату и даље треба слати на подписате.

Цена је целом делу 10 динара или 5 фор.

Ко узме 10 књига, једанаесту добија на поклон.

Београд, 1893.

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ,
кројачи црк. одела.

ОГЛАСИ.

ЗА Г. Г. СВЕШТЕНИКЕ

ПРЕПОРУЧУЈЕМ ВРЛО ФИНИХ И ДОБРИХ

ШЕШИРА И ЋЕЛЕПУША

СОПСТВЕНОГ ФАБРИКАТА

са најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такође обављам и шаљем с платом у паточ (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем
ПЕТАР МАРКУШ
шеширџија,
ПРЕКО А. ЈЕКИЋ И МАРКУШ
17. 2—3 У НОВОМ САДУ.

ОГЛАС. 18. 2—3

На основу скупштинског закључка од 26. октобра 1892. год. и по одобрењу пречасне епарх. конзисторије у Вршцу, намерава ова срп. прав. црк. општина за свој новоподигнути иконостас иконе моловати дати; и то:

16 икона 1·34 сп. висине, 0·57 сп. ширине
8 „ 0·36 сп. „ 0·80 сп. „
7 „ 0·41 сп. „ 0·47 сп. „
1 „ на крету — распјатије.

Умољавају се господа уметници, да изволе своје понуде са предрачуном овој срп. прав. црк. општини до 1. априла 1893. год. приспослати.

На захтевање послаће се сваком скица плана од иконостаса.

Општина задржава себи право, да не мора оном који најјефтиније, већ у ког највише поверења имала буде, радњу предати.

Из одборске седнице држане у Новом Селу (Kéva Ujfalu), дана 17. (29.) јан. 1893.

Будиловић, перовођа. **Павел С. Јовановић,** председник.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 15. 3—3

Српска православна црк. школ. општина у Тителу на основу свога закључка и одобрења своје претпостављене власти, хоће своје школско здање да преправи.

По изготовљеном предрачуну износе:

1.	Зидарски посао са материјалом фор.	1325·17
2.	Дунђерски „ „ . .	482·75
3.	Столарски, браварски и стаклярски	584·50
4.	Лимарски (са материјалом) . .	102·—
	Свега	ф. 2494·42

Услови су ови:

1. Усмена дражба обавиће се 14. (26.) марта о. г. у 2 сахата после подне у општинској дворани.

2. Примаће се и писмене понуде (оферти), које морају запечаћене и најдаље пре почетка дражбе предате бити.

3. Сваки реелектант полаже 10% од речене горе своте у име вадијума. Од онога, који буде радњу предузео, задржаће се тај вадијум као јамчевина, а после обављене колаудације повратиће му се.

4. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

5. План као и даљи услови могу се у свако доба код председништва ове општине сазнати.

У Тителу 15. (27.) фебруара 1893.

Председништво.

ЈАВНА ДРАЖБА. 23. 1—2

На основу скупштинског закључка срп. прав. црк. општине у Чаковци, а дозволом слав. Арх. Адм. Одбора у Ср. Карловци, држаће се на лицу места минуендо дражба на дан 1. (13.) априла 1893. у 2 сата после подне ради поправке на овдашњој срп прав. цркви. Наиме: кров ће се на цркви претрести, с поља малтерисати, окречити и торањ којом поновити; прозори изменути и изнутра под целе цркве одређеним материјалом патосати.

По изготовљеном предрачуну укупна свота износи 729 фор. авр. Сваки је подузимач дужан 10% од предрачуна пре дражбе у име инпмаилука положити.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу. Подузимач издаје општини писмену јамчевину на 3 год. за обављени посао. Ближа условља могу се код потписаног председништва видети увек, као и на сами дан дражбе. —

У Чаковци (крај Вуковара) 1. (13.) марта 1893.

Срп. прав. црквене општине председник:
Љубомир Ракић,
свештеник.

Е. 215.
I. 67. ех 1893. СТЕЧАЈ 22. 1—3

Ради попуњења упражњеног парохијског места у **Перлезу** са платом друге класе.

Молитељи имају своје ваљано инструјисане молбенице путем својих власти, најдуже до 15. (27.) априла 1893. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 22. фебруара (6. марта) 1893. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

ОБЈАВА. 24. 1—2

После смрти Љубомира Александровића, сликара, остало је више престолних и других мањих светитељских слика.

Ако би која црквена општина за своју цркву такове потребовала, може по јефтину цену добити.

У Темишвару граду, 3. (15.) марта 1893.

Сава Николић,
црквењак.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 16. 2—2

Потписана срп. православна црквена општина на темељу скупштинског закључка од 21. новембра 1892. жели своју цркву оправити.

Посао је процењен:

1. На иконостасу, певницама и патријаршеском столу посао: резбарски, позлатарски, сликарски, столарски, бојадисарски и вештачко марморирање процењено на 962 фор. а. вр.

2. На зидовима олтара и целе цркве, посао: зидарски, сликарски, молерски с марморирањем, асфалтирање влажних делова, као и столарски и бојадисарски на црквеним столовима процењен на 856 фор.

3. Посао мора бити солидно и вешто израђен по напред установљеним увјетима, који се могу сваки дан код председништва црквене општине увидити.

4. Дражба на мањак одржаће се трећи дан православног ускрса т. ј. 30. марта (11. априла) 1893. у 2 сата после подне.

5. Сваки који би дражби присуствовати жели, има 10% од исказане цене у име вадијума положити.

6. После дражбе узеће се у обзир и писмене понуде, које буду жалбином провођене.

Српска црквена општина.

У Беломбрду, 22 фебруара (6. марта) 1893.

Иван Крајновић, поповођа. **Мих. Велендерић,** парох и председник.

Е. 40.
ех 1893. СТЕЧАЈ. 19 1—3

Расписује се стечај на упражњену парохију II. разреда у Мартоношу.

Компетенти имају своје добро инструјисане и довољно биљеговане молбенице путем својих предпостављених власти поднети потписаној конзисторији најдаље до 15. маја 1893 године.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 27. јануара 1893.

Конзисторија Епархије Бачке.

Е. 174/186.
I. 59. СТЕЧАЈ 20. 1—3

Ради попуњења парохијског места у **Алибунару** са платом пете класе.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане молбенице путем својих власти, најдуже до 15. (27.) априла о. г. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 22. фебруара (6. марта) 1893 држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

Е. 182.
I. 63. СТЕЧАЈ 21. 1—3

Ради попуњења упражњеног места протопресвитерског капелана у **Вршцу**, са којим је плата од 400 ф. и уживање једне половине парохијске сесије скопчана.

Молитељи имају своје ваљано инструјисане просбе путем својих власти, најдуже до 15. (27.) априла 1893. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 22. фебруара (6. марта) 1893. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље:** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, реклamације и сви рукописи шаљу се **г. Сергију Шакрак-Нинићу,** уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

Српски Сион

ГОДИНА III. БРОЈ 12.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 21. МАРТА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

С. бр. 303 ex 1892.

НАЈПОНИЗНИЈА ПРЕДСТАВКА СРПСКОГ ПРАВОСЛАВНОГ НАР. ЦРКВ. САБОРА

ЊЕГОВОМ ЦАРСКОМ И АПОСТОЛ. КРАЉЕВСКОМ ВЕЛИЧАНСТВУ

ФРАНЦУ ЈОСИФУ I.

КОЈОМ МОЛИ ЗА ПРЕВИШЊУ ПОТВРДУ „УРЕДБЕ О ДОТАЦИЈИ ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ ПАРОХИЈСКОГ И МАНАСТИРСКОГ СВЕШТЕНСТВА, ЕПИСКОПА, АРХИЕПИСКОПА КАРЛОВАЧКОГ И МИТРОПОЛИТА-ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ".

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Наш Најмилостивији!

Најпонизније потписани верно-одани сабор, продужујући по најмилостивијој дозволи Вашег царског и апостолско-краљевског Величанства саветовања своја око уређивања разноврсних односаја своје источно-православне српске цркве, школа и на њих односећих се фондова и заклада — није смео да испусти из вида: да је већ крајње време, да се сталном уредбом уреди наплата свештенства парохијскога и манастирскога, дотација епископа и митрополита-патријарха српскога — јер је питање о дотацији свештенства у опсегу српске митрополије готово тако старо, као што је установљење саме те митрополије у земљама угарске круне.

Решење овога дотационога питања добило је у прошломе столећу прави сталан облик у одредбама благоутробне декларације од год. 1789. а претрпело је свој најзнатнији преображај у закључцима српског источно-православног народно-црквеног сабора од 1864 и 1865., које је Ваше Величанство благоволело својим превишњим отписом од 10. авг. 1868. најмилостивије одобрити, али који се са многих и разних препона нису могли у свима црк. општинама српске митрополије успешно и коначно у живот привести.

Са ових препона и јесу сви Вашем Величанству верно-одани српски православни народно-црквени сабори, који су се од год 1868. па до данас састајали, улагали много труда, да ово важно питање и у корист свештенства, а на задовољство и олакшицу народа, коначно реше, али ни један из тих сабора није био до сада тако срећан: да за уредбе своје задобије превишње и најмилостивије одобрење Вашега Величанства.

Најпонизније потписани верно-одани сабор овај усуђује се да положи на подножје пријасног престола Вашега царског и апостолско-краљевског Величанства: „*Уредбу о дотацији источно-православног српског парохијског и манастирског свештенства, епископа, архиепископа карловачког и митрополита-патријарха српског*“, коју је он у решење овога преважнога дотационога питања израдио, с том препокорном молбом:

да би Ваше Величанство благоизволело ову уредбу својим превишњим краљевским одобрењем освештати.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Наш Најмилостивији!

Наплата источно-православног српског парохијског свештенства састојала се у старије време из тако званог бира (наплате опште у пререалијама) и из штоле (приступбе за свештеничке функције обављене појединцима). Поменута уредба превишњег отписа Вашег царског и апостолско-краљевског Величанства од 10. авг. 1868. укинула је оба ова стара извора за дотацију парохијског свештенства и завела је место тога сталну редовну плату; поделила је услед тога парохије у целој митрополији у шест разреда узевши за основу и кључ поделе овај број душа.

Но свака нова уредба, која из темеља мења оно што се у дугоме низу година са животом срасло и у обичај прешло — наплази у извађању на тешкоће, из којих многе нису се ни предвидети могле. Тако је и српски источно-православни народ био *свикао* на стари начин наплате свога парохијскога свештенства, који му није био ни тегетан, јер што му је било тегетно, то је била штола, али од те је био одредбама превишњега отписа Вашега Величанства од 10. авг. 1868. опроштен.

Парохијско свештенство је испрва радосно поздравило нову уредбу о дотацији, али је исто доцније при извађању наплате његове у готовом новцу дошло у врло тежак положај. На многим местима свештеничка плата није се правично ни уредно разрезивала, а још се неуредније утеривала и издавала — а овамо штола је била укинута, а бир није више постојао.

Природно је било да су многи свештеници, да спасу себе и своје породице од нужде и материјалне пропасти, прибегавали и недозвољеним средствима, прибирали су за своје функције по ново штолу, да тим приходом подмире најпреће и неодложиве потребе свога живота и опстанка. Ово је местимице мање савесним свештеницима дало опет повода: да се користе забупом, која је настала била у погледу свештеничке дотације, те да поред своје уредне плате наплаћују и штолу. Са злоупотреба ових ницале су тужбе и парничења, која су посејала много немира по црквеним општинама и била на уштрб угледу парохијског свештенства.

Да би се у будуће избегла трвења између црквених општина и парохијског свештенства и уклониле све оне штетне последице, које ничу из тога трвења и по веру и по морал, користио се овај верно-одани сабор искуством од минулих година, стеченим у упражњавању народно-црквеног автономног живота и потрудио се, да овом

преповидном поднесеном уредбом угоди и очекиваном побољшању свештеничке дотације и да изнађе и начин како би наплата ове дотације била правична и уредна и по црквене општине односно њезине чланове олакшана.

По предложеној уредби састоји се дотација пароха из годишње плате у новцу, из уживања сесије земље, где је има или новчане накнаде за њу, даље из уживања бесплатног стана у парохијском дому и напокон из наплате оних душестарательских дужности, које парох обавља на изрично захтевање својих парохијана, и пристојаба, које побира за издавање извесних званичних исправа.

Годишња плата парохова место некадањег бира и штоле одређује се и овом уредбом у сталним по разредима установљеним свотама, којих има 6 разреда са најмањом наплатом од 500 фор. Наплата ова диже се од VI. до I. разреда поступно са 100 фор. те достизава за парохију I. разреда пристојну висину од 1000 фор. И овоме распореду парохија узет је за основ и кључ број душа — само што је овај распоред правичнији од онога у уредби од 10. авг. 1868, јер побољшава наплату пароха у VI. и II-ом разреду са пуних 100 фор., изједначује плату пароха и систематизованих помоћника једне црквене општине у свима епархијама, изузев епархију горњокарловачку, — у којој одређује за систематизоване помоћнике плату од VI. разреда — и напокон, што за све протопресвитре одређује уживање једнаке плате од 1000 фор., која ће се плата, ако је дотичне општине не би могле у том износу потпуно плаћати, исказаним мањком допуњавати из јерархијског фонда.

Према овој одредби распоређене су све парохије у појединим епархијама српске митрополије у разреде, по гласу прилога А), који сачињава састави део уредбе о свештеничкој дотацији и остављена је могућност, да се ови разреди могу и по имовноме стању и по растењу и опадању броја душа у појединим општинама од једнога до другога састанка сабора по надлежним властима и исказаној потреби повишавати и смањивати.

Други врло важан део свештеничке дотације састоји се из уживања свештеничке сесије, где ове у натури има, а где је нема примаће свештенство накнаду за њу у новцу и то: у крајевима сиромашнијим са 200 фор. а у имућнијим са 300 фор. годишње. Накнаду ову дужне су да дају црквене општине, само у горњокарловачкој епархији примаће свештенство накнаду ову и даље из земаљског средстава као што је то и до сада примало.

Многим расправама између црквене општине и њезиногa пароха учињен је крај одредбом, да је еквиваленат на парохијску сесију дужна да плаћа општина, а порезу дужан је да плаћа парох.

Исто је тако јасним одредбама састарано у уредби овој о уживању бесплатнога стана у парохијском дому и стављено је свакој црквеној општини у дужност, да сагради за сваког свога пароха парохијски дом по прошисаном нормалу — побројене су даље све оне душестарательске дужности, које је парохијско свештенство дужно да обавља бесплатно и одмерена је напокон за обављање осталих дужности и за издавање званичних исправа пристојна наплата.

Ради потпуности ове дотационе уредбе одређено је, да администратори парохија уживају целу парохову плату, лични помоћници да примају само половину свих прихода са парохијским местом скопчаних изим стана и наплате за званичне исправе и то за живота пароха коме су пристављани, јакони пак да примају плату од најмање 500 ф.

По правилима источно-православне цркве врше протопрезвитри сталан надзор над целим црквено-општинским животом у општинама својих протопопијата, њихова је уједно дужност да извршују и све наредбе епархијских власти. Ради вршења ове своје двоструке дужности примаће протопрезвитри и од сада додатак на своју парохијску плату, која ће се у свима епархијама састојати из 3% од плате сваког пароха у сваког подручној им црквеној општини, а у епархији горњокарловачкој из 300 фор., а подмириваће је општине из оних истих извора, из којих подмирују плату парохову.

*

Но пошто вршење надзорничке дужности и потребе црквене администрације налажу протопрезвитеру почешће одсуствовање из општине, којој је парох, то је протопрезвитеру придодат помоћник са платом од 500 фор., коју ће исти примати из јерархијскога фонда и уживаће половину парохијске сесије, где такове има, иначе уживаће накнаду за исту из онога истога фонда, из кога и плату своју прима.

Окружним протопрезвитерима припада када званично путују по општинама бесплатан подвоз који подмирују дотичне општине.

Верно-одани сабор овај задржавши и у овој уредби наплату парохијског свештенства у готовом новцу у одређеним, по разредима установљеним свотама, држао је, да ће одклонити сва трвења, тужбе и парничења, ако уједно одреди тачно и јасно и начин, којим ће се парохова плата, евентуално и новчана накнада за сесију и стан у појединим општинама подмиривати.

Верно-одани сабор овај уверен је, да је најцелисходније, јер је посве праведно и поуздано, да се све што пароху у име плате и накнаде припада у новцу, разрезује у свима епархијама, изузев горњокарловачку, по броју брачних парова и то тако: да сваки брачни пар и њему упорељени самостални појединци — плаћају једнако по 1 фор. а свака половина брачног пара по 50 новч., а она свота, која буде недостојала и буде потребна да се потпуно намири парохова плата и накнада за сесију и стан, да се покрије прирезом на директни државни порез, али да прирез тај не сме бити већи од 10%.

Општинама, које не би ни овим начином и из ових својих извора могле да подмире сву дотацију свога свештенства, даваће се припомоћ из јерархијскога фонда а ако и средства којима овај фонд може да притекне у помоћ таким оскудним општинама не би била довољна, разрезаће се у то име прирез на целу митрополију и уносиће се на горњу цел у јерархијски фонд. (§. 1. 2. 16.)

(Свршиће се.)

Бр. $\frac{\text{К. 2.}}{\text{АО. 19.}}$ ех 1893.

ОКРУЖНИЦА

СВИМА ОКР. ПРОТОПРЕСВИТЕРИМА ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ.

По што се непрактичним и нецелисходним показало, што је црквене општинама остављено на вољу, да своје дуговине саборских трошкова и верозаконских приноса могу исплаћивати и код управе срп. нар. црквених фондова и код ове епарх. управе — у колико је, поред таквог уплаћивања на две стране, вођење тачне евиденције јако отежавано тиме, што управе, које исплате поменутих дуговина примају, морају се о свакој појединој уплати узајамно обавештавати и једна другој признанице и протупризнанице издавати, чиме се код обе управе званично пословање умножава — решио је овај административни одбор у данашњој својој седници, да се код ове епарх. управе у будуће не примају новчане исплате саборских трошкова и верозаконског приноса, већ да се упуте све подручне црквене општине, које дугују саборских трошкова и верозак. приноса, да своје дуговине непосредно код управе срп. нар. црквених фондова уплаћују.

Да би се пак и код ове епархијске управе, у заведеним већ књигама, могла водити тачна евиденција о дуговинама и уплатама, и да би се по тој евиденцији могле предузимати блажије, или по потреби строжије ексекутивне мере ради коначне исплате старих дуговина, као и текућих пристојаба — имају црквене општине, у свакоме случају, када код управе срп. нар. црквених фондова исплате икакву своту у име верозак. приноса и саборских трошкова, сходним дописом званично известити ову епарх. управу, да су код управе срп. нар. фондова толику и толику своту исплатиле и да је исплата исте своте под дотичним бројем дневника фондовске управе у примање уведена.

О чему изволите, пречасни господине, све подручне Вам црквене општине знања, равнања и еходног поступања ради известити.

Из седнице административног одбора епархије бачке, држане у Новом Саду 26. јануара 1893.

Георгије с. р.
патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

УПОЗНАЈМО ЗЛО — И ЛЕЧИМО ГА У ОСНОВИ!

Ѥсѫ кѣ сєзиданїю да бꙑваютъ.

I. Кор. 14, 26.

Из дањина често размишљам о нашим стварима, о нашем унутрашњем и јавном животу. Новине доћу, донесу ми по који тáман гласак, разбуде ми машту, па се одам сањаријама, а у срцу ми одјекне као струна на тужним гуслама.

Мислио би човек: борило се, па се уморило. Бојна копља изломљена, бритке ђорде избијене из балчака, а јунаци, сити крвавих мегдана, нујно размишљају о минулим дневима.

Но једва да је тако. Морска је пучина и после буре још дуго усколебана. Бразде, што их је засекао хучни вихор, не даду се тако лако изравнати. Тек после дугих, благих сунчаних зрака наступа прави мир и тишина.

Па тако ни наше стање, што га је створила наша политика од неких тридесетак година овамо, још увек имаде у себи елемената, који би све само да руше, а ништа да не подижу.

У средини се нашој и дан данашњи нешто комеша и ваља. Или зар нема у крилу нашем још увек неких струја, што немилостиво убијају сваку нашу акцију? Или зар то не опада наш златни морал и ми зар не болујемо од — унутрашњега раздора? Та узмимо само наш страначки, партијски живот. Ми смо сви по крви браћа, а по политици смо још увек т. р. крвни непријатељи. Као да смо ради, да и своме најмилијем, ако се само коси са нашим назорима, дођемо главе варварским начином. Наши су духови заиста још увек узбуњени, узрујани, и већ је крајње време, да раздеремо оне мрке облачине, што нам тако немилостиво закриљавају сунце наших лепших дана.

Али мени ће се може бити замерити оваково разматрање. Ну шта ћемо, када је то логика ствари, коју ми нити смо проналили, нити смо власни да је дотерујемо. Она лежи у природи догађаја и доказа за њу можемо наћи, што-но реч, на сваком кораку, тако, да тешко да имаде и самих најзанесенијих идеалиста, које такова оштра јава не буди из ружичастих снова.

Ну ма какав да је чији суд о нашој садашњости, у томе ћемо се ипак једном свакако сви сложити, да нам она никако не служи на част. И искрен родољуб гледа у нашу будућност са зебњом у срцу, питајући се, где-ли би ту било помоћи?

Апстрахирајмо за часак свеколике жалосне и тужне спољашње појаве, како нам не би бунило срце и мутило вид, па се обратимо, да кушамо дубље узроке, оне узроке, што леже у духовима и душевним правцима приврженика тих навала. Јер и у њима свакако да је превага на страни процеса, што се развија у областима живота душевног. Да није у земљи ватре и гасова, свакако да не би било ни земљотреса, што руше мирна села и цветне градове.

На да-ли би се сав наш хаос баш заиста могао свести на какав назор у тој области? Одговор је на то, без сумње, позитиван. А то је — наша црковност, или да реknем опредељење: то је наше религиозно расположење. Јер правац, у коме ми размишљамо о Богу и свету и њихову међусобну односају, свакако да имаде одлучна утецаја и на сав правац нашега мишљења, те и на питања како нашега обичнога, тако и политичкога живота. Центар нашега телесnога живота јесте срце, а у сваком срцу тиња још и божанствена искра религије. Али је крај религије ту седиште и мислима. Благ҃ій человѣкъ ѿ благ҃аго сокровища сердца своєго износитъ благое: и злый человѣкъ ѿ злаго сокровища сердца своєго износитъ злое: ѿ изкꙑтка бо сердца глаголютъ ꙋста его — рекао је Спаситељ (Лука 6, 45). И филозоф Фихте вели: Unser gesammtes Denk-

system ist durch unseren Trieb selbst begründet, und wie des Einzelnen Neigungen sind, so ist seine Erkenntniss. На тога је мишљења био и великан Goethe, када је рекао: Eigentlich kommt alles auf die Gesinnungen an; wo diese sind, tretten auch die Gedanken hervor, und nachdem sie sind, sind auch die Gedanken.

Што важи о средишту појединца, дакако да важи о средишту оњега друштвеног живота, јер друштвено тело и није ништа друго, него тек проширени човек.

Разложив то, ма и у овом скромном облику, мислимо, да је довољно потврђена наша горња мисао, и ми се усуђујемо поновити ју опредељење:

Сва се наша растројеност у јавноме нам животу даје свести на нашу ослабелу религиозност. Једино су са наших потресених односаја према вери почели да се ремете и наши социјални и политички односаји.

У нашем народу поче већ поодавна да јако отима маха *равнодушност, индиферентизам према вери*. То је до сада свакако и најкратковидијем посматрачу морало упасти у очи. А с том равнодушношћу стоји, као нека логична последица њезина, у тесној свези и сама *нерелигиозност*. Јер и ако има у народу нашем неких моралних основица, које баш некако силом не дају, да се и јавно дела према консеквенцијама свога индиферентизма; ипак, деси-ли се данас-сутра, да другоју или трећој такој личности какав изненадан догађај поље јаче потресе организам, или да му се што-год упорно препречи на стази живота — ето тада момента, када ће се његова равнодушност преобразити чак и у саму нерелигиозност! — Реч је до душе крупна, али је она основана на истини. Бар се је и самом писцу ових редака дешавало, да је из уста чак и ратарских слушао сумњу у — биће Бога!

Заиста, ми почињемо бивати равнодушнима према вери, па прелазимо богме чак и саму нерелигиозност. А то је велик јад, грдна невоља, која не наноси квара само појединцу и понекој фракцији, него устраје-ли тако подуже, може опасно попрети и самој целини. Или зар не? — Поштујте само мудре уходе на наше мртве страже и оне ће вам брзо донети абера о жудноме облетању пропагандином, а загледате-ли сами у своје средине, око ће вам зацети за — Назарене.

И та је опасност тим већа, што се вера наших прадедова усколебала и у самој нашој „нежнијој половини“, која се ни у нас не бави толико са стварима ума, — разабирајући једино за шапате срца свога; што се верски индиферентизам (да не рекнем и сама нерелигиозност) поче затомице да улеже и у та срца, у срца наших газдарица, од којих нам толико зависи наше добро домаће, у срца матера наше деце, на коју оне имају тако неизмерних утецаја. — Ој, како ли су далеко оне од оних својих узора, које Христу Спасу служише са оноликом одановшћу заради царства небескога! О, камо-ли њима оне лепоте душевне? Или што у данашње доба наша уобразиља тако бојажљиво покушава, да врх ма и најлепшега бића разастре дах вишега битисања? Или еда-ли би седи гуслар и данас налазио у онакову изобиљу онаких узора, како их је налазио некад, и није му слике и прилике слободно пристају уз оне Омирове узоре девичанских чари, брачне љубави и верности? — Ми данас тако често слушамо о политизирању нашега женскиња, о „неким грдним неодољивим мрњама“, о силним разореним брачним срећама и — консисторије не могу да се нарешавају брачних парница!

Ну ја хитам, да се од ове жалосне јаве што пре удаљим, ма да бих имао још што-шта да кажем, а не би ме ни најмање изненадило, ако би и само ово сломињање навукло на мене од стране попеких веће мрзње и огорченије српске, него на оне, који су целом том јаду сами криви. Јер женски умови нису кадри да стварају сами нове правце. Оне су тапане струне, што примају спољашње утецаје. Ја сам бар ни најмање не устручавам констатовати факт, који је сваком тако јасан; ја се не колебам и исписати *опће искуство*, да се жена угледа на мужа, на какву политику тера он, и она је уз њега, и је-ли он индиферентан према вери — и она ће брзо постати то. —

Тако, тако стојимо ми са нером православном, са тим дивним аманетом наших давних прадедова, са том небесном амајлијом, која нас је, ето, — Богу хвала — све до данашњега дана проводила кренко кроз толике силне невоље и опасности крајње!

А томе недостојном ступњу нашега религиознога стања ми смо сами сви по нешто криви — јер га ћутке и равнодушно трпимо. Док се ми озбиљно и много занимамо са најнезнатнијим дневним питањима, дотле преко наших крупнијих неуспеха прелазимо ћутке. Свака ништава ситница побуђује нас на размишљање и на „мењање мисли“, а овамо избегавамо, т. р. бојажљиво избегавамо питање о религији, или ако га и расправљамо, чинимо то тек онако површно. Важније нам је дабогме „бистрити политику“ и кривити се са својом браћом него гледати, како-ли би да дођемо до временог и вечног спасења.

Ваља се дакле у овој ствари већ једном ставити на право више становиште, на топлим срцем, бистрим оком и далеким погледом привести је њезином природном колосеку.

Народ ваља дакле пре свега и што пре пробудити из његова верског индиферентизма! Јер што ће више нестајати тога индиферентизма, тиме ће се сигурније повратити у срца његова стара му позната побожност. Над индиферентизма свакада беше препорођај религиозности.

Индиферентизам дакле ваља по што по то савладати, а савладаћемо га ласно, ако се само латимо посла са згодне, са надлежне стране.

Та надлежна страна пак лежи у делокругу нашега свештенства.

Само што се оно у данашњем периоду налази у прелазном стању, те некако није кадро да се ода акцији, како би то ваљало. Када бацимо поглед на наше данашње свештенство, долази нам, као да живимо у дому пола новом, а пола старом, чији стари и нови делови стоје међусобно у неком јаком контрасту. Једни нам свештеници конзервативно дишу духом прошле половине овога столећа и проводе своје преостале дане у мал' те не потпуној несестљивости према новим потребама и покретима, јер им све то долази као неки протест против њихових давно стечених назора; а други опет у грозничавој тежњи за напретком падају у другу крајност губећи се по каткад у цепидлачењу врло ништавих ствари, као што беше нпр. прошле године оно писање о уређивању дотације и тому слично, дочим се о другим, крупнијим, важнијим потребама као што је, рецимо *катихизација*, не чује ни беле.

Ну ја сам овом приликом далеко од смера, да пођем критички расматрати важности и вредности једног из' другог предлога, или да може бити опширније покушам истраживати мотиве тим тежњама. Мени је само то једино и опет пружило перо у руке, да укажем на стварно стање наших прилика, па да и опет потсетим надлежне факторе на онај правац, који ја сматрам за најбољи, да доскочимо нашој невољи, нашем злу. Што се тиче првога, држим да је већ и са горњим ретцима довољно разложено, а што се тиче другога, то ћу утрошити у то само тек неколико летимичних речи.

Деветнаестевековно је искуство, да реч Христова покорава свет, одржава цркву и лечи њене ране. Ту реч разноси по свету проповед. Жива је реч медијум за слово Божје. Реч Божја и проповед стоје дакле у неразлучној свези. Једно се без другог неда ни замислити. Вера бива од проповеди, јер дабогме: какѡ ѹкрѣютъ, егожи не ѹслышаша; какожѣ ѹслышатъ безъ проповѣдѣющаго — рекао је св. Ап. Павле (Римљ. 10, 14).

Па када је с једне стране то тако, и када с друге стране видимо, како међу нама на површину снажно избија отуђеност од св. Јеванђеља и диференција, у којој многи стоје према њему; зар тада није близу памети, да ћемо се против ове невоље најуспешније моћи борити једино проповеђу слова Божјега?

Еле је нарочито за ове наше дане проповед од неизмерне важности, од огромног замашаја. Мелем ранама, што су их сваколикi разни узроци нанели нашој цркви за ово неколико последњих деценија, лежи једино у проповеди. У проповеди налазимо ми благословен излазак из ових наших

невоља, једино средство за достизавање бољитка нашег — једини спас наш у овим опасним временима.

Јер ће марљиво проповедништво из тиха радити на добру нашем душевном и утепаће све интензивније и благотворније на духовни наш правац и почеће да управља не само нашим приватним, него и јавним односајима и исправпаће ове плачевне противности наше садашњости.

На ваља нам дакле проповед неговати свом душом и свим срцем. Њу нам ваља у првом реду неговати, ако смо ради, да се што пре и што темељније поврати у срца наша лепа вера православна. —

Пренимо се дакле и подигнимо и опет веру нашу до оне висине, на којој је била, када оно она беше највећи украс Србинове душе, па и учитељица и васпитачица његова, чувајући и упућујући га брижљиво стазом како приватнога, тако и јавнога живота. Не дајмо дакле, да тако многи чланови наше цркве сами себе осуђују на одпадништво од ње!

А садашњост је наша баш и сазрела за тај и такав рад. Јер су религијозне потребе садашњости велике и све више расту. Нема сумње, да наш народ некако и несвесно јако чезне и бори се за бољитком у том погледу. Иоле бистријем оку то се не може омаћи. То нам позитивно доказује и само оно опће радасно примање реформисања наше богословије, а негативно — прелажење у Назаренство.

Ово је дакле дивна ора, када се на уларложеној њиви може порадити успешно, како би нам могла уродити тако обилатим плодом, да би се наш народ њиме могао безбрижно хранити. . . . Веће славе од оте за наше доба не може бити! —

Што се пак тиче пута и начина, како ли да се тога великога посла латимо са надлежне стране, ја све једнако држим, да бољега нема, него ако наше свештенство за то *озбиљно и савесно сиремимо*, а то ћемо — као што сам оно недавна у 3. и 4. бр. овога цењенога листа рекао — најбоље постићи онда, ако наше богословље будемо *оспособљавали и вежбали за проповедништво на оном пољу, на које та света дужност и спада; то ћемо најбоље постићи тада, ако нашим богословцима, а наиме „пастиралистама“ дозволимо, да и за самога свога ђаковања проповедају у св. храмовима.*

Држећи, да смо и са толико увиђавнима рекли доста, ми се за сада уздржавамо од даљега разлагања ове ствари. Ну како ће се крај свега тога јава развити према горњем разматрању, ми дакако да не можемо знати. Није то баш ни наша ствар — него једино да вршимо своју дужност: радити на унапређењу свете наше православне цркве према силама својима. Ипак не можемо, а да не завршимо са поновљеном напоменом: да нам је религијозност, та Србинова прва и највећа потреба, у великој опасности — а да ћемо ту давнашњу врлину нашега народа моћи успоставити једино вредним проповеданьем.

Огњеслав.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

Једини разлог, који би — кад би истинит и оправдан био — доказивао потребу и целисходност садашњег начина избора свештеничких посланика, а штетност и опасност начина, предложеног по одбору 15-рице, био би у тврдњи, да су — „по данашњим околностима“ — готово искључени слободни и независни избори свештеничких посланика, и да би тим изборима онда виша јерархија, а посредством ове и државна власт могла увек у сабору створити себи већину, и њоме своје (разуме се сигурно протуавтономне и протународне) тежње остваривати и циљи постизавати.

Др. Полит је рекао: „по данашњим околностима“ не би избори свешт. посланика били слободни и независни; а др. Вучетић се бори за ту слободу и независност ради власти, која је и „колика је по новом предлогу за „народно-црквени устав“ дата епископату над свештенством“, а којом би свештеници „приморани били

свагда онога изабрати, кога буде дотични епископ хтео“ и крај тога, „што би посланике свога реда тајним гласањем бирали“!

Истина ово није др. Вучетић написао у својим чланцима „Припреме за сабор“ (II.) 1891. г. кад је још озбиљно мислио о споразуму са јерархијом и ову о томе уверавао и кад му није још требало распаљивати страсти и дизати на буну. Није то рекао ни у сабору, нити у првом, нити у „завршном говору“ своме, јер ко би онда правио „лепо лице“ према присутној јерархији. Није рекао, и ако је имао за то довољно времена, и ако је био онако лежерно диспониран за ефекте. . . . .

Он је те речи написао у чланку IV. „Јерархија и народ“ (Браник бр. 121. ех 1892 од 15. октобра), кад је изашао из одбора 15-рице и раскрстио са споразумом „јерархије и народа“. У осталом, за нас је овом приликом све једно, кад је рекао и написао Написао је — рекао је.

Шта је др. Полит мислио под „данашњим нашим околностима“, не знамо. Ако је мислио да су и „по данашњим нашим околностима“ свештеници још сувише у одвисном положају према епископима, и да би их сасвим требало еманциповати од те одвисности и власти епископске, те и квалификовање и постављање њихово на положаје у цркви, и дисциплину су над њима предати у власт световњака, или као што се код нас уобичајило писати и говорити, — народа, онда др. Полит није смео пре тога рећи ово: „при грађењу наше народно-црквене автономије има нешто, што никад из вида изгубити не смемо, што као светињу респектовати морамо, јер је заиста светиња, а то је велика заједница православне источне цркве. Све што би карактер, што би тип наше св. цркве крвило, што би јој предудицирало, све то морамо излучити, елиминирати, ма како иначе то слободоумно изгледало.“

А кад он „велику заједницу православне источне цркве“ респектује као светињу и као светињу наглашава; и кад је саставни део те велике заједнице православне источне цркве и одвисност свештеника од власти епископске у цркви, јер та одвисност има свој корен, свој темељ, и разлог неопходности и оправданости у основном каноничком учењу и у основном устројству православне цркве, онда он и ту одвисност мора респектовати, и не сме ју ничим ни у сумњу доводити, а најмање би ју смео и покушати заменьивати другом којом одвисношћу, те место онога, што крви карактер и тип св. наше цркве, елиминирати из наше народно-црквене автономије оно, што заседочава тај карактер и тип.

Толико врло поштованом г. др Политу.

Др. Вучетић одвисност свештеника и последице те одвисности види тек у установама, које предлаже „народно-црквени устав“.

Једина установа „устава“ (§. 95.) која би известан, један мали део свештеника поставила у зависнији, него што је данас, положај према Епископу, јесте именовање „систематизованих помоћника“ по епархијској конзисторији. Но кад се узме у обзир, да би се при специјалној дебати „устава“ и од те предложене установе одступило[8]), остао би положај свештеника према конзисторији, односно епископу нети, који је и данас. Шта више, по том „кобном“ уставу (§. 91.) био би избор пароха много слободнији и неодвиснији, него што је данас по највишем рескрипту од г. 1868., јер би при избору решавала надполовична већина, а не $^2/_3$ гласова; у последњем случају старешинство кандидата, а не именовање.

Дакле „устав“ не би сам по себи учинио свештеника одвисним од епископа, а још мање одвиснијим, него што је данас.

И у погледу кандидације компетената на парохије тај „кобни устав“ је либералнији, а што је најглавније и прецизнији је од данашњег „рескрипта“.

„Устав“ (§. 90.) одређује тројну кандидацију, а „рескрипат“ (§. 57.) са одбацивањем оних, који „прописана својства немају“ не заједмчује ни тројну кандидацију, него оставља конзисторији, односно епископу одрешене руке и потпуну власт, да кандидира онога, кога хоће.

Је ли, дакле, имао право, је ли имао разлога др. Вучетић, да у „народно-црквеном уставу“ види неку нову власт, коју би епископи над свештеницима добили тим „уставом“, а коју до сад имали нису?! Није. Тако је тек требало рећи, да звоно гласније звони на зборове и протесте

[8]) Ко зна, да ли би епископат смео и могао и ту тачку ванустити. Ми бар од своје страше сумњамо!

Уредн.

и којег попу више да хипнотизује.... Л је ли то часно, је ли то родољубиво?!

Заблуда је у опште, што опозиција одвисност свештеника од епископа види у установама наших автономних уредаба, које постоје или које се предлажу. Та одвисност постоји и постојаће увек, ради оне власти епископа, коју њима у цркви дају и осигуравају канони и установе основног устројства православне цркве, цркве Христове, а коју нити би смеле, нити ће моћи уништити наше автономне уредбе, док год нашу цркву будемо чували, и док год она буде била у „великој заједници православне источне цркве.“

Разлог тој одвисности постојаће, дакле, и у будуће.

Али та одвисност не инволвира и не условљава и одвисност свештеника у просуђивању каноничности, целисходности и потребе извесне црквене управе наше, чију легислацију у једној руци има и наш сабор; не инволвира одвисност, особито оног свештеника, којега црква — као што је овострана наша — по своме партикуларном устројству позива, тражи и овлашћује, да у просуђивању квалификације, ради што бољег узаконења црквене управе, изјави, на дозвољени, уставни и легални начин, своје мишљење, суђење и уверење о тој управи.

Одвисност односаја и положаја према епископу налаже свештенику, да извршује све наредбе свога епископа, које овај изда у цркви и ради цркве. Налаже му надаље, да извршује што савесније и потпуније све дужности, које му диктира позив његов, и сва одређења, која стоје у свези са његовим позивом и дужностима тога позива. У томе, једино у томе је одвисност свештеника према епископу. У тој одвисности је канонички одношај свештеника према епископу. Ту, и једино ту одвисност према епископу налажу и траже канони од свештеника.

Друге не.

У вршењу дужности и права активног и пасивног избора посланика за наш сабор; у вршењу дужности и права посланика у сабору, свештеник је савим решен одвисности од епископа, јер он и при избору посланика за сабор и као посланик у сабору не представља свештеника у односају према епископу, него у вршењу једне изванканоничке дужности и права, које му нису дали ни канони ни епископ, него засебна легислација наше партикуларне цркве.

И у вршењу тих дужности и права, сваком без разлике свештенику треба да даје и морала би давати директиву једино његова свештеничко-родољубива свест и савест; једино његово уверење, али истинито и прекаљено уверење, а не неко прекупирано, наметнуто, колебљиво, непоуздано, једном речи, лажно и умишљено уверење, које није прокувано у души онога који га исповеда и рецитира, него му је приделељено на партајски цимер, и он њиме само уста испира. . . . . .

Једино: истинито и прекаљено у души, уму, свести и савести, уверење, треба да руководи у јавним пословима православног српског свештеника; једино томе уверењу да је одговоран, — уверењу: да оно, што у јавним пословима цркве и народа ради, да се то слаже с' једне стране са духом православља, целим црквеном и потребама народа, а с' друге стране са духом здравог бића народног, са истинитом висином спреме и способности народне, са здравим и несумњивим захтевима народног прогреса.

Који човек таково уверење има, који свештеник таквим уверењем ради, тај ће и осећати увек само одговорност својој свести и савести, према себи самом, и ником више.

Свештеник, који уме да процени и одели свој одношај према епископу као члан клира, од односаја, који не регулишу канони, него општи интерес цркве и народа с' једне, а свест и савест свештеника-Србина с' друге стране;

свештеник, који уме та два односаја у хармонији да задовољава, који уме служећи цркви и остварењу њене цели, да не уђе „народ“ за срце и не оштети остварење народних идеја и идеала;

свештеник, који своје дужности врши, а народ свој љуби:

тај је неодвисан, слободан и самосталан.

Такав је он увек, па и при изборима посланика за сабор, па и као посланик у сабору, ма саборски изборни ред био као што је био пре 1870 или као што је после те године.

Изборни ред не одлучује у питању неодвисности избора свештеничких посланика. У томе питању одлучује општа морална вредност свештенства нашег.

Заблуда је мислити, да једино од изборног реда зависи какви ће свештеници бити бирани и изабрани у сабор. Не; то зависи и од

тога: какво је и какво ће бити наше свештенство. Ако буду Радуловићи, Михаљићи, Прице, Живковићи и т. д., такви ће долазити и у сабор, па макар се и изменило, на предложени начин, саборски изборни ред

А ако буду били такви као што су Руварац, Грбић, Новаковић, Кунусаревић, и т. д. онда ће такви улазити у сабор и крај данашњег изборног реда. А кад би сви свештеници били Руварци и Грбићи и т. д. онда би у сабор изабрани били сви такови, јер се не би онда налазило свештеника, који би се кандидирали и против оне сабраће, којима нису „достојни одрешити ремен сапогу“; који би својом сујетом кадри били агазити и највише интересе цркве и народа; који су кадри спекулативној амбицији жртвовати своје најбоље мисли, најплеменитије осећаје, па и — савест и свест. . .

Не би било бар свештеника, који више респектују вољу и резолуцију бирачких зборова него дух каноничког учења; којима је већи ауторитет воља партије и обични који агитатор, него то учење цркве, а о епископима, о патријарху да и не говоримо; који се боје, који стрепе од осуде новинарског, често памфлетског, пискарања, а не од суда Христовог и од пресуде савести своје; који чезну за новинарском хвалом, којима је новинарски израчунати комплимент милији, који за часак радости тога миља жртвују најузвишенији, најнежнији звук речи Христових: „**добрый рабе благій и вѣрный, w малѣ были єси вѣренъ. надъ многими тѧ поставлю, вниди въ радость господа твоегѡ**“.

Кад би сви свештеници били Рувараци и Грбићи и т. д., не би се онда могло наћи Радуловића и т. д. на ма какав изборни ред био, на ма сви бирачи били либерални — радикали и радикални либерали.

Онда би се, крај сваког изборног реда чуо у сабору нашем глас православног српског свештеника, а не кикот неписана у — мантији. . . . .

Састав нашег сабора, а особито нашег свештенства у сабору не зависи од изборног реда, него од васпитања нашег народа у опште, и од квалитета нашег свештенства изван сабора.

Опозиција, дакле, већ и за то није имала право, што је цео „устав“ и уређење наше автономије забацила ли ради измене саборског изборног реда. Јер њезин „страх“ од измене саб. изборног реда је узалудан. Док год буде у мантији политичких пеливана, дотле ће таквих свештеника на нашем сабору бити и међу либералима и међу радикалима. Што их више буде било изван сабора, биће их више и у сабору; чим мање изван сабора, биће их мање у сабору, изменио се изборни ред или не изменио. То је истина, а дао Бог, да ово друго буде и — факат. То је истина, и пред том истином није требало цртати бауке, те овима растеривати страшљиве од „устава“, а остављати нашу автономију „обезглављену“, „разривену“, а „брод наше автономије трошан са несугласија са нашом јерархијом, што ради непрактичности и неизведивости неких створених институција, а прорешетан и подеран неовлаштеном (?) интеренцијом државне власти . . . оставити пучини непзвесности да се сасвим распадне“, као што рече баш главом барон Живковић

(Наставиће се)

СВЕШТЕНИКОВ ПОЛОЖАЈ У ЦРКВИ И ЦРКВЕНОЈ ОПШТИНИ.

НАПИСАО

ПАНТА ПОПОВИЋ

НАРОЧ ПЕТРОВОСЕЛСКИ.

(Свршетак.)

Не знам, где је памет била свештенству на сабору од 1864 и 1865. године, кад је оно своју пастирску дужност и своје пастирско право поделило са одбором црквеним. §. 40. (б. и в.) В.

Шта ће одбор да бдије над добрим редом при служби божјој?

Од како одбор бдије над добрим редом у у цркви, певнице су постале праве берберинице, ни у гушчијаку нема више жагора.

Није ли довољан аукторитет свештеника, аукторитет чувара закона божја, ту је аукторитет криминалног закона. Док је свештеник сам био господар у цркви, нису певнице биле галерија позоришна, свеци и најстарији и најважнији господни чувао се опомене свештеника из олтара. А шта данас еме свештеник на бруку, која се о служби божјој дешава, управо пред олтаром, у певници, где су обично перо-

воље и одборници црквени! Ваљда да му повичу: „Одбор *бдије* над добрим редом у цркви. (§. 40.) Тебе се ништа то не тиче.“ Или да му повичу као онај учитељ што је: *„следај ти попе у твоје јасле“*!

Од куд је у једаред у решкрипту овај или онај одборник цостао полицај црквени!? Дисциплину да држи у школи, посао је учитеља школског а у цркви посао учитеља црквеног Има свештеник по канону доста снаге да одржи сам дисциплину. *Тешко оној школи, где се мора поред учитеља најмити когод, да држи дисциплину, на тешко и цркви, у којој треба осим пароха, наставника, још когод дисциплину да држи!*

Красно ли одбор чува ред у цркви, кад одборник усред службе иде у олтар да визитира поскурице. Од куд одбору власт да кога укори и опомене. Од куд икоме учитељево или очево право, ко није ни учитељ ни отац. Решкрипт је деградирао оца духовног, свештеника, па је његово право пренео на цивилна сина, одборника.

Волео бих видети ту православну пасторалну, која тако учи. Господо професори садање богословије, да ли сте према решкрипту удесили вашу пасторалну? Ја сам пре решкрипта свршио богословију, па за то још ни данас не могу да се прилагодим свој полицајној власти црквеног одбора у цркви!

Свештенство ниже и више заиста није могло издати себи већи testimonium paupertatis него што је допустило да б, в, §. 40. В. у решкрипт уђе.

Како је само тадањи Синод могао на тако што пристати. У православној цркви право друге учити и упућивати само свештенику припада.

Шта би било ако би и против воље парохове одбор кога из цркве искључио, дисциплине ради. Та одбор већином гласова решава. Или, шта би било, кад би кога упорног парох епитимијом обложио, а одбор већином својом решио, да парох није то у праву; јер одбор упорне опомиње и укорава!?

Како се смела та духовна страна цивилном телу поверити?!

На част презесу да зида и репарира цркву; али да у њој заповеда, то није његов посао. Ни религиозна ни морална страна цркве није његова, но тек по преносу права материјална је страна донекле његова. Презес је само инпан црквени, а парох је спахија. Па то инпанско право само му је тек концесионирано.

Апостоли су сами управљали и с материјалном страном цркве. С њих је прешло то право на свештенство и ово је то право пренело на цивиле, али право духовно никад до решкрипта није ни с ким поделило.

Ово право мора свештенство што пре натраг себи узети, ако неће да црква наша надаље остане врзино коло свакојаких пробисвета! Само тако неће одборници у свети олтар настрати и певачка друштва црквена врата обијати.

Но, ако већ уступљено право не може свештенство себи повратити, оно, какве су прилике данас, боље и да стару тековину своју поклони незваним гостима, него да ове пусти, да у његовој кући господаре. Као што манастирско свештенство има своје имање, које не зависи ни од које општине, тако и парохијско свештенство треба да има за своју цркву имања, којим само располаже. Само тада не ће ово морати служити службу са плеснивим поскурицама, само тада не ће оно морати причешћивати верне са буђавим вином презесовим. Само тада неће ни оно ни верни морати трпити смрад радикална тамјана, ни гушити се димом либералних стеаринсвећа. Само тада не ће морати свештенство служити у подеранним одеждама, које презес неда ни да се окрпе, нити читати св. литургију из књига, у којима колико је листова толико и закрпа има.

У пркос мени, није дотле хтео одбор црквени да купи нов службеник, док није једном о вечерњу истн се у рукама мојим пред св. олтаром распао те се листови свуд по цркви разлетели, а и одежде светле да није православна мајка Русија поклонила, заиста по луторану очуху, по решкриптском презесу, вазда би у цицаној служити морао, као што и данас у цицаној одежди сараљујем, те ми се католици Мађари ругају. За мојих скоро двадесет година одбор је црквени само једну дену одежду купио.

Свештеници би требали, ако не ће и даље да греше против закона црквеног, који наређује каква треба да је која ствар црквена, да које својим, које прилозима честитих душа хришћанских, које још нису виделе врата дворане црквене општине, а и не желе их видети — а таких је огромна већина, хвала милости божјој, — оснују фонд којим би парохијско свештенство под надзором свога дијецезана управљало, из кога би се вино за причешће, брашно за поскурице, књиге и одежде црквене, па и сама звона, управо све куповало што је нужно свештенику за службу

божју, да не би отровни прст безбожних председника и одборника у то се дотицао. Из тог фонда требао би и црквењак да се плаћа, кога парох има да бира, да би му послушан, веран и поуздан био; јер је страначки фанатизам и цинична мржња председника и одборника на пароха кадра, кад би црквењак из њихова друштва био, наговорити га, да са вином за причешће пароха отрује, да и не спомињемо пркос, који би му по наговору његових бирача чинио.

Свештенство треба дакле свом снагом да ради на том, да не зависи ни у чем од милости тих надувених и саможивих индувидуа те само тада ће моћи с успехом вршити свој свети задатак.

Свештенство треба са свом енергијом душе своје у борбу да уђе. Борба ће та тешка бити; јер се има борити са противником не толико ученим, колико препреденим и крајње себичним, са противником који средства не бира. Несита похлепа интелигенције цивилне да она у цркви окупира првенство, које свештенству припада, толико је екстравагантном постала, да ће пре пустити и црква православна да пропадне, него да ће се оканути отимања за то првенство. Све њено пеорорирање на саборима врше се само око тога, да се дочена доминирања у цркви. Устани ти, да ја седнем, то је алфа и омега борбе такозваних либерала и радикала против свештенства.

У попове и у калуђере, господо либерални и радикални доктори и адвокати, на сто взм првенства у цркви и ето и народу мира!

Немојте се уздати у то, што је свештенство у моменту слабости своје пренело право своје на друге. Оно је тада учинило то исто као оно непаметан отац што препише за живота добро своје на децу своју на он живи на конвенцији. За ту конвенцију, за фиксум у решкрипту, пренели су оци свештеници у години 1864/5 деци својој цивилној иметак свој. а неблагодарна деца не дају сад ни ту конвенцију, те им очеви морају туђи надничари да буду. Ако неће свештенство да туђ надничар, туђ слуга у својој рођеној цркви буде, оно мора повикати отимачима: себи руке, даље са нашег добра! Браћа наша свештеници, који се одрекоше свога иметка, нису се за своје потомство тога иметка одрећи могла. Иметак тај није био њихова својина лична, но својина цркве, која је свештеницима дала само право уживања.

Како дакле закон црквени наређује, онако мора бити и никако друкчије.

У православној цркви, што је другим речма црквена општина православна, парох је старешина, као што је владика у дијецези и митрополит у митрополији. Тако устав црквени наређује. Коме тај устав није по вољи, нека путује, стоји му на вољи. Нека манастир само остане, за игумана је лако. Не бојмо се за то неколико грабљивих тица, ако их од манастира отерамо, има још доста питомих певачица, које ће манастир облетати, и од згадиће цвеће и воће му бранити; не бојмо се оних, који би да буду у манастиру игумани а у цркви пароси а да остану и на својим адвокатским и докторским столицама. Адвоцирај и докторуј ти, брате, а остави попа да попује а игумана да игуманише. Од куд је уједаред адвокатима и докторима и другима такима више стало до цркве него свештеницима, и од куд ће они сачувати цркву, ако свештенство неће да је чува. Не сметајте само, а друго од вас ми не тражимо! Scidt nicht päpstlicher als der Papst!

Еманципација свештенства од превласти узурпатора, еманципација „парохије“ од „општине црквене“, то треба да је condilio sine qua non свегова синода, иначе данас ће у православној цркви бити плеснивих радикалних поскурића а сутра не ће никаквих, не ће ни православне цркве бити!

ОДГОВОР НА ПИТАЊЕ ИЗ ПАСТИРСКЕ ПРАКСЕ.

МОЖЕ ЛИ ЈЕДАН СВЕШТЕНИК НА ДВА МЕСТА, У ДВЕ ЦРКВЕ СВРШИТИ БИЛО ОБИЧНУ, БИЛО ПРЕЂЕОСВЕЋЕНУ ЛИТУРГИЈУ?

Ово је питање требало јасније и опредељеније стилизовати. У овој форми, како сад пред нама стоји, тражи се од нас, да докажемо нешто, што нико жив још порицао није, или да оповргнемо оно, што други ни тврдили нису. И тако, да не буде ни са које стране приговора, да смо се послужили погрешним доказивањем, које се у логици зове: „ignoratio elenchi“, морамо пре свега испитати унутрашњу форму самога питања т. ј. садржину његову.

Цел је нашега анализовања, да дознамо оно стање духа, које се зове убеђење, или мњење онога који пита. На тек онда, кад будемо схватили шта пита брат у Христу, ми ћемо испитати и сам предмет његова мишљења.

Нема сумње да је наш брат хтео да зна: *може ли један свештеник* у једноме дану, *на два места, у две цркве свршити било обичну, било пређосвећену литургију?* У противном случају питање његово неби имало места, јер судећи по њему, изгледа као да свештеник не сме служити него само у једној цркви. Ко још не зна, да отац Марко слободно литургише данас у својој парохијалној цркви, сутра у филијалу, а прекосутра можда и у којој суседној парохији?!

Ми, по нашему мишљењу, држимо, да је повод овоме питању дало то, што у „*Извјестију учителном*“, које је обично додато као прилог нашем Службенику, има истакнуто ово: „**Къ семѣ да вѣстъ и сіе, іакw единѣ точію на день лїтwргію, на единомъ престолѣ должнихъ есть єрей совершити: сіѧ ко единость сѣмъ жертвы знаменѣетъ единѣ смертїю Христовѣ, іюже единою нас ради подѧтъ, и единѣ страсть єгw, іюже единою w нас претерпѣ.**“[1]) Истина је, ко неће о томе да размишља, рећи ће лако: овде је казано само то, да један свештеник, у једноме дану и на једноме престолу, може да сврши само једну литургију, е, ал тиме није искључена могућност, да он то не може учинити истога дана на другом престолу, у другој цркви. Па тако је ето мислио и брат наш, а да буде на чисто, и да види у колико је или у колико није оправдано то његово мишљење, обратно се к нама, да му то питање у листу овом расправимо.

Лепо је рекао *св. Јоаниикије*: „Који ће икада сматрати лажима савете матере и налоге оца свога? Соломон каже: сине, слушај речи оца твога и немој се противити заповеди материној, — и овим он показује, да све оно, што нам је писмом или предањем откриво Отац, то јест Бог, једнородни Син Његов и Дух свети и што чува код себе наша мати црква, све су то *свете истине, које се мењати никако не смеју*“ [2]) Према томе, да решимо наше питање без сваког спора, морамо се држати чисте догматичне науке црквене као теорије, па онда њезине вековима и древношћу освештане праксе. То је најпоузданије руководно начело, јер стоји више сваког критичког убеђења.

„Литургија је *свршавање жртве* Исуса Христа, овековечене у цркви *тајанственим приношењем, које врше свештенослужители* . . . Православна црква сматра литургију за истиниту жртву, и *не разликује је од крсне жртве* . . . . Тело и крв сликају и овековечују искупителну жртву, која је *једном* принесена на Голготи. Жртва је *једна*, али она вечно траје у цркви, не само по својим плодовима, то јест: благодати и заслугама, које из ње потичу, него и сама у себи, по стварном присуству тела и крви, што се Богу приноси под видом хлеба и вина. Истинита жртва Исуса Христа свршила се на Голготи, али је она започела са Његовим земаљским животом. И за то је литургија православне цркве *успомена целог живота Спаситељева* . . . Литургија је дакле у исто време и *приказивање искупителне жртве Спаситељеве* под видом евхаристичних елемената и продужење и овековечење те саме жртве, пошто се тело и крв Господња ту налазе у стању приношења на жртву или раздељавања“.[3])

Свештеник свршавајући литургију и приносећи бескрвну жртву, јест *орудје* и *помагач* Христов,[4]) а онај који приноси жртву и који се на жртву приноси, то је сам Христос. „Син божји је, по речима *Симеона Солунског*, жрец и жртва. У колико у тој тајни посредством свештеника сам Христос дејствује заједно са Оцем и Духом, Сам је и **приносимый и приносимый, священнодѣйствующій и священнодѣйствуемый, пріемлющій и раздаваемый**: тај основ тога свештенодејства састављају речи Господње, а свршава се оно молитвом свештеника. По томе, ме свршава ову тајну човек, за то што је свештеник човек, него Христос у Духу светом *кроз свештенство јереја*“.[5])

Овиме је у кратко, колико се односи на наше питање означена једна учења наше цркве о литургији, као свештенодејству, и о свеште-

[1]) Лист 150. у Служебнику бечкога издања од г. 1854.

[2]) *Крйѳлат.* Цвет LXXV.; Ср. *Др. Никодим Милош.* Словенски апостоли Кирил и Методије и истина православља. Задар. 1881.

[3]) *Др. Владимир Гетт.* Учење католичанске православне цркве. Задар. 1886. Стр. 168. и 169. Сравни учење наше православне догматике о тајни св. евхаристије.

[4]) 1. Кор. 3. 9—10.

[5]) Гл. 78. **Никол Скрижаљ** Гл. VI. §. 1. Стр. 128.; Гл. VII. §. 51. Стр. 204.

нику као свештенослужитељу и ст. ојитељу св. тајне евхаристије. Сагласно са овим учењем има се *свагда* литургија свршавати, а свака новост, којом би се порушити могла, макар само једна начелна мисао цркве наше православне, строго је забрањена.

Сва основна догматична начела и базиси, све литургијске основе и теорије овога питања, огледају се најбоље у пракси саме наше цркве. Па да видимо!

Прву литургију свршио је сам Христос на тајној вечери, ништа више него *једанпут*.[6]) Ово је почетак и основ позније праксе његове цркве, јер је рекао својим ученицима: „Сіе творите ѥⷯ моѥ воспоминаніѥ“

Апостоли, испуњавајући верно све заповести свога небесног Учитеља, завели су „*вечере љубави*“, на којима су певали псалмове и свете песме,[7]) читали свето писмо,[8]) предлагали поучења,[9]) произносили молитве, благодарења и прошења за све чланове цркве[10]) *и освећавали су св. дарове*,[11]) а за тим на општој трапези раздељивали су међу собом сваки своја приношења. Зар има гдегод автентична сведочанства, да су сви скупа или ма један само од апостола *једне вечери свршили две, три или више таквих „вечера љубави“?!* Нема, јер тада не би апостол Павле могао рећи: „*ја примих од Господа што и вам предадох, да Господ Исус ону ноћ у коју биваше предан узе хлеб*“.[12]) Дакле: „*узе хлеб*“, а не: „*узимаше хлеб,*“ само *једанпут*, а не по *два* или *више пута*.

Литургија *апостола Јакова* и литургија *евангелиста Марка* живи у основи још и данас, па и у напредак, у литургији *Василија великог, Јована Златоустог и Григорија Двојеслова* Друкчије није смело ни могло бити, јер *св. Иринеј* и *св. Јустин* рекоше једаред за свагда, да се сваки чин литургије свршава по *уређењу Христовом и по апостолском предању*.[13]) Баш за то и каже *Василије велики* „да *ничега ново* није унео после Иринеја, Климента римског, Григорија чудотворца и Дионисија, него је у литургији писмено изложио оно, што се и *пре њега од времена апостолских свршавало*.“ И ако је, дакле, по речима св. Прокла, ученика Златоустовог и патријарха цариградског, св. Василије скратио литургију апостолеку, јер су ови свршавали ју врло пространо, читајући много молитава, а његову опет, у истоме смеру, скратио је св. Јован Златоуст, — то ипак нико живи не може доказати, да је првобитна литургија у основу потресена. Према томе лако је схватити, да је и првобитна пракса, којој је ударио основ сам Христос, и коју је предао апостолима а они својим пријемницима, који предадоше нама, — остала све до данас неповређена. У томе основу и у тој пракси налази се и наше питање, дакле и оно *није се могло изменити*.

„Свака црквена заблуда — вели *Тертулијан* — лако се да приметити, јер се не саглашава са општим учењем цркве“.[14]) А како је са нашим питањем? Саглашава ли се оно са учењем православне цркве и са њеном праксом?

Учење и пракса наше православне цркве иду упоредно. Христос је на крсту у једноме дану принео себе на жртву *само једанпут* (τὴν ἅπαξ θυσίαν προσενεχθεῖσαν ἑαυτὸν ἀνέναγκον).[15]) Предмет је жртве *један и исти*, баш за то *литургичка жртва* не може се разликовати од *крсне жртве*.[16]) У свима црквама, гдегод се свршава св. тајна евхаристије, само је *једно тело* и *једна крв*, јер хлеб и вино по освећењу постаје једно исто са оним телом, које је на небу. И ако свештеник при свршавању св. евхаристије није друго, него тек оруђе и помагач, а Христос је сам жрец и жртва, ипак није му дозволено молитвом и призивањем духа св. свештенодејствовати више од *једанпут на дан*, јер и Христос у свима црквама приноси се на жртву *само једанпут у једноме дану*. И тако, кад је већ у једноме дану кроз *свештенство једнога јереја* принео Христос себе на жртву, то се, на основу *јединости* те жртве, не може ни помислити, да би тај јереј истога дана могао принети *исту жртву* и по *други пут*. Та зар није то једно и исто као да *принеси један или два јереја на једноме престолу у један дан две*

[6]) Мат. 26, 27, 28.; Мар. 14, 22, 23.; Лук. 22, 19, 20.; I. Кор. 11, 24, 25.

[7]) I. Кор 14, 26.; *Јов. Златоуст.* Бес. 27. на I. Кор. Т. X. Стр. 248.

[8]) II. Кор. 8, 18.; Колош 4, 16.; *Ориген* и бл. Јероним (Ист. сбо. цркв. Фил. Ч I. стр. 5.)

[9]) I Кор. 14, 26—29.; *Златоуст.* Бес. о Плт. т II. Стр 463.

[10]) I. Тим. 2, 1, 2.; *Августин* Epist. ad Paulin. 149; *Јустин* Apol. 2.

[11]) *Ireн. Aucod.* p. 23. 27.

[12]) I Кор. 11, 23

[13]) *Ireн. Aucod.* p. 25. 27.; *Јустин.* I. Apol. 7. 65.

[14]) Тамо, с. 27. 28.

[15]) Сравни: *Ориген*: In Joann. Comm. t. I. в 40 р. 93; In Matth. Comm. t. XIII. в. 8. р. 1113 и др.

[16]) *Др. Влад. Гаић* Учење кат. православ. цркве.

жртве?! Јединост жртве не дозвољава, да се у једноме дану на једноме престолу сврше две или више жртава, а зар свештеник, који као помагач Христов тајно приноси ту жртву, може у једноме дану принети две или више таквих жртава?! Не би ли св. Агнец — по речима *св. Тертулијана* — за њега био *с нова заклан* (rursus illi mactabitur Christus)? „Принос је *стваран* и жртва је *стварна*, и ако се у њој смрт представља на *тајанствени начин*,“ [17]) рекао је један добар догматичар.

У потврду тога приводимо следеће: У „Новој Скрижали“ читамо ово: „*Најпосле ако ко запита: може ли један свештеник у један дан свршити две или три литургије, једну после друге? Одговарамо:* **не може**. *Само једну литургију у један дан може свршити свештеник, јер је Христос принео Себе за нас као жртву једанпут, и умр'о је на крсту толико пута. Равним начином на једноме престолу у један исти дан не могу разни свештеници свршити много литургија, један после другога, имајући на уму, да је Христос само једанпут умр'о и једанпут пострадао*“.[18]) Или ако брат неће да преводи са руског, може то исто наћи у „*литургијском богословљу за ученике виших разреда*“. На стр. 86. пише ово: „*Нити може један свештеник у један дан две службе служити, нити могу на једноме престолу у један дан две службе бити за то, што је на крсту принешена једанпут и једна само жртва*“.[19])

[17]) *Др. Влад. Гете.* Уч. кат. прав. цркве.

[18]) „**Нова Скрижаль**“. Гл. XIII. §. 8. Стр. 69; Сравни: *Kleb.* „Hist. Eccles. Christ.:“ *Инокентије.* „Нач. Церков. Истор.“

[19]) Црквено богословље или привесловље. Београд 1860.

На онда, и осим тога, постоји још друга једна *нормална запрека*, која неда свештенику да сврши две литургије у једноме дану, на макар то било баш и на *два места у две цркве* Та *канонична запрека* је у томе, што *сваки* свештенослужитељ, *сваки пут* кад литургише мора *безусловно* да се *причести*; баш за то *не сме* литургисати ако није на *таште*. [20])

Слушали смо и то, да има — на жалост — и таквих свештеника, који кад су у једноме дану у једној цркви одслужили већ једну литургију, служе у истоме дану у другој цркви другу, тако, да се тога дана *причесте само код прве литургије а св. причест од друге употребе тек сутра дан*. О, колика је то самовоља и грех, који се баш ничим оправдати неда! У „Извјестију учителном“ каже се за такве преступнике: „**Яцы который врей . . . литѣ̀ргисавъ не причастятсѧ божественныхъ таинъ, тѣ̀жкw смертнw велми согрѣшитъ и извержéнiю кнѝгъ подлежитъ**“ [21])

Из свега овога следи овакав одговор на стављено питање: *један православни свештеник у једноме дану не може свршити него само једну литургију, и ако би који од јереја православних усудио се учинити противно томе, потпада строгој казни свога архијереја, јер се опречио о догму и преступио каноничне прописе своје свете православне цркве.*

Златоје.

[20]) Ап. кан. 8; трул кан. 29.; картаг. 47; Сравни: *Игнатије богоносац.* ad Ephes. 13.; *Јустин Муч.* Apol. 2. 38; *Климент Александријски.* Stromat. 1. рад. 318.; *Тертулијан*, de corona cap. 3., de oratione cap. 14; *Кипријан*, de oratione dom 147; *Јероним.* Ep. 50; *Амвросије*, de Sacram. lib. 5. c. 7.; *Евсевије.* Praepar. Evang. lib. 1. c. 3; *Др. Никодим Милаш.* Православ. црк. право. Стр. 526.

[21]) Службеник. Лист. **сйз**.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Из Архидијецезе.)** I. Архид. административни одбор држао је своју редовну седницу 1. (13.) марта о. г., у којој је од важнијих предмета предузето и решено: Црквена општина у Купинову обавештава се, да јој је од кр. земаљске владе подељена припомоћ од 500 фор. у сврху оправке цркве св. Луке. — У црквеној општини Шупљанској има се спровести законита организација. — Тако исто има се спровести организација у црквеној општини Опатовачкој. — Попуњење црквене скупштине у Сурдуку не може се одобрити, пошто исто није обављено сходно рескриптуалним прописима. — Црквена општина у Товарнику одобрава се куп земљишта у површини од 7 јутара. — Одобрава се уговор, по коме црквена општина у Доба-

ИДЕ ДОДАТАК

новци прима од политичне општине на поклон 97 јутара земљишта. —

П. Архид. конзисторија држала је своју редовну седницу 2. (14). марта о. г., у којој је од важнијих предмета предузето и решено: Свршв. богослов Симеон Аранички поставља се за протопресвитерског капелана у Земуну. — Угриновачки парох ставља се у стање мира, дочим се на парохију угриновачку стечај расписати има. — На место личног помоћника у парохији Буђановачкој, која се парохија уједно подиже на другог у I. плаћевни разред, има се стечај расписати. — Досадањи Мало-Радиначки парох Чедомиљ Марин поставља се за пароха у Прхову, дочим се парохија Мало-Радиначка поверава у администрацију пароху путиначком — Ради коначног попуњења упражњене парохије у Иригу има се објавити избор уз кандидацију четворице компетената. — Свршв. Богослов Евгеније Дамјанов поставља се за администратора парохије у Прогару. — Парохија Свилошко-Грабовачка поверава се у администрацију пароху сусечком, а парохија Баноштарска пароху Черевићком. — На упражњено место конзисторијалног фишкала архидијецезе карловачке има се стечај расписати.

— (**Добровољни прилози.**) За споменик митрополиту Стевану Стратимировићу приложили су код уредништва овога листа: Високопреч. г Гаврил Змејановић, патр. протосинђел, надзорник црквв. нар. добара и настојник манастира Крушедола (лично за себе) 50 фор.; преч. г. Љубомир Каћански (осим већ приложена 2 фор.) још 3 фор., г. Василије Чушић, парох ст. футошки 2 фор., и Светозар Гавриловић, парох горњковиљски 3 фор. — свега 58 фор., што заједно са пређе исказаних 37 фор., чини укупну своту прилога, скупљених код уредништва овога листа **95 фор.**

— (**Рукоположени.**) 6. и 7. фебруара о. г. походио је манастир Беочин св. Патријарх Георгије, у пратњи дворског клира, на је том приликом оба дана била архијерејска литургија у манастиру, те су том приликом рукоположени свршени богослови: Миливој Булић за ђакона и презвитера, који је одређен за администратора парохије у Борову на место свог упокојеног оца, и Сима Аранички за ђакона, који ће по рукоположењу отићи на своје опредељење за капелана проти земунском г. Ј. Вукадиновићу.

— (**Избор пароха.**) За пароха у Самошу — као што нам јављају — изабран је 8. (20.) марта о. г. администратор тамошње парохије г. Димитрије Дрњак са 47 гласова, против 19 гласова, што их је добио Ђорђе Бота, парох јарковачки.

ЧИТУЉА.

— (†) Симеон Степанац,) *парох одоњски*, умрло је у Адоњу 5. фебруара о. г. Опело су му свршили Петар Мирковић, парох ловрански и Ђорђе Јанковић, парох рад-алмашки.

Покојник се родио у Мокрину 1816 године. Свршив основне и средње школе изучио је препарандију у Сомбору, те је најпре служио као црквв. певач у Мартоношу, а после ваше година као учитељ у Ловри и Калазу. Живећи у близини Сентандреје, као ревна и свесна учитеља заволи га тадашњи будимски епископ, пок. Платон Атанацковић, те саветом и помоћу његовом изучи богословске науке, те га пок. Платон још као учитеља каласког зађаконн. Као свештеник служио је преко 40 година најпре у Дуна-фелдвару, па онда у Бати и у Адоњу. Био је вешт и искусан певач, те је лепо и с одушевљавем певао, док га под старост глас није издао. Но још већа му је врлина била, што је врло радо проповедао реч божју пастви својој. Држао је лепе беседе и често и ван своје парохије — и то оне праве једноставне, разумљиве и скроз поучне беседе, које се простом народу јако допадају — па за то су га свуда радо и виђали и свесрдно дочекивали. Била је то добра душа, која свесрдно зна да љуби свој народ — па је за народ и цркву своју за свога дугога века и доста добра учинио. — У потоњој својој адоњској (као и првој фелдварској) парохији због малобројности својих верних (свега 10—20 душа у целој црквв. општини) не имајући доста слушалаца, које би поучавао, обилазио је са неком апостолском ревношћу оближња, српским живљем насељенија места, те је тамо учитељском своме позиву и проповедничкој ревности одушке давао. Но поучавао је он народ не само у цркви, већ и у кућама, по улицама и у друштвима, где год је згоде налазио, а све те поуке народ је радо слушао, јер су из срца народног извађене, а стари Степанац их је још испреплетао слатким пошалицама, досетками и причама — те је тако његова реч још боље за срце народа пријањала.

Покојник је покушавао радити и на књижевности, те су неки његови састави излазили и у повременим нашим листовима. Није био високо научен човек — али је био пун добре воље и практичне мудрости, пун здравих и лепих очинских савета, пун ревности за свој свештеничко-учитељски позив, — а то је доста било, па да своме народу много добра учини, такова добра, која му често не чине ни многи научењи наши свештеници.

За своју одану и ревносну свештеничко-учитељску службу није до смрти своје ни чим одликован. — Чак и најновије „нашествије“ црвених појасева у будимској епархији њега је, сиромаха, мимошило — не за то, као да он за своју дугу и ревносну свештеничку службу не би заслужио црвеног појаса — већ сигурно за то, што је био сиромах, слаб, доста неугледан, а уз то још у најслабијој парохији, — па не знајући или не хотећи се истицати и наметати — на њега сиромаха, али врсног раденика у винограду господњем, и приликом потоњега одликовања са свим заборавише. А добри и честити старац без сумње је у својој 77 години заслужио одликовања баш као и његова млађа браћа.

Нека му ова наша посмртна реч буде ради одликовања и признања: да се својим животом и радом лепо одужио својој светој цркви и своме народу!

Вечна ти памет — добра старино! Нека ти је лака земља! Урадио си, колико си могао. Бог ће те наградити!

7. 9—10 **КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.**

ТУМАЧЕЊЕ ЕВАНЂЕЉА СА БЕСЕДАМА

ОД Г. АРХИМАНДРИТА ФИРМИЛИЈАНА

У ТРИ КЊИГЕ

подпуно је готово и претплатницима разаслато.

Претплату и даље треба шиљати на подписате.

Цена је целом делу 10 динара или 5 фор.

Ко узме 10 књига, једанаесту добија на поклон.

Београд, 1893.

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ,
кројачи црква. одела.

ОГЛАСИ.

ЗА Г. Г. СВЕШТЕНИКЕ

ПРЕПОРУЧУЈЕМ ВРЛО ФИНИХ И ДОБРИХ

ШЕШИРА И ЋЕЛЕПУША

СОПСТВЕНОГ ФАБРИКАТА

са најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такође обављам и шаљем с платом у напоч (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем

ПЕТАР МАРКУШ
шеширција,
ПРЕКО Д. ЛЕКИЋ И МАРКУШ
17, 3—3 У НОВОМ САДУ.

ОГЛАС.

18. 3—3

На основу скупштинског закључка од 26. октобра 1892. год. и по одобрењу пречасне епарх. конзисторије у Вршцу, намерава ова срп. прав. црк. општина за свој новоподигнути иконостас иконе моловати дати; и то:

16 икона 1·34 сm. висине, 0·57 сm. ширине
8 „ 0·36 сm. „ 0·80 сm. „
7 „ 0·41 сm. „ 0·47 сm. „
1 „ на крсту — распјатије.

Умољавају се господа уметници, да изволе своје понуде са предрачуном овој срп. прав. црк. општини до 1. априла 1893. год. припослати.

На захтеваше послане се сваком скица плана од иконостаса.

Општина задржава себи право, да не мора оном који најјефтиније, већ у ког највише поверења имала буде, радњу предати.

Из одборске седнице држане у Новом Селу (Réva Ujfalu), дана 17. (29.) јан. 1893.

Будиловић, перовођа
Павел С. Јовановић, председник.

Е. 215. 1. 67. ex 1893.

СТЕЧАЈ

22. 2—3

Ради попуњења упражњеног парохијског места у **Перлезу** са платом друге класе.

Молитељи имају своје ваљано инструју саме молбевице путем својих власти, најдуже до 15. (27.) априла 1893. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 22. фебруара (6. марта) 1893. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

ОБЈАВА.

24. 2—2

После смрти Љубомира Александровића, сликара, остало је више престолних и других мањих светитељских слика.

Ако би која црквена општина за своју цркву такове потребовала, може по јефтину цену добити.

У Темишвару граду, 3. (15.) марта 1893.

Сава Николић,
црквењак.

ЈАВНА ДРАЖБА. 23. 2—2

На основу скупштинског закључка срп. прав. црквене општине у Чаковци, а дозволом слав. Арх. Адм. Одбора у Ср. Карловци, држаће се на лицу места минуендо дражба на дан 1. (13). априла 1893. у 2 сата после подне ради поправке на овдашњој срп. прав. цркви. Наиме: кров ће се на цркви претрести, с поља малтерисати, окречити и торањ којом пановити; прозори изменути и изнутра под целе цркве одређеним материјалом патосати.

По изготовљеном предрачуну укупна свота износи 729 фор. авр. Сваки је подузимач дужан 10% од предрачуна пре дражбе у име пишманлука положити.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу. Подузимач издаје општини писмену јамчевину на 3 год. за обављени посао. Ближа условља могу се код потписаног председништва видети увек, као и на сами дан дражбе. —

У Чаковци (крај Вуковара) 1. (13.) марта 1893.

Срп. прав. црквене општине председник:
Љубомир Ракић,
свештеник.

К. 40.
ех 1893. 19. 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњену парохију II. разреда у Мартоношу.

Компетенти имају своје добро инструјисане и довољно биљеговане молбенице путем својих предпостављених власти поднети потписаној конзисторији најдаље до 15. маја 1893. године.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 27. јануара 1893.

Конзисторија Епархије Бачке.

Е. 174/1893.
I. 50. 20. 2—3

СТЕЧАЈ

Ради попуњења парохијског места у **Алибунару** са платом пете класе.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане молбенице путем својих власти, најдуже до 15. (27.) априла о. г. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 22. фебруара (6. марта) 1893 држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

Бр. 200.
Ек. 57. ех 1893. 25. 1—3

СТЕЧАЈ.

На парохију III. разреда, Требињу, у протопресвитерату будаштанском, расписује се стечај.

Интеркалара нема. Рок пријавама до св. Ђурђа.

Из сједнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 26. фебруара 1893.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

Е. 182.
I. 63. 21. 2—3

СТЕЧАЈ

Ради попуњења упражњеног места протопресвитерског капелана у **Вршцу**, са којим је плата од 400 ф. и уживање једне половине парохијске сесије скопчана.

Молитељи имају своје ваљано иструјисане просбе путем својих власти, најдуже до 15. (27). априла 1893. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 22. фебруара (6. марта) 1893. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

ОГЛАС. 33. 1—2

Пошто је г. Јован Борјановић, учитељ на 4. разреду српске основне школе Аљанске, поводом тужбе против њега поднешене ради неморална владања — решењем сл. Епархијског Шк. Одбора Бачког из седнице држане у Новом Саду 4. (16.) марта о. г. Ш. О. бр. 5, 33, 38/18 ех 1893. — привремено са свога учитељског звања подигнут (суспендован), то се овим позивају г. г. свршени приправници, који су вољни реченог учитеља у повереној му школи замењивати докле, док се над њиме коначна пресуда не изрече, да у року од 8 дана, рачунајући од прве публикације огласа овог, председништву месног шк. одбора поднесу своју ваљано инструирану молбеницу назначивши тачно место свога пребивања, последњу пошту и телеграфично звање (ако се ово у близини налази).

Са местом тим скопчана је половина целе плате, коју горњи учитељ као такови ужива, а која просечно износи 35 ф. месечно

У дужност изабраног спадаће: замењивање суспендованог учитеља у свима шк уредбом прописаним предметима у повереној му школи; осим тога поучавање шк. деце у црквеном појању, похађање са њима св Богослужења и држање једне певнице.

Првенство ће имати они, који се одбору лично прикажу; а изабраног ће одбор телеграфичним путем известити о избору, позвавши га да неодложно своје место заузме.

У Ади, 10 (22.) марта 1893. год.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 27. 1—3

На упражњено место пароха у **Угриновци** са платом IV. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 2. (24.) марта 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија.

ОГЛАС. 31. 1—3

Овим дајем на знање пречасној господи свештеницима, да сам у мојој помодној и мануфактурној радњи спремио у великом избору, до најбољих врста, штофова за горње и доње хаљине свештеничке као: **первијена, доскина, дублова, тернова и финог калгарна,** даље сваких каквоћа и боја **свиле,** широких **појасева** и т. д. Уједно примам сваку **наручбину,** те из првих творница тачно, брзо и јефтино набављам сваконе онакав материјал какав жели, и преко овдашњег вештог свештеничког кројача г. **Илију Вертунског** дајем правити свештеничке хаљине лепо и укусно.

Умољавам с дубоким поштовањем пречасну г. г. свештенике, да би доброту имали посетити ме, или писмено на мене се обратити, а ја у напред изјављујем, да ће у свакој жељи мојих муштерија потпуно одговорити.

У Сомбору, марта 1893.

С поштовањем

Милан Д. Пандуровић.

СТЕЧАЈ. 29. 1—3

На место личног помоћника у **Буђановци** са беривом половине парохијалне плате I. разреда и $^1/_4$ сесијоналних плодова овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје устројене молбенице до конца априла о. г. подписаној конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије у Карловци 2. (14.) марта 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија карловачка.

СТЕЧАЈ. 30. 1—3

Ради попуњења упражњеног места конзисторијалног фискала архидијецезе карловачке са годишњом платом од 300 фор. вр. овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје устројене молбенице до конца априла о. г. подписаној конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије у Карловци 2. (14.) марта 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија карловачка.

Бр. 194. ЕК. 73. ех 1893.

ЕДИКТ. 26 1—3

Катица, жена Павла Бибића, учитеља на срп. нар. вероисповједној школи у Петрињи, у жупанији загребачкој, која је свога законитога човјека оставила и у свијет отишла, позивље се овијем, да се у року од три мјесеца од данас, или писмено или главом, овој конзисторији пријави; иначе ће се и без ње, у бракоразводној парници, коју је, против ње, супруг јој Павао подигао, по закону даље поступати.

Из једнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 26. фебруара 1893.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

СТЕЧАЈ. 28. 1—3

На упражњено место пароха у **Мали Радинци** са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 2. (14). марта 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија.

К. бр. 108/1893.

ЕДИКТ. 32. 1—3

На бракоразводну тужбу Исидора Павловића, становника Срп. Падејског, против супруге му Јулке Павловић рођ. Попов, која је незнано куда у свет одбегла, овим се именована Јулка позива, да у року од 60 дана, рачунајући од првог увртења овог едикта конзисторији овај или лично предстане, или место свога садашњег пребивања обзнани, јер ће у противном случају ова брачна парница и без ње по постојећим законима довршена бити. —

Из конз. седнице држане у Темишвару 19. јануара 1893. год.

Епархијска конзисторија темишварска.

„Српски Сион“

излази сваки недељу на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **странe земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се **г. Сергију Шакрак-Нинчу,** уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 13.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 28. МАРТА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

С. бр. 303 ex 1892.

НАЈПОНИЗНИЈА ПРЕДСТАВКА СРПСКОГ ПРАВОСЛАВНОГ НАР. ЦРКВ. САБОРА

ЊЕГОВОМ ЦАРСКОМ И АПОСТОЛ. КРАЉЕВСКОМ ВЕЛИЧАНСТВУ

ФРАНЦУ ЈОСИФУ I.

КОЈОМ МОЛИ ЗА ПРЕВИШЊУ ПОТВРДУ „УРЕДБЕ О ДОТАЦИЈИ ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ НАРОХИЈСКОГ И МАНАСТИРСКОГ СВЕШТЕНСТВА, ЕПИСКОПА, АРХИЕПИСКОПА КАРЛОВАЧКОГ И МИТРОПОЛИТА-ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ“.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Наш Најмилостивији!

(Свршетак.)

Изнимне околности, у којима се налази источно-православни српски народ у горњокарловачкој епархији са својим особеним економским одношајима, изискивале су ваздa: да се за ову епархију донесу друге и одвојене одредбе у погледу наплате дотације парохијског свештенства.

У епархији горњокарловачкој примало је парохијско свештенство од давнашњих времена своју плату из касе политичких општина; тамо је постојала већ одавна и међусобна солидарност своју општина у погледу наплате пароха. О тим напредним

околностима водио је рачуна верно-одани сабор од год. 1864—65, оне су добиле свога израза у одредбама превишњега отписа Вашега Величанства од 10 авг. год. 1868, на њих су се обазирали сви позније сабори у својим уредбама, које су ради уређења свештеничке дотације доносили — на њих је морао да се обазре и овај верно-одани сабор у предложеној уредби.

По најпонизније поднесеној уредби служиће у горњокарловачкој епархији као извор за подмирење свештеничке плате: *а)* прирез од 20 повч. по разу земље; *б)* 10% од тециварине III. и IV. разреда и од порезе на камате и ренте; *в)* годишња субвенција из јерархијског фонда и *г)* стапарина, коју плаћа дотична црквена општина, ако нема парохијскога дома. Све ово разрезује црквена општина споразумно са одбором црквене општине, а прибирају исте политичке области, које прибирају и државни порез, на предају надлежној котарској области ради месечне исплате свештенства. (§. 21.)

Пошто је уредбом овом заједначено парохијском свештенству, да ће као плату своју тако и накладу за сесију и стан примати месечно у напред, то је у хатар ове уредне наплате уређено и то: да је црквена општина дужна најдаље до 1. новембра сваке године да распореже парохијски прирез за идућу годину. Ако би која општина пропустила да то учини, учиниће то на пријаву дотичнога пароха надлежни епархијски административни одбор на основу последњега разреза и на трошак небрежљиве општине.

Парохијални прирез побираће по овој уредби редовно црквене општине у своме делокругу и преко својих автономних органа, а у оним општинама, где су прирез тај до сада прибирале политичке општине, прибираће га оне и даље. Заостатак доспелог и до одређеног рока неуплаћеног парохијског приреза наплаћиваће одбори црквених општина заједно са овршеним трошковима присилним путем преко политичке области.

Овим овде изложеним, а у самој уредби подробније обележеним начином мислио је верно-одани сабор овај, да ће парохијскоме свештенству обезбедити не само пристојну дотацију, него и заједчити му, да ће оно дотацију ту у одређеном износу свагда на време и потпуно примати, те ће отуда онда моћи своје и својих породица животне потребе пристојно и уредно подмирити и тиме вољно и одушевљено своме узвишеном позиву служити.

Но да би исто парохијско свештенство, које својим топлим молитвама и вредним душестарательским радом подржава и унапређује религиозно-морални осећај — ову најпоузданију основу сваковрснога напредовања — у своје пастве могло без тешке бриге погледати на оне дане старости, када буде у вршењу своје узвишене и свете дужности клонуло и изнемогло, побринуо се верно-одани сабор овај одредбом: да парохијско свештенство то и дотле, док се за њега и породицу му не оснује посебна мировинска заклада, прима по годинама службе одређену потпору из јерархијскога фонда, да се породици пароховој у случају смрти његове пружи помоћ уживањем половине парохијских прихода за време од године дана.

Пошто је напокон уредбом овом нормирано и често пута препорно питање уживања огрева, изречено је начело: да садашњи пароси и системизовани помоћници, који уживају већу плату, но што је овом уредбом уређена, имају исту и даље уживати и то из оних истих извора, из којих су је до сада уживали, и одређено је напокон и то: да оставине оних свештеника, који немају деце ни родбине а умру без опоруке, по одбитку погребних трошкова и евентуалних дугова, припадну епархијском фонду дотичне епархије

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Одлукама верно-одапог сабора од год. 1864 и 65, потврђенима најмилостивијим и превишњим отписом Вашега Величанства од 10 авг. 1868 одређено је под одсеком V. lit. A., да су добра појединих источно-правосл. српских манастира црквено-народна добра и да половина сувишка што претече преко годишњег расхода ових добара долази

у фонд манастирски а друга половина да улази у нар. црквени клирикални фонд на просветне цели.

Да би се ови прилози реченим фондовима на њихове тако важне цели обезбедили, држао је верно-одани сабор овај, да је један од начина и тај: да се одреди стална дотација манастирском свештенству, које та манастирска добра и обделава и ужива.

У то име донесена је у глави II-ој ове најпонизније поднесене уредбе одредба: да манастирско свештенство ужива, осим стана, издржавања, потребне послуге и подвоза још и годишњу личну пристојбу и то: *а)* манастирски настојатељ, ако је архимандрит 1200 фор., ако је игуман 600 фор.; *б)* намесник 400 фор. и *в)* сваки брат по 200 фор. из манастирске благајне и да се исте пристојбе могу у недостатку средстава и смањити.

У смислу 27. §. I. В. превишњег отписа Вашег царског и апостолско-краљевског Величанства, као и по гласу 2 тачке §. 19-ог устројства српског нар. црквр. сабора од 14. маја 1875. позван је верно-одани сабор овај, да установи статут, како о дотацији епархијских епископа, тако и о дотацији митрополита патријарха српскога.

Епархијски епископи српске митрополије делили су до сада по одредбама вишеспоменог превишњег отписа Вашега Величанства за њих прикупљени и у српски нар. црквр. неприкосновени фонд унесени верозаконски принос, као и приходе комасованих епископских добара међу собом подједнако — но наредба ова имала је да важи само дотле, докле се не буде могла дотација епархијских епископа у цифри определити.

Верно-одани сабор овај установио је у глави III-ој ове своје најпонизније поднесене уредбе: да дотација српских епархијских епископа износи у цифри 12.000 фор. годишње, да се иста подмирује из укупних прихода комасованих добара српских православних епископија а у колико ови приходи не би били довољни, да се горња дотација допуни из прихода срп. нар. црквр. неприкосновеног фонда.

Осим ове дотације у готовом новцу, која означеним износом својим одговара високом и одличном положају епископа у цркви и у држави, уживаће исти бесплатан стан у епископским резиденцијама, приходе од кућних башта, винограда и воћњака.

Поред ових и оволиких прихода стављено је уредбом овом епархијским епископима у дужност, да осим кућарине плаћају из свога порезу и све јавне терете на своју дотацију као и на све оно, што осим своје дотације бесплатно уживају.

Напокон при одређивању епископске дотације задржано је и овом уредбом и даље у крепости оно вишестолетно црквено правило: по којем је епархијским епископима слободно за случај смрти само с половином свога стеченог имања с одбитком потребних трошкова и дугова располагати а друга половина има да припадне на равне делове народно-црквеним фондовима — неприкосновеном и клирикалном, којима по одбитку потребних трошкова и евентуалних дугова припада исто тако половина епископске оставине, ако исти умре, а није са половином имања свога расположио.

Према потреби, која се често пута указивала, одређено је уредбом овом и то: да епископски заступник, који привремено управља епископијом, док је столица епископска упражњена, прима осим слободнога стана и потпуногa издржавања још 200 фор. месечно у име награде за труд свој а из нар. црквр. неприкосновеног фонда.

Верно-одани сабор овај придржавао се при одређивању дотације источно-православног српског митрополита и патријарха одређења превишњега отписа Вашега Величанства од 10. авг. 1868 и оставио је одредбама у глави IV-ој ове најпонизније поднесене уредбе митрополита патријарха у пуном уживању свих нар. црквр. митрополитских добара и прихода, што припадају основном имању архиепископије и митрополије, како би исти као врховна поглавица источно-православне цркве у земљама угарске круне могао ово највише црквено достојанство достојно представљати и узвишеним и племенитим позивима и дужностима свога високог положаја у цркви и држави вазда вољно и ревносно одговарати.

Но како је овом верно-оданом сабору и то познато, да су многи блаженопокојни српски митрополити и достојни архијереји и у старије доба, када приходи од митрополитских добара нису били тако обилни — доприносили знатне жртве на олтар просвете свога рода, а у прилог културноме напретку отаџбине, то се угледом на те и таке узвишене примере могла уредбом овом ставити та племенита обавеза: да митрополит-патријарх има од својих прихода односно од доходака митрополитских добара уплаћивати годишње 24.000 фор. у клирикални фонд а на издржавање богословског семеништа.

По себи се разуме а одређено је и нарочито, да ће горње наређење важити тек по упражњењу митрополитске патријаршке столице за будуће митрополите и патријархе.

Пошто приходи скопчани са митрополитским достојањем стављају свагдањем митрополиту патријарху довољно материјалних средстава на расположење, то је уредбом истоме стављено у дужност, да има резиденције своје у доброме стању одржавати, годишње оправке на истима о свом трошку извршивати и да има исто тако из свога плаћати порез и сносити све јавне терете на сва народно-црквена добра митрополијска.

Подобно одредби, задржаној у предмету оставина епископских освештано је исто вишестолетно црквено правило, по којем је и архиепископу карловачкоме и митрополиту патријарху српскоме слободно за случај смрти своје да расположи само са половином својега стеченог имања, од којега се пре свега погребни трошкови и дугови одбити имају — а друга половина оставине архиепископа и митрополита патријарха припадаће увек нар. цркв. неприкосновеноме фонду. Умре ли пак архиепископ карловачки и митрополит-патријарх српски без да је учинио расположење са половином свога стеченог имања за случај смрти своје — то ће цела оставина његова по одбитку дугова и погребних трошкова припасти нар. цркв. неприкосновеном фонду.

У најпонизније предложеној уредби установљено је напокон и то: да за време, док је столица митрополита-патријарха упражњена, иду сви приходи митрополитских добара, по одбитку свих трошкова, у нар. цркв. неприкосновени фонд, из којега местозаступник митрополита патријарха, за време, док је митрополитска патријаршка столица упражњена, добија осим слободнога стана и потпуног издржавања месечно *хиљаду фор.* награде.

Пошто је најпонизније поднесеном уредбом подмирена дотација целокупног ист. православ. српског мирског и монашког свештенства, епископа и митрополита-патријарха српскога, то је завршном одредбом исте изречено и то, да се стављају ван крепости све одредбе досадањих уредаба, које са овом уредбом стоје у противности. —

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Наш Најмилостивији!

Најпонизније потписани вазда верно-одани сабор овај уверен је, да Ваше Величанство настојава вазда будном очинском милошћу својом, да се стручно знање, добра воља и истрајни труд, уложен на пољу јавног општекорисног рада, а према превишњим интенцијама Вашега Величанства највишом могућом мером награди и тиме у постојаности и истрајности утврди — с тога се усуђује надати, да ће Ваше царско и апостолско краљевско Величанство преобилном очинском милошћу погледати и на трудбенике свештеничког реда у опсегу српске митрополије, који по узвишеном позиву и светој дужности својој негују и утврђују у пастви својој љубав Богу и верност владару и земље господару те науком и животом својим, а по заповестима свога небеснога учитеља претходе народу своме као добар пример у свакој хришћанској и људској врлини.

У тој нади припада овај верно-одани сабор Вашем Величанству са том препокорном молбом:

да Ваше Величанство благоизволи верно-оданим сабором овим донесену и најпонизније поднесену „Уредбу о дотацији ист. правосл. српског парохијског и ман. свештенства епископа, архиепископа карловачкога и митрополита-патријарха српскога“ својим превишњим краљевским одобрењем освештати и тиме одагнати један тежак облак бриге, која је подједнако тиштала и свештенство и паству — а повратити у интересу вере и морала ону међусобну љубав, слогу и мир, која је Христовој цркви вазда нужна.

Из XXXIV. седнице српскога ист. правосл. нар. црквен. сабора, држане у Ср. Карловцима 30. нов. (10. дец.) 1892.

Вашег царског и апостолског краљевског Величанства

верно-одани

Српски источно-православни народно-црквени сабор:

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ, с. р.
патријарх — председник.

Стеван В. Поповић, с. р.
сабориски перовођа.

Евген Думча, с. р.
потпредседник.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЗА ШТО И КАКО ТРЕБА НАШЕ СВЕШТЕНСТВО, ДА ПОДУПИРЕ РАЗВИТАК ПЧЕЛАРСТВА.

— Иди ко пчелѣ и оучѣжди коль дѣлателница есть, дѣланіе же коль честно творитъ: еажє трѣдящихъ царіе и простіи къ здравію оупотрєбляютъ, любима же есть всѣми и славна: мірѣ силою и немощна сѣщи (но) премѣдростію почтена произведеся.

Притч. Солом. 6, 8.

Има четрнаест година, како је пружена лепа прилика сваком карловачком богослову, да се упозна са оним божјим створом, који је од памтивека привукао на себе пажњу човечију; са оном животињицом, која „мірѣ силою и немощна сѣщи. (но) премѣдростію почтена произведеся“. (Прич. Силом. 6, 8.); са оном животињицом, која је Израиљцу узор вредноће, која трудом својим твори мед, што је опет за Израиља символ благостања (И сниждѣхъ изати ихъ отъ рѣкъ єгипетскѣ и извести ѧ изъ земли тоя, и квести ѹхъ къ землю благѣ и многѣ, къ землю кипящю млекомъ и медомъ. Исходъ 3, 8.); која је за старог Грка хранителка самог бога богова — Дива („Око улаза пчеларе, у којој се Зевс родио, облетале су пчеле као стражари, а новорођеном Зевсу полагале су мед на усиице“); која је старом Римљану „дар небески“ (Vergil. Georgica IV.); која је старом Словену најомиљенији пратилац домаћег живота. . . .

Четрнаест година је, како — нашем свету познати најбољи пчелар — *проф. Јован Живановић* предаје са највећим одушевљењем богословима „посвију економије“ — пчеларство.

Овај умесни рад Јов. Живановића као апостола рационалног пчеларства није имао тако широк обим за прих једанаест година, док није доласком *Њекове Светости преузвишене господина*

Георгија на патријарашку столицу, а тиме и на врховну власт карловачке богословије, постала ова лепа наука обавезном за све слушаоце.

Предавање ове науке слушаоцима карловачке богословије нема само тај смер, да се слушаоци упознају са животом пчеле и неговањем пчеле, једино на своју корист, већ оно има много већи обзир.

Наш свештеник је у народу и са народом . . . . он може највише учинити, да му стадо буде Богу угодно . . . . . он може највише учинити, да му стадо буде задовољно, да не трпи невоље. . . . .

Тај шири захтев, има пред собом у виду и предавање пчеларства на богословији.

После овога само од себе излази, да је сваки свештеник дужан да поучи народ свој овој врло корисној грани привреде. Но дај да извесемо овде јаснију слику за што је дужан свештеник да ово чини.

Пчела је животињица, која чудноватим животом својим може много да утиче на живот човека.

Св. Писмо са прекором опомиње човека лењивца и упућује га мраву и пчели: „Иди к мраву, лењивче, гледај путове његове и омудрај. Нема вођа ни управитеља ни господара; и опет прибавља лети себи храну, збира уз жетву пићу своју. Или *иди к пчели*“ . . . . . итд. (Прич. 6, 6—9.)

Моралну снагу пчелињег живота и утецај њен на човечији живот нико не одриче, шта више свако и данас, био он пчелар или не, згодном приликом наваља за пример пчелин живот.

Има чак неких људи, који би хтели да примену друштвену организацију пчела као савршену организацији људског друштва! (Писарев, Бихнер. . . .)

Нећу даље, да морим поштоване читаоце овим оћим сведоџбама — пређи ћу на појединости.

У ово пролетње доба кад врба обеси своје златне ресе, кад се одене поље и гора цветом, кад пођеш те лепоте зазује пчеле грлећи се и љубећи са шарним чашицама, да ли човек, који се нађе ту, може бити равнодушан? Неће ли му и нехотице доћи на уста Давидове речи: „Ѩкѡ возвеличишасѧ дѣла твоѧ Господи: всѣ премѫдростїѭ сотворилъ еси“. Неће ли се сетити Псалмопевчевих речи: . . . всѣ къ тебѣ чаютъ, дати пищѫ имъ въ благо врѣмя: дающю тебѣ имъ, собирѧтъ. Ѿверзющю тебѣ рѫкѫ всѧчѣскаѧ исполнѧтсѧ благости. Ѻбращющю же тебѣ лице, возмѧтѧтсѧ. . . . .?

Човек, који гледа онај неуморан рад пчелин у кошници и ван кошнице, који гледа онај ред и чистоту у кошници, ону слогу, неговање подмлатка и многе друге врлине, неће ли остати у себи прекор савести, кад он, као створење са највишим опредељењем овде на земљи, види, да неје напредњи, шта више да неје ни дорастао једној малој пчели? Неће ли се тада застидети и под тим утиском и своме ближњем изрећи речи из св. писма: „иди къ пчелѣ и оувѣжди, коль дѣлателница естъ, дѣланїе же коль честное творитъ . . . . ѥіже силою и немощна сѫщи (но) премѫдростїѭ почтена произведеся“ — ?

Свештеник као „душестараталац“ већ из горе наведених разлога дужан је да препоручи, а и да упозна свој народ са пчелом.

Неће ли се зарадовати сваки „добри пастир“, кад види, да му је бачено семе уродило плодом, кад види, да су му они из стада, које је он пчеларима учинио: чисте душе, да су поштени, ваљани и вредни синови народа, добри и мирни грађани, кад види, да је свака кућа пчеларева као кошница, да у њој влада љубав, мир и слога, да је у њој задовољство, — јер ту не тиште невоље; кад види, да су деца пчеларева најбоља, јер су одгојена и васпитана у добром духу. . . . ?

Ове добре последице код пчелара скоро без изузетка ће свако увидети, јер онај, ко се ода овако племенитој забави, која га сваким даном весели, хоће ли чинити оно што се противи овоме? хоће ли згодно време употребити на беспослице, хоће ли трошити време у крчмама уз чаше, свирку, карте, неморалне песме и т. д.? — Не!

Сваки онај, који осети радост и уживање, које му пружа пчеларство, тај то чинити неће; неће тај хтети, нити времена имати, да нарушава своје племенито задовољство; он ће у сло-

бодно време да се весели у своме пчелињаку, уз песму својих радилица; тај неће никад запливати у вртлог неморала . . . . . јер онај, који би више налазио уживања у таковим забавама, тај се неће моћи никад опријатељити са пчелом, тај неће никад ни бити пчелар . . . . а тако „изгубљену овцу“ тешко је повратити у безазлено и кротко стадо.

(Свршиће се.)

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

Заблуда је опозиције у томе, што она држи, да не би виша јерархија могла, и крај садашњег изборног реда, утицати на изборе свештеничких посланика, кад би она имала за то разлога и побуда, које јој се подмећу поводом предложене измене изборног реда, а крај средстава, која им и данашњој њиховој власти и превласти у цркви и свештенству стоје на расположењу.

Могла би. И кад би боље опозиција биле епископи, они би ту власт и превласт и испрпели, као што се данас у ступцима својих листова разним изузултима свете свакоме, ко не ће онако, као што они хоће, као што и данас својом штампом изазивају остракизам народни против свакога, ко није с' њима. . .

Кад данашњи новинари узвишени и племенити задатак штампе замењују безобзирним експлоатисањем штампе ради постизавања партијских и личних рачуна, те кад у том експлоатисању пресуђују и епископе као експлоаторе црквене власти, томе је једини разлог у оној истини: „wie der Schelm ist, so denkt er“.

Јер су они штампу свукли у низине партијских страсти, они мисле, да би и епископи своју епископску власт свукли у низине људских страсти, те ће номе притисак чинили на изборе свештеничких посланика и на рад ових у сабору.

Таквој пак предпоставци нема разлога другог, осим у горе споменутој немачкој пословици.

Од г. 1864 до г. 1872, дакле и онда, кад су свештеници сами бирали своје посланике, било је свештеника у сним саборским странкама. Је ли онда тај начин избора свештеничких посланика стварао сигурне већине јерархији; јесу ли онда свештенички посланици били 25 аутомата, пагода, који су „климали на један миг у повлад“ (по др Л. Костићу: „у бадоглад“) као што је и др. Медаковић у сабору рекао, а као што се не дрзну др. Медаковић и написати, да би били такви свештен. посланици и од сад, кад би се тај стари начин избора свештеничких посланика опет установио? Је су ли онда свештенички посланици служили интенцијама и намерама државне власти, или су овима служили баш свештенички посланици, које је народ изабрао, служили тиме, што су нам у наслеђе предали автономију „обезглављену и разривену, секвестровану, прорешетану и подерану“?

А јесу ли од г. 1872 до данас, по садашњем изборном реду изабрани свих 25 свештен. посланика, изабрани, дакле, „вољом народа“, били увек у странкама, које су представљале, по новинарском суђењу, „вољу народа“? Јесу ли били и на прошлом сабору у „општим поверењем целог народа уздигнутој мањини саборској“? Нису.

А који је свешт. посланик општтно интересе цркве и народа у странци изван, тако званој, народној? Ни један. А који је општтно тај интерес у овој странци? Сваки. А да ми имамо право, кад то кажемо, потврђује исповест дра Полита: о погрешкама те странке за „пропуштеним прилшкама“, а и ове му истините речи:

„Ми смо гледали, да наши спољни односаји црквени буду стављени на темељ што слободнији, што демократскији. Кр. рескрипт од г. 1868 учинио је готово неки преврат у тим нашим односајима. Ми смо створили по извесним

обрасцима, који нису поникли у крилу наше цркве, врло слободоумне и демократске установе“. . . . .

„Искуство од 25 година није оправдало предпоставку (да би црква и јерархија јачега ослоница имала у тим установама ојачаном народу), јер демократске установе, особито у цркви, ако су на сувише широком базису (као што је и садашњи изборни ред) хоће да се изопаче на штету цркве и народа“.

Оправданост наше горње тврдње, потврдиће се и опет неповешћу, кад тад, ма којег члана либералне опозиције, ал' свакако ће ју потврдити скора будућност. А та потврда значиће и опет: кајање ради горког искуства.

А зашто сваки наш рад саборски да резултира: у кајању и са таквим искуством?! Зашто одбацивати „устав“ ради неке умишљене бојазни од предложеног начина избора свештеничких посланика?!

Кад виша јерархија пре 1872 г. није хтела ни могла од 25 свештеничких посланика на саборима нашим до г. 1872, калушити 25 аутомата и пагода;

кад није хтела ни могла чинити ни после г. 1872 до данас, крај све одвисности односаја и положаја свештеника према епископима;

онда је сасвим искључено, да ће моћи и да ће имати разлога то чинити од данас.

Ми ту искљученост и немогућност видимо и у овоме:

1. јер не можемо дозволити предпоставку, да би наша виша јерархија, чисто српска, дакле народна, могла постављати у цркви својој и у сабору нашем такове захтеве и тежње, које би штетиле цел црквену, и косиле се са интересима народа; (У проседњивању тих захтева и тежња треба увек делити засебне интересе партајске, од општих интереса црквено-народних.)

2. јер не можемо дозволити ни ту претпоставку, да би наше свештенство, ма кад, и ма под којим околностима, хтело себе ставити у службу таквих захтева и тежња;

3. јер је данас виша јерархија, а и од данас ће већ увек бити, приступачнија мислима и тежњама свога свештенства, те без онога деспотског оклопа, кроз који није могао нити пробити њезин осећај љубави очинске и спасоносења према свештенству, нити њојзи досећи реч искрену и одану свештенства;

4. јер ће свештенство наше све више и јасније хтети и умети разликовати одано и дужно поштовање и каноничку послушност према вишој јерархији од сервилности и пузавости;

5. јер је јавна контрола и критика данас развијена, а у будуће биће све јача;

6. јер је искуство прошлих деценија богато и довољно јасно, и за вишу јерархију и за свештенство;

7. јер је у „уставу“ предложено тајно гласање при изборима свештеничких посланика;

8. јер је бољи, и све ће бољи бити, „одгој и наобраза нашега свештенста“, и јер ће га та — по речима самог барона Живковића — довести до већега знања и до праве самосвести, и јер ће — по његовим речима а и по закону, који влада у умноме свету — „у вишем знању лежати и његова еманципација од неоправданога уплива и према горе и према доле“. . . .

9. и на послетку, као што рече Др. Максимовић: „што он (свештеник) са народом и од народа живи, те по томе увек ће гледати, да не дође у сукоб са својим народом“*).

Из ових разлога, и оних напред наведених, ми смо уверени, да би избори свештеничких посланика за наш сабор били увек неодвисни и еманциповани од „неоправданих“ свентуалних уплива и утицаја од горе, — ако би их у опште било ма кад — а тако исто рад и држање свештеничких посланика у сабору био би самосталан и неодвисан од „мигова на повлаћ“, као што ће — ако Бог и срећа наше цркве, народа и автономије даде — скоро бити неодвисан и према „доле“, према шефовима партија. . . . . .

Из тих разлога ми не стрепимо од зло умишљених последица измене изборног реда, а ту измену одобравамо ради оних добрих и општекорисних последица њезиних, о којима смо већ напред говорили.

*) Разуме се, да под „народом“ не треба разумевати новинарске редакције и партије разне.

(Наставиће се.)

С П И С А К

српских православних црквених општина и број срп. правосл. народа у протопресвитерату панчевачком крајем 1892. године.

Текућа број	Име црквене општине	Б Р О Ј																												
		цркава	парока	свет. парох. помоћника	администратора	личних помоћника	д у ш а			брачних парова	домова	удовица	удоваца	рођених	умрлих	венчаних	пренашних изнебрних у православље	пренашних православ. у иноверство		назарена	пирова, несклопљених сумњата	парова конкубината	срп. правосл. основ. школа	комуналних школа	учитеља	учитељица	срп. правосл. дечје школске од 6—12 г.	школске деце од 12—15 год.	шк. деце од 4—12 г. која нису у школи	шк. деце од 12—15 г. која нису у школи
							мушких	женских	свега																						
1	**Панчево**	2	2	2	—	1	3838	3878	7716	1602	1232	234	501	268	332	92	5	1	16	61	112	—	3	12	6	736	265	736	265
2	**Старчево**	—	—	—	1	—	772	754	1526	292	272	28	44	48	60	17	—	—	—	1	17	—	2	1	1	170	77	170	77
3	**Омољица**	1	1	—	—	—	1160	1082	2242	537	445	56	83	118	102	35	—	—	43	7	21	—	3	3	—	203	98	203	98
4	**Брестовац**	1	1	—	—	—	640	634	1274	274	223	19	28	64	59	17	—	—	—	11	20	—	1	1	—	154	68	130	50
5	**Плочица**	1	1	—	—	—	565	588	1153	255	184	20	37	55	40	5	2	—	—	7	7	—	1	1	—	130	46	93	32
6	**Конак**	1	1	—	—	—	904	878	1782	408	360	45	79	69	66	17	—	—	1	8	12	—	2	2	1	217	74	199	74
7	**Остојево**	1	—	—	1	—	590	588	1178	236	160	16	23	42	52	12	—	—	—	22	—	—	1	1	—	171	73	149	58
8	**Баваниште**	1	1	2	—	—	3009	2901	5910	1245	1030	113	154	261	275	59	—	—	47	12	51	—	4	3	3	703	192	634	170
9	**Ново Село**	1	1	—	—	—	653	703	1356	298	211	20	36	37	61	12	—	—	42	6	7	—	2	2	—	181	73	160	73
10	**Црепаја**	1	1	1	—	—	2390	2440	4830	1120	938	102	160	202	184	47	1	—	20	6	4	—	3	3	2	679	289	636	266
11	**Јарковац**	1	1	1	—	—	1417	1703	3120	955	665	30	54	135	112	27	—	—	—	13	34	—	1	2	1	347	48	224	48
12	**Томашевци**	1	1	1	—	—	1256	1295	2551	601	529	29	40	105	61	22	—	—	25	8	26	—	2	2	1	318	107	289	76
13	**Бетеш**	1	1	—	1	—	1482	1510	2992	616	649	69	94	124	136	32	—	—	19	15	43	—	3	3	—	550	150	350	75
14	**Орловат**	1	1	—	—	—	1016	991	2007	463	398	46	61	90	69	18	—	—	17	5	9	—	2	2	1	281	84	249	60
15	**Перлез**	1	1	—	1	—	1612	1591	3203	638	482	71	112	131	148	28	2	—	7	11	32	—	2	3	1	484	196	299	64
16	**Фаркаждин**	1	1	—	—	—	950	984	1934	431	380	44	79	88	101	18	—	—	92	1	16	—	1	2	—	244	50	244	50
17	**Идвор**	1	1	—	—	1	1015	1000	2015	540	450	51	46	97	97	20	—	—	45	2	15	—	1	2	—	291	89	291	89
18	**Чента**	1	1	—	—	—	1208	1220	2428	525	520	44	90	140	172	26	—	—	33	—	16	—	1	2	1	336	137	257	89
19	**Сакуле**	1	1	—	1	—	1179	1219	2398	534	445	42	49	104	140	20	—	—	7	13	32	—	1	2	—	381	148	223	64
20	**Баранда**	1	1	—	—	—	972	993	1965	475	384	41	52	80	90	20	2	—	31	9	21	—	2	2	1	265	46	252	—
21	**Опово**	1	1	—	1	—	1409	1441	2850	567	430	23	17	114	123	21	1	—	13	7	6	—	1	2	—	416	106	400	97
22	**Сефкерин**	1	1	1	—	—	1376	1348	2724	632	560	76	88	137	153	25	—	—	42	2	15	—	2	2	1	385	151	315	120
23	**Борча**	1	—	—	1	—	531	494	1025	223	217	26	41	52	74	11	—	—	—	1	5	—	1	1	—	186	54	170	45
	Свега	23	21	8	7	2	29.944	30.235	60.179	13.467	11.135	1245	1968	2561	2687	601	13	1	500	249	534	—	42	56	20	7828	2621	6673	2040

Примедбе: *У Старчеву* црква је Ман. Војловица.

У Омољици Срба има 1833, Романа 367, Цигана 42.

У Плочици Срба има 1078, Грка и Македонаца 75 душа.

У Острову Срба има 1170, а Румуна 8 душа.

У Сефкерину Срба има 2662, а Румуна 62 душе.

У Панчеву, 10. марта 1893.

Сава Стојшић,
окр. протопресвитер.

Познато је нашим пошт. читаоцима, да смо ми у 2. броју овога листа од о. г. управили јавну молбу на све окр. протопресвитере срп. прав. митрополије карловачке, да нам саопште ради публикације у овоме листу најважније статистичне податке о животу и кретању нашега народа у митрополији карловачкој. На ту своју молбу добили смо до сад искане статистичне податке само из арадског протопресвитерата, а уз то још имамо при рукама податке за бачку епархију, што су их званично поднели окр. протопресвитери бачке епархије својој надлежној епар. власти — а из осталих епархија и протопресвитерата све до данас још никаквих података немамо, и ако смо молили, да нам се исти податци бар до свршетка марта о. г. припошљу.

Први, који се нашој молби вољно и искрено одазвао, јесте вредни и честити окр. протопресвитер панчевачки, преч. г. *Сава Стојшић*, који нам је послао у горњем прегледу лепо груписане статистичне податке о кретању народа у подручном му панчевачком протопресвитерату — а уз те податке писао нам је поштовани г. прота једно лепо, топло и искрено писмо, из којега саопштавамо некоје редове, да се види, како суди о значају прибирања статистичних података један од првих, најспремнијих и најсвеснијих наших окр. протопресвитера. Извадак из писма гласи:

„*Врло је добро, а и преко* нужно, да из статистичких података целе наше митрополије сазнамо већ један пут, како стојимо, те да не лутамо по помрчини и да не градимо куле у ваздуху, као што се то до сад — на жалост и грдну штету нашу — чинило, просто с тога, што нисмо стојали на реалном темељу и нисмо познавали свога губера, докле се пружа. Наравно, да ови податци нису довољни, да се целокупно наше садашње стање из њих дозна. Ово је за сад тек почетак стварном и истинитом познавању стања народа нашег, но с временом ће се оно прикупљањем нових података све боље и боље сазнавати. *Ми — протопресвитери — треба у тој племенитој и родољубивој намери Вашој, коју са штампањем ових података пред очима имате, да Вас својски поиомажемо, како би с временом добили на основу истинитих података потпуну и праву слику целокупног живота народа нашег.* И само ћемо тада стећи чврсту основу и непобитне разлоге за сузбијање оне струје у народу нашем, која преко нас свештенства као неког незнатног фактора у животу народа нашег хоће да прелази. Треба цифрама показати и доказати праву и истиниту вредност толико развикане народне свести и народне снаге, те да се већ један пут оканемо прецењивати и себе и свог ослоница — будне свести и не знам какве снаге народне. Треба нам сваком приликом износити пред очи статистику народну као најчистије и најверније огледало стања и живота народног, пак ћемо онда знати, шта народу треба и како ће му се помоћи.“

Ко овако схвата важност саопштавања статистичних података о животу и кретању нашега народа — тај онда наравно хита да саопшти податке, који се на подручни му протопресвитерат односе.

И заиста у горњој таблици изложени статистични податци о животу и кретању нашега народа у панчевачком протопресвитерату, у нашим очима више вреде, него ма какав, дивно написани уводни чланак. Јер у горњој статистичној таблици говори се сухим бројевима, колики смо, шта смо и какви смо у једном од највећих наших протопресвитерата — а то нас се и сувише тиче. Горе изложени податци казују нам на жалост, да број срп. прав. народа у панчевачком протопресвитерату опада, јер крајем 1892. год. било је у протопресвитерату свега: 60.179 душа, а по рескриптуалном попису било је у истом протопресвитерату свега 63.563 душе. Дакле у једном од најсрпскијех крајева, место да се умножавамо, ми још постепено опадамо. Па ако тако пође, куда ћемо доспети.

Но није то најгрће зло што полако бројно опадамо. Много су жалоснији бројеви који казују, да је у *панчевачком протопресвитерату крајем 1892. год. било*: 500 Назарена, 249 парова несагласних супруга и 534 (!!) пара који у конкубинату живе!

Поред 500 Назарена у панчевачком протопресвитерату, биће да их има бар толико и у друга два протопресвитерата вршачке епархије, што би износило у целој вршачкој епархији бар 1000 Назарена — па кад се уз то узме, да од прилике 1000 Назарена има у темишварској епархији, а толико ће их најмање бити у архидијецези карловачкој, а при томе из података, што их при рукама имамо, знамо, да *у бачкој епархији има свега 1465 Назарена*, баш да узмемо да у другим епархијама нема баш ни једног

Назарена (као што их и неће бити много), не значи ли то — наопако по нас, по цркву и по народ наш, — да *назаренској секти баш ми православни Срби дајемо највећи прибут!?* Јер баш не давно је у многим јавним листовима саопштено, да по најновијем државном попису *има у целој Угарској свега 6829 Назарена*, те би по томе — наопако и у зао час — излазило као жалостан и ужасан резултат, да смо ми Срби православне вере дали Угарској већу половину Назарена! Дакле 1,000.000 срп. прав. народа одлучно је и одбио од себе, те за навек и изгубио 3—4000 душа, који су назаренском заблудом заражени, и можда за навек за Српство изгубљени — а 16,000.000 осталог становништва других народности и других вероисповести у Угарској не дадоше Назаренима ни толико присталица, колико сами малени српски народ!

Је ли то могуће и је ли то истина? Ако је истина, заиста је кобно и ужасно!! А да ли је истина, видиће се поуздано, кад добијемо податке из свих протопресвитерата срп. прав. митрополије карловачке — јер горњи ужасни рачун оснива се само на конјектурама, које су истина промишљене, али не дао Бог да остану и истините!

А шта да речемо о многим и несаразмерним паровима несагласних супруга — а шта ли тек о ужасном броју дивљих бракова (конкубината) у нашем народу!?

Ето исказ о панчевачком протопресвитерату казује нам грозну истину: *да је 1892. год. у истом протопресвитерату благословљало свега 601 законитих бракова, а у исто време постојало је у томе протопресвитерату свега 783 супружских неспоразумом или неверношћу обесвећених и насилно разврснутих бракова.* Шта да речемо на то!? Где је ту понос и свест народна!? Куда то води наопако и у зао час!?

Па није тако само у панчевачком протопресвитерату! Тако је и у новосадском, где се 1892. венчало свега 299 пари, а развенчани или у конкубинату живе 377 пари, — а тако је, као што дознајемо, и у другим некојим нашим протопресвитератима.

Ако ни за што друго, ето бар за то нам је нужна посебна наша црквено-народна статистика, коју хоћемо ми у овом листу да саопштавамо. Нужно нам је, да из ње познамо и дознамо: какви смо, колики смо, какви нисмо и какви треба и какви не треба да смо. Нужна нам је та статистика, да се можемо радовати над радосним појавама — а и да знамо плакати над жалосним појавама у животу народа нашег.

По досадањем нашем немару за оваке ствари ми не знамо да л' нам се треба у опште радовати или плакати над судбином нашом! Тако н. пр. прошла 1892. година била је тужна и жалосна за цео наш народ, јер је које због других болештина које нарочито због дифтеритиса силни наш народ, а особито подмладак смртном косом покошен — па ипак ми као народ у целини не просузисмо за тим губитком, само за то, јер не знадосмо, па и данас не знамо, шта више и не разбирамо, колики је тај наш губитак, а ето статични податци из панчевачког протопресвитерата казују нам, да је прошле године у истоме протопресвитерату преко 100 душа више умрло, но што се родило, — а тако је то, као што дознајемо, било у прошлој години и у многим другим нашим протопресвитерима, као што ћемо ми то доцније изнети и на жалост доказати. Па ипак наш народ у целини нема суза да оплаче и ожали, што му је прошле године неумитна смрт толике душе покосила — те да је тиме поремећена равнотежа у бројном кретању народнога бића и живота. — Ето само нам се казује, за што нам је нужна статистика!

И кад све ово исписасмо, у намери, да покажемо нужду и преку потребу наше црквено-народне статистике, не сумњамо, да ће г. г. окр. протопресвитери, не само због наше молбе, већ из чистих родољубивих побуда вољно похитати, да нам саопште статистичне податке о животу и судби нашега народа у подручним им протопресвитератима — у току 1892. године.

С. Ш. Н.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Одликовање Његове Светости преузв. г. Патријарха Српског Георгија.**) *Његово царско и краљевско апостолско Величанство, премилостиви владар и господар наш* **Франц Јосиф I.** *изволео је Његову Светост преузв. г. Патријарха Нашег Георгија, уважавајући Његов веран и ревностан рад — одликовати светлим и напредним одличијем: орденом гвоздене круне првога степена.*

Овим највишим и најмилостивијим одликовањем изволело је Његово Величанство одликовати не само Његову Светост, Патријарха Нашег Георгија, већ уједно и цео верно-одани му *народ српски*, јер кад највиши господар земље и државе, одликује светлим одличијем највишу црквену и народну поглавицу, тиме онда уједно одликује и цео верно-одани му народ српски.

Срп. прав. црква и цео народ наш у карловачкој митрополији — примајући са највећим задовољством и неограниченом благодарношћу тај обилни излив владалачке милости на нашег српског Патријарха Георгија, а посредно и на цео народ наш — у радости дочекаше овогодишњи светли празник Васкресења Христова, те на данашњи светли празник шаљу топле и искрене молитве небеспоме Творцу: **Да Бог поживи Његово царско и краљевско Апостолско Величанство, премилостивог краља и господара нашег Франца Јосифа I.!** *Да Бог поживи Његову Светост, светлим краљевским одличијем одликованог Патријарха Нашег, Његову Светост преузвишеног господина Георгија Бранковића!*

Цела црква и свестан народ наш тумачи премилостиво то одликовање Патријарха Српског Георгија тако, да *Његово Величанство, премилостиви краљ наш, одобрава и с признањем прати онај рад нашега св. Патријарха, што га је он у цркви и народу нашем отпочео и преузео.* А што Његово Величанство, наш владар и земље господар одобрава и признаје — то ће одобрити и признати не само цела црква већ и цео народ наш, који се у традиционалној непоколебимој верности својој према престолу, са владарем и господарем својам никада није у опреку стављао.

— (**Одликовања**). *Његова Светост, преузвишени г. Патријарх Српски Георгије*, поводом свога одликовања од Његовога ц. и кр. апостолског Величанства за верну и ревносну службу — изволео је у своме делокругу одликовати некоје заслужније свештенике у Архидијецези карловачкој и у епархији бачкој.

Одликовани су наслопом *протојереја:* а) у Архидијецези: г. *Димитрије Руварац*, парох земунски; и г. *Василије Николајевић*, парох иришки; б) у бачкој епархији: г. *Јован Марјановић*, парох лалићски и намесник протопресвитерата сомборског, и г. *Младен Јовановић*, парох ст. сивачки.

За протопресвитерске *намеснике* именовани су у Архидијецези: г. *Илија Перкавански*, парох вуковарски и г. *Јован Јеремић*, парох бачиначки; у бачкој епархији: г. *Петар Григоријевић*, парох деспотск.-ивански, г. *Александар Поповић*, парох ст. бечејски и г. *Тура Јевремић*, парох сегедински.

Црвеним појасом одликовани су: у Архидијецези: г. *Кара Обрадовић*, парох ада-

шевачки и г. *Стеван Шимић*, парох ст. пазоваčки; у бачкој епархији: г. *Арсеније Гавриловић*, парох бегечки, г. *Емил Стефанов*, парох тителски и г. *Љубомир Кавански*, парох кулпински.

Сергије Шакрак-Нинић, епарх. бележник бачки и уредник овога листа, одликован је наслованом *патријарш. синђела*.

— (Извештај о раду сједнице епарх. админ. одбора горње-карловачког, држане у Плашком, 25. фебр. 1893.) 1. Молба јереја Л. М. управљена на в. Владу, ради потпоре да направи звоник на цркви у Млаки — повраћена је натраг, по што није инструирана како ваља. 2. Опомиње се одбор глински, да у свој дјелокруг не увлачи ствари политичко-општинске. 3. Молба пароха д. будаштанског ј. Д. К., да се онамошња парохија повиси са II. на I. разред — одбијена је. 4. Молбу црквене општине глинске, да се ријеши од пошљења таса. одређеног наредбом овостраном бр. АО. 316 ex 1892., усвојити, само под тим условом, ако се обвеже давати неки извјесни годишњи принос у фонд епарх. благајне. 5. Пароху брлошком јер. И. Рапајићу, одобрен поднесени овамо трошковник, као повјеренику овостраном у истрази црк. општине Лучанске. 6. В. Влада доставља овом одбору исказ кр. кот. области у Вргину Мосту о неуређеном парохијалу у вргиномоском котару; — уступљена ова ствар високосл. сабор. одбору у Карловцима на уредовање. 7. Уважена молба црквене општине карловачке, да се диспензира од пошљења „таса црквеног“ одређенога спомснутом већ горе наредбом с тим нагласком, да сваке године шаље амо 20 ф. у епарх. благајну. 8. Потврђен је избор новога црквено-општ. заступства драготинског. 9. Наложено је црквеним општинама чемерничкој, да своје тражбине што живље укупља, и укупљени новац на приплод у штедионицу улаже, пошто од тога укупљена зависи грађење нове цркве онамошње. 10. Рачуни ман. Гомирја од год 1887.—1891. послати су високосл. сабор. одбору на супер-ревизију. 11. Потврђен је избор црквено-општ. заступства у Шишиш. 12. Упућена је црква. општина сјеничачка, да закључи у својој скупштини, ударити намет по пореској форинти, као најправеднијем мјерилу, у сврху поправка парох. зграда, а не по раи земљишта. 13. Потврђен је за црквеноопшт. предсједника у Војнићу прото И. Малобабић. 14 Издат је строг укор црквеној општини сјеничачкој, ради тога, што је искала дозволу, да звоници латиницом. 15. В. Влади препоручена је молба јереја М. Л. да може своју плаћу подизати код опћ. поглаварства у Вргинумосту, мјесто у Чемерници. 16. Одобрен је закључак црквеноопшт. сједнице вељунске, о распорезу намета од 20 нов. по пореској форинти, у сврху новоградње парох. стана. 17. Потврђен је за црквеноопшт. предсједника у Петрињи Тошо Томић. 18. А исто тако парох Ј. Шеша у Перни. 19. Умољена кр. жупан. област огулинска, да по стручњаку даде бухачки парох. стан прегледати, и односни предлог амо поднијети. 20. Парох радовички, јер. М. Б., пријављује неке неуредности у онамошњој црква. општини; — издати надлежном окр. проти на извиђење. 21. Узет је на знање извјештај црквене општине примишланске о том, да се парох онамошњи ј. Ј. В. опет на ново примио предсједништва исте општине. 22. Молба јереја С. О, да се у парохији жировачкој крепра још и друга капеланија — одбијена је. 23. Парох јошанички јер Д. Б. тужи се на неке неуредности у онамошњој црква. општини; — повјерити пароху петровоселском Ј. Трбојевићу, да изиди и уреди ту ствар. 24. Молба Крњачана управљена на в. Владу, ради потпоре, у сврху новоградње онамошње цркве — одбијена је. 25. На питање црква. општине сјеничачке одговорено — да путне трошкове ономе, ко ува ђа свештеника у звање јест дужна намирити дотична црква. општина из црквене благајне, ће то увађање бива. 26. Издати су рачуни ман. Гомирја на ревизију; а исто тако и рачуни црква. општине Моравичке. 27. Позвате су црква. општине, које немају парох. стана, да се обвежу на трајан прирез, док не прикупе нужну своту, да сграде нови парох. стан. 28. Извјештај о прегледању рачуна рјечких — узет је на знање. 29. Одређена извиђења неких нереда у црква. општини бушићкој. 30. Закључено је сазвати епарх. скупштину дијецезе гор. карловачке за дан 28. априла (10. маја) о. г.

Р. К.

НОВА КЊИГА.

Мала Катавасија. (Одговори и црквене песме, које се пју на недељној, празничној и пређе освећеној служби, на призивању и опелу) За два дечија гласа (сопран и алт) удесио Тихомир

Остојић, професор срп. вел. гимназије новосадске. Нови Сад. Издање авторово 1893. Цена 40 новч. 48 стр. Књига је изашла с благословом Његове Светости г. Патријарха нашег Георгија. Ми смо ју у овоме листу већ топло препоручили — и не сумњамо да ће г. г. учитељи и катихете похитати, да ову врсну књигу што пре набаве.

ПОШТ. ЧИТАОЦИМА И ПРЕТПЛАТНИЦИМА „СРПСКОГ СИОНА“.

Неки од пошт. претплатника „Срп. Сиона“, који дуг свој за прошлу годину нису намирили, опомењени од бивших издавача овога листа, Браће М. Поповића, нешто оштријим тоном, да дуг свој исплате, — налазе се ради тих опомена увређени, те се ерде и на уредништво и на садашњу администрацију „Срп. Сиона“, као да би оне оштрије опомене бивших издавача Браће М. Поповића, од овога уредништва, или од садашње администрације листа потицале.

Ми смо на то дужни изјавити, да *уредништво и садашња администрација „Срп. Сиона“ не стоји ни у каквој вези са бившим издавачима овога листа, Бр. М. Поповићима,* осим што се овај лист и данас за готов новац код њих штампа. С тога они наши пошт. претплатници, који добивају опомене ради ланьскога дуга од Браће М. Поповића, не треба да се на нас серде, јер не шиљемо им ми оне оштре и опоре опомене, већ ланьски издавачи: Браћа М. Поповићи, који можда претерују у оштрини дотичних опомена, али у самој ствари имају право тражити, да им свако плати, ко им што од ланьске године дугује.

Као што је у броју 2. „Срп. Сиона“ од ове године објављено, *од почетка ове године преузело је администрацију овога листа само уредништво, те садашња администрација и уредништво одговара само за претплату од ове године,* а уједно и врши дужност, да се лист сваком претплатнику уредно шаље.

Но да би се избегле немиле последице, које долазе од неуредног претплаћивања и плаћања, молимо свакога ко лист овај држи, а претплате до сад још није послао, *да нам претплату најдаље за 10 дана пошље, јер сваком оном, ко дотле не плати, ми ћемо даље шиљање листа обуставити, већ и за то, да не буде срдње при накнадном потраживању дужне претплате.*

У Нов. Саду, 18. марта 1893.

За уредништво и администрацију „Срп. Сиона“:

Сергије Шакрак-Нинић.

7, 10—10 **КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.**

ТУМАЧЕЊЕ ЕВАНЂЕЉА СА БЕСЕДАМА

ОД Г. АРХИМАНДРИТА ФИРМИЛИЈАНА

У ТРИ КЊИГЕ

подпуно је готово и претплатницима разаслато.

Претплату и даље треба шиљати на подписате.

Цена је целом делу 10 динара или 5 фор.

Ко узме 10 књига, једанаесту добија на поклон.

Београд, 1893.

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ,
кројачи црквеног одела

ОГЛАСИ.

Бр. 470. ex 1893. **СТЕЧАЈ.** 35, 1—3

Овим се расписује стечај на биљежничко и фишкалско мјесто код епархијске управе горње-карловачке.

Дужности, са овим мјестима скопчане, означене су у чл. XXXIV привр. уређења епархија од 1871 уз годишњу плаћу од 600 ф. односно 300 фор.

Конкуренти имају своје добро инструиране молбенице предсједништву ове епарх. управе у року од три иједне, рачунајући од првога увртења овога стечаја у званичне новине „Српски Сион“ поднијети.

У Плашком, 19. марта 1893.

Михаило,
Епископ.

ОГЛАС. 33. 2—2

Пошто је г. Јован Борјановић, учитељ на 4. разреду српске основне школе Аџанске, поводом тужбе против њега поднешене ради немарала владања — решењем сл. Епархијског Шк. Одбора Бачког из седнице држане у Новом Саду 4. (16.) марта о. г. Ш. О. бр. 5, 33, 38/18 ех 1893. — привремено са свога учитељског звања подигнут (суспендован), то се овим позивају г. г. свршени приправници, који су вољни реченог учитеља у поверењу му школи замењивати донде, док се над њиме коначна пресуда не изрече, да у року од 8 дана, рачунајући од прве публикације огласа овог, председништву месног шк. одбора поднесу своју ваљано инструирану молбеницу назначивши тачно место свога пребивања, последњу пошту и телеграфично звање (ако се ово у близини налази).

Са местом тим скопчана је половина целе плате, коју горњи учитељ као такови ужива, а која просечно износи 35 ф. месечно

У дужност изабраног спадаће: замењивање суспендованог учитеља у свима шк уредбом прописаним предметима у повереној му школи; осим тога поучавање шк. деце у црквеном појању, похађање са њима св Богослужења и држање једне певнице.

Првенство ће имати они, који се одбору лично прикажу; а изабраног ће одбор телеграфичним путем известити о избору, позвавши га да неодложно своје место заузме.

У Ади, 10 (22.) марта 1893. год.

Школски Одбор.

ОГЛАС. 31. 2—3

Овим дајем на знање пречасној господи свештеницима, да сам у мојој помодној и мануфактурној радњи спремно у великом избору, до најбољих врста, штофова за горње и доње хаљине свештеничке као: **первијена, доскина, дублова, тернова и финог канграна,** даље сваких каквоћа и боја **свиле,** широких **појасева** и т. д. Уједно примам сваку наручбину, те из првих творница тачно, брзо и јефтино набављам свакоме онакав материјал какав жели, и преко овдашњег вештог свештеничког кројача г. **Илију Вертушког** дајем правити свештеничке хаљине лепо и укусно.

Умољавам с дубоким поштовањем пречасну г. г. свештенике, да би доброту имали посетити ме, или писмено на мене се обратити, а ја у напред изјављујем, да ћу сваког жељи мојих муштерија потпуно одговорити.

У Сомбору, марта 1893.

С поштовањем

Милан Д. Пандуровић.

Е. 215. ех 1893. I. 67.

СТЕЧАЈ 22. 3—3

Ради попуњења упражњеног парохијског места у **Перлезу** са платом друге класе.

Молитељи имају своје ваљано инструјисане молбенице путем својих власти, најдуже до 15. (27.) априла 1893. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 22. фебруара (6. марта) 1893. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

Е. 182. I. 63.

СТЕЧАЈ 21. 3—3

Ради попуњења упражњеног места протопресвитерског капелана у **Вршцу**, са којим је плата од 400 ф. и уживање једне половине парохијске сесије скопчана.

Молитељи имају своје ваљано иструјисане прозбе путем својих власти, најдуже до 15. (27.) априла 1893. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 22. фебруара (6. марта) 1893. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

СТЕЧАЈ. 27. 2—3

На упражњено место пароха у **Угриновци** са платом IV. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 2. (24.) марта 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија.

К. 40. ех 1893.

СТЕЧАЈ. 19 3—3

Расписује се стечај на упражњену парохију II. разреда у Мартоношу.

Компетенти имају своје добро инструјисане и довољно биљеговане молбенице путем својих предпостављених власти поднети потписаној конзисторији најдаље до 15. маја 1893 године.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 27. јануара 1893.

Конзисторија Епархије Бачке.

Е. 174/196. I. 58.

СТЕЧАЈ 20. 3—3

Ради попуњења парохијског места у **Алибунару** са платом пете класе.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане молбенице путем својих власти, најдуже до 15 (27.) априла о. г. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 22. фебруара (6. марта) 1893 држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

ЛИЦИТАЦИОНА ОБЈАВА.

818½ катастралних јутара оране земље и 10 катастралних јутара ливаде, издаваће се у манастиру Бездину 4. (16.) априла 1893. год. путем јавне лицитације под аренду.

Лицитациони услови могу се увидети код доленотписане манастирске управе.

У манастиру Бездину, 13. (25.) марта 1893.

УПРАВА МАНАСТИРА БЕЗДИНА.

34. 1—2

СТЕЧАЈ. 29. 2—3

На место личног помоћника у **Буђановци** са беривом половине парохијалне плате I. разреда и ¼ сесионалних плодова овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје устројене молбенице до конца априла о. г. поднијеној конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије у Карловци 2. (14.) марта 1893. држане.

Архид[illegible] конзисторија карловачка.

Бр. 106/1893. 32. 2—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу Исидора Павловића, становника Срп. Падејског, противу супруге му Јудке Павловић рођ. Попов, која је незнано куда у свет одбегла, овим се именована Јулка позива, да у року од 60 дана, рачунајући од првог увршћења овог едикта конзисторији овај или лично предстане, или место свога садањег пребивања обзнани, јер ће у противном случају ова брачна парница и без ње по постојећим законима довршена бити. —

Из конз. седнице држане у Темишвару 19. јануара 1893. год.

Епархијска конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 30. 2—3

Ради попуњења упражњеног места конзисторијалног фискала архидијецезе карловачке са годишњом платом од 300 фор а. вр. овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје устројене молбенице до конца априла о. г. поднијеној конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије у Карловци 2. (14.) марта 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија карловачка.

Бр. 206. ЕК. 57. ех 1893. 25. 2—3

СТЕЧАЈ.

На парохију III. разреда, **Требиње**, у протопресвитерату будаштанеском, расписује се стечај.

Интеркалара нема. Рок пријавама до св. Ђурђа.

Из сједнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 26. фебруара 1893.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

Бр. 184. ЕК. 73. ех 1893. 26. 2—3

ЕДИКТ.

Катица, жена Павла Бибића, учитеља на срп. нар. веропоповједној школи у Петрињи, у жупанији загребачкој, која је свога законитога човјека оставила и у свијет отишла, позивље се овијем, да се у року од три мјесеца од данас, или писмено или главом, овој конзисторији пријави; иначе ће се и без ње, у бракоразводној парници, коју је, против ње супруг јој Павао подигао, по закону даље поступати.

Из сједнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 26. фебруара 1893.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

СТЕЧАЈ. 28. 2—3

На упражњено место пароха у **Мали Радинци** са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархијске путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 2. (14.) марта 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације

и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 14.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 4. АПРИЛА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

С. бр. 278 ех 1892.

НАЈПОНИЗНИЈА ПРЕДСТАВКА СРП. ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНОГ НАР. ЦРКВ. САБОРА

ЊЕГОВОМ ЦАРСКОМ И АПОСТОЛСКОМ КРАЉЕВСКОМ ВЕЛИЧАНСТВУ

ФРАНЦУ ЈОСИФУ I.

КОЈОМ МОЛИ ЗА ПРЕВИШЊУ ПОТВРДУ „МИРОВИНСКЕ УРЕДБЕ ЗА НАРОДНО-ЦРКВЕНЕ ЧИНОВНИКЕ И ПРОФЕСОРЕ“ У ОПСЕГУ СРПСКЕ ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Наш Најмилостивији!

Верно-одани и најпонизније потписани српски правосл. нар. црквени сабор, продужујући по најмилостивијој дозволи Вашег царског и апостолско-краљевског Величанства рад свој око уређивања разноврсних односаја српске источне правосл. цркве, школе и на њих односећих се завода — морао је да свратне своју бригу и пажњу на једну преку и неодољиву потребу свију оних чиновника и професора, који служе при автономним црквено-школским властима, средњим и вишим школама, у опсегу српске источно-православне митрополије, да за исте и за њихове удовице и сирочад створи једну заједничку мировинску закладу.

Најпонизније потписани верно-одани сабор овај усуђује се да положи на подножје прејасног престола Вашег царског и апостолског краљевског Величанства по њему израђену: „*Мировинску уредбу за народно-црквене чиновнике и професоре*“, са том препокорном молбом: *да би Ваше Величанство исту уредбу својим превишњим краљевским одобрењем освештати благоизволело.*

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Наш Најмилостивији!

При израђивању речене мировинске уредбе, придржавао се верно-одани сабор овај начела, по којима су израђени слични државни и земаљски закони, а наиме кр. угар. зак. чл. XI. од год. 1885 о мировинама државних чиновника и закон од 10. марта 1892. о умировљавању и опскрби земаљских уредника и службеника у краљевинама Хрватској и Славонији — примењујући иста начела на особене околности, у којима се налазе чиновници и професори српске источне православне митрополије.

Према томе установљено је овом уредбом, да ће из фонда, који се њоме оснива, примати за себе и своје удовице мировину, а за сирочад своју васпитну припомоћ сви народно-црквени чиновници код митрополијских и епархијских власти, професори источно-православне српске богословије, гимназија, учитељских и виших школа девојачких, ако су потпуно одговорили прописима ове мировинске уредбе.

Прописану мировину, евентуално отправнину и васпитну припомоћ одређиваће, на предлог дотичне власти, саборски одбор, којем ће при томе служити за мерило године службовања и величина последње редовне плате, а прописано је уједно, које ће се време и какве плате урачунавати при одредби мировине с тим: да сваки онај учесник овог мировинског фонда губи право на мировину, који се одрече својевољно своје службе, или самовласно напусти своју службу, који је осуђен због неког кажњивога дела, или дисциплинарно на губитак службе, или је почињо таково дело, ради кога би био отпуштен, да се није сам убио или утекао, или је напокон постао поданик стране државе. (Глава I. §. 1—7).

Поднесеном мировинском уредбом одређено је и то: да учесници овог мировинског фонда могу да добију мировину, када због телесне мане постану неспособни за службу, када наврше 65 година живота, када као чиновници наврше 40, као професори и учитељи 30 година службе, напокон када при преустројству звања им постану излишни.

Мировину добија само онај, који је навршио 10 година службе и за тих првих 10 година добија 40% од своје постигнуте редовне плате, а за сваку даљу постигнуту годину службовања повишава се мировина код чиновника са 2% а код професора са 3% плате тако, да после навршене 40-те односно 30-те године службе добија као мировину своју потпуну плату.

Ко није навршио 10 година службовања, добија отправнину у износу једногодишње, односно двогодишње плате.

Право на мировину има после смрти чиновника, професора и учитеља удовица, која је са супругом својим ступила у брак, за време његовог активног службовања, а право на васпитну припомоћ имају деца у таком браку рођена, по којих мора бити најмање двоје. — Удовици је стављено у дужност, да се мора беспрекорно владати и децу своју пристојно издржавати.

Мировина удовице састоји се из половине мировине, која би мужу њеном припадала или коју је исти уживао, али не може бити већа од 600 фор., а васпитна припомоћ сирочади из једне шестине материнске мировине за свако сироче с тим, да ова васпитна припомоћ за сву сирочад не сме бити већа од материне мировине.

Уредбом овом одређен је уједно и начин, како се мировина и васпитна припомоћ одређује и издаје, када и у којим случајевима се иста губи. (Глава II. §. 8—30).

(Свршиће се).

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЕПАРХИЈСКИ ПРОПОВЕДНИЦИ, ЊИХОВИ ПРОТИВНИЦИ И ПИТАЊЕ НАШЕГ ПРОПОВЕДНИШТВА.

Не ћемо више препоручивати епархијске проповеднике. Коме се они свиђају, доста му је и оно, што о њима већ рекосмо. Противницима њиховим заман би било више говорити.

Али оно, што рекосмо, оснива се на *чињеницама*, које уочисмо у нашој цркви и свештенству, у религијозно-нараственом стању неких делова и крајева у народу нашем, у непотпуном или никаквом вршењу проповедничке дужности код нас, и у побројаним већ појавама и последицама, које стоје у свези с тим вршењем. Оснива се на *чињеницама*, које се не могу отклонити и изменити потпуно нити „тумачењем недељних и празничних евангелија“, нити *постојећим* епархијским и окружним проповедницима, нити „уважањем читања нараственых поучења“, а нити предлогом г. Огњеслава у 3. и 4. броју овога листа.

Па будите стрпљиви, будите праведни, сви Ви, који хоћете да нас судите и пресуђујете, и прочитајте још једаред све оно, што је написано у питању епарх. проповедника — а за праведне и савесне судије то не сме бити тежак посао — па рецте онда, не по „лицезрењу“, не по срцу, не према себи и због себе, него — ако можете — објективно и стварно:

1. да ли ми са епарх. проповедницима хтедосмо кога год решити проповедничке дужности и толерирати чији год немар и нехат у вршењу те дужности?

2. да ли би установа епарх. проповедника *ма чиме* спречавала теоретично и практично усавршавање богослова и у опште унапређивање нашег проповедништва?

3. да ли би та установа ма чиме могла, сама собом, убити чију год вољу и одушевљење у вршењу проповедничке дужности, или, у том вршењу, сметати чијем год угледу и успеху?

4. да ли би „јасна представа о проповедничкој дужности, жарка љубав и плахо одушевљење“ наших богослова, будућих свештеника, као и њихово теоретично и практично вежбање у проповедништву, са којим би после пошли у народ, — да ли би то све кадро било отклонити све чињенице и појаве, које сретају нашег проповедника и које ће га сретати у пракси живота и службе проповедничке, и да ли би могао савладати све чињенице и појаве, које ће га дочекивати на њиви будућега рада, а које ће заједно са првима, крај све јасности представе о проповедничкој дужности, крај жарке љубави и плахог одушевљења за њу, стечене од свију богослова у богословији, — без задовољења још многих других услова — увек бити убитачне за тоталитет успеха, ма и приближних, у вршењу проповедничке дужности по свуда, који је тоталитет неопходан у остваривању цркви постављене цели, а којој проповедништво има par excellence да служи?

5. да ли би установа епарх. проповедника подржавала, множила и увеличавала убитачне последице данашњег нашег проповедништва?

6. у чему је излишност и шкодљивост свештених проповедника у грчкој, епархијских мисионара у руској, а светих послања и духовних мисија у римској цркви?

7. чиме би та установа била у нашој цркви бескорисна и излишна, а *спремљен и образован за епарх. проповеднике број свештеника* шкодљив и сувишан нашој цркви и њезиној мисији?

Рецте нам то још, рецте нам јасно и стварно и ви друге судије епарх. проповедника, рецте после „осуде“ брата Богољуба и „највишег решења“ г. Огњеслава, а пр· „опела“, за које ће се ваљда још који брат постарати, после извршене осуде над нашим епарх. проповедницима.

На та питања бисмо хтели још мудра одговора, пре него што по тој извршеној осуди, не баззамујемо наше епарх. проповеднике, или их као „дете без животне снаге“

не метнемо у шпиритус и не пошљемо у Русију, или Грчку, или у Ватикан, да се тамо диве и да нам позавиде, е су нама епарх. проповедници ти излишни и сувишни, шкодљиви и нетитни, јер да би убијали углед „невјежама“, а подржавали пехат и немар ноторно познатих нерадиша; да би код нас само сметали плаховитом одушевљењу вршења проповедничке дужности других, тако многих и безбројних, све по избор проповедника . . .

Не бојте се, дакле! Не ћемо више предлагати и препоручивати, и нашој цркви и њеној in floribus цвећи, — епархијске проповеднике! *Оставићемо их црквама и народима од нас много* **назадњим** . . .

Узели смо перо само за то, да проговоримо и ми коју поводом чланака браће С. Д., Богољуба Мирковића, и најпосле г. Огњеслава, који нас је хтео онако по његовом: „једаред за свагда“, огњем сагорети, заједно са „грчком мудрошћу“.

А то нам је и дужност, јер смо ми те чланке изазвали.

Чини се да брат С. Д. не „суди“ и коначно не решава о установи епарх. проповедника онако немилостиво, као брат Богољуб и громовник Огњеслав.

Јер он рече: да би онај, који „зна (оно, што се „много не зна“ о стању наших свештеника), ћутао или би бар казао као г. Јеремић: пужна је установа епарх. проповедника“.

Само што С. Д. „не верује у остварење, или бар у скоро остварење њезино“.

И за то, што не верује у то остварење, за то предлаже: „уважање читања нравствених поучења у цркви нашој“. Но у примедби одмах додаде и ово: „тај мој предлог нити би остварењу установе епарх. проповедника сметао, нити би по остварењу исте излишан постао“.

И то је сасвим коректно.

Тако исто би било коректно и боље од брата Богољуба, да је, не сметајући остварењу епарх. проповедника и одвојив од тога остварења или неостварења, подигао свој глас за „тумачење недељних и празничних евангелија“, и *расправљао* о *постојећим* „епарх. и окружним проповедницима“.

Коректно би било и најбоље и од г. Огњеслава, да је, и не узимајући у свој рачун епарх. наше проповеднике, и не изричући о њима своје „највише решење“, предложио у своме чланку „чудотворан пут и начин“ да се једаред за свагда реши питање о нашем проповедништву.

А овако су пали у некоректности разне, и брат Богољуб у Банату и г. Огњеслав са Олимпа „черновичког“, одбацујући епарх. проповеднике, први ради *постојећих* проповедника и „тумачења недељних и празничних евангелија“, а други ради тога, јер би *у богословији* **требало** оно учинити, што он предлаже.

Брат Богољуб је са „тумачењем евангелија“ дошао у накрстну ватру питања и сумње своја колеге С. Д-а. Овај му с једне стране баца приговор: „*не вѣси чесо просишн*“; с друге стране му довикује: „Сумњам! Јер познајем и своје стање, на једном смо извору пили“ . „ .; а с треће стране га дочекује на топузину тешку: „Јеси ли ти сигуран баш и за себе самога?“ . . .

У колико С. Д. има право према брату Богољубу, не можемо пресудити, јер овога не познајемо потпуно. Дозволићемо, да је С. Д. био и неправедан у оцењивању свога колеге. Али, да брат Богољуб приговор: е је „тумачење евангелија, особито у питањима догматичким, верским, ствар врло тешка, најтежа, па и тугаљива“, није ни ослабио, а још мање побио ни цитатом из чланка преч. г. проте Бороте, то доказује и упућивање тога цитата, не само на свештеника него и на епископа; доказује то и сам брат Богољуб тиме, што признаје и „невјеже“ и што их због „невјежтва“ упућује на просто *читање* туђих тумачења“.

Да је брат С. Д. имао право кад је оно рекао о тумачењу евангелија, а да брат Богољуб није имао право, кад се љутио, е С. Д. тешкоћу и тугаљивост тога тумачења предпоставља код многих наших свештеника, па ма које од оне три категорије, које категорише брат Богољуб, — најбоље доказује то и 19. правило трулског сабора (шестог васијонског, или пето-шестог), које приводи и др. Милаш у своме прав. црквеном праву (§. 104.), а у којем

се наређује: „Треба, да предстојници црква сваки дан, а особито у дане господње, поучавају сав *клир* и народ ријечима благочастија, изабирајући из божаственога Писма мисли и расуђивања о истини, и не прелазећи установљених већ граница или предања богоносних отаца. Пак и кад се породи какав спор у погледу Писма, никако друкчије да га не тумаче, него како су га изложили у својим списима видјела цркве и учитељи, и са тим списима нека се већма задовољавају, него ли састављањем својих ријечи, да се не би, неискусни може бити у томе, уклонили од онога, што је потребито“ („од праве науке“).

И ту ни мало не помаже оно резоновање и идеалисање брата Богољуба о задатку свештеника, да сумње о нејасним стварима распрши, загонетку реши и маглу растера . . . . јер то све не доказује у целом нашем — па ни у којим год — свештенству и *знање — патристике*, и по томе *и способност* за растеривање магле у нејасним и препорним местима св. писма.

На инак је брат Богољуб својим резоновањем и идеалисањем и поштизирањем о тој способности, о којој је међу тим и сам са својим „невјежама“, доказао да не постоји, малтретовао онако дуго брата и колегу свога С. Д.-а.

Тако је малтретовао њиме и нас још дуже и пространије у питању о епарх. проповедницима. И то се многима баш допало . . .

Признао је „невјеже“ у нашем свештенству, признао и „немар и нехат“ њихов; признао и „оне случајеве, када због притиска и терета и брига сами својом проповеђу верне поучити не могу, не само „невјеже“, него ни они, који су у тумачењу еванђелија сигурни као и они, који су, као што се њему баш допада —, „за вештину рођени“; *признао је, једном речи, све зло наше*, па је и опет — ради неких еластичних зачкољица — осудио и одбацио као излишне и шкодљиве епарх. проповеднике са оном спремом и образовањем и условима за успешно деловање, какве им ми намењујемо. А за што? За то, јер је у „Хр. Веснику“ од г. 1883 штампана једна лепа пастирска посланица, коју до данас тешко да су многи послушали; за то, јер се у §. 100 „црквр. права“ казује и наводи „службена дјелатност пароха“, која је пре штампања тога „црквр. права“ била позната нашим паросима, а коју ни до данас многи не извршују; и напослетку за то, *јер постоје* „епархиј. и окружни проповедници“, али, који, као што већ рекосмо, не могу увек доспети на вршење своје учитељско-*проповедничке* дужности, *не увек и свуда, а по који и — никада.*

Брат Богољуб признаје, да има „невјежа“. Нуди им, да *бар читају* туђе проповеди. Љути се да ту понуду његову није С. Д. ни напомењуо у своме чланку. Нуди „невјежама“, „сигурнима“ и „за вештину рођенима“ књиге, које већ постоје, јер је и *читање истих преко нужно*, и јер би се нечитањем тим сигурно „*нешто*“ изгубило (а колико се већ до сад изгубило!), док не може да сачека превод „Сеирања“ —, па и опет одбацује епарх. проповеднике као излишне, непотребне, шкодљиве!

Да ти је просто, брате Богољубе, и теби и г. Огњеславу!

Просто да је твоме „простосердечију“, којим говориш о „извору“, из којега си и ти и С. Д. и цело свештенство црпели знање.

О, како си пун вере о томе, да *непремност* за известан позив не решава и не ослобођава никог од вршења тог позива, а и не помисли на то, да *непремност не може сама по себи извршити никакав позив.*

О, како си пун наде, да се знање „може“ накнадити и допушти „из стручних књига“, заборавив, да се и — *не мора.*

О, с каквим уживањем погледаш на наше свештенство као ученьаке, који треба да имају „као што сваки ученик треба и мора да има потребне стручне књиге“, заборавив опет, да — „*не мора*“ (!) сваки наш свештеник бити и „*наученьак*“.

О, с каквом насладом пребрајаш наше свештенике, који дају годишње 5—10 фр. на „*стручне књиге*“, који држе „бар један стручан лист,“ — а не осети румен да ти подлази, а не побоја се, да ће ти ту илузију, одмах „с места“, разбити уредништво овога листа, са цифрама својих свештеничких предплатника. . . .

О, мој брате Богољубе! Ти као да пишеш у некој башти пуној цвећа, лепог и шареног; пуној стаза и стазица меких, мирисавих. Као да не виде никад јада, црнила и трнила? Благо теби и твоме заносу ружичастом; благо твоме „простосердечију“; али — тешко њиви црквено-народној и башти религиозно-нараственој, пуној трња и дикиче . . . крај таквог идеалисања, такве појезије, а крај прозе, која баш постоји.

И г. Огњеслав је проговорио о епарх. проповедницима; проговорио *ex cathedra*. И ту сад више не помаже ни — „грчка мудрост“, ма да је то „највише решење“ г. Огњеслава изречено онако без икакве мотивације и разлога, него једино, што је рођено жигом мудрости „универзитетске“, као патентом за сваки безобзир.

Да је у г. Огњеслава мало више скромности, у његовом чланку би било много мање омашака, а више мудрости, па ма било и грчке.

Одмах у почетку је показао свој калибер. Потрзава питање о нашем проповедништву, па и нас увлачи у то питање, без обзира на то, што су питање о епарх. проповедницима и питање о проповедништву, по себи два засебна питања.

То је најлепша тактика! Уобрази, или баш и фингирај себи противника каквог хоћеш, подмети му што хоћеш, па онда и реци му — како хоћеш.

То је тактика г. Богољуба, па ево и г. Огњеслава. А код нас има публике, којој она годи и импонује . . . Па никад лепше за цел, коју црква и проповедништво њено има да постиже.

На писмо ми епарх. проповедницима расправљали „питање о нашем проповедништву“, пити о томе, како ће се проповедништво целом нашем свештенству омилити, како ће се ово за њ одушевити, па и оспособити. Нисмо ми расправљали о томе, како ће се у богословији предавати омилитика и неговати практично вежбање у проповедању, — писмо ми хтели лечити узроке данашњем проповедништву, *узроке појави*, него смо ми предлагали *један* лек за *последње те појаве* у нашем црквено-религиозно-моралном животу, а без обзира: хоће ли се, када, како и са којим успехом стварати „јасна представа о проповедничкој дужности“ у нашем свештенству, изазивати и подржавати жарка љубав и *плахо* одушевљење (које се обично брзо испењуши г. Огњеславе!) за ту дужност.

И ту разлику није могло, или није хтело да пришли огњено око г. Огњеслава са својих „черновичких“ висина.

Нисмо ми истраживали ни „чудотворан пут и начин“, како да се питање о проповедништву *„једаред за свагда“* реши, — нити ћемо икад пасти у такву халуцинацију. Јер и проповедништво има свој развитак, свој прогрес, своју — еволуцију. Него смо просто предложили *једно* средство за достизавање религиозно-нараственог цели и крај данашњег стања и њихова проповедништва.

А кад г. Огњеслав ни то не може да расуди, онда му просто било и „највише решење“, којим је потврдио „осуду“ брата Богољуба с том потенцијом, да нам већ неће помоћи ни грчка мудрост, о којој он, међу тим, до тад ни појма није имао, а о којој тешко да и сад „чиста и бистра“ има, кад онако . . . због.

Просто било г. Огњеславу из ових разлога:

Г. Огњеслав признаје, да је С. Д. истину говорио, а то значи, да је апсолутно немогућа „код сваког свештеника сваке службе (и сваке десете!) и — *придичица*“; немогућа и крај налога и крај контроле највише власти у цркви.

Шта више г. Огњеслав признаје, да су оправдани разлози тој појави. Он рече и ово: *„наш свештеник зашта долази у такав положај, да му никако није могуће писати и учити* **проповеди**, *јер њега притискују у његову животу тако многе бриге“*. И ово се тиче не само „невјежа“ него и осталих. Само позор!

Г. Огњеслав увиђа и то, да је „наше свештенство толико ослабило, онемоћило, те га и такови узроци толико понижавају, да оно под њима роцки стење, да му они и дух везују“.

Све то он рече и увиде *после* своје „највише“ пресуде о епарх. проповедни-

цима. О, да је то *најаре* увидио и рекао, па из свега тога повукао и конзеквенције о религиозно-нараственом стању у тој цркви, у којој има таквих свештеника; конзеквенције, које по гвозденој логици и неумитном закону о узроцима и последицама, следити морају, *а које су нас и довеле до мисли о епарх. проповедницима*, — онда би и његова „највиша“ осуда друкчија била. *Осим, ако се он баш заветовао против епарх. проповедника. . . .*

Пођимо даље.

Аналогија г. Огњеслава између нашег парохијског свештенства и протестантских пастора, па онда професора богословије а с њима упоредо *чак занатлија*, хипнотизовала је можда којега обожаватеља, *„слушателя“* универзитета, духовних академичара и т. д., ал' нас, који одајемо респект **испитима**, *позитивном знању* — нас није.

Прво за то, јер ће *та аналогија слабо изменити постојеће стање;* пити ће она у коме год побудити заборав на „многе бриге“ а ни одушевљење за проповед и други пастирски рад. Друго за то, јер та аналогија није аналогија. Пастирова *егзистенција зависи од проповеди*, професорова *од његовог рада у школи*, а занатлијина *од кућања и тесања*, (које међутим не потребује безбрижног умног напора). *А зависи ли егзистенција нашег свештеника од проповедања?* Ни најмање. Шта више, без и једне, ма изговорене само, проповеди, добијала се разна одличија и положаји у цркви. . .

Та не признасте ли г. Огњеславе и сами, да свештеника на вршење проповедничке дужности не могу нагонити ни врховне поглавице најстрожије заповести?!..

И то је факт, и тај ће факт постојати. Докле? Не знамо. А јесте ли ви противници епархијских проповедника разрачунали и промерили конзеквенције тога факта? Нисте; јер да сте их рачунали, на баш с' оном педантеријом и цепидлачењем, с' којим се одликујете у другим зачкољицама, и ви бисте томе злу и јаду наше цркве тражили *озбиљнија и радикалнија* лека од читања поучења и тумачења евангелија и постојећих проповедника, а *бржа* него што ће дати богословија са будућом реформом и „бити имајућим“ идеалним напретком у теоретичном и практичном омилитичком образовању богослова.

Теоретишите Ви противници епарх. проповедника, идеалишите, појетизирајте, цепидлачите; — али чињенице остају и постају све горе, а њене последице све брже. Збиља нашег стања је неповољна. Њој треба помоћи, помоћи брзе и многе, лекова разних. *Један је:* установа епархијских проповедника. Ни речи више!

(Свршиће се.)

ЗА ШТО И КАКО ТРЕБА НАШЕ СВЕШТЕНСТВО, ДА ПОДУПИРЕ РАЗВИТАК ПЧЕЛАРСТВА.

(Свршетак.)

Многи и многи наш Србин сваким даном уздише за бољим животом, сваки уздах пропраћа са: „Сиротињо, зала си тешка“! . . . .

Тешка је она одиста у данашњем времену. На ко јој је крив?

Неје срећа у богатству, срећа је у задовољству, у мирној савести, а уда сиротиња је један узрок, који врло често чини човека незадовољним, јер она га много пута наведе на безакоње, на грех, који му сјурва мирној савести у недоглед. . . .

Уз горе наведене адиђаре, које на себи носи пчеларство, оно је још занимање, које за мали труд богато награђује и материјално сваког пчелара.

Далеко би ме одвело, кад би ову корист, која је вал'да сваком позната, потанко навађао.

Споменућу, да има људи, који се једино пчеларством занимају и од тога живе, издржавају лепо своју породицу . . . . . има људи, којима је пчеларство узгредан посао, или боље да кажем забава, која га потпомаже, да је кадар сваке године чист приход од пчеларства на страну остављати. . . .

Пчеларство неје посао, који умара, оно је такова забава, која на против уморном човеку,

особито селаку, пружа пријатног и слатког одмора. За цело се не би толико њих задиковало на горку сиротињу, не би се толико понављале оне отрцане већ речи: „за што наш народ пропада“, да се човек лати и ове гране привреде.

Свештеник као старатељ и учитељ свога стада дужан је, да мутне облаке брише са чела сваког парохијанина одгања мудрим саветом, упутством и примером. За то треба он и ради ове велике користи, да шири пчеларство у народу свом саветом, поуком а највише примером.

Јован Оберлин је саветом и примером у пустом Штајнталу међу својим тврдоглавим парохијанима развио пољопривреду тако, да је начинио од пустоши и баруштина читав земаљски рај. Тешко му беше у први мах приволети затуцане Штајнталце воћарству — за које они ни мало не хајаше; њима беху добре и дивјаке, којима су се и хранили, но кад видеше дивно и силно воће у „попиној“ башти, зажеленше онда и они тога имати и тако сами долажаху, да моле свог „милог оца“, да их научи воћарству.

Ето згодног доказа шта може пример, савет и поука.

Неће ли се зарадовати сваки „добри пастир“ када види, да му је бачено семе уродило плодом, кад види, да оне из стада, које је пчеларима учинио, не тишти сиротиња, да му у свему напредују. . . . ?

„Напредак народни зависи од доброга материјалнога стања“. Лако је напредовати, кад се може; лако је имати школа, културних завода, вештина и т. д. кад ја сам могу да то и подижем! Лако је Чеху, Немцу и др. од самих добровољних прилога чинити толика напредна дела — но Чех, Немац и др. на десетом дезу земље, под рђавијом климом створи још десет пута више него Србин . . . . он ради, он на комадићу земље негује воће, пчелу и т. д.

*

Свештеник мора бити не само лекар душе, он у неким приликама мора бити и лекар тела. . .

„Ѥ҆́же трѣ́бшихъ царїе и простїи ѥ҆хъ здравїе ѹ҆потрѣбляютъ“. . . Пчеларство пружа човеку и здравствену корист. Отров жаоке, мед, восак, кретање око кошнице, све то има много пута лековиту снагу. . .

И за то треба свештеник да буде пчелар и да шири пчеларство.

*

Сачувала се код Југословена једна легенда о пчели; у њој говори на једном месту Исус св. Петру: „Гле Петре, ово створење је пчела; она ће свагда приправљати восак, без кога се неће моћи ни један обред свршавати“. . . .

72. правило св. апостола гласи: „Клирик, или световњак, који понесе из св. цркве восак или уље, нека се одлучи и нека поврати петоструко од од онога, колико је узео“.

Од увек је наша св. црква палила у славу божју само восак и уље. Од новијега доба у цркви се врло мало или скоро ни мало чиста воска троши. Много ми је пута жао и неправо, кад о разним празницима спазим по којег свечара, где носи у цркву место лепе жуте воштанице у црвеној артији завијену белу стеаринску или парафинску свећу; то видимо при сечењу колача, свећењу водице, ломљењу чесница; па ни болник не умре више с воштаницом у руци, свуда у црквеним употребама замењује жути восак, плод труда вредне пчеле, загушни, смрдљиви а по здравље и црквене украсе штетни стеарин, парафин и други „чивутски посао“ и ако је црква од увек употребљавала само чист пчелин восак.

Ова злоупотреба, осим што руши обичај, који би по дужини свога постојања имао силу закона, има још и штетних последица, не само по здравље него и по развитак пчеларства, а с стране трна боље у џепове чивутима и варалицама — воскарима, који продају по скупе новце тобоже воштаницу а у њој нема ни десетог дела чиста воска.

Овој злоупотреби наше свештенство могло би а и требало би из горе наведених разлога да стане на пут лепим саветом а и налогом.

Пример би се могао узети из Србије, где је пре неколико година настојаваљем свештеника и пчелара издана наредба воскарима, да имају за црквене употребе правити свеће од чистог пчелињег воска без икакве мешавине.

Тиме би се много учинило; нестало би прво те злоупотребе у цркви, а друго то би био велики прилог ширењу пчеларства међу нашим светом.

Овом приликом ћу да приметим још нешто. Наши манастири, који су положајима својим тако рећи створени за велике пчелињаке, сви скупа не броје ваљда ни 100 кошница, а толико би могао имати и сваки манастир за себе.

Има ли коме да више приличи пчелар бити него смиреном монаху?!

Пчела би му могла бити највећи пријатељ, она би га сваким летом упућивала на Творца и Промислитеља овог света, она би га многом чему племенитом учила, она би му заслађивала боравак у тишини, ван домашаја овог бурног света. . . .

Па сад опет, само у најмањој мери, од ока прорачунајмо, кад би имали сви наши манастири велике кованлуке, колика би то добит била; би ли манастири осећали пустошење филоксере?!

Не, ни мало!

Наши манастири могли би бити угледи у пчеларству за наш народ. Они би требали, да буду центри најрационалнијег пчеларства за цео наш народ. Они би у згодна времена могли пиљати сваке године из своје средине неколико добро спремљених људи за амбулантне (путујуће) учитеље, као што имају и други народи

Створимо у мислима себи ту лепу слику, како би изгледало, кад би зука пчела окружила сваки манастир, кад би се надметали поједини манастири, чији ће кованлуци лепши и бољи бити, који ће са бољим оруђем своју вештину извађати.

Ово би заиста приличило, изгледало би као стари наши манастири, који су имали грдне пчелињаке, од којих се подмиривале потребе не само за манастире, него за читаву земљу па и стране земље; изгледало би као велики пчелињаци наших старих краљева.

Онај труд и посао, који је престао доласком филоксере у винограде, нека се употреби за неговање пчела; и многа сад празна бурад могу се напунити слатким медом! Много би лепше светлуцале кроз мномирни дим из кадионица жуте воштанице у славу божју, кад би их сваки манастир од свога воска правио!

Једна ме нада загрева, да ће се ова жеља не за дуго остварити. Калуђерска школа, која је на прагу остварења, она ће и ово добро без сумње учинити.

Изрекао сам своје чисто уверење у жељама, да се божјом помоћу оствари, а колико је у њима искрености — Бог види!

Ср Карловци. **Иван Машировић.**

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

Опозиција је развила цео систем заблуда и фантома.

У вишој јерархији нашој види она и сад, као што су њезини предходници видели и до сад, увек погрешно и неосновано, људе, који аргатују само туђој вољи, вољи државних власти, а по којој се ми Срби, наша црква и народно-црквена автономија треба да њојемо као црви по браздама те „свемоћне“ данас воље државне, нескидани и избачени пљену разних птица, разним прохтевима узнемирених.

Истинита историја је оправдала некадању вишу јерархију, оправдала тако неповитно, да пред тим оправданьем данас светле и блистају осумњичени Архијереји најчистијим и најузвишенијим родољубљем и самопрегорењем својим, а неправедне живе судије њихове бледе и румене. . . О мртвима судима њиховим да не говоримо.

А данашња наша виша јерархија, а на челу јој свети Патријарх Георгије, са својим тежњама за уређење наше автономије, налази своје оправдање и признање већ и данас код свију родољуба, који без партијских страсти и рачуна просуђују те тежње, просуђују поучени искуством, не само последњих 25 година, него искуством и 200-годишњег нашег овостраног живота.

А истинита историја наших дана потврдиће то оправдање, и пред њим ће црвенети и бледети на скоро судије данашње јерархије, као што бледе и црвене и судује њених предходника.

Са свим је могуће, да неким судијама нашег данашњег автономног стања и народно-црквених автономних односаја, није довољно било последње 25-годишње автономно искуство; са свим је могуће, да они не воде довољна рачуна у опште о 200-годишњој овостраној нашој историји и да ју нису довољно проучили и дух јој схватили, па за то је са свим могуће и појмљиво, да се и данашњој јерархији подмеће неки умишљени „кукавичлук“ према државној власти, те умишља могућност, да би државна власт у нашој

цркви и автономији могла баш помоћу јерархије спровести, што би јој се год прохтело.

А да би јерархија ту услужност државној власти у свако доба учинити могла; да би у сабору имала увек сигурну већину, којом би прохтеве државне власти и у сабору остварити могла, — сто за то — по мишљењу опозиције — хоће јерархија измену саборског изборног реда.

Овакове подвале вишој јерархији и свештенству могао је учинити само партајски цинизам, отворена мржња и злонамерно клеветање целе јерархије. Јер тим подвалама нема основа ни темеља не само у историји овостраног нашег српско-народног живота, него ни у целој српској историји нема оправдања ни доказа.

Ко тако подвалује српској јерархији, ко тиме мистификује, обмањује и вара народ српски, ко тако клевета српску јерархију целом православном и неправославном свету, томе нека суди историја српског народа и српске православне цркве, на чијим страницама нема нигде пеге на родољубљу и православљу српске јерархије, а на којима је забележено крупно и јасно, у којим су сталежима нашег народа неродољубље и остали „засебни интереси“ гњезда вили. . . . .

Српска јерархија није никад спречавала културни и национални развитак свога народа; никада није била у недостојној и неприродној служби против тог развитка. Српска јерархија је увек била у народу и с' народом и пред народом. Задовољавала му оправдане захтеве, а у своме родољубљу кад и кад и неоправдане, као што сведочи и једногласност сабора, на коју се др. Вучетић позива баш и у питању саборског изборног реда.

Српска јерархија је међу првима, који су народ задужили својим пожртвовањем за њ. Српска јерархија је и данас међу најистакнутијим и најстварнијим пријатељима народа и радницима око одржања његовог.

И ту јерархију усуђују се неки несавесни људи, који народу и просвети народној служе, денунцирати, оклеветати и жигосати целом свету као просту слугавку државне власти, способну и спремну, да на њезин један миг уради у цркви и народу и оно, што светиња заклетве, заклетве Богу и народу, забрањује, што образ родољубља и поштења, поноса људског не дозвољава, против чега би протестовала савест и срце јерархије, и свест народа целог!

А зашто све то? За то, јер се та јерархија усудила, заведеном и обмањиваном народу, сред његових, новинарским и аугурским наспитањем инкарнираних већ заблуда, показати светлост истине, и њоме осветлити прави пут к спасавању из автономног нам хаоса и лавиринта и ништавила; показати једини начин за напредак

Тешко нам је било ово исписати, јер нам пиштн уврђени понос српски и рањено српско срце; ал нам то диктираше згажена истина наше историје, и њезин протест против клевете и осваде, бачене на српску православну јерархију нашу.

Морадосмо то рећи, јер осадом, којом се јерархија вређа, увређен је и српски народ.

Јер, по тврдњи опозиције и њеног примаша др. Вучетића, не само да би 25 свештеничких посланика били онакови, какве би хтели епископи односно, какве би требао смер државне власти, — него би такви били многи и световњаци „вољом народа“ изабрани; епископи сви, па и сам патријарх „вољом народа“ изабрани.

Само др. Вучетић et consortes давали би за цркву, народ и автономију: све „дукате“ своје, благо своје; подносили би сваку муку, давали и — живот!

О сретни народе српски!! . . . О сретни народе, кад ти постадоше душмани они, који ти основаше богате данас фондове, с' којима се пред многима дичиш, којима ти многи завиде. . . .

О сретни народе, кад те напуштају они, који ти подигоше просветне храмове, из којих ти је изашла сва књига, којом данас доказујеш своју просвету и културу!

О сретни народе, кад су ти непријатељи и кад те издају они, који те до сад и сачуваше својим умом и грудима, влашћу и господством, митром и жезлом митрополитско-патријарашким!

О сретни народе! да благо ли теби, кад ти од сад једини пријатељи постају они, чија реч не пада на кантар, којим се одмерава заслуга и наплата народима у држави; чије срце бије по такту новинарских редакција, а које тај такт дају по скали рачуна разних „дружина“ и шефова. . . . .

Не ћемо да доказујемо, с јерархија не би ни хтела, а ни могла, па ни државна власт, у сабору нашем радити што би им воља била, кад би свештеници бирали своје посланике, јер

опозиција није ништа конкретно навела, никакову објекцију поставила.

Кад чујемо од опозиције — шта би то све могло бити, онда ћемо моћи и ми о томе говорити.

А дотле тај навод опозиције остаје као: пуста и дрска клевета, недостојна увреда истине историјске; закомицлено сумњичење и подметање партајског цинизма; „права правцата увреда нанесена нашем правосл. свештенству и ударац у лице сјајне прошлости његове.“

Остаје као неки умишљени „horror regiminis,“ којега је у сабору највернје приказао пресветли г. Дане Станковић, као „страшило и утвору“, начињену „само за то, да пристане опозиционих странака тим приправљење полете у спасајушча наручја својих вођа“.

Или, зар државној власти заиста треба неки други изборни ред? Не, и онда не, кад би она и имала још каквих својих смерова.

Државна власт је „обезглавила и секвестровала, разрила и проресшетала“ нашу автономију баш на саборима, састављеним по садашњем изборном реду. Сме ли то опозиција порицати? Зар саборско устројсто није донесено на сабору од г. 1874? И је ли државна власт за донашање тога устројства —, које је брука и несрећа, а не наладијум, тековина и основни камен наше автономије, — ангажовала вишу јерархију и 25 свештеничких посланика? Не! Саборско устројство је донесено на сабору, који је изабран по садашњем изборном реду, а у којем је главну реч водила странка дра Милетића, у чије родољубље тек неће посумњати данашња опозиција, а у којој страници беху већином и свештенички посланици.

Треба ли, дакле, државна власт измену садашњег изборног реда, под којим је она обезглављивала нашу автономију? Треба ли ту измену зар данас — кад је вољна да пристане на реинтеграцију те автономије? И је ли заиста садашњи изборни ред „најјачи штит наш против навала на народно-црквену автономију“? Саборско устројство, и у опште садашње стање наше автономије је најбољи — одговор.

Кад би садашњи изборни ред био заиста „најјачи штит против навала на народно-црквену автономију“, проклета рука — која би га се коснула!

Ако је покојни патријарх Анђелић много радио на измени садашњег изборног реда, тиме се још ни мало не доказује, да га не треба мењати. Тиме би се могло само доказати, да се је он врло много, а можда и свему надао од те измене, али се не доказује уједно, да је та нада и оправдана била.

Измена сад. изборног реда користила би само општим интересима, а никада не би била гаранција и „засебним“ смеровима чијим год.

То треба да знају и запамте и они, који страхују од измене те, а и они, који би се, ма кад, од ње надали ма чему неоправданом и против-општекорисном.

И ако би се заиста у питању изборног реда „сусреле — кад год — наде наших архијереја са зебњом нашега народа“, као што опозиција у неоправданом страховању држи, онда ми, схваћајући потпуно домаћај тих речи, а познавајући наше свештенство, а у особној предпоставци, да би, ма кад, наши архијереји могли гајити наде, које би се сретале „са зебњом народа“, — отворено, без зазора и најодлучније тврдимо, да би се у томе случају архијереји луто обманули у тим и таквим својим надама, а народ увек зебњу заменио победом и радошћу.

Али, и то треба имати на уму, да наде архијереја, ниги је коректно, ниги је општекорисно, квалификовати, категорисати и пресуђивати зебњом новинарских редакција и политичких странака, те ову зебњу идентификовати са „зебњом народа“.

Неоправдане су и „наде“, које опозиција подмеће јерархији, а неоправдана је и „зебња“, коју изазива измена сабор. изборног реда.

Једино би могла бити оправдана „зебња“ опозиције. Ал' од те „зебње“ није штете ни цркви, ни — народу. То је наше мишљење.

Др. Вучетић је изрекао пирамидалну фразу у овим речима: „Тај је дакле данашњи изборни ред сачувао нашу автономију у оно опасно време, и да није било тада тог изборног реда, ми данас не би седили овде“

У чему је то сачувана наша автономија? Шта би то урадила измена изборног реда, да не би било више сабора? У таквим фразама никада се није одсјајивало родољубље и озбиљност родољубивог рада. Таквим фразама се коначно не уређује автономија, нити постизава споразум. То је игра са речима, а не озбиљан рад.

Зар није пок. патријарх Анђелић био именован баш крај тога „свесписавајућег“ изборног реда?!

Или зар нисмо крај данашњег изборног реда дошли до „обезглављене, секвестроване, разривене и прорешетане“ автономије?

Па ипак и др. Полит глорификује садашњи изборни ред — именовањем патријарха Анђелића!

Пре свега је морао др. Полит доказати, да би Анђелић био изабран, да је онда већ био измењен изборни ред. Он је то само рекао, јер му је тако требало. Ту је имитовао дра Вучетића.

А ми на то велимо, да свештенички посланици, који нису за Анђелића гласали, не би гласали за њ' ни по измењеном изборном реду. Или мисли др. Полит, да би гласали и они из Живковићеве и Стојковићеве дијецезе?! Та не гласаше сви ни из Архидијецезе и Бачке!

При избору томе не би одлучивао измењени изборни ред, као што није одлучио и садашњи. Него други мотиви, разлози, рачуни и т. д. Зар не?! И сувише је то јасно, и др. Полит ипак се и за то ухватио у одбрани и глорификацији садашњег изборног реда!

Но, апстрахујући све то, ми ћемо упозорити г. Полита на речи царског комесара, изговорене „шесторици Јакшићевих изборника“, после избора митрополита Јована Ђорђевића.

„Врло сте добро урадили, што сте се сложили и пункт свој у привилегији сачували.“ (Грбић: Карл. влад.)

Да ли је боље, што је пок. Анђелић именован за патријарха, или би боље било да је — и преко срца — изабран, то је засебно питање, о којему ће историја изрећи свој суд. Али, др. Полит, као човек „вишег гледишта“, требао је и о горњим речима царског комесара водити рачуна, кад је већ о том именовању хтео и после једног деценија да говори у сабору, пре, него што је закључио именовањем патријарха Анђелића глорификовати садашњи изборни ред.

И г. др. Полит види у патријарху и епископима и у 25 свештеничких посланика, дакле и у свештенству, које би их бирало, чланове цркве и народа, архипастире и пастире црквене и народне, који би били способни да упропасте цркву, да издаду и прегазе народ.

Он те издајнике види и у извесном броју од 50 световних посланика. Па какав је онда тај народ, који таквог патријарха бира, такве епископе и свештенике има; који такве посланике шаље на сабор? Зар је то народ „који зна кога треба бирати“? који заслужује — респект?

Ала се, људи божји, титрате са својим „народом“! Кад вам треба за једну цел, ви га милујете, ви му ласкате, ви пузите пред њим; а кад вам треба за другу коју цел, ви сте га кадри бацити и у највеће блато.

Зло је то и наопако, кад се такве грозне предпоставке о целој јерархији нашој и једном делу световних посланика, могу тако без зазора, сред сабора чути. Зар тој цркви, која има такву јерархију; томе народу, који има такву интелигенцију, какву — осим себе и изван себе — види опозиција, — зар помаже и помоћи може ма каква автономија, паладијум и штит автономије?! Да се заплачемо под тим паладијумом, на томе штиту, сред наше автономије!... Само тако, пак ће нас цео свет, а особито државна власт баш — респектовати....

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о раду Горњо-Карловачке Епарх. Конзисторијалне седнице, држане у Плашком дне 26. фебр. 1893.) Читају се акта и истражни записници изасланог повереништва у ствари црквене општине Доњо-Будачки-Крњак; — тужба се у главном одбија; свештеника ради неке неумесне изјаве укорити, а колоноће тужбе осуђују се на плаћање истражних трошкова, уз опомену, да у будуће објективно и истинито пишу; распоред богослужења у Д. Будачком и

Крњаку остаје исти, под увјетом, ако Крњачани по својем обећању у року једне године за богослужење пристојну капелу направе. — Рујечка (Фијумска) црк. опћ. ниште капелана, будући да је њихов свештеник већ остарио и ослабио; — пошто г. прото Косановић ради слабог му здравља на двомјесечни допуст тамо иде, препоручити му, да тамошњем староме свештенику приможе, док се за то згодан свештеник нађе. — Узима се на знање извештај проте Драгишића, којим јавља, да је привремено опслуживање парохије Раусоваче предао свештенику А. Муждеки. — На молбу црк. опћине у Мочилама је исправљен и потврђен је нацрт за градњу њихове нове цркве. — Узима се на знање извјештај проте Плашчанског о обављеној каноничној визитацији. — Тако исто и извјештај јеромонаха Г. Мамуле о обављеној визитацији у Гомирском Дистрикту. — Прото Малобабић извињује се, да канонске визитације у прошлој години није обавити могао, пошто је тек у јесен касно за проту постављен. — Прото Вилићки подноси тужбу пароха горњо-врх. против капелана у Т.; — позвати капелана на одговор пред конзист. сједницу. — Позвати проту Војинићког, да о предаји парохије крстићске новоизабраному пароху Милићу, уз свој извјештај и прописане акте о предаји парохијске архиве и осталијех црквенијех ствари поднесе. — Кр. земаљска влада извјештава, да је свршио богословима П. Обр. и Гл. Жив. круна venia aetatis подјелила. — Прото Драгишић извјештава, да је преузео опслуживање половице парохије І. Љубинске, те примјећује, да се нека одборници туже, да им црквено благајна у реду није; — позвати црквени одбор да потанко изјави, шта је у тој ствари. — Поводом извјештаја једнога проте, да ни политичне ни црквене опћине неће да протама приликом канонске визитације подвоза дају, обратити се зем. влади, да она опћине на давање што пристојнијег подвоза у тима приликама присили. — Прото Петрињски извјештава о смрти пароха Јошевачког П. Рогуље, те да је парох. службу јереју М. Гламочлији привремено предао. — Искати по ново љечничко прегледање свештеника Ст. Н., те влади уступити а у ту свр-ху још и неке списе његове — Узима се на знање извјештај проте Прице о предаји парохије у Сјеничаку новоизабраном пароху Николићеву. — Препоручује се молба истога проте, да би се стара Чемерничка црква, коју су пижинири као рушевну затворили, опет отворила и за богослужење преда. — Иста прото извјештава о предаји администрације парохије у Стипану свешт. Николи Милићу. — Ремонстрирати против изјаве кр. зем. владе, што хоће да не даје сесионалне одштете за парохије Гомирје и Дрежницу, пошто исте нису тобоже под бив. војничку крајину спадале. — Тужба пароха Д Будачког, којом се исти на начелника тужи да своју уредовну власт на штету полазка цркве злоупотребљава, уступа се надлежној кр. котарској области. — Одбија и забацује се као неоснована тужба неких парохијана парохије Горњо-Будачке против својег свешт. Ј. С. — Препоручује се молба свешт. М. Гламочлије, којом исти моли земаљску владу за изградњу пута до цркве І. Љубинске. — Свештеника Васу Бањанина позвати на властиту молбу на полагање испита стечајног пред испитно повјерењство у мају. — Позвати осуђене тужитеље у Крстиће, да конзист. изасланику проти М. Гр. обређене му путне и истражне трошкове плате. — Свештенику Машићу даје се замољена половица парохијског стана. — Исти ниште наплату за своје службовање у Јошанима; — писати кр. порезном уреду у Госпићу да то од сесије пароха Ј. Б. обустави и конзист. пошаље. — Фотографа и сликара М. Продановића, који моли да га конзист. црквеним опћинама за моловање иконостаса препоручи, упутити, да документе о својем за то оспособљењу и који примјерак својег рада конзист. на увид поднесе. — Ради немарности у служби кажњени су новчаном глобом у корист епарх. фонда: прото Др. са 20 ф. а пароси Жив. Р., Шпак., Бр., Дв., и Ј. са 10 ф. — За тим је Њег. В. Пр. неколико умјестијех и потребитијех нормативнијех наредаба на свештенство издало. — На концу је више брачнијех парница у прописаној процедури за један град у напријед помакнуто.

Т.

— (**Извештај о мартовској седници епархијске конзисторије бачке**) која је 17. (29.) марта 1893 држана под председништвом Његове Светости преузвишеног господина Георгија, патријарха српског. 1.) Решена су три дописа вис. Министарства у предмету приномоћи неких свештеника, који су препоручени. — 2.) Препоручена је свештенству књига катол. свештеника Tokody-ja о свима државним законима и министарским наредбама о цркви и вери, пошто иста обухвата и сва, на нас односећа се такова за-

кон. опредељења. — 3.) Решено је, да се штампани позиви ради прилагања на подизање споменика митрополиту Стевану Стратимировићу, које је Његова Светост конзисторији овој послала, разашљу свештенству и црквеним општинама с препоруком, да на исту цел прилажу и прилоге скупљају. — 4.) Стављена је у течај Витомиру Јојкићу, личном помоћнику у Н. Саду, припомоћ од 600 фор., коју му је саборски одбор на лечење вотирао из јерарх. фонда. — 5.) Уручене су молбе неким свештеницима, који су у стране епархије компетовали, но нису изабрани. — 6.) Дата је на изјашњење Емилу Степанову пријава тителског надсолгабирова. — 7.) Укорен је јавно у седници један шајкашки свештеник и члан конзисторије због немарног бршења своје дужности и непристојног тона у дописивању са својом претпостављеном влашћу. — 8.) Препоручено је црквеном одбору у Сомбору, да појање у цркви дозволи како црквеном, тако и грађанском певачком друштву тамошњем, пошто има две цркве у Сомбору. — 9.) Препоручени су вис. министарству за припомоћ 6 свештеника и 7 свешт. удовица и сирочади. — 10.) Одређен је избор пароха у Ђурђеву, кога ће спровести Милан Ћирић, прота новосадски. — 11.) Издат је циркулар свима општинама поводом једног случаја, ко има места у певницама. — 12.) Позвана је црквена општина у Турији, да допринесе 600 фор., ако жели, да јој се и друга парохија успоставе. — 13.) Позван је капелан стапарски Момировић, последњи пут, да изврши своју седмомесечну епитимију, пошто ће се иначе против њега финкална акција отпочети. — 14.) Ослобођени су, на основу спроведене истраге, од оптужбе Милош Пилић, парох шандорски и Јаков Исаковић, парох у Року. — 15.) Позвана је црквена општина стапарска, да поднесе разрез парохијала. — Доношено је даље више решења у 40 разних брачних спорова — Г. В.

— (Избор пароха у Иригу.) 18 (30.) марта о. г. обављен је избор пароха за успенску цркву у Иригу, у архидијецези. При избору добио је Добривој Моловић, катихета у Руми и син пароха иришког Стевана Моловића, 50 гласова; М. Шаула, администратор у Бешенову, 3 гласа, а М. Попадић, парох у Војки, 7 гласова. Према томе је Д. Моловић предложен конзисторији на потврду.

— (Избор пароха у Долову.) Јављају нам, да је 18. марта о. г. извршен избор пароха у Долову, у белоцрквањском протопресвитерату, на место пок. Саве Коларског. Од тројице компетената: администратора Михаила Ракића, пароха делиблатског Васе Бранковића и пароха мраморачког Илије Јанковића — добио је од присутних 70 скупштинара администратор долове парохије Михаило Ракић 64 гласа, а И. Јанковић 6 гласова. Изасланик конзисторијални при избору био је прота бело-црквански Ал. Стојадиновић. Избор је текао у најлепшем реду, управо достојанствено. Како је М. Ракић добио законом прописану већину, то је проглашен за изабраног пароха. Народ је избор овај поздравио с особитим одушевљењем, што је знак љубави и оданости према своме изабранику.

— (Школски савет) држао је 17. и 18. марта о. г. своје седнице под председништвом Његове Светости преузв. г. патријарха српског *Георгија Бранковића*. Присутни су били: Никола Ђ. *Вукићевић*, заменик гл. шк. референта, др. Мих. *Полит*, Стеван *Лазић*, гимн. управитељ и Теофил *Димић*, умировљ. шк. надзорник; даље Исидор *Ћирић*, нар. црквени тајник, и др. Лаза *Секулић*, нар. црк. II. тајник као перовођа. — У овим седницама решено је око 70 предмета. — Решено је, да се издаду учитељски декрети: Ирини Тешићевој у Старим Шовама, Душану Мокићу у Јалшићима, Даринци Каракашевићевој у Фелдварцу, Ивану Поповићу у Сентомашу Лази Љубојевићу у Станишићу, Петру Вукову и Катарини Поповићевој у Срп. Сент-Мартону, Љубици Ђисаловићевој у Бега-Сент-Ђурђу, Душану Радојчићу у Канаку и Ђорђу Петровићу у Будиму. — Почетком шк. године 1893/4 увешће се у све три српске више девојачке школе, и то: у Новом Саду, Панчеву и Сомбору, *нова наставна основа за науку вере, црквено-словенски језик и појање*. — Прегледаће се и цео наставни план за основне школе, који је издан 1878 године. — Одлучено је, да се почетком школске године 1893/4 *примају у српску учитељску школу* у Горњем Карловцу *само мушкарци*, пошто ће се *женска препарандија засебно отворити*. Учитељска школа имаће *четири разреда* за све ученике, који је почну од 1893/4. И у Сомборској учитељској школи ће се течај школски продужити такођер са једном годином, те ће они, који се на јесен упишу у I. разред, на даље слушати науке четири године дана;

али за сада примаће се у ову учитељску школу и женске, док се особита учитељска школа за њих не подигне, што по свој прилици неће дуго трајати. — Позваће се српска црквена општина у Г. Карловцу, да за учитељску школу даде згодне просторије, јер данашње просторије не одговарају ни најпримитивнијим потребама. Ако се општина том позиву не одазове, школски ће савет по свој прилици ту учитељску школу преместити у друго које згодније место. — Умољене се саборски одбор, да поднесе представку српском народно-црквеном сабору, да се за митрополију набави *шталмарија*, која је преко потребна.

ЧИТУЉА.

— († Павле Н. Јовановић) протојереј и парох сирмијски, администратор протопресвитерата арадског преселио се у вечност 16. фебруара о. г. у 62-ој години живота свога. Покојник се родио у Т. Бечеју 1831 године, где му је отац био парох. Гимназијске науке учио је у Темишвару и Сегедину, препарандију свршио је у Сомбору а богословију у Вршцу. После свршених наука био је неко време званичник, па је за тим учитељевао четири године у В. Кикинди. Године 1860 буде рукоположен за пресвитера тадањим епископом темишварским Самуилом Маширевићем и додељен за капелана своме оцу, пароху у Срп. Сент-Петру. После очине смрти буде једногласно изабран за пароха сент-петерског, где је служио 18 година; а год. 1889 изабран је једногласно за пароха сирмијског, где је све до смрти своје неуморно делао у винограду господњем.

Покојник је био приседник епархијске конзисторије темишварске и члан епарх. административног и школског одбора, и као такав био је веома ревностан и тачан, тако да кроз двадесет година није готово ни једну седницу пропустио. Био је у два маха у арадском сресу биран за посланика на српски народно-црквени сабор. Последњих година био је администратор арадског протопресвитерата и произведен је за протојереја. Био је у опште омиљена личност са своје живе и веселе нарави, а сви су га љубили и поштовали са чиста и отворена карактера његова.

При опелу му чинодејствовало је 14 свештеника и један ђакон. У цркви се опростио с покојником Ђура Јеврић, парох сегедински, лепим говором, у ком је достојно оценио живот и делање покојниковo; а на гробу је говорио Младен Јосић, администратор парохије мартоношке. — Иза покојника остала је неутешна супруга и троје удомљене деце. Један син покојников, Никола, учитељ је у М. Чанади, а други, Сретен, парох је у Срп Сент-Петру.

Нека је вечан спомен честитом покојнику!

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Овим се расписује пишмендо-дражба за зидање нове женске школе у Срп Неузини по плану неимара Павла Вихтнера.

По трошковнику износиће градња 3003 фор. 16 новчића.

Услови, план и трошковник могу се сваки дан код председника црк. општине видити.

Сваки лицитант има пре дражбе 10% пишмандука положити.

Дражба ће бити 18. (30.) априла о. г. у 3 сата после подне у школској дворани.

У Срп. Неузини, 21. марта 1893 год.

П. Коњовић, парохијa. **Љубомир Мирков,** председник.

37. 1—3

ДАВИДА ЂУРЧИЋА

знатно повећана помодна мануфактурна трговина имаде сваґда у великом избору за **свештеничке хаљине црне свиле** од 2 фор. до 16 фор. 50 нов. **Дубла** од 1 фор. 50 нов. до 6 фор. 50 нов. **Камгарна** од 1 фор. 70 нов. до 9 фор. **Енглеског листера** од 1 фор. 10 нов. до 2 фор. 50 нов. **Перијена и доскина** од 3 фор. 50 нов. до 14 фор. по метру; даље разнобојне **свиле** за поставе, **појасева** у свима бојама и ширини, као и разноврсне поставе. 36. 1—3

У Новоме Саду, априла месеца 1893.

Бр. 470. ех 1893. 35. 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на **бележничко и фишкалско мјесто** код епархијске управе горње-карловачке

Дужности, са овим мјестима скопчане, означене су у чл. XXXIV привр. уређења епархија од 1871 уз годишњу плаћу од 600 ф. односно 300 фор.

Конкуренти имају своје добро инструиране молбенице председништву ове епарх. управе у року од три недеље, рачунајући од првога објављења овога стечаја у званичне новине „Српски Сион“ поднијети.

У Плашком, 19. марта 1893.

Михаило,
Епископ.

ЛИЦИТАЦИОНА ОБЈАВА.

818½ катастралних јутара оране земље и 10 катастралних јутара ливаде, издаваће се у манастиру Бездину 4. (16.) априла 1893. год. путем јавне лицитације под аренду.

Лицитациони услови могу се увидети код долепотписане манастирске управе.

У манастиру Бездину, 13. (25.) марта 1893.

УПРАВА МАНАСТИРА БЕЗДИНА.

34. 2—2

СТЕЧАЈ. 29. 3—3

На место личног помоћника у **Буђановци** са бериком половине парохијалне плате I. разреда и ¼ сесијоналних плодова овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје устројене молбенице до конца априла о. г. подписаној конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије у Карловци 2. (14.) марта 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија карловачка.

Б. бр. 100/1893. ЕДИКТ. 32. 3—3

На бракоразводну тужбу Исидора Павловића, становника Срп. Падејског, против супруге му Јулке Павловић рођ. Попов, која је незнано куда у свет одбегла, овим се именована Јулка позива, да у року од 60 дана, рачунајући од првог увртшења овог едикта конзисторији овај или лично предстане, или место свога садањег пребивања обзнани, јер ће у противном случају ова брачна парница и без ње по постојећим законима довршена бити. —

Из конз. седнице држане у Темишвару 19. јануара 1893. год.

Епархијска конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 30. 3—3

Ради попуњења упражњеног места конзисторијалног фискала архидијецезе карловачке са годишњом платом од 300 фор. а. вр. овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје устројене молбенице до конца априла о. г. подписаној конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије у Карловци 2. (14.) марта 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија карловачка.

Бр. 209. ек. 57. ex 1893. СТЕЧАЈ. 25. 3—3

На парохију III. разреда, Требиње, у протопресвитерату будаштанском, расписује се стечај.

Интеркалара нема. Рок пријавама до св. Ђурђа.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 26. фебруара 1893.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

Бр. 194. ек. 75. ex 1893. ЕДИКТ. 26 3—3

Катица, жена Павла Бибића, учитеља на срп. нар. вероисповједној школи у Петрињи, у жупанији загребачкој, која је свога законитога човјека оставила и у свијет отишла, позивље се овијем, да се у року од три мјесеца од данас, или писмено или главом, овој конзисторији пријави; иначе ће се и без ње, у бракоразводној парници, коју је, против ње, супруг јој Павао подигао, по закону даље поступати.

Из ејединице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 26. фебруара 1893.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

СТЕЧАЈ. 28. 3—3

На упражњено место пароха у **Мали Радинци** са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице епархијалне у Карловци 2. (14.) марта 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Вложића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 15.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 11. АПРИЛА 1893.

С. бр. 278 ех 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАЈПОНИЗНИЈА ПРЕДСТАВКА СРП. ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНОГ НАР. ЦРКВ. САБОРА

ЊЕГОВОМ ЦАРСКОМ И АПОСТОЛСКОМ КРАЉЕВСКОМ ВЕЛИЧАНСТВУ

ФРАНЦУ ЈОСИФУ I.

КОЈОМ МОЛИ ЗА ПРЕВИШЊУ ПОТВРДУ „МИРОВИНСКЕ УРЕДБЕ ЗА НАРОДНО-ЦРКВЕНЕ ЧИНОВНИКЕ И ПРОФЕСОРЕ“ У ОПСЕГУ СРПСКЕ ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Наш Најмилостивији!

(Свршетак.)

Верно-одани сабор овај одредио је овом најпонизније поднесеном мировинском уредбом, да се за чиновнике и професоре српске источно-православне митрополије оснује посебни мировински фонд и то на начин: да сваки учесник овога фонда у првој години службе своје уложи у фонд 25% своје редовне плате и исто толико и на све повишице, које у току своје службе получи, за а остале године активне службе своје, да је дужан уплаћивати по 2% од своје редовне плате.

У овај фонд уносиће се редовно и писарничка пристојба од оних хипотекарних зајмова, који се издају из српских нар. црквених фондова, и све повчане глобе, на које буду учесници овога мировинскога фонда дисциплинарно осуђени. —

Мировинским фондом овим руковаће главна управа српских нар. црквених фондова у Ср. Карловцима и водиће о њему засебан рачун. —

Да би овај преко потребни мировински фонд одмах у живот ступити могао, одређено је овом мировинском уредбом, да се у њега унесе сва до сад прикупљена писарничка пристојба, која по гласу приложеног финансијскога плана износи 49.000 ф. и да овај мировински фонд што пре достигне ону висину, да буде у стању сам све доспеле мировинске ужитке потпуно подмиривати, даваће му се размерна годишња субвенција према расположивим средствима из нар. црквених непрекосновеног и клирикалног школ. фонда.

Сви чиновници и професори, учитељи и учитељице, које ова уредба кад ступи у живот затече у служби, дужни су да постану учесници овога мировинскога фонда, да одмах унесу у исти своје 25% улоге и отпочну уплаћивати 2% приносе, за које ће им се све дојакошње године службе урачунати а учитељице, да за три године дана уплате своје улоге у мировински фонд. Нико не може ступити у уживање своје мировине, док није уплатио четвртину своје плате, као улог у мировински фонд.

Да би се јасније видело како ће се ова мировинска уредба моћи остварити, усуђује се верно-одани сабор овај да приложи истој под ·/. и финансијски план, на којем се иста уредба темељи.

Приложеном финансијском плану придодат је именик садањих чиновника, професора, учитеља и учитељица, на које се ова мировинска уредба односи, године њиховог живота и службовања, садашње им плате, 25% прилог и 2% принос на плате, што исти имају да уплате у мировински фонд, а израчунато је по Депарсијевим табелама (Deparcieux: Sterblichkeits und Mortalitätstabellen) доба, колико ће исти остати још у животу.

Финансијском плану овом приложен је даље попис супруга дотичних чиновника и професора, пронађена је година њиховог умировљења и евентуалне смрти, сачињен је и попис деце тих чиновника и професора, срачунат је улог и принос њихов на припадајуће им квинквеналне и деценалне доплатке од год. 1893—1921, пронађен је улог и принос нових професора и чиновника, који ће у добу од год. 1894—1921. наступити место оних, који буду умировљени; израчунат је улог и принос ових нових чиновника и професора на њихове квинквеналне и деценалне доплатке од године 1899—1921, напокон главни исказ и сумар о годишњој потреби на умировљење учесника овога фонда и њихових удовица од год. 1893—1932.

На основу свију ових података израђен је финансијски план, којим је исказан евентуални развитак фонда, пронађен годишњи приход му од год. 1893—1921, те је све то уврштено у главни исказ (бр. 7), у којем се види потреба, покриће и мањак овог мировинског фонда. —

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Наш Најмилостивији!

Најпонизније потписани верно-одани сабор овај тежио је, да овом мировинском уредбом обезбеди чиновништву и наставницима у средњим и вишим школама у опсегу српске источно-православне митрополије после њиховог трудног и општекорисног рада безбрижну старост, и њиховим удовицама и сирочадима сталну потпору — с тога се усуђује, да припадне племенитом и премилостивом срцу *Вашега Величанства* са том препокорном молбом: да *Ваше Величанство* благоволи верно-оданим сабором овим донесену и најпонизније поднесену „*мировинску уредбу за народно-црквене чиновнике и професоре*“ својим превишњим краљевским одобрењем освештати на велико душевно умирење онога чиновништва, које својом ревносном службом многе и важне јавне

интересе унапређује и оних наставника, који неуморно поучавају поверене им ученике и ученице корисним знањем и настављају их речима и својим примером: да буду честити и образовани људи, добре патриоте и вазда верно одани поданици Вашега Величанства.

Из XXV. седнице српског православног народно-црквеног сабора, држане у Ср. Карловцима 18. (30.) новембра 1892.

Вашег царског и апостолског краљевског Величанства

верно-одани

Српски источно-православни народно-црквени сабор:

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ, с. р.
патријарх — председник.

Стеван В. Поповић, с. р.
саборски перовођа.

Евген Думча, с. р.
потпредседник.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

СРПСКО-ПРАВОСЛАВНО ПЈЕНИЈЕ КАРЛОВАЧКО.

Дивно ли ти је, Боже мој, то наше пјеније карловачко! Та у свету га равна није. Мрави те већ подилазе, кад се само сетиш оних дивних мелодија, оних анђеоских арија, оних фиших умиљатих трила, оних лаких и неосетних прекрасних прелаза; а камо ли, кад их слушаш и чујеш појати! Све, што ти се Србином назвало, и старо и младо, и мушко и женско, ужива ти у њему. Душа се од милина топи не само Србину, него и туђину и једноверном и иноверном, кад ти чује наше црквено пјеније. Па за то Србин неизмерно и поштује и к'о очи у глави чува то бесцен-благо своје. На Србин се постарао, да се оно у свој својој лепоти и чистоти очува и за потомство његово. У Срба се нашло брижних људи, који су осетили, да томе нашем дивном пјењу прети опасност од најезде туђих и Србину неприродних, несвојствених мелодија, па су га ставили у ноте баш онако верно, како се оно у Карловцима и Новом Саду поји (Гаврило Бољарић и Никола Тајчановић, Тихомир Остојић, а још пре ових Корнелије Станковић), како би се оно тим начином у својој правој оригиналности и природној лепоти својој у аманет предало и нашим млађима, на којима свет остаје.

Све је то лепо, красно и похвално — велим ја! Хвала трудбеницима, који за времена прегоше, да нам ту скупу и ретку тековину очувају! Али, кад се ми с благодарношћу и признањем одужујемо оним пређим мужевима, који збиљски и својски прегоше, да нам наше лепо црквено пјеније у ноте ставе и тако нам га од сигурне пропасти сачувају, није ли онда достојно, да се још с већом благодарношћу и признањем понесемо према оним нашим људима, који бијаху *творци*, усавршиоци и распростирачи тога нашег дичног и дивног пјенија? А, да како! И црквено пјеније је студија, као и свака друга студија, и то тешка студија, која је у своје време постала, која се по том неговати, дотеривати и усавршивати морала, док је добила онај свој облик, са кога је постала чувеном и у својој рођеној кући, а и на страни.

Србин се радо заноси успоменом на своје велике и знамените мужеве, на мужеве нпр. који су задужбине зидали и подизали; на мужеве, који су пером радили; на мужеве, који су сабљом у руци борили се за крст часни и слободу златну; на Србин се мора заносити исто тако споменом и на оне своје мужеве, који су у светим богомољама и задужбинама нашим скројили, удесили и према духу своје цркве регулисали лепо пјеније наше, који су духовитим песмама црквеним дали оне дивне, оне анђеоске мелодије, каквима се ни један православни народ

*

у тој мери као српски похвалити и подичити не може*). Србин дакле треба да зна нешто и о постанку његовог данашњег црквеног пјенија! Творце, осниваче и усавршиоце, а богме и многе распространаче нашег дивног црквеног пјенија већ давно црна земљица покрива; спомен се о њима тек само по некад чује. Па да се и та последња искра њиховог спомена не угаси, прегао сам, да по слабачким силама својим, ма у најкраћим потезима споменем и у овом листу прибележим, што знам о постанку и развитку нашег црквеног пјенија; предузео сам, да од заборава отмем она дична имена наших старих, који су црквеном пјенију нашем основ положили, који су га неговали, усавршили и међу народ ширили и распространли.

За дужност своју сматрам напред споменути, да ћу ја своме задатку само у толико одговорити, у колко ми је ствар позната, не бранећи ником, да о овом предмету опширније што напише, јер „ко зна боље, широко му поље“!

Као особити љубитељ нашег црквеног пјенија одавна сам се интересовао, да што дознам о његовом постанку; па сам се трудио, да што прикупим и прибером о постанку његовом, настојао сам да дознам, ко му је творац био, те како се оно временом и кроз кога се развијало и усавршивало, и како је оно до нас овакво какво је дошло.

Резултат мога истраживања испричаћу ево у неколико редака.

Никаквој сумњи не подлежи, да је српска црква и народ српски већ у пећкој патријаршији имао своје лепо осмогласно и бар неку врсту великог пјенија, које је при концу XVII. века са особом под Арсен-патријархом пресељено у Аустрију. И ако је српску цркву, која је с вером примила и обредну и церемонијалну страну од Грка, за цело време бављења под турском влашћу, и у црквеном пјенију провејавао дух грчки, то је ипак свакако ван сваке сумње, да је она имала и своје сопствено српско црквено пјеније; јер кад су српске задужбине у Турској имале калуђера, који су прекрасно књиге писали и штампали, који су прави византијски живописе и вајарску вештину и тому под. култивирали, то је онда лако с правим поуздањем предпоставити, да су оне морале имати и својих Косма, Дамаскина, Студита, Анатолија и др., који су се бавили и компоновањем црквених мелодија и усавршавањем правога српског пјенија. Наравно, да то пјеније није тада само пресељено у оној ритмичкој форми и с оним модулацијама и аријама, што их је пјеније у времену Стратимировићеном имало. Кроз читав један век оно се знатно променило.

Какво је црквено пјеније било у прошлом веку (XVIII.) и је ли се ово и у колико се усавршавало и дотеривало, тешко је рећи. Због оскудице извора и потребних доказа не може се ништа позитивно тврдити. По врло мршавим изворима, које при руци имам, нагађати се тек може, да се је пјеније у првој половини XVIII. века слабо неговало, а то је и појатно, јер се зна да је тада обраћања пажња на сачување вере и уређење црквеног живота а није било времена и на пјеније мислити. У осталом љубитељи пјенија тада нити су имали где нити од кога пјеније да науче. Да је тако било, позивам се на речи неумрлог историка архимандрита Рајића, који у књизи својој „Историја катихизма“ овако односно црквеног пјенија пише: „Но добри тај пастир (Мојсије Петровић митрополит [од 7. фебр. 1726. — 27. јула 1730]) ни тиме се није задовољио, него изволи још потрудити се, да и црквено славословије тече чино, устројено и благољепно. Ради тога доведе из св. Горе јеромонаха Анатолија, искусного псалта, и устроји у Београду грчку школу, из које је по времену узимао јуноше са добрим гласом, које је онај псалт научно појати по грчкој псалмоди, числом довољне, чим је цркву изредно увеселявао; и тако *распространивши се грчку пјенију свуда*, преста српско пјеније *сасвим, тако, да се данас једва гдје чује*“. (Издање књижаре браће Јовановића у Панчеву, стр. 22.). Гаврило Бољарић, катихета у Сарајеву, вели, да је исти тај ми-

*) За потврду ових мојих речи повикам се на писмо неког професора Сергија Николаћа из Београда, писано у год. 1864 уваженом свештенику — тадашњем богослову Гаврилу Бољарићу, у ком исти навађа младом Гаврилу речи неког грчког мудраца Доситија Адаманта Кораја, који је у време Стратимировићево у Карловцима чуо српско пјеније, и којима је наше црквено пјеније од праплаке овим речима похвално: „То је једино православно пјеније, а остало и у грчким црквама и у Русији његовим ушима слушано, да је ништа по себи лепо, али не православно“. (Види Бољарићев Октоих, 1. глас, стр. IV.) А то исто је недавно потврдио и руски прота А. Лебедев, настојатељ казанског собора у Петрограду, кад је *у октобру* 1891. г. походио београдску богословију те чувши српско пјеније рекао: „Ваше (српско) појединчко појање је трогласнијеје од нашега, но за то ваше (руско) потпално боље је од нашега.“ „Весник срп. цркве“ св. Октобар, 1891. стр. 96.)

трополит већ пређе тог псалта Анатолија позвао неког другог Грка по имену Герасима, који је имао младиће у појењу обучавати. (Види „Српско православно појење“ од Г. Бољарића и Н. Тајшановића, Октоих гласе I. стр. IV.) Из предпаведеног јасно је, у каквом се стању црк. појење у време митрополита Мојсија Петровића налазило, кад је због оскудице црквених појаца морао чак из св. Горе Грке позивати.

У другој половини XVIII. века као да је боље стајало с црквеним појењем Београдска школа светогорског јеромонаха Грка Анатолија псалта као да је имала моћног утицаја на развој црквеног појења. Споминье се такођер, да су Грци из Мореје настањени у Мишковци и Бановци у средини друге половине XVIII. века имали своје „даскале“ из Мореје, који су им у цркви наравно грчки појали. Од тих Грка научише и српски синови појати, те се је тада грчко појење у српској цркви, као што и архимандрит Рајић потврђује, тако рећи одомаћило и више појало (особито ваљда у Срему) него наше рођено српско односно славенско. Из грчког појења развило се и српско карловачко, јер више је него истина, да је ако не баш прва, а оно друга генерација Анатолијевих ђака преносила грчке мелодије и арије на славенски текст, те по својој особини и укусу удешавала и стварала српско појење, које је после под именом „карловачког“ појења од уста до уста распространьено по целом Српству. *Према томе ја бих смео смело тврдити, да су баш ти Анатолијеви ђаци или бар они ђаци, које су појењу изучила она два „даскала“* (ако то није био један те исти на најпре живио у Мишковци а после у Бановци?) *грчка из Мишковаца и Бановаца, били прави они, творци и утемељитељи нашег карловачког појења*, а не Дионисије Чупић или Мутибарић, као што то тврди уважени госп. Гаврило Бољарић. У овој тврдњи мојој још ме већма утврђује госп. игуман раковачки Спиридон Илић, који ми вели, да је старо српско појење, које је дивно било, потпуно развијено било у манастиру Крушедолу већ и до Крестића, а камо ли не до Чупића, који је од Крестића за неких 12—13 година, као што ћемо то доцније видети, млађи био. Жали боже само, што нам историја или бар предање ни једнога имена од тих старих — по мом мишљењу — правих отаца и створитеља појења не забиљежи!

Данас још живи наши стари свештеници и белог и црног реда казивају, да је и грчко и славенско појење како концем прошлога тако и почетком овога века, а и за дуго после тога најбоље култивирано у манастиру Крушедолу. Крушедолско појење одликовало се већ тада, кад је у њему Ђаком био пок. Крестић, а то беше око 1774. и даљих година, својом лепотом, и за дуго је остало на свом гласу и иза Крестићеве смрти. И у другим фрушкогорским већим манастирима могло се је у то доба наћи лепога појења, али бадава, крушедолском није било премца. А то је сасвим и поватно. Крушедол је ваљда још у оно време, кад је био седиштем митрополита, у себе покупио најбоље појачке снаге, па је од тих тадањих „канцелиста“ у појању и остала братија манастирска мелодије присвојила и млађим монасима у наслеђе предавала.

(Свршиће се.)

ЕПАРХИЈСКИ ПРОПОВЕДНИЦИ, ЊИХОВИ ПРОТИВНИЦИ И ПИТАЊЕ НАШЕГ ПРОПОВЕДНИШТВА.

(Свршетак.)

Браћа С. Д. и Богољуб препоручују употребљавање туђих проповеди на и читање истих у цркви.

Не само да одобравамо и ми то, из истих оних разлога, из којих и они то препоручују, него смо ми то одобравали и пре, а по своме скромном умењу у неколико смо дали и неки незнатан материјал за то читање или ину употребу.

Не да истичемо свој незнатан рад, јер то нам није никад ни био, нити ће икад и бити обичај, док год се држали будемо речи св. Апостола Павла: да „онај није ваљан, који се сам хвали, него којега Господ хвали“; не да себи какве заслуге присвајамо, јер увек са Апостолом мислимо: „браћо! ја још не мислим да сам достигао; једно пак велим: што је остраг заборављам, а за

оним што је напред сежем се и трчим к биљези, к дару звања бижјега у Исусу Христу“; него да докажемо, е смо заиста и ми употребу туђих приповеди препоручивали, навешћемо своје речи из предговора к првој књизи својих „Црквених беседа и проповеди“ од год. 1886. Ево их:

„Ја сам их (проповеди) написао, да *понудим* услугу браћи свештеницима, који ту услугу *требају и хоће да праме*, а који су у таквом положају, на таквој пошти, да коју год од ових проповеди и беседа могу употребити. Или ће који брат ту услугу одбацити? Мени није зазор и срамота поучити народ мој и оном беседом и поуком, коју је други написао. Зазор и срамота је пустити народ, да оде из храма божјег без поуке и савета, без ободравања и одушевљавања, без упућивања и опомене на љубав Богу, вери цркви, ближњем своме, на испуњавање добра и истине, поштења и корисног. . . . „Жетва“ је велика, треба жетелаца.“

А са душевним задовољством можемо и то рећи — ако нам се замерити неће — да су се пека браћа и послужила том братском понудом нашом, и изјавила нам се о томе повољно.

Испомагање, дакле, туђим проповедима, ми потписасмо и потписујемо и сад, ма како то испомагање изгледало г. Огњеславу као „бесмислица“. Потписујемо и сада, али не за то, јер у томе испомагању видимо решење питања нашег проповедништва; па ни за то не, што би се њиме могла задовољити потпуно потреба и оскудица у поучавању верних и постићи сви успеси, који се стављају у задатак тога поучавања и у извршење заповеди и дужности, које проистичу из речи Христових: „шедше научите“; него за то, јер би се њиме ипак један, ма како незнатан део тих дужности извршио и задовољно, а пастви ипак нека духовна храна пружила, која се без тога испомагања баш никако не пружа.

Испомагање туђим проповедима не само да је дозвољено и да се препоручити може свештеницима, који или не уму или, из других којих разлога, не могу састављати властите проповеди, него оно може бити *баш потребно* и оним свештеницима, који се за проповед иначе увек спремају.

Та потреба захтева онда *баш читање* туђе проповеди у цркви. Сходну и одабрану и туђу проповед верни ће радо саслушати и свештеник њихов ће њоме показати им, како *и други* уче и говоре као и он, те тако вернима пружити *један разлог и побуду више*, да послушају речи и поуке његове.

Рекосмо *једну потврду више, један разлог и побуду више*, да не би опет ко год у своме цепидлачењу рекао, е ми не знамо, да та потврда лежи и у позивању на св. писмо, а разлога и побуда за примање поуке да има и других у уверењу и осећају верних, да је оно, чему их свештеник *својим* проповедима учи, корисно и за спасење њихово потребно.

Испомагање туђим проповедима може бити тројако. Говором на изуст, читањем из преписа туђе проповеди и читањем са оригинала.

У сва три случаја употребљену проповед ваља пре свега добро проучити, са њезином се садржином и духом упознати и што више сродити тако, да при говору или читању исте буде потребне живости и течности, наглашавања важнијих речи и мисли, како слушаоци, при говору туђе проповеди, или читању ове из преписа, не би ни приметили, е је то туђа проповед, туђих мисли, туђег срца, а како би при читању исте из оригинала уверили се о томе, да се и њихов свештеник загрева са науком, коју њима из те књиге преподаје.

Ма који од ова три начина кад се употребе, донеће извесног резултата.

А тако се ради и код римљана и код протестаната.

Само има неких разлога, са којих се у нашој цркви ни тако не може радити увек и свуда.

Литература нашег проповедништва није тако богата, као у другим црквама. Наше свештенство, дакле, нема пре свега на избор туђих проповеди. Код нас је и свештенство друкчије, а и његово стање.

У колико ће све то на боље поћи, питање је многих услова; али, да ће у нашој цркви још дуго у проповедништву бити

разних и многих невоља, спречица и недостатака, о томе ми ни мало не сумњамо. А јер тај факт има своје убитачне последице за остварење црквене цели и мисије, за то смо ми, — да, за то смо и предлагали епархијске проповеднике.

У нашим приликама ипак се морамо задовољити са избором материјала, који нам је и за сад на расположењу. А са своје стране такођер препоручујемо како превод „Сокранїа,“ којег предлаже брат С. Д., тако и превод других одабраних и за наше прилике сходних поука и проповеди, како би што пре и што већи избор имали за употребу туђих проповеди у нашој цркви. Но пре свега бисмо препоручили оној браћи свештеницима, којима бог даде дара и могућности друге, да нараде вољно и марљиво на унапређењу оригиналне наше проповедничке књижевности.

Та је књижевност потребна. Јер мање је зло и већа корист: и туђим проповедима, на ма и читањем истих сваке недеље и *празника* поучити народ, него га увек и увек пуштати из цркве без поуке.

Али ето невоље! Шта ми опет говоримо? Ето, г. Огњеслав то „чтење“ назива крупном „бесмисленцом“, а наше писање о њој пресудике као „разглагољствије“. Ето грми: да би се „тиме у првом реду широм отворило поље леньовању нашег свештенства у погледу проповедништва“. Ето нас са својих висина упозорује: „како би то морало бити красно, а и каквога би то *морало* (баш?!) имати силнога утицаја, када би се наш свештеник сваке литургије попео на амвон или проповедницу, па оданде — читао из **неке** књиге!? А *неизходни* (?!) плод тога био би тај, да би наш свет брзо изгубио и оно мало свога респекта према проповеди, ону своју веру у проповед“.

Па кад тако са „највишег судишта“ пресуди о свему томе такав авторитет, као што је г. Огњеслав, зар онда смемо ми ситни, мали, неуки, нејаки, да градимо „разглагољствија“!

Смилујте се г. Огњеславе и — дозволите нам. Кад би се превело „Сокранїе разныхъ повѣстей“; кад би било и других преведених и оригиналних „Сокранїа“, не би то отворило пиком „поље леньовању“, него би све то добро дошло свима нама.

Ко је „сигуран“ и „за вештину рођен“, за тога нек се не брине г. Огњеслав.

А „невјеже“? Можда се за њих боји г. Огњеслав, да се не „пролење“. Не; него се ми бојимо, да ли би и та „Сокранїа“ те „невјеже“ покренула на „чтења“.

Упозорени и на другу бесмисленост „чтења“ одговорићемо, пре свега, да та „чтења“ не би била из „*неких*“ књига, него би то биле у очима верних књиге, које припадају цркви и амвону а из којих они очекују поуку.

А би ли читање из тих књига *са амвона* било „красно и од силног (ил' ма каквог) утицаја“, то не би никад зависило од *појаве* проповедника на амвону са „књигом у руци“ или табаком, него од онога, што би се и како би се читало, као и од свештеника, који би читао. Или, можда г. Огњеслав држи, да је „красније и од силнијег утицаја“ на верне свака литургија без проповеди?

Неоправдана је бојазан г. Огњеслава и за респект и за веру верних у проповед.

Нема сумње, да проповед на изусто говорена може, *кад има и остале све услове за то*, силнији утисак постићи у слушаоца, него прочитана. Али, да верни морају изгубити респект и веру у проповед *само за то, јер ју свештеник са амвона* **чита**, то порицамо не само г. Огњеславу, него би то порекли и свима његовим учитељима, кад би таку „бесмисленцу“ рекли и — написали.

„*Свет*“ *губи респект и веру у празан увек амвон. Али са амвона реч хришћанске евангелске поуке може имати можда и неуспеха,* **али успеха увек само повољних.**

Зна ли г. Огњеслав како бива код Назарена? Код њих је све богослужење у песми и читању св. писма. И то читање, *непрестано читање*, нити слаби респект, нити веру у оно што се чита.

Но, и папа каже ex cathedra и оно, што не стоји, а не би г. Огњеслав, који се *на катедру* пре времена попео! . . . Хоће ли га све ово охладити и унутити, *да се још које време не „трза из свога одређеног посла“*, него, да га настоји свршити, а нама овамо у низини и *доказати да га је свршио*,

или ће га срце тек сад „повући на биљегу у „Српски Сион,““ то је његова ствар, *али општа ствар захтева, без сумње, оно прво, јер би тиме више добила.*

Мислећи о „чудотворном путу и начину,“ како да се „једаред за свагда“ реши преважно питање о нашем проповедништву, у г. Огњеслава се „поодавна“ родила једна мисао. Он ју је до сад тајио, и ако ју је „већ у више маха хтео изнети на јавност.“ И да се не побоја поворке нових „све китњастијих и китњастијих предлога“ „на том пољу“, не би ју ни сад још открио.

После оног тона, који продише цео његов чланак, и после оне критике „с' висина,“ којом, у једном потезу пера, проглашује предлоге С. Д—а, Богољуба Мирковића (да и не спомињемо наше епарх. проповеднике) за „децу без животне снаге“ и „бесмислице“, а новим „китњастим“ предлозима одриче право и на сам пороџај њихов, очекивали смо, е ће „мисао“ г. Огњеслава бити таква, после које ће морати престати „свакъ глаголъ. А кад тамо: — тресла се брда, родио се миш!

Отишао човек „на високе школе,“ видео нешто у Черновици, чуо нешто и за Русију, предлаже да тако буде и код нас, и тиме, по његовом мишљењу, даде решење и нашем питању о проповедништву!

Tamen est laudanda voluntas! А што г. Огњеслав није решио то питање у истину: „једаред за свагда,“ томе извину ми налазимо у несвршеном још „*одређеном послу*“ г. Огњеслава.

Ко хоће *да решава* питање нашег проповедништва, тај би морао показати „пут и начин“, како да се из наше богословије не само одстране „вајни листићи, пуни репетиција, контрадикција и мрака,“ којих данас и нема, него да нађе пута и начина и томе, како да се и ти „листићи“ замене потребном, ваљаном и потпуном стручном књигом омилитичке студије. Место тога, свакако је комотније било рећи: „да се о томе што боље састара — то је лична дужност дотичнога г. професора.“ Колико ће се пак од овакових речи област омилитике, у своме теоретичном делу, обогатити и користити, хоће ли у тим речима дотични г. професор наћи нешто, што до сад није знао? Ама баш — ништа. Па на што онда „досађиват' с' оваквим диваном“!

Ми знамо да се и данас у богословији нашој негује и практично проповедање. Пишу се проповеди, на се у својој форми и говоре. Дакле г. Огњеслав није ни практичном делу „области омилитичке“ у нашој богословији дао својом мишљу „мисао“ нову. То је већ стара и престара мисао; за то је ваљада и добра. А оно што је у чланку г. Огњеслава *ново*(!) за нас, то баш не би било добро.

И ако су „пуне руке“ у г. Огњеслава, да нам њима дочека разлоге против проповедања „чтеца“ и нечтеца пасторалиста у цркви; и ако се ми не „страшимо свакога *корака у напред*,“ него онога, који, и под цимером „напред,“ води — натраг или на странпутицу, — ми ћемо у своје празне али чисте руке да „најопортуније“ узмемо православно црквп. право високопреосвештеног епископа г. Др. Н. Милаша. Отворићемо страну 396—397, прочитаћемо све, а овде исписати само ове речи: „Епископима самим припада у цркви власт проповедања . . . . Услед овлашћења од стране епископа, имају право и свештеници у цркви да проповедају.“

Наша црква, дакле, не познаје и не дозвољава проповед „чтецу“ нити у стихару нити у интернатском оделу. И за то се ми не можемо никако ни *„јасном*,“ (?) а нити „спасоносношћу (!) тога толико заносити,“ да ускоc јасном учењу наше цркве и вековној пракси њеној, уносимо у цркву своју једну новотарију, која је неканонична, а у својим последицама опасна.

Проповед „чтецу“ не дозвољава ни један канон, не спомиње ни један св. отац.

За проповед је неопходно *„особито призвање*,“ особита *„благодат св. Духа*“, осим и пре епископске — дозволе за проповед. А у цркви је одређено већ — за кога се измољава то призвање и благодат св. Духа.

То је одређено с' обзиром на степен чина свештеничког, али и с' обзиром на квалификацију спреме дотичника, пошто „епископ може и да одузме право проповедања оним свештеницима, за које није са својом увјерен, да имају нужну спо-

собност, или сумња о чистоћи њиховога вјеровања.“

Ти услови за проповедање су познати и вернима. А до тог познавања они долазе на разне начине; који књигом, а који искуством, које им сведочи, да у цркви проповедају само свештеници, дакле они само, који се за то спреме и удостоје.

Па шта би рекли верни, кад би на амвону видели ђака — богослова, у стихару или и без стихара. Зар би сваки расшћивао, ко је њему дао право учења у цркви; а зар би овлашћење епископа за то учење свакога задржавало од помисли: на зар „пастор“ не би умео боље проповедати од овога „чтеца“ . . . И ко ће побројати све мисли и помишљаје верних пред „пасторалистама“ на амвону! . . .

Па тек, да се послужимо речима самога г. Огњеслава: „неопходни плод тога би био тај, да би наш свет брзо изгубио и оно мало свога респекта према проповеди, ону своју веру у проповед.“

Ето видите г. Огњеславе, ту је право место тим вашим речима.

Вежбање богослова у преповедању може бити у богословији и у богословском друштву „Слози,“ пред богословима, професорима богословије, па и свештеницима, који би хтели томе присуствовати. Такво вежбање и ми препоручујемо и желимо му, од срца, најбољег и што потпунијег успеха. Hic Rhodus... Али у цркви, у коју верни долазе, да чују реч служитеља божјег, ту реч има само тај — служитељ божји.

Је ли баш, за што потпуније вежбање богослова у проповедању и за привикавање њихово на амвон, на светињу и тишину црквену и на слушаоце у цркви, неопходно и потребно то *вежбање у цркви*, у што ми не сумњамо и што потврђујемо, онда се та потреба може задовољити на начин, који не ће ни у сумњу доводити његову каноничност и последице.

Тај би начин могао бити у томе: да се та вежбања чине у црквама карловачким изван празничних и недељних дана, осим богослужења, а приступ к тим вежбањима имали би обвезно богослови сви, а иначе професори богословије и сваки свештеник.

И то је сасвим довољно — према средствима — да се богослови приуче и „на капе и на главе“, према оној причи о вршачком проти.

То је наше мишљење о томе начину вежбања богослова у проповедању.

Но, да се тиме још не *решава* питање нашег проповедништва, сасвим је јасно.

Многи су још услови за напредак нашег проповедништва, који траже своје задовољење.

Неке треба богослови сами собом да донесу при ступању своме у богословију; неке да *нађу* и *употребе* у богословији, а многе тек да нађу, добију и употребе после богословије у своме свештеничком животу.

Ко ступи у богословију, пре свега треба да себе испита, да се сам собом разрачуна, е да ли осећа истините наклоности и способности за свештеничко звање. Пре свега, треба да се увери сам у себи и о себи, е да ли му душа полеће за оним висинама, на којима треба да је ум, срце и душа свештеника; е да ли му је воља довољно одлучна, а снага душевна довољно јака, да пође у сусрет свима и буде спреман савлађивати сва она искушења, која га срести могу у животу и раду свештеничком. Пре свега да испита побуде, које га воде у богословију. Ако су оне: у његовој побожности и религиозној тежњи, у његовој љубави к' цркви и одушевљењу за свештенички позив, на тек онда у тежњи за одржањем самога себе — онда тај нек ступа у богословију. И само онда ће, крај ваљане наставе и васпитања у богословији, таковом богослову помоћи теорија и пракса проповедања у богословији, помоћи, да из богословије изађе, а у животу буде ваљан и одушевљен проповедник.

Кад у богословију буде улазио елемената за богословију, онда ће из ње излазити елемената и за — проповедништво.

Кад тај елеменат у богословији буде добијао потребно образовање, сходно васпитање, а налазио и употребљавао, осим професорских предавања и свога вежбања у проповедању, и друга средства своме спремању за проповедништво, као н. пр. у обилатој литератури световних и црквених беседника и говорника, а у живом примеру

са амвона „сионских“ храмова, — једна је гаранција више, да ће и црква наша добити бољих и многобројнијих проповедника.

Кад такви проповедници у животу своме буду безбрижни у погледу свога и своје породице пристојног опстанка, па настављали буду своје образовање и намицали средства за проповедање, а у своме деловању и раду стицали најнужнијег признања својих предностављених и ободравања истих, — онда ће се све ређе међу нашим проповедницима гасити одушевљење за проповедање. . .

Тако ми мислимо у питању нашег проповедништва и његовог унапређења. Не може богословија све и сва учинити. Она мора најпре имати кога учити, да га може и научити.

А после богословије мора наша црква и народ дати и осигурати сва средства, која су неопходна за вршење свештеничког а особито проповедничког позива, ако неће, да оно, што су богословија и богослови учинили и постигли, буде без довољних, евентуално — никаквих резултата.

Не уобразујемо себи, да у овоме, што рекосмо, лежи решење — ма и најпростије — питања о нашем проповедништву.

Али, да су то *по неки* услови не само за унапређење нашег проповедништва, него у опште нашег црквено-народног живота; и да би задовољење тих услова донело и плода нашој цркви и народу, — тиме се, ето г. Огњеславе, опет **ми** „*заносимо*“. Не „ласкамо себи, е се против те истине не ће дићи ни један једини глас.“ Не ласкамо за то, јер г. г. Огњеслава има и по Банату, по Бачкој и по Срему, само неће да се јаве. . А ми што написасмо, сво и потписујемо.

Парох **Јован Јеремић**.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак.)

У обрану и глорификацију садашњег изборног реда, спомиње се и истиче *већ толико пута* једногласност сабора од г. 1870, којим је примио данашњи изборни ред. Па се и данас још неспрестано прежива та једногласност. И сад се вели: „Из овога (те једногласности) се јасно види, да то није била у своје време спорна тачка између *народа* и наше више јерархије“ (која сигурно по теорији опозиције не сачињава део народа); дакле, да је данашњи изборни ред донесен на сабору од г 1870. споразумно са јерархијом, јер ова није чинила никаквих приговора против тога изборног реда.

Но та једногласност при доношању садашњег изборног реда имала је г. 1870. свој разлог у оном чисто *народном* принципу и становишту, на којем је сабор г. 1870. стајао и на којем је донео, пре изборног реда, и саборско устројство. Изборни ред био је природна и проста конзеквенција тога устројства и саборског становишта.

Саборско устројство, донесено г. 1870, није добило највишу потврду *баш због тога* становишта. Изборни ред, као конзеквенција тога становишта и тога неодобреног саборског устројства, на против, добило је највишу потврду.

Сабор г. 1874 напустио је чисто *народно* становиште, и донео саборско устројство на промењеном становишту, *црквеном*, или „народно-црквеном“.

Као што је г. 1870 садашњи изборни ред био конзеквенција устројства пре њега донесеног, али непотврђеног устројства саборског, *тако је требало, конзеквентно саборском устројству* г. 1874, *одмах изменити и изборни ред према становишту тога устројства*. Другим речима: као што је саборско устројство г. 1870, дајући сабору нашем тип чисто народни, тај тип народни осигурало и у састану сабора и његовом изборном реду, тако је и после саборског устројства од г. 1874, које је нашем сабору дало тип и *црквени*, требало изборним редом осигурати тај тип и саставу саборском тиме, што би за себним избором свешт. посланика тај тип изражен био црквеним заступством у сабору.

Али, то није учињено. Сабор од 1874 је задржао изборни ред од г. 1870, задржав га као

последицу узрока, који су престали, а не учинив га последицом узрока, који су настали и постојали. Природни закони познају: исте последице истих узрока, а сабор 1874 прокламирао је садашњи изб. ред као једну исту последицу сасвим противположених узрока. Учињено је, дакле, једно неприродност.

Је ли то сабор 1874 учињено bona fide, у заблуди само, или mala fide, по рачуну извесноме, за нас је сад споредне важности. Факт је: сабор од г. 1874 учињено је погрешку тиме, што мењајући саборско устројство према становишту од г. 1870, није изменио и изборни ред, који је као конзеквенција тога становишта 1870 донесен, изменио према становишту, које је заузето на сабору 1874.

Та погрешка је тако грдна и кобна, да ју је наша автономија морала и грдним жртвама плаћати, и као што је жалостан изглед, још ће ју плаћати, а ко зна, како још и исплатити. . . .

Сабор 1874 је учинио ту погрешку . . . . не знајући и не замишљајући последице њене. Сабор од 1892 не хтеде ту погрешку поправити ни после толикогодишњег горког искуства. Погрешка још већа . . .

Данашња опозиција против измене сабор. изборног реда, нема разлога, дакле, позивати се на једногласност сабора од г. 1870, којом је тада донесен садашњи изборни ред, јер узроци те једногласности разлози су баш против — те опозиције, односно против данашњег изборног реда.

Али, као што ми сви имамо разлога, да истичемо, па и осуђујемо погрешку сабора од 1874, јер није, на име, са саборским устројством измењо ни сабор. изборни ред; тако ће још више разлога имати безпристрасне судије да осуде данашњу опозицију саборску, јер није хтела допустити и потиомоћи, да се погрешка од 1874. г. поправи и одстрани г 1892, после пуних 18 година.

*

Прегледали смо разлоге опозиције против измене изборног реда; видели смо каквима се све средствима служила она, а особито њезин првак Др. И. Вучетић; и каквом је тактиком: софизмима, нелогичностима и мистификацијама покушавао овај да ослаби разлоге за измену ту.

Ако је при томе, по која реч и немила била баш главом г. дру И. Вучетићу, не беше то реч „вређања“, него то беше само очигледно показана слика или последица његових речи и дела. Човек, који јавно говори и ради, мора бити спреман да се његова реч и дело растворе и у најситније атоме, и да му се сваки тај атом правим и заслуженим именом назове, сваки у потпуној светлости прикаже. А „вођа“, као што је др. И Вучетић, не би се смео никада због тога тако р а с р д и т и, да у с р д њ и откаже народу своју помоћ, или бар какву такву услугу. То тек није, ваљда, родољубље?!

Што написасмо, ми ћемо и потписати; а дао Бог да се у будућности уверимо, да не ћемо имати никад више разлога таквом писању и потписивању.

А сад да завршимо о изборном реду.

По каноничном учењу православне цркве, јерархија, које је део и свештенство, има своју „ п о с е б н у делатност“ у цркви и у с в е м у ш т о с е ц р к в е т и ч е. Ту посебну делатност јерархија мора развијати и манифестовати и при организацији спољашње црквене управе. Према томе, та посебна делатност мора бити изражена а право на њу репрезентовано и при легислацији те организације; дакле, и у нашем сабору.

Изражена и репрезентована та делатност у нашем сабору може бити само онда, ако ју њени претставници и заступници развијати могу независно од утицаја, а особито притиска, који би их хтео скренути са темеља и принципа, на којима се њихова та делатност има оснивати, оснивати по диктату оног учења, које им ту делатност осигурава у цркви и захтева ју увек и свагде, кад и где год се о цркви ради.

Да се та независност омогући свештеничким посланицима нашега сабора, њихов мандат не сме зависити од световних бирача, који се у пословима спољашње организације црквене могу руководити и претензијама неоправданим, агресивним, те опасним по остварење саме цели, ради које је црква установљена; који се могу повести и з а в е с т и и принципима разних, променљивих и ћудљивих доктрина и теорија, духу цркве страних сасвим, а баш и убитачних.

То мора бити кардинални услов њихових мандата; као што горе означени принципи морају бити conditio sine qua non раду и деловању свештен. посланика у стварима цркве. На становишту тек тих принципа може, треба, а и мора свештенички посланик на нашем сабору водити рачуна, врло озбиљна рачуна о захтевима световњака или народа, о њиховој „тежњи за тешњом активном везом са црквом“, и за-

довољавати ту тежњу све до оне тачке, која се не би још косила са духом цркве, њеиног основног устројства и потребним условима остварењу њезине цели.

Такав мандат мора бити свештеничких наших саборских посланика, такав рад њихов на сабору.

Без таквог мандата нема места 25-торици свештен посланика на нашем сабору; без таквог рада на сабору они могу бити на сабору бројеви, а никад чињенице на корист и цркве и народа.

Такав мандат се предоставити може само у засебном избору свештен. посланика; такав избор највише заједчава користан и успешан њихов рад у сабору.

А кад је опозиција против таквог мандата односно избора свештен. посланика, онда би она логично једино то могла захтевати: да се, на име, из саборског устројства и изборног реда 25 свештеничких посланика са свим — бришу. (Или да и епископи и свештеници сами иступе из сабора. Ур.)

Кад би се та цифра брисала из саборског устројства и изборног реда, онда би и свештеници посланици на нашем сабору, у колико би изабрани били, престали важити као представници свештеничког реда или сталежа, као што свештеници посланици и на другим саборима и репрезентативним телима не представљају сталеж И онда би они као и ови потпадати могли и морали колективном избору.

Али, док је у саборском устројству и изборном реду фиксиран број свештен. посланика, и док без тог броја свештен. посланика не може бити нашег сабора, дотле су тих 25 свештен. посланика у нашем сабору представници свештеничког сталежа, представници једног дела црквене јерархије.

А док су такви, они морају на сабору развијати своју „посебну делатност,“ са принципа учења, на основу којега свештенички сталеж постоји у цркви.

А развијање те делатности осигурава или бар предоставља једино засебан избор свештеничких посланика по самим свештеницима, без сутиција световњака, односно утицаја можебитних њихових разнодиких принципа. . . . .

Док год свештенички посланици у сабору немају „слободу убеђења у црквеним питањима,“ а не могу их имати док год су у „партајским веригама,“ дотле ће бити они безусловни принципи њихове делатности у опасности. Јер где је гаранција, да разне странке и њихове странчке дисциплине, не ће те принципе жртвовати принципима својих доктрина, смерова и рачуна?

Искуство досадање и данашње уредбе наше пружају необорив доказ, да су црквени принципи жртвовани принципима другим, а на штету црквене цели и правилних, мирних и напредних односаја у нашој цркви и автономном животу.

Страховање и зебња опозиције је неосновано. Њезино страховање и зебња од измене изборног реда не оснива се ни на једном конкретном случају и позитивном доказу, него само на неким умишљеним предпоставкама.

Али страховање и зебња од даљих последица садашњег изборног реда оснива се на досадањим последицама његовим у општем стању наших односаја, оснива се на досадањим уредбама нашим, које су донесене баш под садашњим изборним редом, а у којима је много право јерархије окупирано, а кардинално автономно нам право напуштено, изиграно и поништено.

Садањи изборни ред је камен спотицања и узрок травиџе у односајима јерархије и световњака или народа, после 1875 г., као што се склатаитно показало и данас још и биће док год се изменом изб. реда не одклони.

Од измене сабор. изборног реда ми се не бојимо, ал' се бојимо од даље борбе, која ће се на ту измену наставити, бојимо се од последица те борбе.

Ко мирно и ладно ситуацију посматра, тај мора увидети, да ми стојимо данас пред дилемом: или изменити изборни ред или наставити борбу са свима њеним последицама.

Шта је боље? Изменити изборни ред или наставити борбу? Бранити status quo у целој нам автономији ради status quo-а и у изборном реду, значи: одобрити наставак борбе, али значи одобравати или бар подржавати оно стање, за које се и пред сам сабор говорило и писало: „Стање наше цркве и школе једно је, да не може горе бити“. (Браник бр. 114 ех 1892.) Ко може то одобрење даље борбе и подржавање

тога стања измирити са својим родољубљем, ми му родољубљу не завидимо.

Ми не можемо. Нама родољубље диктира: тежњу за изменом изборног реда.

А у ствари измене те, за нас је главно и начелно питање: ко ће бирати свештеничке посланике? У томе питању, по нашем најскромнијем суђењу, не може бити трансакције, неме бити концесије. То је апсолутно начелно питање. Једини одговор му је: свештеници да бирају свештеничке посланике. Свако попуштање у томе одговору, било би напуштање начела, које освештава учење православнецркве, које оправдава тип и карактер нашег сабора, а неумитно захтева општа цел и корист.

Питање друго у ствари измене саборског изборног реда јесте: пропорција световних према свештеничким посланицима. То је питање дискутабл. О њему се може расправљати.

Преобладује ли мишљење, да независност сабора није осигурана у пропорцији световњака према свештеницима са 2 : 1, тражимо другу пропорцију. Ако уређење наше автономије, ако мир и споразум у нашој цркви зависи једино од те пропорције, треба дозволити другу.

Док год епископат буде бодар чувар црквеног учења и основних принципа, које то учење диктира, ми не страхујемо за будуће уредбе, које сабор донашао буде, а тицале се буду ма које гране црквеног живота и црквене управе; не страхујемо, па ма каква пропорција саборских посланика била: Нама је у злим приликама гаранција св. синод.

Да је епископат и до сад, наиме до г. 1875, вршио потпуно своју дужност, да се је увек бринуо и разбирао за последице наших уредаба, не би данашњих уредаба, овакових какве су, ни било.

Хоће ли се, и кад, данашње уредбе изменити на боље — према свему што се догодило и догађа, можемо и ми само рећи: „Очекујмо од времена да нас оно освести и поучи.“ „Време је лек нашем злу“.... Ако се данашње уредбе не поправе, у томе ће бити непобитан доказ: да бољих нисмо ни заслужили, да за боље нисмо — способни.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Из епархије темишварске.) I. Епарх. конзисторија темишварска држала је редовну своју седницу 16. (28.) марта о. г., из које се следећа важнија решења бележе: Извештена је Софија Јанковић, парох. удовица из Т. Бечеја, да је 30 фор. државне припомоћи добила. — Позвани су подручни манастири, свештенство и црквене општине, да повчаним приложима потпомогну одбор за прославу стогодишњице срп. прав. велике гимназије, срп. прав. богословије и патријаршког благодејавања и њихових добротвора. — За администратора срп.-падејске парохије постављен је Георгије Коњовић, свршени клирик из Мола. — Две књиге под насловом: „Историја срп. цркве“ и књига „О степенима сродства“ епископа Никанора Ружичића, препоручене су подручном свештенству. — Услед утока срп. прав. црквене општине печкањске против овд. решења, којим је јер. Димитрију Ћирићу, бившем админ. парохије печкањске, досуђено 200 фор. у име бара у години 1889 — поднесени су сви овопредметни списи преч. митр. црквеном савету на више решење — За администратора дечанске парохије постављен је јереј Јован Гавриловић, досадањи администр. црнобарске парохије, а привремена администрација црнобарске парохије поверена је јереју Васи Кадићу, сиет. парох. помоћнику мокринском. — Узет је на знање извештај Ђорђа Влаховића, окр. проте в. кикиндског, да је јереја Дим. Ћирића за пароха тиса-ет. миклушке парохије тамош. благочастивом народу представио. — Георгије Коњовић, адмни. парох. у Срп. Падеју, приступиће стечајном испиту. — Позвана је црква. општина т.

ст. миклушка, да Даници Белеслијиној, парох. удовици тамош., неодложно припадајућу јој половину свешт. плате исплати. — Пријава неколико чланова црк. општине арадске против администратора тамош. парохије — издата је јереју Св. Дражићу, пароху срп. кретурском, на извјешење. — Молбенице неколико сиромашних свештеника и свешт. удовица — послате су с' препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — Најпосле донесена су решења у брачним споровима.

II. Епарх. административни одбор темишварски држао је своју редовну седницу 17. (29.) марта о. г., из које се следећа важнија решења бележе: Извештена је црк. општина ечканска и арадгајска, да је свака по 100 фор. државне припомоћи добила. — Решењем високосл. саб. одбора од 19. фебр. о. г бр. СО. 2158 одбијен је призив председника црк. општине м. чанадске против овд. решења од 19. маја 1892. бр. АО. 197. којим је црк. скупштина м. чанадска распуштена и нов избор скупштине наређен. — Уништена је незаконито обављена организација и конституисање црк. скупштине срп. боканске и наређен је нов избор скупштине под руководством овоепарх. изасланика, јереја Св. Дражића, пароха срп. кретуског. — Одобрена је организација црк. скупштине срп. ченејске. — Пошто црк. општина надлачка оглас дражбе на мањак није у новинама објавила, то је упућена, да оглас дражбе на мањак правилно објави, по томе дражбу на мањак по ново одржи и дражбени записник са грађевинским уговором дотичног подузимача по ново овамо на одобрење поднесе. — Дозвољено је црк општини варјашкој, да црк. кућу своју по приложеном плану и предрачуну, после одржане дражбе на мањак, оправити може. — Молба црк. општине станчевачке, да један празан плац купити може, није за сада уважена, већ је упућена иста црк. општина, да са свима грунтовничким посједницима тога плаца уговор сачини и овамо на одобрење поднесе. — Одобрена је обнова црк. скупштине куманске у трећини својој. — Одобрен је избор половине црк. одбора срп прав црк. општине модошке — Наређена је истрага против управе црк. општине арадске и ради спроведења исте изаслат је јерej Св Дражић, парох. срп. кретуреки и др. Св. Димитријевић, конс. фишкал. — Одобрен је избор $^1/_3$ скупштине црк. општине мокринске. — Молба црк. општине фењске ради повишења годишње припомоћи тамош. пароху из јерарх. фонда — спроведена је с' препоруком саб. одбору. — Молба црк. општине чоканске ради дозначења годишње припомоћи тамош. пароху из јерарх. фонда — спроведена је с' препоруком саб. одбору. — Поднесени рачуни неколико црк. општина издати су епарх. ревизору на прегледање. — Молбенице неколико сиромашних црк. општина ради полученља државне припомоћи — спроведене су с' препоруком министарству богочасти и јавне наставе. **П. М.**

— **(Исповест српског правосл. свештенства земунског протопопијата)** одржана је 31. марта о. г. у св. богородичној цркви у Земуну, на коју је дошло 20 свештеника.

Исповест је обавио високопречасни г. протопресвитер Јефта Вукадиновић

По обављеној исповести поздравило је поменуто свештенство Његовој Светлости г. патријарху Георгију следећим телеграмом највише одликовање: „Свештенство протопресвитерата земунског, искупљено данас на својој исповести, испуњено чувством радости и непоколебиме поданичке верности поводом највишег одликовања Ваше Светости орденом гвоздене круне I. степена, у синовној понизности честита Вам на овом новом знаку високе владалачке благонаклоности према Вашој Светости, као црквеној поглавици народа српског — са усрдним усклином: Да живи Његово Величанство наш премилостиви господар и краљ Франц Јосиф I. на утеху верно-одаиог му народа и свештенства српског!

Да живи Ваша Светост на корист и благостање цркве наше православне — на многа љета!“

Следећим пак телеграмом, захвалило се оно Његовој Светости на одликовању свога сабрата Димитрија Руварца:

„Сакупљено свештенство земунског протопресвитерата, на данас одржаној исповести својој, једнодушно побуђеним се налази Вашој Светости овим путем изјавити своју синовну и најтоплију захвалност, што је изволела, поборнику духовне наше просвете, који се у овим нашим најжалосиијим приликама и сумориим тешкоћама не даде ничим застрашити, бранећи јерархију, брату нам Димитрију Руварцу, подарити наслов почасног протојереја.

Свештенство ово једногласно из дна душе и срца свога кличе: Живео свети патријарше

Георгије још дуго и много на част себи и свом имену, на поносе своје цркве и народа!“

Још истог дана изволела је Његова Светост следећим телеграмом захвалити се на честитци: „Вукадиновићу, протопресвитеру.

„Примите и изјавите свештенству подручном топлу захвалност на честитци послатој ми.

Георгије, патријарх.“

Даље је свештенство закључило, да у будуће приликом исповести, један брат говори беседу у цркви и да се свештенство у сумњивим питањима обраћа г. протопресвитеру Вукадиновићу за савет, који ће са земунским свештенством одговорити им на њихова питања.

По том су отишли сви на заједнички ручак у хотел код „Анђела.“

ПОРУКА

АДМИНИСТРАЦИЈЕ „СРПСКОГ СИОНА“.

Како је прва годишња четврт већ истекла, а многи пошт. читаоци овога листа, не пошаље претплате све до данашњега дана, — то овим озбиљно позивамо сваког, ко овај лист држи, а претплате још није послао, да нам претплатну цену листа што скорије пошље, јер онима, који до сада нису ништа платили, а не плате ни за будућих 14 дана, ми ћемо даље шиљање листа безусловно обуставити.

Администрација „Српског Сиона“.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Безименом сараднику у С. — Ваша је расправа добра и у своје време, кад места буде, саопштићемо је. Само радите и на даље — све ће доћи на ред.

Г. В. В. у С. — Немојте се срдити, што вам чланак до сада није штампан. Кад уграбимо места у листу, са маленим исправкама саопштићемо га. Али нама се чини, да Ви не бисте морали писати само о оним питањима, која су расправљана и готово већ исцрпљена у овоме листу, већ и о другим важним питањима. На дела покушајте — можда ћемо чланку Вашем о новом каквом предмету лакше наћи места у листу.

Г. О. Д. у П. — Ваша би беседа могла ући у лист, али сте ју доцне послали, те је сад несувремено, да ју штампамо. Можда — за годину у згодно доба.

Брату С. И Ј. Љањски твој прилог, кад није до сад, неће ни од сад моћи бити штампан у овоме листу. — Сувише је специјално израђен, а ми увек немамо и важнијих ствари за лист. Изради друго што.

Брату Н. М. у Б — Јави ми, јеси ли на пређашњој твојој парохији или где си, да ти могу писати Ма где да си, пошаљи оно, што си обећао, а и ја ћу своје обећање испунити. Здраво!

ОГЛАСИ.

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВЕНА ОПШТИНА У КРЧЕДИНУ.

Број 4. 1893 г.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 1—3, 38.

На основу скупштинског закључка од 30. марта 1893 српске црквене општине крчединске, а усљед одобрења слав. архид. адм. одбора у Ср. Карловцима од 10. (22.) августа 1892 расписује се дражба на мањак ради оправљања и покривања цркве и црквеног торња лимом марке F. F.

По изготовљеном предрачуну износи:

1.	Зидарски посао	600 ф.
2.	Дрводељски	960 ф.
3.	Лимарски и златарски рад . . .	1307 ф.
4.	Столарски, браварски и мазалски	263 ф.
	Укупно	3130 ф.

1. Лицитација држаће се дана 25. априла (7. маја) 1893 у недељу у 3сата по подне у дворани местне српске прав. црквене општине

2. Сваки лицитант дужан је од горе наведене своте 10% пре дражбе у име сигурности председништву у руке положити.

3. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

4. После 6 месеци од дана предаје цркве прима подузимач јамчевину, којом јамчи за солидну израду.

5. Ближа условија могу се од првог огласа видети код црквено-општинског председништва, као и на сам дан дражбе. —

У Крчедину 1. (13.) априла 1893.

Ст. Јанковић, председник. Илија Радовац, перовођа.

1—1. 39.

ОГЛАС.

Српска православна црквена општина у Прхову намерава своју цркву оправити и у ту цјел одредила је своту од 2300 ф.; с тога расписује дражбу на мањак 11. (23.) априла у 3 сахата после подне. —

Сваки лицитанат дужан је пре дражбе у име жалбине положити 10% у руке председника. —

Услови могу се видети на дан дражбе. —

Црквена општина задржава себи право, да може посао поверити и оном подузетнику, којега за најспособнијег држи, макар и за мањи понуст. —

У Прхову, 31. марта 1893.

Председништво црквене општине.

Бр. 470. ех 1893. 35, 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на *биљежничко и фишкалско мјесто* код епархијске управе горње-карловачке.

Дужности, са овим мјестима скопчане, означене су у чл. XXXIV привр. уређења епархија од 1871. уз годишњу плаћу од 600 ф. односно 300 фор.

Конкуренти имају своје добро инструване молбенице председништву ове епарх. управе у року од три недеље, рачунајући од првога увртења овога стечаја у званичне новине „Српски Сион“ поднијети.

У Плашком, 19. марта 1893.

Михаило,
Епископ.

СТЕЧАЈ.

27. 3—3

На упражњено место пароха у **Угриновци** са платом IV. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 2. (24.) марта 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија.

ОГЛАС.

31. 3—3

Овим дајем на знање пречасној господи свештеницима, да сам у мојој помодној и мануфактурној радњи спремио у великом набору, до најбољих врста, штофова за горње и доње хаљине свештеничке као: **перијена, доскана, дублова, тернова и фином камгарна,** даље сваких каквоћа и боја **свиле,** широких **појасева** и т. д. Уједно примам сваку **наручбину,** те из првих творница тачно, брзо и јефтино набављам свакоме онакав материјал какав жели, и преко овдашњег вештог свештеничког кројача г. **Плицу Вертунског** дајем правити свештеничке хаљине лепо и укусно.

Умољавам с дубоким поштовањем пречасну г. г. свештенике, да би доброту имали посетити ме, или писмено на мене се обратити, а ја у напред изјављујем, да ћу сваког жељи мојих муштерија потпуно одговорити.

У **Сомбору,** марта 1893.

С поштовањем

Милан Д. Пандуровић.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Овим се расписује **пијчисило-дражба** за зидање нове женске школе у Срп. Неузини по плану неимара Павла Вихтнера.

По трошковнику износиће градња 3003 фор. 16 новчића.

Услови, план и трошковник могу се сваки дан код председника црквене општине видити.

Сваки лицитант има пре дражбе 10% пијмаглука положити.

Дражба ће бити 18. (30.) априла о. г. у 3 сата после подне у школској дворани.

У Срп. Неузини, 21. марта 1893 год.

П. Коњовић, перовођа. 37. 2—3 **Љубомир Мирков,** председник.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За *стране земље*: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Поједини бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинићу,** уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 16.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 18. АПРИЛА 1893.

С. бр. 342. из 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАЈПОНИЗНИЈА ПРЕДСТАВКА СРПСКОГ ПРАВОСЛАВНОГ НАРОДНО-ЦРКВЕНОГ САБОРА

ЊЕГОВОМ ЦАРСКОМ И АПОСТОЛСКО-КРАЉЕВСКОМ ВЕЛИЧАНСТВУ

ФРАНЦУ ЈОСИФУ I.

КОЈОМ МОЛИ ЗА ПРЕВИШЊУ ПОТВРДУ: „УРЕДБЕ О ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНИМ СРПСКИМ ШКОЛАМА И ЗАВОДИМА“.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Нат Најмилостивији!

Верно-одани српски православни народно-црквени сабор, састављи се по милостивој дозволи Вашег царског и апостолско-краљевског Величанства, да продужи своја саветовања око уређења своје цркве, школе и на исте односећих се завода — сматрао је за једну од својих најпречих дужности: да обзиром, с једне стране на духовне потребе српског православног народа и околности његовога живота, а с друге стране обзиром на међувремени развитак наставног законодавства краљевине Угарске и краљевина Хрватске Славоније и Далмације приступи ревизији и допуни своје уредбе за српске народне школе, даље уредбе за више девојачке школе — потврђене најмилостивијим решењима Вашег царског и апостолско-краљевског Величанства од 6.

априла и 2. јула 1872., као и ревизији оних уредаба верно-оданог сабора овога од год. 1864—65, садржаних у III. одсеку превишњег отписа Вашег царског и апостолско-краљевског Величанства од 10. августа 1868.

При ревизији поменутих уредаба и одредаба имао је овај верно-одани сабор строго пред очима одредбе угарског XXXVIII. зак. чл. од год. 1868. о јавној настави у народним школама и закона од 31. октобра 1888. год. о уређењу пучке наставе и образовања пучких учитеља у краљевинама Хрватској и Славонији — а при допуни истих уредаба управљао се по одредбама XXX. зак. чл. 1883 год. угарског о средњим школама, и напокон XV. зак. чл. 1891. год. о забавиштима.

Успех свога саветовања око уређења наставних односаја, за које је овај верно-одани сабор законито надлежан, изложен је у под ·/. привијеној „*Уредби о источно-православним автономним српским школама и заводима*“, која обухвата у првоме делу своме уређење забавишта, народних школа, виших девојачких школа и учитељских школа, а у другом делу уређује односај овога верно-оданог сабора према великим гимназијама карловачкој и новосадској, којима рукују дотични патронати њихови и напокон према богословском училишту карловачкоме, које од постанка свог стоји под управом и надзором архијерејског синода српске митрополије.

Уредбу ову усуђује се најпонизније потписани верно-одани сабор да положи на подножје прејасног престола Вашег царског и апостолско-краљевског Величанства с том пренокорном молбом: да би Ваше Величанство благоизволело исту уредбу премилостиво одобрити.

Ваше царско и краљевско апостолско Величанство!

Најмилостивији Господару Наш!

У „општим одредбама“ предложене уредбе, пошав верно-одани сабор овај са становишта тога: да му на темељу народно-црквене автономије, зајемчене српском православноме народу државним и земаљским законима, припада право и дужност, да доноси сходне уредбе за уређење српских православних школа и просветних завода у области српске митрополије — ставио је свима тима школама и заводима у задатак: да у духу православне вере и српске народности, а помоћу науке образују ученике и ученице, питомце и питомице своје за честите људе и ваљане грађане отаџбине.

Одредивши, да је у свима тима школама и заводима наставни језик српски са ћирилским словима, означио је верно-одани сабор овај и изворе, из којих ће се школе те и заводи издржавати; поверио је митрополијском школском савету, да исти, као врховна автономна управа истих школа и завода, прописује им наставне основе, да издаје и одобрава све потребне књиге и учевна средства, да се стара да се за школе и заводе те подигну целисходне зграде, и ставио је ономе, који те школе и заводе подижу, у строгу дужност: да исте снабду свом нужном опремом и учевним средствима, како би се могла у истима настава у прописано време редовно обдржавати и успех исте концем сваке школске године констатовати. (§. 1—10.)

Како је од године 1872. па до данас у појединим српским православним црквеним општинама подигнуто, које од општина самих, које пак од појединих добротворних задруга православних Српкиња више дечијих забавишта, то је ваљало односаје истих у интересу успешнога деловања њиховога уредити.

При уређењу ових односаја прилагодио је верно-одани сабор овај одредбе уредбе ове (од §. 11—38) у погледу цели, којој имају да служе ова дечија забавишта, у погледу дужности родитеља, који дају децу своју у ова забавишта, у погледу црквених општина, које подижу и издржавају ова забавишта и напокон у погледу стручнога образовања, рада и наплате забавиља — у свему овоодносним одредбама угар. XV. зак. чланка од год. 1891. о забавиштима, постаравши се уједно прелазним опреде-

ђењима: да се забавишта, која већ постоје, према овој одредби преуструје и забавиље, које ова уредба затече као неоспособљене у служби, да могу себи нужно стручно оспособљење у одређеном року прибавити.

У глави II-ој ове најпонизније поднесене школске уредбе, уредно је верно-одани сабор овај све односаје српских автономних народних школа.

Да би наиме чланови појединих српских православних општина могли одговарати оним прописима угарског XXXIII. закон. чл. од 1868. и прописима хрватског земаљ. закона од 31. октобра 1888. год. о уређењу пучке наставе, који се прописи односе на вршење опште дужности обавезне наставе, састарано је одредбама овога поглавља уредбе: да црквене општине подижу потребан број школа, да исте својим средствима, потпором месних политичких општина издржавају, опстанак ових својих школа осигурањем општинског школског фонда трајно обезбеде, да на исте школе пристављају довољан број оспособљених учитеља и учитељица, и да настоје, по своме школском одбору, да се сва за школу способна деца у исту и упишу.

При општој тежњи, да се материјално стање народних учитеља побољша и тиме што већи број способних учитеља за вољно и одушевљено вршење овога велеважнога звања добије, и непрекидност службовања учитељског у једноме месту обезбеди, предузео је верно-одани сабор овај повишење учитељске дотације завођењем петогодишњега доплатка, парочите наплате за црквено појање, уједно је учитељима накнаду особног трошка, потпору за време болести, а издавањем посмртног квартала и прву помоћ њиховим породицама у случају смрти.

Исто је тако јасније одређен и начин како се учитељи бирају и пристављају, уједначена им је сталност у службовању с тим, што се из службе своје могу отпустити услед тешких преступа и само правилно донесеном пресудом предпостављеног им епархијског школског одбора, одобреним митрополијским школским саветом.

Но све ове жртве које приносе црквене општине на осигурање, издржавање, опрему својих школа, и на дотацију учитеља, остале би без жељена успеха, ако се не би донеле биле у уредби овој и такове одредбе, којима се смера, да се уједно уредно похађање школе и одређују се уједно и осетљиве казне за оне родитеље, који пренебрегавају законом прописану дужност, да своју способну и здраву децу шиљу уредно у школу ради дневне и повторне наставе им.

Исто је тако овај верно-одани сабор прописао у овоме поглављу школске уредбе обим и трајање те дневне и повторне наставе и оспособљење оних стручних лица, која ту наставу врше.

Многогодишње искуство показало је: да је нужно, да се учитељи и учитељице када сврше учитељску школу, подвргну само теоретичкоме испиту, да после овога испита делују у својим звањима две године дана само у привременом својству, и тек, када се довољно извеште у практичном раду у народној школи, да онда полажу практички учитељски испит, и тек после тога, када и тај испит успешно положе, да се поставе за стално учитеље и учитељице.

Па и после свега тога нужно је и сталним учитељима да се у струци својој све то више усавршују, што се мислило, да ће се најбоље постићи тиме, ако се црквеним општинама стави у дужност, да крај сваке школе установе школске књижнице, да за исте набављају за учитеље им нужне стручне књиге и листове а учитељима наложи, да редовно походе општинске, протопопијатске и епархијске учитељске зборове, на којима ће се расправљати и дидактично-педагошка питања.

У овоме делу уредбе наређено је и то: да се учитељи могу бавити другим узгредним пословима само са дозволом своје надлежне епархијске власти, учињени су

*

одговорним за успех и напредовање својих ученика и ученица у васпитању и науци, одређене су и њихове дужности, које као вероисповедни учитељи имају према својој цркви, а поверено је митрополијском школском савету, да пропише службена правила о вршењу учитељске дужности у школи и цркви. (§§ 39—100). (Свршиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

СРПСКО-ПРАВОСЛАВНО ПЈЕНИЈЕ КАРЛОВАЧКО.

(Наставак.)

Век, у коме ми живимо, горди се и дичи с мноштвом изванредних и правих мајстора у црквеном пјенију, а лепота и силне гране црквеног пјенија као да су баш кулминирале у ери Стратимировићевој. Као најбољи црквени појци из те ере спомињу се особито: *Ава Димитрије Крестић*, бивши архимандрит крушедолски, и *Дионисије Чушић*, бивши игуман беочински. Тешко је то одлучити, јер то ни сами познаваоци ове двојице не знају, који је од те двојице српских златоусеваца био бољи и савршенији. За обојицу може се рећи, да су поред — што но реч — изредног свог „јестества“ — поред лепог и умиљатог гласа и поред богатог знања црквеног пјенија, имали и композиторског дара, јер они, и ако су перфектно и савршено научили од својих учитеља црквено пјеније, нису се само тим задовољавали, него су га још сваки на свој калуп и по свом особитом начину удешавали и дотеривали.

Ја ћу овде у кратким потезима привести нешто, што ми је познато из њихова живота, па шта се из тих штрица буде могло судити, који је од њих двојице био бољи и савршенији појац. Почећу с Крестићем, јер је он и по годинама и по достојанству био старији од Чушића.

Димитрије Крестић (како се звао пре калуђерства, не знам) родио се у Ирвигу, тамо негде око 1762. године. У 12.—13. години својој оде он у манастир Крушедол, да се ту спрема за калуђерски чин. Неки старац по имену Теофан, бивши ту тада духовником, узме младога Крестића себи за ђака и послужника, па опазивши у њему особити дар и вољу за црквено пјеније, пошље га око 1776.—1777. године неком грчком „даскалу“ у Бановце, који је био на гласу појац и зналац разноврсног грчкога пјенија, да код овога научи грчко пјеније. Крестић је с највећом пажњом слушао даскалово пјеније и научио од њега: Херувимску песму на свих 8 гласова, све прмосе, причасне, Василијеву службу, тон-деспотин и многе друге ствари, а у самом Крушедолу, где је тада негован славенско црквено пјеније тако звано „старо“, које је такође дивно било, јамачно је научио цело то старо пјеније, јер свештеници, који га познаваху лично, веле, да је у прсте знао све велике сједалне, Глас Господењ и остало мало и велико пјеније. Неки опет стари, још данас живи свештеници из Срема веле за Крестића, да је он и од неког Грка, који је живио у Мишковци, учио појати, те је он то пјеније доцније својим индивидуалним модулацијама дотерао. О овом ми додуше ништа не прича још данас живи Крестићев ђак — игуман раковачки, отац Спиридон.

Митрополит Стеван Стратимировић (од 1790 до 1836.) као што се зна, био је врло велики љубитељ у опште црквеног благољепија а на то се црквеног пјенија. Крестић пак био је с почетка проет јеромонах, али Стратимировић не гледећи на то, жаљубин се у његов леп и умиљат глас, а при том високо га цењећи као вештака у црквеном пјенију, произведе га од проста калуђера на степен архимандрита и даде му у настојатељство његов постриг — богати тада као и данас — манастир Крушедол*). Крестић је Стратимировића преживео, па је био обљубљен и особито одликован и од Стратими-

*) Судећи по овом високом одликовању Крестићеву од стране митрополита Стратимировића, може бити вероватно мишљење било, да је Крестић био старији појац од Чушића, јер Чушић, и ако је имао 6 гими. разреда и богословију, четд Крестић није имао, не удостоји се то чести, да постане архимандритом. Л. Б.

ровићевог наследника митрополита Стевана Станковића. Од Крестића научише готово сви крушедолски калуђери грчко пјеније и оно се свуд широм и по селима и по варошима и по манастирима појало све до год 1840., када је оно тако рећи искључиво српским односно славенским замењено. Од тадањег грчког пјенија сада се на архијерејским службама поје само „Херувика“ 5. гласа и „тон десподин“, а оно друго лепо пјеније Крестићево тешко да ко данас и зна осим старца — игумана раковачког оца *Спиридона* и неког *Симе Остојића*, сенатора у Бају, који је са о. Спиридоном у младим годинама заједно учио од Крестића. Штета велика! Крестић је умрьо 11. марта 1843. год., кад је био 81. годину живота навршио. У Иригу још живи синовац пок. архимандрита Крестића, *Васа*, за кога ми вele, да је вешт појац; но да ли је он научио и сачувао старчево оригинално „ѻ҃кніе“ не знам.

Други вештак у црквеном пјенију у тој славној ери Стратимировићевој бијаше *Димитрије Чупић* (не знам, како се звао до калуђерства). По казивању Боларићевом Чупић се родио у Сент-Андреји 6. септембра 1775., постригао се у манастиру Грабовцу 1793. г. — рукоположен за јеромонаха 1794. а за јеромонаха 1795. г. Дошавши у Карловце 1797. свршио је богословију и 6 гимназијских разреда (приватно); 1812. г. постаде игуманом манастира Јаска у Срему, а 1824. манастира Беочина такођер у Срему, где је 1845. г. у 70. години живота умрьо. Жао ми је, што због оскудице доказа не могу ништа поуздано рећи, од кога је Чупић пјеније научио. О том ништа не спомиње ни Боларић. Но један мој друг из богословије вели ми, да је Чупић такођер учио од некога Грка, кога и Доситије спомиње. Немам при руци свих Доситијевих дела, а нисам сва ни прочитао, па не знам, где он о том Грку спомиње. Али одлучно бих смео рећи, да Чупић није из Грабовца већ као наредан појац у год. 1797. у Карловце дошао. Биће свакако близу истини, да је и Чупић од истих „даскала“ пјеније учио, од којих и Крестић; или, ако још неће бити оправдана сумња о. игумана Спиридона, да је и он (Чупић) међу осталима учио од Крестића. То је сасвим и могуће а и природно, јер је Крестић већ до доласка Чупићевог у Карловце морао — што по реч — „печен“ појац бити, док је већ 1776.—7. године, кад се Чупић тек родио, почео — како напред споменусмо — учити грчко пјеније у даскала бановачкога. Неки чак тако далеко иду па веле, да је Крестић од Чупића пјеније учио! Но ово тврдити значи, истини у очи пљувати. Чупић је ваљда истом тамо негде око 1800. године (ако није и доцније) почео предавати у богословији пјеније, (јер је бар до тог времена морао учити гимназију и богословију), а тада је Крестић био већ у велико савршен и зрео човек од својих 38 година, те ако већ дотле није знао и умео савршено појати, тада му је заиста већ касно било од Чупића учити! Сви су дакле изгледи, да је Чупић од Крестића учио, а не обратно. А ако је тако, онда пада и она тврдња уваженог госп. Боларића, као да је Чупић утемељитељ данашњег карловачког пјенија. Кад би већ могло бити говора о каквом стварању и утемељивању црквеног пјенија у то доба, онда би понајпре Крестић заслужио име утемељитеља и створитеља црк. пјенија. Чупићу нико не пориче уметност и вештину у пјенију. Али Чупић није никако могао бити творцем његовим, него је он као први учитељ пјенија завео једнообразије у пјенију у карловачкој богословији, те је тиме допринео, да је пјеније кроз његове ђаке — тадање богослове — а потоње свештенике у народ распростањено и посвуда једнообразно појано. У томе је, рекао бих ја, Чупић заслужио, да му се поклонимо!

Оволико ево знадох ја и написах о тој двојици правих вештака у пјенију.

(Свршиће се.)

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак.)

Друга спорна тачка између већине сабора и опозиције, беше и остаје: избор пароха.

Избор пароха обелсжио је др. Полит „као једно кардинално питање наше народно-црквене автономије“, а др. Вучетић заједно с њим као „начелно питање“; дочим та је барон Јован Живковић уврстио у ред споредних питања, у којему, било оно „на овај или на онај начин“ ре-

шено, не ће лежати crimen laesae majestatis ни наше автономије, а ни цркве.

Као што смо и до сад објективно судили о мислима др Вучетића и о њима само сушту истину изрицали, — без обзира да л' ће то г. др Вучетића „вређати“ и да л' ће се он на то „расрдити“, — тако ћемо и сад рећи, да је др. Вучетић уз др Полита најбоље обележио питање избора пароха, означив га као питање — начелно.

Јесте, то је начелно питање, и као таково једино се и може правилно решити и регулисати. Др. Вучетић је могао то решење и наћи, само да је хтео начело тога питања просуђивати по учењу и основном устројству црквеном; само да је бар из оних својих речи: „да је јерархија односно епископат одговоран за то, да буду свештеници добри и способни“, хтео извући логичне конзеквенције.

Он није учинио то, него је „право“ епископа (које он мисли да тек треба дати епископима!) над свештеницима и располагања с' њима у цркви, дозволио и признао само до њиховог „проглашења за достојне“, до једногодишњег њиховог службовања и положеног стечајног испита.

На је рекао: „Кога, дакле, епископ прими у свештенички чин, и за тим га и при стечајном испиту за способна нађе, за тога се с пуним правом може рећи, да га је епископ са свиме стране (?) лично довољно опробао, те да га онда може пустити у народ, и за то онда никако није нужна још и тројна кандидација, јер није ничим (!) оправдана“.

Боље рећи: неоправданост кандидације није ничим доказана. А свс зашто није.

Теорија др Вучетића у питању избора пароха погрешна је и у начелу и у мотивацији својој.

У начелу за то, јер поткресава право епископа, које се, према каноничном учењу и епископалном карактеру и устројству наше цркве поткресавати не може.

У мотивацији је теорија др Вучетића погрешна за то, јер достојност примања и ступања у клир, једногодишње службовање администратора парохије, капелана, ђакона и вероучитеља, као и положени стечајни испит не мора бити, као што и не бива увек довољна квалификација и за парохијску службу, па још и за свако место у епархији и целој митрополији.

Учење и основно устројство црквено је тако јасно и категорично баш у питању постављања свештеника у цркви, да се оно ни оспорити, а ни мењати не може и не сме.

„Свака духовна служба у зависности је од епископа, нити нико може обавити неку службу без његовог надзора“.[1])

„Епископ је намјесник Христов у својој епархији. Као врховни поглавар своје цркве и као један, који је за њу одговоран пред Богом, он је сам и врховни управитељ и врховни судија у својој епархији, нити може бити каквога правнога тијела у тој епархији, које би имало право да управља или суди, независно од епископа или противу воље његове“.[2])

„Главни и одлучни глас у постављању пароха мора припадати врховноме носиоцу епархијске власти, на име, епископу“.[3])

„По каноничким наредбама православне цркве, врховно право при постављању пароха припада епархијском епископу“.[4])

Све ово приведено и написано основа се на историји Христове православне цркве, од првога до данашњега њезиног дана. Основа се на учењу васионских и помесних сабора њезиних и на учењу св. апостола и св. отаца црквених, од којих је прота Мане Грбић и у сабору прочитао једнога речи, а на име из посланице св. Кипријана, по којима такођер: „Без епископа нико ништа што се цркве тиче не може чинити“.

То је, дакле, учење наше св. православне Христове цркве. То учење није властан нико мењати; томе се учењу мора сваки члан те цркве повиновати. На томе учењу основа се право епископа при постављању на „духовне службе“ у цркви; на томе учењу основа се и „кандидација“ при избору пароха. По томе учењу право на ту кандидацију — била ова у ма којем облику — не може нико оспорити епископу, јер по томе учењу епископ има право да изриче и и о у процењивању и при намештању свога свештеника, ма на коју службу у његовој епархији.

Са стечајним испитом добија дотичник само формалну квалификацију за пароха, односно стиче право да потражује парохију — и ништа ви-

[1]) Правосл. црк. право, др Малинић стр. 348.
[2]) Ibid. стр. 358.
[3]) Ibid. стр. 370.
[4]) Ibid. стр. 371.

ше. Јер, кад би сведоџба о положеном стечајном испиту била једини услов за постављање пароха, и кад би тај једини услов био довољан да се потражитељ парохије мора пријустити к' избору, па баш сваком за који се пријави, то би значило ни мање ни више, него: сведоџбом стечајног испита анулирати право епископа у цркви, без којега би права епископска власт постала шимера, а епископов положај и значај у цркви — „почастан.“

И после примања у свештенство, и после једногодишњег, или ма колико, администровања и капеланисања, и после положеног стечајног испита, може дотичник опет бити неквалификован за парохију у опште, или за парохију баш ону, на коју је компетовао. Јер, осим постигнутог већ чина свештеничког и осим квалификације исписане у сведоџби стечајног испита, и после некомпетентног службовања у цркви, па баш и после положеног стечајног испита могу да се појаве друга критерија и препреке, које дотичника не чине способним и сходним за пароха или за извесно место. То се поречи не може.

А кад је тако, ко је у том случају позван, надлежан и властан, да просуди та критерија, да оцени те препреке боље од консисторије и епископа? А ко је кадар и безпристрасније да то учини? Зар парохијани? А не епископ, по својој спреми и искуству, по узвишености свога положаја и заклетви Богу и канонима?! А не консисторија, коју је народ баш изабрао и поставио као духовну власт у цркви са поверењем у њу и уверењем о њеној способности за оцену, безпристрасну оцену свега што у њезин делокруг спада?!

Ако се у агресивној политици против јерархичке превласти у цркви, која по нашем мишљењу постоји и која ће увек и постојати, док год се наша црква не кресне са свога божанскога и православнога темеља, ако се, велимо, у просуђивању свега тога може дати парохијанима већа способност и у њима гледати већа гаранција него у епископу и консисторији, онда би још јуначније, још слободоумније, још напредније према извесним доктринама било рећи: не требају нам епископи, а парохе и свештенике (или како би се онда они већ звали) декретирати закључком и декретом општинских скупштина. И то би онда бар разумели шта значи, томе би бар био смер отворен и јасан.

Али глорификовати цркву, на уснама увек носити православље и увек га истицати као палладиум српске народности, а епископима својим одрицати право власти, па и моралну квалификацију у пресуђивању компетената за парохије, — то не разумемо шта је. Или је можда то оно „народносно — православље“, о ком је говорио и барон Живковић, по којем је опозиција наша а никако сви „Срби“, као што он мисли, „више народносно — него религиозно православна“?! Тако ће и бити.

Опозиција наша није религиозно-православна, него само народносно-православна. Ње се не тиче учење православља и православне цркве, ње се не тиче божанственост установе црквене и дужност респектовања те божанствености и на тој божанствености условљене непроменљивости њене. Ње као да се не тиче задатак и циљ црквена и религиозно-нравствени развитак нашег народа. Само нек смо по имену православни. Ето, то је „једино на потребу“ нама Србима, а да останемо Срби. А какви ћемо ми иначе бити и како ће иначе у цркви нашој бити, на то се „јаче развијена политичка свест“ опозиције не обзире, или бар не води довољно рачуна о томе, докле то име православно без самога православља трајати може, и да ли нас не ће то народосно православље удаљити од религиозно-верског православља са свима последицама тога удаљавања, које ће, по нашем мишљењу, резултовати напослетку у губитку и самог имена православног.

Име православно, без срца, душе и свести православне, то је, да се послужимо речима Христовим, „окречен гроб“. То је фраза, то је — љуска без језгре. Политика народносног православља, без религиозно-верског, и довела нас је за ових 25 година у лавиринат, у којем је, по признању самог барона Живковића, „врло тешко паметан бити; паметан, те пронаћи правац, којим би се дало из тога лавиринта на чистац изаћи“.

Политика тога народносног православља, без религиозно-верског, нерхоресирајући језгру и есенцију православља, напуштајући његове божанске основе и сузбијајући нашој цркви њезин божански и верски карактер и цел искључиво народним карактером наше цркве и

политичким тежњама народним, — та политика је сто узрок, „што ми нашу народно-црквену автономију за 25 година сградити нисмо могли.“

Та политика је узрок, што се ми и данас још не можемо споразумети, не можемо ни ради питања, као што је питање о избору пароха, у којем питању, према јасном и категоричном учењу православне цркве, не би иначе могло бити ни сумње ни спора.

Да, та политика, по теорији које: суверенитет народа одлучује и у цркви, као највиши авторитет, та је узрок, да је и питање избора пароха могло постати тако спорно и акутно питање у сређивању наших народно-црквених автономних односаја.

Према авторитету епископа истиче се у цркви авторитет народа! Истиче данас већ, кад смо и кад хоћемо још да смо у оној „великој заједници православне источне цркве“, коју, и по речима др Полита, „као светињу респектовати морамо, јер је заиста светиња“.

Авторитетом воље народа, која се најављује у црквено-општинској скупштини, као једном органу црквене управе, хоће опозиција да суспендује власт епископа, да анулира право његово у цркви, које је установио сам Христос, које траје 19 векова и које мора трајати док год је Христове православне цркве.

Је ли то респектовање велике заједнице православне источне цркве? Је ли респектовање светиње њезине?!

И ми признајемо суверенство народа и авторитет воље народне, али само онде, где тај суверенитет има свог разлога и оправдања, народна воља своје право.

У цркви, православној Христовој, суверен је епископ, највиши авторитет: сабор епископа.

И ма како ми љубили свој народ и поштовали његова права, ма како ми били слободоумни, док смо чланови те цркве, ми те суверене у цркви морамо признавати, њихов авторитет морамо респектовати.

То признавање и респектовање мора бити перманентно, непроменљиво, као што је и учење о власти и правима епископа у цркви. Оно се не може, као што би то др. Полит и сва опозиција хтела, мењати по „околностима“ са особама и према њима.

Дешавало се и дешаваће се, да и епископи као људи учине нешто, што би требало учинити друкчије или боље. Али доктрине нема још, по којој би се, ради таквих изузетака могло и требало мењати устројство цркве. А најмање, да би то устројство могао мењати наш сабор!

Наш сабор може установљавати плату свештенству, у споразуму са св. синодом арондирати парохије и протопресвитерате, регулисати право учешћа народа у избору свештеника. А потпуно слободан избор пароха установљавати, перхоресцирајући њиме епископа, тога права, те компетенције нити је имао, нити може имати наш сабор.

То је начело питања о избору пароха. Према томе начелу може се оно једино и решавати.

То је начело изражено и признато у рескрипту од 1868. г.

У § 1. IV. А. установљава се:

„Епископ управља епархијом по канонима црквеним, у чему га конзисторија делом и саветом приномаже“.

§ 57. II. Г. установљава:

„Епархијска конзисторија молбенице конкурената испитује, и оне, који прописана својства немају, одбацује, остале пак управља на општину поради избора односно кандидирања.“

А § 58. ово:

„Општина, односно местна црк. скупштина предузима избор, односно кандидацију“.

„У случају, да један (од предложених) добије $^2/_3$ гласова, то се онда тај подноша епарх. конзисторији на потврђење, иначе се она двојица или тројица, који највише гласова добили буду, подносе епарх. конзисторији, да једног од њих именује“.

Много више у тим речима, а све што год је исписано, канонички је основано, и потврђује правилност, каноничност и искључивост начела, које мало час истакосмо у питању избора пароха.

(Наставиће се.)

ГОВОР

ПОСЛАНИКА

ПРОТЕ МАНОЈЛА ГРБИЋА,

држан у сједници српског православ. народ. црквеног сабора 11. новембра 1892.

(ПО СТЕНОГРАФСКИМ БИЉЕШКАМА.*)

Ваша Свештенства! Високопреосвештена господо епископи!

Високославни сабори!

Високопоштовани мој предговорник у јучерашњој сједници, пресвијетли господин барон Живковић, благоизволио је у своме говору више пута позвати се на моју маленкост и на моју скромну књижевну радњу, у којој сам покушао, да историјски проучим и опишем црквено-политички живот нашега народа за прошлијех двјеста година а у земљама угарске круне. Ја сам му за то врло благодаран и тијем управ својијем апострофирањем моје маленкости, пресвијетли господин барон, управ ме је позвао, да и ја морам, хтио не хтио, рећи своју ријеч о овијем пословима, о којима сво вријеме и расправљамо у овој нашој високој кући. Не ласкам себи, да ће моје ријечи кога увјерити о нечем другом, него што он мисли и суди, него ћу само да речем како ја мислим.

Али одмах морам изјавити, да ми је врло мучно овдје проговорити као српском свештенику, јер ми слика данашњега нашега сабора долази пред очи као она слика, што по је описује српска пјесма послије смрти српског цара, Душана Силнога, кад но су се српска господа отимала о царство и гдје но се вели:

„Светаля се четири табора,
„На убаву, на пољу Косову
„Једно табор краља Вукашина,
„Друго табор деспота Угљеше,
„Треће табор војеводе Гојка;
„А четврто царевић Урош.

И исто тако могао бих ја и овај наш сабор подијелити на четири табора, те према предлагачима рећи, да је и овдје: једно табор Вучетић Илије, други табор Јовића Стевана, трећи табор саборског одбора или Јосифа Јагића, као његова извјестиоца; а четврти Ђурковића Ђорђа, као табор војводе без војске.

И с тога велим, да ми је тешко говорити, јер српски свештеник не смије имати табора, него интерес своје цркве и народа пред очима. На напријед знајући, да не могу у сва четири табора бити, с тога ми је мучно и премучно данас говорити, јер сви смо Срби и ја сам српски свештеник — али сви не можемо имати право. Али као што је ово мајка Краљевића Марка, у истој пјесми сјетовала сина, кад је пошао да каже, на коме је царство — рекла:

„Немој, сине, говорити криво,
На ни бабу ни по стрићевима,
Већ по правди Бога истинога!“ —

и ја ћу се овдје само тога држати, и ја ћу говорити само по правди Бога истинога онако и онолико, колико сам био кадар истину изнаћи. —

Превртући старе књиге и старе листине, да проучим и да опишем, бар један само дијелак нашега народа, за прошлијех двјеста година, морам рећи по истини: е су наши стари ђедови и праоци били дрскији него ми данас. Нашао сам, да ми, њихови потомци, љуто гријешимо против своје цркве, против своје свете и њежне мајке. Нашао сам, да ми, њихови потомци, љуто гријешимо, осуђујући старе наше духовне старјешине и учитеље и подмећући им такове чине, каквих нигда учинили нијесу. Нашао сам, да заборављамо или управ не ћемо да знамо за оно апостолско слово: „*Браћије! бљудитесја, да никтоже будет вас прелщајај философијеју и тщетноју лестију, по преданију человјеческому, по стихијам мира а не по Христје*“. (Кол. 2. 8.) „Браћо! чувајте се, да вас ко не зароби философијом и празном пријеваром, по каливању човјечијем, по науци свијета а не по Христу.“ Нека ми се не замјери и нека не буде ником зазорно, што ја као свештеник цитирам Свето Писмо, што је

*) Овај говор доносимо тек данас, на пуне године дана касније него што је изговорен, с тога, што нам многи свештеници и родољуби народни пребацивахуу, што не доносимо у овом листу међу осталима и овај говор, који је био, без сумње, један од најлепших и најзначајнијих на сабору нашем. Што ма овај говор раније не донесосмо, томе су разни узроци, које овде не можемо опширније износити. Међутим овај говор преч. г. Манојла Грбића, и по своме историјско-књижевном, и по црквено-народном значају тако је важан, да није никад доцкан, да га у овом црквено-свештеничком листу сачувамо и овековечимо.

Уредн.

темељ наше хришћанске науке. Можда је коме чудно ово, али не умијем ни талијански ни француски, него се држим Св. Јеванђеља, јер ово нам мора бити путевођа у овијем нашијем пословима.

Нашао сам, да смо се отели и ономе апостолскоме савјету: *„Не високоја мудрствујте, но смиренними вездушиесја, не бивајте мудри о себје.“* (Рим. XII. 16.) „Не мислите о високијема ствара, него се држите ниских. Не мислите за себе, да сте мудри.“

Па и ми свештеници, који смо добили од Господа ону заповијед: „Шедше научите . . . . . крстјанче и учанче их блусти веја јелика заповједах вам“ — не вршимо ове заповиједи, јер смо само извршили њен први дио, то јест крстили смо; али онај други дио не вршимо, јер не учимо доста, да ваља и *све* оно држати, што нам је Господ заповједио. И ми свештеници, не видимо, како нам света наша Црква с дана на дан све то већма престаје по Спасителевој заповиједи искати прије свега божјега царства и његове вјечне правде; како нам наша Црква све то већма нада у вериге овога нашега превртљивога царства и вијека, а то све највише са наше рођене кривице.

Па можемо ли се онда чудити, а ко обијесни дух овога вијека и овога времена — ако дух себичности овијех, који владају њиме — све боље и боље прибира своју снагу, да нам пролоче и обори духовне бедеме наше Цркве и наше слободе у њој, назидане и утврђене уставима и уредбама божанственога њезиног оснивателя и његовијех ученика и светијех отаца — тијех божјих угодника, и све ради нашег душевног спасења.

Пуно је ту увјета у тијем црквенијем уставима и уредбама, које свето поштују сви народи православнога истока, и у једнаком поштовању *тијех свију увјета од стране свију вијерних* лежи јединство свете наше Православне Цркве, лежи и њена снага у томе јединству. И ми бисмо од тога јединства отпали, кад бисмо се изневјерили тијем увјетима за вољу данашњем духу времена, коме углед, јединство и снага те Цркве — није баш прирасла за срце; или кад бисмо се изневјерили за вољу нашијем таштијем тежњама, које нас, чини ми се, управ и наводе да грајешимо против своје Цркве.

Али, ја не ћу данас говорити о свијем тијем увјетима редом, већ о једном само, јер ми се томе силом намеће повод и изнутра и извана. А то је јединство свију нас у држању и у поштовању онијех црквенијех установа, које на темељу божјега устава уређују саму црквену управу и које уређују наше односаје према тој управи у Цркви. Те установе држе се кроз толике стотине година у *„канонима“* наше Православне Цркве, и један од тијех канона уређују догмате вјере, а други црквену дисциплину, јер Црква је *„Завод“*; али она је уједно и *„Друштво“*.

Према држави, као органу човјечанскога разума за времено царство историје и за све оно, што се постизава у историји напрамнијем развитком и напретком човјечанскога рода: *Црква је орган божјег откривења за вјечно царство и за* све *оно, што се божијом благодати постизава за онај свијет, онога вјечнога царства.*

И баш код ове тачке гријешили су и грију непрестано многа и многа наша ученија браћа, и то не само овјетовњани него и свештеници. Ово се расправља често и по политичнијем новинама и часописима, који на то никако позвани нијесу; и рјешава се онако кратко преко кољена; јер се просто и тврди и пише: да нам је наша Црква само још у толико нужна, у колико она помаже, да се одржи *„српска индувидуалност“*, то јест, да се ми као Срби одржимо у својој српској народности и свијести; а она виша, она главна задаћа или циљ наше Цркве — та се више и не спомиње; — није више повољна данашњем, тобоже, просвијећеном духу времена.

Али сви ти, који тако тврде и пишу, и творе и зборе, луто грију против своје Цркве: и као Хришћани и као Срби. Ти навалице бјеже од Спасителеве науке, који нам рече: *„Која бо полза человјеку, аште преобрјащит мир вес и отщетит душу своју. Или что даст человјек измјену на души своје.“* „Каква је корист човјеку ако добије сав свијет, а огрјеши своју душу? Или чиме ће замјенити своју душу?“ И по овој науци, вама као Хришћанима — душа наша и њезино спасење, мора бити преће од свега на овоме свијету; преће од оца и мајке, од сестрице и љубовце — преће и од самога Српства!

А ти исти грију луто и као Срби, јер се противе духу и тежњама самога народа. Није ли ово мајка Краљевића Марка, кад је пошао у оне несрећне таборе, учећи га како сам већ рекао, да само истину говори; није ли ве-

лим, долазила му и ову јеванђелску науку: *„Боље ти је изгубити главу, него своју огрјешити душу?“* Не слаже ли се ово најпотпуније са горњом Спасителевом науком?

Па није ли и српски великомученик, славни кнез Лазар на оно питање Свете Богородице: „Коме ћеш се привољети царству“ — одговорио, да воли царству небескоме,

„А него ли царству земаљскоме,
Земаљско је за мало царство,
А небеско у вијек и до вијека!“

Па толики наши добротвори, од Немање до нашијех дана, с чега се уписаше у вјечну књигу, у вјечну читуљу, него због оне узвишене и најсветије жеље:

„Да се њима пође литургија,
„И опроса и опроста свијета“ — ?

А која је то школа, што је учила стару Јевросиму, да онако свога сина учи? Који је то завод, гдје је кнез Лазар научио, да је небеско царство у вијек и до вијека? Који је то завод, што је учио и што учи и данас, да је све трудо и нестално, а само је душа вјечна и бесмртна? Тај завод, та школа, коју мора једнако учити: цар и убог, учен и неучен — та је школа: *Христова и наша Црква*. А то је права и главна задаћа тога завода; а по што тај завод уз ту задаћу: његује, крије, подржава и штити и нашу *српску народност, наше српско име и језик*: онда морамо тај завод и двоструко већма љубити и поштовати!

С тога и рекох мало час, да је држава орган човјечанског разума за времено, за земаљско царство; а Црква је орган божје воље за вјечно царство.

Као такав орган Црква је *„завод“* који је уређен божјим словом и онима црквенијем канонима, што су на томе слову основани, и који се односе на *„догмате вјере.“*

Али је Црква и „друштво“ заједно, као *„собрание вјерних“* т. ј. као збор свијух: *у једном имену Христовом, у једној његовој вјери, у једној љубави и у једној нади на вјечни живот здруженијех људи*. А то *„друштво“* и оно је уређено опет словом божјим и онијем црквенијем канонима, што су на томе божјем слову основани, а који се односе на црквену дисциплину.

И као што је Христова и наша Православна Црква једна и иста, и као што је та Црква једне и исте мете или циљеви: и *„завод“* и *„друштво“*: тако су и ови канони и једне и друге врсте, и они што се односе на догмате вјере и они што се односе на црквену дисциплину, врло на тијесно скопчани једни с другима, да им је врло тешко наћи међу, а још теже обиљежити на тој међи такви случај: у колико би се огријешио о канон црквене дисциплине, а да се уједно неби огријешио и о канон православне вјере; или да би могао неко згријешити „заводу“ а да заједно не згријеши и „друштву.“

Слободан живот у томе друштву по тијем канонима, — слободан, независан и сигуран живот и од других, ма кога имена фактора у држави са другијем свијетом наше православне заједнице; слободан живот и од сваких права и изреда индивидуалне т. ј. личне слободе појединијех чланова у томе друштву: то је црквена автономија или автономија у Цркви.

Али автономија може имати више смисала. Она је код демократског принципа протестаната другог смисла, а другог је смисла она автономија у нашој Православној Цркви, која има свој посебни, *од самога Бога*, положени устав, *од кога она одступити не смије.*

(Наставиће се)

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Шематизам православне српске епархије горњо-карловачке концем године 1892. У Карловцу. Штампарија Карла Хаупт-елда.

Ево нам и опет новога шематизма — и то шематизма наше највеће и најмногобројније епархије горњо-карловачке, у којој има нашег срп. прав. народа свега: 311.904 душа. Сваки нови шематизам нама је мио гост, јер сваки нам износи слику дотичне епархије, те нам служи за једино и најбоље средство, да своју цркву и народ свој у целини и деловима што боље упознамо. — Као што је познато предпрошле године изашао је шематизам пакрачке епархије, прошле године појавио се и шематизам архидијецезе сремско-карловачке. Сада ево имамо и шематизам горњо-карловачке епархије. Шема-

тизам бачке епархије већ се у велико штампа — па ће скоро и готов бити. Дична старина и велики родољуб српски *Максим Лудајић* у Срп. Ковину спрема грађу и ниште шематизам будимске епархије — а ваљда ће издати шематизме и темишварска и вршачка епархија, те бисмо тако у скоро дошли до тога, да имамо шематизме свих наших епархија — па би нам тада свијуло пред очима до сада слабо познато и у таму завијено целокупно стање и положај цркве, школе и народа нашег у миту, оној ији карловачкој.

Шематизам горњо-карловачке епархије, који нам је данас у руке дошао — и ако је уређен по досадањем доста непрактичном начину — ипак је згодан и подесан, да из њега можемо дознати у главном све што је важније о животу и стању наше цркве и народа у горњо-карловачкој епархији.

После уводнога дела, у коме се излази врло интересни и поучни чланак: „Манастир Комоговина“, одломак из треће књиге „Карловачког Владичанства“ ученога проте, г. Манојла Грбића — и после регистра срп. прав. епископа у горњо-карловачкој и костајничко-северинској епархији, долази на ред састав и именик епарх. управе горњо-карловачке, а после тога специјални исказ парохија и парохијског свештенства горњо-карловачке епархије, по протопресвитератима и парохијама, где је наведено пре свега име дотичне парохије, са означењем, којега је разреда, која села припадају парохији, где је, и коме или чему је посвећена парохијална црква, кад је сатрађена, каква и колико је школа у парохији и са колико ученика. За тим се наводи, ко је парох или свештеник у општ, кад је рођен и кад рукоположен — а цео исказ о једној парохији завршује се са изложењем: којему котару припада дотична парохија и где јој је последња пошта. Још доноси овај шематизам именик свештенства изван парохијске службе, именик комисије за стечајни испит, именик умрлих свештеника од 1883. год. (када је штампан последњи шаматизам горњо-карловачке епархије) до 1892. год., именик рукоположених за ђаконе и пресвитере од 1883—1892. и именик слушалаца богословије у Ср. Карловцима из горњо-карловачке епархије. Најпосле долази кратак извештај о срп. прав. учитељској школи у Г. Карловцу, регистар о земаљским учевним заводима у округу горњо-карловачке епархије, исказ о црквено-општинским закладама и „паметар пошљедних неколико година.“ На завршетку долазе статистичне табеле и азбучни регистар свештенства.

Све је то добро и лепо уређено у овом шематизму, те ми можемо из овога шематизма добити доста јасну слику о горњо-карловачкој епархији и о тамошњим приликама, — те по томе ми смо од срца благодарни Њег. Преосвештенству г. епископу горњо-карловачком *Михаилу*, што је одмах прве године своје службовања дао приредити овај шематизам, који нам је са свим добро дошао, да из њега упознамо нашу највећу и најмногобројнију срп. прав. епархију.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Калуђерски збор.**) Познато је, да се настојници наших фрушкогорских манастира сваке године на дан Томине недеље (Антипасхе) скупљају у Карловцима, да врховној црк. поглавици, Патријарху Српском, честитају свети празник Васкресења Христова и да се с њиме посаветују о потребама подручних манастира и о питањима, која се тичу самих калуђера.

Због путовања Његове Светости преузв. г. Патријарха српског Георгија у Будим-Пешту и у Беч, ове године су манастирски настојници разрешени били од обавезног доласка у Карловце на дан Антипасхе — но пошто је баш нарочито ове године нужно и потребно да се манастирски настојници скупе и расправе многа манастирско-монашка питања — Његова Светост преузв. г. Патријарх Српски Георгије изволео је учинити расположење, да се 10. (22.) маја о. г., на појутарје св. Николе, у манастиру Грегетегу одржи калуђерски збор, на који ће бити позвани настојници не само фрушкогорских, већ и свих

других наших манастира у митрополији карловачкој.

Збору ће присуствовати и председавати сама Његова Светост г. Патријарх Српски Георгије. На томе збору донеће се коначна одлука о отварању монашке школе у манастиру Опову, која ће се 1. септембра о. г. без сумње отворити. Том приликом ће се установити и то: колико ће годишње сваки манастир прилагати у готову новцу на цељ издржавања монашке школе — а уједно ће се са тога збора управити представка св. Архијерејском Синоду ради одобрења уредбе и наставног плана исте школе, као и ради именовања управитеља и наставника за исту школу.

Осим питања о монашкој школи, расправљаће се на истоме збору — као што дознајемо — још и питање: о монашким правилима, која би имао скоро св. Архијерејски Синод за наше монахе и манастире прописати — и којим би се правилима живот, положај и цео нашега калуђерства и опстанак наших манастира на бољи, здравији и уделији темељ положио.

Толико предходно о томе значајноме збору а у своје време донећемо о њему у овоме листу опширнији извештај.

ПОРУКА

АДМИНИСТРАЦИЈЕ „СРПСКОГ СИОНА“.

Како је прва годишња четврт већ истекла, а многи пошт. читаоци овога листа, не послаше претплате све до данашњега дана, — то овим озбиљно позивамо сваког, ко овај лист држи, а претплате још није послао, да нам претплатну цену листа што скорије пошље, јер онима, који до сада ништа нису платили, а не плате ни за будућих 14 дана, ми ћемо даље шиљање листа безусловно обуставити.

Администрација „Српског Сиона“.

ОГЛАСИ.

Бр. К. 69.
К. 101. ex 1893. СТЕЧАЈ. 41 1—3

Расписује се стечај на упражњену парохију VI. класе у Шандору.

Компетенти имају своје биљеговане и инструјиране молбенице путем својих претпостављених власти до 9. (21.) маја 1893. управи овој поднети.

Из конзист. седнице епархије бачке, држане у Новом Саду 17. (29.) марта 1893. год.

Консисторија епархије бачке.

ДАВИДА ЂУРЧИЋА

знатно повећана помодна мануфактурна трговина имаде сваґда у великом избору за свештеничке хаљине црне свиле од 2 фор. до 16 фор. 50 нов. Дубла од 1 фор. 50 нов. до 6 фор. 50 нов. Камгарна од 1 фор. 70 нов. до 9 фор. Енглеског листера од 1 фор. 10 нов. до 2 фор. 50 нов. Првијена и доскина од 3 фор. 50 нов. до 14 фор. по метру; даље разнобојне свиле за поставе, појасева у свима бојама и ширини, као и разноврсне поставе. 36. 2—3

У Новоме Саду, априла месеца 1893.

СО. 2314 ex 1892. 42. 1—1

28.

Изрок.

Од стране српског православног народно-црквеног *саборског одбора* у Карловцима, даје се на знање свима, којих се тиче, следеће:

Пок. *Михајло Најдић* грађанин и трговац негда *горње-карловачки*, основао је опоруком својом од 26 августа 1844. стипендијску закладу, у којој опоруци је одредио, да младићи, који воде своје порекло од ниже означених сродника оснивателских, ако његово породично име носе и јесу следбеници православне вероисповести, тј. живу у аустро-угарској монархији, имају *првенство, или предност* у уживању стипендија из његове закладе. Ту-породицу своју, за коју вели, да се у *„другој ч. и кр. банској граничарској регименти, сала у селу Растовци налази“*, и за коју је у првом реду стипендијску закладу основао, обележио пок. оснивател овако: *„од мојих стрицева синова, какоти Михајла Најића, његовога Павла брата, за децу њихову сада у животу, Јову, Луку, Васу, Ђуру, Габријела и Андраша Најића, Габријела разумева се учителя немачких школа, на њихову децу мушкога спола и на њихове деце одевтке“*

Пошто саборски одбор има да сачува и на више одобрење поднесе основно писмо (закладницу) за стипендијску закладу пок. Мих. Најића, а у то писмо има се по наредби преузвишеног кр. уг. министра-председника од 13. децембра 1885. бр. 3853. уврстити родословна таблица породице Михајла Најића, оснивателя закладе, како би се по томе право првенства односних по-

родичних грана установити могло, то је потписани саборски одбор прибавио од срп. прав. парохијског звања у Петрињи породичну извѣстницу и родословље породице пок. Михајла Пајића, становнике у Цепелину (пол. општина Храстовица) кућни бр. 6.

Породична извѣстница и родословље следују ниже и односно обзнањују се с позивом, да сродници покојног завештача Михајла Пајића на исте исправе своје евентуалне примедбе, најдаље до конца августа 1893. године по нов. кал. подписаном саборском одбору тим пре саопште, што ће се по измаку тога рока родословље као исправно сматрати и у основно писмо (закладницу) стипендијске закладе пок. Михајла Пајића увртити, те ће услед тога само они младићи, који воде своје порекло од оних сродника оснивателевих, која су у родословљу именовани, у колико и остала горе означена својства имају, сматрати за повлашћене у погледу уживања стипендије из закладе пок. Михајла Пајића.

ЈУРИСДИКЦИЈА. — УПРАВНИ БОТАР. ПРЕЧИС.

ИЗВЈЕСТНИЦА

о стању душах из матице крштених (рођених), вјенчаних и умрлих, у погледу породице **Пањ Михаила**, станујуће у општини **Цепелин**, под куће број 6.

Презиме и крсно или друго име и придјевак (код дјеце навла означити и њихов спол)	Година		Вјеросповијест	Занимање, занат или друго животно звање	Година, мјесец и дан смрти	Опазка
	мјесец и дан рођења	вјенчања				
Пањ Михаил	непознато	непознато	источно православни	земледјелац	непознато	—
Паво син Михаилов	непознато	непознато	»	»	1832	—
Антоније син Михаилов	непознато	непознато	»	»	1831 год. 7. септем.	—
Марко син Михаилов	1782 год. 25. априла	непознато	»	»	1838 год. 9. јануара	—
Михаил син Павлов	1794 год. 13. септем.	—	»	трговац	†	у Карловцу
Михаил син Антонијев	1807 год. 16. јунија	1824	»	земледјелац	1859 год. 11. септем.	—
Паво син Антонијев	1811 год. 25. јунија	1832	»	»	1864 год. 9. новембра	—
Гаврил син Марков	1811 год. 5. новембра	вјенчан у Глинској парохији	»	учитељ, после поручник	1884 год. 30. септем.	—
Георгије син Марков	1819 год. 22. априла	вјенчан у р. к. цркви	»	ц. к. капетан	умро у Градачкој парохији	—
Васо син Павлов	1838 год. 2. новембра	1858	»	земледјелац	—	—
Милисав син Васин	1860 год. 13 августа	1880	»	»	—	—
Будимир син Милисавов	1886 год. 14. новембра	—	»	—	—	—

Састављено на темељу парохијалних матица.

Петриња, 12. октобра 1892.

нсш. православно парохијално звање:

Раф. Кукић, с. р.
протопр.

(М. П.)

РОДОСЛОВЈЕ
породице Михаила Пањ из Цепелишта д. бр 6.

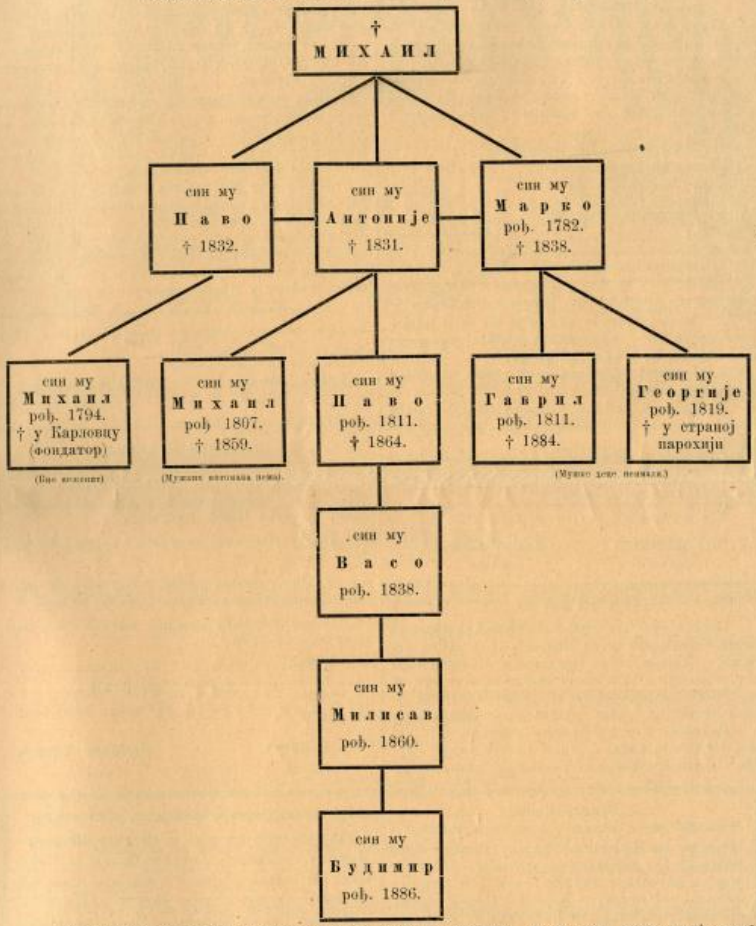

Састављено на темељу парохијалних матица с додатком, да су код првих трију особа дотични случајеви неисказани остали, зато, што су се они збили још пре постанка матица.

Петрињ а 12. октобра 1892.

(М. П.)

Ист. православно парохијално звање:
РАФ. КУКИЋ, с. р., протопр.

У Карловцима, 10. (22.) априла 1893.

Српски правосл. народно-црквени саборски одбор.

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВЕНА ОПШТИНА У КРЧЕДИНУ.

Број 4. 1893 г.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 2—3, 38.

На основу скупштинског закључка од 30. марта 1893 српске црквене општине крчединске, а усљед одобрења слав. архид. адм. одбора у Ср. Карловцима од 10. (22.) августа 1892 расписује се дражба на мањак ради оправљања и покривања цркве и црквеног торња лимом марке F. F.

По изготовљеном предрачуну износи:

1. Зидарски посао . . . . . 600 ф.
2. Дрводељски . . . . . 960 ф.
3. Лимарски и златарски рад . . . 1307 ф.
4. Столарски, браварски и мазалски 263 ф.

Укупно . 3130 ф.

1. Лицитација држаће се дана 25. априла (7. маја) 1893 у недељу у 3 сата по подне у дворани местне српске прав. црквене општине

2. Сваки лицитант дужан је од горе настављене своте 10% пре дражбе у име сигурности председништву у руке положити.

3. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

4. После 6 месеци од дана предаје цркве прима подузимач јамчевину, којом јамчи за солидну израду.

5. Ближа условија могу се од првог огласа видети код црквено-општинског председништва, као и на сам дан дражбе. —

У Крчедину 1. (13.) априла 1893.

Ст. Јанковић, председник. **Илија Радовац,** перовођа.

СТЕЧАЈ. 40. 1—5

Српска правосл. црквена општина **Арач-вражевачка** отвара две нове школе у II. и III-ој четврти, у којима ће се предавања 1. септембра т. г. отпочети. На обе ове школе — састојеће се из I. и II. разреда мешовите деце — отвара се овим стечај за „два“ мушка учитељска места.

Годишња плата појединог учитеља је: 500 фор. (1000 крунаша) а после петогодишње службе — ако се изабрани учитељ у отправљању свога звања покаже достојним повишења плате — 600 фор. (1200 крунаша) која ће као стална учитељска плата и надаље остати. Осим тога, уживаће сваки учитељ слободан стан и огрев или место овога 40 фор. (80 круна) у новцу; 25 фор. (50 круна) у име школског послужитеља и 12 фор. 50 новч. (25 круна) у име школског писаћег прибора.

Онај учитељ, који би у стању био доказати да је вичан хармонијском певању и музици, те да је кадар склопити „певачку дружину“ и с њоме на св. литургији појати, добиће у име награде за то још 100 фор. (200 круна) више.

Изабраним учитељима спадаће у дужност све школском уредбом и наредбама прописане предмете у школи предавати и у цркви појати.

Компетенти нека изволе своје молбенице са нужним документима за три месеца дана рачунајући од првог објављења овог стечаја месном школ. одбору у Арач-Вражеву поднети.

Из седнице м. шк. одбора срп. правосл. црквене школске општине, држане у Арач-Вражеву 1. (13). априла 1893. године.

Душан Петровић, перовођа. **Рада Главашки,** председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Овим се расписује **пишмено-дражба** за издање нове женске школе у Срп. Неузини по плану неимара Павла Вихтнера.

По трошковнику износиће градња 3003 фор. 16 новчића.

Услови, план и трошковник могу се сваки дан код председника црквене општине видити.

Сваки лицитант има пре дражбе 10% пишманлука положити.

Дражба ће бити 18. (30.) априла о. г. у 3 сата после подне у школској дворани.

У Срп. Неузини, 21. марта 1893 год.

П. Коњовић, перовођа. **Љубомир Мирков,** председник. 37. 3—3

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинчићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Новопашића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 17.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 25. АПРИЛА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ć. бр. 342. ex 1892.

НАЈПОНИЗНИЈА ПРЕДСТАВКА СРПСКОГ ПРАВОСЛАВНОГ НАРОДНО-ЦРКВЕНОГ САБОРА

ЊЕГОВОМ ЦАРСКОМ И АПОСТОЛСКО-КРАЉЕВСКОМ ВЕЛИЧАНСТВУ

ФРАНЦУ ЈОСИФУ I.

КОЈОМ МОЛИ ЗА ПРЕВИШЊУ ПОТВРДУ: „УРЕДБЕ О ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНИМ СРПСКИМ ШКОЛАМА И ЗАВОДИМА“.

(Свршетак)

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Наш Најмилостивији!

„Уредбом о вишим девојачким школама“ од год. 1871/72 отворене су две такове школе у Новом Саду и у Панчеву, којима је у току времена придошла и виша девојачка школа у Сомбору.

Од то доба стичу се сваке године на стотине српске православне женске деце у ове школе, да у њима рашире и још боље утврде оно знање, што су га стекле у народној школи и да спреме себе за више и стручно образовање.

У одредбама главе III-ће ове школске уредбе стајала верно-одани сабор овај свима српским православним општинама по варошима, које имају бар 8000 православ-

них душа у дужност: да подигну себи оваку вишу девојчку школу; обезбеђава трајање и обим наставе у истој, квалификацији и дотацију наставничког особља и начин постављања му.

Но како се ове школе подижу и одржавају поглавито у корист оних српских црквених општина, у којима су оне подигнуте — то се овом делу уредбе одредио и рок, до кога имају српске православне црквене општине у Новом Саду, Панчеву и Сомбору да толико умноже фондове за издржавање ових школа, како би исте помоћу прихода ових својих специјалних фондова могле временом да подмирују све издатке око издржавања ових школа (§§. 101—127).

Верно-одани сабор овај био је у даљем дужан да се постара и за ваљано теоретичко и практичко стручно образовање учитеља и учитељица, којима ће се поверити настава у српским православним автономним народним школама.

Стручно образовање то получивали су исти учитељи и учитељице у српским православним учитељским школама у Сомбору, Горњем Карловцу и Пакрацу — у овој последњој дотле, док је иста још постојала. Но искуство је показало, да ваља устројити засебно мушку, засебно пак женску учитељску школу, са одвојеном управом и наставничким особљем, даље да ваља ради што интензивнијег стручног образовања протегнути трајање стручне наставе у учитељским школама на 4 године дана, напокон да ваља уза сваку учитељску школу подигнути и устројити посебну вежбаоницу, која ће с њоме стајати увек у органској свези и служити само целима учитељске школе, и најпосле да је нужно уза женску учитељску школу устројити посебан стручни течај за стручно образовање забавиља.

Све ово одредио је верно-одани сабор овај у глави III-ој ове школске уредбе, одредивши у прелазној одредби уједно и рок, докле се учитељске школе у Сомбору и Горњем Карловцу имају по овим одредбама преустројити (§§. 128—165).

Да би српске православне велике гимназије у Ср. Карловцима и у Новом Саду могле се по прописима дотичног државног и земаљског закона за средње школе устројити, дозволно је верно-одани сабор овај истима гимназијама и дотле, док се оне не узмогу из прихода својих заклада издржавати, потребну им потпору из српског нар. црквн. клирикалног школског фонда.

У одсеку другом ове уредбе постављени су услови, под којима ће се ова потпора поменутим гимназијама издавати, и означен је и начин како ће патронати истих гимназија потребу ту исказивати и обрачунавати. Да не би потпора ова превазилазила снагу фонда, из којега се издаје, установљена је и дотација наставничког особља истих гимназија. (§§. 166—174)

За што боље утврђење и што успешнији развитак религиозно-моралног живота у српским православним црквеним општинама нужно је да у истим општинама делају свештеници, који су за свој важни и узвишени позив не само одушевљени, него су за исти ваљано и стручно спремљени.

За образовање источно-православног српског свештенства постоји за сада у српској митрополији једно богословско училиште у Ср. Карловцима. Унутарње уређење овога богословскога училишта спада у делокруг архијерејског синода српске митрополије, који врши врховну управу и надзор над овом школом и именује потребно учитељско особље а плату и пристојбе особљу томе одређује овај верно-одани сабор споразумно са поменутим архијерејским синодом.

Одређујући у глави II-ој другога одсека ове школске уредбе плату професора, ректора, доцената и помоћника ове богословске школе — верно-одани сабор овај установио је дотацију наставничког особља с тога у највише могућој мери: да би истоме заводу тежиле најбоље наставничке снаге и једном на исти пристављене, да би се позиву томе стално и одавале, пошто та стабилност наставничког особља богословске школе много доприноси успешном деловању исте школе.

Установљавањем семинара уз богословско училиште сремско-карловачко желео је верно-одани сабор овај, да подмири једну већ скоро столетну велику и неопходно нужну потребу овога училишта, од које се установе очекују најблагодетнији утицаји за што боље образовање источно-православнога свештенства. Сав трошак око издржавања богословског училишта и с њиме скопчаног семеништа подмириваће се из срп. нар. црквено-клирикалног школског фонда, који је у своје доба на издржавање овог училишта и основан (§§. 175—185).

Ради потпуности ове школске уредбе ваљало је да је у исту ушао још један посебан одсек, у којем би биле све одредбе, које би се односиле на оне радне органе, преко којих би верно-одани сабор овај вршио надзор и управу — општинску, епархијску и митрополијску — над свима школама и заводима, на које се ова уредба распростире.

Но пошто устројство свију ових школских органа спада по природи својој у народно-црквени устав источно-православне српске цркве у земљама угарске круне — то је са устројством ових органа ваљало причекати дотле: док верно-одани сабор овај буде продужио и жељеном концу привео своја саветовања око донашања истога устава.

Но да не би надзор и управа верно-одаином сабору ових подручних школа и међу тим уштрба какова трпила — остављен је одредбом садржаном у одсеку трећем ове уредбе у даљој крепости део четврти (§. 117—144) уредбе за српске народне школе, који се односи на надзор и управу и коју је школску уредбу Ваше царско и апостолско краљевско Величанство благоволело највишим решењем својим од 6. априла 1872. најмилостивије потврдити.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Најмилостивији Господару Наш!

Овај верно-одани сабор источно-православног народа српскога уверен је: да су превишње интенције очинско милостивог срца Вашега Величанства вазда и стално на то управљене: да сви верни народи под окриљем моћнога скиптра Вашег царског и апостолског краљевског Величанства живући добију прилике: да своје богодане дарове под благотворним утицајем науке и културе у тој мери развију, како би што боље и савршеније могли да одговоре целима развијене човечности и узвишенога патриотизма.

У то име припада и овај верно-одани сабор Вашем царском и апостолском краљевском Величанству са том најпонизнијом молбом: да Ваше Величанство благоизволи ову предложену: „Уредбу о источно-православним автономним српским школама и заводима“ Својим превишњим краљевским одобрењем најмилостивије оснажити.

Дано из XXXIII. седнице српског источно-православног народно-црквеног сабора, држаног у Ср. Карловцима 28. новембра (10. дец.) 1892.

Вашег царског и апостолског краљевског Величанства

вазда верно-одани:

Источно-православни српски народно-црквени сабор:

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ, с. р.

патријарх — председник.

СТЕВАН В. ПОПОВИЋ, с. р.

саборски перовођа.

ЕВГЕН ДУМЧА, с. р.

саборски потпредседник.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

СРП. ПРАВ. ПАРОХИЈЕ И НАРОД У БАЧКОЈ ЕПАРХИЈИ.*)

Држећи се најв. кр. рескрипта, да код једне цркве може бити само један парох и једна парохија — у бачкој епархији налазимо свега 64 парохије, са 92 свештеника, са 87 систематизованих свештеничких места и 5 личних капелантија.

Парохије су у плаћевне разреде распоређене овако:

I.	разреда	има	27	парохијских	места
II.	„	„	14	„	„
III.	„	„	14	„	„
IV.	„	„	11	„	„
V.	„	„	5	„	„
VI.	„	„	16	„	„

Као што се из овог прегледа види, у бачкој епархији највише је парохија I. разреда. Толико парохија I. разреда — не узимајући у обзир горњо-карловачку епархију, где је свештеничка дотација друкчије уређена — сразмерно нема ни у једној другој епархији. У горњем прегледу, међу парохије VI. разреда убројане су и 4 протопресв. капелантије, са којима је спојена плата VI. разреда од годишњих 400 фор. и 150 фор. накнаде за $^1/_2$ сесије земље.

Упоређујући број парохија са бројем срп. прав. душа у 60 црквених општина бачке епархије, пошто у 60 црквених општина има свега 130.383 душа, а парохија 64, излази, да свака парохија у бачкој епархији броји близу 2037 срп. прав. душа; а упоређујући број систематизованих парохијских места (без капелантија 83), са бројем душа излази, да на сваког свештеника (без личних и протопресв. помоћника) долази просечно 1570 срп. прав. душа. Толики је дакле просечни број паства, која је поверена руководству сваког појединог самосталног свештеника у бачкој епархији.

По што смо о срп. прав. народу и његову кретању у разним крајевима и временима на другом месту опширније већ говорили — остаје нам, да овде прогооворимо што у опште о домаћем и породичном животу нашега народа у бачкој епархији, а у вези с тим, да у религиозно-моралном и породично-друштвеном животу народњем истакнемо неке карактеристичне моменте, из којих се поучни закључци извести могу.

У бачкој епархији има свега 22.473 срп. прав. домова са 28.407 брачних парова, 3107 удоваца и 4500 удовица.

По што је број домова мањи од брачних парова, закључује се, да или сваки брачни пар нема свога дома, или по више брачних парова (нарочито, где су још задруге) живе у једном заједничком дому.

Свакако је већи број домова, у сравњењу са мањим бројем брачних парова знак материјалног благостања, јер већи број домова значи и већи број самосталних породичних огњишта, дакле и већи број градиња за одржање народнога живота, религиозно-моралне свести и удобнијег и згоднијег породичног живота. Ми нисмо сређени, да можемо сравнити број срп. прав. домова и брачних парова у бачкој епархији са бројем срп. прав. домова и брачних парова у другим нашим епархијама — али, према оним подацима, који су нам познати у том погледу у другим епархијама, ми бисмо смели тврдити, да је у бачкој сразмерно много више срп. прав. домова него у другим епархијама. А не треба заборавити, да у бачкој епархији, а нарочито у жабаљском протопресвитерату, постоје још и данас многе породичне задруге, које кад се раздруже, број срп. прав. домова још ће већма поскочити. Осим тога у имућним општинама бачке епархије има наш народ многе салашеве,

*) Ово је одломак из **„Првог извештаја епархије бачке“**, који сада излази из штампе у издању епарх. управе бачке. Овај извештај је велика и значајна књига, од преко 20 штампаних табака, коју је написао г. *Сергије Шикрах-Нинић*, бележник епархије бачке и уредник овога листа. Обраћамо пажњу наших поштт. читалаца на ову важну и значајну књигу, у којој је приказана бачка епархија у садашњости онако, каква је. *Уредн.*

који се често не рачунају у домове, а замењују домове и станове, јер има доста нашега народа, који стално на салашима живи.

Свакако је број срп. домова у бачкој епархији за потоњих 107 година добрим порастао, јер 1785. год. било је у бачкој епархији на 83.316 срп. прав. душа свега 12.020 срп. прав. домова (дакле 14%), а крајем 1892. год. било је на 130.383 душе свега 22.473 дома (дакле преко 17%).

Да је наш народ у домовима богат, доказаћемо ево са 2-3 примера.

У тителском и жабаљском полит. срезу има нашег народа нешто више преко 70% од укупног становништва у тим срезовима. Но у оба та среза има свега 8.236 домова, а сам наш срп. прав. народ има 6.484 домова, што износи близу 79% од укупног броја домова. Дакле при свем том, што у ова два среза постоје још многе српске задруге, ипак је сразмер срп. прав. домова према укупном броју домова готово за 9% бољи, него што је сразмер између броја срп. православног и укупног становништва. У самом Нов. Саду има нашег срп. народа 36% од укупног становништва, а срп. прав. домова има преко 42% (1.355 срп. прав. домова и 3.185 свега у целој вароши). У аљанском и ст. бечејском полит. срезу број срп. прав. домова нешто је мањи, али то се има приписати многим салашима, којих баш у тим крајевима наш народ највише има. Па ипак у аљанском срезу на 18% нашега срп. прав. народа има преко 19% срп. прав. домова, а у бечејском полит. срезу на 40% нашега народа долази равно 40% наших срп. прав. домова.

Упоређујући број срп. прав. домова у појединим протопресвитератима, долазимо до резултата, да је сразмерно према броју срп. прав. становништва највише срп. прав. домова у жабаљском протопресвитерату (преко 18%), за тим долази ст. бечејски и новосадски протопресвитерат (са нешто више од 17%) и најпосле сомборски протопресвитерат (са нешто више од 15%).

Што се тиче брачних парова, упоређујући број истих у појединим протопресвитератима, налазимо, да сразмерно према броју становништва највише брачних парова има у новосадском протопресвитерату (близу 23% од укупног срп. прав. становништва у истом протопресвитерату); за новосадским долази сомборски протопресвитерат (са више од 22%), за тим ст. бечејски и жабаљски протопресвитерат (са нешто више од 20%).

Као што видимо дакле ова је сразмера код појединих протопресвитерата готово са свим противна оној сразмери срп. прав. домова. Очекивали бисмо, да ће тамо, где је више домова, где је дакле и благостање веће, бити и више брачних парова, јер у благостању и при већем броју домова, и бракови се лакше склапају, или би бар требало да се склапају; а ми међу тим видимо, да брачних парова сразмерно више има у оним протопресвитератима, где је мање домова, него у онима, у којима је више домова. Овакав обрнути сразмер тешко је протумачити и правога разлога му наћи. Свакако је чудновато и с моралне стране карактеристично, да становништво, које је у лошем и неповољнијем материјалном положају, радије склапа брачке и оснива породице, него становништво, које је у бољем материјалном стању.

У опште чини се, као да у нашем народу у опште опада жеља за брачним животом и воља за оснивањем самосталних породица, јер узимајући на око број брачних парова у садашњости налазимо, да сада сразмерно има мањи број брачних парова, но што је било пре 107 година. По попису из год. 1785. на тадашњих 83.316 срп. прав. душа било је 18.580 срп. прав. брачних парова (близу 22½%) а крајем 1892. год. међу 130.383 душе нашло се тек 28.407 брачних парова (нешто више од 21½%). Ово опадање истина није велико, јер једва износи 1%, али кад се узме, да је број срп. прав. домова од год. 1785—1892 сразмерно броју душа за 3% порастао, онда је некако чудно и у бригу нас баца, што је број брачних парова за 1% нао, у место да је за исто толико порастао.

Интересно ће бити, да прозборимо што и о удовцима и удовицама у бачкој епархији.

У свима земљама и код свих народа број удовица у опште свуда је, већи од

броја удоваца. Разлози су томе: што је муж глава породице, те се у борби за опстанак пре истроши него жена; осим тога његов живот је много већим опасностима изложен, него живот жених, која не иде на војску, не долази у сукоб толико са опасним људима и елементарним непогодама, већ већином седи код куће, у којој јој је живот боље заклоњен од спољашних непогода. Најпосле удовац је и за то мање од удовица, што се удовац много лакше опет ожени, но што се удовица (особито с децом) уда. А биће томе још неколико ситнијих и незнатнијих разлога.

Крајем 1892. год. било је у бачкој епархији свега: 3.107 удоваца и 4.500 удовица. 1785. год. било је у бачкој епархији међу 83.316 срп. прав. душа, свега: 1.368 удовица и 3.019 удовица. Према тим бројевима било је 1785. год. удових особа 0.52% од укупног тадашњег становништва, и то самих удоваца 0.16%, самих удовица 0.36%, — а крајем 1892. год. било је 0.58% удових особа од оба рода и то 0.24% удоваца и 0.34% удовица.

Као што видимо дакле просечни број удових особа обојега рода данас је сразмерно много већи, но што је био пре 107 година — али данашњим даном ипак није така огромна разлика између броја удоваца и удовица, као 1785. год., када је било више него двапут толико удовица као удоваца, дочим је данас удовица тек за половину више од броја удоваца.

(Свршиће се.)

СРПСКО-ПРАВОСЛАВНО ПЈЕНИЈЕ КАРЛОВАЧКО.

(Свршетак).

Пре него што бих прешао на пребројавање и набрајање врсних ученика Крестићевих, из заборава морам отети неког *Генадија* игумана бесчинског, за кога вели о. Спиридон, да је за њега слушао, да је то био изванредан појац, те су стари калуђери њему приписивали, као да је он регулисао старо српско пјеније. Он је био савременик Крестића и Чупића, а је ли он од њих двојице и по годинама старији био, не знам. Вели, да је пред Чупићем служио код Стратимировића као дворски капелан. Бог би сам знао од кога је првобитно научио пјеније тај Генадије. Кад о томе ништа не зна казати о. Спиридон, тешко да би когод од живих што о томе знао.

Приличан број Крестићевих ученика доказује, да је Крестић прави вештак у црквеном пјенију био. По речима о. игумана Спиридона, од Крестића пјеније присвојише ова лица: *Евгеније Јовановић*, потоњи епископ карлштатски; *Јеротеј Мутибарић*, потоњи епископ далматински; *Пахомије Јовановић*, најпре професор вршачке богословије, после архимандрит шишатовачки; *Иринеј Радић*, игуман хоповски; *Јаничије Поповић*, бивши дворски капелан, а после игуман фенечки, и многи други. За *Мутибарића* вели, да је он по жељи Стратимировићевој Чупићево пјеније, које је било врло дугачко, скратио. На гласу је био и *Пахомије Јовановић*, од кога је заједамчно игуман (шишатовачки) *Пахомије Будак* много што шта поприма и научио. Но у коло најбољих ђака Крестићевих заједамчно спада неки калуђер *Јаничије Поповић*. Тај Јаничије био је за време митрополита Станковића и Рајачића дворски капелан, економ и надзорник благодијејанија*) у Карловцима. Својим умиљатим гласом и особито вештачким пјењем стекао је он љубав и наклоност Рајачићеву, те га постави за игумна фенечкога. Кад год је Рајачић служио, Јаничије није смео фалити, да му отпоји „тон деспотин“, које је тако дивно изводио и појао, „ѡкѡ дикитисѧ вмѣ“! Но Јаничије није само од Крестића пјеније присвојио. Он је већ у ђачком свом добу научио нешто дивнога пјенија од неког изврсног појца — прете новосадскога, а Крестићевим се тако реки усавршио. Уз Јаничија био је тада славан и на гласу прота најпре карловачки, а после новосадски *Павле Стаматовић*.

И прота осечки а по том карловачки, *Таласије Поповић*, био је особити вештак у појању

*) Тадања званична титула тих надзорника бијаше: „Ѧ. Є. М. сыропитателнагѡ заведенїѧ надзиратель.“

и навијању трила. Није имао баш бог зна како лепог гласа, али беше рутинираи. Прота Танасија био је зет неког пароха крушедолскога, Александровића, и као зет крушедолски имао је прилике, да у Крушедолу перфектно — тако рећи на извору — научи појење. По жељи патријарха Рајачића појао је он црквено појење *Корнелију Станковићу* — чувеном српском композитору; Станковић га је у ноте ставио, но само га је према правилима и захтевима музике у многом изменио.

Од Јањића научио је појати тадањи придворни калуђер — а после владика пакрачки *Никанор Грујић*, који је имао и леп глас, а и особиту вољу за појање. Он је много што шта и на своју руку удешавао, а главно му је дело, што је „Хвалите“ на арију „Тон деспотина“ за појање удесио.

Приповедају, да се он често са протом Стаматовићем натпојавао. Некако у то време пре или после увеселавао је новосадску саборну цркву својим умилним гласом и вештачким појањем прота *Данило Петровић*. А хвале и некога новосадскога *поп Плашу Фокића*, а не мање и *Јакова Живановића*, бившега професора у карловачкој гимназији а после „књажеско-сербскаго секретара“.

Иза свију ових одлично место заузима *Димитрије Поповић*, најпре парох сомборски, па онда катихета и професор сомборске препарандије, за кога веле, да се у појењу усавршио под руком пароха сегединскога (а после прот) Павла Стаматовића, с којим је у Сегедину више година ђаковисао. Од Димитрија је после многи српски учитељ савршено појати научио Познавао сам једнога његовога ђака, а после мога бившега учитеља *Милана Ђукића*, који је од поп-Димитрија све до изкиде примио и дивно појао.

Напред сам већ споменуо име *о. Спиридона Илића*, данашњега игумана раковачкога. Он је такођер био ђаком Крестићевим. Ја га до душе нисам слушао појати, али они који су га слушали веле, да је велики и можда највећи данашњи вештак у појању. Он и данас још у својој 73. години пеји Крестићево грчко појање у правој својој оригиналности. Но он је учио појати не само од Крестића, но и од калуђера крушедолских, а по нешто и у препарандији сомборској.

Бивши архимандрит раковачки *Лаврентије Гершић* спадао је такођер у своје време у коло врсних појаца. Он је једном приликом на велики петак у „плачу матере божије“ и самога калуђера Јанићија скувао и за појас задео. Лаврентије је умрьо 1877. Лаврентију ни најмање није у вештини, а ни у гласу уступао бивши крушедолски архимандрит *Сава Павшевић* († 1883). И ја сам га познавао, и њега је слободно уврстити у број особитих вештака, као и његовог школског друга, пароха пештанског *Симу Костића*.

Хвале и некога поп-*Јоцу иришкога* (*Јовановића*) као вешта појца свога времена. И садашњи парох иришки *Васа Николајевић* један од чувених појаца, само му је глас доста крут и непокоран.

Као вешти појци, који су имали и умилне гласове а и праве појачке вештине, спомена су вредни: поп *Паја Михајловић* (Немеш) дугогодишњи ђакон новосадски и учитељ, и бивши архимандрит хоповски, а потоњи владика шабачки *Самуило Пантелић*. Поп Пају слушао сам доста пута певати у Карловци, и морам рећи, да је својим славујским или анђелским гласом присутну публику увек задивио. Пантелић је за мога бављења у богословији слабо појао због болести, али је доста пута служио, па судећи по његовом звонком гласу и прекрасном служењу, држим, да је морао бити и у појењу уметник.

С особитим нагласком морам споменути име г. *Гавре Болгарића*. Ја га немам срећу познавати лично, а нисам га никад ни чуо појати, али његов труд на пољу црквеног појења говори већ, да је у појењу капацитет. А то потврђују сви они, који су га кад чули појати, а потврдила је то не давно и српска штампа.

У коло вештих и добрих појаца спадају још и ови:

Ђура Поповић, парох карловачки и бивши учитељ појања у карловачкој богословији за време патријарха Германа Анђелића. Поп Ђура је многе ствари научио од потоњег архимандрита крушедолског Саве Павшевића, кад је Сава био професором у гимназији карловачкој.

Ђока Петровић (сада Герасим) мандатар будимски, бивши катихета у препарандији сомборској а у потоње време професор на карловачкој богословији. Г. Герасим је сигурно своју појачку вештину поцрпео од свога оца — *пароха маршоношког Петра* — а после је рекао бих много штошта примио од Димитрија Попо-

вића, свога предшасника на сомборској препарандији.

Прота *Кузман Стаић* у Темишвару, гдегод је до Темишвара као свештеник служио, останио је за собом лепа гласа као прави вештак у црквеном пјењу, па и сада га хвала Богу грло још није издало.

Осечки парох *Јован Јаношевић* такођер је својим пјењем увеселавао до скора осечку цркву, али потресен породичним недаћама већ 2—3 године како је појати престао.

Поп *Ђура Јеврић*, парох сегедински. Са више страна извештен сам, да је и то један од оних наших дивних и вештих појаца, пред којим треба рећи: Капу доле! Евала му!

Од млађег свештенства као прави вештаци спомена су достојни: *Милан Суботић*, парох батајнички, и *Сава Теодоровић*, катихета и професор у кр. реалци земунској. Овај последњи брат научио је црквено пјење од чувених појаца: проте Танасије Поповића, поп Ђуре Поповића а по нешто и од пок. архимандрита Павшевића.

И *Амвросије Павловић*, настојатељ манастира Јелавинског и парох загребачки, има диван и звонак глас, само је штета, што таквом гласу не достаје она права мајсторија карловачка.

Ово су све вештаци у пјењу, које сам од чести или сам познавао и познајем, или сам од других чуо за њих, да су такви.

Покојни митрополит србијански *Теодосије Мраовић* (рођен у Баји) научио је такођер карловачко пјење од калуђера Јанићија Поповића. Он га је као дугодишњи наставник београдске богословије распростро и тако рећи одомаћио у Србији и тиме грчки начин сасвим истиснуо. Уз Мраовића око тога се посла трудио бивши професор београдске богословије а потоњи шабачки владика † *Гаврило Поповић*. А поред Мраовића и Гаврила спомена је вредан и *Евгеније Симоновић*, бивши владика неготински. Сва тројица су били из Војводине и карловачки богослови.

Од Мраовића присвојиште пјење и у њеном се усавршише поглавито ови његови ђаци:

Живојин Јовичић (а сада Кирил, архимандрит српског подворја у Москви), бивши прота и професор београдске богословије.

Никола Трифуновић, парох београдски.

Тома Стојадиновић, ђакон београдски (особити појац).

Јован Костић, бивши протођакон.

Живко Бранковић, члан конзисторије Нишке, и

Алекса Петровић, парох београдски.

Сви ови могу се назвати прави капацитети у црквеном пјењу, и за то су сви они до сада били учитељи црквеног пјења у београдској богословији.

У години 1883. у очи посвећења Мраовићева за митрополита србијанског, слушао сам у карловачкој саборној цркви појати некога проту зајечарског *Стевана Величковића*, који је доиста лепо појао. Али не умем за њега казати, да ли је и велико пјење знао.

Кад говорим о црквеном пјењу, ваља ми из заборава отети и име неког *Морфидиса*, који је у 50. годинама овог столећа био професор на осечкој гимназији. Он је био православни Грк, при том — како веле — врло интелигентан и изображен човек; говорио је неколико језика, и био је врло велики љубитељ и зналац нашег српског црквеног пјења. Истина он се није држао карловачког пјења, већ је био зналац неког другог, које бијаше пуно дених, милозвучних и правих црквених мелодија. Да ли је он то пјење од кога научио, или оно беше продукт његовог сопственог дара, не зна ми нико рећи. У том свом пјењу увежбао је он осечку српску младеж, и певало се оно све дотле, док га није Станковићево из цркве потисло. Име Морфидисово још се и данас с пијететом спомиње у грађанству осечком. Морфидис је — чујем — због неумерености у пићу поред све своје богате спреме био одпуштен из службе и од стида се одселио у Нови Сад, где је предавао грчки језик и давао часове из певања и музике.

И Босна и Херцеговина, те две српске покрајине, примиле су од чести црквено пјење карловачко.

Напред смо рекли, да је из митрополије карловачке пјење наше пренесено у Србију. Синови пак Босне и Херцеговине слушали су до окупације богословске науке повајвише у Београду, одакле су они и црквено пјење карловачко собом у своју отаџбину преносили и распростирали. Тек после окупације почели су пјење наше само преносити и свештеници и учитељи из Војводине.

Док нису у Босни и Херцеговини београдски богослови карловачко пјење распростарали, појало се тамо доста неправилно по грчком начину и њиховим мелодијама. Из београдске бо-

гословије познати су као вешти појци сви босански и херцеговачки синови: † *учитељ Богољуб Петрановић*, пак калуђери: *Стеван Петрановић, Филарет Петровић, Петар Ћирићевић, Јаков Павловић, Александар Шушколовић, Лукијан Аранатовић* (после се потурчио), те *Сава Косановић*, бивши митрополит дабробосански. Наравно да се сви ови не могу мерити с нашим певчицама. Али у Босни и Херцеговини они бијаху у своје време најбољи.

Понајбољим пјевањем поносно се увек Мостар и Сарајево. Лепо и складно пјевање дало се чути и у Тузли, Требињу, Дрвенти, Тешњу и Бјелини. С похвалом се има овде споменути, да је у његовању и распростирању и ширењу црквеног пјевања карловачкога особиту ревност показао *Сава Косановић*, који је неколико младића са дивним гласовима одабрао и правилно их појати научио био. Част му!

Бањалучкој богословији (трајала је од године 1866. до 1871.) има Босна и Херцеговина такођер много захвалити, што је она приличан број својих питомаца црквеном пјевању вешто и правилно научила. Понаособ хвала ту иде тројици врсних њезиних наставника из Београда, који су живо настојали, да синове српске Херцег-Босне лепом и правилном пјевању обуче. Та тројица бијаху: *Петар Митровић, Бока Лазаревић и Срећен Теодоровић*. У тој богословији поцрпео је своје појачко знање и данашњи прота и катихета сарајевских школа *Петар Бенић*.

После окупације много је допринео промицању карловачког црквеног пјевања *Гаврило Болгрић*, катихета сарајевске гимназије, који у том послу сваку похвалу заслужује. Болгрић је после Крстића, Чупића и Јанићија данас најбољи вештак и зналац црквеног пјевања. Он је својим трудом Српство много задужио; та да није њега, и оно мало пјевања што га имамо, пропало би. Евала му, што га је сачувао! Штета само, што он није учитељ пјевања у богословији Рељевској.

У Далмацији је црквено пјевање карловачко вероватно одомаћио *Јероћеј Мутибарић* епископ, јер судећи по речима † архимандрита Герасима Зелића (види његово „Житије“ штампано у Будиму 1823.), којима он описује јадно стање цркве наше у Далмацији и Боки Которској, рекао бих, да га тамо није ни било никаквога, осим нешто по тамошњим манастирима.

Какво је пјевање у браткој нам Црној Гори надамо се, да ће нам с временом рећи Сунце, чијева „Просвјета“.

Вараждин, на Лазареву Суботу 1893.

Лазар Богдановић,
парох.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак.)

Рескрипт је уредба, која и данас важи. Др. Вучетић је рекао, да су сабороски одбор и одбор 15-рице при градњи једног устава „дужни били строго се држати оних главних и основних начела, на којима се оснивају садање уредбе“.

Разуме се, јер то је бар логично, да би др. Вучетић гласао за онај део „устава“, у којем би та главна и основна начела задржана била. Да видимо је ли тако учинио он и његова странка.

§ 90. предложеног устава гласи:

„У погледу избора пароха и ђакона испитује епархијска конзисторија по истеку прописаног рока у првој редовној седници својој молбеније стечених и од оних, који имају сва прописана својства, бира, ако их има више, најмање тројицу, који су најбоље оспособљени и предлаже их црквеној општини на избор“.

„Ако би од стечених само један имао прописана својства, то се има стечај поновити, па у случају, да и по други пут не буде више, него само један оспособљени кандидат, предлаже се исти општини ради избора, а у колико га општина не би хтела за сталног изабрати, поставља епарх. конзисторија администратора на годину дана“. §. 91: „.... Који од предложених кандидата добије надполовичну већину гласова, сматра се за изабраног и избор се подноси епарх. конзисторији на потврду.“

„У случају томе, да ни један од предложених кандидата не добије при првом гласању надполовичну већину, предузима се уже гласање

међу овом двојицом, који су при првом гласању добили највише гласова, пак, ако се и том приликом гласови на једнако поделе, сматра се да је изабран онај свештеник за пароха, који је по рукоположењу старији, а код избора ђакона решава у том случају коцка, ако су оба кандидата богослови“.

Ово је „црно на бело“. Онако у рескрипту, а овако у „уставу“.

По рескрипту конзисторија кандидује општини без одређеног броја кандидата.

По уставу кандидује најмање тројицу, а може и више.

По рескрипту може кандидовати и једног; по уставу, у случају једног кандидата са прописаним својствима, расписује се стечај по ново.

Рескрипат захтева избор са $^2/_3$ а устав са надполовичном већином гласова.

По рескрипту се, у случају непостигнуте $^2/_3$ гласова, именује парох; по уставу у случају не надполовичне већине одлучује старешство кандидата или коцка.

По рескрипту општина кандидује, по „уставу“ — бира.

А сад, руку на срце, вала истину рећи!

Је ли уставом напуштено, сужено или окрњено главно и основно начело рескриптуално у погледу избора пароха? Није.

А је ли „задржано“ и проширено баш у слободоумном и напредном правцу? Јесте.

Је ли „уставом“ осигуран бољи и слободнији избор пароха него рескриптом? Јесте.

То је тако очигледно и јасно, да не може бити већма.

Је ли дакле било разлога, бар за либералну опозицију, да аранжује протесте изван сабора и диже опозицију у сабору против „устава“, ради тројне кандидације у избору пароха? Није.

У „уставу“ је не само „задржано“, него и проширено главно и основно рескриптуално, дакле садање начело тога избора, а др. Вучетић и либерална опозиција гласала је против „устава“ ради тога „задржаног“ и још проширеног начела, односно права народног.

Је ли такав поступак логичан; је ли начелан; је ли озбиљно — родољубив?!

Је ли при томе одлучивала логика, начело и родољубље, или — др. Илија Вучетић и партајски смер и тенденција?

Сувишно би било, да ми одговарамо на ово питање. Дела говоре!

И онда, нек се г. Др. Вучетић не „срди“ на нас. Ми га не „вређамо“, него га само верно фотографишемо. Што њега баш, то је за то, јер је он највећи кривац општим нашим интересима на последњем сабору.

А ако је његова фотографија и за њега сада „увредљива“, ми би се радовали, јер то би значило, да ју жели поправити. Имао је прилике у одбору 11-рице. А пошто ју није поправио, то значи, да га та фотографија у истину не „вређа“, него да се он само „расрдио“ за то, јер смо се ми усудили изнети ју. Изнели смо ју у „Српском Сиону“ за то, јер је и то лист за „аутономне потребе српске православне митрополије карловачке“, и јер други лист немамо имали на расположењу. А учинили смо то у опште за то, јер држимо да општи интерес, који је по речима др. Вучетића њему тако мио, захтева, да се потпуна истина каже, и да се скине образина са софизама и неистина, које се народу представљају под образином: као „разлози“ и истина.

Нека се г. др. Вучетић и даље „срди“, али у тој „срдњи“ нек му је увек memento, е је његова фотографија, приказана, и донекле само, у овим чланцима, била у своме оригиналу непокајано „вређање“ општих нам народно-црквених аутономних интереса.

Његови партизани могу заглушивати глас тога mementa, да га и он сам довољно не чује. Ми му говоримо искрено, а искреност и истинитост тога казивања нашег сведочиће му у очи, у лице, у душу, осим нас, и његова — савест.

Као што из „срдње“ није хтео г. др. Вучетић отићи у седнице одбора 11-рице, тако је пре тога требао од истине и из чистог родољубља не ићи у последњи сабор, или не ићи у њ уз пратњу звона, које је повукао сам, уз пратњу наручених протеста, а са раздраженошћу, која искључује хладан, разборит и миран, а по томе и родољубив — рад, као што и „срдња“ његова на „Српски Сион“ и у тој „срдњи“ одрицање народно-црквеним интересима његове услуге, искључује озбиљно и мужевно родољубље.

А да је он био раздражен, о томе смо се ми „својим очима“ 14 дана уверавали.

Др. Вучетић је добро схватио начелност у питању избора пароха; али је доказао, да је он у том питању неначелан.

Или је био и начелан, па није смео или хтео своје начело јасно изјавити? Можда је он и у питању избора пароха био ближи радикалима него самом себи? . . .

Но доста; жао нам га је већ! . . .

Г. барон Живковић сасвим није имао право, кад је избор пароха категорисао као питање, чије решење, ма какво било, не може бити crimen laesae majestatis ни за цркву.

Према до сад реченом, то је питање еминентно начелно, начелно баш за цркву и према цркви, а решење његово у правцу потпуно слободног избора, независног од епископа, било би и биће увек један пирамидалан crimen laesae majestatis ecclesiae и епископске власти и суверенства у цркви.

То је, довекле, одговор и г. др Политу; а нек је и ово, што следи.

Др. Полит је рекао:

„Нема парохије без свињелије, а свињелију даје епископ. По томе имао би епископ да именује пароха. То је тако по нашој источној цркви.“

И тек што је ово рекао, казао је и ово: „Слобода избора пароха није нешто, што се противи духу наше источне цркве. Источна црква и њена јерархија, где се слаба осећала, ставила је своју снагу у периферију, ослањала се на народ, казала је народу: ти народе, ти си јачи, да одолеш нападају на нашу свету цркву, него хијерархија, која нема тих средстава отпора, као ти.“

„Парох, славни саборе, то је пастир свога стада. Он треба да мисли, он треба да осећа с народом, он треба да му је учитељ и вођа. Није ли по томе (!) оправдано, да народ, да црквена општина бира слободно свога пароха?“

„Тројном кандидацијом се уништава тај слободан избор.“

„Тројна кандидација — то је маскирано именовање.“

И тек што је ово и овако казао, додао је и ово:

„Па кад конзисторија пресуђује и има пресуђивати квалификацију компетената (за Бога! па шта друго значи тројна кандидација или „њи ваше“ ?), онда нема опасности, да ће неспособни бити бирани на парохије, а буде ли каквих злоупотреба при бирањима, то је позвана конзисторија, да те злоупотребе одстрани“. (Чиме? то не рече. Зар не непотврђењем избора?)

Па тек што је и то и тако рекао, ал' сво рече опет и ово:

„Ја, славни саборе, по данашњим околностима морам бити одлучно за слободан избор пароха“.

А да се зна и зашто, рекао је:

„Ја не бих желео, да по нацрту новог устава, постављени (?) парох буде нека врста агената оних фактора, који стоје изван нашега домаћаја.“

Не ћемо да понављамо причу о „двема утицајима свјашченическаго одјејанија кројача, који ради за цивилну господу“, а ни о Јанусу са четири лица.

Не ћемо ни пресецати говор г. др Политa маказама на две поле, и давати једну полу јерархији, а једну народу. То учиниће већ у саборници, на то позвани. (Наставиће се.)

ГОВОР

ПОСЛАНИКА

ПРОТЕ МАНОЈЛА ГРБИЋА,

држан у седници српског православ. народ. црквеног сабора 11. новембра 1892.

(ПО СТЕНОГРАФСКИМ БЕЛЕШКАМА.)

Ваша Свештости! Високопреосвештена господо епископи!

(Наставак.)

Православна Црква живе у своме другству, у својој „*автономији*“ и независна је и слободна је све донле: док живе по својем рођеном устројству, по својем рођеном духу, по својима рођенима, православнога истока канонима: и вјере и црквене дисциплине, од којијех канона она не смије одступити ради саме себе — ради свога властитога живота!

А да је Црква, живећи тако у својој автономији, слободна, независна, сигурна, да да она

море бити сигурна и од свакијех права и изгреда особне слободе појединијех чланова њезиногa друштва — ево ћу вам за то навести једног класичног свједока и највећег поборника народно-црквене автономије из нашег времена. А то је главом др. Светозар Милетић.

Он је је дана 14. фебруара 1868. год. говорио на угарском сабору:

„Индивидуум, индивидуалма грађанска личност ако и јест извор права, није извор свију права. Има у моралном свијету, којијем влада закон слободе, моралних или колективних егзистенција, које не одводе све своје право од појединијех индивидуа, нити од агрегације воља појединијех људи, него које нека битна права носе саме у себи, носе у својој природи и у свом опредјељењу. Такве су егзистеције: држава и црква. Оне не смију уништити индивидуалну слободу, јербо су оне ради људи, а не људи ради њих. Индивидуума слободно је из извјесних држава и цркава иступити, али док су у њима, морају допустити, да им се индивидуална слобода ограничи у мјери, коју опстанак и развитак колективне личности изискује.“

Овако је говорио онда др. Светозар Милетић, и ја бих се врло далеко удаљио од своје мете, кад бих сад овдје упорећивао: како је исти Светозар Милетић говорио на нашијем саборима од 1869, а како је ево говорио на угарском сабору, кад је бранио нашу Цркву од државне превласти. Ту би изашле на виђело велике противности. Али за мене је ово врло важно, и ја ово од ријечи до ријечи потписујем, а мислим да ово може потписати и сваки канониста наше Цркве.

Наша Црква дакле, и по самијем Милетићевим ријечима: *има као друштво нека битна права сама у себи, у својој природи и у своме опредјељењу. А та њезина права, названа „автономијом,“ описују и уређују према њезиној природи и према њезину опредељењу, свети канони, што су основани на божјем слову, писаном или неписаном и на темељном уставу Православне Цркве, а то су канони вјере и црквене дисциплине, од којијех ми, као од устава положених од Бога, одступити не смијемо, и ми се морамо сваки појединац од нас, у својој вољи тијем уставом и тијем канонима ограничавати допустити у оној мјери, коју изискује опстанак и развитак наше цркве, као Православне Цркве.*

Не ћемо ли то, остаје нам као слободнијем особама или индивидуима просто *„из друштва њезиног изаћи ван.“*

Али овдје морам одмах нагласити још једанпут, да се ту разумију они канони црквени, који су основани на темељном уставу Православне Цркве, који сви у међусобној свези стављају црквени устав, и као такови не смију за живу главу подлећи никаквијем промјенама времена. А не разумију се овдје и они канони, које смију с временом *и обичаји* измијенити према потребама онога народа, који се налази у појединијем црквенијем областима. Такове измјене допустили су још васељенски сабори.

У оне пак каноне, што су на темељном црквеном уставу основани, и који не подлеже никаквијем промјенама времена нити обичајима појединијех црквенијех области — спадају и она црквена правила, која уређују духовну црквену управу — око епископа, као главе, као стожера црквене духовне управе; јер у штовању тијех канона и у штовању њиховог каноничког старјешине слагале су се и слажу се свагда, па и данас све црквене и народне области велике Православне Цркве.

Па је ли нужно, да вам ја те каноне овдје све редом наводим, кад су они вама врло добро познати, а особито морају они познати бити господи правницима боље него ли мени; јер ја нити сам правник нити канониста? А ево само два три:

„Црква је са свештенством уједињени народ. Црква је пастиру своме привржено стадо. Без епископа нико ништа, што се Цркве тиче, не може чинити. Ко није са епископом, тај није у Цркви.“

„Ecclesia est plebs sacerdoti unita et pastori suo grex adhaerens. Unde scire debet episcopum in ecclesia esse et ecclesia in episcopo, et si qui cum episcopo non sint, in ecclesia non sunt.“ (Cyprian. epist. 44. ad Papiam.)

По томе је дакле епископ глава црквеној управи, а поглавито за то, како вели 39. апостолски канон: *„Што за себе повјерени народ Божји он одговара Богу“*. Епископу су придружени свештеници, као његови саслужитељи, који служе с њиме, врше само оне послове, што им их епископ повјери као својим мандатарима:

„*Свештеници не могу ништа чинити без воље или против воље свога епископа*“. (Канон 57. Лаодикијског сабора.)

Такав положај епископа и свештенства нијесам му ја дао, нити ово из прста исисао. Такав положај дао му је сам Господ, оснивач свете наше Цркве; дала му га је њезина повијесница под различијем владаоцима и господарима, крштењем па и некрштењем, на цијеломе православноме истоку, и то од првијех и најстаријех времена. Такав положај добио је и први српски архијепископ и просвјетитељ, Свети Сава, који нам је установио посебну, српску, црквену автономију и јерархију.

Такав положај дат је српском епископату и у знаменитом законику цара Душана. Такав положај заједнчен је нашем епископату и у овијем државама, у стеченијем српско-народнијем привилегијама. Такав положај заједнчен је у регуламенту 1770. и 1777., у декларацији од 1779., у конзисторијској системи од 1782., којима су уредбама уређивани и уређени односаји нашег јавног живота око митрополита и око епископа, као око старјешина и стожера наше црквене управе.

И на најпослије такав положај поновљен је и потврђен и превишњим рескриптом од 1868, јер у IV. А. §. 1. изричнo се вели: „*Епископ управља дијецезом по црквенијем канонима, у чему га конзисторија дјелом и савјетом припомаже*“.

„*Епископ је наравни управитељ и надзорник црквено-народних добара у дијецези*“. (V. А. §. 3.)

Па као што је уз епископа, као уз главу духовне црквене управе у прва и старија времена стајала „*Синедрија презвитера*“, — црквени савјет његов, који му је помогао; тако је и касније кроз сва времена црквене повјеснице и до нашег вијека остала уза-њ „конзисторија“, која епископу и савјетом и дјелом управљати помаже, *али она сама без њега ништа радити не може.*

Таки је сто положај епископа у Православној Цркви, као прејемника Христовијех апостола, којима је право и дужност управе своје Цркве предао сам Господ Исус Христос.

Високи сабране! Овдје морам мало застати и обазрети се на наше сабране, што су држани послије 1864—5. године. Има их на броју 7 као и васељенскијех; истијех 7 српскијех сабора, *то је правијех седам годинах у нашем црквеном животу.* Од то доба и то од сабора 1869. настаје нешто друкчије. И то је врло добро признао и обиљежио у своме мајсторском говору наш високопоштовани члан и друг др. Мих. Полит, кад је рекао, да смо ми од оно доба *ударили странпутицом.* А за што то? Дозволите ми, високи сабране и високопоштована господо, да вам овако по правди Бога истинога испричам, гдје је, по коме суду и испитивању, извор свему злу! Ево ја слушам овдје, већ више дана разговоре и разне договоре; слушам лијепе бесједе и праве орације и у свијем тим разговорима, бесједама и орацијама чујем — што не бих мислио, да ће се то и чути и јасно разабрати и у овоме нашем сабору. Ја видим, да је много што-шта и са улице прешло у ову нашу кућу, у ову нашу светињу. Има нас и овдје, који ужасно кинимо мржњом према нашој јерархији. (Немир и порицање на љевици). Молим господо! Ви сте ми на почетку рекли, да ћете ми дати слободну ријеч, а ја ћу, будите увјерени, само истину говорити. У опште се држи погрешно: *све би ми најљепше уредили по својој вољи, али не да наша јерархија, не дају нашови. Они свему сметају и ширају са владом а против свога народа.* А ја вам кажем, господо, није тако! Добро је рекао др. Полит, како је оно рекао Рајко од Сријема Маргити дјевојци: „*Што ћу себи, што ли ћу Сријему?*“ Али ми дозволите, да вам отворено речем, да наша српска јерархија и да наше свештенство никад није било непријатељ ни своје Цркве ни свога народа, него са свијем обратно. Има неких важних историјских догађаја у нашој историји, који су са свијем погрешни и управ *лажни*, па се тако извртати и лажни преписују и непрестано понављају по разнијем књигама, новинама, часописима, календарима и т. д. А ти се догађаји поглавито тичу наших старих митрополита и владика, као главнијех црквено-народнијех старјешина, но отуда се *тијем лажнијем писањем* непрестано подхрањује мржња и народно проклетство према тијем старјешинама.

Тако је ено и јуче поштовани заступник, Стеван Јовић, спомињући свеобу нашег народа за патријарха Чарнојевића озбиљно устврдио, да смо ми сви прешли тада на царски позив с оружјем у руци и уз извјесне претходне погодбе. Тако се то пише по хиљаду пута и на хиљаде

начина китн и тумачи. Да му то објасним, морам му одмах казати, да се у опште врло погрешно пише, кад се држи, да смо ми Срби пренли у ове земље текар за Чарнојевића. Наша пресељавања много су ранија. Још за деспота Ђурђа Смедеревца, преселило је доста српског народа у Угарску и било је ту нашега народа од најдавнијих давнина

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

— (**Највеће срп. прав. црквене општине у митрополији карловачкој.**)

У срп. прав. митрополији карловачкој највећа је срп. прав. црквена општина: 1. Вел. Кикинда са 14.638 срп. прав. душа.

За Кикиндом долази:

2.	Сомбор са	10.647 душа
3.	Нови Сад са	8.908 „
4.	Мелени са	8.152 „
5.	Панчево са	8.128 „
6.	Вршац са	8.027 „
7.	Мокрин са	7.505 „
8.	Вел. Бечкерек са	7.101 „
9.	Сентомаш са	6.747 „
10.	Плашки са	6.275 „
11.	Врањево са	5.925 „
12.	Чуруг са	5.822 „
13.	Ст. Бечеј	5.768 „
14.	Ст. Стапар са	5.533 „
15.	Баваниште са	5.459 „
16.	Кумани са	5.365 „
17.	Сјеничак са	5.204 „
18.	Горњи Грачац са	4.928 „
19.	Церања са	4.850 „
20.	Жабаљ са	4.756 „
21.	Карлово са	4.719 „
22.	Доњи-Грачац са	4.594 „
23.	Жировац са	4.412 „
24.	Долово са	4.407 „
25.	Дрежница са	4.395 „
26.	Вел. Св. Миклуш са	4.326 „
27.	Земун са	4.205 „
28.	Кореница са	4.184 „
29.	Доњи Ланац са	4.119 „
30.	Перна са	4.108 „
31.	Врховине са	3.810 „
32.	Ст. Сивац са	3.787 „
33.	Срп. Итебеј са	3.702 „
34.	Мол са	3.694 „
35.	Ст. Паланка са	3.655 „
36.	Делиблато са	3.634 „
37.	Клокоч са	3.613 „
38.	Вођин са	3.601 „
39.	Водотеч са	3.548 „
40.	Војка са	3.530 „
41.	Даљ са	3.455 „
42.	Саравола са	3 382 „
43.	Мартинци са	3.302 „
44.	Зрмања са	3.257 „
45.	Сувај са	3.219 „
46.	Перлез са	3.168 „
47.	Рујевац са	3.137 „
48.	Јарковац са	3.097 „
49.	Турија са	3.080 „
50.	Садиловац са	3.066 „
51.	Топуско са	3.059 „
52.	Прнишље са	3.033 „
53.	Ђурђево са	3.027 „
54.	Петрово Село (Хрватско) са	3.022 „
55.	Вељун са	3.011 „

Од ових 55 црквених општина, које имају преко 3000 душа, 4 црквене општине спадају у архидијецезу карловачку, 20 у горњо-карловачку епархију, 12 у бачку, 9 у темишварску, 8 у вршачку, а 1 црквена општина у накрачку епархију. У будимској епархији нема ни једне црквене општине, која би имала 3000 па ни 2000 душа.

Горњи податци исписани су из распореда парохија, који је придодан уредби о свештеничкој дотацији, што ју је прошли наш нар. црквени сабор 1892 год. донео.

— (**Књижевни одбор „Матице српске“**) имао је 3. (15.) априла о. г. своју седницу, у којој је између осталога ово решено: Одређене су награде неким чланцима, који су штампани у 173. свесци „Летописа“, и то: Стојану Новаковићу 90 фор. за чланак му с натписом: „Бруса“; дру Стевану Павловићу 60 фор. за расправу:

„Сима Милутиновић Сарајлија“; и дру Ђорђу Дери 122 фор. за чланак: „Успомене из Италије“, који је изашао у 172. и 173. св. „Летописа“. — Узет је на знање извештај одбора за издавање „Књигâ за народ“ из задужбине Петра Коњевића од 23. фебр. (7. марта) о г. По том извештају примљен је спис Светозара Савковића: „Увод за српске нар. пословице“; а нису примљени ови списи: 1.) „Разговори о празноверју и његовим последицама“ од непознатог писца, према оцени А. Вараћанина; и 2.) „Три напасти“ од Људевита Вуличевића, по оцени дра Ђорђа Дере. — Примљен је за „Летопис“ чланак Стојана Новаковића под натписом: „Царица Мара“, историјске црте из XV. века. — Примљена је за „Летопис“ војно-историјска студија: „Ратови Стевана Немање са Византинцима и Дубровчанима“ од Синиште. — Према оцени Васе Пушибрка примљен је за „Летопис“ и награђен са 40 фор. чланак Андрије М. Матића: „Значај електрицитета у народној економији“. — Члану Милану А. Јовановићу издан је на оцену чланак непознатог писца с натписом: „Прилозом шездесетогодишњице Ивановом Руварца. Повесно-критичке цртице о основним начелима повесне науке“ — а с мотом: „Sie beweinen,belachen, bestaunen und verachten den Menschen, statt ihn zu studieren“. — Члану Јовану Грчићу издана су на оцену ова позоришна дела: 1.) „Ричард-Талер, гроф од Нице,“ трагедија у 3 чина, у стиховима, од Андрије Спасића; и 2.) „Први април“, шаљива игра у једном чину, од непознатог писца. — Члану Сергију Шакраку Нишићу издана је на оцену „Расправа о угарским поседима српског деспота Ђурђа Смедеревца, о његовим поседним односајима и о наслову српских деспота у Угарској“ од дра М. Д. — Чланак В. М. Г. Медаковића: „Преписка кнеза Милоша Т. Обреновића и руског посланика у Цариграду, барона Гз А. Строганова“ — издан је на оцену члану Сави Петровићу. — На основу оцене А. М. Матића примљена је за „Летопис“ критика на књигу: „Алгебра, уџбеник за средње школе“ од x+y. — Чланци Јована Јанка Кнежевића: „Несталоци педагошки програм и његова важност у општој педагогији“ и „Из телеологије разних педагогиких периода“ — издани су на оцену члану Светозару Савковићу. — Песме непознатог писца с натписом: „Низином — висином“ — издане су на преглед и оцену члану Јовану Грчићу. — По жељи враћен је дру М. Д. спис му с натписом: „Расправа о избору српског првојерарха“. — Осим тога решено је још неколико предмета, који су се тицали питомаца, што се налазе под управом матичином.

— **(Тумачење Еванђеља)** од г. архимандрита Фирмилијана, које се оглашавало у нашем листу, налази се за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на продају у књижари Брађе Јовановића у Панчеву, по оглашеној оријиналној цени, чиме је олакшана набавка господи свештеницима.

ПОРУКА

АДМИНИСТРАЦИЈЕ „СРПСКОГ СИОНА“.

Како је прва годишња четврт већ истекла, а многи пошт. читаоци овога листа, не пошаље претплате све до данашњега дана, — то овим озбиљно позивамо сваког, ко овај лист држи, а претплате још није послао, да нам претплатну цену листа што скорије пошље, јер онима, који до сада нису ништа платили, а не плате ни за будућих 14 дана, ми ћемо даље шиљање листа безусловно обуставити.

Администрација „Српског Сиона“.

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинскога решења од 11. априла 1893. год. срп. правосл. црквено-општинске најлачке, а услед одобрења слав. епарх. адм. одбора у Темишвару од 17. марта 1893. год. расписује се дражба на мањак ради зидања св. цркве

Цео трошак око истога зидања, по изготовљеном предрачуну, износи: **10 152 фор. 01 нов.**

1. Лицитација ће се одржати *25. априла (7. маја) 1893. год.* у недељу у 3 сахата по подне, у дворани српске основне школе

2. Сваки лицитант је дужан од горе назначене своте 10% пре дражбе у име сигурности председништву у руке положити.

3. Општина задржава себи право повереља према подузимачу.

4. После стручнога прегледа већ подигнуте зграде, прима подузимач јамчевину, којом јамчи за солидну израду.

5. Ближа условија могу се до дана дражбе видети код црквено-општинског председништва, а после на самој дражби.

Приметити је, да је зидање св. цркве једном већ издато било уз цену од 9.034 фор.

У Најлаку, 11. априла 1893. год.

Васа Јосифовић,
председник.

43. 1—1

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВЕНА ОПШТИНА У КРЧЕДИНУ.

Број 4. 1893 г.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 3—3, 38.

На основу скупштинског закључка од 30. марта 1893 српске црквене општине крчединске, а усљед одобрења слав. архид. адм. одбора у Ср. Карловцима од 10. (22.) августа 1892 расписује се дражба на мањак ради оправљања и покривања цркве и црквеног торња лимом марке F. F.

По зготовљеном предрачуну износи:

1. Зидарски посао . . . . . 600 ф.
2. Дрводељски . . . . . 960 ф.
3. Лимарски и златарски рад . . . 1307 ф.
4. Столарски, браварски и мазалски 263 ф.

Укупно . 3130 ф.

1. Лицитација држаће се дана 25. априла (7. маја) 1893 у недељу у 3 сата по подне у дворани месне српске прав. црквене општине

2. Сваки лицитант дужан је од горе истављене своте 10% пре дражбе у име сигурности председништву у руке положити.

3. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

4. После 6 месеци од дана предаје цркве прима подузимач јамчевину, којом јамчи за солидну израду.

5. Ближа условија могу се од прког огласа видети код црквено-општинског председништва, као и на сам дан дражбе. —

У Крчедину 1. (13.) априла 1893.

Ст. Јанковић, председник. **Илија Радовац,** перовођа.

СТЕЧАЈ. 40. 2—5

Српска правосл. црквена општина **Арач-враньевачка** отвара две нове школе у II. и III-ој четврти, у којима ће се предавања 1. септембра т. г. отпочети. На обе ове школе — састојеће се из I. и II. разреда мешовите деце — отвара се овим стечај за „два“ мушка учитељска места.

Годишња плата појединог учитеља је: 500 фор. (1000 крунаша) а после петогодишње службе — ако се изабрани учитељ у отправљању свога звања покаже достојним повишења плате — 600 фор. (1200 крунаша) која ће као стална учитељска плата и надаље остати. Осим тога, уживаће сваки учитељ слободан стан и огрев или место овога 40 фор. (80 круна) у новцу; 25 фор. (50 круна) у име школског послужитеља и 12 фор. 50 новч. (25 круна) у име школског писаћег прибора.

Онај учитељ, који би у стању био доказати да је вичан хармонијском певању и музици, те да је кадар склопити „певачку дружину“ и с њоме на св. литургији појати, добиће у име награде за то још 100 фор. (200 круна) више.

Изабраним учитељима спадаће у дужност све школском уредбом и наредбама прописане предмете у школи предавати и у цркви појати.

Компетенти нека изволе своје молбенице са нужним документима за три месеца дана рачунајући од првог уврштења овог стечаја месном школ. одбору у Арач-Враньеву поднети.

Из седнице м. шк. одбора срп. правосл. црквене школске општине, држане у Арач-Враньеву 1. (13). априла 1893. године.

Душан Петровић, перовођа. **Рада Главашки,** председник.

Бр. К. 69.
К. 101. ex 1893.

СТЕЧАЈ. 41. 2—3

Расписује се стечај на упражњену парохију VI класе у Шандору.

Компетенти имају своје биљеговане и инструиране молбенице путем својих претпостављених власти до 9. (21.) маја 1893. управи овој поднети.

Из конзист. седнице епархије бачке, држане у Новом Саду 17. (29.) марта 1893. год

Конзисторија епархије бачке.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се **г. Сергију Шакрак-Нинчићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новом Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 18.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 2. МАЈА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ć. бр. 302. ex 1892.

ПРЕДСТАВКА СРПСКОГА ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНОГ НАРОДНО-ЦРКВЕНОГ САВОРА

ЊЕГОВОЈ ПРЕУЗВИШЕНОСТИ ГОСПОДИНУ

ГРОФУ АЛБИНУ ЧАКИ-ЈУ

КРАЉ. УГАР. МИНИСТРУ БОГОЧАСТИ И ЈАВНЕ НАСТАВЕ У БУДИМ-ПЕШТИ,

КОЈОМ МОЛИ ДА СЕ УГАР. XXXVIII. ЗАК. ЧЛ. ГОД. 1868. НА СРПСКЕ НАРОДНЕ ШКОЛЕ У ПОДРУЧЈУ БИВШЕ ВОЈЕНЕ КРАЈИНЕ РАСПРОСТРЕ И ИСТИМА ВЕРОИСПОВЕДНИ КАРАКТЕР ПОВРАТИ.

Ваша Преузвишеност! Господине Министре!

Српске народне школе по бившој војној крајини носиле су вазда од постанка свога на себи тип вероисповедни и национални. Оне су зградама својима биле озидане у непосредној близини српске источно-православне цркве, већином на земљишту црквеном; у њима су настављали децу основном знању учитељи Срби источно-православне вере, који су образовани у посебној источно-православној препарандији; учитељи ти дужни су били да врше дужност црквених појаца; школе ове стојале су под надзором парочитих „директора српских националних школа“, — којима је директорима њихов источно-православни вероисповедни карактер високо краљ. угарско министаретво богочасти и јавне наставе отписом својим отпуштеним на митрополијски народно-пр-

квени школски Савет 17. септембра 1874. бр. 14.455 у погледу мировине Димитрија Чобића бившег „директора српских националних школа“ у Панчеву — изричио признало.

Вероисповедно-национални карактер ових српских основних школа признавале су истима све, па и највише политичке области бивше војничке крајине; карактер тај очуван је реченим школама превишњим краљевским отписом од 10. августа 1868., отпуштеним у предмету уређења српске источно-православне цркве и школе — на темељу којем су српске православне општине, које су се у смислу речене превишње уредбе организовале, бригу око одржавања, надзора и управе истих школа фактично у своје руке примале — све оводносне дужности и сва права неоспорено правилно и законито упражњавале.

Тек од како је изишла превишња уредба од 8. јуна 1871. у погледу народних школа у бившој војеној крајини, а парочито од како је иста уредба XXVII. закон. чланком од год. 1873. у угарски законик уврштена — изволело је високо краљ. угар. министарство црквених дела и јавне наставе отписима својима од 27. маја 1874. бр. 3763 вероисповедни карактер речених српских народних школа у подручју бивше војне крајине оспорити, одузело је исте из старања месних српских источно-православних општина и испод управе и надзора њихових надлежних епархијских власти.

Против овога и оваког поступања високог краљ. угар. министарства богочасти и јавне наставе — жалиле су се све источно-православне српске општине у подручју бивше војене крајине митрополијском нар. црквр. школском Савету, што се принудним начином народним школама њиховим одузима вероисповедни значај, кога су оне од постанка свога на себи носиле, што се одузимају месни школски фондови, које су источно-православни Срби за издржавање ових својих школа подигли.

Поводом ових жалби поднео је митрополијски нар. црквр. школски Савет 13. (25.) авг. 1874. високом краљ. угар. министарству богочасти и јавне наставе образложену молбу: да високо министарство благоизволи обуставити преображавање српских источно-православних народних школа у подручју бивше војене крајине у општинске школе и да сходно наређењу §. 111. превишњег краљ. отписа од 10. авг. 1868., тичућег се уређења источно-православне цркве и школе, путем изасланика својих и источно-православних школских власти карактер наведених школа испита, основаност жалбе општина извиди и по томе исте путем и начином који је у закону одређен охотно санира.

Но високо краљ. угар. министарство богочасти и јавне наставе није се нашло побуђеним, да горњу молбу реченог школског савета уважи, пошто је отписом својим од 7. јануара 1885. бр. 26.273 ех 1874. истом савету изјавило, да остаје при првобитној својој наредби од 27. маја 1874. бр. 3763.

(Свршиће се).

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

СРП. ПРАВ. ПАРОХИЈЕ И НАРОД У БАЧКОЈ ЕПАРХИЈИ.

(Свршетак)

Говорећи до сада о животу нашега срп. прав. народа у парохијама епархије бачке, ми смо разматрали и појаве у домаћем и породичном животу каквих је било пре 100 г. те смо садашње појаве доводили у свезу са појавама из прошлости. На жалост сада имамо да размотримо неке појаве у домаћем, породичном и религиозно-моралном

животу нашега народа — каквих појава пре 100 година или баш никако није ни било, или бар није било ни близу у тој мери, у којој их има данас. Овде мислимо: велики број несагласних супруга, дивљих бракова (конкубината) и Назарена у бачкој епархији. То су те несрећне тековине нашега народа у новијем времену — то су те црне неге, којима је грдно наружен породични и религиозно-морални живот и образ нашега народа у ово потоње доба општег моралног назадовања.

Искаче нам румен стида из српскога образа, кад морамо да испишемо у овој књизи жалосне и немиле бројеве, да је у бачкој епархији крајем 1892. год. било свега *457 несагласних брачних парова и 750 дивљих бракова* (конкубината), а поврх свега тога још 1555 т. з. Назарена, који су од лепе наше вере православне отпали, те и народност српску са свим презрели и забацили.

У веродостојност ових података немамо никаква разлога да посумњамо, јер податке те дали су свештеници, који, ако нису што прећутали и сакрили од броја несагласних брачних парова, дивљих бракова и Назарена — већи број, који истини не одговара, не би нам — већ своје репутације ради саопштавали.

Ти бројеви пак казују нам жалосну истину, да је светиња породичног живота, супружке верности и љубав и оданост према св. вери, цркви православној и њезиним законима у нашега народа у бачкој епархији озбиљно малаксавати и у суноврат ићи почела.

Јер доста је, да истакнемо само ту жалосну појаву, да је у бачкој епархији у 1892. год. закључено и благословљено свега 1177 законитих бракова, а при том је у истој 1892-ој години постојало 1307, које незаконитих т. з. дивљих бракова (конкубината) које нак супружком несугласицом или неверством самовољно развргнутих и обесвећених бракова.

Несагласних супруга има у бачкој епархији толико, да би епарх. конзисторија бачка за саме брачне парнице морала поставити једног способног и савесног чиновника, који би их имао као што треба расправљати. Као што ћемо на другом месту видети, код бачке епарх. конзисторије упућује се сваке године преко 100 нових и нових бракоразводних спорова и парница — а решене спорове и парнице увек замењују у повећаном броју нове и нове парнице, при свем том, што је поступак при бракоразводним парницама доста дуг, а само вођење бракоразводних парница са трошковима и другим непријликама скопчано.

Што се тиче дивљих бракова, за лечење тога зла за сада једва да има икаквога лека, јер у Угарској се дивљи бракови и конкубинати толерирају и од стране полит. власти — а црк. власти немају ни моћи ни начина, да ширењу тога зла на пут стану, или да рану ту на телу цркве и народа успешно лечити могу. Примена религиозно-моралних мера остаје према грешницима, који су у конкубинату, већином без успеха. Тек општим религиозно-моралним преображајем целога друштва на верској и моралној основи, могло би се то зло, уз саучешће свих на то позваних фактора, постепено мало по мало лечити и излечити.

На жалост до пре две године слабо се у бачкој епархији и разбирало за то зло, које морално понижава углед наше цркве и народа. А кад се и не распитује, где је рана на телу народњем — од куда онда може и говора бити о каквом лечењу.

Тако се исто слабо разбирало и за Назарене у бачкој епархији, па за то се упрепастисмо, кад из прибраних података дознасмо и дознајемо, да је у бачкој епархији крајем 1892. год. било свега 1555 назаренских душа, које су од наше православне вере отпале.

Толики број Назарена у бачкој епархији може нас заиста у највећу бригу бацити — јер ако су истините вести, које су многи престонички и а неки наши листови донели: да је по држ. попису крајем 1892. у целој Угарској било свега тек 6829 Назарена, онда би излазило, да сами српски Назарени у бачкој епархији сачињавају готово $^1/_5$ од укупног броја Назарена у целој Угарској, а сви српски Назарени у митрополији карловачкој сачињавају већу

половину свеколиких Назарена у целој широј Угарској краљевини.

Многи наши свештеници тешкају се, да је назаренска јерес изгубила већ своју првобитну чар и драж за наш народ, а ми међу тим видимо, где се с године на годину све више и више нашега народа кужи кугом јереси назаренске.

Српскоме Назаренству у митрополији карловачкој биће да је легло баш у бачкој епархији, јер на земљишту бачке епархије, у *Пачиру*, родио се и живео је Стеван Калмар (Кремер), који важи за најврснијег апостола, и иза некога Јудевита Хемжејија за другога оснивача назаренске јереси у Угарској.

Калмар је почео Назаренство ширити најпре у Пешти, али кад га 1854. год. отуда протераше, дође у Пачир те ту и у околини поче проповедати веру назаренску. На скоро је уз Пачир и Суботица постала неко средиште секти назаренској. Доцније су таква средишта постала: Х. М. Вашархељ, Сегедин и Темишвар. Међу Србима појавило се Назаренство око 1865 — 1866 год. по свој прилици најпре у Пачиру, а после и у другим местима, где наш народ живи.

Данашњим даном има већ Назарена у $^3/_4$ црквеној општини бачке епархије, а ако се и у будуће буду тако ширили, као потоњих година, биће их у свима нашим црквеним општинама — јер је то зараза, која се шири, као и свака друга зараза.

Највише Назарена има данашњим даном у жабаљском протопресвитерату: 587 душа, за тим у сомборском: 439 душа, па онда у новосадском: 295 душа, и најпосле у ст. бечејском протопресвитерату: 234 душе.

Крајње је време, да се наше духовне власти и наши свештеници озбиљно размисле и изнађу згодна средства и подесне начине: да се ширењу јереси назаренске на пут стане — јер њихо игнорисање назаренских следбеника није никакав лек против ране, која све више разједа тело наше срп. прав. цркве и нашега народа. —

На завршетку овог одељка о парохијама у бачкој епархији, имамо да проговоримо још о тужном и жалосном несразмеру између случајева рођења и умирања у бачкој епархији за 1892. годину.

Опасна и нерешна болест вратобоља, покосила је прошле године у бачкој епархији толики број нејаке срп. прав. деце, да бисмо морали ту 1892. годину црним словима уписати у књигу наше најновије прошлости, те се молити Богу, да нас не посети са још којом таквом жалосном и нерешном годином, у којој је за 608 срп. прав. душа више умрло, но што се родило.

На име у целој бачкој епархији родило се у току 1892. год. свега: 5 718 срп. прав. деце, а умрло је 6.326 срп. прав. душа, те је тако број смртних случајева премашио број рођења са 608 — што је за једну годину и за једну мању епархију, као што је бачка, заиста тако велики и грдан губитак, да га сваки искрени и прави родољуб са сузним очима к знању узети мора. Јер светски статистичари са жалошћу констатују већ и то, када у извесној години број рођених душа не надмашује број умрлих у оној нормалној мери, која је нужна, па да умножавање народа иде постепено сигурним кораком у напред. А шта да речемо ми, када видимо, да нам и онако малобројни народ само у једној епархији, и тек у једној години, има за 608 нових побушених гробова више, но што би их и по најлошијој нормалној мери имати могао. Зар ми, слаби и нејаки, да немамо суза над толиким гробовима, који су нам порушили и покварили ону правилну сразмеру, која у најмањој мери тражи само то, да се сваке године, ако не више, бар толико роди, колико и умре, те да се не руши равнотежа у бројном кретању нашега народа.

Не имајући до данашњега дана наше црквене и народне статистике, на жалост, ми и не сазнајемо за такве тужне и немиле појаве у животу нашега народа, па с тога такве појаве прелазе преко наших глава, а ми их и не опажамо. А кад их и не опажамо, кад и не сазнајемо за такве грдне губитке — онда није чудо, што немамо суза, да их оплачемо, те после плача и туге да разбирамо средства, путеве и начине, како бисмо такове жало-

сне појаве бар у будуће по могућству предупредили и онемогућили.

Констатујући факат, да је у 1892. год. у самом жабаљском протопресвитерату за 506 душа више помрло, но што се родило, наша је дужност, да по извештају окр. протопресвитера жабаљског као највећи узрок томе прекомерноме умирању истакнемо опасну вратобољу (дифтерију) међу маленом и нејаком децом — а остављамо другима, а нарочито нашим родољубивим и ученим лекарима, да расправе питање: је ли према данашњем стању профилактике и лекарске науке у опште баш морало бити, да у жабаљском протопресвитерату од вратобоље умре неколико стотина деце, — није ли се можда већи део те деце и спасти могао — шта је чињено, да се та деца од смрти избаве — и шта би требало у будуће чинити, па да нам толики подмладак од смрти спасен буде? —

У новосадском протопресвитерату родило се у 1892 години свега 1.363 деце, а умрло је 1.518 душа, дакле умрло је за 155 душа више, но што се родило. И овде је разлог многом умирању у дифтерији, која је многу децу покосила. У сомборском протопресвитерату родило се 1892 год. 1.385 душа а умрло је свега 1.352 душе, дакле родило се за 33 душе више, но што је умрло. У ст. бечејском протопресвитерату родило се 1892 год. свега: 1.338 душа, а умрло је у истој години: 1.318 душа, — те по томе родило се за 20 душа више но што је умрло, што је за оба потоња протопресвитерата истина позитиван, али врло оскудан и неутешан резултат, јер се њиме никако не може накнадити онај грдни губитак у жабаљском и новосадском протопресвитерату.

Што се тиче рађања и умирања срп. прав. душа и венчавања брачних парова у бачкој епархији у опште, споменућемо, да се 1785 год. на 83.316 срп. прав. душа родило свега: 4.397 душа, умрло је 3.753 душе, а венчало се свега 898 парова. По попису крајем 1892 год., као што већ напоменусмо, родило се у бачкој епархији свега: 5.718, умрло 6.326 душа, а венчало се 1.177 брачних парова.

Упоређујући ове податке из 1785 и 1892 год. налазимо, да је сразмерно према броју становништва 1785 год. било рађања $5{\cdot}1\%$, умирања $4{\cdot}4\%$, а венчања нешто више од 1%, а 1892 год. било је рађања: $4{\cdot}4\%$, умирања: $4{\cdot}8\%$, а венчавања тек: $0{\cdot}8\%$.

По томе се дакле пре 100 год. у бачкој епархији сразмерно према броју становништва и више деце рађало, и мање душа умирало и више брачних парова венчавало него данас.

ЈОШ ЈЕДНУ У ЗАВРШ.

Ко је, односно шта је свештеник?

Да би на то питање могли одговорити, морамо ставити друго питање:

Шта је позив свештенички?

Позив свештенички означно је сам божанствени оснивач тајне свештенства речима: „**Шедше навчите всѣ языки, крестяще их ..**“ (Мат. 28. 19.)

Дакле је позив свештеника, да *учи и крсти*, односно да врши Христом установљене тајне.

Као што видимо, свештеник је *прво учитељ, па онда тајана свршитељ.*

Шта је циљ учитељске службе свештенства?

Приволети људе на веру у Исуса Христа, као Божјега сина; на примање његове спасоносне науке и владање по тој науци; — овога је пак награда: „**животъ вѣчный**“.

Но свештеник није само учитељ, односно свештенослужитељ, него је он и „**свѣтъ міра, градъ верхъ горы стоя, свѣтильникъ, егожє вжигаютъ и поставляютъ на свѣщницѣ и свѣтитъ всѣмъ, иже въ храминѣ**“. (Мат. 5., 14.—15.)

Која и каква средства стоје свештенику на расположењу при вршењу учитељске службе његове?

Жива реч — проповед; и *живи пример* — дело.

Које је пређе, које је јаче?

Реч без дела је мртва: **„Аще языкы чловѣческими глаголю и Ангелскими, любве** (заснедочене „делом“) **же не имамъ, бых** (ꙗкѡ) **мѣдь звенящи или кимвалъ звяцаи“.** (I. Кор. 13., 1.)

Дело без речи жини и као живо утиче: „*Многи људа* — вели св. Јован Златоусти — *прије се повеђу по нечему угледањем* — на кога му драго од своје браће, него небројеним *доказима*, па ма ти докази били истинити, и *кад виде*, да неко нешто *ради, прије се склоне, те и они то раде.*“ („Свештенички позив“ — „Босан. Херц. Источник“ 1893. св. I. и II. стр. 28.)

„Да не би ваше присуство овђе било без икакве користи, настојте око оне ваше браће, о којој сам вам већ говорио и о којој ћу вам и опет говорити, да их опомо приводите — спомињите им о њиховој заблуди; савјетујте их *не само ријечима, већ и дјелима*; *најбоља наука почиње од примјера*, па макар ни *ничега и не говорили*, но, кад би, по изласку вашем из цркве, мирним држањем вашега тијела, вашим погледима, гласом — показивали онима, који нису тамо били, корист, коју је добила душа ваша, *то би било доста ради поуке и ушеће.*“ („Свети Јован Златоуст, као проповедник“. — „Српски Сион“ 1892. бр. 34. стр. 596.)

„Такѡ да просвѣтятсѧ свѣтъ ваших предъ чловѣкы, ꙗкѡ да видятъ ваша добрая дѣла; и прославятъ Отца вашего, иже на нбсѣхъ.“ (Мат. 5., 16) Гледајући **„добрая дѣла“** учитеља, односно свештеникова, — ученици, односно верни славе **„Отца, иже на нбсѣхъ“.**

Ето основа моме „простосердечју“; ето камена темељца моје „вере“, да сваки свештеник, па баш и „невјежа“ може имати успјеха у учитељској служби својој!

Ако сваки свештеник не може *„краснословити“*, али може сваки, па баш и „невјежа“ *„краснотворити“*, и тиме учинити, да његови „следаоци“ — славе **„Отца, иже на нбсѣхъ“**; и „склонити“ их, да „раде оно, што и он ради“.

Да, може сваки свештеник, па баш и „невјежа“ — „краснотворити“, ако хоће; или зар — „не мора“?!

Ако „не мора“ — узалуд ће бити и „анђелски језик“ — „епархијског проповедника“!

Ако „мора“ — нека баш и туђу „реч“, туђу „проповед“ поткрепи својим „делом“, својим „примјером“, од ког „потиче *најбоља наука*“ — и он ће имати успјеха, семе ће му уродити плодом — дакако „на доброј земљи“; са „пута“, са земљишта „камењитог и трновитог“ није жео ни небески „сијач“, па — држим — да не ће моћи жети ни „епархијски проповедник“.

А сад да наведем „чисту исповјед“ једног — зар и опет „простосердечног“ — свештеника, која ће нам јасно рећи узрок данашњег лошег „религиозно-верског и нравственог“ живота нашег народа:

„. . . . А сад ево ме опет к своме предмету, и хоћу да чисто исповједим, са шта сам овога пута узео да разнијам ову тему, у толико, у колико ми преузаних простор листа допушта“.

„Ево с чега. . . .“

„Народ кад којега се јачне колебати мисао о Богу, слабити религиозно осведочење, опадати морално чувство, губити се поштење према законима и ишчезавати прави народни карактер: тај би се народ узалуд могао надати ма каквој срећи и својој величини. А ко би могао пијекати и одрицати, да се на жалост и на неизбјеживу народну штету и пропаст баш истијем данашњијем даном и код нас Словена уопће не појављују — мање или више — такове убитачне придике? . . . Ако поле душе у прсима немамо, не можемо ради тога обарати кривицу на наш прости народ. — Народ нам је још свуда доста здрав и чио; те је вијеран Богу и својијем предањима. — Него томе злом путу, који је настао и међу народне масе проваљивати: *крвни сло — хоћеш небеш — ми научнији људи у народу*, који несвјесно и нерасудно *уносимо у народ најгрђи трулеж*, који се рађа колико из просвјетне незрелости, толико и из просвјетне презрелости; као још и из егоистичкога дима угријанијех глава, које би се хтјеле такмити и са самом неизмјерном и недосежном божијом мудрости, која је омеђашила људски ум непрекорачивијем границама и казала му: „Само довде! . . .“

„Јест, браћо! . . . . Не помаже нам никакво знање. — *Баш међу нама, који смо се учили; који нешто више знамо, и који би морали као небеске звијезде свијетлити народу*, находи се и *шенета и ђеролома и необуздањех разврагњака*,

и грубијех братомрзилаца и безочнијех клеветника и хулитеља и преопорнијех учитеља и некротитијех рушитеља мира и свакога дриптвеног реда, и продрљивијех досадњиваца Богу и људима; и ко би икад исказати могао какавијех ли нас још нема, за које би се слободно с апостолом Павлом смјело рећи, да смо Богом предани, да будемо: „напуњани сваке неправде, блуда, лукавства, лихварства, злоће: пуни зависти, убиства свађе, пријеваре, злоћудности: шапташи, опадачи, богомрзци, сплеције, хвасташи, гордељивци, измишљачи зла, непокорни родитељима, неразумни, непримирљиви, нељубавни, клетводомни, немилостивни. . .“ (Римљ. 1., 28.—32.)

„Ужасна је ово слика; али је она снимљена с истинитога подлога, или штоно сликари веле „dal vero“: *ми смо је створили и у нама јој узрок почива.*“ (*Ј. Сундечић* — „*Српе и разум у вјери*“. — „*Просвјета*“ 1893. св. V. стр. 152—153).

С напоменом, да г. писац не искључује из броја „научнијих људи“, — у којима „почива узрок ове жалосне слике“ — свештенике: ову „чисту исповјед“ песника свештеника потписује и

парох **Богољуб Мирковић.**

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак.)

Част иначе г. др Политу, где част заслужује, али 7. новембра пр. г. у саборској дворани, у којој биваше он 20 година, приказао се он заиста као „политички пензионирац“.

„Епископ би имао да **именује** пароха. То је тако по нашој источној цркви.“

„Конзисторија има да пресуђује квалификацију компетената, да не буду неспособни бирани на парохије. Конзисторија је позвана да одстрани злоупотребе при бирањима.“

То све рече г. др. Полит и гласа против „устава“ ради тројне кандидације у избору пароха!

Хоћемо ли и г. дра Полита увредити, ако га и после овога назовемо сада socius doloris дра И. Вучетића

„Епископ би имао да **именује** пароха. То је тако по нашој источној цркви.“

Ако то стоји, као што de facto стоји, и као што ће de jure divino и постојати увек, онда су оне речи: „да слобода избора пароха (разуме се без кандидације и потврђења) није нешто што се противи духу наше источне цркве“, проста фраза, бачена народу као песак у очи.

А кад др. Полит конзисторији признаје, да „има пресуђивати квалификацију компетената,“ ради тога, „да не би неспособни бирани били на парохије“, па опет говори и гласа против кандидације (је ли она тројна или мања и већа, не одлучује у овом питању као начелном), онда се ми само морамо „згледати“ и питати шта је г. др Политу?

Зар кандидација ниволира што друго, него то пресуђивање квалификације? Зар пресуђивање квалификације и одклањање „опасности, да ће неспособни бити бирани на парохије,“ може иначе резултовати, а не у кандидацији, као у најблажијој и најлибералнијој последици тога пресуђивања и одклањања те опасности? Не може. Та то зна врло добро и г. др. Полит. Па шта се чини невешт знању своме и уверењу знања тога. Што нетиче „маскирано именовање“? Зар ради ефекта? Ми ћемо без ефекта да говоримо. Ако је у кандидацији именовање каково год, онда према учењу црквеном мора бити и тог именовања Али ми држимо да у тројној кандидацији и онако установљеном избору, као што је у „уставу“, нема именовања

Именовање је у рескрипту од 1868 г. а не у „уставу“. У рескрипту, што га опозиција у своме данашњем одушевљењу за status quo у нашој автономији подржава; а не у „уставу“, којега је одбацила.

Др. Полит као да је хтео и симонијом да оправдава слободан избор пароха, мислимо избор без кандидације — потпуно слободан.

Јесте, симоније је бивало, али она је осуђена и забрањена самом црквом, односним њеним канонима, које ће др. Полит врло добро познавати, па ће и признати, да тиме, што је забрањена симонија и ради тога, што је у опште симоније бивало, није никад анулирано право епископа у избору пароха.

Истина је и то, да се источна православна црква и јерархија њезина ослањала, и да се ослања и данас, по својим принципима, на периферију своју, на своје чланове. Али у ослањању томе није никада напуштала своје епископално устројство и епископска кардинална права. Него се ослањала за то, да одржава и јача што тешњу свезу са својим члановима и да изазива и омогућава што активније учешће народа у цркви, односно у достизавању црквене цели и остваривању њезиног задатка.

Источна православна црква није деспотичка, она је еминходљива, она је нежна мајка својој деци. Али, у тој нежности својој нити је дозвољавала, нити може дозволити деци својој, да узурпују нека права и према њој самој. То дозвољавају „слабе“ мајке; то чине неблагодарна деца. . . .

Стављала је и ставља̀ће увек своју снагу у периферију и ослања̀ће се на народ и у оној мери, коју истиче др. Полит, али само онда кад устребају за интерес цркве и она „средства отпора“, која црква као црква не може имати. Али тражити за та „средства“ од цркве еквивалент у рушењу основног устројства њезиног, у поништавању њезиног учења и у иступању из „оне велике заједнице“, — то тек није хтео вальда озбиљно др. Полит захтевати! А по његовој изјави 7. новембра пр. г. такво захтевање као да је он хтео поставити.

У својој еминходљивој љубави према деци и члановима својим, источна православна црква дозвољава им и при избору свештеника учешће и глас; али нигде није дозволила, нити дозволити може, да руководни посао и одлучујући глас у тим изборима узму чланови њени — народ.

У Грчкој именује пароха и ђаконе епархијски епископ, пошто је чуо мишљење народа о кандидатима.

У Србији „пароха поставља епархијски епископ лично, и о томе за тијем извештава конзисторију“.[1])

У Русији „постављање пароха, а исто и другог особља при парохијским црквама припада епархијском епископу, коме конзисторија предлаже ради тога односне кандидате“.

У бугарском егзархату „пароха бира општа скупштина свију парохијана, заједно са свештенством дотичне парохије, а под председништвом окружног црквеног надзорника; потврђује га епархијски епископ чувши предходно мишљење конзисторије.“[2])

У неким, дакле, православним црквама народ нема ни учешћа при избору свештеника, у неким га има. Али нигде нема одлучујућег гласа.

Тако само и може бити у православној цркви.

У нашој цркви народ има учешћа и гласа. И ми смо за то, да га и у будуће има, јер то се „не противи духу наше цркве.“

И ма да се многи већ, у потврду своје либералне или радикалне теорије о слободи избора пароха, позване на авторитет високопреосв. г. епископа др. Никодима Милаша, позвaћемо се и ми.

Али, ми не ћемо пићунати из његовог дела поједине речи и реченице, и давати им произвољни смисао и самовољне консеквенције из њих извлачити, него ћемо крај до сад наведеног преписати из његовог дела[3]) и ово:

„Право учешћа јерених световњака у бирању свештенослужитеља оснива се такође на примјеру апостолске цркве. Јерени народ учествује у избору ап. Матије (Дјел. ап. 1. 15 и сл.) учествује у избору првих ђакона (Дјел. ап. 6. 2. и сл.). Ово право народа постоји, у једном из другом облику, кроз све вјекове цркве. Наводи се обично један канон (13 лаодик.) противу тога права, али тај канон говори о свјетини (ὄχλος), којој има бити забрањено да бира свештенослужитеље; а нити овај, нити икакав други канон не забрањује народу или његовим законитим представницима, да учествује на прописани начин у избору свештенослужитеља. Права народа и у овоме, као и односно црквених сабора, разликују се од права јерархије. Народу у ужем смислу припада да бира (χειροτονία) и да га предлаже, а јерархичкој власти припада да призна избор и да произведе предложенога на односно свештеносложитељско мјесто; или обратно, јерархија предлаже изврсно лице, а народ исказује своје мишљење о томе лицу и своје пристајање, или непристајање, да предложено му лице служи цркву. Народу у овоме припада votum consultivum, testimoniale и у опће consensum, нити је икада ма који канон лишио народ, односно његове представнике овога права“.

[1]) Правосл. црк. право, стр. 375—387.

[2]) Правосл. црк. право стр. 375—377.

[3]) Ibid. стр. 232.

Ето, то су речи дра Никодима Милаша. А што се неки у најновије време позивају на њ у противном смеру, томе је узрок, или неразумевање или намерно извртање тих речи.

Хоће ли др. Полит и сва опозиција доказати, да наша црква друкчије учи и да је у њој ма кад друкчије било? Неће, јер не могу; не могу, јер је то немогуће.

Ма какве „околности“ биле, то се учење не да изменити у цркви; нити у њој може друкчије бити, него што је било и што бива, док год наша црква не постане друкчијом, него што је данас у „оној великој заједници православне источне цркве.“

И за то ће резоновање свако, па и дра Полита, да „по данашњим околностима мора бити одлучно за слободан избор пароха“, остати као pium desiderium, као фраза, којом се не уређује наша црква и народно-црквена автономија. Таквим фразама и илузијама у најбољем случају се делектује партајски осећај и истиче код нас тако јефтин, али — а то др. Полит врло добро зна — и сфемеран, тренутни популаритет.... Да своје две поле говора од 7. новембра пр. г. затуткалише, односно, да своје полутанство маскира, др. Полит је рекао: „ја не бих желео, да парох буде нека врста агената оних фактора, који стоје изван нашег домаћаја“. И разуме се, бист: живо одобравање с лева! А ми смо, богме, за такве инсинуације постали већ равнодушни као и према свакој другој фрази. А досадно нам је већ на њих и одговарати.

Али, ипак ћемо, дру Политу рећи ово: Опозиција, дакле и он, измирила се данас већ сасвим са постојећим стањем у нашој автономији; дакле и са — рескриптом од 1868. г. По томе рескрипту је избор пароха предан, de facto, сасвим у руке конзисторије, односно епископа. На? Да л' су свештеници, до сад и у најновије време, бирани по том рескрипту, а у „данашњим околностима“: агенти чији год, па још агенти „фактора, који стоје изван нашег домаћаја“? Да л' ће и сви они, који се и од сад по том рескрипту буду у „данашњим околностима“ бирали, бити такви агенти? Зар?! Јесу ли и свештеници пре рескрипта били, јесу ли и данас (има их доста још живих) агенти чији? Зар?!

Ergo? Др. Полит је и опет избацио — једну фразу.

Шта је било српско свештенство народу своме и шта је данас, о томе нек изричe суд онај, који га достојније просуђује од дра Полита. А да ће и од сада бити родољубиво, али и православно, за то ми имамо гаранцију у овом тесном свагдањем учитељско-пастирском, патријархалном односају између свештеника и народа.

Мантија српског свештеника никад није била у агентури фактора изван наших домаћаја, а против интереса цркве и народа.

Била је у агентури партија и њихових шефова. Да ли на корист цркве и народа? 25-годишње искуство и status quo данашњи најбоље говори.

Кад опозиција брани слободан избор пароха, она вели да чини то и ради независности свештеника. А ми јој на то отворено одговарамо: У колико смо зависни и одвисни према својим епископима, такви и морамо бити. Та канонична одвисност је природна, по томе и подношљива. Али зависност свештеника од новинарских редакција и партајских шефова и т. д., неприродна је, недостојна је свештенослужитеља.

Народу је довољно осигурано дозвољено учешће при избору пароха по „уставу“. Опозиција није задовољна тим учешћем, она хоће потпуно слободан избор са перхоресцирањем епископске власти у цркви; не за то, јер народу припада право на такав избор; не за то, јер би му такав избор био од користи; не за то, јер би се њиме добило „независније“ свештенство, него за то: да се задовољи доктрина либерализма; а и за то, да свештенство буде зависније, истина не од епископа, али на крају крајева — од појединада световњака....

Руку на срце, ваља истину говорити! Ваља душу положити за своје речи!

Признавајући неопходност каноничке одвисности свештеника од епископа, ми се и не мислимо еманциповати ње; а сматрајући одвисност свештенослужитеља од световњака, пастира од стада, учитеља од ђака убитачном и штетном за друге, а недостојном првих, не можемо ју одобрити; а у колико, ма у којем облику постоји, желимо, да се и свештенство еманципује.

А то би било: на корист и цркве и народа. Па, кад би се и могао дозволити потпуно слободан избор пароха црквеним скупштинама, наше је најдубље уверење, да га дозволити не би требало баш у „данашњим околностима“....

Слобода избора је један идеал новог времена; али избори — па и ти „слободни“ избори — нису идеални. . . . А зашто нису? Зар и о томе да сад говоримо? Ко нас разуме, тај зна те узроке; ко нас не разуме, за тог не рекосмо ни оволико.

*

Треће спорно питање у расправи о „уставу“ јесте: црквено-општинско председништво. Избор црквено-општинског председника такође је опозиција истакла као право народа, које она никако не мора дозволити, да се народу одузме, јер да и то право сачињава једно кардинално питање наше автономије.

Опозиционо чување тога права пружало је опозицији такође разлог, да разбије споразум око уређења наше народно-црквене автономије, да одбаци — „устав“.

Кад је опозиција и ради очувања тога „права народног“ одбацила споразум између јерархије и народа у нашој цркви и автономији, одбацила устав, и тиме толерирала данашњи неспоразум и данашње стање у нашој цркви и автономији, онда ми имамо и права и узрока, да испитамо разлоге, који су опозицију руководили да то учини, и да се осведочимо, с да ли су ти разлози опозиције заиста такови, да оправдати могу њезин поступак.

Да разгледамо, дакле, те разлоге.

Др. И. Вучетић је рекао: „Сабор од 1879. није нашао за оправдано, да одступи од оног начела, по ком општини припада право слободног избора свог председника, јер на основу искуства, које се до тог времена било стекло, није сматрао за нужно, да се у том питању какве измене чине А од г. 1879. до 1890. овамо не може се управо ни говорити о каквом искуству, и не може се према том времену пресуђивати, да ли је која наша автономна установа добра или не, јер се за цело то време наша народно-црквена автономија у изузетном стању налазила. С вршка наше автономије . . . спречавала се редовна радња свих наших автономних органа, а нарочито црквених општина, те се према томе, ако је на многим местима и било неправилности и неуредности, то у првом реду мора приписати изнимном стању, у коме се црква и народ наш налазио, а никако се не може с правом рећи, да је то с' тога, што нису пароси били председници црквених општина. У општ ја не могу да нађем никаква разлога, и г. известилац није ме могао ни једном речи убедити, да је ма у ком погледу штетно и нецелисходно то, што општине имају право на слободан избор свога председника; те пошто сам ја напротив тога уверења, да би баш измена у смислу предлога одборског била штетна, то не могу усвојити предлог одборски“. . .

Ето, то су разлози др Илије Вучетића за слободан избор а против природног председништва црквено-општинског.

Је ли др. Вучетић такву слабу, сиромашну и мршаву аргументацију свога „уверења“, у питању црквено-општинског председништва, изнео пред сабор за то, јер је услед неких изјава сматрао то питање тако изузетним и попустљивим, да није потребе било јачу аргументацију изнашати; или је то учинио за то, јер јаче није имао, а пити ју могао измислити, — то је све једно. Факат је, да је та аргументација као од беде изречена, само да се нешто нпак каже. Да видимо.

Ако сабор 1879. г. није нешто „пронашао“ за оправдано, зар је у томе доказ, да је то заиста неоправдано? Зар је у томе разлог и сабору после 13 година, да то не пронађе за оправдано? Зар је у томе, но томе, разлог и свима будућим саборима, да оно, што је пронађено за оправдано г. 1864/5, признају за увек оправданим? О ви стари и најстарији парламентарци! Реците ви, какав је парламентарни бесмисао избацио др. И. Вучетић.

А то би могао, кад би хтео, најбоље учинити баш главом др. Полит, који је градио рескрипат 1864/5 „у ово бујно доба прве уставности“, које је онако јако и на њега, и на већину сабора 1864/5, (дакле још пре постигнуте уставности!) „уплив исало“.

Он би могао то најбоље учинити, он, који је такође градио рескрипат од 1868. г., којим је учињен „готово неки преврат у тим нашим односајима“.

Могао би учинити и као искусан парламентарац, који зна, да се закони старијих сабора, па и сами принципи законски, особито управни, дотерују и измењују кад то захтева стечено искуство. Ал' би то најбоље учинио са својом исповешћу од 7. новембра пр. г. по којој смо ми, односно баш сабор 1864/5, — који је донео рескрипат, — начело којега у питању црк. општ. председништва данас др. Вучетић под живу главу неда мењати у томе рескрипту,

„створили по извесним образцима, који нису поникли у крилу наше цркве, врло слободоумне и демократске установе“. . . .

Могао би то учинити др. Полит баш, који је признао, да „демократске установе, особито у цркви, ако су на сувише широком базису, хоће да се изопаче на штету цркве и народа“.

(Наставиће се.)

ГОВОР

ПОСЛАНИКА

ПРОТЕ МАНОЈЛА ГРБИЋА,

држан у сједници српског православ. народ. црквеног сабора 11. новембра 1892.

(ПО СТЕНОГРАФСКИМ БИЉЕШКАМА.)

(Наставак.)

Године 1459. узели су Турци све земље старе српске царевине, а четири године касније освојили су и Босну и све су то претворили у своје пашалуке и своје санџаке, остало је само још нешто мало слободе у Херцеговини — али и то су Турци освојили. И од тога доба чемерногa, настаје велика српска емиграција или исељавање у суседне земље. С народом су прешли и његови кнезови, деспоти Бранковићи, и тај народ није прешао као робље. Прешао је да скупа са Мађарима брани своју отаџбину од Турака. Кад ми кућа изгори, куда ћу него к суседу да се склоним? А зна се, да су Срби и Мађари негда се лијепо слагали и пријатељили се. Српске кћагиње бивале су угарске краљице, а угарске кћагиње биле су опет српске краљице. Стари угарски краљеви давали су нашем народу напредне повластице, а деспоти наши уживали су права, каква су само краљу припадала. Они су подизали овдје цркве и манастире, поклањали су тијем својим задужбинама велика имања, и ти поклони још и данас важе. Српски деспоти имали су своју војску, своје заставе, били су чланови највишег угарског племства, а и многе српске породице још и данас доводе своје племство из тијех времена. Угарски краљеви водили су рачуна о српском народу, а господа правници морање то боље знати из декрета и законских чланака угарских краљева: Алберта, Матије, Владислава и т. д.

У исто доба преселили су многи српски рођеви у Далмацију и у Хрватску, а особито у карловачки и пароаждински ћенералат, а и ови су рођеви заиста преселили на царске и краљевске позиве, да бране даља турска продирања, за то су добили посебне привилегије. Све је то било на трвста и двјеста година прије особе за патријарха Чарнојевића, а тих особа скоро нико и не спомиње, кад о српскијем особама пише; све се то броји од Чарнојевића. Али особа Чарнојевића са свим је друкчија била, и није онака како се о њој пише непрестано. Кад су Турци освојили српску царевину, спремали су се да освоје и угарску краљевину. На и то су постигли. Освојише Београд 1521. и отворише себи раван пут у Угарску, и кад на мохачком пољу 1526. потукоше Мађаре, — мало по мало освојише и Будим. Коме је позната историја Угарске, тај знаде, да су Турци из Будима владали до Ђура и Коморана преко 140 година: и над Мађарима и над онијем Србљима, што се склонише у Угарску. Што би несрећа, да јој Србала не бијаше!

Тако траја до године 1683. Ова је година епохална у историји нашој српској и у јевропској. Те године ударише Турци грдном силом на Беч, да и њега освоје, али ту су они први пут озбиљно сузбијени и потучени. Доста је ту проливено и српске крви и хрватске и у опште словенске Та турска погибија била је тако жестока, да су Турци за неколике године бачени иза Дунава и Саве. Освојена је од њих: Хрватска са Ликом, Крбавом и Банијом, Славонија са Осјеком, а овамо сва Угарска, што бијаше под Турцима, осим једног дијела Баната. Али овако ошћена побједом војска Ћесара и краља Леополда I. не застаде ни да се одмори, ни да се прибере — него јурне за разбијеним Турцима преко Дунава и Саве, освајајући од њих земље и градове по Балкану све до Скопља

у Маћедонији. Ту се заустави цареки ћенерао, Николоминиј, и кад се обазре с десна и с лијева, онда текар виђе: с је предалеко ушегао, с се сувише примакао непријатељском центруму — Једренима и Цариграду. Ту је текар познао царски ћенерао српског пећског патријарха, када му се овај покловно као освојачу и побједиоцу, и то је било под крај 1689. и тада још није ни помислити могао српски патријарх, да се прими чеше час, када ће морати да бјежи у Угарску!

Већ у пролеће опази ћенерао, да се Турци љуто спремају на цареву војску, с тога пише цару Леополду: како му се поклоно српски патријарх, како је то угледан старјешина, како влада над много епархија, како му се нашао при руци кад је тамо стигао — па с тога нека би цар писао томе патријарху, да свој народ наговара, да листом устане на Турчина и да пристане уз цареву војску, а одметне се од Турака, својих господара.

И на ту ћенералову поруку посло је цар познати свој проглас од 6. априла 1690. на све народе: по Србији, по Бугарској и по Маћедонији: да устану на Турке ради свога спасења и ради свога ослобођења и ради свога хришћанског закона, на нека се придруже царевој војсци и нека слушају његове ћенерале. Истина вели цар ту: „Пријеђите без страха на наше стране“, и то би могло значити, да је цар збиља позвао и Србље и Бугаре и Маћедонце да управ преселе на ове стране: али одмах вели цар изрично: „*своје куће и њихове радње не остављајте!*“

Та чудно би и било, да цар позиваше споменуте народе, да овамо селе, кад су ти народи већ освојени били од ћесарске хришћанске војске. Тако је било у пролеће 1690.; али Турци се приберу под својим везиром, Ћуприлићем, и тако силно потисну цареку војску, да је ова почела нагло узмицати са Балкана к Дунаву и Сави, остављајући већ освојене земље опет Турцима. У тој изненадној невољи, шта је знао радити српски патријарх Арсеније III., него скупа са царском војском бјежати испред очевидне турске освете. Већ у мјесецу јулу налазимо патријарха са владикама и са свештеницима и са многијем народом у Београду, а што је било мушкијех мишица за оружје, те су се борише скупа са царском војском Одатле из Београда пошаље патријарх свога посланика, владику Ђаковића у Беч к цару, да му у име свега народа изјави вјерност и подложност, што их је ослободио од турскога јарма, а да га уједно и замоли, какве им правице кани дати као својим новим поданицима. И на то цар одговори познатом привилегијом од 21. августа 1690., којом милостиво прими Србље за своје поданике и заједно српском патријарху пуну духовну власт над свијем онијем областима, над којима је ту власт имао и под Турцима, па сувише и над онијем у Угарској и по Хрватској, које нигда нијесу били под Турцима.

Међу тијем у јесен исте године баше Турци царску војску из Србије у Угарску, па и српски патријарх мораде пребјећи овамо у Угарску под окриље свога новог господара и у земље, у којима му је по споменутој привилегији заједнена црквена управа. У опште се пише и држи, да је са патријархом прешло тада око 36 хиљада српскијех породица, али се врло погрешно држи и непрестано пише: да је ту било *преко милијун душа*, а неки пишу и до по друг милијун.

Тако сам читао неки дан, како и поштовани заступник, др. Стеван Малешевић пише у „Бранику“, да је са Чарнојевићем прешло у Угарску, наравно на царев позив — преко милијун Србаља. Жао ми је, што га овђе није, да га запитам: одкуда је поцрпао толики број? Али ја му велим отворено, да и он и сви они, који тако пишу још и данас, управ сраморе српски народ, јер да је са патријархом прешло милијун душа, а било нас је и од прије на овијем странама ваљда око 100.000 душа: е да нас је већ онда толико било на овијем странама, каквога смо соја и зора — ијерујте ми, да би се с нама друкчије поступало, и сигурно би данас друкчије стали овђе!

Ето тако и на тај начин прешао је Чарнојевић на ове стране и то само са једнијем дијелом српскога народа, али не на позив цара Леополда, не ни уз какве погодбе и уговор — него што је морао да избјегне од извјесног покоља, као што су збиља Турци поклали 1689. све Арбанасе, који су се од њих одметнули били.

Јест, тако је прешао Чарнојевић у жељи да помогне новоме господару заустављати Турчина да и опет не освоји Будима, и да му помогне и опет освојити своја стара и још топла огњишта, а могло му је бити да тако и не ради, јер још у јесен исте године мудри турски државник, везир Ћуприлић, огласно је општу ам-

нестију, и позвао је све бјегунце, да се врате у своје опустјеле земље, па да не ће плаћати за десет година никаквијех данака. Могло је дакле бити патријарху Чарнојевићу и да се он поврати на своју столицу у Пећи, и да се онај народ што је с њиме побјегао, поврати на своје баштине.

А да тако није урадио српски патријарх, то је заслуга или кривица — како се узме, самога цара Леополда, који је своје нове поданике, а у овој прилици своје непозване госте, управ обасипао царскијем милоштама. Он је 1691. поновио од ријечи до ријечи лањску привилегију, у којој је додао двије нове тековине а то: да све омртвине иза покојника, који помру без наљедника, припадну Цркви и да је патријарх и духовни и свјетовни старјешина српског народа. А најзнатнија је царева привилегија она од 1695 којом је одобрио и потврдио заокружена српска владичанства и постављене српско-православне епископе, које је патријарх намјестио на темељу привилегије од 1690. Љуто се је томе противио римски епископат, коме је био тада на челу кардинал Колонић, који је уједно био и главан царски доглавник — царев канцелар. Али је тијем кораком патријарх Арсеније подвластио себи и онај српски народ, који дотле не бијаше под његовом влашћу а поимевце српски народ у карловачком и нараждинском ђенералату. И ово је зачетак наше српско-православне јерархије са царскијем одобрењем.

Рат је непрестано трајао и још се није знало на коме је царство, али је српски патријарх и на то помишљао, да би могао и остати овдје, па с тога је молио цара, да се његов народ згодније настани, јер је пуне 4 године живио и мучио се по земуницама и по шаторима — ни на небу ни на земљи.

Па и ту је цар милостив био, јер је декретом својим 1694. наредио, да се Срби̏ља смјесте одијељено од другијех народа по Славонији, по Бачкој и по Банату до ријеке Кереша, али комесари, који су требали да ово изврше, нијесу се обазирали на српске интересе него на државне и на бојне, па су пружили Србље све уз турске међе од Оршаве па већ, у свези са Србљима у Хрватској, све до Велебита. Карловачкијем миром 1699. завршен је рат са Турцима и све српске земље са столицом српске патријаршије припадоше на ново под Турке и од тога доба Чарнојевићеви Срби̏ља престају бити цареви гости, они сад постају прави цареви поданици. И ту видимо патријарха, како моли и богоради по Бечу, да се Срби̏ља смјесте и населе онако, како је цар заповједио — али то није нигда извршено. Мјесто тога умијешала се ту и римска пропаганда, која је према својима тежњама прорешетала и експлоатисала нас одмах са другијем иновјернијем народима тако, да ниђе сами за се у већој маси и на већем простору не бијасмо. И ту је највећа неправда која нам је учињена, отуда је настала она љута борба са сусједима различне вјере, језика, обичаја.

Али због свијех овијех неуспјеха, нико се други не окривљује и не биједи по нашијем књигама, него блажени патријарх Чарнојевић. А има нас и такијех, који га сво послије двјеста година проклињемо и јавно говоримо: да је он превео српски народ због своје личне неке угодности и тја због свога властољубља. Не кините, господо, њега, него кините нашу гордиу несрећу, која нас не оставља од Косова. Има у књизи доказа, да је блажени патријарх Чарнојевић помишљао, да сам себи суди, кад је видио на какву је биједу налетио; а и то стоји у књизи, да је мученички у Бечу умрло — да је отрован. Наравно, ово није доказано нити ће се доказати, али је у књизи.

Послије карловачког мира, како рекох, постали су и они Срби̏ља, што са Чарнојевићем пређоше амо, прави поданици цара и краља Леополда, и сад је ваљало новоме господару све оне привилегије, што их је дао патријарху: и оне, што му их је дао док је још био на овој страни, и оне, што их је дао на овој страни — требало је уредити и довести у склад са државнијем законима овијех земаља, у које се смјестише и у којима је суђено било унапријед живјети; и то тијем прије, што су се те привилегије протегле и на овај наш народ, који је прије Чарнојевића већ овдје становао. Али то није учињено све до наших времена, и отуда ова љута борба и оне велике неприлике. Ми смо се наслонили на Беч и на краља, који нам је дао привилегије, не питајући за то, да ли је краљ био властан давати онаке привилегије народу, који станује у земљама угарске круне. С друге стране много су сметали и сами Мађари, а у Хрватској Хрвати, односно сталежи, да се није дошло до склада и до хармоније. Мађари су хтјели, да им се Срби̏ља безусловно подвласте, а Срби̏ља видећи, како мађарске спахије поступају са својим, себи подлаштени-

јем народом, никако не бијаху вољни, да замијене господарење турскијех спахија са мађарскијем. То је Беч употребио на своју корист, па нас је употребљавао као средство против онијех народа, с којима је ратовао. Прејасна династија сматрала је, да наш народ искључиво њој припада, ма да станује у земљама угарске круне. И отуда се мора признати, да су сви цареви од Леопольда I. па до срећно владајућег нашег цара и краља обилато обасипали наш народ својим милостима — али су се други фактори свагда појављивали, који су били јачи и од самих владалаца.

Има примјера, где су краљеви најправедније наредбе за нас издавали, а њихови државници и тајници умјели су те наредбе иза краљевих леђа осујетити. У тој борби највећма су страдавали наши митрополити и наше владике, као главне и једине старјешине, који су с владом имали посла. Али је народ чврсто стајао уза њих па је ту борбу и дјелимо с њима — имао је повјерење у своје старјешине.

Да вам причам један примјер за митрополита Вићентија Јовановића. У то вријеме била је и Србија под Аустријом (1718.—1739.) и послије смрти карловачког митрополита Поповића 1725. спојене су обје митрополије: и ова наша и београдско-српска у једну, под управом митрополита Мојсија Петровића. Овај умре 1730. и на сабору 1731. цареки комесар мотао је сабор 8 дана, да изабере два митрополита — и није га могао сломити; изабран је и опет један митрополит и то споменути Вићентије. Већ у то доба покушала је бечка влада, да својима декларацијама од 1727. и 1729. скучи и ограничи добивена права у привилегијама — али се најодлучније одупрло нети митрополит Вићентије и послије љуте борбе од осам година — влада је морала попустити и своје декларације опозвати. Овај исти митрополит годинама се бавио у Бечу ради обране своје цркве и свога народа; једаред је, кад му је нестало трошка, јер се није могао скупити од народа — заложио свој крст и владичанске одежде, само да плати „*канцеларијске трошкове*“. А како је бранио православље од унијата — свједочи сјеверинско владичанство.

Па знате ли, како је прошао тај јерарх од нас — његових потомака? Ево баш овдје и у овој нашој кући, оглашен је јавно *за одрода, за издајицу своје свете вјере — за унијата*. На није ни на томе остало. Српски пјесник изиво га је такога и на позорницу, да је већ угарски министар морао забранити, да се таки шкандалозни комад не представља на српској позорници. А међу тијем, *што је све просто лаж*; то је био један од најславнијих наших митрополита, и угодно је души мојој, да сам дочекао прилику, да ту гадну лагу са овога славнога нашега јерарха баш овдје у сабору скинем и саперем. (Слава му! кличе цио сабор).

И патријарх Арсеније IV. Шакабент одлучно је бранио црквену автономију. По привилегијама, кад би умрло који епископ — постављали су српски митрополити епископа са својим синодом, рукоположили би га и онда би просто пријавили превишњем пријестолу, да то узме на знање и да то потврди. Али ово је одмах у почетку најстрожије забрањено. То покуша патријарх да поврати, па завладичи Павла Ненадовића за карловачког владику и пријави царици ради потврде. Четири године дана није стигла потврда, и за то вријеме љуто је страдало наше карловачко владичанство, јер је силом подвлаштено било унијатском бискупу Пашићу. Али ваља прочитати представку тога патријарха од 1743., како је писао влади и ради владике Ненадовића и ради других народнијех послова — па да видите и да се дивите: како се брани црквена автономија!!

Љуто се гријеши и према митрополиту Ненадовићу. И он је описан од некијех нашијех и страних књижевника и историка као непријатељ свога народа, а највећа удворица бечкијех власника. А ја вам кажем, да ни то није истина. То је био најславнији и најродољубивији српски митрополит; управљао је нашом митрополијом 20 година — од 1749.—1768. Прије је био карловачки владика и то један од најзаслужнијих. Он је као митрополит био непопустљив у обрани своје автономије. Дотле су држали митрополити редовне синодске састанке сваке године између Ускрса и између Духова. Ту су се рјешавала црквена питања, ту се пресуђивало на тужбе, које су долазиле са разних страна: између општина и власти и обратно. За његове управе заповједи влада, да се не смију држати синодске сједнице без царског комесара. На ово је митрополит најодлучније протестирао, и није хтио држати синодскијех сједница неких десетак година. С тога су у Бечу незадовољни били с њиме. Министар Бартенштајн баш се на њега тужи и вели, да сувише о томе ради, *да своје достојан-*

ство и своју власт што већма рашири и да велик буде пред народом, па с тога препоручује влади, да добро гледа, кога ће изабрати послије њега за митрополита.

Исти овај митрополит видећи, како влада посебним наредбама, једно по једно право крње из привилегија, непрестано је молио, да се сазове народно-црквени сабор, па да се ту протумаче привилегије и да се створе сталне уредбе, које се не ће сваки час мијењати. И ако су се у Бечу томе дуго противили, најпосле допусте митрополиту, нека сазове сабор — али таман, кад је митрополит сазвао сабор, умре на велику Госпојину 1768.

И том праликом укине влада једно од главних права црквене автономије. Дотле је био обичај, кад би умрьо митрополит, састали би се епископи, ако не сви а оно ближи и виђенији људи из народа и то одмах осми дан послије митрополитове смрти на парастос, па би онда састали се и договорно поставили једног од епископа за администратора. Тако и послије смрти митрополита Ненадовића, састану се наши епископи и виђенији људи из народа, па поставе за митрополијског администратора бачког владику, Мојсеја Путника, па пријаве то по старом обичају влади ради знања. Али влада не узме то на знање, већ именује вршачког владику, Јована Ђорђевића, за администратора, а владику Путника не хтједе признати.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Архидијецезална конзисторија) у редовној седници својој од 19. априла (2. маја) о. г. од важнијих предмета решила је: Одликовање пароха земунског *Димитрија Руварца* и пароха иршког *Василија Николајевића* наслоном *протојереја*, за тим пароха вуковарског, *Илије Перкабанског* и пароха бачинског, *Јована Јеремића*, наслоном протопресвитерских намесника, и напослетку одликовање *Кирила Обрадовића*, пароха адашевачког и *Стевана Шћепића*, пароха ст. назовачког са црвеним појасом, — узето је на повољно знање. — Рукоположење свршених богослова *Симеона Аранђића*, *Евгенија Далмјанова*, *Марка Булића* и *Јована Протића* узето је довољно прве тројице, који своје опредељење већ имају, на знање, дочим је последњи закључен за личног помоћника пароху земунском, *Николи Савићу*. — *Никола Чалошевић*, искушеник манастира Раковца и *Миливој Борић*, свршени богослов из Кузмина обавештавају се, да им је кр. зем. влада поделила мољени одпуст од маљкајуће добе за полученье свештеничког чина. — Обновиће се наредба конзисторијална, по којој су парохијска звања дужна статистичним звањима нужне податке пружати према новом календару. — Позваће се на одговор неки свештеници због немарности у катихизацији школске деце. — Црквена општина у Карловци обавештава се, да јој је дозвољено подићи крст из закладе Георгијевића врху чесме, која се налази на пијаци карловачкој. — За администратора парохије *у Баноштору* одређује се бешеновачки јеромонах, *Герман Милошевић*, а за администратора парохије у *Малој Радинци* раковачки јеромонах *Сергије Пејић*, дочим се шишатовачки јеромонах, *Јоаникије Јовановић*, враћа на администрацију парохије *Свилошке*. — Узет је на знање навештај комисије стечајног испита, по коме је *од пет испитаних кандидата показао један кандидат довољан успех, остали пак недовољан* — *Додијој Молошић* потврђује се на основу изборног акта *за пароха иршког*. — *Јован Магарашевић*, досадањи администратор парохије у Чепину, поставља се на основу пристанка тамошње црквене општине *за пароха чепинског*. — *Григорије Николић*, свршени богослов из Шашинаца, поставља се са протопресвитератског *капелана у Митровици*.

ЧИТУЉА.

— († Коста Миљевић) парох доњански, преминуо је 13. марта о. г. у стењевачком заводу за умоболне, у 35-ој години живота свога.

Покојник се родио године 1858. у Новој Градишци. Гимназију и богословију изучио је у Карловцима. За свештеника рукоположен је 1885 године.

О покојнику пише „Србобран“ ово: „Све до прошле године служио је на парохији доњанској, а то је једна од најсиромашнијих у накрачкој дијецези. За дужности свештеничке био се ва-

лано спремно; знао је врло добро правило и обреде наше православне цркве, а тако исто и појање, у коме се истицао својим лепим гласом. Говорник је био добар, а проповеди су му биле кратке и језгровите. Имајући таке способности, надао се, да ће добити и бољу парохију, на коју је више година стрпљиво чекао. И баш кад је мислио да му се среће осмехнула, злоба људска осујети његов избор у Дарувару, па одмах после тога и у Броду, што га је немило дирнуло и јако потресло, те му ускорило болест, за коју стручни лечници кажу, да ју је наследио. Немила та болест доведе га прошле године у Стењевац, а неумитна смрт растави га не давно с болима и са овим светом“.

Иза покојника остала је ојађена му супруга са троје ситне дечице.

Пок. Коста Миљевић огледао се и на књижевном пољу. Његових радова било је у „Гласу Истине“ и у овоме листу.

Нека му је вечна успомена!

ОГЛАСИ.

ДАВИДА ЋУРЧИЋА

знатно повећана **помодна мануфактурна трговина** имаде свагда **у великом избору за свештеничке хаљине црне свиле** од 2 фор. до 16 фор. 50 нов. **Дубла** од 1 фор. 50 нов. до 6 фор. 50 нов. **Кангарпа** од 1 фор. 70 нов. до 9 фор. **Енглеског листера** од 1 фор. 10 нов. до 2 фор. 50 нов. **Перцијена и доскина** од 3 фор. 50 нов. до 14 фор. по метру; даље разнобојне **свиле** за поставе, **појасева** у свима бојама и ширини, као и разноврсне поставе. 36. 3—3

У Новоме Саду, априла месеца 1893.

СТЕЧАЈ.

40. 3—3

Српска правосл. црк. општина **Арач-врањевачка** отвара две нове школе у II. и III-ој четврти, у којима ће се предавања 1. септембра т. г. отпочети. На обе ове школе — састојеће се из I. и II. разреда меновите деце — отвара се овим стечај за „два“ мушка учитељска места.

Годишња плата појединог учитеља је: 500 фор. (1000 круна) а после петогодишње службе — ако се изабрани учитељ у отправљању свога звања покаже достојним повишења плате — 600 фор. (1200 круна) која ће као стална учитељска плата и надаље остати. Осим тога, уживаће сваки учитељ слободан стан и огрев или место овога 40 фор. (80 круна) у новцу; 25 фор. (50 круна) у име школског послужитеља и 12 фор. 50 новч. (25 круна) у име школског писаћег прибора.

Онај учитељ, који би у стању био доказати да је вичан хармонијском певању и музици, те да је кадар склопити „певачку дружину“ и с њоме на св. литургији појати, добиће у име награде за то још 100 фор. (200 круна) више.

Изабраним учитељима спадаће у дужност све школском уредбом и наредбама прописане предмете у школи предавати и у цркви појати.

Компетенти нека изволе своје молбенице са нужним документима за три месеца дана рачунајући од првог уврштења овог стечаја месном школ. одбору у Арач-Врањеву поднети.

Из седнице м. шк. одбора срп. правосл. црквшколске општине, држане у Арач-Врањеву 1. (13). априла 1893. године.

Душан Петровић, перовођа. **Рада Главашки**, председник.

Бр. К. 69. К. 101. ех 1892.

СТЕЧАЈ.

41. 3—3

Расписује се стечај на упражњену парохију VI. класе у Шандору.

Компетенти имају своје биљеговане и инструпране молбенице путем својих претпостављених власти до 9. (21.) маја 1893. управи овој поднети.

Из конзист. седнице епархије бачке, држане у Новом Саду 17. (29.) марта 1893. год

Конзисторија епархије бачке.

„Српски Сион“

излази СВАКЕ НЕДЕЉЕ на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За СТРАНЕ ЗЕМЉЕ: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације

и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинчу**, уреднику „Српског Сиона“ у Новом Саду. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 19.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 9. МАЈА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

С. бр. 362. ех 1892.

ПРЕДСТАВКА СРПСКОГА ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНОГ НАРОДНО-ЦРКВЕНОГ САБОРА

ЊЕГОВОЈ ПРЕУЗВИШЕНОСТИ ГОСПОДИНУ

ГРОФУ АЛБИНУ ЧАКИ-ЈУ

КРАЉ. УГАР. МИНИСТРУ БОГОЧАСТИ И ЈАВНЕ НАСТАВЕ У БУДИМ-ПЕШТИ,

КОЈОМ МОЛИ ДА СЕ УГАР. XXXVIII. ЗАК. ЧЛ. ГОД. 1868. НА СРПСКЕ НАРОДНЕ ШКОЛЕ У ПОДРУЧЈУ БИВШЕ ВОЈЕНЕ КРАЈИНЕ РАСПРОСТРЕ И ИСТИМА ВЕРОИСПОВЕДНИ КАРАКТЕР ПОВРАТИ.

Ваша Преузвишеност! Господине Министре! .

У интересу ревиндикације вероисповедног карактера речених српских народних школа у подручју бивше војене крајине, управио је и српски источно-православни нар. црквб. сабор 29. маја 1875. год. бр. 487 ех 1875. представку на високо краљ. угар. министарство богочасти и јавне наставе, разложио је истом представком да није основано изводити само из те једне околности што су политичке општине српске источно-православне народне школе у подручју бивше војене крајине посве или делимице из својих средстава издржавале — да су школе те биле карактером својим општинске, да није законито основано давати превишњој школској уредби од 8. јуна 1871. повратну силу, него да је праведно: да једна уставна и просвећена влада очува и утврди и

једну установу у њезином првобитном карактеру, пошто је иста и под окрутном владом војничкога запта била кадра да очува религиозно-моралну основу живота народа и да унесе у живот тај знања најнужнија и човеку и грађанину.

И овај учтиво потписани српски источно-православни нар. црквени сабор, саставши се по премилостивој дозволи Његовога царског и апостолског краљевскога Величанства, свога узвишенога владара, да продужи своја саветовања око уређења односаја подручних му српских источно-православних аутономних школа и просветних завода, није могао, да по законитој дужности својој не обрати пажњу своју питању вероисповеднога значаја српских источно-православних народних школа у бившој војној крајини, јер је и он дубоко уверен, да су те школе од постанка свога вазда носиле на себи чисто вероисповедни и национални тип и да је баш у добро схваћеном интересу домовинске културе, да те исте школе тај свој карактер и на даље задрже.

Поштујући у Вашој Преузвишености човека, који строгом правичношћу и лојалним поступком радо и вољно уважава дугим хисторијским развитком упражњавана аутономна права и који сваком даном приликом настојава, да према премилостивим интенцијама Његовог царског и апостолско краљевског Величанства и у духу отаџбинских закона доводи узвишеним патриотизмом и државничком мудрошћу у сугласје државне интересе са интересима појединих конфесија и народности, — усуђује се потписани српски источно-православни нар. црквени сабор да приступи с најучтивијом молбом:

да Ваша Преузвишеност благоволи на темељу §. 25. XXVII. зак. чланка од год. 1873. поднети високом угарском државном сабору предлог, да се угарски XXXVIII. законски чланак од год. 1868. и на школе у подручју бивше војне крајине распростре.

Распростирањем свију благодети поменутог законског чланка на речене школе — дала би се могућност, да се многогодишње тегобе српских источно-православних општина у подручју бивше војничке крајине саниирају и чланови тих општина начине учесницима оних истих повољности, које њихови једноверници и суплеменици у осталим крајевима Угарске уживају.

Из XXXIV. седнице српског источно-православног народно-црквеног сабора, држане у Ср. Карловцима 30. новембра (12. дец.) 1892.

Вашој преузвишености

с најодличнијим поштовањем

Источно-православни српски народно-црквени сабор:

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ, с. р.

патријарх — председник.

СТЕВАН В. ПОПОВИЋ, с. р.

саборски перовођа.

ЕВГЕН ДУМЧА, с. р.

саборски потпредседник.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

БАНОШТАР: СУВИШНА БОЈАЗАН И УЗАЛУДНА РАДОСТ.

По уводном чланку у 28. бр. „Србобрана“ о. г. морао је читалац судити: е је председник срп. прав. црквене општине баноштарске понудио у име православних тамошњих Срба прелазак на унију, и да је тај исти председник примио и онај „топли“ и „многобрижни“ одговор пресветл. г. бискупа крижевачког, односно г. Szegedi-a.

Ради чланака у једном делу наше журналистике, — које су имали разлога прештампавати католички листови, — можда се неки православни Срби у бригу дали, а без сумње радост „уније“ беше — велика!

Поводом свега тога имамо са своје стране изјавити ово:

Од како је из Баноштра отишао парох Никифор Поповић, изабран на другу парохију, — Баноштар нема свога правога пароха, него је имао или администратора, или је бивао адфилован другим најближим парохијама.

Узрок пак томе био је, а и данас је: што Баноштар не може, ни уз припомоћ јерархијског фонда, **коју је уживао**, да добије пароха, ради оскудице парохијског стана и друге дотације, а јер конзисторија не може, према данашњим автономним уредбама, ни једног свршеног богослова а камо ли свештеника „силом своје власти“ наговити на парохију, која му се неће.

Појмљиво је, да су тамошњи православни Срби били незадовољни таквим **својим стањем**. Хтели би пароха, средства им не дозвољавају, да га имају; а организација наша општа такође ту жељу није могла да задовољи. Па **можда** је у томе незадовољству, боље рећи у љутини **на своје стање**, пала од кога год и која срдита непромишљена реч, као излив моментане љутине.

Но то је већ било довољно некаквом „агенту за унију“ у Черевићу, *католику*, да докаже пресветлом г. бискупу крижевачком своју „brigu i interes kojim prati razvoj i napredak unije“, те је, брзи од памети, саопштио му радост велику о намери баноштарских православних Срба, да пређу на унију.

Кад је „агенту“ стигао одговор г. Szegedi-a, он га је сигурно уз велику помпу радосног и „за унију брижног“ срца, проносио и показивао по Баноштру. Председник пак српске православне општине узео је препис тога писма, и одмах га подастрео Његовој Светости преузв. г. патријарху Георгију уз пријаву, шта се од стране „уније“ ради у Баноштру и против баноштарских православних Срба.

Његова Светост изаслала је одмах протопресвитера карловачког преч. г. Чобанића и архимандрита беочинског високопреч. г. Телечког у Баноштар, да се „на лицу места“ о свему увере и расположење тамошњих православних Срба испитају.

Изасланство је установило:

1. да ни један православни Србин у Баноштру није изјавио, да „жели прећи на унију.“

2. да ни један нити жели нити ће помислити на такву брзу.

3. да се православни Срби баноштарски згрушавају над перфидним и недостојним поступцима, који се чине у ствари уније на њихов рачун и против њих.

4. да су у својој вери православној непоколебиви, цркви православној најјаче одани, и да су спремни против сваког покушаја, који би им вређао најсветије и љубав према светињама прадедовске вере и цркве православне, сваки пут и најјачи отпор дати.

Извештај комисије би прочитан у првој седници конзисторијској 20. априла о. г., те је узет на знање, а у погледу баноштарске парохије учињено је најсходније расположење, какво се према околностима, и особито, према извесној пруженој прилици учинити могло, а које би се учинило и без сваког иначе обзира на напоре покушаје „уније“, *да се пре учинити могло.*

Из овога нека изволе све заинтересоване странке извући за себе закључке, на ће бити на чисто, да је бојазан са православне стране, на њихову радост, а радост „уније“, на њезину жалост и срамоту, била просто ствар — априла.....

СЛАВСКА РЕЧ

ГОВОРИО НА ВАЗНЕСЕНИЈЕ ХРИСТОВО У ЂУРЂЕВУ

СЕРГИЈЕ ПОПИЋ,

ЈЕРОМОНАХ.

Побожни Христијани и драга браћо!

Света христијанска дужност сакупила нас је данас у овај свети храм. Љубав спрам цркве сакупила нас је под окриље њено, да несмама духовним прослављамо Бога, и да се за часак вијнемо са нашим скромним молитвама пред престо Божји.

На сваком кораку и на сваком месту може се човек Богу молити, али где би се душа православна пре зближила с Богом, него у цркви, јер је она основана самим Господем. Њена су врата отворена како богаташу тако и сиротану, она нас учи: да смо сви синови оца небеског, чије нас око на сваком кораку прати, чија нас милост сваког дана грли.

На како смо, драга браћо, лепо сакупљени ево у дому Божјем, ја ћу вам са овог светог места да прозборим неколико речи о празнику данашњем о славном Вазнесењу Христовом, у име чега је и храм овај посвећен. До јуче се по свом христијанском свету разлегала песма, којом смо славили тридневно Васкресење Христово, до јуче смо славили победу правде над неправдом, која је на крсту распела сина Божјег, само за то, што је Исус Христос на земљи чудеса стварао, што је истину исповедао, правду проповедао, што је ширио науку, која је говорила: да је само један Бог, један отац свију нас, у чијој је руци власт неба и земље, чијој се вољи покорити мора и онај у царској палати као и онај у сиротињској колеби; до јуче смо велим, славили Васкресење Христово, јер печати се гроба пораскидаше а из гроба је устао искупитељ света, да васкресењем својим удари печат науци својој. А данас тај велики посланик божји свршује дело своје на земљи, које му је отац поверио и узноси се славно, — славом анђелском на небо, које га прима као љубимца свога, а отац га поставља с десна себе и даје му власт неба и земље. И за то данашњи празник слави свака душа хришћанска, која се часним крстом крсти, у име оца и сина и светога духа. Јест, Христос вазнесењем својим на небо увенчава чудеса своја, а нами отвара двери рајске и показује нам пут, камо се добрим делима и богоугодним животом стићи може. Символа вере VII. члан јасно нам говори о другом доласку сина Божјег на земљу. Христос је пак својим ученицима још пре Вазнесења свога говорио: да ће доћи дан и час, када ће он и опет у својој слави својој небесној на земљу доћи и да ће без разлике свакоме по делу судити.

Биће то, драга браћо, суд велик и страшан, страшан, али и праведан. Биће их који ће весело гледати у лице сина Божјег, а биће их, који ће се страшити суда његовог. Страшан ће бити за оног, који не послуша речи његове, који хули науку његову, а славан за оног који добрим делима својим заслужи да гледа у лице Божје. Биће их који ће на часу судном милости молити, али ће доцкан — веома доцкан бити, јер ни на овом свету милости не чињше, нити послушаше гласа евангелија, гласа сина Божјег, нити убрисаше сузу сиротиње. О! тешко ће, велим, за таке душе бити милости на часу страшном, на часу суда Божјег, јер не тражише никада пута опроштења, јер не послушаше св. писмо, које вели: да не ће Бог смрти грешника, но да се покаје и да жив буде.

Нама није дато знати дан — и тај страшни час, када ће се Господ и опет на земљи појавити и као Бог и као судија, пак за то треба да се трудимо у маловременом животу нашем, да стечемо милости Божје и да спремни изиђемо пред праведног судију. Па, благо оном, који дане живота свога броји по добрим својим делима А благо души, која је у животу своме по светлом путу Христове науке ходила. Па за то, хришћанине, слушај и уважавај свету науку своје свете цркве Христове. Јер где се и може човек пре зближити и здружити с Богом, него у цркви, и где ће толико утехе наћи ојађеној души, као у цркви, у којој су ваздa невидими анђели Божји, који чују усрдне молитве наше и носе их пред престо Божји. А знаћу ли човека разне беде и невоље, зар не ће нај-

најпре милости просити код Бога. О! та људи су често немилостиви:

„Те милости никоме не деле,
„Нити знају за јад сиротана!“

Читам ти са лица седа старино јаде твоје велике. Набрајаш читав низ неродних година, које повукоше за собом и друго зло, те ти је жао, што се не може данашња храмовна слава ваша прославити онако, како ју у сретније доба славише претци твоји! Но никад богоугодније не ћеш прославити славу твоју — славу храма свога него побожним молитвама и песмама духовним, које нам узвишују данашњи Христов празник. Али, добри мој роде и народе, бадава ћеш славити речима данашњи празник, ако га не славиш у срцу свом, бадава ћеш у слави и изобиљу живити, ако одвратиш лице своје од бедних и невољних, који су принуђени у име Бога на твоја врата закуцати. И ако из срца славимо данашњи велики празник, стићи ће нам молитва пред престо свемогућег Бога, без чијег благослова нема напретка, нема среће, ни у богаташкој палати, ни у сиротињској колеби.

Не могу мирне душе, драга браћо, сићи са овог светог места, а да вас по дужности својој, као служитељ олтара Божјег, не упозорим на једну немилу појаву, која отима маха у нашем негда дичном месту. Тешко је разлога наћи појави тој немилој, која се сво укорењује с дана на дан, која пушта своја сура и тамна крила баш овде у нашем месту. И где, зар се не стидите гробова ваших дедова и прадедова, кад допуштате, да вашу браћу, да вашу децу, лажни пророци воде под окриље вере *назаренске*. Прах из гробова њихових ено вас прекиње, да не слушате учитеља лажних, који су упропастили имање своје, преварали брата и комшију, те са нерада, притиснути сиротињом, беже у загрљај вери назаренској, а напуштају дивну веру своју православну, за коју претци наши ни крви своје штедели нису. О! и не могу вам набројати небројених злих последица, које је створила та нова вера назаренска. Проклет нека је онај, који је посејао то семе отровно међу побожан народ српски. У она времена, седа старино, које ти добро памтиш, док се не појавише ти лажни учитељи, који обарају закон и Божји и грађански, који презиру обичаје своје народне, а не пале поштанице о крсном имену, док се, велим, не појавише ти заблудели синови, који могао нађи: да син оца у старости напушта, нити ћерку, која би негу мајке своје заборавила и без благослова у свет залутала. Ал данас ... ох, и горе ће бити, добра се сећамо, а зло нам кућу претрпало; место слоге ево данас неслога је над нашим местом раширила своја крила. Побожни осећај се губи, ишчезава и нестаје га, и ми зар још да јуримо путем, који нас води у вечити мрак!! —

Не, — освестите се и заблуделе доведите на материнска недра наше свете цркве, која праведнике милује, а грешнима прашта. О, будите уверени, да ће нас сам Исус Христос са престола свога свагда благосиљати, и да ће нам отворити двери рајске царства небеског, где анђели вечито приносе силу и величину оног, који се данас славно вазнесао на небо....! — Амин!

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак.)

Ако сабор 1879 није нашао за оправдано, да одступи од рескриптуалног начела слободног избора црквен. општ. председника, то је могао, а имао је и разлога, да учини сабор г. 1892.

А имао је разлога баш у искуству од 1868 до 1892. г., које искуство дру Вучетићу није довољно за пресуђивање наших автономних установа, али га у неколико ипак утврђује у уверењу, да би измена у смислу „устава“ била штетна.

Искуство и до г. 1879 — дакле пре/изузетног стања наше автономије — довољно је било баш првацима сабора од 1879, да предложе ту и такву измену, коју је предлагао донекле и „устав“. Томе је доказ др. Полит, — кад опозиција не дозвољава већ ни дру Ники Максимовићу компетенцију тога истог искуства. Томе је доказ и предлог саборског одбора 1879. г.

И ми ћемо овом приликом најбоље учинити, ако замолимо дра Полита, да о томе искуству, којега је и он био г. 1879, у погледу слободног избора председника, даде дру Вучетићу неколико прелекција.

Њему ће ваљада више веровати, као своме

данас socio doloris. Но молимо га, да се само добро сети најпре сăм тога искуства.

Искуство од 1879 до 1892 или, као што хоће др. Вучетић, до 1890,*) исто је оно, само потенцирано, искуство и до 1879. Томе искуству није сметало ни најмање неко изузетно стање у нашој автономији за време покојног патријарха Анђелића. Јер ако је овај и био противник неких автономних установа, па фунгирању неких и сметао, као епархијским скупштинама, није ипак могао „спречавати редовну радњу“ црквене општина. Или, чиме ће се то спречавање доказати у тој мери, да се крај тога спречавања није могла увидети у целој митрополији вредност установе бираних црквених општ. председника? Ничим.

Постојале су црквене општине. Зар не? Постојали су црквени одбори. Зар не? Постојали су председници. Зар не? Да, постојали су.

Какве су то скупштине биле, црквени одбори и председници? Какав је њихов рад и ред био? На то питање треба одговорити, у том одговору тражити — искуство.

Патријарх Анђелић је могао бити начелно против тих установа, ал' он нити је имао начина, нити ико може имати снаге, да по целој митрополији изазове нерад и неред у цркв. општинама, само зато, јер би то њему у прилог ишло.

Узрок томе нереду и нераду може лежати само у општинама, и лежао је, као што и данас бива.

Тај узрок се зове: немарност, недисциплина и неспособност, а не „вршак наше автономије“, а не и „изузетно стање автономије“.

Тај узрок постојао је од 1868—1879; постоји и до данас, а постојаће у великом перцентy и од данас; у таквом перцентy, који ће очајно захтевати измену општинског устројства у нашој народно-црквеној автономији. Ко налази у томе власти, да себе и друге обмахњује неком илузијом у погледу немара, недисциплине и неспособности у већине наших црквених општина, која је постојала, постоји и која ће још постојати, — нек му је просто, дотле, док том илузијом не штети самој автономији, цркви и народу. Али кад један др. Вучетић том илузијом разбија сопраузум, спречава мир, рад и ред у нашој автономији, онда му и опет морамо рећи, да је то или наивност или — неродољубље. А да ми њему не подвалујемо неродољубље тенденциозно, или из ситничарских рачуна, као његова дружина нашој јерархији, кад му то и сад кажемо, него да то чинимо са разлогом којега нам пружају његови поступци, доказују то козеквенције, које се логично морају извући из подржавања данашњег немара, недисциплине и неспособности у већини наших црквених општина, крај којих наша општинска автономија изнан рескрипта, у животу своме, бива као прави monstrum управни.

Нек нам се да могућност, да констатујемо с' реда у нашој митрополији, какве су скупштине, црквени и школски одбори, какви председници, какав им је рад и ред, — па би онда и цифрама, математички, доказали или наивност у искуству до г. 1879 и неискуству од 1879 до 1890 дра Вучетића, или неродољубље његово у подржавању постојећег, досадашњег устројства и стања црквено-општинског нам; наивност или неродољубље у неодступању од оног начела, по којем општина припада, и (опет само) по којем би јој требало и од сада да припада право слободног избора председника.

Али чему толики посао предузимати! У „Атини“, у Новом Саду је председник Стеван Јефтић. Зар то није најјачи или бар најрукопипатељнији намар „начелу“ рескриптуалном; намар искуству и неискуству опозиције а намар њеном уверењу о оправданости, користи и целисходности данашњег избора председника, и уверењу о штетности и нецелисходности „измене у смислу предлога одборског“ — „устава“?!*)

А што је Стеван Јефтић — иначе част му — као председник према интелигенцији новосадској у Новом Саду, то је са малим изним-

*) Јер баш не ће да се користи искуством и за последње две године!

*) Чему предузимати нешто статистички посао, кад сво сăм др. Вучетић у 34. бр. „Браника“ о. г. од речи до речи каниса и оно: „не смемо сметнути с ума ни то, да у већини српских места нема ни људи, који би знали и кадри били покренути питање о томе, да се српска аутономна школа подигне“. И онда др. Вучетић сме и може још да брани слободан избор председника у већини тих српских места?! И то зар онда није наивност или — неродољубље? И то зар није лакомисленост, автономно шарлатанство, либерална несавесност, онима предавати у руке црквено-општ. управу, који не би знали ни кадри били ни покренути питање о подизању српске школе?! Ух, брукo наша! Memento — дре Вучетићу.

кама, особито по сеоским општинама сваки председник не-свештеник према свештенику е' том потенцијом, да овога нема ко замењивати, као у Нов. Саду што се у раду замењује Ст. Јефтић. А какви су обзири и мотиви њега у Новом Саду истакли према тамошњем „цвећу“ интелигенције наше, такви мотиви, а још и тривијалнији и гаднији, истичу председнике по селима и малим местима.

Лепо је бити слободоуман, поштено је бранити права народна и војевати за нова му права.

Али пре свега треба имати на уму: да је извесно право за онога корист, који је за вршење тога права способан.

Неспособном за то вршење, право је оно исто, ал' на длаку исто, што и нож у руци детета.

А кад уређујемо нашу народно-црквену автономију, онда морамо имати на уму и то: да „демократске установе, особито у цркви, ако су на сувише широком базису, хоће да се изопаче на штету цркве и народа.“

И зато се ми не можемо начудити другу Политу и његовој дружини у одбрани њиховој данашњег избора председника, као што се не можемо начудити ни барону Живковићу, па ни дру Н. Максимовићу, кад показују вољу, да питање председништва црквено-општинског реше — ма како. . . . .

Где је потреба и целисходност, да се данашњи избор председништва тог измени према непобитном искуству, тако очигледна и апсолутна; па где је и начело црквеног карактера наших „црквених општина“ тако несумњиво и незатајиво; онда, у питању те измене, не треба и не би смело усљедити ма какво решење, него решење начелно, а према потреби и целисходности, коју доказује стечено искуство.

Је ли др. Вучетић стекао то искуство; или, је ли га волан истинито признати; је ли ко год др. Вучетића, ма и једном речи, могао убедити о потреби и целисходности измене досадањег начина избора председника, — то је ствар нузгредна; е' тиме озбиљни људи и родољуби не рачунају при решавању општих интереса. —

Но др. Вучетић је ипак хтео, крај свога искуства до 1879 односно неискуства од 1879—1890, да докаже неко — па баш противно — искуство, успркос изузетном стању автономије у то доба, а уједно да се према свештеницима — ради хиротоније — покаже либералнијим од рескрипта 1868., — те се је изјавио волан: „укинути досадање ограничење, те да исто тако и парох може већином гласова изабран бити за председника“

Ограничење рескриптуално, по којем је парох могао бити изабран за председника само једногласно, пирамидалан је бесмисао онога либерализма и демократије, која је у оно бурно доба 1864/5 упливисала на сабор. То је monstrum, који је — тобож е' обзиром на односај свештеника у парохији — нашао себи достојна места у рескрипту. И др. Вучетић указањем тога monstruma хоће, да се направи леп пред свештенством, и да њиме ипак докаже неко своје искуство!

Др. Вучетић је уверен, да би природно председништво пароха у црквеној општини било штетно.

Истина, он то своје уверење није у сабору ничим поткрепио и оправдао, да бар сабор чује зашто је таквог уверења, да и његови партизани знаду, зашто ће они бити тога уверења, али, јер је нама стало до ствари, да се што потпуније просуди, то ћемо ми разлоге томе уверењу потражити и у чланицима дра Вучетића, наиме у 121. бр. „Бранника“ 1891 г. и у 119. бр. ех 1892.

Ти разлози су, дакле, ови:

1. „што лични интереси пароха могу много пута да долазе у сукоб са интересима општине, те се онда врло лако може догодити, да интереси општине уштрба претрпе.“

Какви су то лични интереси и какви могу бити? Оно, што црквена општина има пароху давати, то мора дати, а зна се шта има дати.

Оно, што му не би припадало, тешко би који парох и потраживао. Ако би потраживао, скупштина решава и о томе. У спорним потраживањима решавала би виша власт.

Тако стоји са „интересима пароха.“ За интерес пароха као човека приватног важи исто правило, које и за интересе председника несвештеника. Зашто онда истицати тај моменат баш код пароха председника, кад он може под истим приликама и узроцима да бива и код председника не-пароха! Где су узроци и мотиви за издовољавање приватних личних интереса, а ови могу бити код пароха као и код не-

пароха, а да буду, то зависи од човека, а не пароха, — ту ће бити исте и посљедице.

Али, где је већа гаранција; где већа и јача предпоставка да их не ће бити? По законима васпитања и образовања, лако је на то питање одговорити у корист пароха.

Но ми не ћемо о дру Вучетићу ни помишљати, да он већу гаранцију налази, по неком правилу, код световњака. Таквим се блатом није тек ваљада хтео бацити на свештенство. И такво блато имао је срца захватити — прота Дане Прица....

Дакле, шта значи први разлог дра Вучетића против природног председништва пароховог? Значи: једну фразу. И ништа више.

А да је то фраза и ништа више, доказује и ово. Др. Вучетић би хтео, да се председник бира већином гласова. Добро; ал' буде изабран парох. Па шта онда? Зар онда не ће лични интереси пароха долазити у сукоб са интересима општине и т. д.? Ако речи дра Вучетића нису фразе и ништа више, онда је логика и последња конзеквенција његових речи само ово: парох не може бити председник.

То је логика и конзеквенција и свих оних приговора, по којима би дужност пароха председника „често дошла у сукоб са другом дужношћу свештеника, са дужношћу његовом духовном и пастирском;“ а који је приговор — јер од свештеника(!) изречен, — опозиција тако оберучке прихватила, и који ју је, својом класичношћу, тако капицитовао!

А да ли опозиција хоће да појми пирамидалност апсурдума, да парох не може бити председник црквене општине? Да ли га она може дозволити зар и у своме слободумљу? Зар такав апсурдум може дозволити либералност?!

Ако г. др. Вучетић хоће, да му бар у цимер либерални вјерујемо, онда мора остати при томе, да и парох може бити председник. Ако при томе остане, онда мора опозвати свој први разлог против природног председништва пароховог, иначе доводи у питање своју логику.

Или — или. Ту шеврдања не може бити. Или мора признати, да парох може бити председник, те по томе, да су његове речи о колидирању интереса, као разлог против природног председништва пароховог, проста фраза и ништа више; или му остаје, да се држи колидирања интереса, а пароху сваком да одрече право и могућност за председника црквене општине.

Шта ће он у томе своме ћор-буџаку изабрати, то је његова ствар, ал' би родољубивије било, да се мане обојега.

Дакле ко хоће петнти да вјерује, први разлог против природног председништва пароховог је — ништав.

2. Други разлог био би по дру Вучетићу овај: „ако је општина несложна и у њој раздор влада, онда је баш по углед самог свештеника од велике штете, да он буде председник општине, јер ће онда таласи разбуктаних страсти и њега запљускивати, те ће и нехотице (?) и он у ту страсну борбу умешан бити.“

Пре свега, ми дру Вучетићу велимо, да његовој љубави за углед свештеника — не вјерујемо. Бар не у питању председништва.

А сад ћемо му доказати, да његова бојазан за тај углед, и кад би била баш искрена, више штети томе угледу, него што користи, а да је у опште неоснована и сувишна.

Углед свештеника се не подиже пред народом таквим језуитизмом, који се скрива већ у предностави, да и свештеника могу запљускивати таласи разбуктаних страсти, да и свештеник може бити умешан у страсну борбу тих страсти. Зар се тиме не приказује народу свештеник a priori са свима условима за такву страсну борбу, са свима разбуктаним страстима? Пар зар се тиме подиже углед његов пред народом; зар тиме што га препоручујемо народу као посиоца тих страсти?

Коме је стало до угледа свештениковог, тај ће настојати на томе, да народ стече о своме свештенству веру и увереље, е је оно над разбуктаним страстима, да у руци носи крст мира и љубави своме народу и општинама црквеним, да је ауторитет истине, закона, правде и реда.

И камо нам лепе среће да такво увереље утврђујемо у народу о свештенству. То би био задатак наше штампе, наше интелигенције, па особито оне, која у сабору о свештенику говори....

То је њихов задатак, којега им општи интерес наше цркве и народа налаже.

А задатак, да свештеници свуда оправдавају то увереље о себи, задатак је свештеника, а у колико понеки свештеник не би био, као што треба да је, задатак је духовних власти, да га поправљају и у границе дужности упућу-

ју. Јавна штампа кад то чини, она само штети цељи, ради које, може бити, то чини.

Па и др. Вучетић боље би урадио, да није оно написао у 119. бр. „Бранику“ о разбуктаним страстима.

А ништа му није помогло ни у доказивању против природног председништва пароховог. А ево зашто не.

Ко је имао прилике да упозна мотиве и узроке разбуктаним страстима и страсним борбама по нашим црквеним општинама, како по сеоским, још више у већим варошким, па ако хоће истину да каже, признаће, е је свему томе главни мотив и узрок у партајским претензијама и рачунима, који обично, крај тежње за већином у скупштини, кулминишу у избору председника.

Др. Вучетић, да није завирио ни у једну другу нашу општину, имао је довољно прилике, да се о свему томе увери баш у — Новоме Саду.

Да није тих претензија партајских, да није поглавито скоро посвуда претензије на председништво, мучно би било и разбуктаних страсти и страсне борбе.

Било би диференција у скупштинама, па и у општинама, ал' не би биле тако акутне, тако велике и јаке, да би могле перманентно запљускивати таласима разбуктаних страсти. То је наше уверење, а ко познаје живот наших црквених општина и хоће истину да каже, признаће, да је то уверење основано, да је наш суд о страстима и страсним борбама, о којима говори г. др. Вучетић, сасвим и потпуно правилан и темељан.

А кад је тако — и нико не може доказати да није тако — онда је јасно као сунце, да је стишавању тих разбуктаних страсти и страсних борба најбржи и најрадикалнији и једини лек и уштук — природно председништво. Јер, кад се зна, да је председник парох, и да други не може ни бити, ево главе, та сасвим је природно, да ће се одмах, к'о руком однешене, сталожити и престати многе разбуктане страсти и страсне борбе.

Па још, кад би и скупштине биле друкчије организоване, ми би се и сами за неколико година чудили: је ли могуће, да ми Срби можемо живити и радити у црквеним нашим општинама без разбуктаних страсти и без страсне борбе!

А шта је опет природније и према црквеном карактеру наших општина оправданије, него да природно председништво заузме дотични — парох?!

Стишале би се разбуктане страсти, престала би страсна борба баш око председништва и по томе сасвим је логично, да не би ни било њезиних таласа, а сасвим је појмљиво, да онда не би запљускивати могли ни — пароха председника.

Избор председника стварао је странке; изабрани председници бивали су већином излиги странака, а уједно и представници странака по скупштинама.

Под природним председником свега тога не би било. Парох би био независан од благоволења ове или оне странке. Не би имао потребе ни разлога потпомагати ову или ону странку ни у скупштини. Сви су спољашњи услови, да би могао бити узвишен над странкама, а сачуван од запљускивања њихових и онда, кад би оне по декад и подизале таласе. Шта више, кад би се ти таласи и подигли кад и кад, он би их, са своје висине објективитета, љубави и свештеничког положаја, утишавао. И при свему томе не би његов углед трпио, него би се за кратко време његовим коректним поступањем — подигао.

Дозвољавамо, да сваки не би био такве коректности. Али онда треба имати на уму: да томе не би узрок лежао у институцији, установи природног председништва, него у личности дотичника. А то није све једно. Колико и сад има пароха председника изабраних без те коректности. Па зар и због тога установити: парох не може бити ни изабран за председника?!

У нашим општинама треба авторитет баш због стишавања разбуктаних страсти. Тај авторитет је — по правилу у свештенику.

Има, биће и биће све више начина и услова, да свештеници посвуда буду заиста истинити носиоци и представници тога авторитета. Ради се данас на томе, радиће се од сад све више. А наше автономне установе и уредбе ће донашају се за годину две дана, него за садашњицу и за — будућност.

Свештенство наше напредује. А и контрола ће своје чинити. А највише учиниће свест и родољубље свештенства

Зар није, дакле, и други разлог против природног председништва пароховог — ништав?

Јесте. А такав је и трећи разлог, по којем се природно председништво пароха „баш не да тако лако ни извести у свакој прилици“.

3. Парох, наиме, остари или постане немоћан. Зар онда његов капелан да буде председник? Или обудови парохија. Зар администратор парохије да буде председник?!

Г. др. Вучетић је учинио те приговоре о неиспаведљивости природног председништва 1891. г., без обзира на § 250, 252, и 253. „предлога за уредбу о устројству прав. срп. нар. црквене аутономије“. Ти приговори не могу се одржати ни пред „уставом“ и данас, а наиме крај § 85.

По његовом схватању био би председник и лични капелан. А то не стоји ни по „предлогу за уредбу“, ни по „уставу“.

Лични капелан се „поставља“ старим и немоћним паросима, који су сами на парохији, и тај капелан би вршио само парохијске дужности и то „под одговорношћу пароха, коме је пристављен“.

А то значи: да дотични парох ради извесне старости и немоћи (телесне), а сам на парохији, не може вршити парохијске дужности, а не и председничке.

У том случају, дакле, не би капелан био председник, него парох. Одрицати овоме способност било телесну или умну ради тога, што не може вршити парохијске дужности, ради чега му је капелан само и пристављен, нема разлога. Јер за обилажење парохије и вршење парохијских дужности тражи се и потребна је сасвим друга способност него за вршење председничких дужности.

А да се при постављању личног помоћника у § 250 дотичног „предлога за уредбу“ предпостављала умна способност код пароха, сведочи најбоље одређење тога § а, по којем би лични помоћник своје дужности вршио под одговорношћу, дакле и под надзором пароха. Тако исто по § 85 „устава“.

Парох, код којега би наступила у опште „неспособност за службу“ и који не би „због веће телесне или душевне немоћи“ могао парохијом управљати под својом одговорношћу, — ставио би се у стање мира. У том случају нема капелана, него долази администратор. А долази и на иначе упражњену парохију.

(Наставиће се.)

ГОВОР

ПРОТЕ МАНОЈЛА ГРБИЋА,

држан у сједници српског православ. народ. црквеног сабора 11. новембра 1892.

(ПО СТЕНОГРАФСКИМ БИЉЕШКАМА.)

(Наставак.)

Састане се и сабор 1769. и у Бечу намисле, да већ једном сломе власт српског епископата. За комесара одређен је силни ђенерао, гроф Хадик. Овај је приморао наше епископе, да пјешице иду уз његова кола, кад се возио у саборницу да отвори сабор. У Бечу су летјеле свакојаке тужбе на наше владике: да глобе народ, да злостављају свештенство, да не дају народу нафоре, да му не дају крста цјеливати и т. д. Све су то удешавали крајишки туђински официри, који су за тијем ишли, да пажњу нашег народа обрате на се, а одврате од владика и од свештеника. А ту је имала посла и римска пропаганда.

Чим је отворен сабор, замоли темишварски владика, Видак, да се најприје изабере митрополит, па да сабор под управом свога законитог домаћина даље послове расправља. Али је комесар добио напутак, да најпре све посвршује, па онда да се бира најкашње митрополит, — и с тога жестоко осуди приједлог владике Видака, изјавивши сабору јавно, да он има пуну торбу тужаба на све владике, и с тога се мора у сабору најпре све расправити и уредити, па који се од владика најзаслужнији покаже, онај ће вам бити митрополит. Комесар уједно тужи у Беч владику Видака, да му смета и да је уза-ањ скоро сав сабор — па је захтијевао, да га отјера са

сабора у лијецезу, да тамо чека истрагу против себе. Али ово је било и Бечу сувише, бојали су се, да не раздраже народ, кад би једног владику отјерали са сабора, с тога поруче комесару, нека свијем владикама озбиљно попријети, јер рекоше му:

„Auf die Bischöfe will es hauptsächlich ankommen, der übrige Clerus muss aus Furcht und Religionseifer ihnen folgen. Diesem werden die Augen, wo nicht völlig geöffnet, jedoch ihre eigene Vortheile dargeboten. Und da einerseits der Hof das Recht und einen billigen Betrag für sich hat, andererseits aber *das divide et impera beherzig gebraucht*, und allen, ausser dem Temesvarer Bischof als Antisignano der Weg mit Ehren und zur a. h. Zufriedenheit aus der Sache zu kommen, gezeigt wird: so dürfte nicht gar schwer fallen, sowohl mit der Wahl des Werschetzer Bischofs zum Mitropoliten als mit den mehrsten übrigen Absichten glücklich auszureichen“. (Швикер „Politische Geschichte der Serben“ страна 252.)

(Говорник уз дозволу светог патријарха сваки горњу хвалну и наставља даље, пошто је горњи цитат прочитао и на српски превео).

На све је тако и било. Сабор је расправљао многе и многе послове све без митрополита, као што је један и од нашијех седам из овога времена радио. Комесар је све саборске закључке слао у Беч — и тамо су их отстрањали, допуњавали и мијењали како им је била воља. Најпослије изабран је и митрополит, и то карловачки владика Јакшић добије већину гласова, а мањина је гласала за владику и за администратора Ђорђевића — и већина, по заповиједи комесарској, морала се придружити мањини.

Из овога се јасно види, да су и оне тужбе на владике, што их је комесар огласио на почетку сабора, биле само страшила. Било је и онда разнијех трошкова и синодскијех и саборскијех, а те су трошкове сакупљали епископи, дакле били су као неки ексекутори — и те људе нико не воли. А ваља знати, да је свака потврда привилегија стајала скупијех новаца, н. пр. потврда привилегија 1744. коштала је неких 26.000 форината, а како се то мучно од народа скупљало — можете само мислити, високопоштована господо! Овђе морам још и то напоменути, да је овај сабор на свршетку предао комесару дугачку жалбеницу, у којој се тужио ради разнијех повреда, а особито ради постављања администратора после умрлијех митрополита и владика — али те молбенице није хтио комесар ни подићи влади.

И од ово доба настао је прави дар мар у нашој цркви. Влада изда пособни Регуламенат 1770. и тај наиђе на највећи отпор и код свештенства и код народа, јер су уњ унијете све владине наредбе још из онијех декларација од 1727—1729.

О томе је регуламенту било каснје расправе на синоду 1774. и 1776., али влада не уважи синодске примједбе већ изда нов регуламенат 1777. и штампа га као да је договорно са синодом израђен. И овај регуламенат наиђе још на већи отпор и незадовољство и с тога таданшњи митрополит Видак, који је послије Ђорђевића дошао и коме је комесар 1769. пријетио, да ће га са сабора отјерати — замоли цариду, да му даде трошка и да га позове у Беч, — па да све по истини каже, с чега је српски народ незадовољан. Царица га позове и он напише своје приговоре на регуламенат и на остале повреде — на пуних 25 великијех табака — и да Вам је ту молбеницу прочитати, господо, е да видите и да се дивите, како је српски митрополит тражио црквенонародну автономију. Ми данас не смијемо ни помислити да је онако бранимо!

На то је изишао рескрипт од 7. априла 1778. и ту су скоро сви митрополитови приговори одбијени, уз ширичну опомену, да се више не усуђује нико приговарати: због постављања администратора, због комесара на синоду — због премјештаја епископа с једне на другу епархију. Па и поред те царске опомене ипак се усуди нети митрополит и опет послати своје приговоре, наравно договорно са својима епископима — и та му је прететавка повраћена, исподвлачена без одговора са поруком, да ће се митрополит натјерати на дужну послушност према царској власти, ако се усуди још када приговарати.

Но ипак је влада укинула и регуламенат од 1777. па је октројисала познату декларацију од 1779. уз заповијед: да се код тога остаје а даље се не попушта.

Ето таки је био митрополит Видак и његове владике, па је и за ове архијереје речено и написано у нашијем књигама, да су влади издали народне привилегије, и још нас много има, који то вјерујемо.

За доба цара Јосифа од 1780.—1790. и код нас се опажа нека струја против наше јерархије. Неки наши људи, који су учили по туђијем шко-

лама, непознавајући дух и установе своје Цркве, мишљаху да је наша Црква једнака са Римском, у којој је тада владао језуитизам. У ту је погрешку пао и сам Доситије Обрадовић, у својој књизи „Живот и приключенија“ Он је био филозоф а није богослов — није своје Цркве познавао.

То се најбоље осјетило на нашем сабору, што је држат у Темишвару 1790. Непрестано се пише и понавља, да је темишварски сабор најзнаменитији наш сабор. Ва вијек се понавља: камо срећа да су закључци темишварског сабора остварени — али и томе је крива наша несрећна јерархија! Тако је и неки дан говорио др. Малешевић на гробу Саве Текелије, а тако је и овдје од прилике јуче говорио. Није то најзнаменитији сабор, него је то наша брука, наша жалост. Дозволите ми, високопоштована господо, да вам и ту чиста вина уточим! (Чујмо, чујмо! са свију страна). Није ни ту крива наша јерархија, него су ту криве политичне околности, и крива је наша несрећа као и вазда од прије. Као што је познато, у фебруару 1790. умре цар Јосиф II., али на мјесец дана пред своју смрт, опозове он све своје уредбе и наредбе, што их је издао за Угарску. Као што вам је познато, он је био укинуо по Угарској вармеђе, а завео своје комесаријате, завео је био свуда немачки језик; није се крунисао за угарског краља, већ је круну угарску однео у Беч. Ово је Мађаре толико огорчило и толико су правили цару неприлике, е је морао све опозвати, али је као рекох одмах послије тога и умрьо. Наслиједио га је брат му Леополд II. Вала и то знати да је у то вријеме наша царевина ратовала и са Турцима и Прусима, и Мађари су шуровали са непријатељима само да лакше поврате свој државни устав. Срьби су из Србије и тада ратовали уз Аустрију. Та како би било рата са Турчином без Србина! С тога се нови цар постара, да најприје задовоьи Мађаре. Обећа им сазвати Дијету и да ће се законито крунисати, и збиља цар сазове Дијету у љето исте године.

У то вријеме сједио је на нашем митрополитском пријестолу Мојсије Путник. Он је био од прастаре племићке породице, а служио је у Цркви својој још од патријарха Шакабенте. Он је познавао цијелу историју српску од Чарнојевића — дакле за пуну стотину година. Видио је, и сам је искусно, како су у Бечу протумачили српске привилегије, издржао је сву ону борбу од сабора 1769. како сам је мало прије описао. И код свега тога видио је он и себе и свој народ непрестано као „*странце и пришљце*“ у Угарској. Срьби још непрестано не бијаху ни обични грађани у Угарској. С тога он намисли ударити другијем путем. А ево како. Кад је завладао цар Леополд II. замоли он цара нека би узео у заштиту српски народ и његове привилегије и нека би се поштовао толеранц-патенат цара Јосифа, а нијглавније је, што је ту замолио: да се на угарску Дијету позове он са свима српским епископима и са неколико виђенијих људи из народа, па да ту настану за тијем, да се српске привилегије инартикулирају међу државне угарске законе, па тако да Срьби не буду више „*на часту*“, него да постану законити грађани угарскијех земаља. У кратко рећи: митрополит је наумио још 1790. довести нас у оно стање, у коме смо текар од 1868. Из Беча одговоре на ово, да су српске привилегије протумачене у Декларацији и да код тога остаје, а што се тиче позивања на Дијету, то право може дати само Дијета ономе, који тога права није до сад имао. Митрополит сазове све епископе и неке виђеније људе на договор и ту једногласно закључе, да митрополит иде у Беч, па нека на сваки начин моли, да се Срьби позову на Дијету. Тада још нико није ни помишљао на какав српски сабор. Ти виђенији људи држали су тада још са својим митрополитом и владикама. Митрополит оде са владикама у Беч, ступи пред цара и све му српске невоље исприча и каже му, да се тијем невољама једино на Дијети може наћи лијека. И он ту тако убиједи цара, да му овај заповиједи, нека своју молбу понови. Митрополит то учини и збиља за неколико дана добије „regales“ т. ј. краљевске позивнице за Дијету: и за себе и за све српске епископе, али није и за виђеније особе из народа.

И текар тада договорно са владикама намисли митрополит, да моли дозволу и за српски сабор, како би се уједно могао договарати и са Мађарима на Дијети и са својијем народом на сабору. И ја мислим да српски епископат није могао редољубивије и лојалније поступати према своме народу; а да је све овако било, ја ћу то написати и потписати на темељу непобитнијех доказа из оријиналнијех листина.

Међу тијем почетком мјесеца јуна отвори се и Дијета и ту настане права револуција. Још прије Дијете многе мађарске вармеђе опреме

оружане чете, које пренесу круну из Беча у Будим и ту је наизменице чуваху. И наш Сава Текелија чувао је ту круну *„лежећи на голоу дасци“*, како то сам прича у својој автобиографији. На Дијети су викали неки заступници: *„прекинут је ред наслеђења“*, не ћемо новог краља док се не закуне на неке увјете, које краљ опет није могао примити.

У тој вреви измири се цар са Пруссима и преко воље, а са Турцима се примири, али да би сузбили претјеране мађарске захтеве, намисле у Бечу да то ураде са српским конгресом. И кад је за то дознао српски митрополит Путник са својима владикама, био је томе најодлучније противан, јер није желио, да Срби и опет послуже за наковањ између Њемаца и Мађара. Видио је он, да су се они и до сада чешће грдили и ружили, а послије се опет љубили и дружили; а ми Срби остали и на даље странци и прилепци. С тога од једном позову Њемци у Беч више виђенијих Србаља, официра, чиновника и трговаца, и овима преставе, да је сада згода све добити, па и своју посебну територију — и виђенији народњаци управ приморају митрополита, да моли за српски конгрес, у намјери, како се у Бечу жељело. И тако је митрополит по жељи **„некојих националистов, слијепо ревновавших“**, прунуђен био, мисао своју промјенити и измолити конгрес у Темишвару — али је врло значајно у нашој историји, што је одмах послије авдијенције изјавио оној српској депутацији митрополит Путник: да би волио прије своју смрт дочекати, него ли измољени и одобрени народни сабор у Темишвару. И што је Бога молио, то је и домолио. Нијесу прошла три четири дана и митрополит изненада умре оније у Бечу у очи Петров-дана 1790 По свједочанству Саве Текелије, пронијели су Њемци да су га Мађари отровали, само, тобоже, да осујете сабор, али ако је збиља отрован, онда је могло бити само са противне стране, јер сто данас знамо, да српски митрополит није био за то, да се са нашијем сабором прекоси Мађарима.

И сабор се збиља састао о великој Госпојини, а није се ту натезало ни за саборске трошкове, јер је градска благајна у Темишвару добила налог, да исплати у напријед у име тога 10.000 фоината. Па кад човјек прочита рад тога сабора, обузима га прави стид, како се ту радило просто по команди из Беча, јер су сабором управљали ћенерали Папила и Сечујац и њихова већина. Српски епископи одгурнути су онако на страну, јер се знало, да нијесу били за то, да се држи сабор од пркоса, баш као што су их 1769. посадили били на оптуженичку клупу.

И с тога нико није ни помислио, да се најприје постави саборски домаћин — да се најприје изабере митрополит, па да се ради под његовом управом и предсједништвом.

И већ у трећој сједници главни саборски операт био је готов. Сабор је молио посебну територију, а није знао ни имена, ни међа ни броја народа означити тој својој територији. Замислите, господо, колика би то територија била да обухвати сав српски народ! Из те непримјерице извукао је сабор сам комесар рекавши: „Сријем и Бачку не можете добити, јер те су области већ инкорпориране Угарској, па неби ли ви Банат хтели“? Наравно, ускликнуо је Сабор: *„Банат, Банат молимо и с кољена на кољена бићемо за то благодарни“!* Вјерујем да би били благодарни! Бадава је Сава Текелија тумачио народне привилегије онако какве су, бадава је проричао, да од тога свега ништа бити не ће, бадава је савјетовао, да би боље било мирити се са Мађарима и своје привилегије узаконити — велим, све је то бадава било, јер је закључено онако, како је хтио комесар и како се у Бечу жељело. И послије 14 дана стигне и царски одговор на српске молбе, гдје је обећато: да ћемо добити посебну владу у Бечу под именом: „Српска хофканцеларија“, да ће крајина остати и на даље под Бечом, да нам у вјеру нико дирати не ће — али о посебној територији не бијаше ни спомена. А за што га не бијаше? Кад су виђели Мађари, шта кани Беч са Србљима, слали су са Дијете своје људе к Србљима, који их опомињаху, да се пробу ћорава посла — и кад их Срби не послушаше него их још дебело изгрдише, повратише се натраг, па смјерно и покорно замолише цара, нека дође и нека се крунише на темељу инаугуралне дипломе матере му, царице Терезије. На све је тако и било. Баш онога дана, кад је Темишварски сабор завршио своје остале послове, крунисао се цар Леополд за угарског краља, а његова сина, кога су Срби већ изабрали за српскога деспота — изаберу Мађари за свога Палатина.

У осталом саборском раду има ваљаних закључака али има и баш којешта, све незрело, непроучено, неисцрпљено. Сабор моли да српски

митрополит добије наслов вјечног жупана срије-мске жупаније, а и не пада му на ум, да се уклоне из Декларације оне уредбе о постављању администратора, о комесару на синоду, о повишењу нашег епископата и т. д. Има и смијешних захтјева н. пр. да се за свиње не плаћа жировина.

Свакако је важан закључак о семинарији да се подигне, али и ту је сабор био неправедан, осудивши саме владике и манастире да ту семинарију издржавају. Овамо тужба на владике због симоније, и онамо порезати на њих 3 до 4 и више хиљада форината годишње на издржавање семинарије, као да семинарија само владикама треба а не народу. Кад су уштапи српске спахије, којих је било на сабору 25 — колико ће они дати на то — рекли су да не дају ништа, већ ако им се уступи неко право у постављању професора.

По царском обећању установљена је збиља у Бечу посебна дворска *Илирическая хофканцеларија*, али и та је одмах послије смрти цара Леополда укинута; и наше послове добила је опет угарска дворска канцеларија, као што су били и прије темишварског сабора. И тако од закључака овога сабора неби ништа и можемо рећи: Ће си био? ниће; шта си радио? — ништа! Уз оне закључке, који нијесу ни спадали на наш сабор, пропали су и они ваљани. Да је поживио коју годину дуље цар Леополд, било би се нешто и остварило, а овако ништа. И овај сабор радио је као и онај од 1769. без митрополита, без домаћина, па му сто не би од рада никакве среће ни благослова.

Извините, високи саборе и господо, што сам оволико говорио о овоме сабору, за који се непрестано пише да је најзнаменитији. Оволико и овако морао сам с тога рећи, да вам јасно докажем, да наша јерархија није ни најмање крива, што закључци овога сабора нијесу нигда остварени; — непрестано се сва кривица на њу сваљује а особито на митрополита Стратимировића, тога великог српског и родољуба и добротвора. (Слава му! кличе сабор.)

Видио је овај јерарх, да ту нема ништа ни од војводе ни од војводине, видио је он да смо љуто налетјели у политичке смицалке и с тога окани се свега, па се вати књиге и просвјете! Ево нам данашње наше богословије! Ево нам наше српске гимназије! Ево нам нашег благојдејавања! Сва три завода задужбине су митрополита Стратимировића, и слава Богу! ево славе своју стогодишњицу! (Слава му, слава му!)

Митрополит Стратимировић управљао је као што је познато, 46 година нашом митрополијом, и за то цијело вријеме није било сабора. На то се није смјело ни помишљати, јер су горе закључили, да се сабори држе само ради избора митрополита а с друге стране требало је пустити времену, да се забораве ране, што су задане на темишварском сабору.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Свештенички удовички фонд епархије бачке.**) По расположењу Његове Светости, г. Патријарха Српског Георгија, састаће се сада у уторник, дана 11. (23.) маја о. г. „екуштина чланова свештеничког удовичког фонда бачког у Нов. Саду,“ која ће имати да оживотвори и преустрои полумртви „свештенички удовички фонд епархије бачке.“ Позив, који је управљен на свештенство епархије бачке гласи овако:

У свези са расписом Његове Светости, преузв. г. Патријарха Српског Георгија, изданим 24. априла 1892. год., у погледу оживотворења и преустројства „свештеничког удовичког фонда бачког у Новом Саду“, изволела је Његова Светост расположење учинити, да се дана 11. (23.) маја 1893. у Новом Саду одржи скупштина чланова свештеничког удовичког фонда, у заједници са овим свештеницима, који су се у уреченом времену за нове чланове пријавили.

Услед тога по налогу Његове Светости, преузв. г. Патријарха Српског Георгија, част ми је умолити Пречасност Вашу, да поменутога дана у 9 сати у јутру на скупштину, која ће се у епископској резиденцији држати, доћи изволите.

У Новом Саду, 1. (13.) маја 1893.

Сергије Шакрак-Нинић,
дактар свешт. удовичког фонда.

ЈАВНА МОЛБА

МЕХАЛСКЕ СРП. ПРАВ. ЦРКВ. ОПШТИНЕ — РАДИ ДОБРОВОЉНИХ ПРИЛОГА.

Прохујало је већ пуних 26 тужних и горких година, којих смо већим делом у очајној борби, — борби за опстанак миле нам народности Српске и имена Српског — провели!

Борисмо се са нашом једноверном браћом Романима а око наше рођене тековине и имаовине, од наших старих дедова и прадедова подигнутих светиња — цркве и школе. —

Блажене сени и трудне кости наших старих оснивача цркве и школе нам — 13 на броју — који близу десне певнице у цркви леже — нису ни помислити могли на ужасне посљедице, кад су своју једноверну браћу Романе, у своју заједницу, под своје окриље примили — какву опасну браћу примају и да ће те посљедице њихови потомци, унуци и праунуци, тек после 100 година горко осетити и испаштати.

Дан 10. априла 1892. године остаће у историји овомесног Српства у тужној успомени забележен. Тога је дана окончана и публикована куријална пресуда у деобној парници између овдашњих Срба и Романа.

Црква и школа признате су као српска својина; али да Срби имају Романима половину вредности, што чини: 23.134 фор. 90 нов., у пет годишњих оброка исплатити! Осим тога досуђена им је још и половина од 3 парохијалне сесије, које су им 4. марта о. г. и предате.

Ова је пресуда врло судбоносна по овдашње Српство, које до близу 1000 душа броји. Јер, не уплати ли први оброк од 4626 фор. 98 н. који је сада маја платив, онда Романи имају право сву досуђену им своту екскекутивним путем у једанпут утерати.

Судбоносна још и с те стране, што нам могу — у случају неуплате — светињу нашу, цркву и школу продати. Губитком пак цркве, изгубићемо с' њоме и народ.

А смемо ли то допустити и према томе равнодушни бити?

Према наведеноме увидићеш, племенити Српски народе, да се ова општина у врло критичном положају налази. Ово је нажда јединствени догађај у нашој домовини!

Па поред свега тога, ова општина — ма да је у јадном материјалном стању — пречла је, да ту *огромну* своту исплати и своју тековину очува, да јој се туђинац у њој не шири и размеће.

С тога се овим обраћамо славним општинама, родољубивом и племенитом срп. народу и осталим родољубима и молимо: да изволе узети у обзир наше несретно стање, те да нам притеку у помоћ својим милодарима.

Не дајте да ова још једина Српска општина поред бедема града Темишвара пропадне, у којој се још Српска реч и песма чује и негује, да не утоне у море туђинштине, као што су јој сутетке њене (Св. Андраш и Чернећхаз) за навек за Српство сарањене.

Из седнице срп. прав. црк. школске општине, држане у *Мехали* 14. фебруара 1893. године.

Стева Исток с. р. председник. **Андрија Голуб** с. р. подпредседник. **Макса Стојковић** с. р. перовођа. **Јеца Стојков** с. р. **Аћим Опријан** с. р. **Гаја Брашован** с. р. одборници.

ШТАМПАРСКА ПОГРЕШКА.

У 18. бр. „Срп. Сиона“, у чланку „После Сабора“, на 286. стр. у 16. реду од доле место речи „пре постигнуте уставности“ треба да дођу речи: „дакле још у почетку уставности“ — што се овим исправља.

Уредништво.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Високославни Саборски Одбор у Срем. Карловци благоизволео је српској православној црквеној општини Купиновачкој поделити новчану припомоћ у износу од 1000 фор. а вр. из срп. народних црквених фондова за оправку цркве св Луке, која је пре 400 година од српског деспота Ђурђа Бранковића саздана.

На тој племенито подељеној припомоћи част је потписаном председништву високославног Саборском Одбору, а на челу истог председнику: Његовој Светости, господину патријарху Георгију, изразити своју најсмернију благодарност. Изјављује се такође најтоплија захвалност велеможноме господину, Исидору Ћирићу, народноме тајнику и народноме посланику

на сабору Тројединце, који је својим заузимањем порадио, да ова црквена општина, како од високо-славног Саборског Одбора, тако и од високе кр. земаљске владе припомоћи добије.

Председништво српско-православне општине.

У Купинову 11. маја 1893.

Председник: Јован Петковић, парох.

Перовођа: Пера Стојковић.

ОГЛАСИ.

БЛАТНО КУПАТИЛО „РУСАНДА“

У МЕЛЕНЦИ,

ТОРОНТАЛСКОЈ ЖУПАНИЈИ,

са жељезничком станицом

отвара се 1. маја т. г. и траје до 1. септембра.

Ово се купатило нарочито препоручује онима, који болују од: **скрофула, ревматизма, севотине, неуралгије, отока, разноврсних рана, отока у зглавцима и гдекојих кожних болести.**

Постарало се како за добру кујну, тако нарочито за изврсно сопствје о пиће.

Поближе се дознати може од

44. 1—3 УПРАВЕ КУПАТИЛА.

СТЕЧАЈ.

40. 4—5

Српска правосл. црквена општина Арач-врањевачка отвара две нове школе у II. и III-ој четврти, у којима ће се предавања 1. септембра т. г. отпочети. На обе ове школе — састојеће се из I. и II. разреда мешовите деце — отвара се овим стечај за „два“ мушка учитељска места.

Годишња плата појединог учитеља је: 500 фор. (1000 крунаца) а после петогодишње службе — ако се изабрани учитељ у отправљању свога звања покаже достојним повишења плате — 600 фор. (1200 крунаца) која ће као стална учитељска плата и надаље остати. Осим тога, уживаће сваки учитељ слободан стан и огрев или место овога 40 фор. (80 круна) у новцу; 25 фор. (50 круна) у име школског послужитеља и 12 фор. 50 новч. (25 круна) у име школског писаћег прибора

Онај учитељ, који би у стању био доказати да је вичан хармонијском певању и музици, те да је кадар склопити „певачку дружину“ и с њоме на св. литургији појати, добиће у име награде за то још 100 фор. (200 круна) више.

Изабраним учитељима спадаће у дужност све школском уредбом и наредбама прописане предмете у школи предавати и у цркви појати.

Компетенти нека изволе своје молбенице са нужним документима за три месеца дана рачунајући од првог уврштења овог стечаја месном школ. одбору у Арач-Врањеву [illegible]ети.

Из седнице м. шк. одбора срп[illegible]авосл. црквшколске општине, држане у Арач[illegible], 1 (13). априла 1893.

Душан Петровић, перовођа.

Рада Главашки, председник.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новом Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 20.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 16. МАЈА 1893.

ГРАЂАНСКИ БРАК, НАША ЦРКВА И ЊЕНА ЈЕРАРХИЈА.

Брак је као тајна црквена — хришћанска установа. Ни једна вероисповест хришћанска, која је задржала карактер истинитог хришћанства, не може *ничим* одобравати и мора на све дозвољене цркви начине борити се против сваког покушаја, који би браку одузимао карактер хришћански, значај тајне.

Православна црква, као чуварица неизмењеног и истинитог хришћанства par excellence чува брак као тајну, као светињу Христове установе.

Наша православна српска црква као део велике православне цркве — тако исто.

Њено је дакле становиште према предстојећем предлогу угарске владе о увођењу облигатног цивилног брака несумњиво, јасно и одлучно. Она осуђује и сам покушај увођења таквог брака.

Она ће то у своје време *по надлежном* месту и на најбољи начин да и изјави посредством свога епископата.

Тако ће да учини наша црква на уста своје више јерархије.

И свештенство наше не може у томе питању ништа друго изјавити, него оно, чему га упућује учење наше цркве, што ће учинити и виша јерархија.

Свештенство ту изјаву може учинити на један само начин; а тај је: *резолуција скупштине целокупног свештенства.*

Да је прошле године основано удружење свештенства нашег и спроведена ње-

гова организација, до сад би та изјава била већ — готов чин.

А овако, она мора чекати на предстојећу скупштину целокупног нашег свештенства, на сазиву које се већ ради.

Најновији, дакле, конкретан случај са грађанским браком, један је доказ више, како нам је потребно свештеничко удружење и његова организација.

Православна је црква према питању грађанског брака на становишту хришћанском, догматичком — чисто црквеном. Њена јерархија такође. У своје време чуће се и њезина реч. J. J.

ПРОПОВЕД О ВАЖНОСТИ ВЕРЕ У ОПЋЕ.

Оче, ова је живот вечни, да познају тебе јединога истинога Бога и кога си послао Исуса Христа.

Јев. Јов, гл. 17. ст. 3.

Разно суде људи о вери. У очима једних нема она никакве вредности, другима је неоцењено благо. Једнима је тежак јарам, који би да стресу са себе ма на који начин, несносно ограничење слободе и воље њихове, суров рушитељ радости; а другима добар и благ господар, племенит добротвор, пријатељ, теши лац, мелем рана њихових, богат извор задовољства и радости. С тога је оним првим мало стало до вере, њој се обраћају само у извесно време и на извесним местима, но ни тада ни онде не находе под њеним кровом користи и утехе за себе; ови последњи је нигда не губе из вида, она им је пратилац и вођа на свима стазама живота њихова, и свагда у њој налазе заветрине, уживања и помоћи.

Намера нам је да разгледамо колика важност лежи у вери, да би и оним отворили очи, који је омаловажавају и за ништавну ствар држе.

*

Вера, која се оснива на погрешном мишљењу или кити од празноверице; вера, којој суштину сачињавају празни обред и церемоније; вера, која као скуп појединих научних ставова, само ум човечји храни, а срца му не поправља и не облагорођава; вера, која не почива на стубовима морала и врлине, него грех и порок протурује и сеје у свет: така вера да како нема вредности, и далеко нам је и помисао да о такој вери говоримо и у њезину хвалу и једну реч утрошимо; само вера, која се темељи на истини, која нас учи, да познамо Бога и наше односаје према њему, и по њима да уделшавамо мисли и стопе живота нашег, која нам пружа руку помоћи у разноврсним невољама, која нас чини мудријим и врлијим, од које зависи срећа и савршенство наше, — само така вера има праве вредности и достојна је наше најдубље поште и најсрдачније љубави, а така је вера само она, коју нам је Бог преко сина својег Исуса Христа открио. Јест', *то је живот вечни да познаду тебе јединога истинога Бога и кога си послао Исуса Христа.*

Но да би ова истинита вера, у којој је најјасније и најречитије изражена воља божја, и за нас вредности имала, коју она сама по себи има, потребно је, да је више свега познајемо. Ми морамо јасне и праве појмове имати о њезину учењу, прописима, садржини и обећањима, и неће нас просто име нити слепо поштовање вере учинити мудријим, бољим и срећнијим. Она много губи од своје чаробне моћи, ако њсмо дубље посвећени у њезине истине; у колико је познајемо и размишљамо о њој, толико нас и спасава. Да би о њој што више знања стекли, мотримо, благочастиви Хришћани, на глас божји у природи, на глас нашег оца и творца, који у сваком делу својем с нама разговара. Прелиставајмо књиге еванђелиста и апостола, у њима се чува откривење божје у чистоти својој. А будемо ли пригнули уво оном гласу, и из овог бистрог извора црпли истину, вера ће нам одскочити више свију

знања и вештина људских и изићи пред очи у највеличанственијем облику и засијати у природној и племенитој лепоти као да је с неба послана од оца, да теши децу његову на земљи.

Да би даље вера имала праву и велику важност пред нама, морамо бити уверени о њезиној истинитости и божанском пореклу. Све док се сумња гнезди у срцу нашем, док нам истине вере изгледају као вероватне слутње а прописи њезини лепа и корисна правила за живот, дотле никад не можемо осетити сав мах снаге, којом нас вера поправља и умирује, нигда не можемо бити тако добри и срећни, колико би могли и требали да будемо. Ми морамо учење вере за вечиту истину сматрати, а прописе њезине као законе својег највишег господара и судије. Само тако мишљење чини је важном и светом, даје јој моћи и утеда, без којег она не сме бити као владар срца нашег и путевођа живота.

Но није доста упознати истине вере и веровати у њих, него треба да нас вера заиста и води и управља кормом на броду живота нашег. Нама ваља оним путем врлине и среће ударити, који нам вера показује; њезиним духом треба да дишемо и да све своје кораке одмеравамо према прописима њезиним. Она тражи од нас послушност, она нас не учи, не поправља и не умирује против наше воље и без нашег учествовања. Она износи на трпезу своју најздравије храње радозналом духу нашем, али нас не приморава да седнемо за трпезу и једемо од њезине спасоносне хране, која нас спаси и освежава. Она ће нас узети за руку и водити по путу врлине и среће, но ми сами морамо поћи тим путем и не смемо скретати с њега, ако смо ради да веру имамо за сапутницу. Она нам обећава светлости, помоћи и утехе, но ми се сами морамо послужити том светлошћу, помоћу и утехом. Ко хоће да схвати праву вредност вере, тај јој се мора предати свом душом свагда и свугде и у свима околностима, тај мора увек онако мислити, како га она учи, и онако радити, како му она налаже. Не сме је изневерити ни у свакидашњем животу својем. Она уз њега мора бити не само при службама божјим и у богомољама, не само прост тешилац и помагач у невољи. Она презире оне, који се њој у нужди и несрећи обраћају, а отресају се у добру. Она ваља да је наш први саветник у свима предузећима и пословима нашим, пратилац у осами и у друштву, највернији пријатељ у срећи као и у несрећи, кроз живот као и на самртном часу. Само тако ћемо праву вредност вере сазнати и у њој гледати драгоценије благо него све сребро и злато целога света.

Вера нас чини мудријим, бољим, веселим и задовољним, она нас учи да ужи-вамо у задашњости, отвара нам најдивније изгледе у будућност, обриче вишу, бескрајну срећу. Познавање истине, воља и снага за извршење доброг дела, спокојно и задовољно срце, умереност у срећи, утеха и издржљивост у несрећи, нада у животу и на самртном часу, све су то дарови вере, без којих није среће и задовољства. Рекосмо да нас вера чини мудрим; у њезиној се школи учимо најпотребнијем и најважнијем знању. Без ње би непрестано транали по мраку и лутали страшћутношћу сумње, не би ништа знали за своје порекло и опредељење, свет око нас био би нам велика, перешена загонетка. Без вере би се сурвао дух наш у поноре сумње и очајања. Без ње би се изгубили у великом мноштву ствари, које чине васељену, осећали би се осамљени и напуштени, међу толиким живим створовима не би нашли себи ослонца. Да није вере, ко би нас водио поузданом стазом при мишљењу и испитивању нашем, шта би нам био смер жеља и тежња наших, без ње не би било конче, да нас у једну целину прикопча са осталим светом; као оно детенце, када га бездушни родитељи одмах по рођењу одбаце од себе и одреку га се, тако не би били на чисто, коме да благодаримо за живот, ко се стара за нас, ко нас држи на овом свету, под чије се окриље можемо склонити, и од кога смемо очекивати помоћи и љубав родитељску.

Вера нас избавља од овог мучног положаја, она нас изводи на чистину; води нас путем истине и извесности. Она нас учи познавати Бога и односаје, у којима с

њим стојимо; она нама и целом свету истиче једног заједничког творца, управитеља и оца; она на све светлост расипа; све у једно спаја; у све улева живот и ред; даје свему важност и достојно место. Кад вере немамо, не осећамо се више самохрани и напуштени у овом бескрајном и неизмерном свемиру; нисмо више једна играчка у рукама случаја или судбине, нити више незнатан, слабачак и бесвестан створ, који ништа не знајући о пореклу и опредељењу својем блуди без заштитника и воље по пустињи овога живота, док га данас сутра смрт као плен не угрби. Од вере вођени нађосмо Бога и у њему најмудријег и најмилостивијег оца познасмо, који зна за нас и љуби нас, јер смо деца његова, која носе његов лик, која јесу, живе и постоје у њему и кроз њега. На чисто смо зашто и нашто нас је створио, знамо да над нама надзирава и о нама промишља и ништа не може раскинути везе, које нас везују с вечним и неизменљивим Богом.

Како сад све друкчије изгледа, што је око нас! Како у сасвим друкчијој, светлој слици излази свет пред очи наше и како његова величанственост и дивота диже и увеселава дух наш! Сада докучисмо први, вечни и најсавршенији узрок свега, што јесте, што је било и што ће бити, познасмо Бога, којег свака трошица прашине, свака травка, свака зверка, сваки човек, сваки анђео, којег и небо и земља као свемогућега и свемудрога, као сушту љубав славе и величају. Свуд у наоколо докле допире поглед душевних и телесних очију, видимо само лепоту и ред, свугде живот и радост, где у зачетку а где у цвету и јеку. Сада нам све, велике и мале, видљиве и невидљиве ствари, зрнце песка на обали морској и животворни извор светлости у најтешњој свези стоји једно с другим; све је дело једнога најсавршенијег духа; све чини једну целину, у којој ништа није излишно, без смисла и ништа шкодљиво и рђаво, и којом управља сам створитељ њезин. Све ово знати — зар није мудрост над мудрошћу и зар је пожелети веће мудрости за човека?

Али као што нас вера чини мудрим, тако исто чини добрим и врлим; а то је један више доказ, од колике је важности она. Вера је веза љубави, најтешње сједињење творца са његовим створењима и самих створења једно с другим. И ова љубав и овај спој сваком срцу човечјем, које одушевљава, даје нова духовна живота, нове воље и снаге за извршење добра дела, више духовног живота, више воље и снаге за вршење дужности и врлине него ма који други одношај ствари. А и како да не! Зар неће имати пред нама угледа закони, које нам је поставио наш створитељ добротвор, отац и судија, који сваком оном, ко слуша заповести његове, обећава најлепшу награду, а оном, који их прекрши, тешке казне. Како нам морају изгледати строги и свети ти закони! На када ми тога оца, тога законодавца свуда у делима његовим видимо, свуда слушамо глас његов, где нас учи, соколи и опомиње, када га свугде у најцрњој тами као и најјаснијој светлости признајемо за сведока наше мишљења и дела, хоћемо ли се онда усудити да ма шта мислимо и чинимо, што се не слаже са вољом његовом? Хоће ли нам не достајати снаге да у његову присуству, пред лицем његовим радо учинимо добро и право?

Но осим што вера удружује створења са творцем она још зближава и спаја и саме створове једно с другим; она и нас братими са свима ближњима нашим, учећи нас да смо свиколици деца једнога оца небеског, да сви скупа чинимо једну велику породицу, којој је отац и глава Бог. И ко тако мисли и осећа, тај живи међу самом браћом и сестрама, који су с њим једнога истога постанка и на једно одређени. Тога ће веселити поглед сваког човека, дарови способности и моћи његове, радост, срећа и заслуге. Хоће ли моћи онај, којега братска љубав загрева, брата својега у чем било оштетити или му што на жао учинити? Од тога је далеко свака охолост, свака завист, свака мржња, свака равнодушност, а срце његово пуно милосрђа и сажаљења према брату који страда. Ко је мудар и добар, тај је и весео и задовољан; вера, која она прва блага пружа, нуди нам и ова друга. Јест, ко се по њезиним прописима влада и верује обећа-

њима њеним, томе су груди пуне радости и спокојства; тај је уверен, да ће му се опростити сагрешења, да ће наћи одобравања у створитеља и Господа; тога не мучи и не криви срце његово; тај ужива сласт мирне савести; кога она води и ко њезиним очима гледа, тај је целим светом задовољан; задовољан Богом, у којем види најмудријега и најмилостивијега оца својега, од којег само добро очекује; тај је задовољан уредбама и установама у свету, јер од Бога потичу; задовољан положајем и околностима, у које га је Бог ставио, мером снага и добара, које му је позајмио, судбом коју му је досудио, знајући да је све то одмерено према његовом опредељењу и да се све његовој срећи клони; задовољан је самим собом, јер је свестан о својој чистоти, задовољан свима ближњима својим, јер не мрзи ни једнога, него све с једнаком љубављу грли, свачијем се добру радује, а спроћу слабих и грешника има стрпљења и обзира, задовољан свим што види око себе, јер је све онако, како преблаги творац хоће.

Чије стазе осветљава светлост вере и кога она одушевљава, томе се отварају са свих страна извори радости чисти и неисцрпиви, тај ужива више среће него најомиљеније чедо њезино, тај се радује Богу као оцу и добротвору, радује се сину његову Исусу Христу као Спаситељу и Господу, радује се својим способностима и моћима, високом опредељењу, радује се свему добром и лепом, што се у свету збива; радује се људима као браћи својој, као деци својег оца небескога, као саучесницима и заједничарима будућег блаженства, радује се свима мртвим и живим створењима, јер су све то дела руку његова Бога, ликује на бесмртност своју. На овом веселом срцу, задовољству и разноврсним радостима има да захвали вери. Велика је вредност њена и она је најдрагоценије благо човеку.

У свима променама, што пређу преко наше главе, у свему што радимо, што нам се догађа; у срећи и несрећи; кроз живот и иза гроба вера нас води, крепи, блажи и увеселава. Она свему даје други вид, олакшава све терете и јаде, она се увек уз нас нађе, кад требамо савета, помоћи или утехе. Она нам заслађује весеље и уживање. Имамо ли да испунимо важне дужности или да свршимо какве мучне послове, вера нам их олакшава и облагорођава уверавајући нас, да их је сам Бог наложио, да смо ми у служби божјој и да све што радимо са његовим знањем и одобрењем радимо. Допаднемо ли беде и опасности, она нас учи да дигнемо очи и срце к небу и у оног молимо помоћи, који и на небу и на земљи чини што хоће, а увек добро и праведно. Дођу ли на нас искушења и зла, која нисмо заслужили, нећемо роптати, него ћемо их подносити с детињском покорношћу, уверени, да ће све на добро изићи. Ако нам не испадну за руком племените замисли и тежње се не остваре, жртвоваћемо своју вољу вишој и мудријој вољи оца и Бога нашег, а наш труд и рад неће пропасти, јер у царству, у којем Бог царује, не може угинути ни једно добро дело. Ако нам је тешко бреме старости, ако нас снаге издаду, уздаће је наше у Бога, који нас ни као одојчад ни као младиће ни као зреле људе није нигда напустио, него се увек бринуо за нас, па ће се и од сад навек бринути. Загрми ли смрт, не ћемо се препасти, видећи у њезину гласу глас нашег оца небескога, где нас, децу своју, зове к себи из овога живота у други виши, где нас више, да се вратимо из туђине у завичај. Вером окрењени с радошћу се одазивамо овом позиву и утешени ступамо на мрачну стазу смрти, која је мост, што води к јасној светлости и к вечитој, бескрајној срећи. Амин.

Милутин Гавриловић,
свештеник.

НЕКА СЕ ЧУЈЕ И МОЈА ЈОШ ЈЕДНА РЕЧ.

ОДГОВОР ПРЕЧ. Г. ЈОВАНУ ЈЕРЕМИЋУ.

Удар паље искру у камену;
Без њега би у њем почивала.
„Горски Вијенац“.

Ја се не налазим ни на каквој невољи, нити ћу дакле проговорити коју реч за невољу.

Ко ставља какав спасоносан предлог за народ свој, тај се мора задовољити и са по којом мањом или већом неугодношћу, са по којим јачим или слабијим нападајем — што све потиче често у првоме реду из предрасуде према личности, или према новини ученога преображаја.

Но је-ли сам предлагач јасно поњао чистоту свога смера, и озбиљно премерио сву његову важност, тада он са великим поверењем гледа већ у саму најскорију будућност — он гледа у сигурну скорашњу победу свога умишљаја и у дивне плодове његове, те дакле и не налази за нужно, да се на све разноврсне нападаје и подметања озбиљно обазре. Има-ли предлог сам по себи довољно животне снаге, тада ће он и тако сатрти све противне „разлоге“ нападачеве; а је-ли предлог нераседан, непромишљен, тада би га и ма какви делији на перу залуду штитио ма и непробојним каквим оклопима и штитовима.

На шта бих ја то ипак хтео?

Хтео бих да се мало позабавим са чланком преч. г. Јована Јеремића, пароха бачиначког: „*Епархијски проповедници, њихови противници и питање наше проповедништва*“. Јер ћутање од моје стране, баш нарочито у овој прилици, сматрао бих ја за велику омашку, коју себи не бих могао никада опростити.

Но хитам одмах са ширичном најавом, да нису никакви лични обзири, који ми пружају перо у руке — ма да ипак не могу пропустити, а да не приметим, е ја из целога тога писања преч. г. Јеремића против мене као да видим неки прекор, неки укор, што сам се и ја, још тек универзитетлија, још „голобрадо момче“, усудио да реднем коју у тако озбиљној ствари, на уз то још и „ровашио своју *осуду* печатом мудрости универзитетске, као патентом за сваки безобзир“; као да ми хтеде довикнути:

вала, кардаш, немам куда амо:
што смо ћели, то смо учинили —
овђе тебе не има всега;

као да држи, е ми је са својим умовањем „једаред за свагда“ оковао:

на ноге двоје бушатије,
а на руке двоје бећенуше,
а на ноге сикирџе гвозђе тешко,

те ћу већ једаред за свагда заћутати и у овом цењеном листу, и у оне ће на пољу наше богословске књижевности, којој сам такође рад да послужим према силама својим.

И опет велим: није никакав обзир према мојој личности, што ме гони да примим бачему ми рукавицу. Јер да је само на томе, ја бих — Бог ми је сведок — са највећим самопрегорењем каштулирао пред преч. г. пароком бачиначким. — Та мој је идеал Христос Спас, који ме, крај љубави према ближњем, учи још и смирености и кротости; уз то сам још и потпуице свестан своје високе стазе, којом се трудно спремам за слугу Божјег и народног, те ја никако не могу одолети нагону мога младићескога жара, па да њиом кличем оно познато:

Стаци мало од Добоја Мујо,
и ми имао за трку знамо!

С тога се никако не ћемо ни осврнати на она многа спорадична вређања моје личности, нити на она несмишљена изденања, са чиме је преч. г. Јеремић сигурно хтео само да потенцира дражесност свога „бомбастичнога“ стила. Па не ћемо ми ни у томе разувераваги преч. г. Јеремића, да испити (сведоџбе) још не квалификују уједно и нечије „позитивно знање“, нити ћемо поћи да купамо, није-ли јасно, врло јасно могуће, да је далеко већи број оних ствари, о којима ја „имам чиста и бистра појма“, а о којима он никада може бити ни чуо није!

Ми се дакле на све то, и много друго не ћемо ни обазирати. Шта више, нека је преч. г. свештенику Јовану Јеремићу на свему томе хвала, нека му је хвала из дубине душе моје — та он је пароx, а ја сам још увек тек богослов: старешинство нека млађешину . . . поучава.

Него руку на срце, ствар на мерило здравога разбора, и ја морам и свету на видику признати своје уверење, да је такову „поуку“ могла диктовати једино — срџба.

А знате-ли ви, штовани читаоци, са чега ди се то могла распалити срџба преч. г. пароха

Јеремића против мене, „некваліфикованога“ универзитетлије, против мене, слабога и незнатнога црва Божјега?

Ево са чега: Ја сам, вели он, „одмах у почетку показао свој калибер“(?). Потргао сам „питање о нашем проповедништву, *та и шега* (horribile dictu!) увукао у то питање“ тиме, што сам — проговоривши, онако, ex cathedra — нарекао и над његовим епархијским проповедницима своје „највише решење“, и то га изрекао „без икакве мотивације и разлога, него једино ровашивши то жигом мудрости универзитетске, као патентом за сваки безобзир“.

Ето дакле у моме чланку трагичнога момента по моју главу!

Али тако је то, кад је човек још млад и неискусан! Јер да сам ја знао, „као што ни сам знао“, да би „и од моје стране коректно и најбоље било, да сам, и не узимајући у свој рачун епарх. његове проповеднике, и не нарицући о њима своје „највише решење“, предложио у своме чланку „чудотворни пут и начин“, да се једаред за свагда реши питање о нашем проповедништву“ — ја бих свакако и поступио био према том очинском савету, и тада би и једно озбиљно око из читома Срема погледало било на мене благо, пријатељски, и рекло би ми се: „Е баш ти свака реч'ца по дукат вреди, дивни детићу са Олимпа черновичкога!“

А тек да сам знао, што такође, на несрећу своју, нисам знао, па да сам, крај свога скромнога предлога, епархијске проповеднике чак и препоручио, још бих „једнога лепога дана“ свакако и ја био „пријатно изненађен“ са речитом и разложном каквом препоруком мога скромнога предлога у дословноме његову смислу, баш као што се, сто, удостојио речите и разложне одбране у дословноме смислу и предлог С. Д-ћа, јер је он, дабогме, потврдно мисао: да је „нужна установа епархијских проповедника“ (ту је — позор само! — праведни судија превидео да нема разлога!), само тек, не верујући „у остварење, или бар у скоро остварење њезино“, препоручује своја Собранија; али и ту хита са примедбом, да „тај предлог нити би остварењу установе епарх. проповедника сметао, нити би по остварењу исте излишан постао“!

Да, тако сам требао и ја бити предострожан, довијен — мудар, па никад лепше!

А овако? — Овако сам дочекао, да ми се не само предлог „туче“ и крши, него да ми се још издевају и свакојака имена, и да слушам и овакав разложан и разборит прекор: „Да је у теби, Огњеславе, мало више скромности, у твоме би чланку дакако било и много мање омашака (sic!), а више мудрости, па ма било и грчке!“

Него шта ви мислите, штовани читаоци, еда-ли сам ја баш заиста учинио што некоректно, ружно, охоло? — Ја се усуђујем рећи да не, а уједно питирати и ове Goethe-ове речи: Man verändert fremde Reden beim Wiederholen wohl nur darum sosehr, weil man sie — nicht verstanden hat.

То ћу ја одмах и доказати — прво на бело, са највећом лакоћом.

Када сам ја ово у 3. бр. овога цењенога листа, у предлогу своме: „*Како да решимо питање о нашем црквеном проповедништву*“ изрекао и о епархијским проповедницима свој скромни суд — а никако своје „највише решење“, као што би то да маркира прев. г. Јеремић — ја, Бог ми је и ту сведок, нисам ама баш ни у сну сневао да то „ровашим жигом мудрости универзитетске“, тим поторним „патентом за сваки безобзир“. Та ја сам онде тврдио, да ми „још никада не добисмо тачна, здрава, згодна одговора“ на питање „о једној од најсветијих дужности нашега свештенства — на питање о проповедништву“, на за доказ тому наведох испред С. Д-ћевих „**Сокраћај разныхъ нѣдѣланыхъ и праздничныхъ нравоучительныхъ поученій**“ и испред Миркодићевих „*тумачења недељног и празничног еванђелија*“ још и „Јеремићеве *епархијске проповеднике* које је прев. г. Богољуб Мирковић тако осудио, да ни не ће помоћи ни само позивање — на грчку мудрост“.

Је-ли тому тако? Јесте. Па када је тому тако, како ми се онда могаде приписати онај фамозни „жиг“ и „патенат“, на томе још и једним скоком надовезати и оне чудноватe речи: „То је најлепшта тактика! Уобрази, или *баш* и (?) фингирај себи противника какав хоћеш, подмети му, што хоћеш, па онда и реци му — како хоћеш“?!

Та ја, скромни громовник са черновичких висина, нити сам себи уобразио, па богме ни фингирао прев. г. Јеремића — ја сам само то толико рекао (и то не само прев. г. Јеремићу, него свима штов. читаоцима цењенога листа „Сиона“), да се *и ја* потпуно слажем са разлозима прев. г. пароха Богољуба Марковића, што-

но их је он навео против установе епархијских проповедника — да су дакле његови ти разлози и моји разлози, а који када су већ једном разборито разложени, то их не морам и ја по ново разлагати.

А уз то сам још у истом броју додао и против епархијских проповедника, као свој рођени, још и тај разлог: „*што ја и у њима назирем тек лечење појаве; а ко се од да на лечење болесне појаве тек, без обзира на њезин корен, на њене узроке, тај пролази, као што је оно недавно прошао и познати берлински лечник Кох са својим туберкулином — он не само да не лечи, него баш на против — тамани своје пацијенте*“. Јер, дабогме, замашније појаве имају и своје замашније узроке. А ко хоће да лечи какову појаву, каково зло, тај мора пре свега то зло добро и озбиљно узети на око, па онда поћи испитивати све дотичне крупније узроке његове, и онда се обазрети за нужна и сходна средства против, пре свега и нарочито против тих узрока. Не узмогнеш-ли уклонити узроке, и појава ће трајати даље; уништиш-ли пак узроке, појаве ће нестати тако рећи саме. Cessante causa... Или шта би нам вредило нпр. хтети лечити нашу китњасту Фрушку Гору од клете филоксере, каквим „лечењем“ лозе или грожђа, као појавă, а не брати бриге о филоксери, као узроку тој појави?!

Ето, то је, бар то толико, требао да има пред очима прец. госп. парох бачиначки, и онда је извесно, да га тада бар не би биле „довеле до мисли о епархијским проповедницима“ баш саме оне његове „*конзеквенције, које по воспеној логици и неумитном закону о узроцима и последицама следити морају*“!! . . . Е, ако игде, а оно нам се баш ту приказује у својој истинитости она филозофска мисао: Wie schwer den Zweck zu wollen, und die Mittel nicht zu verschmähen! Viele verwechseln gar die Mitteln und den Zweck, erfränen sich an jenen. . .

Али — пардон, пардон! Нека је о томе и толико доста, јер би прец. г. парох бачиначки још и мени могао напослетку замерити, као што то рече за прец. г. Богољуба Мирковића, да га „малтретујем дуго и много“ (ма да је разложна критика овога изнесла у овоме листу, строго узевши, само за 2 броја, дочим се је антикритика г. Јеремића отегла била на читавих — седам бројева, са оном „грчком мудрошћу“ заједно).

(Наставиће се.)

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак.)

Али, по § 257 „предлога за уредбу“, а по § 88 „устава“, администраторство би имало трајати најдуже три месеца.

Па зар ни за три месеца не би био „подношљив“ администратор парохије као привремени председник црквене општине? То би зар сметало угледу наших црквених општина; то зар дерогирало и оним општинама — а колико је таквих! — у којима не би „знали ни кадри били (општинари) ни покренути питање о томе, да се српска автономна школа подигне“? А у таквим општинама већином и бивају постављани администратори.

На кад знамо и то, да се ти администратори и данас бирају за председнике, онда зар трећи разлог против природног председништва није просто цепидлачење, неки уцвељени приговор?

4. Четврти разлог је у томе, што би парох био „вечити председник“, те што му општина не би могла одрећи своје повереље у случају, кад не би била задовољна с' његовим радом.

Надаље, што би такав председник „можда споразумно с одбором или скупштином радио против интереса општине а виша епархијска власт га не би могла уклонити са председништва и на његово место другога дати изабрати“.

Како вешто заноси, по неког, овај разлог! Да и њега промеримо.

Са радом председника треба да је задовољна, без сумње, и — општина. Али задовољство општине бива и тесногрудо или сувише растегљиво, понајвише субјективног схваћања, које изазивају разни, па и врло лични мотиви. Задовољство општине је врло еластично

и не може већином служити као поуздана оцена председникова рада. Та колико има председника, који уживају поверење општина, у којима је и незаконита скупштина, незаконити одбор, изгледали већином рад — а нотиран неред!

По нашем скромном мишљењу, према задовољству општине много је одлучније и стварније задовољство „виших“ епархијских власти. Јер кад је ова задовољна са радом пресједника, несумњиво је, да ће бити задовољна и општина, ако тај рад буде просуђивала са општинских интереса. Задовољство епархијских власти са радом председника значило би наиме, да је у општини потребан ред и напредан рад.

Не буде ли у општини тога реда и рада, општинари ће увек имати пута и начина, а и времена, да се ради тога жале вишој епархијској власти. При томе није потребно „одрицање поверења“, нити ово лечи каково зло. Ту одлучује — дисциплина више власти. Та може помоћи, а особито код пароха, који не може слећи раменима и одманути руком и рећи: „па — ја ћу „на имање“, мојој кући, канцеларији, тезги или плугу“. Парох зна шта га чека и шта дочекати може, ако се налозима своје претпостављене власти не одазове и ако их не изврши у интересу општинскоме.

Да ли у томе г. др. Вучетић и сва опозиција види већу или мању гаранцију за рад и ред у нашим општинама, то је њихова ствар; али, да без дисциплине и услова за њене дисциплине неће бити у већини наших општина, и од сад, жељена и потребна рада и реда — то је непобитна истина.

А те услове могу пружати само свештеници, по своме положају и односају према епархијским и другим црквеним властима.

Нема бојазни „од вечитог председника“, него од недисциплине. Дисциплина ту решава. А дисциплина је немогућа — у пуноћи — према световним председницима, који би и од сад као што су и до сад — игнорирали епархијске власти, кад им воља дође. А ова долази често.

Предпоставка, да би парох председник могао у споразуму са црк. одбором и скупштином радити против интереса општине, пре свега је врло слободна и претерана, а као разлог против природног председништва и — наивна.

Та предпоставка пружа такву слику, на коју не знамо ко да више захвали г. др Вучетићу, или свештенство или наше црквене општине или цела наша автономија. Замислите само: парох председник, цео одбор и црк. скупштина раде против општинских интереса у споразуму! Да смо весели!

Ал шта ћемо, та је слика требала, не би ли што већи страх изазвала, и што већу мржњу против природног председништва. У тој тенденцији се огледа и — наивност. Јер, кад би такве општине било, зар би ту био лек изабрани председник? Па ко би ту био онда „спасајући“ председник? С ким би тај радио? Интересантан би био одговор. Сигурно би се ту добавио председник из другог села, па и цео одбор и цела скупштина . . . Ништа ништагиш: разлози против природног председништва пароховог усиљени су, привидне вредности, проста спиздлачења. Не доказују друго ништа, него: да опозиција против тога председништва нема стварна и објективна разлога.

У оскудици и суши овакових разлога, опозицији је и 1892. г., као и 1879, као „избављење“ дошло опозиционо свештенство са својим „свештеничким“ разлозима.

То је потврдио особито г. др. Полит. Он се није устручавао позвати се на опозицију свештеника неких, против природног председништва од г. 1879., као и на данашње либерално-радикалне свештенике, ма да му је врло добро познато, шта данас мисле у томе питању баш они, који су 1879. били најженћи опозиционари; ма да му је врло провидљива вредност и данашњих свештеничких опозиционара, и ма да је и сам тога уверења, да би се председништвом подигао „авторитет свештенству“, „држећи уједно, да ће свештеник као човек вишег изображења, знати у сеоским општинама администрацију боље водити, тачније извештаје подносити и рачуне састављати и да свештеник, који стоји под извесном дисциплином већу гаранцију пружа и више поверења имати може, него световни председник у сеоској општини, који често у себичној намери за себе и за своје присталице свакојаким средствима испослује свој избор“.

И крај свега тога, могло је дра Полита у уверењу подрмати, са уверења скренути на пр. оно демагошко „ачење,“ оно пренемагање једног Дана Прице и она „недужна“ боја-

зан „Стевана Михаљића“ од сукоба између председничке дужности парохове и духовне пастирске.

Зар се збиља свему томе поклонио др. Полит? Зар то „розлози странке, да не буде против данашњег избора председника“?

На „ачење“ проте Дана Прице не ћемо се обзирати. Њему је његов популаритет, и амбиција, да буде „леп“ у сабору и да се допадне публици у сабору и изван сабора, милија и важнија, него цела бутун автономија. На зашто га бунити у том његовом „стању“. Он је бар остао себи из г. 1879 доследан; доследан у — — заблуди.

Ко би нас хтео ради ових речи узети на одговор, пре свега нека прочита говор г. проте Прице, изговорен у генералној дебати о „уставу“, изговорен после говора г. проте Грбића.

(Наставиће се.)

ГОВОР

ПРОТЕ МАНОЈЛА ГРБИЋА,

држан у сједници српског православ. народ. црквеног сабора 11. новембра 1892.

(ПО СТЕНОГРАФСКИМ БИЉЕШКАМА.)

(Свршетак.)

Послије Стратимировића дошао је за ми тополита бачки владика Станковић, који је врло кратко вријеме управљао, а послије њега дошао је патријарх Рајачић — а одмах за тијем и несрећна 48. година. Да Бог да нигда се више не повратила! (Да Бог да!)

Све догађаје у 48. години могу обиљежити врло кратко са пјесницима. Зачуо се ратни поклич: *„Устај, устај Србине“!* — И Србин је устао. За тијем се разлијегала весела пјесма: *„Мјесто славних Немања и цара Душана, Бог нам за сад поклања војводу Стевана“!* — Али одмах за тијем зачула се и она погребна: *„Војводину гроб покрива“!* Још један нови доказ, како су други фактори моћнији и од краљеве ријечи. Али са том 48. годином задаје се и љута рана нашој Цркви и нашој јерархији. Наша јерархија први пут гази у крв! Мјесто да српског патријарха сликамо као светог Саву са проповједаоницу, с крстом у руци, а ми га видимо на коњу са сабљом у десници. Све се то некако бацило на политичко поље: и патријарх и владике, од чега се попљедице и данас осјећају. Камо наше лијепе среће, да је патријарх Рајачић онолико дописа писао ради богословске семинарије, колико их је писао ради војводовине! Не ћу више да говорим о 48. години, кад знам и ја, а знате и ви, шта је све било. Требало је бранити пређашњи пријесто од бунтовника, али је требало поштедити Српску Цркву, за она ту не командира.

Него ћу говорити о оном, што је настало послије 1848. године. Чим је дошло уставно доба у Угарској — и ако смо се љуто били завадили са Мађарима, и на темишварском сабору љуто их увриједили — али не својом кривицом, већ по команди својих господара — ипак добивамо и ми као и остали народи и вјероисповијести познати законски чланак од 1868. Уставна влада угарска признаје нам државнијем законом, да слободно управљамо својом Црквом, својом школом и својима закладама наравно у границама државнијех закона; а ми мјесто да се том слободом користимо, па да своју Цркву уредимо према њезиној природи и према њезином опредјељењу на темељу њезинијех канона, — а ми, велим, угледајући се у установе туђијех вјероисповијести, окренусмо наопако, држећи, како сам то већ рекао, да нам је наша јерархија крива свима неуспјесима на политичном пољу, да нас је она хтјела поунијатити и да она потпомаже државну власт против свога народа. Мјесто да смо дотле, декларацијом врло скучени положај наше јерархије, проширили и учврстили, држећи се најстрожије овога темељнога устава наше Цркве, ми смо на нашијем сабориа за тијем вили, да што већма скучимо власт наше јерархије.

Врло би далеко одмакао се од своје задаће, да сад овдје све наше уредбе, донесене на саборима од 1869, редом критикујем, а то се и не

може у једном говору, за то ћу само напоменути вам господо, зле посљедице од тога. И баш те посљедице и јесу ово, што мене као Србина и српског свештеника и неку најбољу. На такве посљедице није у своје вријеме ни помислити могао овај, који је — неће рећи хотимице, али у својем млађаном заносу за демократском управом и за њезином умишљеном срећом, зашао тако далеко, да је епископа покренуо са његовог, црквом му додијељеног становишта, и да га је тако покренутог са тога становишта у његовом положају, на челу црквене управе, ограничио таквим ограничењем, поред којег би епископ — ако би и сам слабији био, ради свога мира и ради своје угодности, — још покутно — на жртву падати и пасти морао несрећној струји нашег времена. А та је струја нашег времена и њезина је циљ: *срушити највиши уљед наше Цркве, како би јој се без тога уљеда, разбило јединство и у јединству и њезина снага.* Сам је Спаситељ рекао: „*Нико не може покућство јакога, ушавши у кућу његову, отети, ако најприје јакога не свеже: и онда ће кућу његову опљијенити*“. (Марко, 3, 27.) Врло ми је угодно навести, да се овдје слаже са мном поштује, високопоштовани друг наш, др. Полит, јер ево још јуче рече од прилике ово исто:

„*При грађењу наше автономије, рече он, ми не можемо, ми не смијемо ништа заборавити, већ морамо рестиктовати као неку светињу, и то је велика заједница Источне Цркве. Све што не одговара тој заједници, ма како слободољубиво, ма како демократски било, морамо елиминирати — одстранити*“... „*Нема сумње, наша Источна Црква, она је саборнална, ми је држимо да је права, стара апостолска*“. Ја ово све од ријечи до ријечи потписујем, и чудим се г. Политу, што и он признаје, али ипак остаје код старијех уредаба

Јест, господо, ми онако несвјесно хитимо тој струји у помоћ. У цркви обазримо владику у свештеначке одежде, појемо велегласно: „*кнеза и архисвештеника нашега, помјани нам Господи, многољетствуј владико*“! — а на улици и у листовима: највеће погрде, најпростије сумње бацамо на своје епископе; називамо их свакојаким погрдним именима — па тја и коњокрадицама! Не ћу рећи ништа, и владике су људи, па могу као људи и погријешити, него ми таквијем поступком понижавамо достојанство и углед своје рођене Цркве, кад грдимо њезине прве достојанственике, на тја и неки свештенци, не сјећајући се онога апостолског канона: „*Кнезују бо људеј твојих да не речеши зла*“ — јер се иначе одлучењем казни, ко тај канон преступа.

Ја не браним Никанора, Нектарија или Георгија, — али док је он мој патријарх, док су они владике моје Цркве, они су за мене свештена. А кад тако пролази патријарх и владике, што ли је, од нас — свештеника! Код нас је заиста оно стање из Иињије, из земље проклете, ће не поштује млађи старијега: нити народ поштује свештеника, нити свештеник проте, нити прото владике — — и томе дају повода и примјера сама наша интелигенција. А ко тој рђавијем примјером саблажњава своја брата, тај љуто гријеши против своје Цркве. Ми нијесмо овђе у Цркви, да управљамо свој живот по њезинијем заповијестима, и да се кроз Цркву спремамо за овај вјечни живот. Ја сам господо, и као свештеник, и као Србин најприје Хришћанин, па онда Србин, и као свештеник, морам бити најприје Хришћанин. И ако ми, интелигенција и велика и мала, тој опасној струји не станемо што прије на пут, да нам она и прости народ не запљусне, ја вам кажем, господо, да је то пропаст наша — Не знам, да ли би то добро било по друге народе? Би ли то добро било по саму државу? То је другијех да испитују, и позив и дужност. Али то знам и дубоко сам увјерен у својој души, да би то била пропаст за нас. Пропаст српском народу и његову имену, пропаст увјетима нашега душевног спасења, које и једно и друго могло је до сада кроз толике вијекове да се развија, да напредује и да се нада само поред угледа своје Православне Цркве, само поред њезиног јединства и снаге у томе јединству. Врло добро рече др. Полит: „*Кад смо стварали народно-црквену автономију ми смо била под јаким политичким околности; на нас је дјеловало оно бујно вријеме установости. Ми смо створили слободоумне, демократске установе по обрасцу вјероисповијести, које нису имале корена у нашој цркви*“.

Ја поштујем ваше велико знање госп. доктоpе! — али се чудим, кад признајете то, за што тај туђи коријен не чупате из цркве? За што га још заливате? (Бурно одобравање.) Да, да, господо! Ово је криво нашем неуспјеху на

овом нашем пољу; признајемо да смо сагрешили, па се ипак не кајемо и гријеха не поправљамо! Ево сам вам нацртао у најкраћим потезима, шта је све бивало с нама од 1690. Колико смо сваке муке подвијели, и све то још нас није опаметило. Ево нас још у трзавици; непрестана мржња и не вјерујемо ни својој памети ни својим очима. Не вјерујемо јерархији, не вјерујемо влади, не вјерујемо ни један другом. (Поричање на левици. Говорник: хоћете ли да вам читам ваше чланке? Не ћемо, не ћемо!) А зашто је то! Ево да вам кажем и ту истину! Опонирали ми колико му драго; копрцали се ми како му драго, ми морамо признати, да је мађарски народ господар у својој кући ево већ хиљаду година (гласови: заједно с нама), јест, заиста данас заједно с нама, само што он нама господари. Нема тијех параграфа ни чланака, којима ћемо ми препријечити, да се влада која му драго, — чија му драго, не мијеша у наше автономне послове. Ако затворимо врата, она ће на прозор, ако ли затворимо и прозор — она ће отворити обоје — чим ми прекорачимо своје дужности. Само сјесињем вршењем својих дужности, само поштовањем својих автономних власти, запријечићемо ми владину мијешање у наше автономне послове. А ми баш радимо противно, дозивљући сваки час угарског министра, да нам он правицу изриче мимо нашијех автономних власти, јер не вјерујемо својима властима.

Ми смо Срби заиста поносит и храбар народ, али имамо великуману, што своје противнике у вијек омаловажавамо — поништавамо. На тако поступамо и према Мађарима. А ја вам, господо, отворено кажем, да за мене нема љепше историје у Европи од историје мађарског народа. Они су на сабљи освојили ове красне земље — ову јевропску житницу, прије хиљаду година. Имали су своју народну династију преко триста година. И у тој династији било је борбе, збацивања, оцрњивања, — па тај малобројни народ ипак се одржа и у својој политичној самосталности и у својој народној свијести. Тај народ доводио је кашње на свој краљевски пријесто владаре: из пољске, ческе, немачке па и талијанске династије, подизао је и своје одличне племиће на тај пријесто, као што је био краљ Матија — па уза све то одржа се он у својој политичној самосталности и у својој народној свијести. Тај народ претрпео је турску поплаву и господарење; наслоњио се на Њемце па и опет се одржа и у својој политичној самосталности и у својој народној свијести. А за што то? За то, што никад није дао да му се руши онај темељни државни устав, што га је држао у јединству. Сви владари од Фердинанда I. дрмали су на том стожеру више мање, да га ражљају и ослабе — али су Мађари свагда умјели и снаге имали, те нападаје мушки одбити на макар и револуцијом — и ево их на прагу своје хиљадугодишњице! Ово није пјесничка фантазија него историјска истина. Али ми Срби или што нијесмо хтјели или што нијесмо умјели — као да се том историјом нијесмо ни најмање поучили. Наше политичке вође од доба уставне ере послије 48. године: мјесто да су добро проучили своју историју од 1690. па да су се њоме и користили; мјесто да су проучили емисао и садржај народнијех привилегија онако, како их је протумачио Сава Текелија још на темишварском сабору — мјесто да су добро познали основни устав своје Цркве — па да су се постарали: да загладе оно, што је покварено још у самоме почетку; да законитијем путем санирају и уреде све наше одношаје према држави, ми би данас заиста имали уређене све наше послове. Мјесто свега тога ударили су они у шупљу политику и опозицију и према држави и према својој јерархији, од које нам данас није ништа остало послије толике узалудне борбе — осим неколико пензионираних политичара! (Бурно добравање.) И ја бих, господо, био у опозицији, и тражио бих највећа права за свој народ, али тријезан и зрио човјек свагда напријед мисли: што може бити а што не може. Па и ово стање ја не разумијем; наш народ шаље данас на државне сабране и у Пешту и у Загреб људе влади најповољније, и амо ево на наш сабор шаље тај народ шаље највеће опозиционалце. То је за мене болесно стање! Нама није нико крив, што смо изгубили битку на Косову; нико нам није крив, што смо амо прешли; али кад смо већ овдје, морамо гледати да се консолидирамо са онијем народима, са којим у заједници живемо. Ми се морамо, хтјели не хтјели, већ једном прилагодити ономе стању, у коме се заиста налазимо! Иначе само сметамо а ништа не стварамо, и што се већма будемо копрцали, тијем ће се више наћи њевера, који ће нас везати, и бићемо непрестано у изнимном стању, као што то рече др. Полит. Али то изнимно стање морамо отклањати и то стоји само до нас!

Високи сабоpе! Сад би било на реду, да све редом тачку по тачку кажем, како ја мислим о овоме предложеноме нацрту за наш народно-црквени устав. Имао бих ту много да кажем и о општинама и о свештеничком сталежу — али не могу више опширно говорити, сустао сам, уморио сам се. Него ћу укратко рећи: ја пристајем уз овај нацрт и гласаћу мирне душе, да се прими и за специјалну дебату и то с тога, пошто он у многом мијења на боље оне погрешке почињене од 1869. Има и у овоме нацрту и тога, што ја не бих могао примити и што треба исправити, али ја видим да је много што-шта поправљено и да одговара куд и камо боље потребама наше Цркве и нашега народа и моме увјерењу — него ли досадашње наше уредбе, особито оне привремене. А оно што му још недостаје и са начелне и са формалне стране, може се све лијево исправити у специјалној дебати, само ако хоћемо и ако смо дошли амо, да што радимо и урадимо. Ја бих радо гласао за приједлог пресвијетлог барона Живковића, само да га је јасно и тачно прецизирао; и ако он то тако прецизира, да се тијем дође до општег споразума, ево ја сам први ту, да увођим тај приједлог пресвијетлог барона; и ко ће проналје начин да се ми сложимо сви у један табор, да једнодушно радимо, да подигнемо углед своје Цркве — својих епископа и свога свештенства — ја сам свагда уза-њ.

Помислимо, господо, колика је одговорност данас на нама и пред Богом и пред народом и пред историјом! Да ви знате, господо, колико се данас човјек мора мучити, док у нашој старијој историји објасни неки догађај! Да знате колико се ту мора превртити књига, листина, записа и т. д., али наш данашњи рад описаће ено они млађи наши, (говорник упире руком на богослове, што су на галерији) они, што ће нас скоро наслиједити и овђе сиђети, ће ми ево сједимо. Они ће прибрати све наше поступке и све наше рјечи по новинама и по часописима, па ће нас по најшим властитијем рјечима судити и немилице осудити, кога ће наћу да је за осуду. Онда не ће никога испричавати ни страначки обзири ни задане рјечи. Права историја не гледа на то, она ампутира, све што је нездраво, горе него нож најемилосрдвијег доктора — хирурга.

Та ако ми, Срби, нијесмо доста патили, онда није ни море славо! И сва та патња још нас није опаметила, још нас ево у таборима. Та помислите, господо, шта је наша задаћа? Ми нећемо стварати великијех политичких закона. Наша је главна задаћа јасна и кратка. Гледати да нам црква не прокисава, и да су нам свештеници уредно плаћени; гледати да нам школа не прокисава, и да нам је учитељ уредно плаћен — и најкашње гледати да оно пара, што имамо по општинама, да нам се не развуче и не пропадне. То је управ језгра наше задаће, а све је остало љуска. Па хоћемо ли доказати да и то не умијемо уредити? Та јесмо ли Хришћани, јесмо ли људи? Та ваљда се не ћемо одавле разићи као злотвори, као Турци или — — као, — Боже прости, као дјеца.

Најпосаље молим сваког брата, да неби ове моје рјечи узео за увреду. Нијесам ја устао да кога вријеђам, већ сам устао да вам по правди Бога истинога кажем, какво је наше стање, да вам жакем : на коме је царство.

Жао ми је, што сам једног свог главног пријатеља увриједио, и жао ми је, што га није овдје, да га јавно замолим за опроштење. А тај мој пријатељ — то је др. Илија Вучетић. Ја сам њему приговорио неки дан послије оне конференције: да је он највише крив што су општине и бирачи ударили у протесте неке, на сам ту употребио незгодну рјечи, рекао му: „Што си звонио на ларму, прије него си ватру видио?“ Он се нашао увриједјен на ово, што ми је сам казао, и с тога ми је жао што га није овђе, да га, као што рекох, јавно молим за опроштење, јер мени је његово пријатељство и мило и драго, и да сам знао, с ћу га тијем увриједити — не бих му то рекао, али кад се оваки послови расправљају, не можемо сви једнако мислити; надне ту по која и крупнија.

Ја бих имао још много и врло много да што шта кажем о нашијем приликама — али не могу више да говорим — управ сам сустао. А што рекох не порекох -- и овим завршујем. (Бурно одобравање и „живио“ са свију страна. Патријарх устаде са свога пријестола, дође до говорника, пољуби га у чело и у уста рекав: Ао синко, Бог те поживио, тако се брани своја црква! Исто тако пољубио се с говорником и његов дјецезан и врло много заступника. Стеван Јовић пољубио се такођер уз рјечи: Честитам ти, ако се и не слажем у свему).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о раду епархијске управе темишварске месеца априла о. г.) *Епарх. кон историја темишварска* држала је редовну седницу своју 27. априла о. г., у којој су следећа решења донесена: Извештена је Видосава Арновљевића, парох. удовица из Сенте, да је 30 фор. државне припомоћи добила. — Извештен је јереј Тодор Жупански, умир. парох сараволски, да му је мировина од 400 фор. годишњих у течај стављена. — Умољен је саб. одбор, да припомоћ од 150 фор. у допуну свештеничке плате црквене општини лукаревачкој неће дозначену, на 200 фор. годишње повиси. — Пошто је по извештају надлежног протопресвитера јереј Милан Жан за администратора механске парохије тамошњем прав. народу представљен, то је досадањи админ. механске парохије, јером. Исихријон Гајански, за админ. м.-бечкеречке парохије, а досадањи админ. мало-бечкеречке парохије, јером. Милутин Јосић за админ. црнобарске парохије постављен. — Није усвојена молба јереја А. Јовановића, пароха срп.-слемирског, да му се лични помоћник приставі. — Расписан је стечај на парохију у Немету. — Признив Давиде Белеслијине, парох. удовице на Тиса-Ст.-Миклуша, против овд. решења у ствари припадајуће јој половине свештеничке плате за време интеркалара — поднесен је МЦСавету на више решење — Јереј Душан Јосимовић, лични помоћник Г. Михајловића, пароха срп.-итебејског, принуштен је стечајном испиту. — Јером. М. Ш., админис. лукаревачке парохије, повраћен је у постриг свој, манастир Бездин, а администрација лукаревачке парохије поверена је пароху краљевачком. — Молбеница јереја Јоакима Сувајџића, админ. парохије чоканске, којом на парохију у Шандору компетује, спроведена је с препоруком консторији бачкој. — Почем црквена општина чанадска не ће да установи рескриптуалну плату, то је јереј Велко Белеслијин, парох чанадски, упућен, да се у смислу наредбе министра-председника из год. 1876. обрати на надлежно поџупанијско звање ради установљења свештеничке плате путем погодбе између њега и црквене општине — Молбеница парох удовица и неких сиромашних свештеника спроведене су с препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — Најпосле донесена су решења у многим брачним споровима и једна пресуда, којом је брак у крепости одржан.

Епарх. админ. одбор темишварски држао је своју редовну седницу 28. априла о. г., у којој су следећа решења донесена: Дозвољено је црквеној општини в.-кикиндској, да на земљишту црквеном општинском нову кућу у вредности од 53.600 фор. зидати може. — Пошто се из извештаја подручних протопресвитера, о дугујућој и уплаћеној порези на парох. сесијама, види, да многи свештеници повеће своте у име пореза дугују, то су исти познати, да те дуговине своје у што краћем року исплате. — Упућена је црквена општина сочанска, да конз. фишкалу изда пуномоћије, како би исти Александра Јанковића, бившег председника црквене општине сочанске, због проневереног црквеног новца у износу од 700 фор. код грађанског суда тужити, а по потреби против њега и кривичалну тужбу поднети могао. — Дозвољено је црквеној општини башаидској, да два парох. дома зидати може. — Ради реорганизације црквене општине хрњаковачке изаслат је Кузман Станић, админ. прот. темишварског. — Пошто црквена општина ороспамонска има парох. дом, то јој је дозвољено, да другу црквену општинску кућу, од које никакве хасне нема, по уговорену цену од 700 фор. продати може — У ствари деобе Срба и Романа у Новоштору покупаке меродавна комисија, пре него што би се редовна парница отпочела, да поделу заједничког црквено-школског имања мирним путем обави. — Одобрен је овогенарх. изаслаником Миланом Петровићем обављени обрачун између црквене општине срп.-кларијске и удовице пок. јереја Богдана Кузмановића, по коме црквена општина има поменутој удовици у име заостале свештеничке плате још 687 фор. 68 нов. да исплати. — Дозвољено је црквеној општини ђурђанској, да цркву своју по одобреном прорачуну оправити може. — Дозвољено је црквеној општини надлачкој, да

зидање нове цркве отпочети може, и одобрен је овогодишњи грађевни уговор с том допуном, да последњу рату после колаудације радње подузимачу исплати. — Дозвољено је црк. општини кетфељској, да св. цркву своју е поља и изнутра оправити може у границама одобреног трошковника од 300 фор., коју своту у благајни својој у готовости има. — Дозвољено је црк. општини темишварско-фабричкој, да може своју цркву моловати дати за цену од 950 фор. без одржања лицитације на мањак. — Одобрен је набор ½ скупштинара и половине црк. одбора црк. општине тарашке. — Позвана је црк. општина мадошка, да ради оправке своје св. цркве дражбу на мањак одржи на основу одобреног прорачуна, те да дражбени записник са грађевинским уговором овамо на одобрење поднесе. — Дозвољено је црк. општини неметкој, да неке дужнике своје, који су по приложеној сведочби општин. поглаварства са свим осиромашили, брисати може. — Изаслан је овоспарх. ревизор рачуна, да рачуне црк. општине парачке за год. 1891. и 1892 на лицу места прегледи. — Дозвољено је црк. општини срп.-крстурској, да су унутрашњост свете цркве своје сачистити, позлатити, масном бојом обојадисати, где је нужно пресијката и мармористи даде, за цену од 330 фор. без одржања дражбе на мањак. — Изасла је овоспарх. ревизор рачуна, да на лицу места у Кетфељу прегледи црк. рачуне од више година. — Од неких црк. општина на прегледање поднесени рачуни издати су овоспарх. ревизору на прегледање, а од истога већ прегледани рачуни повраћени су дотичним црк. општинама са примедбама. — Молбенице црк. општине лукаревачке, хрњаковачке, станчевачке, овсеничке и арадгајске ради получења државне припомоћи, спроведене су с препоруком министарству богочасти и јавне наставе.

П. М.

— („Српски учитељски конвикт у Н. Саду“.) Из штампаног рачунског извештаја о срп. учитељском конвикту за год. 1892 види се, да у плата од 113 чланова оснивача износи у свему 2008 фор. 01 н., а од 83 члана потпомагача 3462 фор. 50 н. — По прегледу благајнице, за време од 1. јуља 1892 до 31. дец. 1892 било је: 140 фор. 45 н. прилога, 210 фор. од забава, 95 фор. 20 н. од такова, и уплаћен је легат пок. Томе Зековића из Н. Сада од 1000 фор. — Стање друштвеног имања 31. децембра 1892 износи 18.833 фор. 54 н. а. пр

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 40. 5—5

Српска правосл. црк. општина Арач-вражевачка отвара две нове школе у II. и III-ој четврти, у којима ће се предавања 1. септембра т. г. отпочети. На обе ове школе — састојеће се из I. и II. разреда мешовите деце — отвара се овим стечај за „два“ мушка учитељска места.

Годишња плата појединог учитеља је: 500 фор. (1000 крунаца) а после петогодишње службе — ако се изабрани учитељ у отправљању своја звања покаже достојним повишења плате — 600 фор. (1200 крунаца) која ће као стална учитељска плата и надаље остати. Осим тога, уживаће сваки учитељ слободан стан и огрев или место овога 40 фор. (80 круна) у новцу; 25 фор. (50 круна) у име школског послужитеља и 12 фор. 50 новч. (25 круна) у име школског писаћег прибора

Овај учитељ, који би у стању био доказати да је нечан хармонијском певању и музици, те да је кадар склопити „певачку дружину“ и с њоме на св. литургији појати, добиће у име награде за то још 100 фор. (200 круна) више.

Изабраним учитељима спадаће у дужност све школском уредбом и наредбама прописане предмете у школи предавати и у цркви појати.

Компетенти нека изволе своје молбенице са нужним документима за три месеца дана рачунајући од првог уврштења овог стечаја месном школ. одбору у Арач-Вражеву поднети

Из седнице м. шк. одбора срп. правосл. црк. школске општине, држане у Арач-Вражеву 1. (13). априла 1893. године.

Душан Петровић, Рада Главашки,
поповођа. председник.

БЛАТНО КУПАТИЛО
„РУСАНДА“
У МЕЛЕНЦИ,
ТОРОНТАЛСКОЈ ЖУПАНИЈИ,
са жељезничком станицом

отвара се 1. маја т. г. и траје до 1. септембра.

Ово се купатило нарочито препоручује онима, који болују од: **скрофула, ревматизма, севотине, неуралгије, отока, разноврсних рана, отока у зглавцима и гдекојих кожних болести.**

Постарало се како за добру кујну, тако нарочито за изврсно сопствено пиће.

Поближе се дознати може од

УПРАВЕ КУПАТИЛА.

44. 2—3

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВЕНА ОПШТИНА У ВУКОВАРУ.

Број 15 ех 1893.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 46. 1—1

На основу скупштинског закључка од 1. (13.) марта 1893. српске православне црквене општине вуковарске, а уследъ одобрења славног архд. админ. одбора у Карловци од 19. априла (1. маја) 1893 бр. А. О. $^{144}/_{1877}$, расписује се дражба на мањак *ради оправљања целе црквe спољa и покривања црквеног торња са бакром.*

По прорачуну износи:

1.)	За оправку целе цркве спољa зидарски посао	ф. 445.90
2.)	За покривање торња са бакром	„ 1507.—
3.)	Све скеле паушално	„ 120.—
4.)	Нове даске на бубањ на торњу	„ 80.—
5.)	Позлата крста и јабуке жежењем златом	„ 400.—
6.)	Деломична позлата декорације, грба, розетни, са жежењем златом	„ 350.—
	укупно	ф. 2902.90

1. Дражба држаће се дана 22. маја (3. јуна) 1893. у 10 сати пре подне у већници српске православне црквене општине.

2. Дражбоваће се са писменим понудама, и сваки дражбователь дужан је од горе споменуте своте 10% у име јамчевине својој понуди прикључити; понуде се примају најдуже до дана дражбе до 10 сати пре подне; на касније поднесене понуде неће се обзир узети.

3. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

4. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

5. Ближи услови, тако исто нацрти и прорачун могу се код председништва ове црквене општине до дана дражбе видити.

У Вуковару 5. (17.) маја 1893.

Сима Царевић, перовођа. Сима Тепић, председник.

СТЕЧАЈ. 45. 1—1

На српско-православној основној школи у **Зворнику** (Босна) потребна је једна *учитељица* за идућу школску годину 1893/4. — Годишња је плата 400 фор. (800 круна) са станом и огревом.

Која жели да добије ово место, нека се до Петров-дана (29. јуна 1893.) обрати молбом и приложеним документима на „српско-православну црквено-школску општину у Зворнику (Босна)“.

Зворник 5. (17.) маја 1893.

Јово Поповић, перовођа. Ђорђе Поповић, председник.

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВЕНА ОПШТИНА У ВУКОВАРУ.

Број 16 ех 1893.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 47. 1—1

На основу скупштинског закључка од 1. (13.) марта 1893. српске православне црквене општине вуковарске, а уследъ одобрења славног архд. админ. одбора у Карловци од 19. априла (1. маја) 1893 бр. А. О. $^{143}/_{1877}$, расписује се дражба на мањак ради градње *новог кoрoна* на гвоздене траверзе.

1. По нацрту и прорачуну износи новоградња црквеног кoрoна на гвоздене троверзе свету од 1507 п. 57 н. а. вр.

2. Дражба држаће се дана 22. маја (3. јуна) 1893 у 10 сати пре подне у већници српске православне црквене општине.

3. Дражбоваће се са писменим понудама и сваки дражбователь дужан је од горе споменуте своте 10% у име јамчевине својој понуди прикључити. Понуде примају се најдуже до дана дражбе до 10 сати пре подне; на касније поднесене понуде неће се обзир узети.

4. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

5. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

6. Ближи услови, а тако исто нацрт и прорачун, могу се код председништва ове црквене општине видити.

Вуковар 5. (17.) маја 1893.

Сима Царевић, перовођа. Сима Тепић, председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинског закључка од 29. марта о. г. расписује се дражба на мањак ради зидања парохијалног дома

По изготовљеном прорачуну радња износи: **4533 фор. 50 новч.**

Лицитација ће се држати у недељу после Духова 23. маја (4. јуна) о. г. у 2 сах. по подне у српској школи.

Сваки лицитант дужан је од горе истакнуте своте 10% пре дражбе у име сигурности председнику положити.

Ближи услови могу се од првог огласа видети код председника, као и на сам дан дражбе.

У Ињији, 8. маја 1893.

Никола Јовановић, перовођа. 48. 1—2 Никола Контић, председник.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странe земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 21.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 23. МАЈА 1893.

ЦРКВЕНО-ПОЛИТИЧНЕ РЕФОРМЕ — И НАШЕ ЕПАРХИЈСКЕ СКУПШТИНЕ.

„Десет чланова епарх. скупштине бачке дијецезе поднели су епархијском административном одбору молбу, односно предлог, да се што скорије сазове епархијска скупштина, у којој би се заузело становиште против црквено-политичних реформа, што су у нашој држави сада на дневном реду, а нарочито *против увођења државних матрикула и обавезног грађанског брака.*

Тај предлог није дошао на дневни ред у прошлој седници административног одбора, која је држана прећашње недеље (28. апр. о. г.), те тако је остављен за седницу, која ће се 25. маја држати.“

Уз оваку пропратницу штампана је у некојим нашим јавним листовима молба или предлог ради сазива епарх. скупштине бачке. Молбу је потписало 10 одличних чланова епарх. скупштине бачке. У молби су наведени такви разлози за журни сазив епарх. скупштине, да се они, који су на молби потписани, тврдо уздају, да ће „наши епископи оберучке прихватати ову прилику да с народом и свештенством стану на браник за светиње своје цркве, којој су они први и најпозванији бранитељи и заточници.“

Овај најновији покрет толико је важан и значајан, е заслужује да о њему коју јасну, отворену и искрену реч у овом листу изречемо.

Пре свега изјављујемо, е и сами тако јако увиђамо штетност и опасност од пројектираних владиних реформа у погледу увођења закона о слободи вероисповести, државних матрикула и обавезног грађанског брака, да и ми за преко и неопходно нужно сматрамо, *да се наша црква и наш народ свом снагом и свим моћним дозвољеним, легалним средствима и начинима треба да одупре и најенергичније да протестује про-*

тив увађању тих пројектираних реформа, које би — ако би се узакониле — неизмерне штете и готову пропаст нанеле нашој срп. прав. цркви и нашој срп. прав. народности и народној индивидуалности.

Борити се против узакоњења тих штетних и убитачних реформа дужност је сваког свесног и родољубивог члана нашега народа — а поглавита је дужност, да се против тога најенергичније бори паша јерархија и свештенство, а уз њих да пристану и све наше народно-црквене автономне власти и корпорације.

Али да та борба, коју нам у обрану своје цркве и народности треба предузети, буде угледна и достојанствена — треба пре свега да је добро смишљена цељ њезина, а уз то *да се креће у законитом, легалном правцу*, у коме се може и сме кретати, па да се озбиљно узети и да меродавнима импоновати може.

Питање је сад: да ли су наше епарх. скупштине по данашњем привременом (управо: бесмисленом и никаквом устројству) своме *позване*, да као морална тела заузму положај против штетних и опасних реформа кр. уг. владе? Да ли спада *у делокруг* наших епарх. скупштина, да претресају и резолуције доносе у таквим црквено-политичким питањима? Да ли би наше епарх. скупштине остале на легалном земљишту онда, када би у званичном облику, као морална автономна тела, протестовале против црквене политике кр. уг. владе и против пројектираних њезиних реформа?

На ова питања можемо правилно одговорити истом онда, ако тачно и дословце познајемо делокруг наших епарх. скупштина.

Чланак XVIII. привр. „уређења епархија“ од 1871. год. даје епарх. скупштинама овај делокруг:

„Првој скупштини биће главан задатак, да изборомпостави органе за црквену и школску управу.

Осим тога ће прва епархијска скупштина, док јој делокруг сабором и статутом коначно не буде одређен, (а то се са 22 године, поред добре воље, ваљда тек могло учинити. Уредн.) у првој, или поновљеној седници припремити за српски народни сабор предлог о устројству и делокругу епархијских органа, исто тако и предлог о начину и мери дотације клира и учитељства, као и о оснивању и одржавању потребни наставни и просветни завода и заклада. *Она ће прикупити и са својим мњењем проузетити* **сабору** *разноврсне жалбе и тегобе из епархије, које се на цркву, школу и особље црквено-школско односе*; она ће контролисати рад органа црквене и школске управе, тога ради извештавање се и о њином раду и поднеће о томе сабору извештај са својим мњењем.“

То је ето делокруг наших епархијских скупштина! Такав скучен и оскудан делокруг одређен је за епарх. скупштине тек за прво време њихова постанка и ступања у живот, дотле док им „делокруг сабором и статутом коначно не буде одређен“, али како то кроз пуне 22 године још ни до данас није учињено, то и данас још све једнако важи поменути XVIII. чланак привременог уређења епархија, који — као што видесмо — ставља у задатак епарх. скупштинама у главном само избор чланова епархијске црквене и школске управе, даље поднашање сабору предлога о устроју и делокругу епархијских органа, о дотацији свештеника и учитеља и *спровађање* **сабору** *разноврсних жалба и тегоба из епархије*, које се на цркву, школу и особље црквено-школско односе.

На темељу оваког скученог и неопредељеног делокруга *наше епарх. скупштине* — по нашем мишљењу — *неби никако могле у седницама својима легалним путем и начином расправљати државна црквено-политичка питања*, неби могле у таквим питањима *резолуције своје доносити*, а најмање би могле *у законитом облику и на легалном темељу протестовати против увађања пројектираних црквених реформа кр. уг. владе.*

Наше епарх. скупштине према данашњем устројству своме немају и не могу имати у таквим питањима *никаквога контакта са кр. уг. владом и друг. власти*. Све што могу наше епарх. скупштине у овој прилици чинити, то је, да покушаје кр. уг. владе око увађања црк. реформа квалификује као такове, који су проузроковали **опште жалбе** и **тегобе** *цркве и народа* те да онда те жалбе и тегобе

сходним начином формулишу и представе их срп. нар. црк. *сабору* на даље поступање, с молбом, да сабор у своме делокругу учини све, што је нужно, да се те жалбе и тегобе наше цркве и народа отклоне тиме, што би се кр. уг. влада посредством сабора умолила, да уважање тих опасних и штетних реформа скине с дневнога реда.

Према томе у овом конкретном случају, наше епарх. *скупштине* могу имати посла *само* са нашим нар. црквеним *сабором*, а никако непосредно са кр. уг. владом, или у опште са државном влашћу.

Сад да ли је нужно сазивати епарх. скупштине ли тога ради, да оне представе сабору жалбе и тегобе цркве и народа у погледу пројектираних црквених реформама — на то питање је свакоме лако одговорити. Да је наш нар. црквени сабор на окупу, њему не би требао нико да истом тек представља жалбе и тегобе цркве и народа, нити да га нико подсећа, шта да чини у овим кобним временима — јер он би и без утицаја од доле без сумње једнодушно, без разлике странака, које су у њему, најенергичније протестовао против уважања реформа, које иду на уништење и пропаст наше народне индивидуалности. А ако се наш сабор у скоро, или бар ове године због разних узрока и тешкоћа не би могао састати, шта би у опште користиле сабору поднесене представке епарх. скупштина у погледу жалба и тегоба цркве и народа!?

Из свега до сад реченога јасно излази, да нема никаквога смисла сазивати епарх. скупштине у тој цељи: да оне заузму становиште против црквено-политичких реформа, јер оне, по своме делокругу, такав положај не могу заузети према кр. уг. влади, већ само према нашем нар. црквеном сабору, а ако би ипак заузеле и према влади такав положај, то би таково заузимање положаја било илегално, те по томе одмах не би било ни достојанствено, а још мање успешно.

Није истина да су Романи у својим епарх. скупштинама заузели положај против владине црквене политике, већ су и Романи учинили то са својих јавних зборова, а то могу и наши родољуби учинити са својих јавних зборова. Кад су јавни зборови могли прошле јесени и зиме и на наш сабор снажно утицати — утицаће сада још снажније, када је и црква и цео народ сложан да се одупре општој опасности. А у епарх. скупштине не треба увлачити расправу *црквено-политичких* питања онда, када расправа таких питања не спада у делокруг епарх. скупштина.

Треба се чувати незаконитости — и не треба тражити, да чувари закона чине незаконитости и безакоња. То је наше мишљење.

НЕКА СЕ ЧУЈЕ И МОЈА ЈОШ ЈЕДНА РЕЧ.

ОДГОВОР ПРЕЧ. Г. ЈОВАНУ ЈЕРЕМИЋУ.

(Наставак).

Пођимо само још један корак даље.

Срди се на мене прец. г. Јеремић, као што видесмо, још и с тога, што сам у свези са питањем о проповедништву потргао и питање о његовим епархијским проповедницима, а „без обзира на то, што су питање о епарх. проповедницима и питање о проповедништву по себи два засебна питања“.

Ако је тако, онда ја нађам ничије до земљице црне, и јечам покајнички: mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa!

Али ако питање о тим епарх. проповедницима баш заиста не спада уједно и у оквир питања о решењу нашега проповедништва у ужем обиму те речи — е, тек би тада, баш би тада требао и прец. г. парох Јеремић да има толико — љубави за наше оне ствари, па да тај свој предлог са свим и повуче са овога попришта.

Јер — ја се усуђујем то и у самом обавештавању са прец. г. Јеремићем и опет тврдити — прва и највећа наша потреба јесте, наћи пута и начина, како ће наше свештенство већ

једном доћи до јасне свести о својој проповедничкој дужности, и унутити га, да тој свести и послужи достојно и ревносно. *То је оно, што је нами у тој области данашњим данок једино на потребу.* А ти епархијски проповедници, када се већ са њима подигла такова прашина, могли би тек после тога доћи на ред, као какав луксуријозан украс наше проповедничке свести — ако би само за спремање тога луксуза и издржавање његово, нами, спромашном народу, достајало пара и динара. . . . За сада су они, бар по моме, дакако посве немородавноме мишљењу, *то нас* заиста „без сваке животне снаге“, тако, да једва да би сретно претурили преко својих високоучених глава оно куријозно „балламовање“ или „метање у шпиритус“ ради слања „у Русију, или Грчку, или у Ватикан“, да нам се „тамо диве и да нам позавиде“, што је нами и *такова чуда* (!) „*изливштио и суштинско*“. — Та ваљада је тек‘ ближа кошуља, него хаљина; ваљада је тек‘ прешнија кора хлеба и стаклениця воде од сваког другог залогаја и сваког другог напитка?!

Но ја бих још имао чега — не толико куријозума каквога ради — доказати прилично многим изрекама самога преч. г. Јов. Јеремића, пароха бачиначког, е је и он сам „ту месао покренуо и пустио ју на груди високопреосвећеному Епископату“, једино из тужнога размишљања над „непотпуним или никаквим вршењем проповедничке дужности код нас“, а у дивноме смеру, да отклони „*чтиљице*“, „које се не могу отклонити нити изменити потпуно нити тумачењем недељних и празничних евангелија, нити увођањем читања наравствених поучења, а нити предлогом г. Отьеслава у 3. и 4. бр. овога листа.“ Да, то бих још врло радо извео, али би мене не толико то, колико после даље рефлексије о тим епархијским проповедницима и сувише далеко одвеле. Међу тим пак знам, да ја немадем посла са човеком признато разборитим, те ће њему и толико бити доста од мене, човека још млада, неука, мала, незнатна. *Sapienti pauca.*

Пређи ћемо дакле ћутке и преко тога факта, као што се не ћемо обазирати ни на читаву ону осталу поворку сличних „факата“, а међу којима као да најсветлије место заузима она „речита одбрана“ предлога С. Д-ћева, где преч. г. Јеремић добија маха, да нас упозори и на своје проповеди од 1886. год.; да цитира из предговора тим проповедима једну нову и врло важну мисао; да мени докаже, да мене моји бивши професори омилитике (у III. год. високопреч. г. протосинђел Герасим Петровић, а у IV. високопреч. г. прота Јов. Вучковић — овде предаје омилитику др. Т. Тарнавски, али га ја још нисам слушао) — нису обавестили и у том, е је допуштено служити се и туђим проповедима, и где се на крају свих тих крајева потврђују назори једнога срп. правосл. пароха још и — шта мислите чиме? — и са обичајем у скупштини назаренској!*)

Све ћемо то пређи, а позабавићемо се само са оним „разлозима“ преч. г. Јеремића, који се тичу мога предлога.

Нема сумње, да је ова преписка о црквеном проповедништву потекла једино из тужне свести, да се с њиме има да реши једно врло важно питање наше цркве; из свести, е је већ једном дошла ора, да се и код нас створи у сталежу свештеничком неки виши поредак.

И што свестравније расправљање тога преважнога питања сматрао сам и ја не само за врло нужно, него и за врло пресшно. Уз то сам још ја дошао био — а на основу већ горе саопштених расматрања — до тога уверења, да то питање не ће доћи до свога правилнога, те коначнога решења, нити са епарх. проповедницима, нити са предлозима од стране С. Д-ћа и Б. Мирковића. То решење почео сам дакле ја гледати у што згоднијем спремању свештеничких кандидата за свој позив, а нарочито за дужности проповедничке.

Еле, сто мотива, који ме покрећше, да прекинем свој одређени посао, и да изнесем свој предлог у 3. и 4. бр., а не мање и онај у 12. бр. овога цењеног листа: *Упознајмо зло — и лечимо га у основи!*

*) Мимосред само признајемо преч. г. Јеремићу, да нас је тај силни аргумент могао уверити једино о томе, да се он свакако радо слуша и оваким наводима, о којима он, као што то рече мени, нема чиста и бистра појма. Јер тада — ако ништа друго — а оно не би било извео за доказ и Назарене, „код којих се — као што рече — све *богослужење* (?) састоји у песми и читању св. писма, и где то читање, *непрестано читање* (!), нити слаби респект, нити веру у оно, што се чита“ — јер ако игди, то се најмање код Назарена не састоји „богослужење“ (као што рече преч. г. Јеремић) само у појању и читању, *непрестаном читању* св. писма, него баш ту прво и најглавније место заузимају оне њихове молитве „из слободне побуде“, а нарочите оно њихово „тумачење“ св. писма, без којега није ни једна њихов састанак, а што би могло бити дечаче нашој проповеди, где је има.

И ако ја нисам за те своје радове ни од кога очекивао какве похвале; али се нисам надао баш ни томе колачу, да ће ми се когод с тога ругати и надевати ми се! Но ми и то опраштамо преч. г. Јеремићу, а пошћи ћемо да га обавестимо о суштини нашега предлога, о чему смо — а на основу његова писања — дошли до уверења, да ту код њега нема „чистих и бистрих“ појмова.

Ја сам са мојим предлогом хтео да у главном укажем на то, да наша црква ваља да још енергичније узме у своје руке спремање својих свештеничких кандидата, и да ту ништа не пропушта, да уз довољно научно богословско образовање одњегује себи и ваљане службенике.

Еде ма колико да мене фактично стање ствари оправдава на велико признање и хваљење данашњега спремања наших богослованаца у богословији карловачкој; али мени се — и опет држим — не ће моћи пребацити кратковидост ни тада, ако по ново устврдим, е је врло нужно, да се ту још много, далеко више учини, ако би, да наше свештенство у истини и дорасте свима оним великим задаћама и тешкоћама, које на њега чекају — или, речено мојим првашњим речима: цвеће, које туда цвате данашњим даном, заиста је смиље и ковиље. . . . али то још ни из далека није врт, у коме вредан баштован не би имао још много што-шта да поткреше, да дометне, да дотера.

Уамимо само ствар у оне на око, и то нарочито баш са њене практичне стране. Колико имаде њих, који су све до данас рукополагани за свештенике, а о своме деловању као свештеници — нарочито ако исти не беху свештенички синови — једва да стекоше каква конкретнија појма. Он не зна, како ће крстити, како венчати, како сахранити, па чак ни како једну св. литургију свршити — крај свега тога, што је он о томе слушао може бити какво врло ваљано предавање. А шта нам потврђује тај факат? Потврђује нам то, да у свакога не може да се самостално изврши процес посредовања између знања и живота, да није сваки кадар да самостално претвара своје научно знање у знање практично... Срећа његова, ако није дошао за, рецимо, администратора какве изоловане парохије, где би било с њиме посла и учитељу и тутору и црквењаку; него ако је дошао за систематизованога или личнога помоћника каквом старом, верном, опробаном слузи божјем. Ма да и ту не може бити каква берићета у строгом смислу. Јер и ако ће млади попа под таким руковођењем добити неке рутине, али ће она бити, дакако, — једностране. У томе неприродноме процесу може врло ласно да се научна способност уклони испред непрестаног упућивања на виртуозност у пракси. А такво стање није нормално — пало се је из једне крајности у другу.

Но највише мора ту патити проповед и катихизација, које par escellence морају ићи — златном средином између те две крајности. Више умне способности и практичне примене резултата свога разбора — знање и умење тек ту мора ићи руку под руку. А у томе, богме, може седи слуга божји ма кол'ко упућивати и ободравати, и ту може ма ко умовати, да се правој проповедничкој и вероучитељској вештини учи свештеник тек у својој служби — када нас о томе разуверава и досадашња наша јава.

(Свршиће се.)

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак.)

Казаћемо коју о „недужној“ бојазни „Стевана Михаљића“.

Он рече: „дужност председника би често дошла у сукоб са другом дужношћу свештеника, са дужношћу његовом духовном и пастирском“.

А ми велимо:

Шта је председник? Или је извршилац воље законске, скупштинске, одборске односно епархијских власти, или је иницијатор мисли и смерова на корист општине?

Може ли ради тога долазити у сукоб са својом духовном и пастирском дужношћу? Може, али у овим случајевима: ако као извршилац употреби недозвољена средства и начине, ако као иницијатор наумн што несмислено, штетно и недозвољено.

Но одмах ћемо и ово додати. Свештеник,

који би био такав председник, тај несумњиво није био „без сукоба“ са својим духовним и пастирским дужностима и пре председништва. Јер разлози и мотиви, који би га „у сукоб“ доводили као председника, ти исти разлози и мотиви би га у сукоб доводили и као не-председника. Један поглед у живот и на примере, доказују ову тврдњу. Колико ли има пароха не-председника у сукобу са својим духовним и пастирским дужностима? Кад би их мало било!

Коректно извршивање дужности председничких може моментано изазвати лични одиљум или бар нерасположење чије год, али истрајност у тој коректности — bringt Rosen.

Савест пароховa мора одржавати хармонију између његових свештеничких и председничких дужности. Док год та савест не унесе дисхармонију међу њих, не треба се бојати ни за једну ни за другу дужност парохову. А то значи: док год је пароху мирна савест да те дужности врши коректно, савесно и легално, он неће осећати дисхармоније у осећају ни својих других дужности. А то је за вршење тих дужности први и најглавнији услов. Где тај услов постоји, нестаће пре или доцније осталих потешкоћа и препрека за то вршење.

А да тих потешкоћа, а наиме личног одиљума и нерасположења што мање буде, има томе лека другог, а не у опозицији против природног председништва пароховог.

Треба, наиме, народ васпитати у схваћању легалитета и појмању савесног вршења извесних дужности према њему. А то је и опет задатак штампе, журналистике и у опште наше интелигенције. Па кад наш народ у поступцима пароха председника буде видио само и једино дужно вршење председничке дужности, он ће то вршење мирно поднети, ма му иначе и не пријало. Такво вршење онда не ће изазивати одиљум и разна нерасположења општинара, те по томе не ће ни алтерисати духовне и пастирске дужности свештеника.

И кад се већ против природног црквено-општинског председништва пароховог истиче и колидовање дужности председничке са свештеничком, онда је требало најпре размислити о томе, докле доводи таква теорија. Видићемо — одмах.

Кад би оправдана била бојазан, да би парох као природни председник долазно у сукоб са својим свештеничким дужностима, и да би вршење дужности природног председништва сметало вршењу „духовних и пастирских“ дужности, онда би на основу оних истих разлога, који би оправдали ту бојазан, морала бити оправдана и тврдња: да би парох и сваки свештеник, и вршењем дужности и изабраног председника и члана скупштине и одбора, и у опште сауесника у црквено-општинским пословима, — долазио у сукоб са својим „духовним и пастирским“ дужностима и чинио сметњу, онемогућивао вршење ових.

Па како тек у оном случају, кад би му општина након једног избора „изразила неповерење“ изабран другога председника? Какав би онда положај био свештеника; какви онда тек изгледи за вршење свештеничких дужности „духовно-пастирских“?

Теорија, дакле, о колидовању дужности пароха и председника, коју је опозиција такође извела у бој против предложеног у „уставу“ природног председништва, присиљава на ову логику:

Свештеник не би могао бити никада не само природни председник, него ни изабрани; не би могао бити ни члан црквене скупштине, нити члан одбора, нити у општ учествовати у пословима црквено-општинским, јер по истакнутим разлозима, вршењем ма које те дужности долазно би у сукоб са дужностима „духовним и пастирским“.

Кад би пошли и даље, дошли би и до већег апсурда, јер њему само води теорија — опозиције.

И кад тако ствар стоји, онда се не можемо отети мисли, е су неки свештеници у опозицији против природног председништва или за то, јер „чезну“ за популаритетом у одбрани „народних права“, или за то, јер избегавају рад и одговорност, која лежи у дужности председничкој.

Родољубље не бега од рада, него тражи, да што више уради за опште добро.

Они пак, који популаритет желе освојити јефтино, ти пролазе — скупо. Примера за то има доста. Ко хоће, може се на овима научити чему треба, да се после други не уче на њима. . . . . .

Ето, дакле, колико вреди и овај „свештенички“ разлог против природног председништва пароховог.

А из свега, до сад написаног и реченог, излази, да против њега и нема, а и не може бити стварна и основана разлога.

А што се ипак истичу неки усиљени и муком исцеђени разлози против њега, томе је узрок, што би се хтела ма чиме оправдати једна заблуда, коју међутим увиђају они, који се у њој нате.

А та је заблуда у погрешном пресуђивању питања црквено. општинског председништва.

Опозиција га пресуђује једино као питање части, поверења и као „народно право“.

Већина саборска, саборски одбор и одбор 15-рице напротив пресуђује га као питање дужности и целисходности.

И то је једино коректно схваћање тога питања. А кад би га и опозиција с' те стране просуђивала, односно хтела решавати, брзо би се и она нашла на правом путу.

Маните се части. „Тешко онима, који траже зачеља“. А у погледу „повереља“, које се манифестује у избору председника, најбољу нам је илустрацију дао г. др. Полит, рекав, „да свештеник, који стоји под извесном дисциплином, већу гаранцију пружа и више повереља имати може, него световни председник у сеоској (а по декад и у највећој општини, који често у себичној намери за себе и за своје присталице свакојаким средствима испослује свој избор“.

А сад, да кажемо коју и о „народном праву“. Код нас је ушло у „моду“ говорити о „народним правима“, а као да је изашло из моде радити за „народна права“. Оно право је лакше, а свет је данас комотан, па и бира оно што је лакше. Таква нам изгледа и наша опозиција, на чијим устима је свака трећа: „народно право“.

На и оно мало, што се у „чувеном родољубљу“ поради нешто за „народно право“, резултује обично са штетом „народног права“. А да је тако, неопходан је доказ у најновијој нашој историји „уставног доба“ а особито у данашњем стању наше автономије и спољашњем и унутрашњем. Неопходан је томе доказ баш и у последњој борби наше опозиције за „народна права“. Ради „одбране народних права“, која по њезином схваћању леже и у саб. изборном реду, у избору пароха без тројне кандидације и избору црквено. општ. председника, напустила је одбрану народних права, која су несумњиво права народна, али која су државном влашћу конфискована, окрњена и окупирана.

Избор председника, и кад би било право, није „народно право“, које се не сме и не може мењати. Тај избор и не може се управо ни квалификовати као „право народа“. Избор председника дат је у своје време црквено. нашим општинама. А дао га је општинама наш сабор. Дао га је за то, бар треба представити, јер је држао, да ће управа општинска боље и сигурније напредовати под изабраним председништвима, а то је опет држао за то, јер је — у пресуђивању наших општина — рачунао на способност председника. По томе и по свему: избор председника није „право народа“, него „делокруг“ наших црквено. општина, једна установа, коју је властан наш сабор према стеченом искуству и ради општег интереса и мењати.

Но кад је искуство показало, да је наш сабор од 1864/5 г. не само „по извесним обрасцима, који нису поникли у крилу наше цркве, створио врло слободоумне и демократске установе, које особито у цркви, ако су на сувише широком базису, хоће да се изопаче на штету цркве и народа“, него да је неке од тих образаца у слободоумљу, демократизму и широком базису баш у цркви и надмашио, н. пр. баш установом изборног председништва у црквеним општинама, којега ни у протестантској автономији нема и без које се она много боље него наша развија, а по чијем обрасцу је наш сабор, онако с' колена, и донео наше рескриптуално црквено. општ. устројство;

но кад сенескуством доказало, да је та суперлиберална и демократска установа изборног председништва по општинску управу убитачна сама по себи, а још више по својој „изопачености на штету цркве и народа“;

на кад стечено искуство упућује и присиљава управо на измену и промену те установе у правцу мање либералном и демократском, али за напредак црквено. општ. управе сигурнијем:

— зар онда не може наш сабор ту измену учинити, установу променити, те да делокругу црквено. скупштина избор председника не одузме?

Зар само за то да то не учини — о компетенцији сабора да и не говоримо — само за то, јер би се тиме вређало „слободоумље“? Врло слаб разлог.

Установа, која се створила, не у „цркви“, него у заблуди сабора дотичног, а која штете

наноси управном организму наше автономије већ 25 година, и 25 година својом непелисходношћу доказује да нема разлога даљем опстанку, — такву установу треба изменити и на рачун либерализма, којега ми увек жртвујемо и жртвоваћемо — општој потреби, општем захтеву, којега тако гласно диктира општи интерес наше автономије.

Либерализам — али не „Дружине Бранка“ — поштујемо и ценимо и ми. Али и он има својих слабих страна, има своју појезију, која се у животу и на делу показује — кад и кад воденом. . . .

Изборно председништво у нашим црквеним општинама сматрамо ми — на основу непобитних чињеница — једном строгом такве појезије.

У митрополији нашој релативно врло је мален број општина, у којима се могла до сада и у којима би се могла и од сада — с обзиром на квалификацију за рад — оправдати установа изборног председништва. Али, кад знамо, шта се све у таквим општинама дешавало и дешава баш ради председништва, и кад не видимо разлога дуализму, по којем би у великим местима био изборни, а у малим природни председник, — онда смо за природно председништво у свима црквеним општинама.

(Наставиће се.)

Надгробно слово

ГОВОРИО

ЈОВАН МАЛУШЕВ,

АДМИНИСТРАТОР ПАРОХИЈЕ ВРШАЧКЕ,

ПРИ ОПЕЛУ

ЂОРЂА ВУКАШИНОВИЋА,

пароха и окр. протопресвитера вршачког, у св. николајевској цркви вршачкој, 28. априла 1893.

Неумитни закон немилосрдне смрти извршн свој црни задатак. Грабљива њена рука истрже нам ево из средине наше предоброг духовног оца, кротког пастира, ревног душепопечитеља и неуморног свештенослужитеља. Отровном стрелом својом обори светао овај живот и у читуљу својих жртава уписа и име нашег врло поштованог и веома уваженог протопресвитера Ђорђа.

И пред нама ето, тужни зборе, лежи оборен живот, који није могао да одоле снажним и претешким ударцима удеса бездушног, већ испркан подлеже и ево оборен паде, да под леденом грудом земљице црне одмори утрућене свештеничке коси своје, а нас остави, да неутешно наричемо над могилом гроба му црног. Ох, жалости!

И где, још нам се ни осушила није суза жалосница на оку нам плачном, а ево нас грозна авет смрти наклене поново гони, да ју пролевамо над гробом уважена, поштована, честита, премила и драга протопресвитера Ђорђа.

Та још нисмо ни побусали прерани гроб непрежаљена и дична свештенослужитеља Стевана а зао удес гони нас, да с тужним срцем копамо нов гроб, те да болно срце наше тугом се још већом бори.

Није се још ни слегао жалостан одјек несме тугованке за љубљеним духовним оцем Стеваном, а већ нас судба несреће бичем јада шиба, да и животу нашег предрагог протопресвитера Ђорђа, са раженим срцем отпојимо: „вечна памят“.

Та још није ни залечена преболна рана, коју је црна коб оштрицом још црње смрти дубоко засекла у грану свештеног стабла, а ево на брзо пресече и стабло... и где! обори верног слугу олтара божјег и нигда незаборављеног нам проту Ђорђа.

Питам онда: ко је тај, тужни зборе, и има л' кога, који с тешким болом жалосна срца свога не ће са мном тужно узвикнути: О, смрти, како си тешка, како немилосрдна!.. И зар ти је њива Србина тужног најмилија, зар ти је плод и сласт њиве те најдражија, да њоме горчину твоју сладиш?!

Ал' сетити се морамо, тужни зборе, да је тако жалосна, тако промењива судба живота човечјег, живота нашег....

Јер, реци ми:

„Шта је сјало, а не малаксало?
И каћи ми цвета, који не процвета.
Је л': лепа је зора — ал' презорит' мора?
Камо јунака, кои не чека рака?
Тражи ми среће, која клонут не ће. —
На свиче теме надгиње се време.
Само поштено име — мери се и с њиме!“[4]

Да, поштено име само — мери се и с њиме и остаје на веки на славу и хвалу, на дику и понос.

Да, поштено име, то је најдивнији споменкамен, који сваки човек може и треба, док је на путу живота свога, слажући љубав на доброту, благост на смерност... да изида и да зачели њиме црну раку — кућу вечите.

Поштено је име најбајнији цветак у дивном венцу човечјих врлина.

И ми, тужни зборе, без зазора рећи смемо да је наш незаборављени и љубљени прота Ђорђе таким спомеником украсно кућу своју вечиту и миномиром цветка имена лепог окадио стазу истекла живота његова.

А по стази живота тога корачао је на близу пуних 78 лета.

Света је пак угледао овде у Вршцу у скромној кући добрих родитеља. И у прво доба младане снаге његове пратила га је брига оца му Исидора Вукашиновића и љубав слатког имена мајке му миле Јулијане.

А кад дете до књиге дорасте, бригу оца и љубав мајчину узе на се стриц му Венијамин, намесник манастира Св. Ђурђа и даде га у Сегедин у гимназију и ту је кроз неколико година снажно крила ума свога снажном храном богиње мудрости и на извору њеном напајао се нектаром науке, те оснажен тако науком светске мудрости дође у Вршац у богословију, и овде тоцком молитвом и стихирма светим разнежи осећаје и онако кроткот му срца и благе му душе, а разум свој просвети и утврди стеном мудрости — страха Господња. И тако сада наоружан пође стазом јавнога живота, да користи народу, да га просветом буди. И прво семе мудрости своје посејао је у Араду, као учитељ основних школа, где је 14 година живота свога жртвовао на олтар просвете.

Ревно службовање његово и благо и кротко срце му освоји љубав сада блаженопокојног Емилијана Кењелца, бив. епископа вршачког, који га из Арада доведе овамо у Вршац и ту га, кроз кратко време, осени благословом свештеничког „дара“, који је „дар“ ревносно и неуморно „подгревао“ кроз дуги низ година као одлични свештеник, чега је ради поштовање и љубав и вашу задобио, те га поверењем својим пре 7 година обдаристе и за протопресвитера изабрасте и на највише место пута његова постависте, где је као неуморни раденик, са самопрегором радио, смерно служећи Богу и народу, те остао мио настви својој, народу и васколиком грађанству.

Благ и мио према старим и младим, према страним и својим, према богатим и сиротим, освајао је на јуриш срца свију и стицао себи поштовања и уважења. Благост његове нарави није га оставила до последњег часа му.

Добро и кротко му срце његово откуцавало је откуцајима нежне љубави пастирске и оно је једнаким жаром грлило сву паству, све људе.

Чистоћу душе своје чувао је брижно, да је себичност не окаља, да је лакомост не упрља.

Задовољан са оним што има, није пружао руку на прљав добитак.

Савестан у служби својој, до крајности вршио је свој задатак.

И наш врли покојник беше ваистину предобри духовни отац, одлични душепопечитељ, скроман и реван свештеник, верни слуга олтара Божјег и добри раб Господњи, и он ће заиста чути умилну реч судије праведног: „слуго добри и верни! у малом био си ми веран, над многим ћу те поставити; уђи у радост господара свога“. (Мат. 25. 21.).

Он је врлинама поштене душе своје оставио и у срцима свију нас спомен трајног, вечитог сећања, чему је безбројно присуство ваше суморан и сетан изглед и уплакано лице ваше сведок јасан....

Но пре но што сиђем са места св. овог, врли покојниче, искрени саслужитељу и достојни старешино мој, молим у те опроштаја твога, ако сам, слабим речма можда, потавнио светлу слику беспрекорног живота ти твога; ако сам у венцу твојих заслуга, можда изостављо који цветак твојих врлина, опрости ми, јер слабост и незнање људско узрок су томе.

А сад' ево при последњем растанку од тебе сабраћа твоја, пријатељи, познаници и паства ти мила полажу ти венац вечитог сећања и последње „с' Богом, с' Богом!“[4] овим изричу ти.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— Због нагомиланих извештаја о ранијим седницама епарх. управе не можемо још у овоме броју да донесемо извештаје о одржаном *калуђерском збору у манастиру Гргетегу* 10. маја о. г. и о одржаној седници *„мировинског завода за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке.“*

— (Извештај о раду горњо-карловачке епарх. консисторијалне седнице) држане у Плашком дне 28. априла 1893. — Коренички прото Васиљ Кнежевић моли за умировљење, пошто због своје старости и болести, нити своје протопресвитереске нити парохијске службе даље вршити не може; — опраштa се свеколикијех дужности својијех, уз ужитак половине плаће и доплатка протопресвитереског, до одређења мировине администрација парохије кореничке повјерава се Д. К. пароху небљушком, а администрација протопресвитерата намјеснику С. Пр. уз половину протопресвитерског доплатка, дочим се за администратора у Небљуве капелан Зобеница одређује. — Црквена општина у Мутиљеву моли, да се код њих парохијско мјесто стално попуни; — упућује се да прије цркву и парохијски дом уреди. — Црквена општина у Мекињару моли, да се њихов администратор на једнодушну жељу њихову без стечаја и избора за пароха именује; — молба се одбија, те се општина на законите и прописане формалности упућује. — Расписује се стечај на парохије Драгојевићку и Стипанску. — Узима се на знање извештај проте Кукића о предаји Свињичке парохије пароху Лапчевићу. — Исто тако и извештај проте Прице о предаји парохије у Славеском-пољу пароху Шарцу. — На парохију Требињску компетују свешт. Јаковић и Малобабић, те се обојица к избору припуштају, а при избору одређује се за повјереника прото Мане Грбић. — Одбија се молба пароха Радошевића, којом моли да му се дозволи компетовање на парохију Угриновачку у архидијецези. — Одбија се молба парохијана парохије Меминске, да се њихов умировљени парох Ј. З. реактивира и њима опет за пароха поставе. — Црквена општина Вукошевачка моли за препоруку своје молбе, управљене на кр. земаљску владу за градњу основне школе; а то исто моли и црквена општина у Раусовцима; — умољен је г. дијецезан да он на мјеродавном мјесту то својски препоручи. — Саборски одбор извјештава, да је свешт. Ј. В. у име вршења службе протопресвитератског капелана допитано 500 фор. — На захтјев кр. земаљске владе, поновити већ издану наредбу да свештенство статистичке податке по новом календару издаје. — Усваја се молба кр. зем. владе, да појединој свештеници могу слободно бити „извјестители господарског стања појединијех предјела“ — Оточки парох тужи се, да основни учитељи стеклиши приморавају нашу школску дјецу, да поздрављају са „хвалљен Исус;“ — уступа се акт кр. земаљској влади, и моли за устук шовинизма. — Свештеник Матијевић и још некоји моле упуту гледе катихизације; — упућују се, да чекају у том рјешидбе св. синода. — Свештеник Машић жалује се, да му стари парох Кукић неда половине досуђеног му стана парохијалног; — наложити потоњем, нека му у име тога 3 ф. 50 н. мјесечно даје, те онда сав парох. стан припада Кукићу. — Узима се на знање извјештај г. дијецезана, да је на молбу проте Беговића у Карловцу одредио истому личнога капелана даном 9. марта о. г. и то основњег катихету на кр. реал-гимназији А. Муждеку, те се истому одређује половина плаће. — Одбија се молба пароха Радовичког, да му се лични капелан скине. — Прото Беговић извињава се, да ради болести није могао на велику суботу и ускрс служити, већ да га је онда његов помоћник замјењивао. — Уљед достављене пријаве из Карловца, да је прото Беговић недавно у својој проповједи омаловажавао достојанство г епископа дијецезана, одређено је дотичне свједоке о том испитати, на онда пресуду изрећи. — Свештеника Ст. Ножанића, који је ради својег поремећеног душевног стања за парохијску службу неспособан постао, предложити за умировљење. — Уљед стиглијех тужаба и спроведене истраге против пароха Јос. В. у Пр., осуђује се исти на тромјесечну епитимију у

ман. Гомирје, а управа и служба у парохији предаје се за то време сусједном пароху Ј. В. у Тр. — На извјештај прото-монаха Живковића о обављеној истрази у Моравица; — парох се ријешава оптужбе; управа манаст. Гомирја упућује, да своје калуђере само на захтјев мјесног пароха тамо у службу шаље, остало упућено адм. одбору. — Прото коренички извјештава, да је црква у Мутилићу рушевна; — познати црквену опћину, да се за поправак или новоградњу своје цркве што енергичније заузме. — Урош Нејић, бивши пр. консист. бележник, моли за исплату путних трошкова око истраге у Дубици; — пожурити осуђену странку на што скорију уплату истијех, а молитеља о том обавјестити. — Проти Кнежевићу наложити, да капелану Иванчевићу плати још 10 фор., што га је исти око ускрсних празника у цркви и парохији замјењивао. — Некоји новчаном глобом одавде кажњени свештеници извињавајући се моле за опрост исте; — не прашта се ни једном, осим што се проти Драг. на половину обара, напротив ради бомбастичног писања даје се строг укор свешт. Орл. и Гл. — Тако исто одбија се и молба пароха И. Р. ради опроста досуђене му новчане глобе. — Прото Кнежевић подноси тужбу старог пароха Кукића, у којој се исти жали како га свештеник Машић немило вређа; — укорити и опоменути Машића најозбиљније да старца ни под коју цијену не вређа, већ поштује и респектује. — Препоручује се молба пароха Д. К. из Буд., којом, ради своје болести, моли од кр. зем. владе стан и потпору за куњење у Топуском. — Узима се на знање извјештај парохијског звања у Лапцу, да је Јандрија Шикић из Бориченца из римокат. у православље прешао. — Питати пароха садиловачког да извјести о крштењу незаконог дјетета Ј. Др. у Дрежнику. — Тужба парохијана у Лучанима против својег пароха Ј. Р. ставља се „ad acta“. — А тако исто извјештај свешт. Др. Ш. поднесен на тужбу његовијех бившијех парохијана. — На тужбу некојих парохијана у З. позвати њиховог свешт. Р. на одговор пред сједницу. — Богословну Н. Мајст. дозвољава се, да богословске науке на богословији у Задру продужи. — Чита се тужба пароха у Г. Вр. против екон. капелану у Т., као и оправдање капеланово, те се обојица упућују на споразум, мир, ред и рад. — Политична власт јавља, да свештеници П. Мил. у Плочи, и М. Дош. у Поч. неће да школске дјеце катихизирају; — наложити обојици, да ту своју свету дужност савјесно и тачно врше, а потоњег упутити, да се са политичном општином гледе подноза на сваки начин споразумије. — Ријешено је још више омањијех ствари, а уз то су и многе брачне парнице за један корак у напред помакнуте. Т.

— **(Извештај о априлским седницама епархијске управе бачке.)** I. *Административ. одбор* имао је дана 27-ог априла под предсједништвом Његове Светости редовну сједницу своју, у којој су решени ови важнији предмети: Узета је на знање оставка досадањег бележника епархије бачке, *Сергија Шакрак-Нинића*, који је због нарушеног здравља свог Његовој Светости у руке положио, и изражено му је приликом одступања протоколарно признање на ревносном и марљивом раду, ког је око уређења епарх. канцеларије развио; узето је уједно на знање приставање *Георгија Видинског* за новог конс. бележника епархије бачке. Уједно је о томе извешћен и Саборски Одбор, како би новом бележнику и новом канцелисти, *Тодору Поповићу*, плате у течај ставити могао. — Читан је отпис вис. министарства просвете, којим јавља, да је начирској црквеној општини 100 фор. припомоћи подарило. — На допис админ. одбора теминварског позване су црквене општине и манастири у епархији, да прилозима притекну у помоћ црквеним општини у *Мехали*, која мора цркву своју од Романа да откупи. — Подастрте су молбенице неких црквених општина вис. министарству за државну припомоћ. — Позване су последњи пут неке општине жабаљског протопресвитерата, да дуг свој за саборске трошкове и верозаконски принос или исплате, или о истом обезбиле исправе. — Дозвољено је црквеној општини у Сивцу, Обровцу и Парабуђу, да цркве своје оправити могу. — Уништен је избор $^1/_3$ скупштинара у Товаришеву, као неправилан и црквена општина је упућена, да по ново избор обави. — Није одобрено издавање једне општинске куће у Новом Саду на 10 година продужењем уговора, но је упућена црквена општина, да кућу на лицитацији и то само на 6 година изда. — Одобрен је избор деветорице скупштинара у Новом Саду, осим једног, који по одлуци саборског одбора не може бити члан ни скупштине ни одбора. — Дозвољено је општини ст. бечејској да певачком друштву свом може 50 фор. поклонити, да купи хармонијум. — Упућена је црквена општина у Ту-

рији, да ревизију рачуна својих од 1880 спроведе. — Умољена је жупанијска власт, да путем полит. екзекуције утера рештанције парохијала и општинских трошкова у Петровом Селу. — Црквена општина у Сенти поднела је основно писмо Ђене и Иде Брановачки на одобрење; но пошто је при састављању истог у многоме, а без довољне мотивације одступила од последње воље фундатора, упућена је, да поднесе рачунски исказ о просечном приходу исте фундације за последњих 10 година, од када истом рукује, како би се видети могло, да ли је одступање од тестамента оправдано. Овај предмет је изазвао дебату од $1^3/_4$ сата, тако, да се седница морала закључити и не довршивши све предмете.

II. *Конзисторија* епархије бачке држала је идућега дана 28. априла под председништвом Његове Светости своју редовну седницу, у којој је узета на знање промена бележника, а Сергију Шакраку-Нинићу је и овде изражено протоколарно признање. — У овој седници положио је свечану заклетву на своје звање нови конс. бележник Георгије Видицки. — Читани су дописи вис. министарства, којима извештава, да је неким свештеницима и свешт. удовицама државну приномоћ подарило. — Прочитана су три дописа вис. министарства у погледу и предмету администрације, који су дописи обзнањени подручном свештенству. — Узета су на знање одликовања неких свештеника, којих су имена у овом листу већ штампана била. — На Ђурђевачку парохију на коју се само један кандидат пријавио, ког општина није хтела примити, расписаће се стечај, док богослови сврше своје испите, како би се можда свршени богослов који тражити могао. — Подарен је дужи или краћи допуст Милошу Пашићу, проти жабаљском, Симеону Николићу, пароху Ђурђевачком, Јовану Степановом, сист. пар. ном. бечејском и Михаилу Стојановићу, админ. парохије у Јегри. Милошу Пашићу је за време одсуства му пристављен за заменика Павле Алексијевић, парох жабаљски. — Потврђен је избор јер. Софронија Јаконића за пароха у Дероњи, где је за таковог између 4 молитеља једногласно изабран. — Препоручено је више свештеничких удовица и двоје сирочади министарству за подарење државне приномоћи. — Најзад је у разним брачним парницама донесено до 30 решења. Г. В.

— **(Испити на срп. правосл. богословском училишту)** држаће се ове године, по одобрењу Његове Светости преузвишеног господина патријарха српског *Георгија*, у просторијама истога училишта, од 24. маја (6. јунија) па до 11. (23.) јунија, пред посебним из чланова професорског збора тога училишта састављеним комисијама, овим редом: 24. маја, за IV. годину, *катихетика;* за II. годину *црквено пјеније*. — 25. маја, за I. годину, *црквено-словенски језик;* за III. годину, *пјеније и црквено правило*. — 26. маја, за IV. годину, *омилитичке вежбе*. — 27. маја, за I. годину, *грчки језик;* за III. годину, *црквенословенски језик*. — 28. маја, за II. годину, *грчки језик;* за IV. годину, *пјеније и црквено правило*. — 31. маја, за I. годину, *пјеније*. — 1. јунија, за IV. годину, *црквенословенски језик;* за II. годину, *егзегетика*. — 2. јунија, за III. годину, *историја српске цркве*. — 3. јунија, за I. годину, *изагогика;* за II. годину, *црквенословенски језик*. — 4. јунија, за III. годину, *омилитика;* за IV. годину, *педагогија*. — 5. јунија, за II. годину, *изагогика;* за I. годину, *основно богословље*. — 7. јунија, за III. годину, *црквено право;* IV. годину, *литургика*. — — 8 јунија, за I годину, *егзегетика;* за II. годину, *црквена историја* . — 9. јунија, за I. годину, *пчеларство;* за III. годину *полемично богословље*. — 10. јунија, за II. годину, *догматичко богословље;* за IV. годину, *пастирско богословље*. — 11. јунија, за IV. годину, *морално богословље*. — Испити почињу у јутру и трају док се не сврше (с непрекидом до 1 с. по подне, с прекидом, до 7 с. у вече). Школска ће се година завршити 13. (25.) јунија с благодарењем и раздавањем сведоџаба. — Чланови православнога клира могу присуствовати на испитима, докле год трају, а остала публика мора за то претходно набавити дозволу од ректора.

— **(Српске школе у Турској.)** Не давно је изишла у Београду књижица: *„Статистика српских школа у турском царству у 1892 школској години“*, коју је написао М. В. *Веселиновић*, а прештампана је из школског листа „Учитеља“. По овом извештају има у турскоме царству, и то понајвише у Старој Србији и Маћедонији, свега 111 школа српских, 3926 ученика, 518 ученица, 127 учитеља и 9 учитељица. — А те српске школе овако су распоређене: У Цариграду 1, а осим тога отворен је и I. разред *гимназије*, са 3 наставника, а после ће се у Цариграду основати нижа гимназија; у косовском вилајету: у санџаку призренском и пећком 12, приштинском 17, скопљанском 26, новопазарском

23; у битољском вилајету 22; у солунском вилајету 9; и у скадарском вилајету 1 школа. — У ове школе урачуната је и *српска православна богословија у Призрену*, која је установљена 187½ шк. године, са 4 разреда и 1 приправним разредом. За време од 21 године, од како постоји овај богословски завод, учило се у њему свега 916 ученика. Од свршених богослова призренских постали су 15 свештеници, а 63 учитељи. У шк. години 1891/2 радило је у призренској богословији *7 наставника* заједно с ректором, а ректор је сада архимандрит *Иларион С. Весић*. — Писац на крају свога извештаја о српским школама у Турској вели још и ово: „Из овога прегледа наших школа сазнајемо, да наши сународници свуда напињу и старају се да отварају школе на својем језику, и ако им се чине свакојаке сметње. Овде није место да о тим сметњама говоримо, али можемо поуздано констатовати, да су Турци најмање противни, а сви су други противу српских школа, па чак и они, за које се никад нисмо могли надати! Како му драго, али је факт, да српски елеменат у Турској не може и даље гледати и трпети равнодушно, да му се натурују стране школе и језици. Он је већ дању душом, чим је прочитао прву српску књигу, јер је написао на свој најприроднији језик.“

ЧИТУЉА.

(† **Гедеон Петровић**) *игуман манастира Ораховице*, у панчачкој епархији, испустио је своју честиту душу 19. априла о. г. после дужег боловања у 65-ој години живота свога. Покојник је био скроман и побожан калуђер. Од године 1877 управљао је манастиром Ораховицом савесно и поштено. Нека је вечан спомен ваљаном игуману Гедеону!

(† **Филимон Франичевић**) *игуман и управитељ манастира Режевића*, у Паштровићима, у боко-которској дијецези, преминуо је 6. априла о. г. после дужег боловања у 59-ој години живота свога. — По задарском „Српском Гласу“ саопштавамо, да се покојник родио у Кастел-Ластви у Паштровићима 1834 године. Изучио је клирикалну школу у Задру. Закалуђерио га је призренски митрополит Мелентије. Као калуђер провео је више година у манастирима Градишту, Дуљеву и Праскивици. Епископ которски Герасим Петрановић произвео га је пре четир пет година за игумана манастира Режевића. Погреб му беше величанствен, испратило га је мноштво народа, јер је у целој околини био омиљена личност. С покојником се опростио лепим надгробним говором Дионисије Миковић, игуман и управитељ манастирм Баље, у Рисну. Покојник беше одушевљен борац за православље и Српство. Вечна му успомена!

ОГЛАСИ.

БЛАТНО КУПАТИЛО

„РУСАНДА“

У МЕЛЕНЦИ,

ТОРОНТАЛСКОЈ ЖУПАНИЈИ,

са жељезничком станицом

отвара се 1. маја т. г. и траје до 1. септембра.

Ово се купатило нарочито препоручује онима, који болују од: **скрофула, ревматизма, севотипе, неуралгије, отока, разноврсних рана, отока у зглавцима и гдекојих кожних болести.**

Постарало се како за добру кујну, тако нарочито за изврсно сопствено пиће.

Поближе се дознати може од

44. 3—3 **УПРАВЕ КУПАТИЛА.**

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинског закључка од 29. марта о. г. расписује се дражба на мањак ради зидања парохијалног дома.

По изготовљеном прорачуну радња износи: **4533 фор. 50 новч.**

Лицитација ће се држати у недељу после Духова 23. маја (4. јуна) о. г. у 2 сах. по подне у српској школи.

Свака лицитант дужан је од горе истакнуте своте 10% пре дражбе у име сигурности председнику положити.

Ближи услови могу се од првог огласа видети код председника, као и на сам дан дражбе.

У Пићњи, 8. маја 1893.

Никола Јовановић, повереоја. 48. 2—2 **Никола Контић,** председник.

ДРАЖБЕНА ОБЈАВА. 57. 1–2

Према одлуци месног срп. црк. одбора у *Чуругу* од 11. (23.) маја 1893. год. расписује се *дражба за сликање икона на новом иконостасу* од белог мрамора у српској православној цркви.

1. На тај сликарски посао општина је готова издати 10.000 фор., словом: *десет хиљада форината*.

2. Икона има, осим оних на дверима и у луку изнад двери, петнаест, и то девет на горњем, а шест на доњем спрату иконостаса. Највећа икона мери 2·54 m. × 1·30 m.; друге од 1·95 m. × 1.95 m. × 0·78 m. до 1·60 m. × 0·68 m. итд.

3. Иконе морају бити изведене строго по учењу православне цркве.

4. Иконе треба да су израђене на платну, које је утврђено на добро удешену дашчану подлогу.

5. Дражба је одређена на дан *12. (24.) јуна 1893. год.* у 2 часа по подне, у дворани средњне школе.

6. Дражбеници биће обвезани да поднесу који рад свој по струци црквеног живописа.

7. Подузимачи који нису академски сликари, не примају се на дражбу.

8. Општина задржава себи право поверења при предаји икона на израду.

9. Исплата ће бити у ратама по доцнијој погодби.

10. Иконе ће општина коначно примити и исплатити пошто их са уметничког и црквеног гледишта прегледи и прими стручна комисија.

11. План иконостаса, мере икона и услови могу се од дана првог огласа видети у председништва црквене општине.

12. Дражбеници имају у име сигурности 10% горе наведене суме пре дражбе општинском председнику у руке положити.

У Чуругу, 12. (24.) маја 1893. год.

Глиша Сабљица, перовођа. **Јован Илић,** председник.

Е. Пр. 296. Е. 265. ех 1893.

Е Д И К Т 49. 1–2

У бракоразводној парници *Наште Станков* рођ. *Гавански* из *Сентомаша* против супруга јој *Обрада Станковог*, који је незнано куда у свет отишао, овим се речени Обрад позива, да за 90 дана консисторији овој или лично представне, или место свог садањег пребивања пријави, пошто ће се у противном случају брачни спор овај и без његовог саучешћа решити.

Из конзист. седнице епархије бачке, држане у Н. Саду 28. априла (10. маја) 1893.

Епархијска консисторија бачка.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Према одлуци местног срп. црк. одбора у *Чуругу* од 11. (23.) маја 1893 год. расписује се *дражба за грађење мраморног иконостаса* у постојећој српској православној цркви.

По састављеном предрачуну износи:

1.	зидарски посао . . .	12.153 ф. 19 н.
2.	позлатарски посао . .	357 ф. — н.
3.	столарски и мазалски пос.	319 ф. 81 н.
4.	браварски посао . . .	380 ф. — н.
5.	резачки посао . . .	900 ф. — н.
6.	реквизите, скеле и непредвиђено	850 ф. 92 н.

Укупно 15.032 ф. 92 н.

1. Дражба ће бити дана *12. (24.) јуна* о. г. по подне у 2 часа у дворани средњне школе.

2. За сваког је дражбеника услов, да пре дражбе, у име сигурности, председнику општине у руке положи 10% горе наведене суме.

3. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

4. После стручног прегледа и пријема изведеног иконостаса, враћа општина подузимачу јамчевину, којом јамчи за добар и ваљан посао.

5. План за иконостас и опис може се од дана првог огласа сваки дан, а и на сам дан дражбе видети у председништва црквене општине.

6. Предрачуном обухваћено је градиво прве каквоће, бео мрамор замишљао се из првих признатих мајдана н. пр. из Ласа (Laas) у Тиролској.

7. Дражбеници биће обвезани да поднесу више врсти мустре и прве каквоће белог мрамора на углед.

У Чуругу 12 (24.) маја 1893 год.

Глиша Сабљица, перовођа. 58. 1–2 **Јован Илић,** председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 60. 1–3

На основу скупштинског закључка српске црк. општине *шарабучке*, расписује се дражба на мањак ради оправљања цркве.

По зготовљеном предрачуну износи:

1.	Зидарски посао	655 фор.
2.	Лимарски	114 фор.
3.	Дрводељски	94 фор.
	света	863 фор.

Сваки, који би дражби приступити желио, има 10% од нескичне цене у име вадијума положити.

Дражба ће се обавити *дана 13. јуна* 1893 у 2 сата после подне у српској основној школи.

Ближи услови могу се код председника или перовође видити. —

У Шарабуку 13. маја 1893 год.

Светислав Лончарић, перовођа. **Никола Ангелић,** председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Овим се расписује minuendo-дражба за оправку кемса на цркви и зидање парохијског дома у Самошу (Torontal megye).

По прорачуну износиће радња на цркви 270 фор., а парох. дом 3196 фор. 76 н. без цигље, креча, креча и песка.

Даље: копање обичне бунара и зидање штале од набоја при истом дому, у процени 500 ф. заједно с материјалом.

Услови, план и прорачун за рад и неки материјал, могу се се сваки дан код овд. црквене општине видити и сазнати.

Сваки лицитант има пре дражбе 10% пшманлука положити.

Лицитација држаће се 10. (22.) јуна 1893. у 9 сати пре подне на лицу места.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

После колаудирања прима подузимач јамчевину, којом јамчи за солидну радњу.

У Самошу 16. (28.) маја 1893.

Тоша Предић, 61. 1—3 **Мита Марков,**
перовођа. председник.

Е. 488.
І. 133.

ЕДИКТ 56. 1—3

Олга, супруга *Пере Јовановића* рођ. *Димитријевић из Вршца*, која је мужа свог пре четир године вероломно оставила и у свет отумарила, овим се позива, да се у року од шест месеци рачунајући од данас, овом духовном суду било лично, било писмено пријави и место свог пребивања означи, јер ће се иначе и без ње бракоразводна парница по мужевљевој тужби, по прописима закона спровести.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 26. априла (8. маја) 1893.

Конзисторија епархије вршачке.

Бр. 514.
Е.К. 113. ex 1893.

СТЕЧАЈ. 53. 1—3

На парохију I. разреда у Стјепану, протопресвитерата *кириншко-глиншког*, овим се расписује стечај.

Интеркаларара нема.

Рок пријавама до 17. (29.) јуније 1893.

Из сједнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 29. априла 1893.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

СТЕЦИШТЕ. 59. 1—3

Српска прав. црквено-школска скупштина арадска, расписује стечај за градско *учитељско место* на вероисповедној срп заједничкој школи у *Араду*.

Годишња плата учитеља је 500 фор. или 1000 круна. Даље уживаће учитељ 4 јанца оране земље, на коју учитељ пореза плаћати има; у име огрева добија шест хвати (24 куб. мет.) тврдих дрва, од којих се и школа грејати има, а у име послуге за школу добија годишње тридесет фор. (60 круна). Писаћи прибор износи 3 фор 50 нов (7 круна). У име стањарине добија учитељ 150 фор. (300 круна) годишње. Плату и стањарину месечно у напред прима из општинске благајне. — У име појања у цркви, ако обдарен и вешт буде, добија награду од 100 фор. (200 круна).

Од парастоса по дотичним завештајима, а од погреба, где позван буде има 2 фор. (4 круне).

Првенство имају они, који се лично приказали буду.

Молитељи имају своје биљеговане и правилно снабдевене молбенице до 19 јуна (1. јула) 1893. год. доленотписаној управи поднети.

Изабраном учитељу спадаће у дужност све школ. уредбом и наредбом прописане предмете у школи предавати и у цркви при богослужењу са децом појати.

Из ванредне седнице црквено школске скупштине држане у Араду 6. (18.) маја 1893. год.

Стеван Поповић, **Д. пл. Продановић,**
перовођа. председник.

СТЕЧАЈ. 50. 1—3

Овим се расписује стечај на једно забавиљско место, на установљеном арачком општинском забавишту, које ће се 1. септембра о. г. отворити.

Са овим забавиљским местом скопчана је годишња плата у износу од 300 фор., слободан стан и 40 фор. у име огрева.

Од оних, који желе ово место получити, захтева се усмено и писмено знање српског и мађарског језика, даље оспособљење са којег овоземаљског забавиљског завода.

Позивају се дакле све у смислу горњих захтева оспособљене конкуренткиње, да молбенице своје управљене на општинско поглаварство, до 15-ог јула о. г. поднесу, с тим пре, што се касније приспевше молбе неће у обзир узети.

У Арачи (Вражево), 14. маја 1893. год

Ранковић, **Вербашки,**
бележник. начелник.

Бр. 31. п. с.

ЈАВНА ДРАЖБА.

54. 1—2

Дозволом слав. епарх. административ. одбора у Вршцу одржаће се у понедељник 7. (19.) јуна 1893. у 9 сахата пре подне у овдашњој црквено-општинској дворани јавна дражба *ради зидања једне двокатнице* на место досадање куће бр. 139, која припада заклади Давида Живановића, а по плану и предрачуну, који је овај одбор одобрао и по којем износи:

1. зидарски посао	26·849 ф.	18 н.
2. каменарски посао . . .	1.234 ф.	80 н.
3. дунђерски посао . . .	4.665 ф.	73 н.
4. покривачки посао . . .	891 ф.	81 н.
5. лимарски посао	994 ф.	69 н.
6. столарски, браварски, стакларски и мазалачки посао	8·643 ф.	30 н.
7. разне набавке	296 ф.	— н.
у свему	43.575 ф.	51 н.

План, предрачун и дражбени услови могу се за време званичних часова у општин. писарници увидети.

Писмене понуде са жигом и 5% пишманине примаће се до пре почетка усмене дражбе.

Из 4. одборске седнице српске православне црквене општине у **Панчеву**, 8. маја 1893.

Председништво.

СТЕЧАЈ.

55. 1—3

Усљед решења слав. епарх. школског одбора од 29. априла 1893. отвара се стечај на *учитељско место* I и II разреда у варошки **Кули**.

Плата је у готовом новцу 400 фор., за држање повторне школе 20 фор., 4 фата тврдих дрва (или 52 фор. у новцу), 3 јутра по 2000 □° оранће земље, на коју учитељ порез плаћа; и 95 фор. у име стана.

Изабрани дужан ће бити у школском уредбом прописаним предметима децу обучавати и у цркви појати.

Рок стечају траје *до 13. (25.) јуна*. Компетенти нека своје молбенице до поменутог рока потписаном одбору поднесу.

Из седнице школског одбора, држане у Кули 13. маја 1893.

Школски Одбор.

Бр. 635. Е. К. 104. ех 1893.

СТЕЧАЈ

51. 1—3

На парохију I. разреда у **Коларићу**, протопресвитерата *будимпештанског*, овиђем се расписује стечај.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 17. (29.) јуниа 1893.

Из сједнице епарх. консисторије, држане у Плашком, 29. априла 1893.

Епарх. консисторија горњо-карловачка.

Бр. 454. Е. К. 88. ех 1893.

СТЕЧАЈ

52. 1—3

На парохију I. разреда у **Драготини**, протопресвитерата *кириско-глинског*, овиђем се отвара стечај.

Интеркалара нема

Рок пријавама до 17. (29.) јуниа 1893.

Из сједнице епарх. консисторије, држане у Плашком, 29. априла 1893.

Епарх. консисторија горњо-карловачка.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 22.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-ПИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 30. МАЈА 1893.

С. бр. 962. ех 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРЕДСТАВКА СРПСКОГА ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНОГА НАРОДНО-ЦРКВЕНОГА САБОРА

ВИСОКОМ САБОРУ КРАЉЕВИНА ХРВАТСКЕ, СЛАВОНИЈЕ И ДАЛМАЦИЈЕ

ВИСОКОЈ ХРВАТСКОЈ, СЛАВОНСКОЈ И ДАЛМАТИНСКОЈ ЗЕМАЉСКОЈ ВЛАДИ У ЗАГРЕБУ

КОЈОМ МОЛИ, ДА СЕ ЗЕМАЉСКИ ЗАКОН ОД 31. ЛИСТОПАДА 1888. ГОД. РЕВИЗИЈИ ПОДВРГНЕ ТЕ ДА СЕ ОМОГУЋИ СЛОБОДНО И САМОСТАЛНО ОТВАРАЊЕ СРП. ПРАВ. ВЕРОИСП. НАР. ШКОЛА.

Српско-православни народ у земљама круне св. Стевана ужива своју црквено-просветну аутономију, ујемчену државним и земаљским законима, нарочито зак. чланком 27-им 1791. и зак. чл. IX-тим 1868. сабора угарскога као и законом од 14. свибња 1887. сабора краљевина Далмације, Хрватске и Славоније.

По истој автономији властан је он сва своја црквена, школска и на иста односећа се фундационална дела под врховним државним надзором, у границама закона, на својим народно-црквеним саборима слободно и самостално решавати и уређивати; која аутономија дакле и његову пучку народну наставу обухвата.

У смислу и на основу те црквено-просветне аутономије, донео је потписани народно-црквени сабор у законом обележеном делокругу своме *школску уредбу*, која је прописаним путем на превишњу санкцију поднесена.

Ова аутономна школска уредба, ма да се креће у границама закона, неће у краљевини Хрватској и Славонији, где нам већи део нашег српско-православног народа живи, имати жељеног плода; неће моћи остварити српском као и сваком другом народу потребну, његовој цркви и народном духу одговарајућу пучку народну обуку, ако закон од 31. листопада 1888. о уређењу пучке наставе и образовању пучких учитеља у Хрватској и Славонији остане код својих уређења „о нижој пучкој школи“, глава друга и о „конфесионалним и српским народним школама“, глава шеста, јер се ту што врећа или илузорним чини аутономно право српско-православног народа и сабора на самостално уређење своје народне пучке наставе; што пак изведење и вршење тога права материјално немогућим чини, као на пример:

1. У §-фу 23. и 97. поменутога школскога закона, само се изнимно и факултативно дозвољава, да се у којем месту може устројити српска аутономна пучка школа, ако но предходном извињењу политичке области прве молбе, кр. земаљска влада сходним пропаће и одобри. Није дакле у рукама и власти за то надлежнога српског црквено-народног сабора и његове врховне црквено-школске области, хоће ли се донесена аутономна школска уредба, која устројење српских народних пучких школа или уређење српско-православне пучке наставе, онде, где јој услови уредбе постоје, *обли-гатним* чини, у Хрватској и Славонији провести моћи или не; а у томе лежи и повреда и илузорност аутономнога права српскога народа на његову црквено-народну пучку наставу.

2. Што се издржавања пучких школа у опште тиче, за тако-зване „ниже пучке (комуналне) школе“ у Хрватској и Славонији имаде по §. 32 хрв. шк. закона и то у грађанском делу Хрватске и Славоније главним изворомслужити доходак од „општинске потрошарине“ а за покриће евентуалнога мањка „остали доходци општине“. А у сеоским општинама бившега крајишкога подручја по §. 34. истога закона, стварне потребе општинске пучке школе подмирује „општинска школска благајна“ а берива учитељскога особља и све друге трошкове „земаљски школски намет са 20%-ним прирезом на изравни државни порез“; дакле у једном и другом случају *општи извори* „општински“ и „земаљски“. А тому на против, по §. 96. поменутога закона ограничено је и оно факултативно подизање и издржавање српских основних народних школа у Хрватској и Славонији у главном на *властиту снагу*, на посебни трошак православних Срба; за које дакле немају ваљати они општински извори и земаљски намет, како је то за опште „ниже пучке школе“ установљено, премда су те ниже пучке — комуналне — школе са српским народним основним школама у својој пучкој настави једнаке, те једној и истој сврси — народној обуци — служити имају.

Од те установе о издржавању српских народних школа о властитом трошку чини истина §. 98. поменутога школскога закона у толико изнимку, да оне Србе, који своју српску аутономну пучку школу о свом трошку издржавају, решава од дужности плаћања „школскога намета“ и онда просто оставља политичким општинама у колико им то средства допуштају, да „могу пружити“ богоштовним и српским црквеним општинама своја подручја прилоком за издржавање њихових пучких школа. Али то ни из далека не одговара правој потреби за издржавање српских народних основних школа а ни праведноме кључу, ако се у обзир узме, да Срби са своје стране у оне „опште изворе општине“ који опште ниже пучке школе издржавају, размерно исто тако и толико доприносе, како и колико и све остало житељство Хрватске и Славоније.

По томе не подлежи никаквој сумњи, да је српско-православном пучанству Хрватске и Славоније, — које по милиона душа броји, — и формално и материјално отегођено устројење и издржавање његових на закону основаних аутономних пучких школа, ако се законом од 31. листопада 1888. о пучкој настави створено стање и на даље непромењено уздржи.

С тога овај српски православни народно-црквени сабор у жељи и дужном настојању своме, да се томе стању и тој мани поменутога закона, поред његових иначе добрих начела, сходним начином доскочи, а тиме уједно и живој потреби српско-православне цркве и народности удовоља, која се без своје српске народне или пучке школе ни замислити ни одржати неда, — пуним поуздањем обраћа се на високославни сабор краљевина Хрватске, Славоније и Далмације и на високу краљ. хрватску, славонску и далматинску земаљску владу с том ужудном молбом:

Да достојним уважењем предложених разлога и на њима основаног праведнога захтева, закон од 31. листопада 1888. о пучкој настави у краљевинама Хрватској и Славонији сходној ревизији подврћи благоизволи, како да се односне установе тога закона, а нарочито §§. 23, 96, 97 и 98. у склад доведу са аутономним правом овога црквено-народнога сабора, на подизање те слободно и самостално уређење својих српских основних народних школа и са материјалном снагом српско-православнога пучанства у Хрватској и Славонији, за издржавање тих његових на закону утемељених народних школа опако: како је то у §§. 32. и 34. поменутога закона од 31. листопада 1888. у погледу општих „нижих пучких школа“ учињено и прописано.

Из седнице српског православног нар. црквеног сабора, држане у Ср. Карловци 30. нов. (12. дец.) 1892.

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ, с. р.
патријарх — председник.

Стеван В. Поповић, с. р.
саборски перовођа.

Евген Думча, с. р.
подпредседник.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПОЛОЖАЈ НАШЕГ СВЕШТЕНСТВА ПРЕМА ЦРКВ. ПОЛИТ. РЕФОРМАМА.

Ко прати наше јавне листове, познато ће му бити, да је свештенство протопресвитерата велико-кикиндског, приликом своје свештеничке исповести, донело одлуку, којом осуђује црквене реформе, што их мисли да уведе кр. уг. влада у погледу вођења матрикула, обавезног грађанског брака, слободе вероисповести и рецепције јеврејске вероисповести. — На свештенство вел. кикиндског протопресвитерата угледало се и свештенство вел. бечкеречког протопресвитерата, те је и оно приликом свештеничке исповести, на збору свом, одржаном 19. маја о. г., у Вел. Бечкереку донело још леншу и разложитију одлуку, којом осуђује пројектиране црквено. полит. реформе кр. уг. владе.

Ми против одлукâ вел. кикиндског и вел. бечкеречког збора, ништа немамо — јер већ рекосмо у овом листу, да нам се свима — а особито свештенству — најенергичније треба одупрети против увођења пројектираних реформа кр. уг. владе, које би за нашу цркву и наш народ штетне, убитачне и судбоносне биле.

Али ми смо тога мишљења, да су вел. кикиндски и вел. бечкеречки свештенички зборови у ствари нешто преухитрили

Оно, што још није познато, не треба у напред осуђивати. Не треба на име осуђивати пројект о грађанском браку онда, када тај пројект владин још никоме ни познат није — а ко зна: хоће ли се и изнети пред законодавно тело!? Увођење обавезног грађанског брака свакако би за нашу цркву и народ најштетније и најсудоносније било, те изрод и невера био,

*

ко се против уваћања те штетне реформе борио не би — али ипак треба бар сачекати, да видимо, какав ће се предлог изнети пред држ. сабор, па тек онда можемо оправдано заузети положај против њега. Раније захукавати се, бар нама, није од потребе!

На онда: шта вреде резолуције појединих свештеничких зборова, кад у томе нема учешћа све наше свештенство, које је у целини у првом реду позвано, да заузме положај против реформа, које иду на пропаст наше цркве и народа. Наше свештенство — кад дође томе време — мора се једнодушно, као из једног грла изјаснити против уваћања поменутих црквених реформа. Када цело наше свештенство даде од себе гласа и сходне изјаве против пројектираних реформа кр. уг. владе — то мора и влади далеко већма импоновати, него кад подигну свој глас само два наша протопресвитерата.

А ми имамо згодна начина, да целокупно наше свештенство подигне енергичан и снажан свој глас против уваћања намишљених црквених реформа. Тај енергични и снажан глас треба да одјекне са *скупштине удружења свег сри. прав. свештенства митрополије карловачке.* Та скупштина овога лета свакако треба да се сазове, одржи и да се на њој учини оно, што у обрану наше цркве и народа наше свештенство треба и мора учинити. Ако је свештенству вел. кикиндског и вел. бечкеречког протопресвитерата дуго било очекивати на исту општу свештеничку скупштину — о чијем се сазиву озбиљно мисли и ради — могло је оно сазив те скупштине и пожурити, али ако је свештенство поменутих протопресвитерата заборавило, да је јачи глас свега свештенства, него једног маленог дела његова, онда је оно пренагло своју снагу и моћ, кад је усамљено преухитрено и без договора поменуте своје — иначе лепе и похвалне — резолуције донело.

Свакако ствар није требало преухитрити, нити у ревности и сувише пренаглити и истрчавати. Земаљски сабор, који ће имати да реши судбу владине црк. политике, одложен је чак тамо до половине месеца септембра о. г. До тога времена може се свашта десити. Може се чак и влада променити, а друга влада можда неће ни износити пред сабор тих предлога, који су у опште целу земљу узбунили. А за нас је главно још и то: да дочекамо и озбиљно у очи погледамо владином предлогу о уваћању обавезног грађанског брака — јер то је за нас, без сумње најопасније, а како можемо заузети положај против тога намишљеног кобног предлога, кад још није пред сабор ни на јавност ни изнесен.

Чим тај предлог о уваћању обавезног грађанског брака буде објављен — ми треба одмах да сазовемо општу скупштину свег свештенства митрополије карловачке, те да — поред остварења општег свештеничког удружења — гласом свештенства целе митрополије карловачке, или бар свештенства, које у Угарској краљевини пребива — јасно, отворено, смело и енергично протестујемо у првом реду против уваћања обавезног грађанског брака, а уз то и против осталих предлога, који иду на пропаст наше цркве и народа.

Ми смо тога мишљења, да би ту општу свештеничку скупштину требало сазвати у августу месецу ове године. Да се раније сазива, сметали би пољски послови и економски летњи радови, којима се много и наши свештеници занимају. А доцкан неће бити с тога, што ће се и земаљски сабор тек у септембру по ново састати — а дотле ће и предлог о грађанском браку или у јавности познат, или за дуго време сахрањен и у заборав бачен бити.

По томе дакле, ми се надамо, да ће свештеничко удружење и општа свештеничка скупштина, која се у августу о. г. има одржати, најзванија бити, да заузме чврст положај против црк. реформа кр. уг. владе. А када се то хоће, онда нарцијални свештенички зборови за сада могу бити мирни, те чекати — и неистрчавати.

НЕКА СЕ ЧУЈЕ И МОЈА ЈОШ ЈЕДНА РЕЧ.

ОДГОВОР ПРЕЧ. Г. ЈОВАНУ ЈЕРЕМИЋУ.

(Свршетак.)

Катихизацију овом приликом морамо оставити на страну; обратимо се сада са свим проповедништву.

Рецимо, Н—а рукоположише за пресвитера. Он има велике воље за проповедање. Смисли дакле какву проповед, баш згодну за своју паству, напише је и меморира тачно и сигурно. Но када се попео на проповедницу, а он се збуњено и сплео. Он то, истина, може још да прикрије пред својим слушаоцима, али не може да опет не види то, с његова проповед, баш услед те везаности, нема баш Бог зна каква утецаја. . . Увиђевши тај свој немили недостатак, свој тужни неуспех, он ће или покушати још који пут, па ваљда и прокопсати; али већину таково искуство још већма збуни, те више никако и не покушавају.

Но то је случај само онде, где је природна наклоност, где је воља ту. Али како је тек онде, где нема никаквога урођеног мара за проповедање! Тај одлаже од данас до сутра — налик на онога, који вели: неку се купати, док не научим пливати! . . . А баш таких примера највећемо у већем броју, него оних првих.

А на какву ли нас то мисао доводи та немила појава? — Зар ми не долазимо до тога чврстога уверења, е ту мора бити некаквога великога недостатка у претходној спреми?

Морамо дакле испитивати, где-ли запиње у тој области у богословији карловачкој: еда-ли у научном или практичном спремању, и еда-ли је научна, теоретична спрема у згодноме односају према практичноме вежбању — еда-ли су та два кардинална захтева за нормалну спрему будућега проповедника (не само епархијског, него и — парохијског), међу собом у сагласности. Јер стоји-ли ту једно јаче према другом, резултанта нам неће моћи жељеним правцем — наш успех, крај све наше иначе добре воље и силнога уложенога труда, неће моћи бити повољан.

И испитујући те преважне принципе, ми долазимо до прилично неповољних резултата. Јер ми, истина, видимо, да се ту у области теорије баш лепо напредује: слушаоци знају за разне врсте црквенога говорништва и вежбају се разликовати их; знају, од какве су велике важности у једној проповеди дијалектични моменти, пареметичан карактер, медитација; упражњују се и сами у евристици, дијатактици, семиотици (слокуцији).

И то је добро. Али са перорацијом, са преподавањем проповеди ми ту стојимо — тражаво.

Но ја већ чујем, како ми г. Јеремић довикује: „Е, мој брајко, а зар се ти не сећаш, да се у нашој карловачкој богословији проповеди пишу, па се у својој форми (?!) и говоре!“

Лепо и красно. И сам сам то чинио под руковођењем високопреч. г. протe Јована Вучковића, па баш с тога и могу рећи, да то, и ако није ништа, али је од њиве прво слабе.

Ето, ја сам нпр. написао проповед. Професор је прочитао и оценио као једну од најбољих. Уз то је још при јавној критици, ради узора, и прочитао један или други оцек. Све то мене јако храбри и улева ми велико самопоуздање. Али када идућега часа ваља да станем с леве стране катедре, па да ту своју хваљену проповед и изговорим пред г. професором и својим друговима, а моје свеколико самопоуздање отишло — у недођиј! . . . Није дакле ни чудо, што сам — у најбољем случају дотерао једва до пола, па стао. Даље ни мађи, крај свеколике поновне хвале од стране професорове и пријатељскога храбрења од стране својих другова.

А знате-ли, преч. господине, откуда долази та невоља? — Јелте, ви то не знате, јер у таквом положају ви не бесте. Али ја ћу вам то рећи из свога рођенога искуства: То долази отуда, што дотични за такову перорацију нема одушевљења. А знате-ли зашто нема у дотичноме одушевљења! — Казаћу вам и то, такођер из свога рођенога искуства и искуства мојих другова: за то, што се вежбања у проповедању не дају извести, као што се нпр. изводе хируршка вежбања, на фантому. А зар није то фантом, када наш богослов проповеда у авдиторији, где његови другови и дотични г. професор ваља да — приказују општину, паству! Но није ту ни сав јад у томе, што дотични школски проповедник није баш никако у стању

да своје другове уобрази себи као какву наставу, него он њих не може више да гледа ни као своја љубљеног професора и као своје драге другове — та он гледа у њима све саме критичаре, који му, ено, сваки поједини, сваку поједину реч, сваки покрет, сваки миг стављају на мерило!

Заиста, проповед једну можеш пред критичарима — слушаоцима читати, али држати — не. А то би још понајмање могао чинити онда, када би се ти твоји критичари — као што то предлаже преч. г. Јеремић — скупљали „у црквама карловачким, изван празничних и недељних дана, осим богослужења“, те да се ти тако навикаваш још у богословији „на амвон, на светињу и тишину црквену и на слушаоце у цркви!“

Након свега тога велимо, да проповедничком ученику ништа, ама баш ништа није кадро заменити наставу, а без које опет свако *вежбање* једва ако није празна — илузија. Твоја појава као проповедника, уздићи ће те само тада, ти ћеш, као проповедник, само тада бити испуњен трајним самопоуздањем, твоје ће проповедничко одушевљење само тада стајати увек на похвалној висини, ако си ти, и једино ако си ти стао у средину вере једне наставе, која ће после сваке твоје реченице очекивати све нешто ново, небесно, а не ћеш долазити на помисао: „па што ја овима говорим, када они све то и тако већ давно знају!“

Да, да, преч. г. Јеремићу, si desunt vires, tamen est laudanda voluntas; али се овде не сме пишати по мраку, него се мора свака ситница ставити озбиљно на мерило, па тек после такога свестраног испитивања изнети на среду резултате тога испитивања.

На имајући уз-а-ce своју савест у томе погледу, ја сам био тако слободан, на основу и других, прошли пут изведених разлога, ставити предлог:

Практично вежбање у проповедању треба увести и на овом земљишту, на коме ће се у своје време имати развити и само практично дејање.

Наше пасторалисте ваљало би да се спреме за проповедништво и вежбањем у цркви.

Једино је то крајња консеквенција начела о вежбању за проповедништво, ше и једино правилно решење истакнутога питања.

То сам предлагао ја, и мислио сам, да ће ми се предлог и примити.

Али нуто белаја! Загрмео из питомога Срема строги пароx бачиначки, а са „Милашем“ у руци, загрмео тако, да се задрмао черновички вис, затутњила сва православна Русија, срушио се римокатолички богословски факултет у Минхену — о оним многим протестантским проповедничким семинарима широм Немачке*) човек и да не спомиње ни беле. Доцнао се, као човек, туће муке, па ми довикује: „Зар ти не знаш, бољан, да самим епископима припада у цркви власт проповедања. . . Услед овлашћења од стране епископа, имају право и свештеници у цркви да проповедају. Наша црква, дакле, не познаје и не дозвољава проповед „читану“ нити у стихару, нити у интернатском одељу . . . то не дозвољава ни један канон, не спомиње ни један св. отац“ (дабогме да не спомиње, када ми ни то не знамо, да је сам Ориген, Ἀδαμάντιος, проповедао — још као лајик).

Али ко је рекао преч. г. Јеремићу, да смо ми с тим нашим предлогом пошли да подрањамо нашу свету мајку Цркву православну? Та то мора да се је њему тек причинило! Јер ја сам *изричмо* баш рекао: „*да би ми ту могли бранити оно становиште, на коме стоје у томе погледу у Русији*: да то још није какав нов канон, него да је то тек једна привремена дозвола нашег св. патријарха.“

Толико одговарамо ето на то подметање, а на оне „силне мисли и помишљаје верних пред пасторалистама на амвону“ не налазимо за вредно ни да се обазремо. Но на ону јадну примедбу, као да ће се „свака жарка љубав и плахо одушевљење, што би га могли наши свештенички кандидати услед горње препоруке усисати према проповедничкој својој дужности — брзо испенушити“, довикујемо опет ми преч. г. Јеремићу ово: На страну са песимизмом, који имаде свога психолошкога оправдања једино у болешљиву склопу организма, и на страну са скептицизмом, који искључује сваку веру у каква виша начела, која ваља да човека воде у његову делању! Нашто долазити до тога уверења, е је све узалудно, и да ништа није вредно *борбе између дужности и субјективнога расположења!* . . . Wie

*) *Gerhard Uhlhorn*, Die praktische Vorbereitung d. Candidaten der Theologie für d. Pfarr- und Schulinspectorsamt. Stuttgart, 1887.

thöricht, das Unentbehrlichste, Nothwendigste, vorsätzlich, vorcilig wegzuwerfen. . . ! Und was soll es heissen? Doch nur, dass der Mensch nur scheine, wollen, wählen zu können! — —

Назори појединих људи тако су јако разноврсни, да их ни са најјачијим представама, ни са најчвршћом логиком ни са најубедљивијим говорничким даром не ћеш моћи све концентрисати и сједињити за једну и исту пресуду. Ја сам уверен, да крај свиколиких надмоћних противних разлога има уз-а-се својих присталица и предлог Јеремићев и Мирковићев и С. Д–ћев, а ласкам себи, да се леном броју свиђа и мој предлог. Но жао ми је, што свој умишљај већ више не ћу хтети бранити — према преч. г. Јеремићу, не с тога, што је он, нарочито када му споменем његове скупоцене проповеднике, нервозан, и што, свакако хотимице, тежи да пише неразговетно; а према другима не с тога, што ми на такав посао већ више недостаје времена. Али ја ћу и на даље остати у томе уверењу, да коренит преображај нашега нехаја проповедничког лежи једино у горњем предлогу — и живећу у тој дивној нади, е ће још моје очи видети пасторалисту на амвону, и уши моје слушати његову, нашим св. патријархом благословену, одушевљену проповед!

А што писах, потписујем — када сам већ и на то изазван — ево и ја:

У Черновци (буковинској).

Владимир Димитријевић-Огњеслав,
студ. богосл.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак.)

Остала спорна питања, истицана против „устава,“ такве су природе, да би се могла споразумно брзо решити после решења прва три питања. За то о њима и не ћемо за сад расправљати.

Него ћемо сада запитати: је ли опозиција имала темељна разлога, да одбаци „устав“ и тиме задржи status quo у нашој автономији? Није.

А да није имала темељна и стварна разлога, којега би општи интерес оправдавао, то смо доказали тиме:

1., што је постојеће стање у нашој автономији, по признању саме опозиције „очајно,“ те га је, без сваког „растезања и одуговлачења“, требало што пре на боље изменити;

2., а друго тиме, што приговори опозиције против предложених у „уставу“ измена, не доказују да су предложене измене убитачне по општи интересе наше автономије; а што мотивација тих измена неопходно доказује, да су оне целисходне и неопходне; да их захтева учење цркве и њезин интерес с' једне, и стечено искуство досадањег автономног назадовања нашег и гаранција за будући напредак с' друге стране.

Ко може да се измири са постојећим стањем у нашој автономији и да га подржава у недоглед, и крај властитог уверења, да је то стање *очајно*, као што у истину јесте, тај тиме сам доказује, да њему није стало до автономије, до цркве, школе и осталих народно-црквених интереса, бар не на првом месту, него до неких других, у истину засебних смерова. А то је учинила и доказала наша опозиција.

Доказала је, наиме, да је њој више стало до „оних начела, која су већ израза своја нашла у досадашњим уредбама саборским,“ него до тога, да ли се „сви наши међусобни односаји“ могу ма и „у главноме довести у ред“ на основу и крај тих начела; него до тога, да се 25-годишње горко искуство, стечено баш у тим „начелима,“ замени бољим искуством, под другим начелима, која би се у нашој автономији успоставила, у истину, у споразуму између јерархије и народа.

Наша опозиција је доказала, да јој је највише стало до тога, да световњаци у народно-црквеној нам автономији практикују и даље нека права, на ма дошли са својом автономијом и до двоструког 25-годишњег искуства данашњег, на ма са „очајним“ данашњим стањем и пропали, него до тога, да се то стање поправи, односаји у нашој автономији среде,' споразум постигне, мир, рад и ред омогући, те цео народни црквено-просветни живот постави на услове напретка и здравог развитка.

Да је и један разлог или приговор опози-

ције у три главна спорна питања кадар оправдати поступак опозиције, ми би га без икаквог устезања одобрили, као што га сад отворено и одлучно осуђујемо.

Али су приговори опозиције: разне усамљене, самовољне, а по некад и безобзирне предпоставке, плаховите доскочице, софистичка надмудривања, чисти субјективизми; а разлози већине саборске тако стварни, јаки и објективни, да их је опозиција или признавала, или их обилазила, а против неких се тек борила усиљеном дијалектиком, која је сведочила, да је опозиција, крај целог свога пренемагања за споразумом, била искрена према општем интересу, а нарочито према задатку, којег је имао прошли сабор.

Јер питање засебног избора свештеничких посланика и тројне кандидације при избору пароха тако је јасно, тако очигледно, тако непобитно у правцу предложеног „устава“, са своје и теоретичне и практичне стране, да га један моменат ума непреокуписаног, један откуцај срца непартајског, један акт признања искреног и праведног, мора решити у правцу том.

Јер питање председништва црквено-општинског, тако је исто лако решити у правцу том, чим га објективан мислилац сагледа у јави стеченог искуства, чим га хоће да реши по налозима целисходности и значају црквених општина, — а не у тремци од умишљених страшила, под притиском усиљених предпоставака, у плуџији принципа, који, у извесним околностима, немају свога оправдања, а бивају убитачни.

У опозицији било је и таквих умова, који су то све увиђали. Шта више, ми смо тога уверења, да је већи део тих умова признавао — на жалост у себи — оправданост предложеног „устава“ у тим питањима.

На што је опозиција онда одбацила предложени „устав“ већ у главној, генералној расправи?

Да ли за то, да себе и на сабору г. 1892 оправда као „народну странку“, „верну својим традицијама на црквено-просветном пољу?“

Јесте за то. И она је то заиста и учинила. Да ли пред „запетом пушком радикала“ или из властите побуде, то је за нас за сад од споредне важности.

Она се држала „јуначки,“ доследно, истрајно. Да би речи.

Али то њезино јунаштво, ту истрајност није она платила својом „крвљу“, својим ма каквим губитком. Све је то исплатила наша автономија, наша црква, школа, свештенство, професори, учитељи, чиновници аутономни, њихове породице, њихова деца.

Доказ томе је status quo у нашој аутономији. Тај status quo доказује заиста, да је „народна странка“ и данас „верна традицијама својим на црквено-народном пољу.“ Те традиције оценио је г. др. Полит са досадањим 25-годишњим искуством. А то искуство непобитно доказује „пирамидалну“ заблуду, грешење родољубље „народне странке“.

А после 25-годишњег искуства, верност тим традицијама ми не можемо више називати ни заблудом, ни грешећим родољубљем, него тиранљем са будућношћу и напретком народним, а то је — по нашем схватању — нередољубље.

Ако се оно народу приказује као родољубље, „велика енергија, тешка мука и велика, истрајна и доследна борба“, приказује је бенгалској ватри доследности и верности традицијама народне странке на црквено-просветном пољу, тиме се само још једна доследност „народне странке“ више доказује и у г. 1892—3, а та је: доследност у злу и у мистификовању народа.

Јер, 25-годишњим искуством признати и потврдити заблуду народне странке на црквено-просветном пољу, остати и после тога искуства веран и доследан тој заблуди, на изађи пред народ и пренемагати се мученштвом у борби за те заблуде, и хвалити се истрајном и доследном борбом за одржање тих заблуда и подржавање горког 25-год. искуства, за то је имао срца и . . . . , г. др. Полит-Десанчић и г. др. Илија Вучетић, ал' не имаде г. др. Живко Богдан . . . .

Г. барону Живковићу се не чудимо, он је тек почео корак са традицијама „народне странке“ . . .

Ако се опозиција дичи са својим саборским радом, ми јој не можемо правдати укус.

Она је тој дици већ дала и израза у новинарским чланцима и примљеним поверењицама после сабора. Истина, мало је тих поверења било, а доста су и чланци били и ретки и хладни . . . . бар опозиције либералне. А сигурно за то, јер је и срце „њиховог народа“, после заносног мамурлука, разхлађено било леденом збиљом перспективе, која је после несвршена посла морала пући пред очима, у свима тужним и злокобним бојама status quo-а наше „разривене“ автоно-

мије, за који се тако одушевљавала либерална опозиција, само да предложени „устав“ „не постане закон“.

О радикалној опозицији ми не ћемо ни да говоримо. Док се њезини појмови о цркви и јерархичкој власти у цркви колико толико не дестилишу, заман је о свему томе с њима говорити . . . .

(Наставиће се.)

ДОПИС.

(Са скупштине „Друштва за потпомагање удовица и сирочади свештеничке.“)

Из Горње Крајине. Дана 27. априла (9. маја) о. г. у 6 сата у вече састаде се у *Плашком* прва *скупштина „друштва за потпомагање удовица и сирочади срп. православ. свештенства епархије гор. карловачке“*, с намјером, да се конституише. Скупштину је сходном бесједом отворио и благословио преосв. г. Дијецезан наш, *Михаило Грујић*, на што му се досадања привремени дјеловођа наш г. прота Никола *Ковановић* са неколико речи одазвао и у име друштва захвално му на топлом заузимању ради потврде правила друштвених од стране кр. земаљске владе, и у опште на живом и пријатељском интересовању његовом за оживотворење овога хуманитарног друштва; — а по томе исти прота исприча како су „правила“ постала, на потврду поднесена и потврђена, — па шта се радило за корист друштва од оно доба, од како су правила друштвена 17. (29.) септ. 1892. бр. 44869. од кр. земаљ. владе потврду добила, — и најзад положи рачун о стању друштвене имовине. Из тога извјештаја разабрасмо ово, што ће можда интересовати кога и осим редовних чланова друштвених.

Редовних чланова уписало се до сад 55. Чланарине од ових уплаћено је до сад 3495 ф. 24 н. Кад се томе прирачуна још 1492 ф. 17 н., што су поједини родољуби даровали на друштвене циљи, — онда друштвени примитак до данас *износи 1987 зб. 41 нов.*

Потрошка пак до сада тако рећи ништа нису имали осим 25 ф. 40 нов. за штампање штатута, 15 ф. за штампање апела на имућније родољубе, манастире и општине српске, да потпомогну друштво, и неколико форината поштарине. Преостала готовина уложена је у три штедионице, на име „I. Хрватску“, „Карловачку“ и „Огулинску“. Осим ове готовине имамо још 625 ф. уписаних, но до сад неуплаћених добровољних прилога, — тако да би дарови, што положени, што записани до данас износили своту од 2117 ф. 17 нов.

Како се тек о Божићу почело радити за оживотворење и материјално унапређење овога друштва, можемо рећи, да је за ових четири пет мјесеци добар успјех постигнут.

Почасних чланова имамо 21, а подупирућих 21, — и то су они родољуби, који су друштву помогли са горе исказаних 1492 ф. 17 нов. готовине, и записаних 625 ф.

Експибит друштвени заведен је одмах по потврди правила и извјесно је до конца 1892 год. 42 броја, а у 1893. до сад 181 број. Благајнички дневник до конца 1892 год. 13, а 1893 до сад 140 ставака.

Пошто се г. Дијецезан, отпраћен пестом депутацијом, која га је и допратила, из скупштине уклонио, би под предсједништвом најстаријег члана, г. *Николе Јакшића*, пароха моравичког, изабран за предсједника друштвеног г. *П. Ковановић*, прото плашчански, а по том за подпредсједника г. *Илија Мамић*, парох оточки. У одбор изабрани су ови чланови: Милутин *Шарац*, парох перјасички, Мојсије *Мајсторовић*, парох клокочки, Јово *Трбојевић* парох петровоселски, Никола *Радошевић*, парох мочилски, Милутин *Вукелић*, парох муњавски, Миле *Грубор*, парох огулински и Раде *Кокошовић*, капелан плашчански.

Закључено је између осталог ставити у записник благодарност скупштине оним родољубима, који су друштво до данас потпомогли, па да се та захвалност и јавности преда; — даље да се упокојеним добротворима сирота и удовица наших, сваке године на дан скупштине у присутности свију чланова одржава парастос; а пошто до сада имамо два упокојена такова добротвора, т. ј. владику *Теофана Живковића* и ведетрица *Дану Бањанина*, то, јер им се вечерас касно не може чинити спомен, а ни сутра због епархијске скупштине, ставља се у задаћу свештенству плашчанском, да оно само за овај пут, у најближу нећељу по литурђији одржи парастос реченим двама добротворима; — даље да се преставком

умоли кр. зем. влада, нека би завјештај пок. *Дана Бањанина*, мислим од 3000 фор., намјењен удовицама и сирочади нашег свештенства, препустити благоволјела под управу овог друштва, односно, да се тај завјештај комасира са нашом главницом; — даље умолити пред конзисторију, да убудуће администрације, ће је год могуће наклања члановима друштва, јер од такове администрације добија друштвена благајна 25% . —

Сутра дан рано одржана је одборска сједница, ће је изабран капелан Раде *Кокотовић за тајника*, а честити Срби и ваљани стручњак Миле *Љубибратовић*, општински бележник у Плашком *за благајника*, пошто је предходно изјављено се, да ће се после тога примити за неко вријеме из чисте љубави према племенитој цијели нашега друштва. — У извршујући пододбор изабрани су Ник. *Радошевић*, Милутин *Вукелић* и Миле *Грубор*; — на захтјев предсједника, као бившег дјеловође друштвеног, изасланн је један подобор у особама подпредсј. Ил. Машића, Милутина Вукелића и Миле Грубора, који му је досадање рачуне прегледао и апсолуторију му дао.

На предлог члана Мил. Шарца закључено: од сада само оне од данашњих свештеника примати у друштво као редовне чланове, који се искажу свједочбом жупанијског лекара у Огулину др Иве Жировчића, да су потпуно здрави.

То је у кратко рад прве скуштинске и прве одборске сједнице нашег друштва за потпомагање свешт. сирота и удовица. Бог га благословио!

Један гор.-крајишки свештеник.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Мировински завод за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке). Дана 11. (23.) маја о. г. одржана је у Нов. Саду под предсједништвом *Његове Светости г. патријарха српског Георгија* патронатска сједница *„мировинског завода за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке“*, те је у тој сједници исти завод не само преустројен, него, тако да речемо оживотворен.

О судби овога мировинскога завода, ми смо већ говорили у овоме листу. Завод, који данас има преко 60.000 ф. добро осигураног капитала, био је тако рећи заспао, и једва је имао значаја и важности тек за неколицину наших свештеника у бачкој епархији. Из завода је до сада уживала само једна удовица ограничену мировину од годишњих 60 фор., а сам завод имао је тек 7 правих својих чланова. Над заводом и заводским капиталом није вођен за потових 10—12 година готово никакав надзор и контрола — те је сва срећа, што је капиталом руковао поштен и савестан човек, који је и без контроле и надзора заводски капитал не само сачувао, већ га — за време свога руковања — готово и удвостручио. Тај човек је: протојерej *Павле Балша*, парох новосадски. Нека му је име знано и поштовано међу свештеницима бачким, јер он им је одржао и сачувао капитал мировинског завода, који ће за сва времена служити на утеху и помоћ свештеничким удовицама и сирочадима епархије бачке.

За потових 10—12 година заводски патронат готово није ни постојао, јер су му чланови помрли, а за то све време није држана ни једна сједница, да попуни упражњена места у патронату. Рачуни заводски од 1880 до 1891. нису све до исте године никада прегледани.

Његовој Светости садашњем патријарху нашем *Георгију* мора се уписати у вечиту заслугу, што је мировински завод епархије бачке, тако рећи, из мртвих васкрснуо. Одмах, чим је св. патријарх примио привремену управу епархије бачке, почео је озбиљно настојавати, да се мировински завод из полумртвог стања изведе и оживотвори. У току 1891. год. држане су, под предсједништвом Његове Светости, две патронатске сједнице, у којима је патронат, по староме статуту допуњен односно изабран, те се одмах по томе приступило послу око преустројства завода. Потражени су неподпесени и непрегледани рачуни од прошлих 11 година, те

кад се сазнало, да је заводски капитал лепо сачуван — учињено је расположење, да се благодети од тога срећно сачуваног капитала распростру на све свештенство епархије бачке. Ради тога држана је прошле 1892. год. патронатска седница, у којој су установљени услови, под којима могу свештеници као чланови у завод ступити. Ти услови саопштени су свему свештенству епархије бачке расписом Његове Светости од 24. априла 1892. год., те се услед тога расписа у току једне године дана пријавише за нове редовне чланове свега 34 свештеника, од којих су њих 9 у готову новцу исплатили опредељени улог и годишње прилоге, 4 члана су делимице исплатили улоге и прилоге, а њих 21 дали су од себе обвезу, да ће у року од године дана опредељени улог и прилоге у готову новцу са 6% камате у заводску благајну уплатити.

Они чланови, који су опредељени улог и прилоге у готову новцу исплатили, примљени су у патронатској седници безусловно за праве редовне чланове, а они, који се обвезаше, да ће улог и прилоге у току једне године исплатити, примљени су условно, ако обвези својој одговоре, т. ј. ако у року од године дана, а најдаље до 30. јунија 1894. год. опредељени улог и прилоге или у готову новцу исплате, или исплату дотичне своте пупиларно осигураном обвезницом обезбеде.

По томе мировински завод за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке добио је 34 нова члана, те данас има завод заједно са старим свега 41 члана. Но како има још неких 25 свештеника, који би могли и у своме интересу требали да ступе у завод — из ове потоње патронатске седнице објављено је нетим свештеницима, да под досадашњим условима и они могу још и данас ступити међу редовне чланове завода. Као што већ споменусмо — из заводске благајне до сада је само једна удовица уживала 60 фор. годишње мировине, но сада су одређене мировине још и другим двема удовицама и то: *Дафини роб. Недељковић*, удовици пок. *Павла* и.г. *Михајловић*, свештеника новосадског и *Душици роб. Марковић*, удовици пок. *Николе Радуловића*, администратора парохије пирошке. Ове три свештеничке удовице до 1. јулија о. г. уживаће по досадашњем начину мировину од годишњих 60 ф., а од 1. јулија о. г. патронат је за све удовице подигао годишњу мировину на 150 фор., коју ће удовице у накнадним кварталним оброцима примати. Ова на 150 фор. подигнута мировина неће дуго тако остати, јер чим се изради тачан финансијски план, патронат ће годишњу мировину према стању заводске благајне још већма повисити, те ће удовичка мировина — по свој прилици — износити годишњих 200—250, а можда и 300 фор.

Међу тим и ова садашња мировина доста је лепа. Млађи свештеници од 25 година уплатом основнога улога од 84 фор., одмах онога часа, када су улог исплатили, осигуравају за случај своје смрти својим удовицама сталну доживотну мировину од годишњих 150 фор., а под тако погодним условима не може се породица осигурати ни код једног осигуравајућег друштва. Па и старији свештеници лако осигуравају своје породице, јер осим 84 фор. основнога улога, имају да плате још у име прилога толико пута по 2 фор. 24 н., за колико су година пређи 25 годину свога живота. Међу тим сви чланови завода, који су уплатом опредељеног улога и годишњих прилога осигурали својој породици мировину од годишњих 150 фор., мораће сваке године, док год су у животу, плаћати у име годишњега прилога 6% од осигуране мировине, дакле за сада 9 фор. годишње, што никако није велики терет, а према материјалној снази завода, може се сигурно још и тај терет олакшати.

То је сто у главном свршено у последњој патронатској седници „мировинског завода за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке“. Остали предмети, који су у тој седници предузимани и решени, односе се на унутрашњи живот и управу самог завода. Тако: примљен је извештај испослане комисије о сконтровању заводске благајне, но коме је благајна у потпуном реду нађена. Дана 5. (17.) маја о. г., када је благајна сконтрована, износио је заводски капитал свега 63.278 фор. 68 новч. и то: у обвезницама 50.634 ф. 40 н., у штедионици 11.931 ф. 47 н. и у ручној благајни 712 ф. 81 н. — Капитал заводски сада се налази у Вертхајмовој благајни под требравијем. Заједно ће у будуће издавати не сам благајник, као до сад, већ финансијски одбор, коме су чланови: подпредседник патроната, заводски фискал, актуар и благајник. Досадањем благајнику Павлу Балти издата је опросница на рачуне од 1880—1892 год., те му је још потврана у име признања почасна награда од 200 фор. Пошто је исти досадањи благајник због старости своје разрешен од бла-

гајничких дужности, патронат је изабрао за благајника и књиговођу *Ђорђа Беланског*, спарх. ревизора бачког, са сист. годишњом платом од 200 фор. с тим, да звање своје од 1. јулија о. г. наступи. — По што је досадашњи заводски актуар, *Сергије Шакрак-Нинић*, због поруше ног свога здравља поднео оставку на актуарском звању, то је и њему изречена записничка благодарност на трудовима, које је имао око преустројства завода, а уз то му је за ванредне послове потврана ванредна награда у своти од 100 фор. На његово место изабран је за заводског актуара *Георгије Видојки*, садашњи спарх. бележник бачки. — Пошто многи дужници у потоње време искупљују своје обвезнице због тога, што у завод плаћају 7% у име камате, закључено је, да се свима дужницима наједнаш камата са 6%, а уз то да се у овоме листу објави, да завод има доста расположива капитала за хипотекарне зајмове уз 6% камате. Још је закључено: да се за завод купи засебна вертхајмова благајна; да се за заводску управу зготове сходни печати; да се патронатске седнице редовно у почетку сваке четврт године држе, а ванредне да се држе по потреби.

Најпосле на речити предлог члана *Јована Бороше* изречена је од стране патроната *најтоплија благодарност Његовој Светости преузв. г. патријарху српском Георгију* на његовом многом заузимању и очинском старању око преустројства мировинског завода. И тако је након ове потоње, врло значајне патронатске седнице „мировински завод за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке“ ступио у свој нови, животворнији и благословенији период, у коме ће бити од много обилатије користи и благодети по свештенство епархије бачке и по удовице и сирочад нашег свештенства у бачкој епархији.

— **(Ради обавештаја.)** У некојим јавним нашим листовима протурена је злонамерна и лажна вест, као да Његова Светост г. Патријарх Српски Георгије забрањује држање свештеничке исповести за то, да не би на исповест искупљени свештеници имали згодне прилике, да протестују против црквене политике кр. уг. владе. У потврду те вести наводе исти листови, да је св. Патријарх забранио држање свештеничке исповести у Ст. Бечеју, која је била заказана за 11. (23.) мај о. г.

Ова вест не само да не одговара истини већ је права и безобзирна лаж.

Његова Светост г. Патријарх Српски Георгије, који је најпре у Темишварској, а после и у бачкој епархији баш први и завео свештеничку исповест, *нема никаквога разлога да забрањује извађање своје сопствене наредбе*. Његова Светост не само да не забрањује држање свештеничке исповести, већ очекује и тражи од подручних својих окр. протопресвитера, да му по дужности поднесу извештај, да су одржали исповест са свештенством подручних им протопресвитерата.

Каква је измишљотина и пресна лаж, да је забрањена свештеничка исповест свештенства старо-бечејског претопресвитерата, заказана за 11. (23.) мај о. г. у Ст. Бечеју — види се из тога, што је кратко време пре тога одржана исповест свештенства сомборског протопресвитерата, па је св. Патријарх није забранио. Но још боље ће се упознати злонамерна лаж, када напоменемо, да је баш *истога дана* 11. (23.) мај о. г. одржана свештеничка исповест свештенства протопресвитерата *новосадског* и то баш онда, када се св. Патријарх баш у Нов. Саду *бавио*. На кад св. Патријарх није забранио 11. маја о. г. свештеничку исповест у Нов. Саду, која се баш пред његовим очима свршила — какву би разлога имао да забрањује, да се не одржи за *исти* дан заказана свештеничка исповест у Ст. Бечеју!?

Међу тим саопштавамо, да се ствар састоји у овоме: Окруж. прота ст. бечејски, г. Јован Борота, заказао је свештеничку исповест подручног свештенства за 11. (23.) мај о. г., не знајући, да је за исти дан заказана и сазвана у Н. Сад свештеничка скупштина „мировинског завода за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке“. Кад је г. прота дознао, да је за један и исти дан сазвана и свештеничка скупштина мировинског завода у Нови Сад и збор свештенства подручнога му протопресвитерата у Ст. Бечеју ради свештеничке исповести — писменим поднеском питао је Његову Светост г. Патријарха, да ли да одложи држање за исти дан заказане свештеничке исповести, те кад је од Његове Светости добио одговор, да свештеничку исповест, у интересу скупштине мировинског завода одложи, он јој је и одложио — али о каквој забрани држања свештеничке исповести није било речи.

Ето у томе је истина! Из овога се јасно види, како неки наши јавни листови злонамерно протурују у јавност кроз лажне вести, ради којих се у истини стидети морају.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Излазило је на светлост:

Први извештај епархије бачке написао *Сергије Шакрак-Нинић*. Издање епархијске управе бачке у Нов. Саду. Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића 1893. стр. XIV. 320. на великој осмини Цена је књизи 1 фор или 2 круне, а може се добити код епарх. управе бачке у Нов. Саду.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

приложницима „Друштва за потпомагање удовица и сирочади правосл српског свештенства епархије горњо-карловачке“.

У смислу закључка прве скупштине горенмованог друштва од 27. априла о. г. овим се изриче јавна захвалност оним родољубима, који нашем друштву својим прилозима до данас помогоше; — а то су редом ова п. н. господа како је који свој прилог послао нам:

Јован Вукелић, парох Дубравски	5	Ф.
Федор барон Николић од Рудне	50	Ф.
Мих. Грујић, просед владика у Плашком	100	Ф.
Перо Слијепчевић, велетржац у Карловцу	100	Ф.
Др. Жив. Гојковић, адвокат у Карловци	5	Ф.
П пл. Јеремић, великосједник у В. Кикинди	50	Ф.
Јосиф Мрвош, ц. кр. капитан у Плашком	50	Ф.
Никица Живковић, свештеник, сабрао код крштења Чедомиља Пајића у Суњи . .	7	Ф.
Ник. Тук, трговац у Загребу	50	Ф.
Владимир Матијевић, трговац. у Загребу .	50	Ф.
Лазо Лаћевић, трговац. у Загребу . . .	50	Ф
Платов Телечки, архимандр. у Бесчину .	10	Ф.
Манаст. Гргетег	50	Ф.
Јов. барон Живковић од распроданог „Прозивједника“ брата му владике Теофана	500	Ф.
Ман. Крушедол до сад	30	Ф.
А. Пајевић, књижар и књижевник у Н. Саду	10	Ф.
Стев. Лазић, гимн. директор у Карловци	10	Ф.
Свети Патријарх Георгије	100	Ф.
Петар Грба, намјестник у Слуњици . .	10	Ф.
Мих. Бараћ, парох у Радовици	50	Ф.
Ђуро Бањанин, судија у Карловци . . .	10	Ф.
Српска општина у Земуну	20	Ф.
Српска општина у В. Бечкереку	10	Ф.
Српска општина у Сомбору	10	Ф.
Васо Петричић, велетржац у Љубљани .	50	Ф.
Свет. пл. Кушевић, вел. жупан у миру у Блацком	25	Ф.
Васо Пауковић, адвокат у Карловци . .	50	Ф.
Ник. Милић, свештеник, приликом епарх. скупштине за вечером код Р. Крагујца сабрао	30	Ф. 17 н.
Свега .	1492	Ф 17 н.

Хвала Вам, и Бог Вас живио!

У Плашком 28. априла 1893.

Раде Кокотовић, Ник. Косановић,
каведан и тајник друштвени. протопр. плашчански и председник друштвени.

ОГЛАСИ.

63. 1—2

ЈАВНА ДРАЖБА.

Подписана српска православна црквена општина Модошка, жели своју *цркву отправити* на основу свога скупштинског закључка од 3-ћег децембра 1892 године, од високог епарх. одбора темишварског одобреног Е О. 148. 1893 године. Акт. 211.

1. Цимермански посао . 2098 ф. 20 н.
2. Лимарски посао . . 950 „ — „
3. Мазарски посао . . 120 „ — „
4. Зидарски посао . . 462 „ — „

Укупна свота. 2630 ф. 20 н.

Сваки који би дражби приступити желио, има 10% од нецеличе цене у име вадијума положити.

Дражба ће се обавити дне 6. (18.) јуна 1893. године у три сата после подне.

Општина задржава себи право повереља према подузимачу; то јест замчевину до 1. јануара 1894 год.

Ближа условија могу се видити код г. председника црк. шк. општине.

У Модошу, 21. маја 1893 год.

Василије Петровић, Драгомир Гаћански,
перовођа. председник.

64. 1—3

СТЕЧАЈ.

Код православне српске црквене општине суботичке управљено је место старијег црквењака, на које се стечај расписује.

Плата I. црквењака износи месечно 20 фор. са слободним станом у црквеној порти, осим тога од сваког сата звоњења 10 новч. Поштo је пак старији црквењак уједно и школски послужитељ, као такови из вар. благајне прима годишње 30 фор. за грејање и чишћење школа са потребним огревом, а за навијање торњског сата 10 фор годишње, и штол. приход.

Који жели место ово добити, има веродостојно исказати, да је вешт у црквењачким пословима и познат са свима дужностима црквењачким; даље захтева се, да зна осмогласно појање, о чему има особену сведоџбу молби својој прикључити, као и о религиозно-моралном владању и досадањем службовању. — Молиоци нека своје добро инструиране молбе од првог уврштења овог огласа у року од 4 недеље правосл. српској црквеној општини суботичкој поднесу.

У Суботици, 24. маја 1893.

Др. Пера Радић, Ђорђе Гојковић,
п. председник. општ. перовођа.

ДРАЖБЕНА ОБЈАВА. 57. 2–2

Према одлуци месног срп. црквеног одбора у *Чуругу* од 11. (23.) маја 1893. год. расписује се *дражба за сликање икона на новом иконостасу* од белог мрамора у српској православној цркви.

1. На тај сликарски посао општина је готова издати 10.000 фор., словом: *десет хиљада форинта*.

2. Икона има, осим оних на дверима и у луку изнад двери, петнаест, и то девет на горњем, а шест на доњем спрату иконостаса. Највећа икона мери 2·54 m. × 1·30 m; друге од 1·95 m. × 1.95 m. × 0·78 m. до 1·60 m. × 0·68 m. итд.

3. Иконе морају бити изведене строго по учењу православне цркве.

4. Иконе треба да су израђене на платну, које је утврђено на добро уређену дашчану подлогу.

5. Дражба је одређена на дан *12. (24.) јуна 1893. год.* у 2 часа по подне, у дворани средњне школе.

6. Дражбеници биће обвезани да поднесу који рад свој по струци црквеног живописа.

7. Подузимачи који нису академски сликари, не примају се на дражбу.

8. Општина задржава себи право поверења при предаји икона на израду.

9. Исплата ће бити у ратама по доцнијој погодби.

10 Иконе ће општина коначно примити и исплатити пошто их са уметничког и црквеног гледишта прегледи и прими стручна комисија.

11. План иконостаса, мере икона и услова могу се од дана првог огласа видети у председништва црквене општине.

12. Дражбеници имају у име сигурности 10% горе наведене суме пре дражбе општинском председнику у руке положити.

У Чуругу, 12. (24.) маја 1893. год.

Глиша Сабљица, перовођа. **Јован Илић,** председник.

Е. Пр. 200.
К. 205. ех 1893. **ЕДИКТ** 49. 2–3

У браконазводној парници *Насте Станков* рођ. *Гаванки* из *Сентомаша* против супруга јој *Обрада Станковог*, који је нестао куда у свет отишао, овим се речени Обрад позива, да за 90 дана конзисторији овој или лично предстане, или место свог садањег пребивања пријави, пошто ће се у противном случају брачни спор овај и без његовог саучешћа решити.

Из конзист. седнице епархије бачке, држане у Н. Саду 28. априла (10. маја) 1893.

Епархијска конзисторија бачка.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Према одлуци месног срп. црквеног одбора *у Чуругу* од 11. (23.) маја 1893 год. расписује се *дражба за грађење мраморног иконостаса* у постојећој српској православној цркви.

По састављеном предрачуну износи:

1.	зидарски посао . . .	12.153 ф. 19 н.
2.	позлатарски посао . .	357 ф. — н.
3.	столарски и мазадски пос.	319 ф. 81 н.
4.	браварски посао . . .	380 ф. — н.
5.	резачки посао . . .	900 ф. — н.
6.	реквизите, скеле и непредвиђено	850 ф. 92 н.

Укупно 15.032 ф. 92 н.

1. Дражба ће бити дана *12. (24.) јуна* о. г. по подне у 2 часа у дворани средњне школе.

2. За сваког је дражбеника услов, да пре дражбе, у име сигурности, председнику општине у руке положи 10% горе наведене суме.

3. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

4. После стручног прегледа и пријема изведеног иконостаса, враћа општина подузимачу јамчевину, којом јамчи за добар и ваљан посао.

5. План за иконостас и опис може се од дана првог огласа сваки дан, а и на сам дан дражбе видети у председништва црквене општине.

6. Предрачуном обухваћено је градиво прве каквоће, бео мрамор замишљао се из првих признатих мајдана н. пр. из Ласа (Laas) у Тиролској.

7. Дражбеници биће обвезани да поднесу више врсти мустре и прве каквоће белог мрамора на углед.

У Чуругу 12. (24.) маја 1893 год.

Глиша Сабљица, перовођа. 58 2–2 **Јован Илић,** председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 60. 2–3

На основу скупштинског закључка српске црквено општинске *парабучке*, расписује се дражба на мањак ради оправљања цркве.

По изготовљеном предрачуну износи:

1.	Зидарски посао	655 фор.
2.	Лимарски	114 фор.
3.	Дрводељски	94 фор.
	свега	863 фор.

Сваки, који би дражби приступити желио, има 10% од нескличне цене у име вадијума положити.

Дражба ће се обавити *дана 13. јуна* 1893 у 2 сата после подне у српској основној школи.

Ближи услови могу се код председника или перовође видити. —

У Парабуку 13. маја 1893 год.

Светислав Лончарић, перовођа. **Никола Ангелић,** председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Овим се расписује minuendo-дражба за оправку кеимса на цркви и зидање парохијског дома у Самошу (Torontal megye).

По прорачуну износиће радња на цркви 270 фор., а парох. дом 3196 фор. 76 н. без цигље, креча и песка.

Даље: копање обична бунара и зидање штале од набоја при истом дому, у процени 500 ф. заједно с материјалом.

Услови, план и прорачун за рад и неки материјал, могу се сваки дан код овд. црк. општине видити и сазнати.

Сваки лицитант има пре дражбе 10% пшманлука положити.

Лицитација држаће се 10. (22.) јуна 1893. у 9 сати пре подне на лицу места.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

После колаудирања прима подузимач јамчевину, којом јамчи за солидну радњу.

У Самошу 16. (28.) маја 1893.

Тоша Предић, 61. 2—3 Мита Марков,
перовођа. председник.

Е. 488.
I. 133. ЕДИКТ 56. 2—3

Олга, супруга *Пере Јовановића* роб. *Димитријевић из Вршца*, која је мужа свог пре четир године вероломно оставила и у свет отумарила, овим се позива, да се у року од шест месеци рачунајући од данас, овом духовном суду било лично, било писмено пријави и место свог пребивања означи, јер ће се иначе и без ње бракоразводна парница по мужевљевој тужби, по прописима закона спровести.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 26. априла (8. маја) 1893.

Конзисторија епархије вршачке.

Бр. 514.
Е.К. 135. ex 1893. СТЕЧАЈ. 53. 2—3

На парохију I. разреда у *Стјепану*, протопресвитерата *кирнско-глинског*, овим се расписује стечај.

Интеркаларара нема.

Рок пријавама *до 17. (29.) јунија* 1893.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 29. априла 1893.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

СТЕЦИШТЕ. 59. 2—3

Српска прав. црквено-школска скупштина арадска, расписује стечај за градско *учитељско место* на вероисповедној срп. заједничкој школи у *Араду*.

Годишња плата учитеља је 500 фор. или 1000 круна. Даље уживаће учитељ 4 ланца оранице земље, на коју учитељ порез плаћати има; у име огрева добија шест хвати (24 куб. мет.) тврдих дрва, од којих се и школа грејати има, а у име послуге за школу добија годишње тридесет фор. (60 круна). Писаћи прибор износи 3 фор. 50 нов (7 круна). У име стананине добија учитељ 150 фор. (300 круна) годишње. Плату и стананину месечно у напред прима из општинске благајне. — У име појања у цркви, ако обдарен и вешт буде, добија награду од 100 фор. (200 круна).

Од парастоса по дотичним завештајима, а од погреба, где позван буде има 2 фор. (4 круне).

Првенство имају они, који се лично приказали буду.

Молитељи имају своје биљеговане и правилно снабдевене молбенице до 19 јуна (1. јула) 1893. год. долепотписаној управи поднети.

Изабраном учитељу спадаће у дужност све школ. уредбом и наредбом прописане предмете у школи предавати и у цркви при богослужењу са децом појати.

Из ванредне седнице црквено школске скупштине држане у Араду 6. (18.) маја 1893. год.

Стеван Поповић, перовођа. Д. пл. Продановић, председник.

СТЕЧАЈ. 50 2—3

Овим се расписује стечај на једно забавиљско место на установљеном арачком општинском забавишту, које ће се 1. септембра о. г. отворити.

Са овим забавиљским местом скопчана је годишња плата у износу од 300 фор., слободан стан и 40 фор. у име огрева.

Од оних, који желе ово место получити, захтева се усмено и писмено знање српског и мађарског језика, даље оспособљење са којег овозаземаљског забавиљског завода.

Позивају се дакле све у смислу горњих захтева оспособљене конкуренткиње, да молбенице своје управљене на општинско поглаварство, до 15-ог јула о. г. поднесу, с тим пре, што се касније приспевше молбе неће у обзир узети.

У Арачи (Врањево), 14. маја 1893. год.

Ранковић, бележник. Вербашки, начелник.

Бр. 71. ж. о. **ЈАВНА ДРАЖБА.** 54. 2—2

Доволом слав. епарх. административ. одбора у Вршцу одржаће се у понедељник 7. (19.) јуна 1893. у 9 сахата пре подне у овдашњој црквено-општинској дворани јавна дражба *ради издања једне двокатнице* на место досадање куће бр. 139. која припада заклади Давида Живановића, а по плану и предрачуну, који је овај одбор одабрао и по којем износи:

1.	зидарски посао	26·849 ф. 18 н.
2.	каменарски посао . . .	1.234 ф. 80 н.
3.	дуњерски посао . . .	4.665 ф. 73 н.
4.	покривачки посао . . .	891 ф. 81 н.
5.	лимарски посао	994 ф. 69 н.
6.	столарски, браварски, сталкарски и мазалачки посао	8·643 ф. 30 н.
7.	разне набавке	296 ф. — н.
	у свему	43.575 ф. 51 н.

План, предрачун и дражбени услови могу се за време званичних часова у општин. писарници увидети.

Писмене понуде са жигом и 5% пишманине примаће се до пре почетка усмене дражбе.

Из 4. одборске седнице српске православне црквене општине у **Панчеву**, 8. маја 1893.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 55. 2—3

Усљед решења слав. епарх. школског одбора од 29. априла 1893. отвара се стечај на *учитељско место* I и II разреда у варошки **Кули**.

Плата је у готовом новцу 400 фор., за држање повторне школе 20 фор., 4 фата тврдих дрва (или 52 фор. у новцу); 3 јанца по 2000 □° оране земље, на коју учитељ пореза плаћа; и 95 фор. у име стана.

Изабрани дужан ће бити у школском уредбом прописаним предметима децу обучавати и у цркви појати.

Рок стечају траје *до 13. (25.) јуна*. Компетенти нека своје молбенице до поменутог рока потписаном одбору поднесу.

Из седнице школског одбора, држане у Кули 13. маја 1893. Школски одбор.

Број 27. ех 1893. 62. 1—1

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На темељу скупштинског закључка од 18. априла 1893 број 19. црквене општине **Кетфељске** а усљед одобрења слав. епарх. администрат. одбора од 28. априла о. г. број 204. расписује се дражба на мањак ради кречења с' поља и унутри св. цркве као и ограде.

Цео посао процењен је у 300 фор. а. вр.

Дражба ће се држати 6. (18.) јунија о. г. у 3 сата после подне у шк. дворани.

Општина задржава себи право према подузимачу.

Ближи услови могу се посведневно видити на лицу места

У Кетфељу, 20. маја 1893.

Драгољуб Вијатовић, с. р. перовођа. **Васа Фемић**, с. р. председник.

Бр. 635. Е. К. 104. ех 1893. СТЕЧАЈ 51. 2—3

На парохију I. разреда у **Коларићу**, протопресвитерата *будимтанског*, овијем се расписује стечај.

Интеркалара нема

Рок пријавама до 17. (29.) јунија 1893.

Из сједнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 29. априла 1893.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

Бр. 484. Е. К. 88. ех 1893. СТЕЧАЈ 52. 2—3

На парохију I. разреда у **Драготињи**, протопресвитерата *кирнско-глинског*, овијем се отвара стечај.

Интеркалара нема

Рок пријавама до 17. (29.) јунија 1893.

Из сједнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 29. априла 1893.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинчићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ
ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.
Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.
У НОВОМ САДУ 6. ЈУНА 1893.

ОБЛАСТИ ИСТИНЕ.

Узроци религијозној сумњи, што но смо их изложили у пређашњем чланку*), пружили су нам већ нека правила за пресуђивање тога болеснога појава, који искрсава у сваком веку против хришћанске вере, ако и у различним облицима. Ми не нађосмо разлога, да му приписујемо особити значај што се тиче његове научне вредности; сумња је слабост, болешљивост нашега духа, а никако оглед његове снаге. Али тим је већа њена моћ и замашнији њен утицај, што она, како видесмо, ласка тајнтини малених духова, што се под њом крије одвратност и бојазан од сваке озбиљне мисли, што она оправдава огрезлост у материји и роба насладе не буни у његову уживању.

Овоме је чланку задатак, да нас још дубље уведе у претрес питања о *истини и извесности*.

И сама природа човечјега духа доказује нам наиме, да ми *можемо* стећи познања и то *тачнога* познања у тројакој области истине — у области *чулнога познања, духовнога познања и натприроднога познања*.

За то и сама суштина човечјега духа обара сумњу у њену тројаком облику и поступности, а то су: *скептицизам, сензуализам и рационализам*.

Човеку је од природе урођена неодољива жеља за знањем, као што нас учи још *Аристотело*[1]) и као што, на делу, потврђује наша свест. Интелигенција и јесте божанско у човеку, као што је приметно *Платон*[2]), по њој је он божјега рода[3]), она

*) Види чланак „Религијозна сумња“ у „Српском Сиону“ од прошле године.

[1]) Metaphys. I. 1.
[2]) De Republ. X. p. 611.
[3]) Дела апост. 17, 28: Као што и неки од ваших песника рекоше: јер смо род његов.

му је круна и украс, јер у њој носи сајлик божји, зрачак његове вечите истине.

„Јер као што спољашње, видљиво сунце обасјава овај телесан свет, тако светли Бог, разумно сунце, у нама,“ вели *Тома Аквинат*, „отуда је природна светлост разума, која борави у нашој души, осветљење од Бога, те тако бива светлост у нама, нека еличност самој божанској супстанцији.“

Свака пак духовна и чулна моћ тежи за објектом, који јој пристаје, коме је наменена, у коме налази своје задовољење и своју сврху. Што је оку светлост, то је истина духу човечјем, његов особени објекат, који је за то, да у њему дух борави, атмосфера, у којој он једино може да дише, његова наслада и његово блаженство. „Човек не живи само о хлебу“; његову духу треба још више, још пређе хране; *истина је хлеб духу*. Његов дух живи само о истини и у истини; за то лаж *убија* његову душу, а истина задовољава његову духовну природу, слаже се с његовим најплеменитијим, најјачим и најбитнијим потребама.

Та ко није већ окушао оне тихе милине, искусно оне неописане радости унутарње, кад се истина, након дуге, мучне борбе, у пуној сјајности појави пред нашим духом? Ко не зна велику срећу милочеву, кад после озбиљна, трудна испитивања гледа одавна наслућивану, али сада тачно докучену истину, била она, по своме значају, велика и од замашних последица као проналазак закона, по којима се креће звездано небо, или незнатна, до тада непозната травка, која је једва вредна, да се ко овлаш на њу осврне?

Но, шта је истина? Шта је истинито? Истинито је, што јест и што дух уносна као тако. „Тако ја одређујем истину“, вели бл. *Августин*[4]) „па се не бојим, да ће се моја одредба одбацити за то, што је сувише кратка. Ја велим, истинито је оно, што јест.“ „А лаж је,“ примећује даље[5]) „онде, где се мисли, да јест нешто, што није.“

Може ли дух да нађе истину, да сазна оно, што јесте; или му жеља за истином не ће бити никада задовољена, већ за њом никада утољена? То не може бити. Погледајмо само цвет у пролеће: сви му пупољци теже сунцу; детенце на мајчину крилу: очи му се отимају за сунцем. И цвет усиње зраку сунчану, телесно око души светлост; на зар само духу, који је створен за истину, да никада не буде светлости, за духован свет да нема никакога сунца, никада да не сване дан? Зар само он да увек, жудним очима, тражи светлости, а да је никада не налази, увек да му је питање на језику, а никада да не добије одговора? Та дух не љуби истину само већма од свога тела, него већма од сама себе![6]) Онда би збиља биле истините оне речи грчкога песника:[7])

Јер нема од човека јаднијега створа,
Од свега, што на земљи дише и миче се;

онда је човек доиста онако, како га је опртао, у најљућем болу онај, глухом очајању предани, Римљанин[8]), у доба опћега пропадања: „Човек је биће пуно противречности и опрека, најнесрећнији међу свима створовима, јер остали створови немају потреба, које прелазе своје границе, а човек је пун натучен потреба и жеља, које се не могу задовољити. Његова је природа лаж, највеће убоштво, здружено с највећом охолошћу. — Међу толиким и тако великим злима, још је највеће добро, што он може сам себи живот одузети“. Онда би био цео његов живот сизифов посао, и највећи дар природан, његова најужаснија мука.

„Што човек ништа знати не може,
За то ми срце често сагоре“ —

мење песник[9]) у уста једном међу оним духовима, који узалуд теже за истином. И он право вели; јер жеља за сазнањем била би за човека мучан пламен, у коме срце сагорева без паде. Али човек, круна и савршенство створења, није за то на свету

[4]) Soliloqu. II. 8: Verum mihi videtur esse id, quod est.

[5]) De vera relig. C. 36: Cui illud manifestum est, falsitas esse, qua id putatur esse, quod non est.

[6]) *Омир*, Илијада XVII. 446.

[7]) *Плиније*, Histor. natur. II. 7.

[8]) *Гете*, Faust.

и неје за то одређен, да буде најнесрећнији међу свима створењима.

За то и беше скептицизам, који учи о неизвесности свакога сазнања и захтева апсолутну, оњу сумњу, од увек само баштина погдекојих заблуделих духова и не могаше никада да трајно стече ученика. И где год је он избијао, понаособ кад се је народни и државни живот грчкога народа нагињао крају, кад се је силно римско царство, разједено од морална трулежа, стало љуљати у својим темељима, беше он цигло симптом клонуле народне снаге и унутарње болести [9]) или неминовна реакција иступљењу пантеистичке науке, као што беше баш у почетку овога столећа.

Но и присталице скептицизма држаху се само у теорији свога начела, у животу га увек порицаху. „У пракси“, рече *Јум*,[10]) који је сумњао у егзистенцији ствари изван нас, „ваља се равнати по чулима и сумњу ограничити само на спекулацију“; но тиме је сумња потрла саму себе, јер пристаје, да спољашњи утисак одређује представе, а овамо сумња у објективне ствари, које чине утиске и које одговарају утисцима. А друкчије неје могло ни бити; јер живот ни појединца ни друштва не би био могућ, кад не би стајао на дубоком, чврстом темељу извесно познате истине. Васколико човечанство — а оно је прави човек, у коме се очитује права човечја природа, свеукупност духова — осуђивало је за то увек скептицизам као оно, што он заиста и јест, као болесну сметлику у историји људскога духа, као усамљену, случајну појаву, која за то увек буде одбачена кад год наступи и покуша да задобије важности, коју често, — а у том је обзиру у неку руку оправдана — изазове њен преман, једнострани догматизам, исто тако лажна тврдња, да се све може знати, све докучити, све појмити. Јер човек не долази ни до чега, ако тежи за свачим, па и немогућим, те кад не постигне, што је највише, клоне и очаја лако и о оном, што је постижно. Оба су назора махом подједнако погрешна. Човечја је интелигенција заиста кадра да дође до поуздане и извесне сазнања, јер „каки би то био разум“, што рекао *Јакоби*, „који ништа не разуме?“ — само наше је сазнање коначно, погодбено, ограничено сазнање, као и сам дух и целокупна човечја природа, која је за то у свима својим радњама и узајамљивањима везана за погодбе и границе. Напредак у науци, врстање човечјега сазнања по различитим областима знања није могуће и неда се замислити, кад се у напред постави нека апсолутна знаност. Само апсолутном, бесконачном духу припада апсолутно, непогодбено, неограничено, предмету са свим адекватно сазнање, јер је он уједно и интелигенција и биће, идеја и реалност и сву истину уједињује у себи, као у њену пореклу и средишту, он је *разумни извор светлости*[11]) као сунце у овом видљивом свету. То познање, које је предмету са свим адекватно, које га са свим поима и исцрпљује, где је потпуна једнакост између објекта и субјекта, који га сазнаје, на не остаје никакога остатка, који не би стао у оквир мишљења, то познање је идејал науке, коме коначан дух може да тежи, ал' га никада не ће достигнути. Баш највише и најниже — Бог и атом — као што је приметно још *Аристотело*[12]) измиче се на сваку руку оштру оку коначна духа. Наше се знање простире само донде, докле допире област наше моћи, опажања и разликовања; а она је опет ограничена и стоји до потицања и утицања, што но их прима од објекта; и баш за то види дух, да му је ту повучена преграда, коју ће он све даље и даље потискивати али ју неће никада са свим провалити.

За то је заблуда тврдити, да човечји дух *не сазнаје ништа*; али је заблуда рећи и да *он све зна* или бар да може све знати. „За то, кад дубље испитујемо мрачне радионице природне и творачку праснагу, где има неприступачних и недостижних регијона, резултати нашега умовања једнаки су резултатима о месецу, где увек три седмине површине са свим и за увек оста-

[9]) Упор. *Целер*, Die Philosophie der Griechen, III. страна 316.

[10]) Inquiry concern. human. understanding Sect. XII.

[11]) Упор. *Платонова*, De Republ. VI. p. 508.

[12]) Metaphys. II. 1.

*

ју скривене нашем погледу, осим ако не навале нове, непадне реметашке снаге“.[13])

И доиста, шта све није испитао и докучио човек наоружан интелигенцијом, како ли је он размакнуо области, над којима његов дух влада! Ако сам запрема тек невидљиву тачку на земљи, пак је вагнуо земљину куглу, измерио њезину висину, ширину и дубљину. *Астрономија* је уредила звезде, које плове по бескрајним просторима, одредила им путеве и подвргла своме калкулу небесни механизам. Геологија је сишла у утробу земљину и докучила тајне њеног постанка и склапања. *Физика* је прописала законе, по којима бивају сва кретања и мене у телесном свету, а *хемија* је изложила стихије, из чијих спојева и распоја постају и нестају сва тела; она одређује, математичком тачношћу, њихове саставне делове и ствара микрокозам у вештачкој лабораторији.[14]) Обе су дубоко продрле у тајносне радионице природне, где елементарне снаге тихо и неприметно, али незадржано и силовито, стварају и раде, руше и граде. *Физиологија* открива, како се образују организми и доказује континуитет њихових основних типова од најнижега ступња, па до највишега и последњега, до човечјега тела. Присном свезом и применом природних наука, особито хемијско-физикалних и анатомских испитивања, створена је нова епоха у лекарству. Исто је тако пошло за руком човечјем духу, услед нагла развића природних наука, да у оној мери, о којој пре једва да се и слутило, подвргне природне снаге својој служби, природна блага да немилице њачка и да освоји по света.

[13]) *Александар Хумболт*, Kosmos I. стр. 146.

[14]) *X. Дан*, Die letzten Tage eines Naturforschers. Übersetzt von J. P. v. Martius Bamberg. 1833.

(Наставиће се.)

ДА ЛИ ЦРКВЕНИ ОДБОРНИЦИ ИМАЈУ ПРАВО ГЛАСАЊА ПРИ ИЗБОРУ ПАРОХА?

(На часи г. Димитрију Руварцу, *проти и пароху земунском,* а на науку и њему и свакоме кога се тиче.)

У 63. броју „*Новога Времена*“ читао сам под горњим насловом чланак ученога проте г. *Димитрија Руварца*, у коме чланку несмишљено пита: „*да ли црквени одборници имају право гласања при избору пароха?*“ — па онда на то питање још несмишљеније у негативном правцу одговара: „*да сваки мислећи* (!!) *човек може и сам увидети, да при избору бакона, систематизованих помоћника и пароха црквени одбор нема право само руководити избором — но чланови одборски немају права учествовати никако у избору.*“ То је вели г. прота тако јасно „да се мислећи (!!) *човек не може довољно да се начуди, е се код нас могло, да се и данас практикује, да при избору: бакона, систематизованих помоћника и пароха учествују при гласању и одборници.*“

Преко ове најновије „*мудрости* „мислећег човека,“ ученога проте г. *Д. Руварца* ми не можемо и не смемо ћутке прећи, јер можемо дозволити, да неко силом и навалице хоће да буде *необичан и екстравагантан*, можемо дозволити да се један „мислећи човек“ из пуке разметљивости стаиља у опреку са целим „мислећим светом“ и са 24-годишњом праксом свих наших црквено-народних автономних власти — али не можемо никоме, па ни ученоме проти г. Д. Руварцу дозволити, да он „*лакоумно завади наш свет и да га отворено учи очитим неистинама.*

У овоме листу за „автономне потребе“ ми морамо показати и доказати, да се г. прота *Д. Руварац ужасно требаше*, када је у „Нов. Времену“ писао речи свога лажног и неправилног закључка: да црквени одборници немају права гласања при избору ђакона, свеш. парох. помоћника и пароха.

Ми ћемо касније казати и доказати, да

црквн. одборници, баш на основу опредељења најв. кр. рескрипта од 10. авг. 1868. год. *имају* права, не само да учествују, већ и да гласају при избору свих оних лица, које скупштина бира. А најпре ћемо ставити на *„мишљење“ г. Д. Руварца* ова питања:

Имају ли права гласања у некој градској репрезентацији (скупштини градских заступника) чланови градског одбора, који у градској управи представљају исто тако старешинство дотичнога града, какво је старешинство и наш црквени одбор у црквн. општини?! Да — или не?! Наопако би било да прве старешине у градској управи немају ни толико права, колико има и последњи члан у градској репрезентацији!

Имају ли чланови нашег саборског одбора, ако су уједно и чланови нашег нар. црквн. сабора, не само да учествују, већ баш да гласају н. пр. при избору митрополита-патријарха? Реците, г. прото, ако смете и можете: *не* — па ће Вам се сваки смејати, што Ви члану сабора хоћете да одузмете најпре и најкардиналније право његово!

Имају ли — или боље да одмах питамо: престају ли имати право гласања и избора чланови земаљског, или државног сабора само за то, што су *свиколици изабрани и подељени у разне одборе?!* Реците оче Димитрије *да*, или *не* — те онда сами одговорите: па *ко онда има права гласања и избора у земаљском сабору*, кад га немају чланови сабора, који су уједно и чланови разних одбора!?

Но оставимо се државних и земаљских сабора, већ останимо код своје куће, те држећи се кр. рескрипта и школске уредбе, којих се и *„мишљења“ г. Д. Руварац* држао — запитајмо г. Руварца: кад чланови црквн. одбора не могу учествовати ни гласати при избору ђакона, сист. парох. помоћника и пароха — *могу ли бар учествовати при избору учитеља, учитељица и црквн. општинских чиновника?* Одговорите, учени г. прото, са *не*, па онда станите у борбу са свима члановима црквн. одбора у митрополији карловачкој, којима Ви хоћете да одузмете најважније и најкардиналније им право: *право избора* и *гласања!* Питаће Вас свиколици уверљени одборници: на за што смо ми црквн. општинске *старешине, кад баш ми немамо права гласања при избору наших свештеника и учитеља!?* Та ми поглавито за то и јесмо и хоћемо да будемо старешине: *да бирамо*, а кад при изборима немамо права ни колико један на последњем месту изабрани скупштинар, на част вам наше старешинство, хвала вам на чланству у црквн. одбору, који по вашем тумачењу има само многе дужности, а права му тако поткресавате, да је очевидна поруга и глупост бити чланом црквн. одбора!

Али не бојте се „мишљења“ оче Димитрије, да ће Вас због Вашег *несмишљеног мишљења* напасти свиколики црквени одборници у митрополији карловачкој. Не ће Вас они нападати — него ће Вас *ружно исмејати!* Чудиће Вам се и смејати, што хоћете *Ви*, као тек скорашњи и титуларни прота, да им суспендујете и одузмете право, *које су они уживали већ 24 године и које су им признавале свеколике наше нар. црквне аутономне власти.*

А што признају од толико година праве проте, па онда: административни одбори, епископи, саборски одбор, па и сам сабор и митрополит-патријарх српски — то не може одборницима ни непризнавати, а још мање одузети један, па ма и „мишљења“ нови прота без протопресвитерата, г. *Д. Руварац!*

Шта више, ми бисмо рекли: ко има таке сакате појмове о автономији, а специјално о правима и дужностима црквено-општинских управних органа, као што их има ето мишљења г. Д. Руварац — тај није заслужио да икада постане *правим протом, јер тај би направио правог дармар у своме протопресвитерату својим наказним тумачењем кр. рескрипта и његових определења.*

Да пак г. Д. Руварац заиста има сакате појмове о делокругу и правима црквн. општинских управних органа и да наказно тумачи односна определења најв. кр. рескрипта, види се из његовог непромишљеног и сакатог закључка: да црквени одборници немају права гласања при избору ђакона, сист. парох. помоћника и пароха, а још боље се то види из *начина*, којим је г. прота тај свој непромишљени закључак извео.

Нема ти ништа горе ни ружније, него, кад се уман и мишљен човек слепо веже за пуко слово, за буквални смисао закона. *За буку се везују само буквани, а мишљени људи никада.*

Међутим „мишљење“ г. Д. Руварац везао се за буквални смисао црквн. скупштине у кр. рескрипту, те извео буквални, а нешто и букварски закључак: да чланови црквн. одбора немају права гласања при избору свештеника.

Г. Д. Руварац нашао је у кр. рескрипту §. 58. II. Г., који гласи: „Општина, односно месна црквена *скупштина* предузима избор односно кандидацију у присуству конзисторијалног заступника. Сваки *скупштинар* уписује по једног од предложених, кога жели“. Даље је нашао §. 59: „Одбор пази да не буде приликом том нереда ил' других злоупотреба“ и §. 60: „Скупштина има у присуству заступника епархијске конзисторије о целом течају водити тачни записник, који ће у себи садржавати: а.) попис присуствујућих и учествујућих *скупштинара*, б.) течај и резултат гласања, са тачним означењем предложеног или предложених лица од *скупштине*.“ — Ето то су та рескриптуална опредељења, за која се „мислећи“ г. прота Д. Руварац везао, те буквално тумачећи саме речи и неимајући јасног појма о црквеној скупштини — дошао је до сакатог закључка, да у општине свештеника *имају црква бирати само црквени скупштинари а црквени одбор има право* само руководити изборѐм.

Ево како је дошао „мислећи“ г. прота Д. Руварац до тога несмисленог закључка:

Као што већ цитирасмо из §. 58. II. Г.: „Сваки скупштинар уписује по једног од предложених, кога жели, у осталом поступа се по §. 16.“ који гласи: Бирање бити има под председништвом *председника* скупштине — а не као што је г. Д. Руварац навео: под председништвом скупштине, *јер скупштина тек већа не може сама себи председавати!!* — и у присуству месног црквеног одбора који јавно руководи бирање.

Ове речи које подвукосмо, т. ј. да црквени одбор јавно руководи бирање — злокобне су за „мислећег“ проту г. Д. Руварца, јер цео погрешан чланак његов, а особито сакат закључак његов: да црквени одборници немају гласа при избору свештеника, него да *„црквени одбор има право само руководити изборо̀м“* — оснива се на тим скроз погрешно схваћеним и протумаченим речима.

„Мислећи“ г. Руварац није хтео да мисли, ше да смисли и правилно суди, да се оне речи: — *„у осталом* поступа се по §. 16.,“ немају и не могу тако тумачити, да се при избору ђакона, сист. парох. помоћника и пароха у *свему и са свим онако* поступа, како то §. 16. II. Б. кр. рескрипта прописује — јер тамо је реч само о начину избора скупштинара, који се у многоме мора да разликује од начина избора ђакона, сист. парох. помоћника и пароха, те по томе §. 16. који *говори о избору скупштинара, не може се у целини* применити и на избор свештеника. Јер поменути §. 16. говори *о избору скупштинара онда када скупштине још нема, или бар кад је нема потпуне, т. ј. законито као моралног тела организоване, него кад се тек истом цела из нова бира, или кад се у 1/3 њезиних чланова попуњује — дочим се избор свештеника неда ни сировести без законито и правилно организоване црквене скупштине. Па баш за то, јер §. 16. говори о избору скупштинара*, дакле о телу које законито још не постоји, него се истом изборо̀м ствара и образује — *баш за то и само за то* поменути §. 16. прописује да *„бирање има бити* под председништвом председника скупштине *и у присуству месног црквеног одбора*, који јавно руководи бирање“. Овде у овом случају изречно се вели, да црквени одбор јавно руководи бирање е тога, што је онда, када се скупштина бира или попуњује, *тек црквени одбор у законитом стању, а скупштина није тада у законитом стању*, јер се истом бира, или допуњује — *те мора неко законито тело* јавно руководити бирање тела, које се тек образује. *Ту је дакле* црквени одбор, *као једино* законито образовано морално тело и чинилац и контрола и гарантија: *да се избор скупштинара правилно спроведе.*

А при избору ђакона, сист. парох. помоћника и пароха ствар *са свим другчије* стоји. Ту се предпоставља и законом условљава, да су *оба црквено-општинска управна органа са свим по закону и правилно организована.* Ту чланови црквене одборе заједно са члановима црквене скупштине, сачињавају једно *заједничко морално тело*, којега свиколици чланови (осим председника, који има и нека посебна права) имају заједничка и *једнака права, те са једнаким правом гласају* приступају избору свога свештеника. Ту црквени одбор може да руководи избор свештеника као што и у другим моралним телима избор руководе у првом реду *старешине* и први представници истих тела, али избор свештеника црквене одбор нема на тај начин руководити, да се *одрече права учествовања у избору и права гласања*, те да све право избора мора припустити само на чланове црквене скупштине — већ образујући са члановима црквене скупштине *заједничко морално тело, са једнаким правима*, не само да може и *треба*, већ баш *мора* да учествује при

избору свога свештеника, *ше ако хоће при из боръ шоме да гласа, шо му право нико, па ни учени г. прота Руварац* не може *оспорити*.

Колико је иначе учен, „мислећи“, окретан и у свему и свачему вешњак тај чувени и славни г. *Димишрије Руварац*, требало је и то да зна, да *кад је цркв. општинска управа правилно организована — чланови црквене скупштине не могу баш ни у другоме са председником донети ни једног правоваљаног црквено-скупштинског решења*. Јер црквена скупштина сама за себе, без цркв. одбора — *није у општине такво моралио шело, које би могло ма какве закључке и одлуке доносити*.

Кад је „мислећи“ прота г. Д. Руварац покупио и у своме чланку изнео сва рескриптуална опредељења, којима доказује, да црквени одборници немају права гласања при избору пароха, није требало да заборави ни на §. 25. Б. II. кр. рескрипта, који каже: „Предмети се решавају већином гласова, а ако су гласови на једнако расположени, онда одлучује глас председников. *Да може шак цркв. скупшшина ваљану* одлуку *донеши, мора бити*, осим одборника, *најмање једна шрећина уредно позваних скупштинара*“ (разуме се: присутна).

Овај §. 25. немилостиво туче у главу ученога проту г. Д. Руварца. Да је он знао, или да није с ума сметнуо овај §. 25., за цело не би непромишљено писао, да *црквени одборници немају права гласања при избору пароха*. Јер, кад се у цркв. скупштини, *без цркв. одборника, не може донеши ни једна правоваљана одлука*, то се у таквој цркв. скупштини, без довољног броја цркв. одборника, *не може правоваљано спровести ни избор пароха*. Јер и избор пароха није ништа друго, него *одлука или закључак, да цркв. општина, односно цркв. скупшшина жели овог или онога за свога пароха*. На кад се за ма какву одлуку цркв. скупштине тражи присутност цркв. одборника (по пракси: присутност бар половине цркв. одборника), од куда долази „мислећи“ г. Д. Руварац, да се једна од најважнијих одлука цркв. скупштине: одлука у погледу избора пароха може само на тај начин правилно донети, ако се *одузме право гласања баш цркв. одборницима*, као првим и најважнијим факторима у цркв. општинској управи!?

Није ли то грозна непромишљеност од једног „мислећег“ и ученог човека, какав хоће да буде и какав је већ свима досадио „мислећи“ и учени прота и парох земунски г. *Димишрије Руварац*! На шта значи то, са неким лажним ауторитетом и разметљивошћу устајати, те у озбиљним стварима говорити и проповедати којекакве будалаштине!? Шта значи то, када неко, са беспримерном безобзирношћу а са *пакошћу и завишћу, која не доликује у опште ни једном образованом човеку* а некмоли свештенику и проти — са страшћу и злобом дира и заједа час овог час оног заслужног радника на пољу јавности и књижевности — а овамо сам тај дрзовити пакосник-свештеник нема појма ни у најпростијим питањима наше опште црквено-народне автономне управе, јер устаје да проповеда оно као истину, што је пука лаж и ради чега ће га свака паметан (па ма и не био „мислећи“) човек морати *исмејаши*....

*

Ово што сам написао у одговор г. Д. Руварцу, морао сам и сам са нешто жучи и срдње написати. Морао сам — јер с *разлогом* имам права, да се срдим на човека, који са истом лакоумношћу као и пакошћу задире у свачије име и поштење — а уз то је сам такав, да му се у многом чему озбиљно замерити може. Он сам сматра себе за неког ауторитета, те је према њему свако мали, а сто као што видесмо, проповеда нашем свету кадшто будалаштине и даје му глупе савете, који наш свет могу на стрампутицу да заведу.

Тога раметљивог и несносног човека, тога пакосника и завидљивца, који се као дивља звер разјари, када н. пр. мене изаберу за члана књижевнога одељења „Матице Српске,“ или када н. пр. ја нашем ваљану књигу *„Први извешшаји спархије бачке“*, коју сви хвале, само јој он замера — сво ја сам у горњем спорном питању гвозденим позитивним разлозима оковао у гвоздене окове, тако, да овом приликом ни прстом маћи не може, већ мора стењати у оковима, те ове горке пилуле што сам му их дао мора овом приликом прогутати.

Али ја познајем свога човека — те чисто у напред гледам, како ће мислећи и учени г. Д. Руварац и сада — баш као и оно пре 5 година, приликом наше дуге и страсне полемике о читању евангелија — устукнути и срамно рећи: „Ја онај свој чланак: *„Да л' и црквени одборници имају право гласања при избору пароха?“* писам *озбиљно* писао — него сам намерно у томе чланку којешта лупао, *да видим: хоће ли*

„Црноризац Храбар“ упознати моје глупости и хоће ли знати према мени праву истину бранити — а кад „Црноризац Храбар“ устане у обрану истине, те каже и докаже у чему је — ја ћу се са смехом са попришта борбе повући, те рећи: хтео сам те чикати и пробати, да ли знаш нешто — а кад ето знаш, ја ти то невољно признајем, али ћу те у другим питањима и од сада, као и до сада бадрцати и заједати!“

Ја идем да видим: хоће ли и сада бити такав завршетак моје полемике са г. Д. Руварцем. Ја знам да ће њега овај чланак немило дирнути — те ће можда хтети да се брани, кад би могао. А ја му сада стојим свагда на биљези. Сад се налазим на одмору у манастиру Грегетегу, код његовога брата, а мога високо поштованог и љубљеног духовног оца *Илариона*, на сам овде сада баш доколан: да поделим мегдан са врховним нашим капацитетом, „мисленим“ и учеником протом и парохом земунским г. Д. Руварцем!

У манастиру Грегетегу.

Црноризац Храбар.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак.)

„Народна странка“, дакле, одбацила је „устав“ за то, да остане „верна својим традицијама“.

Кад то не би убитачно било по општи наш народно-црквени интерес, ми би то просто регистровали. Али, јер је то убитачно, ми ћемо да ућемо у те традиције, да их, у колико се ствари наше тиче, испитамо.

Та се традиција бележи од оног бујног доба прве уставности, о којој је говорио у сабору г. др. Полит. У то доба дизила се власт између круне и народа. Уставан, репрезентативан систем спроваћао се у државним пословима.

Бујно доба електризовало је и бујне Србе, на жалост онда већ без војводине, без свога политичког територија, без којега не може бити политичко-самосталног живота, а без којега опет није се могло нашој бујној, а суверенској тежњи за уставношћу и њеном делатношћу природне одушке добити. Али, бујица те тежње и уставних прохтева, морала је ма где избити. Избила је у нашој народно-црквеној автономији. А јер су односаји у тој автономији обухватили институције и послове и народне и црквене, та је бујица одмах захватила и поплавила и цркву, а у цркви и јерархијску власт, коју је хтела бујност онога доба не само да подели, него до илузорности да сведе.

Бујно доба, још бујнији људи нису хтели у првој ватри уставних прохтева одделити и довољно разлучити цркву и њезине неке институције од оних институција и односаја, у којима и којима може и треба народ да одлучује и против чега нико и нема ништа. Али, онда се већ мислило, да све што год се налази у оквиру автономије наше, припада суверенству народа. Није се пак водило рачуна о томе, да је у тој автономији и црква, која као божанска установа има своје посебно опредељење и своје засебно устројство, које се и не може у својим организационим основима мењати; заборавило се, наиме, да је у тој цркви јерархијска власт, која свој резон и разлог има у непроменљивости основног устројства и учења црквеног. Те је тако, унашањем репрезентативног система у нашу автономију, без обзира на све ово, учињена прва и кобна погрешка, која је за собом повлачила и све остале, а које су показале резултат свој: у данашњем нашем стању.

Ако у томе има заслуге, ми ју, драге воље, признајемо „народној странци.“ Јесте, њезина је то заслуга. А кад се и данас „народна странка“ поноси „континуитетом те борбе за нашу народно-црквену автономију“ и верношћу „традицијама“ те борбе, онда ју само потсећамо на њезино властито оцењивање данашње наше автономије и њезиног стања, по којем је то стање „очајно,“ а автономија „трошна и разривена, секвестрована и конфискована.“

А да је таква, признајемо и ми, да је то неоспорна заслуга „народне странке,“ њезиног „континуитета“ и „традицијоналног“ такта у автономној борби.

Да ли под ловориком те заслуге може „народној странци“ бити срце весело, родољубље

задовољено, или јој мора савест презати, образ црвенити, а душа стрепити од будућег историјског суда, о томе ћемо пустити „народну странку,“ да у трењутцима не заноси, него душевне тишине и мирноће, сама размишља. Биће онда на чисто ће тим, да ли се једна странка, која је за 25 година нашу автономију довела до данашњег јој стања, има резона и смисла тешкати тиме, да за све то није она одговорна, „већ други фактори“; а да је она „све оно чинила, што јој је савест и дужност према нашем народу налагала.“ (Др. Полит).

А ми ћемо поћи даље и питати: шта је потстицало некадању „народну странку,“ да бујицом својом запљускује цркву, њезину основну организацију и да јуриша на јерархијску власт? Осим „оног бујног доба прве уставности“ потстицала ју је суревњивост према јерархијској власти, кулминацију које суревњивости формулисао је философски наш народ у речима: „у с т а н и т и, д а с е д н е м ј а.“ Да се маскира та побуда, истицан је деспотизам калуђерски, као што се данас истиче, у исту цел, попустљивост јерархије државној власти.

Данашњу „народну странку“ електризује такођер борба против јерархијске превласти, а у суревњивости према истој. Па и за то ми, драге воље, признајемо, да је она одржала и да представља континуитет борбе некадање „народне странке“ и да је остала верна њезиним традицијама.

Да маскира онај тајанствени циљ те борбе, она правда данашњу борбу против јерархијске превласти у цркви тиме: што се бори ингеренције државне власти у нашој автономији, која би тим јача била, чим би већа била власт јерархијска.

Ми смо већ напред доказали, д а с у и н г е р е н ц и ј и државне власти у нашој автономији, у колико већ постоји, отворили врата баш нашој сабори, другим речима: баш „народна странка.“ И ако традиција њезине борбе има своју логику, онда, ми тврдимо: да је она у томе, што ће данашња „народна странка,“ верна традицијама досадање њезине борбе, та врата све већма отварати, што енергичнија, истрајнија и доследнија буде у чувању тих традиција, што дуже буде одржавала континуитет „д о с а д а њ е“ борбе за нар. црк. автономију. То је логика традиције и континуитета те борбе, која је свршеним чињеницама доказана. На је онда заман звонити у велико звоно „велике енергије“; залуд је фразама сипати народу песак у очи и заносити се традицијама и континуитетом досадање борбе за автономију, к а д с е р е з у л т а т т е б о р б е п р и к а з у ј е у „о ч а ј н о м“ нашем стању, у „т р о ш н о ј и р а з р и в е н о ј, с е к в е с т р о в а н о ј и к о н ф и с к о в а н о ј а в т о н о м и ј и.“ А да ће се традиционална и континуитетна борба „народне странке“ за автономију, осветити тој автономији, нашој цркви и народу, још очајнијим стањем, још трошнијом автономијом, ако и даље буде та борба вођена „великом енергијом, истрајношћу и доследношћу,“ т о н а м п р о р и ч е д о с а д а њ е 25-г о д и ш њ е г о р к о н е к у с т в о. . .

Ингеренцију, дакле, државне власти, колика је данас у нашој автономији, створила је некадања, а одржава ју данашња „народна странка.“ Да народ то једног бистрог дана не увиди, „народна странка“ својим грехом кала јерархију, на ју још сумњичи и новим „бити имајућим“ гресима, наиме, да ће од сада бити у још дежурнијој услузи државне власти, чим се добави веће власти у цркви и автономији. А да то буде, е т о з а т о ј е п р е д л о ж е н „у с т а в.“

Т а к т, с а с в и м д о с л е д а н т р а д и ц и ј а м а н е к а д а њ е б о р б е з а а в т о н о м и ј у! То је безобзирно сумњичење, то је дрска денунцијација јерархије народу. У колико је дрска и непромишљена, она је и убитачна, управо кобна. Таква сумњичења, такве денунцијације растроване су онај нежни осећај, који је везивао народ за своју јерархију; раскидале су ону везу искрености, љубави и поштовања, која треба да води народ к јерархији, и ову да одржава с народом. И зар у томе злу не лежи бар најмањи ако не највећи узрок данашњем нашем неспоразуму и трзавици? О томе као да нефови странака врло мало размишљају, а о томе би требало увек пре размислити, него што се безобзирним, управо швадронерским и гнусним шикарањем о јерархији пуне ступци листова....

А где је разлог сумњичењу јерархије? Где резон, да се она a priori жигоше и денунцира пред народом? Зар тако мало респекта имају извесни људи пред историјом; зар им је тако затупљен осећај благодарности према јерархији, која на својим плећима управо и данас још носи понајвећи део терета народно црквено-автономног? Зар је тако мало у њима разборитости, да просуде, камо то све води?.....

Било је међу јерарсима изнимака, можда ће их и бити, који ће бивати у опорединм стварима према држ. власти попустљивији. Али то није доказ, да је била и да ће бити наша јерархија попустљива и у питањима општег интереса цркве и народа, а како ли је дреко и нехотично, ради неких изнимака жигосати а ргіогі целу јерархију, жигосати ју перфидијом!...

Кад би изнимке дозвољавале тако грозне закључке, како би се грозан закључак могао а налогно извести о целој нашој интелигенцији, о целоме народу. Па о сваком. Да, али таквим закључцима нема резона ни темеља. Такви закључци и суђења могу имати свој разлог само: или у нездравом мишљењу, или у срачунатој тенденцији. У таквом суђењу, при таквим закључцима не фунгирају никад закони здравог мишљења и не одлучују солидни осећаји.....

Ако је једна, било из личних, или иних побуда, дошао недозвољеним начином до већег положаја, други су га самопрегорењем одбијали; ако је један епископ на прву реч држ. власти учинио нешто, што је изгледало „доле“ као попустљивост велика, други није учинио; ако је један при избору проте показао своју слабост, многи су у сличним приликама знали рећи: себи руке деверe. Ако је један био и сувише мекан, други су знали ремонстровати против јаких захтева „од горе,“ не ишунити их, не задовољити. И кад би архиве наших епископија и патријаршије биле приступачне сваком и увек; и кад би сваки, који пискара по листовима политичким и другим, и себи уобразује компетенцију за стварање јавног мњења и вођење јавне критике, — знао и разумети могао све, што знати и разумети, у просуђивању рада више јерархије наше, треба, можда би се достојније и праведније оцењивала наша јерархија. Ал' шта ћемо; тако је било и биће у свету целоме, да се све не може сваком обесити на — нос. За то и бива историја тек праведни судија.

А људима, којима је суђено, да их историја пресуђује и оцењује, желети је увек, да им рад никад не мути, енергију не слаби неправедност, неувиђавност или злурадост савременика. ....

Кад би подвала опозиције била оправдана, онда јерархија наша не би ни смела, ни хтела, потпомагати „устав“, који иде на то, да се наша автономија што више еманципује од интеренције државне власти.

Би ли ти делови „устава“ добили највишу потврду, то је изван домашаја и наше више јерархије, као што је и сабора. Кад је одбор 15-рице дотична одређења унео у „устав“ и кад је и Његова Светост, преузв. г. патријарх Георгије, та одређења одобрио, они нису тражили за потврду њихову гаранцију у влади, него „у државном уставу у државним законима и на овим основаним нашим црк. нар. автономним правима.“ То и јесте једина стална гаранција. А „ко противно мисли, тај је малодушан и малконтенат“ и не може бити позван, да са земљишта автономног развија заставу нашег народа,“ — као што рече г. Јагић „наивном“ дру Вучетићу. . . .

Што се је могло и што је требало унети у „устав“, ради еманципације државне интеренције у автономији нашој, на с' обзиром и на сам избор митрополита-патријарха, то је учињено, и то је било по вољи и јерархији нашој.

А кад је то истина, онда крај те истине подвала и сумњичење јерархије, да би наше она била у служби интеренције државне власти, дрска је и непромишљена лаж; измишљена само за то, да опозиција може тим лакше подизати „свој народ“ против јерархије, како не би имао ни времена ни прилике, да се увери о заблудама и погрешкама традиционалне борбе својих шефова и континуитетног им упропашћивања наше автономије и општих интереса.

Предпоставка, да би јерархија служила интеренцији државне власти, све дотле ће остати неоснована и неистинита, док се не докаже: да је јерархија била и да се налази у тој служби; остаће злурада и кобна за еређивање и уређење наших автономних односаја и постизавање општих интереса.

А бојазан од те службе интеренцији државне власти јесте и остаће обмана, којом се завађа народ, а спречава напредан развитак наш.

Но, по свему судећи, та је предпоставка и бојазан и неискрена. А то значи: не боји се народна странка, да ће јерархија служити државној власти, него се боји превласти јерархичке, а ради превласти своје.

То не треба крити, него поштено признати, као што и ми признајемо: да у тој бојазни заиста веже данашњу „народну странку“ традиција. И ако има у њезиној борби континуи-

тета са некадањом народном странком, он се одржао једино у тој бојазни и у заблудама, као последицама те бојазни. А континуитет борбе за народно-црквена права нашега народа, прекинут је баш у народној странци још г. 1874, а још и пре. . . . .

Тежња за превлашћу електризује и данашње шефове „народне странке.“

Та тежња родила јој је суревњивост према јерархији. Та суревњивост родила је злурадост; злурадост рађа још и данас сумњичења, разне уображене предпоставке, подвале и друга небирана средства у „традиционалној“ борби против јерархије; а све то рађало је и рађа: перманентан неспоразум и раздор, с' једне, а назадак у нашем народном црквено-просветном животу с друге стране.

И крај свега тога ми се зар надамо, да ћемо коначно уредити нашу автономију?! Не; тако не!

Јер бадава ће се сазивати и састајати наши сабори; заман ће се у њима, а у „светлим тренутцима,“ вапити за споразумом. Њега неће бити, јер га не може бити, док год се корен неспоразуму не подсече; док год се тежње световнога реда не сведу у границе могућности и стварности, праведности, законитости и целисходности; док се суревњивост према јерархији не замене признавањем и респектовањем јерархијске власти и значаја у цркви и управи црквеној; док се умишљено страховање према јерархији не замене вером и поуздањем у њу, а злурадост и сумњичење не отклоне искреношћу и одношћу к' јерархији.

Кад то буде, а на томе треба са свију страна радити, онда ћемо ми лако и брзо уредити своје односаје, своју автономију. Без тога никад не!

У данашњем расположењу опозиције према јерархији, расина нам се снага у ништа; губи време у лудо, а вредност наша сваћа се све на ниже. А то све иде баш по рачуну — трећега.

А мора ли тако бити? Не мора. Може ли бити другчије? Могло би. Солидан елеменат свију странака и свију јавних радесника, позвани је и дужан, да ту могућност створи! А то ће учинити, чим се емансипује заблуда неких према јерархији, окане неосноване и убитачне борбе с њоме. То ће опет моћи онда, ако правилно схвати наш народно-црквени положај у земљама угарске круне.

Томе схваћању дао је довољно праза и у најновије време — истина после сабора — г. др. Полит у 30. бр. „Бранка“ о. г., признав „да смо у овој нашој домовини сасвим потиснути с политичког поља и упућени још једино на цркву и школу,“ а да нам је „до сад још само црква остала недирнута.“

У таквим назорима, у таквом уверењу, кључ је и директива за наш рад баш на пољу народно-црквене нам автономије.

Жалити морамо само, да г. др. Полит, који тако здраве и правилне назоре о нашем положају има, увек и не ради по диктату конзервенција, које сасвим природно истичу из таквих назора.

Или г. др. Полит и опозиција држи, да треба такве назоре избављивати само онда, кад је у питању „црквена политика“ у Угарској, а мењати их у сасвим супротном правцу онда, кад уређујемо своју народно-црквену автономију?!

Увек правилно мислити и судити, први је услов, да и рад увек буде мудар и успешан.

Да, „црква је само остала недирнута,“ а ми додајемо: црква само и може остати недирнута, крај свију експериментација принципа и доктрине о државној свемоћи. Јер црква има своје божанске, вечне, сакросанктне основе; јер: црква треба и требаће увек држави.

За то је и „тешко водити борбу против цркве,“ као што признаје и „Бранк,“ кад пише о културној борби у Угарској, и ако су му — као и свој опозицији — „народна плећа“ најшира, кад уређује автономију нашу.

Држави импонује још само црква; а ми имамо још само цркву недирнуту. Шта је логика тога? Концентришимо се у цркви — свом снагом својом. Под њено закриље, у њене шанчеве скупимо сву снагу. Из ње се бранити можемо, под њезином заштитом развијати свој црквено-просветни живот. Њој „ни врата адова не одолеће“; а све што је у име цркве, респектовати се мора до највиших висина државне власти. Она је светиња још, у коју држава, док хоће да је хришћанска, дирнути и — не сме. А док у њу не дирне, њу не уништи — а то је немогуће, — дотле је осигурана и наша народна индивидуалност. . . .

Ако се и тврди — па и у 45. бр. „Бранка“ о. г. — да је „религија престала да покреће човечанство и да је њезино место народност

заузела,“ чињенице доказују, да је црква у борби са државном влашћу јача и сигурнија, него народности, да се канони и учење црквено не конфискују и не изигравају као автономне уредбе....

Потиснути смо са поља политичког, са поља чисто народног. Тај положај признали смо и својим саборским устројством. Према томе свршеном чину и фактичном стању, удесимо сада и своје операције за свој народни црквено-просветни развитак. Све што радимо, нека буде у име цркве и ради цркве, знајући, да ће снага и напредак цркве наше значити, у својим последицама, снагу и напредак опште народни, и да ће у тој снази и напретку гарантована увек бити и народна индивидуалност наша српска.

Дакле — у цркву!

А с ким ћемо се срести у цркви на првом кораку? Са јерархијом. Ко хоће да је у цркви, тај мора бити с јерархијом. Хоћемо ли мира у цркви, морамо га имати с јерархијом. Хоћемо ли цркву јаку, јака мора бити јерархија, јер она је законити представник цркве. Без јаке јерархије, слаба ће и црква наша бити.... Хоћемо ли јаку јерархију, морамо јој признати њезин положај у цркви, њезине прерогативе с' једне, а с друге стране, морамо јој бити одани, раме уз раме на свакоме кораку.

Не смемо презати од ње; у њу сумњати не смемо. Не смемо јој завидети власти ни злуради бити. Свако презање значи слабост нашу; свака сумња у јерархију значи а priori — губитак. Свака завист према јерархији и злурадост значи буру страсти, а по томе: сигурну погибију наших интереса....

(Наставиће се)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Прелаз у православље.)** Екатарина, кћи Павла и Алесандре Бекварац, становника надаљских, који већ скоро двадесет година припадају назаренској секти, 14. (26.) априла о. г. примила је тајну светог крштења и миропомазања. Рођена је 10. (22.) марта 1877. год. Родитељи је у своје време не дадоше крстити, те је реченог дана пакнадно крштена. Од детињства свога па све до 15. године похађала је по унутству својих родитеља назаренску скупштину, а од 15-те године не хтеде више ни под којим условом у њихово друштво. Ни наговарања ни молбе како родитељске тако и других чланова назаренске секте, па напослетку ни телесна казна од стране родитеља њених, не могоше је натагнати да но ново одлази тамо, где јој се ни најмање не допадаше. Кад наступише и гоњења, она се склони те одбеже за овдашњег момка Стевана Калушиног још пре навршене 16-те године. Данас су обоје законити муж и жена.

Исто тако примила је 24. априла о. г. тајну светог крштења и миропомазања мала тро-годишња девојчица по имену Стана, кћи надаљских становника Пантe и Рахиле Сиришки, који такође неколико година беху следбеници назаренске секте. Данас су, хвала милостивом Богу, повратили се у крило матере цркве православне, те ево одмах похиташе да своју малу ћерку пошљу у св. храм на крштење. Оба крштења извршио је надаљски свештеник.

ЧИТУЉА.

— (†) **Петар Петровић**) умировљени *пароx маршоношки*, у бачкој епархији, преселио се у вечност 21. маја о. г. после примљене тајне св. причешћа и након дуге и тешке болести у 84-ој години живота свога.

Покојник беше један од најстаријих свештеника српских и послужио је цркви и народу пуних 60 година. Родио се у Новоме Саду 9. марта 1809 године. За ђакона рукоположио га је г 1833 епископ бачки Стеван Станковић, код кога је пет година служио као церемонијални ђакон. За пресвитера рукоположен је г. 1838, па је те

године постао и парох у Мартоношу, где је до смрти своје остао. Пре кратког времена био је због велике старости стављен у заслужено стање покоја.

Покојни поп-Петар беше врло образован човек, добар проповедник и вешт појац. Проповедао је и поучавао народ готово на свакој служби божјој, а проповеди му беху снажне и пуне науке. Особито је покојник чувен био као зналац нашег дивног карловачког појења. Имао је врло пријатан глас, те је умилно и вешто његово појање свакога заносило. Покојник се бавио и воћарством и поучавао и народ томе корисном послу. У опште, беше он човек ретких врлина, а у говору и понашању занимљив, красноречив и пријатан.

Покојника оплакују две кћери, четири сина, и многобројна унучад и праунучад. Од синова његових: Герасим је протосинђел и патр. мандатар за будимску епархију, а Стеван и Вељко су народни учитељи.

Нека је вечна успомена седом старини и заслужном свештенику Петру Петровићу!

— (†) **Никола Мандукић**) *бележник вршачке епархије*, преминуо је 5. маја о. г. у Вршцу у 63-ој години живота свога. Покојник беше човек ретка образовања и необична дара, а у Вршцу врло симпатична и омиљена личност. У 70-им годинама уређивао је недељни лист „Вршачку Кулу.“ Јако се заузимао за унапређење наших црквено-народних прилика. Помагао је нашу књижевност и културне заводе. Био је више година бележник епархијске управе вршачке. На опелу му чиноделствовао је високопреосвећени епископ Нектарије. — Нека је вечан спомен црквено-народном заваничнику Ники Мандукићу!

ОГЛАСИ.

Бр. 454. 1. К. 86. ex 1893. **СТЕЧАЈ** 52. 3—3

На парохију I. разреда у Драготињи, протопресвитерата *кириско-глинског*, овиђем се отвара стечај.

Интеркалара нема

Рок пријавама до 17. (29.) јунија 1893.

Из сједнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 29. априла 1893.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

63. 2—2 **ЈАВНА ДРАЖБА.**

Подписана српска православна црквена општина Модошка, жели своју *цркву отправити* на основу свога скупштинског закључка од 3-ег децембра 1892 године, од високог епарх. одбора темишварског одобреног Е. О. 148. 1893 године. Акт. 211.

1. Цимермански посао . 2098 ф. 20 н.
2. Лимарски посао . . 950 „ — „
3. Мазарски посао . . 120 „ — „
4. Зидарски посао . . 462 „ — „

Укупна свота. 2630 ф. 20 н.

Сваки који би дражби приступити желио, има 10% од нскличне цене у име надиума положити.

Дражба ће се обавити дне 6. (18.) јуна 1893. године у три сата после подне.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу; то јест јамчевину до 1. јануара 1894 год.

Ближа условија могу се видити код г. председника црк. шк. општине.

У **Модошу**, 21. маја 1893 год.

Василије Петровић, перовођа. **Драгомир Гаћански**, председник.

СТЕЧАЈ. 64. 2—3

Код православне српске црквене општине суботичке упражњено је место старијег црквењака, на које се стечај расписује.

Плата I. црквењака износи месечно 20 фор. са слободним станом у црквеној порти, осим тога од сваког сата звоњења уједно и школски послужитељ, као такови из вар. благајне прима годишње 30 фор. за грејање и чишћење школа са потребним огревом, а за навијање торањског сата 10 фор годишње, и штол. приход.

Који жели место ово добити, има веродостојно исказати, да је вешт у црквењачким пословима и познат са свима дужностима црквењачким; даље захтева се, да зна осмогласно појање, о чему има особену сведоџбу молби својој приключити, као и о религиозно-моралном кладању и досадањем службовању. — Молиоци нека своје добро инструиране молбе од првог уврштења овог огласа у року од 4 недеље правосл. српској црквеној општини суботичкој поднесу.

У Суботици, 24. маја 1893.

Др. Пера Радић, п. председник. **Ђорђе Гојковић**, општ. перовођа.

СТЕЧАЈ. 55. 3—3

Усљед решења слав. епарх. школског одбора од 29. априла 1893. отвара се стечај на *учитељско место* I и II разреда у варошии Кули.

Плата је у готовом новцу 400 фор., за држање повторне школе 20 фор., 4 фата тврдих дрва (или 52 фор. у новцу); 3 ланца по 2000 □° ораће земље, на коју учитељ порез плаћа; и 95 фор. у име стана.

Изабрани дужан ће бити у школском уредбом прописаним предметима децу обучавати и у цркви појати.

Рок стечају траје *до 13. (25.) јуна.* Компетенти нека своје молбенице до поменутог рока потписаном одбору поднесу.

Из седнице школског одбора, држане у Кули 13. маја 1893.

Школски одбор.

Бр. 615.
Е. К. 104. ex 1893.

СТЕЧАЈ 51. 3—3

На парохију I. разреда у Коларићу, протопресвитерата *будаштанског*, овијем се расписује стечај.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 17. (29.) јунија 1893.

Из сједнице епарх. конзисторије, држане у Плашком, 29. априла 1893.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

СТЕЧАЈ. 50 3—3

Овим се расписује стечај на једно забавиљско место на установљеном арачком општинском забавишту, које ће се 1. септембра о. г. отворити.

Са овим забавиљским местом скопчана је годишња плата у износу од 300 фор., слободан стан и 40 фор. у име огрева.

Од оних, који желе ово место получити, захтева се усмено и писмено знање српског и мађарског језика, даље оспособљење са којег овоземаљског забавиљског завода.

Позивају се дакле све у смислу горњих захтева оспособљене конкуренткиње, да молбенице своје управљене на општинско поглаварство, до 15-ог јула о. г. поднесу, с тим пре, што се касније пристигле молбе неће у обзир узети.

У Арачи (Врањево), 14. маја 1893. год.

Ранковић, бележник. Вербашки, начелник.

СТЕЦИШТЕ. 59. 3—3

Српска прав. црквено-школска скупштина арадска, расписује стечај за градско *учитељско место* на вероисповедној срп. заједничкој школи у *Араду*.

Годишња плата учитеља је 500 фор. или 1000 круна. Даље уживаће учитељ 4 ланца ораће земље, на коју учитељ порез плаћати има; у име огрева добија шест хвати (24 куб. мет.) тврдих дрва, од којих се и школа грејати има, а у име послуге за школу добија годишње тридесет фор. (60 круна). Писаћи прибор износи 3 фор. 50 нов (7 круна). У име станарине добија учитељ 150 фор. (300 круна) годишње. Плату и станарину месечно у напред прима из општинске благајне. — У име појања у цркви, ако обдарен и вешт буде, добија награду од 100 фор. (200 круна).

Од парастоса по дотичним завештајима, а од погреба, где позван буде има 2 фор. (4 круне).

Првенство имаду они, који се лично приказали буду.

Молитељи имаду своје биљеговане и правилно снабдевене молбенице до 19 јуна (1. јула) 1893. год. долепотписаној управи поднети.

Изабраном учитељу спадаће у дужност све школ. уредбом и наредбом прописане предмете у школи предавати и у цркви при богослужењу са децом појати.

Из ванредне седнице црквено школске скупштине држане у Араду б. (18.) маја 1893. год.

Стеван Поповић, перовођа. Д. пл. Продановић, председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 60. 3—3

На основу скупштинског закључка српске црквене општине *парабучке*, расписује се дражба на мањак ради оправљања цркве.

По зготовљеном предрачуну износи:

1.	Зидарски посао	655 фор.
2.	Лимарски	114 фор.
3.	Дрводељски	94 фор.
	свега	863 фор.

Сваки, који би дражби приступити желио, има 10% од искличне цене у име вадијума положити.

Дражба ће се обавити *дана 13. јуна* 1893 у 2 сата после подне у српској основној школи. Ближи услови могу се код председника или перовође видити. —

У Парабучу 13. маја 1893 год.

Светислав Лопчарић, перовођа. Никола Ангелић, председник.

К. Пр. 206. К. 205. ex 1893. **ЕДИКТ** 49. 3—3

У бракоразводној парници *Насте Станков* рођ. *Гавонски* из *Сентомаша* против супруга јој *Обрада Станковог*, који је незнано куда у свет отишао, овим се речени Обрад позива, да за 90 дана конзисторији овој или лично предстане, или место свог садањег пребивања пријави, пошто ће се у противном случају брачни спор овај и без његовог саучешћа решити.

Из конзист. седнице епархије бачке, држане у Н. Саду 28. априла (10. маја) 1893.

Епархијска конзисторија бачка.

---

70. 1—3 **СТЕЧАЈ.**

Расписује се стечај за учитеља на вероисповедној школи у Рибици, у Бачкој.

Са овим местом скончана је плата од 365 фор. а. в., слободан стан у парави, 12 катастралних јутара земље по 1600 □ хв., две баште, једна код школе и стана, а друга одмах изван села, на коју земљу учитељ порезу плаћа; а горе наведену плату из политичне сеоске благајне, сваки месец напред прима.

Учитељу у дужност спада у I. II. III. IV. разреду предавати, у цркви појати и децу у појању обучавати, недељну школу држати — и у општини црквеној перо водити; од укопа и парастоса где га позову има 50 н. — Молбенице имају се најдаље до 20-ог јулија по срп. календару, школском одбору послати.

У Рибици, via N Militics, Bacs Megye. Дана 23. маја (4. јуна.) 1893.

Управитељ,

Јован Пуин, најмл. водпредседник. Кузман П. Јанковић, парох.

Младен Проданов, председник.

К. 782. К. 182. **СТЕЧАЈ.** 67. 1—3

Ради привременог попуњења управљеног места конзисторијског бележника ове епархије овим се расписује стечај

Молиоци имају своје сведоџбама о њиховој способности поткрепљене молбенице до 30. јуна о. г. по ст. кал. потписаноме поднети.

Вршац 24. маја (5. јуна) 1893.

Нектарије с. р. Епископ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Овим се расписује minuendo-дражба за оправку кеиме на цркви и зидање парохијског дома у Самошу (Torontal megye).

По прорачуну износиће радња на цркви 270 фор., а парох. дом 3196 фор. 76 н. без цигље, креча и песка.

Даље: копање обична бунара и зидање штале од набоја при истом дому, у процени 500 ф. заједно с материјалом.

Услови, план и прорачун за рад и неки материјал, могу се се сваки дан код овд. црк. општине видити и сазнати.

Сваки лицитант има пре дражбе 10% вишманлука положити.

Лицитација држаће се 10. (22.) јуна 1893. у 9 сати пре подне на лицу места.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

После колаудирања прима подузимач јамчевину, којом јамчи за солидну радњу.

У Самошу 16. (28.) маја 1893.

Тоша Предић, перовођа. 61. 3—3 **Мита Марков,** председник.

---

68. 1—3 **ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.**

На основу скупштинског закључка српске црк. општине у Бечкереку, расписује се дражба на мањак ради оправљања цркве и то што се тиче зидарског посла; наиме: да се сва црква споља од горе до последњег „гезимса“ обије до тврдог материјала (градива) т. ј. цигље или камена, поново одени и окречи.

По предрачуну тај зидарски посао износи 1147 фор.

Сваки, који би дражби приступити желио, има 10% од искличне цене у име вадијума положити.

Дражба ће се обавити дана 27. јуна (9. јула) о. г. у 2 сата после подне у цркв општинској писарници.

Ближи услови могу се код председника видети.

У Бечкереку 31. маја (11. јуна) 1893.

П. Вукан, перовођа. **Јаша Адамовић,** председник.

69. 1—2

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинског закључка Мало-Маргитичке срп. прав. црквене општине расписује се дражба за сликање, злаћење иконостаса и малање цркве.

1. Сликарска и златарска радња по предрачуну износи: 2800 фор.

2. Дражба ће се одржати 20. јуна (2. јула) 1893 године у 2 часа по подне.

3. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

4. Ближа условија могу се од првог огласа видети у председништву црквене општине.

У Малој Маргити 27. маја 1893 године

Миша Ђурђев, перовођа. **Димитрије Шајић,** парох. председник.

Е. 488. I. 133. 56. 3—3

ЕДИКТ

Олга, супруга *Петре Јовановића* рођ. *Димитријевић* из Вршца, која је мужа свог пре четир године вероломно оставила и у свет отумарила, овим се позива, да се у року од шест месеци рачунајући од данас, овом духовном суду било лично, било писмено пријави и место свог пребивања означи, јер ће се иначе и без ње бракоразводна парница по мужевљевој тужби, по прописима закона спровести.

Из седнице епарх. консисторије у Вршцу 26. априла (8. маја) 1893.

Консисторија епархије вршачке.

Бр. 514. Е.К. 133. ex 1893. 53. 3—3

СТЕЧАЈ.

На парохију I. разреда у Стјепану, протопресвитерата *кириншко-глинској*, овим се расписује стечај.

Интеркалирара нема.

Рок пријавама *до 17. (29.) јунија* 1893.

Из седнице епарх. конси торије, држане у Плашком, 29. априла 1893.

Епарх. консисторија горњо-карловачка.

!!! ВАНРЕДНО ЈЕФТИНО !!!

ПРИКЛАДНО ЗА ШКОЛСКЕ ИСПИТЕ.

Пошто је наступило доба испитима, то препоручујемо **за испитне поклоне добрим ученицима, разне поучне и забавне књиге, којих имамо преко две стотине разних наслова.**

Да омогућимо куп ових књига за дар добрим ученицима, дајемо ову напредну пробитачност, а та је:

50 процената.

Ово чинимо за то, да би и најепромашнија сеоска општина могла ове књиге за своју школску младеж и књижницу — набавити.

Књиге су тачно у нашем каталогу забележене, кога сваком на захтевање франко достављамо.

Надамо се многобројним наложима, које ћемо најбрже и најтачније обавити.

С поштовањем

Браћа М. Поповић

српска књижара и штампарија

у Новом Саду

код „СВ. САВЕ“.

---

66. 1—3

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинског закључка од 16. маја о. г. расписује се дражба на мајак ради зидања школе.

По изготовљеном прорачуну радња износи: 2026 фор. 18 нов.

Дражба ће се држати 15. (27.) јуна о. г. у 2 сах по подне у већници српске православне црквене скупштине.

Сваки дражбовалац дужан је од горе истакнуте своте 10% пре дражбе у име сигурности председнику положити.

Ближи услови могу се од првог огласа видети код председника, као и на сам дан дражбе.

У Срп. Сент-Мартону 24. маја 1893 год.

Петар Вуков, перовођа. **Васа Петровић,** председник.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, реклamације и сви рукописи шаљу се **г. Сергију Шикрак-Нинићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 24.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 13. ЈУНА 1893.

ОБЛАСТИ ИСТИНЕ.

(Наставак.)

Ако и траје живот човечји само један трепутак и пројури као хитра сенка, поглед човечји обухвата сва времена, *наука о језику и историја* износе нам пред очи прошлост и целокупан живот нашега рода; оне буде и спроводе испред наших очију народе из минулих времена, који од векова бораве у праху и дочаравају нов живот у прастара гробља. Упоредна наука о језику завирила је дубоко у унутарњи склоп и у унутарњу, тајносну свезу језичких породица и, руковођена сродством језика, пропашла је сродство народа, она је пратила трагове њихових сеоба од крајних тачака истока, све до обала средоземнога мора и објавила њихову судбину.

Еле наука се је достала великих тековина. Но ни то још није доста силној тежњи нашега духа; јер у томе свему је истина, аљ' није потпуна, цела, а још мање највиша истина. Емпиричке знаности, испитивања спољашњега, видљивога света, сазнање свега, што се појављује у *простору и времену*, у двема формама, у којима се креће све земаљско и копачно, све га то не уводи у суштину ствари и не да му никако да позна њихов крајњи, целокупан значај. Он тежи да дубље продре, да докучи крајњи узрок свему, што се појављује, хоће да сазна *исход и мету* свега око себе, а нарочито свој исход и своју мету. Њему није доста да сазна само чулно, као што му пружају емпиритке знаности, него он хоће, и то пада све, да сазна *одлучно, вечито*, оно што је трајно те *доиста јест*. Јер „само онај може да тражи име знаоца,

који је испитао *прве узроке и основе ствари*“, примећује „знаалачки учитељ“ *Аристотело*[15]). Емпиричко знање, где пресуђују само чулне представе, стоји, по *Платону*[16]), према радњи разума, као сазнање човека у пећини, који спрам слабачке светлости наложене ватре опажа само сенке предмета мимоходилаца, а никако не сазнаје саме предмете, према сазнању онога, који ходи по јасној светлости сунчаној.

Тако истражном духу не преостаје друго, него да се скучи *на себе* и да се задуби *у себе*. Што је захтевао *Сократ*, кад је упутио на стару свећеничку изреку, исписану златним писменима у предворју делфиског храма: „Човече, познај себе сама“, то је *Августин*[17]) ближе разјасно овим речима: „Не излази из себе да тражиш истину; сврати се у себе, јер ту станује истина“. Тада се зар, тим враћањем у себе, отвара *други, виши свет, свет духовни*, царство идеја, свет много шири и узвишенији од овога видљивога света, који који нас окружује: јер овај је свет једва један део свесвета и *једва* мисао мислена духа већа је од света тога, као што примећује *Хегел* и као што су, пре њега, приметили *Паскал*[18]), а још пре *Аристотело*[19]). За то, ако смо до сада испитали и утврдили законе спољашњега света, на реду је да размишљамо о самоме духу, да истражујемо законе његова живота, његову природу, значај и замашај његове радње.

Ти пак закони, што по их има у себи човечји разум, извесни су *сами од себе и по себи*. Но њихова се извесност за то опет не оснива на циглом „чуству“, „веровању“, „разумном веровању“[20]), него на њиховој непосредној евиденцији; за то *Аристотело*[21]) назире баш у томе оскудицу у филозофском образовању, кад ко хоће да наће доказа и за та прва принципија и законе нашега мишљења. Ако се не може прибавити за њих даљих доказа, неје то ни по што последица оскудне, него дејство *обилате светлости*, дејство њихове непрепорне јасноће и евиденције[22]). Разум неје сам себи дао те законе, него је још везан за њих, унутарњом нужношћу, у својим функцијама; он се одмеће сам од себе и *пригиње сумњи*, чим запусти највиша принципија и погодбе своје радње. Као што физички живот човечји стоји до закона *његове телесне организације* и свако поремећење њиховo прати болест и смрт, тако и духован живот његов равнају и одређују *основни принципии разума*. За то је или несмисао или посве лажна тврдња, кад ко држи да има неке објективне истине изван и више субјективнога човечјега духа, па онда још хоће са свим озбиљно да говори *о апсолутној слободи мисли*. Истина, човеку је *просто* мислити или немислити, и никака спољашња сила не може му у том ништа прописивати; али му *неје просто* да мисли, *шта* хоће и *како* хоће. Јер само у евиденцији, у унутарњој принуђености да мисли тако и никако друкчије, налази он критеријум и крајњу гаранцију истине; он је за њу везан и она њим располаже, као што оком располаже објекат, који пада у његов зрешик. Самовоља у мишљењу, мишљење изван и против закона мисленa духа, неје ништа друго доли својевољна заблуда по савету њуди и софистици страсти. Све је у тој видљивој васпони удешено по законима и одређено постојаним нормама; на њима стоји хармонија свесвета, космос[23]) као што дубокозначајно назваше Јелини овај свет. За то и духован свет, и то још у првом реду, може боравити *само на тој и у тој законитости* и само у њој постићи своју сврху, а то је блаженство кроз истину. А изван те законитости је само неистина, заблуда и лаж, блудња и безумље.

[15]) Anal. Post II. 11.

[16]) De Republ. VII. p. 514.

[17]) De vera relig. c. 39.

[18]) Pensées P. II. Art. II.

[19]) Metaphys. IV. 6.

[20]) Види *Јакоби* (W. W. Кн. II. стр. 20, 59. Кн. III. 32—35 и д.) И *Гратри* (Dela Connaisance de Dieu. Tom. II. p. 260).

[21]) Metaphys. IV. 4.

[22]) Само што је тамно треба доказа, *а не што је јасно од себе и по себи*. Заблуда скептицизама је баш у томе, што он тражи доказе за оно, *што је извесно од себе и по себи*, што не треба никаквога доказа и не допушта никаквога доказивања, него је још темељ свакоме доказивању.

[23]) κόσμος = ред, украс, васпина.

Е на шта налази дух у себи, кад прегледа, макар само летимичним погледом, своју властиту суштину и свој унутарњи живот? Је ли разум са свим празан и без садржине, његово мишљење чисто пасивна моћ, само копија чулних утисака, продукат мозговне радње? Или он има у себи ону, себи својствену, снагу, да на основу искуства, и потакнут искуством, развија неке опће појмове, прапоједе и основне идеје, из којих проистиче свака наука, на којима стоји сав интелектуалан, моралан и социјалан живот?

Тако је. Јер разум баш за то, што је разум, продукује махом својом радњом идеје о бићу и суштаствовању, о истини и добру, дужности и праву, узроку и дејству, коначном и бесконачном, свету и Богу. „Јер духу је“, вели *Тома Аквинат* а по њему *Лајбниц*, „његова суштина прирођена“ наиме она снага, која потакнута искуством, развија из себе вечите и нужне идеје. Или зар бисмо смели рећи, да је онај још разуман, који више не разуме тих идеја? И кад их ми исказујемо, не производимо их ми у слушаоцу, нити их ми истом унашамо у његов дух, *него их само навађамо*, да их он производи из себе, *будимо само мисли*, које у њему дремају као у клици. Јест. док су емпиричке знаности премућство само пеколицине, дотле је то идејално познање, дотле су идеје истинитога, доброга, лепога, идеје правде и неправде, коначнога и бесконачнога, опће добро свију људи. Опе науке чине човека *ученим*, ово познање чини човека *човеком* и припада му као човеку, макар он најниже стајао, макар био најмање образован, само нека се у њему развила човечанска суштина и свест; на том се познању оснива наравствена идеја и васколики прави, човечји живот. Опе науке ударају темељ *учености*, ове доносе собом *мудрост*.

Но ту се сретамо с приговором *сензуализма и материјализма*. Он не тврди, до душе, да је *свеколико и свако* људско познање неизвесно и немогуће, као опћа, апсолутна сумња; ал он ограничава човеку васколико истинско познање на круг чисто чулнога, рукошпљива искуства; отуда му и име. Само оно има права у науци, што се даде чулима опазити, посматрати, „физикалном мером мерити и одредити“, вели његове присталице; што је изван тога, то је *трансцедентно*, човечјем познању за увек затворена област, у коју човек не може никако продрети, јер су му за то средства ускраћена[24]). Идеје истинитога и доброга, коначнога и бесконачнога, створења и створитеља, само су гола имена, јер над искуством нема никаке знаности и само што је чулно, то је и стварно. Све друго, вели нам даље, спада на *веру*. Само се ту под вером не разуме извесност, која се оснива, ако и на *спекулацији*, ал' за то опет на објективним разлозима, него се разуме чисто самовољно мњење и субјективна примнива, тамно чувство или фантастичне сновне слике, где свако може мислити, шта хоће, а не може бити на чисто о истинитости или објективности својих представа.

Но још је *Августин*[25]) довољно проценио ту сензуалистичку науку. „Телесни човек“, вели он, „мери своје познање по чулном искуству. Што својим очима виде, верују, што не виде, не верују.“ А *Платон* је пре њега умну реч изрекао, кад рече: „оне, који све овапућују и само оно држе за истинито, што се може опипати, ваља најпре *дотерати, па онда да их човек поучава*; кад то буде, они ће за цело признати истину о души, праведност и разумност у њој и повладити, да су то реалне ствари, ако се и не могу видети, ни опипати“.[26])

Већ из дојакошњих наших речи види се ништавост сензуалима; апсолутно не-

[24]) *Вирхов* (Archiv für patholog. Studien II. стр. 9.): „Природњак нигде само за тела и за својства тела; што је над тим оне он трансцедентним, а трансцедентну сматра за блудњу човечјега духа“. *Молешот* (Kreislauf des Lebens стр. 387.): „Ја сам рашно у своме другом писму, да ми ништа не можемо схватити, осим односаја телесноста света према нашим чулима.“ Тако и *Чолбе*, *Бехнер* и др. Но сво су те тврдње новијење од предњашних наступника *емпиризма, сензуализма и материјализма*, наиме од оних из прошлога столећа, а то су: *Лок, Кондилак, Ламетри; Дидро, Далембер* и други писци „енциклопедије“. Барон *Холбах, Хелвеције* и др.

[25]) Serm. CCXLII. in Pasch. C. 1.

[26]) Sophist. p. 246.

искључење сваке надчулне идеје, свакога вишега, осим чулнога, познања, морало би *докинути и саме природне науке а и сваку науку као таку.* Јер је јасно као дан, да су начела и претпоставке сваке науке неке оне и нужне идеје — биће и суштаствовање, јединство, поредак, циљ и средство, узрок и учинак, логички закони, идеја закона и законитости у оне, а више свега идеја истине — које се не могу чулно опазити, *на чак ни чулно приказати.* И како ће се идеја истине, закон довољна разлога чулно да прикаже и физикалном мером мери, кад је управо оно овоме мера и погодба? Шта би била за нас природа без духа, који ју проматра и опажа у њој идејалан поредак, законе и односе, што но их не могу схватити чулна средства за познање, ни мере? Та чулна средства за познање и мере, без мислена духа, виде само случајности и појединости без смисла и значаја, без унутарњега одношаја и свезе, не познају закона, на *ни наслућивати не могу шта је закон!* „Неки мисле", вели Августин *„да су узроци свакој пашој мисли једино утисци чулних дражења у нашем духу и да нема никакова другога узрока,* као да ми не мислимо о многоме које чему и небројеноме, *за што нема никаких чулних слика, као што је и сама идеја о истини.* Ако они не размишљају о истини, за што се онда препиру? а ако о том размишљају, *нека ми кажу, како чулно изгледа истина.* — Нека ми икоји каже, каке је боје истина. Кад размишљамо о идеји правде, ми је не можемо ни чути, ни мирисати, ни окушати. *Има, дакле, нешто, што дух непосредно види, што он не опажа чулима, него сазнаје сам собом*".[27]) А на другом месту каже:[28]) „Представу о јединици стичемо ми *разумом, 'не чулима*; јер чула имају посла само с оним, што је многоструко, а не, што је једноставно." Еле дух то изљева светлост по читавој природи или боље сазнаје светлост, која је по њој изливена, објективан разум, који се, у њој, нама приказује.

[27]) Epist. 56. In Ps. 41.

[28]) De libero arbitr. II 8.

Још већма, од свега тога, преводи нас, из чулнога света, у вишу област *паравственога идеја*, којој морамо признати универзалан, нуждан и вечан значај. „Двоје", рече *Кант*[29]) „буди у мене дивљење: звездано небо над-а-мном и глас савести у мени".

Идеја о добром, дужност и право, несу немирни снови болесника у ватруштини, несу суптилитети појединих школа или остаци старих предрасуда. Истражујмо, испитујмо, разглабајмо тачно случајеве у својој најунутарњијој свести, као што хемија анализе тела и приказује њихове саставне делове — нужно и мимовољно произноси се у нама пресуда о моралној вредности или невредности не само туђега, него још понајвише и нашега рођеног дела. Деси ли се, где му драго, каки злочин, зар не пита свако одмах: Ко? Када? Где? За што? Не изриче ли свако пресуду о моралном карактеру тога дела?[30])

Човечји дух не може ни коракнути, да га не воде та основна принципија; то су основна одређења, норме и критерија онога, што јест. „Да закони нашега мишљења несу у природи, бадава бисмо се трудили, да их јој натуримо: да закони природни несу у нашем разуму, не бисмо их могли појмити".[31]) За то, кад један новији присташа сензуализма тврди, да се у науци не сме питати, кад је постао овај видљиви свет и на што је он ту, јер се наука треба да бави само о оном, што је ту, не истражујући даље, откуда и за што је — он неје тим порекао и рђаво схватио само највишу и најодличнију, крајну, оњу сврху науке, него и најунутарњију природу човечјега духа;[32]) јер дух неје ништа сазнао, што га може да задовољи, док баш то не сазна.

[29]) У „Критици практичнога разума."

[30]) *B. Кузен*, Du Vrai, du Beau et du Bien. Paris 1853 p. 24. и *Босје*, Traite dela Connaisance de Dieu ch. IV.

[31]) *Oerstedt*, Der Geist in der Natur I. стр. 41. „Шта је, дакле, узрок, да се у бићу и мишљењу, у духу и природи находе једнаки и слични закони и да се уједињују у познању? Обоје имају исти извор, заједнички узрок, исти *праразум*, који је у једно и *пресвета*, речју *Бог. Писаније*. Sämmlung vermischter Aufsätze, Frankfurt 1857. стр. 91.

[32]) *Бекнер*, у своме спису „Макрокозам".

Но више ни не треба, него то мало идеја, али с бескрајно обилатим садржајем; на њима се гради друго, више царство познања, *рационално познање, духовно знање.* Идеја о истини силом води дух прворођеним и пранстинитом, идеја о добром, прводобром и прадобром, идеја о бићу, неограниченом, бескрајном, апсолутном бићу. *А то је Бог.*

За то и јест признавање божанства тако присно духу, да је св. писмо изрекло ону дубокоумну реч: Ми га *видимо* свуда,[33]) ми га *чујемо*,[34]) ми га *опипавамо*,[35]) јер он није *далеко ни од једног нас.* И тако не може човек игнорисати Бога и божанско без своје *највеће кривице;* је погледа духа његова показује му Бога, пре потреба да мисли, води га к њему.[36]) Кад погледаш видиш светлост, али твој други поглед уздиже се горе к извору, из кога је проистекла сва светлост, уздиже се к сунцу. И када се духовно око отвори, гледа истину; али његов други поглед обраћа се онамо, одакле је произишла сва истина, сунцу духовскога света, Богу.[37]) За то је један ум мислилац,[38]) наслањајући се на те речи Платонове, изрекао чисту философску мисао, кад рече: *Све ми видимо у Богу*

Тако води разум истини, а истина Богу; *јер он је истина, извор и принцип сваке истине.*[39]) Атеизма, дакле, може да буде само онде, где је безумље и фриволност. А кад се позна Бог, познат је принцип за васколики морални и друштвени живот, морални поредак напао је онда свој почетак и завршетак, у коме он стоји чврсто као станац камен. Човек *познаје* Бога и *признаје* Бога, његовим духом и срцем, разумом и вољом располаже онда и управља божански принцип; — то је *суштина, садржај сваке религије.*

Отуда религија *пресудује у науци;* без ње застаје на по пута свако човечје познање, без ње није човек, према одредби св. писма, истински, прави, потпун, *сав човек.*[40]) И сви путеви, којима иде мислени дух са сваке тачке у широком ободу човечјега знања, воде га своме заједничком средишту, Богу. Јер „Бог је“, вели *Платон*[41]), „*почетак, средина и крај.*“ Све — небо и земља, дан и ноћ, звезде и атом, океан и капља росе на травници — све казује Бога. Наука о Богу је завршан камен, који крунише голему зграду човечјега познања. Но тиме још није са свим подмирена потреба човечјега духа. Истина, духу није ускраћено, и у том баш и јест његов најлепши и највиши задатак, да постиже, од врсте до врсте, у низу коначних појава, продре до божанскога; јер зашто би му био Бог неприступачан? Та он је „који јест“[42]) т. ј. пуноћа бића, океан бића и истине, сама истина, па и све, што јест, од праха под твојим ногама до божанства, све је то схватљиво и за то предмет познања. Према томе разум сазнаје истину, само не сазнаје сву истину и не сазнаје је *на најсавршенији начин.* Јер мисао нашега духа није апсолутна мисао, него је управо радња случајне, погодбене супстанције, за то и јест релативна и коначна, ограничена у својим функцијама и тако у свему зависна од утицања спољашњега света; она, до душе, одређује то утицање, али и оно њој даје правац, и за то њено сазнање није никада потпуно адекватно,

[33]) *Кн. Јов.* 36. 25 Сви људи виде их (дела божја) сваки их гледа из далека.

[34]) *Псал.* 19. 1. 2: Небеса казују славу божју и дела руку њ говиз глиси свод небесни. Дан дану доказује и ноћ ноћи јавља.

[35]) И учинио је, да од једне крви сав род човечји живи по свему лицу земаљском и поставио је напред одређена времена и међе њиховога живљења: Да траже Господа, не би ли га барем опипали и нашли, премда није далеко ни од једнога нас. Дела ап. 17, 26, 27.

[36]) *Рим.* 1. 18, 19, 20: Јер се открива гњев божји с неба на сваку безбожност и неправду људи, који држе истину у неправди. Јер што се може дознати за Бога, познато је њима: јер им је Бог јавио; Јер што се на њему не може видети од постања света, могло се познати и видети на створењима, и његова вечна сила и божанство, да немају изговора.

[37]) *Платон,* De Republ. VI. p. 508.

[38]) *T. Aкв.* Summa Theol. I. qu. XII. Art. 11.

[39]) *Платон,* De Republ. VII. p. 533: αὐτὸ τὸ ἀληθές. *Упор.* Јов. 14, 6: Ја сам пут и истина и живот. Јов. 1. 14: И реч постаде тело и усели се у нас пуно благодати и истине; и видесмо славу његову, славу као једнороднога од оца.

[40]) Проповед. 12. 13: Бога се бој, и заповести његове држи, јер то је све човеку.

[41]) De Legg. IV. p. 715.

[42]) Исх. 3, 14.

него се увек, у бескрајној прогресији, само приближује стварима. Не само да наш разум неје кадар сазнати адекватно оно, што је апсолутно, а то и јест бесконачна пуноћа и извор саме истине, него он неће никада мислима докучити ни створење света. *Једини Бог познаје потпуно своја дела,*[43])

[43]) Римљ. 11, 33—34.

само је његово мишљење априорно, јер је *творачко мишљење*; а коначној интелигенцији преостаје задатак, да премишља о великим мислима, које је творац васионе од искони мислио и изнео нам, пред очи, у живим сликама и приликама.

(Наставиће се.)

БЕСЕДА О БОГОЈАВЉЕЊУ, ПРОТИВУ НАЗАРЕНА.

Ты еси Сынъ мой возлюбленный, ѡ Немже благоволихъ

Марко, гл. I. ст. 11.

Данас, када се на обалама лепе Адрије, црног и јегејског мора, са упаљеним воштаницама у руци слегао силан православни народ, да ода славу и хвалу јављеноме Богу, а дивно му: „**Глась Гдⷭ на водахъ**“ умилно ваздух пролама и престолу се Вишњег узноси. . . .

Данас, када се покрај тиха и величанствена Дунава, ледене Неве, плахе Саве, бистре Марице, брег Думбавице, древне Атине, поносита Ловћена и Свете Горе, меки звуци свете песме разлежу, и са метџима из градских топова тај громки славопој велича, а мисао ти прелети свете побожне скупове, на се и сам нађеш у кругу своје рођене својте, која у умиљењу кличе: „**какѡ рѣкѣ положитъ рака на Владыкѣ?**“ . . .

Данас, када су сви православни владаоци оставили своје злаћане престоле да у заједници са својим поданицима величају и превазносе цара царева, да се смерно поклоне оном „пред којим стрепе све умне силе, коме поји сунце, кога слави месец, кога слуша свет, коме анђелске силе са страхом служе“ и који једном речи створи ову дивну васељену; а данас се, у своме тројственом значењу јави роду човечјем на реци Јордану с речма: „**Сей естъ сынъ Мой возлюбленный; Того послѣшайте**“. . . .

Данас, када се са свију православних храмова — а на госе лепих српских задужбина и светих богомоља, умилни глас звона на све стране разлеже, призивајући све Србе Богу на молитву, па се у овом часу прикупило: старо и младо, мало и велико, богато и убого, силно и немоћно у дом Бога живог, да ту у скупу, у смерној и одушевљеној побожности славе и величају Господа, који у отачаској и пребогатој милости својој све оживљава и разгрева својим јарким сунцем; благом даждом свежи и крепи; заповеда земљи да плод рађа и о сваком појединцу тако се родитељски стара, да је зарад спасења нашег свог јединородног сина послао: да нас све изведе из мрака у светлост и праву нам веру покаже. . . .

Данас, велим, када ту сву славу, тај величанствени призор, тако узвишену дивоту, тако дирљиву прославу, тако побожно светилиште народно себи предочиш, — зар ћеш се данас и сметн од свога рода отуђивати? Од те се лепе заједнице одвајати? Своје свете храмове омаловажавати? На претке и миле родитеље заборавити? Породицу и децу утајати, пород утробе своје мутној будућности повести и у Назарене прећи? . . . — Тамо, где од рода никог немаш! Тамо, где ти се гробови ирлих отаца забораву предају! Тамо, где народног поноса и осећаја нема! Тамо зар, где ти се име српско потире! Тамо, где ти ни твоје рођено више мило није! Тамо, где ћеш све изгубити, што ти до сада најсветије беше! Тамо, где слатка мајка — добра сина, верна љуба — свог драгог војна, а мила сеја — брата од заклетве наћи неће!

Јесте, тамо међу Назаренима свега тога нема, што је Србину мило и драго, свето и узвишено.

Па зашто си пошао у то јато, где српске искрености нема?! Зар се тамо божје име узвишење велича, нежели овде — у овом светом храму?! Зар да ти је та вера светија, од вере твога рода и твојих патничких отаца?! Зар се тамо греси лакше праштају, него у досадањој ти светој матери цркви?! Зар је та заједница

тамо погодиља и боља — него ова наша, која нас све изједначава, јер смо у њој сви — деца само једног оца небеснога?! Зар ће те напослетку та назаренска вера — боље спремити за вечно спасење, од вере, у којој си се родио Богу усвино, виделом се света озарио и за коју је Србин своју врелу крвцу проливао и грозне муке трпио?! Зар не знаш, да ова света вера наша, која беше чврсти и једини бранич твојих поносних предака, само се за срећу својих верних стара, те да баш њу чувајући, срећан и спасен бити може можеш?! Зар те не опомиње и она, кад вели: „не укради, не уби, не сведочи лажно, не жели ништа, што је туђе, љуби ближњег свога“ и т. д. — па зашто се не владаш тако, да ти добро буде, него си пошао да у плачу и уздаху чемерне дане трајеш, као да је у том спас и будућа срећа твоја?!

Ето, изгубљени сине свога рода, ето, чујеш ли и видиш ли, да и у овој светој вери и матери цркви постоји права једнакост и да се она озбиљно стара, како за твоју срећу у животу, тако и за вечно ти спасење с оне стране мрачна и тамна проба! На зашто тој светој вери не остајеш и на даље веран? Зашто бегаш баш из српске заједнице?! Зар је могуће, да ти баш по ту цену тражиш лажна спасења, што ћеш се свога милог рода одрећи?! — Јадниче, та клетва те материна прати на том грешном и злочестом путу! Отац ти сво у вељој тузи пресрдно довикује: изгубљени сине, зар ти није више свет ни твог оца благослов — ни она мука, којом сам те брижно одњеговао и одранио? А народ те сво сав махом преклиње: да му се из миле српске заједнице не одвајаш, да му број не умањујеш, да му и онако незнатну снагу — за живу главу не крњиш! Стани мало, стани и заустави се пред тим понором пропасти, обазри се на том безбожном путу, па промисли добро, какво благо ти напушташ, какав јаз за собом остављаш, а безочно срљаш тамо, где никакве животне радости нема. О, врати се, врати, у наручја мила рода свога, који ће ти се повратку од срца обрадовати: јер Србин више није, који веру своју мења; та права Србина није више лако наћи ни у ма којој другој вери, а међу Назаренима, где и онако породице и народности није, нестаће ти на брзо и сама трага, те ћеш мучки изумрети за свој мили род!

Но не само што ћеш се од свога рода отуђити, него ћеш и број последовалаца своје свете матере цркве умалити; за то те она и призива, да још једном озбиљно промотриш оно место, на ком си свето крштење примио и Богу се оцу усвино; оно место, којем си са страхом приступао и са покајањем свето причешће примао; оно место, на ком си у друштву са твојим саученицима побожно прослављао творца и животодавца свога; оно место, на којем си у зрелијим данима, раме уз раме са твојим милим и рођеним усрдно се молио вишњем створитељу света; — на када то све промотриш, а ти се онда врати у загрљај своје миле своје, која ће ти се обрадовати, као оно св. еванђелски добри пастир, што се обрадова најеној овци својој и као добри отац блудном а повраћеном сину своме, рашириће ти у сусрет руке своје, заогрнути те најбољом одећом и за знак радости заклати теле питомо и претеи ти на руку натаћи.

Покај се дакле и буди учесник оне радости, коју ти је небесно провиђење наменило, те буди чврст и сталан у вери твојих отаца, којих те и прах потсећа, да је само у овој православној вери Србина тражити и наћи, па за то ваља у њој и да истрајемо, јер ћемо само тим заслужити, да смо достојни потомци својих заслужних предака, који се само православним знамењем величише и поносише, те том врлином разгревани и одушевљавани, управимо данас нашу смерну молитву тамо к престолу вишњег оца, кога данас у тројственом значењу јављење роду човечјем прослављамо: као Бога ону у пресветој му речи: „Ты еси Сйн“ — Духа светог у голубијем улету, — а Христа спаса у смерном човечјем облику, па се свечано заверимо: да ћемо сви — и у свакој могућој прилици трудити се, да све залутале потражимо и натраг повратимо, и да не ћемо више допустити, да нам се и једна овчица из тора нашег изгуби.

А ти, о непостижими Господе, смилуј се на нас, па нас све наведи на пут прави и озари нам, твојом божанственом моћи, стазу нашег тровитог пута животног, како би видећи славу твоју, у овој вери, — у којој смо света уживали, хвалити и величати могли твоје пресвето име, оца, сина и духа светог од сада па до века. Амин.

Говорио у **Делиблатској** цркви

Јован Димитријевић,

пароx.

РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ ЧУДЕСА СТАРОЗАВЕТНИХ И ЧУДЕСА ИСУСА ХРИСТА И ЊЕГОВИХ АПОСТОЛА.

Важност овога питања побуђује нас, да пре свега у кратким потезима изложимо: историју првобитног човечанства, а особито у главним цртама историју јудејског народа; карактер Мојсија, као највећег чудотворца старозаветних чудеса; чудеса пророка; главну идеју, која се провлачи кроз сва чудеса старозаветна и ради које је Јехова употребљавао старозаветне чудотворце као оруђа, да би се воља и намера његова у дело привела; треба нам говорити о чудесима Исуса Христа, као Бога и Искупитеља рода човечјег, и о чудесима апостолским, јер Спаситељ је овластио апостоле да чине чудеса у Његово име; на послетку упоређујући старозаветна чудеса са новозаветнима, дужни смо указати у чему су иста сродна, а у чему различна.

Историја нам казује и сведочи, да између свију народа, који постојаху до рођења Христова на земљи, јеврејски народ бејаше постојаним предметом особитог Промисла Божјег, тако, да историју јеврејскога народа можемо слободно назвати читавим низом чудеса или боље рећи: непрекидним чудом.

Знамо, да је прародитељски грех био почетак моралној покварености рода човечјег. Један од синова Адамових учинио је такви преступ, на који се само закорели грешници решити могу, а даља поколења све се више и више почеше удаљати од створитеља свога, почеше заборављати његове наредбе, и напослетку дођоше до таке покварености и разврата, да их правосуђе Божје мораде све са лица земље потопом истребити, осим породице праведнога Ноја. Па и та страшна каштига не могаше поправити људе; за мало, па заборавише и опет људи на Бога, створитеља свога; падоше у безобразно сујеверје, почеше се клањати разним идолима, одајући им божанствене почасти. Јасно је и очигледно, да је Бог и на даље оставио људе својој судбини: да би на скоро којим о правом и истинитом Богопоштовању сасвим ишчезло, заповести Божје би се заборавиле и права вера мало по мало изопачивши се — нестала би у у грубом сујеверју. Преблаги Творац из превелике љубави према човештву, да би сачувао људе од грозеће им вечне опасности, а и ради спасења рода човечјег, нашао је за добро изабрати и васпитати народ, који би знао Њега — јединог, правог и истинитог Бога, који би знајући Њега, сачувао веру у једнога Бога, да би после могао учинити тај народ чуваром праве, једне и истините вере у јединог живога Бога. Но тај народ нужно је било истргнути од власти служења идолима: јер, ако би и једном само Бог истинити био заборављен тим народом: то ништа би било од Божјег откривења — од Божјег обећања и од вечнога савеза, кога Бог учинио беше с тим народом? За то нужно беше, да Бог усини тај народ, да му јавно пријатељује, водећи бригу о њему од његова постанка, не остављајући исти ни за тренутак без својих знамења, говорећи с њиме у виђењима и чудесима васпитајући га као новорођено дете, показујући му јавне и осетљиве знаке свога присуства, настављајући га живим примерима, руководећи га обећањима т. ј. сасвим неприметно требало је у срце тога народа улити као мо као право познање о једином Богу; једном речју, нужно беше да међу тим народом така знања о Богу постоје, која би у залуд разум човечји тражио да пронађе, тако да би и мало дете из тога народа, запитано: о Творцу и о створењу, о човеку и дужностима човека, више неприметно сви мудраци незнабожачки. Народ тај требао је бити мали, да би тим осетљивије било, да је он јак вишом силом; имао је бити прост и необразован, да би се тим већма губила човечја мудрост поред Божје.

На баш тиме, чим бејаше мањи тај народ и необразованији, тим већма беше нужно читав низ чудеса у историји тога народа. На када све ово, што смо напред рекли, применимо на тај народ, кога је Бог заиста изабрао, да кроз њега пошље милост Своју роду човечјем, тада ћемо тек појмити множину чудеса, са којима се сусретамо скоро на сваком листу у историји јудејскога народа.

Народ тај нужно беше изабрати свечаним начином. И у самој ствари чудо беше његов почетак. Бог га је произвео од остарелог Аврама из неплодне утробе Сарине; да би му био близак не само по усиновљењу, већ и по рођењу. Бог за тим благосиља све народе земље у потомству Исака, који се још није родио, указујући већ у томе на свеопште спасење.

Јаков је наследно обећање. Јосиф, син његов, због тога, што га отац највећма љубљаше,

пробуди завист у браће своје, који закључише једном, када га Јаков посла беше да види шта раде остали синови истока — да га убију; но један од њих именом Јуда, задахнут Богом, рече: *„кака ће бити корист што ћемо убити брата својега и затајати крв његову! Ходе да га продамо овима Исмаилцима па да не дижемо руке своје на н', јер нам је брат, наше је тијело. И послушаше га браћа његова“.* (Битија 37, 26—27.)

Ове просте речи садржаваху у себи, као у семену, све будуће догађаје. Бог је хтео изгнати за једно време свој народ из земље, која беше пуна млека и меда, коју је истина Он њима обећао, али тада када се услед горкога искуства опет буду обратили к' Њему. Он је хтео да им даде могућности, да могу сравнити чудеса и искуства, знање и магије са Његовим чудесима, да могу незнабожачке богове сравнити са Богом Аврама, Исака и Јакова; те да се тим начином увере, да је Он једини Бог, и да осим Њега нема другога Бога.

Због тога т. ј. ради те цели и беше Јосиф узвишен из египатске тавнице до степенища престола египатских фараона; због тога беше и породица Јосифова призвана, да дели с њиме славу и милост египатских фараона. Но та милост продуживала се само за толико — колико бејаше нужна т. ј. до тога времена, док породица Јаковљева није постала народ, и то народ многобројан, чије умножење не могаху ни највећа угњетавања египатска спречити.

Крај једнога провиђења Божјег беше почетак другога; доће време, да се Јевреји изведу из Египта. Но пре него што би о овоме говорили, морамо у главним цртама карактерисати Мојсија, тога избраника Божјег, ту главну особу оних важних догађаја. Мојсије бејаше човек без и најмање сенке самољубља и користољубља. Он је презрео двор фараона, све угодности и богатства, која му се ту пружаху и нуђаху и удалио се у земљу Мадиамску, где је провео четрдесет година, а да га нико и не познаваше; за тим следећи гласу Божјем, није се одупирао и противио да других четрдесет година три у пустињи све нужде и невоље предводећи народ незадовољни и увек непослушни и непокорни. Па умирући шта је оставио своме потомству? Ништа, ни богатства, ни части, ни достојанства, јер је, као што знамо, изабрао пре своје смрти за свога наследника мужа из другога колена — Исуса Навина.

Па да л' је поштедио себе у својим писменим споменицима? Није; јер је све своје слабости верно описао, за све будуће потомство, да сви знају како је несталан и колебљив био у многим случајевима; није се даклс старао да ни најмање себе оправда пред будућим нараштајима; тако н. пр: Мојсије неколико пута спомиње свој грех, који је закључао пред њим врата обећане земље: *„А Господ рече Мојсију и Арону: што ми не вјеровасте и не прослависте ме пред синовима Израиљевијем, зато не ћете одвести збора шога у земљу коју сам им дао“.* (Числ. 20, 12.) *„Арон вала да се прибере к' роду својему, јер неће ући у земљу коју сам дао синовима Израиљевијем, јер не послушасте заповијести моје на води од свађе“.* (Числ. 20, 24.)

А да л' је своје заслуге и врлине где набројао Мојсије? Није; о својим заслугама и врлинама не рече ни речи. Но у исто време тако је јако љубио свој народ, да је за тај неблагодарни, непослушни и непокорни народ са највећом радошћу сносио четрдесет година све беде и невоље у пустињи, шта више за љубав тога неблагодарнога и непослушнога народа решио се да буде избрисан из књиге, у којој га је Бог уписао: *„Али опрости им гријех; ако ли нећеш, избриши ме из књиге своје, коју си написао“.* Исход: 32, 32.)

Таки високи нравствени карактер имаћаше Мојсије, Божји избраник. Морамо у кратко дотицати и чудеса Мојсијева. Чудеса Мојсијева могу се поделити на два главна раздела: једна су свршавана преко самог Мојсија — Јеховом; а друга само ради Мојсија.

Првима припадају: знамења, свршена Мојсијем пред старцима Израиљским у Египту, која су побудила веру да је Мојсије од Бога послан; преображај жезла у змију пред лицем фараоновим; за тим десет каштига; прелаз преко црвеног мора; извађање воде из камена на гори Хоривској; победа над Амалкићанима услед молитве Мојсијеве. А другима припадају: *купина*, у којој се Бог јавио Мојсију; ступ од облака, који је за цело време путовања Јевреја кроз пустињу показивао им пут, назначивао место и време ради одмора, који их је осењавао данју и светлио им ноћу; *мана*, која је свако јутро падала са неба, и која се првих пет дана у недељи купила сваки дан толико, колико је нужна

била да се тај дан заради народ, а шестога дана купила се у двострукој мери; дим, муње, громови, пламен, потрес земље и звук трубе, које је све јављало присуство Бога на гори Синајској за време законодавства; казна Авијуда и Надава — синова Аронових; за тим казне, које су постигле Кореја, Дафана и Авирона са њиховим једномишљеницима; за тим казне или изненадном ватром, или болешћу или змијама, које су хиљадама Израиљћана упропастиле за непослушност и побуну против Мојсија; напослетку исцељење од уједа змија посредством бакарне змије т. ј. једнога погледа на њу, коју је Мојсије по заповести Божијој подигао и т. д.

Ово су у главноме чудеса Мојсијева. Но ми знамо да је Господ Бог и остале своје пророке — да би нети засведочили своје посланство од Бога — обдарио силом, да чине чудеса. Тако, зна се за Исуса Навина, да је зауставио ток воде Јордана и да је по дну реке превео Израиљћане; зна се за њега, да је звуком труба разрушио стене Јерихонске, зауставио сунце и месец за време војне своје са Хананејцима. Зна се за пророка Илију, да је за годину дана са незнатном количином брашна и мало уља израно једну Сарептску удовицу са читавим друштвом њеним, васкрснувши јој сина (III. књ. о царевима гл. 17, 14—24.); три године је обуставио кишу, због тога, што се Ахав одао идолопоклонству (III. књ. о царевима глава 18.); живу ватру с неба је призвао да упали жртвеник, који беше у славу правога Бога подигнут (III. књ. о царевима гл. 18, стих 30—38.); а шта да кажемо за Илије пророка одлазак на небо? (IV. књига о царевима гл. 2, 11.) Јелисеј, наследник у пророчкоме звању Илије пророка — исцелио је губавог Немана војводу цара Сиреског (књига IV. о царевима гл. 5. ст. 1—11.) и напослетку Исаија пророк, који је пред очима цара Језекије повратио сунце од заласка на десет степени натраг и који је молитвом својом — сједињеном са молитвом благочастивога Језекије на чудан начин истребио за једну ноћ 185 хиљада Асирске војске, која је опсађивала Јерусалим.

Изложивши историју првобитног човечанства и историју јудејског народа до појављења Мојсијева, шта смо видели? Видели смо читав низ чудеса; почињући стварањем света и следећи све даље и даље до појављења Мојсијева, Бог је чинио непрестана чудеса, да би установио теократију старозаветну, која је дужна била сачувати веру у једнога Бога. Када се Мојсије појавио, почиње се опет, боље рећи продужава се започети низ чудеса, у којима су Мојсије и остали пророци обична оруђа у рукама свемогућега Јехове — да се воља и намера Његова постигне и у дело приведе; која ћемо ми — док најпре изложимо чудеса Исуса Христа и његових апостола — сравнити по методу упоредно-историјском — те ћемо на тај начин решити истакнуто питање.

Да су чудеса Исуса Христа највећи докази Његова посланства, о томе нема сумње: „*Ви посласте Јована и посведочи вам за истину*“. (Јов. 5. гл. 33.) „*Али ја имам сведочанство веће од Јованова; јер послове које ми даде отац да их свршим, ови послови које ја радим сведоче за мене да ме отац посла*“. (Јован 5, 36). „*Ако не творим дјела оца својега не вјеруј те ми. Ако ли творим, ако мени и не вјеруј ете, дјелима мојим вјеруј те, да познате и вјеруј ете да је отац у мени и ја у њему*“. (Јован 10 гл. стих 37—38.) Чудеса Спаситељева така су велика и многобројна, да у опште никада нико толико чудеса није творио. (Јован 15, 24).

У својим чудесима показао је Спаситељ, да је господар спољне природе, а показао тада, када је претворио воду у вино (Јован 2, 1—11); када је заповедио ветру на узбурканом мору да се утиша (Лука 8, 24.; Матеј 8, 23—27.); када је ишао по површини воде т. ј. мора, (Матеј 14, 26.); када је са пет хлебова и две рибе нахранио једанпут пет хиљада, а други пут четири хиљаде људи, осим жена и деце (Матеј 14, 15.). Показао је својим чудесима Спаситељ, да је господар човечје природе, када је једном речју или једним додиром своје руке или одеће исцељивао сваке болести (Матеј: 9, 20—23; 14, 35 и 36; Лука: 4, 40.); када је дао односно повратио вид слепцима (Матеј 20, 29—34; Марко 10, 46—52.); када је глувима слух повратио, немима језик одрешио (Матеј 9, 32—35; 12, 22; Лука 11, 14.); када је исцелио прокажене (Матеј 8, 28—34; Лука 8, 26—40). Чудесима својим показао је Исус Христос, да је господар живота и смрти, када је васкрсао сина бедне удовице Наинске (Лука 7. 11—15.); кћер Јаира начелника синагоге (Матеј 9, 18 и 19; Лука 8, 49.) и Лазара, који се већ четири дана налазио у гробљу (Јован 11). (Свршиће се.)

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак.)

Црква нам је једино добро, једино пристаниште броду нашег народно-црквеног битисања. У нашој цркви је јерархија, и то не само као члан цркве, него као носилац и представник свега, што црква има и дати може. Без ње се међани на њену црквеном не деле; а о судби цркве, њезиним правима, устројству и животу без ње се не одлучује. Она је у цркви, и без ње цркве нема; с њоме се рачуна „горе,“ а тако исто мора и „доле.“ А осим свега тога: наша јерархија је српска, народна; чиста крв од крви, кост од кости српске. За собом има светлу своју историју, која ће увек кадра бити уђуткати злурадост или неразмишљену дреку антијерархиста, а која ће увек сведочити, да је начелу divide et impera једини устук био: јака јерархија, јерархија у споразуму са световним редом. На где је онда разлог, да се слаби јерархија, да се с њоме подржава борба? Зар једино у самовољним, усиљеним, измишљеним и ничим оправданим разним предностављкама? На где је онда разлог раздраженом, анимозном расположењу и душманском, циничком и швадронерском, више пута, кидисању на јерархију? Зар једино у морално-интелектуалној квалификацији нападача?!

Историја још није готова. На ни историја начела политике према нама Србима. Још је активна политика тога начела. Ко то не види, нек се и не плеће у јавне послове. А ко то види, на подржава и заоштрава борбу световног реда са јерархијом, тај или свесно из' несвесно стоји у служби те политике. Резултат је исти: тај штети општој цели народно-црквено-просветног нам живота.

А такав је резултат целе досадање наше борбе са јерархијом, која се тако очигледно приказује у данашњем нашем стању. На зар у таквом стању добија што — индивидуалност српска? Зар се њиме осигурава?

Шта нас може ослободити тога стања? Наше најдубље уверење је, да то може споразум световног реда са јерархијом, обустава борбе пр̀отив јерархије. То је „знак“, којим ћемо победити!

Како да се дође до тога споразума? Јерархија има своје прерогативе; световни ред поставља своје захтеве у одношајима народно црквене автономије.

Прерогативе јерархије оснивају се на темељном каноничном устројству; захтеви световнога реда на „духу времена“, у најбољем случају на „потребама народним.“ То двоје довести у склад, задовољити обоје, — задатак је и дужност мудрости меродавних чиниоца у цркви и народу.

По нашем немеродавном суђењу, јерархија треба да излази на сусрет оправданим захтевима световног реда; а овај треба да поставља такве захтеве, које јерархија може задовољити, а да се не огреши о учење црквено, које се мењати и крњити неда, а да се не изневери остварење циља, ради које црква и постоји.

Захтеви световног реда не смеду се косити са циљи и интересом цркве, не смеду слабити јерархијску власт у цркви. Јер ако их јерархија не задовољи, изазваће се неспоразум и раздор; ако их задовољи, потиснуће се црква са својих основа, и ослабиће у остваривању своје циљи и вршењу задатка, а последица тога била би и опет у томе: да цркву, која је још недирнута од државне власти, сами својом руком и даље слабимо.

Без обзира на „већ стечена права народна“, ми морамо спровести ампутацију у нашој народно-црквеној автономији; ампутацију баш неких стечених права световнога реда. Морамо их сада ампутовати, јер у своје време нисмо разбирали о томе, о чему разбирати, и по уводном чланку у бр. 71. „Заставе“*) о. г. треба увек, о томе наиме, да ли су „искуство и прилике доказале, да је корак у напред потпуно сазрео и да нећемо тете донети општој снази народног права, т. ј. о постанку и благословеном разви-

*) Дотични чланак под насловом: „Конзервативци и радикали“ пријатно нас је пријатно изненадио, одузев му овај нестимачни анимозитет против „заставске“ странке, коју назива „младјичком.“ Крај назора о потреби конзервативама, тај анимозитет је неразумљив, а сасвим сувишан. Кад би без њега солиднији елементи око „Заставе“ писали, можда би много боље било. . . . И кад би при томе конзеквентно истрајали, могло би се с њима и говорити, а можда и радити. . . .

тку народних слобода“, а ми ћемо дати: и опстанку и благословеном развитку наше цркве.

Наше је уверење, да нису нити искуство нити прилике тада, кад се та права давала и тај „корак у напред“ чинио, доказивале потребу тога корака и тих права. А да нису, доказују то, потоње искуство, па и данашње прилике. И кад ми заступамо то мишљење, да треба поправити погрешку, која је против искуства и прилика учињена, ми то чинимо баш на основу назора, изражених у наведеном месту дотичнога чланка у органу радикалне опозиције. А изјављујемо том приликом и задовољство неко, да су нам се назори срели бар у тој тачци, а још би нам веће задовољство било, кад би „радикална“ — кад већ хоће тако да се зове — странка, те и тима подобне назоре конзеквентно развијала и подржавала, и кад не би при тим назорима и опет само остали — ми....

Чување стечених „права“, боље рећи: чување постојећих установа у аутономији нашој, оправдава се дотле, док искуство доказује, да су те установе корисне и потребне. Не постоји ли тај доказ, а покаже ли се баш противан, наиме, да су те установе убитачне и непотребне, онда сви мудри обзири налажу, да се оне измене. У томе случају и корак у натраг је оправдан.

Предложени „устав“ састављан је под притиском тих других доказа. За то га и бранимо, и ако га и ми не сматрамо у целости његовој за неки ноli me tangere.

Кад о њему размишљамо и кад о њему пишемо, ми смо слободни од сваких и најмањих било личних, било партајских обзира и обвеза, јер ми за сада не припадамо ни једној постојећој нашој странци. Не припадамо по природи својој, која не трпи ланце и императив партајске дисциплине, по којем се често мора одобравати и зло, а одклањати и добро.

Не припадамо ни за то, јер смо најдубље уверени, да партијама са гвозденим клубским дисциплинама, које сасвим спутавају слободну вољу и лично уверење, нема места на нашем сабору, јер да под ауспицијама такве дисциплине, коју одржава претња остракизма и т. д., не можемо коначно уредити своју автономију и доћи до споразума и мира, него се само борити за партајске интересе.

Кад говоримо о „уставу,“ сматрамо га предметом дискусије. И већ сад изјављујемо, да њему треба, и по нашем мишљењу, поправака. У којем правцу, и какве би то поправке биле, о томе се је и опозиција у неким тачкама оправдано изјавила, а у оквир овога чланка не спада, да о томе говоримо и ми, тим више, јер је „устав“ престао бити предлог за саборску расправу. Али и сад ћемо рећи, да су се те поправке, допуне и исправци могли учинити и без одбацивања „устава“ већ у генералној дебати, и. пр. у питању избора протопресвитера, системизованих помоћника и т. д.

У погледу овде расправљена три главна спорна питања, наше је уверење, да су она добила своје правилно, легално и целисходно решење у „уставу“.

Предложено то решење није вређање „народних права,“ није убитачно аутономији. Оно је conditio sine qua non за коначно уређење наше аутономије с једне, а миран и напредан развитак њезин с друге стране.

Опозиција се борила против предложеног „устава.“ У тој борби није бирала средства. Цела је та борба у суревњивости према јерархији и бојазни за прекласт световног реда, а базирала се на умишљеним предпоставкама о јерархији. На таквим предпоставкама базира се цела досадања наша борба против ње. И човек се заиста мора дубоко зачудити; Србин мора очајно лелекнути, кад у нашој аутономној борби уочи грозан факат, грозну заблуду, а та је: ми се непрестано боримо са предпоставкама, а чињенице превиђамо. . . . Предпостављамо све нешто, а не видимо оно, што бива. . . . У осталом, своју борбу против „устава“ и јерархије квалификовала је накнадно најбоље „Дружина Бранника“ у своме органу бр. 44. о. г.

Заборавив шта је све чинила и писала пре сабора, на сабору и после сабора, написала је после тога, а у оправданој опозицији против црквене политике угарске владе, и ове речи:

„Влада*) се решила на продужење борбе. Али против цркве тешко је водити борбу; требало је потражити нове савезнике, требало се окитити звучним фразама и модерним идејама, па да цела борба добије такав вид, као да није само нужна и оправдана, него да је борба видела против мрака. Лажно слободоумље је тре-

*) Замени само са: „народна странка“; а ко хоће и са: „радикална странка.“

било да послужи као оружје и противници треба да изгледају као неки реакционјари, који не познају дух времена и данашње потребе“. . . .

Ми смо се после ових речи грохотом насмејали, ал' смо брзо и дубоко узданули.

Насмејали смо се заборавности „Дружине Бранка,“и њеном бацању камења по стакленој соби. Насмејали смо се, како сама себе карактерише, сама себи суди суд.

Ал' смо и узданули, а за то: јер је та „Дружина“ неискрена у општим стварима, а тако умна, да њоми какво јој је „оружје“. . .

По нашем суђењу, ово признање „Дружине Бранка“, које од речи до речи, од краја до почетка свога, потпуно, на длаку клапује на њезин рад у сабору и изван сабора, у борби против јерархије и „устава,“ најбоља је, најпотпунија и највраћедније осуда за њу. Volenti non fit injuria!

(Свршиће се.)

ДОПИС.

(Боравак преосвештеног госп. Епископа Мирона у Беловару.)

Беловар 1. (13.) јуна 1893. — На Духове, када је био храм т. ј. слава парохијалне цркве беловарске, доживио је народ парохије беловарске после 33 године рјетку славу, славу доласка високопреосвештеног г. Епископа Мирона у своју средину. Његово Високопреосвештенство дошло је у очи Духовског празника из парохије Новоселанске у Беловар, гдје му је био приређен свечан дочек. Већ до самих Новоселана изјахало је до 40 наших Срба, бивших граничара, окићених народним врпцама и барјацима, као бандерију пред свога владику, одакле су пред њим јахали у Беловар, кличући срцем пуним радости „Живио св. Владико!“

На међи града дочекао је г. епископа градски начелник г. Симо Блажеваћ и подпредсједник црквене општине г. Филип Омчикус и поздравише га кратким поздравом. Код српске основне школе беловарске начињен је био од српске правосл. црквене општине диван славолук, на ком је са оне стране, од куда ће доћи г. епископ, било написано: „Добро нам дошао св. Владико!“ и ту под славолуком дочекало је многобројно околно свештенство на челу са протом Јованом Штековићем владику свога; — множина народа, све школе беловарске — све је то похитало да види св. владику. У име дјечице поздрави г. епископа добродошлицом мала Милица, кћерка подпредсједника црк. општине, велетршца и зеленосједника беловарског Ф. Омчикуса, и предаде му прекрасну киту цвијећа.

Пошто је г. епископ цјеливао крст и св. јеванђеље, упутисмо се сви у цркву, гдје се сви заједно помолисмо свевишњему „ѡ преосвященѣйшемъ архіерей нашемъ Мироне“ и благодарисмо Богу, што га доведе здрава у средину нашу. После кратке молитве, поздрави га г. прото Штековић у име правосл. црквене општине, у име свештенства и народа протопонијата беловарског ердачким говором; — на што г. епископ одвратн њему а и свему народу подулом красном бесједом, препоручујући свима без разлике вјере, свесловност вјерску, искреност и љубав братску. По свршеној бесједи отпратисмо Његово Високопреосвештенство у парохијални дом, гдје му је био приређен стан. Ту се почеше ређати разна поклоништва појединих корпорација. Многима од тих још је истога дана г. епископ посјете вратио.

У вече би одслужено свечано бденије — а вражајућ се са бденија наједном засја славолук и пут, којим је Њ. Високопреосвештенство ишло, расвјетљен бенгалеском ватром. Исто вече, овдашње српско црк. пјевачко друштво изненадило је Њ. Високопреосвештенство свечаном серенадом.

Сутрадан на саме Духове могао је човјек виђети од рана јутра побожни народ како у гомилама врви из домаће и околних парохија, да види владику свога и славу цркве своје, давно невиђену. Већ око 9 сати црква је била, и ако је велика, тако напуњена народом, да се нијеси могао макнути. Око 10 сати допратисмо у цркву св. владику и поче свечана служба архијерејска, на којој би изведена хиротесија на преч. проти Штековићу; — службу је са г. владиком служило 6 свештеника и ђакон, а пјевало је српско пјевачко друштво литургију Бортњанскову до пола,

а од половине Мороидисону. Код литије, која је по овдашњем обичају ишла око главног трга Марије Терезије, било је ваљда све живо без разлике вјере. При завршетку литургије изговори Његово Високопреосвештенство у форми молитве красно слово, којим благодари Богу, што нам је дао сретно свршити славу св. храма, и препоручио народ и себе у свемоћно окриље и заштиту Божју.

После службе био је велики банкет код домаћег проте и пароха Јована Штековића, на ком су присуствовали сви преставници јавних области и друштава, која се у Беловару налазе и многи гости са стране; — на ком је пало много одушевљених и красних здравица, као: цару и владару, Његовој Светости српском патријарху Георгију, преузвишеном бану, Његовом Високопреосвештенству, великом жупану, домаћину протопресвитеру, црква. општини и осталим достојанственицима и преставницима, који су се ту налазили. После ручка вратио је г. епископ још њеке посјете — а сутрадан свечано испраћен отишао је у Вел. Писаницу — гдје је такођер свечано дочекан, одслужио на Духовски понедељак св. литургију и прегледао парохију — а за тим се оданде вратио сретно и пун задовољства у своју резиденцију у Пакрац. —

Ј. Х.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Архидијецезална консисторија) у редовној седници својој од 27. маја (8. јуна) о. г. решила је: новопостављени консисторијални фискал Гига Авакумовић положио је прописану заклетву на званије консисторијалног фискала. — Руконоложење кувеждинског јерођакона, О. Калоњима Маћаревића, као и свршеног богослова Григорија Николића из Шашинаца и Миливоја Борића из Кузмина узето је на знање. — Ратно министарство у Бечу, одговарајући на представку консисторијалну у погледу војених капелана, приопштава, да се војени капелан, Мирон Панајотовић, премешта из Фијуме у Петроварадин, те да ће се војени капелани румунске народности, који знаду српски односно старословенски моћи употребити за службу код војника српске народности у опсегу трећега кора; у осталом пак, да ће се, ако се испостави потреба — именовати још један војени капелан српске народности. — Препоручује се свештенству, да ступа у друштво за подупирање одпуштених казненика у Хрватској и Славонији, и да се не крати прихватити почасног звања господарских известитеља, где би то устребало, и где би га за то замолиле кр. котарске области. — Администратор парохије у Бешенову, Марко Шаула, предложиће се кр. зем. влади за православног вероучитеља на пучким школама у Руми. — Срп. богослов Емануило Радошевић поставља се за личног капелана пароху Буђановачком. — Молба пароха Шашинчког, којом моли за подигнуће тамошње парохије из II. у I. разред, не уважава се, пошто имућствено стање општине томе не одговара. — Извештаји о смрти Самуила Вујиновића јеромонаха, и пароха Румског Душана Писаревића — узети су на знање с тим, да упражњену парохију Румску привремено опслужује тамошњи други парох Василије Крстић. — Неколициин свештеника подељује се молбени допуст. — Парохија у Клењку подиже се из V. у IV. плаћевни разред, пошто то сама црква. општина моли. — Умољиће се консисторија епархије бачке, да новосадском свештенству забрани примати у Варадину свештеничке функције, који град у подручје Архидијецезе спада. — Парнични списи против Љ. М. пароха у Г. доставиће се конзист. фискалу на мњење.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Отвара се претплата на књигу с натписом

ЗЛАТИЦА И ЧЕМЕРНИЦА.

У овој књизи опширно је описано стање у узоритом селу Златици, а на име: како је у

златичкој кући, врту, школи, цркви, општинском и среском дому, како је на крштењу, на слави, свадби, погребу, како је на путу, каква је лична и имовна безбедност и у опће: какво је стање у узоритих Златичана; као и обрнуто: како је то све супротно у црном и јадном селу Чемерници, које је од земљотреса са свим пропало, као некадашњи прастари градови Содом и Гомора.

Књига је ова намењена свима редовима у српском народу, а написана је просто, јасно и разговетно, да је сваки читалац може без напрезања разумети.

Књига ће изаћи 5 штампаних табака и стоји 25 новчића (по крунама). Једну четвртину чиста прихода намењујем пострадалим чиновницима, а другу четвртину на име поштутине сиротним великошколцима, који сад свршују велику школу, то српско свеучилиште.

Умољавају се сви пријатељи народни, да се својски заузму око купљења претплате и да потписаноме до краја јуна ове год пошљу списак претплатника са претплатом, а рачун ће се о томе изнети на крају књиге.

У Београду, 29. маја 1893.

Др. Јован Томић,
проф. историјски судија.
Кафана „Централ“ код поште.

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинског закључка од 12. јула 1892. српска црквена општина *Доловска*, а услед одобрења славног епарх. одмин. одбора у Вршцу од 25. августа (6. септембра) 1892. бр. Е. 1113—II—123, расписује дражбу на мањак *ради набављања четир нова звона за новоздиданој цркви*.

Предрачун је 2000 фор., и два стара звона која би се у промену дала.

Лицитација држаће се у недељу 4. (16.) јула 1893. у 2 сата по подне у школској дворани I-ог разреда у долини.

Сваки лицитант дужан је 10% од горе стављене своте пре дражбе у име сигурности председнику у руке положити.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу. Исплату прима подузимач одма после предаје звона, ако ликвидациона комисија изјави да су звона мисловчна и хармонична — а каушију после 6 месеци, пошто се општина увери да звона нису пренута.

Примају се и писмени оферти, ако исти пре отпочете лицитације предани и са 10% вадијума снабдевени буду.

У *Долови* 5 (17.) јуна 1892.

Председништво.

72. 1—3

СТЕЧАЈ.

71. 1—3

Овим се расписује стечај на учитељско место мушког разреда у Тиса-Хиђошу (Торонтал).

Плата је учитељу у готовом новцу 400 ф. а. вр., слободан стан са баштом и огревом. Осим наведене систематизоване плате уживаће изабрани учитељ и 2 јанца добре оране земље (на коју ће и порез плаћати) све донде, док се буде на задовољство општине владао.

Изабрани учитељ дужан ће бити школском уредбом прописане предмете деци предавати, и у цркви при сваком богослужењу на вечерњу, јутрењу и литургији, као и на јутрењу средом и петком у ускршњи пост и на пређеосвећеној литургији појати.

Првенство имају они, који се лично у св. цркви прикалали буду.

Рок пријаве до 1. августа 1893. године у Тиса-Хиђошу 1. јунија 1893. год.

Школски одбор.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

66. 2—3

На основу скупштинског закључка од 16. маја о. г. расписује се дражба на мањак рада зидања школе.

По изготовљеном прорачуну радња износи: 2026 фор. 18 нов.

Дражба ће се држати 15. (27.) јуна о. г. у 2 сах по подне у већници српске православне црквене скупштине.

Сваки дражбовалац дужан је од горе нетакнуте своте 10% пре дражбе у име сигурности председнику положити.

Ближи услови могу се од првог огласа видети код председника, као и на сам дан дражбе.

У Сри. Сент-Мартону 24. маја 1893 год.

Петар Вуков, перовођа. **Васа Петровић,** председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

69. 2—2

На основу скупштинског закључка Мало-Маргитичке срп. прав. црквене општине расписује се дражба за сликање, злаћење иконостаса и малање цркве.

1. Сликарска и златарска радња по предрачуну износи: 2800 фор.

2. Дражба ће се одржати 20. јуна (2. јула) 1893 године у 2 часа по подне.

3. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

4. Ближа условија могу се од првог огласа видети у председништву црквене општине.

У Малој Маргити 27. маја 1893 године.

Миша Ђурђев, перовођа. **Димитрије Шајић,** парох, председник.

СТЕЧАЈ.

64. 3—3

Код православне српске црквене општине суботичке упражњено је место старијег црквењака, на које се стечај расписује.

Плата I. црквењака износи месечно 20 фор. са слободним станом у црквеној порти, осим тога од сваког сата звоњења 10 новч. Пошто је пак старији црквењак уједно и школски послужитељ, као такови из вар. благајне прима годишње 30 фор. за грејање и чишћење школа са потребним огревом, а за навијање тороњског сата 10 фор годишње, и што. приход.

Који жели место ово добити, има веродостојно исказати, да је вешт у црквењачкимословима и познат са свима дужностима црквењачким; даље захтева се, да зна осмогласно појање, о чему има особену сведоџбу молби својој прикључити, као и о религиозно-моралном владању и досадањем службовању. — Молиоци нека своје добро инструпране молбе од првог уврштења овог огласа у року од 4 недеље правосл. српској црквеној општини суботичкој поднесу.

У Суботици, 24. маја 1893.

Др. Пера Радић, п. председник.

Ђорђе Гојковић, општ. перовођа.

8.392/1.182. 67. 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради привременог попуњења упражњеног места конзисторијског бележника ове епархије овим се расписује стечај

Молиоци имају своје сведоџбама о њиховој способности поткрепљене молбенице до 30. јуна о. г. по ст. кал. потписаноме поднети.

Вршац 24. маја (5 јуна) 1893.

Нектарије с. р. Епископ.

70. 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај за учитеља на вероисповедној школи у Рибњци, у Бачкој.

Са овим местом скопчана је плата од 365 фор. а. в., слободан стан у нарави, 12 катастралних јутара земље по 1600 □ хв., две баште, једна код школе и стана, а друга одмах изван села, на коју земљу учитељ порезу плаћа; а горе наведену плату из политичне есеске благајне, сваки месец напред прима.

Учитељу у дужност спада у I. II. III. IV. разреду предавати, у цркви појати и децу у појању обучавати, недељну школу држати — и у општини црквеној перо водити; од укопа и парастоса где га позову има 50 н. — Молбенице имају се најдаље до 20-ог јулија по срп. календару, школском одбору послати.

У Рибњци, via N. Militics, Вася Медуе. Дана 23. маја (4. јуна.) 1893.

Управитељ,

Јован Пуин, најмл. подпредседник. Кузман П. Јанковић, парох.

Младен Проданов, председник.

---

68. 2—3

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинског закључка српске црк. општине у Бечкереку, расписује се дражба на мањак ради оправљања цркве и то што се тиче зидарског посла; наиме: да се сва црква сполја од горе до последњег „гезима“ обије до тврдог материјала (градива) т. ј. цигле или камења, поново олепи и окречи.

По предрачуну тај зидарски посао износи 1147 фор.

Сваки, који би дражби приступити желио, има 10% од искличне цене у име вадијума положити.

Дражба ће се обавити дана 27. јуна (9. јула) о. г. у 2 сата после подне у црк. општинској писарници.

Ближи услови могу се код председника видети.

У Бечкереку 31. маја (11. јуна) 1893.

П. Вукан, перовођа. Јаша Адамовић, председник

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **странe земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се **г. Сергију Шакрак-Нинчићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 25.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 20. ЈУНА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Званична објава.

1. (13.) септембра о. г. отвара се у срп. прав. манастиру *Хопову* (у Срему) „*монашка* (калуђерска) *школа*“ за образовање и васпитање срп. прав. манастирско-монашког свештенства.

У исту школу, која ће имати 4 годишња течаја и у којој ће се предавати и учити световни, богословски и економски предмети — примају се сиромашни, али даровити, вредни и честити ученици срп. прав. вере и народности, који су са успехом свршили најмање 4 разреда гимназије, реалке или грађанске школе и који се свагда добро владали.

Ко у ову школу за питомца примљен буде, тај ће у заводу имати *потпуно бесплатно* образовање, васпитање и издржавање т. ј. не само настава и наставна и уџбена средства, већ и стан, прехрањење, одело и т. д. даваће се питомцима у заводу са свим бесплатно. У први годишњи течај или у I. разред монашке школе примаће се сваке године по 10 редовних питомаца, који ће у заводу све бесплатно имати. Ко таково бесплатно питомачко место у монашкој школи получити жели, има ради тога своју молбеницу поднети *најдаље до 15. (27.) августа о. г. Његовој Светости, преузв. г. Патријарху српском Георгију Бранковићу у Карловце*. Уз молбеницу треба приложити ове исправе:

1. крштено писмо, којим ће компетенат имати доказати, да је Србин источно-православне вере и да је 14. годину живота навршио, а 20. годину живота да још није прешао;

2. школску сведоџбу од последње целе школске године о томе, да је молитељ најмање 4 разреда гимназије, реалке или грађанске школе најмање с довољним успехом свршио и да се увек добро владао;

3. сведоџбу сиромаштва о томе, да су му родитељи сасвим сиромашног стања;

4. лекарску сведоџбу о томе, да су му богиње прецепљене, да је здравог телесног састава и да му је говорни орган у здравом и нормалном стању;

5. писмену изјаву родитеља или старатеља о томе, да свога сина или штићеника својевољно дају у монашку школу и наменују га, да у своје време у монашки чин ступи, са обвезом, да ће у томе случају, ако дотични, по свршеним наукама у монашкој школи, не би вољан био у монашки чин ступити — заводу у име накнаде на васпитање дотичнога питомца утрошене своте исплатити 150 фор. на сваку годину, коју је исти питомац у заводу провео.

У случају потребе захтеваће се још од компетената, да се *Његовој Светости г. Патријарху српском Георгију* пре примања у завод и лично прикажу.

У Карловцима, 12. (24.) јунија 1893.

ПАТРОНАТ СРП. ПРАВ. МОНАШКЕ ШКОЛЕ.

Ad III. C. 554 ex 1892.
41. ex 1893.

НАРЕДБА СРПСКОГ ПРАВ. НАРОДНО-ЦРКВЕНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА,

издана архидијецезалном и осталим епархијским школским одборима у обзиру употребе у истој изређаних школских књига у српским народним школама.

У наклади издавачке књижарнице и штампарије А. Најевића у Новом Саду изашле су у новом издању срп. прав. нар. црквено школским саветом у своје време за школску употребу одобрене ове књиге:

1. „*Буквар* (српски) за српске основне школе, одобрио срп. црквено нар. школски савет, треће поправљено и прерађено издање, цена 16 нов. у Н. Саду 1892.“

2. „*Црквено-славенски Буквар са Читанком* за други разред срп. основне школе, одобрио срп. нар. црквено школски савет, (поправљено издање) цена 16 нов. у Н. Саду 1890.“

3. „*Читанка* за други разред срп. основне школе, одобрио срп. нар. црквено школски савет, ново поправљено и допуњено издање, цена 24 нов. у Н. Саду 1892.“

4. „*Читанка* за трећи разред срп. народне школе, одобрена од срп. нар. црквено-школског савета, цена 28 нов. у Н. Саду 1893.“

5. „*Читанка* за IV. разред срп. основне школе, одобрио срп. нар. црквено школски савет, цена 34 нов. у Н. Саду 1892.“

Како су изређане књиге саветом овим у своје време одобрене и школским учебницима проглашене; како су некоје од изређаних књига у новом издању, у смислу стручњачких примедаба и према упутству савета овога поправљене, отштампане, и најпосле како је савет овај одлуком својом од данашњега (потписаног) дана и под горњим бројем ово ново издање изређаних књига с одобрењем на знање узети нашао, те се исте и на даље за односне разреде срп. нар. осн. школа одобреним и прописаним школским књигама сматрати имају — позива се *патпис*, да подручним српским прав. црквено општинама односно месним школским одборима и учитељима овдашњу горњу одлуку саопшти, с тим налогом, да већ почетком школске године 1893-4 за школску употребу деци место старијих издања ових књига *само ово најновије издање* под прет-

њом немилих последица набављати не пропусте. Према том ће бити потребно да *патрис* упути својег епархијског школског референта односне заменика му, да се приликом обилажења срп. нар. школа непосредно увери о том, да ли се наредбе савета овога по пропису извршују или не, и да према том даље потребне кораке учини.

О том се *патрис* даљега званичења ради извештава.

Из седнице српског православног народно-црквеног школског савета, држане у Карловцима 18. (30.) марта 1893. године.

ГЕОРГИЈЕ с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОСНИВАЊЕ МОНАШКЕ ШКОЛЕ У МАНАСТИРУ ОПОВУ.

I.

Дана 10. (22.) маја о. г. одржан је у манастиру *Грегетегу*, баш на поју тарје манастирске славе, под председништвом *Његове Светости г. Патријарха Српског Георгија* збор настојника свих срп. прав. манастира у митрополији карловачкој. Збор је сазвала Његова Светост г. Патријарх ради саветовања и донашања одлуке у погледу отварања монашке школе и ради регулисања свих отворених питања у животу и устројству манастирско-монашкога свештенства.

Повесница наше овостране цркве и нашег калуђерства још није забележила на својим листовима, да је икада до сада одржан овакав општи калуђерски збор, у коме би учествовали настојници готово свих наших манастира, из целе срп. прав. митрополије карловачке. По томе је 10. маја о. г. у манастиру Грегетегу одржани калуђерски збор, већ по својој спољашњој појави, догађај од еминентне историјске важности и значаја.

Но још већма подиже важност и значај томе збору: узвишена циљ, ради које је сазван.

Настојници наших манастира у митрополији карловачкој као манастирске старешине и представници манастирског монашког свештенства, стекоше се 10. маја о. г. у манастиру Грегетегу, да се саветују о духовним својим и манастирским потребама, па узевши на око историјски факт, да су се наши срп. прав. манастири и калуђери у историји наше цркве и народа прославили као најбуднији чувари св. наше вере православне, као најревнији будиоци праве вереске и народне свести и као најодушевљенији носиоци и заточници здраве црквене просвете и опште народне културе — увидеше, да наши манастири и манастирски калуђери, при промењеним околностима, у данашњем времену, из многих важних узрока не могу да врше и испуњавају, као што би требало, своје узвишене религиозно-моралне и културно-просветне задатке у цркви и народу. Испитујући по томе узроке и разлоге са којих наши манастири и манастирски калуђери данашњим даном не могу да буду у цркви и народу оно, што су некад били — на збор и договор искупљени манастирски настојници и калуђерске старешине најпре и констатоваше, да духовном назадовању наших манастира и манастирско монашког свештенства најглавнији и основни узрок лежи *у слабом, непотпуном а често погрешном или баш никаквом образовању и васпитању данашњега нашег манастирско-монашког свештенства*, те на основу тога једногласно и једнодушно изјавише и закључише: да се ради образовања и васпитавања подмлатка манастирско-монашког свештенства оснује парочита *монашка школа*, у којој ће се под руководством за то одабраних, спремних и одушевљених учитеља и наставника, по добро удешеном и целисходно опредељеном наставном плану, у најбољем правцу учити и васпитавати сва она деца и она младићи, који теже да се посвете монашком чину и позиву.

Потребу отварања овакога завода увиђа цео свет — а најбоље је увидео ту потребу збор манастирских настојника са узвишеном поглавицом на цркве наше челу. Монашки ред у опште, а специјално сталеж манастирско-монашког свештенства изгубио би онај „raison d' être“, право на опстанак, те не би могао у данашњем напредном веку и даље постојати — ако се не би створило за тај ред и сталеж згодно васпитно-просветно огњиште, на коме ће се будућа монаси у првом реду загревати топлом љубављу

*

према светом позиву своме, те топлином те љубави загрејани, просвећивати свој ум потребном им световном, богословском и економском науком, а животом и пажљиво руковођењем васпитањем у заводу оплемењивати и облагороћавати своја срца оним красним хришћанским врлинама, које дају моралну вредност и цену свакоме човеку у опште, а нарочито калуђеру, коме је баш нескључиви животни задатак, да врши и достиза праве религиозно-моралне циљеве и смерове.

Манастирски настојници и калуђерске старешине извршили су дана 10. маја о. г. у манастиру Гргетегу под председништвом врховне црквене поглавице Његове Светости г. Патријарма Георгија похвално, важно и значајно дело, које ће са уважењем и признањем примити цео народ наш у садашњости, а које ће уз то са похвалом и искреном благодарношћу спомињати и сва касније поколења наша.

У данашњем добу, када највеће уздање наше полажемо у наше црквено-народне просветне заводе, када очекујемо, да нам наше српске вероисповедне гимназије омладину нашу у православном и српском народном духу образују и васпитају, да нам богословија и две наше срп. прав. вероисповедне учитељске школе образују и васпитају ревне и одушевљене, честите и родољубиве свештенике и учитеље, те да ти свештеници и учитељи у религиозно-моралном и културно-просветном погледу препороде наш религиозним индиферентизмом окужени и у култури и правој народној просвети још све једнако заостали народ — ето нам и наши калуђери оснивају нов просветни завод, који ће такође служити јачању и ширењу религиозно-моралне свести и општој нашој црквено-народној просвети и култури. Поред завода, у којима се образују наши свештеници и учитељи, ево ће да се отвори и такав завод, у коме ће се систематски образовати и васпитавати подмладак за наше манастирско монашко свештенство, за чије образовање и васпитање до сада још није било сходног и удесног завода. Оснивањем и отварањем монашке школе долазимо у положај, да ћемо имати све преко потребне нам заводе за образовање нар. учитељства и свештенства обојега реда.

Оснивање новог просветног огњишта, отварање новога извора, из кога ће се синови нашега народа напајати слатким напитцима здраве народне просвете и крепити здравом храном праве хришћанске побожности — заиста је дело похвално и значајно, па баш за то нека је слава и признање, хвала и благодарност свима онима, који раде и порадише, који одлучише и закључише: да се за образовање и васпитање подмлатка манастирско-монашког свештенства оснује и отвори нарочита школа, у којој ће се будући монаси спремати и образовати за свој свети и узвишени калуђерски позив.

Слава нека је настојницима наших манастира, који под вођством своје врховне црквене старешине — својевољно и без икаквог присиљавања са стране — са знатним материјалним жртвама оснивају нов просветни завод, који ће и цркви и народу од велике користи бити, а који ће уз то већ и својом појавом високо подизати углед и вредност нашег калуђерског сталежа.

(Наставиће се.)

ОБЛАСТИ ИСТИНЕ.

(Наставак.)

Релативном, коначном, погодбеном сазнању дат је тиме нагон за развиће и погодба за напредак, али, с друге стране, и прилика да *може да заблуди*. Непогрешивост је, где год се појави, сигнатура *божанскога*. За то је историја развића и напредовања у знаностима, уједно и историја човечјега духа, који као какав рудар, све с нова на ново силази у дубока, мрачна окна, да изнесе горе на видело златну руду сазнања, који тражи истину и налази истину, само ретко потпуно и сасвим чисту од талога заблуда и само у постојаној борби са сенама ноћним, које се шире по земљи сазнања. „*Бог је истина*,“ вели *Јов. Милер*, „нама остаје *истраживање*“. „Најлепша је срећа мислена човека, кад докучи, што се да докучити, а мирно поштује, што се не да докучити“ [44]). Дубокозначајне су оне

[44]) *Herr*, Sprüche in Pross III. кн. стр 362.

речи у св. писму: „Тако сад видимо као кроз стакло у загонетци, а онда ћемо лицем к лицу; сад познајем нешто, а онда ћу познати, као што сам познат.“ [45]) А то је заведочио и највећи мислилац старога доба, *Аристотело*,[46]) кад каже: „*Као што очи ноћних птица стоје према јасној дневној светлости, тако стоји разум наше душе према ономе, што је, од природе, најјасније од свега*“.

А кад *човечје познање* није *апсолутно познање*, онда је духу познаваоцу повучена преграда, коју није кадар премашити ни најоштрији поглед. Но баш та преграда је у једно упућивање на неку *вишу област*, *неко ново царство истине* и буди у човечјем духу *другу* потребу, која је исто тако увређена, исто тако захтева да јој се задовољи, као и његова тешка жеђ за знањем — буди потребу *вере*.

Разум, до душе, носи у себи идеје истинитога и доброга, правде и права и те идеје воде, унутарњим пришућивањем, Богу и бесмртности. Али још преостају многе неодгонетнуте загонетке, многа питања без одговора. Шта је Бог? Кака му је суштина и унутарњи живот? Шта је бесмртност, како ће она изгледати? Разум ћути, он не зна ништа да одговори; у њега има наслута, вероватности, али ретко извесности. Што дубље дух зарања, све већма пуцају јазеви пред њим, што више премишља о тајнама живота, све се већма буни и запленје. „Природа божја, бесмртност, суштина наше душе и њена веза с телом вечите су проблеме и у томе нас философи неће даље одвести“, вели *Гете*.[47]) „Што даље продире мисленн дух у своме истраживању“, вели *Паскал*,[48]) „све боље увиђа, да има још бесконачно много истина, којих он не зна. И ако мислилац неје тако далеко дотерао, *онда је врло слаб*“. Но још много раније је изрекао *Сократ*, да је све човечје познање оскудно и истакао, као резултат свога философског испитивања, познање својега незнања, поимепце кад се његово знање упоредн с божанским. „Ви знате“ [49]) вели он, „да је Херефон једном отишао у Делфе и усудио се запитати, да ли је ко мудрији од мене. Питија одговори: нико није мудрији. — Кад сам то дочуо, премишљао сам: Шта то каже Бог и шта он тим наговештује? Јер ја знам добро, да несам мудар ни на велико ни на мало; шта ће, дакле, рећи то, кад ме он проглашује најмудријим? — Ја пријем једноме међу онима који изгледају да су мудри; станем га куштати и увидим у разговору, да тај човек изгледа и многима другима, а особито себи, да је мудар, а неје ни нанети. — Одем од њега и помислим у себи: мудрији сам јемачно од тога човека, јер рекао бих, да ни ја ни он не знамо, шта је добро и лепо; само он мисли да нешто зна, макар да ништа не зна, а ја, као што ништа не знам, знам још то, да ништа не знам. Биће, дакле, да сам ја мудрији од њега, јер не мислим, да знам, што не знам. А чини ми се, да је Бог заиста мудар и да је, у својој пророчанској изреци, хтео да наговести, како је човечја мудрост незнатна, управо ни под-а-шта, и изгледа да је хтео мене само да узме за огледа, као да хоће да каже: Онај је, људи, међу вама најмудрији, који знаде као Сократ, да му мудрост ништа не вреди“.[50]) За то ће бити задатак и прека дужност свакоме мислиоцу, да истражује и испитује, неје ли се божански дух објавио, коначној интелигенцији, како друкчије, а не само кроз природу и разум, неје ли се појавила она „божанска реч“, за којом је чезнуо *Платон* „да се на њој, као на поузданом сплаву, превезе преко бурнога мора овога живота“.[51]) Да, што је наш разум свеснији о својој коначности, што поузданије знаде, да његова наука пружа истине, а не истину, да његово познање неје најсавршеније познање, што истинитије и јаче гори у њему жеђ за истином, целом, потпуном, непомућеном истином, тим ће поузданије бити та *преграда предворјем*, кроз које он жуди да ступи у светилиште истине.[52]) Он ће одано ослушки-

[45]) I. Коринћ. 13, 12.

[46]) Metaphys. II. 1. 3.

[47]) У „Gespräche mit Eckermann“ (II. стр. 148). „Ми смо огрезли у чудесима“, вели он другом приликом, „и што је крајње и најбоље, то је за нас скривено“.

[48]) Pensées P. II. Art. V. 1. 2.

[49]) *Платон*, Apolog. Socrat. p. 21 sequ.

[50]) Ibid. p. 23.

[51]) Phaed. p. 85.

[52]) „Предворјем вере“ зове философију *Цезар Бароније*.

вати реч, коју му говори виши дух, и с *вером примати* глас, који допире до њега из царства *непогрешне божанске истине*. За то и оставља *Сократ*, поред своје тежње за познањем, широко поље вери.[53]) А писац другога Алкивијада, у духу Платонову, најдостојније оцртао је све тежње прве философије, овим речима: „Ми смо вољни чекати некога, био то Бог или Богом одушевљен човек, да нас учи нашим религиозним дужностима и да нам, као Атина Диомиду код Омира, скине таму са наших очију“.

Или зар се не би могла замислити духовна и животна заједница између божанског духа и створеног духа? Зар апсолутни разум, који је, у природним принципима мишљења, отворио извор познања човечјем духу и који је у најприснијој свези с њим, зар тај разум није кадар рећи још једну вишу реч, која прву допуњује и завршује?[54]) Зар њему, творачком духу, да не буде могуће открити се, створеним духовима, оним истим медијем, којим се они узајмице и најприснije дотичу — речју; било да то говори божанствен човек човеку сполашњим, чујним, човечјим говором, или то било с помоћу нових представа и идеја, које човечји дух просвећују, богате и уздижу?

Према томе, кад дођемо до тачке, где нас оставља снага нашега разума, онда почиње *вера*. Само вера није субјективна примања, нити самовољно мњење и наслута, није створ маште, а ни голи израз религиознога чувства; него је баш, као што право вели *Паскал*, *највише дело разума*, који, свестан о својој коначности и ограничености, научно и *с евиденцијом, која искључује сваку сумњу*, дознаје, да је откривење достојно вере, па принуђен победном снагом истине, *слободно пристаје уз откривење*.

Ту је реч Бог послао, и она се је на земљи појавила: *и реч постаде тело и усели се у нас пуно благодати и истине*.[55]) Друго, више богопознање је онда, кад се божанска истина, која превазилази сваки разум, сама открије и сиђе к нама, не да ју ми наочиглед упознамо, него да нам говори речи, у које ми верујемо.[56]) А сама вера спрема дух и даје му да наслућује онај трећи и највиши степен познања, где он више не упознаје слике, зрачења, откривења истине, него, што је још *Платон*[57]) обележио као највишу мету испитивању, *саму истину, сушту истину, која је у Богу и која је Бог*. „Тројак је живот човечји“, вели за то уман француски писац, „анималан или органски живот, па онда, у средини, живот слободна и истински морална човека. Али над тим другим је још трећи, који црпа принцип својој радњи из некога вишега извора: тај *други*, разумно-слободан живот, као да је дат човеку само за то, да се узвиси до трећега, који више стоји него чулан живот, више него живот разума и воље. Правој је философији задатак и смер да упозна тај трећи, виши живот, који узвишује све душевне моћи а коме се оне саме собом не могу узнети; тај истиче из духа божјега, који влада над нашим душама. Ту се зар појављује друкчија мудрост и савршенство човечје природе, која превазилази куд и камо највишу мудрост, до које човек може сам собом да дође“.[58])

Према томе разликујемо *тројаку* светлост и тројак живот: очњу светлост — чулан живот; умну светлост — разуман живот; благодатну светлост — живот у вери. „Праведник ће од вере жив бити“.[59])

Још је *Платон* наслућивао тај виши ступањ познања, кад говори о узлету душину, која *продире у суштину ствари* и

[53]) *Ксенофонат*, Memorab. Socrat. I. 1, 2—10. „Како ће да поричу богове, ко је веровао у богове“, вели се овде између осталога.

[54]) „Све да се и постави, да између човека и човека не може бити никакога посредна утицања од душе на душу, тиме још не би била никако искључена могућност непосредног *божанског* утицања на човечију душу. Већ и сама идеја о Богу захтева, не само да може бити, него да заиста и буде таквога утицања“. *Улрици*, Gott und die Natur, Leipzig 1862. стр. 614.

[55]) Јов. 1, 14.

[56]) *Т. Аквинат*, Contra Gent. IV. 1.

[57]) De Republ. p. VII. p. 533.

[58]) *Maine de Biran*, sa vie et ses pensées p. I. *Naville* Déc. 1821 Sept. 1823.

[59]) Рим. 1, 17.

нема мира, док не упозна оно, *што само од себе постоји и што је по суштини добро*, из чега, као из сунца у видљивом свету *изиђе сва истина за разуман свет*. Ту је, по њему, мета свему познању.[60])

Али сама филозофија неје кадра дотле дотерати, „Филозофи“ (Платоничари), вели *Августин*, „наслућивали су невидљивост, непроменљивост и бестелесност божанске природе; али су презрели пут, који њој води, јер им се чињаше то лудост, презрели су наиме Христа распетога. И за то не могаху ући у унутарње светилиште мира, у Бога, чија их је светлост у дальини осветљавала“.[61]) „Троје уздиже човека к истини: вера, која држи оно за истинито, куда се духовни поглед окрене; нада, која се узда да ће некада гледати оно, куда сада упире очи; љубав, која захтева да види и ужива вечиту истину. За тим погледом духа к Богу, к вечитој истини, долази гледање самога Бога, а то је мета и крај погледу свеколике вере, наде и љубави. И то је савршена врлина, *кад разум дође до своје мете, а за тим долази блажени живот*.

Гледање пак самога Бога састоји се у присној свези између гледаног и гледаоца.“[62])

[60]) De Republ. VII. p. 532. 517. Phaed. p. 27.

[61]) Epist. CXX. 1.

[62]) *Августин*, Soliloqu. I. 6.

(Наставиће се.)

ПОСЛЕ САБОРА.

(Свршетак.)

Да реасумишемо.

Предложени „устав“ хтео је троје:

прво: да нашу автономију ослободи што више одмигренције државне власти, и даде јој што јачи смисао истините автономије;

друго: да успостави нарушени споразум између јерархије и световнога реда у нашој цркви тиме, што би се извесни односаји у нашој народно-црквеној автономији и њезином устројству повратили на каноничне основе наше епископалне цркве;

треће: да отклони из организације наше автономије, а према стеченом искуству неке нецеловходности, те омогући потребан ред и напредан рад у фунгирању те организације.

Да је то „устав“ хтео, доказује се у њему црним на белом.

Опозиција је осујетила и спречила остварење све три те тежње и смера. А зашто? Јер се на основу својих разних предноставака бојала, да ће то све бити убитачно автономији нашој, народној индивидуалности и на црквено-просветном развитку.

Како је опозиција те све предпоставке оправдала, — видели смо.

Последица опозиционе радње јесте: да је опозиција ради тих својих предноставака, ради очувања „странштицом“ и заблудом стечених неких права световнога реда, ради очувања искуством неоправданих установа, — „оставила трошни и недоготовљени, а прорешетан и подеран брод наше автономије, да се на пучини неизвесности — не дао Бог — сасвим распадне“.

Факат је: да је опозиција и крај уверења, да све што би карактер, што би тип наше св. цркве крњило, што би јој предујдиривало, да „све то морамо излучити, елиминирати, ма како иначе то слободоумно изгледало“; и крај уверења, да је „крајност погрешно становиште, да у нашој цркви спољни односаји могу тако далеко ићи у самоуправи као у оних вероисповести, где црква нема епископалнога карактера“, — ипак све хтела оно задржати у нашој цркви и автономији, што „није пошкло у крилу наше цркве“, и да је у одбрани баш тога — не елиминишући баш ништа —, и у одбрани баш „крајности погрешног становишта“, — одбацила „устав“.....

Факат је: да је опозиција ради тога, да се јерархији не поврати слобода заступства у народно-црквеном сабору, задржала и надаље, „обезглављену, разривену, конфиковану и секвестровану“ автономију нашу и у њој сво „очајно“ садање стање.

Факат је напоследку: да је опозиција ради тога, да јерархија не дође до неке умишљене, — крај постојеће стварне — превласти јој у цркви, задржала све услове за даљу борбу, коју ће и на даље инаугурисати опозиционе странке против јерархије, а која ће и од сад резултовати само у нашем свеопштем назадовању и слабљењу . . . .

Ако у томе опозиција осећа сласт свога родољубивог чувства, она ће своју традиционалну политику заблуда и „пропуштања прилика“ наставити.

Ако јој радољубље захте нешто боље, она ће зацело доћи на пут, на којем смо ми — већ. . . .

Но, крајње је време, да се оканемо узалудне и кобне борбе против превласти јерархијске у цркви и народно црквеној автономији нашој, превласти, **против које** се нису борили „толики наши народно-црквени сабори“ (Браник бр. 50 о. г.), него **против које** се борила опозиција последњега сабора.

Треба повући паралелу између борбе прошлих сабора и борбе данашње опозиције, па ће се лахко и брзо уочити у чему је оправдана била борба оних сабора а у чему неоснована и анимозна борба последњег сабора.

До г. 1864, односно 1868 утицај световнога реда, народа, у послове народно-црквено-просветне, фондовске и фундационе био је тако рећи испод нуле. Време и потреба, општи интерес наш захтевао је, да се у те послове подметну и „плећа народна“, да се у тим пословима и народу даде **његово** право. За то је и оправдана у самом начелу била борба, која се **у име тога** почела. За то је и епископат и свештенство ту борбу одобрило, успех јој омогућило.

А данас? Данас је световном реду осигуран већ утицај у свим гранама наших аутономних односаја. А поводом општег привременог одушевљења за тај утицај у неким односајима и сувише, сувише с обзиром на општи интерес.

У стварима просветним, фондовским, фундационим и управним, одсудан је утицај световнога реда данас. И против тога не само да не можемо бити, него ћемо та „уживана већ права народна“ и ми на сваком кораку бранити. Бранићемо, јер то је право и корисно.

На где је, дакле, разлог данашњој борби против превласти јерархијске? Или најпре: у чему је данашња превласт та? Та је превласт у односајима црквe, унутарњим и спољним, у којима превласт јерархијску захтева, оправдава и налаже црква, као божанска установа, њено учење, њено основно устројство, њена мисија, њезина нравствена циљ, али и задатак у животу и борби народној. Али донекле је ипак утицај јерархије у тим односајима спречен, ослабљен и окрњен неким установама нашега партикуларног црквеног устројства. Јерархија га потражује натраг, потражује га у име цркве и њезине циљи, а и у име општег нам народно-црквеног интереса. У томе потраживању не крије она „народна права“, не тражи оно, што народу **припада**, не одузима од световног реда оно, што он **треба** да задржи, него оно, што је јерархији заблудом и погрешком одузето, што је јерархија bona fide и сама у заблуди уступила световњацима на штету цркве и општега добра нашег.

Бурно је доба оно било прве уставности, па ћемо и ми њиме да извинимо те заблуде и погрешке. Али 25-годишње искуство довољно је дуго, велико и горко, па смо могли бар ми, који немо у том бурном добу данас, увидети заблуде и погрешке те.

Но, опозиција, у којој има тако вештих адвоката и јуриста, држи се, као плота, оне девизе: beati possidentes! К'о вели: ми смо у поседу извесних права, односно, по нас погодности, — па сад како било.

Ако је то јуристански, а по грађанским законима и легално, ипак је и остаће увек једностано схватање.

Јер кад ми уређујемо нашу автономију, кад ломимо колач над нашом срећом и будућности, кад решавамо питање наше народно-црквене егзистенције, онда би бар морали послушати и глас закона, који је у нама, исписан у осећају праведности, у чувству родољубља.

Предложени „устав“ писан је под диктатом тога осећаја и чувства, а уверења, да се њиме чини услуга општим интересима нашим. И ми — по Богу и по души — тврдимо, да опозиција наша, кад тај „устав“ назива „кобним“, а, странку, која га је потпомагала „издајничком“, ако то не чини у партајској заслепљености и заблуди, а оно свакако у неким „засебним“, народу и цркви, целој нашој автономији, кобним

и убитачним интересима и тенденцијама, или пак у цинизму свога анимозитета.

Предложени „устав“, којега су склапали људи, богати искуством и знањем, а ничим мањи родољуби од опозиције, признали су заблуде и погрешке, исцелисходности и убитачности постојећих автономних уредаба у погледу неких окрьсених јерархијских права и автономних установа, па су их хтели исправити и отклонити, хтели су на нашег автономног устројства црквеног да елиминирају све оно, „што би карактер, што би тип наше св. цркве крьшило, што би јој предудицирало“; хтели су, да сиђу већ једаред са оног „погрешног становишта“, по којем су спољни односаји наше цркве тако далеко отишли у самоуправи, као у оних вероисповести, где црква нема епископалног карактера, као што рече баш главом г. др. Полит.

Па зар је у томе разлог давашњој борби опозиције и последњег сабора, борби против превласти јерархијске? Ако је у томе тај разлог, као што јесте у неколико, онда је г. др. Полит успркос свом бољем уверењу заједно са опозицијом на делу доказао, да не само, да неће елиминацију предудиката у нашој цркви, не само да неће напуштање „погрешног становишта“, — него да би хтео још и даље поћи на путу тих предудиката, и даље бомбардовати нашу „св. цркву“ са „погрешнога становишта“ — — —

Донекле је била оправдана некадања борба против јерархијске превласти, оправдана, јер се та превласт протезала изван црквених граница.

Данас, кад је та превласт у својим легалним границама, кад она постоји у колико постојати мора и треба, и кад ће већ увек de facto постојати, онда — водити борбу против те превласти, значи: узалудну и несмислену борбу, све дотле, док народ наш хоће да је у православној цркви, јер православне цркве без јерархијске превласти нема и не може бити.

Не увиђа ли то опозиција наша у своме партајском заносу и амбицији за своју превласт, онда би јој савстовали, да се потруди, да то увиди. Увиђа ли, па пак „тера своје“, онда нек сама себи и опет — суди.

Да нас заведе, опозиција је истицала „ширa плећа“ и снагу народну према јерархији.

Јесте, јака су плећа народна, силна је снага народа. Ал' нису то плећа најјача, није то снага најсилнија, а особито не онда, кад иза речи „народ“ нема и материјалне снаге, у којој је — према нашим приликама — морална снага тек — сила . . .

Шта народи без те снаге могу, то нам и наша, па и других народа историја, а баш у нашој домовини, доказује. — У цркви је наш спас, у којој је јерархија поштована, љубљена и јака у споразуму са члановима својим.

Sapienti pauca!

Не размећимо се, него скромно, ал' сложно и истрајно радимо.

На колико има снаге у народним плећима, спојмо је са снагом јерархије. Кад се те две снаге споје и сложе, онда тек можемо говорити о пуној снази народној. Не, не ћемо онда имати ни разлога да о њој говоримо, него ће она то сама показати... За то нам историја јамчи.

Не подмећимо плећа народна против јерархије своје, чисто српске народне . . . Не боримо се између превласти јерархије и световног реда, него заједнички против превласти туђе. Hic Rhodus!

Идеја наших тежња мора бити наше народно самоодржање; идеал у борби за наш народни црквено-просветни развитак и напредак није и не сме бити „превласт“, него тежња за постизавањем свију потребних услова за то самоодржање. Ту борбу ми данас можемо водити само на црквеном земљишту, под чијим окриљем мора стојати и школа наша и цео рад просветни. А ко на том земљишту има више или мање власти, то није за нас данас „народно“ питање; то је већ одредила природа земљишта, на којем се налазимо. Не губимо дакле време око тога, ко ће имати већу или мању власт, него се једаред побринимо и око тога — ко ће више радити, и како ће се боље урадити за наше народно самоодржање. . . .

Историја је наша богата борбама за превласт. Богато нам искуство пружа. Користимо се њиме.

Манимо се илузија и неоправданих амбиција; очистимо се од заблуда; ослободимо анимозитета, и оканимо борбе за превласт. Сваком своје: по Богу, по души и савести, а по уму и разуму.

Поклонимо се правди и истини, не сумњичимо се, па ћемо се брзо споразумети.

*

А сад да завршимо.

Свака реч, свака јота у овој расправици, има свој извор и своје разлоге у нашем најчистијем уверењу. За сваку одговарамо својој савести и будућности, јер то су нам највеће судије.

Наша је савест мирна, а будућност ће рећи — своју.

Јован Јеремић,
српски православни свештеник.

ДОПИС.

(Владика Михајло у доњој Лици.)

Неман довољно ријечитије, која би ти нужно требала, па да можеш лаганијем пером пратити владику Михајила у вјерном његовом народу, да га можеш цијела вијети на мучном али угодном његовом послу *у цркви*, како апостолском златоустом ријечи тријеби зло између стада свога а сије сјеме чисте Христове науке, да га уочиш онаког какав је *у школи* пред омладином, како укреснава у срца невина божански закон, е да би пропојала и замирисала жива црква по земаљу богоугоднијем животом, — да га тако свега можеш вијести и знати и познати и — зарадовати се. Имао сам срећу прихватити преосвештеног путника кад је у средуду на 19. маја послије подне од каменог Косиња и понора поноре Лике заиао у доњу Лику, па га пратити тамо до чаровна Ловиња, тога у шали како знамо рећи „врела мудрости“, који и ако пун пунцат Буњејевца римокатолика, врло лијепо и дочека и испрати владику нашег, амо до Радуча, те „потрбушине личке“, откуд преосвештени путник крену се у петак 28. маја у горњи дио Лике, да настави *четрдесетдневно* путовање у поуци, свјету, благослову, укору, исправљању, укрепљавању, уношавању. Пратио сам га у Широку Кулу, Острвицу, Госпић, Смиљан, Дивосело, Рибник почитељски, Медак, Вребац, Могорић (гдје нађосмо мртва на одру пароха могорићког, попа Тому Милојевића!), Плочу, Кик, Ловиљац, Радуч. Народ је свуда дочекивао Архипастира свога одушевљеном радости, а и на преосвештеном путнику виђело се свега тога пута весело расположење, које је очити одраз оне љубави, којом га народ среташе и праћаше на сваком кораку. Кишљиви а бурни дани не бијаху кадри помести ни народа ни владике — а да се утврђени програм не испуни најтачније (осим што могорићки један парохијанин рече господину једном, кад га питаше о дочеку: е, знате, тревило се, да нам је парох умрло, па не бијаше *параде!* А та парада његова није ништа друго, но грмљавина из пушака и праћења, што код њих не могаше бити са поменутог узрока, према и без те параде народ је дочекао одушевљено свог владику).

Бијаше свуда у сретању и праћењу и кола и коњаника, на црквама (уз мале изнимке, које спадају на другу страну, да се о њима озбиљно проговори, како би се Србину његова светиња народносна *једном веће* са сваке стране поштовала!) лепршаху се српске нам тробојнице, да још из далека кажу младом архијереју, гдје је остао народ вјеран своју крви, која се је пролијевала за славу православља! Мирне могу бити блажене сјени праћедова и ђедова нашијех дана, кад знаду, ко то брижно овако залази међу нас, ко нас крији небеском окрјепом и ко нас подржава клонуле. Мирна може да буде данас блажена душа мученика владике Атанасија Љубојевића, данас послије двије стотине година, кад је посред његова народа овакви какови је владика Михајло! Не бојимо се данас за се, као што се до јуче бојати морасмо, ми се осјећамо јаки и прејаки према свакијем напастима и подвалама. Српски народ православне вјере по Лици знаће одселе чврше стати на straži свете вјере своје и светиње праћедовске, оживиће у њему она понешто (и доста!) притрнана „ваша-луком“ и „грчитином“ сваке врсте до ове „хрватства“ и „шизме“ — права „српска вјера“ стара, која од вечека гради човека, од душмана пријатеља, од мржње љубав, од ленчости рад, од малодушности јачину душевну и непоколебљивост, од непоштења поштење, која гради срећу маленога народа српскога као и највећијех народа. А у томе увјерењу подржава ме овакви рад какав развија владика Михајло, какав виђех да разви међу нама по доњој Лици. Преосвештени путник чуо је срцем живијем одушевљење народа у ономе толико заносном „живио!“ на сваком

кораку свом, слушао је архијерејском мирноћом поздраве свештенства свога у храмовима свети-јем, али је тад истом свак осјећао необичну и милину и јачину у себи, кад је владика прихва-ћао ријечи поздрава тијех на отпоздрављао је-ванђелском поуком стада свога. Није да та не разумијеш, није да можеш да затвориш ерце ја-ком утицају живе бесједе његове, која не излази из уста његовијех театралном буџицом вадовит-ог афектирања, него која попут бистра потока полагано струји преко зеленијех и цвјетнијех, а богме гдје-гдје, и коровом зараслих и камењем забатаљених њива винограда Господњег, а и гдје се испријечи камен или коров да омете од-мјерени тај ток бистра потока љековита, и ка-мен и коров, хоће не хоће, измичу се, укљањају се пред неодољивом силом јаганог тога бистрог ромора. И ко од чланова живе цркве, који срећу имађаху, да чују владику свога, не прими дно поуке јеванђелске његове! Пороке наше изнашање преосвештени старјешина онаке какви су, удара-ше бесједом својом на савјести наше, дозива-ваше нам у памет оне старе дане, отвараше приступ разуму нашем у живу вјеру толикијем ријечима св. Писма, разгрнавање вјеру нашу свету пиичитавањем огромне књиге природе божје, караше зло наше, за зло у замјену даваше нам оно добро, које хришћанство дјеци својој намиј-њује. Домаћа наша зла, за која знаде пре-освештени пастир да нас куже, шибао је својом ријечи у живац, и није могуће да успјеха буде неће на нестајати међу нама: свађе, пијанства, крађе, дивљих бракова, непохађања цркава сво-јих а похађања других не наших, неприступања св. причести, чарања, омаловажавања свештен-ства, презирања школе, богопсовства итд. итд., на што се је све својом снагом своје пастирске ријечи окомио преосвештени владика Михајло. Љубав, којом га срећамо, наше радосне похвале у његовијем ријечима, каза отворено и јасно и своју јаку љубав, којом нас љуби, која га љу-бав и покреће у раду за нас, која га љубав и доведе међу нас. И више још чусмо! Нема те силе, рече у једној цркви, која ће мене, владику вашег, отрћи од вас, као што позивам и вас, да се и ви јуначки одупрете свакој напасти, која би смјерала на то, да вас одвоји од свешт-енства вашег и од владике вашег. Ми морамо бити удружени, рече по толико пута преосвеш-тени пастир, у вјери, љубави и нади. На дру-гом мјесту, у другој цркви, изнашајући мане народа упозори нас на старе наше, који не би-јаху овако слободни као ми данас. Они живљаху, рече, у тешке дане, бијаху потиштени и са вјере и са имена српскога свога, па ипак сачуваше све, што ми данас имамо под заштитом освеће-ног закона највишом вољом прејасног цара и краља, те је нама, настави, лакше данас извр-шивати и божје и црквене и земаљске законе, лакше нам је вјеру свету потврђивати добрије-дјелима и поштенијем животом. Красно је пре-освештени пастир у другој опет цркви (а тре-бам ли казивати да је свака црква *пуна* била, колико то може бити у овај земан, гдје је сва мушка радна снага доље Лике у свијету расута на мучној заради!) поучавао нас, да будемо нај-прије људи, хришћани. Стидити се морамо Ср-бина непоштена, што смо с њиме исте крви, поносимо се Србином ако је човјек, поштен, хришћанин. Кад будемо такови, онда ће, рече преосвештени пастир, познати се да смо уче-ници Господа, а тад ће и међу нама оживити, рече, она стара вјера српска, онда ће нам и иновјерци и инородци достојно поштовати и вјеру свету православну и име нам народно српско. И ко да га не послуша, кад таком убје-дљивом снагом удара, и кад и мора тако да буде, ако усхтијемо бити — људи!

О! а како усађивање љубав у нас према својијем светијем храмовима, тима изворима живе воде, од које кад пијемо никад да не ожеднимо. И нужно то бјеше у некијем мјестима доње Лике, да чује народ из уста самог владике свога, да свештенства глас буде снажнији одселе на оне, који у празницама остављају свој храм па трче на *друго* врела да пију . . . .

Разбијање тмину сумње и вјерског индифе-рентизма, утврђивање познату међу нама вјер-ску сношљивост. Утврђивање познату поносну привржености нашу према прејасном нашем Го-споодару, цару и краљу, учвршћивање нас на дужно поштовање власти духовнијех и свјетскијех. И — слаб сам и невјешт на да и покушам сни-мити пером оне ријечи, којима нас све дарива-ваше преосвештени старјешина у храмовима свети-јем, да их свратам, ма да су оне све пале на срца свијех одијех, којима су намијењене, и ма да ће свештенство за дуго моћи појединијем од-домцима бесједа његовијех корисно дјеловати са амвона међу народом парохије своје, и ма да ће народ овуда за дуго упућивати један другог: знаш ли, шта оно рече владика наш!

А какав је владика Михајило у *школи?* Као да је рођен за њу, као да је рођен да усађује у невина срца наук хришћански оном пјештином, коју ће узалуд тражити код толико познатијех и непознатијех методичара и катихета. Осим што он пуни стенографску бележницу своју мањама у рђавијем питањима и одговорима, осим што он прозива на каталога дјецу по вољи својој и осим што мјестимице и сам пита ово или оно дијете, — он се заустави на питању, на које или није добио одређена одговора, или је добио крив или и никакав одговор, или је очајно да дјетету није јасан појам о ствари, он таком лакоћом објасни дјетету ствар, да је никад заборавити неће. И је ли чудо, што и неписмени свијет у школу навалъивање, да се и он научи ономе, што знао није, а треба да знаде. Како ли је то лијепо разумјети дјетету поштовање иконе у савезу с другом заповиједи божјом, на ово јединствено дефиновање „књиге“ Апостола и Јеванђеља, на оно више вјероваље ријечи Христовој него ли рођеним очима својим при претварању хљеба и вина у суште тијело и крв Господа, на разајшћење милости божје за лакше наше сједињење с Господом кад се причешћујемо суштим тијелом и суштом крви Господа под видом и окусом хљеба и вина . . . . итд.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о мајским седницама епархијске управе темишварске.) *Епарх. конзисторија* темишварска држала је редовну своју седницу 25. маја о. г., у којој су следећа решења донесена: Саопштена је наредба кр. уг. министра унутрашњих послова у погледу званичног узајамног издавања извода из протокола матрикуларних између наше монархије и републике Француске. — Јереју *Софронију Јаковићу*, администратору парохије неметске, који је за пароха у *Дероња* (у бачкој епархији) изабран, дат је отпуст из каноничног подручја ове епархије и постављен је на његово место за администратора неметске парохије дрид. богословије, *Станко Жупански*. — Умољен је саб. одбор, да црквена општина станчевачког 200 фор. годишње припомоћи из јерарх. фонда дозначи, и да црквена општина хрњаковачкој, петровоселској, товладијској и ђирској већ дозначену годишњу припомоћ на 200 фор повиси. — Јереју Јоакиму Суваџићу, админ. парохије у Чоки, дозвољен је триједаньни допуст. — Узет је на знање извештај председника испитне комисије за полагање стечајног испита, да је јерej Георгије *Комовић*, админ. парохије у Срп. Падеју, стечајни испит са добрим успехом положио. — Позвана је црквена општина дечанска, да поиље таксу за распис стечаја на тамошње парох. место. — Попуниће се и треће парохија у *Мокрину*, те је позвана црквена општина, да поиље таксу за распис стечаја. — Дозвољен је допуст: јереју Михајилу Путнику, пароху св. петарском, јереју А. Јовановићу, пароху елемиреском, јереју Милутину Димићу, пароху зеленачком и јереју Жарку Стакићу, админ. парохије в. бечкеречке, а јерeју Светозару Теодоровићу, пароху ечканском, даће се допуст тек онда, кад заменика за време допуста нађе. — Молбеница јереја Теодора *Јованова*, који на парохију у Мартоношу компетује, спроведена је с' препоруком бачкој конзисторији. — Умољен је саб. одбор, да администратору торњанске парохије дозначену годишњу припомоћ из јерарх. фонда у течај стави. — Пошто је јерej J. J. адмиис. парохије иванђанске сведочбама доказао, да су оптужбе против њега подигнуте неосноване, то је од оптужбе ослобођен са опоменом, да све оно избегава, што би повода тужбама дати могло — Тужба против јером М. Шољмошана, админ. парохије лукаревачке, због изтјазања, издата је истоме на најаевање. — Молба јереја Љубомира Поповића, умирог пароха в. бечкеречког, ради полученља припомоћи из јерарх фонда, спроведена је с препоруком саб. одбору. — Молба Софије Петровић, парох. удовице из Срп. Пардања, ради полученља милостиње из јерарх. фонда, спроведена је саб. одбору. — Молбенице сиромашних свештеника, којима за државну припомоћ моле, спроведене

су с препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — Осим тога донесена су решења у брачним парницама и једна брачна пресуда, којом се брак у крепости одржава. —

— *Епарх. административни одбор* темишварски држао је своју редовну седницу 26. маја о. г., у којој су ова решења донесена: Уступиће се из овоепарх. фонда црк. општини *мехалској* приходи залишних парох. сесија мехалских у износу 1038 фор. 80 нов. ради исплате своте од 23.134 фор, која је у деобној парници мехалских Срба и Романа, пресудом кр. курије мехалским Романима досуђена. — Није одобрена лицитација у погледу издавања под закуп *818 јутара земље манастира Бездина*, по којој је та земља остала на најбољем пудиоцу, Михајлу Беренцу, за годишњу закупнину од 10.650 фор. поред данка у натуралијама и то на свако са житом усејано јутро по мецу и по жита, а на свако са пролетњом раном усејано јутро по две мере пролетње ране; а није одобрена с тога, што Михајило Беренц, који има једну кућу и две сесије земље, од које је некретнине половина на његову жену укњижена, не даје довољно гаранције; те је с тога усвојена накнадна понуда Јосифа Фрајбергера, који са својим великим имањем довољно гаранције пружа, а обвезује се, да ће за уштиту земљу годишње такође 10.650 фор. плаћати поред издавања натуралија, осим чега се обвезује, да ће нову економну зграду о свом трошку без накнаде подићи. — Дозвољено је црк. општини малобечкеречкој, да торањ на својој св. цркви оправити може, пошто је исказала, да има потребне готовине. — Ради ликвидације рачуна црк. општине парачке за год. 1891. и 1892. изаслат је Ђура Ђуровић, овоепарх. ревизор рачуна — Дозвољено је црк. општини *в. кикиндској*, да из уштеђене готовине црк. благајне 20.000 фор. одвоји и *као фонд за зидање нове цркве* одељено рукује; но позвата је уједно, да, пре него што ће расписати стечај за план, одбору овом искаже изворе, из којих ће остале трошкове око зидања подмирити. — Пошто црк општина срп. ст. мартонеса није навела узроке, због којих је целу скупштину бирала, која има по наредби саб. одбора од 1884. год. бр. СО. 886. перманентно постојати и само се у половини сваке друге године обнављати, то је позвана на овоодносни извештај. — На пријаву председника црк. општине каначке, да због неких немирњака скупштинску седницу не може да одржи, позван је Љубомир Панић, прота и. бечкеречки, да скупш. седницу у Канаку сазове, у истој присуствује и ред одржи. — Изаслат је Јован Новаковић, админ. протопресв. арадског, да црк. општину у Торњи организује. — Није дозвољено црк. општини срп. кларијској, да своја 3 јанца земље са три јанца земље Јована Рајтера промени. — Позвана је црк. општина сочанска, да грунтовни извод сврху куће, коју за парох. дом купити жели, одбору овом поднесе, а донде је одобрење куна у одвису одржано — Од црквених општина на прегледање поднесени рачуни издати су епарх. ревизору, а од овога већ прегледани црк. рачуни повраћени су дотичним црк. општинама —

П. М. —

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинског закључа од 12. јула 1892, српска црквена општина *Доловска*, а услед одобрења славног епарх. адмін. одбора у Вршцу од 25. августа (6. септембра) 1892. бр. Е. 1113—II—123, расписује дражбу на мањак *ради набављања четир нова звона на новозиданој цркви.*

Предрачун је 2000 фор., и два стара звона, која би се у промену дала.

Лицитација држаће се у недељу 4. (16.) јула 1893. у 2 сата по подне у школској дворани 1-ог разреда у долини.

Сваки лицитант дужан је 10% од горе стављене своте пре дражбе у име сигурности председнику у руке положити.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу. Исплату прима подузимач одма после предаје звона, ако ликвидациона комисија изјави да су звона милозвучна и хармонична — а каучију после 6 месеци, пошто се општина увери да звона нису пропута.

Примају се и писмени оферти, ако исти пре отпочете лицитације предани и са 10% вадијума снабдевени буду.

У *Долови* 5. (17.) јуна 1892.

7г. 2—3 Председништво.

К. 782.
I. 182. **СТЕЧАЈ.** 67. 3—3

Ради привременог попуњења упражњеног места конзисторијског бележника ове епархије овим се расписује стечај

Молиоци имају своје сведоџбама о њиховој способности поткрепљене молбенице до 30. јуна о. г. по ст. кал. потписаноме поднети.

Вршац 24. маја (5 јуна) 1893.

Нектарије с. р. Епископ.

68. 3—3

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинског закључка српске црк. општине у Б е о ч и н у, расписује се дражба на мањак ради оправљања цркве и то што се тиче зидарског посла; наиме: да се сва црква споља од горе до последњег „гезимса“ обије до тврдог материјала (градива) т. ј. цигље или камена, поново олепи и окречи.

По предрачуну тај зидарски посао износи 1147 фор.

Сваки, који би дражби приступити желио, има 10% од нескупље цене у име вадијума положити.

Дражба ће се обавити дана 27. јуна (9. јула) о. г. у 2 сата после подне у црк. општинској писарници.

Ближи услови могу се код председника видети.

У Б е о ч и н у 31. маја (11. јуна) 1893.

Н Вукан, **Јаша Адамовић,**
веровођа. председник.

71. 2—3

С Т Е Ч А Ј.

Овим се расписује стечај на у ч и т е љ с к о м е с т о мушког разреда у Т и с а-Х и ђ о ш у (Торонтал).

Плата је учитељу у готовом новцу 400 ф. а. вр., слободан стан са баштом и огревом. Осим наведене системизоване плате уживаће изабрани учитељ и 2 лапца добре оране земље (на коју ће и порез плаћати) све донде, док се буде на задовољство општине владао.

Изабрани учитељ дужан ће бити школском уредбом прописане предмете деци предавати, и у цркви при сваком богослужењу на вечерњу, јутрењу и литургији, као и на јутрењу средом и петком у ускршњи пост и на пређеосвећеној литургији појати.

Првенство имају они, који се лично у св. цркви приказали буду.

Рок пријаве до 1. августа 1893. године у Т и с а-Х и ђ о ш у 1. јунија 1893. год.

Школски одбор.

66. 3—3

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинског закључка од 16. маја о. г. расписује се дражба на мањак ради з и д а њ а ш к о л е.

По изготовљеном прорачуну радња износи: 2026 фор. 18 нов.

Дражба ће се држати 15. (27.) јуна о. г. у 2 сах. по подне у већници српске православне црквене скупштине.

Сваки дражбователь дужан је од горе истакнуте своте 10% пре дражбе у име сигурности председнику положити.

Ближи услови могу се од првог огласа видети код председника, као и на сам дан дражбе.

У Срп. Сент-Мартону 24. маја 1893 год.

Петар Вуков, **Васа Петровић,**
веровођа. председник.

70. 3—3

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај за у ч и т е љ а на вероученодној школи у Р и ђ и ц и, у Бачкој.

Са овим местом скопчана је плата од 365 фор. а. в., слободан стан у нарави, 12 катастралних јутара земље по 1600 □ хв., две баште, једна код школе и стана, а друга одмах изван села, на коју земљу учитељ порезу плаћа; а горе наведену плату из политичне сеоске благајне, сваки месец напред прима.

Учитељу у дужност спада у I. II. III. IV. разреду предавати, у цркви појати и децу у појању обучавати, недељну школу држати — и у општини црквеној перо водити; од укопа и парастоса где га позову има 50 н. — Молбенице имају се најдаље до 20-ог јулија по срп. календару, школском одбору послати.

У Р и ђ и ц и, via N. Militics, Bacs Megye, дана 23. маја (4. јуна.) 1893.

Управитељ,

Јован Пуин, најмл. подпредседник. **Кузман П. Јанковић,** парох.

Младен Проданов, председник.

76. 1—3

С Т Е Ч А Ј.

Ради попуњења сталног учитељског места овим се отвара стечај за I. II. III. и IV. разред мешовите срп. нар. школе у М а ђ а р. Ч а н а д у, последња пошта A p á t f a l v a (жупанија C s a n á d - m e g y e). —

Плата је у готовом новцу 200 фор., за поотворно предавање 40 фор., за 1. хват дрва 10 фор., 13½ катастралних јутара оране земље, за коју учитељ све терете сносити има; за огрев сламе колико треба, за веровођство 20 фор., ако буде изабран и способан буде; стан од две собе, кујне, коморе, подрума и баштом; од погреба 1 фор. од имућнијих а 50 нов. од осталих, и то где позват буде. —

Изабрани дужан ће бити школ. уредбом прописаним предметима децу обучавати, исте у појању црквеном учити и у цркви појати, и мора имати сведоџбу, да је из мађар. језика испит положио. —

Лична пријава узима се у обзир. —

Рок стечају траје до св. Илије, којег дана ће се и избор обавити. Компетенти нека своје молбенице до поменутог рока школ. одбору поднесу. —

Из седнице школ. одбора, држане у М а ђ а р. Ч а н а д у 8-ог јуна 1893. год.

Никола Јовановић, привремени учитељ као веровођа. **Мирко Недучић,** школ. председник

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

75. 1—3

Овим се расписује дражба на мањак (minuendo) за зидање парохијског дома у Чортановци. (Срем.)

Поједине радње по изготовљеном нацрту и трошковнику износе:

I. Земљорадња	98 ф.	51 н.
II. Зидарска радња са материјалом	2930 ф.	46 н.
III. Тесарска радња са материјалом	878 ф.	71 н.
IV. Столар. бравар и друге радње	790 ф.	57 н.
V. Лимарска радња	58 ф.	08 н.
Укупно:	4756 ф.	33 н.

Дражба ће се одржавати дана 4 (16.) јула о. г. у 11 сати пре подне.

Сваки дражбоватељ има 10% вадиума положити.

Нацрт и трошковник могу се код подписаног председника видети.

Општина задржава себи право повереља према подузимачу.

Срп. прав. црквена Општина,

У Чортановци, 9. (21.) јуља 1893.

Јован Гајић, преводећи — Драгутин Красојевић, председник.

СТЕЧАЈ.

На српско-православној народној основној школи у *Јасеновцу на Сави* има се попунити место *учитеља*. Годишња је плаћа 500 фор., стан са баштом и шест хвати тврдих дрва.

Дужности су учитељеве: поврх редовног обучавања дјеце држање поновне школе, појевање у цркви, подучавање омладине у ноталном појевању за обржавање светосавских бесједа и преводење.

Молбенице, снабдјевене потребитим документима имају се до 8. (20.) јула 1893. потписаноме одбору послати.

У Јасеновцу на Сави 6. (18.) јуна 1893.

73. 1—3 **Школски одбор.**

ДРАЖБЕНА ОБЈАВА.

74. 1—1

Српска правосл. црквена општина у Арач-Врањеву намерава два школска здања из нова наздати, која ће се радња путем јавне дражбе на мањак 20. јуна (2. јула) т. г. у 3 сата после подне у арач-врањевачкој општинској дворани најмањем нудиоцу издати.

План, прорачун као и остали услови стављени су на јавни углед у писарници црквене општине.

Изнична цена је за свако поједино здање 3328 фор. 08 нов.

Црквени одбор.

78. 1—3.

СТЕЧАЈ.

Да би се образовао стручан наставник економских предмета на монашкој школи у манастиру **Опову**, расписује се стечај на једно *стипендијско место* од годишњих 500 фор. за ученика, који би са том стипендијом изучио економске науке на којој економској академији. Стипендија ова исплаћиваће се из „фонда за издржавање монашке школе у манастиру Опову.“

На ово стипендијско место компетовати могу они, који су положили испит зрелости на гимназији или реалци, те би вољни били да се изучавању економских наука посвете. Ко за стипендисту изабран буде, дужан је обвезати се, да ће по свршетку економских наука најмање 6 година као наставник економских предмета на монашкој школи наставничке дужности своје отправљати, а у случају да неће, или не може тој својој обвези одговорити, да ће целокупну своту уживане стипендије дотичноме фонду повратити. На ово стипендијско место најбоље је да компетују они, који су се решили, да се по свршетку својих наука монашкоме чину посвете.

Компетенти имају своје са сведоџбама инструјиране молбенице најдаље *до 1. (13.) августа* о. г. поднети *Његовој Светости, преузв. г. Патријарху Српском Георгију Бранковићу у Карловце.*

У Карловцима 12. (24.) јунија 1893.

Патронат срп. прав. монашке школе.

Бр. 1310. 124. 1893.

СТЕЧАЈ

80. 1—3

Ради сталног попуњења упражњеног учитељског места у Соки, расписује се овим стечај.

Годишња је плата: 150 фор. у новцу, — 30. кабли жита, — 4 хвата тврдих дрва, — и 3 ланца оране земље I. класе, на коју учитељ порез плаћа. Награда за перовођство: 20. фор.

Компетовати могу само они, који су срп. учит. школу у Сомбору свршили, — и имају молбенице своје са нужним исправама, овом епарх. школ. одбору, до 31. јула о. г. поднети.

Из седнице епарх. школ. одбора у Темишвару дана 27. маја 1892. г. држане.

Епарх. школ. одбор.

СТЕЧАЈ.

На *монашкој школи*, која ће се отворити 1. (13.) септембра о. г. у фрушкогорском манастиру **Опову**, имају да се попуне за сада *два наставничка места*: једно место *наставника богословских предмета* и једно место *наставника световних предмета*.

Плата је свакоме од ових наставника 600 фор., или 1200 круна годишње. Ако је наставник калуђер, или се покалуђерио буде, ужива бесплатан стан, препитање и послугу у манастиру, где је завод. Но и онај наставник, који није калуђер, али је сам без породице, може имати бесплатан и препитање у манастиру, где је завод.

Од наставника богословских предмета тражи се, да може питомце монашке школе обучавати у богословским предметима, у обиму, у коме се ти предмети у средњим духовним семинаријама и богословским училиштима уче и предају.

Од наставника световних предмета тражи се, да може питомце монашке школе настављати и обучавати у световним предметима, од прилике у ономе обиму, у коме се световни предмети (српски језик и књижевност, црквен. словенски и немачки језик, земљопис, повесница, рачун, природне науке и т. д.) у срп. прав. учитељској школи уче и предају. Још би се захтевало од оба наставника, да су потпуно вешти у црквеном појању и правилу, а од световног наставника и то, да је вешт у ноталном и коралном појању и певању бар толико, да може самостално певачким кором управљати.

На оба наставничка места имају првенство најпре калуђери, а за тим световни самци, или удови мирски свештеници, који би се вољни били покалуђерити.

По томе на поменута два наставничка места могу компетовати срп. прав. свештеници обојега реда, професори средњих, учитељских и грађанских школа, свршени философи и богослови, срп. народни учитељи и приправници учитељских школа — ако правоваљаним сведоџбама докажу, да су за отправљање поменутих наставничких дужности на монашкој школи спремни и способни.

Оба наставника служиће две године у привременом својству и тек по истеку тога времена постају дефинитивни, са изгледом на побољшање плате им.

Компетенти имају своје са нужним сведоџбама и исправама устројене и довољно биљеговане молбенице *најдаље до 1. (13.) августа о. г.* поднети *Његовој Светости*, преузв. г. Патријарху српском, *Георгију Бранковићу*, у Карловце.

У Карловцима 12. (24.) јунија 1893.

77. 1—3 **Патронат срп. прав. монашке школе.**

СТЕЧАЈ. 81. 1—3

На упражњено учитељско место у Фењу отвара се стечај са платом од 300 фор. или 600 круна у новцу, 2 јанца ораће земље, на коју учитељ пореза плаћа, 2 хвата дрва, сламе по потреби, 10 фор. или 20 круна, за перовођство, слободан стан, од погреба 50 нов. или 1 круну, где позван буде.

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви за певницом појати, школску децу у црквеном појању обучавати.

Компетенти имају доказати, да су православ. Срби, оспособљени учитељи и да су испит из мађарског језика положили.

Новоизабрани учитељ наступиће своје звање 1. септ. о. г.

Учитељ ће плату своју квартално примати.

Рок је 20. јули (ст Илија) кад ће се и избор обавити. Који се лично предстаће, имају првенство.

Из седнице црквен. школ. одбора, држане у Фењу, 11. јунија 1893.

Мих. Сиротан, председник.

Ђура Николић, парох, администр., прав. учитељ и перовођа.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новом Саду.

ГОДИНА III. БРОЈ 26.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 27. ЈУНА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Представке српског православног Епископата у црквено-политичком питању.

I.

Ваше Царско и Апост. Краљевско Величанство,

Најмилостивији Господару наш!

Верно-одани, у најдубљој понизности потписани, српско-православни Епископат, дошао је поводом у изглед стављеног тако званог црквено-политичког програма високе наше владе, у тај немио положај, да је, вођен једнаком љубављу према својој цркви и према драгој нам отаџбини, из своје дана 24 априла (6. марта) о. г. у Даљу држане епископске конференције, у најдубљој понизности прикључену представку, преузвишеном господину министру председнику др Александру Векерле поднети принуђен био, у којој је своје становиште, своје назоре, жебње и жеље у том погледу изложио.

У најдубљој покорности потписани, пошто смо програм тај свестрано и савестно проучили, дошли смо на жалост до тог убеђења, да ће се тим програмом, ако се спроведе, и у живот ступи, у црквеном, породичном и моралном животу православног српског народа такав преврат створити, који ће му темељ опстанка потрести па и порушити га.

Сматрајући у освећеној особи Вашег ц. и ап. кр. Величанства врховног протектора своје цркве, и најмилостивијег оца свију својих верних народа, у најдубљој понизности

потписани, као духовне поглавице српско-православног народа, усуђујемо се у овој тешкој, по развитак и опстанак нам судбоносној ситуацији узвишеном престолу Вашег ц. и ап. кр. Величанства у најдубљој оданости и поданичкој верности приступити и препокорно молити да Ваше ц. и ап. кр. Величанство свету нашу цркву и највернији православни српски народ, у своју отачаску и краљевску заштиту узети и од претеће нам опасности најблагоутробније сачувати нас умилостиви се.

Који молећи се Господу за здравље и спасење Вашег ц. и ап. кр. Величанства у непоколебивој верности и поданичкој покорности јесмо

У Карловцима, 9. (21.) маја 1893.

Вашег царског и апост. краљевског Величанства

у најдубљем страхопоштовању верно-одани

СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОПАТ:

Потписани:

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ, с. р.
Патријарх.

Нектарије Димитријевић, с. р.
епископ вршачки.

Никанор Поповић, с. р.
епископ темишварски.

Мирон Николић, с. р.
епископ пакрачки.

Михајило Грујић, с. р.
епископ горњо-карловачки.

II.

Ad M. 258. ex 1893.

ПРЕУЗВИШ. ГОСПОДИНУ ДРУ АЛЕКСАНДРУ ВЕКЕРЛЕ, ПРЕДСЕДНИКУ КР. УГ. МИНИСТАРСТВА У БУДИМ-ПЕШТИ.

Ваша Преузвишеност!

Велика узбуђеност, која се поводом у изглед стављеног, делом већ и законодавству предложеног, такозваног црквено-политичког програма, и код оних, који су за, и код оних, који су противу тога програма, на све стране појавила, и која из дана у дан све више расте, обузела је и српски православни народ, коме смо ми најучтивије потписани, српско-православни Епископат, духовне поглавице, у толикој мери, да нити смо могли, нити смели пропустити, а да се не посаветујемо о корацима, које у овој тешкој ситуацији по дужности својој предузети морамо.

У тој цељи смо се ми, најучтивије потписани, дана 24. априла (6. маја) о. г. у Даљу на конференцију скупили, и у њој, по свестраном претресању истакнутог предмета, једнодушно закључили: да пре свега своје, односно своје цркве, становиште према споменутом, у црквени живот тако дубоко засецајућем црквено-политичком програму, образложимо, и о томе Вашу Преузвишеност, као председника високог крал. уг. министарства, путем ове представке у највећој учтивости известимо.

Разуме се по себи, да наше становиште и у овом питању не може бити друго, него православно-црквено, основано на божанственој науци самог установитеља свете вере наше.

Са тог становишта принуђени смо наше назоре, зебње и жеље у погледу целог црквено-политичког програма у опште, а затим у погледу у изглед стављена овамо односећа се четири законска предлога понаособ у следећим примедбама најучтивије изразити:

Из целог програма како га је Преузвишеност Ваша 21. новембра пр. год. у посланичком дому објавити благоизволела, што се у прочем већ из самог наслова тих појединих законских предлога види, провирује по нашем назору тенденција да се односаји и свезе, које вековима већ постоје међу државом и црквом, било ма које вероисповести, прекину, чим ће црква да се изолира, ослаби и у вршењу своје узвишене мисије спречи; а на против држава у тај положај постави, да и на чисто црквеном терену, без обзира на религиозно уверење и верско учење појединих цркава, па чак и без обзира на слободу и светињу савести — самовластно располагати може.

Ми смо тога уверења, да је држави и до сада свагда корисна и добродошла била припомоћ, коју је од питомећег и облагороћавајућег моралног уплива цркве добијала; а данас, где се материјализам, религиозни индиферентизам и многе опасне, цркву и државу подједнако негирајуће теорије махом шире, а држава противу тих струја сигурног лека и поузданог оружја нема, — данас држимо, да је држава више него икада до сада на моралну припомоћ цркве, а црква опет на припомоћ државе упућена; јер само тако и једна и друга своју мисију у корист целе отаџбине успешно вршити могу.

Ми држимо, да греше они, који морални уплив цркве излишним сматрају; јер се неда порећи основаност тврдње више њих знатних мужева и писаца, да се маса народа никада дотле узвисити неће, да на основу филозофске рефлексије себи морална правила постави и њих се држи; а и државни закони таква правила нити поставити, нити наметнути могу, него ће и од сада религија остати увек извор моралу.

Даље морамо у погледу сва четири законска предлога још и следећу примедбу учинити:

Ако ти предлози законом постану, онда ће у тима од чести у сам опстанак цркава засецајућим питањима, за све у домовини нашој постојеће цркве, једно и исто правило без сваког изузетка важити.

Пошто пак свака црква има своје засебно учење и исповедање, то се једно и исто за све те разне цркве правило не може поставити, без да се било једној, било другој, темељ опстанка њеног не поруши. Па кад су дакле у речи стојећи предлози подобни, да и сам опстанак појединих цркава, а понаособ српске православне цркве у опасност доведу, онда ће Ваша Преузвишеност мудро увидети, да су понизно потписани, као представитељи потоње цркве принуђени, против тих законских предлога са свом одлучношћу глас свој подићи, и Вашу Преузвишеност и високу кр. уг. владу учтиво замолити, да изволите одустати од намере, да ти законски предлози законом постану; а дижемо глас свој тим пре, што смо уверени, да ће високо кр. уг. министарство, упознавши пагубност тих законских предлога по поједине цркве, и уваживши достојно тегобе српске православне цркве, као и осталих цркава у земљи, које би из наумљене реформе црквено-политичних односаја потекле, радо одустати од изведења високе своје одлуке, и тиме уштедити нашој отаџбини до сада невиђени, и никад неслућени жалосни призор тако зване културне борбе, у којој нема победиоца, него само побеђених, и очувати постојећи у њој верски и црквени мир.

Прелазећи наособ на споменута четири законска предлога, за дужност своју сматрамо, на њих у највећој учтивости следеће приметити:

I. Што се цивилних матица

тиче, не можемо опорећи, да држава нема права, да за своје потребе — своје народне матице води. Једино је, чега се ми са црквеног гледишта у том погледу бојимо то, да ће код нашега народа, који је навикнут да матрикуларне исправе искључиво од црквених органа добија, ако се овај законски предлог усвоји — уједно и углед црквених органа, а можда и углед самог црквеног чиноделства осетљиво и тим више пасти, што се у предлогу изрично забрањује, да свештеник за водиоца нових матица изабран бити сме, што на свештенство свакако сенку непоузданости и неверљивости баца;

а свештенство, које је од вајкада свако захтевање државних власти у том погледу тачно а бесплатно испуњавало, то никако заслужило није.

Поред тога је ради уклоњења сваке сумње о коректном поступању водилаца цивилних матрикула, преко нужно, да исти изрично обвезани буду, име крштеног, венчаног и пр., у оригиналном језику, а не у преводу, увести, а исто тако и изводе издавати морају.

II. У погледу рецепције Мојсијеве вере.

Пошто је црква наша према свима вероисповестима, које њене установе не дирају, потпуно толерантна, то ми противу саме рецепције те ништа немамо; али морамо одлучно бити противни оном одређењу у овом предмету, да наш хришћанин у Мојсијеву веру прећи може; јер по догматичном учењу наше цркве, крштење је света и неизгладива (indelibilis) тајна, те тако хришћанин у ма коју нехришћанску веру никада прећи не може.

III. Слободно вршење религије.

Овај је законски предлог врло опасан за све цркве, јер неограничена слобода стварања нових црквених удружења даће повода, да се данашње, због религиозних, политичких и народносних питања и сада већ више но што је добро, поцепано друштво, још више раскомада, а постојеће цркве постепено тако се ослабе, да на послетку животну своју снагу изгубити морају. Како у нашој отаџбини сваки грађанин и сада већ ужива личну слободу вероисповести, то се не може рећи, да је предлог овај постулат данашњих прилика и да га је било ма која црква и народност захтевала.

Ми држимо, да ће овај предлог, ако законом постане, само хаос и немир на све стране проузроковати, без да ће икоме и најмање користи донети.

IV. Грађански брак.

Противу овога предлога, јер он у догматично учење наше цркве најдубље засеца, шта више учење то у том делу хоће да поруши — морамо најодсудније глас свој подићи.

По учењу наше цркве, брак је света тајна, и као такова она — као и цело духовно судство и сви односаји који с тајном том у свези стоје — спада у искључиви делокруг цркве.

Ово је становиште за нас безусловно меродавно и обвезно, и ми га по томе, а да се своје вере не одречемо, никада напустити не смемо.

Истина са више страна већ је речено, да овај законски предлог, пошто никоме не брани, да се и у цркви ритуално венча, у црквени делокруг не дира. Но то, бар за нашу цркву, никако не стоји; јер ритуални и цивилни брак код нас су, као и код свију вероисповести, код којих је брак света тајна, противности, које се међусобно искључују, и то у тој мери, да црква сваку свезу, која није у цркви по ритуалном пропису склопљена, не сматра за брак, него за конкубинат.

Осим реченог за све наше верне важећег правила, има код нас још једна особина, коју овај законски предлог у обзир узео није. Код нас је парохијско свештенство, изузимајући ванредне, врло ретке случајеве, брачно, и сваки кандидат мора се пре рукоположења венчати. Кад би, дакле грађански брак за сваког без разлике обавезним законом постао, онда би наш свештенички кандидат, приморан да се цивилно венча, дошао у опреку са науком своје вере, коју је у првом реду он — као будући свештеник — позван у чистоти њеној чувати, и верне у њој настављати, и по томе дошао би у опреку са својом верском савести — душевним миром, а с' друге стране не један од свештеничких кандидата, дошао би у искушење, да на супрот законима црквеним о браку и брачним препонама, ступи у цивилан брак, с таковим женским лицем, са којим по црквеном закону у брак ступити не би могао, и тиме би

се дисквалификовао за свештеника, чиме би се и онако недовољни број квалификованих свештеничких кандидата још већма умалио, а тиме би црква дошла у опасност, да не располаже са потребним бројем свештенства, што би опет по верски и морални живот верних од неизмерно штетних последица било, и цркву у њеним основима пољуљало.

Сапирање таковних штетних последица подељењем епископских диспензација имало би по веру и цркву исте последице, јер би се таковим диспензацијама само учење вере и црквени запт вређао.

Завршујући тиме овај најучтивији поднесак, на који нас је једино дужност наша и према цркви и према држави, и усрдна жеља наша, да се мир у цркви и држави не помути, приморала, понизно молимо Вашу Преузвишеност, да изложене назоре, жебње и жеље наше у праведно и милостиво расуђење узети благоизволите.

У Карловцима, 9. (21.) маја 1893.

Ваше Преузвишености — с пуним поштовањем одани

СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОПАТ:

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ, с. р.
Патријарх.

Нектарије Димитријевић, с. р.
епископ вршачки.

Никанор Поповић, с. р.
епископ темишварски.

Мирон Николић, с. р.
епископ пакрачки.

Михајило Грујић, с. р.
епископ горњо-карловачки.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОСНИВАЊЕ МОНАШКЕ ШКОЛЕ У МАНАСТИРУ ОПОВУ.

(Наставак).

Монашка школа, којој једнодушним закључком својим темељ ударише настојници наших манастира у Грегетегу 10. маја о. г, биће не само културно-просветно, већ у једно и хуманитарно-добротворни завод, јер у тај завод примаће се сиромашни и даровити синови народни, који ће у заводу све и сва бесплатно имати. Ми немамо до сада ни једног просветног завода, у коме би сви ученици баш и саму наставу примали са свим бесплатно — а немамо ни таких добротворних завода, у којима би се све потребе питомачке и ученичке са свим бесплатно подмиривале Будућа манастирска школа биће такав просветно-добротворни завод, у коме питомци не само да школарине неће плаћати, него ће им завод бесплатно давати и књиге и одело и храну и стан и у опште све и сва што им је за одржање, образовање и васпитање потребно. Који питомац једном у завод примљен буде, тај све дотле док је у заводу односно док добро учи и поштено се влада, неће имати никаквих материјалних брига за своје физичко одржање и духовно образовање и васпитање, јер све праве и оправдане потребе питомачке сам ће завод бесплатно подмиривати.

По томе дакле у будућој монашкој школи добићемо не само просветни, већ и такав добротворни завод, каквог до сад још нисмо имали, а какав нам је и сувише нуждан, да прими у недра своја бар неки извесни део сиромашне а даровите деце народне.

У томе баш и лежи хуманитарни и велики

значај будуће монашке школе, што ће она бити прави добротворни завод за сироту, даровиту децу, која без такве помоћи и доброчинства не би могла ум свој просветити и духовну снагу своју окушати.

Но поред великог хуманитарног значаја будуће монашке школе — велики ће бити по нашу цркву и народ културно-просветни значај исте школе. Та школа ће образовати своје питомце у правцу опште, богословске и економске образованости, а нарочито ће развијати у њима право хришћанско, религиозно-морално васпитање — те ће тако из те школе излазити образовани и лепо васпитани младићи, који ће се у опште на сваком месту и при сваком задатку моћи показати као спремни, образовани и васпитани људи, а нарочито ће бити згодни и способни, да буду ваљани калуђери, те да својим животом и радом подигну религиозно-морални, културно-просветни и економски значај наших манастира, а тиме уједно да подигну и углед и достојанство калуђерском сталежу у опште.

Животни задатак и право опредељење нашем калуђерству је: да се моли Богу и да чини добра дела т. ј. да чврсто веру своју у Бога потврђује обилним добрим делима. Монашка школа научиће своје ученике, да познају Бога и свету божју науку, те да се Богу моле са чистим срцем и истином, са побожном душом и уверењем, као што се и пристоји правим и истинитим молитвеницима. Такове молитве биће Богу угодније него механично служење Богу оних калуђера, који у недостатку богословске знаности једва имају и појма о Богу и божанственој науци, а у недостатку религиозно-моралног васпитања никако не могу ни да буду прави и искрени молитвеници. Монашкој школи је задатак, да истисне из наших манастира оно механично и непобожно служење и молење Богу само са устима, те да одомаћи у манастирима и манастирским црквама право и искрено служење и молење Богу „душом и истином“. Јер тек таким молитвама могу се калуђери одужити и Богу и оним дарежљивим оснивачима манастира, који су манастире снабдели и за вечита времена осигурали земаљским имањем, под једном једином погодбом: да се калуђери за спасење душа њихових искрено и одано Богу моле.

Но манастирска школа научиће своје питомце још и правом, честитом и богоугодном животу. Монашка школа треба да научи калуђере: да знају да цене и уважавају свој узвишени калуђерски чин, да чувају углед и достојанство свога сталежа, да им буде животни задатак напредовати у врлинама а не лакоумно срљати у грех, или баш ваљати се у кâлу гадних порока, да им је свакидашња брига и најглавнија брига, не себи и своме телу и страстима угађати, већ служити Богу искреном молитвом, а вишим духовним циљевима обилним добрим делима.

Да би калуђери могли по позиву своме што већа и обилнија добра дела чинити према ближњима својима, монашка школа ће их научити и оспособити, да знају рационално развијати манастирску економију, те да могу, експлоатисањем што већих користи манастирских поседа, прибављати што већа и обилнија материјална средства, како би могли не само манастир у добром стању одржавати и себе пристојно издржавати, већ поред тога вршити још и културне и хуманитарне задатке, оснивањем завода за културне и хуманитарне циљеве наше цркве и нашег народа. Кад монашка школа на својим недрима образује и васпита разумне људе, свесне и побожне калуђере и добре рационалне економе — тек онда се можемо надати, да ће наши манастири моћи одговарати поред својих религиозно-моралних, још и својим културно-хуманитарним циљима. Тада ће се помоћу образованих и побожних калуђера, који имају срца и душе, који имају знања и васпитања, лакше моћи отворити у коме манастиру и. п. *„прво српско православно сиротиште“* за нашу од свих и свакога остављену и напуштену српску сирочад. Тада ће се у коме манастиру лакше наћи место, где ће несретна *глува и нема деца нашега народа прибежишта, уточишта, неге и наставе наћи.* Тада ће лакше и пре заћи у коме манастиру: *„прва сликарска школа за православни црквени живопис“*, а у другом манастиру *штампарија* за штампање црквено-богослужбених и популарних религиозно-моралних књига. По времену можда ће се у неки манастир сместити и *„црквено-народно лечилиште“*, о коме је у овоме листу већ било говора, а у други који манастир *„митрополитска свеоливница за чисте воштане свеће“*, да се истисну из наших храмова оне смрдљиве стеаринске и нафтанске свеће, које нам упропашћују украсе у нашим храмовима, а ужасно шкоде и здрављу у цркви сакупљених хришћана.

Све ће то моћи бити онда, када се у монашкој школи образују, а у наше манастире насеље образовани, ваљани и честити калуђери, који ће бити приступачни таквим напреднијим мислима и замислима и који ће бити у стању створити оне установе и погодбе, под којима ће наши манастири моћи и тим културним и хуманитарним циљима одговарати.

Ето, шта све ми очекујемо од монашке школе! Очекујемо у главном, да ће она препородити сталеж нашег манастирско-монашког свештенства. Препорођај тај извршиће се васпитањем и образовањем тога сталежа. Васпитање и образовање преобразило је и препородило цео свет, па нема сумње, да ће препородити и наше калуђерство. Просвета и образованост увек доноси своје корисне плодове, па ће бити тих плодова и код нашег калуђерства, кад оно буде просвећено и образовано. Просвета и образованост је темељ сваком даљем напретку, па за то кад видимо, да се оснива просветно огњиште, на коме ће се подмладак нашег калуђерства образовати и васпитавати — ми смо у души уверени, да се отварањем монашке школе отпочиње у повесници наших манастира и нашег калуђерства нов, сретнији, напреднији и благодетнији период, у коме ће и манастири и калуђери, боље него до сад, својој узвишеној цељи и своме задатку одговарати.

Добро нам дошла дакле појава прве монашке школе — о којој ћемо у будућим чланцима опширније говорити.

(Наставиће се)

С. Ш Н.

МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА.

Одлуке, донесене на збору свих манастирских настојника срп. прав. митрополије карловачке, одржаном у манастиру Гргетегу 10. (22.) маја о. г., хоће ово у добри час са свим да се остваре. Отварање монашке школе у манастиру Опову, већ у току ове године, са свим је осигурано, јер су у главном већ учињене, или се бар чине све нужне припреме, од којих отварање исте школе зависи. Ено у прошлом броју овога листа расписана је званична објава о отварању монашке школе и о примању питомаца у исту — а уз то се и у прошлом, као и у овоме броју налазе расписани стечајеви на два наставничка места и стипендију за образовање економског наставника на монашкој школи. Ових дана почеће се зграда манастира Опова по израђеном плану и трошковнику преустројавати и опремати, да буде згодна и удесна за монашку школу с интернатом. И тако до 1. (13.) септембра о. г. биће ваљда све готово и спремљено, те ће се монашка школа у добри час на јесен за навесно отворити и свој благодетни рад отпочети

Но поред отварања монашке школе, учиниће наши калуђери у потоње доба још нешто, што им на дику и похвалу служити може.

На збору манастирских настојника, одржаном 10. (22.) маја у манастиру Гргетегу, поред одлуке о отварању монашке школе, донесена је још одлука: да сви манастири у срп. прав. митрополији карловачкој, из манастирских средстава заједнички купе једну добро уређену *штампарију*, у којој ће се штампати нарочито црквено-богослужбене и школске књиге, као и званичне тискањице наших нар. црквене. аутономних власти, дотле, док не би сабор одлучно, да трошком нар. црквене фондова купи народну-црквену штампарију, у којој би се штампала званична издања свих нар. црквене. аутономних власти.

Да би се та одлука о куповању манастирске штампарије што пре и што лакше извела, закључено је на поменутом збору, да манастири *Гргетег и Беочин*, као такови, који располажу са потребном сводом готовога новца, купе штампарију својим готовим новцем, а касније да се изведе репартиција за штампарију утрошене своте на све остале манастире, те када сви манастири исплате на њих сразмерно распорезане и на исплату купљене штампарије опредељене своте — онда да штампарија постане својином свих наших срп. прав. манастира у митрополији карловачкој. Као што је закључено — тако је и учињено.

Настојници манастира Гргетега и Беочина, г. г. архимандрити Иларијон Руварац и Платон Телечка, сходно донесеном зборском закључку узели су у своје руке задатак да купе штампа-

рију — и тај свој задатак су врло добро и успешно решили тиме, што су дана 18. (30.) јунија о. г. *купили у Нов. Саду познату и врло добро уређену и опремљену штампарију Дра Павловића и Јовића за цену од 13.250 фор.*, коју су своту купци, одмах после устројеног и потписаног уговора, продавцима у готовом новцу исплатили, те одмах од 19. јунија (1. јулија) о. г. *ступили у посед купљене штампарије*.

Куп штампарије изведен је на основу процене позваних стручњака, који су нашли, да је штампарија у врло добром стању, да је обилно опремљена свим приборима и стварима, које су нужне за ваљану штампарску радњу. Према процени позваних стручњака констатовано је, да је штампарија врло добро и јефтино купљена.

Штампарија ће за сада остати на оном истом месту, где је и до сада била, а носиће име: „Српска манастирска штампарија“, а грунтовно ће се уписати на име фактичних власника: манастира *Гргетега и Бечина*. Штампарија ће израђивати и од сада обичне штампарске послове, но постепено ће прелазити на штампање званичних издања, чим се такова спреме за штампу.

На све ово, што до сад рекосмо, могао би неко рећи: „на то је обична трговачка ствар, нашто јој приписивати толику важност?!“

На то ми имамо да приметимо: да „манастирска штампарија“ неће бити трговачко-спекулативно подузеће, него *ће бити* културни завод за развијање и унапређење наше црквене и школске књижевности. Манастирска штампарија неће радити за спекулацију и добитак, већ ће радити, да помогне тамо, где највише помоћи треба. *Сав чист приход, што га буде имала манастирска штампарија, употребиће се на културно-просветне црквено-школске цели.*

Познато је, да су се приватни штампари највише помагали и богатили издавањем књига и уџбеника за нар. школе. — Поверењем високосл. Школског Савета издаваће и манастирска штампарија школске књиге, али она ће у том много боље, правилније и несебичније поступати, него приватни штампари. Манастирска штампарија расписаће јавно за сваку књиту, што јој се на издање повери, пристојну повећу награду из својих средстава, да се дотични писци могу такмачити, те да књига што боље испадне, па тек када од Школскога Савета нарочито ради оцењивања школских књига изаслана стручна анкетна комисија прогласи некоју књигу за ваљану, односно за најбољу и најдостојнију расписане награде — тек тада ће се приступити штампању и издавању дотичне школске књиге, коју ће тада Школски Савет, на основу предходне оцене стручних људи с *мирном душом моћи прописати за обавезну школску књигу*.

Познато је с друге стране и то, да је код нас још и данас с највећим тешкоћама скопчано издавање школских књига за гимназије, учитељске школе и богословију. Таковим школским књигама, као и строго научним књигама, не може се у нас да распрода велики број, па за то приватни штампари неће ни да се лаћају издавања таковим књига, које им се не рентирају. Међу тим манастирска штампарија издаваће и такве књиге, јер не терајући спекулацију она ће сваки пут кад год изда неку књигу за нар. школе, која се испољује н. пр. буквар, читанку, земљопис, рачуницу и т. д., приходима од такве књиге издати по једну или две и такве књиге, које се саме за се не испољују. Таким начином моћи ће се свима потребама наше опште школске књижевности успешно одговорити. Тим начином моћи ће се можда од прихода некојих званичних тисканица издати по нека врло потребна уџбена књига за богословију, гимназију и учитељске школе, а моћи ће се издати и по које научно дело, које никада не би нашло приватнога издавача.

Наравно, да манастирска штампарија може вршити такову важну културно-просветну мисију, треба најпре да јој се учврсти сам њезин материјални опстанак, да се рашири и опреми свим потребним приборима и стројевима, који су нужни за једну велику штампарију, која треба у велико да ради.

Данашњи власници манастирске штампарије постараће се, да штампарију развију и унапреде како боље могу. Штампарију ће руководити стручни и позвани људи. Солидност и тачна јефтина израда свега повереног посла — биће гесло манастирске штампарије, те ће јој то и прибавити потребни углед. Уз штампарију ће се временом отворити и ваљана *књиговезачка радња*, а увешће се као новина и *израђивање црквених икона и слика штампарским путем*. За управу и руководство са штампаријом изобразиће се неколико млађих људи или калуђера у штампарској радњи и уметности, те ће касније и управне и техничке послове у штампарији руководити сами калуђери.

Ти калуђери ће бити достојни потомци калуђера *Макарија, првог српског штампара*, коме ће се баш ове године одржати свечани помен о проглави 400-годишњице прве српске калуђерске штампарије. Калуђери, који сада купише манастирску штампарију, настављају оно важно културно просветно дело, које је први српски штампар, смирени калуђер Макарије пре 400 година отпочео. Данашњи наши калуђери нису ни могли достојније прославити успомену калуђера Макарија — већ купом и оснивањем *прве српске манастирске штампарије*, која ће и у данашњем напредном времену исто тако добро доћи и многе културно-просветне користи донети нашој цркви и нашем народу — баш као што је у ово почетно време важна и корисна била прва српска штампарија смиреног калуђера Макарија.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Архијерејска литургија у манастиру Раваници.) Овогодишња видов-данска слава и свечаност у манастиру Раваници прослављена је светлије но обично с тога, што је тога дана манастирску славу увеличао својим присуством преосв. г. епископ пакрачки *Мирон*. Преосвећени владика, дошав у Карловце у седнице Митрополитског Савета, с радошћу је похитао на Видовдан у манастир Раваницу, да на душевну утеху и наслађу много искупљеног срп. прав. народа одслужи св. литургију у храму, у којему почива тело св. Кнеза Лазара. Како у манастиру Раваници на дан видов-данске славе за потоњих 12 година не беше архијерејске литургије — и како се у напред знало, да ће преосв. владика доћи у манастир — слегло се било у манастир двојином толико народа, него обично.

Преосв. г. Епископ Мирон одслужио је дивно и величанствено св. архијерејску литургију уз асистенцију три протосинђела, једног игумана, два јеромонаха и два ђакона. Пре св. литургије осветио је преосв. владика онај дивни и драгоцени крст, што га је краљ Србије Александар I. поклонио манастиру Раваници. На св. литургији изговорио је преосв. г. Епископ кратку али дивно смишљену, поучну и скроз срдачну беседу, коју су врло многи од народа са сузним очима саслушали, а свештици који у храму места нађоше, красно се поучише и назидаше дивном поуком те одабране беседе владичине. Ту се јасно показало: шта вреди то, када устане епископ, те проговори своме народу *од срца — к срцу*. Ту у раваничкој цркви јасно се видело, да наш народ још зна искрено и одано да љуби своје светиње — те кад му се из уста његова епископа казују речи чисте еванђелске науке и праве српске и православне поуке — народ се заноси за тим поучним речима, те искрено и срдачно уважава, љуби и поштује свога епископа.

На баш с тога раваничка слава никада не би требало да буде без архијерејске литургије — а најмање без веште и одабране поуке народу, јер свако семе, које се на том светом огњишту у народ засеје, без сумње урађа стогубим плодом.

Његовом Високопреосвештенству г. Епископу *Мирону* од срца благодаримо, што је својом посетом овогодишњу раваничку славу увеличао, а својом беседом извршио једно апостолско дело, које је многе утешило и које за цело није остало нити ће остати без својих благодетних плодова.

— (Рукоположења.) На св. архијерејској литургији, коју је 13. јунија о. г. у карловачкој саборној цркви служио високопреосвећени г. епископ пакрачки *Мирон*, рукоположен је ђакон манастира Раваница *Герасим* за пресвитера, а свршени клирик *Манојло Радошевић* за ђакона. Сутра дан, 14. јунија рукоположен је *М. Радошевић* за пресвитера, а монах раванички *Михаило Филиповић* за ђакона

На Видов-дан 15. јунија рукоположен је у манастиру Раваници од Његовога Високопреосвештенства г. епископа *Мирона* монах раковачки *Никанор Чалошевић* за ђакона. — *Радошевић* одлази за личнога помоћника староме пароху буђановачком, раванички јеромонах Герасим и ђакон Михаило остају у манастиру Раваници а

Ђакон Никанор Чалошевић причишћен је братству манастира Раковца.

— (Одликовање.) *Његова Светост* преузв. г. *Патријарх Српски Георгије* изволео је одликовати *црвеним појасом* г. Јована Живковића *(Даниловца)* привр. професора на богословском училишту у Карловцима. Из овога акта одликовања види се, да је наш драги пријатељ и сарадник овога листа у пуној мери оправдао поверење Његове Светости и одговорио оним очекивањима, којима смо ми у овоме листу израза дали онда, када је за професора именован — па за то радо и одушевљено кличемо одликованоме пријатељу: Нека ти је сретно одликовање, које си врлинама твојима заиста заслужио!

— (Извештај о раду седнице епарх. административног одбора горњо-карловачког) држане у *Плашком*, 28. априла о. г. — Од главних предмета споменућемо ово: 1. На наводе у чланку под насловом „На путу — низбрдице“ у 31. бр. политичкога листа „Србобрана“ од 1893, што у Загребу излази — одговорити и побити их службеношћем подацима као неосноване. — 2. Упутити црквн. општине, да ником ништа не исплаћују из црквн. општ. благајне, без овдјешњег одобрења. — 3. Наложити предсједништву ц. општине небољшке, да већ једном исплати 38 фор. јереју Јовану Будисављевићу, пароху врховинском, у име поњереченијех трошкова за онамошњу истрагу. — 4. Узет је на знање записник ц. о. стјепанске, о обнови црквн. општ. заступства онамошњег. — 5. Услијед пријаве црквн.-општинског предсједништва костајничког, да се онамошња скупштина и по други пут не хтједе састати у своју редовну сједницу — ријешено, да исто још једном скупштинаре у сједницу позове, па не одазову ли се, онда ће друге мјере одбор овај предузети. — 6. Позват је црквени одбор бухачки, да ограду око цркве и парох. стана уреди, под пријетњом пошљедица за одборнике. — 7. Молбу црквн. општине раусовачке, да изда странкама онамошњим 400 фор. на зајам из црквн. благајне без хипотекарног осигурања уз ваљане задружне обвезнице — одбити, и упутити исту на §. 23. д. П. Најв. Рескр. од 10. авг. 1868. — 8. Одобрити закључак црквн. скупштинске сједнице у Кирвну, у погледу намета од 15 новчића по порезној форинти у сврху дограђивања онамошње цркве. — 9. Узет је на знање извештај црквн општине у Бјелопољу, о обнови црквн. општинског заступства онамошњег. — 10. За предсједника црквн. општине јасеничке, потврђен је Алекса Везмар. — 11. Стављени су међу списе од вис. Саб. Одбора финализани рачуни Ман. Гомирја за год. 1883 до 1885. Р. К.

— (Извештај о јунским седницама епархијске управе бачке.) Административни Одбор бачки држао је 15. (27.) јуна о. г. под председништвом Његове Светости, преузвишеног господина патријарха српског Георгија, своју редовну седницу, у којој су решавани ови важнији предмети: Прочитани су министарски дописи, у којима исто јавља за подарену припомоћ неким црквн. општинама; уједно су препоручене три нове општине за припомоћ. — Саопштено је Ман. Ковиљу решење Саборског Одбора у погледу промене газдинске основе за шуме и шумско земљиште. — Одобрена је организација црквн. општина и то цела у Мартоношу и Силбашу, а делимичне обнове у Парагама, Сентомашу, Жабљу и т. д., а у погледу делимичне обнове у Госпођинци одређен је извиђај. — Одређена је истрага у Пивницама услед тужбе неколико становника против црквене општине, коју ће спровести парох П. Григоријевић и епарх. Ревизор. — У погледу црквн. општине Ст. Врбашке искаће се још допуна и односно потпуније извештај о спроведеној организацији целокупној. — Од црквн. општине у Сенти ће се у погледу обнове $^1/_3$ скупштинара такође искати ректификација записника, у ком стоји, да је избор $^1/_3$ скупштинара обављен у седници црквн. одбора, дочим се то обавља у т. зв. изборној скупштини. — Узети су на знање поднесени записници неких црквн. општина. — Одобрено је брисање неутеривог парохијала црквн. општина у Новом Саду и Мошорину. — Одобрен је закључак новосадске општине, којом је учитељици кисачкој изједначила плату са осталима, и подигла пензију једном старом учитељу. — Одобрено је истој општини издавање општ. земље под закуп. — Услед пооштрених налога високосл. Школског Савета црквн. општина новосадска решила је, да срп. вишу девојачку школу премести у данашњу зграду убогог дома а да за убоги дом сазида нову зграду. Закључак тај је адмін. одбор у овој седници, заједно с планом и трошковником одобрио. — Одобрена је оправка цркве у општини горњо-ковиљској. — Одобрено је 5—6 уговора о купу разног непокретног имања. — Разрешена је од даље дужности црквена општина у Ади, као незаконито

склопљена и наређена је нова организација исте под руководством старог црквеног одбора. — Дато је упутство изасланику архимандрита одбора у погледу организације црквених општина у Молу. — Одбијен је писмени предлог десеторице чланова епарх. скупштине бачке, да се сазове скупштина епархијска, у циљу претресања црквено-политичке државне и нових законских предлога, пошто је исти предлог постао беспредметним. — Спроведена су два призива Саборском Одбору. — Саслушан је извештај ревизора у погледу рачуна неких црквених општина. — У седници овој решено је преко 150 предмета.

— Конзисторија епархије бачке држала је 16. (28.) јуна о. г. и опет под председништвом Његове Светости, своју редовну седницу, која је следеће важније предмете решила: Саопштиће се свештеницима и неким свешт. удовицама одлуке кнс. министарства просвете, којима им је државну припомоћ подарена; препоручено је истом више свештеника и удовица за припомоћ. — Прочитан је допис Његове Светости о рукоположењу свршеног клирика Ђорђа *Павковића* за ђакона сомборског. — Услед дописа Архидијецезалне Конзисторије у Карловци забрањено је новосадском свештеству вршење свештеничких функција у граду Варадину, пошто исти град потпада под Архидијецезу. — Подарен је допуст пароху В. Ч. футошком и Ђ. М. ковиљском. — Узети су на знање извештаји о неким протопресвитератским свешт. исповестима. — Одређен је избор пароха у Силбашу и Мартоношу, а компетент један за шандорску парохију Ј. С. позваће се да молбу своју нужним исправама снабде. — Парох Е. С. ослобођен је од на терет му стављене оптужбе као неосноване. — Дозвољено је црквеним општинама сивачкој, да свој иконостас оправити може. — Узет је на новољно знање извештај пароха звања у Д. Ковиљу о преводу једног католика у православну веру. — Одбијена је молба јереја С. Н. за припомоћ из јерар. фонда, пошто исти ужива потпуну свештеничку дотацију. — Узет је са сажаљењем на знање извештај о смрти *Петра Петровића*, умир. пароха у Мартоношу. — Умољиће се Саборски Одбор, да В. Ј. капелана новосадског у пензију стави, пошто исти као умоболан није способан за службу. — Одобрена је подела парохија у црквено-општини сомборској. — Одбијен је призив грађ. певачког друштва сомборског против одлуке црквеног одбора тамошњег, а тужба истог издата је одбору на изјашење. — Осим тога донесено је до 30 решења у разним брачним парницама. — Свега је решено у овом одсеку до 100 предмета. Г. В.

— (Г. Душан Ружић) *свршени богослов* из В. Бечкерека и народни питомац, промовиран је 19. јуна о. г. за *доктора филозофије* на универзитету *у Јени*, у Немачкој. Ово с радошћу бележимо као редак пример вредноће и марљивости. Пошто ће се др. Ружић посветити свештеничком чину, кличемо му: Живио и дај Боже, да својим знањем буде од користи нашој цркви и народу!

ЧИТУЉА.

— († Душан Писаревић) *парох румски*, преставио се у Руми 15. маја о. г., а сутра дан, баш на први дан наших Духова опојан је у цркви „Свих Светих“ и уз велико саучешће народа сарањен у српском гробљу румском.

Млађани покојник, вредан и савестан дедатељ у винограду Господњем, родио се 28. марта 1864. г. у Руми од сиромашног занатлије Стевана Писаревића. После свршене основне школе у месту свога рођења, ступи 1875. г. у гимназију, те I. и II. разред и целу горњу гимназију сврши у Новом Саду, а III. и IV. разред у Сремским Карловцима. Године 1883. с великим одушевљењем упише се у карловачку богословију. Овде се много напатио, борећи се са највећом сиромаштином; но добра она душа страдалног протосинђела Никодима Лемајића даде му заслуге у архидијецезалној конзисторијалној канцеларији, где је покојник у слободним часовима својим, док су се његови имућнији другови шетали и забављали, као црв радио преписивајући разне конзисторијалне окружнице и записнике. Као вредном и одличном богослову дозволи му блаженопоч. патријарх Герман и кр. угарско министарство, да се запони након навршене III. године богословије. Оженивши се с Олгом, средњом кћерком проте среза вуковарског и пароха осечког Лазара Поповића, зађаконио га блаженопоч. патријарх Герман у очи, а запопи на сами празник Ваведенија 1886. год. и приставе за капелана свом брату Стевану Љубелићу, пароху митровачком, где остаде све до јануара 1891. год.

Чисто му је свануло, кад је 1891. год. у јануару у Руму за администратора парохије при

цркви Свих Светих дошао! Не прође ни пола године, и њега Румљани изаберу за свога пароха. И тек што је почео да живи, неумитна смрт покоси му млађани живот његов, и зави верну му љубу и двоје женске нејачи у црно. Жалост и туга сироте удовице тим је већа и тежа, што је остави иза себе неосигурану и незбринуту.

Родитељи покојникови такође изгубише у њему хранитеља и браниоца свога под старе своје дане.

Покојник беше управо рођен за свештеника. Тих и благ, скроз поштен и вредан, стекао је он љубави у свакога свога парохијана у Митровици и у Руми. Тачан, вредан и савестан беше у својој свештеничкој служби и испуњавању својих дужности. Поред других особина својих одликовао се леним и умилним гласом, којим је приликом појања или певања врло вешто владао. А беше и добар церемонијер. При том је био увек чист и лепо се чиновно, као што се то и тражи од слуге олтара Божјег и стројитеља светих тајана.

Покојник је живо настојао, да се црква његова, која је већ леп број година пробавила с нецзмолованим иконостасом својим, оправи и иконостас измолује, али ето он умре пре но што је ту жељу своју и својих парохијана остварену видети могао.

Бог му дао души у рају насеља, а његовој ојађеној породици утехе! П. В. К.

— († *Младен Перишић*) *парох у Беркасову*, у архидијецези, умрьо је 5. (17.) јуна о. г. после подуже и тешке болести у 69-ој години живота свога. Покојник је рођен у Силбашу 1825, а рукоположен за свештеника 1853 године. У Беркасову је служио од 1874. године. — Погреб му је био у недељу 6. (18.) јуна, при ком је учествовало 9 мирских свештеника и два калуђера са ђаконом из Привине Главе. С покојником се опростио кратком беседом Никола Ковачевић, парох илиначки. — Покојник беше смеран и благ човек, а у служби својој реван и добар пастир народа свога. Вечан му спомен! Ђ. Ј.

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинског закључа од 12. јула 1892, српска црквена општина *Доловска*, а услед одобрења славног епарх. одмин. одбора у Вршцу од 25. августа (6. септембра) 1892. бр. Е. 1113—II—123, расписује дражбу на мањак *ради набављања четир нова звона на новоздаиој цркви*.

Предрачун је 2000 фор., и два стара звона, која би се у промену дала.

Лицитација држаће се у недељу 4. (16.) јула 1893. у 2 сата по подне у школској дворани I-ог разреда у долини.

Сваки лицитант дужан је 10% од горе стављене своте пре дражбе у име сигурности председнику у руке положити.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу. Исплату прима подузимач одма после предаје звона, ако ликвидациона комисија изјави да су звона милозвучна и хармонична — а каучију после 6 месеци, пошто се општина увери да звона нису прснута.

Примају се и писмени оферти, ако исти пре отпочете лицитације предани и са 10% вадијума снабдевени буду.

У *Долови* 5. (17.) јуна 1892.

72. 3—3 Председништво.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 75. 2—3

Овим се расписује дражба на мањак (minuendo) за *зидање парохијског дома у Чортановци*. (Срем.)

Поједине радње по зготовљеном нацрту и трошковнику износе:

I.	Земљорадња	98 ф. 51 н.
II.	Зидарска радња са материјалом	2930 ф. 46 н.
III.	Тесарска радња са материјалом	878 ф. 71 н.
IV.	Столар. бравар. и друге радње	790 ф. 57 н.
V.	Лимарска радња	58 ф. 08 н.
	Укупно:	4756 ф. 33 н.

Дражба ће се одржавати дана 4 (16.) јула о. г. у 11 сати пре подне.

Сваки дражбоватељ има 10% вадијума положити.

Нацрт и трошковник могу се код подписаног председника видети.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

Срп. прав. црквена Општина,

У Чортановци, 9. (21.) јула 1893.

Јован Гајић, Драгутин Красојевић,
перовођа. председник.

78. 2—3.

СТЕЧАЈ.

Да би се образовао стручан наставник економских предмета на монашкој школи у манастиру **Опову**, расписује се стечај на једно *стипендијско место* од годишњих 500 фор. за ученика, који би са том стипендијом изучио економске науке на којој економској академији. Стипендија ова исплаћиваће се из „фонда за издржавање монашке школе у манастиру Опову.“

На ово стипендијско место могу компетовати они, који су положили испит зрелости на гимназији или реалци, те би вољни били да се изучавању економских наука посвете. Ко за стипендисту изабран буде, дужан је обвезати се, да ће по свршетку економских наука најмање 6 година као наставник економских предмета на монашкој школи наставничке дужности своје отправљати, а у случају да неће, или не може тој својој обвези одговорити, да ће целокупну своту уживане стипендије дотичноме фонду повратити. На ово стипендијско место најбоље је да компетују они, који су се решили, да се по свршетку својих наука монашкоме чину посвете.

Компетенти имају своје са сведоџбама инструјиране молбенице најдаље *до 1. (13.) августа* о. г. поднети *Његовој Светости, преузв. г. Патријарху Српском Георгију Бранковићу у Карловце.*

У Карловцима 12. (24.) јунија 1893.

Патронат срп. прав. монашке школе.

СТЕЧАЈ.

На српско-православној народној основној школи у *Јасеновцу на Сави* има се попунити место *учитеља*. Годишња је плаћа 500 фор., стан са баштом и шест хвати тврдих дрва.

Дужности су учитељеве: покрај редовног обучавања дјеце држање поновне школе, цјевање у цркви, подучавање омладине у ноталном пјевању за обрђавање светосавских бесједа и преводење.

Молбенице, снабдјевене потребитим документима имају се до 8. (20.) јула 1893. потписаноме одбору послати.

У Јасеновцу на Сави 6. (18.) јуна 1893.

73. 2—3 **Школски одбор.**

СТЕЧАЈ.

На *монашкој школи*, која ће се отворити 1. (13.) септембра о. г. у фрушкогорском манастиру **Опову**, имају да се попуне за сада *два наставничка места:* једно место *наставника богословских предмета* и једно место *наставника световних предмета.*

Плата је свакоме од ових наставника 600 фор., или 1200 круна годишње. Ако је наставник калуђер, или се покалуђерио буде, ужива бесплатан стан, препитање и послугу у манастиру, где је завод. Но и онај наставник, који није калуђер, али је сам без породице, може имати бесплатан и препитање у манастиру, где је завод.

Од наставника богословских предмета тражи се, да може питомце монашке школе обучавати у богословским предметима, у обиму, у коме се ти предмети у средњим духовним семинаријама и богословским училиштима уче и предају.

Од наставника световних предмета тражи се, да може питомце монашке школе настављати и обучавати у световним предметима, од прилике у ономе обиму, у коме се световни предмети (српски језик и књижевност, црквв. словенски и немачки језик, земљопис, повеснича, рачун, природне науке и т. д.) у срп. прав. учитељској школи уче и предају. Још би се захтевало од оба наставника, да су потпуно вешти у црквв. појању и правилу, а од световног наставника и то, да је вешт у ноталном и коралном појању и певању бар толико, да може самостално неваčким кором управљати.

На оба наставничка места имају првенство најпре калуђери, а за тим световни самци, или удови мирски свештеници, који би се вољни били покалуђерити.

По томе на поменута два наставничка места могу компетовати срп. прав. свештеници обојега реда, професори средњих, учитељских и грађанских школа, свршени философи и богослови, срп. народни учитељи и приправници учитељских школа — ако правоваљаним сведоџбама докажу, да су за отправљање поменутих наставничких

дужности на монашкој школи спремни и способни.

Оба наставника служиће две године у привременом својству и тек по истеку тога времена постаћу дефинитивни, са изгледом на побољшање плате им.

Компетенти имаћу своје са нужним сведоџбама и исправама устројене и довољно биљеговане молбенице *најдаље до 1. (13.) августа о. г.* поднети *Његовој Светости*, преузв. г. Патријарху српском, *Георгију Бранковићу*, у Карловце.

У Карловцима 12. (24.) јунија 1893.

77. 2—3 **Патронат срп. прав. монашке школе.**

СТЕЧАЈ. 71. 3—3

Овим се расписује стечај на учитељско место мушког разреда у Тиса-Хиђошу (Торонтал).

Плата је учитељу у готовом новцу 400 ф. а. вр., слободан стан са баштом и огревом. Осим наведене систематизоване плате уживаће изабрани учитељ и 2 ланца добре оране земље (на коју ће и порез плаћати) све донде, док се буде на задовољство општине владао.

Изабрани учитељ дужан ће бити школском уредбом прописане предмете деци предавати, и у цркви при сваком богослужењу на вечерњу, јутрењу и литургији, као и на јутрењу средом и петком у ускршњи пост и на пређеосвећеној литургији појати.

Првенство имаћу они, који се лично у св. цркви приказали буду.

Рок пријаве до 1. августа 1893. године

У Тиса-Хиђошу 1. јунија 1893. год

Школски одбор.

Б. бр. 412 ех 1893. СТЕЧАЈ. 87. 1—3

На парохијско место у Дески овим се отвара стечај.

Компетенти имаћу своје инструиране молбенице путем надлежних својих власти до 31. јула о. г. конзисторији овој поднети.

Из конзист. седнице држане у Темишвару 16. (28.) јуна 1893. год.

Конзисторија темишварска.

Бр. ЕШО. 124. 1893. СТЕЧАЈ 80. 2—3

Ради сталног попуњења упражњеног учитељског места у Соки, расписује се овим стечај.

Годишња је плата: 150 фор. у новцу, — 30. кибли жита, — 4 хвата тврдих дрва, — и 3 ланца оранје земље I. класе, на коју учитељ порез плаћа. Награда за перовођство: 20. фор.

Компетовати могу само они, који су срп. учит. школу у Сомбору свршили, — и имају молбенице своје са нужним исправама, овом епарх. школ. одбору, до 31. јула о. г. поднети.

Из седнице епарх. школ. одбора у Темишвару дана 27. маја 1892. г. држане.

Епарх. школ. одбор.

СТЕЧАЈ. 76. 2—3

Ради попуњења сталног учитељског места овим се отвара стечај за I. II. III. и IV. разред мешовите срп. нар. школе у Мађар. Чанаду, последња пошта Apátfalva (жупанија Csanád megye).

Плата је у готовом новцу 200 фор., за поучно предавање 40 фор., за 1 хват дрва 10 фор., $13^1/_2$ катастралних јутара оранје земље, за коју учитељ све терете сносити има; за огрев сламе колико треба, за перовођство 20 фор., ако буде изабран и способан буде; стан од две собе, кујне, коморе, подрума и баштом; од погреба 1 фор. од имућнијих а 50 нов. од осталих, и то где позват буде.

Изабрани дужан ће бити школ. уредбом прописаним предметима деци обучавати, исте у појању црквеном учити и у цркви појати, и мора имати сведоџбу, да је из мађар. језика испит положио.

Лична пријава узима се у обзир.

Рок стечају траје до св. Илије, којег дана ће се и избор обавити. Компетенти нека своје молбенице до поменутог рока школ. одбору поднесу.

Из седнице школ. одбора, држане у Мађар. Чанаду 8-ог јуна 1893. год.

Никола Јовановић, привремени учитељ као перовођа. Мирко Недучић, школ. председник.

К. бр. 415 ех 1893. **СТЕЧАЈ** 88. 1—3

На парохијско место у Немету, са којим је скопчана годишња припомоћ од 270 ф. из Дамаскиновог фонда, за коју ће изабрани парох у тестаменту прописане дужности вршити.

Компетенти имају своје ваљано инструиране молбенице путем надлежних својих власти до 31. јулија о. г. конзисторији овој поднети.

Из конзист. седнице држане у Темишвару 16. (28.) јунија 1893. год.

Конзисторија Темишварска.

---

86. 1—2 **ДРАЖБА.**

Уљед закључка црквене општине у Јакову (Срем) бр. 6. од $^{18}/_{25}$ јунија 1893. вољна је иста своју цркву оправљати.

1.	Поправак жбуке с поља и бељење цементом цркве и торња	— 420 ф. —
2.	Надоздаље торња — — —	180 ф. —
3.	Читав кров одкрити те на $^2/_5$ новог летовања провидити — —	28 ф. 80 н.
4.	Цели кров на ново покрити са црепом уз додање $^1/_2$ новог црепа	144 ф. —
5.	Покривање у морту доплатак —	10 ф. 80 н.
6.	Жљебњаци у морту — — —	9 ф. 90 н.
7.	Шиљак торња разградити, затим поново саставити, додање потребне нове грађе оплатом и наново покривање лимом, а потоње дванут наличити, паушал — —	350 ф. —
8.	Кровна увала на саставку крова и торња од лима са наличењем и постављањем — — — —	25 ф. 20 н.
9.	Набава нових шалукатора за торањ са допозорником оковом и наличењем — — — — —	125 ф —
10.	Набава и постављање сата за торањ — — — — —	250 ф. —
	Укупно . . .	1543 ф. 70 н.

Дражба ће се обавити на дан 4. (16.) јули ја т. г. у 2 сата после подне овде у школској дворани.

Сваки онај подузетник, који би вољан био исти посао на себе примити, има 10% водиума положити.

Ближи услови могу се сваким даном код председништва дознати.

У Јакову 2. јулија (20. јунија) 1893.

Стеван Поповић,
председник.

СТЕЧАЈ. 81. 2—3

На упражњено учитељско место у Фењу отвара се стечај са платом од 300 фор. или 600 круна у новцу, 2 ланца оране земље, на коју учитељ порез плаћа, 2 хвата дрва, сламе по потреби, 10 фор. или 20 круна, за перовођство, слободан стан, од потребе 50 нов. или 1 круну, где позван буде.

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви за певницом појати, школску децу у црквеном појању обучавати.

Компетенти имају доказати, да су православ. Срби, оспособљени учитељи и да су испит из мађарског језика положили.

Новоизабрани учитељ наступиће своје звање 1. сент. о. г.

Учитељ ће плату своју квартално примати.

Рок је 20. јули (св Илија) кад ће се и избор обавити. Који се лично представе, имају првенство.

Из седнице црквено-школ. одбора, држане у Фењу, 11. јунија 1863.

Мих. Сиротан,
председник.

Ђура Николић,
парох. администр., црквени учитељ и перовођа.

---

85. 1—3 **ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.**

На основу закључка црквене скупштине у Ковиљ-Сент-Ивану, расписује се дражба на мањак ради репарације цркве, и то: за лимарски, дрводељски и зидарски посао.

По изготовљеном прорачуну целокупна радња износи на 679 фор.

Дражба ће се одржати на дан 11. (23.) јула 1893. у два сахата после подне у српско-општ. школи.

Сваки који жели исти посао на себе примити, има 10% од извикане своте председнику пре дражбе ради сигурности у руке предати.

Ближи услови могу се после првог огласа а и на дан дражбе видети.

У Ковиљ-Сент Ивану 21. јуна (3. јула) 1893. год.

Живојин Пауновић,
перовођа.

Станко Раић,
председник.

СТЕЧАЈ.

84. 1—3

Српска православна црквена општина бечка расписује стечај на место пароха своје новосаграђене цркве. Плата је годишња 1600 фор. у готову, а уз то ће општина још по 200 фор. уплаћивати за осигурање живота пароховa, односно капитализати их за породицу његову; — других обавеза према породици пароховој не прима општина. Парох има слободан стан у општинском згању, који се састоји из две собе, предсобља, кухиње и собе за чељад.

Компетенти могу бити само мирски свештеници, који знају савршено немачки.

Инструјиране молбенице ваља слати до св. Илије (20. VII., 1. VIII.) о. г. на потписаног председника (III. Hainburgerstrasse 21.)

Из скупштине српске православне црквене општине, држане у Бечу 18. (30.) јуна 1893.

Мита Јосифовић, с. р. као перовођа. **Ђорђе Остојић** с. р. председник.

---

82. 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место I. и II. разреда у Ђали.

Плата је у готовом новцу 400 фор, 2 ланца оране земље, на коју учитељ порез плаћа; стан у школском здању са 2 собе, кујном, јестичаром и шталом; 400 □ хв. баште; зимски огрев у слами; 5 фор. на писаћи прибор; од погреба и парастоса где позват буде 50 нов. За отправљање перовођске дужности имаће 30 фор. и 10 фор. на артију и други писаћи прибор.

Изабрани дужан ће бити школском уредбом прописане предмете у школи предавати; у цркви за левом певницом појати, и перовођску дужност отправљати. — Молбенице имају се до 6. августа по ст. кал. (у који ће дан и избор бити) школском одбору послати.

Лично пријављени имају првенство.

У Ђали (Toróntál m.) 18. јуна 1893.

Љубомир Мали, привр. перовођа. **Сава Милићев,** председник.

---

83. 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место у Обровцу (Бачка) с којим је скопчана следећа плата и приходи: У готовом новцу 111 фор. 05 новч., 14 метер-центи жита по пијачној цени, $10^{1}/_{2}$ кубикметери тврдих дрва, $^{2}/_{4}$ сесије земље са припадајућим јарошем, гувно и слободан стан са баштом. На пол сесије порезу и еквивалент политична општина плаћа, а на јарош сам учитељ.

Изабраном учитељу за горњи приход спада у дужност све законом прописане предмете у школи предавати, повторну школу држати, у цркви појати и децу у појању обучавати и црквено-општинским перо- и рачуно-вођом бити. Од укопа и парастоса кад позван буде, добија 50 новч.

Молбенице имају се најдаље до 20. ав уста по нов. кал. припослати срп. црквено-школској општини.

У Обровцу 29. јуна 1893.

Душан Поповић, Данил Перишић, Даша Јовин, перовођа. парох и управитељ. председник.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **странске земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинићу,** уреднику „Српског Сиона“ у Новом Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду.

Год. III. Број 28.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Сергије Шакрак Нинић и Сава Петровић.

У Новом Саду 11. јула 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ad CO. $\frac{6p.\ зап.\ 516.}{ex\ 1893.}$

НАРЕДБА

српског прав. нар. црк. саборскога одбора, упућена административним одборима архидијецезе и осталих епархија српске православне митрополије карловачке, у предмету прикупљања саборских трошкова за прошли и нови састанак срп. прав. нар. црк. сабора.

Овостраном наредбом од 23. марта (4. априла) 1892. бр. СО. $\frac{116}{51}$ позван је (*име административног одбора*), да без одлагања, председијалним путем, строго упути подручне дужне црквене општине, да прошесане дуговине нових саборских трошкова (за год. 1885. и 1890.) неодложно уплате, пошто се из тих свота имали подмирити примљени предујмови пређашњега и трошкови новога састанка нар. црквене сабора.

Позив тај истина није остао безуспешан; али при свем том све дуговине поменутих трошкова нису уплаћене и од отих стоји и сад на дугу код подручних црквених општина . . . *административног одбора* свота од . . . фор. . . нов. и саборски трошкови прошлога саборскога састанка могли се само тако подмирити, што је Његова Преузвишеност г. кр. уг. министар-председник односним високим отписом својим на молбу саборскога одбора дозволити изволио, да се трошкови саборскога састанка евентуално, ако се т. ј. дуговине саборских трошкова не прикупе, могу изнимно предујмити из благајнице срп. нар. црквених фондова, но тако, да се та дуговина

одмах прикупи и у накнаду предујма у благајницу нар. црквн. фондова унесе.

И како се трошкови прошлога саборскога састанка осим свотом уплинулих саборских трошкова још и из исте благајнице нар. црквн. фондова предујмљеном свотом од од 13.526 фор. 26 нов. а. вр. могли подмирити и како цела дуговина неплаћених саборских трошкова за годину 1885. и 1890. износи 12.297 фор. 59 новч. — позива се (*име администр. одбора*) тај, да најстрожије мере употреби, да се поменуте дуговине сабор. трошкова од год. 1885/6 и 1890/2 од подручних му црквених општина, које такове уплатиле нису, одмах прикупе и у благајницу срп. нар. црквн. фондова унесу, како би се један део горњега предујма истој благајници вратити могао.

У исто доба, пошто је у прорачуну народно-црквених автономних потреба за годину 1893. у име саборских трошкова прелиминирано свега 24.000 фор. а. вр., да би се с једне стране благајници срп. нар. црквн. фондова предујам издан у име трошкова последњега саборског састанка *потпуно* (т. ј. још и износ од 1.228 фор. 67 нов. а. вр.) вратити могао и да би се с друге стране потребни трошак за идући (*нов*) саборски састанак прибавио, одлучио је саборски одбор овај одлуком од данашњега (потписанога) дана и под горњим бројем, да се свота од 24.000 ф. на епархије, карловачкој митрополији српској подручне, разреже у име саборских трошкова према кључу, који је одређен у § у 27. одс. I. прев. кр. отписа од 10. августа 1868. год.

Услед тога разрезана је на (*архидијецезу, епархију*) свота од . . . фор. . . нов а. вр. те се позива (*име административног одбора*), да те трошкове на подручне црквене општине разреже и учини расположење, да се индивидуални разрез истих обзиром на § 14. одс. I. горехваљеног кр. отписа (рескрипта) без одлагања обави и разрезани трошкови одмах а свакако још *у току ове године у целини уплате.*

Из седнице срп. прав. народно-црквеног саборскога одбора, држане у Карловцима дне 11. (23.) јуна 1893. год.

Георгије, с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОСНИВАЊЕ МОНАШКЕ ШКОЛЕ У МАНАСТИРУ ОПОВУ.

(Наставак).

Уредба
монашке школе, или семинара за образовање манастирско-монашког свештенства.

§. 1.

За религиозно-морално, богословско, економско и опште образовање манастирско-монашког свештенства оснива се монашка школа са семеништем у фрушкогорском манастиру Опову.

Ad §. 1.

Потреба оснивања семинара за образовање манастирско-монашког подмлатка сама по себи је евидентна. У просвећеном 19. веку, када се сваки сталеж и сваки човек у школи спрема и васпитава за свој позив, када се и занат сматра позивом, те се будуће занатлије у школи спремају за свој занатски позив — онда она деца и младићи, који хоће временом да приме на се узвишени чин свештенички и да се посвете позиву калуђерском, не треба и не смеју да остану без наставе и позиву им сходног васпитања.*

Кад сваки човек има у животу неки задатак да изврши, и кад се зна, да ће сваки тим лакше и успешније задатак живота свог извршити, чим је више развио опште умне способ-

* О потреби оснивања семинара за образовање манастирско-монашког свештенства писано је опширније у овоме листу 1891. год. (бр. 12., 13., 14., 15., 16. и 17. од год. 1891.) под насловом: „*Семинар за образовање манастирско-монашког свештенства*“ од јеромонаха *Серафија Шакрак-Шишића*. Пошто је један и исти циљ писао и ово чланке и ову мотивацију, природно је, да је ток мисли и тамо и овде један и исти. И ако је у оним чланцима од 1891. год. већ разложена потреба оснивања монашке школе, ипак, ради целине довољно и мотивацију овога 1. §-а, у којој се такође разлаже потреба оснивања монашке школе.
Уредн.

ности своје и чим се боље спремно за решавање специјалног животног задатка свога — онда, имајући у виду узвишени задатак, што га калуђер у животу има да изврши, за онога, који се решио, да се посвети чину калуђерском, занета је нужно и неопходно, да се за рана спреми и оспособи за примање тога одличног чина, те да онда, када у чин ступи, може свесно и разумно, ревно и успешно, вољно и душевољно извршивати онај задатак, за који је позван.

Калуђер је свештеник и служитељ олтара божјега.

Од онога, који носи на себи часну и одличну одећу свештеничку, сваки с правом очекује, да му је дух просвећен науком, а срце и душа украшена врлинама — па каква је срамота, каква пропаст просвећеног 19. века, када се не ретко наће калуђер-свештеник, кога истина реси часна свештеничка одећа, ал разум му је таман и непросвећен, образовање оскудно, ограничено ил никакво, душу му не разгревају никакви идеали, срце му не украшују никакве врлине — већ наћеш пустош и таму у целој духовној природи му!

Зар не смета таковоме она часна и одлична свештеничка одора? Зар се кад-што гдекоји не стиди свога свештеничког обележја? Зар — у додиру са образованим људима — не падне тешко многоме, што по својој спољашности мора да представља нешто — а у духовном погледу је нико и ништа!

Зар се сме допустити или даље трпети, да свештеник-калуђер, који је у сталешком погледу и био и данас јесте међу првима — буде у духовном погледу, у образованости — међу последњима! Зар над калуђерима, там негданњим јединим представницима културе и напретка — да се растресају сви нижи сталежи умним надмоћијем! Зар некадањи смели шиоири и ревни ширioци просвете — да чаме данас у мраку незнања!?

Не!

Сталеж манастирских калуђера треба: или просветити, или укинути!

Рекосмо, да је калуђер служитељ олтара божјега.

Може ли верно, одано и у опште као што треба Богу служити онај, коме разум није просвећен науком о Богу, и коме срце и душа није испуњена свесном љубављу и оданошћу према ономе, коме служи. Може ли се замислити служба, да служитељ свога Господа (господара) не познаје! Каква је служба без свести и разумевања! Може ли бити ердачног учешћа у молитви, ако молитву не пропраћају чисти и свесни појмови о ономе, на кога се молитва управља! Зар се одужи дуг Богу и осниваčима светих задужбина, ако се Богу у славу, а осниваčима у успомену — без душевног учешћа, без свести и разумевања — односе молитве и службе механично очитају и одслуже! Зар је право, да се механизмом одговара завету славних осниваča манастира, који нам аманет оставише, да нам молитва и жртва Богу буде свесна, чиста и срдачна, па у награду за такове молитве и жртве подигоше нам и обезбедише манастире земним благима на вечита времена!

Не!

Служитељ олтара божјега треба да познаје Бога, науку божју, веру и цркву своју — јер ако то не познаје, није прави служитељ олтара божија, већ несвесни, механични, грешни и недостојни работник, коме није места у св. олтару божјем. Без богословских наука: без познавања вере и морала хришћанског, без познавања цркве и основа, на које је она положена, без разумевања језика, којим она разуму и срцу говори, без познавања њезиних основних уредаба, прописа и обреда и најзад — што је главно — без разнијене религиозне свести и искрене оданости к делима побожности — нико не сме узурписати име свештеника и служитеља олтара божјега!

Из света тога јасно излази, да подмладак, који жели временом монашки чин на себе примити, треба у парочитој школи да стече: а) најпотребније опште човечанско образовање, б) стручно богословско знање и — будућем позиву и чину свештеничком — сходно хришћанско васпитање, а уз то, пошто је монасима још задатак, да чувају св. задужбине, да управљају и рукују са манастирским имањем — в) да стеку у истој школи потребна им економска знања, да и у економском правцу свесно и рационално делати могу.

Образовање и васпитање манастирско-монашког подмлатка у наглашена та три правца — не може се оставити случајности и незвесности, не може се поверити — као до сад — појединим манастирима, да они у кругу своме сваки своје питомце образују и васпитавају — него се мора парочита монашка школа основати, где ће одабрани, даровити питомци, под руководством ваљаних стручних учитеља, по добро смишљеном

и удесном наставном плану, уз употребу потребних наставних средстава — стицати општа светска, богословска и економска знања, а уз то се у строго религиозно-моралном правцу васпитавати — и тек тако оспособити за примање монашка чина.

Док су наши манастири имали већи број монаха, док су у ред манастирско-монашког свештенства ступали образованији људи, а нарочито: образовани удови свештеници, који су богословске науке учили, а уз то имали побожности и искуства — дотле је било бар могућности, да се манастирско-монашки подмладак, посредством тих и таквих људи, у самом кругу поједних манастира, колико толико изобрази и спреми за примање монашког чина — да прибави најнужнија богословска знања, да се поглавито научи црквеном појању, правилу и поретку, а уз то да се на живим примерима поучава у религиозно-моралним врлинама. Али, од како у појединим манастирима нема више од 2—3 монаха-калуђера, од када се проредише калуђери, који су богословске или бар друге какве науке учили, од када ослаби побожност и религиозно-морална свест у кругу манастирских калуђера — од тога доба поједини манастири посташе сасвим незгодна земљишта, да се у њима манастирско-монашки подмладак заседно учи и васпитава. Она 2—3 калуђера у манастиру, баш да и имају способности за образовање и васпитање манастирско-монашког подмлатка — оптерећени разним дужностима око управе манастира и руковања манастирским имањем — никако не доспевају, да се баве наставом и васпитањем свога подмлатка. Иначе „чега ко сам нема — не може другоме дати“, па с тога од већине данашњих манастирских калуђера — поштo и сами немају потребнога знања и васпитања, с обзиром још и на немарност њихову за решавање васпитних задатака — не може се никако очекивати, да они сами образују и васпитавају свој подмладак — него се тај задатак мора поверити посебној школи и способним учитељима, којима ће животни задатак бити: васпитање и настава манастирско-монашког подмлатка.

Манастирски ђаци до сада — не уживајући у манастирима готово никакве наставе ни васпитања, у младићким годинама својим, када би се баш најбоље требала у њима да развија религиозна свест и морални карактер — које због слабог надзора, које из дугог времена — ужасно искварише своју духовно моралну природу, напредовање у расказаности и неморалности — дочим, кад најкритичније младићке године, у интернату, под строгим надзором, озариване светлошћу религиозно-моралне науке проводили буду — с правом се може очекивати, да ће им васпитање у најбољем правцу напредовати, те да ће од њих постати људи, који ће бити достојни, да приме на себе узвишени и свети монашки чин.

Да ће пак монашка школа и у економском погледу образовати боли подмладак, но што су данашњи калуђери — то ће сваки веровати, ко промотри наставни план економских предмета, а уз то замисли, да ће тај план како теоретично, тако и још више практично изваћати у монашкој школи са питомцима — познан стручњак, који ће питомце у економији свакако боље моћи наставити и упутити, но што могоше или могу калуђери сами, који економских наука учили нису. Истина у овом погледу отела је мах заблуда, да су данашњи калуђери бољи практични економи, него они, који су економске науке теоретично и практично изучавали — и ту заблуду многи данашњи калуђери шире као непобитну истину — али срећом паметном свету није нужно подробније доказивати: да постојеће економске школе имају некога смисла — и да у економији стручно образовани практични учитељ у сваком погледу — а особито у настави — више вреди од економских шарлатана, који о економској науци ни појма немају.

§. 2.

Учење и образовање питомаца у монашкој школи траје 4 године и по томе школа има 4 разреда.

Ad §. 2.

Пошто ће се у монашком семинару имати учити: а) општи — световни, б) богословски и в) економски, дакле троврсни и многи предмети, у колико се за образовање у та три правца, поред сразмерно мање предходне спреме питомаца — ипак дужега времена, те, ако се хоће боле боли успех да постигне — неопходно је нужно у монашкој школи 4 годишња течаја установити. Четир године нити је мало, нити много, да за то време, уз обилно руководство — и реван рад, како од стране наставника, тако и од стране питомаца — питомци могу прибавити најнужнија општа — световна, богословска и економска знања а уз то се — поред најстрожије дисциплине и

интернатског начина живљења, за то време може у њима врло лепо развити религиозна свест и морални карактер.

§. 3.

У монашку школу редовно се примају они ученици, који су предходно са успехом свршили 4 разреда гимназије, реалке или грађанске школе.

У оскудици таквих ученика могу бити примљени у монашки семинар за питомце и без поменуте предходне спреме, манастирски ђаци, који — живећи најмање 2 године у манастиру — одликоваће се примерним владањем и засведочиће тамо способност и жељу за учење, ако их као такове настојници дотичних манастира, преко надлежног дијецезалног епископа препоруче за питомце.

Сви питомци на предходну им спрему примају се у завод под условима, ако потребним сведоџбама и документима докажу:

1) да су Срби источно-православне вере и да су 14. годину живота навршили, а 20. годину живота да још нису прешли;

2) да су доброг и беспрекорног моралног владања;

3) да су они сами, односно и родитељи им са свим сиромашног стања;

4) да су им богиње прицепљене, да су здравог и потпуног телесног састава и да им је говорни орган у здравом и нормалном стању.

Питомце у завод прима на образложени предлог заводске управе патронат монашке школе.

Питомци, који немају прописане квалификације, а нарочито они, који су испод 14 или изнад 20 година, могу се примити само уз надлежно одобрење свагдашњег Српског Патријарха, као врховног патрона монашке школе.

Ad §. 3.

Најзгоднији питомци за монашки семинар били би ученици, који су свршили четир разреда гимназије, реалке, или грађанске школе. То би се имало сматрати редовном и правом квалификацијом за ступање, односно примање питомаца у монашки семинар. Веће квалификације не би било упутно тражити с тога, јер би тада — бар за дуго време — монашки семинар пуст остати могао, јер кад би се већа квалификација искала, тешко би се нашло питомаца за семинар. Шта више у почетку у опште, тешко ће се наћи питомаца из средњих школа — па за то ће се у прва мах питомци морати рекрутовати из реда обичних данашњих манастирских ђака. ма пети и не имали прописаних преднаука, само ако су иначе добрих умних способности и доброг владања. По потреби и нужди може се за такове манастирске ђаке, који средњих школа учили нису, отворити једногодишњи или двогодишњи припремни течај, при коме би прибавили ону меру знања, која им је нужна за ступање у монашку школу. Доцније, кад се лед пробије, када из монашког семинара буду излазили добро образовани, свесни и спремни кандидати за калуђерски чин — и када се такови — према способностима својима — буду постављали у манастирима за намеснике и настојатеље — у опште, када углед у семинару образованих кандидата и монаха поскочи, те када се очевидно демонструје вредност и практичност ступања у монашки семинар — онда ће се моћи и услови за ступање по прописаној нормалној квалификацији стално установити. Док траје пак почетно и прелазно стање, добро ће бити по §. §. напрта поступати, и у завод — по могућству, што боље спремније ученике примати.

(Наставиће се)

ОБЛАСТИ ИСТИНЕ.

(Наставак)

Чај криво прозвани рационализам у својим различитим ступњевима, од „високонарних“ теорија пантеизма, који a priori конструјише Бога и свет, звездано небо и светску историју, па до Rationalismus-a vulgaris-a, шиболета филистарске ограничености, који је, по згодној речи *Гетеовој*[10] палик на онога индијскога краља, који је порицао лед, јер га није још

[10] „Фауст“ II. део.

видео, већ је тиме жигосан у своме незнању и лажи, што замењује коначну субјективну свест апсолутним разумом. Ту се силом хоће, као што значајно вели *Лајбниц*[71] да део буде мера целини, капља да буде мера бесконачном. Ми рекосмо, да се је рационализам лажно и криво тако прозвао. Јер здрав се разум не устручава да призна нешто више, што обичан, тако названи човечји разум, пониче у теснограђој својој ограничености. Здрав разум води вери, прекаљује се и преображава у вери. О томе је историја одавна изрекла свој суд и отпадништво од вере увек се је љуто светило. Неје то давно било, кад је пантеистичка наука, налик на оне титанске борбе у митима, покушавала да јуришајући на небо отме божанству тајну апсолутног познања и усудила се, да удара своје седиште на престолу, који само вечноме припада, кад је забацила веру, јер токорсе неје ње вредна и спречава узлет у највише регионе истинине. Ал тиме је разум убилачки радио против самога себе. Јер сваки разум, који не тежи вишем познању у вери, постаје софистичан; а софистика је духовно самоубиство. За то се је изврнуо негативан правац код Немаца, кад су се препули из санка апсолутне, богу сличне науке, у сушту противност, у скептицизам и материјализам; на брзо мораде признати, да му је све знање пусто сањарење. Као за казну, што се је разум одметнуо од вере, у којој му је дата најлепша и најјача гаранција и, очаран својом рођеном лепотом, као оно највиши анђео божји, отказао послушност Богу, мораде се не давно дићи материјализам, да порече свако надчулно познање, сваку идеалну истину, васколики живот и тежњу разума, да његову суштину протјера обманом болесне фантазије и да знањем опојену богињу упореди са животињом[72]. А шта би, кад оно столеће, што но се прозва „философским“ да се само зар себи паруга, кад оно озбиљно хтеде да одпадне од Бога и изабра нову токорсе религију разума? Поди-же порок, у облику покварене жене, на олтар и прозва ју „богињом разума“. И то божанство доиста се слагаше с култом; гнилотина беше њен олтар, крв њена жртва.

Тако продрзљивост субјективног, индивидуалног, коначног и ограниченог разума, који хоће све да схвати, све да мери својом ограниченом мером, па и саме тајне божанскога живота, враћа нас силом у жалосну пустош опште сумње, у баруштину материјализма. У резултатима, који су без поговора тричави, излази према томе лажно начело још јаче на видело.

За то, кад један, у своје доба, слављен коловођа рационализма и природне религије чустава, вели: „Каки то може да буде преступ, кад ја Богa поштујем по својој природној увиђавности, та ја могу из самога разума да створим представу, која је достојна Бога; еле на што откривење, на што веровање по дужности“? — онда је то и све на то налик проста бесмислица. Јер не може никако бити, да створени дух одређује апсолутном духу границе његовој радњи, да удара границе његовим плановима и утицању на човечанство, а не може му одређивати ни то, да ли он треба, како треба и шта треба да открије. И онако се је морално-религиозни живот свију народа од искони увек питао извором откривења, вером. Цигла религија разума не беше *доиста никада пресудан, нормативан принцип за религиозни живот народни*, не може бити, нити ће икада бити. Јер народи живе, и у свом народном животу, у политици и обичајима, а и у религиозном животу од предања и корен им је у историји. Рационалистичка је религија празна шема, мртва формула, у којој нема никаке топлоте, ни живота, која не улева снаге за пројске врлине и немоћна је да се одупре снази порока, њу историја не познаје, нити је освештана историјом, она није поникла из живота и за то неје кадра да рађа живот. *Сама философија и образованост не могу спасти народа;* за то пропадоше Грци у фриволности, у чулним и естетичким наслађама, у духовној и политичкој неслози. Јест, и у само доба највећега цветања јелинске снаге и величине, дубока озбиљност и животни бол беху само потиснути, а не

[71] Discours préliminaire sur la conformité de la foi avec la raison § 46.

[72] „Душа“, вели *Фогт* (Bilder aus dem Thierleben) „је само збирна именица за различите нервне функције виших животиња — човек је као и животиња само машина, његово мишљење резултат одређене телесне организације“.

разбистрени, клицање на светковинама само је заглушило несугласице, а неје их разрешило; око на кипу боговском остаде затворено, дух не беше још слободан од природе. „Тај бол поучаваше веселост грчкога песништва, одзвањаше у тужбалицама грчкога кора, одзвањаше и у бахичким забавама Аристофановим, па и у вајарској га уметности може да опази оштро око.“[73]

[73] *Шнаазе*, Kunstgeschichte II. стр. 353.

(Наставиће се)

✠

ОДГОВОРУ — ЗА НЕВОЉУ ОДГОВОР.

За невољу за то, јер $^4/_7$ одговора г. Огњеслављевог у 20—22. бр. овога листа „забављају се“ нашом личношћу, а $^3/_7$ не уносе ништа новог у питање, о којем беше реч.

А шак се нешто рећи мора. Не много.

Аналогно назорима г. Ог. и сваки овај, који ће у своме животу, а у разним приликама, деловати као говорник или беседник, морао би се за говорника и беседника спремати и учити пред слушаоцима, којима ће у своме животу кад год говорити. То би била „крајња конзеквенција“ начела о вежбању и спремању и свију других говорника, начела, које г. Огњ. поставља спреми и вежбању наших пасторалиста у проповедништву. А ми богме видимо и слушамо говорнике и проповеднике и без претходног вежбања им „на оном земљишту“, на којем развијају „само практично делање“. А будемо ли живи и здрави, слушаћемо их и од сад. За то нам јамчи и данашња већ богословија наша, њезини наставници, који се надмећу управо у ревности, труду и раду; јамче нам за то и богослови, који озбиљно схватају свој задатак и размишљају о будућем им позиву. Таквих наставника и што више таквих богослова желимо нашој богословији, и она ће онда учинити *своје*, учинити „много у области омилитике, особито њеног практичнога дела“, учиниће много у „решавању питања о нашем проповедништву“, и *без — пасторалиста на амвону*, које ми не можемо одобрити из наведених већ, а неспобијених до сад, разлога.

Овогодишњи испит у богословији нашој доказао је — на делу —, да и богослова могу не само саставити, него и нерорисати проповед, тако, да је професор омилитике резултатима неким био до уснијења задовољан. То нерорисање није било са амвона, пред паством, него са катедре, пред испитном комисијом и богословима — друговаима. А то је: — на част наставн у богословији нашој и дотичним богословима, а нама један доказ више, *да ми немамо право.*

Док г. Огњеслав у Черновици смишља начине за унапређење проповедништва нашег у богословији, дотле г. г. професори у Карловцима са највећом ревношћу раде на томе унапређењу, „*смерно*“ и истрајно; истина, не по рецепту г. Ог. него по својој — памети. Њихова ревност у томе биће истрајна, а богословији, цркви и народу желимо што више и што бољих богослова, пак ће и са нашим проповедништвом — уз остале наглашене већ услове — бити све то боље, и без г. Огњеслављеве „крајње конзеквенције начела о вежбању за проповедништво“.

На позивање г. Ог. на Оригена примећујемо једино то, да „лајик“ Ориген није проповедао за то, да се вежба и учи проповедништву, него да друге учи истинама хришћанским.

Ориген — и пасторалисте богослови! Мудра присподоба...

Толико на $^3/_7$ одговара у 20—22. бр. овога листа. Већи пак део тога одговара био би лична полемика, кад не би била лична грдња, просута из „срџбе, срдње и нервозности“...

Г. Огњеслав, додуше, мени подмеће „срџбу“ и т. д., али мој чланак у 14. и 15. бр. овога листа потпуно је довољан сам по себи, да докаже у колико г. Ог. нема право; као што и његов одговор доказује, да је он своје перо ваистину умакао, место мастила, у разгњевљено и разјарено срце своје. И, да тако не одвади из свог срца ону грдну количину узаврела и ускипела једа и гњева, можда би му срце млађо и пренући морало, или би барем „у кам очајало“.

Но ако му је све то за што „добро чинило“, ако му је тај одлив из срца разгњевљеног, стишао, уталожио и ублажио „срџбу“ Јуштерску, бар у толико, да може свој „одређени посао“ сада мирно наставити, — ми му радо и весело

праштамо оних $^4/_7$ његовог одговора *жучног*, које се „позабавише“ са нашом личношћу. Јер ваљда ће плодови свршеног „одређеног му посла“ више користити цркви и народу, него одговор му у 20—22. бр. о. л. пре свршеног тога „посла“.

На за то не ћемо ни одговарати на тих $^4/_7$ одговора његовог. Не ћемо већ ни за то, јер мислимо, да овај лист није на то, да буде канал за одливе субјпшака чијег год разгњевљеног срца...

Но ипак само две примедбе.

Г. Ог. вели, да се ја „срдим“, а да се „срдим“ за то, јер је и он против „епархијских проповедника“.

Не. Та брат Богољуб Мирковић је баш против ових. Па? У читавих оних „седам бројева“, у којима сам одговарао брату Богољубу, зар има „срџбе“? Нема. А у 14. бр. о. л. зар нисам одобрио и његово „тумачење недељних и празничних евангелија“?

Где је, дакле, разлог оним неким местима у 14. и 15. бр. о. л., у којима сам исписао *за г. Ог. лично* по неку горку? Није томе разлог у неодобравању и осуђивању „епарх. проповедника“. Не, него у оној *за сад* уображеној величини, у оној разметљивости, у оном не „смиреном“ и не „кротком“ тону и начину писања, с' којим је г. Огњеслав започео своју књижевну каријеру.

Ко онако *већ започиње* известан рад, томе није узор Христос; а кад га ипак истиче као узор, тиме само доказује своје фарисејство и фармазонство. А томе, по нашем мишљењу треба у зачетку стати на пут, у интересу баш онога, који тако чини...

Г. Огњ. је патетичком наслађом персифлисао у свом одговору и „грчку мудрост“. То му је било слободно, али му је уједно била дужност доказати, да је та „грчка мудрост“ за — персифлажу. Он то није учинио, а за то сам ја био у праву, да тврдим, с он нема о њој чиста и бистра појма. И при томе остајем, док год ме не увери о противном. Али не *разметљивошћу* „да је далеко већи број оних ствари, о којима он има чиста и бистра појма, а о којима ја никада (сасвим наравно, јер не бејах у Черновици) може бити ни чуо нисам“, — него стварним претресом институције „свештених проповедника“ у Грчкој.

Нека при томе у помоћ узме и чланак „о проповједничеcкомъ словѣ“, који је штампан у „Богословскомъ Вѣстникѣ“ од г. 1892, стр. 497 до 499; којега издаје московска духовна академија. На нека нас увери о чистоћи и бистроћи свога појимања „древнаго института всящено-проповѣдниковъ“, па и св. Јована Златоуста, који „„взялъ на себя „собственно званіе проповѣдника““ и т. д.

И ако нас увери, да је то све за персифлажу а не за озбиљну студију, онда ћемо признати, да смо неправо учинили г. Огњеславу са оно неколико „спорадичких врећања“.

А дотле остајемо у уверењу, да је г. Ог. онаким титрањем са „грчком мудрошћу“ и својом уображеном величином заслужио оно, што је и — добио. Изјављујемо још, да је њему само то било намењено, па нека нико и не дели с њим.

У томе послу последња је то наша — реч.

Јован Јеремић,
парох.

ОДЛУКЕ

свештенства протопресвитерата старо-бечејског у предмету црквено-политичких реформа.

Ми потписани српско-православни свештеници протопресвитерата старо-бечејског, искупљени у Старом Бечеју дана 15. јуна 1893., пошто смо исповедили грехе своје и причестили се часног и светог тела и крви Христове, на састанку своме узели смо у претрес познате законске предлоге: о увођењу државних матрикула, рецепцији израелићанске вере и слободном вршењу вероисповести, као и ту околност, да је државна влада у изглед ставила и подношење земаљском сабору законског предлога о обавезном грађанском браку — и по дужем исцрпивом саветовању а с обзиром на то,

1., што се увођењем државних матрикула вођење црквених матрикула и ако не забрањује, ипак од стране државе непотребним и излишним проглашује, те се тиме углед и важност св. цркве

и њезиног свештенства и у очима самих верних побија и понижава;

2., што се уважањем државних матрикула вршење св. тајана: крштења и миропомазања, а кроз то и осталих — свештенству *знатно* отежава; а у свези са законским предлогом о слободном вршењу вероисповести равнодушност према цркви и одступање од вере посредно потстиче и потпомаже;

3., што се свештенство у вршењу неких својих најважнијих црквених дужности ставља у зависност од подређених државних органа и што му се од стране државе и онда, пошто му је већ одрекла право и моралну и интелектуалну способност за вођење матрикула, ипак у том погледу још дужности намеће и општим казнама прети;

4., што се рецепцијом израелићанске вере у толикој мери, да хришћанин може из своје вере у израелићанску веру прећи, државним авторитетом пориче и обара догмат наше св. православне цркве и свију хришћанских вероисповести, да у крштењу душа добија неизгладиви печат, којега никада више нико и ни чим збрисати не може, те услед тога прелаз из хришћанске вере у редове некрштених постаје немогућ;

5., што се законским предлогом о слободном вршењу вероисповести не само омогућава него посредно и подстиче распадање постојећих и склапање безбројних нових религијозних заједница па и само безверство на поругу узвишене науке Божјег Сина и на разорење Његове цркве, а на срамоту и штету савременог друштва и миле нам отаџбине;

6., што би се законом о *обавезном* грађанском браку под изговором слободоумља извршило најстрашније насиље савести свију оних, који су својој цркви искрено одани — и изричним прописима закона обарало би се учење свете православне цркве о томе, да је брак тајна, коју само црква преко свога овлашћеног свештеника и само у случају томе, ако нема *црквених* заперка — нарочито из средстава потичућих — извршити може, дочим је свако друго живљење мужа са женом — по науци св. цркве или блуд, или прељуба или крвосмеса, а деца из такове заједнице рођена незаконита и плод грешне похоте;

7., што не само склапање брачне везе, него и суђење о ваљаности и трајању исте спада у искључиви делокруг цркве, а не државе;

8., најпосле, што ће противно схватање и евентуално поступање државе неизбежно изазвати огорчене сукобе између цркве и државе, у којима лако може доћи у опасност грађански мир и поредак, као што је већ сад на сам глас, да се те црквено-политичке реформе спремају, нарушен душевни мир и уверења савест безбројних грађана ове државе; —

Овим најсвечаније изјављујемо:

I. Уважање државних матрикула у нашим очима је повотарија, коју није изазвала *државна* потреба нити се даде оправдати оним разлозима, који су у мотивацији истог законског предлога изложени.

II. Државне матрикуле, рецепција Израелићана у предложеном облику и слобода вршења вероисповести тешка је увреда, која се наноси Богом установљеној хришћанској православној цркви и њезином свештенству.

III. Обавезни грађански брак је најстрашнији нападај на догматичку чистоту наше свете цркве.

IV. Услед свега тога ми смо сви одлучни противници црквено-политичког програма садање државне владе и као такови ћемо се у свакој прилици и на сваком месту — а особито у случају нових избора за земаљски сабор — и речима и делима показивати.

V. Употребићемо сваку згодну прилику, да наше верне упозоримо на опасности, које њиховој вери и цркви прете и настојаваћемо, да с њима заједно, служећи се законитим средствима, опасност отклонимо.

VI. *Његовој Светости, Патријарху Српском г. Георгију* и високопреосвећеној господи *Епископима* одушевљено се овде признањем, благодарношћу и одањношћу на том, што су по својој надлежности учинили кораке, да спрече успех ове опасне црквено-политичке акције, обећавајући и уверавајући их, да ће у нама и у стаду нашем увек имати одлучне и поуздане војнике у њиховој законитој борби за одржање у чистоти учења и предања свете православне цркве нам српске.

У Старом Бечеју, 15. јуна 1893.

Јован Борота с. р. окружни протопресвитер старо-бечејски. — Александар Поповић с. р. парох старо бечејски и намесник. — Јован Степанов с. р. системизовани парох, помоћник старо-бечејски. — Иван Јелчић с. р. протопреситерски помоћник ст. бечејски. — Панта пл. Поповић с.

р. парох петровоселски. — Иван Тешић с. р. администратор парохије молске. — Јосиф Рацковић с. р. администратор парохије молске. — Јован Павловић с. р. парох аљански. — Јосиф Поповић с. р. парох аљански. — Лазар Шевић с. р. свештеник-помоћник у Ади. — Александар Николић с. р. протојереј и парох сенћански. — Тривун Влашић с. р. парох сенћански. — Павел Ковачевић с. р. парох ст. кањишки. — Младен Јосић с. р. администр. парохије мартоношке. — Ђура Јеврић с. р. парох сегедински и намесник. — Симеон Мајинеки с. р. парох сентомашки. — Лаза Кањански с. р. свештеник сентомашки. — Ђура Страјић с. р. свештеник сентомашки. — Васа Клаић с. р. администратор парохије туријске. — Стеван Кирић с. р. парох фелдварски.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Прелаз у православну веру.**) Пишу нам из *Медине* (у будимској епархији, а тољанској жупанији), да је тамошњи парох Стеван Ђурђевић 6. јуна о. г. превео из римо-католичке у православну веру и св. миром помазао *Јулијану Ружичку*, која се родила 6. јуна 1869. у Будим-Пешти од католичких родитеља. О томе, како се то десило, јављају нам ово: „Као дете од три године, изгубивши своје родитеље, прими Јулијану под своје Катарина Кнежевића, добра душа у Српском Ковину. Кад је Јулијана одрасла, ступила је у Б.-Пешти у службу, где је својом марљивошћу, штедњом и поштењем животом приштедила себи и неколико стотина форината. Временом се њена покајка досели у Медину, и на њен позив дође у Медину пре три године и Јулијана, на видећи ту своју остарелу покајку остаде код ње да је негује у старости. Ту се Јулијана душом и телом ода св. вери православној. Све је молитве, заповеди божје и црквене, вјерују и т. д. на изуст научила, у св. цркву редовно долазила, и шта више, уз часне постове — на њезину вељу молбу — исповедала се и причешћивала. Тако је у њој с дана на дан све већма сазревала мисао, да коначно прими свето православље, што је заиста 6. јуна и извршила, пошто је најпре учинила све претходне, законом одређене кораке“.

— (**Српска црквена општина у Бечу**) држала је пре неколико дана своју скупштину под председништвом свога председника Ђорђа Остојића. На тој скупштини прочитан је извештај, да је црквено и школско здање готово и да је на исто потрошено 90.000 фор., осим унутрашњег украса цркве. Српска црквено-општинска кућа у Бечу донеси 3.600 фор. годишњег прихода, из кога ће се плаћати свештеник, учитељ и послужитељи. Бечка српска општина добила је на здање своје црквено-школске зграде око шест хиљада добровољних прилога са разних страна, те се сад може подићи, да има свој дом за цркву и школу. Општина је расписала већ и стечај за пароха своје новосаграђене цркве, као што се то види међу огласима нашега листа. Хвала честитим бечким Србима, што се у далекој туђини тако ревно заузимају за св. православље!

— (**Г. Велимир Лукић**) *парох у Паки*, у накрачкој епархији, именован је — како јављају службене „Narodne Novine“ — припремним источно-православним *кућним духовником* код кр. *капиланије у Летоглави*, у краљевини Хрватској и Славонији.

ЧИТУЉА.

— (**† Платон Николић**) *администратор манастира Фенека*, у архидијецези, преселио се у вечност после дужег боловања 9. јуна о. г. у 43-ој години живота свога. Покојник се родио у Српском Итебеју, у Банату. После свршених основних школа провео је више година као манастирски ђак у ман. Крушедолу, спремајући се за монашки чин и вежбајући се у економији. За тим је узет у војнике, па је као такав војевао и приликом окупације Босне, где је као војнички подчасник ради своје ревносне одликовани сребрном „медаљом за храброст“. После рата враћен се опет у манастир Крушедол, где је године 1884. пострижен за монаха. За тим је на брзо као јеромонах постављен за намесника у Крушедолу, где је својом предношом и умешношћу унапредио економију манастирску. Како је као ревностан калуђер и добар економ стекао уважење својих старешина, то је год. 1889. именован за администратора манастира Фенека. Покојник је за време своје кратке управе јако подигао и унапредио овај спомаштин и занемарени манастир. Да га смрт није прерано покосила, још би се већма подигло благостање овог манастира. Његова Светост, патријарх српски Георгије, одликовао га је за заслуге и велику марљивост његову *црвеним појасом*. — Покојник беше један од врсних калуђера, смеран, љубазан, вредан и савестан, пун поштења и чистоте. Нека је врлом покојнику вечна успомена!

НОВЕ КЊИГЕ.

— **Историја српске цркве** од **Епископа Никанора Ружичића.** *Књига прва.* У Загребу, српска

штампарија 1893. — 8-на, стр. V. и 327. — Цена $2^1/_2$ динара или $2^1/_2$ круне. — Садржина је ове књиге: Предговор. Увод. I. Општи поглед на племенску историју Срба до Христијанства. II. Општи поглед на историју хришћанске цркве. *Историја српске цркве.* Опште одредбе. *Први период: Постанак и развитак српске цркве. Доба детињства и зависности њезине од других цркава до XIII. века.* Глава 1: Појав и ширење хришћанства до VII. в. — Глава 2: Ширење хришћанства и стање српске цркве од VII. до IX. века. — Глава 3: Доба српско-словенских апостола Кирила и Методија и њихових ученика (826—900). — Глава 4: Српска црква у Далмацији. (VI—XII. в.) — Глава 5: Живот и развитак српске цркве у посебним српским областима од X. до XIII. века. — Глава 6: Једно стање српске цркве у свима српским областима од XI. до XIII. века. — Глава 7: Црквене установе и српске светиње. — Глава 8: Црквена књижевност, писци и просвета.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 90 2—3

Потписана српско-православна црквено-школска општина потребује за своју основну школу *једнога учитеља и двије учитељице.*

Годишња плата је учитељу 600 фор., а учитељицама по 400 фор. а. вр. у готову а уз то још свакоме по слободан и огрјев.

Учитељске дужности означене су у установљењем школским прописима.

Компетенти имају к својој молби приложити и свједоџбу од надлежне им политичке власти о своме моралном и политичком владању.

Рок стјечају је 1. (13.) август т. г.

У име путнога трошка одређено је изабраним кандидатима по 20 фор. а. вр. — коју своту нијесу обвезани повратити.

Из сједнице срп. прав. црквено школске општине, држане у *Доњој Тузли* (Босна) 20. јуна 1893. год.

Лазар М. Борђошки, шк. управитељ. Лазо Р. Јовановић, предсједник.

СТЕЧАЈ. 89. 2—3

Расписује се стечај *за учитеља* на вероисповједној школи у *Српском Чешњу* са платом годишњом од 400 фор. а. вр. и 4 ланца ораће земље, на коју учитељ порез плаћа; сламе за учитеља колико нужно буде. Плату прима учитељ месечно напред.

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви за певницом појати, школску децу у црквеном појању обучавати, недељну школу држати, и у општини црквеној перо водити.

Од укопа, где позван буде, има 50 нов.

Који се лично у св. цркви представи, имаће првенство.

Молбенице имају се најдаље до 15. августа 1893. по срп. календару школском одбору послати, а тај дан биће избор обављен.

Из сједнице црквено. школ. одбора, држане у *Срп. Чешњу* 20. јуна 1893. год.

Филип Милутиновић, привремена учитељ и перовођа. Иса Бачван, предсједник.

СТЕЧАЈ. 82. 3—3

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место I. и II. разреда у Ђали.

Плата је у готовом новцу 400 фор., 2 ланца ораће земље, на коју учитељ порез плаћа; стан у школском здању са 2 собе, кујном, јестичаром и шталом; 400□ хв. баште; зимски огрев у слами; 5 фор. на писаћи прибор; од погреба и парастоса где позван буде 50 нов. За отправљање перовођске дужности плаће 30 фор. и 10 фор. на артију и други писаћи прибор.

Изабрани дужан ће бити школском уредбом прописане предмете у школи предавати, у цркви за левом певницом појати, и перовођску дужност отправљати. — Молбенице имају се до 6. августа по ст. кал. (у који ће дан и избор бити) школском одбору послати.

Лично пријављени имају првенство.

У Ђали (Toronțál m.) 18. јуна 1893.

Љубомир Мали, привр. перовођа. Сава Милићев, предсједник.

СТЕЧАЈ. 104 1—3

У *Качачкој* српско-православној источној школи има се стално попунити *учитељско место.*

Плата је годишња: 1. 300 фор., које учитељ у месечним ратама прима; 2. 4 ланца ораће земље, на коју учитељ порез плаћа и једна башта од 600 □ хвати изван села; 3. два хвата тврдих дрва и сламе колико је за школу потребно. За перовођство добија учитељ 15 фор. и за паушал 5 фор. Од великога ће погреба добити 1 фор. а од малога 50 новч. Стан има у школској згради.

На ово место могу компетовати само потпуно квалификовани и који су испит из мађарског језика положили.

Дужности су школском уредбом прописане.

Молбенице, добро инструпиране, треба слати на предсједника школ. одбора. Рок стечају истиче 5. (17.) августа а избор ће се 6. (18.) августа 1893. обавити.

Изабрани учитељ има своје место 1-ог септембра о. г. наступити.

Из сједнице школ. одбора, држане у *Качачку* 27. јуна 1893. г. Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 107 1—3

У *Текелијином будимаштанском стипендијском заводу* упражњено је за школ. год. 1893./94. *једно* питомачко место, на које се овим стечај отвара.

Сваки питомац ужива слободан стан у заводу, лечење, огрев, послугу и осветљење за 7 зимских месеца и 300 фор., ако слуша науке на универзитету или политехници, а 250 фор., ако је гимназиста VII. или VIII. разреда.

Од питомаца Текелијина завода тражи се ова квалификација: а) да је сиромах и да је свршено здрав; б) да се добро владао и да је врло добар успех у наукама показао; в) да је грађанин земаља круне св. Стевана, да је српске народности и православне вере; г) да је свршио барем VI. гимназијски разред или да је свршен реалац или да слуша правне, медицинске и филозофске, или пак политехничке науке на све училиштима у Будимпешти. Првенство — при избору — при једној квалификацији имају слушаоци факултетских наука.

Потражитељи на питомачка места дужни су да некажу ову квалификацију крштеним писмом, сведоџбом о материјалном стању родитеља али потврђеном среском области; гимназисте и реалци сведоџбом о испиту зрелости; универзитетски слушаоци сведоџбом о испиту зрелости и сведоџбама односно колоквијама од последње две године.

Сваки питомац је прво условно изабран, док га заводски лечник не прегледа, да ли је телом и душом свршено здрав.

Молбенице се имају послати до 3. (15.) авг. 1893 год. Надзорништву Текелијина Завода у Будимпешти (Zöldfa-utcza 25. sz.).

У Будимпешти 3. (15.) 1893. год.

Барон Федор Николић,
председник.

ДРАЖБА. 96 1—2

Усled закључка црквене општине у *Суботишту* (у Срему, котар Рума) од 29. јуна (11. јула) 1893., вољна је иста своју *цркву оправљати*.

1.	Покривање торња с лимом . .	478 фор.
2.	Белење цркве с кречом . . .	485 „
3.	Претресивање црквеног крова	79 „
4.	Поплављивање две јабуке с крстовима	95 „
	Укупно:	1137 фор.

Дражба ће се обавити на дан 18. (30.) јула т. г. у 2 сата по подне у општинској кући.

Сваки онај подузетник, који би вољан био исти посао на себе примити, има 10% вадијума положити.

Ближи услови могу се сваким даном код председника дознати.

У *Суботишту*, на Петровдан 1893.

Мита Гудурић, Васа Јевремовић,
перовођа. председник.

Кбр. 439 ex 1893. 106 1—3

ЕДИКТ.

Усled брачноразводне тужбе Катице Влашић, становице мошоринске, против супруга јој Јована Мирковог, бившег становника в.-кикиндског, који је незнано куда у свет отишао, овим се речени Јован Мирков позива, да у року од 60 дана конзисторији овој или лично предстане, или место свога пребивања пријави, пошто ће се у противном случају брачни спор овај и без њега по постојећим законима решити.

Из конз. седнице држане у *Темишвару* 16. (28.) јуна 1893. год.

Конзисторија епарх. темишварске.

Ad C. O. 1443./502. ex 1893. 98 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења места *актуара саборског одбора*, овим се отвара стечај.

Годишња плата актуарова јесте 900 фор. а. вр. и 150 фор. а. вр. у име станарине, а изабрани актуар поставља се за таковога за сада у привременом својству.

Који ово место жеље получити, имају своје правилно оспособљење и вештину у састављању списа на српском, мађарском и немачком језику исказати.

Молбенице треба да се поднесу саборском одбору у Карловцима у току од четири недеље дана, рачунајући од дана првог уврштења овога стечаја.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1893.

Председништво саборског одбора.

С. О. 1564. ex 1893. 99 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *два*, евентуално *три стипендијска места у закладу пок. Гавре Адамовића* овим се отвара стечај.

Стипендија из ове закладе износи годишње 300 фор. за ученике средњих школа, а 400 фор. за слушаоце академијских наука.

Стипендију могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вероисповести, који су доброг владања и добро се и прилежно уче.

Сродници фундатора имају првенство.

Питомци ове закладе могу своје науке само на отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији слушати, а само с дозволом високе кр. уг. владе могу се и у иноземству учити.

Молитељи имају своје, крштеним писмом, школском сведоџбом, сведоџбом сиромаштва и лечничком сведоџбом о томе, да су здрави, обложене молбенице *саборском одбору у Карловцима* до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1893.

Председништво саборског одбора.

103 1—3

СТЕЧАЈ.

Потписана српско-православна црквено-школска општина, потребује за своју школу једног *учитеља*. Плата је истоме 300 фор. у готовом, слободан стан са баштом и огревом и 60 фор. а. вр. за перовођство у одборским седницама.

Рок је стечају до 15. августа о. г.

Пратендији дужни су својој молби приложити и сведоџбу своје политичке власти.

Пурчинић, 1. јулија 1893.

Српско-православна црквено-школска општина.

105 1—1

ОГЛАС.

Срп. православна црквено-школска *општина у Новоме Саду* потребује *65 хвата храстових дрва*. Позивају се сви, који би вољни били, да ову потребу подмире, да своје писмене понуде поднесу потписаној општини најдаље до 19. (31.) јула ове године.

У *Новоме Саду* 23. јуна (5. јула) 1893.

Српска православна црквено-школска општина.

С. О. 1565. ех 1893. 100 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења стипендијског места за струку *трговачку*, а евентуално и опет за струку *обртничку у закладу Петровић-Харишевој*, овим се расписује стечај.

Стипендија износи годишње 300 фор. а. вр.

Стипендију из ове закладе могу получити само младићи српске народности и источно-православне вероисповести из земаља угарске круне; а изабране стипендисте моћи ће своје стипендије само на наставним заводима у земљама угарске круне, а тек изнимно и с дозволом високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и на наставним заводима у другој половини аустро-угарске монархије или у иностранству уживати.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања, пред онима, који таковога поседују, а у истим околностима имају првенство пре свију сродници основатеља, пок. Марије Харши рођ. Петровић и мужа јој пок. Григорија Харина из Земуна.

Молитељи имају своје, крштеним писмом, лечничком сведоџбом о калемљењу богиња и стању свога здравља, школском сведоџбом о до сад свршеним наукама и најновије сведоџбом политичне власти о своме имовинском стању обложене молбенице *саборском одбору у Карловцима* најдаље до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1893.

Председништво саборског одбора.

С. О. 1566. ех 1893. 101 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *три*, евентуално *и више* упражњених *стипендијских места у закладу нек. Ђорђа цлем. Сербијског* III. разреда, појединце са 105 ф. годишње стипендије, отвара се овим стечај.

Стипендију из ове закладе може получити сваки онај српске народности и православне вероисповести ученик, који се добро учи, примерно влада, а сиромашног је стања, и навршио је 12-ту годину свога живота.

Стипендисте III. разреда ове закладе могу се с временом, ако нужну квалификацију све једнако имали буду, промаћи у више стипендијске разреде, т. ј. у II. разред са годишњом стипендијом од 157 фор. 50 новч., и I. разред са годишњом стипендијом од 210 фор., и имају у томе погледу првенство пред другима, који ту стипендију уживали нису.

Питомци ове закладе могу своје науке само на отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији слушати, а само с дозволом високе кр. угар. владе могу се и у иностранству учити.

Молитељи имају своје, крштеним писмом, школским сведоџбама, сведоџбом сиромаштва и најпосле лечничком сведоџбом о томе, да су здрави, обложене молбенице *саборском одбору у Карловцима* најдаље до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У *Карловцима* 1. (13.) јула ~~1893~~ 1893.

Председништво саборског одбора.

83 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место у Обровцу (Бачка) с којим је скопчана следећа плата и приходи: У готовом новцу 111 фор. 05 новч., 14 метер-центи жита по пијачној цени, $10^{1}/_{2}$ кубикметера тврдих дрва, $^{3}/_{4}$ сесије земље са припадајућим јарошем, гувно и слободан стан са баштом. На ових сесије порезу и еквивалент политична општина плаћа, а на јарош сам учитељ.

Изабраном учитељу са горњи приход спада у дужност све законом прописане предмете у школи предавати, повторну школу држати, у цркви појати и децу у појању обучавати и црквеноопштинским перо- и рачуновођом бити. Од укона и парастоса кад позван буде, добија 50 новч.

Молбенице имају се најдаље до 20. августа по нов. кал. приносити срп. црквено-школској општини.

У Обровцу 29. јуна 1893.

Данил Перишић, парох и управитељ.

Даша Јовин, председник.

Душан Поповић, перовођа.

97 1—1

ОГЛАС.

Овим се расписује *дражба* на мањак *ради мермирисања и злаћења иконостаса у Буковцу*, у Срему.

По изготовљеном прорачуну целокупна радња износи 1030 фор.

Сваки дражбовател има 10% у име пшеничног положити.

Позивају се сви стручњаци, који нети посао подузети желе, да дана 11. (23.) јула у 8 сати пре подне у школску дворану, где ће се дражба обавити, дођу.

Ближи услови могу се сваки дан код председништва црквене општине као и на сами дан дражбе дознати.

У *Буковцу* 1. јулија 1893.

Председништво црквене општине.

86 3—3

ДРАЖБА.

Усљед закључка црквене општине у *Јакову* (Срем) бр. 6. од 13. (25.) јунија 1893. вољна је нета своју *цркву окрвљавити*.

1.	Поправак жбуке с пола и бељење цементом цркве и торња .	420 ф. — н.
2.	Надозиђање торња	180 ф. — н.
3.	Читав кров одкрити те на $^2/_3$ новог летовања провидити . . .	28 ф. 80 н.
4.	Цели кр[illegible]ово покрити са црепом уз додање $^1/_3$ новог црена	144 ф. — н.
5.	Покривање у морту доплатак .	10 ф. 80 н.
6.	Жљебљаци у морту	9 ф. 90 н.
7.	Шилак торња разградити, затим поново саставити, додање потребне нове градње оплатом и наново покривање лимом, а потоње двапут наличити, паушал	350 ф. — н.
8.	Кровна увала на саставку крова и торња од лима са наличењем и постављањем	25 ф. 20 н.
9.	Набава нових шалукатора за торањ са допозорником оковом и наличењем	125 ф. — н.
10.	Набава и постављање сата за торањ	250 ф. — н.
	Укупно . .	1543 ф. 70 н.

Дражба ће се обавити на дан 4. (16.) јулија т. г. у 2 сахата после подне овде у школској дворани.

Сваки онај подузетник, који би вољан био нети посао на себе примити, има 10% видијума положити.

Ближи услови могу се сваким даном код председништва дознати.

У Јакову 2. јулија (20. јунија) 1893.

Стеван Поповић,
председник.

102 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *учитељског места* овим се стечај расписује.

Годишња плата је у готовом новцу 300 фор., 5 јутара оране земље, на коју учитељ пореза плаћа; за поуторну наставу 30 фор.; за перовођство 30 фор.; $1^1/_2$ хв. дрва; слободан стан од две собе, кујне с баштом; за укон од имућних 1 фор., од осталих 50 новч.

Изабрани дужан је законом прописане предмете предавати, децу појању црквеном учити, као и при сваком богослужењу за певницом појати.

Првенство имају који се лично представе и у цркви поје. Рок пријаве 1. август т. г.

У *Сри. Каларији* (Zsombolya) 1. јула 1893. г.

Школски одбор.

84 3—3

СТЕЧАЈ.

Српска православна црквена општина бечка расписује стечај на место пароха своје новосаграђене цркве. Плата је годишња 1600 фор. у готову, а уз то ће општина још по 200 фор. уплаћивати за осигурање живота пароха, односно капитализати их за породицу његову; — других обавеза према породици пароховој не прима општина. Парох има слободан стан у општинском здању, који се састоји из две собе, предсобља, кухиње и собе за чељад.

Компетенти могу бити само мирски свештеници, који знају савршено немачки.

Инструјране молбенице ваља слати до св. Илије (20. VII., 1. VIII) о. г. на потписаног председника. (III. Hainburgerstrasse 21.)

Из скупштине српске православне црквене општине, држане у Бечу 18. (30.) јуна 1893.

Мита Јосифовић с. р.
као перовођа.

Ђорђе Остојић с. р.
председник.

85 3—3

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС

На основу закључка црквене скупштине у Ковиљ-Сент-Ивану, расписује се дражба на мањак *ради репарације цркве*, и то: за лимарски, дрводелски и зидарски посао.

По изготовљеном прорачуну целокупна радња износи на 679 фор.

Дражба ће се одржати на дан 11. (23.) јула 1893. у два сахата после подне у српскоопшт. школи.

Сваки који жели нети посао на себе примити, има 10% од извикане своте председнику пре дражбе ради сигурности у руке предати.

Ближи услови могу се после првог огласа и на дан дражбе видети.

У Ковиљ-Сент-Ивану 21. јуна (3. јула) 1893. год.

Живојин Пауновић,
перовођа.

Станко Рајић,
председник.

СТЕЧАЈ. 94 2—3

Срп. прав. црквн. школска општина у Српском Арадцу отвара стечај на једно *учитељско* место.

Учитељска плата је у готовом новцу годишње 400 фор., коју ће месечно у напред примати, 2 јанца оране земље (на коју је дужан порез плаћати), 34 фор. у име школ. послужитеља, 15 фр. за шпеаћи прибор, слободан стан од 3 собе, са једном кујном, комором, шталом, шупом и пострапом баштом.

Изабрани ће бити дужан деци све школском уредбом прописане предмете предавати, у цркви и ван ове појати и половину поучторне деце учити. Ако би га општина за неровођу изабрала, дужан ће бити при седници перо водити, и рачуне склапати, за које ће имати 35 фор. награде.

Компетенти нека изволе најдуже до 20. *јула о. г.* послати своје молбенице на доле подписаног председника.

Из одборске седнице, држане у *Срп. Арадцу* 6. јуна 1893. год.

Александар Торијански, перовођа. Мита Никин, председник.

Бр. 210./ЕК. 159. ex 1893. 93 2—3

СТЕЧАЈ.

На парохију I. разреда, *Јошавицу*, у протопресвитерату петрињском, овим се расписује стечај.

Интеркалара нема. Рок пријавама до 26. августа (7. септембра) 1893.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 18. јуна 1893.

Михаил с. р. Епископ.

К. бр. 415 ex 1893. 88 3—3

СТЕЧАЈ.

На парохијско место у *Немегу*, са којим је скопчана годишња приноок од 270 ф. из Дамаскиновог фонда, за коју ће изабрани парох у тестаменту прописане дужности вршити.

Компетенти имају своје ваљано инструиране молбенице путем надлежних својих власти до 31. јулија о. г. конзисторији овој поднети.

Из конзист. седнице, држане у Темишвару 16. (28) јунија 1893. год.

Конзисторија темишварска.

К. бр. 412 ex 1893. 87 3—3

СТЕЧАЈ.

На парохијско место у Дески овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје инструпране молбенице путем надлежних својих власти до 31. јула о. г. конзисторији овој поднети.

Из конзист. седнице држане у Темишвару 16. (28) јуна 1893. год.

Конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 91 2—6

На једно смрњу упражњено учитељско место III. и IV. разреда срп. вероисповедне мешовите школе у *Дероња*, овим се расписује стечај.

Годишња је плата учитељу: 300 фор. у готовом новцу, 8 катастралних јутара оране земље и то јутро од 1600□; 2 хвата дрва за личну потребу; осим тога стан од 2 собе, кухиња, шпаја за смок, комора, подрум, шупа, штала и башта у школском здању на површе.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане дужности вршити, у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати; осим тога повторну школу држати, у црк. школским седницама перовођство држати без особите награде за то.

На ово учитељско место могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Рок стечају траје до 8. августа по српском о. г., када ће се и избор обавити; првенство ће имати они, који ће се општини лично пријавити.

Молбенице имају дотични компетенти месном школ. одбору до горњег рока поднети. Последња пошта Hodságh.

У *Дероња*, 24. јуна 1893. год.

Месни школски одбор.

---

92 2—3

СТЕЧАЈ. *Сава*

Овим се расписује стечај на једно забавиљско место за *српско забавиште у Ст. Футогу*.

Плата је 300 ф. и 50 ф. у име станарине. Забавиља мора бити Српкиња православне вере; мора мађарским и српским језиком писмено и усмено владати и оспособљење за забавиљу имати.

Молбенице са нужним документима ваља овом школ. одбору најдаље до 25. јула о. г. послати.

Из седнице школ. одбора, држане у Ст. Футогу 8. јуна 1893.

Жарко Алексић, перовођа. Василије Чупић, председник.

---

108 1—2

ДРАЖБА.

Овим се расписује дражба на мањак *ради зидања женске школе у Дињашу*.

Поједине радње по изготовљеном плану и трошковнику износе: 2725 фор. 17 нов.

Дражба ће се одржати дана 25. јула (6. авг.) о. г. у 11 сати пре подне.

Сваки дражбеник има 10% вадијума положити.

План и трошковник, могу се код подписане општине видети.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

У *Дињашу*, 4. јула 1893.

Црквена општина.

110 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено *учитељско место у Ченти*.

Учитељска плата годишња састоји се у: готовом новцу 300 фор. (или 600 круна), $4^1/_2$ лаћа оранице земље, на коју учитељ порез плаћа, 12 метара дрва, 20 фор. за перодводство, слободан стан са школском баштом. Од погреба, где позват буде, 50 н., од парастоса такође 50 нов.

Изабраном учитељу спада у дужност пк. уредбом прописане предмете предавати, у светој цркви за певницом појати, школску децу у цркв. појању обучавати.

Компетенти имају доказати да су прави Срби, оспособљени учитељи, и да су испит из мађарског језика положили. Новоизабрани учитељ ступиће своје звање 1. септембра о. г. Учитељ ће плаћу квартално примати.

Рок стечаја је 6. *августа* (на Преображење) кад ће се и избор обавити. Који се лично представи првенство има.

Из седнице црквено школског одбора држане у *Ченти* 24. јуна 1893. год.

Јерој Чедомил Удицки, адм. парохије. Јоан Станковић, председник.

109 1—3

СТЕЧАЈ.

На основу закључка месне напредне главне скупштинске одлуке од 10. (22.) јуна т. г. бр. 19., одобреног решењем Сл. ЕШ. Одбора у Темишвару ЕН. 164./ШО. 149. ех 1893., овим се отвара стечај на место *забавље* на овомесном основајућем се српском вероисповедном забавишту.

Доходци су следећи: 1. Редовна годишња плата 360 фор., која ће се месечно у напред издавати.

2. Стан у парави, састојећи се из две собе, кујне, стаје за дрво и тавана.

3 У име огрева забавишта и стана забављеље 60 фор.

Молитељке, које на ово место компетовати намеравају, позивају се, да своје молбенице са доказима способности најдуже до 1. августа по стар. кал. потписаном председништву поднети изволе.

Изабр ној забавиљи стања се у обвезу, да испит за забављу, — ако такав не би имала, — најдуже за две године положити има.

Наступање звања је 1. септембар по нов. кал.

Из седнице школо-управног одбора, српске православне црквено-школске општине, држане у *Чакову*, 19. јуна 1893. год.

Јован Л. Максимовић *Никола Рашков* с. р.,
заповедник. *председник.*

111 1—3

СТЕЧАЈ.

Из стипендијске закладе *бирочице Еуфимије Јовићке* отвара се стечај на *једно место* за слушаоца занатлијске школе а од зидарске, столарске или тесарске (дуњерске) струке. Исти мора бити оспособљен, да изучава занатлијско-цртачку школу или технолошки музеум. Стипендија ова износи *250 форината* (500 круна) годишње.

Рок искању траје до 28. јула (9. августа) о. г., а само ће се оне молбе узети у обзир, које дотле стигну.

Молиоци треба да приложе уз молбу ове исправе: 1. *крштеницу*, за доказ да су Срби православне вере; 2. *школску сведоџбу* од последњег течаја; 3. *лекарску сведоџбу* о здрављу; 4. *сведоџбу сиромашног стања*, као и о моралном владању.

Питомац мора слушати науку и изабрану струку на јавним заводима у земљама св. Стеванове круне. *По закладном уставу и вољи оснивачице* првенство на стипендију имају они, који су *родом из Старог Бечеја, ако им је оцена бар добра*. И тек ако ових не буде, онда — по реду способности — долазе у обзир и други ученици, који су православни Срби а из земаља св. Стеванове круне.

Ни један питомац не сме у исто време уживати још коју стипендију.

Из црквено-одборске седнице српске православне општине у *Старом Бечеју*, 4. (16.) јула 1893 год.

Јован Михајловић, Др. Арон пл. Војновић,
перовођа. председник.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. Сергију Шакрак-Никићу, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Српска Манастирска Штампарија у Новом Саду.

Год. III. Број 29.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Сергије Шакрак Ињић и Сава Петровић.

У Новом Саду 18. јула 1893.

ОСНИВАЊЕ МОНАШКЕ ШКОЛЕ У МАНАСТИРУ ОПОВУ.

(Наставак).

§. 4.

У монашкој школи за 4 годишња течаја предају се и уче: а) општи — световни б) богословски и в) економски предмети, и то:

I. Обавезни предмети:

А) световни (општи):

1. Српски језик са историјом српске књижевности и стилистиком.
2. Црквено-словенски језик.
3. Општа светска повесница са повесницом српског народа.
4. Земљопис.
5. Основи природних наука.
6. Рачун са основима геометрије.
7. Основи физике.
8. Основи логике и психологије.
9. Грађанска права и дужности.

Б) богословски:

1. Катихизис.
2. Увод у св. писмо старог и новог завета.
3. Тумачење св. писма.
4. Догматично и морално богословље.
5. Литургика.
6. Историја хришћанске и српско-православне цркве.
7. Црквено појање и правило.
8. Основи хришћанске апологетике и православне полемике.
9. Основи пастирског богословља.
10. Основи педагогике и катихетике.
11. Кратко црквено и брачно право.
12. Историја монаштва.
13. Дисциплинарна правила за монахе.

B) економски:

1. Пољоделство.
2. Сточарство.
3. Вртарство.
4. Виноградарство.
5. Воћарство.
6. Пчеларство.
7. Свиларство.
8. Основи опште националне економије.

II. Необвезни предмети:

1. Немачки језик.
2. Мађарски језик.
3. Нотално појање и певање.

Ad §. 4.

Нацрт наставног плана образложава се самим устројством, смером и правцем монашке школе, из које треба да изађу младићи: а) који ће имати пристојног светског — општег образовања, б) који ће бити спремни и оспособљени за монашку и свештеничку службу и в) који ће имати толико економског образовања, колико се од средње-образованог рационалног економа очекивати може.

Када се наставни план у целини посмотри, може се коме учинити, да је врло опсежан, и да ће тешко бити из свих предмета свршити оно, што наставни план прописује; — но пре свега треба имати на уму благодет интерната и семинарског начина живљења, васпитавања и учења. У семинару — поред доброг руководства и добрих наставничких снага — може се по нашем мишљењу готово двојином толико са питомцима предузимати и научити као у екстернату, где ученици најмање $^1/_3$ времена у лудо протраће. Биће и у семинару одмора, шетње, друштвених игара, гимнастике итд. — али осим тога, што је за здравље нужно — све преостало време ће се на учење употребити. Па онда, учење, које под надзором наставника бива, те се и ван школе потпомаже и регулише, далеко је успешније и интензивније, него учење без надзора, помоћи и руководства од стране наставника. Ко све то има у виду, на онда узраст питомаца, када им се умне способности, у интересу образовања им и васпитања, најбоље експлоатисати могу — неће наћи да је наставни план преко мере опсежан. Шта више могло је у наставни план и више предмета ући, и могао им се шири обим установити — али треба у виду имати, да ће у почетку бити питомаца по свој прилици и са мањом предходном спремом, те се с обзиром на такове морао наставни план и обим наставних предмета на оно, што је најнужније ограничити.

Иначе сви предмети у наставном плану такове су природе, да се, с обзиром на цел и правац завода — тешко може и један предмет из наставнога плана изоставити.

A. Световни предмети.

1. Потребу учења *српског језика и српске књижевности* — није нужно доказивати. Питомац монашког семинара мора у српском језику толико образовање стећи, да је у стању српске књижевне умотворине добро разумевати, и што је главно: да се српским језиком и у речи и у писму — правилно и лепо послужити може, најзад да је оријентован у историји књижевности свога народа. Осим тога, учењем српског језика треба питомци да прибаве лакоћу и правилност у писању најобичнијих и најпотребнијих писмених састава, као: писама, молбеница, признаница, рачуна, наруџбина, уговора итд.

2. *Црквено-словенски језик* је важно средство и основни услов за ваљано и богословско образовање — те за то се у монашком семинару мора интензивно учити и темељно изучити. Питомци морају познавати не само граматику и синтаксу, него и сами дух и све главније особине црквено-словенског језика, а то ће постићи многим читањем и учењем истога језика, меморирањем тропара, кондака, молитава, одабраних псалмова, мудрих изрека тумачењем црквених песама и текста св. писма, читањем житија светих и списа св. отаца.

3. *Учење повести* условљава захтев општег образовања. Образован човек мора имати преглед светске повести. Но у монашком семинару учење повести неби се имало састојати из хронолошког набрајања година и регистровања царева, краљева, војвода и ратних догађаја, већ би се морао набљудавати поглавито биографски начин учења повести. За развијање моралног карактера и његовање врлина, тешко да има згоднија средства од биографија славних и знаменитих људи, који се одликовали моралним карактером и врлинама својим. Тек као штафажу — око појединих биографских слика — требало би и знаменитије догађаје описивати, особито оне, који су утицали на културни и морални развитак човечанства и на стање хришћанске цркве.

4. Из *земљописа* нужно је будућем калуђеру бар толико знати, колико се од средње-образованог човека очекивати може — па зато за прва два годишња течаја треба монашки питомци да науче земљопис најпре наше отаџбине, за тим земљопис свих српских земаља и балканског полуострва и најзад земљопис свих делова света с погледом на земљопис хришћанских и нехришћанских земаља и народа.

5. *Природопис* је врло згодна наука за развијање религиозне свести, за јачање вере у Бога — но осим тога природопис се мора учити већ и као спомоћна наука за економске предмете т. ј. подробније би се имале учити оне партије, односно врсте, родови и специје, које стоје у свези са економским предметима: сточарством, живинарством, пчеларством, свиларством, вртларством, виноградарством, воћарством и општим пољоделством. Природопис учити у ширем обиму — у монашкој школи — неби се дало, а у опште га неучити, штетно би било.

6. Учење *рачуна* није нужно мотивисати. У монашком семинару морају питомци добро научити сву просту аритметику — а нарочито да се навеште у познавању мера и рачуњању свакидашњих задатака — с обзиром на практичне потребе. Поједине партије из рачуна морају се учити с тога, јер ваљда ништа не оштри и не развија памет боље од рачуна, те се рачун не само као практично животно веће и као наставно средство мора интензивно употребити.

Са рачуном у свези морају се учити и основи практичне *геометрије*, но то би се имало ограничити на најважније делове као: на мереље површине, простора, фигура и тела — јер то је за практичну потребу неопходно.

7. Кад је реч о општем образовању, није могуће изоставити из наставног плана ни *физику*, него би њезине основе, с обзиром на свакидашње појаве и практичне потребе — ма у како ограниченом размеру требало предавати и учити.

Најпосле:

8. Ма у најужем обиму добро би било са потомцима најстаријег разреда предузети основе *логике и психологије* с тога, што те дисциплине с једне стране служе за врло згодну умну гимнастику, а с друге стране, некоје богословске предмете, који су у наставни план узети, тешко је и разумевати без основне логике и најобичнијих психологијских појмова.

9. Исто тако није излишно упознати питомце са општим грађанским правима и дужностима — са општим државним и друштвеним поретком и организацијом — у ономе уском обиму, како се то у учитељским школама предаје.

И тиме је ред световних предмета исцрпљен.

(Наставиће се)

✠

НАЦРТ ЗА КАТИХЕТИЧКЕ БЕСЕДЕ.

Састављен према катихизису Православне Цркве.*

Од **Јована,** епископа Смоленског.

Мало предговора.

По учењу св. апостола Павла, Господ је поставио у Цркви пастире и учитеље, а цел, ради које су постављени, јесте: *да представе сваког човека савршеним у Христу Исусу* (Кол. I. 28) и кроз то *зиду тело Христово, док се не сјединимо сви у вери и не познамо Сина Божјег* (Ефес. IV. 12, 13). Или по речима св. Григорија Богословa: „Сврха и предмет свештенства је, да људи, који су због грехова својих отпали од Бога и казнама вечним потпали, опет враћени буду у божју благодат и по повратку том умру у вери и светом животу тако, да би — сједињивши се са Христом, као удови са главом, у једно тело — сподобили се вечног живота у славу Изврситеља спасења нашег Тројипостасног Бога“. (Беседа 3-ћа, у којој св. отац оправдава своје уклањање у Понт, по рукоположењу за пресвитера).

За овом цели иду све три главне службе или дужности свештеникове: и *свештенослужење* и *учење* и *пастирско старање* о повереним му душама.

* Нацрт овај представљао је и додао свом покушају омилитичке христоматије „Зборнику проповедничких утеда“ (1891.) *Н. И. Заринскій*, предавач у петроградској духовној семинарији. Прим. прев.

Ми ћемо овом приликом да се дотакнемо само друге главне службе свештеникове, наиме: службе *учења*. А ево зашто.

Сваки, који приступа Богу, треба да у њега верује, јер се без вере не може угодити Богу (Јевр. XI. 6.). Да вера пак буде спасоносна, нада да је сваки *свестан своје вере*, т. ј. да зна*де шта* и *како* верује и исповеда, како би сваг*да* могао одговорити оном, који га запита о његовој вери (1. Петр. III. 15) и да се не би заносио сваким ветром науке (Ефес. IV. 14.). Површно и слабо знање о вери ставља човека хришћанина у опасност, да са сним изгуби веру, особито у данашње време, када се по пророштву Господњем појавили многи лажни пророци и учитељи (Мат. XXIV. 11.) и „непријатељи цркве свуда ходе, као љуте звери и траже кога да прождеру“ (1. Петр. V. 8). (Писац ових редака држи, да кад би наш народ био мало више свестан своје вере, да не би данас дотле дотерали, да од укупног броја Назарена у овој монархији половина падне на саме — Србе.) То све треба свештеник народни да зна, те да се постара, да својим парохијанима по могућству саопшти што потпуније религијозно-хришћанско знање.

А то је управо и задаћа свештеникове дужности учења.

Служба ова може се поделити на *учење у цркви* и *учење у школи*. О последњем не ћемо ништа говорити: данас већ има ручних књига за катихизацију, одређено је шта се у ком разреду има спрашти, и свештеник-катихета мање-више може лако да се креће у том свом послу. — Мало теже бива са учењем у цркви. У нашој богословији тек се у новије време обраћа више пажње на црквено беседништво, а богоданих црквених беседника било је а и данас је врло мало. С тога и јесу тако ретке беседе по нашим храмовима и чују се само у особито свечане дане, понајвише о храмовним славама.

Али има једна врста црквеног проповедништва, на коју се до сад врло мало, скоро никакве пажње није обраћало, и ако се том врстом могао послужити сваки, па и најслабији беседник, а међу тим је она у делу учења, разјашњивања и утврђивања вере међу паством од врло великог значаја. То је: *излагање главних предмета хришћанског учења у облику лекција* или тако звано **катихетичке поуке.**

Може ко рећи: на нашто је онда катихизирање у школи?

Али, колико се — поред свег обавезног полажења школе — налази људи, који не виђене школе, те одрастоше и ујмеше, а суштину вере не познаше? А опет, колико је и од оне деце, која су полазила школу, остало, која су сачувала до краја свога живота ону науку о вери, која им се у школи саопштила? Напоследку не треба ни то сметнути с ума, да се у многим школама водило а и данас води катихизирање као од беде и дете једва што је изашло из школе, а оно већ заборавило све што је на катихизиса учило. Не верујем да ћу претерати, ако речем, да је једва једна трећина нашег православног српског народа свесна своје вере. Сви остали — осим што се знају прекрстити и знају две-три молитве на изуст — не знају ништа више. Они верују у Бога — али су уједно и сујеверни; они долазе на службу божју — али је не разумеју; приступају св. тајнама — али не знају важности њихове; исповедају свагде и пред сваким да су православни хришћани — али захтеве тога православља не знају, нити према њима живот свој удешавају. А ако је тако, онда су свештеници народни још врло далеко од оне цели, коју напред истакосмо. *С тога су катихетичке поуке од врло великог значаја и с тога их од јако вала и у цркву увести.*

Намеће се питање, *како* и *којим редом* да се изложе ти главни предмети хришћанског учења? Свакако најбоље оним редом, којим је наука хришћанска изложена у катихизису, само са подробнијим тумачењем.

Но да се још боље види, како се хришћанско учење може исцрпно изнети пред слушаоце у облику катихетичких поука, штампамо ево овај „*Нацрт за катихетичке беседе*“, што га је према катихизису православне цркве саставио (1868.) руски епископ *Јован Смоленски* и наменио за руководство катихизаторима смоленске епархије.

(Наставиће се).

Прослава педесетогодишњега свештенослужбовања Митрополита буковинско-далматинскога.

Јучем на Петров-дан беше у Черновици буковинској велико славље, ретка свечаност. Архиепископ черновички, Митрополит буковинско-далматински, доктор богословије, почасни члан друштва за румунску литературу и културу у Буковини, и т. д. — *Силвестар Морар Андријевић* славио је тога дана *педесету годишњу* свештенослужбовања свога.

Педесет дугих година у тешкој служби Богу и народу! Педесет година — читаву половину једнога столећа, читав један обичан човечји век радило се и знојило ту на поприштву вере православне!

Па и како је радно високопреосвећени г. др. Силвестар Морар Андријевић! Његова оштра жива реч није се никада устезала да одјекне у хатар правди и истини, није никада презала, да најенергичније заступи интересе своје цркве и народа свога; а са пером у руци створио је он себи на књижевно-просветном пољу буковинском непрелазне споменике. Ма и летимичан поглед на живот и рад његов доказаће нам то са свим јасно.

Родио се је 14. нов. 1818. у селу Митокул-Драгомирнеј, где му отац беше свештеник. На крштењу добије име *Самуило*. Нормалку је свршио у Сучави, гимназију и богословију у Черновици. На Петров-дан 1843. рукоположи га тадашњи Епископ, Евгеније Хакман, за пресвитера у Чахор (село близу Черновице). 1862. буде позван у конзисторију за помоћника референта, а и за учитеља пјенија и типика у богослов. училишту и њиховој школи за обичне црквене појце. Када 1865. би конзисторија реорганизована, буде он 1866. именован конзисторијалним саветником, а када је 1874. — обудовивши — прешао у монашки чин, постане брзо архимандритом. 1. априла 1877. би унапређен за архимандрита конзисторијалнога и генералнога викара архиепископског, а 12. марта 1880. именован за Митрополита буков.-далм.

Нема сумње, да је таковa сјајна каријера постигнута поглавито великим врлинама и обилатим књижевним радом, чиме се г. Митрополит бави још од 1848.

Тако је он за румунске основне школе написао *петнаест књига:* читанке, рачунице, катихизме, збирке молитава и т. д.; за гимназију *четири књиге* верскога садржаја. Даље је написао збирку проповеди за све недеље и празнике, које су проповеди до сада најбоље у румунској књижевности. Као архимандрит написао је и издао год. 1879. дело: Psalticbia bisericeasca asezata in note musicale, што није ни мање ни више, него од приливе „Великій Сборникъ“ нашега Димитрија Поповића, само с том разликом, што је то све овде уједно стављено у ноте!

Па и као Митрополит ретка Старина није своје перо оставила на страну. Конзисторија буковинска шаље месечно свима буковинским свештеницима лист: Foaia ordinaciunilor san poruncilor consistoriale (Лист за наредбе или поруке конзисторијалне). Ту љубљени Митрополит пише своју милому свештенству годишње најмање по три посланице, каквима је тешко равних наћи. Написао је он још, и год. 1883. издао дело: Tipicoul bisericei ortodoxe-orientale... (дело, каквому је у нас слично написао лане преч. г. Васа Николајевић). А год. 1885. и 1890. написао је он на немачком језику по једну ваипредно умну одбрану своје цркве од нападаја пропагандиних (Apologie der orthodoxen griechisch-orientalischen Kirche der Bukovina). Још морамо навести и то, да у органу друштва Societatii pentru cultura si literatura romana bucovineana din Cernauti — Foaia Societatii („Друштвени лист“) — имаде од њега много врло занимљивих чланака и научних расправа.

Но све то ипак још није све, што је учинио Митрополит др. С. Морар Андријевић. Његовом иницијативом подигле се још и многе институције, нарочито у сврхе културне, међу којима заузима једно од најодличнијих места „Академија ортодокса“ (друштво њихових богослованца ради његовања литературе, пјенија и говорништва црквенога), основана 1784 год.* На и Candela, орган буковинске цркве, такође је покренут под његовим протекторством. — Старајући се за

* Захвалио то друштво издало је ради успомене на ту славу свога протектора књигу: Istoricul bisericei ort. or din Bukovina (1775—1893). Scriere festiva la serbarea jubileului de 50 de ani de preotie a Imalt Pres Sântitului Archiepiscop al Cernautului si Mitropolit al Bucovinei si Dalmatiei — Dr. Silvestru Morariu Andrievici. — На те историје цркве буковинске од год. 1775 до 1893. и нашим горње податке о животу и раду високопр. Г. Митрополита (стр. 26—35).

улепшавање и усавршавање песме црквене, он је и велики мецена вештакâ у компоновању те песме, као што је данаске н. пр. Исидор Воронкијевић, кога је он поставио професором хоралнога пјенија у богосл. факултету. Као пријатељ сликарства и вајарства он ради улепшавања храмова буковинских издржава по једнога дијецезалнога сликара и једнога вајара. Али он носи на срцу и судбину удовица и сирочади свога свештенства, те је 1890. знао израдити, да се потпора једне јаче породице из пароха подигне са 200 ф. годишње на 375, а из системизованога помоћника са 160 на 260 ф. Још морамо навести и то, да је за његова архипастиревања подигнуто у Буковини преко 70 нових храмова, од којих је до 60 лично освештао.

Такав је ето Архипастир високопрсосвећени г. др. С. Морар Андријевић; толико је он све учинио.

Па и данашњим даном радник тај још увек дела неуморно, без престанка. Он се још ни сада није уморио у раду, није сустао у борби. Још увек стоји врла Старина, као горостасан див, на крми своје цркве, управљајући је крепком, сигурном десницом кроз хучне вале пене тешке садашњости.

Може бити да тој издржљивости много доприноси и то, што народ буковински свога Архипастира штује и љуби скоро више свега на овоме свету. О буковинскоме се Митрополиту не чује пакосна реч — чује само похвала прати; на њега не пасрье никакав махнит занесењак.

У Черновцима.

— пред њиме се брижно уклања сваки и најмањи камичак, о који би се могла спотаћи нога његова; ту нико њему није душманин — сви су њему верни пријатељи и одани саветници.

Лепо ли се то показало и при самој потопљој прослави. Крај свега тога, што је врсни Архипастир изричо желео, да му се сем том приликом не приређују бар никакве велике овације, јер је његов народ јако унесрећила пролетошња поплава Прутова* — ипак је љубавна рука и сами овај скромни облик Молебствија и слања депутација знала да искити до торжаствена утецаја.

Међу многобројним тим депутацијама била је и депутација Срба богослованâ, који се овде учимо у богосл. факултету (са два питомца босанске владе има нас петорица). Том га је приликом од наше стране поздравио В. Д. на црквено-словенском језику, који језик г. Митрополит говори врло добро и радо се њиме служи, када прими кога између нас у аудијенцију. Пријем и наше депутације био је врло срдачан, а одговор на наш поздрав био је такође на црк.-словенском језику, у коме је високопреосвећени Слављеник рекао између осталога и то, да он у својим молитвама за напредак и процват православља спомиње увек и нашу свету цркву.

Не би ли Господ услишао молитве те, на да и нами већ једном гране сунце лепших дана!

* Није било ни свечаног ручка, јер је штедљиви Митрополит своју, што је мислио да би је потрошио на тај ручак, поклонио поплављеницима.

Огњеслав.

СРПСКЕ ГИМНАЗИЈЕ У ШКОЛСКОЈ ГОДИНИ 1892/3.

Српске гимназије у *Новом Саду* и у *Карловцима* издале су крајем шк. године 1892/3 штампане *извештаје*, из којих се може дознати наставни план, учитељске снаге и друго; но како ти извештаји не допиру много до руку шире публике, неће бити рђаво, ако на основу баш тих извештаја рекнемо што о те две наше средње школе, те две зенице народне.

1. На првоме месту доносе извештаји по расправу; у карловачком је испред свега достојни спомен великом добротвору истој гимназији и народу, Стевану Аћелићу. У новосадском извештају је расправа од самога управитеља гимназиског В. Пушибрка: *„Како се мери и како би се могло мерити време и круг“*, а у карловачком расправа од С. Поповића: *„Страна тела у минералима и њихова важност“*. Потоња је израђена по више писаца и у стручњаке има своје вредности. У саму ствар не упуштамо се, али примећујемо, да се и у овој расправи огледа неуједначена терминологија у науци на српском језику, ма да се писац већином држи хрватских термина; можда би боље било, да се усвојили термини по Панчићу. Писац штампа страна имена латиницом и онако, како се пишу; ми држимо, да их мора штампати ћирилицом и онако, како се изговарају а у загради

их штампати, како се пишу. Истина, овако је отворено поље, да их читалац чита, како зна, но то није доста, јер се та имена морају и изговорити а код многих се изговор не слаже са написаним.

Што се тиче расправе управитеља В. Пушибрка, она заслужује по својој оригиналности пажњу са многе стране а особито, што се односи на мереље времена. Писац изнашла у почетку неприлике због мереља године и дана по досадањем начину и предлаже тек, како би се, по његову мишљењу могле неприлике уклонити. По расправи мереље времена и круга треба свести на декадски систем исто тако, као што су и бројеви тако издељени. Кратко да споменемо, шта се и како би се могло, по расправи, што променити: година да се дели на десет месеци и првих пет (или у преступној шест) да имају по 37 дана а остали по 36 дана; дан, т. ј. дан и ноћ заједно, да се дели на десет сати, сат на десет десетина, десетина по ново на десет десетина, и т. д. Досадања четврт сата била би скоро исто што и десетина сата новога дељења, јер садањих 96 четврти износило би 100 десетина нових; од особите је вредности, како се може доћи до тога да сва места на земљи имају један и исти датум у исто доба, а то би се по расправи могло учинити, ако се узме један покретан меридијан за основу мерењу; круг да се дели само у десет градi, град у десет децигради, и т. д.

У расправи је опширно наведено, чему би све добро дошла овака подела и овако рачунање времена и круга и које би све незгоде и неприлике престале; ту се не заборавља ни математика.

Расправу треба да прочита сваки, јер ће свакога интересовати, а разумеће је сваки, ко мало усхте. Од опште вредности би било, кад би се бар у изводу превела и на немачки и на мађарски језик, да се не изгуби тек међу неколицином српских читалаца.

2. Међу властима и старешинствима гимназије спомињемо само професорске колегије и истичемо, да су сви професори и у једној и у другој испитани и оспособљени у својој струци, осим једнога младога у карловачкој гимназији. Доиста и гимназије и народ српски треба и мора се поносити са таким колегијама, јер је реткост, да су у једној колегији сви професори испитани.

Што нам још даје гаранције, да напретка у гимназији нашим мора бити, јесте и то, што су мање више професори сви старији, те морају и извеђанији бити: у новосадској у средњу руку служи један професор по 19 а у карловачкој скоро 15 година. Док у карловачкој гимназији све струке имају стручњаке, у новосадској природопис нема стручњака; свакојако би добро било, кад би се то место што пре попунило и то тим пре, што професори и тако имају највећи број часова, који по закону могу узети.

3. Што се наставнога плана и предавања у облигатним предметима тиче, новосадска се гимназија равна већином по државном угарском а карловачка по хрватском наставном плану. О томе не може бити ни говора. Од необлигатних предмета предају се у новосадској француски, стенографија и виолина, а у карловачкој мађарски и француски језик.

4. У новосадском извештају штампане су и школске књиге, које се употребљавају, у карловачком пак овде онде наведена је књига уз сам предмет у наставном плану, те за то не можемо имати прегледа. У очи пада, како ученици у нашим гимназијама немају потребних књига на своме језику, а то мора напретку ученичком јако сметати. Незгоди овој лако би било доскочити, само кад би се издавач нашао, који не би рачунао са великим процентом, јер професори би све књиге написали. Нама је познато, да има и готових рукописа за неке предмете, али нема издавача. Надамо се, да ће нова манастирска штампарија доста допринети, да се доскочи овоме злу. Колико из списка књига видимо, највише страда историја, природопис и математика; баш предмети доста тешки! Професорска колегија новосадске гимназије уводи са идућом годином уџбенике у ботаници, зоологији и физици на српском језику а издања београдска.

(Свршиће се).

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Четврти извештај о православном срп. богословском училишту у Сремским Карловцима. *Школска година* **1892—93.** Саставио протопрезвитер *Јован Вучковић*, проф. богословије и привр. ректор богосл. училишта. — Нови Сад. Издавачка књижара и штампарија, А. Пајевића. 1893. —

Пред службеним извештајем о овој $189^2/_3$ школ. години има чланчић, што га је састављач овог извештаја написао поводом 100-ните године битисања овог нашег највишег просветног завода. Јер 1. фебруара 1794. отворио је велики митрополит наш *Стефан Стратимировић-Кулишки* прву православну српску богословску школу у нашој држави. На тај дан одслужила је Њ. Светост свечано благодарење и парастос, а прослава саме стогодишњице нашег богословског училишта обавиће се касније. Одлучено је, да прослава та буде што свечанија. На позив проте Ј. Вучковића састали се на Сретење најугледнији грађани карловачки и ту се на предлог сазивача закључи, да се г. митрополиту Стратимировићу, а по жељи осталих, и другим просветним добротворима нашим *подигне споменик*. Одмах је ту изабран и одбор, који је овлашћен, да предузме све, што је за припрему свечаности нужно и који је одмах почео скупљати прилоге за споменик. Данас се већ сматра *четврта година* у штедионици, а како се одбор нада, да ће са прилозима јавити још многи — то изгледа, да ће нешто далеко од те свечане прославе. —

У *службеном* делу наводе се прво *врховне власти* (Архијерејски синод са својим председником, патријархом Георгијем, који је уједно и врховни надзорник овог училишта).

Ректор је овом заводу г. *Јован Борота*, окр. прота старобечејски, који је синодом архијерејским 23. окт. 1890. постављен за ректора и професора, но коме је у нети мах дат допуст, који се све до данас протеже. Но као што се у извештају каже, сви су изгледи, да ће следеће школске године г. Борота ступити на управу и катедру. — Управу је водио у одсуству г. Бороте — као привремени ректор — протопрезвитер *Јован Вучковић*, који је стекао много заслуга око уважања реда у овом заводу.

Наставнички збор сачињавали су ова г. г.: протосинђел Герасим *Петровић* (од 11. апр. 1892. на допусту), прота Јован *Вучковић*, протосинђел Митрофан *Шевић*, Милутин *Јакшић*, Владимир *Зеремски*, кандидат московске духовне академије, презвитер Јован *Живковић*, Јован *Живановић* и Василије *Вујић* — гимн. професори и др. Васа *Максимовић*, лечник.

Наставни предмети, који су у овој години предавани и слушани, јесу ови: 1. Увод у богословље; 2. Библијска наука (а. Увод у св. писмо; б. Тумачење св. писма); 3. Историја хришћанске цркве; 4. Историја православне српске цркве; 5. Догматичко богословље; 6. Полемично богословље; 7. Морално богословље; 8. Литургика; 9. Омилитика и омилитичка вежбања; 10. Пастирско богословље; 11. Катихетика (са практичним катихизовањем у основним школама); 12. Црквено право; 13. Педагогика; 14. Црквено-словенски језик; 15. Новозаветни грчки језик; 16. Црквено појење и појање; 17. Пчеларство и 18. Дијететика.

У *Летопису*, пре но што су побележени главни догађаји из живота училишта у овој школској години, проговорила је управа неколико речи у оне о животу том: о сметњама напретку овога училишта, о том шта се учинило и шта би још све требало учинити за бољитак овога завода.

Тако је једна од главних сметња напредовању било то, што се до данас нико са мередавне стране није потрудио, да се прецизно одреди, *шта би имало бити сврхом* овог нашег училишта и проналаи и најзгодијија средства, да се та циљ постигне. Он је био остављен на милост и немилост субјективној вољи појединих људи, не ограђен објективном вољом закона, коју би свако морао респектовати. „Оно изгледа до душе“ — вели се ту — „да о том и не треба говорити, јер само се од себе каже, да би наше богословско училиште требало спремати кандидате за свештенство... Али, у ком би смеру морало ићи то спремање, где му је право тежиште? У науци? Или можда у животу? А можда и у једном и у другом? Да није у чему трећем?... јер у животу овог училишта било је и таких времена, да је поглаварство његово секретало пажњу са религиозно-моралног и научног спремања на нешто треће, што је — можемо слободно рећи — противно самоме духу службе свештеничке, за коју би се слушаоци овог училишта имали спремати“. — Но „управа ова срећна је, што може на овом месту рећи, да данашње поглаварство црквено поклања особиту пажњу и овом питању. Питање о *методици* за ово училиште већ је пред архијерејским синодом“... те се управа каже, „да ће пра година у другој стотини година његовога живота донети му и прикладан нормативе, по ком ће се у будуће моћи правилно живот његов развијати“. — (И ми се надамо, а већ би крајње време и било! — Прим. приказ.)

Строго се пазило на тачно посећивање црквеног богослужења и на уредно вршење пстога; захтевано је од слушалаца, да у свакој прилици искажују највеће поштовање спрам цркве и свега што с њом у свези стоји; стављано је у дужност марљиво посећивање предавања и свесрдно занимање са науком. Почетком ове школ. године отворена је слушаоцима библиотека богословског училишта, а сваки слушалац имао је штампани каталог књига, те је по њему могао узимати. Поред ове библиотеке, основало је и богословско књиж. друштво „*Слога*“ своју библиотеку. Појединим професорима такође су стављали слушаоцима на расположење и књиге из својих приватних књижница и трудили се на све могуће начине, да у слушалаца пробуде што већи интересе за науку. (И при почеци успеха у том правцу већ су се почели и показивати. С тога ће нас само још

више г. професори задужити, ако и даље тако наставе! — Прим. приказ.) — Предавања су држана уредно и професори се трудили да поједине науке што потпуније предају. Ове године се почело (и ако се на том још у почетку јавске године почело радити) и практично катихизирање и то у другом разреду основне школе у Карловцима. (Случај је тако хтео, да је на испиту у истом разреду основне школе испитивао баш један од богослова IV. год. И одговори су тако повољни били, да се г. прота *Чобанић* врло похвално изразио о успеху у овом разреду, рекавши да „знају више, него у четвртом разреду“. — Прим. приказ.) — Поште се одавна већ приговарало да млади свештеници не знају довољно *црквенословенског језика*, а управа се уверила, да је приговор тај у многом оправдан — то се од ове године почне предавати и изучавати исти језик *у све четири године*. — Наплостку се према одредби изв. краљ. рескрипта од 10. авг. 1868. (која се одредба жељења до сад није респектовала) почела предавати ове школ. године и *дијететика* (1 час недељно у четвртој години).

Затим на више разлога тражи управа да се осниује *семениште*. — Онда, да се *проширн библиотека*, јер о овакој, каква је сад, не могу живети и професори и слушаоци. На молбу управе Њ. Светост је са саборским одбором ставила у прорачун за ову годину 2000 фор. напредне дотације, но управа вели, да та свота још није исплаћена. — Но, но хишљењу управе важно је и то питање, како би се, нарочито слушаоцима, олакшало употребљавање библиотеке, те у ту цел тражи, *„да се пригради дуж потока једна пространија соба*, која би слушаоцима богословије служила за читање“. — Поште би сваки слушалац требао имати свој егземплар св. писма на слов. језику, затим часослов, службеник и требник и др. — а бечка издања тих књига су колико неудесна за школску потребу — толико и скупа, а пошто у Русији има врло згодних и јефтиних издања (многи слушаоци су их и набавили) само много времена треба док отуд дођу — то, да се не би кроз то дангубило, држи управа, да би врло добро било, кад би који српски књижар држао у својој трговини те књиге, на их по хришћанску цену продавао. Или још боље, кад би се из клирикалног фонда излучило бар 200 фор., на да за тај новац управа наручи књиге и Јаџима по дућанску цену уступа. Управа би — за љубав саме цели, која се ту има пред очима — радо тај терет на се узела. — Напослетку, пошто ни немамо на свом језику ручних књига по појединим богосл. дисциплинама, а какви су изгледи — можда их никада све не ћемо ни имати — те смо због тога упућени на руску богословску књижевност, а међутим Јаџи наши слабо руски знају, то управа налази, да би „жива потреба била, да архијерејски синод нареди обавезно учење руског језика бар за слушаоце прве године.“ — На завршетку моли управа преосвећене чланове архијерејског синода, „да изволе у очинској љубави и старању свом обратити пажњу своју на овде истакнуте потребе и недостатке“.

Из тога су саопштене *важније наредбе и отписи претпостављених и високих власти*.

Књижница богословска умножена је ове године за 133 свеске, а држала је 26 часописа.

Стипендиста је било 60, и то двојица су уживали Трандафилову (по 500 фор.), један Бабанинову (300 фор.), двојица Сервицкову (210 фор.), један Путникову (200 фор.), један Миковићеву (200 фор.), један стипендију прест. Рудолфа кр. Потиска (150 фор.), један из Бурбеваћке иконе оснивне (150 ф.) и један Гвозденчевићеву (147 фор.). Остали скоро сви из клирикалног фонда (по 120 фор.). Један је уживао „благодјејаније“.

Концем ове школ. године било је слушалаца 93. Од тих отпада: на карловачку архидијецезу 26, на бачку епархију 30, вршачку 8, темишварску 12, будимску 1, горњокарловачку 12 и пакрачку 4.

Слушалаца је било: у I. години 28, у II. год. 15, у III. год. 24 и у IV. год. 27.

За испит се пријавило 78, положило испит 48, пало 23, а одступило од испита 7.

Апсолуторије сведожбе добили су следећи *слушаоци четврте године:* 1. Белеслијин Илија. 2. Драгишић Јосиф. 3. Јакшић Милета. 4. Јовановић Јован. 5. Котур Душан. 6. Латинкић Јован. 7. Марић Јаков. 8. Марковић Георгије. 9. Медаковић Михаило. 10. Миросављевић Вељко. 11. Петровић Голуб. 12. Свилар Василије. 13. Стајић Григорије и 14. Теодоровић Никола.

Ова школска година завршена је 13. (25.) јуна, *а уписивање за нову ће почети 16. (28.) августа* ове године. — Они, који желе ступити у прву годину богословије, морају ректорату поднети крштено писмо, сведожбу испита зрелости, лекарску сведожбу о потпуном здрављу и сведожбу надлежног парохијског звања о религиозно-моралном понашању. Ђ.

ЈИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Књижевни одбор „Матице Српске“) држао је 9. (21.) јула о. г. своју седницу, у којој је између осталога ово решено: Одана је почаст успомени пок. *Александра Стојачковића*, члана књижевног одељењаватичног, министарског саветника у мирову, посланика на срп. народно-црквеном сабору и т. д. који је 21. јуна (3. јула) о. г. преминуо у Будим-Пешти. Стављена је у записник туга за губитком тога врсног књижевника и решено је, да се позове књижевно одељење, да одреди кога од својих чланова, који ће у свечаној седници о св. Сави говорити

у спомен вељеслужном покојнику. — За штампање чланке у 174. свесци „Летописа“ одређене су писцима ове награде: 1.) *Стојку Новковићу* за расправу „*Царица Мара*“ 85 фор.; 2.) *Милораду П. Шапчанину* за приповетку „*Сени*“ 50 фор.; и 3.) *Јеврему Стевану Павловићу* за продужење расправе: „*Сеоска Милутинувић Сарајлија*“ 105 ф. — За спис: „*Пчеларство*“ од *Ивана Машировића*, који је написао као 37. свеска „Књига за народ“ одређено је писцу у име награде 95 фор. из фонда Петра Коњевића. — „*Два весела*“, комедија у 2 чина од пок. Милутина Ј. *Илића* — издана је на оцену члану дру Милану Савићу. — Платонов дијалог „*Лахет*“, што га је превео и протумачио *Григорије С. Лазић* — издан је на оцену Филипу Оберкнежевићу. — Спис: „*Назарство*, његова историја и суштина“ од *Владимира Димитријевића*, студента богословије у Черновици, — предан је на оцену члану Сергију Шакраћу Нинићу. — Прилично је и штампање се у „Летопису“ продужење списа пок. Јована *Вошковића*: „Писма о књижевности српској и хрватској“. — Расправа *дра Милана Димитријевића*: „*О избору или постављању српског кеиког првојерарха*“ — издана је на оцену члану Милану А. Јовановићу. — „*Сиповац*“, позоришна игра у 6 чинова и 8 слика, коју је написао Димитрије Радовић, а за позорницу удесио Живан Л. Нејић — издана је на оцену члану дру М. Савићу. — *Позоришна дела*, која су анонимно послана на расписане годишње награде из фонда наклног, и то: 1.) „*Правда — неправда*“, комедија у 5 чинова; 2.) „*Има га у цеву*“, шала у 1 чину; 3.) „*Министар Бах*“, шаљива игра у 2 чина из српског живота у негдашњој војводини; и 4.) „*Љубав и сујета*“, драма у 4 чина. — издана су на оцену члановима дру Милану Савићу и Милану А. Јовановићу. — Истим оцењивачима предано је на оцену и дело непознатог писца с натписом: „*Издајица*“, историјска новела из живота барањских Срба на измаку XVII. века. И тај је спис стигао на расписану награду за приповетке из фонда наклног. — На основу оцене члана Сергија *Шакрака Нинића* одбијена је расправа: „*О угарским поседима српског деспота Ђурђа Смедеревца*, његовим поседним односајима и о наслову српских деспота у Угарској“, коју је по Пенти Фрањеву написао др. М. Д. — Према оцени члана *Саве Петровића* није примљен састанак: „*Преписка кнеза Милоша Т. Обреновића* и руског посланика у Цариграду барона Гл. А. Строгановa“ сабрао В. М. Г. *Медаковић*. — На основу оцене члана *Милана А. Јовановића* примљен је за „Летопис“ спис непознатог писца: „*Прилозн 60-тогодишњице Илариона Руварца*. Новесно-критичке цртице о основним начелима новесне науке“, и досуђена му је награда од 60 фор. Кад се отворило делу приложено запечаћено писмо, видело се, да је тај спис написао *Коленко Суботић*, кандидат професуре у Прагу. — Није се могла уважити понуда Марије удове Ст. *Книћанке* у Београду, којом тражи 1500 форинта за откуп оригиналних документата и писама од историјске вредности њеног пок. мужа војводе Стевана Књићанина. — Прегледане су школске сведобе питомаца стипендијских заклада под управом матичном и решени су још неки предмети од мање важности.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 114 1—3

Расписује се стечај на упражњена *два учитељска места* на вероисповедној српској школи у *Сри. Црњи* (темишварска епархија).

I.) Са овим местом скопчана је плата од 194 фор. а. вр. годишње, слободан стан у нарави, 40 кибли жита, 20 кибли кукуруза, 4 јутра добре оране земље, на коју учитељ порезу плаћа, и огрева колико треба.

II.) Са овим местом скопчана је плата од годишњих 400 фор. а. вр., у име станарине 50 фор. а. вр. и у име огрева 25 фор. а. вр.

Изабратим учитељима у дужност спада, осим школском уредбом прописаних дужности, у цркви за певницом, коју им одбор одреди, појати, а учитељу под I.) и децу у појању обучавати.

Молбенице се имају до 15. (27.) августа т. г. председништву цркв. школ. општине срп. православне послати.

У *Сри. Црњи* (via Zsomboly) 4. (16.) јула 1893. год.

Милан Стојановић управитељ. Ивин Велько председник.

СТЕЧАЈ. 115 1—3

На упражњено место *пароха у Беркасову* — са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопрезвитера до конца августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 6. (18.) јула 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 116 1—3

На упражњено место *пароха у Бешенову* — са платом V. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопрезвитера до конца августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 6. (18.) јула 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 121 1—3

Срп. правосл. црквн.-школска општина у *Шурјану* отвара овим стечај на једно упражњено *учитељско место* при својој мешовитој вероисповедној школи.

Годишња је плата учитељу: 300 фор. или 600 круна у готовом новцу, 2 хвата тврдих дрва и слободан стан од 1 собе, кујне, шпаја и баште.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати и децу пјевању обучавати, осим тога повторну школу држати и у црквн.-школским седницама перо водити.

Компетенти имају доказати, да су правосл. Срби, оспособљени учитељи и да су испит из мађарског језика положили.

Учитељ ће плату своју месечно у напред примати.

Рок стечају истиче 15. августа о. г., кад ће се и избор обавити; првенство имају они, који се општини лично пријаве.

Молбенице се имају управити на месни школски одбор. Последња пошта *Чавош* (Csávos).

У Шурјану, 10. (22.) јула 1893.

Љубомир Лукић, перовођа. Јован Попов, црквн.-школ. председник.

СТЕЧАЈ. 112 1—6

Ради попуњења упражњеног *учитељског места у Иванди*, расписује се стечај.

Плата је годишња 360 фор. а. вр., и 40 ф. а. вр. за поћорну школу; два хвата тврдих дрва, 5 фор. а. вр. годишњег паушала; слободан здрав стан са две собе, с кујном шпајзом, шталом и пространом баштом; од погреба где позван буде 50 новч.

Компетовати могу само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили.

Рок је до 15. августа кад ће се и избор обавити.

Молбенице имају дотични компетенти доле-потписаном послати.

Из седнице црквн. школског одбора, држане у *Иванди* 4. јула 1893. (где је и пошта).

Ђурица Милованов, председник.

СТЕЧАЈ. 117 1—3

На упражњено место *пароха у Илоку* — са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопрезвитера до конца августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловцу* 6. (18.) јула 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 113 1—3

Расписује се стечај ради попуњења *учитељског места у Ђиру*.

Плата је у готовом новцу 80 фор.; 20 мера жита; 2 хвата дрва; 3 ланца земље орање, на коју сам учитељ пореза и еквивалент плаћа; стан у најмањој кући са једном собом и кујном и $3^1/_2$ ланца баште.

Рок стечају траје до 15. августа ове године.

Има се лично представити, који жели ово место получити.

Из седнице црквено-школског одбора у *Ђиру* 6. јула 1893.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 119 1—3

Расписује се стечај на једно место *учитељице* са платом од 400 фор. а. вр. и 60 фор. у име паушала. Изабрана ће учитељица за сад, док јој школски одбор школу стално не преда, предавати женски ручни рад, но кад школу стално у своје руке прими, исправиће јој се плата са платом осталих учитеља, која износи 600 фор. а. вр, слободан стан или 200 фор. а. вр. у име истога, 169 фор. а. вр. у име дрва, писаћег прибора, школске послуге и огрева, којим је дужна и школску дворану грејати, и тада ће дужна бити предавати деци све школске уредбом прописане предмете.

Компетенткиње нека изволе најдуже до 25. августа 1893. по ст. к. добро инструпране молбенице доленотписаном председништву поднети.

Из седнице шк. одбора, држане у *Сентомашу* 7. јула 1893. г.

П. Коњовић, перовођа школ. одбора. Лаза Кањански, председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 90 3—3

Потписана српско-православна црквено-школска општина потребује за своју основну школу *једног учитеља и двије учитељице*.

Годишња плата је учитељу 600 фор., а учитељицама по 400 фор. а. вр. у готову а уз то још свакоме по слободан и огрјев.

Учитељске дужности означене су у установљењем школским прописима.

Компетенти имају к својој молби приложити и свједоџбу од надлежне им политичке власти о своме моралном и политичком владању.

Рок стјечају је 1. (13.) август т. г.

У име путнога трошка одређено је изабраним кандидатима по 20 фор. а. вр. — коју своту нијесу обвезани повратити.

Из сједнице срп. прав. црквн. школске општине, држане у *Доњој Тузли* (Босна) 20. јуна 1893. год.

Лазар М. Борђошки, шк. управитељ. Лазо Р. Јовановић, предсједник.

СТЕЧАЈ.

120 1—3

На основу закључка шк. одбора од 7. јула 1893. бр. 47 отвара се стечај на места *две забавиље* на ново установљеним српским верноисповедним забавиштима. Редовна је плата за сваку забавиљу 400 фор. а. вр. и 120 ф. а. вр. у име стана. Компетенткиње морају бити Српкиње православне вере и имају надуже до 25. августа 1893. по ст. к. своје доказима способности снабдевене молбеницe и то по уредби СНЦШ. сабора од 1892. г. долепотписаном председништву послати. Изабране забавиље имаће и своје помагачице и ставља им се у дужност, да испит за забавиље, ако га већ не би имале, најдуже за две године положе.

Из редовне седнице шк. одбора, држане у *Сентомашу* 7. јула 1893.

П. Коњовић, перовођа школ. одбора.

Лаза Кањански, председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ.

118 1—3

На српској верноисповедној основној четворторазредној женској школи отвара се стечај за *учитељицу*. Плата је 300 фор. а. вр., четир фата дрва, за школу и своју потребу, и слободан стан са баштом.

Учитељици спада у дужност све законом прописане предмете предавати и деци у женском ручном раду обучавати.

Молбенице се имају најдуже до 15. августа т. г. (велике госпојине) Школском Одбору послати, а тога дана ће се и избор учитељице обавити.

Из одборске седнице у *Павлишу* (код Вршца) 4. јула 1893. г. држане.

Ђ. Лазаревић, перовођа.

Зака Глогонац, председник.

СТЕЧАЈ.

89. 3—3

Расписује се стечај *за учитеља* на верноисповедној школи у *Српском Чешеју* са платом годишњом од 400 фор. а. вр. и 4 ланца оране земље, на коју учитељ порез плаћа; сламе за учитеља колико нужно буде. Плату прима учитељ месечно напред.

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви за певницом појати, школску децу у црквеном појању обучавати, недељну школу држати, и у општини црквеној перо водити.

Од укопа, где позван буде, има 50 нов.

Који се лично у св. цркви представи, имаће првенство.

Молбенице имају се најдаље до 15. августа 1893. по срп. календару школском одбору послати, а тај дан биће избор обављен.

Из седнице црквено. школ. одбора, држане у *Срп. Чешеју* 20. јуна 1893. год.

Филип Милутиновић, привремени учитељ и перовођа.

Иса Бачван, председник.

Бр. 210./ЕК. 159. ех 1893. 93 3—3

СТЕЧАЈ.

На парохију I. разреда, *Јошавицу*, у протопресвитерату петрињском, овим се расписује стечај.

Интеркалара нема. Рок пријавама до 26. августа (7. септембра) 1893.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 18. јуна 1893.

Михаил с. р.
Епископ.

103 2—3

СТЕЧАЈ.

Потписана српско-православна црквено-школска општина, потребује за своју школу једног *учитеља*. Плата је истоме 300 фор. у готовом, слободан стан са баштом и огревом и 60 фор. а. вр. за перовођство у одборским седницама.

Рок је стечају до 15. августа о. г.

Натецатељи дужни су своју молби приложити и сведоџбу своје политичне власти.

Пурчић, 1. јулија 1893.

Српско-православна црквено-школска општина.

С. О. 1565. ех 1893. 100 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења стипендијског места за струку *трговачку*, а евентуално и опет за струку *обртничку у закладу Петровић-Харшовој*, овим се расписује стечај.

Стипендија износи годишње 300 фор. а. вр.

Стипендију из оне закладе могу получити само младићи српске народности и источно-православне верноисповести из земаља угарске круне; а изабране стипендисте моћи ће своје стипендије само на наставним заводима у земљама угарске круне, а тек изнимно и с дозволом високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и на наставним заводима у другој половини аустро-угарске монархије или у иноземству уживати.

При једнаком својству молитеља имаће првенство они, који су без имања, пред онима, који таковога поседују, а у истим околностима имаће првенство пре свију сродници основатеља, пок. Марије Харши рођ. Петровић и мужа јој пок. Григорија Харшина из Земуна.

Молитељи имају своје, крштеним писмом, лечничком сведоџбом о калемљењу богиња и стању свога здравља, школском сведоџбом о до сад свршеним наукама и најпосле сведоџбом политичне власти о своме имовинском стању обложене молбенице *саборском одбору у Карловцима* најдаље до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1893.

Председништво саборског одбора.

СТЕЧАЈ.

91 3—6

На једно смрћу упражњено учитељско место III. и IV. разреда срп. вероисповедне мешовите школе у *Дерони*; овим се расписује стечај.

Годишња је плата учитељу: 300 фор. у готовом новцу, 8 катастралних јутара оране земље и то јутро од 1600□; 2 хвата дрва за личну потребу; осим тога стан од 2 собе, кухиња, шпајз за смок, комора, подрум, шупа, штала и башта у школском здању за поврће.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане дужности вршити, у цркви појати и децу у црквеном пјенију обучавати; осим тога повторну школу држати, у црк. школским седницама перовођство држати без особите награде за то.

На ово учитељско место могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Рок стечају траје до 8. августа по српском о. г., када ће се и избор обавити; првенство ће имати они, који ће се општини лично пријавити.

Молбенице имају дотични компетенти месном школ. одбору до горњег рока поднети. Последња пошта Hodságh.

У *Дерони*, 24. јуна 1893. год.

Месни школски одбор.

108 2—2

ДРАЖБА.

Овим се расписује дражба на мањак *ради зидања женске школе у Дивошу*.

Поједине радње по изготовљеном плану и трошковнику износе: 2725 фор. 17 нов.

Дражба ће се одржати дана 25. јула (6. авг.) о. г. у 11 сати пре подне.

Сваки дражбеник има 10% вадијума положити.

План и трошковник, могу се код подписане општине видети.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

У *Дивошу*, 4. јула 1893.

Црквена општина.

92 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на једно забавиљско место за *српско забавиште у Ст. Футогу*.

Плата је 300 ф. и 50 ф. у име станарине. Забавиља мора бити Српкиња православне вере; мора мађарским и српским језиком шпемено и усмено владати и оспособљење за забавиљу имати.

Молбенице са нужним документима ваља овом школ. одбору најдаље до 25. јуна о. г. послати.

Из седнице школ. одбора, држане у Ст. Футогу 8. јуна 1893.

Жарко Алексић, перовођа. Василије Чупић, председник.

104 2—3

СТЕЧАЈ.

У *Качарској* српско-православној источној школи има се стално попунити *учитељско место*.

Плата је годишња: 1. 300 фор., које учитељ у месечним ратама прима; 2. 4 јанца оране земље, на коју учитељ пореа плаћа и једна башта од 600 □ хвати наван села; 3. два хвата тврдих дрва и сламе колико је за школу потребно. За перовођство добија учитељ 15 фор. и за паушал 5 фор. Од великога ће погреба добити 1 фор. а од малога 50 новч. Стан има у школској згради.

На ово место могу компетовати само потпуно квалификовани и који су испит из мађарског језика положили.

Дужности су школском уредбом прописане.

Молбенице, добро инструјисане, треба слати на председника школ. одбора. Рок стечају истиче 5. (17.) августа а избор ће се 6. (18.) августа 1893. обавити.

Изабрани учитељ има своје место 1-ог септембра о. г. наступити.

Из седнице школ. одбора, држане у *Качарку* 27. јуна 1893. г. Школски одбор.

С. О. 1566. ex 1893. 101 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *три*, евентуално *и више* упражњених *стипендијских места у закладу нек. Ђорђа нлем. Сарајског* III. разреда, појединце са 105 ф. годишње стипендије, отвара се овим стечај.

Стипендију из ове закладе може получити сваки онај српске народности и православне вероисповести ученик, који се добро учи, примерно влада, а сиромашног је стања, и најзиршо је 12-ту годину свога живота.

Стипендисте III. разреда ове закладе могу се с временом, ако нужну квалификацију све једнако имали буду, промаћи у више стипендијске разреде, т. ј. у II. разред са годишњом стипендијом од 157 фор. 50 новч., и I. разред са годишњом стипендијом од 210 фор., и имају у томе погледу првенство пред другима, који ту стипендију уживали нису.

Питомци ове закладе могу своје науке само на отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији слушати, а само с дозволом високе кр. угар. владе могу се и у иностранству учити.

Молитељи имају своје, крштеним шпемом, школским сведоџбама, сведоџбом сиромаштва и најпосле лечничком сведоџбом о томе, да су здрави, обложене молбенице *саборском одбору у Карловцима* најдаље до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1893.

Председништво саборског одбора.

94 3—3

СТЕЧАЈ.

Срп. прав. црквн. школска општина у Српском Арадцу отвара стечај на једно *учитељско* место.

Учитељска плата је у готовом новцу годишње 400 фор., коју ће месечно у напред примати, 2 ланца оранице земље (на коју је дужан порез плаћати), 34 фор. у име школ. послужитеља, 15 фр. за писаћи прибор, слободан стан од 3 собе, са једном кујном, комором, шталом, шупом и пространом баштом.

Изабрани ће бити дужан деци све школском уредбом прописане предмете предавати, у цркви и ван ове појати и половину поподневне деце учити. Ако би га општина за перовођу изабрала, дужан ће бити при седници перо водити, и рачуне склапати, за које ће имати 35 фор. награде.

Компетенти нека изволе најдуже до *20. јула о. г.* послати своје молбенице на доле подписаног председника.

Из одборске седнице, држане у *Срп. Арадцу* 6. јуна 1893. год.

Александар Торњански, перовођа. Мита Никин, председник.

102 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *учитељског места* овим се стечај расписује.

Годишња плата је у готовом новцу 300 фор., 5 ланаца оранице земље, на коју учитељ порез плаћа; за поподневну наставу 30 фор.; за перовођство 30 фор.; $1^1/_2$ хв. дрва; слободан стан од две собе, кујне с баштом; за укоп од имућних 1 фор., од осталих 50 новч.

Изабрани дужан је законом прописане предмете предавати, децу појању црквеном учити, као и при сваком богослужењу за певницом појати.

Првенство имају који се лично представе и у цркви пеју. Рок пријаве 1. август т. г.

У *Срп. Кларији* (Zsombolya) 1. јула 1893. г.

Школски одбор.

Кбр. 439 ex 1893. 106 2—3

ЕДИКТ.

Усљед бракоразводне тужбе Катице Влашић, становице моноринске, против супруга јој Јована Мирковог, бившег становника в.-кикиндског, који је незнано куда у свет отишао, овим се речени Јован Мирков позива, да у року од 60 дана конзисторији овој или лично представе, или место свога пребивања пријави, пошто ће се у противном случају брачни спор овај и без њега по постојећим законима решити.

Из конз. седнице држане у *Темишвару* 16. (28.) јуна 1893. год.

Конзисторија епарх. темишварске.

111 2—3

СТЕЧАЈ.

Из стипендијске закладе *баронице Евфимије Јовшићке* отвара се стечај на *једно место* за слушаоца занатлијске школе а од зидарске, столарске или тесарске (дуњерске) струке. Исти мора бити оспособљен, да изучава занатлијско-цртачку школу или технолошки музеум. Стипендија ова износи *250 форината* (500 круна) годишње.

Рок искању траје до 28. јула (9. августа) о. г., а само ће се оне молбе узети у обзир, које дотле стигну.

Молиоци треба да приложе уз молбу ове исправе: 1. *крштеницу*, за доказ да су Срби православне вере; 2. *школску сведоџбу* од последњег течаја; 3. *лекарску сведоџбу* о здрављу; 4. *сведоџбу сиромашног стања*, као и о моралном владању.

Питомац мора слушати науку и изабрану струку на јавним заводима у земљама св. Стефанове круне. *По закладном уставу и вољи оснивачице првенство на стипендију имају они, који су родом из Старог Бечеја, ако им је оцитна оцена бар `добра.* И тек ако ових не буде, онда — по реду способности — долазе у обзир и други ученици, који су православни Срби а из земаља св. Стефанове круне.

Ни један питомац не сме у исто време уживати још коју стипендију.

Из црквено-одборске седнице српске православне општине у *Старом Бечеју*, 4. (16.) јула 1893 год.

Јован Михајловић, перовођа. Др. Арон пл. Војновић, председник.

96 2—2

ДРАЖБА.

Усљед закључка црквене општине у *Суботишту* (у Срему, котар Рума) од 29. јуна (11. јула) 1893., вољна је иста своју *цркву оправљати*.

1.	Покривање торња с лимом . .	478 фор.
2.	Белење цркве с кречом . . .	485 „
3.	Претресивање црквеног крова	79 „
4.	Поплаћивање две јабуке с крстовима	95 „
	Укупно:	1137 фор.

Дражба ће се обавити на дан 18. (30.) јула т. г. у 2 сата по подне у општинској кући.

Сваки онај подузетник, који би вољан био исти посао на себе примити, има 10% вадијума положити.

Ближи услови могу се сваким даном код председника дознати.

У *Суботишту*, на Петровдан 1893.

Мита Гудурић, перовођа. Васа Јевремовић, председник.

109 2—3

СТЕЧАЈ.

На основу закључка месне ванредне главне скупштинске седнице од 10. (22.) јуна т. г. бр. 19., одобреног решењем Сл. ЕШ. Одбора у Темишвару ЕН. 164./ШО. 149. ex 1893., овим се отвара стечај на место *забавиље* на овомесном осмонајућем се српском вероисповедном забавишту.

Доходци су следећи: 1. Редовна годишња плата 360 фор., која ће се месечно у напред издавати.

2. Стан у парави, састојећи се из две собе, кујне, стаје за дрво и тавана.

3. У име огрева забавишта и стана забавиље 60 фор.

Молитељке, које на ово место компетовати намеравају, позивају се, да своје молбенице са доказима способности најдуже до 1. августа по стар. кал. потписаном председништву поднети изволе.

Изабр ној забавиљи ставља се у обвезу, да испит за забавиљу, — ако такав не би имала, — најдуже за две године положити има.

Наступање звања је 1. септембар по нов. кал.

Из седнице школо-управног одбора, српске православне црквено-школске општине, држане у *Чакову*, 19. јуна 1893. год.

Јован Л. Максимовић вероучбр. *Никола Рачков* с. р., председник.

С. О. 1564. ex 1893. 99 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *два*, евентуално *три стипендијска места у закладу пок. Гавре Адамовића* овим се отвара стечај.

Стипендија из ове закладе износи годишње 300 фор. за ученике средњих школа, а 400 фор. за слушаоце академијских наука.

Стипендију могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вероисповести, који су доброг владања и добро се и прилежно уче.

Сродници фундатора имају првенство.

Питомци ове закладе могу своје науке само на отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији слушати, а само с дозволом високе кр. уг. владе могу се и у иностранству учити.

Молитељи имају своје, крштеним писмом, школском сведоџбом, сведоџбом сиромаштва и лечничком сведоџбом о томе, да су здрави, обложене молбенице *саборском одбору у Карловцима* до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1893.

Председништво саборског одбора.

Ad C. O. 1443./502. ex 1893. 98 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења места *актуара саборског одбора*, овим се отвара стечај.

Годишња плата актуарова јесте 900 фор. а. вр. и 150 фор. а. вр. у име ставарине, а изабрани актуар поставља се за таковога за сада у привременом својству.

Који ово место желе получити, имају своје правничко оспособљење и вештину у састављању списа на српском, мађарском и немачком језику исказати.

Молбенице треба да се поднесу саборском одбору у Карловцима у току од четири недеље дана, рачунајући од дана првог увртења овога стечаја.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1893.

Председништво саборског одбора.

---

107 2—3

СТЕЧАЈ.

У *Текелијином будимпештанском стипендијском заводу* упражњено је за школ. год. 1893./94. *једно* питомачко место, на које се овим стечај отвара.

Сваки питомац ужива слободан стан у заводу, лечење, огрев, послугу и осветљење за 7 зимских месеца и 300 фор., ако слуша науке на универзитету или политехници, а 250 фор., ако је гимназиста VII. или VIII. разреда.

Од питомаца Текелијина завода тражи се ова квалификација: а) да је сиромах и да је савршено здрав; б) да се добро владао и да је врло добар успех у наукама показао; в) да је грађанин земаља круне св. Стевана, да је српске народности и православне вере; г) да је свршио барем VI. гимназијски разред или да је свршен реалац или да слуша правне, медицинске и филозофске, или пак политехничке науке на свеучилиштима у Будимпешти. Првенство — при избору — при једној квалификацији имају слушаоци факултетских наука.

Потражители на питомачка места дужни су да искажу ову квалификацију крштеним писмом, сведоџбом о материјалном стању родитеља али потврђеном српском области; гимназисте и реалци сведоџбом о испиту зрелости; универзитетски слушаоци сведоџбом о испиту зрелости и сведоџбама односно колоквијама од последње две године.

Сваки питомац је прво условно изабран, док га заводски лечник не прегледа, да ли је телом и духом савршено здрав.

Молбенице се имају послати до 3. (15.) авг. 1893 год. Надзорништву Текелијина Завода у Будимпешти (Zöldfa-utcza 25. sz.).

У Будимпешти 3. (15.) 1893. год.

Барон Федор Николић,
председник.

110 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено *учитељско место у Денти*.

Учитељска плата годишња састоји се у: готовом новцу 300 фор. (или 600 круна), $4^1/_2$ лања оране земље, на коју учитељ порез плаћа, 12 метара дрва, 20 фор. за перодводство, слободан стан са школском баштом. Од погреба, где позват буде, 50 н., од парастоса такође 50 нов.

Изабраном учитељу спада у дужност шк. уредбом прописане предмете предавати, у светој цркви за певницом појати, школску децу у цркв. појању обучавати.

Компетенти имају доказати да су прави Срби, оспособљени учитељи, и да су испит из мађарског језика положили. Новоизабрани учитељ наступиће своје звање 1. септембра о. г. Учитељ ће плаћу квартално примати.

Рок стечаја је 6. августа (на Преображење) кад ће се и избор обавити. Који се лично представи првенство има.

Из седнице црквено школског одбора држане у *Денти* 24. јуна 1893. год.

Јерej Чедомил Удицки,
адм. парохије.

Јоаи Станковић,
председник.

122 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на *једно стипендиско место* из закладе покојног **Јефте Михајловића** Јанковог. Стипендија састоји се из 300 ф. а. вр. годишње, коју своту питомац полугодишње у напоч прима. Просителји стипендије имају своје молбенице подкрепити:

1. Сведоџбом да су православне вере, од срп. православних родитеља у Сомбору рођени или да су им родитељи најмање 10 година стално у Сомбору живили.
2. Сведоџбом о примерном владању.
3. Сведоџбом о положеном испиту зрелости.
4. Сведоџбом да су телесно потпуно здрави.
5. Сведоџбом о сиромашном стању.

Рок стечају траје до 15. августа по нашем календару.

Молбенице се имају до одређеног рока подписаном поднети.

У *Сомбору* 11. Јула 1893 год.

Љубомир Кујунџевић,
окр. протопресвитер Сомборски и председник управног одбора Задужбе Јефте Мих. Јанковог.

123 1—3

СТЕЧАЈ.

Усљед президијалног налога сл. Епарх. Шк. Одбора у Темишвару од 3. (15.) јулија т. г. ENr. 268. овим се на једно упражњено *учитељско место у Мокрину* расписује стечај.

Са овим је местом скопчана плата од 600 ф. (1200 круна), стан са баштом, а огрев или у нарави или 50 фор. (100 круна) за исти.

Компетенти имају доказати: да су српску Учитељску Школу у Сомбору бар са добрим успехом свршили и да су испит из мађарског језика положили. —

Рок стечају траје најдаље до 8. (20.) августа т. г.

У *Мокрину* 11. (23.) јулија 1893. год.

Перовођа Шк. Одбора:
Ник. Николајевић
учитељ.

Председник у заступству:
Павле Бадрљица.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нишићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, и за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Српска Манастирска Штампарија у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Сергије Шакрак Нинић и Сава Петровић.

У Новом Саду 25. јула 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАЈПОНИЗНИЈА ПРЕДСТАВКА САБОРСКОГ ОДБОРА
ПОДНЕСЕНА ЊЕГОВОМ ЦАРСКОМ И АПОСТОЛСКОМ КРАЉЕВСКОМ ВЕЛИЧАНСТВУ
у предмету црквено-политичног програма високог кр. уг. министарства.

Ваше царско и апостолско-краљевско Величанство!
Најмилостивији Господару наш!

Висока кр. уг. влада Вашег Величанства предложила је још прошле године заступничком дому земаљског сабора свој програм у погледу уређења тако званих црквено-политичких питања, а ове године поднела му је у изведење тога програма три законска предлога, наиме: о грађанским матицама, о рецепцији израилћанске вере, и о слободном вршењу вероисповести, а четврти: о обавезном грађанском браку, поднеће сабору у скорој будућности.

Против тога црквено-политичнога програма и на њему основаних законских предлога, којих нарећења од чести захватају у сам унутарњи живот цркве и лишавају цркву многих, по Божијем закону припадајућих јој права, а та права присвајају држави, изјавили су се једнодушно предстатељи две најстарије и највеће хришћанске

цркве у земљи, римокатоличке и источно-православне, и поднели су Вашем Величанству и високој влади Вашег Величанства своје најпонизније представке и споменице, у којима наглашују с једне стране велику повреду, која ће се цркви и црквеним законима нанети, а с друге стране штетне и опасне последице, које ће и по цркву и по државу настати, ако ти законски предлози законом постану.

Понаособ и преосвештени српски православни епископат митрополије карловачке поднео је Његовој Преузвишености г. кр. уг. министру-председнику Дру Александру Векерле-у своју представку од 9. (21.) маја 1893, у којој је становиште своје према законским предлозима, о којима је реч, са гледишта божанствених установа источно-православне цркве обележио и штетне последице наређења у тим предлозима садржаних истакнуо, а усудио се у исти мах и Вашем царском и апостолско-краљевском Величанству приласти с најпонизнијом молбом, да бисте Ваше Величанство српску источно-православну цркву и највернији српски народ у отачаску заштиту узети и од претеће опасности најмилостивије нас сачувати благоволили.

Но како се питања, покренута у често поменутом црквено-политичном програму и на њему основаним законским предлозима од части дотичу и правног круга народно-црквене автономије, која српском источно-православном народу у опсегу митрополије карловачке на основу земаљских закона у пословима цркве, школе и на ове односећих се завода припада, то се и најпонизнији саборски одбор, који је постављен у смислу §. 21. саборског устројства потврђеног превишњим решењем Вашег Величанства од 14. маја 1875, као излив српског православног народно-црквеног сабора, који је по §. 18. саборског устројства позван, да се стара за одржање народно-црквене автономије, побуђењем нашао, да предложене законске основе са гледишта установа ове автономије у посматрање узме и своје становиште обележи, и учинио је то у својој, Његовој Преузвишености господину кр. уг. министру-председнику поднесеној и овде под ·|. у најдубљој понизности у прилогу прикљученој представци, у којој изјављује, да је он у овом предмету једног мишљења са преосвештеним српским источно-православним епископатом, и да се молби епископата за најмилостивије отклоњење поднесених законских предлога придружује и исту подупире.

Доносећи ово у најдубљем страхопоштовању до превишњег знања Вашег Величанства, с поданичким поклоњењем прибегава овај верно-одани саборски одбор Вашем Величанству с најпонизнијом молбом, да бисте Ваше царско и апостолско-краљевско Величанство здружене молбе преосвештеног српског православног епископата и овог најпонизнијег саборског одбора у интересу одржања српске источно-православне народно-црквене автономије у отачаско-милостиви обзир узети благоволили.

Из седнице саборског одбора држане у *Карловцима* 12. (24.) јуна 1893.

Вашег царског и апостолско-краљевског Величанства

Верно-одани српски православни народно црквени саборски одбор:

Георгије Бранковић с. р.

Патријарх.

Представка саборског одбора поднесена Његовој Преузвишености г. кр. уг. министру-председнику Дру Александру Векерле-у у предмету црквено-политичног програма високог кр. уг. министарства.

С. О. $\frac{1084}{ex\ 1893}$

Преузвишени Господине Министре-Председниче!

Црквено-политични програм високе кр. уг. владе, у изведење којега је иста висока влада до сад земаљском законодавству три законска предлога поднети изволила, наиме: предлог о уважању грађанских матица, о рецепцији израиљанске вере и о

слободном вршењу вероисповести, дочим ће му четврти законски предлог: о обавезном грађанском браку, скорим поднети, — дао је повода не само јавном мњењу, да се о питањима, која у оквир тога програма спадају, путем штампе и иним начином изјави, него је изазвао и званичне енунцијације црквених власти и тела, и односно црквених предстојника, у којима су они, који су у првом реду позвани, да са гледишта вероучења, права и интереса својих цркава просуде и оцене замашај наумљених законских установа по цркве и црквени и религиозно-морални живот верних њиховој управи поверених, своја становишта према црквено-политичном програму томе и законским предлозима, о којима је реч, потанко обележили.

Представници најстаријих хришћанских цркава у земљи, римо-католичке и православне грчко-источне, — које се и највећим бројем верних одликују — изјавили су се махом сви против предложеног црквено-политичног програма и законских предлога, који су из њега потекли.

И српски источно-православни преосвештени епископат митрополије карловачке, као онај фактор у цркви својој, који је у првом реду позван, да чува и брани светињу црквених догмата и целину њених светих обреда, а к томе и цело поље унутарње црквене управе од сваке напасти и повреде, које би буди с које стране доћи могле, такође је узео у расуђење сва питања предложеногa црквено-политичнога програма високог кр. уг. министарства, и као резултат свога саветовања поднео је Његовом царском и апостолско-краљевском Величанству и Вашој Преузвишености своје најпонизније представке од 9. (21.) маја т. г., у којима се одлучно против наумљених црквено-политичних реформа изјавио, обележивши оне као по сам опстанак српске православне цркве опасним и по религиозно-морални живот њених верних штетним.

Но глас преосвештеног српског православног епископата, који се сматра највишим ауктoритетом у чисто духовно-црквеним стварима, могао би се можда — обзиром на то, да покренута у црквено-политичном програму питања премашују чисто духовну страну цркве и захватају од чести и у њен спољашњи живот и у њене световног значаја одношаје, и да по томе засецају и у она дела, која се дотичу правног круга народно-црквене автономије српског православног народа, и по томе и делокруга српског православног народно-црквеног сабора, као оног органа у српској православној цркви, који је по §. 1. саборског устројства потврђеног превишњим решењем од 14. маја 1875. заступство српског православног народа у односу српске митрополије у стварима *црквe*, школе и на ове односећих се закона, те по §. 18. истог саборског устројства има да се стара о одржању народно-црквене автономије, а по §. 19. има да уређује послове цркве, који нису чисто духовног значаја, — могао би се по томе једностраним сматрати, и то тим више, што долази од чисто духовног тела, у којем световни верни нису заступљени.

Погледом дакле на ту околност, па и на то, да срп. прав. нар. црквен. сабор није на окупу, да би се и он као тело, у којем је и световни елеменат цркве и то по преваходству представљен, од своје стране могао изјавити о питањима, што спадају у често поменути црквено-политични програм; а с друге стране, погледом на то, да је у смислу §. 21. горе позваног саборског устројства постављени саборски одбор изиђе срп. православ. народно-црквеног сабора и таково тело, у којем је осим духовног елемента представљен у истој мери као и у народно-црквеном сабору и световни елеменат цркве, саборски одбор — известивши се својим путем о питањима у више пута споменутом црквено-политичном програму високе кр. уг. владе садржаним и о становишту, што га у тим питањима преосвештени срп. прав. епископат заузима, као и о корацима од стране епископата у обрану права цркве учињеним — сматра себе позваним и обвезаним, да и он своје становиште у тој ствари обележи, и по томе узима себи слободу Вашој Преузвишености у пуној понизности изјавити, да је он у погледу оних, превећ штетних и вредоносних последица, које би из изведења

предложеног црквено-политичног програма, особито по спољашње односаје срп. правосл. цркве к народно-црквеној автономију српског народа потекле, једнога мишљења са преосвештеним епископатом, и да мора против законских предлога, који су наменьени изведењу тога црквено-политичног програма, исто тако као и епископат одлучно глас свој подићи, и то тим пре, што би се наумљеним црквено политичним законима укинуо делокруг црквених власти, који се односи на вођење матица рођених, венчаних и умрлих, и на судство у брачним парницама, у којега уређивању и вршењу према саборским уредбама, потврђеним пресавшим решењима од 10. августа 1868, 29. маја 1871. и 14. маја 1875. и светови чланови цркве учествују, те у следству тога Вашу Преузвишеност најучтивије известити, да се он представкама преосвештеног срп. пет. православног епископата карловачке митрополије од 9. (21). маја 1893. највишем месту и Вашој Преузвишености поднесеним у свему придружује и молбу епископата за најмилостивије отклоњење горе истакнутих законских предлога подупире.

Из седнице саборског одбора, држане у *Карловцима* 12. (24.) јуна 1893.

Георгије Бранковић с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОСНИВАЊЕ МОНАШКЕ ШКОЛЕ У МАНАСТИРУ ОПОВУ.

(Наставак).

Б. Богословски предмети.

1. *Свето писмо*, као основни и најглавнији богословски предмет, почиње се изучавати у I. разреду са учењем приповедака из св. писма старог и новог завета. То је основни и најпримитивнији а уједно и најбољи начин, да се питомци са главним деловима св. писма упознају. У II. разреду увађају се ученици у прагматично познаваље св. писма старог завета, т. ј. уче о писцима, броју, садржини, правцу и богодухновености св. писма старог завета — а при том читају старо-заветне књиге на српском и словенском тексту. У III. разреду уводе се питомци у подробније познаваље св. писма нов. завета т. ј. уче о броју, писцима, садржини, правцу и богодухновености новозаветних књига, као и упоређују садржину појединих књига.

2. За општу, али почетну вероучну наставу налази се најцелисходнијим, да питомци у I. разреду *уче катихизис* — као природни прелаз на систематску догматику и моралку, које се науке у II., III. и IV. разреду уче.

3. *Црквена историја* почиње у I. разреду са учењем биографија најзнатнијих лица из опште и српске црквене историје — а особито са учењем животописа св. угодника божјих. У II. разреду учи се систематска али популарна историја хришћанске цркве до оцепљења (1054. г.) а у III. разреду историја хришћанске цркве од оцепљења до данас, са посебном историјом српске цркве, те се у IV. разреду завршује учење историје са историјом монаштва, која треба да загреје и одушеви монашке питомце, да се у монашким врлинама, на узорите и славне монахе угледају.

4. *Тумачење св. писма* предузима се такође постепено, јер започиње најпре тумачењем недељних и празничних евангелија и апостола (у II. разреду), за тим се прелази к посебном тумачењу старозаветних, а особито новозаветних књига — на основу тумачења св. отаца, која се у словенском тексту читају (III. разред).

5. *Литургика* је важан предмет у монашком семинару, па за то се кроз три године постепено и темељно изучава. Да је све оно нужно изучавати, што је у нацрту наставног плана изложено, само је по себи очевидно.

6. Један од најважнијих предмета, који се у монашком семинару озбиљно и темељито учити има, јесте: *црквено појење са црквеним правилом*. На тај предмет треба особитог обзира имати и велику му пажњу поклањати, — па за то би се тај предмет — строго по нацрту наставног

плана, кроз све четир године најозбиљније и у највише седмичних часова (6 часова) имао учити и посебно у појединим разредима и заједнички са свима питомцима — тако, да у појединим разредима сваки питомац мора онолико научити и знати, колико то нацрт наставнога плана прописује. Постепеност у разредима и наставном градиву у нацрту је наведена — али ће и ту, као и у свему највише стајати до личности, која наставни план изваљала буде.

7. *Догматика* као тежи и опсежнији предмет учи се кроз три годишња течаја а *моралка* као нешто лакши и нешто ограниченији предмет учи се у два годишња течаја — само би се морала и за један и за други предмет, баш за питомце монашке школе — посебна ручна књига написати.

8. У IV. најтежијем разреду узета је у наставни план кратка *апологетика* — која служи за научну основу хришћанском богословљу. Искуство доказује, да је познавање тога предмета сваком свештенику нужно. Предузима се у IV. разреду с тога, што је то тежи предмет. Најпосле имајући у виду, да ће будући питомци као калуђери, или у манастирима, или на парохијама имати и душепопечитељску а кад што и учитељску дужност да врше, узето је у наставни план

9. *Пастирско богословље*, са упутствима за вршење душепопечитељских дужности.

10. *Омилетика* — као наука о црквеном беседништву, са практичким вежбањима у састављању и предавању црквених и пригодних беседа.

11. *Педагогика* са *катихетиком* — прва, да питомца бар донекле оспособи за вршење педагошко-учитељских и наставно-васпитачких дужности, — а друга као упутство за свесно и рационално вршење катихетских дужности. Најпосле

12. Под именом *црквеног* и *брачног права* не мисли се друго, но да се ученици у главном упознају са устројством православне цркве, а посебце са устројством српско-православне аутокефалне цркве — а нешто и са устројством наших автономних црквено-школских и административних власти, а уз то, да се питомцу да и нужно упутство из брачног права: о сродству, браку, брачним разводима — у опште оно, што му је, делом као монаху и служитељу олтара божјега, а евентуално и као душепопечитељу нужно да зна из круга црквеног и брачног права.

В. Економски предмети

Пољодељство, сточарство, вртарство, воћарство, виноградарство, пчеларство, свиларство и основи националне економије, као и упутство за правилно домаћинство и манастирско рачуноводство — све су то предмети, које питомци монашке школе треба да изучавају, те да се оспособе, да — као будући монаси, у интересу својих манастира, могу извршавати и економске своје задатке. Сви ти предмети имају се више практично, него теоретично изучавати. Дотични наставник економских предмета имаће саставити специјалан наставни план економских предмета, као и распоред практичних вежбања.

(Наставиће се)

✠

НАЦРТ ЗА КАТИХЕТИЧКЕ БЕСЕДЕ.

Састављен према катихизису Православне Цркве.

Од **Јована**, епископа Смедеревског.

(Наставак)

Беседа 1. — У приступној беседи ваља доказати: 1.) обавезност, потребу и неопходност да се прибави, колико је могуће, правилан појам о Богу и богопоштовању.

Беседа 2. — 2.) Извори тога познања су: а.) Св. Писмо и Св. Предање и б.) појединн списи св. отаца и других православних учитеља. 3.) Подела целог учења на основу изреке ап. Павла (1. Кор. XIII. 13.) на три дела: 1.) на учење о Вери, 2.) о Нади и 3.) о Љубави.

I. Учење о вери.

Беседа 3. — 1.) Дати појам о Вери и неопходности њеној у делу спасења; 2.) објаснити, шта је то Симвод вере, неопходност да га знаде сваки православни хришћанин и 3.) подела Символа на 12 чланова.

За тим:

1. Члан.

Беседа 4. — Разјаснити у њему а.) шта значи **Єдино** **по** **єдинаго Бога**, б.) набројити с кратким разјашњењем битна (суштаственa) својства божја.

Беседа 5. — в.) При расматрању речи: Отац (**Отєцъ**) изложити учење о св. Тројици, а на име: 1.) основ учења о св. Тројици, 2.) фактично различје божанских лица и лична им својства, 3.) божанственост, једносушност и једнакост лица св. Тројице.

Беседа 6. — г.) Показати, шта значи: **Вседержитель и Творецъ**; потврдити речима св. Писма учење у господству и стварању света свију лица св. Тројице, д.) за тим, разјашњујући речи: **небѣ и земли**, говорити о створењу света из ничег, о побуди, о цели стварања и савршенству света што је створено.

Беседа 7. — е.) Даље — (**видимыхъ же всѣхъ и невидимыхъ**) — о стварању у посебностима, као: 1.) о створењу ангела, 2.) о њиховим савршенствима и 3.) о подели на добре и зле. За тим — својства добрих ангела, њихово нравствено савршенство и блаженство, служба њихова Богу и нашем спасењу.

Беседа 8. — Бићe злих духова, њихов грех, нравствено стање, судба, непрестано противљење вољи божјој, злобно и штетно дејање им против нашег спасења.

Примедба. — Овде се може дотаћи разних сујеверица у погледу добрих и злих ангела, које се по разним местима укориниле.

Беседа 9. — ж.) О шестодневном стварању света што се види: особитост при стварању човека — мужа и жене, невино стање, господство над земљом и тварима, које на њој живе; блажени живот Адама и Еве, о дрвету живота и познавања добра и зла, о промислу Божјем. — Овде је згодно приметити, да судбине (fatum) и слепог случаја нема.

2. Члан.

Беседа 10. — У том члану вере показати, да се Ис. Христос назива „**единымъ Господомъ**“ у том смислу — што је Он истинити Бог. Јер име — Господ је једно од имена Божјих. Сином божјим **единороднымъ**, т. ј. не по створењу од Бога оца, као све тварн, не по усиновљењу, као што су сви који верују усиновљени Богу кроз Ис. Христа, но у смислу сопственом, као Син по суштаству, рођени од Оца пре свију векова; да се речима **сѣтъ отъ сѣта** у неколико исказује духовно рођење, — речима **Бога истинна отъ Бога истинна** казује се Божанственост Бога Сина, једнака Божанствености Бога Оца, — да је Син рођен, а не створен и по томе да је једнаке божанствене природе са Оцем, једнога суштаства — једносуштан оцу. **Имъ же всѣ быша** — да је син Божји заједно са Богом Оцем деловао при стварању света.

3. Члан.

Беседа 11. — 1.) Говорити, како је Син Божји сишао с неба на земљу, као „**вездѣсущій**“ т. ј. не прелажењем с места на место, него само јављањем на земљи у човечјој природи. Он се ваплотио од Св. Духа и, родивши се од пресв. Дјеве, начинио се човеком, не престајући бити Богом; 2.) дошао је на земљу, да — по обећању — спасе род људски од греха, проклетства и смрти.

Беседа 12. — 3.) Показати како је постао грех, а на име: дати појам о заповести неокусити од плода дрвета познања у рају са претњом смрти, ако се наруши заповест; изложити историју пада и штетних му последица за све људе; показати, какво је то проклетство и каква се овде разуме смрт; представити немогућност ослобођења од греховности својим силама и неопходност искупљења.

4. Члан.

Беседа 13. — 1.) Казати, да је Ис. Хр. заиста распет за нас, т. ј. да је Он безгрешан пострадао и умр'о смрћу на крсту, да својим страдањем и смрћу задовољи правди небеској и нас грешне избави од заслужене осуде и казне; 2.) да је он страдао и умр'о као човек; а Божанство није страдало и није умрло (зато, што не може), ако и није остајало човештва; 3.) да је Ис. Хр. страдао и умр'о за све, но да се спасавају само они, који са вером и љубављу примају учење у страдањима његовим (разјаснити по Катихизису); 4.) показати, како нас смрт Ис. Христа спасава (види Катихизис).

Беседа 14. — Говорити о важности и сили крста Христова и о његовој форми, а тако исто и о крсном знаку (Правосл. Исп. чл. 4).

(Наставиће се).

СРПСКЕ ГИМНАЗИЈЕ У ШКОЛСКОЈ ГОДИНИ 1892/3.

(Свршетак)

5. Учевна средства припављају се које куном, које поклоном. За карловачку гимназију одређено је физикалном кабинету као и природописном по 500 фор. на поном, а новосадска набавља књиге и справе годишњим приносом срп. прав. црквено-општине новосадске од 200 ф. и од уписнине ученичке. Колико је нама познато, збирке ове шесу потпуне, јер је врло мална свота на расположењу. Без ваљаних учевних средстава мора настава патити.

6. Међу важнијим наредбама и дописима налазимо у новосадском извештају, да се учење старословенског језика као засебног предмета обуставља а наређује, да се исти језик само као помоћно средство при изучавању српског језика има и може употребити. Даље је важан допис вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, којим се позивају професори, да учествују о своме трошку на овогодишњем научном путу у Грчку. Од професора није могао ни један ићи, јер није имао средстава али, да је од оне стипендије за професорске кандидате, која се већ дуже времена никоме не даје, уступљен бар један део на овај научни пут, могао би и који српски филолог раширити умни видокруг свој. Два карловачка професора послана су била на изложбу учила у Загреб — но не знамо, да ли о своме трошку, као што се новосадски позивали на пут у Грчку! Није ретко, да власти дају допуст професорима и трошак те их изашиљу на усавршавање у струци и у методици и дидактици, али код нас то није никад било, као да су српски професори најсавршенији, као да њима не треба стручног и педагошког усавршења!

У карловачком програму имамо више дописа, који су са школске и педагошке стране важни. Особито напомињемо, како јако одударају захтеви за писмене испите зрелости у Хрватској од оних у Угарској: ако у Угарској кандидат добије недовољну оцену само из матерњег језика или из латинског и још једног предмета, не пушта се на усмени испит; у Хрватској пак кандидат не долази тек онда на овај испит, ако има недовољно из матерњег језика и још из три предмета. Ово је грдна разлика. Од особите је дисциплинарне вредности, што хрватска влада наређује, да гимназијалци морају увек бити под надзором, и пре наставе и за време одмора; што се имају опомињите шиљати родитељима оних ученика, којих напредак није довољан; — кад би се овога свуда професори држали, не би се догађали ученички изгреди пре школе и за време одмора. — Хрватска влада углављује систематско напајањивање писања научних књига, које се издају накладом кр. земаљске владе — с тога ће свагда и имати ваљаних школских књига, а у нас нема ни издавача а о награди и напајати ни речи, ни спомена! Још да није пожртвовања у наших професора, никад не бисмо ни имали српских књига, ма да се одређује нека сума и на то у Саборском Одбору!

У новосадској гимназији има већ три године гимназиског лекара, који ученичке станове обилази, ученике лечи, лекарске им сведодбе издаје и предавања из хигијене држи; ове пак године наименован је гимназиски лекар и у карловачкој гимназији.

7. У обе гимназије имаде ученика, који уживају стипендије, помоћи, „благодјејаније“. Новосадска гимназија приређује сваке године беседу о св. Сави, од које чист приход употребљава за издржавање сиромашних ученика; ове су беседе тако на гласу, да их походи многи свет из места и околине те доносе сада већ редовно на 2000 фор. чистога прихода, од којега се издавало по 8 и 10 фор. месечне помоћи добрим ученицима а од сада ће се четрнаесторици издавати по 10 фор.; остатак се оставља на приплод. Имање овога фонда износи сада 6611 ф. 96 н. и поред племените цели о помоћи ученичкој још је у последње време баш трошком овога фонда издано више књига за гимназије и за средње школе у опште. За новосадску гимназију везана је и стипендиска заклада „*Атанасеум*“ са *осам* питомачких места, а за карловачку „*благодјејаније*“, у коме су 46 ученика ове године уживали бесплатну храну; уз то се и у Карловцих приређују беседе у корист сиромашним ученицима, и овај фонд износи тамо 1605 ф. 09 н.

Кад се срачуна помоћ у новцу на обе гимназије, износи она пуско *дванаест хиљада* форината без других милодара од дарежљивих људи.

8. У летошњу обе гимназије чине се достојни спомени најновијим добротворима гимна-

зиским. Тако у новосадском имамо спомен о светосавској прослави у гимназиској дворани добротвору *Томи Зековићу*, који је 6544 фор. 69 нов. оставио фонду гимназиском — а спомен-говор држао је управитељ гимназиски В. Пушибрк. — Како је 17. августа 1892 умрьо народни добротвор *Стеван Анђелић*, то је и њему учињен достојан спомен у карловачком летопису са спомен-говором од управитеља Ст. Лазића.

Остали предмети нису тако важни, да их спомињемо.

Обе гимназије воде летопис само по новоме календару, за то и пада св. Сава 26. јануара уместо 14. Зар се не би могла оба календара употребити?

9. Из статистике ученика видимо, да је у обе гимназије било уписаних ученика 661, и то у новосадској 301 а у карловачкој 360, и да је крајем године испит полагало 630 (285 и 345); Србаља је било међу испитаним 584 (276 и 308), православних исто толико: по сталежу родитељâ теже је упоредити, јер није исто мерило узето, но ипак се у новосадској највише учило синова трговачких и занатлијских (30·8%) а у карловачкој економских (27·7%). Док у карловачкој гимназији имаде Карловчана 26·1%, у новосадској је тек 14·6% Новосађана — а то долази отуда, што многи новосадски синови иду у трговачку школу а неки и у државну мађарску гимназију. Кад се упореде крајеви, из којих је све ученика у обе гимназије, излази, да је највише ученика из Хрватске и Славоније (49·1%). По успеху не да се такође тачно навести и опет због неједнаког мерила у оцењивању, јер у новосадској нема одликована: врло добро из свију предмета имају у овој гимназији њих 17 (6·3%), у карловачкој одлику 49 (14·2%), — разлика је толика за то, што је у новосадској гимназији строжије мерило. По владању се не може упоредити у обе гимназије, јер у карловачком извештају није владање ни наведено.

10. На послетку наводимо, да су обе гимназије почеле штампати списак књига у својим библиотекама, те ће се штампање дотле наставити, док год се цела библиотека не напштампа. Ово је зацело било и потребно, јер тек овим путем може се видети права вредност библиотека у наших гимназија.

Не можемо пропустити а да не упоредимо наше гимназије још и у згради самој. Дуго је и дуго чекала карловачка гимназија, да се смести у таку зграду, која одговара и хигијенским и педагошким захтевима; новосадска је у том погледу боље стајала, но данас је већ и она баш што се зграде и просторија тиче врло непотпуна; нема довољно соба за учевна средства и учила, нема собе за цртање, за турновање; школске собе су препуне ученицима, да се не можеш мањи, јер је ученика сваке године све више и више. Да су пуне собе на уштрб ђачкој дисциплини, да учевна средства много не вреде, ако их и имаш, кад их немаш где честито ни сместити а камо ли са њима ученицима предавати — знаће сваки, који је икад завирио у школу. Крајње је време, да се и у томе помогне. Професорска колегија већ је више пута ову ствар покретала, но је свагда горе запињала и запела. Државна власт тражи проширење зграде а наши позвани или ћуте или негативно решавају, а школа трпи свакојако.

С. М.

ДОПИСИ.

(Свештенички збор протопресвитерата панчевачког.)

Дозволом и благословом Његовог Високопреосвештенства Г. Епископа-Дијецезана *Нектарија* одржало је свештенство панчевачког протопресвитерата 30. јуна о. г. збор у Панчеву.

Већ сама важност предмета, о ком се требало и ово свештенство изјаснити, захтевала је, да овај збор што боље посећен буде. И заиста се својој цркви и народу одазвало свештенство протопресвитерата овог искупило у врло леном броју.

И ако је овај протопресвитерат врло велик, поједине општине врло удаљене од седишта протопресвитера, ипак се сакупило на збор 29 свештеника, тако рећи из свију, па и из најудаљенијих општина.

Пре збора одржано је свечано призивање св. Духа, на ком је чинодејствовао протопресвитер, пречасни г. *Сава Стојић*, уз асистенцију пароха перлешког г. *Л. Нешковића* и администратора сакулског г. *А. Бурчића*. По том је одржан збор у прекрасној сборници црк. општине панчевачке. Председница збора беше г. *Душан Јаблановић*, парох панчевачки.

Г. протопресвитер као председник отворио је збор, поздравио топлим речима свештенство и дао израза својој радости и задовољству на тако леном одазиву. После овог поздрава предочио је г. протопресвитер у језгровитом говору цел, ради које је збор управо сазван, наиме: изјашњење и овог протопресвитерата о предлогу високе кр. уг. државне владе на пољу црквено-политичком, и показао штетне последице, које би по цркву и народ наш од големог замашаја биле, ако би се исти предлози узаконили. Позива дакле збор, да се изјасни у том предмету. Збор једнодушно одлучује, да се ваља *одлуком* изјаснити против ових предлога кр. уг. владе. Протопресвитер предложи збору за пријем ову одлуку:

„У пуној свести и тврдом уверењу, да законски предлози високе кр. уг. државне владе: *о увођењу цивилних матрикула, обавезном грађанском браку, слободи вероисповести и рецепцији мојсијеве вере* дубоко вређају непосредно и посредно како вечите и непромењиве догматичке основе и установе свете наше православне вере и цркве, тако и државним темељним законом ујамчену црквено-народну автономију нашу и тако доводе у опасност мирни и правилни развитак религиозно-моралног и породичног живота народа нашег — српско православно парохијско свештенство протопресвитерата панчевачког, као будни чувар и верни бранилац своје свете вере православне и цркве народне, једнодушно одлучује на данашњем збору, најодлучније подићи глас свој против споменутих владиних законских предлога и најпонизније замолити високопреосвештеног Г. Епископа Дијецезана *Нектарија*, да ову одлуку подручног му свештенства протопресвитерата панчевачког благоизволи к срцу примити и њој на меродавним местима јасна и крепка израза дати.“

Предложену одлуку са живим одобравањем збор једногласно усвоји. — У смислу одлуке ове председник збора преч. г. С. Стојшић са перовођом отправи Њег. Високопр. Г. Епископу Нектарију следећу представку:

„*Ваше Високопреосвештенство*! По милостивој дозволи и светим архијерејским благословом В. Високопреосвештенства дана 30. јуна о. г. у Панчеву на збору сакупљено парохијско свештенство протопресвитерата панчевачког једнодушно је одлучило: подићи свој глас против намерених законских предлога високе кр. уг. државне владе: *против увођења државних матрикула, грађанског брака, рецепције Јевреја* и *слободе вероисповести*, погледом на опасности и штетне последице, које би неминовно наступиле за свету веру нашу православну и црк.-народну автономију, ако би се ови предлози остварили и законом постали. Уједно је на збору решено у најдубљој понизности молити *Ваше Високопреосвештенство*, да би благоизволели ону једнодушну одлуку свог верно-оданог парохијског свештенства протопресвитерата панчевачког као израз брижљивог старања за чистоту и неповредљивост свете вере и цркве наше и као израз основаног страховања за душевни мир и правилни развитак религиозно-моралног живота народа нашег милостиво на знање узети и на меродавним местима својим моћним упливом и узвишеним Архијерејским достојанством крепко потпомоћи, како би се наша света православна вера и црква и у напредак на непомичном темељу својих вечитих и непромењивих правила и установа од сваке повреде сполa сачувала“. —

Мимо овог на предлог преч. г. пароха панчевачког, *Л. Поповића*, збор умољава свога протопресвитера преч. г. *С. Стојшића*, да путем и начином својим пожури сазив скупштине свештеничког удружења.

По том се сакупљено свештенство састало на заједничком ручку, којом приликом би наздрављено Њ. В. нашем најмилостивијем краљу, Њ. В. Епископу Нектарију, преч. г. протопресвитеру и свештенству овог протопресвитерата. Свештенство се по том у пуној свести, да је светој својој дужности и овом приликом искрено, одано и савесно одговорило, разишло својим кућама. —

Д. Ј.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Архидијецезална Конзисторија**) у редовној седници својој од 6. (18.) јула о. г. од важнијих предмета предузела је и решила: Објављење се свештенству, да кр. земаљска влада услед замолбе Архидијецезалне Конзисторије одустаје од захтева, да се молбеније свештенства ради полученја прилозбоји из земаљског прилоса имају облагати са сводозбама општинских поглаварстава о хоралном и политичном владању. — Рукоположење врдничког монаха Михаила *Филиповића* за ђакона, затим врдничког јеромонаха Герасима *Чобановића* за пресвитера, као и раковачког монаха Никанора *Чалошевића* за ђакона и сремског богослова Еванђела *Рајошевића* за ђакона и пресвитера узето је на знање. — Парох саборне цркве у Карловцима упућује се, да има парохијске дужности и у граду Варадину вршити. — Кувеждински јеромонах О. Јероте*ј Белић* премешта

се у Велику Ремету за намесника. — Јерохонах Јоаникије *Јовановић* премешта се на Свилош у Беркасово за администратора, за тим гргетешки јеромонах Гедеон *Петачек* одређује се за администратора парохије у Ваноштру, а јеромонах Герман *Миленовић* премешта се у Свилош за администратора. — Објављује се свештенству, да је Сава *Грбовићу*, јеромонаху из Србије, забрањено свештенодејствовати у подручју Архидијецезе Карловачке. — На упражњену парохију у Беркасову, Илоку и Бешенову има се стечај расписати. — Досадашњи илочки администратор Јован *Поповић* именује се за пароха сурдучког а бечински јеромонах О. Георгије *Бугарски* одређује се за привременог администратора парохије у Илоку. — Раковачки јеромонах О. Корнилије *Зубовић* премешта се у манастир Бечин. — Одређује се избор пароха у Угринови уа кандидацију двојице компетената. — Црк. општина у Мали Радинци позваће се на изјашњење, да ли прима садањег пароха босутског Јована *Анастоловића* за свога пароха. — Фенечки искушеник Велизар *Стакић* предложиће се кр. уг. министарству ради отпуста од година нужних за получење монашког чина. — Досадањи бешеновачки администратор Марко *Шаула* постављa се за администратора упражњене парохије у *Руми*.

— (**50-годишњи јубилеј протојереја и пароха српско-итебејског г. Георгија Михајловића**). Пишу нам из *Српског Итебеја*: „10. јуна о. г. навршило се 50 година свештеничког служења при св. храму нашем старини протојереју *Георгију Михајловићу*. Но пошто он није дома, него се налази у купатилу, то му је општина и паства браћовано изразила своју честитку, а о Петрову дне, као дану, када је прву литургију одслужио, одржано је у св. храму благодарење, те смо му и том приликом честитали и изјавили своје жеље. За 50 година свога свештенослужења трудио се прец. г. Михајловић, да у првом реду послужи св. цркви, а у другом своме милом српском роду. И доиста је он био прави слуга цркве Христове, а веран и добар пастир народа свога. Какав је био свештеник својој пастви, показује најбоље оно уважење и поштовање, које ужива у својој пастви. На јавном пољу рад му је чист и светао, јер је сваґда био а и сада је неустрашив борац за српску ствар и свето православље. Ми се молимо свемогућем Богу, да нам нашег дичног старину још коју годину поживи на узор осталој браћи свештеницима, на корист и славу св. цркве а на дику и понос целог српског народа, а понајособ његове пастве!“

— (**Извештај о раду горње-карловачке епарх. консисторијалне оделитине**) држане у *Плашком* 18. јуна 1893. — Саопштење вис. Владе, да је и учитељ Ј. В. због спора са јерејем Д. Б. кажњен обустављањем другог петогодишњег доплатка — узето на знање. — Учињене су некојим окр. протама неке примедбе на њихове распореде о саборном служењу и проповиједању појединих црки. зборова. — На знање су узети извештаји о канон. инвентацији у дичком и глинском протопресвитерату. — Препоручено је свештенству друштво за подупирање отпуштених казненика. — Није уважена молба црк. општине раусовачке ради засебна свештеника, јер нема свештеника за сад на расположењу. — Потврђен је избор протојереја Душана Малобабића за пароха требињског. — Саопштење проф. А. Мужденја отпис вис. Владе којим не дозвољава изјене у егзорти. — Администрација упражњене парохије моторичке, иза пок. јереја Томе Милојевића, повјерена је најприличније пароху илочанском јерају Петру Милојевићу. — Због болести надјеника Симе Прице поверена администрација кореничког протопресвитерата пароху петровоселском, јерају Јови Трбојевићу. — Умољена вис. Влада, поводом једног конкретног случаја, за енергичније побирање парохијала. — Реклмовано је за правосл. цркву једно незаконито дијете правосл. матере крштено у римокат. цркви. — Наређен је избор пароха у Коларићу, Драготини и Стјепану. — Расписан је стечај на парохију Јошавицу. — Препоручено је неколико свештеника ради личне потпоре из земаљских средстава. — Неколике брачне ствари унапређене.

К.

ОГЛАСИ.

Бр. 205/93. **СТЕЧАЈ.** 1—3

У смислу правила задужбине Атанасије П. Гереског расписује се овим стечај на три а условно и на четири штипендијска места по 150 фор. на годину.

Ову штипендију уживају само ученици ове гимназије, Срби православне вере из земаља угарске круне, но шшу искључени ни Срби православне вере из Беча, Трста и краљевине Далмације.

Молитељи имају поднети своје молбенице потписаној управи гимназијској најдаље до 8. (20.) септембра о. г. и прикључити им школске сведоџбе од последње две године, сведоџбу сиромаштва, сведоџбу лекарску и крштено писмо.

Примедба: Осим тих штипендија издаће се из прихода од светосавских беседа четрнајсторици сиромашних ученика по 100 ф. у месечним ратама по 10 фор. у напред.

У *Новом Саду* 26. јулија 1893.

Управа срп. вел. гимназије.

Бр. 204 / 30

ОГЛАС. 1—3

Уписивање ученика за шк. годину $189^{0}/_{1}$ на овдашњој срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по р. кал.

У I. разред примају се ученици на основу сведоџбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведоџбе од протходног нижег разреда.

Сви ученици без разлике плаћају по 2 ф. уписне таксе, по 1 ф. на библиотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 н. на друге притојбе. То се плаћа при уписивању и од тога се нико не опрашта. Школарину плаћа сваки ученик по 15 ф. на годину. Од плаћања школарине могу бити опрошћени они, који докажу сведоџбом школском, да се добро владају и да у наукама добро успевају, и сведоџбом сиромаштва, да су сиромашни.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18. новембра 1884. бр. 46. и одобрењу тога закључка од стране вел. Патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140 губе право на понављање испита они ученици, који на горе означени термин не дођу, да поново испит.

У Новом Саду 26. јулија 1893.

Управа срп. вел. гимназије.

128 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на ново установљено место *учитељице* на четвороразредној женској верозаконској школи у *Вел. Средишту*.

Са овим местом скопчана је плата од 320 ф. а. вр., коју она месечно у напред прима, 40 ф. за држање недељне школе 10 ф. у име писаћинског паушала, $^{1}/_{2}$ јанца њелске баште, на коју је учитељица дужна порез и еквивалент плаћати, 4 хвата тврдих дрва, слободан стан са 2 собе, кујном, шпајзом, подрумом, шупом, шталом и пространом од авлије одељеном баштом.

Изабрана учитељица дужна је све, на основу школског наставног плана одређене предмете деци предавати, као и ручни рад и кућарство, и с децом света богослужења похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, имају своје молбенице, са пуним сведоџбама снабдевене, до 22. августа 1893. црквено-школском одбору поднети.

Приметити се има, да ће изабрана учитељица тек 1. октобра, односно 1. новембра своје место моћи заузети, од којег дана ће јој се и плата упутити.

Из седнице црквено-школског одбора у *Вел. Средишту* 11. јула 1893. држане.

Црквено-школски одбор.

110 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено *учитељско место у Деити*.

Учитељска плата годишња састоји се у: готовом новцу 300 фор. (или 600 круна), $4^{1}/_{2}$ јанца оранице земље, на коју учитељ порез плаћа, 12 метара дрва, 20 фор. за перодводство, слободан стан са школском баштом. Од погреба, где позват буде, 50 новч., од парастоса такође 50 новчића.

Изабраном учитељу спада у дужност шк. уредбом прописане предмете предавати, у светој цркви за певницом појати, школску децу у црк. појању обучавати.

Компетенти имају доказати да су прави Срби, оспособљени учитеља, и да су испит из мађарског језика положили. Новоизабрани учитељ наступиће своје звање 1. септембра о. г. Учитељ ће плаћу квартално примати.

Рок стечаја је 6. августа (на Преображење) кад ће се и избор обавити. Који се лично представи првенство има.

Из седнице црк. школског одбора држане у *Деити* 24. јуна 1893. год.

Јереј Чедомил Удицки, адм. пароховје. Јоан Станковић, председник.

121 2—3

СТЕЧАЈ.

Срп. правосл. црквено-школска општина у *Шурјану* отвара овим стечај на једно упражњено *учитељско место* при својој мешовитој верској школи.

Годишња је плата учитељу: 300 фор. или 600 круна у готовом новцу, 2 хвата тврдих дрва и слободан стан од 1 собе, кујне, шпајза и баште.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати и децу пјевању обучавати, осим тога повторну школу држати и у црквено-школским седницама перо водити.

Компетенти имају доказати, да су правосл. Срби, оспособљени учитељи и да су испит из мађарског језика положили.

Учитељ ће плату своју месечно у напред примати.

Рок стечају истиче 15. августа о. г., кад ће се и избор обавити; првенство имају они, који се општини лично пријаве.

Молбенице се имају управити на месни школски одбор. Последња пошта *Чавош* (Csávos).

У *Шурјану*, 10. (22.) јула 1893.

Љубомир Лукић, первођа. Јован Попов, црк.-школ. председник.

СТЕЧАЈ. 127 1–3

Овим се отвара стечај на упражњено *учитељско место* II. и III. разреда српске народне вероисповедне школе *у Митровици*.

Плата је 500 ф. годишње; станарина 120 ф. и 6 хвати дрва.

Изабраном учитељу спада у дужност све законом прописане предмете у школи предавати; недељом и празником са ученицима каталог држати; са старијим разредима у цркви појати; ученике у црквеном појању обучавати и поворну школу одржавати.

Школски одбор може дотичном учитељу по потреби и други који разред поверити.

Рок стечају истиче од данас за 6 недеља.

У *Митровици* 28. јуна 1893.

Председник школског одбора и управитељ:
Др. Влада Чобанић.

Перовођа:
Влада Марковић.

СТЕЧАЈ. 112 2–6

Ради попуњења упражњеног *учитељског места у Иванди*, расписује се стечај.

Плата је годишња 360 фор. а. вр., и 40 ф. а. вр. за поћерну школу; два хвата тврдих дрва, 5 фор. а. вр. годишњег наушнала; слободан здрав стан са две собе, с кујном шпајзом, шталом и пространом баштом; од погреба где позван буде 50 новч.

Компетовати могу само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили.

Рок је до 15. августа кад ће се и избор обавити.

Молбенице имају дотични компетенти долепотписаном послати.

Из седнице црк. школског одбора, држане у *Иванди* 4. јула 1893. (где је и пошта).

Ђурица Миловановић,
председник.

СТЕЧАЈ. 123 2–3

Услед председничког налога сл. Епарх. Шк. Одбора у Темишвару од 3. (15.) јулија т. г. ENr. 268. овим се на једно упражњено *учитељско место у Мокрину* расписује стечај.

Са овим је местом скопчана плата од 600 ф. (1200 круна), стан са баштом, а огрев или у нарави или 50 фор. (100 круна) за исти.

Компетенти имају доказати: да су српску Учитељску Школу у Сомбору бар са добрим успехом свршили и да су испит из мађарског језика положили. —

Рок стечају траје најдаље до 8. (20.) августа т. г.

У *Мокрину* 11. (23.) јулија 1893. год.

Перовођа Шк. Одбора: Председник у заступству:
Ник. Николајевић *Павле Бадрљица*.
учитељ.

СТЕЧАЈ. 114 2–3

Расписује се стечај на упражњена *два учитељска места* на вероисповедној српској школи у *Срп. Црњи* (темишварска епархија).

I.) Са овим местом скопчана је плата од 194 фор. а. вр. годишње, слободан стан у нарави, 40 кибли жита, 20 кибли кукуруза, 4 јутра добре оранице земље, на коју учитељ порезу плаћа, и огрева колико треба.

II.) Са овим местом скопчана је плата од годишњих 400 фор. а. вр., у име станарине 50 фор. а. вр. и у име огрева 25 фор. а. вр.

Изабратим учитељима у дужност спада, осим школском уредбом прописаних дужности, у цркви за певницом, коју им одбор одреди, појати, а учитељу под I.) и децу у појању обучавати.

Молбенице се имају до 15. (27.) августа т. г. председништву црквено-школ. општине срп. црњанске послати.

У *Срп. Црњи* (via Zsombolyi) 4. (16.) јула 1893. год.

Милан Стојановић, управитељ. Ивин Вељко, председник.

СТЕЧАЈ. 115 2–3

На упражњено место *порезе у Беркасову* — са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који жеље место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопрезвитера до конца августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Кирловци* 6. (18.) јула 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 122 2–3

Расписује се стечај на *једно стипендијско место* из закладе покојног Јефте Михајловића Јанковог. Стипендија састоји се из 300 ф. а. вр. годишње, коју своту питомац полугодишње у напоч прима. Просителъ стипендије имају своје молбенице подкрепити:

1. Сведоџбом да су православне вере, од срп. православних родитеља у Сомбору рођени или да су им родитељи најмање 10 година стално у Сомбору живили.
2. Сведоџбом о примерном владању.
3. Сведоџбом о положеном испиту зрелости.
4. Сведоџбом да су телесно потпуно здрави.
5. Сведоџбом о сиромашном стању.

Рок стечају траје до 15. августа по нашем календару.

Молбенице се имају до одређеног рока подписаном поднети.

У *Сомбору* 11. Јула 1893 год.

Љубомир Кујунџевић,
окр. протопрезвитер Сомборски и председник управног одбора Закладе Јефте Мих. Јанковог.

СТЕЧАЈ. 125 1—3

На новоустановљено место *учитеља* овим се расписује стечај

Плата је учитељу: 450 фор. у готовом новцу, 75 фор. у име станарине све дотле док општина не буде у стању стан у природи дати, 25 фор. у име школског послужитеља, 12·5 фор. за писаћи прибор, 1 јанаћ оранице земље и 400 □ хв. баште

Изабрани учитељ дужан ће бити у од школ. одбора одређеном разреду, све законом прописане предмете предавати и у цркви појати.

Рок стечају траје до 21. августа о. г. по ст. кал., када ће се и избор обавити. Првенство ће имати онај, који докаже да је музикалан, те ће у стању бити као коровођа певачку дружину у потпом појању и певању учити, за које ће од општине засебну награду добити.

У Кумани 12. јула 1893.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 126 1—3

На упражњено *учитељско место у Херцег Сулоту* (Барања) овим се отвара стечај.

Плата је учитељу у готовом новцу 320 фор., за недељну школу 20 фор., за преводство 5 фор., 4 стара хвата тврдих дрва, од укона 20 новч., од венчанице 20 новч., и 12½ јанаца добре оранице земље, на коју сам порез плаћа, и слободан стан са 2 собе, 2 кујне, по дрмом, шупом и шталом, и са великом пространом баштом.

Новопостављеном учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у пјенију обучавати, даље има доказати, да је испит на мађарском језику положио.

Стеченици, који би хтели ово место искати, имају своје добро уређене молбенице, до Велике Госпојине 15 ог августа на месни Школски Одбор послати.

Који се лично представи, има првенство.

Из седнице Школског Одбора, држане у *Херцег Сулоту* 4-ог јуна 1893.

Месни Школски Одбор.

Кбр. 439 ех 1893. 106 3—3

ЕДИКТ.

Усљед брачноразводне тужбе Катице Влашић, становнице мошоринске, против супруга јој Јована Мирковог, бившег становника в.-кикиндског, који је незнано куда у свет отишао, овим се речени Јован Мирков позива, да у року од 60 дана конзисторији овој или лично представе, или место свога пребивања пријави, пошто ће се у противном случају брачни спор овај и без њега по постојећим законима решити.

Из конз. седнице држане у *Темишвару* 16. (28.) јуна 1893. год.

Конзисторија епарх. темишварске.

СТЕЧАЈ. 116 2—3

На упражњено место *капелана у Бечкереку* — са изатом V. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то полутити, имају своје ваљано устројене молбенице, које су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопрезвитера до конца августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 6. (18.) јула 1893. године.

Архидијецезална конзисторија.

102 3 3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *учитељског места* овим се стечај расписује.

Годишња плата је у готовом новцу 300 фор., 5 јанаца оранице земље, на коју учитељ порез плаћа; за пооторну наставу 30 фор.; за преповедство 30 фор; 1½ хв. дрва; слободан стан од две собе, кујне с баштом; за укоп од умућних 1 фор., од осталих 50 новч.

Изабрани дужан је законом прописане предмете предавати, децу појању црквеном учити, као и при сваком богослужењу за невницом појати.

Првенство имају који се лично представе и у цркви поје. Рок пријаве 1. август т. г.

У Срп. Кларији (Zsombolya) 1. јула 1893. г.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 109 3—3

На основу закључка месне напредне главне скупштинске седнице од 10. (22.) јуна т. г. бр. 19., одобреног решењем Сл. ЕПИ. Одбора у Темишвару ЕП. 164./ШО. 149. ех 1893., овим се отвара стечај на место *забавиље* на овомесном основајућем се српском вероисповедном забавишту.

Доходци су следећи: 1. Редовна годишња плата 360 фор., која ће се месечно у напред издавати.

2. Стан у парави, састојећи се из две собе, кујне, стаје за дрво и тавана.

3. У име огрева забавишта и стана забавиље 60 фор.

Молитељке, које на ово место компетовати намеравају, позивају се, да своје молбенице са доказима способности најдуже до 1. августа по стар. кал. потписаном председништву поднети изволе.

Изабр ној забавиља ставља се у обвезу, да испит за забавиљу, — ако такав не би имала, — најдуже за две године положити има.

Наступање звања је 1. септембар по нов. кал.

Из седнице школо-управног одбора, српске православне црквено-школске општине, држане у *Чаковој*, 19. јуна 1893. год.

Јован Л. Максимовић *Никола Рунков* с. р.,
перовођа. *председник.*

СТЕЧАЈ. 111 3—3

Из стипендијске закладе *баронице Еуфемије Јовичке* отвара се стечај на *једно место* за слушаоца занатлијске школе а од лидареске, столарске или тесачке (дунђерске) струке. Исти мора бити способљен, да изучава занатлијско-цртачку школу или технолошки музеум. Стипендија ова износи *250 форинта* (500 круна) годишње.

Рок искању траје до 28. јула (9. августа) о. г., а само ће се оне молбе узети у обзир, које дотле стигну.

Молиоци треба да приложе уз молбу ове исправе: 1. *крштеницу*, за доказ да су Срби православне вере; 2. *школску сведоџбу* од последњег течаја; 3. *лекарску сведоџбу* о здрављу; 4. *сведоџбу сиромашног стања*, као и о моралном владању.

Питомац мора слушати науку и изабрану струку на јавним заводима у земљама св. Стефанове круне. *По закладном уставу и вољи оснивачице* првенство на стипендију имаће они, који су родом из *Старог Бечеја, ако им је оцена бар добра.* И тек ако оних не буде, онда — по реду способности — долазе у обзир и други ученици, који су православни Срби а из земаља св. Стефанове круне.

Ни један питомац не сме у исто време уживати још коју стипендију.

Из црквено-одборске седнице српске православне општине у *Старом Бечеју*, 4. (16.) јула 1893 год.

Јован Михајловић, Др. Арон пл. Војновић,
перовођа. председник.

104 3—3

СТЕЧАЈ.

У *Качачкој* српско-православној источној школи има се стално попунити *учитељско место.*

Плата је годишња: 1. 300 фор., које учитељ у месечним ратама прима; 2. 4 запта оране земље, на коју учитељ порез плаћа и једна башта од 600 □ хвати изван села; 3. два хвата тврдих дрва и сламе колико је за школу потребно. За перодводство добија учитељ 15 фор. и за паушал 5 фор. Од великога ће погреба добити 1 фор, а од малога 50 новч. Стан има у школској згради.

На ово место могу компетовати само потпуно квалификовани и који су испит из мађарског језика положили.

Дужности су школском уредбом прописане.

Молбеније, добро инструпране, треба слати на председника школ. одбора. Рок стечају истиче 5. (17.) августа а избор ће се 6. (18.) августа 1893. обавити.

Изабрани учитељ има своје место 1-ог септембра о. г. наступити.

Из седнице школ. одбора, држане у *Качаку* 27. јуна 1893. г. Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 91 4—6

На једно смрћу упражњено учитељско место III. и IV. разреда срп. вероисповедне мешовите школе у *Дероња*, овим се расписује стечај.

Годишња је плата учитељу: 300 фор. у готовом новцу, 8 катастралних јутара оране земље и то јутро од 1600□; 2 хвата дрва за личну потребу; осим тога стан од 2 собе, кухиња, шпаја за смок, комора, подрум, шупа, штала и башта у школском здању за повр̀ће.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане дужности вршити, у цркви појати и децу у црквеном пјењу обучавати; осим тога повторну школу држати, у црк. школским седницама перовођство држати без особите награде за то.

На ово учитељско место могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Рок стечају траје до 8. августа по српском о. г., када ће се и избор обавити; првенство ће имати они, који ће се општини лично пријавити.

Молбенице имају дотични компетенти месном школ. одбору до горњег рока поднети. Последња пошта Hodságh.

У *Дероња*, 24. јуна 1893. год.

Месни школски одбор.

C. O. 1566. ex 1893. 101 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *три*, евентуално *и више* упражњених *стипендијских места у закладу пок. Ђорђа илем. Сервијског* III. разреда, појединце са 105 ф. годишње стипендије, отвара се овим стечај.

Стипендију из ове задужбине може получити сваки онај српске народности и православне вероисповести ученик, који се добро учи, примерно влада, а сиромашног је стања, и навршио је 12-ту годину свога живота.

Стипендисте III. разреда ове закладе могу се с временом, ако нужну квалификацију све једнако имали буду, промаћи у више стипендијске разреде, т. ј. у II. разред са годишњом стипендијом од 157 фор. 50 новч., и I. разред са годишњом стипендијом од 210 фор., и имаће у томе погледу првенство пред другима, који ту стипендију уживали нису.

Питомци ове закладе могу своје науке само на отачественим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији слушати, а само с дозволом високе кр. угар. владе могу се и у иностранству учити.

Молитељи имаће своје, крштеним писмом, школским сведоџбама, сведоџбом спромаштва и најпосле лечничком сведоџбом о томе, да су здрави, обложене молбенице *саборском одбору у Карловцима* најдаље до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1893.

Председништво саборског одбора.

103 3—3

СТЕЧАЈ.

Потписана српско-православна црквено-школска општина, потребује за своју школу једног *учитеља*. Плата је истоме 300 фор. у готовом, слободан стан са баштом и огревом и 60 фор. а. вр. за перовођство у одборским седницама.

Рок је стечају до 15. августа о. г.

Натпаветљи дужни су својој молби приложити и сведоџбу своје политичне власти.

Пурочић, 1. јулија 1893.

Српско-православна црквено-школска општина.

С. О. 1564. ex 1893. 99 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *два*, евентуално *три стипендијска места у закладу пок. Гавре Адамовића* овим се отвара стечај.

Стипендија из ове закладе износи годишње 300 фор. за ученике средњих школа, а 400 фор. за слушаоце академијских наука.

Стипендију могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вероисповести, који су доброг владања и добро се и прилежно уче.

Сродници фундатора имају првенство.

Питомци ове закладе могу своје науке само на отачественим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији слушати, а само с дозволом високе кр. уг. владе могу се и у иностранству учити.

Молитељи имају своје, крштеном писмом, школском сведоџбом, сведоџбом сиромаштва и лечничком сведоџбом о томе, да су здрави, обложене молбенице *саборском одбору у Карловцима* до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1893.

Председништво саборског одбора.

Ad C. O. 1443./502. ex 1893. 98 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења места *актуара саборскога одбора*, овим се отвара стечај.

Годишња плата актуарова јесте 900 фор. а. вр. и 150 фор. а. вр. у име станарине, а изабран актуар поставља се за таковога за сада у привременом својству.

Који ово место желе получити, имају своје правничко оспособљење и вештину у састављању списа на српском, мађарском и немачком језику исказати.

Молбенице треба да се поднесу саборском одбору у Карловцима у току од четири недеље дана, рачунајући од дана првог увртења овога стечаја.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1893.

Председништво саборског одбора.

---

107 3—3

СТЕЧАЈ.

У *Текелијанском будимпештанском стипендијском заводу* упражњено је за школ. год. 1893./94. једно питомачко место, на које се овим стечај отвара.

Сваки питомац ужива слободан стан у заводу, лечење, огрев, послугу и осветљење за 7 зимских месеца и 300 фор., ако слуша науке на универзитету или политехници, а 250 фор., ако је гимназиста VII. или VIII. разреда.

Од питомаца Текелијина завода тражи се ова квалификација: а) да је сиромах и да је свршено здрав; б) да се добро владао и да је врло добар успех у наукама показао; в) да је грађанин земаља круне св. Стевана, да је српске народности и православне вере; г) да је свршио барем VI. гимназијски разред или да је свршен реалац или да слуша правне, медицинске и филозофске, или пак политехничке науке на свеучилиштима у Будимпешти. Првенство — при избору — има једној квалификацији имају слушаоци факултетских наука.

Потражитеља на питомачка места дужни су да искажу ову квалификацију крштеним писмом, сведоџбом о материјалном стању родитеља или потврђеном среском области; гимназисте и реалци сведоџбом о испиту зрелости; универзитетски слушаоци сведоџбом о испиту зрелости и сведоџбама односно колоквијама од последње две године.

Сваки питомац је прво условно изабран, док га заводски лечник не прегледа, да ли је телом и душом савршено здрав.

Молбенице се имају послати до 3. (15.) авг. 1893 год. Надзорништву Текелијина Завода у Будимпешти (Zöldfa-utcza 25. sz.).

У Будимпешти 3. (15.) 1893. год.

Барон Федор Николић,
председник.

СТЕЧАЈ. 120 2—3

На основу закључка шк. одбора од 7. јула 1893. бр. 47 отвара се стечај на места *две забавиље* на ново установљеним српским вероисповедним забавиштима. Редовна је плата за сваку забавиљу 400 фор. а. вр. и 120 ф. а. вр. у име станарине. Компетенткиње морају бити Српкиње православне вере и имају надуже до 25. августа 1893. по ст. к. своје докалима способности снабдевене молбенице и то по уредби СНЦШ. сабора од 1892. г. долепотписаном председништву послати. Изабране забавиље имаће и своје помагачице и ставља им се у дужност, да испит за забавиље, ако га већ не би имале, најдуже за две године положе.

Из редовне седнице шк. одбора, држане у *Сентомашу* 7. јула 1893.

П. Коњовић, перовођа школ. одбора. Лаза Каћански, председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 117 2—3

На управљено место *пароха у Илоку* — са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопрезвитера до конца августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловцу* 6. (18.) јула 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 113 2—3

Расписује се стечај ради попуњења *учитељског места у Виру*.

Плата је у готовом новцу 80 фор.; 20 мера жита; 2 хвата дрва; 3 ланца земље оране, на коју сам учитељ порезу и еквивалент плаћа; стан у најмањој кући са једном собом и кујном и $3^1/_2$ ланца баште.

Рок стечају траје до 15. августа ове године.

Има се лично представити, који жели ово место получити.

Из седнице црквено-школског одбора у *Виру* 6. јула 1893.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 119 2—3

Расписује се стечај за једно место *учитељице* са платом од 400 фор. а. вр. и 60 фор. у име паушала. Изабрана ће учитељица за сад, док јој школски одбор школу стално не преда, предавати женски ручни рад, но кад школу стално у своје руке прими, исправиће јој се плата са платом осталих учитеља, која износи 600 фор. а. вр., слободан стан или 200 фор. а. вр. у име истога, 169 фор. а. вр. у име дрва, писаћег прибора, школске послуге и огрева, којим је дужна и школску дворану грејати, и тада ће дужна бити предавати деци све школске уредбом прописане предмете.

Компетенткиње нека изволе најдуже до 25. августа 1893. по ст. к. добро инструисране молбенице долепотписаном председништву поднети.

Из седнице шк. одбора, држане у *Сентомашу* 7. јула 1893. г.

П. Коњовић, Лаза Кањански,
перовођа школ. одбора. председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 118 2—3

На српској вероисповедној основној четворторазредној женској школи отвара се стечај за *учитељицу*. Плата је 300 фор. а. вр., четир фата дрва, за школу и своју потребу, и слободан стан са баштом.

Учитељица спада у дужност све законом прописане предмете предавати и децу у женском ручном раду обучавати.

Молбенице се имају најдуже до 15. августа т. г. (велике госпојине) Школском Одбору послати, а тога дана ће се и избор учитеље обавити.

Из одборске седнице у *Павлишу* (код Вршца) 4. јула 1893. г. држане.

Ђ. Лазаревић, Зака Глогонац,
перовођа. председник.

С. О. 1565. ех 1893. 160 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења стипендијског места за струку *трговачку*, а евентуално и оног за струку *обртничку у закладу Петровић-Харишеву*, овим се расписује стечај.

Стипендија износи годишње 300 фор. а. вр.

Стипендију из ове закладе могу получити само младићи српске народности и источно-православне вероисповести из земаља угарске круне; а изабране стипендисте моћи ће своје стипендије само на наставним заводима у земљама угарске круне, а тек изнимно и с дозволом високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и на наставним заводима у другој половини аустро-угарске монархије или у иностранству уживати.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања, пред онима, који таковога поседују, а у истим околностима имају првенство пре свију сродници оснивателя, пок. Марије Харин рођ. Петровић и мужа јој пок. Григорија Харина из Земуна.

Молитељи имају своје, крштени писмом, лечничком сведоџбом о калањењу богиња и стању свога здравља, школском сведоџбом о до сад свршеним наукама и најпосле сведоџбом политичне власти о своме имовинском стању обложене молбенице *саборском одбору у Карловцима* најдаље до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1893.

Председништво саборског одбора.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. Сергију Шакрак-Нишићу, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Српска Манастирска Штампарија у Новом Саду.

Српски Сион

Год. III. Број 31.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВДАСНИК: Н. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Сергије Шакрак Нинић и Сава Петровић.

У Новом Саду 1. августа 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

С. О. $\frac{1402}{3617}$ ех 1893.

НАРЕДБА

саборског одбора, издана свима епархијским административним одборима у предмету прилога манастирских на издржавање монашке школе у Хопову.

Са надлежне стране извештен је овај саборски одбор, да је 10. (22.) маја т. г. држан под председништвом подписаног општи збор пастојатеља свих српских православних манастира у митрополији карловачкој, који је поред осталих питања расправљао и питање о образовању кандидата за монашки чин, и да је исти збор, увиђајући данашње лоше стање у погледу спреме, образованости и васпитања подмлатка, којим се сталеж манастирско-монашког свештенства запања, и желећи незгодама и недостатку у том погледу доскочити, једногласно закључио, да се трошком свих српских православних манастира у митрополији карловачкој оснује у манастиру Хопову засебна монашка школа са интернатом за образовање и васпитање подмлатка манастирско-монашког свештенства, те да се у истој школи, којој ће унутрашње устројство, управу и надзор као и наставни план прописати св. архијерејски синод у своме сопственом делокругу, и која би се већ почетком школске године 1893/4 отворила, сиромашна, али даровита, вредна и честита српска православна деца систематично спремају, образују и васпитавају за монахе и ваљане чланове манастирско-монашког свештенства, а што се тиче издржавања те школе, те-

рет тога издржавања сноси̂ће сви манастири у српској митрополији карловачкој заједнички давањем повећаних прилога, који су за сваки појединн манастир узајамним договором, споразумом и закључком свих манастирских настојатеља у цифри опредељени, и уз саопштење распореза тих прилога на поједине манастире уједно је умољен, да овај закључак збора манастирских настојатеља одобри и односно, да би се могао извести, нужна расположења учини.

Услед тога, и обзиром на то, да се оснивање и издржавање монашке школе за образовање и васпитање подмлатка манастирско-монашког свештенства потребом сваког појединог манастира у српској православној митрополији карловачкој сматрати мора, и то потребом, која се односи на духовну страну манастира као црквених завода, и која се, у колико су за подмирење њено нужна материјална средства, исто тако из прихода манастирских добара подмирити и подмиривати има, као и друге потребе манастира, и обзиром на то, да је сваки појединн манастир и до сад васпитао и образовао у кући кандидате за монашки чин, и на то као и на издржавање тих питомаца из својих прихода трошио, и да је но томе и услед тога, што ће се кандидати за манастирско-монашки чин у будуће у једној школи образовати и васпитати, принос од стране појединих манастира на оснивање и издржавање монашке школе посве оправдан, те се редовним трошком и издатком манастира сматрати има, — приступио је овај саборски одбор са својим одобрењем закључку збора манастирских настојатеља у погледу оснивања и издржавања монашке школе за образовање и васпитање подмлатка манастирско-монашког свештенства, те је закључио дозволити и дозвољава:

1.) да сваки појединн манастир у округу карловачке срп. прав. митрополије може из манастирске благајне на циљ издржавања монашке школе доприносити за сада толику своту годишњега прилога, колика је за овај мах у приказаном распорезу на њега распорезана, но с тим, да се распорезане на поједине манастире своте не сматрају сталном и непроменљивом своном приноса, него да се свота годишњег прилога према материјалном стању манастира изменити може; 2.) да се прилози, што их поједини манастири на циљ издржавања монашке школе давати имају, у годишње прорачуне манастирске као редовна потреба уришћују, из чега следује, да се тај издатак у годишњем рачуну сваког појединог манастира обрачунати има; и 3.) да манастири на њих распорезане прилоге већ у текућој години из манастирске благајне исплатити могу, имајући их у овогодишњем рачуну своме обрачунати.

О чему се славни епархијски административни одбор уз доставу *расиореза прилога* под ·/. знања и равнања ради с тим упућством извештава, да о овом расположењу управе подручних му манастира извести.

Из седнице саборског одбора, држане у *Карловцима* 8. (20.) јуна 1893. године.

Георгије
Патријарх.

РАСПОРЕЗ

прилога на срп. прав. манастире у митрополији карловачкој на циљ издржавања „Монашке школе“ у манастиру Хопову.

1.	Крушедол	годишње	2000 фор.
2.	Гргетег	„	1700 „
3.	Беочин	„	1200 „
4.	Раковац	„	100 „
5.	Врдник	„	100 „
6.	Јазак	„	100 „
7.	Бешеново	„	100 „
8.	Шишатовац	„	200 „
9.	Вел. Ремета	„	100 „
10.	Мала Ремета	„	200 „
11.	Кувеждин	„	800 „
12.	Привина Глава	„	500 „
13.	Фенек	„	100 „
14.	Ораховица	„	150 „
15.	Лепавина	„	50 „
16.	Пакра	„	25 „
17.	Гомирје	„	25 „
18.	Грабовац	„	50 „
19.	Војловица	„	800 „
20.	Месић	„	200 „
21.	Сенџурађ	„	500 „
22.	Бездин	„	1700 „
23.	Ковиљ	„	1000 „
24.	Бођан	„	25 „
		Свега	11.725 фор.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОСНИВАЊЕ МОНАШКЕ ШКОЛЕ У МАНАСТИРУ ОПОВУ.

(Наставак).

§. 5.

Монашка школа је интернатски завод, у којему се редовним питомцима све њихове оправдане потребе (прехрана, одело, уџбене књиге и т. д.) из заводске благајне бесплатно подмирују.

Питомци остају у заводу кроз све 4 године, односно дотле, док цео течај монашке школе не сврше, и тек по напредној потреби или случају отпуштају се својим кућама, или у манастир, којему припадају, где уз извесне услове могу и два феријална месеца провести.

§. 6.

Годишњи течај, или школска година у монашкој школи почиње 1. септембра једне, а свршује се 30 јунија друге, будуће године — па и за време двомесечног школског одмора питомци остају у заводу, где се под надзором бар једнога наставника и манастирског братства упражњавају у појединим наставним предметима, парочито у црквеном појању и правилу, у економским предметима и читању корисних књига.

Ад. §. 5. и 6.

Монашка школа и по устројству и по циљи својој треба да је не само културно-просветни већ и хуманитарно-добротворни завод, у којему ће се сиромашна али честита, даровита и вредна српска деца бесплатно издржавати и добивати оно васпитање и образовање, које им је нужно, па да могу бити добри и спремни српски калуђери. Хвала Богу, наши манастири су у таквом материјалном стању, да својим средствима заједнички лако могу издржавати завод, у којему ће се питомцима све потребе бесплатно подмиривати. А да су наши манастири и позвани да чине такове жртве и доброчинства, особито кад је реч о васпитању и образовању калуђерског подмлатка — о томе не може бити питања, нити ће нико моћи и покушати, да то са разлогом оспори.

У томе пак, што ће се у заводу питомци свесим бесплатно издржавати, налази се најбоља гаранција, да завод неће остати пуст, већ да ће у потребном броју улазити у њ' сиромашна, ал добра и даровита деца, која ће радо и остати у заводу, у којему се бесплатно за угледни монашки чин изобразити могу. Данашњим даном толико је сиромашне и даровите деце, која на помоћ или стипендију изгледају — да кад се таковој деци понуди свесим бесплатно издржавање и васпитање у монашкој школи, поврвеће у ту школу већи број сиромашне, али даровите и честите деце, но што ће их и моћи завод у своја добротворна недра примити, те ће се моћи између добре — најбоља деца за питомце одабирати. Ако тако не буде баш *у први мах* — свакако ће тако бити бар *доцније*, док се боље сазна вредност и важност самога завода.

Бесплатно издржавање у заводу свакако ће много допринети, да у завод ступају деца са бољом спремом и квалификацијом — а са спремном и квалификованом децом постизаваће се дивни успеси у заводу, те ће крајњи резултат бити тај: да ће се монашки сталеж обогатити добро спремљеним подмлатком, честитим и одушевљеним калуђерима, са којима ће се лако моћи извршити она велика и важна мисија, коју имају да изврше наши манастири и наши калуђери у цркви и народу.

Да школа за образовање манастирско-монашког свештенства мора бити у манастиру, спојена са интернатом, то је тако природно и неопходно, да није нужно ни мало разлагати. Будући калуђери морају се образовати и васпитавати у манастиру и манастирском интернату, јер баш у интернатском начинужњавања и васпитавања питомаца, у озбиљном, интензивном учењу и непрекидном бадром надзору налази се најбољи услов и гаранција, да ће заводски питомци како у наставном, тако и васпитном погледу најлепше напредовати. За васпитање монашког подмлатка интернат монашке школе показаће се без сумње тако благодетним и успешним, да ће у приспеће бацити сваки скептицизам, а и у наставном погледу — поред интензивнијег

рада и бадрог, строгог надзора — интернисте увек ће моћи сразмерно већи успех показати, него ма какве екстернисте.

Свакако ће и у монашкој школи бити довољних и великих тешкоћа у послу око васпитавања деце и младића, који су из друге школе, или можда од куће донели собом у завод и неке зле склоности и обичаје — али заводској управи и наставницима биће стајати на расположењу довољна дисциплинарна средства, да васпитање својих питомаца у најбољем правцу што правилније регулишу.

Једно од тежих питања је и то: да ли да се питомци и преко феријална два месеца у заводу задрже, или да се отпусте родитељским кућама, односно у манастире, којима припадају. Одмор је нуждан и учитељима и ученицима, те се не може ни замислити школа и учење, без ферија и одмора. Али с друге стране, неби ли било опасно, а можда и кобно по васпитање ученика монашке школе, када би се преко лета распустили, те би у родитељским кућама, или у манастирима изложени били можда свим оним штетним моралним утицајима, од којих су у заводу најбрижљивије чувани?

Захтев строгог моралног васпитања изискује, да питомци монашке школе, док год цео 4-годишњи течај не сврше, непрекидно остану у заводу. И школски одмор имају питомци у заводу провести, одмарајући се, али уједно и вежбајући се у појединим наставним предметима, нарочито у црквеном појању и у економским предметима — а уз то би имали преко лета при разним економским радњама и делотворно и практично учествовати. Осим тога имале би се преко феријална два месеца са питомцима изводити разне екскурзије у манастире и на већа и угледнија властелинска добра, на којима би питомци своја економска знања и познавања очигледним начином проширивати могли.

По правилу дакле остајали би питомци кроз све 4 године у заводу, но по напредној доказној потреби или нужди могло би се по неком питомцу, на захтев његових родитеља или старатеља и сродника, краћи или и што дужи допуст дати, но у таквим случајевима требало би обзира имати на морално владање дотичнога питомца, за кога се допуст пише, те би се добрим питомцима могао давати допуст и лакше и чешће, као у име неке награде, а питомцима лошијега владања теже, ређе и тек под највећим строгим условима.

§. 7.

У свакоме разреду монашке школе држи се годишњи испит крајем јануара месеца, а завршни годишњи испит крајем јунија месеца сваке године.

Питомци, који четврти годишњи течај сврше, подвргавају се на крају школске године закључном строгом испиту, на којему председава изасланик надлежне духовне власти.

Ad §. 7.

Пошто би се у монашку школу, бар у почетку, имало примати сваке године, односно у сваки разред најмање 8—10 бесплатних питомаца, у колико би тај број довољан био за прираштај монашкога сталежа за целу митрополију, односно за све манастире у митрополији карловачкој — умесно би било с надлежне стране наредити, да се на 4 године након отварања монашке школе нико не прима у сталеж манастирско-монашког свештенства, ко у монашкој школи 4-годишњега течаја с успехом свршио није, јер, ако би се и на даље примали за монахе други, осим питомаца, монашка школа би илузорна била и напио би углед свршених питомаца.

С друге стране сасвим би нужно и оправдано било у своје време постарати се за што боље ухлебљење свршених питомаца монашке школе, јер само ће тако поскочити углед завода, те ће и завод онда моћи добивати спремније и боље младиће за питомце.

Свршени питомци, који из завода изађу, ако су 20-ту годину навршили, имају се по изречном времену искушења, у опредељеном им манастиру што скорије замонашити, те имају као монаси у раду и труду чекати каноничко доба, у коме могу бити за ђаконе и пресвитере (јеромонахе) рукоположени. Спремнији питомци монашке школе имали би се одмах, чим у чин ступе, постављати за намеснике и екзесцијархе, а после извесног броја година ревносног и успешног службовања имали би се такови спремни и ваљани калуђери постављати и за манастирске настојатеље. Свакако би требало у авансовању свршених питомаца увести праведну и одређену градацију.

(Наставиће се)

ОБЛАСТИ ИСТИНЕ.

(Наставак).

Прегледајмо сад још једном пажљиво читаво своје излагање. Ми смо поступно, од вишега на ниже, испитали и оценили различите облике и степене сумње. Видесмо, да она или пориче *сваку истину* — *апсолутна сумња, скептицизам* — или пориче свако *више*, духовно, идејално познање → *сензуализам и материјализам* — или најпосле пориче *религијозну* истину, откривену истину — *натурализам, рационализам*. Против ње смо ми доказали, да је човечје познање у опће извесно, да има истине у човечјем духу и за човечји дух. У тројаком нам се реду она приказала: као *чулно познање* радњом чулних органа, као *духовно познање* радњом мисаона духа, као *религијозно познање* вером у божанство, које се открива.

Све пак, што је човек истинито нашао у природи и историји, у идејама свога духа, у животним законима светским, све то неје религиозној истини ни туђе ни далеко. Сва наука је у њеној служби; она је у служби истине, у служби божјој; то су знамења и гласови Бога, који се открива и они сви приводе последњем, великом откривењу у Христу. Она је почетак и крај свима областима знања, више јединство, које расејане гласове истинитога спаја у чисто удешену хармонију, средиште, где се сви путеви састају, којима наука греде, на биле они још толико различити и један другоме туђи. И тако је свако знање, свако људско познање слуга највишој истини, које истражи и тежње нуди дух приводи Богу, суштој истини. Ту пристају са свим згодно оне речи апостолове: „Све је више, а ви сте Христови“[74]. „Философија“, вели *Клименат Александриски*[75] „беше Грцима, што и закон за Јевреје, путевођа Христу. Према томе је философија припрема, утреник за онога, који Христом задобија савршенство“. Та логос, као што он даље изводи,[76] Господ свију Јелина и варвара и коровођа оба завета старога и новога, дао је Грцима њихову философију, да се њом прославља код њих Свемогући, да тако ни јелинска ни варварска философија не садржи чисту, праву истину са свим, али ипак делимице и да буду у исти мах откинуто парче вечите истине.[77]

Откривена истина налази у профаним наукама припрема, наговештаја, символа за оне мисли, које јој Бог даде; а профане науке добијају опет од религиозне истине своју бистрину, јаснију светлост, дубљи доказ, виши значај, своју праву вредност, своје право место и крајно савршенство.

Тиме је осуђена религиозна сумња, у ком се год облику појавила, осуђена равнодушност у религиозним питањима, макар се она крила под каким му драго изговором. Како би смео човек и за час бити немаран и равнодушан према томе, је ли у истини или заблуди, и то баш у питању, које је највише и најважније од свију, које обухвата у себи сва друга питања, до кога стоји наш целокупан духовни и нравствени живот, у религиозном питању! Могло би се рећи, да је то потпуно безумље, срамотна тупоглавост и то би само могло и да разјасни таки појав, да они, на којима ми то опажамо, не показиваху тако жива интереса у питањима нижега значаја, у проблемама своје науке, у политичким борбама и борбама у јавном животу.

Уметничком руком је приказао стање многих таких духова писац једне књиге[78] о којој се онда много говорило: „Цео свој живот проводе у томе, да *употребују речи, да испитују односаје бројева, својства материје;* више заиста не треба, да се ти велики духови задовоље. Шта говориш ти о Богу с тим научењаком, коме се име пропоси по свету? Не видиш ли, како се сада баш предао, да испита неку киселину, која се до селе отела хемијској анализи?

[74] 1. Коринћ. 3, 22—23.
[75] Strom. I. 5.
[76] Strom. VI. 5. VII. 2.
[77] Ibid. I. 13. VII. 10.
[78] Lamennais, Essai sur l' indifference en matière de religion I. ch. VIII.

Причекај, док он истом буде готов са својим проналаском, можда ћеш онда смети прозборити с њим коју реч о ономе, који је створио све то. Други опет пише песму, позоришне комаде, романе, да удари темељ својој слави. Не буни га, не прекидај, јер се жури, приближује се смрт, па непаидна ли губитка за човечанство, кад би га смрт изненадила, пре него што довршн! Оно истина, он не познаје своје природе, он не зна, како место запрема и каки му је задатак придељен у универзу, он не познаје своје потоње судбине, а не зна ни чему да се нада, ни чега да се боји, има ли Бога, праве религије, неба и пакла; али он ради, као да су то све ташти спови“. Ти су мртви, „имају име да су живи, а мртви су“[79]. Нека се они кичељиво огледају у својој узоритости, нека се хладно повлаче у себе, као да су сами себи доста, нека тамну светиљку свога краткога вида претпостављају јасном дану божанске речи, или жудно и разуздано јуре по великом друму живота, за њих све вреде оне речи, што их изрече Сократ, на умору, својим судијама[80]: „Мили сте ми, до душе, и драги, људи Атињани, ал' ја ћу опет више слушати Бога него вас и док год ја уживим и узмогу, не ћу престати да вас опоминьем и упућујем, јер ћу свакоме рећи с ким се сретнем: Добар човече, зар те неје срам, да грамзиш за благом, да га се што више нагомаш, а тако исто за чашћу и славом; за увиђавност пак и за истину и да што боље оплемениш душу, за то не тариш главе и то ти је девета брига? И ја ћу га запиткивати и кушати и приговарати му, што најмање цени оно, што је највредније, а већу цену приписива ономе, што је мало важно. Јер ја ходам широм једино с том тежњом, не би л' вас наговорио, да се не бринете преће и ревносније за своје тело или за богатство, него за своју душу, да се она, што већма оплемени, учећи вас, да човеку не пиче врлина из богатства, него богатство из врлине и сва друга добра, како појединцу тако и држави“.

[79] Откров. 3, 1.

[80] *Платон*, Apolog. Socrat. p. 17.

(Свршиће се).

НАЦРТ ЗА КАТИХЕТИЧКЕ БЕСЕДЕ.

Састављен према катихизису Православне Цркве.

Од **Јована,** епископа Смоленског.

(Наставак)

5. Члан.

Беседа 15. —1.) Показати, да васкрс Ис. Христа, предсказан пророцима и Њим самим, као очевидни доказ Његове победе над смрћу, служи као најбоље убеђење у спасоносност за нас страдања и смрти Искупитеља; 2.) да је њим положен темељ и нашем васкрсу.

6. Члан.

Беседа 16. — 1.) да се Син Божји, по Божанству свудасушти, на небеса узнео у човечјем телу; 2.) да је примио Божанствену славу и част и по човештву, а по Божанству Он ју је имао свагда.

7. Члан.

Беседа 17. — 1.) Син Божји опет ће доћи, но већ са славом Божанственом (Мат. XVI. 27.; XV. 31.) — 2.) Када? (Мат. XXIV. 36. 42). У осталом може се указати и на неке признаке по руководству Св. Писма.

Беседа 18. — 3.) Судићé: а) свима живим и мртвима, који ће тада сви васкрснути; б.) за сва дела, речи, мисли и осећаје срца.

8. Члан.

Беседа 19. — Треће лице св. Тројице је Дух Свети, Господ животворећи. Он је заједно са Богом Оцем и Сином Господ и Творац света, чува живот свима тварима, даје разумни живот људма, а онима који верују на њега благодат духовну.

2.) Исходи од Бога Оца и саопштава верним благодатне дарe Своје ради заслугâ Сина.

3.) Равне је части са Оцем и Сином („**спокланѣема и сслакима**“).

4.) Но Његовом надахнућу су претказивали св. пророци, и богодухновени писци писали св. књиге. (Може се указати на број или и различите врсте по садржини им.)

9. Члан.

Бесѣда 20. — 1.) Значење Цркве у опште и као једне, свете, саборне и апостолске.

2.) Говорити, шта значи: веровати у Цркву, по том — 3.) тумачити црквене заповеди (оне у Прав. Исп. у тумачењу 9. члана вере).

Бесѣда 21. — 4. Показати, да је сваки православни неопходно дужан чувати учење и устав Цркве, да сваки, који их занемарује и у опште се не покорава Цркви, може бити подвргнут великој опасности, као: а.) да буде одлучен од Цркве, б.) да буде лишен свију благодатних средстава и начина да достигне спасење и в.) да му погине душа времено и вечно.

10. Члан.

Бесѣда 22. — 1.) Појам о тајнама, њихова важност, неопходност за спасење и број им.

1. О крштењу.

Бесѣда 23. — Важност и неопходност крштења, и као благодетног очишћења од опште греховности наше у греху прирођеном, а с њим (код одраслих) и личних грехова онога који се крсти, и као духовног препорођења у благодатни живот.

2.) Значење обреда при крштењу: одрицања од ђавола, приближавања Христу и заклињања, значење воде у крштењу, трикратног погружења у воду са изговарањем извесних речи, — значење крста и беле одеће, која се полаже на крштенога.

3.) Обавезе кумова и важност тих обавеза.

4.) Обавезе крштенога: вера и живот хришћански.

2. О миропомазењу.

Бесѣда 24. — 1.) Важност и неопходност миропомазања, као тајне, која укрепљује живот хришћански.

2.) Духовно значење св. мира и помазивање извесних делова тела.

3. О причешћу.

Бесѣда 25. — 1.) Неопходност приопштавања св. тајана: сам Ис. Хр. заповедио је то.

2.) Циљ: а.) сећање на страдања ради искупљења и на смрт Сина Божја, б.) благодарење за искупљење и в.) умилостивљење за грехе.

3.) Плодови: праштање грехова, благодатно освећење, сједињење са Христом оних, који се достојно причешћују, и живот вечни.

4.) Важност: Битност и дејство истинитог тела и истините крви Христове под видом хлеба и вина, светост самог места свршавања тајана, т. ј. храма и престола; предмети потребни при свршавању ове тајне.

5.) Неопходност особитог спремања за онога, који хоће да се причести, иначе — по апостолу — „на суд себи једе и пије“.

Бесѣда 26. — Овде је умесно и кратко тумачење целе литургије.

(Наставиће се).

ДОПИСИ.

(Епископ Михаило у горњој Лици.)

На простору великоме, од 13375□ клм. подигао је народ српски 194 богомоље, у којијем 311.904 православне душе спаса свога траже.

Над свијем тијем бди Епископ горњокарловачки.

Велик је простор, те није чудо, што Епископ не може често да обиђе сав народ свој. У оближње крајеве залажаху чешће, ма у крајину Лику већ мање; имаде до душе и у Лици мјеста, која су у раздобљима од 10—20 година примала у црквама својима благослова од Епископа свога, ну има их сила и такијех, која га задњи пут видјеше пред педесет и два љета, кад оно блаженопочивши Епископ Евгеније обилажаше горњом Ликом.

Није дакле чудо, што је народ, који је 52

године знао да има, а не видио Епископа свога, са радошћу дјетета при повратку дуго невиђеног оца примио вијест, да Његово Високопреосвештенство, г. Епископ Михаило у средину његову долази.

Са нестрпљењем чекао је народ горње Лике, кад ће високопреосвештени Архипастир на његову врлетну али милу земљу наступити.

И дође весели дан тај; преобучен чека народ, домови, храмови; тежатник постаје највећанијим празником, те остаља народ послове своје, а лети у сусрет Архијерејеву своме, понављајући радосно ријечи старих Јерусалимљана: **благословенъ грядый во имя гдне.**

Натјечу се варошице, села и засеоци, ко ће видније дати знака радости својој; и поред најбоље нажње опет се не зна, ко побједу одржа.

Од првога мјеста нашега, Грачаца, до Прибудића, који се међу понајзабитнија броји, свуда је тако одушевљење било, да га слабо перо моје није кадро описати.

Требало је доћи у Грачац, па видјети, у што се претворио оно дана, док високи Гост у њему бијаше; дуги пут од красног славолука при уласку у мјесто до прекрасног храма, сав цвијећем посут; око пута простор народом прекривен; домови зеленилом красно искићени, а дворишње српскијех застава на њима, још из далека казује путнику, да у њиховијем становницима од радости онако трепере душе, јер виде онога, који за њих своју душу полаже; складни звук звона без престанка дивно одјекује у подмлађеном Велебиту, и зове вјерне на све четири стране, да се Богу моле, да се смилује, да им дарује, што са Архијерејем од њега моле; непрестана грмљавина гласнијех калуна, из јутра рано, у вече касно, на сваком кораку, објављује, докле се гођ чује, да иде војвода, који војује, са заставом Христовом на грудима, мачем духовним у устима: позивље народ, да се крсту поклони, благосиље десном, који се кланјају, предобија мачем, који се скакућују, а посјеца оне, који се склањају; дуги низ за нас сјајнијех кола сваки час прати високога Госта у оближња села и назад; а у мрклој ноћи вјештом руком избацивање многобројне звијезде дивне, казују народу, гдје се одмара Путник високи; и народ, у мјесто на починак обични, слијеће се, да, тријезан понут витлејемскијех пастира излијевом радости своје дневнијем напором утрућену главу Архијереја свога успава на меком душеку љубави народње, да сјутра лакше опет настави мучни и благословени пут свој.

Тако је било у Грачацу!

У Прибудић кола не могу ни с које стране; но духовни војвода наш пошао је, да обиђе сваки кутић пространога града свога; да прегледа сваку „тврђаву истине“; да види, да ли су будни стражари на мјестима својима; не даде се дакле одвратити ни од Прибудића, не плаши га рђав пут. Зрмања је 299 стопа над морем; треба се пријети на 626 стопа високу стрмину Прљевску, да до Прибудићке цркве доћи можеш. На коњиву малом јаше Његово Високопреосвештенство, око Њега нас исколицина; пут престрм, на мјестима врло узак, навикнут само на њему вичне ћудљаке, те се пуно и не дивани, а највише чујеш опомену: чувај се! Након јахања од једног сата испећемо се на висину; поиздаље опазимо горе на равањку крсташ барјак, сав у црвеној боји на четврт, у средини био крст, а на рогљевијех по једно од она четири слова, што већ преко 500 љета без успјеха казују Србину, што ће га спасти; под барјаком чета коњаника: тријест до четр'јест друга; на далека већ видиш сјрам сунца на њима дивно народно одијело, какво се од нашијех крајева још најбоље у Зрмању и Прибудићу испекварено и непомућено задржало: сврх прслука црвена јечерма, на њој са сваке стране по 10—12 редака сребрнијех ситнијех путаца, а поврх путаца колик подланице сребрне плоче, што се дебама зову; сврх јечерме навезен капоран са крупнијем сребрнијем пудима; опасао се кожнатом пашњачом, за пашњачом везене кубуре, понајвише старе кремењаче.

Чим је Његово Високопреосвештенство на равањак изјахало, грла људска и пушчана почеше се тако надметати, која ће га радосније поздравити, да у мало неприлике не би; од тог њиховог надметања поплаши се коњ Његова Високопреосвештенства и само изванредном управ чудноватом вјештином одржа се Његово Високопреосвештенство, а да му не би као и блаженопочившем Епископу Евгенију, кад је 3. маја 1841. јашући низ Зрмањски кланац пао с коња и озледно главу, која је незгода владала и дјеловала на његове Наслједнике, да им се ни једном до садашња г. Епископа не даде у ове крајеве. Ни најмање узбуђен јаше високи путник циљу своме. Не прати га више мала пратња његова; сваком стазом прикрцава народ у црквареском

одјелу; тежатник је, али шпак нико не видиш у њу да ради; опустјеше куће: све пред цркви, да буде свједоком славља великог, кад у село, први пут од насељења му, долази Архијерej његов; и не би црква и простор око ње од постанка народом тако испуњена; и пређе у њој Архијерej науку дивну; и духовном храном нахрањен, духовним пићем опојен, изашао из цркве поче народ са малом изнимком без јела и пића весеље своје; пуцају пушке, пјесма се ори, а уз свирку ређају се кола: од момака и од дјевојака, од одива и старијих жена, најпослије од старијих људи, док на једном угледасмо старца од 70 љета, где, не кушав ништа, радошћу опојен, јер видјеше очи његове владику свога, у коло се хвата, неуморно игра; и не би дуго савладао умор, радошћу раздрагашних младих и подмлађених старих срдаца, не би још дуго сустале мишице јуначке, бацајући камена с рамена, не би још дуго промукла грла, кличући оно, што им срце жели, да Владика свети, од њих сјајно испраћен не настави пута, по коме га љубав према стаду носи, а љубав стада среће и прати.

Ето то су слабе свијеће дочека Архијерejа нашег и у нашем највећем Грачану и најзабитнијем Прибудићу. Описивати дочеке у другијем мјестима горње Лике није од потребе: свуда је дочекиван најсрдачније, најрадосније; сву љубав своју изнио је народ свуда Архијерejу своме, да се на трудном путу крепи на њој — ништа није за се задржао; и увијек ће, ако Бог да тако радити, јер је тврд у вјери својој, љуби цркву своју, а поглавицу цркве своје сматра за оно, што и јест, — вољи као оца. Ако је кад и допирало по које зрно онога сјемена, што се, жали Боже често сије, да из њега никне раздор између стада и пастира, оно не налажаше до сад земљишта за се код нас.

Још ће га мање наћи после овога пута, што га пропутова Његово Високопреосвештенство учећи нас непрестано: у цркви, у школи, у друштву. Ходом Својим смјерности нас учи, благошћу благости; па и онда кад мучи и онда нас учи. Свака ријеч Његова дубоко је у срце урезана народу овом; ријетке ријечи укора привијане су свуда као чудотворни мелем благи; слатке ријечи похвале биле су извор, из којег је пио нову снагу похваљени народ; а срдачне ријечи, с којима свуда зове народ, да притрли к срцу цркву и школу, та најсигурнија прибежишта, у којима слободи њере и народности наше никакве буре нахудити неће; слатки позиви, којима позиваше народ, да у борби својој узме на се све оружје божје: „опшше бедра своја истином, обукавши се у оклоп правде, обувши ноге своје у припрану Евангелија мира, узме штит вере, кацигу спасења и мач духовни, који је ријеч божја“, — све то примао је јуначки наш крајишник Србин са оним одушевљењем, с којијем је некад на позив војвода својих с мачем у руци летио у бој за крст часни и слободу златну; и као што је онда са поносом гледао у витешке барјактаре своје, исто тако и данас поносно гледа у духовног вођу свога, а у себи мисли: кад те видим тако млада и крјепка, знам, да је наша застава у добрим рукама.

И.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Окружница Архидијецезалне Конзисторије) којом се објављује подручном свештенству, *да кр. земаљска влада у Загребу одустаје од захтева*, да се молбенице свештенства ради полученја припомоћи из земаљског прииоса имају облагати са свједоџбама општинских поглаварстава о моралном и политичном владању. Окружница та гласи:

„К. 332/287 ех 1893. Пречасни г. Протопресвитер! Висока кр. земаљска влада у Загребу, одјел за богоштовље и наставу, изволела је отписом својим од 17. јуна о. г. бр. 6446 на овострану замолбу од 20. апр. (2. маја) о. г. К. 231/176 ех 1893 Конзисторију ову обавестити, да се с обзиром на истакнуте разлоге у горњој овостраној замолби *одустаје* од захтева, да се молбенице овоподручних свештеника, који припомоћ из земаљског прииоса моле, облажу са свједоџбама надлежних општинских поглаварстава о политичном и моралном владању молитеља, те да се у будуће односне молбенице имају једнио прописаним исказницама о молитељевим породичним и материјалним околностима обложити.

„О чем ве пропустите Пречасност Ваша парохијско свештенство протопресвитерата Ваше знања ради обавестити.

„На седнице Архидијецезалне Конзисторије у *Карловци* 6. (18.) јула 1895 држане.

Георгије с. р. Патријарх“.

— (**Радња епархијских власти у Н. Саду.**) *I. Административни одбор епархије бачке* држао је дана 27. јула (8. авг.) о. г. под председништвом Његове Светости врсвзв. господина *Георгија* патријарха у присуству чланова своју редовну седницу, у којој је бележник епархијски Георгије Видински референсао следеће важније предмете: Усљед налога високосл. Саборског Одбора спроведени су истом списи у предмету признања Јакова Добановачког прочим разреса парохијала. — Циркулирање се најновија наредба Саборског Одбора у предмету утеривања саборских трошкова. — Наложено је црк. општинама у Сомбору, да поднесе основано писмо закладе „учитељских сирота“, како би се иста заклада што пре у живот приступити могла. — Публицирано је решење Саборског Одбора, којим се потврђује решење Админ. Одбора, да се Уроши Керанића, председнику црк. општине пивничке, због ревитенције и упорности са звања председничког скида. — Прочитано је решење Саборског Одбора, којим се општина у Јегри упућује, да изасланицима Адм. Одбора, који су тамо истрагу спроводили, 180 фор. исплати. — Прочитано је решење Саб. Одбора, којим се признаје Лесе Томашевог, стан. петровоселског, због осигурања уплате саборских трошкова одбија. — Сабор. Одбор укинуо је одлуку Админ. Одбора у погледу поделе штипендијског места из закладе пок. Стевана Николића, а црк. општина новосадска упућена је, да нов избор штипендисте из исте закладе обави. — Асигнирано је преосвећеном господину Епископу вршачком Нектарију из епарх. фонда 62 фор., што је платно за библиотеку блаженопоч. епископа бачког Василијана Петровића у име кирије у Темишвару. — Крал. државном статистичком заводу су послати нужни подаци за шематизам. — Одобрена је организација црк. општине у Ст. Врбасу, коју је спровео члан Админ. Одбора Лазар Каћански, парох у Сентомашу; даље делимична обнова скупштине у Турији под истим изаслаником. — Одобрена је обнова $^1/_2$ скупштинара у Горњем Ковиљу, коју је спровео члан Админ. Одбора, игуман ковиљски Мирон Ђорђевић. — Против биране црк. општинске управе у Турији одређена је истрага, пошто је изасланик Адм. Одбора Лазар Каћански пронашао тако велике пореде и недостатке у руковању са општ. имецком. — Изасланицима за обнову црк. општине у Ст. Станару: проти Љуб. Купусаревићу и Јустину Ковачићу дато је нужно упутство. — Учињено је нужно расположење, да се стари саборски трошкови и верозаконски прирез у црк. општини пивничкој утерају. — Упућена је црк. општина у Брестовцу, да пароху свом уредно плату издаје. — Одбијена је молба неколицине становника петровоселских у предмету отплаћивања дуга за саборске трошкове и верозак. прирез, пошто је Саборски Одбор издао у том погледу по ново строгу наредбу. — Одређен је изнађај у црк. општини пиринској у погледу проширење бившег управног одбора тамошњег. — Одобрена је жељена ремонтација неког дела закладне куће баронице Куфштајн Јовићке у Ст. Бечеју. — Одобрена је ремонтација цркве и торња у општини јегарској. — Одобрено је неколико записника више црк. општина, које су исте на углед и одобрење послале. — Одобрен је избор половине одбора у Ђурђеву. — Дозвољено је општини ковилст.-иванској да сазида једну општинску кућу, као и да цркву своју оправи, пошто је исказала, да има за то довољних средстава на расположењу, само је у погледу минуендо-лицитације учињена нека измена. — Дозвољено је црк. општини у Шандору продужење школске зграде. — Одбијен је признак Ђоке Ђирића из Товаришева у погледу разреса парохијала. — Истрага у Пивници није довршена, одређена је ликвидација, коју ће епархијски ревизор Ђорђе Бељански спровести, а црк. општина је упућена, да себи новог председника изабере. — Изаслан је ревизор у Гардиновце, да рачуне старе прегледа и неправилност у руковању констатује. — Одобрено је више општинских рачуна и прорачуна. — Решено је свега 75 предмета.

II. *Конзисторија епархије бачке*, држала је 28. јула (9. августа) о. г., опет под председништвом *Његове Светости*, своју редовну седницу, у којој је бележник Георгије Видински референсао преко 100 предмета, од којих су важнији ово: Упућен је бележник, да састави табеларан исказ о резултатима бракоразводних парница за последњих 5 година, који је исказ високо министарство просвете од конзисторије искало. — Публицирано је решење МЦСавета у предмету признања Ст. Момировића, капелана станарског, даље у предмету признања Емилије Радић рођ. Сарајлић у ствари спорног стола у Суботици. — Публицирање су пресуде МЦСавета у бракоразводним парницама: Јована и Евице Васића из Бечеја, Косте и Драгиње Михајловића из Жабља, Дине и Љубице Таљурића из Мола, Милутина и Христине Таљурића из Мола, Софије и Саве Ђорђевића из Ст. Бечеја, Јована и Јулијане Нечварац из Н. Сада, Јована и Зорке Грчића из Н. Сада, Велимира и Љубице Велимирове из Бечеја. — Одбијена је тужба вел. жупана бачког против Јосифа Поповића, пароха у Ади, и исти је за невином проглашен. — Узети су на знање извештаји окр. протопресвитерâ о обављеним испитима из вероизуке на средњим школама у епархији бачкој. — Расписане се стечаји на место личног службеника у Госпођинци, пошто се тамошња парох разболео. — Дозвољен је допуст Милошу Пашићу, проти жабљаском. — Препоручен је Ђорђе Јеврић, парох сегедински, вршачкој конзисторији на упражњено место окр. протопресвитера у Вршцу као један од најбољих свештеника бачке епархије. — Спроведен је рекурс Тодора Поповића, администр. пароховије у Силбашу, на МЦСавет у ствари исказдавање исток на ту парохију. + Одбијен је признак Петра Сарајлића из Жабља у предмету издавања једног женског стола.

— Против тројице свештеника подигнуте тужбе издате су истима на изјашњење. — Упитана је црк. општина у Шиндору, да ли свог садашњег администратора себи за пароха прима, пошто је он једини компетован на исту парохију, у колико други компетенат због неквалификације није прихваћен у кандидацију. — Одобрена су правила за „убоги дом“ у Сентомашу као фундацију Мите Алексићића и жене му Марије Панин са неким штилизмима изменама у тексту основног писма. — Донесено је до 40 решења у разним брачним парницама и 6 пресуда, од којих три гласе за развод брака, а три за одржање брака у крепости. *Г. В.*

ЧИТУЉА.

— († **Тома Милојевић**) *пароx у Моторнку*, у горњо-карловачкој епархији, у жупанији личко-крбавској, преминуо је 4. јуна о. г. у 72-ој години живота свога.

Свршетком XVI. вјека доселила се је породица Милојевића из Херцеговине и настанила се је у Лици, а била је чувена и на гласу. — Постоји породично предање, да су се звали Милорадовићи и да су касније замјенили то презиме, што је више вјероватно, него ли није, јер су са оним Милорадовићима, што су се у Русију иселили, стајали у преписци, што се може из записа на неким старијим књигама видити, које су добивали из Русије за цркву. Из те породице од вајкада су бивали свештеници, као што је и чувени прото Илија Милојевић, о ком у првим срп. новинама „*Србске Новине*“, које су излазиле у Бечу 1818. године, има у „числу 61“. забиљежено под „Прикључења Внутрења“ ово: „*Бѣна. И. к. к. В. благоизволилое наѣденику и пароху у Госпићу, у личкой регименты, Илiй Милоевићу велику почесну колайну съ ушиномъ и свезомъ за награду любве ићтове къ отечеству у време бѣде и къ човечеству у време нужде, михостивѣйше ко-ларита*“, — што је занета у оно вријеме за једног православног свештеника велика ријетког била! Исти прота Илија бавио се и еликарством, у чему је био прилично вјешт. Вели, да је сликао у неким црквама поједине иконе. У кући младога пароха Јове Милојевића у Мекињару налазе се и данас слика његова, коју је сам својом руком сликао оглеђајући се у огледалу.

Ма те је породице и покојник, који се родио год. 1821. од родитеља Ђурђа пароха и матере Јање. Основне школе учио је у Госпићу, а богословију у Карловцу. Свршивши исту оженио се са једном капетана Калинића — Јеленом, а по том је био год. 1846. рукоположен од блаженопок. епископа Евђенија Јовановића. — У брачном животу није био срећан, јер му супруга умрије прве године у порођају, а иза ње оста му син јединац Петар, који је данас свештеник у истом вјесту (администратор). — Као капелан служио је неко вријеме у Кику, онда парохији — а данас капеланији, из Кика је прешао на парохију у Моторнк, од куда се до смрти није никуд кретао. — Као човјек био је благе, тихе нарави, поштен и добар, уз то добар газда и вриједан економ, те је лијеп иметак стекао; био је за Лику богат човјек. — Као свештеник вршио је савјесно свој дужност, у колико је исту као старији свештеник схваћао и разумјевао, чему је лијепи доказ и то, што га је блаженопок. епископ Теофан год. 1883. одликовао прљеним насом, а био је и чланом епарх. консисторије.

Овог пролећа обавијао је високопреосвећени г. владика Михаило по кршној Лици каноничну виситацију и дошао је у Моторнк на 5. јунија, а покојник је након кратка боловања преминуо 4. истог! Чудноват догађај. У јесто да дочека и поздрави свог архипастира — а он на вртачком одру! Ко ће као Бог! — Сахрањен је уз велико саучешће народа тик цркве у цимитору. — Вјечан му спомен!

Ј. М.

ОГЛАСИ.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 138 1—2

Уписивање ученица у *српску вишу девојачку школу у Панчеву* за идућу школску 1893—94. годину почиње *31. августа* и траје *до* 4. *септембра* по нов. кал. када ће одмочети редовна предавања.

У ову школу примају се девојчице, које су завршиле 10-у годину живота свога и свршиле су четири разреда осн. народ. школе најмање са довољним успехом или које покажу на пријемном испиту успех, који одговара успеху из четири разреда основ. нар. школе.

Ученице из V. и VI. разреда основне народне школе могу бити примљене у старије разреде ове школе, ако на пријемном испиту покажу бар довољан успех из прописаних предмета дотичних разреда.

Ученице, које први пут у овај завод ступе, плаћају 1 фор. (2 круне) уписнине а осим тога плаћа свака у име школарине за целу годину 5 форинта (10 круна). Осим тога дужна је свака ученица без разлике да при уписивању положи још 15 нов. (30 новчића) као прилог у државни мировински учитељски фонд.

Сиромашне а добре ученице, које своје сиромаштво званичном сведоџбом искажу, могу бити од школарине ослобођене.

Који родитељи или старатељи желе своје женско дете послати овамо, умољавају се, да поднесу собом дотичне крштено писмо, школску сведоџбу од последње године и имају да искажу да ли су детету у своје време калајисане крвљу богиње. Даље се родитељи са стране умољавају, да се у погледу стана и прехрањења

изволе обратити на управу ове школе, која ће им у ту циљ више бољих и одличнијих кућа препоручити.

У Панчеву, 1. (13.) Августа 1893.

Св. Дамјановић,
Управитељ срп. в. девојачке школе.

СТЕЧАЈ. 122 3—3

Расписује се стечај на *једно стипендиско место* из закладе покојног Јефте Михајловића Јанковог. Стипендија састоји се из 300 ф. а. вр. годишње, коју своту штомаџ полугодишње у ваточ прима. Просителји стипендије имају своје молбенице подкрепити:

1. Сведоџбом да су православне вере, од срп. православних родитеља у Сомбору рођени или да су им родитељи најмање 10 година стално у Сомбору живили.
2. Сведоџбом о примерном владању.
3. Сведоџбом о положеном испиту зрелости.
4. Сведоџбом да су телесно потпуно здрави.
5. Сведоџбом о сиромашном стању.

Рок стечају траје до 15. августа по нашем календару.

Молбенице се имају до одређеног рока подписаном поднети.

У Сомбору 11. Јула 1893 год.

Љубомир Кујунџићевић,
окр. протопресвитер Сомборски и председник управног одбора Закладе Јефте Мих. Јанковог.

СТЕЧАЈ. 127 2 3

Овим се отвара стечај на упражњено *учитељско место* II. и III. разреда српске народне вероисповедне школе *у Митровици*.

Плата је 500 ф. годишње; станарина 120 ф. и 6 хвати дрва.

Изабраном учитељу спада у дужност све законом прописане предмете у школи предавати; недељом и празником са ученицима каталог држати; са старијим разредима у цркви појати; ученике у црквеном појању обучавати и поврху школу одржавати.

Школски одбор може дотичном учитељу по потреби и други који разред поверити.

Рок стечају истиче од данас за 6 недеља.

У Митровици 28. јуна 1893.

Председник школског одбора и управитељ:
Др. Влада Чобанић.
Вероводја:
Влада Марковић.

СТЕЧАЈ. 114 3—3

Расписује се стечај на упражњена *два учитељска места* на вероисповедној српској школи у *Срп. Црњи* (темишварска спархија).

I.) Са овим местом скопчана је плата од 194 фор. а. вр. годишње, слободан стан у нарави, 40 кибли жита, 20 кибли кукуруза, 4 јутра добре оране земље, на коју учитељ порезу плаћа, и огрева колико треба.

II.) Са овим местом скопчана је плата од годишњих 400 фор. а. вр., у име станарине 50 фор. а. вр. и у име огрева 25 фор. а. вр.

Изабратим учитељима у дужност спада, осим школском уредбом прописаних дужности, у цркви за појницом, коју им одбор одреди, појати, а учитељу под I.) и децу у појању обучавати.

Молбенице се имају до 15. (27.) августа т. г. председништву црквено-школ. општине срп. црњанске послати.

У Срп. Црњи (via Zsombolyi) 4. (16.) јула 1893. год.

Милан Стојановић,
управитељ.

Ивин Велько
председник.

СТЕЧАЈ. 112 3—6

Ради попуњења упражњеног *учитељског места у Иванди*, расписује се стечај.

Плата је годишња 360 фор. а. вр., и 40 ф. а. вр. за поћорну школу; два хвата тврдих дрва, 5 фор. а. вр. годишњег паушала; слободан здрав стан са две собе, с кујном шпајзом, шталом и пространом баштом; од потреба где позван буде 50 новч.

Компетовати могу само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили.

Рок је до 15. августа кад ће се и избор објавити.

Молбенице имају дотични компетенти долепотписаном послати.

Из седнице црквено-школског одбора, држане у *Иванди* 4. јула 1893. (где је и пошта).

Ђурица Миловановић,
председник.

Бр. 265/93.

СТЕЧАЈ. 131 2—3

У смислу правила задужбине Атанасије П. Гереског расписује се овим стечај на три а условно и на четири штипендијска места по 150 фор. на годину.

Ову штипендију уживају само ученици ове гимназије, Срби православне вере из земаља угарске круне, но нису искључени ни Срби православне вере из Беча, Трста и краљевине Далмације.

Молитељи имају поднети своје молбенице потписаној управи гимназијској најдаље до 8. (20.) септембра о. г. и приклучити им школске сведоџбе од последње две године, сведоџбу сиромаштва, сведоџбу лекарску и крштено писмо.

Примедба: Осим тих штипендија издаће се из прихода од светосавских беседа четрнајсторици сиромашних ученика по 100 ф. у месечним ратама по 10 фор. у напред.

У Новом Саду 26. јулија 1893.

Управа срп. вел. гимназије.

128 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на ново установљено место *учитељице* на четвороразредној женској верозаконској школи у *Вел. Средишту*.

Са овим местом скопчана је плата од 320 ф. а. вр., коју она месечно у напред прима, 40 ф. за држање поћурне школе 10 ф. у име писарничког паушала, $^2/_3$ ланца њољске баште, на коју је учитељица дужна порез и еквивалент плаћати, 4 хвата тврдих дрва, слободан стан са 2 собе, кујном, шпајзом, подрумом, шупом, шталом и пространом од авлије одељеном баштом.

Изабрана учитељица дужна је све, на основу школског наставног плана одређене предмете деци предавати, као и ручни рад и кућарство, и с децом света богослужења похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, имају своје молбенице, са пужним сведоџбама снабдевене, до 22. августа 1893. црквено-школском одбору поднети.

Приметити се има, да ће изабрана учитељица тек 1. октобра, односно 1. новембра своје место моћи заузети, од којег дана ће јој се и плата унутити.

Из седнице црквено-школског одбора у *Вел. Средишту* 11. јула 1893. држане.

Црквено-школски одбор.

132 1—3

СТЕЧАЈ.

На основу налога сл. Епарх. Школ. Одбора у Темишвару из седнице од 27. маја т. г. бр. 119. ЕШО. а по решењу местне срп. прав. црквшколске скупштине бр. 12. Ц. С. расписује се стечај на *једно учитељско* и *једно учитељичко место у Кеглову*.

Плата је учитељу годишње 500 фор. а учитељици 400 фор., уз то обојима по 2 хвата сламе за огрев, а за школе колико пужно буде; по 5 фор. годишње у име писаћег прибора. У име станарине, донде, док им се прописани станови не подигну, — свакоме по 70 фор. годишње.

Изабрани учитељ и учитељица биће дужни делати у оним разредима, које им местни Школски Одбор додели.

Учитељу спада у дужност недељним и празничним данима у цркви при св. богослужењу појати, а учитељици у својим разредима женски ручни рад предавати.

Компетенти имају доказати, да су учитељску школу у Сомбору свршили и да су оспособљени из мађарског језика.

Рок пријаве је до 29. Августа т. г. по ст.

У *Кеглову* (Torontál megye) 18. јула 1893. г.

М. Ст. Васић, перовођа. Аркадија Пап, председник Шк. Одбора.

121 3—3

СТЕЧАЈ.

Срп. правосл. црквено-школска општина у *Шурјану* отвара овим стечај на једно упражњено *учитељско место* при својој мешовитој вероисповедној школи.

Годишња је плата учитељу: 300 фор. или 600 круна у. готовом новцу, 2 хвата тврдих дрва и слободан стан од 1 собе, кујне, шпајза и баште.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати и децу појању обучавати, осим тога повторну школу држати и у црквено-школским седницама перо водити.

Компетенти имају доказати, да су правосл. Срби, оспособљени учитељи и да су испит из мађарског језика положили.

Учитељ ће плату своју месечно у напред примати.

Рок стечају истиче 15. августа о. г., кад ће се и избор обавити; првенство имају они, који се општини лично пријаве.

Молбенице се имају управити на месни школски одбор. Последња пошта *Чаба* (Csávos).

У *Шурјану*, 10. (22.) јула 1893.

Љубомир Лукић, перовођа. Јован Попов, црквено-школ. председник.

Бр. 294/93 130 2—3

ОГЛАС.

Уписивање ученика за шк. годину 1893/4 на овдашњој срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по р. кал.

У I. разред примају се ученици на основу сведоџбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведоџбе од претходног нижег разреда.

Сви ученици без разлике плаћају по 2 ф. уписне таксе, по 1 ф. на библиотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 н. на друге пристојбе. То се плаћа при уписивању и од тога се нико не опраша. Школарину плаћа сваки ученик по 15 ф. на годину. Од плаћања школарине могу бити опрошћени они, који докажу сведоџбом школском, да се добро владају и да у наукама добро успевају, и сведоџбом сиромаштва, да су сиромашни.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18. новембра 1884. бр. 46. и одобрењу тога закључка од стране вел. Патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140 губе право на понављање испита они ученици, који на горе означени термин не дођу, да поновне испит.

У Новом Саду 26. јулија 1893.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 115 3—3

На упражњено место *парохе у Беркасову* — са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје валано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопрезвитера до конца августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловцу* 6. (18.) јула 1893. године.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 123 3—3

Услед председничког налога сл. Епарх. Шк. Одбора у Темишвару од 3. (15.) јулија т. г. ЕНг. 268. овим се на једно упражњено *учитељско место у Мокрину* расписује стечај.

Са овим је местом скопчана плата од 600 ф. (1200 круна), стан са баштом, а огрев или у натури или 50 фор. (100 круна) за исти.

Компетенти имају доказати: да су српску Учитељску Школу у Сомбору бар са добрим успехом свршили и да су испит из мађарског језика положили. —

Рок стечају траје најдаље до 8. (20.) августа т. г.

У *Мокрину* 11. (23.) јулија 1893. год.

Парохија Шк. Одбора: *Ник. Николајевић* учитељ.

Председник у заступству: *Павле Бадрљица.*

ЕДИКТ. 133 1—3

Услед бракоразводне молбе Младена Радонића из Јаска против отсутне супруге му Милеве овамо поднесене — настојећим се позива речена Милева, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог уврштења едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане, или место пребивања свога обзнани, пошто ће иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати се.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловцу* 6. (18). јула 1893 године.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 135 1—3

На ново установљеном српском вероисповедном забавишту, расписује се стечај на место *забавље.* Плата је 300 ф. а вр., слободан стан и огрев. Забављља мора бити Српкиња православне вере, и ако већ испит за забављу имала неби, дужна ће бити исти за две године положити. Изабрана забављља имаће по потреби и своју помагачицу.

Рок стечају траје до 28. августа (9. сент.) 1893 год.

Из седнице пк. одбора, држане у *Турнуу* 23. јула 1893.

Јован П. Петровић. Богољуб Јојкић,
вероучитељ пк. одбора. председник пк. одбора.

УВЕРЕЊЕ. 129 1—1

Господин *Антон Новотни*, звонолиевац из Темишвара, у краљевини Угарској, салио је у својој фабрици за цркву села Вражогрнца четири комада звона укупне тежине 886 килограма.

Ова су звона по најновијем систему и патенту, кога г. Новотни притјажава, саливена, са звуком и потпом хармонијом, у правом смислу вештачки удешена. А за добар материјал, солидну израду и дуготрајност г. Новотни нам писмено гарантује за десет година, и то га и као солидног фабриканта, на што му ми подписани издајемо ово уверење и изјављујемо у име општине вражогрначке топлу благодарност.

Бр. 23.

У *Вражогрнцу* 16. маја 1893.

Председник црквеног Одбора, свештеник:

Владимир Живковић. Јеремија Рашић.

Одборници:

Мита Станисављевић Јеремија Иваповић
Милош Јовић Живко И. Мићић
Радоје Јовић Стојан Пешић
Јеврем Ж. Поповић Милош Рапић.

СТЕЧАЈ. 113 3—3

Расписује се стечај ради попуњења *учитељског места у Тиру.*

Плата је у готовом новцу 80 фор.; 20 меда жита; 2 хвата дрва; 3 јанца земље оранге, на коју сам учитељ порезу и еквивалент плаћа; стан у најмањој кући са једном собом и кујном и $3^1/_2$ јанца баште.

Рок стечају траје до 15. августа ове године.

Има се лично представити, који жели ово место получити.

Из седнице црквено-школског одбора у *Тиру* 6. јула 1893.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 118 3—3

На српској вероисповедној основној четворо-разредној женској школи отвара се стечај за *учитељицу.* Плата је 300 фор. а. вр., четир фата дрва, за школу и своју потребу, и слободан стан са баштом.

Учитељица сваја у дужност све законом прописане предмете предавати и децу у женском ручном раду обучавати.

Молбенице се имају најдуже до 15. августа т. г. (велике госпојине) Школском Одбору послати, а тога дана ће се и избор учитељице обавити.

Из одборске седнице у *Павлишу* (код Вршца) 4. јула 1893. г. држане.

Ђ. Лазаревић, Зака Глогоњац,
вероучитељ председник.

ЕДИКТ.

134 1—3

Усљед бракоразводне молбе Луке Томашевић из Ердевика против отсутног јој супруга Алексе Томашевића овамо поднесене — настојећим се позива речени Алекса, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог уврштења едикта овог у новине, Конзисторији овој или сам лично предстане или место пребивања свог обзнани, пошто ће иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати се.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловци* 6. (18.) јула 1893 држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ.

119 3—3

Расписује се стечај на једно место *учитељице* са платом од 400 фор а. вр. и 60 фор. у име паушала. Изабрана ће учитељица за сад, док јој школски одбор школу стално не преда, предавати женски ручни рад, но кад школу стално у своје руке прими, исправиће јој се плата са платом осталих учитеља, која износи 600 фор. а. вр., слободан стан или 200 фор. а. вр. у име нетоте, 169 фор. а. вр. у име дрва, писаћег прибора, школске послуге и огрева, којим је дужна и школску дворану грејати, и тада ће дужна бити предавати деци све школске уредбом прописане предмете.

Компетенткиње нека изволе најдуже до 25. августа 1893. по ст. к. добро инструисране молбенице долепотписаном председништву поднети.

Из седнице шк. одбора, држане у *Сентомашу* 7. јула 1893. г.

П. Коњовић, перовођа школ. одбора. Лаза Кађански, председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ.

126 2—3

На упражњено *учитељско место у Херцег Сушоју* (Барања) овим се отвара стечај.

Плата је учитељу у готовом новцу 320 фор., за недељну школу 20 фор., за перовођство 5 фор., 4 стара хвата тврдих дрва, од укопа 20 новч., од венчанице 20 новч., и $12^1/_2$ јанаца добре оране земље, на коју сам порез плаћа, и слободан стан са 2 собе, 2 кујне, по дрмом, шупом и шталом, и са великом пространом баштом.

Новоизабраном учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у њењу обучавати, даље има доказати, да је испит на мађареском језику положио.

Стечевци, који би хтели ово место пекати, нмају своје добро уређене молбенице, до Велике Госпојине 15 ог августа на месни Школски Одбор послати.

Који се лично представи, има првенство.

Из седнице Школског Одбора, држане у *Херцег Сушоју* 4-ог јула 1893.

Месни Школски Одбор.

СТЕЧАЈ.

117 3—3

На упражњено место *парохе у Илоку* — са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који жеље место то полутити, нмају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопрезвитера до конца августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 6. (18.) јула 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ.

125 2—3

На новоустановљено место *учитеља* овим се расписује стечај.

Плата је учитељу: 450 фор. у готовом новцу, 75 фор. у име станарине све дотле док општина не буде у стању стан у природи дати, 25 фор. у име школског послужитеља, 12·5 фор. за писаћи прибор, 1 јанац оране земље и 400 □ хв. баште.

Изабрани учитељ дужан ће бити у од школ. одбора одређеном разреду, све законом прописане предмете предавати и у цркви појати.

Рок стечају траје до 21. августа о. г. по ст. кал., када ће се и избор обавити. Првенство ће имати онај, који докаже да је музикалан, те ће у стању бити као коровођа певачку дружину у нотном појању и певању учити, за које ће од општине засебну награду добити.

У Кумани 12. јула 1893.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ.

91 5—6

На једно *смрњу* упражњено учитељско место III. и IV. разреда срп. вероисповедне мешовите школе у *Деронју*, овим се расписује стечај.

Годишња је плата учитељу: 300 фор. у готовом новцу, 8 катастралних јутара оране земље и то јутро од 1600□; 2 хвата дрва за личну потребу; осим тога стан од 2 собе, кухиња, шпаја за смок, комора, подрум, шупа, штала и башта у школском здању са повртње.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане дужности вршити, у цркви појати и децу у црквеном њењу обучавати; осим тога повторну школу држати; у црк. школским седницама перовођство држати без особите награде за то.

На ово учитељско место могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит на мађареског језика положили.

Рок стечају траје до 8. августа по српском о. г., када ће се и избор обавити; првенство ће имати они, који ће се општини лично представити.

Молбенице нмају дотични компетенти месном школ. одбору до горњег рока поднети. Последња пошта Hodságh.

У Деронју, 24. јуна 1893. год.

Месни школски одбор.

СТЕЧАЈ. 116 3—3

На упражњено место *пароха у Бешеновој* — са платом V. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопрезвитера до конца августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловцу* 6. (18.) јуна 1893. држане.

Архидијецезална конзисторија.

136 1—3

Српским гимназистама!

Кадар сам збринути се за 10 ђака за бесплатан ручак и вечеру у овданьним најпрвим хотелима, за годину $189^2/_3$, који би полазили овље у *Фијуми* било хрватску или мађарску гимназију.

Првенство ће имати синови горњо-карловачке Дијецезе.

Ово мјесто може получити и онај, који какву малу стипендију ужива.

Ко жели получити ово мјесто, нужно је да мени пошље ове доказе:

1. Да је Србин православне вјере;
2. Овјеровљен по тамошњем пароху прспис свједодбе и владања;
3. Да је ревно у цркву полазио и знаде по пенто пјенија црквног;
4. Да је здрав.

Молбенице на мене слати до 30. јиг. о. г. по римском.

На *Рајчи (Фијуми)* дне 24. јулија 1893.

Пеко Милошев.

СТЕЧАЈ. 120 3—3

На основу закључка пк. одбора од 7. јула 1893. бр. 47 отвара се стечај на места *две забавиле* на ново установљеним српским вероисповедним забавиштима. Редовна је плата за сваку забавиљу 400 фор. а. вр. и 120 ф. а. вр. у име стана. Компетентиние морају бити Србкиње православне вере и имају најдуже до 25. августа 1893. по ст. к. своје доказима способности снабдевене молбенице и то по уредби СИЦШ. сабора од 1892. г. доленотписаном председништву послати. Изабране забавиље имаће и своје помагачиће и стаиља им се у дужност, да испит за забавиље, ако га већ не би имале, најдуже за две године положе.

Из редовне седнице пк. одбора, држане у *Сентомошу* 7. јула 1893.

П. Коњовић, Лаза Каћански,
перовођа школ. одбора. председник школ. одбора.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА

израђује по најновијој и старој системи, са гвозденим и дивним крунама хармонично удешена звона, са гаранцијом на више година. Такође прима горња звонолиниција стара покидана звона на преливање.

Особито препоручује своја произведена и одликована

ПАТЕНТИРАНА ЗВОНА,

која имају **дуготрајан, снажан и дубоки звук.** Једно овако звоно по од 300 кила појединачно се са звуком од других од 400 кила.

Даље **стубове за звона од гвожђа**, солидна и врло јевтина; **звона или шоље за сатове од метала** као и све друге предмете од месинга и метала што у ову струку спадају **по најумереније цени.**

Звона у тежини од 100 килограма на ниже, као и врло добре ширковце за локомотиве, баште и за руне могу се на стоваришту увек готових добити

Поруџбине израђује брзо и тачно

Антон Новотни,
Темишвар. Фабрика.

137 1—6

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. Сергију Шакрак-Нишићу, уреднику „Српског Сиона“ у Новм Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Нефлаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Српска Манастирска Штампарија у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ИЗДАВНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Сергије Шакрак Нинић и Сава Петровић.

У Новом Саду 8. августа 1893.

ЈЕ ЛИ НАШЕМ СВЕШТЕНСТВУ ПОТРЕБНО УДРУЖЕЊЕ?

Што је прво питање, на које ће предстојећа скупштина нашег свештенства имати одговорити. После тога одговора тек имаће да одговори на друго питање, а наиме: у каквом облику, са каквом циљи, на који начин и са каквим средствима да се удружење оснује, организује и спроведе?

У овоме чланку одговорићемо, у име своје, на прво питање.

Свака, и најмања појава у васиљони резултат је комбинације и здружености разних снага, сила и способности, а ни једна није продукат једне снаге, продукат саме себе. А тако је за то, јер у васиљони не постоји и не делује од створова, ништа за себе (für sich selbst). Ништа није за себе потпуно и усавршено, него одвисно и упућено једно на друго.

А то значи: здруживање снага и способности јесте једна неопходност у васиљони, како у свету физичном, тако и духовном. И та неопходност постоји као закон, као год што постоје и други физички, физиолошки, психолошки и т. д. закони. А кад би тај закон назвали својим именом, морали би га назвати: законом удружења.

Тај закон делује и у органском као и у анорганском свету. Делује и у човеку, и у њему тек и добија свој потпуни израз у свесном осећају те неопходности и свесној тежњи, да се удовољи томе закону.

Ма на којем ступњу интелектуалном човек био, осећај тај и тежња део је његовог и телесног и духовног битисања. А зашто? За то, јер појединац човек није и не може бити сам себи и за себе довољан, да својим индивидуалним способностима задовољи ни приближно тоталитет својих и најтривијалнијих, а још мање те

жња и потреба виших. А чим је човек душевно развијенији и умно богатији, његове су и потребе више, теже духовитије, идеје шире, те се у њему тим јаче појављује и развија свест о неопходности удружења са способностима изван њега, те уједно и тежња, да удруживањем, својих са овима, настоји своје потребе подмирити, теже задовољити и идеје остваривати. Чим је човек образованији и у друштву образованијих, тим, уједно, и тежња за удруживањем избија са племенитијим и узвишенијим циљевима и смеровима, ширег и општекорисније интереса. Разна, дакле, душевна стања међу људима, постављају и разне циљеве и теже њиховим удруженима. Разне теже и циљеви образују онда и разне облике удружења у друштву људи.

Закон удружења пак, који, дакле, постоји и у човеку еваком, пренапао је тежњу за удруженьем и осећај неопходности његове, са појединца на породице, племена, народе и државе, те се сва та удружења могу објеснити као природне и неизбежне последице и продукти тога закона, свако у своје форми, са својом специјалном цељи и задатком.

На кад је тај закон показао своју неодољиву снагу у свима облицима људскога друштва, образујући толика и тако разноврсна удружења, као последице неопходности, која постоји у њему, зар су могли *сталежи* несесетити неумитност тога закона, непојмити неопходност његову?! Не; законима, који владају у свету, не може се нико одупрети; пред њима нема изнимака; све им се покорава, и покорити мора. Против њих борити се, значи побеђен и претежен бити; бити луто кажњен за то, са последицама тога.

И ми смело тврдимо, да се противници свештеничког нам удружења боре против једног таквог закона, кад спречавају *удруженье* наше са уверењем, ако ово постоји, *да нашем свештенству удруженье није потребно*; али, уједно са разлогом смело тврдимо, да ће они пред будућности и одговорни бити за све последице тога спречавања.

Јер они не ће оно, што толики мудри људи учинише; јер они свештенство спречавају, да учини оно, што толики сталежи учинише.

Закон удружења, којега видимо у целој васиони и свету у разним облицима својих последица, приспило је, управо, и сталеже, да се удружују. И сталежи се удружише. Удружише се сви сталежи и удружују се, који год појмише потребу, да себе оправдају у друштву људском остваривањем свога сталешког задатка;

сви сталежи, који себе не сматрају за неки друштвени формалитет, који постоји ради себе самог; сви који теже да изврше у друштву свој задатак и дужност своју, да оправдају своју егзистенцију и чим више и обилније користе онима, ради којих постоје;

сви сталежи, који се уздижу амбицијом свога позива и који теже да себи изнуђите за увек право на опстанак, угледан положај и респектованье друштва, — сви се ти сталежи удружише или се покрећу на удруженье.

А зашто? За то, јер сваки сталеж има, осим индивидуалних дужности својих јединица, и један колективан задатак, да у друштву врши и извршује, а то је: **задатак сталешки**, који се ради резултата који се од њега очекује и тражи, поставља не појединим члановима сталежа, него сталежу укупном, као — целини. А тај задатак и не може извршити појединн члан сталежа, својом само индивидуалном снагом и способностима, него, и једино — сталеж као целина, са својом укупном снагом и прибраним способностима.

А да се та снага и те способности скупити и прибрати могу: да се могу упознати и расположити, сјачати и осигурати, да раде интензивно и екстензивно, солидарно и систематски, по извесноме реду, расположеноу и плану, како то скуп тих способности за најбоље прођье; и напослетку, да ни једна снага не мазакше или не залута, те да свака за себе и све скупа напредују успехом — мора сталеж постојати и радити као једна целина, са одређеном цељи, на чисто са тежњама својим; сигурна у средствима; постојана и одлучна, сиертична и истрајна у раду, а организована у односима својим и начину свога деловања. Све то казано у једној речи, значи: сталеж *мора бити — удружен*.

Сталежи, који то схватише и признаше, удружени су већ или се удружују.

Посмотримо само удружења лечничка, правничка, педагошка. У њима капацитете свеског гласа. Ко ће овима поверити и спрему и рад у служби позива њихових? На шпак, они се купе у коло заједнице својих сталешких удружења.

Ко размишља о узроцима тих појава, тај ће доћи до закључка, да се ти људи удружују за то, јер увиђају, да прај свију оних способности, које су они индивидуално прибрали, шпак

она наука и вештина, које су они представници, није савршена, а да је и њихово знање и умење у тим наукама и вештинама тако исто далеко од савршенства, а да треба да је што савршеније. Да то буде, за то уједињају неопходност, да се здружују у заједнице, и да заједнички умујући и радећи, један другог допуњујући у способностима и потентичући на размишљање и рад, себе међусобно усавршују, али и науку и вештину, како би оне и они с њима што више урадили у позиву своме и што веће успехе постигли у интересу општега добра, човештва, друштва и народа.

На кад се широм света признати научењаци и ревносни трудбеници, извесних сталежа, међусобно удружују у цељи тој, — зар можемо разложно, зар смемо без залора рећи онда, е нашем свештеничком сталежу и нашим свештеницима не треба таквог удружења?

Може ко бити врло вешт и практичан лечник, тако исто и правник и педагог. На зар за то, што је такав овај или онај појединац, зар за то већ не треба сталежу његовом и другим појединцима, па и њему самом, удружење свију чланова сталежа? Треба; јер ако је појединац у својој струци и у своме послу вешт и практичан и енергичан, он је такав само *релативно према другима*, који нису такви; он је такав само у толико, у колико је наука његове струке развијена. Али за то, нити је наука та савршена и испитана до последњег слова, нити је он, према томе, у тој и таквој науци потпун. А да се и једном и другом, и науци и појединцу, пруже и осигурају средства и начини за усавршавање и попуњавање, потребно је удружење представника извесне науке, извесног позива.

За то ми и видимо удружења лечничка, како unitis viribus испитују непозната земљишта на пољу медицине; испитују разне болести и траже им лека; емишљају најбоље начине, да што више науком својом помогну човештву.

За то и видимо правнике, како заједничким способностима решавају правничке загонетке и труде се, да „праву“ што истинитији смисао, што реалнију важност прибаве.

За то видимо и педагоге, где удруженим искуством расправљају педагошке недоумице, и настоје, разним начинима, школску наставу и себе, као делатеље њене, усавршавати.

И само нама свештеницима, да то није потребно! Као да ми немамо своју медицину и непенетаних болести; као да немамо закласта својих богословских разних дисциплина; као да немамо недоумице своје педагогије? Као да су међу нама сви — сама савршенства! . . .

Обазримо се само, разгледајмо се. Како стојимо са нашом богословском науком, са вештином пастирском, катихетичког и проповедничког рада? Колико се код нас урадило на историји саме српске цркве, колико у катихетици? Какви ли смо у животу, на практичном раду? Какви ли смо један према другоме; у каквој свези, чиме спојени и један близу другога? Ко нас везује и спаја, приближује једног другом? Ко нас потстиче и храбри; ко осећа с нама, ко ће нешто за нас? Све питања. Ал' и не тражите одговора . . . . . Та и знате га.

А кад је тако, зар ћемо тако најивни бити, да томе свему чекамо лека из Бечеја, Сентомаша или појединих протопресвитерата? Не. Него шта? Скупити се у једно велико коло, на сви сложно и здружено отпочети дело свога свестраног напретка. Кад би појединци довољни били, да испуне толике празнине у „граду“, који је свештенству на чување и одбрану предан; да окрче простране њиве и винограда нама у руке и аманет дану; кад би појединци могли, да испишу све листове наше црквене књижевности, који тако страшно празни протестују и зјане на нас; кад би они кадри били да нас зближе, једног за другог везу, покрену на покрет рада, који би тако потребан био и цркви нашој и народу; на кад би нам ти појединци у томе раду могли намакнути сва потребна за њ средства и одржати нас увек не малаксале, бодре, орне и истрајне . . . . . , можда би то већ, по свом чистом и осведоченом родољубљу, и учинили појединци неки из Старог Бечеја, Сентомаша и земунског протопресвитерата. А што учинили нису, ми им не замеримо. То и не могу учинити два три човека, а најмање један, па ма како висок и велик био. *Ал' једно би могли учинити, могли би бар признати: да то не могу учинити сами.*

(Свршиће се).

ОСНИВАЊЕ МОНАШКЕ ШКОЛЕ У МАНАСТИРУ ОПОВУ.

(Наставак).

II. Наставници завода.

§. 8.

Наставне и васпитне задатке у монашкој школи свршује управитељ завода, са још три наставника, од којих један врши поред наставничке још и префектску дужност.

Ad §. 8.

За 4 разреда монашке школе доста је осим управитеља још 3, свега дакле 4 наставника. Истина да би по наставном плану имао сваки разред седмично преко 20 наставних часова и чини се да би то, на 4 наставника подељено, много било, — али с' обзиром на штедњу а и на то: да се наставни часови поред сразмерно малог броја ученика — врло згодно контраховати могу т. ј. једни и исти предмети могу се и у два разреда једнодобно предавати — то би 4 наставника могли свршавати по наставном плану и згодно уређеном распореду часова — без претеривања све наставничке дужности. С обзиром на троструку природу наставних предмета и множину наставних часова наставни план за сва 4 разреда никако не би могли извести мање од 4 наставника — јер имајући у виду, да сваки разред има преко 20 седмичних наставних часова, даље, да ће наставници са надзором питомаца, са писањем згодних ручних књига или студија за питомце — претерећени бити, мање од 4 наставника неби никако могли завод — као што треба — руководити и развијати.

Међу тим док се школа на 4 годишња течаја не подигне — по отварању завода — довољно би било и три наставника, односно два наставника са управитељем завода.

§. 9.

Управитеља, као и остале наставнике завода поставља св. Архијерејски Синод, односно именује свагдашњи Патријарх Српски у доживотном својству. По томе наставници се могу са својих места тек редовним дисциплинарним путем уклонити.

Ad §. 9.

Наставничка места — у интересу развитка самог завода — не би смела бити провизорна, већ стална, јер ако игде, у наставу и васпитању највише шкоди провизорија.

§. 10.

Од управитеља монашке школе неопходно се тражи, да је из реда монашкога свештенства, а при томе, да је богословске науке успешно свршио и да је беспрекорног моралног владања.

По могућству и остали наставници монашке школе треба да су лица из реда монашкога свештенства.

Ако се за предавање световних и економских предмета не би нашли способни наставници из монашких реда, то се такови по нужди могу одабрати и из реда световног свештенства, или — у крајњој нужди — и из световњачког сталежа.

Ad §. 10.

Само се по себи разуме, а и дух монашког васпитања и смер завода захтева — да наставници монашке школе буду лица махом из монашког сталежа. Ако за сад још нема — нарочито за економску струку — згодних лица за наставнике монашких питомаца, требало би се постарати, да се из монашког реда, или између искушеника манастирских одабере један или два стипендисте, који ће се за наставнике монашке школе у својој струци изобразити и оспособити — а док се то не би постигло, морала би се по нужди за наставнике узети лица — ма и ван монашког сталежа. Но управитељ завода треба одмах и увек безусловно да је из монашког сталежа, а у погледу квалификације, треба да је безусловно свршио богословске науке, да је примерног владања и у сваком погледу свестан, ревностан и савестан монах.

§. 11.

Управитељ монашке школе, као управитељ завода и по струци богословски наставник ужива, осим своје монашке компетенције из манастира, још плату од годишњих 800 фор.

Друга три наставника уживају годишњу плату од 600 фор., а један од њих, као префект ужива за префектуру још 100 фор. посебне годишње награде. Уз то и

управитељ и наставници имају слободан пристојан стан, препитање и послугу у манастиру где је завод.

Ад §. 11.

Најславнији педагози казују — и права је и света истина, да напредак сваке школе највише зависи од учитеља. Може нека школа имати и најсавршеније устројство, најсхладнију уредбу, најлепше смишљени и израђени наставни план, најбогатија наставна средства — ако учитељи и наставници нису на своме месту, све је у заман — школа не ће напредовати.

По томе и напредак монашке школе највише ће зависити — од добра и срећна избора наставника њезиних, а међу овима поглавито: управитеља-наставника. Управитељ је душа заводу, па ако управитељ буде срећно изабран, ако се у управитељу добије свестан и одушевљен радник — осигуран је напредак монашке школе. Ако се настава и васпитање калуђерског подмладка положи у руке и поверн савести ревних, одушевљених и образованих наставника, школа ће монашка без сумње цветати и неизмерне користи цркви и народу доносити.

Но да се такови наставници за монашки семинар придобију — нужно је, да буду добро наплаћени. Онима, од којих се очекује, да своје најбоље умне снаге, сву вољу, ревност и одушевљење своје уложе у наставу и брижно васпитање монашког подмладка, треба осигурати такав материјалан положај, да се у своме учитељеваљу и у материјалном погледу потпуно задовољима осећају — да не завиде дају никоја друга унапређења и почасти, осим оних, што их као монашки наставници имају и уживају.

Могуће је, да ће се међу наставницима монашког подмлатка наћи који, да ће позив свој не с материјалне већ с узвишене идеалне стране посматрати, те ће без обзира на плаћату, свим одушевљењем прионути око њиног задатка свога — али с обзиром на тежину задатка, на мучност позива, свакако треба и таковога материјално наградити — јер најзад људи нису анђели, па кад виде, да неки са мање спреме, мање муке, лакша рада и угоднија начина живота заузимају већи морални и бољи материјални положај — могу да падну у искушење, па и они да теже за таким положајем, те да окрену леђа наставничком месту при монашкој школи.

Према томе није имало велика плата за водеких наставника, означена у 11 §. напрта уредбе. Управитељ завода — осим своје компетенције од опота манастира, у коме је завод — треба да ужива плату од годишњих 800 фор. и да — наравно у заводу, односно у манастиру — има бесплатно цело препитање. Остала три наставника треба да имају — поред бесплатног препитања у заводу — годишњу плату од 600 фор., а један од њих, који би као заводски префект фунгирао, да има још 100 фор. посебне годишње награде.

Са таквом платом могле би се лакша наћи снаге за наставнике придобити — и онда је развитак и напредак завода потпуно осигуран.

(Наставиће се)

Је ли подизање руку на литургији у православној цркви источног поријекла и је ли правилно у обредима наше цркве?

Обичај је био до данас, а и данас је још у многијех, да при свршавању литургије у њеким моментима свештеник подиже руке у вис. Но поштo сви то не чине, а у њекијем крајевима је шта више и *забрањено*, као да то није поријекла источнога, пита се: да ли је баш поријекла источнога и је ли правилно подизање то на божаственој литургији?

На та два питања изнијећемо неке доказе, у чистој намјери, да се то питање и од другијех, у тој ствари стручнијих, јасније још расвијетли, па да се према том владају и старији свештеници, који то од почетка своје службе раднне, и млађи, који тек ступају у службу цркве, — а уједно да по цијелој нашој патријарнији завлада у том једноликост. Да је то питање важно, посебице није вриједно да напомињемо, видиће се јасно из каснијих наших ријечи.

Доказе пак навешћемо из оних извора, који су нам — у оскудици — при руци, и одмах ћемо сад већ рећи, да је подизање руку при богослужењу на литургији источног поријекла, и да је и данас правилно, и до данас увијек у цркви нашој постојало.

То подизање руку налазимо још у најстаријим Омировим временима. Свештеници многобожачких народа, при жртвовању боговима, дизали су руке у вис с отвореним горе длановима. То истина за нас Хришћане нема важности, — но вриједно је да се види, да још у старијех Грка и другијех источнијех малоазијских народа бјеше то обичај. Потврду за то имамо у „Илијади“ А. 450.:

„τοῖσιν (sc. θεοῖς) δὲ Χρύσης μεγάλ' εὐχετο, χεῖρας ἀνασχών.“ Ријеч ἀνέχω рећи ће: *у вис дићи*, χεῖρας: *дићи у вис руке* при молитви, *θεοῖς* или Διί, подигнутијем рукама боговима се молити или што посвећити им, показати или за свједока призвати. То су значења тог нехришћанског подизања руку у вис.

Сад да видимо из св. писма старог завјета:

1.) II. кн. Мојсијева (Излазак) гл. 17. ст. 11. стоји: „И докле Мојсије *држаше у вис руке своје*, надбијаху Израиљци, а како би спустио руке, одмах надбијаху Амалићани“.

2.) Исаије пророк, гл. I. ст. 15. и 16. „**Сими Господь чрезъ пророка Исаию представляетъ: „Егда прострете рѣки ваша ко мнѣ, отвращу очи мои отъ васъ.**“

Ове двије тачке говоре јасно, да је подизање руку било у Јевреја, одакле је, као и још неки други обреди, прешло у хришћанску цркву. Мојсијево подизање и држање руку у вис измолило је милост Божју, јер је то знак оданости према Богу и уздања у његову милост. Да је то тако, још боље казује нам наведена тачка 2. Јер грјешници ако подижу руке своје к Богу, одвраћа лице своје од њих и неће им молбу услишати, као праведницима и као што Мојсију.

Овдје нам је уједно чудно, како Даничић ријечи: „**Егда прострете рѣки ваша ко мнѣ**“ — преведе „Кад *ширите* руке своје, закланам...“, кад ово „**прострете**“ и „**ко мнѣ**“ јасно вели да је то подизање руку у вис а не ширење на страну. Иван М. Скорић, знаменити католички професор богословије и учитељ *источних* језика, превео је то мјесто: „kad vi budete pružili k meni ruke svoje, ja ću odvratiti svoje lice od vas“, што је много боље и са свијем по нашем православном обичају подизања руку у вис.

То су нам докази из светог писма а из књига, које наша црква признаје каноничнијем.

Од другијех писаца у нашој православне цркве књижевности узећемо такође неке примјере. Тако:

3.) У књижици пок. владике Грујића: „Из живота светих угодника божјих“ св. II. стр. 72. у житију св. Кирила и Методија стоји, да је Кирило рекао Казарима: „Ја да је требало да се усели Бог Син у утробу човјечју, то ћете знати, ако се опоменете онога, што је написано у вашим књигама. Ахила, учитељ ваш вели, да је *подизао* Мојсије на гори каменитој, кад се молио Богу, руке своје горе и рекао у гласу трубном: „Немој нам се више јављати Боже, него се усели у утробу нашу и одузми грјехе наше.“ Па кад се молио Мојсије Богу, да се усели у утробе наше, зашто да замјерате ви нама, што ми вјерујемо и исповједамо, да се уселио Син Божји у чисту и непорочну утробу дјевичину, *као што се усељавао у наше у тајни причешћа*, кад се сто тако *исцрнила* она древна *молитва* Мојсијева.“

Ово је исто оно, што напријед видјесмо т. ј. да је Мојсије подизао руке у вис при молењу Богу, — али уз то још нам је јасан доказ и потврда, да треба руке подизати при претварању хљеба у тијело и вина у крв Христову, јер је то представа подизања руку Мојсијевих, а усељење сина Божјег у утробу дјевичину праобраз је нашег причешћивања. То је јасно из посљеднијех ријечи Кириловић.

4.) Фотије, патријарх цариградски, у „Екхатологији“ својој, тумачећи узгред разне мистичне слике вели: „*подизање руку Мојсија*, првог јудејског законодавца, и Аронов принос тамјана представљају праобраз Христа Спасителя.“

Ово је још јачи доказ нашијех ријечи, напријед речених, а уједно још боље тумачење. Он нашме мало даље вели на истом мјесту: да пораз Мојсијева подизања руку у вис над Амалићанима јесте праобраз побједе часнога крста над невидовњијем непријатељима народа Божјег, као што је и принос Аронова тамјана праобраз драговољног страдања Христова. Јер у тијем тамнијем праобразима и осјенама као да бијаше представљена узвишеност свијетлог тајинства милости Божје над природом.

Тако блажени Фотије; а ми велимо: како год кадање тамјаном јесте сталан и свет обредни закон наше православне цркве, мора тако бити и подизање руку. Јер из ријечи Фотијевих види се јасно, да је једно и друго истог и једнаког значења и исте важности; па не ћемо ли дизања руку у вис и ако ћемо то забранити, јер тобож

није источног поријекла, забрањимо и кађење, кад су тако у значењу и важности једно с другијем срасли.

5.) Андрија Николајевић Муравјев у књизи „Писма о служби божјој у православној цркви“ (превод Даничићев) стр. 25. вели: „пред херувимском пјесмом владика умивши очи и руке, да би чисто видио и радио, пред часном трпезом три пут у молитви *подигнувши руке* к небу отиде..“

Исти на стр. 30. вели: „Твоје од твојега тебе приносимо . . ., по том *подигнувши у вис руке* у три пута призива духа светога посланога доле Апостолима.“

Не видимо ли из овога, да је и правилно и источног поријекла подизање руку. Правилно је, што је сто у руској православној цркви обичај, а куд ће православија црква од руске, у којој заиста, сигурни смо, нема обичаја западног поријекла. А. Николајевић Муравјев вала добро зна обичаје своје цркве, те се не може рећи, да нема у руској цркви подизања као што неки вели.

То нам свједочи и Михаило, митрополит српски, који је био у Русији, учио тамо и видио све обичаје при богослужењу. Он наиме

6.) у књизи: „Црквено богословије или црквословије“ на стр. 108. пише: „Немедлено свештеник чита умилителну молитву: „**Єгда приносимъ ти словесную сѣдьбу . . .**“ *с подигнутыми руками* и очима призива трекратно Духа светог као **дѣятеля предлежащїя** свети дарова...“

Да није тога у Русији и да није правилно и источног поријекла, не би то учени митрополит српски ни писао у својој књизи, намјењеној младежи, која се учи.

Тако пише и Н. Ђ. Вукићевић, који се добро разумијева у црквеном правилу и литурђији и обредима њезиним. Он наиме

7.) у књизи својој „Најсвечаније св. литургије“ на стр. 125. пише: „Најпре се свештеник моли Богу, да прими ону словесну (умну) и безкрвну жртву и да пошље Духа свог светог на нас и на предлежеће даре. За тим *с подигнутим к небу рукама* и очима призива Св. Духа молећи се овако: **Гдѣ, йже прескатаго твоего Дѣха...**“

Да се види, да није западног, римског поријекла, већ чисто источног, православног навешћемо још и један индиректан доказ:

8.) Ђуро Шимовчић у својим „Večernjim razgovorima o sv. obredih katoličke crkve, I. dio. Obredi sv. Mise“, вели на стр 70.: „Moleć ovu molitvu (т. ј. Gloria) razkriljuje i sklapa svećenik ruke i često se puta glavom naklanja“, на стр. 74. опет вели: „Svećenik moli razkriljenima rukama, što nam predočuje otajstvo križa i božanske žrtve na križu...“ Дакле из овог се јасно види, да код римске цркве нема подизања већ „razkriljivanja“ или раширивања на страну, те тим правећи „otajstvo križa i božanske žrtve na križu.“ Наше пак подизање у вис раскољеним длановима, као што су још стари Јелини радили, има са свијем друго значење од римског раширивања. „Tako je razkriljenima rukama molio (se) božanski spasitelj na križu“, вели се на истом мјесту речене књижице. Послије раскриљивања код њих свећеник склапа руке на прса длан о длан, уперивши прсте у небо, те тијем показује свезу војујуће цркве са владајућом. Код нас пак, православнијех, послије подизања у вис рјечима: „**Горѣ имѣмъ сердца**“, спушта их при рјечима: „**Благодарим Господа**“ скрштене на прса, што је са свијем друго него у римокатоличкој цркви.

Истина у истој књизи на стр. 92. и 102. стоји да се „svećenik podignutim i razkriljenim rukama“ моли два пута при њиховој „misi“. Но како то „podignutim i razkriljenim rukama“ бива, каже сам: „Sto svećenik moli razkriljenima rukama, to nas najprije sjeća, da je tude ista žrtva koja bje prinesena na briegu Kalvariji“. Дакле свештеник њихов подигне руке да су равне са раменима и онда их од себе на страну пружи — „разкрили“ у облику крста. Ми пак подигнемо руке у вис више главе, толико исто да су раздалеко, колико и на тијелу, а длановн су отворени према небу.

Кад је то тако тамо у њих а овако у нас, немојмо се бојати, е је наше подизање римског или западног, већ баш источног, православног поријекла.

Да скупимо:

Подизање руку у вис на литургији јесте источнога поријекла и правилно, што се из каноничних књига, као што су Мојсијеве и пророка Исаије, и из наведених старијих и новијих писаца види.

На кад се кађење тамјаном у цркви православној употребљава, које постоји и у римској, за што се не би и подизање руку у вис употребљавало, кад је *само* православне цркве то обредни закон, и кад има исто значење са кађењем тамјаном, како то најбоље патријарх Фо-

тије, као најученији богослов наше цркве, јасно тврди и доказује.

Још ћемо овдје казати моменте божаственe литургије, кад треба подићи руке у вис к небу, пријестолу Творчеву:

1.) Пред почетком литургије, молећи: „Царју небесни...“ три пута;

2.) Пред Херувимском пјесмом такођер три пут подигавши руке;

3.) Кад се каже: „**Горѣ имѣмъ сердца...**“ дижу се руке у вис к небу, а при „**благодарим**ъ **Господа**“ савијају се прекрштене на прса, и

4.) При претварању хљеба и вина у тијело и крв Христову говорећи: „**Господи, иже пресвятаго твоего дѣха...**“

Тако је бивало до данас у нашој цркви као обичај стародревни, темељећи се на споменутијем и многијем другијем доказима, из којих се види јасно, да је пријешла источнога а не западнога, и да је правилно.

Ко зна боље, широко му поље!

○

ОБЛАСТИ ИСТИНЕ.

(Свршетак)

А ако и јесу дух и срце, познање и воља различите моћи, опет су то моћи једне и нераздељиве душе; за то не ће дух никада *познати* истине, док год се срце опире, да *чини* истину; јер истина није само светлост духа, она је и *ред* и *правило* за вољу. „Ко чини истину, иде к светлости“;[81] а где се срце „противи истини“,[82] онде тумара дух по мраку и све су мрачнији путеви његови. „Ако ми свом снагом своје душе не тежимо за истином“, говори *Августин*[83] „не ћемо је никада наћи. А устражимо ли истину, како она хоће да ју тражимо, онда се не ће никада сакрити пред нашим очима. Молите и даће вам се, тражите и наћи ћете, куцајте и отвориће вам се. Љубав к истини моли, љубав тражи, љубав куца“.

Примедбе.

О невредности религијознога *индифферентизма*, кога *Кант* назива „матером хаоса и ноћи“ и о дужности *религијознога истраживања* вели *Паскал*[1]: „Наша се религија чврсто држи ова два начела, да је Бог своју цркву снабдео с тако карактеристичним белегама, да могу довољно да уверe оне, који искрено теже за истином; али и да има неке таме у верским ставовима, која не да, да их сви познаду с потпуном унутарњом евиденцијом. За то, кад се приговара верском учењу због неке нејасности, вели се само оно, што је црква тврдила од увек. Еле кад ко хоће да побија религијозну истину, морао би најпре доказати, *да је темељно проучио њену суштину*. Но зна се врло добро, како раде њени противници у таким приликама. На инак се, у том питању, ради о нама и ономе, што нам је највише на свету.

„Бесмртност душе је тако важно питање и тако нас се јако тиче, да у онога нема здрава разума, ко је према томе равнодушан, јер до тога стоји читав правац нашега живота. Ја сажаљевам оне, које мучи сумња и који чине све и сва, да буду на чисто у тим питањима. Али за оне, који свој живот проводе не мислећи на крај животу и, кад не могу да нађу у себи решења својој сумњи, нигде га ни не траже, *за њих у мене нема сажаљења*. Така равнодушност и нехат у својим рођеним, највишим пословима и приликама, где се тиче свега, буди у мени дивљење и ужас; таки је човек мени чудовиште...

„Јер заиста се човек може олако да увери, како за нас овде на земљи нема истинита и права задовољења; да су таште наша уживања, безбројне наше патње и да ће нам смрт, за коју годину, донети вечиту радост, вечиту муку или пропаст. Између нас и неба и пакла и пропасти, живот је — најнемоћнија ствар на свету;

[81] Јов. 3. 21.
[82] Кн. о Јов. 24. 13.
[83] De moribus Eccles. I. 31.
[1] Pens. II. Art. 2.

и како се двоумник не ће достати неба, то га чека пакао или пропаст.

„Може се томе пркосити, јуначити се токорсе, клонити се мисли о томе — ипак је тако, вечност се примиче, све ближе долази неминовна нужност, да буде вечито несрећан и уништен . . . За то је сумња неправда и несрећа.

„Двоумник говори: Ја не знам, откуда сам, а не знам ни куда ћу. Знам само, да ћу на крају живота сгрнути у вечну муку или у пропаст. Ја ћу, према томе, да трајем своје дане, не мислећи на после, слушаћу своје наклоности не размишљајући даље о томе. Можда бих и могао наћи одгонетке својој сумњи, али ја не ћу више за то да се мучим и да тарем главе . . .

„Заиста је дика за религију, што има тако неразумне противнике и њихово противречање оправдава *ону њену науку о дубокој покварености човечје природе* Јер то није никако природно стање човеково, та потпуна равнодушност према животу с ону страну гроба, није природно стање за човека, који у свему, што га се иначе тиче, није никако равнодушан. *То је као нека кобна очињеност, нека заслепљеност, која не потиче из њега.* Јест, тако је човек изопачен, да се он још дичи том равнодушношћу, и често се прави равнодушним из мајмунисања и таштине . . . Ништа не доказује тако, да је неки дух слаб, него кад не може да увиди, како је голема несрећа за човека немати Бога. Ништа не обележава тако јасно ниску душу, него кад ју не вуче жеља за вечним обећањима. *Ништа није тако кукавички, него се правити јунаком према Богу.*“

„Бог“, вели од прилике то исто *Босије*[2] „напушта неверне, јер без њих ми не бисмо могли довољно познати ни дубоку поквареност своје природе, ни пропаст из које нас је избавио Христос. Да света истина не налази противречања, не бисмо видели чуда, где она у наточ сваком противречању непроменљиво траје и најпосле бисмо заборавили, да смо по милости искушљени.“

Методу религијозног истраживања тачно је означио *Гратри*[3]. Чујмо шта вели: „Обично изучавамо спољашњу страну, периферију хришћанске науке, поједине ставове, али никада целину; и сврава се пажња више на поједине, оскудне и непотпуне доказе, које изнози каки писац или учитељ, место да се проматра наука сама по себи и њен прости израз. То није пут, којим се долази до вере, верске садржине и разумевања фиксирана сустава.

„Узмимо догмате, како их црква исказује, уз то оне речи из еванђеља, на којима се они оснивају. Шта би се радило, да ја кажем, показујући неколико зрна семена у својој руци: ово је семе; одатле ће бити биља и рода? Ако ко двоуми, не преостаје ништа друго, ако ћемо да га уверимо, него то семе посадити и на очиглед му показати, о чему је двоумио.

„Тако је исто и с вером. Усади дубоко у душу догмате, то привидно незнатно семе; живи и носи их у свом духу. На нека живот пређе преко тога семена са свим оним, што га покреће, са свима својим менама, својим искушењима, својим боловима, својим суморним, великим и слабим часовима, својим падама и радостима. Одржи живу ту клицу у себи, на упорељуј одговор, којим ти она одговара на све твоје потребе, твоје сумње, твоје болове, твоја питања. Пусти нека се развија у теби усев науке о вери оним тајним снагама, од којих све црпа храну, што у човеку дозрева и које ти све више и више придолазе, што се више твоја душа предаје Богу.

„Чини тако, па ћеш видети, како семе дорашћује и како је право Господ рекао: реч је божја семе; ако падне на добру земљу, донеси тридесетострук, шездесетострук и стострук род.“

[1] Discours sur l'hist. univ. P. II. in fin.

[2] Connaissance de Dieu. Paris 1856. Tom. II. p. 266.

[3] По „*Хетингеру*“

Никола Манојловић,
парох.

НАЦРТ ЗА КАТИХЕТИЧКЕ БЕСЕДЕ.

Састављен према катихизису Православне Цркве.

Од **Јована**, епископа Смољенског.

(Наставак)

4. О покајању.

Беседа 27. — 1.) Појам о покајању, неопходност покајања, као јединог средства за очишћење од грехова, учињених после крштења.

2.) Значење епитимије, као казне, лекови од грешних навика и почетци плодова покајања.

3.) Од оних, који се кају, захтева се: а.) искрено скрушење због грехова, б.) тврда намера повести бољи живот, в.) вера, да ће Отац небесни ради заслуга Свога Сина опростити грехе, г.) усмено исповедање пред свештеником, као сведоком и лекарем духовним, д.) готовост примити и испунити епитимију, ако се нека налаже; несавршенство покајања; које су последице исповести — и уклањања од ње.

5. О свештенству.

Беседа 28. — 1.) Појам о свештенству.

2.) Потицање свештенства од И. Хр. (по установљењу) и од св. Духа (по освећењу).

3.) Права: а.) учити, б.) свештенодејствовати, в.) разрешивати и везивати грехе.

4.) Неопходност и важност пастира у хришћанској цркви. — Овде се може говорити и о обавезности пастве према цркви.

6. О браку.

Беседа 29. — 1.) Дати појам о браку, као тајни.

2.) Изложити обавезности: а) опште супружанске, б.) узајамну љубав и верност, у којима су се обећали једно другом пред олтарем и пред целом црквом, — в.) старање једнога о другом, 3.) хришћанско васпитање деце, потребне припреме за тајну брака у духу цркве.

7. О јелеосвећењу.

Беседа 30. — 1.) Показати значење, важност и силу ове тајне према речима ап. Јакова (V. 14. 15.) са духом и поретком самог свршавања тајне.

2.) Обелоданити и опровргти заблуду, која се код многих укоренила односно ове тајне (т. ј. да је она као неки пут на смрт и да приближује смрт).

11. Члан.

Беседа 31. — Доказати, да ће општи васкрс зацело бити, т. ј. да ће на крају овог видљивог света душе умрлих сједињити се са својим телима и умрли сви васкрснути; 2.) да ће за васкрсом доћи општи и последњи суд, на ком ће Праведни Судија — Син Божји дати сваком по делима његовим: праведнима царство небесно, грешницима — муку вечну.

12. Члан.

Беседа 32. — 1.) После последњег суда и коначне пресуде Праведног Судије настаће нов живот за праведнике и грешнике.

2.) За праведнике — блажен, у царству небесном, а у чему ће састојати то блаженство — одговор у ап. Павла (1. Кор. II. 9.; 2. Кор. XII. 4.); уз то види: (1. Кор. XV. 43. — Апок. XXI. 1.; 2 Петр. III. 13., Мат. VIII. 11.; Евр. XII. 22, 23. Сол. IV. 17.; Јов. XVII. 21.; 1. Јов. III. 2.; Апок. VII. 16., XXI. 4. 27.; Филип. III. 21.).

Беседа 33. — 3.) За грешнике — страдања, каква ми сада представити не можемо. (Мат. VII. 23.; Лук. VIII. 27.; Апок: XXI. 27. Мат. XXV. 47.).

4.) И за праведнике — блаженства и за грешнике — страдања неће бити једнака, него по разним ступњима врлина и порока (види: 1. Кор. III. 8.; Апок. XXII. 12.; 1. Кор. XV. 41. 42.; Јов. XIV. 2.; Рим. II. 6., Лук. XII. 47. 48. и пр.).

5.) Вечност награде и казне не подлежи сумњи (Мат. XXV. 46.). Нравствени закључци и изводи на свију чланова Символа вере и сваког на пôсе.

II. Учење о нади.

Беседа 34. — Појам о хришћанској нади и њеним основима (1. Тим. 11.; 1. Петр. 1. 13.). — Види опширније у Прав. Испов. — Најглавније средство да се укрепимо у нади

и добијемо од Бога оно, чему се надамо, јесте *молитва*; за то што сам Ис. Хр. заповеда да се нада спаја са молитвом, научио је и нас како да се молимо — молитвом: *Оче наш* и т. д.

Беседа 35. — Та молитва, као образац молитава хришћанских, састоји се из призива, седам прошења и славословља.

У призиву ми називамо Бога — Оца, 1.) због тога, што смо вером у Христа и крштењем *усиновљени* Богу (Јов. 1. 12. 13). Дајући нам то право Ис. Хр. да би са већом надом могли добити оно, што иштемо, позива нас да се молитвом обраћамо Богу; 2.) да би, називајући Бога — Оцем, сетили се да *смо сва браћа у Христу*, и да се не би молили само за себе, него и за друге, што је изражено и у самим прошењима. — Речима: „**Иже сси на небесѣхъ**“, учи нас, да би узносили ум наш и срце од земнога к небеском, да се од Бога свему надамо и молимо, не уздајући се много у себе и друге.

(Наставиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Извештај о раду епархијске управе темишварске.**) *Епарх. конзисторија темишварска* држала је своју редовну седницу 27. јулија 1893., у којој су следећа решења донесена: На захтевање кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе послат је истом извештај о брачним парницама у току последњих 5 година, и то: колико је брачних парница код конзисторије ове подигнуто; у колико је случајева изречена ништавост брака; у колико је случајева брак кочачно разведен и са којих разлога, и најпосле, у колико је случајева подигнута парница од стране мужа, а у колико од стране жене. — Извештен је администратор црнобарске парохије, да му је припомоћ из јерарх. фонда у допуну свештеничке плате од 1. маја о. г. на исплату упућена; а администратор торњанске парохије, да му је иста припомоћ од 12. јануара о. г. на исплату упућена. — Расписан је стечај на једно упраж. место у стипендијској закладн пок. Петра Божића. — Извештен је Јован Новакевић, парох у В. Кикинди, као администратор протопресвитерата арадског, да му је припомоћ од годишњих 300 фор. из јерарх. фонда у сврху надграђивања прот. капелана са 1. мартом о. г. на исплату упућена. — Извештена је црк. општина торњанска, да молбу њену, којом је молила, да се годишња припомоћ од 150 фор. у допуну свешт. плате из јерарх. фонда већ дозначена, са разлога, што само полик. парох. сесије има, на 300 или бар на 200 фор. повиси. — саб. одбор у прнзорје узети није могао. — Три брачне пресуде митроп. црк. савета, којима су овдашње на одржање брака у крепости гласеће пресуде препичене и брачна веза разрешеном изречена. — уручене су дотичним парбеним странама. — Извештена је црк. општина т. бечејска, да је митроп. црк. савет одбио признв Моје Теодоровића и другова, чланова црк. скупштине т. бечејске, уложен против овд. решења, којим је Партеније Сивчев, свршени клирик, за пароха т.-бечејског именован. — Љубомиру Пашићу, окр. протн в. бечкеречком, дозвољен је допуст на три недеље дана, за које ће време протопресв. дужности обављати Драгољуб Живковић, протопресв. наместник и парох модошки. — На извештај Јована Новаковића, администратора прот. арадског, да је јерej Михајло Путник, вероучитељ срп. прав. ученица у римк. женском самостану у Нерјановцу, са ученицама својима при испиту одличан успех постигао, — изречена је реченом вероучитељу похвала. На упражњено парохијско место у Ћићлаку расписан је стечај. — Григорије Стајић, свршени богослов из Мокрина, припуштен је стечајном испиту. — Администратор парохије товладијске позван је пред конзисторију на одговор због учињених преступа. — Молбенице слабо напљаћених свештеника спроведене су с препоруком министарству просвете. — Најпосле донесена су решења у брачним споровима.

Епарх. административни одбор темишварски држао је своју редовну седницу 28. јулија о. г., у којој су следећа решења донесена: Од Јована Малетића, директора т.-бечејске штедионице, црк. општини желаској дарована деоница желасчке штедионице, надата је реченој општини с тим, да ио жели дарователя камату деонице употреби на по-

плату оних 23.000 фор., коју своту тамошњим Румунима за откуп црквене дугује, и да у случају нужде са десетином као са својом имовином располагати може. — Извештена је срп. прав. црк. општина мехалска, да је по решењу саб. одбора од 8. јунија о. г. бр. 813,/387. добила 3000 фор. приноћни из фонда за помоћање црк. општине на цељ исплате у горњој тачци означеног дуга и то у пет једнотодишњих оброка по 600 фор. — Умољено је књиговодство срп. нар. црк. фондова, да управи овој до знања стави, које црк. општине и колико дугују у име саб. трошкова за саб. период од 1885. и 1890. год., да би се тај дуг никасовати могао; уједно је на епархију ону разрезана свота од 5025 фор. 05 нов. за сабор, који ће се на јесен ове године држати, на подручне црк. општине разрезана и учињене се расположење, да се разрезани трошкови одмах уплате. — Одобрена је организација и конституисање црк. скупштине срп.-бокинске, а одбијени су приговори против организације црквене скупштине срп.-бокинске са разлога, што решавање истих у делокруг црк. одбора спада. — Одбијен је приказ старе управе црк. општине срп.-бокинске против овдашњег решења, којим је реорганизација црк. општине срп.-бокинске наређена, са разлога, што је после законитог рока поднесен. — Одобрена је обнова црк. скупштине бачалске у трећини својој. — Одобрен је избор Ђоке Димитријевића за председника црк. општине в. бечкеречке. — Одобрен је уговор између црк. општине нечканске и подузимача у погледу преливања звона на црквеном торњу. — Послата је саб. одбору свота од 115 ф. 50 нов., коју је црк. општина мокрињска у име саб. трошкова уплатила. — Одобрен је уговор између црк. општине кетфељске и подузимача у погледу оправке св. црквеног кетфељског. — Дозвољено је црк. општини в. викиндској накладно дозидавање једног крила са простором од 4 собе доле а толико исто у спрату, у дворишту новозидане црквене куће, по цену од 7969 фор. по одбитку од 5·8% попуста. — Одобрен је уговор између црк. општине станчевачке и продавца, по коме иста општина купује један празан плац за 150 фор. на цељ зидања парохијског дома. — Одобрена је обнова црк. скупштине срп.-неузанске у трећини својој. — Молба јерохомаха Самуила Поповића, администратора парохије арадгајске, ради повишења годишње приноћи из јерарх. фонда, спроведена је с препоруком саб. одбору, са разлога, што речена општина парох. сесије нема. — Молбенице сирочадних црк. општина, за получење црк. приноћи, спроведене су с препоруком министарству просвете. — Послата је саб. одбору свота од 51 фор, коју је црк. општина срп.-чавадска у име вероз. прилоса и саб. трошкова уплатила. — Одобрен је уговор између црк. општине жомбољске и подузимача, по коме радња око подизања црквеног торња и оправке црквене износи 3100 ф. — Од црк. општина на прегледање поднесени црк. рачуни издати су ревизору рачуна на извештај, а од овог већ прегледани црк. рачуни повраћени су дотичним црк. општинама са примедбама. *П. М*

ЧИТУЉА.

(† **Мирон Панајотовић**) јеромонах манастира Јаска, ц. и кр. војнички свештеник у Петроварадину, после дужег боловања преставио се 16. јулија о. г. у Петроварадину.

Покојни Мирон (Милан) Панајотовић родио се у Румп, у познатој породици Панајотовића 1855. године. Гимназијске науке учио је у Београду и у Нов. Саду, а богословске науке свршио је у Задру и Ср. Карловцима. Но осим тих наука учио је пок. Мирон и философске и правне и медицинске науке на универзитетима у Загребу, Грацу и Бечу — а чак је и у Инсбруку слушао неко време римокатоличку богословију — те се тим начином, у правом смислу речи тако „свестрано“ изобразио, да је о сваком предмету са знањем и разумевањем говорио, па је и међу учених људима важио, као врло образован, а уз то ума и даровит човек.

Још у току учења богословских наука пок. Мирон се закалуђерио у манастиру Јаску 1881. год. за тим је, свршив богословске науке, као ђакон служио једну годину дана у Трсту, а по том се повратио у манастир Јазак, а за тим се бавио 2 године дана у манастиру Кувеждину, док га пок. патријарх Герман Анђелић не рукоположи за свештеника, те је као свештеник био неко време администратор парохије бановачке, а по томе, пошто се бивши војнички свештеник пок. Платон поболео, постаје његовим заменикомъ у служби војничког свештеника у Петроварадину. Пошав том стазом, добио је место редовног војничког свештеника на Ријеци (Фијуми) на како је међувремено пок. Платон Георгијевић, варадински војнички свештеник, премишо а његово се место у Петроварадину није срп. прав. свештеником попуњало, био је пок. Мирон једини срп. прав. свештеник у целој ц. и кр. војсци, те је као така, крстарио по свим странама наше монархије, где год су Срби војници разместени били, вршећи свуда ревно и одано поверену му свештеничку службу

међу Србима војницима, који су та свиколиција изредно јако волели.

Но волели су пок. Мирона и Несрби војници, а особито часници, нижи и виши, јер пок. Мирон зало је својим љубазним понашањем, својим хумористичким и духовитим разговорима свакога за се задобити. Познавао је наш народ и његове прошле и садашње прилике, као ретко ко од млађих људи. Није било и нема готово виђенијег члана у нашем народу, којега он није лично или иначе познавао. Зато је врло темељно, често врло хумористично, а често и сарказтично судити и пресуђивати о лошим приликама и кобним непријликама нашега народа у овим крајевима. Кад је о томе зборио, из сваке речи његове видело се, да је прави родољуб и истински пријатељ своје св. православне цркве и свога народа.

По својој спреми и по своме дару био је пок. Мирон позван да послужи нашој цркви и нашем народу и на већој и важнијој којој позицији — али због његове нешто бурније и живахније нарави, а нешто и с тога, што су га многи криво разумели, или га ни познавали нису — хиљадама га је свака почаст и одликовање у калуђерству.

Од прошле године почео је — пре тога иначе свагда здрав и крепак — боловљати и телесно нагло опадати, те је у потоње доба већином био на допусту, тражећи лека тешкој болешчици својој. Недавно је био именован и постављен за војничког свештеника при ц. и кр. војничком гарнизону у Петроварадину, на је, падајући се, да ће издрапити, дошао да зауме своје место у Петроварадину, али ту га нагло и смрт задеси. Умрло је жалосно, а тако је и сахрањен. Чак ни најближи сродници не дознадоше у брзо за ненадну му смрт — те је сахрањен, неоплакан од ближе своје и родбине, сахрањен је тужно и жалосно као што се обично калуђери сарањују! Мртво тело опојали су му и погребли калуђери: Герман Опачић, патр. протосинђел. Сергије Попић, дворски економ и Георгије Видицки, јеромонах и конс. бележник бачки, са свештеником Стеваном Јовићем.

Нека му је *„вечная память“!*

ОГЛАСИ.

Е. Но 493. ех 1893/К. бр. 500. 140 1—3

СТЕЧАЈ.

На *парохијско место у Паблану*, са којим је поред свештеничке плате скопчано уживање парох. сесије од 47 јутара и 963 □ фати оране земље.

Компетенти имају своје молбенице путем предпостављених својих власти до 15. септембра о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конзист. седнице, држане у *Темишвару* 27. јулија 1893 год.

Епарх. конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 141 1—3

Расписује се стечај на једно, смрћу упражњено учитељско место у Черевићу на срп. вероисп. школи.

Годишња је плата 350 фор., за поћторну школу 40 ф., за школску послугу 20 ф., 2⅔ ј. јутара пашњачке земље, на коју учитељ плаћа порез; 6 хвати дрва за грејање учитељског стана и школе и слободан стан; од укупа 50 н.

Изабраном учитељу спадаће у дужност од скупштине додељена му два разреда у законом прописаним предметима настављати, држати поћторну школу и при сваком богослужењу у цркви појати.

При избору имаће првенство они, који се 9уду општини лично представили и у цркви појали. Рок стечаја траје до 1. септембра т. г. Молбенице са пужним прилозима имају се до означеног рока поднети потписаном председништву.

У *Черевићу* 2-ог августа 1893 год.

Никола Ђорђевић, учитељ и перовођа — Ђока Савић, председник црк. општине.

Е. Но 528. ех 1893/К. 867. 139 1—3

СТЕЧАЈ.

На *једно* упражњено *стипендијско место у закладу пок. Петра Божића* од годишњих 105 ф. овим се расписује стечај.

Стеченици имају доказати:

1.) да су Срби правосл. вере;

2.) да су сиромашног стања;

3.) да су последњу школску годину с' врло добрим успехом свршили, и

4.) да су душевно и телесно потпуно здрави.

Примећује се, да у смислу основног писма за питомце могу изабрани бити само они, који су из темишварске епархије, а међу овима, поред иначе једнаке квалификације, имају првенство они, који су у Араду, у месту рођења пок. завештатеља Петра Божића рођени.

Молбенице имају се до 24. августа о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конз. седнице, држане у Темишвару 27. јулија 1893 год.

Епарх. конзисторија темишварска.

Бр. 204
93

ОГЛАС. 130 3—3

Уписивање ученика за шк. годину 1893/4 на овдашњој срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по р. кал.

У I. разред примају се ученици на основу сведоџбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведоџбе од претходног нижег разреда.

Сви ученици без разлике плаћају по 2 ф. уписне таксе, по 1 ф. на библиотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 н. на друге пристојбе. То се плаћа при уписивању и од тога се нико не опраша. Школарину плаћа сваки ученик по 15 ф. на годину. Од плаћања школарине могу бити опроштени они, који докажу сведоџбом школском, да се добро владају и да у наукама добро успевају, и сведоџбом сиромаштва, да су сиромашни.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18. новембра 1884. бр. 46. и одобрењу тога закључка од стране вел. Патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140 губе право на поновљење испита они ученици, који на горе означени термин не дођу, да поново испит.

У Новом Саду 26. јулија 1893.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 135 2—3

На ново установљеном српском вероисповедном забавишту, расписује се стечај на место *забављље*. Плата је 300 ф. а пр., слободан стан и огрев. Забављља мора бити Српкиња православне вере, и ако већ испит за забављу имала неби, дужна ће бити исти за две године положити. Изабрана забављља имаће по потреби и своју помагачицу.

Рок стечају траје до 28. августа (9. сент.) 1893 год.

Из седнице шк. одбора, држане у *Турији* 23. јула 1893.

Јован П. Петровић, перовођа шк. одбора. Богољуб Јојкић, председник шк. одбора.

ЕДИКТ. 133 2—3

Услед брачноразводне молбе Младена Радоњића из Јаска против отсутне супруге му Милеве овамо поднесене — настојећим се позива речена Милева, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог уврштена едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично представе, или место пребивања свога обзнани, пошто ће иначе против ње поведена брачноразводна парница и без ње окончати се.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловци* 6. (18.) јула 1893 држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 127 3—3

Овим се отвара стечај на упражњено *учитељско место* II. и III. разреда српске народне вероисповедне школе *у Митровици*.

Плата је 500 ф. годишње; станарина 120 ф. и 6 хвати дрва.

Изабраном учитељу спада у дужност све законом прописане предмете у школи предавати; недељом и празником са ученицима каталог држати; са старијим разредима у цркви појати; ученике у црквеном појању обучавати и поврху школу обдржавати.

Школски одбор може дотичном учитељу по потреби и други који разред поверити.

Рок стечају петиче од данас за 6 недеља.

У *Митровици* 28. јуна 1893.

Председник школског одбора и управитељ:

Др. Влада Чобанић.

Перовођа:

Влада Марковић.

ЕДИКТ. 134 2—3

Услед брачноразводне молбе Јулке Томашевић из Ердевика против отсутног јој супруга Алексе Томашевића овамо поднесене — настојећим се позива речени Алекса, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог уврштења едикта овог у новине, Конзисторији овој или сам лично представе или место пребивања свог обзнани, пошто ће иначе против њега поведена брачноразводна парница и без њега окончати се.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловци* 6. (18.) јула 1893 држане.

Архидијецезална Конзисторија.

Српским гимназистама!

136 2—3

Кадар сам збринути се за 10 ђака за бесплатан ручак и вечеру у овдашњим најпрвим хотелима, за годину 1893/4, који би полазили овде у *Фијуми* било хрватеку или мађарску гимназију.

Првенство ће имати синови горњо-карловачке Дијецезе.

Ово мјесто може получити и онај, који какву малу стипендију ужива.

Ко жели получити ово мјесто, нужно је да мени пошље ове доказе:

1. Да је Србин православне вјере;

2. Овјеровљен по тамошњем пароху крепке свједоџбе и владања;

3. Да је ревно у цркву полазио и знаде по испито цјенија црковног;

4. Да је здрав.

Молбенице на мене слати до 20. авг. о. г. по римеком.

На *Рјеци (Фијуми)* дне 24. јулија 1893.

Пеко Милошев.

132 2—3

СТЕЧАЈ.

На основу налога сл. Епарх. Школ. Одбора у Темишвару из седнице од 27. маја т. г. бр. 119. ЕШО. а по решењу месне срп. прав. црквене школске скупштине бр. 12. Ц. С. расписује се стечај на *једно учитељско* и *једно учитељичко место у Карловцу*.

Плата је учитељу годишње 500 фор. а учитељици 400 фор., уз то обојима по 2 хвата сламе за огрев, а за школе колико нужно буде; по 5 фор. годишње у име писаћег прибора. У име станарине, донде, док им се прописани станови не подигну, — свакоме по 70 фор. годишње.

Изабрани учитељ и учитељица биће дужни делати у оним разредима, које им местни Школски Одбор додели.

Учитељу спада у дужност недељним и празничним данима у цркви при св. богослужењу појати, а учитељици у својим разредима женски ручни рад предавати.

Компетенти имају доказати, да су учитељску школу у Сомбору свршили и да су оспособљени из мађарског језика.

Рок пријаве је до 29. Августа т. г. по ст.

У *Карловцу* (Torontál megye) 18. јуна 1893. г.

М. Ст. Васић. Аркадија Пашић,
перовођа. председник Шк. Одбора.

128 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на ново установљено место *учитељице* на четвороразредној женској верозаконској школи у *Вел. Средишту*.

Са овим местом скопчана је плата од 320 ф. а. вр., коју она месечно у напред прима, 40 ф. за држање пофторне школе 10 ф. у име писарничког наупала, $^1/_2$ ланца пољске баште, на коју је учитељица дужна порез и еквивалент плаћати, 4 хвата тврдих дрва, слободан стан са 2 собе, кујном, шпајзом, подрумом, шупом, шталом и пространом од авлије одељеном баштом.

Изабрана учитељица дужна је све, на основу школског наставног плана одређене предмете деци предавати, као и ручни рад и кућарство, и с децом света богослужења похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, имају своје молбенице, са нужним сведоџбама снабдевене, до 22. августа 1893 црквено-школском одбору поднети.

Приметити се има, да ће изабрана учитељица тек 1. октобра, односно 1. новембра своје место моћи заузети, од којег дана ће јој се и плата упутити.

Из седнице црквено-школског одбора у *Вел. Средишту* 11. јуна 1893. држане.

Црквено-школски одбор.

СТЕЧАЈ. 112 4—6

Ради попуњења упражњеног *учитељског места у Ивањи*, расписује се стечај.

Плата је годишња 360 фор. а. вр., и 40 ф. а. вр. за пофторну школу; два хвата тврдих дрва, 5 фор. а. вр. годишњег наупала; слободан здрав стан са две собе, с кујном шпајзом, шталом и пространом баштом; од погреба где позван буде 50 новч.

Компетовати могу само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили.

Рок је до 15. августа кад ће се и избор обавити.

Молбенице имају дотични компетенти доле потписаном послати.

Из седнице црк. школског одбора, држане у *Ивањи* 4. јула 1893. (где је и пошта).

Ђурица Милованов,
председник.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 138 2—2

Уписивање ученица у *српску вишу девојачку школу у Панчеву* за идућу школску 1893—94. годину почиње *31. августа и траје до* 4. *септембра* по нов. кал. када ће одмах редовна предавања.

У ову школу примају се девојчице, које су навршиле 10-у годину живота свога а свршиле су четири разреда осн. народ. школе најмање са довољним успехом или које покажу на пријемном испиту успех, који одговара успеху из четири разреда основ. нар. школе.

Ученице из V. и VI. разреда основне народне школе могу бити примљене у старије разреде ове школе, ако на пријемном испиту покажу бар довољан успех из прописаних предмета дотичних разреда.

Ученице, које први пут у овај завод ступе, плаћају 1 фор. (2 круне) уписнине а осим тога плаћа свака у име школарине за целу годину 5 фоината (10 круна). Осим тога дужна је свака ученица без разлике да при уписивању положи још 15 нов. (30 потура) као прилог у државни мировински учитељски фонд.

Сиромашне а добре ученице, ако своје сиромаштво званичном сведоџбом покажу, могу бити од школарине ослобођене.

Који родитељи или старатељи желе своје женско дете послати овамо, умољавају се, да поднесу собом детиње крштено писмо, школску сведоџбу од последње године и имају да изјаве да ли су детету у своје време калајисане кравље богиње. Даље се родитељи са стране умољавају, да се у погледу стана и препитања изволе обратити на управу ове школе, која ће им у ту цељ више добрих и одличнијих кућа препоручити.

У *Панчеву*, 1. (13.) Августа 1893.

Св. Дамјановић,
Управитељ срп. в. девојачке школе.

СТЕЧАЈ. 126 3—3

На упражњено *учитељско место у Херцег Сулошу* (Барања) овим се отвара стечај.

Плата је учитељу у готовом новцу 320 фор., за недељну школу 20 фор., за преводство 5 фор., 4 стара хвата тврдих дрва, од укова 20 новч., од венчанице 20 новч., и 12½ ланаца добре оране земље, на коју сам пореска плаћа, и слободан стан са 2 собе, 2 кујне, подрумом, шупом и шталом, и са великом пространом баштом.

Новоизабраном учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у појању обучавати, даље има доказати, да је испит на мађарском језику положио.

Стеченици, који би хтели ово место искати, имају своје добро уређене молбенице, до Велике Госпојине 15 ог августа на месни Школски Одбор послати.

Који се лично представи, има првенство.

Из седнице Школског Одбора, држане у *Херцег Сулошу* 4-ог јула 1893.

Месни Школски Одбор.

Бр. 205 ex 93.

СТЕЧАЈ. 131 3—3

У смислу правила задужбине Атанасије П. Гереског расписује се овим стечај на три а условно и на четири штипендијска места по 150 фор. на годину.

Ову штипендију уживају само ученици ове гимназије, Срби православне вере из земаља угарске круне, но нису искључени ни Срби православне вере из Беча, Трста и краљевине Далмације.

Молитељи имају поднети своје молбенице потписаној управи гимназијској најдаље до 8. (20.) септембра о. г. и приключити им школске сведоџбе од последње две године, сведоџбу сиромаштва, сведоџбу лекарску и крштено писмо.

Примедба: Осим тих штипендија издаће се из прихода од светосавских беседа четрнајстори ци сиромашних ученика по 100 ф. у месечним ратама по 10 фор. у напред.

У *Новом Саду* 26. јунија 1893.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 91 6—6

На једно смрњу упражњено учитељско место III. и IV. разреда срп. вероисповедне мешовите школе у *Дероња*, овим се расписује стечај.

Годишња је плата учитељу: 300 фор. у готовом новцу, 8 катастралних јутара оране земље и то јутро од 1600□; 2 хвата дрва за личну потребу; осим тога стан од 2 собе, кухиња, шпаја за смок, комора, подрум, шупа, штала и башта у школском здању за повр.ье.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане дужности вршити, у цркви појати и децу у црквеном пјенију обучавати; осим тога повторну школу држати, у црк. школским седницама перовођство држати без особите награде за то.

На ово учитељско место могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Рок стечаја траје до 8. августа по српском о. г., када ће се и избор обавити; првенство ће имати они, који ће се општини лично пријавити.

Молбенице имају дотични компетенти месном школ. одбору до горњег рока поднети. Последња пошта Hodságh.

У *Дероња*, 24. јуна 1893. год.

Месни школски одбор.

СТЕЧАЈ. 125 3—3

На новоустановљено место *учитеља* овим се расписује стечај.

Плата је учитељу: 450 фор. у готовом новцу, 75 фор. у име станарине све дотле док општина не буде у стању стан у природи дати, 25 фор. у име школског послужитеља, 12·5 фор. за писаћи прибор, 1 ланац оране земље и 400 □ хв. баште.

Изабрани учитељ дужан ће бити у од школ. одбора одређеном разреду, све зак. ном прописане предмете предавати и у цркви појати.

Рок стечају траје до 21. августа о. г. по ст. кал., када ће се и избор обавити. Првенство ће имати онај, који докаже да је музикалан, те ће у стању бити као коровођа певачку дружину у потпом појању и певању учити, за које ће од општине засебну награду добити.

У *Кумани* 12. јула 1893.

Школски Одбор.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страпк земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. Сергију Шакрак-Пинићу, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Српска Манастирска Штампарија у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВДАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Сергије Шакрак Нинић и Сава Петровић.

У Новом Саду 15. августа 1893.

ЈЕ ЛИ НАШЕМ СВЕШТЕНСТВУ ПОТРЕБНО УДРУЖЕЊЕ?

(Свршетак)

Скуп снага и способности извршује дела, која су свештенству, баш нашем, у задатку. Дух, који везује стотине душа, срдаца и умова, тај одушевљава за таква дела, тај подржава у раду и снажи енергију воље.

Може појединац бити реван, а прилично и вешт у позиву свештеничком. И има их доста — и свала им! Али, осим онога, што треба да појединац учини и изврши у своме делокругу, има задатака, које извршити може и има само целокупно свештенство, као целина, као сталеж. Има појава у цркви и народу, за које се старати мора целокупно свештенство; има потреба, које мора и може задовољити само — цело свештенство, својом удруженом, скупљеном и прибраном снагом. Н.пр. Назаренство је таква појава; катихетичка настава је таква потреба, осим осталих.

Шта је рађено и урађено против Назаренства код нас? Ништа, ама ништа, осим две три проповеди и расправица неке вредне браће свештеника. Тек смо почели, да испитујемо где их и колико их имамо на своме организму. Па и то како иде!

Болест се шири, узима маха, прети разним последицама, а ми само уздишемо, плашимо је се, ал' се не крећемо и не спремамо, да јој наоружани изађемо на међдан. Оставили смо појединце, да се боре са том болешћу сваки у својој кући, па како њему и кући било. Место *да смо сви потегли, да се зло сузбије.*

Да, Назаренство је појава, која се не тиче само онога свештеника, у чијој је парохији. Она се тиче целе цркве, јер прети њој целој; тиче се дакле и целога свештенства. А на који ће на-

чин свештенство заједнички порадити на лечењу тога зла? Зар смишљајући лек један у Бечеју, други у Сентомашу, трећи у Земуну? Смисливши неки и написавши га зар у којем листу? То зар устук Назарењству! Не, не! Таква појава, као што је Назарењство, отклања се и сузбија укупном вољом и запаљењем одушевљењем целокупног свештенства, средствима и начинима која пронађу за најбоље више очију и умова, а која средства пружала буде укупна снага свештенства. Појединац у борби с таквом појавом, сам по себи, може показати само добру вољу.

Тако исто је и са потребом, која нам се указује у катихетичкој настави. Зар ову да реорганизује један човек, реорганизује правилно и успешно? Нек дигне прст, који је међу нама тај. А хоће ли моћи то учинити удружено свештенство? Хоће увек у овој мери, у којој је оно способно за то. А ми хоћемо да верујемо, с је тако способно, да би могло реорганизовати катихетичку наставу, у много напреднијем правцу, са много већим успехом, него што га данашња настава показује.

Старање о појавама, као што је Назарењство, и потребама, као што је катихетичка настава, у дужности је и Епископата и духовних власти. Али тражити све од оних, па и оно што не могу учинити, и за то запуштати разне појаве и неподмиривати потребе, које интерес цркве и народа захтева, — не може бити никада патријотички, не може се ничим оправдати. Или, зар се може тврдити, да свештенство није позвано ни дужно у оној мери старати се о тим појавама и потребама у цркви, у којој би то хтело предложено удружење, за то само, јер је то старање у дужности и духовних власти? То значи обмањивати друге и утишавати своју савест.

Дужне су радити духовне власти, ал је дужно радити свом снагом и свештенство. А та снага се скупља само у удружењу.

Свештенство се може и данас поносити са неким ревносним појединцима. Ни успех њиховога рада није увек изостајао. Али, кад упоредимо тај успех са оним, који нам треба и са постојећим стањем, онда се види, како је постигнути успех мален.

Па кад би запитали и те поједине радешике, шта мисле о своме раду, морали би признати, да је он недовољан, да подмири све потребе, које постоје у цркви и народу. Јер број радешика је мален, а уз то остављен сам себи. А где је онај, можда приличан, број свештеника, који хтедоше и хоће да раде више, него што им то налаже „строга дужност“; који хоће да раде бар у оквиру те дужности, али им се на сваком недељу радноја поља препречи по која сметња и тешкоћа, пред којом се задрже или малаксали духом, или слаби снагом?! На, или резигнују пред тим тешкоћама или их обилазе, те остављају на сваком кораку парлог на њиви дужности својих и свога задатка.

Будимо искрени. Колико је нас и колико пута осетило, с смо слаби, да извршимо по коју тежу дужност и дело, у животу учитељско-катихетском или у животу јавном; на крај свију најленших идеала и добре воље, разбијала нам се често та воља о каменье, које је тако на густо нашљено на пољу свештеничког нам рада и живота.

Колико је нас, а колико пута, застајало у раду и животу пред разним тешкоћама и недоумицама, и питало се: па зар нигде помоћи, упутства, потстицаја, охрабрења? Зар остављен сам себи у сумњи, у недоумици, у невољи, у очајању?...

Колико смо се пута запитали: је л' овако добро, како радимо; би л' се могло боље? Одговора не имадосмо добити од кога. Јер сваки за себе живимо, сваки по својој глави радимо; па шта коме Бог и срећа даде. Разбијени смо у атоме; један за другог немамо ни срца, нити се знамо.

Последица је свега тога, да међу нама нема солидарности, узајмице, споразума, нити заједничке, озбиљне бриге о општим појавама и потребама, те за то индивидуалан рад појединаца бива без успеха, глас вапијућег, а у опште већином бива све од беде, од ока, — на нуф....

Може ли се то стање изменити, било партикуларним протопресвитерским зборовима или изолираним радом појединца? Не може.

То се може, по нашем уверењу, прво *удруженьем целокупног свештенства*, како га предлаже у главном предложени „нацрт правила“.

Удружењем познаћемо се какви смо, каквом снагом располажемо. Познаћемо све појаве и потребе на свима странама наше цркве и народа. Заједничким умљем и искуством потражићемо лека нездравим појавама и начине за подмирење постојећих потреба. Удружењем ћемо се потетицати на истрајан рад; крепићемо се и јачати, допуњавати и оспособљавати међусобно. Удру-

женьем биħемо један другом на невољи; биħемо: „сви за једног, један за све“.

А то смо све дужни и рад' цркве и рад' народа, а и ради себе самих да учинимо. Можемо ли то учинити без предложеног удружења на други који начин боље, ми ħемо бити први, који ħемо на то пристати. Ми тај начин не чусмо до сад, *за то смо за оваите удружење.*

А у главним потезима и у овом чланку показасмо, да смо за такво удружење за то, јер га захтева интерес општи и интерес појединих свештеника, с погледом на извршавање задатка, који је постављен свештенству целом и појединим свештеницима.

Још ħемо посебно истаħи један разлог, који нас учвршħује у уверењу о потреби општег нам удружења.

У предложеном „нацрту правила“ ставља се удружењу у задатак, да и материјално испомаже невесне свештенике. То је управо према девизи: „један за све, сви за једног“.

То је врло важна тачка у задатку удружења. Она се и није могла обиħи! Као у сваком, тако и у нашем свештеничком сталежу, могу појединце, и са њиховим породицама, да задесе разне неудаħе и невоље, које се, без миле братске помоħи, са сузама и горким патњама подношају, а често им се на најгрозније начине подлеже.

Ко се до данас постарао за брисање тих суза, за олакшање тих патња служитеља божјег олтара и учитеља народних? Нити црква, нити народ, осим мало њих племенитих срдаца, а у неколико свештенство само. Но то није ни у најмању руку довољно. Постарајмо се и сами опет. Учинимо то, да нас суза патње братске не сажеже, да нас невоља братска не прокуне, у небратском саучешħу.

Саучешħа довољног није било до сад, јер су нашом несхидарношħу и раскомадношħу, нашим индиферентизмом према судби братској, били раскидани и осећаји љубави братске једног за другог.

Предлог за удружење хоħе да нас скупи и у братску заједницу; хоħе да нам скупи и осећаје братске у једно велико срце наше удружења, у којем ħе бити и љубави и саучешħа и братске помоħи за свакога, коме та помоħ устребала буде.

Из темишварске епархије.

—*ић.*

НЕШТО О ПРОШЛОСТИ ПРАВОСЛАВНИХ ЦРКАВА У ШАЈКАШКОЈ.

Као и многи други Срби и приврженици православне цркве, обрадовао сам се и ја „*Првом извештају епархије бачке*“ (од Сергија *Шакрак-Ninnića*), што је пре кратког времена угледао света. Мора се у правом смислу речи признати, да је то дело испунило ону празнину у нашој црквеној књижевности, што је до сада постојала. Велика хвала нека је и од мене пречасном г. писцу на труду, који је, уз многе друге велике и важне послове своје при управи епархије бачке, уложио у израду овако красног књижевног дела, а Његовој Светости српском Патријарху на љубави, с којом је ово трудно дело благословио и приħрлио, без које љубави ваљда епархија бачка још неби дошла до свога „Првог извештаја“. Надајмо се и ми, да ħе се речи г. писца и остварити, па да ħе овај „Први извештај“ имати и своје редовне следбенике, који ħе кашње имати велику важност не само за црквену, него и за општу народну повесницу православног Српства у земљама маħарске круне.

Већ је много лепога речено о овом „Првом извештају епархије бачке“, и г. писац може с поносом погледати на ово своје душевно чедо, које су особито епархиоти радосно примили у свој загрљај. И ја сам се наслаħивао при читању овог извештаја, већ због тога, што је и моја колевка љуљана у „*срцу*“ српске прав. митрополије карловачке; писам га из руку оставио, док га писам целог проучио.

Није ми намера приказивати тај извештај у свој ħеговој целини, а небих ни могао то чинити већ из разлога, што ми нису при руци онако обилати подаци, као што су стајали на расположењу преч. г. писцу. Жеља ми је само, да нешто речем о прав. српским црквама, које ме се највише тичу и које ми најближе стоје, а то су оне у Шајкашкој.

У предговору је г. писац истина нагласио, да је предузео, да у овом првом извештају опише само *садашње стање и живот* епархије бачке, а не и историју ове епархије, пак и ја се небих требао прошлости дотицати. Али је ипак и г. писац споменуо и неке историјске одношаје, а ово ми даје право, да и ја с моје стране нешто споменем о прошлости прав. црквава у Шајкашкој. Но и у овом специјалном погледу најмање ми је намера критиковати рад пред. г. *Шакрак-Новића*, који је и сам признао, да веродостојност података, што му при руци беху, никако није несумњива, а да је поједине протопресвитерате само онако описати могао, као што му подаци на расположењу стајаху. Моје примедбе су једино излив жеље, да се приликом *другог* извештаја епархије бачке, ако нужно буде, оно исправи и допуни, што због оскудице болих података не беше могуће већ у *првом* извештају учинити. Никакав рад човечји није толико усавршен, а да се неби могао и требао поправљати.

Пре но што пођем даље, морам још и то наговестити, да ме се овде не тичу и оне случајне шпичеве или штампарске погрешке, што су се увукле у првом извештају и специјално у погледу шајкашких прав. општина, као н. пр. што је број јутара или лаптаца земље прав. црк. општине госпођиначке различно наведен на стр. 250 са 264 лаптаца, а на стр. 256 са 240 и са 263 лаптаца;[1] што је на стр. 254 речено, да је храмовна слава у Госпођиници 3., место 2. августа. А и друго што шта не тиче ме се овде, као н. пр. да је г. писац донео на стр. 284—289 лепе табеларне статистичке прегледе о црквама, свештеницима, парохијама, народу, школама и т. д., а то исто, само у другом виду и код појединих општина, а с тим пак без потребе и нужде књигу проширио; да су узети за подлогу при опису општина у политичном погледу резултати пописа становништва из 1890. год., а при опису у црквено-автономном погледу опет подаци из 1892. год., и с тим несугласност у бројевима створена.[2] Најпосле ме се овде и то не тиче, што у неким општинама нису школска деца добро дисциплинирана и доброг владања, што верни слабо похађају цркву, рачуни општински нису састављани и на ревизију слани и т. д.; све то је ствар и брига надлежних власти.

Као што сам напоменуо, мене се овде тичу једино српске прав. *цркве* у Шајкашкој, а и то само у црквено-автономном погледу.

Прибележићу овом приликом нешто, као допуну или као исправак онога, што је у „Првом извештају епархије бачке“ донесено о данашњим црквама. Колико ми је познато, донећу осим тога још нешто и о црквеним зградама, што су у појединим општинама пре постојале. Следоваћу овде оном истом распореду, којега се држао и г. писац „Првог извештаја епархије бачке“.

I. ОПШТИ ДЕО.

У области бившег шајкашког крајишког батаљона имала је већ у првом периоду батаљонског постојања свака општина или свако село своју зграду црквену. Али су тада биле цркве само у Жабљу (старом), Чуругу и Кању од тврдога материјала, т. ј. од цигала сазидане. (Извештај генерала барона *Женџија* из Темишвара од 11. сент. 1783. год., у регистр. ратног министарства у Бечу, под 23. рубр., бр. 63.)

II. СПЕЦИЈАЛНИ ДЕО.

1. Жабаљ.

Кад се село Жабаљ са свога старог места на десној тиској обали, 1784. год., преселило на своје садашње место и уједно примило име „Josefsdorf“ или „Јосифово

[1] По уговору од 29. јула 1872. год. поклонила је политичка општина црквеној прав. општини за сва времена 254 аустр. лапца земље. Но приликом потоњег катастралног премеравања пашло се на истом земљишту фактично 264 лапца. Нека је узгредно речено, да прав. општина госпођиначка на овом поседу има захвалити у првом реду иницијативи тадашњег свог председника и полит. општинског бележника, а садашњег пароха петровоселског г. Пантелије *Поповића* и тадашњег полит. општинског кнеза, а садашњег свога председника г. Новака *Јокића*.

Где није друкчије речено, односе се датуми на нови — григоријански календар.

[2] Ово сам истина само узгредно споменуо, али је стварно за статистичара и повесничара од ведике важности.

Село“,[3] буде у старом селу (данас тако званом „Старом Жабљу“), као и све друге зграде порушена и зграда православне цркве жабаљске. И данас се види место, где је стајала та црква, што је означено дрвеним крстом. На скоро после насељења данашњег Жабља сазида се овде нова православна црква.[4] Пошто та црква не одговараше више потребама, јер се број верних у Жабљу прилично умножио био (1783. год. било је 1546, а 1835. год. већ 4013 душа), то се појави потреба за подизање веће богомоље. Год. 1832. одобри дворски ратни савет зидање садашње цркве,[5] која је 1835. год. и довршена. Троносао ју је месеца маја ове исте године[6] епископ бачки Ђорђе *Храњислав*.[7]

У погледу *стана* пароховог, односно протопресвитерског у Жабљу имам приметити, да је та зграда, и то много пре, но што је царским и краљевским рескриптом од 10. августа 1868. год. прописано било, да се паросима има и стан дати, набављена и обдржавана трошком свију 14 општина жабаљског протопресвитерата, које су тога ради 1815. год. купиле за 5000 фор. кућу и кућиште протине удовице Софије *Рајићке*.[8] За време народног покрета 1849. год. изгоре и тај стан, али је после опет још лепше подигнут.

2. Госпођинци.

Прва позната мала црква била је од меканог материјала (ваљда од набоја) и имала је свод од плетера, а стајала је на јужној обали Мале Баре и лево од уласка у село на месту, где се сада налази једна кућа породице *Локић*. Била је, као и данашња, посвећена пренесењу моштију св. првомученика архиђакона Стевана. Пошто је садашња црква подигнута, буде она стара порушена.

Садашња црква подигнута је у времену од 1826—1828. год.[9], и то на месту, где су пре стајале куће крајишких задруга Мише *Миркова*, Јевте *Ђурчића* и Мише *Пејина*, а и млинови Саве и Марка *Локића* и Јована *Васильева*.[10] Није још троносана.

3. Надаљ.

И сам не знам кад је надаљска прав. *парохија* основана. Али држим да је одмах, како је и село Надаљ 1801. год. насељено,[11] па што нас упућује и белешка г. *Шакрак-Цинића*, да се записник крштених и умрлих почео водити већ 1756. год., а венчаних 1795. год., да је дакле те записнике већ парох из Чеба овамо пренео; а још више и то, да се већ у почетку 1803. г. спомиње и надаљски правосл. свештеник у лицу Тодора *Ђорђевића*.[12]

По насељењу Надаља обављала се служба божја читаву годину дана у једној тршчари (здање од трске), а после све до освећења данашње цркве у школи, што се од набоја подигла.

По гласу натписа на црквеном своду,

[3] Ово пресељење Жабља описао сам у „Нашем Добу“, 1886. год., бр. 108—109.

[4] О овој цркви ми је само толико познато, да је славонска генерал-команда са својим извештајем од 4. сент. 1784. год. поднела дворском ратном савету план и прорачун за зидање те цркве.

[5] Отпис дворског ратног савета од 13. сент. 1832. В. 3214. славонској генерал-команди. конципиат у регистр. ц. и кр. ратног минист. у Бечу. Спреме за зидање ове цркве почеше с набавом креча од 1500 акова већ 1826. год. (Извештај шајкашког батаљона од 13. сент. 1826. V. 2611/845.).

[6] Ваљда на дан пренесења моштију св. оца Николаја, коме је и посвећена.

[7] Приватељски извештај високопречасног г. протеа жабаљског Милоша М. *Пашића* од 1891. године, број 368.

[8] Извештај шајкашког батаљона од 20. окт. 1815. год. на славонску генерал-команду.

[9] Извештај мог пашенога, тадашњег лич. капелана у Госпођинци, а садашњег сист. нар. пароховника у Ст. Бечеју, Јована *Стевановића*, од 22. (10.) јан. 1890. год.

[10] Заповест шајкашког батаљона од 21. априла 1823. V. 205. на надаљску компанију. „Спреме за зидање те цркве почеше су већ 1815. год. и то с тим, да су постепено куповане цигље. креч и т. д. Место за цркву обележено је 3. јуна 1823. год. у присуству батаљонског заповедника пуковника Тимотија *Живковића*. (Заповест шајкашког батаљона од 31. маја 1823. V. 297. на надаљску компанију). Надзор при зидању цркве имали су два полира батаљонска. (Заповест шајк. батаљ. од 1. августа 1826. V. 697.)

[11] Насељење Надаља описао сам опширније у „Јавору“, 1887. год., бр. 21.

[12] Исказ шајк. батаљ. од 30. марта 1803. год. о свештенству шајкашког среза, у регистр. ратног минист. у Бечу, под В. 341. од 1803. год.

који дели олтар од солеје, данашња надаљска црква почела се зидати 24. (12.) априла 1811. год., а довршена је 27. (15.) августа 1813. год.[13] Освећена је 12. дец. (30 нов.) 1813. год., на дан св. апостола Андрије Првозваног, протом жабаљским Савом Брчићем, са више страних свештеника.[14]

4. Чуруг.

По протоколу крштених била је прва црква, за коју се зна, 1742. год. од плетера подигнута и као и данашња Вазнесењу Господњу посвећена. Пошто се местно становништво православно умножило, показа се потреба, да се 1773. год. сазида, на истом месту, у једном куту између Тисе и рита, у тако званом старом Чуругу, друга већа црква од тврдог материјала, која је још те исте године епископом Арсенијем *Радојевићем* и троносана. И ова је црква била посвећена св. Вазнесењу Господњу,[15] а постојала је све до пролећа 1849. год., кад је у народном покрету изгорела.[16]

Са обзиром на то, што је та црква од десне тиске обале, која се непрестано одрањала, од прилике само још 28*m* удаљена била, због чега јој дакле опасност пречаше, да ће се за мало година срушити, не беше савесно, да се та изгорела црква оправља. Општина је шта више желела, да сазида нову и већу цркву, на другом месту и у средини села. Али јој не беше могуће ту намеру одмах и остварити, јер не имаде доста потребног новца. Зидање нове — данашње — цркве могло се тек 1857. год. отпочети, пошто се набавила извесна свота новаца.[17] Темељ ове нове цркве осветио је жабаљски протопресвитер Максим *Павић* на Вазговести 1857. год., а готову цркву тај исти прота 17. (5.) нов. 1861. год. Троносао ју је бачки епископ Платон *Атанацковић*, уз чинодејствовање архим. ковиљског Исидора *Коларовића*, проте *Павића* и више других мештанских и страних свештеника, 29. (17.) маја 1862. год., на дан св. Вазнесења Господња, којем је и посвећена.[18]

Од јесени 1849. год., кад се разбегли народ опет повратио својим кућама, па до 1852. год. обављала се служба божја у звонику старе цркве, који је за то оправљен био; а даље и све до освећења данашње цркве, у једној соби новоподигнуте општинске школе.[19]

5. Ђурђево.

Парохија ђурђевачка није — као што то прец. г. писац „Првог извештаја епархије бачке“ мисли — око 1737. год., него много касније, а наиме тек 1800. год. насељена, као што сам ја пре неколико година по рукописним изворима описао.[20] Ове последње године је на сваки начин и сама прав. парохија основана, јер се и овде, као и у Надаљу, већ почетком 1803. год. Јован *Поповић* и Миша *Костић* као прав.

[13] Извештај парох. звања у Надаљу од 14. (2.) јула 1891. бр. 43. протопр. звању у Жабљу.

[14] Претходни извештај и налог шајкашког батаљ. од 6. дец. 1813. год. на надаљску компанију.

[15] Извештај парох. звања чурушког од 8. јула (26. јуна) 1891. год., бр. 69., протопр. звању у Жабљу.

[16] Претходни извештај и извештај шајк. батаљона од 2. јула 1851. V. 2157/828. на земаљску милит. команду у Темишвару, у регистр. ц. и кр. 7. корпусне команде под К. 11588.

[17] Натпцај за ту градњу расписан је 28. авг. 1856. год., а дражба је одржана 16. сент. те исте године. Без споредних торова износио је прорачун 44.247 фор. и 57 кр. сребра (дражбени записник од 16. сент. 1856. год у батаљ. екон. регистр. под V. 5268/2660. код среске управе у Тителу). Коначну потврду те дражбе добила је општина од земаљске генерал-команде у Темишвару са отписом од 2. нов. 1856. год. (Section I. Abthlg. 6. Nr. 7013., на истом месту). Са отписом од 13. окт. 1858. год. (Sect. I. Abthlg. 6. Nr. 5643.) дозволи та команда накнадно још, да се подигну две споредне мање куле на тој цркви, са прорачунох од 7052 фор. и 36½ н. аустр. вредн.; дотични уговор са подузимачем (Чуруг, 17. маја 1860.) налази се на истом месту под V. 2338. од 1860. год. По гласу коначног разрачуна износио је трошак за грађење те цркве (осим украса и намештаја) укупно 53.606 фор. и 50 н. аустр. вр. (Извештај чурушке компаније од 10. нов. 1865. бр. 1828. на истом месту под V. 4438. од 1865. год.)

[18] Споменути извештај чурушког парох. звања и извештај тителског крајишког батаљона од 8. јуна 1862. V. 1630. на земаљску генерал-команду у Темишвару, у регистр. ц. и кр. 7. корпусне команде под 8. одел. бр. 2613.

[19] Споменути извештај чурушког пар. звања.

[20] У „Јавору“, 1887. год., бр. 19—21.

пароси Ђурђевачки споминьу,[21] који су из Темерина са својим парохијанима дошли, на отуда и старије записнике крштених, умрлих и венчаних собом донели.

Неколико година после свога насељења подигли су Ђурђевчани и своју данашњу цркву, за што су добили дозволу дворског ратног савета 1805. год.[22] Не зна се управо кад је ова црква довршена и ко ју је осветио, али се зна, да је 1808. год. већ постојала и да је — као што рече врховни крајишки надзорник, надвојвода *Лудвиг* —[23] била у оно доба у погледу величине и архитектуре не само најлепша прав. црква у области шајкашког батаљона, него и једна од најлепших сеоских цркава у целој словенској покрајини.[24]

Односно подизања ове цркве имам још нешто додати, али само у намери, да би се време истога што тачније дознати могло. На основу званичних писмених извештаја, који се у бечкој ратној архиви и данас још чувају, рекао сам, да је прав. црква Ђурђевачка саздана између 1805. и 1808. год. Но пречасни г. Сима *Николић*, парох Ђурђевачки, изјављује у своме допису од 13. (1.) јула 1891., бр. 151, г. протопресвитеру жабаљском Милошу М. *Павићу*, да се у инвентару црквеном од 1850/51. год. налази ова примедба: „Церковь Георгіевачка, храмъ стаго вознесенія Гдня, созидана есть трудомъ и иждивеніемъ цѣлаго общества. лѣта Гдня 1802 — лѣт втораго лѣта, по преселеніи изъ Темерина“. Даље вели г. Сима *Николић* у своме другом допису од 24. (12.) фебруара 1892., бр. 17., опет управљеном споменутом г. проти: „да је она примедба у инвентару, у погледу назидања овдашње цркве, писана руком мога покојног оца године 1850—51. Познато ће бити и Вама, да је он био зет покојног поп-Јована (т. ј. *Поповића*), који је као млад свештеник дошао овамо са народом и ово место населио. Као његов зет могао је од њега и дознати, кад је црква подигнута. Судећи по том, држим да је онај концепат у регистратури ц. и кр. ратног министарства у Бечу[25] погрешан.“

Услед ове пријаве преч. г. Симе *Николића* доносим с моје стране овом приликом, осим учињеног позивања на дотичну дозволу дворског ратног савета, још и извештај славонске генерал-команде у Петроварадину од 3. априла 1805. год., бр. 972 Q., на дворски ратни савет, који извештај у оригиналу од речи до речи гласи:

„Die Pläne und Überschläge zum Baue zweyer nicht unirter Kirchen zu Gyurgievo und Villowa im Tschaikisten-Bataillon, welche die Grenz-Bau-Direction adjustirt hat und zu dessen Herstellung die besagten Gemeinden die erforderliche Barschaft vorräthig erliegen haben, werden Einem Hochlöblichen Hofkriegsrath zur hohen Begnehmigung und sohirigen Zurücksendung in Gehorsam unterbreitet“.

(„Нацрти и прорачуни за зидање две несједињене цркве у Ђурђеву и Вилову у шајкашком батаљону, које је управа крајишких грађевина приредила и за којих подизање споменуте општине потребиту готовину приправљу имају, подносе се у покорности високословавном дворском ратном савету ради високог одобрења и за тим повратка“.)

Као што видимо, овде је говор и о дозволи за грађење садашње цркве виловачке, а темељ је ове цркве, као што ће се после споменути, освећен у недељу 4. августа (23. јула) 1805. год. Нека ми је само још дозвољено запитати, из каквих би разлога молили Ђурђевчани 1805. год. за дозволу, да могу зидати нову, кад би већ имали једну добру цркву, која би тада тек три године дана постојала? Држим дакле да немамо више разлога сумњати у вероватност оног концепта у регистратури ц. и кр. ратног министарства у Бечу.

[21] Споменути исказ шајк. батаљ. од 30. марта 1803. год.

[22] Отиче истог савета од 13. маја 1805. год. В. 997/1270. на славонску генерал-команду, концепат у регистр. ратног министарства у Бечу. Прорачун је износио 11.797 фор. и 18 кр. б. вр.

[23] У своме извештају од 20. нов. 1808. год. о путовању по славонској и банатској Крајини, на истом месту под В. 1086. од 1809. год.

[24] Овој Крајини припадаху тада области петроварадинске, градишканске и бројанске крајишке пуковније и шајкашког батаљона.

[25] То јест онај од 15. маја 1805. год. В. 997/1270., по гласу којега је дворски ратни савет одобрио зидање Ђурђевачке цркве.

6. Ковиљ-Сентиван.

Прва позната црква сентиванска, која је, као и данашња што је, посвећена била св. великомученику Димитрију, стајала је преко пута од данашње, на месту где је сад парохијски дом.[26] Даље се о овој цркви ништа не зна; само је то познато, да је 1818. год., као мала и посве већ толико трошна била, да се бојало да ће се срушити. Услед тога је неопходно нужно било, да се сазида нова и већа црква. Тога ради је још те исте године учињен план и прорачун (42.000 фор. б. вр.) за нову цркву, а са цигларем Јосифом *Младетом* уговор због набаве 100.000 комада цигала[27]. Год. 1821. била је ова — данашња — црква и довршена.[28]

[26] Доније преч. г. Стевана *Стевановића*, пароха сентиванског, од 21. (9.) јануара 1892 год., госп. протопресвитеру *Пашићу*.

[27] Кореспонденц-протокол економског уреда шајкашког батаљона за 1818. год.

[28] Споменути извештај г. пароха Стевановића.

7. Вилово.

Прва позната мала црква, која је била, као и данашња што је, посвећена св. Стевану Дечанском краљу (св. Мрата), стојала је тамо, где је данас гостионица Гавре *Туџакова*. Не зна се кад је подигнута и освећена, али се по старим инвентарима зна, да је 1777. год. већ постојала. Била је од черпића сазидана, а шиндром (дашчицама) покривена.[29]

Данашња је црква подигнута 1805. и 1806. год.[30] Темељ јој је освећен у недељу 4. августа (23. јула) 1805. год.[31]

[29] Ово, а и што шта друго у погледу виловачке цркве имам захвалити пријатељском саопштењу преч. г. пароха тамошњег Ђуре *Ивошића* од 3. октобра (21. сент.) 1889. год.

[30] По овој дозволи дворског ратног савета од 13. маја 1805. год., што је већ споменута код Ђурђевачке цркве.

[31] По гласу једне позивнице шајкашког поручника Гавре пл. *Чеџе* из Вилова од 3. авг. (22. јула) 1805. год., управљене на тадашњег настојатеља манастира ковиљског, што се и данас налази у архиви тога манастира.

(Свршиће се).

НАЦРТ ЗА КАТИХЕТИЧКЕ БЕСЕДЕ.

Састављен према катихизису Православне Цркве.

Од **Јована,** епископа Смоленског.

(Наставак)

Беседа 36. Првим прошењем молимо, да ми нам помогао да поживимо благочастивим животом, да се од нас и кроз нас *свети* т. ј. прославља свето име његово.

Другим молимо — да у нама не наше телесне жеље, не грех, но благодат Св. Духа царује и руководи нас добру у садашњем и блаженству у будућем животу.

Трећим молимо — да нам Бог не допусти живети и деловати по прохтевима *наше* воље, но да нам Бог помогне, да нашу вољу подчинимо светој његовој вољи, да чини с нама што је Њему по вољи, и да Му се сви људи на земљи исто тако без поговора покоравају, као што му се на небу повинују анђели.

Беседа 37. — У тумачењу четвртога казати, да је хлеб души — реч Божја, телу — све оно што је неопходно за телесни живот: храна, одећа, пребивалиште; за свег човека — хлеб небесни: тело и крв Ис. Христа. — Реч **днесь** изражује наду, да ће давши данас, дати и сутра, — и побуду, да се моли чешће.

Беседа 38. — У петом објаснити, а.) да се под именом **долгѡвъ** разумеју греси. Зашто? и ко су наши дужници? — б.) да само онда можемо молити Бога да нам опрости грехе наше и надати се опроштењу, ако сами праштамо увреде, које су нам нанесене, иначе ни ми нећемо добити опроштења.

в.) Да нам Бог не опрашта грехове, кад ми не праштамо ближњима својима, да би нас побудно на праштање увреда и к узајамној љубави, и за то, што ми, не праштајући увреде, показујемо се злима и недостојнима милости Божје.

Беседа 39. — У шестом објаснити, да се под именом „искушеній“ разумеју: 1.) беде, којима се код малодушних слаби уздање у Бога и вера у промисао Божји и побуђује роптање.

2.) Срећа, која по некад доводи до самоуздања и заборављања на Бога и Његов промисао.

3.) Саблазни разне врсте — за *ум* (самоволја, тврдоглавост и неправилна суђења о предметима вере и правила благочашћа); за *вољу* (свако самовољно нарушаваље хришћанских обавезности, или по упорству или по лакомишљу и немару); за *срце* (хладњење љубави према добру; узбуђиваље нечистих жеља и страсти); саблазни од стране света, тела и ђавола, која мање или више могу довести човека до пропасти; показати, да ми тим прошењем иштемо од Бога, да нас Он сачува од искушења, или кад се већ у искушењу нађемо, да нас укрепи и не дâ да подлегнемо.

Беседа 40. — Седмим прошењем молимо — да нас Бог избави: а) од беда, које могу сваког да сналаже у животу овом, *б.*) од сваког зла у свету и в.) нарочито од злобе ђаволске.

Заключење садржи укрепљење у нади нам т. ј. ми иштемо од Оца небесног за то, што нам Он, као свемогући Цар и Владика света, све што је у истини корисно може дати, ма шта искали од Њега у славу Његова имена.

III. Учење о љубави.

Беседа 41. — У прелазу и свези са оним што је претходило може се рећи, да истинита хришћанска вера и тврда нада на Бога неопходно мора да буде засведочена љубављу и делима, која јој одговарају, јер без овог сведочанства не може се показати чврстина вере и наде. Оне ће бити без живота — мртве. Затим говорити о љубави, као основу целог нравственог закона (Мат. XXII. 37. 39. 40.); о закону Божјем, који се дели на унутрашњи и спољашњи — савест и заповеди Божје.

Беседа 42. — Разјаснити шта је то савест и да она, ако се не руководи речју Божјом, може бити погрешна. Изнети свету обавезност за сваког: ићи по позиву савести и старати се да је доводи у склад са законом Божјим, зато, што повређеност савести не оправдава рђаво владаље. Даље, говорити о хришћанској врлини, да је она — као плод истините вере, нравствено дејство, сагласно са хришћанском савешћу и речи Божјом. Дејства пак, противна савести и св. Писму, као преступи закона, јесу пороци или греси.

Беседа 43. — О греху урођеном и својељубљу, о греху смртном, о греху због нерада, када неко не испуњава своје дужности, или не чини добра дела, а може их чинити. Таки греси могу бити врло важни према важности пропуштеног доброг дела; о гресима несмртним или опростивим (по незнању и т. д.), који међу тим исто тако вређају Бога (Притч. XV. 26.) и од намера, расположења и навика грешника могу се начинити тешкима, и за то ни по што не треба да буду остављени без пажње.

О учествовању у туђим гресима насиљем, побудама, преваром, дозволом, ненажљивошћу, саблазни и т. д., о важности овог учења (Мат. XVIII. 6. 7.; Јез. 10. 17—21.). О врлини и гресима види опширније у Прав. Испов. III. д. с почетка.

Беседа 44. — О закону Божјем спољашњем, као у опште о откривењу, и на шо се о откривеном закону нравственом, изложеном у 10 заповеди. Заповеди све изложити по реду, по том њихову деобу на два дела (таблице) по односају према Богу и ближњем, као што их је поделио Исус Христос.

У првој заповеди.

Беседа 45. — 1.) Обавезност познавати Бога из читања и слушања слова Божја и учења Цркве, тако исто из чистог разума и видљивог створења.

2.) Веровати у Бога, свагда се Бога сећати, бојати се Бога, љубити га; од срца му се покоравати, прослављати га и призивати га у молитвама.

3.) Исповедати га отворено и бивати на заједничким богослуженьима.

Беседа 46. — 4.) Противни су тој заповеди: неверје, јереси, расколи, очајање, својеволја, сујеверје, већа љубав према створењу, него према творцу; угађање људима и уздање у њих. И напослетку ваља показати разлику богопоштовања од поштовања ангела и светитеља и да поштовање ангела и светих ту заповед не нарушава.

У другој заповеди.

Беседа 47. — 1.) Објаснити шта је идол (I. кор. VIII. 4.); зашто је грешно клањати се идолима; дати појам о св. икони и показати, како треба поштовати иконе, а да не би погрешили против 2-ге заповеди.

2.) Та заповед забрањује исто тако прељубну страст, угађање трбуху, користољубље и т. д. (Кол. III. 5.; фил. III. 19.)

3.) Учи некористољубљу и дарежљивости, уздржљивости и посту, смирености и т. д.

У трећој заповеди.

Беседа. 48. — 1.) Објаснити, шта значи узимати име Божје узалуд.

2.) Показати, да та заповед забрањује богохуљство, роптање на Бога, исмевање Божанства, расејаност у молитви, лажну клетву, непромишљене завете, нарушавање законитих завета, позивање на Бога у случајевима незнатним (Мат. V. 34. 37.).

Напослетку 3.) она учи, да се име Божје изговара с побожношћу, у важним случајевима и у законитој заклетви.

У четвртој заповеди.

Беседа 49. — 1.) Објаснити, зашто се заповеда субота, а зашто се сад светкује недељни дан; у кратко реци коју о осталим празницима у православној Цркви.

Беседа 50. — 2.) Чим се ваља занимати у празничне дане; показати да се забрањује не само радња, него и грешно празновање у ненаравственим играма — неуздржавање и т. д.

У петој заповеди.

Беседа. 51. — Показати 1.) да се под именом поштовања родитеља разуме: уважење, послушност, неговање и миран им живот у старости и болести, по смрти пак: помињање и испуњавање законитих завештања њихових; тежина греха са непоштовања (Исх. XI. 16.).

Беседа 52. — 2.) Да под именом родитеља још ваља разумети све, који нам заступају место родитеља: цара и остале власти, пастире духовне, добротворе, старије по годинама.

3.) Границе послушности (Мат. X. 37.; Дела ап. IV. 19.).

Беседа 53. — Узајамне обвезе: родитељâ према деци, власти према потчињенима итд. (Еф. VI. 4—9.; I. Тим II. 1—2.; IV. 11—12; Тит. II. 1—5.; 1 Петр. V. 1—2.; Кол. IV. 1.; Јез. III. 17—21. и др.).

(Свршиће се)

СА ОПЕЛА.

Самогласне стихире Јована Дамаскина.

ГЛАС I.

Која сладост земаљског живота
Са жалошћу, јадом се не меша?
Која слава постоји на земљи
Тако стално, да се не промене?
Све је овде слабије од сени,
Варљивије и од самих снова,
Смрт за тренут покоси и прими!
Но у сјају Твог образа, Спасе —
И наслади од красоте Твоје
Упокојн сад онога, ког си
Изабрао, — Ти си онај, који
Цело људство, човечанство љубиш!

ГЛАС II.

Авај, како бори нам се душа,
Кад се она растаје од тела!
О, колико тад пролева суза!
А ко ће јој милости да пружи?...
Подижући к анђелима очи,
Једнако се, непрестано моли
И простире ка људима руке;
Али нема, ко ће јој помоћи!
За то, драга и љубазна браћо,
Помишљајмо на кратко нам живље,
Престављеном покоја и мира
Да молимо од Господа Христа
И велику милост нам за душе!

ГЛАС III.

Ништаво је све, што год је људско,
Јер по смрти то остати не ће;
Изгуби се богатство, имање,
На ни слава у гроб се не сиде,

Све се ово смрћу уништи!
С тог бесмртном завапијмо Христу:
Умрлога упокоји тамо,
Где је станак свију оних, који
У радости и весељу живе!

ГЛАС IV.

Где је светско, човечје пристрашће,
Где мнштање привремених људи?
Где је благо, где ли сребро, злато?
Где је слугу множина и жагор?
Све пепео, све је прах и сенка!
Но приђите и клисимо сада
Бесмртном и безгрешном Цару:
Својих вечних, Господе, добара
Удостоји престављеног слугу
И смести га у Своме блаженству,
Што никада остарити не ће!

ГЛАС V.

Поменух се пророкових речи:
„Ја сам земља и пепео само!“
Те загледах и опет у гробље,
Где сам наге уочио кости
И узвикнух: ко је ово овде?
Је ли владар, или војник можда?
Је ли богат, или бедан, убог?
Да ли прав је, или грешник био?
Но, Господе! и овом Си слуги
Покој међу праведним' подари!

ГЛАС VI.

Почетак ми и постанак Божја
Творилачка заповест бејаше...
Од видљивог с невидљивим хтеде
Мене живим да учиниш, Творче,
Па од земље сатвори ми тело
И у њега бесмртну душу
Божанствено, животворно духну.
Тога ради упокоји, Христе,
Слугу овог у крајеви' оних,
Који уђиљ и вечито живе —
У дивноме праведничком стану!

ГЛАС VII.

По образу и облику своме
Ти човека у почетку сазда
И у рају постави га тада,
Да над Твојим створењима влада, —
Но вражја га преварила завист,
Да од воћа забрањеног једе;
Непокорним преступником Твојих
Заповеди на тај начин поста.
За то си га осудио, Боже,
Да у земљу има да се врати,
Одакле је и узет и створен,
Те да мора просити од Тебе,
Измолити покоја и мира!

ГЛАС VIII.

Плачем, кукам, кад на смрт помислим
И кад видим, да у гробу лежи,
Где пропада, човечја красота —
Сатворена по Божјем облику,
Нагрђена, без икакве славе.
И да нема пређашњег изгледа!
Ао, чуда! каква се тајна
И промена са нама догађа?!
Како смо се трулежу предали?
Како смо се здружили са смрћу?...
Заиста нам ово све и бива,
Као што је у Светоме Писму,
По наредби милостивог Бога,
Који мира пресељеном даје.

У стихове сложио *Ив. М. Поповић.*

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Захвалница српске црквене општине у Даљу Његовој Светости српском Патријарху Георгију Бранковићу.) Српска православна црквена општина у Даљу поднела је под 20. јуном о. г. Његовој Светости, преузвишеном господину Патријарху Георгију *захвалницу на многим доброчинствима*, а нарочито на томе, што је св. Патријарх поделио општини златну потпору за оправку св. цркве и парохијалног дома, и што је о свом трошку опрашно и украсно светињу општине даљске — храм пресвете Богородице у планини на „Водици“. Српска црквена општина даљска нарече Његовој Светости највећу синовљу благодарност на указаној помоћи и доброчинству. Захвалницу саму, коју нам је општина даљска ради обнародовања послала, не хоћемо због скученог простора у целини саопштити.

— (У седници епарх. Админ. Одбора горњо-

карловачког) држаној у Гомирју 1. јула 1893. вијећано је између осталих предмета ово: Наређен је избор новог ц. о. заступства за Свиницу. — Одобрен је прирез од 20% на порезној форшити за ц. о. Војнић, док не приправе довољне главнице за грађење парох. стана и ућудних зграда. — Ц. о. јасеновачка позната, да поднесе нужне исправе у погледу продаје земљишта „ограде с воћњаком“. — Ц. о. пријмљанској наложено, да накнади легат Анђелије Денића, који је бивши предсједник утрошио у повратак цркве. — Препоручено неколико ц. о. молбеница за потпору из земаљ. средстава. — Наређен је избор новог ц. о. заступства за Моравице, и за Вукошевац. — Одобрен је уговор између јереја П. Г. и ц. о. Ј. гледе стипарине, пошто тамо нема парох. стана. — Позвана ц. о. петровоселска, да се изјасни, откуд мисли накнадити свету од 568 фор. 22 новч., коју жели избрисати из тражбина на г. П. Ш. — Потврђено је новоизабрано ц. о. заступство за д. Будачки. — Позван је бивши предсједник ц. о. драготићске, да заврши рачуне ц. општинске за пријеке своје управе. — Ствар о крепању парохије у Крњаку остављена је in suspenso до општега проодирања парохија ове Дијецезе на срп пар. црк. Сабору. — Извјештене ц. општине — огулинска, лучанска и црква у Отоку, да их је пок. Емилија Гостовића завјештала свакој по 100 фор. а огулинској 200 фор. — Дозвољена куповина посједа задруге Вукобратовића кбр. 33. за ц. о. Дебело Брдо. — Саопштени вис. Владин налозани извори, на којих ц. о. моравичка кани градити нову цркву. — Изречена захвалност Србима из Гомирја, који су са рада из Америке послали свету од 606 фор. за поплочање цркве гомирске. — Није примљен легат Петре Корас од 70 фор. са обвезом за годишњи пурастос. — Наређена је истрага у ц. о. лапачкој због неких пореда. — Надати се рачуни ц. о. карловачке и моравичке на решидбу. — Дозвољено је за Штикаду организирање засебне црквене општине. — Гледе граће парох. стана у Јасенку и цркве у Туку позвати је управни одбор јасеначки на најашњење. — Дозвољена је куповина Шпицерова посједа за ц. о. тремушњачку — под неким условима. — Поједрено је члану Д. Л. да уреди неке ствари у ц. о. јошанској. — Препоручена је Сабор. Одбору молба ц. о. моравичке ради потпоре из јерарх. фонда. — Забрањено ц. општинама мијењати сврхе појединим ц. о. главницама. — Рјешено — од сад не примити легата за нарастоє мањега од 150 фор. — Поверено је двојици чланова прочитење оферта осигуравајућег друштва „Franco Hongroise“ ради осигуравања црк. општинских зграда у овој Дијецези.

К.

— (**Књижевни одбор „Матице српске“**) држао је своју седницу 10. (22.) августа о. г., у којој је ово решено: По оцени члана дра Милана Савића одбијена су ова позоришна дела: *„Два весела“*, комедија од пок. Милутина Ј. Илијића, и *„Сиповац“*, позоришна игра у шест чинова, написао Димитрије Радовић, а за позоришну удесио Живан Л. Пејић. — На основу оцене члана Јована Грчића нису примљени ови списи: *„Рич де Талер, гроф од Ницце“*, трагедија у 3 чина, од Андрије Спасића, и *„Прва парнја“*, шаљива игра у 1 чину, од непознатог писца. — Према оцени Јована Грчића нису примљене песме: *„Низином — висином“* од непознатог песника. — Према оцени члана Милана А. Јовановића одбијена је расправа: *„О избору или постављању српског пјевног правојерарка“* од дра Милана Димитријевића. — Прегледане су свједобе и решаване молбенице питомаца разних стипендијских закалада под управом матичином. — Расписани су стечајеви на упражњена стипендијска места из ових стипендијских закалада, и то: 1.) на *једно* стипендијско место из закаладе Гавре Романовића за слушаоце сликарске или вајарске умјетности, са годишњом стипендијом од 300 фор.; — 2.) на *једно* стипендијско место из закаладе Нестора Димитријевића за ученике ниже гимназије, са годишњом стипендијом од 150 фор.; — и 3.) на *два* стипендијска места из закаладе Петра Костића. Стипендија Костићева напоси: за ученике основних школа 200 ф., за ученике ниже гимназије 250 фор., за слушаоце горње ове гимназије и богословије 300 фор., а за слушаоце правних, медицинских и филозофских наука 400 фор. — Рок овим стечајевима траје до 1. (13.) септембра о. г.

На знање.

Издавање, администрацију и експедицију „Српског Сиона“ од данашњег броја примила је „Српска Манастирска Штампарија“.

ОГЛАСИ.

НАТЈЕЧАЈ. 152 1—3

Доле потписана општина тражи за своју њеровиспођедну српско-православну народну основну школу у Доњем-Вакуфу на упражњено мјесто *учитеља* (котар Бугојно). Годишња је плата учитељу 500 форинти, словом пет стотина форинти, уз то стан и огријев. Натјецатељ има доказати, да је Србин православне њере и да је свршио српску учитељску школу или богословију.

Првенство имају учитељи, који су поред наведеног још и коју годину учитељевали на српским православним школама.

Учитељу ће спадати у дужност, да поред школске наставе поједрену му дјечицу учи и

црквеном појању, с којима ће обвез. и бити пјевати у цркви при свима богослуженьима, уз то још бити иеровођа у црквено-школским одборским сједницама.

Молбе са документима шаљу се на потписану општину најдаље до конца августа ове године по старом календару.

Српско-православ. црквено-школска општина,

у Доњем Вакуфу.

Предсједник:
Јован Обрадовић,
свештеник.

СТЕЧАЈ. 151 1—3

Овим се расписује стечај на упражњено *учитељско место у Чобанцу* (Csobánka. Pest megye, u. posta: Pomáz).

Плата је учитељска: 340 фор. годишње, за пофторну школу 40 фор., слободан стан, $^3/_4$ јутра оранје земље, 2 хвата дрва и штолариn приход крај свештеника до 15 фор. годишње.

Молитељи имају своје са свједоџбама о учитељској способности инструисане молбенице потписаном најдаље до 10. септембра о. г. поднети.

Из седнице српско-православне црквене општине у Чобанцу.

Димитрије Милошевић,
парох и предсједник.

К 250/269. ## ЕДИКТ. 145 1—3

У бракоразводној парници Емилије Кеслер рођ. Ђукић из Баје против Јована Кеслера, који је незнано куд у свет отумарио — овим се нети Јован Кеслер позива, да у року од 90 дана конспторији овој или лично предстане, или место пребивања свог пријави, пошто ће се иначе парница ова и без њега окончати.

Из седнице конзисторије бачке, у Новом Саду 16. (28.) јуна 1893.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 150 1—3

Ради попуњења *учитељског места у Шумберку*, овим се расписује стечај.

Плата је у готовом новцу 340 фор., за иеровођство 10 ф., 6 хвати тврдих дрва за своју и школску потребу, од великог укопа 50 новч. а од малог 25 новч., $1^1/_2$ јанаџ оранје земље, на коју сам порез плаћа, и слободан стан са 2 собе, кујном, подрумом и баштом.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у цјењу обучавати и поФторну школу одржавати. Рок је до 5. септембра, кад ће се и избор обавити.

Из седнице црк. школског одбора у Шумберку (Банања) 1. августа 1893. године.

Стеван Андрејевић,
црк.-школ. предсједник.

СТЕЧАЈ. 142 1—1

На темељу одлуке главне скупштине српске православне црк. општине фелдварске од 18. (30.) јуна о. г. бр. 11. а односно закључка црквеног одбора од 1. (13.) августа о. г. бр. 92. овим се отвара стечај на место *појца* при св. преображенској цркви у месту.

Плата му је годишња у готовом новцу 200 фор. а. вр. и од сваког укопа где позван буде 50 новч. а. вр.

Дужност му је: леву певницу држати, т. ј. ту сваке недеље и празника на вечерњу, јутрењу и службе све појати. Тако и о ускршњем посту дужан је на пређосвећеним литургијама, о бденијама и у опште о свима часовима и иначе леву певницу држати и ту све појати.

Рок стечају траје до конца августа мес. о. г.

Ко жели ово место добити, вала способност своју пужним исправама да докаже; лично да се прикаже и у цркви да поји.

Изабрани бира се за сад само на једну годину дана.

У *Фелдварцу* 1. (13.) августа 1893.

Црквени одбор.

СТЕЧАЈ. 148 1—1

Из стипендијске закладе *баронице Еуфамије Јовикове у Старом Бечеју* отвара се стечај *на једно место* за слушаоце *ниже гимназије или реалке, грађанске, трговачке и занатлијске школе*. Слушалац занатлијски мора бити оспособљен, да изучава занатлијско-цртачку школу или техполошки музеум, а треба да је од зидарске, столарске или тесачке (дуњерске) струке.

Ова стипендија износи *250 форинта* (500 круна) годишње. Рок пекању траје до 1. (13.) септембра о. г. а само ће се оне молбе узети у обзир, које дотле стигну.

Молиоци треба да приложе уз молбу ове исправе: 1. *крштеницу*, за доказ да су Срби православне вере; 2. *школску сведоџбу* од последњег течаја; 3. *лекарску сведоџбу* о здрављу; 4. *сведоџбу сиромашног стања*, као и о моралном владању.

Питомци морају слушати изабрану струку на јавним заводима у земљама св. Стеванове круне. По закладном уставу и вољи основачице првенство на стипендију имају они, који су родом из Старог Бечеја, ако им је општа оцена бар добра. И тек ако ових не буде, онда — по реду способности — долазе у обзир и други православни Срби, а из земаља угарске круне.

Ни један питомац не сме у исто време уживати још коју стипендију.

Из црквено-одборске седнице српске православне општине у *Старом Бечеју* 7. (19.) августа 1893.

Јован Михајловић,
иеровођа.

Ђорђе Петковић,
потпредседник.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 147 1—2

У српској учитељској школи Сомборској за почеље се школска 1893/4. година 1. Септембра. Примање ученика биће 1—3. Септембра од 9 до 12 часова пре и од 3—5 часова после подне. Попављање испита биће 31. Августа. У смислу наредбе високосл. Школског Савета течај школски, за оне приправнике и приправнице, који од сада ступају у учитељску школу, траје четири године.

У учитељску школу примају се:

а) за приправнике младиће православне вере, здрави телом и духом, смерни и благе нарави, који су петнаесту годину навршили и четврти гимназијални, четврти реални или четврти разред грађанске школе бар с довољним успехом свршили;

б) за приправнице примају се Српкиње православне вере, које су четрнаесту годину живота навршиле и IV. разред српске више девојачке школе с добрим успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Једни и друге имају пријамни испит из славенског читања, молитава, из рачуна и малог црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи српски језик, полажу још пријамни испит из срп. језика, а они који немају оцену из мађарског језика, показати имају да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено шемо, лекарску сведоџбу о добром здрављу и сведоџбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима.

Они, који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведоџбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још неизоставно донети писмену изјаву својих родитеља, или добротвора, да ће их они за време учења у овом заводу издржавати, а уз ту изјаву мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични донета у стању своју обвезу испунити.

Стан и храна само се у приватним кућама са знањем и одобрењем управитељским, или по препоруци овога, погодити може.

У Сомбору, 8. Августа 1893.

Н. Ђ. Вукићевић,
српске учитељске школе Сомборске управитељ.

К 380/319. СТЕЧАЈ. 146 1—3

Расписује се стечај на парохију V. класе у *Турбеву*. — Компетенти имају инструиране молбе своје 12. (24.) септембра 1893. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице конзисторије бачке, у Новом Саду 28. јула (9. авг.) 1893.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 149 1—3

Пошто ђца Ана Поповићева, овдашња учитељица, од слав. епарх. школ. Одбора потврђена није, то се на основу закључка овомесног црквено-школског одбора отвара стечај на једно *учитељско место*, с којим је скопчана плаћа од 360 фор., слободним станом од једне собе, шпајза, штале и велике баште а уз то још и зимски огрев т. ј. сламе колико треба за школу и учитељчин стан.

Изабрана учитељица предаваће у оним разредима, које јој овомесни црквено-школски одбор додели; а уз гореозначену плаћу дужна ће бити и поп'орну школу држати.

Компетенткиње, које ово место заузети желе, имају своје молбенице са нужним документима до 5. (17). септембра о. г. црквено-школском одбору поднети — ког ће се дана и избор обавити.

Примећује се, да ће изабрана учитељица кроз једну годину дана у својству привремене учитељице служити а по томе од овомесног црквено-школског одбора — ради потврде — слав. епарх. школ. одбору препоручена бити.

Из седнице црквено-школског одбора у *Товаришеву*. 4. (16.) јула 1893. држане.

Црквено-школски одбор.

К 275/260. ЕДИКТ. 144 1—3

У брачноразводној парници Катице Влаховић рођ. Расписаљев из Чуруга, против Саве Влаховића, који је незнано куд у свет отумарио — овим се исти Сава Влаховић позива, да у року од 90 дана конзисторији овој или лично предстане или место свога пребивања пријави, пошто ће се иначе парница и без њега окончати.

Из седнице конзисторије бачке, у Новом Саду 16. (28.) јуна 1893.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 112 4—6

Ради попуњења упражњеног *учитељског места у Иванди*, расписује се стечај.

Плата је годишња 360 фор. а. вр., и 40 ф. а. вр. за поп'орну школу; два хвата тврдих дрва, 5 фор. а. вр. годишњег паушала; слободан здрав стан са две собе, с кујном, шпајзом, шталом и пространом баштом; од погреба где позван буде 50 новч.

Компетовати могу само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили.

Рок је до 15. августа кад ће се и избор обавити.

Молбенице имају дотични компетенти доле-потписаном послати.

Из седнице црк. школског одбора, држане у *Иванди* 4. јула 1893. (где је и пошта).

Ђурица Милованов,
председник.

Е. Но 528. ех 1893/К. 867. 139 2—3

СТЕЧАЈ.

На *једно упражњено стипендијско место у закладу пок. Петра Божића* од годишњих 105 ф. овим се расписује стечај.

Стеченици имају доказати:

1.) да су Срби правосл. вере;

2.) да су сиромашног стања;

3.) да су последњу школску годину с' врло добрим успехом свршили, и

4.) да су душевно и телесно потпуно здрави.

Примећује се, да у смислу основног писма за питомце могу изабрани бити само они, који су из тамишварске сиархије, а међу овима, поред иначе једнаке квалификације, имају првенство они, који су у Араду, у месту рођења пок. завештатеља Петра Божића рођени.

Молбенице имају се до 24. августа о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице, држане у Тамишвару 27. јулија 1893 год.

Епарх. конзисторија тамишварска.

СТЕЧАЈ. 141 2—3

Расписује се стечај на једно, сврху упражњено учитељско место у Черевићу на срп. вероисп. школи.

Годишња је плата 350 фор., за пооторну школу 40 ф., за школску послугу 20 ф., $2^3/_4$ јутара напињаче земље, на коју учитељ плаћа порез; 6 хвати дрва за грејање учитељског стана и школе и слободан стан; од укона 50 н.

Изабраном учитељу спадаће у дужност од скупштине додељена му два разреда у законом прописаним предметима наставлати, држати пооторну школу и при сваком богослужењу у цркви појати.

При избору имаће првенство они, који се буду општини лично представили и у цркви појали. Рок стечаја траје до 1. септембра т. г.

Молбенице са нужним прилозима имају се до означеног рока поднети потписаном председништву.

У *Черевићу* 2-ог августа 1893 год.

Никола Ђорђевић, учитељ и вероучитељ. Јока Савић, председник црквено-општинске.

ЕДИКТ. 134 2—3

Усљед бракоразводне молбе Јулке Томашевић из Ердевика против отсутног јој супруга Алексе Томашевића овамо поднесене — настојећим се позива речени Алекса, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог уприлења едикта овог у новине, Конзисторији овој или сам лично предстане или место пребивања свог обзнани, пошто ће иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати се.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловци* 6. (18.) јула 1893 држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 135 2—3

На ново установљеном српском вероисповедном забавишту, расписује се стечај на место *забављље*. Плата је 300 ф. а вр., слободан стан и огрев. Забавиља мора бити Српкиња православне вере, и ако већ нема за забавиљу имала неби, дужна ће бити нети за две године положити. Изабрана забавиља имаће по потреби и своју помагачицу.

Рок стечају траје до 28. августа (9. сент.) 1893 год.

Из седнице шк. одбора, држане у *Турији* 23. јула 1893.

Јован П. Петровић, Богољуб Јојкић,
вероучитељ шк. одбора. председник шк. одбора.

ЕДИКТ. 133 2—3

Усљед бракоразводне молбе Младена Радошића из Јаска против отсутне супруге му Милеве овамо поднесене — настојећим се позива речена Милева, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог уприлења едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане, или место пребивања свога обзнани, пошто ће иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати се.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловци* 6. (18). јула 1893 држане.

Архидијецезална Конзисторија.

ГИМНАЗИЈСКА ОБЈАВА. 143 1—1

Школ. год. 1893/4. почеће се овде *1. септембра 1893. по новом*, 29. 30. и 31. августа уписивање ће ученици, полагаће пријамне и поправне испите.

Првоиколци морају доказати крштеним писмом, да су навршили 10 година, а сведоџбом школском, да су свршили са успехом IV. основни разред: сви остали ученици примаће се на темељу сведоџбе последњег течаја или пријамног испита.

Сваки ученик плаћаће при уписивању за I. течај 6 фор. школарине, 1 фор. на књижицу; за II. течај опет 6 фор. и то у почетку II. семестра. Уписнину 2 фор. 10 н. плаћају само нови ученици.

Школарине могу бити опроштени само доцета сиромашни ученици, похвалногa владања и који немају ни једне оцене довољне.

Молбенице са школ. сведоџбом и сиромаштва подносе се патронату преко директора до конца новембра. Првоиколцима не опраштa се школарина за I. течај.

Родитељи или њихови заменици пастаниће списе своје у догонору са директором.

У Карловцима, 18. августа 1893.

Управа
српске вел. гимназије у Срем. Карловцима.

СТЕЧАЈ.

132 3—3

На основу налога сл. Епарх. Школ. Одбора у Тамишвару из седнице од 27. маја т. г. бр. 119. ЕШО. а по решењу местне срп. прав. црквшколске скупштине бр. 12. Ц. С. расписује се стечај на *једно учитељско* и *једно учитељичко место у Карлову.*

Плата је учитељу годишње 500 фор. а учитељици 400 фор., уз то обојима по 2 хвата сламе за огрев, а за школе колико нужно буде; по 5 фор. годишње у име писаћег прибора. У име станарине, донде, док им се прописани станови не подигну, — свакоме по 70 фор. годишње.

Изабрани учитељ и учитељица биће дужни делати у оним разредима, које им местни Школски Одбор додели.

Учитељу спада у дужност недељним и празничним данима у цркви при св. богослужењу појати, а учитељици у својим разредима женски ручни рад предавати.

Компетенти имају доказати, да су учитељску школу у Сомбору свршили и да су оспособљени из мађарског језика.

Рок пријаве је до 29. Августа т. г. по ст.

У *Карлову* (Torontál megye) 18. јула 1893. г.

М. Ст. Васић, перовођа. Аркадија Паић, председник Шк. Одбора.

Српским гимназистама!

136 3—3

Кадар сам збринути се за 10 ђака за бесплатан ручак и вечеру у овданшњим најпрвим хотелима, за годину $189^{3}/_{4}$, који би полазили овђе у *Фијуми* било хрватску или мађарску гимназију.

Првенство ће имати синови горњо-карловачке Дијецезе.

Ово мјесто може получити и онај, који какву малу стипендију ужива.

Ко жели получити ово мјесто, нужно је да мени пошље ове доказе:

1. Да је Србин православне вјере;
2. Опћеровљен по тамошњем пароху препис свједодбе и владања;
3. Да је ревно у цркву полазио и знаде по нешто пјевања црковног;
4. Да је здрав.

Молбенице на мене слати до 20. авг. о. г. по римском.

На *Ријеци (Фијуми)* дне 24. јулија 1893.

Пеко Милошев.

Е Но 493. ех 1893/К. бр. 500. 140 2—3

СТЕЧАЈ.

На *парохијско место у Набљаку,* са којим је поред свештеничке плате скопчано уживање парох. сесије од 47 јутара и 963 □ фати оране земље.

Компетенти имају своје молбенице путем предостављених својих власти до 15. септембра о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конзист. седнице, држане у *Тамишвару* 27. јулија 1893 год.

Епарх. конзисторија тамишварска.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА

израђује по најновијој и старој системи, са гвођеним и дрвеним крунама хармонично удешена звона, са гаранцијом на више година. Такође прима горња звоноливница стара пукнута звона на преливање.

Особито препоручује своја произведена и одликована

ПАТЕНТИРАНА ЗВОНА,

која имају **дуготрајан, снажан и дубоки звук.** Једно овако зво но од 300 кила чујеви се са звуком од других од 400 кила.

Даље **стубове за звона** од **гвожђа**, солидна и врло лепа; **звона или шоље за сатове од метала** као и све друге предмете од месинга и метала што у ову струку спадају **по најумеренијој цени.**

Звона у тежини од 100 килограма на ниже, као и врло добре ширкове за локомотиве, баште и за руке могу се на стоваришту увек готових добити

Поруџбине израђује брзо и тачно

Антон Новотни,
Темишвар, Фабрика.

137 2—6

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Сергије Шакрак Пинић и Сава Петровић.

У Новом Саду 22. августа 1893.

СВЕШТЕНИЧКО УДРУЖЕЊЕ И НАШИ НАРОДНО-ЦРКВЕНИ ПОСЛОВИ.

Наслов овога чланка показује већ, са које тачке желимо да посмотримо задатак удружења свештеничког. А са те тачке за то, јер је она изазвала такођер неке противнике мисли удружења тога, да јој противници буду.

У „нацрту правила“, којега је одбор за припрему радњу око удружења предложио и спремио предстојећој скупштини свештеничкој за расправу, постаља се у задатак свешт. удружења, у §. 3. ал. j. и то, да удружење „проучава и претреса, кад то пека потреба буде, предлоге за српски православни народно-црквени сабор, и да у томе погледу и своје резолуције доноси“.

И ако ми имамо, да у своје време предложимо неке допуне тој тачци „нацрта правила“, ми ћемо у овоме чланку да кажемо своје мишљење о самој мисли и смеру, који је садржан у редакцији већ те тачке.

Хоћемо да одговоримо на питање: је ли одбор разложно и опортуно поступио унашањем те тачке у програм удружења? Јесте. И то ћемо да докажемо.

Уређење наших автономних народно-црквених послова, како у цркви, тако и школи и у стварима фондовско-фундацијонним, тичу се нашег свештенства, баш као сталежа par excellence, у истој мери, као и осталих, световних, чланова наше цркве и народа, и разних страпака.

Свештенство, као скуп једпиница, који у цркви и народу представља засебан положај и засебну квалификацију, има и право и дужност да засебно и самостално утиче на репавање општих народно-црквених послова. Има опо исто право, које оклашћује на то утицање и

остале чланове народа; а има и дужност и компетенцију, која проистиче из његовог положаја у цркви и народу и из његове квалификације, која му тај положај даје и осигурава.

Порицање тога права свештенству, порицање те дужности и компетенције значило би, са стране световњака: одбацивање свештенства, као таковог, од општих народно-црквених послова; а са стране свештенства то би порицање значило: одрицање услуга општим интересима. Значило би: или сумњичење свештенства и његовог родољубља, или стагнацију, индиферентизам и нередољубље свештеничко.

Општи интерес наш не дозвољава ни једно ни друго, и мора им се опирати, спречавати их и отклањати, ма у којем облику и ма на који начин се једно или друго хтело појавити.

На жалост и на штету наших општих интереса, оно прво, не само да се појавило, него је и прилична корена захватило, па се са највећих страна хоће све јаче да култивише, свесно или несвесно, без да је свештенство и почело самостално радити у општим пословима; а тек како се то сумњичење и неповерење, особито у данашњим нашим околностима, као по неком плану и системи, разним паролама и начинима наручује и изазива, чим се уочи тежња и покрет свештенства за својом самосталношћу у тим пословима!

А зашто? Најблажије да се изразимо: ради разних заблуда и погрешних принципа. Наиме, неки део световњака, а за сада још много већи, уз које, по своме *укусу или рачуну*, пристају и неки свештеници, — налазе се у заблуди и на погрешним принципима, кад мисле, тврде и очекују, да свештеници само *као појединци*, и то као чланови цркве и народа, а не и као свештеници, могу учествовати и треба да учествују у општим пословима, али увек и једино, разуме се, „поред“ световњака, а никошто са својим мишљењем пред њима. Не; него увек као трабанти мишљења, које, или као по некој моди и шаблону, преовлађује у оном кругу, у којем се нашао или које шаблонски истичу из „начела“ оне стране, у коју је ушао дотични свештеник.

А пошто су наши световњаци, особито данас, расути у разне странке, и пошто су ове међусобно у душманским односајима, то је онда сасвим природна последица горњега принципа и заблуде, да свештеник, па ма какав он био, мора бити изложен сумњичењу и неповерењу оних световњака, који нису у кругу или странци оних, међу којима је дотични свештеник.

Тим јаче сумњичење таквог основа, тим надмашније неповерење те врсте, разумљиво је као последица тога принципа и те заблуде онда, кад свештеници хоће — изван свију странака — да сами собом, као сталеж свештенички, учешћа узму у општим пословима.

Но такво сумњичење и такво неповерење, какво је данас баш код нас in floribus, никада није користило напретку *општих* интереса. Оно не бива, разуме се, особито пријатно ни појединцима. Не би лично годило ни нама свештеницима, ни појединцима, нити свештенству као сталежу. Али бојазан од те неугодности и свега онога, што с' њоме бива, не сме, или бар не би требало, да нас — сломије. Та неугодност замениће би се радошћу и уживањем, кад би свештенство својим истрајним родољубивим радом доказало, да му је у програму сталешког удружења једна цељ, а та је: једино и само општи интерес св. наше православне цркве и милог народа српског.

Ако се бојимо таквог сумњичења и неповерења — које је само по себи увек било и биће ефемерно, пролазно — онда морамо иступити из свију странака и бацити се у потпуни пасивитет према свима односајима послова, који ма и једном тачком дотичу питања, којима се бави ма која од странака. А зар би онда били поштеђени од сумњичења и неповерења? Да не питамо: зар би нам то годило души православној, срцу српском?! Не би. Данас се, канда, највише још сумњичи пасивитет. А наш свештенички пасивитет не би се само сумњичио, он би био махом жигосан. И те како! Јер наш пасивитет био би удар општим интересима; ал би значио и наше — морално самоубијство. У пасивитет, дакле, не можемо. У активитету страначком пак, чека нас свакако сумњичење и неповерење оних странака, у којима не будемо. А пошто би нас било у свима, као што нас има, то би и од сада то сумњичење пратило, узмимо, прву $^1/_4$ свештеника, једне, друге, и четврте странке; другу $^1/_4$ друге, треће и четврте; трећу $^1/_4$ прве, треће и четврте; четврту $^1/_4$, прве, друге и четврте странке. А то би значило све $^4/_4$ биле би проскрибиране сумњичењем и неповерењем разних странака наших растурених по народу нашем.

Шта нам остаје; шта да се ради? Остаје нам, да се приберемо *као свештенци* српско-

православне цркве под заставом и именом удружења свештеничког, те као такови да у општим пословима поредимо самостално, по своме најбољем умењу и осведочењу, не обазрући се ни лево ни десно, не угађајући странкама и личностима, него руководећи свештеу и осећајем једино најчистијег родољубља.

Па може ли, са разлогом, која од странака наших ту тежњу свештенства a priori осудити и неодобрити? Не може!

Априористичан суд је дело несолидно. Ми га се не смемо бојати и ради њега застајати у племенитим тежњама. Бојати се морамо темељне и разложне осуде, *која може тек следовати на основу наших извесног рода, ако овај доказивно буде, да нам је смер и тежња, а по томе и последица тога рада, убитачна општим интересима наше цркве и народа, и свештенства самог.*

А да такву *осуду не дочекамо, зависиће од нас*, само од нас самих. *Какви ми будемо били, такви ће нам бити и дела. Ошима никад не ће лежати узрок у мисли удружења, него у онима, који се удружише.*

Буде ли нам рад за осуду, заслужићемо ју „грђх“ ради наших“, пак ћемо ју морати и подвети, са свима њезиним последицама.

Буде ли нам рад користан за *општи* интерес, јако ћемо подносити сумњичења и неповерења извесних елемената и разна суђења неправедна; поднећемо их у вери и нади, да поштен и родољубив рад мора дочекати своје резултате, пред којима полажу оружје и најљући непријатељи, који разбијају сваку сумњу и неповерење; поднећемо све то у љубави о цркви и народу, која ће нас подржавати у таквом раду и томе чекању.

Кад је у програму сазване скупштине за јањску годину увршћена и тачка 12, наиме: донашање резолуције, којом би свештеничко удружење обележило своје становиште у погледу предлога за устав српске православне митрополије карловачке, одмах је, *већ само на основу тога*, осумњичено удружење, да има послужити неким реакцијонарским тежњама, да хоће борбу са народом.

Ту осаду подвалиште осим неких световњака и по неки свештеници. Тешка осада и подвала; али у атмосфери, у којој смо данас, сасвим уобичајена. Тако већ уобичајена, да не изазива већ никакав ефекат.... фраза на бројаници толиких фраза, којима журналистика наша храни и пита своју публику!

У место, да се сачекала та резолуција, па онда, да се разложима доказало каква је.

А каква би та резолуција изашла из скупштинске седнице, или каква ће изаћи, ако се изнесе пред скупштину, која треба да се сазове, то би зависило, као што ће и зависити од свештенства. Зависиће од тога, да на скупштину дођу, и тамо ураде, да што боља и општим интересима кориснија буде.

Прими ли скупштина резолуцију, у којој ће се огледати мишљење и осведочење свештенства, а ово ће се репрезентовати, као и у целом свету, потребном већином, — онда ће то доказ бити, да свештенство онако мисли о односним стварима, како то изражено буде у примљеној резолуцији. А онда не ће имати нико права, да тврди, с је та резолуција у служби чијој год, него ће морати признати, да је она излив мишљења које преобладује у свештенству, и да јој је по уверењу тога мишљења циљ, да послужи општим интересима.

Каква ће та резолуција бити, ми не знамо; то не зна још нико. Биће онакова, какво нам је свештенство. Биће израз његовог мишљења и уверења. То мишљење и уверење није још никад и нигде добило прилике, да се манифестује. Ту могућност пружиће му скупштина целокупног свештенства.

На зар има ко год права да то спречи или да се противи томе?! Зар би то било либерализам ма с' које стране? Зар би то спречавање било у корист *општег* интереса?! Не; то би било терор; то би било нередољубље.

Свештенство има права да подигне свој глас и у питању наше народно-црквене аутономије; има права да каже шта мисли о свему што бива, и о ономе, што треба да буде у тој аутономији, — у нашој цркви и народу. То право даје свештенству његово родољубље и положај, а гарантују му га постојећи закони, као и свакоме другом. Ућуткавати ту реч нема права нико.

А каква ће та реч бити, то зависи од самог свештенства, и ту реч треба сачекати, па онда о њој судити.

Утицати на донашање дотичне резолуције, као и на други који рад свештеничке скупштине, нити ко има права, нити би то било целисходно и опортуно. Рад свештеничких скупштина треба да је потпуно самосталан и слободан; свако

дело скупштинско треба да је чист излив воље свештенства нашег. Јер само такав рад његов може бити од *опште* користи, а свештенства достојно. Само такав рад захтева опште добро и углед свештенства. Да се такав рад омогући, да се свештенству у општим пословима осигура слобода и самосталност, то је циљ удружењу свештеничком.

Свештенство има права на ту слободу и самосталност по свима деловима своје квалификације, те за то нико нема права, да му се намеће и диктира за тутора и скрбника.

Слободу и самосталност свештенства наше захтевају и наши *општи* интереси, и за то је одбор за припрему радњу око удружења са свим и разложно и опортуно урадио, кад је у §. 3. „нацрта правила“ у задатак удружењу поставио и задатак исписан под словом „j“.

Јер, ако о предлозима, који се изнашају нашим саборима на претрес;

јер, ако о раду саборском;

јер, ако о свима појавама у нашем народно-црквеном животу; о недостатцима и манама у устројству народно-црквене автономије и њезиних институција, — има права да своје мишљење изриче и захтеве поставља наша журналистика, разне странке и сваки поједини члан цркве и народа у тим странкама; —

зар једино свештенству да се то право порече? Свештенству, које је својим положајем и звањем баш позвано а својом квалификацијом, у многоме, par excellence, компетентно за то?!

Да, томе свештенству се до сада порицало право на слободно и самостално просуђивање и деловање у општим пословима. *Да ли кривицом и самога свештенства*, не ћемо сад да испитујемо, но тврдимо, да је многа неудаћа, многи неуспех у тим пословима последица тога.

Ако нас нада и жеља превари, те свештенство данашњим покретом за његовим удружењем и његовом самосталношћу у општим пословима, који се тичу наших автономних народно-црквених односаја, не постигне циљ, биће то кривицом једино самога свештенства.

Али нам је као камен тврда вера, да ће доћи време, кад ће свештенство наше учинити оно, што треба, и у интересу своме и у интересу општем, да учини већ сада. Ако то учиње браћа после нас, то ће бити доказ, да ми нисмо били способни за таква дела. А коме образ подноси, да такав суд спреми потомству нашем — о себи?!.... Коме образ подноси, да га потомство осуди, што није учинио, што је учинити дужан био?!...

Тиме пак, што би се свештенство у име своје самостално управљало и радило у општим пословима нашим, тиме би се оно најмање цепало и двојило од осталих чланова народа. Не; ко то тврди, тај фразира. А у тој фрази скрива се и тенденција. Ми је разумемо. Она је средство, да се постигне циљ. *Окомљена је с једне стране против мисли удружења, а против свештеничке самосталности и слободе с друге стране.*

У тежњи, коју ми предностављамо удружењу свештеничком; у појмању задатка, којега ми желимо да удружење извршује; са циљу, у којој ми остварење удружења потпомажемо, такве и сличне подвлаче, које се скривају у тој и таквим фразама, морају се само свесрдно сажалевати, јер не бистре ни мало појмове, но само муте воду.

Својом самосталношћу свештенство се не би, у раду за *општи* интерес, одвајало од осталог народа свога. Самосталношћу рада свога мисли свештенство, да ће само успешније и сигурније послужити *општим* интересима. То је прави и једини разлог, зашто свештенство хоће *као такво, као једна целина*, слободна и независна од странака, а неангажована ма за коју странку, да ради у *општим* пословима. Тиме оно не ће прекинути свезу и солидарност са осталим делом народа, него ће као такво, по нашем мишљењу, *моћи бити баш у дотицају са свима јавним радницима, јер не ће бити од њих ограђено кинеским зидом партајских страсти и рачуна*, као што су, на жалост, данас све наше странке једна од друге отуђене и изоловане, једна другој управо душманске, а у таквим односима *тешко да може која год од њих и у општим пословима руководјена бити увек најбољим мотивима.*

У своме слободном дотицају са свима члановима народа и јавним радницима, моћи ће свештенство и потпомагати, према своме најбољем уверењу, *свакога од њих, који добро хоће*, и *увек, кад год тако хоће.*

Са својим слободним и самосталним положајем, и са својим не партајским, него опште родољубивим тежњама и мотивима, моћи ће свештенство стајати међу нашим странкама, међу осталим деловима народа, *са границом мира, захтевима споразумевања, као модерирајући еле-*

менат, без страначког анимозитета, рачуна и тенденције.

А то значи: и ако буде радило као засебно неко војиство народно-црквено, радиће за *опште* добро, за *општи* интерес. А кад то, по његовом најбољем родољубивом осведочењу могуће буде, *и у истим бојним редовима свију оних сународника, који, по томе осведочењу, буду таковог радили за опште добро и интерес, као што ће ради тих интереса примати у своје редове сваког, кад то време и потреба* општих *интереса захтевали, а неопходни услови за то дозвољавали буду.*

Дакле, слобода и самосталност свештеничког деловања у општим пословима није и не мора бити одвајање свештенства од осталог народа, него само најбољи, по нашем мишљењу, начин, да што боље послужи цркви и народу.

Хоће ли ово и све тако бити, као што ми у своме најискреније родољубљу желимо и предпостављамо, или ће бити друкчије — не дао Бог — *доказати може само свештенство својим радом и делима, која би имала да буду плод његовог удружења.*

Сваки суд пре тих дела, сваку осуду удружења и његове интеренције у општим пословима пре тих доказа можемо и морамо сматрати као неосновану, пре времена на пречац изречену, у доброј или злој намери.

А таква суђења никад не користе *општим* интересима, него су увек од штете.

Док год удружење својим радом и делима не докаже какво је, никако нема ни права а ни темеља прорицати какво ће бити; а најмање је солидно и родољубиво прорицати и осуђивати га a priori као нередољубиво и убитачно. То може и то је дозвољено само интризи и тенденцији спречавања остварења удружења и самосталности свештеничке.

Самосталност у јавним пословима потребна је сваком јавном раднику, па, дакле, и свештенству; а корисна је сваком *општем* интересу и добру.

Ту самосталност гарантује само удружење, какво се предлаже, и за то ми и опет тврдимо, *да је одбор* за припремну радњу око удружења *свестрано разложно и опортуно учинио, кад је у задатак удружења поставио и старање о нашим општим пословима у оквиру народно-црквеном автономном.*

Јован Јовановић,
народни посланик.

ОСНИВАЊЕ МОНАШКЕ ШКОЛЕ У МАНАСТИРУ ОПОВУ

(Наставак).

§. 12.

Дужност је заводског управитеља:

а.) да управља заводом како у духовно-моралном, тако и у материјалном погледу;

б.) да води надзор и дисциплину како над питомцима, тако и над наставницима;

в.) да извршује налоге и наредбе духовне власти, под чијим врховним назором завод стоји;

г.) да води заводску архиву и рачуноводство.

д.) да своје наставничке и васпитне дужности ревно и примерно извршује.

§. 13.

Дужност наставника је:

а.) да наставне предмете у оквиру утврђеног наставног плана потомцима предају;

б.) да на морално владање питомаца бадро пазе и да их у најбољем правцу васпитавају;

в.) да управитељева упутства и налоге у погледу наставе и васпитања питомаца, као и у погледу одржавања запта и дисциплине извршују;

г.) да својим религиозно-моралним животом питомцима добрим примером предходе.

§. 14.

Дужност заводског префекта је:

а.) да води непосредни надзор над питомцима како у цркви и у кући, тако и у ћелијама питомачким и при заједничкој им трпези;

б.) да води бригу о оделу, препитању, здравственим и другим потребама заводских

питомаца, те да потребе у споразуму са управитељем подмирује;

в.) да води надзор, да питомци, по утврђеном дневном реду, своје послове и задатке тачно и на време извршују и да по утврђеном домаћем реду начин живота свога управљају.

§. 15.

Како питомци, тако и наставници имају се у заводу управљати по предходно устројеним и од св. Архијерејског Синода, односно Српског Патријарха одобреним заводским дисциплинарним правилима.

§. 16.

Дисциплина је за питомце најстрожија. Пошто се питомци у заводу бесплатно издржавају, може управа завода, по предходном исцрпљењу блажијих дисциплинарних мера, свакога питомца, који у наукама не успева, или се прекорно, неупутно или неморално влада, по одобрењу Патријарха Српског, кратким путем из завода коначно отпустити.

§. 17.

Наставници завода скупљају се сваке седмице један пут, или кад је потребно и више пута, у наставнички збор, у којему се саветују у погледу распореда наставног градива, успешности наставе и у погледу одржавања дисциплине над питомцима.

§. 18.

Наставнички збор дужан је у почетку сваке школске године начинити специјални наставни план и распоред часова, те обоје поднети српском патријарху на одобрење — а на крају сваке школске године дужан је о стању завода, а нарочито о владању и успеху питомаца подносити св. Патријарху генерални годишњи извештај.

Ad § 12—18.

Није нужна посебна мотивација, јер су ти §§. сами по себи довољно мотивисани. Само се има напоменути, да је за одржавање дисциплине међу питомцима, као и за начин цијхова живота у заводу — нужно прописати посебна правила и специјални кућни ред, којега би се питомци најстрожије придржавати имали. У тим правилима би требало прецизно прописати: како се питомци имају у заводу смештити, кад имају устајати, легати, учити, јести, одмарати се, гимнастисати, шетати се, економска вежбања и радње извршивати, даље како имају пазити на чистоћу тела и одела свога, какав ред имају набљудавати у опште: у цркви, у школи, у ћелији, у заједничкој трпези, у манастиру и ван њега и тд., и тд.*

III. Управа и надзор.

§. 19.

Врховну управу и надзор над заводом врши у име св. Архијерејског Синода свагдашњи Патријарх Српски, као врховни патрон завода — но за непосредније управљање и надзиравање завода постоји још посебни заводски патронат, састављен из 6 манастирских настојатеља, и то: 3 манастирска настојатеља из сремско-фрушкогорских манастира, 1 настојатељ из бачке или будимске епархије, 1 из темишварске или вршачке и 1 из пакрачке или горњо-карловачке епархије.

§. 20.

Ове чланове патроната бира из своје средине збор свих манастирских настојатеља у митрополији карловачкој, а потврђује их у звању им св. Архијерејски Синод. Мандат изабраним члановима патроната траје 6 година.

§. 21.

Патронат монашке школе састаје се у своје редовне седнице свака 3 месеца, нарочито пред почетак и после завршетка школске године у монашкој школи — у којима седницама прима и расправља од управе монашке школе поднесене му извештаје о животу, деловању и материјалном издржавању монашке школе, о животу и раду наставника, о успевању и владању питомаца и о свима важнијим заводским приликама. О свима овима предметима патронат доноси своје одлуке, које постају правомоћне, чим их одобри или потврди

* Нацрт таквих дисциплинарних правила и домаћега реда за питомце већ је израђио г. Сергије Шакрак-Нинић, те ће се и то преко Његове Светости преузв. г. Патријарха Српског Георгија поднети св. Архијерејском Синоду на надлежно одобрење.

свагдашњи Патријарх Српски, као врховни патрон завода.

§. 22.

Да патронат може седницу држати и правовађане одлуке доносити, ипште се присутност бар $^1/_2$ патронатских чланова, а одлуке се доносе надполовичном већином у седници присутних чланова. У седницама патроната монашке школе има места и приступа и управитељ монашке школе, али само са консултативним правом гласања.

Ad §§. 19—22.

Установа посебног патроната, као највећепе надзорне и управне власти монашке школе, свакако је нужна и потребна. Свагдашњи Патријарх Српски као врховни патрон, већ и по високом положају своме и многим званичним обвезама своји не би могао вршити непосредни надзор и управу над монашком школом — а кад је већ нужно да постоји патронат, као управна и надзорна власт над монашком школом, онда не само да је право, него је и умесно и целисходно, да над монашком школом врши спољну управу и надзор патронат, који је састављен из калуђера и то из манастирских настојатеља. Природно је, да ће калуђери — па још настојатељи као најодабранији међу калуђерима — са живим интересом пратити живот и развитак монашке школе, у којој се калуђерски подмладак васпитава. Они ће најбоље моћи разумети и правац, којим треба да иде образовање подмлатка манастирско — монашког свештенства. А пошто ће се монашка школа издржавати новчаним прилозима свих манастира — и из материјалних разлога је оправдано, да надзор и управу над заводом врше они, који у име својих манастира доприносе материјалне жртве на цељ издржавања завода, те имају највише права да знају и виде, на што се и како се троши новац, што га манастири на издржавање монашке школе прилажу.

За вршење надзора и спољашње управе над монашком школом, довољан је патронат, који је састављен из 6 манастирских настојатеља. Више чланова у патронат не би нужно било бирати, већ ни с тога, што је с трошковима скопчано, а и иначе би могло да буде штетно и неугодно, да више њих настојатеља долазе у седнице, које ће се кад што морати и чешће сазивати. Иначе 6 одабраних људи могу исто тако добро вршити све патронатске дужности, као да их је и више.

При избору чланова патроната за монашку школу, праведно је имати обзира на број манастира у појединим епархијама. Пошто у Фрушкој Гори, односно у архидијецези карловачкој има више срп. прав. манастира, него у свима осталим нашим епархијама заједно, праведно је, да манастири у архидијецези карловачкој буду у патронату заступљени са читавом половином од укупних чланова — а сразмерно томе и броју манастира одређено је, да све по две и две епархије имају у патронату монашке школе по једног свога члана. У томе баш ако и није одржана свуда најправилнија сразмера према броју манастира, ипак би из других важних разлога умесно и најцелисходније било, донети таково опредељење, какво је нацртом предложено.

Да чланове патроната бира збор настојатеља свих манастира у митрополији карловачкој, да им избор св. Архијерејски Синод потврђује — то није нужно посебно разлагати. Да мандат изабраних чланова патроната траје 4 године а не као обично 3 или 6 година, то се у нацрту предлаже за то, што ће и цео течај васпитања и наставе — по нацрту — трајати 4 године, те ће тако чланови једнога патроната имати прилике, да прате васпитање ученика у монашкој школи, од почетка па до свршетка целога 4-годишњега течаја, те ће се тако тим начином боље моћи уверити о правцу васпитања и о крајње постигнутом резултату са ученицима монашке школе — што је свакако важно и корисно.

Што се у нацрт ставило, да је и присутност половине патронатских чланова довољна за доношење правовађаних закључака — то је учињено с намером, да би се олакшало држање патронатских седница, а тако је од прилике и код других тела.

Што се у нацрту и управитељу завода даје право, да у патронатским седницама учествује са консултативним гласом, то је учињено с тога, што ће се заводски патронат искључиво занимати решавањем таковних предмета који се завода тичу, а у тим предметима, најбоље и најтачније ће информације моћи патронату дати сам заводски управитељ, те је нужно, потребно и разложно, да има у седницама патронатским консултативни глас — но право дециливног гласања не треба му дати с тога, што би онда мериторно утицао у решавање предмета, који се можда и њега лично — посредно или непосредно тичу.

(Наставиће се)

НЕШТО О ПРОШЛОСТИ ПРАВОСЛАВНИХ ЦРКАВА У ШАЈКАШКОЈ.

(Свршетак)

8. Мошорин.

Садашња је црква подигнута по дозволи дворског ратног савета од 1797. год.[32] а била је следеће године већ готова. Посвећена је бачким епископом Јованом *Јовановићем* и посвећена Сашествију св. Духа.

Колико се зна, била је пре данашње једна мала црква, на другом месту села, од меканог материјала (од черпића) саздана и шиндром покривена, а св. Николи посвећена.[33]

9. Тител.

Прва позната прав. црква стајала је десно у улици, што води од главног трга (негдашњи „Paradeplatz“) к болници и гробљу; била је мања од данашње, а посвећена св. Николи.

Основ данашњој цркви ударен је 15. (3.) априла 1810. год. благословом бачког епископа Гедеона *Петровића* и свештенодејством ковиљског игумана Порфирија *Петровића*. Пошто је готова била, буде освећена 1811. год. на дан *Успенија* пресв. Богоматере (велике Госпојине), којој је и посвећена, протом жабаљским Данилом *Петровићем*.[34]

10. Лок.

Цркве дочке мењале су своја места два пута заједно са селом. Прво је село тог имена било на западном крају аде (острова), на којој и данашњи Лок стоји. И против воље становника буде то село, по налогу дворског ратног савета. 1772. год. премештено на подножје тителског висоравња, поред друма између Лока и Вилова, а преко пута првоме селишту.[35]

По дозволи дворског ратног савета[36] пресели се Лок 1812. год. опет на острво, али се сад смести на источном крају острова, где и данас стоји. Црква у напуштеном Року под брегом буде 1813. г. порушена.

Црква данашњег Лока подигнута је 1822. и 1823. год., освећена је 23. (11.) јуна 1823. год., на други дан Духова, а посвећена је, као и пређашње две цркве, св. пророку Илији.[37]

11. Гардиновци.

Да ли је ово село и пре данашње имало своју прав. цркву, не могох нигде дознати или наћи. Али се даје претпоставити, да је ту била и једна старија црква, пошто се свештеници гардиновачки далеко пре зидања данашње цркве спомињу.[38]

Данашња црква је подигнута 1773. до 1780. год., а сазидана је од мешовитог материјала, од шпала и черпића.[39] Ова црква у почетку није имала своје куле; звона су за дуго време била смештена на тако званим дрвеним „козама“. Тек 1823. год. досте се до тога, да се на цркви дозида и тороњ.[40]

[32] Концепат дотичног отписа дворског ратног савета налази се у регистр. ратног министарства у у Бечу под 17. рубриком, бр. 97. од 1797. год.

[33] Допис преч. г. Светозара *Влашкалића*, пароха мошоринског, од 11. јула (29. јуна) 1891. год., бр. 38. протопресв. у Жабљу.

[34] На ова питања налазе благодарити пријатељској извештају преч. г. пароха тителског Емила *Стефановића* од 26. (14.) фебруара 1890. год.

[35] План овог новог Лока од 1772. год. чува се у ц. и кр. ратној архиви (Kriegs-Karten-Archiv) у Бечу, 6. оддељење IV. в., бр. 36. Ово селиште под брегом и данас се добро види.

[36] Отпис овог савета од 28. дец. 1811., В. 3942, на славонску генерал-команду; концепат у регистр. ратног минист. у Бечу.

[37] Допис жабаљског батаљона од 7. јуна 1823., V. 1294/89. прав. синск. консисторији бачкој, и налог истог батаљона од 21. јуна 1823., V. 350, капетану *Поповићу*, који је при освећењу цркве владин повереник био.

[38] Тако се већ 1754. год. спомиње Јован *Иванић* (Dudas: „Szerb parochiak“ у „Bács-Bodrogh várm. tört. társul. évkönyvé“). По исказу жабаљског батаљона од 24. септ. 1770. год. (у регистр. ратног минист. у Бечу под 43. рубр., бр. 15 од 1770. год.) били су тада гардиновачки свештеници: споменути Јован *Иванић* и Сима *Рашковић*.

[39] Исказ преч. г. пароха гардиновачког од 28. (16.) јуна 1891. год., управљен жабаљском протопр. уреду.

[40] Отпис жабаљ. батаљ. од 17. јула 1823, V. 430, на ковиљску компанију, и извештај споменутог г. пароха гардиновачког од 21. (9.) фебр. 1892., бр. 17. жабаљском проти.

12. Горњи Ковиљ.

Прва позната прав. црква, али којој се време подизања не зна, стојала је од прилике два метра западно од данашње цркве. Била је троношана 6. маја (25. априла) 1738. год. бачким епископом Висаријоном *Павловићем*, а посвећена (летњем) св. Николи.

Ова црква или је с временом била трошна или није више одговарала потреби верних, доста да је, по инвентару црквеном од 1854. год., а и по традицији, сазидана 1827—1829. год. нова и већа црква,[41] коју је ове последње године бачки епископ Гедеон *Петровић* троносао 7. јуна (26. маја) а св. Вазнесењу Господњу посветио.[42]

13. Доњи Ковиљ.

Мала и од плетера подигнута, али с кулом од тврдог материјала (у готском стилу) снабдевена стара црква стајала је у улици, која данас води с ритског насипа из Ср. Карловаца к манастиру ковиљском. На месту, где је та стара црква била, стоји сада крст. Пошто се у тој цркви на први дан Ускрса 1836. год. последњи пут божја служба обавила, буде она као трошна у пролеће 1837. год. разорена. Од тога доба па све док није данашња нова црква готова била, служило и молило се Богу у једној кући трговачке породице *Јовановића*, коју је кућу после општина за место црквено и купила.

Уз ову кућу буде 1842—1845. год. данашња црква сазидана, која је у недељу 14. (2.) децембра 1845. год. жабаљским протом Максимом *Пашићем* освећена, а као и стара црква св. апостолу Томи посвећена.[43]

[41] По отписима шајк. батаљ. од 30. нов. 1824., V. 700, и од 15. дец. 1826, V. 1125. ковиљској комисији, почело се за грађење те цркве већ пре приправљати, пошто су већ за то време цигље справљане. Ова је црква коштала 6617 фор. и 89 кр. сребра.

[42] Ове податке имам благодарити изврсном и савесном извештају преч. г. пароха горњо-ковиљског Светозара *Гавриловића* од 1889. год. (на Митровдан). По рачунима црквеним (почети 1819. год.) спремало се материјал за ту цркву већ од 1824. год.

[43] Ове је податке прибавио с великим трудом преч. г. парох доњо-ковиљски Ђорђе *Михајловић* 1891. год. Спрему за задање ове цркве почела је општина већ 1839. год.

14. Каћ.

Данашња је црква подигнута 1840. до 1844. год., а осветио ју је прота жабаљски Максим *Пашић* ове последње године.[44]

Пре ове била је једна старија, од тврдог материјала сазидана, али даскама покривена црква, која је, тако исто као и данашња, посвећена била св. оцу Николају.[45] Кад је ова стара црква сазидана не зна се, али смо видели, да је 1783. год. већ постојала, а може бити тада већ и старија била.

15. Манастир Ковиљ.

О овом манастиру шајкашком имамо већ „Историју“ од игумана Мирона *Ђорђевића*, Нови Сад, 1891.

И ја с моје стране имао бих што шта да речем о овом манастиру, односно о његовој историји; али остављам то за други пут.

Осим оних у Тителу, Мошорину, Вилову и Року, цркве су свију других десет општина шајкашких, као и она манастира ковиљског, до зидова изгореле 1849. год., за време народног покрета, кад су се оно становници тих десет општина морали пред Мађарима повући на тителски висораван.

Као што смо видели, чурушка стара црква није после тога ни обнављана. Остале изгореле цркве буду с временом и по материјалном могућству општина, односно манастира Ковиља оправљене и лепше но пре украшене.

Да би се те цркве што лакше и брже оправити могле, одобри Његово Величанство цар и краљ с највишом одлуком од 1. маја 1850. год. за област тадашње српске Војводине, тамишког Баната и овим припадајуће војне крајине као дражавну помоћ своту од по милијуна форината, који се новац имао по предлогу дотичног повереништва поделити на поједине општине.

[44] С рескриптом од 2. маја 1844, В. 1288/1337, (концепат у регистр. ратног министарства у Бечу) одобрио је дворски ратни савет општини, да прода на ту скрху неке обвезнице кр. маџ. дворске коморе.

[45] Ове је податке набавио преч. г. парох кањижки Василије *Вуковић* 18. (6.) сент. 1889. год.

Односно шајкашких општина има се из предлога повереничког ово навести:[46]

Црква у	Ирицивална штета у сребру (сопств. вредности)		Од повереника буде предложено за цркве утвари		за оправу и уграђивање старих утвари		Свега	
	фор.	нов.	фор.	нов.	фор.	нов.	фор.	нов.
Жабљу	25.744	32	810	—	13.125	34	13.935	34
Госпођинци	20.399	40	810	—	7.236	—	8.046	—
Надаљу	12.226	50	810	—	6.868	—	7.678	—
Чуругу	17.640	43	810	—	6.539	35	7.349	35
Бутрљеву	13.966	32	810	—	5.592	—	6.402	—
Сентиљу	13.569	50	810	—	6.876	—	7.686	—
Вилову	131	—	810	—	50	—	860	—
Гардиновци	3.725	2	810	—	2.702	—	3.512	—
Горњем Ковиљу	12.649	39	810	—	7.236	—	8.046	—
Доњем Ковиљу	10.825	48	810	—	6.136	—	6.946	—
Кању	16.646	44	810	—	8.136	—	8.946	—
Манастиру Ковиљу	100.000	—	810	—	12.336	—	13.146	—
Свега	247.327	20	9.720	—	82.833	9	92.553	9

Ратно министарство у Бечу у главноме и одобри тај повереннички предлог.[47] По овоме добиће православне црквене општине у Шајканској за оправу својих црквата (без утвари) укупну своту од 82.833 фор. 9 кр. сребра. Осим тога дођоше с других страна за ове цркве и одежда, црквених

[46] Повереннички записник. Темишвар 18. јула 1850. год., пренет у регистр. ратног министарства у Бечу под 29. рубр., бр. 15 од 1850. год. Шајкански батаљон су заступали при овом повереништву капетан Лонца *Пиваћ* и чурушки парох Тирца *Оташ*.

[47] Преписе отписа ц. кр. министарства за унутарње послове од 19. авг. 1850., бр. 4402. на превр. земаљског пачелника српске Војводовине генерала *Мајерхофера*, и концепат отписа ц. кр. ратног министарства од 28. сент. 1850., В. 4472. на земаљску владит. команду у Темишвару, на истом месту.

књига и утвари као поклони.[48] Али и у новцу стизаше поклони за црквене потребе из Русије, што се тамо услед молбе патријарха Јосифа *Рајачића* купише.[49]

Но са свим овим потпорама могле су се цркве оправити само у најнужнијој мери. Даље обнављање, особито унутарње украшење црквата следовало је постепено тек после, по материјалној могућности општина.

На послетку ћу овде још донети и бројни преглед становништва шајкашког по вероисповестима у сравњењу из 1869 год., три године пре, но што је тителски крајишки батаљон укинут, и из 1880. и 1890. год., да се види значајна бројна промена за то сразмерно кратко време. Било је:

По вероисповестима		1869.[50]	1880.[51]	1890.[52]
		родиих душа		
И то:				
		мушког	женског	
(православни) грчко-јерменорашко-грчко-јерменоугсбуршко-(југословенско-) реформирано (хелветско)		30.211	30.844	34.143
		41	—	—
		2.412	4.044	7.542
		166	495	936
		11	—	2
		1.218	2.029	3.562
		122	193	362
унитарци		3	—	1
остали Хришћани		8	34	278
Израилћани		166	394	736
Свега		34.358	38.083	47.562

[48] Отглас шајк. батаљ. од 4. окт. 1850., V. 3645/1167., концепат у батаљ. архиви код српске управе у Тителу.

[49] Отпис ц. кр. ратног министарства од 12. маја 1891., В. 2222/2441. ф. и. л. грофа *Коронинија* у Темишвару, концепат у регистр. истог министарства.

Бројеви говоре.

Као што видимо, број становника је у Шајкашкој за ову 21 годину значајно нарастао; умножило се становништво шајкашко за више од 38%. Да ли се то снажно умножење има приписати природном расплођењу или каквој другој појави, не могу пресуђивати.

У погледу народности или матерњег језика стоје ми на расположењу подаци само из 1880. и 1890. год., јер се за време војничке управе у крајини при конскрипцији нису и народности бележиле. У ове две године беху:

И то:		У															
		Жабљу	Госпођинци	Надаљу	Чуругу	Бурђеву	К. Сентивану	Видову	Моноштру	Тителу	Локу	Гардиновци	Г. Ковиљу	Д. Ковиљу	Каћу	Свега	
Срба (и Хрвата)	1880	4160	2234	1673	4961	2716	1428	906	2200	2094	724	1029	2169	1335	2588	30217	ГОДИНЕ ДУША
	1890	4960	2596	2083	5867	2918	1630	1052	2573	2811	912	1291	2351	1627	2691	34592	
Мађара	1880	527	40	36	981	29	11	11	64	324	36	21	121	184	167	2552	
	1890	1017	56	122	1544	136	25	20	80	705	13	123	1679	212	181	5913	
Немаца	1880	512	152	37	181	67	691	18	44	621	17	8	85	35	766	3334	
	1890	884	242	111	323	83	1024	22	63	1078	15	100	626	49	1012	5632	
Словака	1880	6	—	—	2	—	—	10	—	173	—	—	—	—	6	197	
	1890	—	5	—	9	—	—	—	—	78	1	—	35	2	5	135	
Румуна	1880	—	1	—	—	2	—	—	1	17	1	1	—	—	—	23	
	1890	6	6	—	—	—	—	—	1	11	—	—	4	—	—	28	
Рутена	1880	—	71	—	5	326	—	—	3	—	—	—	—	—	—	405	
	1890	17	39	11	1	777	10	—	—	2	—	—	37	17	1	912	
Хрвата	1880	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	1890	2	4	—	—	1	—	—	—	118	8	—	2	17	—	152	
Словена	1880	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	1890	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Осталих	1880	144	91	74	276	163	80	48	82	92	34	49	86	82	154	1455	
	1890	80	—	3	29	—	7	—	—	11	—	—	34	34	—	197	
Свега:	1880	5349	2589	1820	6406	3303	2210	993	2394	3321	812	1108	2461	1636	3681	38083	
	1890	6997	2948	2330	7773	3915	2696	1094	2717	4814	949	1514	4768	1957	3890	47562	

Са обзиром на овај преглед имам приметити, да се становништво у Горњем Ковиљу овако знатно умножило нарочито кроз нову насеобину, тако звано село Тиса-Калманфалва, којега становници припадају мађарској и немачкој народности, а римокатоличкој и протестантској вероисповести.

Позвао сам се у току овог писања више пута на извештаје пречасне господе дапашњих прав. свештеника шајкашких, што су ми служили као подлога при овом саставу. Добио сам те извештаје или посредним или непосредним путем. Изражавам дакле овом приликом моју усрдну благодарност свима г. г. свештеницима наше Шајкашке, који су ме, може бити и нехотице, са својим извештајима потпомогли. Ови њини извештаји оснивају се или на записе у црквеним протоколима и инвентарима или пак на традицији.

А. Букић.

НАЦРТ ЗА КАТИХЕТИЧКЕ БЕСЕДЕ.

Састављен према катихизису Православне Цркве.

Од **Јована,** епископа Смоленског.

(Свршетак)

У шестој заповеди.

Беседа 54. — 1.) Разјаснити врсте убијства: невино по закону, у казни за тешке преступе, која може бити и грешна, кад није употребљена довољна предострожност, и која свагда има у виду потребу очишћења савести покајањем; преступно — свако насилно лишавање живота, када неко не само убија другога, него и помаже убиству или превременој смрти лишавањем помоћи, изнуравањем, наравственом покварењошћу и т. д., што значи погубити душу човечју.

2.) Врсте самоубијства: а.) посредно — неумереношћу и пороцима разне врсте и б.) непосредно самоубиство, немогућност извиње овога ма у ком случају.

Беседа 55. — 3.) Показати обавезност бранити живот ближњима, помагати сиротињи, служити болнима, тешити ожалошћене и несретне, са свима опходити кротко и мирити се са непријатељима.

У седмој заповеди.

Беседа 56. — 1.) Изнети тежину овог преступа, који не само да је савршено противан хришћанској нравственој чистоти, него и води породичним несрећама и друштвеном неморалу; чак и саме нечисте жеље — јесу прељуба. (Мат. V. 28.)

Беседа 57. — 2.) Указати на предострожности: а.) у удаљавању од свега што може да узбуди нечисте мисли и осећаје, као и. пр. неуздржљивост у јелу и пићу, игри, песми и у опште сваке врсте недозвољено зближење с другим полом, б.) у постојаној пажљивости на своје мисли и чувства и в.) у молитви.

3.) Представити противно, као: обавезности супружке љубави и верности, поштење, невиност до супружства и обавезност, да је чувају они, који не ступају у брак. (I. кор. VI. 15. 18. 19.)

У осмој заповеди.

Беседа 58. — Указати на разне врсте крађе: грабљивост, отимање, преваре разне врсте, светотатство, затим скоро све врсте примања „поклона“, кајишарство и готованство (мухтарство). Противне тим врлине: некористољубље, правосуђе и милосрђе.

У деветој заповеди.

Беседа 59. — 1.) Набројати разне облике лажи и лажних сведочанстава, које су забрањене овом заповешћу.

2.) Показати, да све потичу или из зле жеље к ближњем, или из лакомишља, које се тако исто мора осудити: да лаж ма била и нештетна, чак и корисна — није допуштена, једно, што је противна љубави и уважењу према ближњем и недостојна човека, особито хришћанина (Еф. IV. 25.), друго, као израз неповерења у Промисао, и забрањење истога.

Беседа 60. — 3.) Говорити, како — ако нисмо позвани — немамо права прекоравати друге, ма и за фактичне пороке. (Мат. VII. 1.)

4.) Предострожност: неписмевати никог и непросуђивати, нагнти на суд других, не бити злобан, уздржавати језик. (1. Петр. III. 10.; Јак. I. 26.).

У десетој заповеди.

Беседа 61. — Казати, да су 1.) забрањене и саме мисли и жеље, које су противне добру ближњег и љубави према њему.

2.) Зашто? а.) Зато, што је така жеља — грех (Притч. XV., 26.; Мат. V. 28.); б.) ради предупређивања самих дела, која се зачињу од жеља и мисли.

Беседа 62. — 3.) Показати предострожност, као: да је нужно чувати чистоту срца, бити задовољан са својим стањем, ником незавидети ни у чем, предавати се вољи божјој, кад нечег и немамо.

Беседа 63. — Поучити, да све обавезности према ближњим ваља испуњавати из чисте и искрене љубави према њему, и у оноликој мери, у колико дозвољавају наше душевне и телесне силе.

Беседа 64. — Убеђивати, да се све,

што је до сад речено и познано, безусловно испуњава, а у случају пропуштања — кајати се, и чувати се у напредак од пропуштања, а испуњивши заповеди да се ни један не горди, као фарисеј, но да благодари Богу, што му је помогао да их испуни. (Лук. XVII. 10.)

С руског превео

Вељко Миросављевић,
сремски богослов.

У СПОМЕН СВ. АНИ, МАТЕРИ БОГОРОДИЧИНОЈ.

(Написао **Г. Дарбоа.**)

На путу од Saint-Jean d' Acre до језера Тиверијадског пролази се кроз убаву равницу Завулонову, коју и с десна и с лева опкољавају брежуљци, који се у дивотним оброцима дижу у вис, те изгледају, да хоће да сакрију валовиту површину своју китама богата зеленила. Кад се пређе преко бреговитога ланца, који се спаја са Ливаном и без прекида повлачи од севера к' југу до песка камените Аравије, долази се у село Сафору, рушевине једнога града, који дуго времена беше велик и славан. Римљани га називаше Дијоксесаријом, тим одличним именом, јер ту саградише нешто велико, први град Јудеје после Јерусалима. У средњем веку могао је овај град са висине својих бедема посматрати чувену битку, где пропаде краљевина Guy de Lisignan-a, не од ханџара Саладинова, јер мач не могаше сломити храброст Француза, него у ватреном вртлогу, који се дизао из запаљене траве од непријатеља, коју је ветар заједно са мусулманским стрелама и бујицом од прашине спиао у очи крсташа. Сада је шездесет година, како је један од војсковођа револуције завитлао у ветим равницама сјајни и победни мач Француске, и осветио крв својих храбрих предака, не толико по јунаштву колико по срећи. Но што чини Сафору чувеном, то није успомена на њену светску величину, нити венац њених рушевина, ни њен дивни положај, ни величанствени видокруг; — то је Христијанство, које је вечном славом испунило ово место, и поставило у њему извор живих и моћних побуда, који ће тећи и никад неће усахнути, док је света и века.

Сафора беше место пребивања Јоакима и Ане, родитеља Дјеве Марије; три часа хода кроз брда има од овога града до Назарета, где је Слово узело на себе тело и само нека предања стављају и саму колевку Дјеве Марије. Ко би могао, без неке страхопоштовања од радости и љубави ступити на ово особито земљиште, где се Спас света зачео и одрастао? Ове висине беху подножје, које одржа величанство Вечнога Бога, кад с небеса сиђе и додирну земљу; на овом малесном огњишту основа хришћанство свој темељ; са овога места добило је оно полета, да се прошири по целом свету. Са ових брежуљака спушта се од 18 столећа овамо река вере и љубави, која је очистила духове, загрејала срца, ублажила законе; у овој реци свака реч треба да се окупа, да би добила снаге, у њој свака душа црпе живота и налази пријатне свежине. Из дубљине ових долина поникле права слобода, модерна цивилизација, уважавање правде, непоуздавање у снагу, непобедима свест о нашем душевном достојанству и тајна узвишене судбе човечје. Еванђеље нам не даје обавештаја о животу Ане и Јоакима, шта више и о имену ово двоје светих знамо само из предања. Њихов спокојашњи живот није био од силна каква утицаја у свету, али је њихова душа блистала сјајем врлине, коју Бог хтеде да награди тим, што ће их ставити за предмет поштовања у хришћанском свету. По души својој они беху заиста из одлична племена верних, који очекиваху другу бесмртност, него што је ден гласе на земљи и другу срећу, него што је на земљи имамо; по телу пак беху крви Давидове, колена, које је осиромашило под владом страних владара, но које је било богато у својим успоменама, а још богатије у својим надама, које му показиваху Месију у блиској будућности.

Ана је носила у свом имену, које значи: *милост*, предивљени знак своје унутарње лепоте. Она даде бела данка Дјеви Марији, овој милој и тајанственој души, која је тако смерна, а тако велика у свом животу, коју краси тако чиста лепота, да је хвала њена на устима сваког, а љубав њена у срцима свију, која је стављена на свод цркве, да просипа на таму наше душе зраке своје јасне и благе светлости. Њезино рођење,

одавна очекивано од многие генерације, које беху из Едема одвеле обећање о Спасителу, беше бледи осветак, који наговештаваше долазак сунца: данас се оно празнује на целој земљи, а људи га не познаше одмах, те се развијало у тишини без славе и сјаја.

Храбри војник седео је у то доба на престолу света; орлови римски враћаху се са свију страна на Капитол, учинили су да су круне попадале са глава још овде-онде одржаних владара; проконзули шетаху се победоносно средом провинција, у којима се рад и живот променују под њиховим рукама, а по жељи њихових пожуда у злато и задовољство; владалачки народ бринуо се само за хлеб и игре: поред така богатства, таких уживања и величине ко би хтео доћи да поздрави колевку, у којој нема ничега доли сиротиње, непознате чистоте, понизна пожртвовања, које људи презиру и које је само пред Богом моћно?

Осам дана после рођења девојчета по обичају њихове отаџбине Ана и Јоаким дадоше јој име *Марија*. Име ово красно је као девојаштво, узвишено као срце материно, слатко као мелодија и као мирне небески, које љуби и сликар и песник, јер у себи има читавих вала одушевљења, које често спомиње војак и мрнар, кад однесе на бојиште и на пропаст осећања племенито прегоревање свога живота. Ово име, које на старом језику, где је постало, означава понаособ горку судбу, мењало се свуда као чаробност мајчиска над врата цркава сеоских, на фронт гордих базилика, на подножје кипова, извајаних на храстовима, који стоје по путовима за равнање путника, на главу дуго очекиваног одојчета, као знак омиљене судбе, на пољетку свуда, где човек рони сузе и чита молитве, где му душа и тело ради и трпи, где му срце куца од љубави, страха и наде. Цео свемир пун је имена Богородичина

(Свршиће се)

Молимо све оне, који су дужни претплату за „Срп. Сион“, да свој дуг што пре подмире, јер ћемо им иначе морати лист обуставити.

Администрација „Срп. Сиона“.

ОГЛАСИ.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 153 1—3

У српској вишој девојачкој школи у Сомбору почиње се школска 1893/4. година 1. Септембра по *старом* календару.

Уписивање је 1. 2 и 3. Септембра пре подне од 9—11 часова.

Родитељи са стране имају своју децу довести и уписати код поднисаног управитеља у здању српске учитељске школе Сомборске.

Примају се ученице, које су свршиле четврти разред српске основне школе и 10. годину живота навршиле.

Ученице из V. и VI. разреда народне школе могу бити примљене у старије разреде, ако на пријамном испиту покажу довољан успех из оних предмета, који се у I. односно у II. разреду више девојачке школе уче.

Породице, које желе на стану и храни држати ову женску децу, имају се пре тога пријавити подписаноме, а исто тако и родитељи дечији нека се изволе најпре код управитеља распитати за места, па тек онда нека уговарају за стан и храну своје деце.

У *Сомбору*, 10. Августа 1893.

Никола Ђ. Вукићевић,
управитељ.

НАТЈЕЧАЈ. 152 2—3

Доле потписана општина тражи за своју вјероисповједну српско-православну народну основну школу у Доњем-Вакуфу на упражњено мјесто *учитеља* (котар Бугојно). Годишња је плата учитељу 500 форинти, словом пет стотина форинти, уз то стан и огријев. Натјецатељ има доказати, да је Србин православне вјере и да је свршио српску учитељску школу или богословију.

Првенство имају учитељи, који су поред наведеног још и коју годину учитељевали на српским православним школама.

Учитељу ће спадати у дужност, да поред школске наставе повјерену му дјечицу ус[illegible] црквеном појању, с којима ће обав[illegible]вати у цркви при свима [illegible] још бити перовођа у црквен[illegible] сједницама.

Молбе са [illegible] сану општину [illegible] дине по старом [illegible]

Српско-прав[illegible] [illegible]. маја
у *Доњем Вак[illegible]* [illegible]
[illegible]

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 147 2—2

У српској учитељској школи Сомборској за почеће се школска 1893/4. година 1. Септембра. Примање ученика биће 1—3. Септембра од 9 до 12 часова пре и од 3—5 часова после подне. Понављање испита биће 31. Августа. У смислу наредбе високосл. Школског Савета течаји школски, за оне приправнике и приправнице, који од сада ступају у учитељску школу, траје четири године.

У учитељску школу примају се:

а) за приправнике младићи православне вере, здрави телом и душом, смерни и благе нарави, који су петнаесту годину навршили и четврти гимназијални, четврти реални или четврти разред грађанске школе бар с довољним успехом свршили;

б) за приправнице примају се Српкиње православне вере, које су четрнаесту годину живота навршиле и IV. разред српске више девојачке школе с добрим успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Једни и други имају пријавни испит из славенског читања, молитава, из рачуна и малог црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи српски језик, полажу још пријавни испит из срп. језика, а они који немају оцену из мађарског језика, показати имају да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведоџбу о добром здрављу и сведоџбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима.

Они, који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведоџбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још неизоставно донети писмену изјаву својих родитеља, или добротвера, да ће их они за време учења у овом заводу издржавати, а уз ту изјаву мора бити и потврђење местне политичне власти, да су до тичини донета у стању своју обавезу испунити.

Стан и храна само се у приватним кућама са знањем и одобрењем управитељским, или по препоруци овога, погодити може.

У Сомбору, 8. Августа 1893.

Н. Ђ. Вукићевић,
српске учитељске школе Сомборске управитељ.

К 380/31°. СТЕЧАЈ. 146 2—3

Расписује се стечај на парохију V. класе у *Ђурђеву*. — Компетенти имају инструпране молбе своје 12. (24.) септембра 1893. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице конзисторије бачке, у Новом Саду 28. јуна (9. авг.) 1893.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 151 2—3

Оним се расписује стечај на упражњено *учитељско место у Чобанцу* (Csobánka, Pest megye, p. posta: Ровађ)

Плата је учитељска: 340 фор. годишње, за пофторну школу 40 фор., слободан стан, $^3/_4$ јутра оранице земље, 2 хвата дрва и натурални приход крај свештеника до 15 фор. годишње.

Молитељи имају своје са сведоџбама о учитељској способности инструисане молбеније потписаном најдаље до 10. септембра о. г. поднети.

Из седнице српско-православне црквене општине у Чобанцу.

Димитрије Милошевић,
парох и председник.

К 250/269. ЕДИКТ. 145 2—3

У бракоразводној парници Емилије Кеслер рођ. Ђукић из Баје против Јована Кеслера, који је незнано куд у свет отумарио — овим се пети Јован Кеслер позива, да у року од 90 дана конзисторији овој или лично предстане, или место пребивања свог пријави, пошто ће се иначе парница ова и без њега окончати.

Из седнице конзисторије бачке, у Новом Саду 16. (28.) јуна 1893.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 150 2—3

Ради попуњења *учитељског места у Шумберку*, овим се расписује стечај.

Плата је у готовом новцу 340 фор., за поровоћење 10 ф., 6 хвати тврдих дрва за своју и школску потребу, од великог укопа 50 новч. а од малог 25 новч., $1^1/_2$ јанак оранице земље, на коју сам порез плаћа, и слободан стан са 2 собе, кујном, подрумом и баштом.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, у цркви појати и дечу у појању обучавати и пофторну школу одржавати. Рок је до 5. септембра, кад ће се и избор обавити.

Из седнице црк. школског одбора у Шумберку (Барања) 1. августа 1893. држане.

Стеван Андрејевић,
црк.-школ. председник.

К 275/260. ЕДИКТ. 144 2—3

У бракоразводној парници Катице Влаховић рођ. Расписављев из Чуруга, против Саве Влаховића, који је незнано куд у свет отумарио — овим се пети Сава Влаховић позива, да у року од 90 дана конзисторији овој или лично предстане или место свога пребивања пријави, пошто ће се иначе парница и без њега окончати.

Из седнице конзисторије бачке, у Новом Саду 16. (28.) јуна 1893.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 141 3—3

Расписује се стечај на једно, смрћу упражњено учитељско место у Черевићу на срп. вероисп. школи.

Годишња је плата 350 фор., за пофторну школу 40 ф., за школску послугу 20 ф., $2^5/_4$ јутара пашњачке земље, на коју учитељ плаћа порез; 6 хвати дрва за грејање учитељског стана и школе и слободан стан; од укопа 50 п.

Изабраном учитељу спадаће у дужност од скупштине додељена му два разреда у законом прописаним предметима настављати, држати пофторну школу и при сваком богослужењу у цркви појати.

При избору имаће првенство они, који се буду општини лично представили и у цркви појали. Рок стечаја траје до 1. септембра т. г.

Молбенице са нужним прилозима имају се до означеног рока поднети потписаном председништву.

У *Черевићу* 2-ог августа 1893 год.

Никола Ђорђевић, учитељ и вероучитељ.

Ђока Савић, председник црквене општине.

СТЕЧАЈ. 149 2—3

Пошто госпођа Ана Поповићева, овдашња учитељица, од слав. епарх. школ. Одбора потврђена није, то се на основу закључка овомесног црквено-школског одбора отвара стечај на једно *учитељско место*, с којим ће скончана плаћа од 360 фор., слободним станом од једне собе, шпајза, штале и велике баште а уз то још и зимски огрев т. ј. сламе колико треба за школу и учитељски стан.

Изабрана учитељица предаваће у оним разредима, које јој овомесни црквено-школски одбор додели; а уз гореозначену плаћу дужна ће бити и пофторну школу држати.

Компетенткиње, које ово место заузети желе, имају своје молбенице са нужним документима до 5. (17). септембра о. г. црквено школском одбору поднети — ког ће се дана и избор обавити.

Примећује се, да ће изабрана учитељица кроз једну годину дана у својству привременог учитеља служити а по томе од овомесног црквено-школског одбора — ради потврде — слав. епарх. школ. одбору препоручена бити.

Из седнице црквено-школског одбора у *Товаришеву*, 4. (16.) јула 1893. држане.

Црквено-школски одбор.

СТЕЧАЈ. 112 6—6

Ради попуњења упражњеног *учитељског места у Ивандо*, расписује се стечај.

Плата је годишња 360 фор. а. вр., и 40 ф. а. вр. за пофторну школу; два хвата тврдих дрва, 5 фор. а. вр. годишњег паушала; слободан здрав стан са две собе, с кујном, шпајзом, шталом и пространом баштом; од погреба где позван буде 50 новч.

Компетовати могу само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили.

Рок је до 15. августа кад ће се и избор обавити.

Молбенице имају дотични компетенти доспотписаном послати.

Из седнице црквено. школског одбора, држане у *Ивандо* 4. јула 1893. (где је и пошта).

Ђурица Миловановић, председник.

Е. Но 528. ех 1893/К. 867. 139 3—3

СТЕЧАЈ.

На *једно* упражњено *стипендијско место у закладу пок. Петра Божића* од годишњих 105 ф. оним се расписује стечај.

Стеченици имају доказати:

1.) да су Срби правосл. вере;

2.) да су сиромашног стања;

3.) да су последњу школску годину с' врло добрим успехом свршили, и

4.) да су душевно и телесно потпуно здрави.

Примећује се, да у смислу основног писма за питомце могу изабрани бити само они, који су из тамишварске епархије, а међу овима, поред иначе једнаке квалификације, имају првенство они, који су у Араду, у месту рођења пок. заоставитеља Петра Божића рођени.

Молбенице имају се до 24. августа о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице, држане у Тамишвару 27. јулија 1893 год.

Епарх. конзисторија тамишварска.

Е. Но 493. ех 1893/К. бр. 500. 140 3—3

СТЕЧАЈ.

На *парохијско место у Набљаку*, са којим је поред свештеничке плате скончано уживање парох. сесије од 47 јутара и 963 ☐ фати оране земље.

Компетенти имају своје молбенице путем предостављених својих власти до 15. септембра о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конзист. седнице, држане у *Тамишвару* 27. јулија 1893 год.

Епарх. конзисторија тамишварска.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

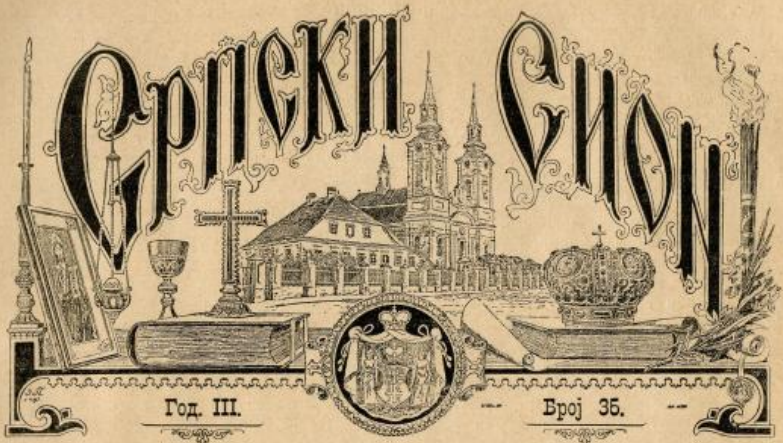

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Сергије Шакрак Нинић и Сава Петровић.

У Новом Саду 29. августа 1893.

ОСНИВАЊЕ МОНАШКЕ ШКОЛЕ У МАНАСТИРУ ОПОВУ.

(Наставак).

§. 23.

Односај између настојатеља манастира, у коме је завод с једне — и управитеља завода и наставника с друге стране, регулише свагдашњи Патријарх Српски на тај начин, да управитељ у унутрашњој управи завода, а наставници у своме васпитачком раду буду самостални и независни од настојатеља манастира.

У интересу целокупног развитка монашке школе свагдашњи Патријарх Српски стараће се, да управа монашке школе и настојатељство односно управа манастира у једном и истом лицу спојена буде на тај начин, да управитељ монашке школе уједно буде и управитељ (настојатељ) манастира, у коме је завод.

Ad §. 23.

Врло је важно и по развитак монашке школе судбоносно питање: како да се регулише одношај између управитеља монашке школе и наставника с једне — и управитеља манастира и манастирских калуђера с друге стране. Тиме, што се монашка школа оснива у манастиру Опову — нети манастир не престаје бити манастирем, а док остаје и на даље манастир, треба да у њему остане и редовна манастирска управа, каква је и у другим манастирима. С друге стране и монашка школа треба да има онаку своју заводску управу, каква се овим правилима одређује. Према томе биле би у једном и истом манастиру две различите управе — манастирска и заводска — које би једна с другом врло лако и готово неизбежно у колизију долазиле, а то

би свакако шкодило или манастиру, или још више заводу.

У опште није нужно посебно разлагати, с није добро да у једној кући буду два господара, јер ту су готово неизбежни судари, који су у сваком случају штетни.

Манастирски настојатељ је старешина у манастиру, који de facto слободно управља и располаже и у цркви манастирској, и у кући и у унутрашњој и спољној економији манастирској. С друге стране цељ и цело устројство монашко захтева, да и управитељ завода слободно може располагати и у цркви манастирској и у кући и у економији у толико, у колико је то нужно да се постигне истакнута цељ.

Манастирска црква, сам манастир и манастирска економија — све су то с педагошког гледишта наставно-васпитна средства, која се згодно и удесно морају употребити, да монашка школа своју цељ постигне. Да питомци монашке школе добију право религиозно-морално и црквено-богословско образовање и васпитање, за то је нужна пре свега *црква*, у коју ће се питомци сваки дан по 2—3 пута на молитву скупљати, вељбати се у црк. појању и познавању црк. обреда, привикавати се понашању и држању, какво одговара светиња места и духу црквене службе. *Црква* је дакле по правоследству васпитно-наставно средство за постизавање васпитно-наставних цељи у монашкој школи. Како ће се пак *црква* као васпитно-наставно средство најцелисходније употребити — то треба да зависи — не од настојатеља манастира, коме монашка школа може да буде девета брига, већ од управитеља завода, који руководи целокупно васпитање и наставу са питомцима монашке школе. Према томе цео црквени ред а специјално: кад ће се држати каква богослужења у цркви, кад ће се одпочињати и како и којим начином свршавати, ко ће их свршавати и ко суделовати, нарочито од стране питомаца — све то треба да зависи од слободног расположења заводског управитеља, који све то управља и уређује сходно истакнутој цељи монашке школе. Али како да заводски управитељ слободно располаже у цркви, кад поред њега или управо над њим стоји манастирски настојатељ, који је у цркви старешина, те од њега de facto зависи: како ће се црк. богослужења свршавати! Не може се до душе ни замислити, да би манастирски настојатељ хотимице нарушавао правилом прописани црквени ред — али ипак кад би од његове воље, а евентуално и самоволе зависило све што се у цркви дешава, питање је: не би ли и питомци монашке школе принуђени били, да се привикавају оном површном, механичком и неправилном начину свршавања св. богослужења, које се већ и по манастирима нашим одомаћило? У таквим приликама могло би питомцима да се спречи учешће у свршавању св. богослужења, или да се то учешће натерује на калуп, који не одговара крајњој цели монашке школе. У таквим приликама могло би да се деси, да питомци иду у цркву у невреме, да црквене дужности свршују површно и неправилно, тако да н. пр. никад и не дознају како се свршује **полијелеица** или **акаѳистъ**.

Све су ово само некоје напомене, но већ и по томе се види, да би по монашку школу врло штетно могло бити, ако њезина управа не би могла са свим слободно у цркви располагати, те цркву, као васпитно средство, згодно и удесно употребити за постизавање васпитне цељи.

А како је са црквом, тако је исто и са кућом и манастирском економијом. Ако би поред управитеља монашке школе постојао још и посебни манастирски настојатељ, којему и у кући припада врховно старешинство — онда управитељ и наставници нису са свим слободни и независни од настојатеља ни у самим својим становима, а питомци и у учионицима просторијама и одајама за спавање и у трапезарији и у дворишту могу да буду изложени вољи и самовољи манастирског настојатеља, као кутњег старешине — те ће се тако цео завод не би налазио у својој кући, већ у туђој, а кад своје куће завод нема, онда као да нема ни завода.

Монашка школа по својој цели и по своме устројству треба да васпита и наставља своје питомце и у економији, како теоретичној, тако и практичној. Пошто је практична економија још важнија од теоретичне, питомци монашке школе морају се практично вељбати у економским радњама. Економија онога манастира, где је завод, треба да је отворено поље за такове практичне економске радње, које ће питомци ради своје науке изводити. Монашкој школи треба да се стави на слободно расположење онолико манастирског земљишта, колико је нужно, на да се питомци — учећи и радећи практично на томе земљишту — науче и извежбе у свима гранама рационалне економије. Сваки питомац монашке

школе у току 4-годишњега течаја свога васпитавања треба да има у врту своју лејту, коју он обделава, у воћњаку своје младице и воћке, које окопавања и подиже, у ковањлуку по некоју кошницу, која је његовој бризи и нези поверена и т. д. Да се пак све то може извести, нужно је, да управа монашке школе може према цељи монашке школе слободно располагати са манастирским земљиштем — а како ће слободно располагати, кад је ту уз управитеља завода посебни манастирски настојатељ, који по своме настојатељском праву може да не уступи ни једне стопе земље, где би се питоми монашке школе у практичној економији вежбали! Но баш да би настојатељ и уступио на ту цељ нешто земљишта — питање је, хоће ли уступити у довољној мери и баш тамо где треба — па онда: хоће ли баш и на томе земљишту оставити управи завода, наставницима и питомцима са свим одрешене руке, или ће их свакојаке везивати за неке услове, ради којих би се рађали спорови, који би задавали немила посла и манастирској и заводској вишој надзорној власти.

Према свему до сад реченоме јасно је, да монашка школа у манастиру само тако може постојати, ако се може слободно кретати и у манастиру и на манастирском поседу, а та ће јој се слобода моћи само тако зајемчити, ако управитељ завода буде уједно и настојатељ манастира, у коме је завод. У овоме случају моћи ће се и у цркви и манастирском и кутњем поретку и у манастирској економији све тако удесити, да буду у хармонији све чињенице, које зајемчавају развитак и свестрано напредовање не само монашке школе, већ и самога манастира, где је школа.

Онај ко је способан и згодан, да буде управитељ монашке школе, биће способан и згодан уједно и за манастирског настојатеља. Нема никаквог разлога бојати се, да ће у економском или у опште у материјалном погледу назадовати манастир тамо, где се учи рационална економија, где постоји уз управитеља и економски наставник и где се све ради и мора радити умно, напредно и угледно. Манастир у коме је монашка школа, мора у развијању економије предњачити и напредовати, а никако заостајати и назадовати.

Ако би се рекло, да управитељ завода, зазует својим многостручним управитељским и наставничким дужностима, баш ни уз помоћ економског наставника неће доспети да довољно надзирава и управља спољашњу економију — лако ће се томе помоћи тиме, ако се управитељу-настојатељу придода за намесника, каква опробана снага, који би га у економији и у спољној управи манастира успешно замењивао.

У осталом економија манастира Опова, где ће бити смештен завод, тако је ограничена, мала и једноставна, да би ту свестан и савестан управитељ-настојатељ, поред економског наставника а уз приномоћ и сурадњу и самих питомаца, и без икакве споредне помоћи савим лепо и успешно руководио целу манастирску економију.

Свакако потребно је избегавати разне компликације и могуће колизије, које би неизбежно морале наступити између манастирског настојатеља и управитеља монашке школе, ако се не би оба та звања у једном лицу спојила. Ако се управи и наставницима монашке школе не би зајемчила у манастиру слобода и самосталност у одабирању и употреби средстава за постизавање крајње цели монашке школе — онда је боље да се монашка школа и не оснива у манастиру, јер манастир и особита манастирска управа само би пречила правилан развитак исте школе. У таквом случају боље би било манастирску школу основати и на ком неутралном слободном земљишту, па ма то и не било у манастиру. Но као што разложисмо, нема никаква разлога, који би говорио против тога, да се манастирско настојатељство споји са управом завода.

(Свршиће се).

СВЕТО ПИСМО КАО НАЈСТАРИЈИ ПИСМЕНИ СПОМЕНИК У СВЕТСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ.

Написао **Тимотије Димитријевић**, свештеник у Суботици.

Од писаца свештених старозаветних књига, први по времену живео је Мојсије, од године 1748. до 1628. пре рођења Христова; последњи пак писац старозаветних књига беше пророк Малахија. Извесно је, да је пророк Малахија био савременик Јездре и Нејемије. Свето писмо и свето предање сведочи, да су Јездра и Нејемија скупили све-

нитене старозаветне књиге у једну целину т. ј у канон[1], после повратка из вавилонскога ропства, а то беше у првој половини петога века т. ј. од године 466—408. пре рођења Христова.

Према горе реченоме, свештене књиге старога завета написане су у течају од хиљаду и две стотине година т. ј. написане су у размаку времена од призвања Мојсијева Богом на гори Хоривској, до установљења законитога реда међу пресељеницима из вавилонскога ропства, т. ј. у годинама 1670—420. до рођења Христова; а на име књига „*Постања*“, која излаже обећања Божја — Патријарсима, која обећања положише основ ослобођењу њихових потомака из египатскога ропства,[2] која уједно говоре о наследству земље Хананске, ван сваке сумње написана је самим Мојсијем, после његова призвања Богом на гори Хоривској т. ј. пре него што ће Мојсије доћи у Египат, или на путу томе у Египат т. ј. око 1669. године до рођења Христова Књига „*Изласак*“ написана је вероватно на скоро после Синајскога законодавства т. ј. око 1667. године. Књига „*Левитска*“ састављена је после подигнућа Скиније т. ј. исте 1667. године, а то се јасно види из саме књиге, јер се у истој излажу начини спасоносне употребе овога Богом данога установљења. Књига „*Бројева*“ свршена је и придодата предходним књигама, по доласку Јевреја на Јордан[3] према Јерихону, т. ј. када се свршило четрдесет-годишње странство-

[1] У књизи Нејемије, а на име у 8. глави од 1—18. стиха, налазимо најјасно сведочанство, да је Јездра скупио старозаветне свештене књиге у канон, које се тада називаху: „Закон Божји“, или: „Књига закона Мојсијева“. Још боље и јаче сведочанство налазимо у самој књизи Јездриној у 7. глави 10. стиху, где изрично стоји, да се Јездра бавио истраживањем закона Господњег, т. ј. сабирањем свештених старозаветних књига. У погледу пак Нејемије имамо јасан доказ у 2. глави 2. књиге Макавејске, где се говори, како се Јездра здружио са Нејемијем; затим јасно се говори о сабирању књига: „кње о царехъ“ (т. ј. књиге, које говоре о царевима) и „о пророцехъ“ (т. ј. књиге, које говоре о пророцима) и „о Давидѣ“ (т. ј. књиге, које говоре о Давиду), и „о епистоли царей,“ шта више употребљује се рад Јездрин са радом Нејемијиним, па се вели: што је Јездра учинио у погледу пет књига Мојсијевих, то је Нејемија учинио у погледу осталих књига.

[2] Исход: 3. глава од 1—18. стиха.

[3] Числ.: 36. глава, 13. стих.

вање. То јасно сведочи сама књига Бројева,[4] а то беше око 1628. год. до рођења Христова. Пета књига „*Поновљени бројеви*“, која садржи у себи последња распоређења Мојсијева, написана је исте године т. ј. 1628. На ову последњу књигу Мојсијева *Петокњижја* баш и највише нападају противници оригиналности Мојсијева Петокњижја, јер иста описује и смрт Мојсијеву; те врло радо баш на то место описивања смрти Мојсијеве нападају, говорећи: „та ево најбоља доказа, да Мојсије није могао ту књигу написати односно свршити, јер је умрьо“.

На све ове противничке тврдње, ми ћемо се доцније, у току даље расправе Мојсијева Петокњижја осврнути, те нападаје исте доказима опровргнути. Настављењо описивање времена, када се остале старозаветне књиге појавише. Књига „*Исуса Навина*“, у којој се описује освојење обећане земље,[5] које се продужаваше шест година, придодата је Мојсијевом Петокњижју пред смрт писца;[6] према горе реченоме, написана је до 1611. године пре рођења Христова. Период судија, који се продужаваше четири стотине и педесет година,[7] описао је пророк Самуило у књизи: „*Судија*“, по свој прилици, на брзо после показања Саулова за цара, а то беше око 1119. године до рођења Христова. Исти Самуило пророк положио је основ и показао начин, како да се опишу трудови и дела царева, у књигама *о царевима* и у књизи *о Рути*, које су књиге написане од части самим Самуилом, а од части његовим ученицима и њихових наследницима 1090—600 пре рођења Христова.

Псалми Давидови написани су не касније од године 1039. пре рођ. Хр.; остали псалми припадају од части томе времену, као на пример, псалам: 41, 46, 49 и 60.; а од части временима ранијим, као н. пр. псалам 89., а од части временима доцнијима, као н. пр. псалми: 88, 125 и 136.

Књиге Соломонове односе се четрдесет-годишњем владању његовом т. ј. од године

[4] „То су заповијести и закони, које заповеди Господ преко Мојсија синовима Израиљевијем у пељу Моавском на Јордану преда Јерихону“. (Бројеви 36, 13.).

[5] Исус Навин: 14, 7—10.

[6] Исус Навин: 24, 26.

[7] Дела апостолска: 13, 20.

1039—999. г. пре рођ. Хр.; књиге пак *пророчанске* писане су од године 836—408. г.; књиге пак *Дневника*, *Јездре* и *Нејемије* написане су од године 466—439. пре рођења Христова.

Знајући за ове доста верне и основане тврдње о времену, када су написане свештене књиге старога завета, ми ћемо да сравнимо време појављења старозаветних свештених књига са временом, када се појавише најстарији писмени споменици у незнабожачкој литератури. Као што нам историја сведочи, најстарији грчки повесничари, Иродот (умрло 440. године пре Хр. рођ.) и Тукидид (умрло 402. г. пре р. Хр.) били су савременици Јездре и Нејемије т. ј. најмлађих писаца старозаветних свештених књига; а старина Омира и Изиода по најсмелијим предпоставкама не допире даље до времена пророка Јеремије, или до времена вавилонскога ропства. Цела пак доцнија грчка и латинска литература спада у времена много доцнија, него што су времена последњих писаца старозаветних свештених књига, а наиме: пророка Малахије и Нејемије. Митолошке књиге китајске појавиле су се по мњењу научењака у петоме веку пре рођења Христова; а персијска „Зенда-Веста“ у шестоме веку т. ј. ове су се појавиле после расељења Израиљћана за Еуфратом и после одвођења Јудеја у вавилонско ропство. Само индијске „Веде“, за које баснословне приче говоре, да су се појавиле у XII. веку, (али историја тим баснословним причама слабо веровати може) дошле би око времена Самуилових; но када се узме у обзир најновија критика научењака, који се испитивањем старина појединих књига баве, појава индијских „Веда“, по молитвама и упутствима, која се у Ведама налазе, и по упутствима старих Брамина, могле би се може бити још некако у XII. век ставити, да сам садржај индијских „Веда“ јасно и очито не противуслови овој предпоставци и тврдњи; јер, из садржаја се јасно видити може, веле испитивачи старина, да су се индијске „Веде“ много доцније појавиле, него што баснословне приче говоре. Врло је вероватно, а у томе се и већина испитивача старинâ слаже, да су се индијске „Веде“ појавиле тек за време вавилонскога ропства.

А шта да кажемо за Петокњижје Мојсијево? Ништа мање ни више, већ само толико, да ни баснословне приче не могоше измислити ни указати ни на један писмени споменик у незнабожачкој литератури, који би се могао по времену и старини са Мојсијевим Петокњижјем мерити.

Према томе је свето писмо старога завета најстарији писмени споменик у литератури светској, и смело тврдити можемо, особито у неком односају: „**Ніки пріста глаголъ Господь**“ (Бытія 18, 33.) када је научно говорити самога човека. По овоме мњења старих отаца и учитеља цркве о позајмљивању незнабожачких писаца из књига старога завета, вероватна су и са сим могућа и оправдана, и никаквих противуслова не садрже у себи; напротив пак мњења неких научењака, који се узалудно трудише да спроведу аналогију подражавања закона Мојсијевих са законима неких старих незнабожачких народа, у колико су немогућа и невероватна, у толико садрже у себи јаван анахронизам.[8]

Историјски нацрт старозаветнога канона.

Старозаветне свештене књиге у једну целину т. ј. у канон нису биле скупљене све на један пут, већ једна по једна т. ј. по времену када је која написана и придодата к осталим књигама канона. Предајући Мојсије „*Књигу закона*“ т. ј. своје *Петокњижје* свештеницима и старешинама народа, заповедио је, да се иста чува покрај ковчега завета.[9] Петокњижје своје заповедио је Мојсије, да се стави покрај ковчега завета Господа Бога, не само ради тога, да би своје петокњижје од трудежи сачувао, већ Мојсије имађаше на уму много вишу и узвишенију цељ, коју хтеде остављењем петокњижја покрај ковчега завета — постићи. Закон, по Мојсијевом мњењу, требао се налазити тамо, где је присуствовао сам Јехова, да би важност закона била тим већа у очима не-

[8] Историја је светска најбољи доказ, да су мњења научењака неоснована, шта више апсурдна, јер историја баш и сведочи, да се стари Јевреји налазише на много већем степену образованости, него тадањи незнабошци, у којих ни трага не беше о писму, када Јевреји имађаху већ написано Петокњижје. Све предпоставке научењака или су просте хипотезе, којима не достаје баш ово, што истина имати мора, или су основане на баснословним причама, којима историја веровати не сме и не може.

[9] „Узмите књигу закона и метните је покрај ковчега завета Господа Бога својега, да буде онде сведок на вас“. (Второзак: 31, 26.)

послушних и увек незадовољних Јевреја; с тога баш и вели Мојсије: „и биће сведок (т. ј. закон) противу Вас". (Второзакон: 31, 36.) То је та најпа и узвишенија циљ у првом реду, коју Мојсије имађаше пред очима; у другом реду пак, када је заповедио да се петокњижје остави покрај ковчега завета, следовао је само обичају старих народа, који све важније своје писмене споменике чуваху у храмовима својим.[10]

Наследник Мојсијев: Исус Навин описао је освојење обећане земље; затим је све догађаје и откривења и заповести Божје скупио у једну књигу, која носи његово име, и придодао је исту књигу Мојсијевом петокњижју.[11]

Од времена Исуса Навина, па све до Самуила пророка, који беше трећи по реду свештени и богодухновени писац, није ушла ни једна књига у канон; премда се позитивно зна, да је било написаних књига и у то време. као што беху књиге: ратна књига Јехове, која је написана приликом прелаза Јевреја преко црвеног мора, књига Праведнога, затим разни летописи јудејских и израиљских царева, који и ако беху добро познати, ипак за то не уђоше у канон, јер имађаху више светски него религиозни карактер.

За пророка Самуила зна се, да је описао установљење царске власти; затим је описао избрање династије Саулове, и положио је своје књиге пред Господом т. ј. у Скинију, где бејаше ковчег завета. Још пре тога времена унео је Самуило књигу у Скинију, т. ј. положио је пред Господом књигу Судија, коју је такође он написао (око 1119. године пре рођ. Хр.); а такође и књигу о Рути. Као што већ напред споменусмо, Самуило пророк положио је основ и показао распоред и план, по ком се имају свештене књиге писати; те по томе распореду и плану писаше наследници његови т. ј. његови ученици, који беху особити поборници и заштитници чистоте вере и морала, који не зависише ни од црквене власти, нити од избора народнога, нити од царске власти, већ који стојаху под непосредном и искључивом заштитом Бога Свемогућега. Такови пророци беху: Натан* и Гад, који довршише прву и састављаше другу књигу царства по распореду и плану Самуила пророка.[12]

Рад пророка Самуила продужише: Ахија Силомљанин, видилац Јоил;[13] затим пророк Семаја** и видилац Ид[14] (Аддо); Јуј (Јиуј) син Ананије[15] и многи други, као што су н. пр. пророк Исаија[16] син Амосов и други пророци.[17]

Радови ових пророка продужаваху се без престанка, од Мојсија почевши па све до Нејемије. Ти Богом просвећени поборници вере и морала беху не само вође свештеника и старешина јеврејскога народа,[18] него уједно се стараху о скупљању и сачувању свештених књига старога завета.[19] Из ових старешина, а под вођењем пророка, и постала је после тако звана велика синагога. У суштини својој она беше представница народна, у делима вере и морала. Свето предање говори, да се велика синагога старала о сабирању и чувању старозаветних свештених књига, особито пак старала се, да скупи књиге оних пророка, који или насилном смрћу умреше, као н. пр. пророк Исаија; или који се налазише ван Јудеје, као што беху: Осија и Амос, који живљаху у царству израиљском; такође Језекиљ и Данило, који пророковаху у ропству асирском и вавилонском.

То су прва знања о сабирању свештених старозаветних књига у једну целину т. ј. у канон. Колико пак беше у то време књига, т. ј. колики беше број књига, то се одредити

[10] У старих народа, као што нам историја сведочи, храмови беху ускладишта писмених споменика. Тако н. пр. Страбон назива храмове: „галеријама слика". Шпартански храмови били су такође ускладишта писмених споменика. Атињани, као што историја говори, чували су своје писмене споменике у Акрополису, да би их сачували од трулежи, а уједно и од варвара. На тај општи обичај сачувао се и у Јевреја. Скинија и храм служише за места, где се чуваху писмени споменици; с тога баш и налаже Мојсије, да се петокњижје остави покрај ковчега завета.

[11] Исус Навин: 24, 26.

* Натан је описао царевање Соломоново.

[12] Прва књига Дневника (29, 29—30.)

[13] 2. књига Дневника: 9. 29.

** Семаја и видилац Ид описаше царевање Роваамово.

[14] 2. књига Дневника: 12, 15.

[15] 2. Књига Дневника: 20, 34.

[16] 2. Књига Дневника: 32, 32; 32, 19.

[17] Бројеви: 11, 16—18.; 11, 24—26.

[18] Пряче Соломонове: 25, 1.

[19] Исаија описао је царевање Озије и Језекије; из тих описивања пророка састављене су после књиге Царева и књиге Дневника; последње је Јездра и Нејемија написао.

не може, јер нема никаквих поузданих података, којима би се могао број књига у то доба определити.

После овога времена, трагови о сабирању књига ишчезавају, премда се предпоставити може, да беше и после људи, који се бавише сабирањем и скупљањем књига. Јер, на ту предпоставку даје нам право сабирање књига при Језекији и његовим друговима. У Талмуду јасно се говори и тврди, да је Језекија унео у већ познати скуп књига, књигу Исаије, приче Соломонове, песму над песмама и књигу проповедника. А из тога, што су за време Осије нађене Мојсијеве књиге у храму, може се слутити, да су се тамо и остале старозаветне свештене књиге налазиле.

Као што смо рекли, од Самуила пророка па све до вавилонскога ропства пророци беху чувари вере и морала, и уједно чувари старозаветних свештених књига. Но времена се изменише. Јевреји у вавилонске ропству заборавише јеврејски језик, они се служише арамејским језиком; то је баш и изазвало потребу, да се свештене књиге старога завета скупе у једну целину т. ј. у канон. Јер, народ јеврејски у вавилонске ропству лишио се чистоће веровања, светиње беху опустошене, свештене књиге старозаветне беху растурене међу појединим приватним личностима, те се дакле лако могаху изопачити, подерати или изгубити. Народ је појмио свој озбиљни положај, плачући на рекама вавилонским, показујући на сваком кораку јавно гнушање према свему ономе, што беше незнабожачко; народ је осећао да се у чистоти вере чувају основи чистоте живота људског. Настаде морални преврат и преображај у вери Јевреја т. ј. они се по ново обратише вери својих прадедова, јер увидеше, да су им прадедови под својом вером били срећнији; с тога се баш и јавља неопходна потреба, да се старозаветне свештене књиге у једну целину т. ј. у канон скупе, у кôме би имао народ правила за веру и живот. Та неопходна потреба, да се старозаветне свештене књиге имају у једној целини т. ј. у канону, и беше једини и прави узрок појави старозаветнога канона. Но сада се тек захтевала пажљивост, јер беше много књига, које не беху божанственога порекла; за то нужно беше одделити таке књиге од свештених богодуховних — старозаветних књига. Тако још Мојсије није дао, да ратна књига Јехове, која је била написана приликом прелаза Јевреја кроз црвено море, уђе у канон т. ј. да се стави покрај ковчега Господа, јер не имађаше божанственога ауктористета. Мојсије указује на исту књигу, као на корисну за читање, но није је дао канонизовати. Исто се то десило и са књигом „Праведнога“, ни она није ушла у канон. Исте судбине беху и разни летописи царева јудејских и израиљских.

Све ове околности, што их напред споменусмо, ускорише појаву старозаветних свештених књига у једну целину т. ј. у канон. Тако дакле, за време Јездре и Нејемије т. ј. после повратка из вавилонскога ропства појавише се старозаветне свештене књиге све у једној целини т. ј. у канону. Да су књиге старозаветне заиста Јездром и Нејемијем биле у једну целину т. ј. у канон скупљене, имамо указивања за ово у предању јудејскога народа; из којих се закључити може, да се канон заиста после повратка из вавилонскога ропства појавио. Тако, књига Исуса сина Сирахова написана је пре 300 година до рођења Христова, а није ушла у канон због тога, што је канон давно већ пре појаве исте књиге био састављен. Имамо сведочанство још боље, које заиста доказује, да се канон после повратка из вавилонскога ропства појавио, у Јосифа Флавија, који на једном месту свога знаменитога дела говори: „*има 22 књиге, говори он* (т. ј. Јосиф Флавије), *које се признају за божанствене и које обухватају целу историју: 5 Мојсијевих, 13 пророчанских* (од царева до Артаксеркса) *и 4 књиге које садрже у себи псалмове и нужна правила за живот. Књиге, које се појавише од времена Артаксерка немају никакве важности*“.

Из овога сведочанства Јосифа Флавија јасно се види, да се канон појавио после повратка из вавилонскога ропства.

Да су Јездра и Нејемија скупили старозаветне свештене књиге у канон, имамо за то сведочанства и у Талмуду, а наиме у оном делу Талмуда, где се говори о изрекама отаца, које место гласи: „*Мојсије добио је од Бога на гори Синајској закон и предао га Исусу Навину; Исус Навин предао га је потомцима, потомци пророцима, пророци пак старешинама велике Синагоге*“.

Из овога сведочанства јасно се види, да

су старозаветне свештене књиге биле у једну целину т. ј. у канон скупљене помоћу велике синагоге; а то се баш и слаже са временом Јездре и Нејемије, јер Талмуд сасвим јасно говори, да је од персијскога цара опуномоћени Јездра, када је дошао у Јерусалим, установио тамо (т. ј. у Јерусалиму) велику синагогу и помоћу исте сабрао је све свештене књиге старога завета и ставио их у један канон. Други доказ, да је Јездра ставио т. ј. сакупио све старозаветне свештене књиге у један канон, налазимо у 2-гој глави 2. књиге Макавејске. Говори се на томе месту, како се Јездра здружио са Нејемијем, па се говори о сабирању т. ј. скупљању књига: **иже w царѣхъ, и w пророцѣхъ, и w Давидѣ, и w инстолiи царей и w принешнiихъ** и т. д.

Врло је лако досетити се, да писац овде говори о састављању канона, а то се види најбоље из набрајања свију старозаветних свештених књига, изузимајући само петокњижје Мојсијево; но исто писац за то не наводи, јер о њему говори пре набрајања старозаветних свештених књига.

И тако свето предање и неканонične књиге јасно сведоче, да су Јездра и Нејемија сакупили све старозаветне свештене књиге у један канон. Да је Јездра скупио старозаветне свештене књиге у један канон, сведочи и та околност, што је Јездра провео 10 година у самоћи. Не може се предпоставити, јер бејаше и сувише добро позната ревност његова, да је тих 10 година у нераду провео; већ напротив провео је у највећем труду т. ј. у састављању и скупљању старозаветних свештених књига; а у томе послу помагаше му Нејемија и пророк Малахија, који са многима другима беху у то време чланови велике синагоге. Са овим њиховим слажу се сви старији хришћански писци.

(Наставиће се).

НЕ СУДИТЕ, ДА ВАМ СЕ НЕ СУДИ.

(Јеванђ. по Матеју гл. 7, ст. 1.)

Проповед **Милутина Гавриловића**, свештеника у Сомбору.

Ове речи не треба тако разумети, да је у опште грех и недопуштено пресуђивати дела других људи. Кад би тако схватили ове речи, онда би закони били без смисла, а власти, које дело правницу по тим законима, излишне, кад не би биле над делима грађана својих и кад се не би судило рушиоцима јавнога мира и поретка и не би чинила разлика међу њима и мирним и честитим грађанима. Би ли онда родитељи и учитељи могли исправљати и упућивати на добар пут, кад им не би било слободно, да будним оком мотре на сваки покрет питомаца својих? Како би на послетку и ми као разумна бића и као хришћани могли вршити дужности своје, кад би нам св. писмо забрањивало, да водимо рачуна о делима других људи? Није грех пред Богом у опште судити туђе дело, али је грех у неким случајевима, које ћемо овде навести, јер у данашњој нашој пометњи као да смо изгубили свако мерило.

Грешимо Богу, кад о преким судом судимо ближње своје, кад о делима нечијим и не испитујући много, каква су, и не узимајући на око околности, у којима је дело постало, изричемо суд свој. Како је наше мишљење о другим људима често судбоносно по њих, и од велика утицаја на срећу њихову, то правда од нас захтева, да при оцењивању дела чијих нисмо обазриви и опрезни будемо, да се чувамо од обмане и лажних закључака и да се нигда не усуђујемо узимати у оцену оних ствари, које скроз и скроз не познајемо. Но да ли се то може назвати опрезношћу и обазривошћу, кад неко суд свој о туђим делима основа на исказу злотворском или се ослања на сумњиво сведочанство оних људи, који у потвори на друге корист своју находе, којима је срце на мери, кад могу да сеју раздор и нелогу међу браћом, или кад судимо по гласовима, који се по народу разносе, који су непоуздани и често један с другим у противуречности стоје, који ствар обично увеличају или умале, и наопачке измене. Не значи ли преким судом судити, кад сваком сумњичењу вере поклањамо, кад некога окривљујемо, а нисмо га саслушали? Колико пута ћемо се преварити у мишљењу својем тако радећи? Колико пута праведна окривити, а крива оправдати? И сами кажете, да је брзорека пуна греха. Знамо, с једно

исто дело може да буде час добро и похвале вредно, а час зло и за осуду, а то зависи од околности, у којима се дело збило. Како можемо неко дело оценити, кад њисмо тачно испитали и метли на вагу све околности? Пак суд је и онда преухитрен и прек, кад из једног једног дела некога човека изводимо цео моралан карактер његов Ко тако ради, тај се лагано вара у људима. Притворица уме да заслепи пред људима врлинама привидним, но опет неће вредан да се назове истински врлим човеком. Ма колико добрих дела лицемер чинио, ма како био издашан и готов на услуге, опет његово срце не куца правом хришћанском љубављу. Ма како водио строг живот, опет не заслужује име честног човека; ма страдао и мучен био за веру, опет у њему није искрена побожност према вери. На против на богобојажљиву човеку виђају се по неке мане и слабости, којима није кадар да се отпре, и он пада нехотице и из непажње у погрешку, подлеже често искушењима, која га вуку у грех, но опет за то у њега није покварено срце, јер от аје сваки пад свој и гледа да се што пре и поправи. Зар не би грдну неправду учинили, кад не би узели у обзир његово искрено раскајање и доброту срца, када би га увртили у ред најокорелијих грешника, који се подали греху те му робују? Има ли тога човека, има ли и светитеља, који би милости напао у најзвишег судије света, када би он онако строгом мером њима одмеравао?

Грешимо још, ако сувише смело судимо дела и поступке ближњега својега, ако суд свој исказујемо о побудама и намерама оних људи, које из ближе не познајемо. Тешко је човеку завирити у срце човечје. Који пут њисмо у стању ни сами себи ни другима дати рачуна, зашто и у којој сврси овако или онако урадисмо. Па кад њисмо кадри о својим рођеним дељма рачуна дати, како ћемо погодити смерове туђе! Не значи ли то смело судити, кад не могући покудити дело мрзани својих, спуштамо се у душу њихову и ту тражимо што за осуду, или кад не могавши порећи неком лепа својства, гледамо да ни бар цену умалимо, кад по злом удесу, који задеси ближњега нашега судимо о његову моралном карактеру. Пре се по злој судбини, која снађе један читав народ, може изводити његов морал. Обично онај народ пропада који отури од себе врлину и морал. Но ово не важи за појединце људе. Свако зна, да често грешница и безбожници пливају у богатству и сваком обиљу земаљском, а праведници горким часовима и сузама искупљују себи рај небески. Знамо и то, да Бог кога воли, онога и кара, и да земља није место, где се сваком по делима плаћа. Судови су божји недокучљиви и путови његови неиспитљиви. Смерови му домаћају далеку будућност. Све то узевши на око грдно грешимо, када страдалника за крива и несрећу његову као заслужену казну за рђава дела сматрамо. Христос спаситељ вели: „зар мислите, да су они, на које паде кула Силоанска и побн их, најкривљи били од свију Јерусалимљана“. Човек не види као Бог. Човек види само оно, што је пред очима његовим, а Бог скроз провиди срце човечје. Једини он зна, колико је у кога способности, моћи или слабости. Он једно зна, шта је ко у овом или оном случају могао и требао чинити. За то и јесте он једини праведни судија нас свију.

Грешимо још, ако судимо пристрано, а пристран је онај, који осуђује друге ради погрешака у које и сам пада, који двема мерама мери једно исто дело по моралној вредности, који је према ближњем својем строг а према себи благ судија, који будњим оком прати кораке туђе него своје. Пристран је још и онај, који о делима габраће своје суди више из мржње и кобљења него из нелицемерне љубави хришћанске и у намери, да заблуделог брата својег изведе на прав пут. За тога се може рећи, да види трун у оку брата својега, а не види брвна у својем. Пристрастан је и онај, који гледа кроз прсте мане деце, сродника и пријатеља својих, а буни се против истих мана на другим људима који с њим ни у каком ближем односају не стоје, који пренади недела оних, што припадају његовој странци или вери, а добро отвара очи, кад треба недостатке противника својег изнети.

Грех је и то, кад неко сувише строго и немилостиво суди, а немилостив и строг суђаја је онај, који затвара очи пред врлина и добрих страна по Богу брата својег, а непрестано тражи, што је рђаво и за осуду у његову карактеру, који би да може куцо зло на брата својег, који најмању погрешку брата својег једва дочека и гради од ње најцрње безакоње не разбирајући за околности, у којима је можда брат његов морао згрешити и не питајући за искушења, која можда неодољивом силом навалише на њега. И највећи праведник има на себи мана, но хоћемо ли тако неправедни бити, да само на те

мане очи уширемо, а за добре стране, које куд и камо премашају оне рђаве, не ћемо ни да чујемо. Немилостиво суди онај, који без важна узрока износи на видело туђе тајне, погрешке и слабости, ко се руга туђим погрешкама и збија шалу с туђим манама. Прави хришћанин радије крије недостатке и мане брата својег, осим кад опште добро или спас невина човека захтева од њега, да их обелодани.

Ето то су, благочастиви хришћани, најглавнији случајеви, у којима је забрањено нама судити дела наших ближњих и који вас, хришћане понижавају до поганика и безбожника. „Не судите дакле, да вам се не суди, знајте, каковим судом судите, оноковим ће вам се и судити и каком мером мерите, онако ће вам се мерити“. (Јев. по Матеју гл. 7. ст. 1. 2.) Обично како ми с другима, тако и они с нама. Каква шала, така и одшалица. Сви од реда смо несавршени и нема на свету тога човека, који само добро чини и ни једном не згреши. Кога ми не штедимо, не ће ни он нас. Ми ово не говоримо, што би са гледишта Христове науке одмазда и освета оправдана била, не, нама св. јеванђеље налаже, ко нас удри по левом образу да му обрнемо десни, — ми то говоримо што тако заиста бива међу људма и у свету. Сви без разлике смо изложени свакојаким недаћама. Зар један оморкне богат, а осване го као прут и без игде ичега? Још данас угледан и виђен, а сутра презрен и неугледан. Да ли у таковим несрећним околностима смемо рачунати на милосрђе, сажаљење и помоћ браће своје, зар не ћемо имати узрока да се побојимо, е ће се нашој беди радовати и тумачити то као заслужену казну за недела, сви они, с којима у истим случајевима немилосрдно поступасмо? „Не судите, да вам се не суди“.

Да видимо још, благочастиви хришћани, какве су побуде криком и грешном суђењу. Неко у охолости себе прецењује, само себе види и вредна и добра и учена и у слепилу својем не види лепе стране и у других људи, себе држи за непогрешива, а туђе грехе гледа кроз стакло, што увеличава. Неко из зависти и урођене злоће не може очима својим да гледа туђе заслуге. Неко из површности истрчава са судом својим о стварима, које није добро испитао. Неког опет гадна себичност и рачун гони, да умрља светло име туђе или му углед обори. Неко сваког подазрева и не може да има лепо мишљење ни о ком. Многи туђе мане износе на јавност, да би својима траг заметли. А каквим родом рађа овај грех? Свете везе друштвеног живота: слога, љубав и пријатељство покидају се, а мржња, страст и распра овлада међу браћом Често пута ови безбожници утуку лен глас невина човека, једини ослонац његове среће земаљске. Узајамна вера, без које није ни једно друштво срећно, хладни и незгодно место узима неповерљивост и хладнокрвност.

Наше хришћанске груди треба да су прожмане нелицемерном љубављу према сваком човеку. Ко ће, ако ми хришћани не ћемо, уживања налазити у том, да чинимо милостива и добра дела свако према своје имању и околностима. Нама треба да радост чини, да бранимо нејачицу и невина од злоће и зависти. Ми ваља да себе добро испитамо и упознамо. Колико ћемо у врту срца својега наћи корова за чупање! Зар не ћемо бити милостивији и обазривији према ближњима својим, кад себе сама сазнамо, кад се будемо умели замислити у положају оних, који грешне и заштати се: а да ли би сами у истим случајевима боље чинили? **„Ајде кеззаконїа назрѣшїи Господи, Господи кто постоитъ“**? Подражавајмо и у овом нашем Творцу, праштајмо један другоме дугове као што и он нама прашта. Тако ћемо и на даље остати ми деца његова, а он милостиви отац наш, а не строг судија. Амин.

У Сомбору о Ивању дне 1893.

Православни елеменат у западном богословљу и препорођај му у најновије доба.*

(По руском од **Стевана Стевановића**, пароха у К. Сентивану.)

Хришћански свет на западу примио је и пзнео је главну истину хришћанства (идеју богочовештва — искупљење) — једностране. Римски католицизам и протестантизам, две протуположене верске системе, порушиле хришћанством донесену равнотежу међу ве-

* Ово је IV. и последњи одељак књижице: „*Современный Западъ въ религіозно-нравственномъ отношеніи*“ — од А. П. *Лопухина*. Прва три одељка штампана су у „*Христіанскомъ Востокѣ*“ и „*Гласу Истине*.“ Ст.

ром и разумом, те је с тога баш и та главна истина Христианства и у једног и у другог једностранa, окрњена.

Запад се у том погледу и до раздељења — једностранo развијао, но ту је једностраност ипак исправљао исток христиански, са својим васеленским карактером. Но по том жалосном догађају — раздељењу цркава — запад, оцепивши се од истока, откинуо се од котве васеленског православља, а брод западне цркве, понесен таласима светских интереса, отискао се без кормана и једрила на непрегледну пучину морску. На томе путу беше изложен свима опасностима, па најпосле при свршетку XV. века претрпе и — бродоломље!

Но тиме, што се запад од истока оценио, није у њему сасма нестало — православља. Тврдити то, значило би рећи, е је могуће да у маху нестане истине тамо, где је она ухватила корена, те знатних и богатих плодова доносила. Та, запад је имао својих знаменитих богослова и трудбеника, који и данас светле у васеленској цркви, као што беху: св. Августин, Јероним и др., па баш због тога се не сме ни тврдити, да су се услед оцепљења цркава, окаменила недра, на којима поникоше такови одлични плодови.

Једини повод раздељењу цркава може се рећи да је: лично частољубље римских папа, а милијонима их је било, који су у томе сасвим невини. Ова огромна већина западног хришћанског света сигурно је и на даље живела по својим пређашњим начелима, што се у врло многих и на животу и на раду им видити могаше; да, могаше се видети печат васеленског православља, од кога се западна црква — оцепила. Дабогме, да је у току времена услед утицаја западне цркве то православље слабило, али да га је сасвим нестало, то — не. Православље је то и на даље живело у — предњу, а тиме се баш и могу разјаснити неке појаве у животу и историји западног хришћанског света.

Из историје западне цркве види се, да њена протуваселенска начела нису свуда раширена и рукама примана. Када се Рим савршено оценио од православног истока, те када је римска политика папства, — којега је тежња за главенством и била узрок оцепљењу — кад је та политика папства ликовала, тада, баш тада се не сагнуше све народне западне цркве пред том самовлашћу римском, но се у току времена изроди и борба, која и није ништа друго, но протест против цркве римске, с тога, јер се нета удалила од васеленског православља и начела његових.

И на пољу науке видимо у западној цркви — немир и незадовољство. Даровите и на гласу личности устају против самовласти папске и незаконитости у римској цркви, те траже одушке свом религијозном осећају. Ти немири имају истина карактер — сектански, но по свему се ипак види, да је све то протест против незаконитог положаја западне цркве. Што римска самовласт силније биваше, тим чешћи биваху таки протести, те све опредељенији карактер добиваху. У XV. веку добише ти протести сасвим јасан карактер, јер се тада најбоље показало, да су то протести против папске самовласти. Центром тих протеста беше: парижки универзитет.

Учени Петар д' Али, Јован Херсон, Никола Клеманж, устадоше јавно и отворено против римског католицизма, а за васеленска православна начела. Први протестује против схоластицизма; други је силан поборник идеје, по којој су васеленски сабори — над папом; онај трећи снажно удара на јерархијску самовласт папску и на повреде црквене. За тим ти протести добијају још јаснији карактер у — Чешкој. Ту Хус јавно устаје против папства и недела његових, те указује руком на исток, велећи, да је тамо васеленска црква; даље се тужи на куколь папски, што је загушио добро семе, које посија словенски првоучитељ Методије.

(Наставиће се)

У СПОМЕН СВ. АНИ, МАТЕРИ БОГОРОДИЧИНОЈ.

(Свршетак)

Двапут у своју једном, ставила је побожност запада ово име као бедем према нападају мусулманског неверства: први пут год. 1571, кад пропаде турска флота у лепантском заливу од војске дон Хуана Аветријског и под молитвама хришћанства, које је клечало пред сликом милостиве Марије; други пут, кад Турци поплавише све до срца Европе год. 1683. и опседнуше Беч са 200.000 људи. Император аустријски позвао је све владике хришћанске у помоћ. Ужасни јуриши и страховити излети множили се без успеха; град није изгледао, да

би се могао дуго држати, — док не дође Јован Собјески, краљ пољски, са својом храбром војском. Онај дан, кад се морала одсудна битка бити, племенити витез овај окружен својим генералима раном зором одстојао је побожно литургију и примио свето причешће. После литургије подиже се клицући: „Напред, на непријатеља, са уздањем на заштиту Божју и помоћ Дјеве Марије“. Уздање ово није било узалудно. Отомани буду побеђени и оставише заједно са пленом заставу мухамедову.

Турска се још није опоравила од ова два пораза, где народи хришћански спаса најпоше и признање специјално посредовање Дјеве Марије, славећи свето име Богородичино једнодушно у особитој једној светковини.

Кад је било девојчету 13 или 14 година, Ана и Јоаким одведоше је у Јерусалим да је преда у храму и Богу посвете. Овде је њена млада душа побуђена осећајем високих небеских ствари склонила савез с Творцем и инаугурисала у свету ону вековима и хришћанским народима одржану врлину, која диже душу човечју до испокварене природе анђелске, која здружује трошно тело са врлинама духа. На земљи се зове она врлина девојаштво, на небу јој је још лепше име. Њезин је симбол цвет најкрасније, најнежније, најмилије и најчистије од видљивих ствари. Да јединствене промене у свету! Ово дело Богородичино постало је као племићево одличје и високо порекло у доцнијим чудним генерацијама, које се одричу потомства и одлазе у невидиму породицу душа и које не прибавивши себи назива од доле: „драги оче, драга мајко“, не одричу се слушати то име у вечности од умова, који су се са неверства повратили вери и од срдаца, која су спасена од пропасти страсти.

Ана се вратила у свој крај, у место, где и пре и после пута у Јерусалим беше њезина сиромашна кућа на брежуљку и куда се улазило преко неколико у стени усечених степеница, где је Богородица васпитана у побожности бригом материнском. Познато је са каквим је успехом одушевио овај прости, но пред очима Божјим величанствени живот кичицу Rubens-a, Jouvenet-a и Poussin-a. Нема ничега славнијега ни узвишенијега од овог осећаја, који ставља слабу природу човечју у сродство са бесконачним и у којем је хоризонат вере најбогатији, да вештина може пустити своја крила слободно и чаробно описивати цртама и бојама. Ваљани хришћани знају такођер какав мирис сализдавања излази из овога усамљенога и у човечанству готово законапога живота; они радо штују, љубе и у колико је могуће и подражавају таком лепотом обдарене душе, које изгледа да Бог чува за себе да их може гледати.

Неколико година после повратка из Јерусалима умре Ана; њен живот, као зрео плод паде у вечност. На скоро установише њезино празновање и оно је врло давнашње на истоку. Подигоше храмове у име њезино у Јерусалиму. Од два столећа овамо још се види у светом граду великолепна црква, која је њој посвећена. У другој цркви, која је подигнута над гробом богородичиним, била је подземна капела, у коју се тада силазило преко глатких мраморних степеница и у којој беху два маусолеја несчена у облику олтара, и у једном од ових беше искад тело св. Ане.

У Цариграду два Јустинијана подигоше сјајне базилике у славу племените жене, која беше мајка Христова по телу. Њезин празник имађаше исту обавезу у XII. столећу у свима провинцијама истока, које још не потпадоше под власт Турака: јавна побожност одговарала је побожности императора.

На западу трагови празновања св. Ане појављују се са свом историјском екклатитношћу, само при крају 18. века. У ово доба папа Лав III. дао је насликати међу украсе цркве св. Павла најглавније црте из живота светога Јоакима и Ане онако, како говори предање о њима. Но родитељи Богородичини нису били тада прослављани јавним свечаним празником, јер се слабо пуштало места у литургији хришћанској специма старога завета, али ово правило дисциплине беше ублажено, празник њихов беше утврђен Григуром XIII. 12. јулија у свима црквама. У осталом побожност народа предварила је авторитет епископа и одлуку столице папинске: св. Ана прослављала се у светим храмовима готово свију крајева Европе; у Белгији, Аустрији приливало се име њезино у многим ходочасничким путовањима од мноштине искупљена народа.

У Француској празнује се св. Ана од памтивека и празник овај омиљен је. Град Арт у Провансу дичи се, што има један део њених реликвија; град Шартр добио је њезину главу, коју му је послао око 1205. год. Лудвиг конт од Блоа, пратилац војске Балдујина Фландријскога у

експедиције свете земље; град Дижу јавно је је признавао и посредовањем њезиним опроштено се грозне реке заразе год. 1531. и као празник свога празнања слави он 26. јулија исто тако свечано као и Ускрс.

Но празновање св. Ане у Француској није славније од празновања у граду Апгау-у. Сви Бретањци долазе овамо ревносно бар једанпут у свом животу; нема матере нити сестре, која се није заветовала за своје дете или брата у опасности, да ће посетити храм моћне заштитнице; нема оца ни брата, који, кад су се ослободили опасности и смрти, не би извршили по божно учињени за њих завет. Благодарношћу побуђени иду они да клекну на извесне плоче цркве ове, које стоје иза првих ступања, који штите скуп њихов, поред запаљених поштаница, символа њихове побожности, под сликама бродова, под хиљадама трофеја Спасових, утврђених на зидовима и обешених на сводовима: блажен пиштинт савести хришћанске, који долази да тражи на подножју олтара тумачење својега бола, да себи створи један часак мира према старим и сутрашњим патњама, да се утеши од непрестаног напаштања, сањајући о радости своје домовине.

(Из књиге: Les Femmes de la bible.)

С француског

Ђорђе Летић,
богослов.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Објава и позив).** Патронат монашке школе у манастиру Опову држаће у Карловцима *у среду 1. (13.) септембра* своју седницу у којој ће спровести избор, односно кандидацију наставника и питомаца монашке школе, те ће наставничке и питомачке кандидате предложити на потврду, односно именовање Његовој Светости преузв. г. Патријарху Српском *Георгију*.

У смислу званичне објаве од 12. (24.) јунија о. г., саопштене у 25. броју овога листа, позивају се сви они ученици — како манастирски тако и спољашњи из средњих школа — који су молили питомачко место у монашкој школи, да за *1 (13.) септембар о. г. у Карловце* дођу, да се *Његовој Светости*, односно патронату монашке школе лично прикажу, а у случају потребе да се том приликом и пријемном испиту подвргну.

Пошто преуређење манастира Опова за монашку школу још није довршено, а треба нека промена и за унутрашњу опрему и устројство монашке школе — то ће се монашка школа, колико се предвидети може, отворити, по свој прилици, тек 1. (13.) октобра о. г.

У *Карловцима* 24. августа 1893.

По налогу Његове Светости г. Патријарха:
Сергије Шакран-Нинић,

— **(Конзисторија епархије бачке)** одржала је 24. августа (5. септ.) о. г. своју седницу за август под председништвом Његове Светости г. Патријарха Георгија, а у присуству чланова г. г. Милана Ђирића окр. протопресвитера новосадског, протојереја Павла Балте новосадског, протојереја Младена Јовановића сивачког пароха, Павла Гостовића и Ђорђа Радовановића адвоката новосадских и Дра М. Полита конс. финкала. Од предмета, које је конспект. бележник Георгије Виденски реферисао, важнији су ови: Прочитани су дописи вис. Министарства, којима извештава, да је свештеницима Николи Николићу бајанском, Јовану Трифуновићу пиротском, даље свешт. удовицама Јулијани Георгијевић, Душици Радуловић и Милици Прекосавац државну прилоком подарити изволело. — Примљена је библиотека, коју је пок. Петар Петровић, парох мартоношки, епархији бачкој завештао и сједињене се са епархијском библиотеком. — Замољене се Саборски Одбор, да умировљеног свештеника гложанског Исидора Бастића коначно пензионира, пошто нема изгледа да ће оздравити, и да му за лечење у лечилском заводу за умоболне прилоком из јерарх. фонда потпра. а док се то не обави, дожаље се in suspenso молба Н. Теодоровића, свршт. богослова, који је тражио администрацију гложанске парохије. — Потврђен је избор Младена Јрсића за пароха у Мартоношу, а уложени признак мањине скупштинске одбора је са разлога тога, што исти ни у чем не тангира сам чин обављеног избора, но више је личне природе. — Упућена је општина бегечка, да пароху свом приход таса на Христовом гробу издаје, пошто исти њему припада. — По ново је упућена црк. општина сомборска, да свештеницима својим плату на основу §. 31. litt. Д. одс. I. нађ. кр. Регкрипта од 1868. издаје. — Узет је на новољно знање извештај Ђорђа Јевринка, пароха селеџинског, да је шест особа разних конфесија прешао у православље. — Одбијена је молба општине у

Турји у предмету крчирања још једне парохије, пошто општина није вољна на ту цељ само 200 фр. да жртвује, но хоће постојећу парохију I. класе да спусти на III. кл. а да крчира још једну парохију V. класе. — Донесено је више решења у разним брачним парницама и три пресуде, којима је брак Алексе Ачанског и Нерандже Ранков из Куле, Стевана и Милице Попов из Чуруга. и Николе Марјана и Ане Николић разведен.

Истог дана требала се одржати и седница *Епархијског Администр. Одбора*, но догодило се нешто, што је вредно као уникум истаћи и целоме свету саопштити. Дошао патријарх, дошла два члана свештеника, а од световњака *нико* осим једног, који у П. Саду станује, и који је баш на турнусу био. И тако се десило, да се седница због *немара и индолентије чланова* није могла одржати, јер од тројице страних чланова, који су требали доћи, извинио се само један, а остали не, тако да се у последњем часу није знало хоће ли доћи или не. Када је прошло време, слало се по чланове Новосађане, али они, не извињви да морају стајати увек, као заптија пушка, и замењивати индолентне стране чланове, — или не беху код куће, или не могоше доћи, те се тако осујетила цела седница. И онда се још говори, да епархијске власти не врше своју дужност! Не врше, истина, ал ето чијом кривицом? Патријарх је ту, два члана свештеника су ту, бележник-референт је спремаи, ал нема чланова! Коме ће референрати? Крњој, непотпуној седници не може. Није ли така крајња индолентија сваке осуде достојна? Није ли то несавесност, каквој равне нема? И није ли најпосле неучтивост према једном увиженом телу? Јер сваки члан је извештен о том, када му је турнус; ако не дође, — индолентан је, а ако се још и не извини, што не може доћи — онда је и неучтив, јер председник, и она два-три члана, који дођу, хорају да чекају по 2—3 сата, хоће ли ко доћи или не? Што се такови људи дадоше и бирати у разне одсеке епархијске управе, кад ни је вршење с тим одличијем скончане дужности девета брига? Нека захвале, на ће се на њихова места изабрати савеснији људи, који ће своју дужност вољно и савесно обављати. Овако се не да радити, јер овако се с правом може епархијској управи добацити, да не врши своју дужност као што би требало, а и неће моћи вршити све дотле, док уважа таковим чланова!

Г. В.

— (**Словенски језик и служба у римо-католичкој цркви у Црној Гори.**) О увођењу словенског језика у римо-католичку цркву у Црној Гори пише „Глас Црногорца“ у 33. броју ово:

„Уређењем правног положаја римо-католичке цркве у Црној Гори, што је влада Његова Височанства успјела да постигне познатом конвенцијом са Ватиканом, свиђем се наравно породило старање на највишему мјесту на Цетињу, да се у ту цркву уведе у богослужењу словенски језик.

„Које је познато било, како се католичка црква у опште чврсто држи латинског језика, а на посе како заиире од словенскога језика, није се могло надати успјеху. Ал ипак старању Његова Височанства Књаза Николе, хвала великоме уму Његове Светости Папе Лава XIII., пошло је срећно за руком и у овом тако тешком и тако важном питању. Његова Светост обећа римо-католичкој цркви у Црној Гори словенски језик у богослужењу, и одма се стаде у Ватикану радити око надања мисала глагољицом.

„Тијем ипак нијесу биле уклоњене све потешкоће, које су стале на пут уважању словенског језика у католичку цркву, али ријеч Његове Светости Лава XIII. одржала је при концу побједу. *Његова Светост већ је послала Његовом Височанству прва увезана примјерак толико нечекиваног глагољског мисала (Службеника)*, и кардинал Рампола достављајући га нашем министру иностраних дјела, јавља му у исто доба, да ће одма, тек увезивање књига готово буде, *слиједити пошиљка истога мисала и Барској Архибискупији, да се раздијели на употребу по црквама.*

„Важност овога свршеног чина може се схватити тек онда, кад се промисли, *да римокатоличка црква само у Црној Гори ужива право богослужења на словенском језику!* Тај успјех има се захвалити колико постојаном старању Њ. В. Срећновладајућега Господара Црне Горе Књаза Николе, толико ћудроћ очинском предусретању Њ. С. Папе Лава XIII., између којих се напао сходан посредник Пресвијетли Госп. Архибискуп барски Милиновић. Они су задужили овијем свршенијем чином све Словене римокатоличке цркве, а тијем и све Словенство.

„Тако оно, што се до јучер држало невјероватно, обистинило се; тијем падају сви неповољни гласови, што су се о овој ствари ширали баш овијех дана по листовима“.

ОГЛАСИ.

НАТЈЕЧАЈ. 152 3—3

Доле потписана општина тражи за своју вјероисповједну српско-православну народну основну школу у Доњем-Вакуфу на упражњено мјесто *учитеља* (котар Бугојно). Годишња је плата учитељу 500 форинти, словом пет стотина форинти, уз то стан и огријев. Натјецатељ има доказати, да је Србин православне вјере и да је свршио српску учитељску школу или богословију.

Првенство имају учитељи, који су поред наведеног још и коју годину учитељевали на српским православним школама.

Учитељу ће спадати у дужност, да поред школске наставе повјерену му дјечицу учи и црквеном појању, с којима ће обвез и бити ријевати у цркви при свима богослужењима, уз то још бити перовођа у црквено-школским одборским сједницама.

Молбе са документима шаљу се на потписану општину најдаље до конца августа ове године по старом календару.

Српско-православ. црквено-школска општина.

у *Доњем Вакуфу.* Председник:
Јован Обрадовић,
свештеник.

СТЕЧАЈ. 156 1—3

Расписује се стечај на оставком упражњено место *учитељице* на српској вероисповедној женској школи *у Дињашу*. Редовна је плата у готовом новцу 300 ф. а. вр., 12 метара дрва за огрев и потребу, слободан стан за сада из једне собе, а кроз 8 недеља нов диван стан са две собе, кухињом и јестичаром, баштa 400□ хвати поред новог стана, и ван села $^1/_2$ јанца. Изабраној учитељици спада у дужност, све законом прописане предмете предавати.

Рок стечају је 26. септембра, када ће се и избор обавити.

У *Дињашу 22. августа 1893.*

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 155 1—2

На упражњено место *учитеља* у централној мушкој школи у *Башаиду* расписује се стечај.

Плата је учитељу у готовом новцу 450 ф. а. вр., 3 јанца оране земље на коју пк. фонд порез плаћа, слободан стан и сламе преко зиме колико нужно буде, 5 фор. за писаћи прибор, од потребе где позван буде 1 фор.

При избору имаће првенство они компетенти, који покажу сведочбу, да су вешти у нотном певању и да су у стању кором управљати.

Дужан ће бити овакав учитељ старију школску децу нотном појању обучавати и бар у два гласа са децом недељом и празником у цркви при св. служби божјој појати, а по околностима места певачко друштво основати. За ово ће у награду из м. школ. фонда добијати годишње 150 ф. а. вр.

Даље учитељу у дужност спада у цркви при сваком богослужењу једну певницу држати.

Рок стечају овом истиче 14. септембра т. г., кога ће се дана избор обавити.

У *Башаиду 19. (31). августа 1893.*

Школски одбор.

К 250/269. ЕДИКТ. 145 3—3

У бракоразводној парници Емилије Кеслер рођ. Ђукић из Баје против Јована Кеслера, који је незнано куд у свет отумарио — овим се исти Јован Кеслер позива, да у року од 90 дана конзисторији овој или лично предстане, или место пребивања свог пријави, поштo ће се иначе парница ова и без њега окончати.

Из седнице конзисторије бачке, у Новом Саду 16. (28.) јуна 1893.

Конзисторија бачка.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 153 2—3

У српској вишој девојачкој школи у Сомбору почиње се школска 1893/4. година 1. Септембра по старом календару.

Уписивање је 1. 2 и 3. Септембра пре подне од 9—11 часова.

Родитељи са стране имају своју децу довести и уписати код подписаног управитеља у здању српске учитељске школе Сомборске.

Примају се ученице, које су свршиле четврти разред српске основне школе и 10. годину живота навршиле.

Ученице из V. и VI. разреда народне школе могу бити примљене у старије разреде, ако на пријамном испиту покажу довољан успех из оних предмета, који се у I. односно у II. разреду више девојачке школе ове уче.

Породице, које желе на стану и храни држати ову женску децу, имају се пре тога пријавити подписаноме, а исто тако и родитељи дечији нека се изволе најпре код управитеља распитати за места, па тек онда нека уговарају за стан и храну своје деце.

У *Сомбору*, 10. Августа 1893.

Никола Ђ. Вукићевић,
управитељ.

СТЕЧАЈ. 154 1—1

Овим се расписује стечај на срп. прав. вероисповедној основној школи у *Пачиру* за I. и II. разред мешовите школе.

На исто место тражи се *учитељица* са годишњом платом од 320 фор. а. вр. а за поновну школу 40 фор. а. вр., нуз то слободан стан и сламе за огрев колико потребно буде.

Изабрана учитељица дужна је све на основу школ. наставног плана одређене предмете деци предавати и женску децу ручном раду учити.

Рок избору је 8. септембра о. г.

Из седнице Школског Одбора држане у Пачиру 18. августа 1893. год.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 150 3—3

Ради попуњења *учитељског места у Шумберку*, овим се расписује стечај.

Плата је у готовом новцу 340 фор., за неровоћство 10 ф., 6 хвати тврдих дрва за своју и школску потребу, од великог укопа 50 повч. а од малог 25 повч., $1^1/_2$ јанац оране земље, на коју сам порез плаћа, и слободан стан са 2 собе, кујном, подрумом и баштом.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у пјеници обучавати и пошторну школу одржавати. Рок је до 5. септембра, кад ће се и избор обавити.

Из седнице црквеног школског одбора у Шумберку (Барања) 1. августа 1893. држане.

Стеван Андрејевић,
црк.-школ. председник.

СТЕЧАЈ. 149 3—3

Пошто гђица Ана Поповићева, овдашња учитељица, од слав. епарх. школ. Одбора потврђена није, то се на основу закључка овомесног црквено-школског одбора отвара стечај на једно *учитељско место*, с којим је спојена плаћа од 360 фор., слободним станом од једне собе, шпајза, штале и велико баште а уз то још и земски огрев т. ј. сламе колико треба за школу и учитељски стан.

Изабрана учитељица предаваће у оним разредима, које јој овомесни црквено-школски одбор додели; а уз горесозначену плаћу дужна ће бити и пофорну школу држати.

Компетенткиње, које ово место заузети желе, имају своје молбенице са пужним документима до 5. (17). септембра о. г. црквено школском одбору поднети — ког ће се дана и избор обавити.

Примећује се, да ће изабрана учитељица кроз једну годину дана у својству привремене учитељице служити а по томе од овомесног црквено-школског одбора — ради потврде — слав. епарх. школ. одбору препоручена бити.

Из седнице црквено-школског одбора у *Товаришеву*, 4. (16.) јула 1893. држане.

Црквено-школски одбор.

К 380/31[9] СТЕЧАЈ. 146 3—3

Расписује се стечај на парохију V. класе у *Бурбеву*. — Компетенти имају инструисане молбе своје 12. (24.) септембра 1893. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице конзисторије бачке, у Новом Саду 28. јула (9. авг.) 1893.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 151 2—3

Овим се расписује стечај на упражњено *учитељско место у Чобанцу* (Csobánka, Pest megye, u. posta: Pomáz).

Плата је учитељска: 340 фор. годишње, за пофорну школу 40 фор., слободан стан, $^8/_4$ јутра оране земље, 2 хвата дрва и шполарни приход крај свештеника до 15 фор. годишње.

Молитељи имају своје са сведоџбама о учитељској способности инструисане молбенице потписаном најдаље до 10. септембра б. г. поднети.

Из седнице српско-православне црквене општине у Чобанцу.

Димитрије Милошевић,
парох и председник.

К 275/260. ЕДИКТ. 144 3—3

У брачноразводној парници Катице Влаховић рођ. Ранислављев из Чуруга, против Саве Влаховића, који је нестао куд у свет отумарио — овим се нети Сава Влаховић подина, да у року од 90 дана конзисторији овој или лично представне или место свога пребивања пријави, пошто ће се иначе парница и без њега окончати.

Из седнице конзисторије бачке, у Новом Саду 16. (28.) јуна 1893.

Конзисторија бачка.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА

АНТОНА НОВОТНИЈА

израђује по најновијој и старој системи, са гвоздењим и дрвеним крунама хармонично уљешена звона, са гаранцијом на више година. Такође прима горња поноћишња стара покидана звона на преливање.

Особито препоручује своја произведена и одликована

ПАТЕНТИРАНА ЗВОНА,

која имају **дуготрајан, снажан и дубоки звук.** Једно знако звоно од 300 кила разликује се са звуком од других од 400 кила.

Даље **стубове за звона од гвожђа**, солидна и врло јевтина; **звона или шоље за сатове од метала** као и све друге предмете од месинга и метала што у ову струку спадају **по најумереније цени.**

Звона у тежини од 100 килограма на ниже, као и врло добре шмрнове за локомотиве, баште и за руке могу се на стоваришту увек готових добити

Поруџбине израђује брзо и тачно

Антон Новотни,
137 3—6 **Темишвар, Фабрика.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Српској Манастирској Штампарији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Сергије Шакрак Нинић и Сава Петровић.

У Новом Саду 5. септембра 1893.

СВЕТО ПИСМО КАО НАЈСТАРИЈИ ПИСМЕНИ СПОМЕНИК У СВЕТСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ.

Написао **Тимотије Димитријевић**, свештеник у Суботици.

(Наставак).

Судбина канона старо-заветних књига, после закључења његова у једну целину.

После повратка из вавилонскога ропства, Јудеји не беху више самостални, јер потпадаху с почетка под власт персијских царева, затим под власт грчких управитеља и напослетку потпадоше под власт Римљана. У таким политичким околностима тешко им беше сачувати своје верске осећаје у оној чистоти, у којој се налажаше исти код њихових предака. Религијозна веровања Персијанаца, филозофска учења Грка и дисциплинарна правила Римљана утицаше на обичаје, веру и морал јудејскога народа. Особито је силно утицала филозофија Грка на Јудеје, који живљаху даље од Јерусалима.

Долазећи у додир са разним веровањима, образованошћу и животом околних народа, Јеврејн упознаше исте народе са својом вером. Последица тога беше превод светога писма на грчки језик од 70-торице тумача. У самом пак јудејском народу појавише се разне секте, које или настојаваху да се зближење са страним народима олакша, или да се исто осујети. Излазном тачком научнога покрета беху старозаветне свештене књиге. Морамо говорити о историји чувања старозаветних књига. Јер, друго мњење имађаху палестински Јудеји о старозаветним

књигама, друго александријски, а сасвим друго — разне секте.

Када престадоше пророци говорити речи Божје, замениле их старозаветне свештене књиге скупљене у канон. Јевреји у прво време, када се појавио Јездра са књигом закона Мојсијева, свом душом одаше се слушању закона Божјег;[20] ништа више у свима верским питањима и нравственим закон Божји решаваше, јер тако учинише народ Јездра и Нејемија и сви остали чланови велике Синаготе. Примеру томе следовао је и Исус син Сирахов, који је на основу изучавања старозаветних свештених књига написао своју књигу.

Када се појавише пророчанске школе, после Јездре и Нејемије, свештене књиге старозаветне беху особити предмет изучавања и тумачења. У делу: „*Пирке абот*“, налазе се следеће речи: „*будите пажљиви у суду, сремајте боле ученике, изображавајте их у духу Јездре и Нејемије и заштитите закон т. ј. тумачите га*“. Из овога се може видити, да старозаветне књиге имађаху особиту важност, а по свој прилици због тога, што сви беху уверени, да су исте од самога Бога — дароване. Тако н. пр. Исус син Сирахов у својој похвалној песми прославља и уздиже старозаветне писце, упоређујући их са патријарсима, судијама и пророцима.

Када се Јевреји упознаше са грчком филозофијом, тада се ревниоци закона почеше старати, да сачувају „закон Божји“ од свега онога, што је туђе, особито се пак стараху, да се књиге старозаветне у целини сачувају. У овоме послу особито се одликоваше Јудеји из Палестине. Да ово стоји, сведочи Јосиф Флавије, који говори: „*Наши свештени списи састављени су независно од воље народа; написали су их пророци по задахнућу Божјем, они се називају божанственима и нико нема права ни одузети, ни додати, ни изменити што у њима, сваки је дужан у њима непрекидно сачуватн све, на њих треба гледати, јер су они учење Божје*“.

Погледи таки на старозаветне свештене књиге имађаху и александријски Јудеји. Тако н. пр. Филон назива старозаветне свештене књиге: „словом Божјим“. Само александријски Јудеји нису строго делили каноничне старозаветне књиге од неканоничних, као што то строго радиште Јудеји из Палестине. Александријски Јудеји не придржаваху се тога убеђења, да престајањем пророка, престадоше пророчанства и откривења. Слово Божје по њиховим назорима сваког мудраца чини пророком, дух откривења, по њиховом мњењу, прелазио је са рода на род, приготовљавајући пророке, извршитеље воље Божје. За то и налазимо у кодексу код александријских Јудеја на неканоничне књиге, као што су: књига Исуса сина Сирахова, премудрости Соломона, књига Товит, Јудит, књига Варуха, на трећу књигу Јездре, на прву, другу и трећу књигу макавејску, на молитву Манасије, на посланицу Јеремије заробљеницима у Вавилону и на она места из књиге о Јестири, која нису означена стиховима и т. д.

Будући да су горе наведене књиге по духу и садржају врло блиске старозаветним свештеним књигама, с тога баш и беху те књиге све заједно сједињене са старозаветним свештеним књигама; али за то ипак не може она околност т. ј. што се све књиге (и каноничне и неканоничне) налажаху скупа, послужити за доказ, да александријски Јудеји не правише разлику између старозаветних свештених књига и књига неканоничних. Напротив, александријски научењаци признаваху три саставна дела у кодексу; и баш у првом делу одаваху важност старозаветним свештеним књигама.

Тако исто и Филон говори, да се кодекс из три дела састоји. Јосиф Флавије спомиње само двадесет и две књиге. Преводилац пак књиге Сирахове говори у предговору о закону, о пророцима и другим књигама, које су пре преведене, и не прави разлику између кодекса александријског и кодекса палестинског.

Неоспориво је, да су старозаветне свештене књиге како у александријских, тако и у палестинских Јевреја биле једне те исте. Сасвим други поглед имађаху на старозаветне свештене књиге разне јудејске секте. Једни признаваху све књиге за богодухновене; други увеличаваху број књига постојећих; трећи признаваху неке само за богодухновене; неки тако далеко иђаху, да признаваху само једну књигу за богодухновену; неки чак и од те једне књиге само неке делове признаваху. Тако н. пр. Самарјани признаваху само петокњижје. Садукеји сматраху цело Петокњижје за једну главну свештену књигу; терапевти, осим већ познатих свијух

[20] Књига Нејемије 8 гл. од 3—18 стиха.

старозаветних књига, признаваху за богодухновене и оне остале књиге, које беху од старијих знатнијих мужова написане; шта више ни с тим се не задовољаваху, већ прикључиваху још свима осталим књигама и неке свете химне. Све ово беху наравно апокрифне књиге, које године њиховом јеретичком укусу и које се све појавише око времена рођења Христова.

Из свега овога јасно се види, да старозаветни канон није зборник (т. ј. скуп) целе јеврејске старозаветне литературе, као што су н. пр. александринци скупили све старозаветне класике у један кодекс; не, већ је старозаветни канон скуп свештених пророчких богодухновених списа, са одстрањењем остале народне литературе. Тај свештени карактер дат је старозаветним књигама не после, већ одмах у самоме почетку. Још Мојсије, Исус Навин и Самуило пророк полажу своје књиге као свештене; но не учинише то са књигама, као што су: ратна књига Јехове, књига праведнога и т. д. Тако исто не уђоше у канон разни летописи јудејских и израиљских царева, премда беху врло добро познати; јер особито писци треће и четврте књиге Царства и књига Дневника, често се позиваху на Летописе царева; а нису ушли у канон због тога, што не имађаху божанственог аукторитета, као што имају остали пророчански списи. Тако н. пр. Соломон написао је по сведочанству књиге Царева око 3000 прича и 1005 песама, а имамо од тога само два псалма, а из прича само неки део; а то се објашњује тиме, што нису сви списи Соломонови имали божанствени карактер, а особито они, који су писани за време његовог уклоњења од Бога; за то су Језекија и његови другови морали бити врло пажљиви при сабирању Соломонових списа.

Нејемија и Јездра још су више посла имали при сабирању старозаветних књига у канон; но и они се придржаваху тога, да су само оне књиге стављали у канон, за које позитивно знађаху, да су поседи Божјег откривења. О томе сведочи и свето предање, такође и Филон и Јосиф Флавије и многи други хришћански писци. Шта више има о томе сведочанстава и у неканоничним књигама старозаветним. Филон назива све писце старога завета пророцима. Јосиф Флавије све 22 књиге назива: божанственима, као што их и апостол Павле назива.

После Јездре и Нејемије, будући је Малахија закључио ред пророка, ни једна књига није ушла више у канон; јер старозаветни канон беше закључен. Слова Божја, која Бог поверио беше ради чувања јудејској цркви, примила је и наша хришћанска црква. Господ наш Исус Христос, проповедајући своју божанствену науку људима, стављао је исту у тесну свезу са старозаветним божјим словом; као што и Сам вели: „Не мислите да сам дошао да покварим закон или пророке: нијесам дошао да покварим, него да испуним“. (Матеј 5, 17.) Под законом и пророцима разумевао је Исус Христос све старозаветне свештене књиге. На другом једном месту Спаситељ назива свештене књиге старога завета именима тих одељења, где су сабрани пророци. Особито се види то из 24-те главе евангелиста Луке, где се говори о сва три дела свештенога кодекса, а наиме: о закону, пророцима и псалмима. (Лука 24, 44.) Види се дакле, да је Исус Христос добро знао за ову поделу. Тако исто и апостол Павле наводећи места из старога завета, назива старозаветне свештене књиге: свето писмо,[21] законом и пророцима. По примеру Исуса Христа и његових ученика, стари црквени оци и хришћански писци, наводећи доказе из старозаветних свештених књига, називају исте: законом, пророцима, свештеним и божанственим списима. Тиме само хтедоше хришћански писци указати на приобитни извор тих назвања у јеврејскоме кодексу.

Но када се хришћанство стаде ширити, народи, који говорише грчки, већином се служише преводом 70-торице тумача, те тако, пошто су у преводу 70-торице тумача, све књиге заједно и каноничне и неканоничне, то већина, незнајући за предање јудејске цркве, сматрала је и неканоничне књиге за богодухновене. Тако сами писци хришћански, незнајући за предање јудејске цркве, у II-ом и у III-ем веку не једном наводе доказе за потврду својих речи из неканоничних књига, шта више неки називају неканоничне књиге: пророчанским и божанственим списима. Но појавише се спорови између хришћана и Јудеја, особито у погледу старозаветнога канона јеврејскога и грчкога кодекса. Требало се о истини уверити. Заинтересовани овим спором хришћански писци, путоваху ради тога на исток, сабирајући знања о старозавет-

[21] Посланица Римљанима 1, 2.

ним богодухновеним књигама, а особито се у палестинских Јудеја распитиваху, јер ови беху особити ревнитељи закона — за број књига, за ред, који иду једна за другом и за сам састав појединих књига, које је признавала стара јудејска црква за свештене и богодухновене књиге. У тој цељи путоваше по истоку епископ сардијски Мелитон, (умрло је 172. г.) старајући се да од палестинских Јудеја најтачнија знања о старозаветним књигама сабере. Ориген се старао да дозна, које књиге држе Јевреји за богодухновене и колико их има на броју.

Састављени спискови библијски од једнога и другога, и ако се у појединостима разилазе, но у целини се слажу. У обадва списка набрајају се књиге, и ако не по истоме реду, које Јевреји признаваху за богодухновене и које уђоше у канон. Истина у спису Мелитоновом нема две књиге т. ј. књига Неемије и књига о Јестири. Но када се узме, да се књига Неемије у Јевреја спајала са књигом Јездре, онда излази, да Мелитон није због тога њу посебно набројао у списку. Књига пак о Јестири или је била испуштена преписивачем из списка, или је изостала због сродности имена предидуће књиге, као што врло лако и може бити (Ἔσθήρ — Ἔσδρας) или може бити да је исту сам Мелитон изоставио, јер Јевреји је не сматраху за каноничну у тој мери, у којој беше сматрана у грчкој библији; а особито због тога, што књига о Јестири имађаше многих допуна.

Ориген одлучно вели: да старозаветних књига, као што Јевреји тврде, има 22 т. ј. толико, колико имају Јевреји слова у азбуци.

По примеру Оригена и сви доцнији оци и учитељи цркве признаваху и бројаху 22 књиге, као н. пр. Кирил Јерусалимски, св. Атанасије велики, св. Григорије богослов и св. Епифаније Кипарски. Толико исто књига признаје и сабор Лаодикијски, набрајајући 22 књиге.

Из свега овога види се јасно, да се источна црква у опредељењу броја свештених — богодухновених књига, придржавала предања јудејске цркве. Према томе, признавала је источна црква само оне књиге за богодухновене, које беху јудејском црквом већ за богодухновене признате.

Изложивши у најкраћим цртама време када су свештене књиге старозаветне написане, за тим историјски напрт старозаветног канона и судбину старозаветних књига, после закључења њиховога у једну целину, држим, да је тим кратким уводом дат довољно јасан појам о старозаветним књигама у опште; што се пак тиче даље историје старозаветних књига у источној и западној цркви, и у протестанској вероисповести, држим, да та даља историја не спада у обим ове мале наше расправе, а то с тога, што нама није циљ да критички просљедујемо све старозаветне књиге, већ једино нам је смер да о Мојсијевом Петокњижју говоримо; с тога остављајући даљу историју старозаветних књига на страну, прелазимо на изложење Мојсијевог Петокњижја.

Петокњижије Мојсијево.

Петокњижије Мојсијево заузимало је не само по својој старини, већ и по своме великоме достојанству и значају, увек прво место у реду старозаветних свештених књига јеврејскога народа, састављајући особити самостални део старозаветнога канона. Таким уваженьем и достојанством одликовало се Петокњижије не без основа; јер, као што прве четири књиге новозаветне т. ј. четири евангелија служе основом Новога Завета, тако исто и првих пет књига Мојсијевих сачињавају основ старога завета. Почињући са историјом створења света, Петокњижије не само да нам прича о тима догађајима, посредством којих је Бог из свијух народа изабрао један народ, ради сачувања истинитог откривења и приуготовљења за тешку и славну мисију његову, него петокњижије садржи у себи и само Божје откривење и све божанствене законе, посредством испуњења којих народ израиљски дужан је био постати средиштем за спасење свијух људи. Због тога узрока баш и одељиваху Јевреји Петокњижије Мојсијево од осталих старозаветних књига, као што и ми делимо прве четири новозаветне књиге, називајући исте именом: „Евангелија“, и ако и остале књиге новозаветне садрже у себи благу или добру вест. Тако и Јевреји називаху своје Петокњижије именом: „Тора“ (Thorah), премда врло добро знађаху, да се и у свима осталим књигама садржи закон или јасније и боље: установе и учења о вери и нравствености, која су Богом дарована.[22] — У Јудеја назива се Петокњи-

[22] Петокњижије називао је сам Мојсије: „*књигом закона*“ (Второз: 28, 61; 31, 26.); тим име-

жије: пет петина чести ($^4/_5$) закона, или се назива: пет петина чести. Названье ово по свој прилици је позајмљено од поделе Мојсијевог Петокњижја, а задржано је и у преводима грчким и латинским, јер у првима се назива Петокњижје ἡ Πεντάτευχος (наиме Βίβλος т. ј. књига од пет чести); а у другима Pentateuchus (liber).[23]

Сама пак подела Мојсијевог Петокњижја на пет чести, врло је давнашња. Још блажени Јероним, указује на речи апостола Павла, које гласе: „*али у цркви волим пет речи умом својим рећи, да се и други поучу, него ли хиљаду речи на* (неразумљивом) *језику* (I. Кор. 14, 19.) и види у тима речима указиваше на деобу Мојсијевог Петокњижја на пет чести. Да је подела Петокњижја на пет чести врло стара, сведоче Филон и Јосиф Флавије, јер они сведоче, да је у апостолско време подела Петокњижја на пет чести већ у велико у општој употреби била.

ном се назива Петокњижје и код Исуса Навина. (Исус Навин: 1, 8.) Петокњижје се назива још у светоме писму: „*књигом закона Божјег*“, или „*законом Господа*“ (Исус Навин: 24, 26; I. књига Дневника 22, 12; II. књига Дневника: 12, 1; 17, 9.); називање се Петокњижје још и: „*књигом закона Мојсијева*“. (Исус Навин: 8, 31; 23, 6; IV. књига царстава: 14, 6; 23, 25.) Имамо доказа, да се Петокњижје у неким приликама просто назива: „*законом*“ (књига Неемије: 8, 2.). — Александријска преводиоци јеврејски назив: „Thorah“ преведоше речју: „ὁ νόμος“; тај назив задржао је и у новом завету. (Матеј 5, 17; Лука 2, 22; Јован 1, 17; римљ. посл. 2, 12). У латинском преводу назива се Петокњижје речју: „Lex“. Но јеврејско значење речи: „Thorah“ шире је смисла и означује наставу или науку од самога Бога или од старијих т. ј. родитеља, а то се најбоље видити може на оних места, наиме: из 1. главе 19. стиха Исаије: „*чујте реч Господњу, кнезови Содомски, послушајте закон* (Thorah т. ј. науку, наставу) *Бога нашега, народе Гоморски!*“; и такође из прича Соломонових, где се о речи „Thorah“ говори: „*слушај, сине, наставу оца својега и не остављај науке матере своје*“. (Приче 1, 8.) У опште речи: „Thorah“, кад се о Петокњижју говори, увек се има у ширем смислу разумети.

[23] Имена πεντατεύχου и Pentateuchi Оригенова и Тертулијанова навађају се у таковој форми, која нам даје право закључивати, да су та имена у општој и давнашњој употреби била, особито у то време.

Неки научењаци држе, да су Петокњижје Мојсијево на пет чести поделили александријски преводиоци; други пак држе, да је подела Мојсијевог Петокњижја много старија и да је спроведена за време Јездре и Нејемије. Колико су самовољна ова мњења разних научењака, види се најбоље из тога, што Јевреји од најдавнијих времена не познаваху другу Тору, осим Тору од пет чести. И по томе најправедније је, ако припишемо поделу петокњижја на пет чести самоме Мојсију.

У осталом и само распоређење Петокњижја је таково, да другу поделу сам садржај дозволити не може. Јер, прва, трећа и пета књига својим садржајем савршено се разликују од осталих књига; друга се пак почиње неким кратким понављањем напред реченога, које наглеђа као неки нов почетак (Исход 1, 1—7.); трећа књига, дели се од четврте особитим свршетком (Лев. 27, 34.); четврта књига пак има свој особити свршетак (Бројеви: 36, 13); а пета књига свој почетак. (Второз. 1, 1—5.)[24]

[24] Савремени критичари придодају Петокњижју Мојсијевом и књигу Исуса Навина, на тврде, да је то једна целина и према томе називају Петокњижје — Шестокњижјем, но на жалост, немају довољних доказа за ову своју апсурдну тврдњу. Новији католички научењаци, као што је н. пр. Кауден, признају поделу Петокњижја на пет књига александријским преводиоцима. У томе се неки и од протестанских богослова-научењака слажу, као н. пр. Хеферник (у делу своме: Einleitung in das A. T. Frankfurt. 1837. I. 2. 156. с.); Вигур Емануил (у делу своме, које је у Паризу издало 1880. и које носи наслов: Vigouroux Manuel biblique. Paris. 1880. I. p. 262.) сведочи, да је та подела Петокњижја на пет чести много старија; протестантски пак научењаци, као што су: Michaelis, Schrader и Dillmann признају поделу Петокњижја на пет чести Јездри. Делић пак тврди, да је подела Петокњижја била спроведена последњих редактором Петокњижја. Ми пак будући сво потпуно уверени, да је Мојсије био и први и последњи редактор свога Петокњижја, то и са пуним правом признајемо поделу Петокњижја самоме Мојсију; а тим више ово у праву ту поделу Мојсију приписивати, јер сам садржај и распоред у Петокњижју уз нас јасно сведочи и потврђује, да је подела још Мојсијем самим била спроведена. Ко би посумњао у ову тврдњу и желио се још боље о истинитости тврдње уверити, нека изводи прочитати дело Шенца, издато под насловом: „Einleitung in die kanon. Bücher des A. T. Regensburg. 1887.“ стр. 2.

(Наставиће се)

Православни елеменат у западном богословљу и препороћај му у најновије доба.

(По руском од **Стевана Стевановића**, пароха у К. Сентивану.)

(Наставак).

Дух тих протеста појача још већма, па се дивно исказа у знаменитим реформатским саборима, а најпосле се сав тај покрет изли у — буран и ужасан протест немачког реформатора. Све то беше у корист истока и ирвобитног хришћанства. Но у том наглом покрету учињена је грдна погрешка. Лутер — огорчен на неправде папске — беше огорчен и на сву у опште црквену историју, па и васељенске саборе, који беху израз правог развитка црквене свести — а ту је погрешку платио тиме, што је пао у крајност, у заблуду супротну заблуди римске цркве

Но поред свега тога протестантизам је учинио велику црк. историјску услугу. Ударајући на силу папства, уклонио се од римо-католицизма на супротну страну, дао крила богословској мисли, да слободно полети у питањима црк. религијозним, те је тиме пружио материјала за компаративно-богословску науку. Ово је јако послужило к разбистрењу истинитих начела црк. религијозног живота. Међу римо-католицизмом и протестантизмом разбуктала се жестока борба.

Брижљиво се испитиваху разлози и на једној и на другој страни. Противници беху подједнако снажни, те је ту требао неко трећи — да пресуди. И заиста, у многим спорним тачкама обраћаху се и једни и други — на исток. То чињење и римски и протестантски полемици, а тиме бар фактички и једни и други признаше, да у богословским питањима исток има — пресудна гласа.

То је принудило обе стране, да из ближе проуче живот источне цркве, а при том проучавању у души је многих безпристрасних испитавача одјекнула истина источне васељенске цркве, и ако ова у то доба беше потпштена варварским игом — турским.

Од то доба видимо, где се у западном хришћанском свету час по час јавља по који мислилац богословски, који, увидев крајности и у католицизму и у протестантизму, тежи да их примири на основу начела — васељенског православља. Међу овима су знаменити: Босијет, Лајбниц и Февронције. У њином богословљу је врло много елемената што дишу духом васељенског православља.

На и у најновије доба има много западних богослова, који испорећујући и растварајући ове две супротне религиозне системе западног хришћанства, признају једностраност истих, те чисто логичним путем долазе до тога, да примају и признају истину васељенског православља.

Сви они појави су истина као неке светле варнице у густој тами неправославног западног хришћанства, но је у свему томе иак главно то, да по њима можемо судити, да елементи православља на западу још живе, те се под повољним условима могу још развити и донети богата плода. Разлога за ово има — доста. Пламен борбе те, распирен ветром неверства, које се на западу све већма и већма ширило, био је све јачи и јачи; па кад се најпосле опазило, да то пропашћу претн и самом хришћанству, то се ту увидело, да је нужно одустати од те опште борбе. Но пошто на западу не могаху наћи таке тачке, око које би се сви уједно коло окупити могли, то многи и опет бацише жудне погледе — на исток. Отуд видимо где се у овом столећу покушава сједињење са истоком. Историја ових покушаја давно нам збори о унутарњем значају истих.

Први покушај те врсте је у Енглеској, тако звани: Оксфордски покрет, у тридесетим годинама овог века. Покрет тај, по постанку свом, је локална појава, која је потекла из унутарњег живота англиканске цркве; но језгра му је имала опште историјски карактер; у њему се видела нова фаза у развитку хришћанске свести на западу. Покрет тај појикао је из сазнања ненормалног положаја, у који је упала англиканска црква а са развића у њој — протестантизма. Кад ту невољу увиђене ваљани и озбиљни чланови њени, којима на срцу лежаху интереси цркве своје, те који не хтедоше допустити, да им црква буде легло разних протестантских секата, већ жељене да она буде света, саборна и апостолска, те се они постараше да нађу излаза из тог ненормалног положаја, у који их је бацио протестантизам, и потражише средства, да пробуде и оживе у англиканској цркви свест — католичности. У ту цел се на оксфордској универзи склонило друштво. Чланови тога друштва, академично образовани људи, да би своју сврху

постигли, обратише особиту пажњу на дела св. отаца, на ту класичну литературу хришћанског богословља, која занемарена беше. Њу почеше изучавати, и труд им не беше без успеха. Из дела св. отаца видеше они васељенску цркву у њеној пуноћи њеној, видеше њена начела, која су тако узвишена над сектанском тесногрудношћу тадашњег англиканизма.

Сви ти учењаци изјавише се за васељенску цркву и што боље и дубље проучаваху дела св. отаца, тим им је идеја католичанске цркве — дивнија била. Ово се потпуно видело на оним трактатима, којима се ти научењаци на основу ресултата, до којих испитивањем дођоше — делише од заједнице. Први од тих трактата носи на себи печат нерешивости и традиционе привезаности к англиканизму, но што даље, то све боље и јасније излазе у њима на видик католички елементи, а у последњим трактатима види се јасно и отворено симпатија њихових аутора према католичности, којој беху готови и симболичне чланке англиканске цркве на жртву принети.

Но идеја католичанске цркве и сувише је апстрактна, а да би на њој могли остати. Ако је та идеја истинита, то треба да је на земљи остварена, без чега би обећање о вечном животу цркве на земљи било — празно.

Тим путем логичног мишљења савсим природно потражише они католичанску цркву на земљи, која би одговарала начелима истините цркве Христове. И ту се ти оксфордски учењаци поделише у мишљењима. По мишљењу једних узрок је злу, које мори англиканску цркву у самом реформатском покрету. По њихову мњењу реформација, која је одделила англиканску цркву од римо-католицизма, беше велика историјска погрешка, те по томе дођоше до тога закључка, да им се ваља повратити што пре старој „мајци“ римској цркви, јер је у њој по њихову мњењу најсавршенији тип васељенске католичке цркве.

До оваког закључка, после оваког марљивог изучавања литературе св. отаца, дође, изгледа непомљиво, али је опак савсим природно, кад се узму у обзир тадање прилике.

Римска црква са својом јаком организацијом, јерархијом, својом распрострањеношћу и чаробном силом своје историјске прошлости, могла је привући к себи оксфордске учењаке. Кад се при том узме у обзир заједничка цивилизација, која спаја Енглеску са римским кат. контингентом, насупрот историјској разлици, која постоји међу истом и незнатним и некултурним истоком, тада је савсим појмљива и природна та наклоност оксфордских учењака — к римској цркви. Но — међу њима беше инак људи, који дубље појмаху процес црквено-историјског развитка, те не могоше остати на том становишту. Њима је на срцу лежао идејал истините католичанске цркве, који они хтедоше видети остварен на земљи; не будући строги при проматрању постојећих цркава, не могоше ни на једној од тих видети својство истинитости и католичности, те дођоше до тога закључка, да стварном идејалу католичанске цркве не одговара ни једна од постојећих цркава, а по обећању Спасителеву овај мора у ствари постојати. Таким путем дођоше ти учењаци до тога тврђења, да ни једна од постојећих трију цркава није за себе истинита и католичанска, већ су то све оне — заједно. Католичанска црква, веле, треба да је као дрво, које се из једног корена и стабла грана и развија, у кога све гране, ма те биле и неједнаке, из тог стабла излазе, једним се соком хране, један животни корен имају. Три главне цркве: грчко-источна, римо-католичка и англиканска — то су гране једне католичке цркве; свака пак за се није католичанска црква, но је тек део исте, који је своју првобитну чистоту изгубио под утицајем историјских и националних прилика. Но кад их узмемо све заједно, те кад их све на општа начела сведемо, одбацив поједине националне елементе, то ће та општа начела бити католичанским стаблом, на коме су као гране на дрвету — поједине цркве. Свакн ће имати права да се назове чланом католичанске цркве, а примати св. тајне моћи ће у којој му драго од ове три цркве.

И ту смелу мисао покушаше неки и да остваре. Тако један од вођа оксфордског покрета, учени Јакон Палмер, оде у Русију и ту исказа да он има права бити учесником св. тајне причешћа у руској цркви и то на том основу, што је он као члан англиканске цркве уједно и члан католичанске цркве, која је општи темељ свим трима главним црквама хришћанског света.

Но покушај му тај — наравно — није успао за руком. Први свештеник, на кога се он обратно с молбом да га причести, искао је од њега најпре, да се одрече заблуда англи-

канизма. У том смислу одговорно му је и св. синод руски, рекав му, да је то и тако оксфордско учење противно духу православне цркве, која тврдо стоји на старим начелима васељенским, с којих она неће сићи никад, а најмање за љубав неким помесним теоријама.

Оксфордски покрет, као што се види, није имао одсудног резултата; ту је само религиозни дух полетео и хтео да се ослободи од протестантизма, који уди црквеном животу — но заман!

(Свршиће се)

РИМОКАТОЛИЧКЕ ИКОНЕ У НАШИМ ХРАМОВИМА.

Ја сам у овоме листу од прошле године у бр. 27. под натписом *„Пазимо — чувајмо се!“* написао неколико речи о неким чивутским агентима, који под именом православних продају ушћатека одјеванија и друге црквене утвари, па сам том приликом рекао и ово: *„по сиромашнијим ратарским кућама у Бачкој и Банату, ако не ћемо видети на дуварима обешене којекакве накараде, које тобоже представљају ликове појединих светитеља, оно ћемо на сигурно наћи или чисто римске или литографичне унијатске слике са малоруским натписом“*. Врло се добро сећам, да сам том приликом и то споменуо, *да се римокатоличке слике и у православним храмовима налазе* и навео сам једну цркву за пример. За што је уредништво тај пасус изоставило, ја не знам, само толико велим, да греши, ако мисли, да треба такве ствари ћутккивати. Но што му драго, можда је уредништво други разлог имало, него ме боли друго нешто, а то је: што је сваки брат свештеник, па и они, који су чланови конзисторије, и пре овога чланка знао за ту нашу срамоту, па и од мене унапред за то, није нашао за нужно, да изнесе у тој ствари пред конзисторију згодан предлог! Па и наши протопресвитери, који приликом протопресвитерских посета редовно и у храмове улазе и за цело су приметили у многима туђе иконе, не учинише ништа, да се те иконе уклоне из православних храмова!

То ми је ето дало повода, да још једном проговорим о тим злокобним иконама.

Шта би, Боже, какав странац мислио о нама, кад би видео иконе у нашим сиромашнијим ратарским кућама? Какав би тај имао појам о развијености естетичног чувства код Срба?! Ја сам приметио, да је наш народ врло горд на своје свечарство, красно име; често се спомиње, како је Србин једном приликом са највећим сажаљењем рекао: „Сиромах Шваба — он нема свечарства“! На кад се повоси том установом, онда је са свим природно, да и свога свеца, заштитника куће и породице, често замишља, да је онако или онако изгледао, а свакако *идеално* — не као обични људи. На зиду у прочељу куће виси икона, на којој је изображен лик његовог *идеала*; па како изгледа? По потезима видиш, да треба да представља човека, али је мајмун од те слике у толико лепши, што је и његово лице ближе облику дива човечја, него онај, који представља образ којега светитеља. Кад би који вештак хтео да наслика накараду људску, мислим, да то никад не би тако лепо навео, као вашарски „молер“ кад идеалише човечји облик! Велика главурда са четир беле и црне пеге, које представљају очи, нос и уста, мали труп и три подужа потеза, који се доле у четир разилазе, приказују ноге, и т. д. Над главом те карикатуре написано је — наравно на особити начин — „**Сти Иван**“ — дакле св. Јован!

Од прилике исто тако изгледају и ликови других светитеља, само је код једних у руци кадионица — то се бар из натписа зна, шта треба да буде — код других на глави бајаги митра и т. д. а горе написано: „**Сти Стефх**“ „**Сти Никw лй**“ и т. д.

Свагорно, да не би дошао у неприлику, ако би ко год хтео икону св. Николе, а у њега нема, све је распродао, — вешти молер компоновао је читаву групу светитеља и ту онда видиш: оне, кола, рогато псето (аждају), две три цркве, ликове мушке и женске, с крилима, кључевима и бог те пита, шта ту све нема! На такој онда вештачкој композицији имаш одмах: св. Николу, Илију, Арханђеле, св. Петку и т. д.

Као год што поједини свечани обреди и церемоније, а особито *кума* утиче на религиозни осећај човечји, исто тако и у слици исказани или изведени поједини моменти из живота Спа-

ситеља, Богородице или светитељâ бýде силније у религиозном човеку његове нерске осећаје. Са побожношћу нашега народа можемо бити потпуно задовољни. На јесу ли и те иконе, односно те накараде, имале утицаја на њега, да је побожан? Одговорићемо: јесте, имале су, јер је естетично чувство у нашем народу још неразвијено, па за то он у тим накарадама не види ништа смешно ни ружно. А питам ја: је ли могуће, да овај народ нема осећања за лепо, који је испевао песму о Јевросими мајци Косовци девојци, кнезу мученику и т. д. Ја мислим, кад би се нашем народу пружиле лепе иконе, да би му религиозно осећање још већма порасло и још већма се утврдило; а што је славно, не смемо ради сноја образа доказити, да се у овом просвећеном веку са нашим народом странци неизвајају, јер једини је Срби чији дом те накараде китe.

Баш за то, што има осећања за лепо, пао је у другу заблуду хотимице и нехотице, а тиме је своме православљу дао осетљив удар, наиме: за *врло јефтин новац* купио је *лепе унијатске и римокатоличке слике* и почео њима китити не само домове, но и храмове, па чак и *олтаре!!*

На читавом балканском полуострву, а особито у окупираним земљама, разасела је римска пропаганда своје мреже. Једно средство, којим такођер пропагишу, јесу и *иконе и сличице из св. писма старога и новога завета*, поред којих ревносни мисионари опште тек уздред и *на поклон* протуре и слику *са очи пане*, на којој су у неколико редака исписане и неке врлине Његове Непогрешивости. Како се те иконе у милијоне растурују, то је продавницима могуће, да их врло јефтино продају, ма да по својој нарави ништа вреде. За православне имају унијатске или католичке слике са или без натписа. У јесен ћете видети скоро сваки дан по банатским и бачким селима по сокацима кола са читавим возом икона, а два Чивутина иду на куће у кућу и по своме обичају натурују сељацима своју јефтину робу, па ако баш никако друкчије, а оно дају ма и на поклон, само нек се продаје. Кад домаћин погледи на своју икону у прочељу и ону, коју му Чифа нуди и помисли на цену, не може да одоли срцу, а да ју не купи, а ревносни му свештеник осветли, те *зајединчки атагирају на своју појачану светињу*, за коју је многи њихов предак на коју мученички скончао!

Отимао побожан Србин у град на пијацу или где год на годишњи вашар, па купујући шта му треба, сврати где год уза зид, где се стотинама лепих слика ћерпишу, а кад дође близу, а оно сами светитељи, па још његови православни, јер лепо може да прочита ћирилицом написано: **Николай, Георгій**, и т. д. а доле: дозв. ценз. Љвовъ и т. д! На још за 20 нов!! А ко је не би купио?!

Ето на та два начина дошао је наш народ до римокатоличких и унијатских слика! *Ја сам о Ђурђеву дне имао 140 воћица, па ни у једној кући нисам нашао православну икону* — накараде не рачунам!!

Но што је још горе, а богме и неопростива срамота наша, *и сами храмови православни пуни су римокатоличких и унијатских икона*. Да своју тврдњу поткрепим, навешћу неколико примера.

У С., где је пре кратког времена *врото* умрло, има у *олтару вет римокатоличке икона*, од којих на једној литографисаној лепо и красно стоји написано: Gnadenbild Maria in Pölsch; друга је св. Тројица крунишу Богоматер — већ сама композиција и без израде није православна; — трећа: успеније Богородице; четврта и пета су на *жртвенику*, од којих је једна Спаситељ у врту гетсиманском, а друга Богородица са Спаситељем! Ратари, који виде таку икону Богородице, сами погоде, да је римокатоличка; за њих је само то мерило, што је дете Спаситељ — голишав!

У Д. над архијерејским столом виси икона Богоматере чисто *римокатоличка* тако, да сами неуки људи знају каква је, те кад је пре неколико година св. патријарх био у Д. приликом капоничких посета, сами су је одборници за то време уклонили — али после опет поставили, где је и била!

У К—у су биле две римокатоличке слике са латинским натписом над певницама; поклонио их је један побожан Румун. Колико ли сам имао муке и галибе с одбором, док сам те иконе уклонио!

Ја сам почео ређати једну по једну цркву, али чини ми се, да не бих лако набројио цркве и храмове, у којима се споменуте иконе налазе — а колико ли је одежда, барјака и литија?!

У много њих православних домова нађи слику „mater dolorosa“, а најчешће су: како св.

Тројица крунишу Богородицу и литографисане унијатске.

У једној великој православној српској цркви има у *храму* између осталих икона и литографисана слика — *благовештенског собора!*

Шта ли би Боже, радили римски свештеници, а особито њихова духовна власт, да се случајно у њихов храм унесе православна икона!

Што су се у храмове увукле римокатоличке иконе, ту смо криви само *ми свештеници* и — нико више. Без свештениковог знања не сме ући у цркву ништа, јер он мора најпре сваки предмет осветити. Дакле: такве ствари, које не одговарају православљу, *не треба осветити*, па онда не могу ући у храм. Истина, ономе благочестивом парохијанину тешко ће пасти, кад му свештеник не прими у храм поклон, који је он с најчистијим срцем и највећом љубављу своје светој матери принео, па можда то не ће у срцу своме пароху никад опростити, али свештеник нека увек има то на уму, да у противном *случају* ни њему св. православни храм не ће опростити атентат, који му је нанео украсивши му груди украсом, који му не приличи. Кад би му се лепо растумачило, за што му се поклон не прима, можда та не би ни болело. Је ли једном неки предмет којим било начином ушао у цркву, и ту дуже времена, па и годинама стојао, ту је онда свештеников ауторитет врло мали да га уклони, а да на себе не навуче гнев, па можда и горе што од својих парохијана.

У осталом, то је све природна последица нашега рада. Ми смо скоро све способности употребили на *спољашње* уређење цркве а на *унутрашње* смо у великој ревности и заборавили. Па бар да смо и ту остали, али ми смо се и преко тих граница пребацили на поље партијских страсти, па данас горимо од распаљености. Данас не ходи свештеник за тим, да му се рад цени као *свештеника*, него као *вође ове или оне партије* у општини. Данас се мало свештеника лаћа пера, да о чисто црквеним, духовним стварима пише, ал' за то је редак који не расправља партијске ствари, па макар и обичним новинарским дописима. Колико ли је по политичним листовима псовања, распаљених чланака, које су браћа свештеници написали?!

Док се ми тако ван цркве одушевљено међусобно китимо, а у храму нам безобзирни напаствују ида престола у песницу духа.

А ко је крив, што су се у православне домове увукле римске и унијатске иконе? Ту су у првом реду криве наше незгодне прилике, којима се може лако доскочити. Ми немамо ни једне фирме, која би могла за сад продавати тако јефтино лепе иконе, као што се продају римске, али би се така фирма могла створити, кад би се наша виша духовна власт заузела, кад би н. пр. изабрала једну познату *солидну српску фирму* и с њоме уговорила, да израђује одјејанија, црквене утвари и иконе, *а све под надзором духовне власти*, по цену, која се утврди и која одговара вредности израде, наравно *најумеренијој*. Да би јој пак омогућила најнижу цену, нужно је најстрожије наложити свему свештенству и црквеним општинама, да само од те фирме имају куповати потребне ствари за цркву, а свештеници да су дужни и парохијане опомињати, да се при куповању икона и слика на њу обраћају; исто тако да свештеници морају путнике те фирме препоручивати и на руци им бити при продавању. На тај начин не бисмо имали те силне римско-унијатске иконе у православним храмовима и домовима. *Ја мислим, да је много важније питање, где и какве ће црква и народ иконе куповати него код кога ће друштва осигурати своја здања*, па кад се у овом последњем могло постићи, да су сва здања осигурана код једног друштва, тако исто и још лакше постићи ће се и оно прво, а то *мора* бити, док је још време. Ваље ли се згодији начин од овога, још боље!

Сад је време да протопресвитери обилазе своје округе, на том приликом нека сваки добро промотри храмове, на где ваље што год неправославно, — а тога ће сваки наћи — нека заповеди, да се одмах уклони, а свештеника најстрожије треба позвати, да добро пази, да се од сеље не уноси у цркву, што јој не приличи, нити да *скрива* такове ствари приликом посете више духовне власти, јер је у томе случају свештеник *схизматик* — а таквога треба ли пити чина и звања.

Још једном апелујем на нашу вишу духовну власт, да у овој ствари што пре сходна упутства и наредбе изда, а протопресвитери, да после обављених посета о овој ствари консисторији извештај поднесу.

У *Десци*, јунија месеца 1893.

Јован Гавриловић,
свештеник.

ДОПИС.

(Писмо с пута из пакрачке дијецезе. — Крижевац и Унијати.)

Не давно ме нанесе пут у манастир Лепавину, који се налази у пакрачкој епархији а лежи недалеко од жељезничког пута, који веже Загреб са Жакањом. Ту је близу и Крижевац, седиште унијатског владике. Кад сам већ ту, жао би ми било да не одем у Крижевац и да га не видим, смишљао сам ја, а особито ме је вукла жеља да погледам унијатску цркву, каква је и колика је и да што поближе дознам о Унијатима, а и да проучим чувену ратарницу и шумарски завод крижевачки. Што сам наканио, то сам и учинио. Седнем на жељезницу и сто ме већ за $^1/_2$ сата у Крижевцу. Бијаше уторак 3. август. Наумим прво да потражим унијатску цркву, а после ћу ратарницу. Распитавши, у којој се улици налази унијатска црква, пођох право њој и набох је. Док до ње не дођох, прођох поред неколико лепих кућа унијатског свештенства а по том поред великог једноспратног двора унијатског владике, у ком сада станује владика Дрохобецки, тај чувени Русин, Мађар и најпосле и жестоки Хрват; тај јерарх, који је у једно те исто време и жесток Унијат и римокатолик, а то све само за то, да би се тако додворио Риму те постао арцибискупом загребачким. Пример унијатске сталности у вери својој! Двор бискупов ограђен је гвозденим шипкама (штакетама).

Црква је одмах уз двор. Средње је величине, а торањ покривен бакром. Порту а и цркву њађем отворену. Уђем унутра, и одмах ми у очи паде нека мешавина источнога са западним — православног са неправославним. У женској преграти уза два стуба узидана је са сваке стране по једна светионица, у којој благочастива паства унијатска по римском адету умаче прсте и крсти се вломе са три прста: на име оца и сина и светога духа. Поштовши средином цркве даље, опазим, да су столови као и код нас, с леве стране предикаоница а између ове и певнице је трон Богоматере. С десне стране према трону Богород чином је опет сто владичин, а уза њ певница. Док сам ја иконостас посматрао, долазно ми је из олтара глас молитава, које се на проскомидији читају, те запитам неког старца који се ту десно: „шта, хоће ли данас бити литургија?“ „Хоће, велечасни“, одговори ми исти.

„А ко сте ви ту?“ упитам га ја.

„Кантор,“ (данас ни певчика ни црквењак, већ баш кантор) — одврати он.

„А јесте л' и ви Унијат, ако смем питати?“, опет ћу ја.

„Јесам.“

„А молим, реците ми, зашто се данас служи служба?“

„За једног болесника“ — рекне ће он.

Ха, добро је, помислим у себи, добро сам дошао, бар ћу чути како поју и видети како служе, што сам одавна желео, и стадох на ново разгледати иконостас, оставивши за часак старог кантора.

Иконостас би био као и наш, само да није неке колико мале, толико и омашне разлике. Шта мислите, шта су ти мудраци поставили одмах испод распећа? Ништа друго но слику св. апостола Петра с кључевима у руци — символ главнога догмата римске цркве! А да се Власи не сете, ради чега је св. Петар ту, метнуше му с леве стране апостола **ꙗзыкѡвъ** — св. Павла. Тек испод врховних апостола су слике 4 евангелиста и неколицине осталих апостола. Над царским дверима је слика **Сошествіа сѣ. Дха**, а поврх ње Св. Тројице.

Још писам са разгледањем иконостаса ни готов био, али сво ти у цркву једног старијег унијатског свештеника са двојицом млађих. Дознао сам, да је стари — каноник Бадовинац, а за ону двојицу млађих, да је једно — капелан Дрохобецки — владичин брат, а друго — неки њихов богослов. Сва тројица обријани. Поклоним им се, и стари ме позове у певницу. Куд ћу камо ћу, помислим у себи, кад ме је позвао, дај да уђем, ма да сам знао, да ћу се тиме огрешити о 33. правило лаодикијског сабора, које гласи: „(**Ѣ**)**крномъ) не подобаетъ молитисѧ сѣ еретикомъ, или ѡтщепенцемъ.**“ У том поче и литургија. Служио ју је неки млађи свештеник; чух да му је име Шобат. Јектенија читао је доста брзо али разговетно. На јектенија је одговарао кантор, а припомагао му каноник са богословом и капеланом и са двоје деце. Одговарања на јектенија необично су ми звонила у ушима, јер се разликују од одговарања у нашим црквама. Сад сам тек с већим љубопитством очекивао појање антифона, блажена и тропара.

Први антифон отпојао је брзим осмим (антифонским) гласом; али ту брате тек једва распознајеш осми глас, толико ти је искварен и понешто заудара на тон папистански. Особито онај богослов скроз је папистанац; кад је већ отворио уста, чинило ми се, да је какав римски клерик који је узео православну катавасију те из ње неје наше појење по римском калупу. Тако прође и „Благослови душе моја Господа“, . . . тако прође и „Единородный Сыне“ . . . Блажена бијаше 8 ог гласа. Но ту могу рећи: хајде, хајде, јер је стари Бадовинац појао, који је још владао нешто српског појења у своје младо доба присвојио. Сад сам опрезно мотрио, како ће се свршити „мали вход.“ Ту ти се опет Унијати разликују од нас. Свештеник је јеванђеље подигао готово изнад главе тако, да је испод еванђела могао лепо очима гледати пред-а-се, но самом том тоги важном акту није одао ону светиње, каква му приличи. Са еванђелем ступао је нагло, није се изнашавши кроз северне двери поклонио владичином столу, а заустављо се не на корак два пред царским дверима, већ управо у среду царских двери и ту сачекао конац блажена, рекао „премудрость прости“ и одмах ушао у олтар, без да се је као ми поклонио опет владичином столу.

Место прописаних дневних и храмовних тропара и кондака, отпојани су тропари, које код нас чита свештеник кад узима време: „Помилуй насъ Господи, помилуй насъ . . . Слава . . . Господи помилуй насъ . . . И нынѣ . . . Мѵ҃рїа дѣвѡ радуйся“ . . . То су ваљда узели из „Послѣдованїе ѳ҃ѣлїтѵ молитвы“ на крају Рајачићевог Часослова? После „Трисвятое“ читао је један мањиа апостол. Паранио, да и то читање апостола није залик на наше. Не знам, зашто свештеник није кадио престоне иконе, лик и осталу цркву за време читања апостола?! Или се код њих у опште не кади, или само тада не, кад се служи служба за боље? Еванђеље је очитано разговетно, али бадава, нема наше акцентуације.

После еванђела разгледао сам једну књигу, која је пред-а-мном на певници лежала, и која носи наслов „Изборникъ благопотребныхъ церковныхъ чинѡвъ“, а штампана је 1873. г. у Лавову у унијатском стауропигијском институту. То је на форму нашег Поповићевог „Великог Зборника“ уређена катавасија. Стари каноник који је уза ме стајао видећи да се ја интересујем за књиге, рече ми: „Е господине, имамо ми ту и правих православних књига. Видите овај је часловац штампан у Бечу благословом патријарха Јисифа; а имамо вам ми књига и из Кијева и Москве“. За тим ми показа велики часловац штампан у Кракову. „Ово вам је унијатски часловац“, настави он, и да би ме боље о том уверио, показа ми „Ѳ҃ѳрїю“ са штампаним уметком „и Ѳ҃ сына“, и уз то рече: „ето видите, то нас једино дели од вас“. „Опростите“, рекн ћу му, „господине, дели нас и више шта. Та ви сте осим догмата о главенству папе већ и све остале догмате римске цркве попримили и присвојили“. „Јест, то имате право, али обреди и богослужење је као и код вас“, — шапћући рече ми смешећи се стари каноник. „Бога ми, није тако“, рекн ћу му одважно ја. „Ево сам само ½ сата у вашој цркви, па већ видим да литургији велику разлику, а по том могу судити како је с осталим свештеним радњама и иним обредима“. У том нас разговору прекиде херувика. Бога је гласа нета била и какве врсте, не умем рећи; тек ништа особитога. Још док се ова појала, свештеник је већ у олтару изговорио већи део момена те нисам могао чути, како је почео, да ли са „Благочестивый и Ѳ҃ѣолюбивый родъ Ѳ҃ѣодѳ҃ійскій“ или како иначе; само сам чуо, да је најпре споменуо пану и епископа па тек онда „Благочестивѣйшаго и боголюбивѣйшаго Императора“ а на концу споменуо „и всѣхъ васъ и покоящихъ православныхъ Ѳ҃ѣодѳ҃ійскихъ“. . .

Кад се херувика свршила, погледам на сат, и видим да ми је време поласка мог већ ту, рекнем старом канонику да сам за путом, прекрстим се, препоручим му се и одем. При поласку мом упита ме нети: „а молим вас, кажите ми бар, одакле сте?“ Рекох му и удаљих се из цркве.

Жао ми беше, што сам се морао према мом плану журити из Крижевца, можда бих у разговору са старим каноником након свршене службе још за коју новину код Унијата сазнао.

Овако се, драги читаоче, ето служи у Крижевцу, у том унијатском Риму. А по ваљеким нарохијама, чујем да се служи још црње и горе, јер су њихови млађи свештеници махом језуитски питомци, а судити је то и по том, што они њихови свештеници, који су окончали православним свештенством, имају инструкцију, да се с нашима не друже, да их наши не би ма у чем одродили.

Занимљиво ће бити, ако још коју речем о њиховом свештенству. Прво, оно је сада добро спремљено, јер је задојено у загребачком семинару још од малених ногу у чисто језуитском духу. Поси се као и римско њихов делом. Реверенде им се до доле скончавају и те су без илика (шилигли). Шишире носе какве хоће, а косу, браду и брковс пуштају, шишају и брију, како хоће. Ту им је све остављено на вољу. А што се женидбе тиче, и то им је остављено на вољу. Има их женљених и неженљених.

Е па онда још Унијати образа имају, да наш српски безазлени народ завађају говорећи: није никакве разлике између нас и вас. На' кад није разлике, што се не вратите ви у крило своје старе вере, већ нас позивате у туђе јато?! Одрешитија интелигенција унијацка, која је мало себи дошла после издања Гргићевог „Карловачког владичанства“, сад сама за себе вели: „Ми сами не знамо, чији смо; ни ваши (православни), ни наши, а богме ни своји“. Но Дрохобецки се неће моћи пред папом показати као довољан **језиковац**, јер је наш српски народ потпуно свестан и своје народности српске и своје вере православне. А при том Унијати и онако бројно опадају. За нас је то утешна околност. Дрохобецки у својој околици ни мрднити не би могао, да је нашем тамошњем народу поред развијене му српске и православне свести још родољубивих и спремних пастира. Но да би ови тамо и опстати могли, треба их и материјално обезбедити, а не гледати их да живе као убрапи са 4—500 фор. несигурне плаће. Ту народни фонд нека учини своје, на нек се нико не боји, да ће нам вуци моћи загрызати стадо наше!

Л. В.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Патронат Монашке Школе**) одржао је своју седницу у Ср. Карловцима 1. (13.) септембра о. г. под председништвом Његове Светости преузвишеног г. Патријарха *Георгија* као врховног патрона а у присуству чланова истог патроната г. г. Илариона *Руварца*, Архимандрита гргетешког, Јосифа *Јорговића*, Игумана војловичког, Митрофана *Павловића*, Игумана бешеновачког, Мирона *Ђорђевића*, Игумана ковиљског и Исака *Дошена* протосинђела-настојатеља хоповског као заменика. Сви предмети, који су се имали обавити, посвршавани су у овој седници и то: осим управитеља монашке Школе у Манастиру Хопову постављена су још два професора. Квалификованих кандидата за професоре пријавило се девет, од којих су изабрани ови: г. г. Васа *Прибићевић*, који је свршио духовну академију и Живко *Малчићевић*, одличан свршени богослов. Обојица ће за кратко време ступити у монашки чин. За питомца, који ће се академски изобразити и спремити у економској струци као будући професор овог Завода, именован је одлични свршени матурант Коста *Илибанић*.

Питомаца — ученика, који су се пријавили из разних средњих завода, било је свега 23, но опет је ваљало изабрати за сад само 10 питомаца, узета су у обзир само она десеторица, који су показали најбоље сведобе, и то: Душан Поповић, Стеван Удицки, Никола Раделић, Војин Вукосављевић, Михајло Теодоровић, Милош Муждека, Никола Недић, Ђуро Костић, Петар Радовановић и Душан Штакић. Међу овим поменутим питомцима има их, који су са добрим и врло добрим успехом свршили највише IV. разред гимназије, реалке или нижу грађевску школу, а има их и из V. и VI. гимн. разреда, а и свршених приправника и ученика ратарске школе.

Манастирских питомаца пак, који су више година провели у манастирима и од којих по одлукоји ниа и који разред гимназије, пријавили су њихови настојатељи њих 23. Од ових пријављени су 12, који нису прешли 20. годину узраста и то: Георгије Бугарски из Ман. Шишатовца, Гавра Теодоровић из Раковца, Милош Богдановић из Кувежђина, Стеван Неговановић и Немања Ратков из Ковиља, Никола Добрнић из Ленавше, Миленко Ђукић из Беочина, Војин Брадобрапска из Гргетега, Григорије Николић и Петар Дошен из Хопова, Илија Јефтић из Ман. Бешенова и Илија Палапчанин из Ман. Беочина.

У овој седници решено је још и то: да се позову они манастири, који још ни прву половину овогодишњег износа ради издржавања овог завода уплатили нису — да то учине што пре заједно са уплатом целог овогодишњег улога; а остали манастири, осим Беочина који је све уплатио, да се позову на уплату и друге половине за ову годину. М. Ђ.

ЧИТУЉА.

— († **Михајло Крајачић**, *парох велико-мучански*). 5. јула о. г. прошлило је — после кратког боловања — овај временски живот са вечитим честити свештеник и чувар православља *Михајло Крајачић*, парох Велике Мучне (у котару копривичком, епар-

хиџи пакрачкој, а сутра дан је од седморице околних свештеника световног и монашког реда свечано опојан, од свога народа одлазак, од силног пашег и иноверног света те многе околне одличне интелигенције до вечне куће отпраћен и житеји земљи предан. У цркви при опелу а и после над отвореним гробом опросто се с њим у дирљивом говору о. *Амросије Пављовић*, парох загребачки и управитељ манастира Лепавинског.

Покојни Крајачић родио се у селу Паулин-Клоштру средиште парохије, у некадањој Ђурђевачкој регименти, од простих граничарских родитеља 1816. г. Свршивши тадањи тако звани граничарски „Oberschule“ стуни у пакрачку богословију и ову као послужитељ и питомац, тадањег владике пакрачког Стевана Поповића сретно сврши. Као свршени богослов је неко време и учитељевао, а 1841. рукоположен је за пресвитера. До 1845. год. капеланисао је у Беловару, а 1846. и 1847. год. у Дившићу. Тада је Дившић био готово сасвим окружен унијатском јереси. Млади капелан Михајило показа се тада као ревносни поборник православља, јер је све Унијате, које је римска пропаганда — сиљно подржавана војском влашћу — од православља отргла, опет у крило православља повратио. Положај његов беше тада врло тежак, јер обрана православља је тада у Граници то исто било што и „велеиздаја“. Због његовог ревносног подизивања у корист православља подазревале су га врло војничке власти, те су оне сина-силца настојале, да младог капелана Михајила ма којим начином себи с пута уклоне т. ј. да га из Дившића сматну. Неизбјежни темељита бан разлога за то, правшне му разне неприлике. Тако имађу многих чуда, која не могоше неустрашивом борцу за православље — Михајилу — додијати, једном поскидаше у хладно јесење доба сва врата и прозоре с Михајлова стана, не би ли га само тиме принудили на одлазак. На кад и то не моноже, онда га силом под војничком стражом протјаше из Дившића. Али је он онда мирне душе могао из Дившића поћи, јер после њега остаде још само 5 Унијата, које је касније парох Андрија Штековић у православље повратио. Покојник описујући тај догађај вели у својим мемоарима: „Био сам као неки злочинац и народ народи по њ. и ко. војинству са једном хајдном и перином протерап“.

Поодле тога веле да је отишао у Слобоштину — село у Славонији, и овде ступио у народну војску за време мађарске револуције 1848./9. год., у којој је и као војник и као војени капелан фунгирао.

Кад се је мађарска буна свршила, заиаде га парохија Копривничка. Парохију ову, која је тада у свему само 6 српско-православних домова бројала, опслуживао је он нешто преко 6 година т. ј. од 1. септембра 1851. до 20. октобра 1857., и то за худу плађу од 10 фор. месечно.

Одавде се 20. октобра 1857. пресели у суседну парохију — велику Мучну —, у којој је цео свој преостали век провео. Ту се он с великом сиротињом борио. Са 400 фор. пенгурне плаће и са 200 фор. још пенгурнијег сесионалне одштете имао је најпре да издржава једанаест њерку и зета, који је био жали чиновник а велики трошалија; а кад обоје на његову несрећу покрене, остаде му на врату шестеро њихове сирочади, да се о њима стара и брине. Његовање и издржавање те сирочади, које је он све до једног на ноге подигао и ухљебио, поред све недаће његове, још му је теже падало, пошто је био удов.

Да би се покојник каше боље парохије доконао, у којој би кукавно материјално стање своје поправио те тако мало очима прегледао, молио је од Конзисторије парохије: Нарђанску, Ровишку, Велико-Пиљаничку и Велико-Поганачку, али га по несрећи ни једна не западе. Мученику бијаше ваљда суђена Мучна, да му служи и у њој кости остави? Но при свем том покојник није на своју судбину роптао, него се је с њом пак задовољавао и своју парохију ревно и савесно до смрти своје послуживао, налазећи одушке туги својој у том, што му се по каткад прилика пружила, да у околним парохијалним црквама о црквеним славама проповеда.

Као многогодишњи свештеник одликован је пре неколико година црвеним појасом. А како је о Петрову ове године напунило покојник 53. годину тешке и мучне своје свештеничке службе, то су му пријатељи и поштоватељи његови у Његовог и. и кр. Апост. Величанства исходили златан крст за заслуге, и његова старачка прса примала су тога дана први пут бити украшена тим превашним одликовањем. И госп. епископ Мирон беше наумио да му о том дану дође, његов јубилеј поздрави, и у почшет 53-годишње му архијерејском својом службом славу ту увелича. Но како се је сиромах покојник пред Петров-дан баш разболео, то се је та слава одгодила. док он не оздрави. Но његово је здравље скрху заљењено, и тако му се не даде да бар пред вратима смрти своје знак превашње милости на својим грудима понесе.

Све што покупих о животу тога пашенника-свештеника, написах ето у ову књигу народну; а које до руку дође његова автобиографија и она акта, где је описао дившићку унију, тоје ће се пружити прилика, да коју опширније и вернје о покојнику рече и подробније и автентичније опише све жарфетљуке римско-језуитске пропаганде и тадање војене власти, које су одружених силама настојале, да унију у српском народу не само у Дившићу него и у осталој Хрватској и Славонији посеју и одомаће.

Слава браниоцу православља! Лака му црна земљица била! Вечан му спомен у народу српско-православном!

Л. Б.

НОВЕ КЊИГЕ.

— **Нацрт за катихетичке беседе** *састављен према катихизису православне цркве*, од *Јована*, Епископа Сведеског. — С руског превео *Вељко Мирослављевић*, свршени богослов. — (Прештампано из „*Српског Сиона*“ за год. 1893.) У Н. Саду, Српска Манастирска Штампарија 1893. — 8-ка, стр. 21. — Цена 15 новч.

— **Нешто о прошлости православних црквах у Шајкашкој.** Написао *А. Вукић.* (Препечатано из *„Српског Сиона“* за годину 1893.) У Н. Саду. Српска Манастирска Штампарија 1893. — 8-ка, стр. 31. — Цена 15 новч.

Могу се добити у Срп. Манастир. Штампарији.

ОГЛАСИ.

Ш. С. 108. ех 1891./133. ех 1893. 163. 1 3

СТЕЧАЈ.

Да би се *звање главног школског референта* српских народних школа, које је смрћу пок. Др-а Ђорђа Натошевића упражњено остало, у своје време попунити могло, расписује се овим стечај на то место.

Главног школског референта бира срп. прав. нар. црквен. сабор и подноси Његовом Величанству ради највишег потврђења.

Главни школски референат је известитељ срп. прав. нар. црквеног Школског Савета и води непосредни надзор над свим основним и повторним српским народним школама као и овим вишим учевним и просветним заводима, који уживају потпоре из нар. црквеног фондова.

Плата је главнога школског референта 2000 фор. годишње, 300 фор. у име стана, 400 фор. у име путних трошкова и десетогодишња повишица од 150 фор., и после 30 год. службовања пензија постигнуте плате.

Натецатељи имају своје, сведоџбама о свршеним наукама и евентуално досадањем службовању своме обложене молбенице срп. прав. нар. црквеном Школском Савету до 15. октобра о. г. по стар. кал. поднети.

Из седнице срп. прав. нар. црквеног Школског Савета, држане у Карловцима 30 јула (11. августа) 1893.

Георгије
Патријарх.

СТЕЧАЈ. 157 1—1

Овим се расписује стечај на упражњено *учитељско место* српске православне основне женске школе у Срп. Вел. Сент-Миклошу. Годишња плата је за држање свакидање школе 300 фор. а. вр., 60 фор. за поћорну школу, 12 □ метара тврдих дрва за грејање школе, 6 фор. у име писаћег прибора (паушала), уз уживање слободног стана са баштом. Учитељица ће у дужност спадати све школском уредбом прописане предмете како у свакиданој, тако и у поћорној школи предавати, као и с децом редовно при богослужењима у цркви присуствовати.

Компетовати могу само оне, које су оспособљене на сомборској учитељској школи и примерног су владања.

Молбенице ваља поднети потписаном одбору. Рок стечају је 26. октобар о. г. по нашем.

У Срп. Вел. Сент-Миклошу 24. авг. 1893.

Црквено-школски одбор.

Број 18. ех 1893. Епархијска Школски Одбор у Карловцу.

СТЕЧАЈ. 159 1—3

Расписује се стечај на *учитељско мјесто* на српској нјемачкоговорној школи у *Дубици*. Плаћа је учитељу 300 фор. на годину, стан, огрјев и башта, а дужности према Школској Уредби. Рок је за пријављивање мјесец дана послије првог увриштења овога стечаја и то се ваља пријавити овоме Епархијском Школ. Одбору.

Из сједнице Епархијског Школског Одбора, држане у Карловцу 17. (29.) августа 1893.

Михаило,
Епископ.

СТЕЧАЈ. 162 1—3

Овим се расписује стечај на једно стипендијско место из закладе народног добротвора *Стевана Николића* и сестре му *Василије*.

Стипендија ова износи годишње 126 фор., а могу је добити ученици средњих школа. Првенство имају рођаци покојног добротвора и његове сестре.

Молиоци имају да поднесу: 1. Крштено писмо. 2. Сведоџбу од последње школске године. 3. Лекарску сведоџбу о здрављу и пакалалмљење богиња. 4. Сродници имају још да докажу своје сродство.

Рок стечају истиче *30. септембра* о. г. по ст. к.

Из седнице црквеног одбора срп. православ. црквено-школске општине,

У *Новом Саду* 19. (31.) августа 1893.

Мита Ђорђевић, Стеван Јефтић,
перовођа председник.

СТЕЧАЈ. 158 1—1

На једно оставком упражњено *учитељско место* српске нероспоредне школе Земунске у III., евентуално IV. разред, овим се расписује стечај.

Плата је учитељу годишње 500 фор. и 100 фор. станарине, са правом на четири петогодишња доплатка по 50 фор. сваке пете године ревносног службовања.

Учитељ је дужан школском уредбом прописане предмете у школи предавати и у цркви појати.

Компетенти нека се обрате својим добро снабдевеним молбеницима до укључиво 10. (22.) септембра о. г. (у року од четрнаест дана, рачунајући од првог увршћења овог стечаја) подписаном школском одбору.

Из седнице школског одбора држане у Земуну, 25. августа (6. септембра) 1893.

Перовођа: Председник:
Тома Марковић. Пет. Петровић.

Е. Но 669. ex 1893/К. 588. 160 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено *пароохијско место у Сиртигу* овим се отвара стечај.

Примећује се, да интеркалар траје до 1. марта 1894. године.

Стечењци имају своје инструпране молбенице путем својих предпостављених власти до 30 септембра о. год. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице држане у Темишвару 24. август 1893. год.

Епархијска конзисторија темишварска.

Е Но 659. ex 1893/К. бр. 582 161 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место свет. протопресв. *капелана у В. Бечкереку* са којим је местом скопчана плата од годишњих 500 фор. и еквивалент од годишњих 150 фор. у име $^1/_2$ капеланске сесије.

Уједно се расписује стечај и на ђаконско место при св. успенској цркви у В. Бечкереку са годишњом платом од 400 фор. и уживањем $^1/_2$ ђаконске сесије у натури с тим додатком, да ће изабрани ђакон за 1893—94. год. уживати сразмерну накнаду за $^1/_2$ сесије у новцу, пошто је иста под закуп издата.

Стечењци имају своје инструпране молбенице путем својих предпостављених власти до 30. септембра ов. год. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице држане у Темишвару 24. авг. 1893. год.

Епархијска конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 156 2—3

Расписује се стечај на оставком упражњено место *учитељице* на српској вероисповедној женској школи *у Дињашу*. Редовна је плата у готовом новцу 300 ф. а. вр., 12 метара дрва за огрев и потребу, слободан стан за сада из једне собе, а кроз 8 недеља нов диван стан са две собе, кухињом и јестичаром, башта 400□ хвати поред новог стана, и ван села $^1/_2$ ланца. Изабраној учитељици спада у дужност, све законом прописане предмете предавати.

Рок стечају је 26. септембра, када ће се и избор обавити.

У Дињашу 22. августа 1893.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 155 2—2

На упражњено место *учитеља* у централној мушкој школи у *Башаиду* расписује се стечај.

Плата је учитељу у готовом новцу 450 ф. а. вр., 3 ланца оране земље на коју ик. фонд порез плаћа, слободан стан и сламе преко зиме колико нужно буде, 5 фор. за писаћи прибор, од погреба где позван буде 1 фор.

При избору имаће пречење они компетенти, који покажу сведоџбу, да су вешти у потпом певању и да су у стању хором управљати.

Дужан ће бити овакав учитељ старију школску децу потпом појању обучавати и бар у два класа са децом недељом и празником у цркви при св. служби божјој појати, а по околностима места певачко друштво основати. За ово ће у награду из м. школ. фонда добијати годишње 150 ф. а. вр.

Даље учитељу у дужност спада у цркви при сваком богослужењу једну певницу држати.

Рок стечају овом истиче 14. септембра т. г., кога ће се дана избор обавити.

У Башаиду 19. (31). августа 1893.

Школски одбор.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 153 3—3

У српској нижој девојачкој школи у Сомбору почиње се школска 1893/4. година 1. Септембра по старом календару.

Уписивање је 1. 2 и 3. Септембра пре подне од 9—11 часова.

Родитељи са стране имају своју децу довести и уписати код подписаног управитеља у здању српске учитељске школе Сомборске.

Примају се ученице, које су свршиле четврти разред српске основне школе и 10. годину живота навршиле.

Ученице из V. и VI. разреда народне школе могу бити примљене у старије разреде, ако на пријамном испиту покажу довољан успех из оних предмета, који се у I. односно у II. разреду више девојачке школе ове уче.

Породице, које желе на стану и храни држати ову женску децу, имају се претода пријавити подписаноме, а исто тако и родитељи дечији нека се изволе најпре код управитеља распитати за места, пре тек онда нека уговарају за стан и храну своје деце.

У Сомбору, 10. Августа 1893.

Никола Ђ. Вукићевић,
управитељ.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Манастирске Српске Штампарије у Новом Саду.

Год. III. Број 37.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 12. септембра 1893.

† Сергије Шакрак-Нинић.

Срце нам се од туге стеже и дркће нам перо у руци, кад на овом месту морамо да забележимо смрт и овако да подижемо спомен мла-ћаној спази једној, која је за последње две и по године била душа и попис листа овога.

Са чела листа скинусмо ево име Сергија Шакрак-Нинића у овај црни оквир, да га још једном прикажемо нашој читалачкој публици, за коју је он толико радио, свом великом вољом својом, свом снагом својом и свом душом својом.

У најлепшем цвету живота, сред најживља рада, толи корисна по цркву и народ, неумитна смрт поништи све наде, које су полагане биле у ретко истрајно вредна и умна човека, одлична члана јерархије српске, књижевника, синђела Сергија Шакрак-Нинића.

Неуморним радом својим, у животу пуном тешке борбе за опстанак, спремао се покојник, да искрено и с одушевљењем послужи цркви својој и

народу своме, и баш онда, када је оружан спремом и знањем хтео да отпочне озбиљан и тежак посао, када је из бурне борбе животне дошао на праг тихог пристаништа, не даде му се да уђе у светилиште мирног и озбиљног рада, не даде му се да развије снагу своју у оном правцу, који му најмилији беше — правцу учитељском.

„Монашка школа у Хопову“ — тај идеал његових тежња, тај центар свега мишљења и делања његова за последњих година, та интелектуална творевина његова, којој је он хтео да посвети и тело и дух свој, којој је он хтео да уздигне име и значај, за коју се он сав жртвовао, изгубила је смрћу његовом вредног управитеља, учитеља и ретког пријатеља.

Ко познаје покојника са колико је воље до сеље радио на књизи, пишући чланке разног садржаја по јавним листовима и расправљајући стварно и зналачки у овом листу наша народно-црквена автономна питања, ко зна како је он свом силом душе своје помагао мисао „о удружењу свештенства“, сматрајући то удружење као једини услов моралног и интелектуалног напретка нашег свештенства и ко познаје прилике наше и људе — тај збиља зажалити мора, што Бог не даде покојнику бар још толико живота и снаге, да као управитељ коју годину поради на овом просветном заводу, школи монашкој, том стожеру умног напредовања нашег монашког свештенства, да оправда и мисао о подизању те школе к сатисфакцију даде свом интелектуалном напрезању око остварења те мисли.

Но ко ће као Бог! И ако се покојнику не даде, да уђе у школу ту, да знањем и умењем својим послужи угледу чина, коме се и сам посветио, иначе у манастиру Хопову на непосредном догледу монашке школе почива тело синђела Сергија изабраног али несуђеног управитеља те школе. Божја је воља, да бар телом буде крај завода тога, за који се његов дух за живота му толико борио.

У колу млађега свештенства, које је од неколико година амо почело да ради на књизи и просвети, пристаје без сумње покојник у прве редове кола тога. За кратка века свога, у коме је способностима и енергијом својом знао себи да извојује одличан положај и углед у цркви и у народу, урадио је покојник много више него што се то смело и могло очекивати. Да није толико радио, да није сувише напрезао дух свој, да није више хтео него што је могао, да није заборавио на физичку снагу своју — дочекао би још више и већих плодова духа и рада свога.

Али хвала му и на томе. Он је учинио што је могао; на његовим друговима је, да наставе и развију дела на којима је он снагу своју трошио и истрошио.

Заслуге његове стекле су признања на најмеродавнијем месту. Неуморни рад његов као члана јерархије и званичника црквено-автономног награђио је Патријарх Српски. Његова Светост Господин Георгије, подигнув га у редове више јерархије а књижевни рад му је признала „Матица Српска“, изабрав га за члана књижевног одељења и одбора свога.

У покојнику изгубила је црква и јерархија српска одличног члана свога, књига српска умног раденика, народ српски искреног родољуба а лист овај најревноснијег раденика свога.

* * *

Сергије Шакрак-Нинић родио се на чепељском острву, у чисто српском селу Ловри у будимској епархији, 15. фебруара 1860. год. Учио је гимназијалне науке у Карловцима и Будимпешти и не могав их као син сиромашног родитеља довршити, привремено је учитељевао неколико година и за то време је оспособљен за сталног учитеља на сомборској учитељској школи. Осећајући потребу вишег образовања отишао је у богословију и свршио је са врло добрим успехом. Како му је у Карловцима жена умрла, кад сврши богословију посвети се монашком чину и узе на се расу у манастиру Бездину 1888. год. Исте године 30. октобра рукоположио га је за ђакона

а 3. новембра за пресвитера тадашњи темишварски епископ а сада патријарх српски Његова Светост Господин Георгије. Као јеромонах служио је годину дана у Араду као протопресвитерски капелан и вероучитељ вољно и савесно, а за тим годину дана као епархијски бележник у Темишвару, где је његову вредност још боље упознао Његова Светост г. Патријарх, те га је, примивши управу обудовљене епархије бачке поставио 16. јунија 1891. за бележника у бачкој дијецези, у којој је покојник под надзором Његове Светости, начинио реда у управи и уредио дотле до крајности неуређену архиву, крунисав свој рад: „Првим извештајем епархије бачке“, књигом, која му је опште признање стекла. Као бележник бачке епархије деловао је до 1. априла 1893. год. када је због нарушеног здравља на звању томе оставку дао, у намери, да се телесно опорави и спреми за управу Јошанске школе, која му је још тада намењена била. Од Његове Светости г. патријарха српског одликован је крвеним појасом 9. јулија 1891. год. а 24. марта 1893. год. уведен је у ред више јерархрје као патријаршки синђел. — У месецу јуну ове године био је у Црној Гори на ободској прослави и на том путу му је већ позлило. Вратив се са тога, за њега напорног, пута посетио је своје родитеље у Ловри — где је био очевидац несреће, која постиже село то услед пожара, који је опустошио мал не цело место. Дошавши у Нови Сад неволан, написао је још последњи позив на народ, у коме ваше за помоћ пострадалом селу своме и за тим је отишао у Фрушку Гору, да се опорави, но већ доцкан беше, јер га ту болест, која га је годинама мучила и која се услед последњих телесних и душевних напора развила, свали у постељу и за неколико дана по томе 4. септембра у јутру испустио је млађани дух свој у манастиру Хопову у наручју браће своје по Христу и чину. —

* * *

Погреб покојникова беше јасан доказ колико је поштован и цењен био у браће своје, пријатеља, знанаца на и народа. Давно се не памти толико учешћа за пустињаком-калуђером.

Св. литургију над покојником одслужише: јеромонах Јосиф Јовичић и ђакон Георгије Видински, бележник епархије бачке. На опелу су чиноделствовали г.г.: Иларион Руварац и Платон Телечки архимандрити, Митрофан Шевић протосинђел, Сава Орловић, Митрофан Павловић, Мирон Ђорђевић и Емилијан Бајић игумани, Јосиф Јовичић, Митрофан Милутиновић, Сергије Пошић, Сава Вдаховић, Јеротеј Вериб јеромонаси, Евђеније Ковиљац и Стеван Стевановић пароси протођакон Лукијан Богдановић, катихета карловачке гимназије, јеродакон Георгије Видински, бележник бачке епархије, Гаврило ђакон ковиљски и Атанасије ђакон гргетешки.

У цркви се опростио од покојника пријатељ му и друг Мирон Ђорђевић, игуман ковиљски а на гробу је школски референт Стеван В. Поповић у смишљеној беседи истакао заслуге покојника као књижевника и достојна члана јерархије наше.

„Матицу Српску“ заступали су при спроводу: Павле Гостовић потпредседник, А. Хаџић секретар, Сава Петровић актуар, Милан А. Јовановић, др. Паја Јанковић и Аркадије Варађанин. Осим њих из Новога Сада је било много одличних пријатеља и поштовача покојникових, који су дошли, да му присуством својим при спроводу одаду последњу почаст. Чиновници епархије бачке поштујући свога негдашњег друга с киме су више година радили, положили су на самртни одар му дан венац са натписом: „Сергију Шакраку-Нинићу, чиновници епархије бачке.“

* * *

Тако се ето довршн живот Сергија Шакрака-Нинића — човека, чије ће име свагда светло стајати у народу и златни слави уписано бити међу раденицима овога листа, из кога му сво још последњи пут кличемо:

Слава ти, вредни раднике, хвала ти на принесеном дару за живота и вечна ти памет била!

М.

СВЕТО ПИСМО КАО НАЈСТАРИЈИ ПИСМЕНИ СПОМЕНИК У СВЕТСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ.

Написао **Тимотије Димитријевић**, свештеник у Суботици.

(Наставак).*

Што се тиче сваке књиге засебно, Јудеји из Палестине сваку књигу називаху по првим почетним словима исте; а Јудеји из Александрије сваку књигу називаше по главном предмету садржаја књиге. Према овоме, прва књига, као што Ориген говори зове се: „Genesis“, а у Јевреја назива се по првоме почетноме слову: »Bereschit«, а то значи „въ началѣ“ т. ј. у почетку; за тим, друга књига, зове се: „*Исход*“, а у Јевреја „Vellesmoth“ т. ј. „сіи имена“; трећа књига зове се: „Левит“, а у Јевреја „Vaicra“ т. ј. „и позва“; четврта се зове: „Числа“, а у Јевреја „Hammespheeodim (четврта књига називала се по првом слову Vajedabber, као што то сведочи блажени Јероним); пета се зове у словенској библији: „Второзаконије“, а у Јевреја: Elle hadebbarim.[25]

Да би пак што јасније показали јединство целога Петокњижја, ми држимо за неопходно нужно, подробно изложити садржину сваке поједине књиге Петокњижја.

Прва књига назива се Бытія т. ј. постање, јер она излаже створење васељене, неба и земље и свега видимога, шта више описује и насељење самога раја, као што се врло лепо о овоме говори у Синопсису светога Атанасија.[26] Не можемо а да не признамо, да назив књиге Битија не одговара потпуно садржају књиге. Јер већи део садржаја излаже и говори о избрању верног народа, дочим о самом постању, који наслов књига носи, говори се само у прве две главе. Истина, да Мојсије почиње своје Петокњижје са створењем света, но то је он чинио више ради тога, да би дао што тврђи основ целоме своме спису; јер по изложењу историје происхођења рода човечјег, он одмах прелази на изложење главнога садржаја књиге постања т. ј. којим начином је Бог благоизволио изабрати један само народ, да буде чувар откривења Његовога и како је Бог тај народ упутио да достигне напред назначену циљ.[27]

[25] Ориген нам сведочи о називу ових књига.

[26] Athanas. Synopsis 5. (M. 28, 296.)

[27] Врло је добра приповедба Николе Лире, који према томе књига Постања по своме садржају врло се згодно може на два дела поделити; прва (1, 1—11, 26) излаже судбу целог човечјег рода до онога времена, када је Бог изабрао једнога човека по имену Аврама, у семену којега дужни беху добити благослов сви народи земаљски; други део (12, 1—50, 26) проводи историју Аврама и потомства његова до времена, када се потомство Авраамово почело у Египту у велики народ развијати. Међу тим сам писац књиге Битија, по оправданој примедби савремених тумача, дели садашњи друкчије књигу. Наиме: писац дели књигу на десет одељења, од којих се прва пет одељења односе првоме делу књиге, а других пет другоме делу књиге. Та одељења нису једнака, јер једна се састоје из неколико стихова, а друга из неколико глава; но та разлика не даје нам права, да можемо одрицати ову поделу самоме писцу. Јер краткоћа или дужина појединих одељења објашњава се просто различним значајем садржаног материјала у одељењима за цел писца; према томе, што је од мање важности, споменуће у кратко писац, само да би се могло што подробније задржати на описивању оних догађаја и предмета, који су од веће важности.

Главна цел писца састојала се у томе, да опише избрање тога племена, кроз које је требао цео род људски да добије благослов.

Имајући то у виду, свештени писац почиње са створењем света, и ако додирује остала племена и народе, да би показао свезу њихову са народом изабраним, но судбину и историју њихову он боље рекши тек више напомиње, него што описује, и тако рекши, не допушта подробнога изложења историје тих народа, да би се што боље могао придржавати истакнуте теме, управљајући и мисли читалаца само на њу. Натписима пак, који оживљавају у памети непосредно све оно што је напред испричано, он тако вешто спаја сва одељења књиге међу собом, да се баш кроз то још боље види може јединство књиге.

вели: Битіе по преимуществу поколѣнія излаже избрање верног народа и одељење његово од неверног.

* У 35. броју овога листа на стр. 552., у другом ступцу и 3. реду од одо. стакљено је у овом чланку погрешно „поколѣнія бројева“, а треба да је „поколѣнія закона“ — што се овим исправља. Ур.

После ових примедаба ми прелазимо на саму анализу књиге Битија, имајући на уму да докажемо, како се сва одељења слажу међу собом и стоје у тесној свези једно с другим; и како сва скупа потпуно одговарају указаној цели.

Увод (1, 1—2, 3) садржи величанствени опис створења целога света Величанственим описом овим указује божанствени писац не само на бесконачну благост и силу Божју, него представља и приказује нам уједно и потпуну зависност свијух ствари од Бога, услед које дужне су све ствари потпуну и савршену послушност према свемогућству и благости Творца имати и одавати.

Први део (2, 4—11, 26), по изложењу историје происхођења рода човечјег, говори о томе, да је Бог, пошто није нашао потпуне послушности међу људима, оставио непокорне и непослушне људе, изабравши једнога само човека, ради сачувања истинитог откривења у потомству његовом, да би доцније могао услед тога благословити у семену истога све народе земаљске.

1. *Историја неба и земље* (2, 4—4, 26); после натписа (2, 4) подробно описује, на који начин и каким је даровима Бог обдарио прнога човека, предложивши му лаку заповест (2, 5—25); но преварени змијом прародитељи нису сачували заповести Божје, услед чега беху прогнани из раја, но ипак за то не беху лишени сасвим надежде на спасење, јер добише обећање будућега искупљења (3, 1—23); међутим капитига ова није сметала прворођеноме сину Адамовом, да одмах учини најтежи грех, убиством рођеног брата свога. Баш за то се и раја место Кајина други син Адаму, именом Сит, и од тога времена род човечји као да се поделио на две неједнаке половине т. ј. на оне, који беху одани Богу (4, 14), и на оне, који провађаху живот свој у одвојености од Бога (4, 16) т. ј. у безакоњу. Набрајају се потомци Кајина и за тим се причање о њима прекраћује* (4, 1—26).

2. *Историја Адама* (5, 1—6, 8); после натписа (5, 1—2) набраја потомке његове, који се родише од другога сина његова Сита, до Ноја и његових синова (5, 3—32); указује, како се они не држаше заповести Божјих, него смешавши се са потомцима Кајина, до таквога разврата беху дошли, да је само један Ноје нашао милости пред Богом (6, 1—8).

3. *Историја Ноја* (6, 9—9, 29); после натписа (6, 9—10) описује беде и грозоте потопа, којима је Бог истребио грешни род човечји, сачувавши само породицу Нојеву (6, 11—22; 7, 1—24; 8, 1—20); за тим говори о новом завету, који је закључен између Бога и Ноја и синова његових (9, 9); за тим божанствени писац говори, како се између самих синова Нојевих нашао један (Хам), кога Ноје беше принуђен проклети; но за то други беше изабран Богом, да би у његовоме потомству добили благослов сви остали народи (9, 18—29).

4. *Историја синова Нојевих* (10, 1—11, 9) садржи, после натписа (10, 1) набрајање родова, који произађоше од Јафета (10, 2—5), од Хама (10, 6—20) и од Сима (10, 21—32), да би се што јасније видило сродство потомака Нојевих између себе (10, 32); за тим долази описивање зидања вавилонске куле, коју потомци Нојеви закључише у својој гордости да начине, када их Бог казнио беше смешањем разних језика, казнивши их за гордост њихову и уједно показавши им да без Њега не могу ништа учинити (11, 1—9).

5. *Историја Сима* (11, 10—26) набраја за тим потомке прворођеног сина Нојева до Таре, оца Авраамовог путем кога т. ј. Авраама, дужни беху сви народи добити благослов Божји.

Други део (11, 27—50, 26) остављајући на страну све родове, говори само о потомцима Авраамовим, показујући, како се Бог старао о њима и како их је упућивао, док их не доведе у Египат, да би се они умножили у велики народ. А да би још јасније и боље показао, да природно происхођење није довољно ради набрајања у децу Авраамову**, наводи се кратка историја оних потомака Авраамових, који

* Божанствени писац обично увек напред описује историју оних, које мисли обићи у своме причању пред следећом историјом изабраног племена. Тако н. пр. потомке Кајина он набраја пре потомака Сита; народе, који произађоше од Јафета и Хама — пре оних, који су произашли од Сима; народе пак, који су произашли од Сима, но који немају односаја к изабраноме племену — пре линије Тарине; потомке пак Исаилове набраја пре историје Исака, а потомке Исава набраја пре историје Јакова. Начин овај примењава се на много места у целоме изложењу књиге Постања т. ј. Битија.

** Као што ово јасно посведочава и апостол Павле у посланици Римљанима: 9, 7.

не беху изабрани Богом, ради чувања истинитог откривења Божјег.

1. *Историја Таре* (11, 27—25, 11) са подробношћу описује призвање Авра̀мово, пресељење његово у Ханàн, завет — закључени с Богом, за тим дата обећања и осталу судбину његову.

2. *Историја Исмаила* (25, 12—18) говори у кратко о племенима, која произађоше од Исмаила.

3. *Историја Исака* (25, 19—35, 29) из нова разлаже, боље рекш понавља подробно судбину овога сина обећања, или управо судбину његових синова: Исàва и Јакова.

4. *Историја Исава* (36, 1—43), који такође није био изабраник Божји, као ни Исмаил, набраја у кратко само све родове, који произађоше од Исàва и родове царева Едомских. Сви они населише земљу Едомску, а Јаков је становао у земљи Ханàнској (37, 1).

5. Напослетку долази *Историја Јакова* (37, 2—50, 21), у којој се излаже, како су сних 12 синова његових били Богом назначени, да би из њих произашао изабрани народ; прича о судбини њиховој до смрти оца им и смрти Јосифове. По особитоме промислу Своме, Бог је наредио тако, да Јосиф, кога браћа продадоше, дође у Египат, те да тамо приправи оцу своме и браћи својој место, у којем би они, будући одвојени од својих сродних племена, могли што боље приготовити за мисију, која беше Богом намењена њима, да је изврше***.

Друга књига Мојсијева Петокњижја носи наслов: „*Исход*“, јер она описује излазак (τὸν ἔξοδον) синова Израиљевих из Египта.

*** Строго узевши три следеће средње књиге, које долазе за књигом Постања, сачињавају прави основ Мојсијевога дела т. ј. Петокњижја, којега прологом служи књига Постања, а епилог је књига новозавета закона. Исте књиге садрже управо у себи основе разних закона, које је Бог предао потомцима Јаковљевим, послетога времена, наиме, када они остадоше велики народ, а с циљу, да их приготови призиву и распространењу идеје о општем спасењу кроз Месију. Закони ови нису наложени у логичној вези, којом они беху спојени између себе; него су наложени по реду оних догађаја, како су од Бога даровани и од Мојсија обнародовани, услед чега они стоје у унутарњој вези са историјом Израиљћана, а и саме књиге, у којима се они садрже, морамо признати пре историјским, него књигама закона у правоме смислу; јер, само трећа књига баш се искључиво изложењем самих закона.

Но осим чудесногa ослобођења Израиљћана из египатскога ропства, она описује путовање њихово кроз пустињу до горе Синајске, за тим описује ступање њихово у завет с Богом, и у опште излаже историју народа од смрти Јосифове до друге године путовања по пустињи, а о времену, које је прошло од смрти Јосифове до рођења Мојсијева, говори се само у неколико стихова. Први од тих стихова служе као неки натпис, посредством којега се књига Излазак спаја са предидућом књигом тако рећи истим начином, каквим се спајају између себе одељења књиге Постања. Према овоме, књига Излазак може се врло згодно поделити на три дела, од којих први (1, 8—13, 16), после кратког увода (1, 1—7) излаже ослобођење народа (1, 8—13, 16); други део излаже путовање до горе Синајске (13, 17—18, 27); трећи пак део завет учињени с Богом (19, 1—40, 38).

Подробни садржај ових делова може бити овако представљен: у уводу (1, 1—7) писац набројавши 12 синова Јаковљевих, који се у Египат преселише, споменувши на ново смрт Јосифову, доводи тиме књигу Изласка са књигом Постања у свезу и уједно показује, како се потомци Јаковљеви размножише за време свога борављења у Египту у велики народ.

I. *Први део* (1, 8—13, 16) говори о изласку народа израиљског из Египта. За тим се прича како су се синови израиљски размножили, како је владао у Египту нови цар (1, 8), који не познаваше Јосифа и услед тога гоњаше Јевреје. У таком бедном положају Јевреји се обратише молитвом к Богу, тражећи помоћ, коју им Бог већ приготовљаваше у лицу Мојсија, који је на чудан начин спасен и при царском двору васпитан, но који је морао због убиства једнога угњетача јеврејског бегати у пустињу (1, 8—2, 25); за тим се говори о Мојсију, који* је пасавши стадо таста својега у пустињи, Богом призван и опуномоћен ради ослобођења народа свога; о Мојсијевој молби, у којој измољава од Бога свога брата Арона себи за помоћника у своме великоме позиву (3, 1—4, 31); за тим се говори, како Мојсије и Арон захтевају од цара да одмах одпусти народ јеврејски; говори се о девет казни, које је Бог послао на Египат, њихов неуспех код цара, јер цар не хтеде одпустити народ (5, 1—10, 29); најпосле после десете

казне, која се састојала у поразу свијух првенаца египатских, цар је био толико потресен, да је одпустио синове израиљске (11, 1—12, 36); а у спомен овога чудесногa ослобођења заповеда се, да се сваке године светкује пасха (12, 37—13, 16).

II. *Други део* (13, 17—18, 27) говори о путовању синова Израиљевих до горе Синајске. За време овога целога путовања Бог је припготовљавао народ изабрани посредством великих чудеса томе важноме моменту, да оберучке прихвате дани им закон код горе Синајске. За тим се говори, како су Израиљћани били вођени кроз пустињу стубом од облака и стубом од ватре; како су их гонили Египћани, како је Бог водио народ не краћим путем т. ј. кроз земљу Филистејску, већ кроз пустињу к Црвеноме мору, како је Мојсије по налогу Божјем Црвено море пруживши руку своју на двоје раздели, те Израиљћани прећоше сувим преко мора; а Фараон се утопи са целом коњицом својом (13, 17—15, 21); за тим, када народ стаде у пустињи роптати, претворио је Бог горку воду у слатку, послао им препелице за јело (те се наситише меса, ради којега и роптаху, једући исте читав месец дана); мању с неба и воду им је произвео из камена, и да би их што боље убедио да су од непријатеља својих безопасни, услед молитве Мојсијеве, даровао им је победу над Амалкићанима. (15, 22—26; 16, 13; 17, 16.) Следујући савету таста свога Јотора, Мојсије је установио поглаваре и воће у народу, који беху дужни расправљати све ситније спорове у народу. (18, 1—27)

III. *Трећи део* (19, 1—40, 38) говори о завету, дарованом при гори Синајској. Када се већ народ приволео и показао спреман да ће чувати божанствени закон, издаје Бог заповест Мојсију, да се народ припготови за примање закона т. ј. да се опере, да буде чист приликом овога најсвечанијега тренутка, т. ј. приликом примања закона (19, 1—15); описује се, како се трећега дана, по обећању датоме преко Мојсија, Бог заиста јавио посред огња, муња и громова и звука трубе — предајући закон; но застрашени Израиљћани моле, да Бог преда своје законе преко Мојсија (19, 16—25; 20, 1—23). — Тада Мојсије свечано предаје народу неке од закона, који се односише на истинито и право богослужење, на дужности према ближњима и на светковање празника (20, 22—26; 23, 19); уједно им предаде и обећање, да ће се Бог непрестано старати за свој народ, ако народ буде испуњавао заповести Божје (23, 20—33) и посредством жртве утврђује закључени с Богом завет (24, 1—9); за тим по заповести Божјој Мојсије одлази на гору да прими плоче од камена, на којима беше записан закон т. ј. заповести Божје, остајући на гори четрдесет дана и четрдесет ноћи у општењу с Богом. У то време добија Мојсије заповести од Бога, да из добровољних прилога народних сагради ковчег завета, у којем би имао Бог пребивати усред народа свога (25, 8); подробно се описује облик ковчега и све свештене утвари и свештеничке одежде, описује се обред посвећења свештеничког и нека правила се дају, која се односе на свакидашње жртвоприношење и на паљење тамјана (25, 9—30, 38); напослетку Бог указује на вештаке који ће тако начинити ковчег завета и остале свештеничке утвари, као што је Бог то потанко описао Мојсију (32, 1—11).

Међу тим Израиљћани заборавише на Бога, услед дугога бављења Мојсијевог на гори Синајској начинише себи златно теле и клањаху му се. Сишавши са горе Синајске — Мојсије, те видећи како брзо заборавише синови израиљски на Бога, разљути се и баци из руку својих плоче и разби их под гором; на узе теле које беху начинили и спали га огњем и сатре га у прах; и просу га по води и запоји синове Израиљеве; за тим заповеди поубијати идолопоклонике, а осталима, који остадоше у животу, измоли је од Бога помиловање; обновивши завет с Богом, добио је нове заповести (31, 12—34, 35). У последњим главама описује се грађење Ковчега Завета и прављење свештеничких утвари. Слава Божја напунила је Скинију и јасно је сводочила, да је Бог овај народ изабрао за свој народ (35, 1—35; 36, 1—38; 37, 38, 39, и 40, 1—38).

(Наставиће се)

ТАЈНА ЧОВЕЧЈЕ СРЕЋЕ.

(по руском).

Од **Георгија А. Николића,** свештеника.

„Сиомени се негдашњих дана, погледајте године сваког века; питај оца својега и он ће ти јавити, старије своје и казаће ти“. (V. кн. Мојс. XXXII., 7.). Извуцимо себи поуку из искуства минулог живота човечанства. Не мало поучног садржи у себи минули живот једног човека, а куд и камо је поучније искуство многих поколења и свега живота, што га људи проживеше.

Чему нас уче негдашњи дани, године сваког века, оци наши и старци наши?

„Свет пролази и жеља његова“ (1. Јов. II, 17), и „нема човеку користи од свега труда његова, којим се труди под сунцем“ (Пропов. I, 3; II, 11); „и што је било то ће бити, што се чинило то ће се чинити и нема ништа ново под сунцем“. (Пропов. I, 9. 10.) Ето прве жалосне истине минулих векова и поколења.

Да, свет пролази: нема на земљи ништа стално и непроменљивога. Колико је земља сама претрпила промена од почетка до данас! Колико је било на њој људи, читавих народа, па их је нестало, прах и пепео њихов измешао се са слојевима земље и постао је земљиштем пребивалишта и градова садашњих поколења! Колико је држава поникло, дигло се и напунило васељену славом дела својих и по том пало! Колико је градова процветало раскошем и забављем, а сад се једе палази ни трага њихова битисања! Исто је тако промењиво и све остало, што бива на земљи и што бива са човеком. Слава човечја, која пријатно ласка човеку, а кадшто га помрачи и заглуши, пролази и разноси се као звук, често не остављајући за собом ни одјека. Богатство долази и одлази као вали реке. Овезе најтешње и најпријатније кидају се, пријатељство, родбина, наклоност пролазе и измењују се. Једном речи, пролази свет и жеља његова, т. ј. својствене свету жеље и тежње И ништа није у моћи да заустави то брзо и непрестано кретање у округ.

Човек тражи у свету овом среће и задовољства. Али стално и непроменљиве среће и задовољства не налази ма да тражи постојано и упорно; „нема човеку користи од свега труда његова, којим се труди под сунцем.“ Дочекује он, истина, часове уживања, али плод тог уживања је притиснута брига и мука духа. Древни мудрац и цар Соломун, предавши некад душу своју свим жељама света, наслађујући се свим добрима његовим, каква су само за човека и цара могућа, говори: „Постах већи и силнији од свију који бише пре мене у Јерусалиму; и мудрост моја остаде са мном. Што год желаху очи моје, не бранах им ни ућуканих срцу свом каквога весеља, него се срце моје весељаше са свакога труда мојега. А кад погледах на сва дела своја што урадише руке моје, и на труд којим се трудих да урадим, гле, све беше таштина и мука духу и нема користи под сунцем.“ (Пропов. II, 9—11.) И је ли само Соломун искусно то? Шта је било крајем древног незнабоштва, које је жедно и неуморно тражило земаљске среће? Дубоки умор, притиснута брига, коју, како се нису мучили да је заглуше, измишљавајући највеприроднија уживања од храњења себе славујским језицима и паунским мозгом (Сенека, Пис. CX) до убијства за наслађе своје читавих хиљада робова, ипак је не могоше заглушити, и вапај очајања у срећи цареваше над свим кликањима незнабожачког света.

Дакле, што год је у свету, краткога је века и промењиво је и не да човеку постојане среће. Дакле бише узек: „нема ништа ново под сунцем“. Да ли је истинита последња мисао? Ето свет иде напред, човек више и више стиче знања, поправља прилике заједничког живота, више добија власт над природом. Неће ли бити времена, кад ће човек, благодарећи већем развитку, најпосле, разрешити загонетку овога света, и ако не победи смрт, то ће бар мирно умрети без суза и проживети без муке духа. Тражите одговора од древних векова. Они нам говоре, да је ово пуста нада: „што је било то ће бити“. На за што је тако то? За то, што у то исто време, кад су науке, вештине, законодавства и остало све достигле више степени развића свога и савршенства, у то је време и зло, живећи у природи човека, у своје време развијало се са својственом му силом и показивало се кварењем карактера, потресајући и рушећи у најунутарњијем основу опште добро и срећу, основану

кроз неколико векова напрегнутим радом ума и воље природног човека. С тога летописи света свечано проповедају ту горку истину, да епоха највећег развитка наукâ и вештина, изображења, просвете и других грана човечје радиности у свију скоро народа пада заједно с епохом покварености њихових карактера и пропасти њихових држава. Тако, познато је, да је у древној Грчкој, век Перикла, век славе лепих вештина и цветања науке, говорништва, философије, био уједно и веком гњилог и поквареног живота и служаше као претеча пропасти Грчке. Познато је, да царевање Александра Македонског, ебразац, као што називају, света сјајног, силног, ученог, генијалног, беше уједно обрасцем раскоши, наслађа и једва ли преживео сам себе. Век славе Тира и Картагине, век њихове простране владавине, силе и богатства, беше и веком раскоши, покварености карактера и весником њиховог уништења. Пропаст римске империје беше приправљена сјајним и славним веком Августа. Од древних времена обратимо сада поглед на савремено стање човечанства. Ми готово нисмо у стању да корачамо за успехом наука, за разним гранама човечјег бића, и не знамо, шта треба учинити још, да би олакшали живот човеку и да би створили срећу његову. Начини васпитања деце усавршени су; човек се научно окренути силе природне на службу себи, као никада до сад; сваки готово рад човечји олакшан је машинама разне врсте, применљивима тако, да сад може и да не буде тешкога рада; начини саобштавања, који много помажу и духовном развићу и материјалном обогаћењу, у толико су побољшани, да за савременог човека скоро нема простора, — са брзином муње мисао његова прелеће с једног краја света до другога у накрст, за читаве миље предаје се звук гласа његов и сам може брже од птице да мења место.

Но да ли је већа срећа на земљи, него пре? Да ли се умањила невоља, болести, да ли је живот постао јефтинији, лакши, веселији, да ли је нестало зло људско? Није; основане савременом културом удобности живота дадоше већи простор развитку егоизма, пожуде, раскоши, лености, насладе, експлоатације сиромаха од богаташа, слабога од силних. А то зло не само да се није умањило, него се, изгледа, више увеличало, него пре. И једва ли се наш век, који је добио сва средства, да створи земну срећу, не довршује најпотпунијим разочарањем, као што је икада свет незнабожачки — предхришћански.

Како је, дакле, то? Зар нема ништа за човека осим овог неуредног окретања у округ тежње и разочарања, зар нема среће на земљи, нема усавршења, напретка? Има, браћо, али не у тим законима, у тим изворима, којима живи свет.

Свет проклиње, али више овога света *вечно живи Бог* са својим законима вечне светости, правде и љубави. И живи не сакривено и не далеко од света, но откривајући Себе свету, узносећи и само ове изворе вечног живота, у почетку, као *Творац*, а када људи отпадоше од Њега, као *Спаситељ*. Запитајте прошле векове: сви су они веровали у Бога, као прави, истинити извор и узрок живота вечнога; кроз таму незнабожачких заблуда постојано је продирала ова истина и господарила је над умовима. Само *луд*, као што говори пророк Давид, т. ј. покварен умом и срцем или сасвим невалао човек, услед тупости од грешне страсти изгубио је ову веру.

У Богу добија одгонетљај и тајна човечје среће. Има среће, али њу не даје свет, него Бог, у кога је „обиље радости и утеха у десници до века“. (Псалам XV, 11) Свет не даје постојане среће с тога, 1.) што не садржи у суштини својој узрок живота вечнога, а 2.) с тога, што живи наслађом плоти, која растројава и душу и тело човека; он уноси у живот неправду, мржњу, лично самонаслађивање, увреду, обману, притискивање других и с тога сеје непријатељство међу људима и у души човека је немир савести. Бог даје изворе, који назидавају живот: Он захтева власти духа над страстима плоти, — чистоте, светости, правде и љубави, једном речи оно, што ми називамо добром. Добро ово, као заповест Божја, као вечни узрок самог божанственог живота, и служи као извор човечје среће. За што Соломун не нађе среће? За то, што је он у то време, на које се тужи, живио и радио не по заповестима Божјим, не за добро. За што незнабожачки свет не нађе среће при најпостојанијем труду? За то, што у основи овог труда и среће лежаше егоизам и служба грешној плоти. Воља нак Божја зида срећу човечју на одрицању ових узрока. И прошли векови показују нам, да кад су се људи старали оживотворити у животу правила живота богоугодног, кад потребе духа господариле над плотским, правда Божја над неправдом, љубав к Богу и ближњему над самољубљем, — тада и

човечанство ближе долазаше к траженој срећи. Опомените се народа јеврејског, његове час сретне, час несретне судбине, назећи уз то, да ли је служио Богу или је одступио од Њега. Правда је Божја за све једнака. Не говори слово Божје забадава, да онима, који љубе Бога, све иде на добро. Смрт као награда греха, свакако је неизбежна за сваког, који живи, али ономе, који љуби Бога, и она помаже у добру. Добро, као оживотворење воље Божје, састављајући достојанство човека, прелази с њим и у будући живот и тамо се плод његов расцветава у већој сили, с тога говори Апостол (1 Јов. II, 17): „који твори вољу Божју, остаје до века“. С тога и истражујући све то цар Соломун говори на крају свога говора о срећи: „Главно је свему што си чуо: Бога се бој и заповести његове држи, јер то је све човеку“ — његово биће, назначење и срећа. (Пропов. XII, 13)

При утврђењу добрих извора у животу добија смисао и напредак човечанства; живот престаје бити простом променом и понављањем једнога и истога; човек добија могућност у истини да се усавршн у оживотворењу вечног нравственог идеала, показаног Богом; и сваки успех тада у побољшању начина живота, у примењивањима к благу природе служиће заиста на благо сваког човека, а не на штету и притисак један другога.

Таква је поука древних векова. Смисао је његов разумљив. Ако хоћемо да будемо заиста срећни, будимо пре побожни. „Побожност је на све корисна, имајући обећање живота садашњега и будућега“. Изображавајући у себи дух побожности, не ћемо погазити побожности безбожношћу, особито у те дане, кад се захтева да оставимо на страну бриге овога света и да станемо на суд пред својом савешћу и Богом, кад се тражи самопознање и појачана молитва к Богу за опроштење грехова и добар напредак. Дочек сличних дана, као што су недеља, празници и постови, дочек, као што ми Срби у опште свуда и по градовима и селима дочекујемо те дане, не долажећи у храм божји, похађањем биртија и кафана за време св. службе Божје, сведочи не само о одступању побожности у друштву, него сачињава прави протест хришћанству и друштву и служи као рђав предзнак.

Време би било, да ово хришћани знају, а особито људи од угледа и који заузимају неки положај у друштву, па да ове дане огради узвишеном својим од сличних појава. Чега од њих очекивати? Крај је њихов брига и мука духу и смрт неизбежна.

У *Митровици* 27. јуна 1893.

Православни елеменат у западном богословљу и препорођај му у најновије доба.

(По руском од **Стевана Стевановића**, пароха у К. Сентивану.)

(Свршетак)

Али тај силни унутарњи покрет није могао бити без значаја по развитак црквено-религиозне свести; важан резултат покрета тога беше у томе, што се на западу пробудила свест, која је потражила васељенску цркву, те један део исте нашла у — грчко-источној цркви, у којој је прође гледала — мртву телесину

Начела оксфордског покрета избише на видик још боље у другом покрету, који је такође потекао из свести о погрешности протестантизма. То је енглеско американски покрет, који беше у корист зближења са православним истоком. То беше у шездесетим годинама овог века. Иницијатива у томе припада американској епископалној цркви. Тај се покрет започео баш тамо, где је протестантизам са пуном религиозном слободом развио своја начела до крајности. Црквено-религиозни живот изгубио је ту сваку сталност, те се превратио у каотичну сектанску борбу, и услед таквих крајности, неравно је, да је морала наступити — криза! Тада је с том кризом наступила и криза у политичном животу, услед чега је народ пожелео, да нађе једном једно какво било крепко животно начело, које би их све у једно коло сједињити могло. Религиозна свест се заморила била услед непрестаног сектанског гложења, те стала тражити сталнијег ослоница у црк. религиозном животу, и отуд се ето изроди прави покрет у корист сједињења црквама.

Покрет тај силно се исказао у епископалној цркви, која је од свију протестантских општина американских најбоље сазнала идеју католичности. Оксфордски покрет захватио беше у своје

време и њу, па кад наступиће боље прилике, она тада устаде отворено за идеју васељенске цркве.

Њени проповедници стадоше са предикаонице указивати народу на пропаст, у коју их води протестантизам, те позивати народ к оживотворењу васељенског начела црквеног, наглашујући, да се ваља сјединити у један црквени организам, у једну католичанску цркву. Ето то хтеде учинити та епископална црква. Но — кад у ствари хтеде да приступи к остварењу те велике црквене мисије, а она на жалост увиде, да ју сама није кадра извршити. Њена црквено-религиозна начела беху раскламитана, литургија јој под утицајем протестантизма сведена на мртав обред, те не имађаше ни мало тајанствености и узвишености У тој невољи својој не могаше наћи ослоница ни у протестантизму ни у католицизму, американска црква обрати се на исток, да би у њему нашла помоћи и нове снаге за препорођај изгубљених у њој начела васељенске цркве.

Заноче преписка са истоком; изабраше у ту цел особити одбор; важнији чланови те цркве путоваше на исток и у Русију; стајаху у свези са синодом и патријарсима, који сасвим искрено прихватише ову мисао американске цркве.

Тада се у опште рекло, е се велико и важно дело сједињења цркава — ближи крају. Но — велика историјска дела не свршују се тако лако. Требало је пре свега спремити за то историјску основу, требало је прокрчити пута; но од тога ништа не беше учињено, те и овај покрет остаде и опет само — жеља.

Али овај покрет није ипак остао без икаква успеха; он је за собом повукао и *трећи* покрет, тако звани: старо католички.

Споменута два покрета потекоше из крила протестантизма, који се, развивши нагло своја начела, показао немоћним за виша питања црквено-религиозног живота.

Међу тим је и римски католицизам све даље и даље развијао своја једнострана начела. . .

Реформација је у толико важна, јер је римску цркву прочистила. Услед тога страшног покрета реформаторског који је нештедимице открио слабости и мане римске цркве, морао се римски католицизам одрећи многих крајности и заблуда, те се на тридентинском сабору значајно изменио и постао друкчији но што беше у средњем веку. Но суштина му је ипак остала иста. Средишња тачка римо-католицизма је учење о главенству папином. Ту тачку је римо-католицизам све боље и боље развијао и утврђивао, док најпосле не дође до *ватиканског сабора* 1870., где је постигнут врхунац развића тога а у догмату о — папској непогрешивости. Овакав догмат беше природна последица целе историје римског хришћанства. Но у том догмату најјасније се показала крајност, у коју је римску цркву довела једнострана организација, а од те крајности ужаснуше се многи одани и верни римске цркве. Ови, а на челу им дубоки зналац црквене историје — Делингер, уложише протест против новог догмата, те подигоше глас свој за — *стара католицизам*, т. ј. за онај, у коме васељенска начела не беху још жртвована папској системи. Коначна цел им беше, као и оних у протестантизму, препорођај потиснутих начела васељенских.

Тај покрет нашао је одјека на православном истоку, код независних општина — западне хришћанске цркве. Плод тога покрета беху богословски скупови разних независних општина.

Тако су одржане богословске конференције у Бону, које обратише на себе пажњу целог образованог света. Ту су први пут православни богослови са западним богословима били лицем к лицу, и резултати ових скупова су веома значајни. Ту је међу осталим питањима изнесено и старо питање о „filioque“, у коме је главна разлика међу истоком и западом.

При претресу тога питања ликовала је правда — православног истока! Ваља споменути, да су то питање и раније још, као што треба решили неки ваљани богослови западне цркве који су категорично признали, да је израз „filioque“ — „и од сина“ — у западном симвону вере незаконит уметак, чега нигда у оригиналном грчком тексту никео-цариградског символа није било. Кад је 1870. пок. грчки архиепископ Алекс Ликург био у Енглеској, те походио ликолнског епископа Вордсворта, овај је у почаст свом госту при богослужењу прочитао символ вере грчки и то без — „filioque“; но строге присталице западне цркве подигоше читаву грају на епископа, велећи му, да је издајник — англиканизма. Но епископ тај утиша ту буру рекав, да је символ вере читао — *грчки*, а у грчком оригиналу *нигда* не беше „filioque“, те према томе он не имађаше права у оригинал увлачити — туђа уметка.

Силније осуде незаконитости западног учења о „filioque“, од ове, нема ваљда, а то и таково мњење је и на бонским конференцијама примљено

и признато. Ту је признато, да је тај уметак у символ вере незаконито дело папске самовласти, а западни богослови настојаху да задрже уметак тај из чисто практичних обзира, бојећи се да узбуне масу народа, која је већ свикла да тај уметак сматра за — историјску старину.

Ето, докле је сасим логичним путем дошло западно богословље. Но и ако на једној страни мисао та потиснута лажном једностраношћу јури у пропаст рационализма и неверства, то она нијк на другој страни, тамо где јој је могуће било да се испод те једностраности ослободи, признаи к признању истине источног православља, од које се при одцепљењу одвила. И у том је сто тријумф — православља! И слава је та тим већа, што су истине православља исправославни богослови слободно и без утицаја са православне стране — признали!

Источна православна црква смерно се удаљила од свију тих покрета у зан дној цркви, а напосља је своје васељенско исповедање тек на молбу и позив запада, који, истрошивши своја црквено-религиозна начела, обраћа се истоку, да му овај у неволи помогне, ономе истоку, за који је говорило, с ту нема хришћанства, но да је оно загушено — исламом!

Истина је, да је исток поплављен некретом и изгубив грађанску слободу унутарње ослабио бно, али баш за то, што му је положај тежи и црњи бивао, за то је баш често бацао погледе своје на своју прошлост, а на њеном се драгоценом благу грејао и крепио!

Хришћанство се на истоку очувало чисто и неокрњено, а у томе је истоку — Бог помогао! Истинита начела васељенске цркве, која му дадоше васељенски сабори и св. предање — сачувао је исток до данас. Да је то тако, показују и доказују нам баш сви ти покрети на западу, који беху од реда у корист — истоку, у корист оних светих начела, што у православљу живе.

Покрета оваких данас је мало — видимо их у Чешкој —, но кад тад ће доћи и опет време, у коме ће се самосвест хришћанског света пробудити те по ново истаћи питање о сједињењу цркава — на начелима братске љубави и једнакости.

И тада — шта нама православнима чинити ваља? Ваља нам радити свом снагом на томе сједињењу. То ће бити — нова реформација: реформација којој ће бити основ — васељенско православље! Та реформација срушиће моћ — папства, а кад се ова сруши, тада ћемо пружити братеку руку и — Риму!

Да, тада ћемо се и с Римом сједињити, тада ће овладати светом жељени мир, тада ће у хришћанском свету бити једно стадо и један пастир, али не римски папа, но — *Христос!*

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о радњи опархијске консисторије Горње-Карловачке) у седници држаној у *Плашком* дне 12. августа о. г. — Узима се на знање извештај катихете Гр. Живк. о познавању и успеху српско-православнијех ученика на кр. нижој реалној и препарандији у Петрињи; те закључено, обзиром на велики број ђака предложити кр. земаљској влади, да нареди посебну ексорту за реалце, а посебну за препарандисте. — Исто тако узима се на поволно знање извештај катихете Ад. Мужд. о владању и успеху Срба ученика на кр. реалној гимназији у Раковцу (Carlstadtu). — М. Ц. С. наређује обнову поступка против бившему јеромонаху У. И.; — остаје се при пређашњем рјешењу, те да се реконструје против одлуци М. Ц. С. на основу §. 2. конзисторијалне системе. — Капелану качком М. Борчићу повјерава се администрација управљење парохије у Могорићу, а опслуживање капеланије у Каку предаје се суседнем свештенику Т. Т. — Намјесник П. Грба извештава, да је у Коларићу једногласно изабран парох требињски Душан Малобабић; — избор се потврђује; дојакошњи администратор коларићки В. Б. пређентава се на администрацију парохије Боројевићке, а опслуживање парохије требињске повјерава се суседнем капелану Јаковићу у Сјеничаку. — Избор свештеника Миладаре, који је једногласно у Драгојевићу за пароха изабран, потврђује се, дочим се одбија уток свештеника Р. Лапчевића, управљен на МЦС. против одређењех рјешењу, којим је из кандидације искључен. — Исто тако се потврђује избор свешт. Миљића, који је у Стишану једногласно изабран. — Упућује се парох Рјечки прота Ј. Шпрак, који проти своје свештаљном умировљењу протестује, да због сокачких разговора областима не

досађује, а Сењски пароx одређује се привремено за капелана Рајечког, да уз одређену награду и у Рјеци служи. — Сви предлагати и наименована ступају у живот са 1. окт. по нов. календару. — Узима се на знање извјештај администратора протопресвитерата крсничког о предаји Бјелопољске парохије администратору Ј. Буд. — Парохијско звање у Д. Грачацу извјављује, да не може за новокрштену парохију у Штикади издати матицу, пошто су исте још од 1879. године уједно са Грачачима поћене; — упућује се парохијско звање у Штикади, да се због издавања извадака и попуњења извјештаја званично из парохијске звање у Грачацу обрати, које ће му те податке сваки пут званично и бесплатно издавати имати. — На питање администратора у Градуси, што да чини, пошто матица нема? — рјешено, искати од политичне власти дуликате тих матица за пренос, а за труд око тога посла уставити од исправне Ножавињеве 100 фор. Домовни нако протокол исписати из пописних листина надлежне политичне општине. — Парохијско звање у Шавици подноси на одобрење нацрт инвентаса за своју цркву, молећи да молованје икона сликару Продановићу предаде; — опуномоћавају се проте Грбић и Живковић да нацрт прегледају и иконе распореде, а Продановићу ће наплаче, да један примјерак својег рада конзисторији на увид поднесе. — Уважава се молба пароха клековачког Луке Муњаса ради умировљења, препоручујући му, да поднесе и лјечничку свједочбу; уједно га и г. Дијецезан због његових услуга црквн клековачкој учињених одликује црквеним појасом. — Налаже се администратору протопресвитерата крсничког, да све свештенике тога протопресвитерата на заједничку исповјед сазове; уједно се још некоји други свештеници опоменику, да се чим прије испоједе и појасне се зашто то до сада учинили нису. — Због оскудице свештеника одбија се молба М. Бурсаћа и другова му, да се у Тишковцу засебан свештеник намјести. — Наредба финанцијалног министарства, коју доставља кр. зем. влада гледе извјеше биљежовања обитељских извјештаја — циркулираће се свештеству. — Саборски одбор захтјева формалну одлуку гледе умировљења свешт. Ст. Ножанића. — Кр. жупанијска област у Госпићу тужи се на проту В. К. што је некојему инвалиду 5 њјесеци потписивао намире после смрти дотичнога. — Прото В. К. те свештеници С. Пр., Мане Окл., Д. Кн. туже се да им плата за 24 њјесеца исплаћена није; — обратити се на кр. земаљску владу. — Парохијско звање у Сењу јавља, да је овдашња паша црква други дан Духова осванула замазана луцком нечисти; уједно се чита извјештај овдашњег градског поглаварства, да је у томе воћена истрага безуспјешна остала, обећавајући да ће са свом енергијом истрагу настанити; — обавјештити о том кр. земаљску владу у Загребу. — Парох Оточки извјештава, да Ђаку Дражи Седлару има 10 година, те нита би ли га услед његове и очеве му жеље у православље превео; — упутити га да до 18 године његове чека. — На основу дописа МЦС. извјестити адвоката В. Пауковића, да је кр. земаљска влада потврдила његов одступ као консисторијалног фишкала. — Забацује се тужба Бајића и другова му из Д. Вр., да свештеник слабо учи дјецу вјеронауке, и да не допушта у године звонити. Повјеренственим извјештај о поћењу истраге у Садиловцу оставља се ін suspenso, док се не дође како, да ли је тужитељ новца на расправу добио. — Уток трговца Боке Петровића из Моравица против одлуке рјешењу бр. Е. К. 114 одбија се због пропалешног рока. — Пароху М. П. издаје се на изјашњење тужба неких његових парохијана. — Читају се истражна акта о поћењу истраге у Поблужју; — парох се рјешава од тужбе, а истражне тропиноре нека плаће на полак тужитеља и тужитеља. — Изјашњење Недељског пароха П. М. на тужбу жупника Трегованића у Благају уступа се ординарију тај сеоском. — Одбацивши молбу свршеног богослова Медаковића, да се приступи стечајном испиту, укида се прије издана наредба, по којој су новорукоположени свештеници стечајном испиту прикупљани, држећи се у том одредбе највишег Рескрипта; уједно се за сваког новорукоположеног свештеника одређује најмање 14-дневна строга чреда. — Одбијају се писмене радње капелана М. Б. које је још 1889. год. за стечајни испит свршити хорао, те се исти у окт. на испит позиваје. — Одбија се молба Бјелопољске црквене општине, да администратор клиов и Дебелобрдски, на њезине редови код њих и под Дебелимбрдом литургише. — Свештенику Д. Р. даје се укор пред конспект. сједницом усљед против њему подигнуте тужбе. — Протојерејеу Н. Бетовићу у Карловцу одузимље се право проповједања, пошто је доказано, да је у својим проповједима нападао достојанство својег Епископа-Дијецезана. — Због разних пређа, које је онајно г. Дијецезан приликом своје канонично визитације, кажњени су: парох А. М. у С. са 3-њесечном епитимијом у манастиру Гомирју; — парох П. М. у Пл. глобом од 34 фор., свештеник Т. О. у К. глобом од 20 фор., парох М. П. у Г. Вр. са 33 фор., парох Ст. Б. у Д. са 33 фор., парох Д. В. у В. глобом од 50 фор.; а парох И. Д. у О. има се опоменути. — Због узорног реда и рада одликовани су: администратор и катихета у Госпићу М. *Лалић* чином протојереја, парох М. *Мајсторовић* у Грачацу црквеним појасом. — Свештенику Ст. К. у См. изражено је писмено признање. Ј. Т.

— (**Архидијецезална Конзисторија**) у редовној сједници својој од 31. авг. (12. сент.) о. г. од важнијих предмета предузела је и решила: Узима се на знање именовање јереја Марка *Шкуле* за катихету на пучким школама у Руми. — Узето је на знање произведење Ваљија *Николајевића*, пароха прилског, за протојереја. — Раковачки јерономах *Вчелајин* одређује се за администратора парохије у Свилошу, а Оповски јерономах *Митрофан* премешта се у манастир Раковац. — Но пошто ће се умолити кр. зем. влада у Загребу за установљење места сталног православног *катихете* на средњим школама у Осеку. — Досадањи капелан у Новим Карловцима Димитрије *Дамјановић* потврђује се за пароха у Угринови. — Одређује се избор пароха у Илоку, Беркасову и Бешенову. — Има се расписати стечај на парохију

— (**Парастос.**) Његово Високопреосвештенство митрополит црногорски, Митрофан Бан, на глас о смрти уредника овог листа Сергија Шакрак-Нишића одржао је на Цетињу парастос у покој душе врлог покојника.

— (**Одликовање.**) На празник св. Преображења о. г. произведен је г. парох прилики *Василије Николајевић* за почасног *протојереја* на архијерејској служби, коју је служила Његова Светост Патријарх српски Георгије у Карловцима. Честитамо г. Николајевићу на том одликовању, које је по врлинама својим заиста заслужио.

— (**Освећење српске православне цркве у Бечу.**) Пишу нам из *Беча*, да ће се тамошња новосаграђена *српска црква св. Саве* осветити у недељу 3. (15.) октобра о. г., по жељи Његовог Високопреосвештенства г. митрополита черновичког *Силвестра*, који ће тај свети чин лично извршити.

— (**Нови митрополит Московски Сергије.**) Руски листови пишу, да је руски Св. Синод на место покојног митрополита Московског Леонтија, чијом је смрћу речена митрополија остала упражњена, изабрао *Сергија*, бившег архиепископа Херсонског и Одеског. Новоизабрани митрополит Сергије рођен је у Тули 1820. године, те је према томе сада стар 73 године. Као двадесетогодишњи младић ступио је у московску духовну академију, где је након четир године доврше прописане науке. Пуних 16 година након свршених наука није остављао Москве, но је у њој био и професором и ректором поменуте академије. 30. децембра 1860. год. био је посвећен за епископа и тада му је поверена епархија курска и белгородска у управу. Њоме је управљао до 11. јануара 1880. год. Тада пошта архиепископом казанским. 22. августа 1882. западе га кишињевска епархија, а 12. јануара 1891. постаде архиепископом херсонским. Архипастирска служба митрополита Сергија за пуне 32 године одликује се плодоносним трудовима и подвизима на корист руске православне цркве. Особиту пажњу обраћао на подизање св. храмова, на побољшање духовно-учебних завода, а нарочито на постојано сазидање народа. Његове проповеди, које су штампане у засебним књигама или у часописима, одликују се својом врсноћом. Осим тога митрополит Сергије написао је велик број чланака учено-богословскога садржаја, у којима се манифестује његова начитаност и необична логичност у доказима, а осим тога одликују се ти радови лаким и разумљивим стилом. Л. Б.

— (**Црквено сједињење старо-католика са православном црквом.**) Руска богословска комисије, која се састоји из финландског архиепископа *Антонија*, дворског протојереја *И. Л. Јањшева*, архимандрита *Бориса*, протојереја *П. Смирнова* и професорâ *А. Л. Катанског*, *И. Е. Троицког* и *В Болотова*, која је концем јануара године састављена да изради услове, под којима се могу старокатолици примити у црквену заједницу, — свршила је већ свој задатак и предала је своје записнике св. синоду. Записнике ће разгледати св. синод и са својим закључком ће их испратити свима православним источним патријарсима и мајшком старо-католичком архиепископу. Л. Б.

— (**Родољубиви бугарски Трновски митрополит Климент**) како бугарске новине пишу, осуђен је 12. јула о. г. на вечно прогонство. Осудио га је трновски окружни суд. Он је жртва садашње државне владе бугарске. Неки веле, да ће задњи архијереј дане свога прогонства да проведе у Рилском манастиру, а неки опет тврде, да ће отићи у Русију. Л. Б.

ЧИТУЉА.

— (**Стеван Кукић**) *парох у Буњику*, преминуо је 23. августа о. г. у Јошаници код свога зета учитеља Ј. Вурдеље. Покојник се родио у селу Главици 1825. године, а рукоположен је 1852, те је најпре био капелан код тадашњег проте Рајачића, а после га је епископ Јукшан Николајевић поставио за пароха у Буњићу, где је до смрти служио верно цркви и народу. Погребен је 24. авг. уз живо сауешће свештенства и народа. Опроштајну реч говорио је покојнику свештеник Будисављевић. Нека је вечан спомен преминулом пароху Стевану Кукићу!

НОВЕ КЊИГЕ.

— (**Извештај** *о православном богословском заводу у Задру, за школску годину 1892—93.* — Година XV. — Задар, печатња Шпира Артале 1893. — 8-ни, стр. 72.

Ово је *садржај* овога „Извештаја“: *Први дио.* На 42 стране расправа: „*О историји новозавјетног канона*“, из предавања по Изагогици, од Р. — Некролози: Душану Кнежевићу, гимназисти VI. разреда, и Душану Перазићу, слушаоцу богословије у Задру. — *Други дио.* Православни богословски завод: А. Управитељ завода (Његово Преосвештенство Госп. *Др. Никодим Милаш*, епископ далматински и истријски); — Б. Наставничке особље (и то: 1. јеромонах Никанор Ракетић, 2. синђел Серафим Калик, 3. пресвитер Стеван Јавор, 4. јеромонах Кирил Митровић, и 5. Рикард Антуновић, учитељ енологије); — В. Преглед предавања; — Г. Библиотека (која броји 2883 наслова у 5074 књига и свезака); — Д. Главиште наредбе; — Ђ. Летопис; — Е. Слушаоци богословије; — Ж. Приправници за богословију; — З. Статистички преглед богослов. завода и семеништа.

По статистичком прегледу било је шк. године $189^2/_3$ у све *четири* године богословије свега 24 слушаоца, и то 14 редовних, 9 напредних и 1 приватан, од којих су 10 били стипендисте и толико у семеништу, а 14 пак семеништа. — Од петорице из IV. године положила су тројица испит. — Но епархијама било је богослованâ: на далматинске 11, на боко-которске 5, на осталих 8. — Приправника за богословију било је: при задарској гимназији 20, у Стејановићима, и на место личног помоћника пароха руског Василија Кретића. — Свршени богослов Јован Јовановић одређује се за администратора на рохије у Бреставу. — Приступају се к полагању стечајног испита свештеници: Јефтимије Матић, Симеон Аранички, Јован Протић и Евгеније Давјанов,

при которској и дубровачкој гимназији 9, свега 29. — Слушалаца богословије и приправника било је свега 53. —

— Die Bedeutung des Demetrios Chomatianos für die Gründungsgeschichte der serbischen Autokephalkirche. Von Dr. phil. Dušan Ružić aus Gros-Becskerek (Ungarn). — Jena, G. Neuenhahn Universitäts-Buchdruckerei 1893. — 8-ка, стр. 47.

Наслов је овој књизи српски: „*Значај Димитрија Хоматијана за историју оснивања српске самосталне цркве*“. Књига је писана у Јени на немачком језику и посвећена је Његовој Светости, врховној господину *Георгију Бранковићу*, српском Патријарху. Ову расправу написао је *др. Душан Ружић* приликом промоције своје за доктора филозофије на универзитету у Јени.

ОГЛАСИ.

Ш. С. 108. ех 1891./133. ех 1893. 163. 2—3

СТЕЧАЈ.

Да би се *звање главног школског референта* српских народних школа, које је смрћу пок. Др-а Ђорђа Натошевића упражњено остало, у своје време попунити могло, расписује се овим стечај на то место.

Главног школског референта бира срп. прав. нар. црквен. сабор и подноси Његовом Величанству ради највишег потврђења.

Главни школски референат је известитељ срп. прав. нар. црквен. Школског Савета и води непосредни надзор над свим основним и повторним српским народним школама као и осим вишим учевним и просветним заводима, који ужинају потпоре из нар. црквен. фондова.

Плата је главнога школског референта 2000 фор. годишње, 300 фор. у име стана, 400 фор. у име путних трошкова и десетогодишња повишица од 150 фор., и после 30 год. службовања пензија постигнуте плате.

Натецатељи имају своје, сведоџбама о свршеним наукама и евентуално досадањем службовању своме обложене молбенице срп. прав. нар. цркв. Школском Савету до 15. октобра о. г. по стар. кал. поднети.

Из седнице срп. прав. нар. црквен. Школског Савета, држане у Карловцима 30. јула (11. августа) 1893.

Г е о р г и ј е
Патријарх.

СТЕЧАЈ.

156 3—3

Расписује се стечај на оставком упражњено место *учитељице* на српској вероисповедној женској школи *у Дњшшу*. Редовна је плата у готовом новцу 300 ф. а. вр., 12 метара дрва за огрев и потребу, слободан стан за сада из једне собе, а кроз 8 недеља нов диван стан са две собе, кухињом и јестинчаром, башта 400□ хвати поред новог стана, и ван села $^1/_2$ ланца. Изабраној учитељици спада у дужност, све законом прописане предмете предавати.

Рок стечају је 26. септембри, када ће се и избор објавити.

У Дњшшу 22. августа 1893.

Школски одбор.

Број 18. ех 1893. Епархијски Школски Одбор у Карловцу.

СТЕЧАЈ.

159 2—3

Расписује се стечај на *учитељско мјесто* на српској вјероисповједној школи у *Дубици*. Плаћа је учитељу 300 фор. на годину, стан, огријев и банта, а дужности према Школској Уредби. Рок је за пријављивање мјесец дана послије првог увршћења овога стечаја и то се ваља пријавити овоме Епархијском Шк. Одбору.

Из сједнице Епархијског Школског Одбора, држане у Карловцу 17. (29.) августа 1893.

Михаило,
Епископ.

СТЕЧАЈ.

162 2—3

Овим се расписује стечај на једно стипендијско место из заклађе народног добротвора *Стевана Николића* и сестре му *Василије*.

Стипендија ова износи годишње 126 фор., а могу је добити ученици средњих школа. Првенство имају рођаци покојног добротвора и његове сестре.

Молиоци имају да поднесу: 1. Крштено писмо. 2. Сведоџбу од последње школске године. 3. Лекарску сведоџбу о здрављу и накалмљеним богињама. 4. Сведоџбу о сиромашком стању. 5. Сродници имају још да докажу своје сродство.

Рок стечају истиче *30. септембра* о. г. по ст. к.

На седнице црквеног одбора срп. правосл. црквено-школске општине,

У Новом Саду 19. (31.) августа 1893.

Мита Ђорђевић, перовођа. Стеван Јефтић, председник.

Е. Но 669. ех 1893/К. 588. 160 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено *парохијско место у Сирмгу* овим се отвара стечај.

Примећује се, да интеркалар траје до 1. марта 1894. године.

Стеченици имају своје инструиране молбенице путем својих представљених власти до 30 септембра о. год. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице држане у Темишвару 24. августа 1893 год.

Епархијска конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 165 1—3

Овим се отвара стечај за *учитељицу* на четвороразредној женској вероисповедној школи у *Сро. Неузини*.

Плата је у готовом новцу 300 фор. а. вр., у име школ. послуге 30 фор. а. вр., у име наушала 5 фор. а. вр., шест хвати тврдих дрва за себе и школу, слободан пун стан са 2 собе, предсобљем итд. и баштом у износу од 200□°.

Изабрана учитељица дужна је све на основу закона одређене предмете деци предавати као и ручни рад, и с децом св. богослужење похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, имају своје молбенице са пуним спецификацијама снабдевене до 26. септембра 1893. год. школском одбору поднети. Истога дана ће се и избор обавити.

Изабрана учитељица добиће у име путног тропка 10 фор. а. вр.

На седници школ. одбора држане дне 2. сент. 1893. у *Српској Неузини*.

Школски Одбор.

1—1 164 *Нови Сад*, септембра 1893.

П. Н.

Пошто сам дознао да су све српске црквене општине налог добиле, да нове печате (штамбиле од каучука) набавити морају, то сам тако слободан моје посредовање за набавку истих препоручити.

Осим штамбила, које у разним израдама као и са светим сликама, исто тако набављам и печате на тучу резане, марке (Siegelmarken) за шпеме, све тачно израђено и под мојом гаранцијом.

Моје услуге препоручујући остајем с поштовањем

Леонидас Стерио,

у српској задрузи за међусобно помагање и штедњу.

Е. Но 659. ех 1893/К. бр. 582 161 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место сист. протопреса *капелана у В. Бечкереку* са којим је местом скончана плата од годишњих 500 фор. и еквивалент од годишњих 150 фор. у име $^1/_2$ капеланске сесије.

Уједно се расписује стечај и за ђаконско место при св. успенској цркви у В. Бечкереку са годишњом платом од 400 фор. и уживањем $^1/_2$ ђаконске сесије у натури с тим додатком, да ће изабрани ђакон за 1893—94. год. уживати сразмерну накнаду за $^1/_2$ сесије у новцу, пошто је њена под закуп издата.

Стеченици имају своје инструиране молбенице путем својих предпостављених власти до 30. септембра ов. год. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице држане у Темишвару 24. авг. 1893. год.

Епархијска конзисторија темишварска.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА

АНТОНА НОВОТНИЈА

израђује по најновијој и старој системи, са гвозденим и дрвеним крунама хармонично уденена звона, са гаранцијом на више година. Такође прима горка звоноликвинца стара пукнута звона на преливање.

Особито препоручује своја произведена и одликована

ПАТЕНТИРАНА ЗВОНА,

која имају **дуготрајан, снажан и дубоки звук.** Једно само звоно од 300 кила пределачи се са звуком од других од 400 кила.

Даље **стубове за звона од гвожђа**, солидна и врло јефтина; **звона или шоље за сатове од метала** као и све друге предмете од месинга и метала што у ову струку спадају **по најумереније цени.**

Звона у тежини од 100 килограма на ниже, као и врло добре шврнове за локомотиве баште и за руке могу се на стоваришту увек готових добити.

Поруџбине израђују брзо и тачно

Антон Новотни,

137 4—6 **Темишвар, Фабрика.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Манастирске Српске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 19. септембра 1893.

СВЕТО ПИСМО КАО НАЈСТАРИЈИ ПИСМЕНИ СПОМЕНИК У СВЕТСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ.

Написао **Тимотије Димитријевић**, свештеник у Суботици.

(Наставак).

Реча књига, која се назива у LXX-рице тумача Λευιτικὸν (т. ј. Βιβλίον), у равнина назива се, као што смо већ напред рекли: „закон свештеника“, или: „закон о жртвама“, који називи потпуно одговарају садржини књиге, јер, говори свети Јован Златоуст (у своме Синопсису), „она садржи цео обред (omniam formam) левитског служења, налаже, којим су начином Арон и синови његови изабрани из потомака Левиних и како беху посвећени за свештенике, каква је разлика у жртвама, какав је цео обред богослужења и свештеничког служења“. О тесној вези, у којој се ова књига налази са предидућом, није нам нужно говорити, јер веза је тако јасна и очигледна, да доказивању нема места; већ више, изгледало би свако доказивање сувишним. Јер после говора о грађењу Скиније Завета, која је требала бити видљивим знаком присуства Божјег у средини изабраног народа, о чему би се и могло умесније говорити, ако не о томе, како народ дужан беше са своје стране испуњавати заповести Божје у односају према Богу, који се налажаше у његовој средини, и како посредством вршења заповести Божјих народ дужан беше показати, да је достојан постојаног присуства Божјег?

Правила ова врло су различита, и многа од њих су распоређена, не по извесној логичној вези, него су изложена по вези времена, у којем беху дарована од Бога. Баш за то, по указаној двојакој дужности народа, цела

књига може се врло лепо на два дела поделити; од којих први део (1, 1—10, 20) говорећи о жртвама и свештеницима, набраја како је народ дужан био односити се к присутном у његовој средини Богу; а други део пак (11, 1—27, 34) тачније описује, каква се чистота захтевала од народа, ради тога присуства Божјег. Необзирући се на множину и разнообразност садржаних у књизи описивања, књига Левит показује у целини упечатак производа, који је могао само из руку једнога писца проистећи, јер то се најбоље види из ниже наведеног кратког анализа садржине књиге.

Први део (1, 1—10, 20) говори о томе, да је народ израиљски дужан био одавати достојну пошту присутном у средини народа Богу т. ј. говори о жртвама и о лицима, која дужна беху приносити жртве.

I. О жртвама и главним облицима истих (1, 1—7, 38). Пре свега говори се о различним облицима жртава, о жртви паљеници или жртви огњеној (1, 1—17), о хлебним жртвама (2, 1—16), и о жртвама захвалним (3, 1—17); говори се подробно, боље рећи описује се потанко, какве животиње могу бити принесене на жртву и какви се обреди имају испунити приликом принашања жртве, како се наиме има која животиња заклати и како је треба наместити на олтару; долази за тим, шта треба да се баци од исте, а шта да се запали и сагори. За тим се подробно говори о жртвама, које се принашају за грех, које могу бити двојаке: 1) које се принашаху, или ако је свештеник (4, 1—12) згрешио, или цео народ (4, 13—21), или поглавар (4, 22—26) или ко из простога народа (4, 27—5, 19) нехотице; 2) друге се принашаху пак, ако је грех свесно учињен, и ако се тај грех односи на непоштовање Бога и Божјих заповести (6, 1—7).

У даљим стиховима за тим описују се права и дужности свештеника при принашању жртава и јасно се опредељује, који делови од жртве припадају свештеницима: од жртве паљенице (6, 8—13), од хлебних жртава, принашаних како од народа, тако и од свештеника (6, 14—23); од жртава за грех и преступ (6, 24—7, 10) и од жртава захвалних (7, 11—36).

II. *О посвећењу и установљењу свештенства* (8, 1—10, 20). По заповести Божјој Арон је био свечано посвећен од Мојсија за првосвештеника, а синови Аронови за свештенике (8, 1—35).

У последњи т. ј. осми дан посвећења они принесоше прве жртве за себе саме и за народ, при чему је Бог посредством ватре, послане с неба на жртву — показао, да је посвећење било право и истините (9, 1—24).

Но старији синови Аронови, Надав и Авијуд, беху спаљени ватром с неба, а наиме за то што принесоше туђ огањ пред Господом (10, 1—7); услед тога случаја дају се свештеницима посебна правила, да би могли што боље и савесније испуњавати дужности своје (10, 8—20).

Други део (11, 1—27, 34) говори о чистоти, која се захтева од народа и од свештеника.

I. Од целога народа захтевала се чистота спољашња и унутрашња (11, 1—20, 27.). За то се баш и налажу различита правила о чистоти спољној или законитој (11, 1—18, 30), разликују се животиње чисте од нечистих, и забрањује се јести последње (11, 1—47); набрајају се различни облици нечистоте законите и налажу се обреди очишћења (12, 1—15, 33); а будући да не могаху ни народ ни свештеници бити слободни од греха, то не само свештеницима да се налаже да приносе особиту жртву, пре него што би ступили у Скинију, већ се установљава особити дан за годишње очишћење, којега се празника обред и празновање описује (16, 1—34). Овоме се присаједињавају друга правила, која се односе на заклање т. ј. како треба коју животињу заклати, како се треба чувати да се крв животиња не једе, изриче се пресуда над онима, који ове заповести буду нарушили, т. ј. говори се, како ће нети бити истребљени из народа (17, 1—16); за тим долази забрана брака у недозвољеним степенима (18, 1—18); за тим се набрајају разни греси распуста (18, 19—23.); а цео део свршава се претњом, да ће сви они, који ова правила нарушили буду — истребљени бити (18, 24—30).

Спољној чистоти мора одговарати унутарња чистота (19, 1—20, 27), за то се баш и налаже, да се сви Израиљани посвећују и да буду свети, као што је свет Сам Господ Бог (19, 1—2). Одавде и излази, да сваки треба да се боји оца свога и матере своје, а особито ово треба да важи у односају према Богу (19, 3—8); за тим се налаже љубав према

ближњему, а особито према сиромаху (19, 9—18). Овим строгим наложима присаједињавају се и други, међу којима се налазе неколико, који се односе на богослужење (19, 19—37); за тим се говори о преступима, који се смрћу казне, а наиме: ако би се ко усудио принети синове своје на жртву Молоху, казниће се смрћу; забрањује се обраћати се врачарима и гатарима и питати их за савет; исто се тако забрањује злостављати родитеље, чинити тешке грехе прељубе (20 1—27).

II. Од свештеника захтева се већа чистоћа, како спољашња, тако и унутарња, услед чега се њима приписиваху особита правила, која се односе на чистоту, како спољашњу, тако и унутарњу; наводе се особити случајеви, у којима свештеници дужни беху чувати се од оскврњења (21, 1—22. 17); ставља се у дужност свештеницима, да особито пазе, да животиње, принашане на жртву, буду здраве, и без сваке мане; јер, која би животиња имала ману, така жртва неће се примити код Бога (22, 18—33).

III. Даља правила тичу се народа и свештеника заједно (23, 1—27, 34); у њима се заповеда наиме: да строго чувају од Бога наложене празнике и суботу (23, 1—44); за тим се заповеда, да у Скинији непрестано горе свеће т. ј. жишке пред Господем ноздан, и да се налази 12 колача на чистом столу пред Господем, (а то су тако звани: хлебови предложења) у знак чистоте народа (24, 1—9); а за тим се говори, да се богохулиоци имају казнити смрћу; при чему се говори о закону освете т. ј. шта се има радити са оним, који би хулно име Божје (24, 10—23); за тим се говори, како се свака седма година има сматрати и празновати као седми дан, т. ј. као субота и има бити одмор земљи; исто се тако налаже, да се светкује свака педесета година т. ј. јубиларна (25, 1—55); свима пак онима, који ове заповести буду чували, обећавају се многа добра, а исто се тако нарушителима ових заповести Божјих обећавају најгрозније казне (26, 1—45); овоме се придодају још установе, које се односе на добровољно примљење завете и на уплаћивања, која се тичу откупа заветованих ствари (27, 1—34).

Четврта књига Петокњижја зове се у LXX. тумача: Ἀριθμοί т. ј. *бројеви*, „јер се у њој садржи број целога народа, после тога како је свако колено јудејско било пребројано по налогу Божјем“ (Синопсис Атанасија великог); равини називају четврту књигу: „У пустињи“, јер она обухвата и налаже време, у којем су се Израиљћани налазили у пустињи.

Закони, изложени у књизи Левит, били су дати на гори Синајској, прве године путовања у пустињи (Левит: 1, 1; 26, 45; 27, 34); за тим се прекида ред излагања путовања, изложењем и описивањем Синајског законодавства, који опис и продужује божанствени писац, настављајући исти, где га је прекинуо био, и доводећи га у свезу, почиње излагање од првога месеца друге године путовања, па продужује све до 11-ога месеца четрдесете године по изласку из Египта. При томе божанствени писац описује догађаје не у непрекидноме реду, како иду једно за другим, већ их описује у кратко, шта више преко неких прелази сасвим ћутећи, као што и време т. ј. дуги период времена од Јосифове смрти прелази; исто тако и о 37 година путовања говори врло у кратко. Божанствени писац имађаше намеру изложити судбину не свију Израиљћана, него само оних, који имају ближи и непосреднији одношај у чувању откривења — ради спасења свију људи. За то и видимо, да сви Израиљћани, који изађоше из Египта, за своје роптање беху осуђени праведним судом Божјим на смрт у пустињи, јер се показаше да нису достојни сачувати откривење Божје, кроз које су требали сви људи да се спасу. Баш због тога узрока Мојсије и познавша започето причање, напомињући само ову истину, не упуштајући се у подробно излагање исте, шта више ништа не говори о целој тој генерацији, која је изумрла у пустињи, изузимајући што напомиње нека само факта, из којих се јасно видети могло, да Бог паши на испуњење закона свога, и строго казни нарушиоце истога закона.

Мојсије почиње своју повест од изумрле генерације и доста нам подробно приповеда, шта се све догодило од њена па до једанаестога месеца последње године путовања. Узимајући у обзир таки карактер времена, ми ћемо разделити саму књигу на три дела:

Први део (1, 1—14, 45) говори о томе, шта се догодило — пре него што се Бог одрекао те грешне генерације, која није видела обећану земљу, већ је изумрла у пустињи, а

наиме у прва два месеца друге године, но само у обратном реду.*

Пре свега излаже се оно, што се догодило у другом месецу друге године (1, 1—6, 27).

Пребројавање синова израиљевих (1, 1—4, 49). Пребројавају се сва колена по породицама, изузевши Левино (1, 1—54) и заповеда се свакоме, да заузме опредељено своје место на путу у логору (2, 1—34); пребројавају се по породицама и Левити, који беху посвећени Богу место првенаца и који беху назначени на служење при Скинији; указују им се опредељене за њих дужности (3, 1—57), које се дужности за тим подробно описују (4, 1—49); овоме се још придодају: закони о свему, што је нечисто, о удаљивању сваког нечистога смећа из стана (логора); за тим долази набрајање грехова, који се опраштају, ако дотични призна да је скривио и ако врати накнаду за штету учињену; за тим се говори о женама, које би потпале под сумњу љубавну, какав дар треба да се принесе од свештеника за исте (5, 1—31); говори се за тим о назиреју и о дељењу благослова — Божјег — кроз свештенике. (6, 1—27)

(Наставиће се)

* На питање, зашто је писац пренебрегао хронолошки изложити поједине догађаје, држимо за нужно одговорити, да је то учинио из особитих обзира т. ј. да неби у књиги ред покварио. Намеравајући описати у овој књиги потпуно путовање у пустињи, Мојсије није могао одступити од реда, којих беху поједина колена — једна за другим распоређена у логору на путу, исто тако не могаше изоставити ни описивање оних дужности, које имађаху отправљати левитске фамилије, приликом преношења ковчега завета и свештених утвари. — О свему овоме говори — у другом месецу. Не желећи тим начином т. ј. описивањем распоређења 12 колена и описивањем дужности левитских прекидати свезу повести, Мојсије у обратноме реду описује пре свега оно, што се увек чувало за време целога путовања, па тек за тим почео је излагати оне догађаје, који се догодиле првога месеца, друге године путовања.

О НЕРЕЛИГИОЗНОСТИ.*

Ума пера, које би описало, нити усана, које би испричале оно страховање и забринутост, које обузима родитељска срца, када виде, да им је најдрагоценије благо, предмет жарке љубави срца њихова — чедо њихово напустило праву стазу, која води човечанском животу, правој срећи и блаженству, те пошло странпутицом, која води моралном паду и покварености.

Ово страховање појмићете ви, добре мајке, које сте у борби са животом својим дали живота деци вашој; тек ви знате појмити ово страховање, који љубите децу вашу више живота свога. На услед те жарке љубави страхујете, да л' ће од ваше деце постати ваљани и честити људи, који ће увенчати венцем славе брижну душу вашу, или такови, који ће на старачке сребрне власи ваше нанети стид и срам.

Оправдано је страховање ваше, особито у данашњем добу, када се шири по целом свету нерелигиозност, која све, што буди у човеку узвишеније осећаје, што води човечанском животу, отежењује срца и успокојава душу човечју — одбацује, и тражи основ и путеводу за живот са свим с друге стране. А овај пут, пут нерелигиозности не води к добру, јер је она основа свакоме злу, она упропашћује и морално и физично како сваког члана друштва но на особ, тако и целе народе. О овој кужној болести, о овој — да се тако изразим — философској манитости желим коју овом приликом рећи.

—

Вера је светлост, па ко је њоме просветљен, тај неће ходити по тами; а нерелигиозност је мрачан вртлог, у који, када упаднемо, не можемо чинити ни један поуздан корак. Религија нас на лаки' крили' узноси к небу горе, а нерелигиозност је страшан терет, који нас земљи веже. Зар не би за не доста паметног држали оног човека, који хоће да преплови бурно море, па место да седне на лађу, која би га сачувала, да не утоне, а он привеже за ноге своје тешко олово и тако се баци у вале морске? Исто тако несмишљено чини човек, који нема вере, који је провеја нерелигиозношћу. Хоће да преплови бурно море живота, а неће да седне на лађу религије, него привеже за себе тешке терете нерелигиозности и

* По скици слободно израђено.

тако хоће да прегази море живота. Нека се не чуди после, што је утонуо.

Живот је нерелигиознога човека суров, душа му је препуна разних сумња, ни о чему нема сталног мњења нити уверења; ја, пошто не верује у Бога, не верује ником. Нема једне полазне тачке, са које би могао развити размишљања ума свога, с тога се непрестано час за ово, час за оно хвата, једном речи, непрестано је у неком колебању. Не верује пријатељу, ни жени, ни деци, ни оним умним тековинама, које нам наука пружа, а не верује ни сам себи. „Можда сам погрешно, можда је превара, можда измишљотина“, — тако говори и мисли онај човек, кога мори сумња и то услед нерелигиозности.

Како је пуста земља оном, који нема вере! Обазре се по свету и не налази ни једне тачке, ни једно цветно зелено поље, на ком би поглед свој заустављо, ништа нема за њега драже; што је узвишено, што је прекрасно, све је за њега пусто, као голо стење. Душа му жедни и тражи чисте воде са извора, али нема вере, која би му жеђ загасила чистим бистрим истинама верским. Па, пошто је проникнут нерелигиозношћу, она му место чисте извор-воде пружа воде из кањуге, да би њоме угасио жеђ.

Нерелигиозан човек је непрестано у некој неизвесности, колебању. На та вечита неизвесност не капа ли врло често отровне горке капљице у чашу живота његова и то у часу најсветије радости његове? Неће ли она као оркан спирити с радости живота, са земаљске среће златни рудеж до последњег прашка? Погледајмо, како радосна свита излази из храма божјег: напред накићена, у сватовско одело обучена нева у руци са дивном китом цвећа, а с њоме младожења, а на руци им златан прстен, који им је мало час слуга божјег олтара на прст метнуо, а кум у знак заједничког, сложног, узајамног живота изменио. За њима иду многа весела лица: кум, старојко, девер и силни рузмарином искићени сватн и стари и млади, сви у чисто, свечано рухо обучени, мислио би, е сад су с неба слетели. Па она срећа, што им са лица сија, она светлост, која им из очију пушта зраке своје и нас све заноси и нас све нека необична радост обузме. У храму божјем још одјекују речи: „Гдѣ кѣ̀ нáшѣ, слáкою и чéстїю вѣ́нчáй Ѧ̀“, и с оним речима су за навек једно за друго, а пред Богом и људима привезани. Најсветији осећаји срца њихова испуниће се данас. Ох, како су жељно, како давно очекивали овај дан! И ево приспео је и изнад њима изобилно среће и благослова. Али — погледајте — као да би на челу младожење приметили неку сету, као неки облачак, који се једва приметити може? Шта је то? Та најсветија жеља му се данас испуни! Шта значи дакле поред оволике светлости онај мали облачак? Несретан је он, јер је изгубио веру. Нема вере. Најтоплију жељу му Свевишњи испуни, али му ипак радост није потпуна, — спокојство и мир душе његове нешто узнемирује. Сети се, како је срећан он сада т. ј. како би срећан био, да га једна мисао не мучи, помисао на потоњи растанак. Јер света је истина, да ће се смрћу временом растати једно од другог, па како ће тежак бити растанак тај, како ће да рани срце човечје?! И ова помисао кадра је бацити у очајање нерелигиозног човека. Онај, који има вере, не мучи толико, јер зна, вера га учи, да ћемо и иза гроба бити у руци божјој; зна, да ће се и опет тамо горе састати они, који се овде на земљи волели и поштовали, зна, да гроб не уништава, не прекида срећу, него је праг већој, светијој, савршенијој, чистијој и божанственој срећи, какову тело човечје не познаје, нити познати може. С тога онај човек, чије срце и душу проневјава вера, неће у смрти гледати неку страшну карикатуру, неког страшног тиранина, него милог анђела ослободитеља, који држи у руци кључе вечног, пресретног царства, па, ако смо заслужни тога царства, отвориће нам двери. Па да није млади младожења изгубио најдрагоценији алем камен срца свог: веру, колико би чистију радост осећао данас! Не би сјајност среће помрачио онај мали облачак. И овај мали облачак пролази кроз сваку радост нерелигиозног човека. За њега нема чаше меда, коју неби која кап жучи загорчила. Па није ли један живот оваког човека? Заиста јесте.

На где је код нерелигиозног човека мир и спокојство душе? Од овог слатког сока он не куса. Пошто верује само оно, што је на земљи, а све, што је надприродно и иза гроба, одбацује, живи само земљи и њеним наслађама. Узвишенији идејал не проневјава душу његову,

јер није кадар узвисити се над сводом земаљским. Па пошто је постао робом помисли на вечно уништење, он, пли непрестано хода тамо амо, зноји се, труди се, да што више стече, или напротив, пошто је пао у очајање, ували се у загрљај лењости. Што да се трудим и мучим — вели — та и онако ћу све изгубити! Живећи у непрестаној неизвесности, нема мира, ветрић сумње непрестано га љуљушка, узнемирује, као да би на жицу обешена ваздушна лопта био. С тога врло често кличе: „Мира, мира ми дајте! да у њему утопим и тугу и јад“! Али како да има мира, кад је изгубио путеводљу и кад не светли над њим звезда претходница. Јест, не светли над њим, јер је одбацио веру и самовољно је себе изгнао из раја земаљског. Јадате се, ви неверници, да непрестано осећате у грудима вашим терет и бол, а ви сте га сами увукли у груди ваше тиме, што сте одбацили веру. Ми не осећамо ту тугу, ту усамљеност, јер имамо веру, која нас храбри и теши. — Нерелигиозан човек подлегне под теретом жалости и туге. Смрт непрестано коси и носи своје жртве. Стари с изнемоглим, малаксалим телом, сребрним власима украшеном главом, а млади с наде пуним срцем и величајним замишљајима лежу у мрачан гроб. Ево овде једна млада женска, тамо стари отац, овде љубљени брат или сеја, тамо красна нева оставља свој живот. Сузе роним и срце нас боли и за овим и за оним. Нерелигиозног човека једно овако искушење јако потресе. Истина, потресе оно и религиозног човека, али овај познаје благодатне изворе утехе и том извору се обрати, дочим нерелигиозан човек пада у очајање. О, на како је слатко души нашој, када у дане искушења можемо погледати на небо и уздахнути: „Оче, да будет воља твоја“! Али зашто да погледа на небо нерелигиозан човек? Шта тражи он тамо? За њега нема тамо Бога, нема анђела утехе. По његовом схватању небо није вечно пристаниште среће, већ магла надземног свода. На да ли је чудо да овакав, а и иначе слаб човек, чије срце не провејава блажени осећај утехе, да такав човек мора пасти у очајање? Да ли је чудо, што не налази за вредно, да до краја истраје у борби живота овог? Да ли је чудо, што сам угаси један и чемеран живот свој?

Наши прадедови, о, те непомичне стене, те пресретне хришћанске душе, које су тако љубиле своју веру и слободу, да са лозинком „за крст часни и слободу златну“ смело одоше у сусрет извесној смрти, јер су знали и веровали, да ће за мученичку смрт за веру Христову задобити живот вечни, — ти прадедови наши у часу страдања и патње клечећи су молили од Бога помоћи и утехе, а твоја је утеха — нерелигиозни човече — у пушчаном праху и олову, у чаши отрова, у сналн ужета, у валима реке концентрисана. Узмимо у руке ма које новине, па ћемо лако увидети, како се шири нерелигиозност, јер су пуни листови страшних вести о самоубиству. Вера нас не учи томе, да у часу тешког искушења падамо у очајање и оружјем себи живот одузимамо, него да се мушки одупремо болу и да уздајући се у Бога, понесемо свој крст, не бојећи се ничега. А што многи кукавички одузимају себи живот онда, када би требало показати моћ и силу душевну, знак је, да су изгубили веру.

На кад нерелигиозност тако упропасти и унесрећи човека, како се она могла тако распростри и толика срца окужити? Многи су узроци томе. Узрок је томе: родитељски дом, многи рђави примери или бар недостатак у добром примеру, а и природа човечја, која радо к злу нагиње. Не можемо затајити, да најжалоснпје и најужасније примере нерелигиозности наилазимо у оној сталежу људи, који треба да је највише обвезан Богу, јер је највише добра од њега примио. Па није се ни чудити, ако дете нерелигиозно постане, кад размислимо, под каквим је околностима оно одрасло. После рођења досне у тако звану чељадску собу, где о њему бригу воде лакомислене, раскалашне и просте дадиље и страстима заслепљене служавке, којима је најмања брига да у меко срце детиње уливају љубав према вери. Али све да су и склоне то учинити, већином немају способности за то. И тако одрасте дете, а у срце му није уливана ни најмања капљица љубави према вери. Доцније дође у школу. Ту у школи чује први пут о Богу, Исусу Христу, ту дозна, да се треба Богу молити, да је недељом, свецем и празником одмор, и да у те дане треба ићи у цркву и Богу се помолити. Али види, да му се ни отац, ни мати не моле Богу; отац не држи одмор, него и недељом и свецем ради.

Разговорно дете неће ово окутати, опомениће матер, да је вероучитељ у школи рекао: да треба да се Богу помолимо, а ти се никад не мониш! А шта ће мати одговорити? Најчешће ово: Е, окај се ти синко, није то тако, како су ти рекли! Дакле преварио ме је свештеник? запитаће дете само себе. Мати ми каже, дакле заиста ме је преварио. Питам сада, да-ли ће од селе исти ученик веровати свом вероучитељу? Неће ли од селе речи његове примати са неком сумњом? Па ако и ово није истина, ако ме је опет преварио? — говориће дете у себи. И тако врло рано почне сумњати и неверовати, јер му је вера пољуљана. — А можда је мати и религиозна и настоји, да најглавније истине св. вере улије у срце детиње? Јест, али, кад се живот очев не слаже са св. науком, отац се никад не моли Богу, никад не долази у цркву, не приступа чаши св. причешћа; неће ли и дете временом, када не буде на вршење ових хришћанских дужности приморано, свесним их напустити?

Рецимо да су и отац и мати религиозни, и да је сва кућа религиозна. Али пратимо дете и даље. Свршивши основну школу, дође у гимназију, реалку или који други средњи завод, добије 7—8 учитеља у један пут, од којих сваки има засебан принцип и по принципу том васпита и дете. Дође вероучитељ и говори му о благости и милости божјој, о благослову и казнама, које Бог шаље људима, о створењу света и човека. Ученик смерно и одано слуша и као слатки сок удише у душу истине божанствене науке. Али час куцне, зазвони и дође други професор; овај библију представи као неку некорисну књигу, која је изгубила сав авторитет, и која је само за то, да човека залуди. Час прође и дође трећи професор; овај порекло човека доводи од мајмуна и у овом смислу учи. Дође и четврти: по његовом је предавању Бог сменина идеја, измишљотина болесног ума. Свет је Бог! повиче, и ово улије у душу детињу. Шта ће овом следовати? Ученик видевши овај хаос, ову неједнакост, ово протусловље, видевши даље, да се ни сами учитељи не слажу, не верују један другом, он надлицитира све и од четворице, — петорице — десеторице не верује ни једном и тада је већ стао на праг нерелигиозности.

Време брзо пролази, од детета постане младић. Ступи у живот, пађу његову разни вали живота љуљају овамо онамо, час је подижу у вис, час спусте у дубину. Разне сласти живота почну га завараватн и примамљивати, разбуди се у њему жеља за уживањем и подиже к устима чашу пуну слатког, примамљивог сока. . . . Осећа, да се у јаку борбу срца његова уплео неки слаб гласак, ваљда одјек из прошлих времена, и тај слаби гласак, као да би га опомињао, световао, да га вера позива, да победи у себи те гадне чежње за уживањем. Али шта се њега тиче сад већ вера? Та она се не тиче ни оних, који га окружавају; зашто не би и он следовао стопама њиховим на путу уживања? И он следује, и постане страсник. А да би својој страсти задовољити могао без икаквог преговора савести своје и да се услед тога у души његовој не би чуо ни један гласак пребацивања и негодовања, избаци из срца свог и последњи камен, који је заостао у грудима његовим од развалина религиозна светиња; и још више: презре и оно мало религиозног делања, које је до сада показивао бар из обичаја. Још један корак и затвориће се над главом његовом вали нерелигиозности. И овај не заостаје. Нерелигиозан човек не познаје дужности савесног делања и рада. Ако и врши тачно своју дужност, то он чини не из савесности, него често из рачуна и користољубља. И с тога, ако му нису на догледу: већи положаји и користи, а штете га не стрпше, из чисте савесности врло ће мало себе затрућивати, да дужности својој задоста учини. Али ако из ненада изгуби зараду и звање, падне у највећу оскудицу, ако мора гладовати и не може да набави оно, што је најнужније, нити зараде, ни звања добити, а непрестано мора слушати и јутром, даном и вечером јадиковање и лелекање деце своје, — падне у очајање, душу му обвије црни вео, те жели да се ослободи од овог јада и чемера, на што му се приближио ђаво и пружа му у руку оружје. . . оружје пуче и вали се склонише над главом његовом. Такови је човек без вере, тако живи и тако му се сконча живот.

Али зашто се иђак нерелигиозност шири и зашто је тако јака? Већ сам на ово питање одговорио, али неће бити згорег у кратко поновити. Природа човечја, за коју се лако

лепи зло, неће да понесе крст самопрегорења. Осећајима његовим годе сласти и уживања и с тога нагиње тако нерелигиозности, јер ту му ништа на путу не стоји, да задовољи своје страстима, ту му не треба терете сносити, јер у верноисповести нерелигиозности нема поста, молитве, нема похађања цркве, славе домаће ни црквене, нема правде ни правице, нема љубави према ближњем. Дакле никакве дужности, за све необуздана слобода.

Из свега овога можете увидети, браћни родитељи, да ће од деце ваше тек онда постати ваљани и честити људи, ако их религиозно васпитате и ако их на сваком кораку живота њихова утврђујете у вери. Учитељи народа, зар са отровом нерелигиозности хоћете да отрујете ученике ваше, а преко њих и народ и народност? Јест и народност, јер су први ђуроци вере преобразили душу народову и само помоћу вере могли су Срби подносити тешко ропство, које их је морило од векова. Иначе — да није имао вере, честе сеобе, туђински јарам и ратовања упропастила би га, као што су пропадала цела царства и народи. „Србина је вера одржала. Она му је обичаје улепшала. Она је разблажила страсти и умекшала гордост и славољубље, та највећи јунак жали: „„ђе погуби бољега од себе““. Вера му је своју и кумство утврдила, вера га је спасла“. Па, ако љубите своју народност, ако сте сви ви прави синови и кћери народа, те желите, да та народност на веки остане светла и чиста, — обучавајте, васпитајте подмладак ваш у вери и из тела народности исеците трули уд, који шкреће нерелигиозност, хоће да упропасти и народност.

О, ти народе мој! Знај, да ћеш тек донде живети и светао бити, док живиш у закрилју лепог и истинитог нашег православља. Од тебе дакле зависи, да ли ће ти живот дуг бити. Љуби, негуј, шири веру своју, остани у закрилју исте и живот твој протегнуће се у вечност.

Говорио у *Панчеву* приликом дељења одела и обуће сиротој деци

Душан Јаблановић,
свештеник.

Његова Светост преузвишени Господин Патријарх Георгије у Ст. Сивцу.

Давно се поговарало већ, да ће Његова Светост, преузвишени Господин Георгије, Патријарх српски, ићи овог лета у Ст. Сивац, да тропоше тамошњу ново оправљену и дивно украшену српско-православну цркву. Давно се почело о томе говорити и од овог [illegible] у целој околини Ст. Сивца ноће циркулирати неки нов живот, неко непознато мило осећање, нестрпљивост и узбуђеност, која свестом овлада онда, када стоји на прагу неких нових, дивно невиђених догађаја. Сама вест, да највећи српски велико-достојник црквени одлази у једну своју општину, морала је изазвати то осећање у верних, јер заиста прохујане деценије, од кад тамошњи свет не виде свога архијереја, не виде дивног архијерејског богослужења, које заноси ум човечји и душу, подиже га у непосредну близину Творцу-Богу, кога слави и коме се моли. Чиљеле су дакле све припреме само да тај дан што свечаније, што лепше невадне, како би страном свету показати могли, да и ми имадемо још вечега, чиме се дичити и поносити можемо. А да се заиста и смемо поносити тиме, показао је онај заиста дивни и свечани дочек, кога честити Срби са осталим ваљаним народностима Његовој Светости спремише.

Свануо је дан, када је Његова Светост имала пристати у Ст. Врбас брзим влаком, одакле ће се после на колима кренути у Ст. Сивац. У 9 сати стиже воз на станицу а из њега изађе импозантан сед старац са својом свитом. У сакупљеном многобројном народу зачу се неки шум и мрмљање с дивљењем и чуђењем и наједанпут изби громко „Живио!“ То беше Његова Светост патријарх *Георгије*, који је првим кораком својим у срце дивне Бачке задобио и освојио срца свих присутних. У пратњи Његове Светости беху г.г. *Исидор Ђирић*, народно-црквени секретар и посланик на земал. сабору хрватском, *Платон Телечки*, архимандрит бесчински и посланик на зем. сабору хрватском, *Исак Дошен* протосинђел хоповски, *Милан Ђирић* окр. прота новосадски, *Јован Живковић* проф. богословије, протођакон *Лукијан Богдановић* катихета на карловачкој гимназији и јерођакон *Георгије Видић*, конс. бележник бачки.

Као политична поглавица среза, у који је Њег. Св. Патријарх ступио, изађе одмах на перону пред

Његa Др. К. Молнар, надсолгабиров кулски, и предусретне га топло и гостољубиво, најављујући да се сматра сретним, што је баш њему и његовом срезу пала у део та почаст, да може поздравити тако одличног госта. На дворишту железничке станице пред силним светом на челу са својим духовним пастирима поздрави Његову Светост честити свештеник Душан Марковић са лепо смишљеном и дирљивом беседом, из које је провиривала најодапија сиповља љубав како свештеника тако и целе поверене му пастве према узвишеном архипастиру свом. За овим поздравише милог госта пастири и духовници осталих вероисповести тако симпатично и дирљиво, да је човеку срце заиграти морало. Када се Његова Светост на свима тим поздравима захвалила, поседаше сви гости на кола и пратња се крену предвођена коњаницима уз пуцњаву прангија и зепрпање барјака.

Путовање беше врло пријатно, јер је баш те ноћи пред долазак падала јака киша, те тако није било прашине, што је велика срећа била, јер од преко 100 кола, која из Врбаса према Кули пођоше, дигла би се прашина до неба те би се можда и несрећа каква догодити могла. Између Куле и Врбаса на граници дочекао је госте опет огроман свет и народ, који је изашао да поздрави милог свог госта. Овде се пратња повећала још за 150 кола, тако да се низу кола са Ђуприје, која води преко кулског канала, није могло краја догледати. Сама варош Куда била је сва на ногама, и велико и мало и старо и младо похитало је на сокак, да види српског Патријарха; а пред српском црквом био се толики свет искупио, да су кола једва прођи могла. Уз пуцњаву топова и прангија, уз звоњење звона ушао је високи гост у св. храм, пред којим га дочекаше свештеник у одежди с крстом у руци и ђаци с чирацима и рипидама. Овде је честити и ваљани парох кулски Милан Бобрић поздравио архипастира свог тако топло, тако лепо и речито, да је многима од присутних ударила суза радости у око, видећи то одушевљење и искрену радост, коју је усхићени народ кулски младоме пароху свом у уста метнуо, да ју изиђе пред ноге архипастиру свом. Тронута оволиком љубављу и одушевљењем Његова Светост одговорила је у лепом одпоздраву, делећи заиста благу и архипастирску науку сакупљеном народу, учећи га добру и племенитом. Из српске цркве пође Његова Светост у римокатоличку, дајући тиме леп пример међусобне братске љубави и толеранције, која треба међу разним конфесијама и народностима да влада, ако се мир и слога постићи жели. То је у одговору свом католичком свештенику, који га је поздравио, и нагласио.

Огромној пратњи прикључе се и Кољани, тако да је низ кола и број народа постао све већим и већим. За сваког од присутних остаће у вечитој успомени призор, који се догодио на граници између Куле и Црвенке. Село чисто немачко, без једне православне душе, излази са огромном депутацијом чак до свога хатара пред православног архијереја. Радост и одушевљење, које је сјало на обријаним лицима вредних и честитих Немаца, који Његову Светост на челу са младим земаљским послаником својим Дром Лезбахом одушевљено поздравише, не би могао бити веће ни онда, да су дочекали свога суперинтендента и владику. Његова Светост је ту предусретљивост од стране честитих Немаца вратила тиме, што је походио и лутеранску и калвинску богомољу примивши из уста дотичних пастора топле поздраве и изразе одапости према освећеној особи својој. Одушевљење присутног народа постигло је свој врхунац на граници сивачкој, где је недогледан бр-ј кола и народа гологлав дочекао госте на челу са својим узорним пастиром Младеном Јовановићем, пароxом и поч. протојерејем сивачким. Овде је пред Његову Светост изашао и мандатор будимске епархије г. Герасим Петровић, протосинђел. После одушевљеног поздрава поп-Младена Јовановића и солгабирова Тришлера крене се импозантан низ према селу, где Његову Светост уз пуцњаву прангија и звоњење звона дочека мало те не цело село, кличући на сваг грла „живео“; пред црквом дочека милог госта црк. одбор са свештенством и цело море народа улије се у цркву, где окр. прота сомборски г. Љубомир Купусаревић поздрави св. Патријарха говором, који је све присутне занео, рекавши међу осталим: „Сви ми поштујемо у Вашој Светости и љубимо духом мудрости украшена архијерејa, достојна наследника српских патријараха на престолу св. Саве, Арсенија и Максима“. Одговоривши Његова Светост на овај поздрав, како је радо и свесрдно дошао у ову општину и како му је мило, што види, да је у народу побожност и одапост према правосл. матери цркви вашој чврста и непоколебива — благословн присутни сав народ и удали се у свој стан на одмор.

У вече је одслужено свечано „бденије“ у присуству многобројног народа, а сутра дан отпочело је у $^1/_2 9$ сати троносање св. цркве, које је трајало са архијерејском литургијом пуна 4 сата. Дивно је било видети импозантну особу Његове Светости у потпуном архијерејском одијелу, заокружену многим свештенством, где служи св. литургију. Пуна црква, — да игли испустиш, не би пала на земљу; странци иновърци заузели места у певницама, да из непосредне близине посматрају свечану и узвишену архијерејску литургију, какову је само православна црква у стању одслужити. На лицу им видили одушевљење и дивљење, које још увеличава складно и лепо појање честите богословске омладине, која је чак из Карловаца дошла да славу и блесак тога дана својим лепим појањем увелича. На литургији је св. Патријарх произвео за проту: пароха сивачког *Младена Јовановића* и лалићског *Јована Марјановића* а ђаконско монаха хоповског *Гаврила*. Све су то били призори, који су у највећој мери задивили цео побожан народ, јер нико од њих таково што видео није.

После свечане литургије био је у дворани срп. прав. школе у почаст Његовој Светости банкет, на ком је присуствовало преко 150 особа са одличним гостима из целе околине, а нарочито из Сомбора, одакле је осим силних одличних гостију дошао велики жупан, пресветли г. Бела Шандор и поджупан г. Андрија Шмаус. Овде је нала многа лепа здравица, а свака је скоро пила за жељеном слогом међу разним народностима миле нам домовине.

Други дан у подне кренула се Његова Светост из Ст. Сивца натраг у своју престоницу, праћена мноштвом народа до границе општинске. Народ је св. Патријарха исто онако одушевљено и симпатично испратио, као што га је и дочекао.

Ово је бледа слика свега онога, што се за оно неколико дана десило, али се из ње видети може, да такав дочек није могао бити инсцениран, но да је био излив чисте љубави и одданости неоквареног народа, кога лажни апостоли нису још пакосним срцем својим отровали. Нека ти светли дани остану дуго у живој успомени!

+

ДРЖАВНИ УЧИТЕЉСКИ МИРОВИНСКИ ФОНД.

Државни фонд за умировљење учитеља и потпомагање њихових удовица и сирочади постоји од године 1875., и сад су већ ваљда и сви српски вероисповедни учитељи чланови тога фонда, пошто ми немамо засебна фонда за умировљење српских вероисповедних учитеља.

Закон, којим је тај државни фонд установљен, важио је све до године 1891., када је на основу предходне ревизије преиначен и од тада важе та наређења, која су те године установљена, и важиће све до нове ревизије, која ће 1900 год. бити.

Када је сада скоро прошла ревизија била у течају, покупљена су од стране надлежних власти сва нужна дата о плати учительској, о годинама службовања, њиховој породици и т. д. и на основу тих података тек је ревизија спроведена.

Но 30. јуна о. г. издао је кр. уг. министар богочасти и јавне наставе наредбу, по којој се има по ново од стране административних власти тачно пронаћи свима учитељима она чиста плата, коју они за наставу примају, и која ће им се после у мировину урачунати. У наредби тој се нарочито напомиње, да се при установљењу плате код оних учитеља, који један део плате у земљи примају, ова по катастерском чистом приходу има рачунати; а код оних учитеља, где се чиста учитељска плата не може оделити од прихода као певца (кантора), ту да се овај приход (писмено осигуран) само у половицу урачунава.

Ова је наредба од огромног уплива била на учитељство, и била је у престоничким листовима, сигурно из њихова круга и нападнута.

Како су, као што смо већ рекли, и сви наши вероисповедни учитељи чланови тога фонда, држимо да неће бити без интереса, да овде у кратко изнесемо одбрану надлежних фактора, из које ће се најбоље видети у чему је ствар.

У нападају је канда са већим основом показано како је неправедно узети катастерску оцену као основу за прорачунавање прихода, који учитељи од земље имају, јер местне околности јако утичу на цену земљину, те тако

земље, које се можда и граниче, а катастерски су можда једнако процењене, могу да имају према местним околностима врло разну цену.

Од надлежне стране се пак наредба ова овим правда:

Ради ревизије су скупљани податци 1890. год., који су служили као математичан основ читавој промени закона.

Кад је дошло, да се тај закон изврши, скупљани су по ново податци, и то 1892. год.: а ти податци су се тако разликовали од оних првих, да кад би се у обзир узели, срушио би се цео математичан основ тога фонда.

Као пример наводи се (а таких има хиљадама) да је један учитељ 1890. год. уписао као своју чисту плату (т. ј. што само за наставу добија) 73 фор. а тај исти је 1892. год. уписао 691 ф. 60 нов. Пошто је реченом учитељу на основу исказа његовог од 1890. у закону зајамченаипровина од 300 фор., сад се овим новим исказом, све да је истинит, испоставља разлика од 391 фор. 60 нов., која разлика није у фонду покривена. Кад би се све оваке разлике, које су исказима од 1892. начињене, узеле у рачун, било би годишње једно 90.000 ф. разлике у приходу, што представља 1,198.400 фор. капитала у фонду.

Исто тако стоји и са исказима о приходу учитеља као певца (кантора). 1890. год. била је већина плате у исказима као плата певаца (кантора) истакнута, а 1892. једва је остало што за певце.

С тога је морало бити сада наређено, да се дође на чисто како са оцељивањем земље, и ту је узета катастерска процена, тако и са одређењем које је плата што ју има као учитељ, а које је плата за певање. И ту је наређено, да онде, где се то не може одредити, да се преполове плате.

Расправе те, на које ће бити учитељи позивани, узеће се на записник, и тамо је прилика свакоме, да своје право искаже и заштити. Тамо пак, где су разлике у исказима огромне, и сопственом кривицом начињене, ту морају дотични сносити тај терет до нове ревизије, а то је до 1900. године.

*

Ово расветљење, које смо из „Népt. lapja“ узели, сведочи нам, да наши вероисповедни учитељи овом наредбом неће толико бити оштећени, као код других вероисповести, јер држимо, да наши учитељи нису у исказе ни уписивали што добијају за појање у цркви као учитељску плату, а све да и јесу можда из незнања, та се плата лако даје сад исправити. А баш нема ни тако много наших општина, које своје учитеље за појање награђују.

Катастерска процена земље ће пак и за наше вероисповедне учитеље од тог истог значаја бити као и за друге.

Епархијски школски одбор бачки донео је у својој последњој седници решење услед ове наредбе, као што смо не давно читали, да се окружницом упуте сви срп. правосл. школски одбори у епархији, да у овим сада по ново траженим податцима исказу, да је сва плата срп. православних учитеља, изузимајући ону награду за појање у општинама где такове имају учитељи, чиста учитељска плата.

И ово ће ствар ту без сумње у ред довести.

Ла—

† Леонтије, митрополит Московски и Коломенски.

Братска нам и једноверна руска православна црква изгубила је ових дана једнога од најдостојнијих и највећијих архијереја својих. Митрополит првопрестолне руске столице — Москве — и члан св. руског Синода *Леонтије*, преселио се 1. августа о. г. у вечност, те цео руски народ тужи сада за својим добрим пастирем тако исто, као што се пре 2 године радосним чувством усхићавао, кад је чуо, да је Леонтије за митрополита Московског синодално изабран.

Кад ову тужну вест читаоцима „Срп. Сиона“ јављамо, дужност нам је споменути, да су светли и бистри ум, праведничка чистота, велика начитаност и отуда свестрана образованост, простота у опхођењу, бесконачна доброта сједињена с административним тактом, проповеднички дар — биле одличне црте, које су красиле вел. покојника.

Његова 32-годишња архијерејска служба клонила се само на благо цркве православне, на утврђење вере православне међу отпадницима, и на срећу васцелога народа рускога.

12 пуних година беше он наставником многих духовних учевних завода; неко време и духовне академије кијевске.

Год. 1861. као викарни епископ петроградске митрополије путовао је у Париз, да освети тамошњи новосазидани руско-православни храм. Он беше први руски архијерej, који је у иноверној Европи ван границе руске државе осветио православни храм. Његов боравак у Паризу у том приликом остаде дуго у пријатној успомени у Француза.

Год. 1863. постаде подолским епископом. Том катедром управљао је 11 година. Ту се ревносно заузимао за побољшање свештеничког материјалног стања, а велику је бригу водио и о напредовању своје пастве.

Одавде пређе у херсонску епархију, у којој је пробавио само једну годину дана. И за ту једну годину његове управе осетно се знатан напредак и успех у тој епархији. Он је знатно ослабио и спречио даље распростирање расколничке секте — штунде.

У холмско-варшавској епархији, камо је из Херсона дошао, имао је најтежи положај. Тада су се Унијати привилеванског краја почели враћати у крило православља. Његовом особитом такту има се захвалити, што су Унијати листом прешли у православље. Његова 16-годишња служба у тој епархији искључиво је била посвећена одржању реда и дисциплине, слоге, мира и љубави између православних и присајединених им Унијата. И кад је 1891. год. из Варшаве у Москву полазио, православље је код бивших Унијата сасвим чврста корена ухватило било. Његова је заслуга, што је у Варшави као старој пољској краљевској резиденцији подигнут велелепни православни храм, као сведок утврђеног православља у том јужном крају простране руске царевине.

17. новембра 1891. г. засео је покојник на московску митрополитску катедру. Но ту та је болест обхрвала, те је након године дана своја митрополисања морао управу митрополије поверити свом старијем викару, епископу дмитровском Александру. За пример његове архијерејске делатности и овде, вредно је навести, шта је све за годину дана у Москви урадио. Његовим живим заузимањем обновљен је и раширен храм при московској духовној академији, и подигнут нов храм у витањској семинарији. Обновио је Чудов манастир, приредио је свечану петстогодишњицу смрти св. Сергија Радонешког, и издао је о свом трошку Евангелије писано св. Алексијем митрополитом. Кад год је служио, тада је и проповедао. Народ се заносио и назидавао сваком његовом проповеђу. Својом пак простотом, приступачношћу и предусретљивошћу стекао је у сваког неограничену љубав и уважење.

За живота своја још као холмско-варшавски архиепископ штампао је своје проповеди под насловом „Слова и рѣчи“, које заузимају видно место у руској богословској књижевности.

Таком архипастиру желимо и ми у рају населa!

Л. Б.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о раду епархијске управе темишварске за месец август о. г.) *Епарх. Конзисторија темишварска* држала је редовну седницу своју 24. августа о. г. Од решених предмета спомена су вредни ови: Јереју И. Н. дат је пред конзисторијом укор због саблажњивог и чину свештеничком недостојног понашања. — Узет је на знање извештај испитне комисије за полагање стечајног испита, да су 15. августа о. г. њих троје стечајни испит положили, и то: Григорије Стајић, свршени богослов из Мокрина, са врло добрим успехом, а јереј Јован Продановић, капелан т.-кикиндски, и јереј Душан Јосимовић, капелан срп.-итебејски, са добрим успехом. — Јереј Јован Гавриловић, адм. дечанске парохије, и Драгутин Мојић, админ. прибарске парохије, који су на парох. место у Десци конкуровали, прикупљени су изборе и издате су молбенице њихове црк. општини дечанској ради избора; за конс. заступника при избору том именован је Јован Новаковић, администратор прот. брадског. — Молбеница јереја Драгутина Мојића, админ. парохије прибарске, којом на парох. место у Немету конкурује, издата је надлежном протопресвитеру с позивом, да црк. општину немешку на најскорије позове, да ли жели компетента за свога сталног пароха. — Умољено је поджупанијско звање торонталске варошке, да дугујуће свешт. плату у општини карловској отпе-

кутивним путем покуши. — Расписан је стечај на место сист. прот. капелана, к уједно на Баковско место у В. Бечкереку. — За прав. вероучитеља на комуналној школи у Срп. Итебеју постављен је јерej Душан Јосимовић, капелан срп.-итебејски. — Од прир. администрације сирмиске парохије разрешен је јерej Јован Гавриловић, админ. парохије девичанске, и поверена је администрација парохије сирмиске јерeју Југу Станишићу, пароху ново-ст.-иванском. — На парохијско место у Сиринy расписан је стечај. — Илија Белеслијин, свршени богослов из Сенада, приступио је стечајном испиту. — Позвана је црк. општина мокринска, да решкрипталну свештеничку плату уведе. — За питомца стипендије пок. Петра Божића изабран је Никола Мајински, ученик II. гимн. разреда, и послане се све молбене компетената саб. одбору ради потврде избора. — Осим тога донесена су решења у многим брачним споровима, и две брачне пресуде, којима је брак разведен.

— *Епархијски административни одбор* епархије темишварске држао је своју редовну седницу 25. августа о. г. Од решених предмета споменa су вредни ови: Извештене су неке црк. општине, да су дрк. припомоћ добиле. — Позване су подручне црк. општине, да саб. трошкове за год. 1890. и за 1893. за 30 дана уплате. — Јерej Јован Новаковић, администратор протопресвитерата арадског, као руководитељ упражњених парохијских сесија у помешаним црк. општинама, подноси остатак закупнине истих сесија у износу од 1700 ф. за екон. 1892/3. годину. — Исти извештава, да је до сад четир упражњене парох. сесије за екон. 1893/4. годину под закуп издао, те подноси на одобрење уводноснe уговоре, и своту од 60 фор. која је у ње виђеним лукa положена, као и целу закупнину упражњене парох. сесије у В. Ст. Миклушу у износу од 612 фор. — Одобрена је обнова $^1/_2$ скупштине црк. општине в. бечкеречке. — Позвана је црк. општина сочаничка, да одмах тужбу подигне против А. Јан., бившег председника црк. општине, због проневерене свотe од 231 фор. — Одобрен је уговор између црк. општине печканске и звоноливца у ствари преливања три звона. — Јован Малетић, епарх. повереник за меленачку црк. општину, подноси ликвидациони записник о спроведеној ликвидацији десетогодишњих рачуна црк. општине меленачке, на кога се види, да је стара црквено-општинска управа меленачка до крајности неуредно и бесавесно газдовала са црк.-општинским имањем, јер није имала ни главних рачунских књига, нити је све приходе у приказе, а расходе у издавање уводила, те је ликвидатор тек по податцима полит. општине и штедионице могао црквене рачуне меленачке да склопи, и уједно се уверио, да меленачка црк. општина по књигама штедионичким 10.000 фор. више дугује меленачкој штедионици, него по књигама црк. општине. Овај ликвидациони записник подноше се са апелацијом Симе Миншковића саб. одбору на више решење. — Изаслат је Јован Малетић, члан управе ове, да црк. општину т. бечејску организује, са разлога, што црк. скупштина кроз 8 година није обновљена. — Одобрен је уговор, по коме је црк. општина карловска купила две куће по цену од 2300 фор. — Молбеница црк. општине овсеничке ради полагања држ. припомоћ спроведена је с препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — Од црквених општина ради прегледања поднесени рачуни издати су рачунском ревизору на извештај, а од оних већ прегледани црк. рачуни прављени су дотичним општинама с примедбама.

И. М.

— (**У седници епархијског Административног Одбора горње-карловачког**) држаној у *Плашком* 25. августа о. г., решено је између осталих предмета ово: Наређено је прегледање црквено-општинских рачуна и благајне у Чекерници. — Наређено је извињење неких несугласица између пароха и председника црк. општине у Мазину. — Није одобрен дражбени записник о ненајмљењу ханаџитске крчме у Гомирју, пошто се та крчма са извесних разлога кани затворити. — Наређен је нов избор црк. општ. заступства у Свињици. — Наложено је црк. општ. влаховићкој, да набави нове матрикуларне протоколе за парох. звање своје. — Саопштен је управи ман. Гомирја отпис Саб. Одбора, по коме ман. Гомирје хора за надржавање појачке школе у Опову годишње давати 25 ф. — Потврђен је избор новога заступства у црквеним општинама: Скради, Мајским Пољанама и Дебелом Брду. — Није потврђена закласа Петре Карас из Перјасице од 100 фор., јер је свота прекласа. — Одређено је прегледање рачуна и благајне црк. општ. петрињске. — Одобрена је промена кључа за распоређивање црквено-општ. прираза у Карловцу и уведен, у место по досадањим класама, кључ по порезној форнити. — Рачуни црк. општ. сењске од год. 1876. до 1886. издати су пароху огорачком Илији Машићу на ревизију. — Издата је нова наредба, да црквене општине шаљу до конца јануара сваке године, за минулу годину, сумарне исказе о свом иметку, како би се ти искази до конца марта вишој власти на увид подастирати могли. — Одобрен је распоред најета у црквеним општинама: Радучу, Врелу, Крстинци, Слабињи, Полоју, Брлогу, Јошавици и Петрову-Селу у црквено-општинске сврхе. А за црк. општину Острвицу и Перјасицу, које немају парохијског стана, а нису хтеле саме добровољно најета закључити, одређен је најет за грађење станова „уреда ради“. — Осим тога решено је још неколико предмета овакве важности.

К.

— (**Главна скупштина „Матице Српске“**) држана је у Новом Саду 9. (21.) септембра о. г. На скупштини било је преко 130 чланова матичних, од којих је близу половине било са стране. — Извештаји о раду управног одбора, о књижевном раду и о фискаловом пословању — узети су на знање. — За председника матичног изабран је по ново *Милош Димитријевић*, а за подпредседника *Паја Гостовић*. — Пошто је ове године настала шестогодишња обнова свих чиновника матичних, то су изабрани на ново дојакошњи чиновници, и то: за секретара *А. Хаџић*, за актуара *Сима Петровић*, за фискала *др. Илија Вучетић*, и за благајника *Данило Мано-*

ловић. А на скрњу упражњено место књиговође изабран је на годину дана *Јован Токалић*, помоћник књиговодства срп. народно-црквених фондова у Карловцима. — За чланове *управног одбора* изабрани су на годину дана: А. Адамовић, А. Варађанин, Лазар Дунђерски, др. Милан Давидовац, др. Паја Јанковић, Васа Јовановић, Стеван Јефтић, Мита Кода, Лаза Милошев, Ђорђе Ф. Недељковић, Арса Најенић, др. Љуб. Радивојевић, Дим. Савић, Љуб. Стефановић, Арсен Ћирић и Марко П. Шилић. — — *Нове чланови* примљено је на овој скупштини 90. — Усвојен је предлог управног одбора, да се секретар друштвени *А. Хаџић*, за његово заслужно и родољубиво делање и службовање од 35 година код овога народног завода, *стави у стање покоја* са мировином од 1440 фор. Високо кр. уг. министарство просвете и црквених послова умољиће се, да секретару ту мировину одобри. — Одобрени су прорачуни о појединим фондовима (20 на броју) под управом матичином за годину 1894. — Предложиће се високом министарству просвете, *да се стипендије из закладе Павла Јовановића*, које су одређене за техничаре (и то сада 4 места по 400 фор.) *повисе на 500 фор.* — Примљен је предлог управног одбора, да се установи место *старатеља* за матичина и фондовска непокретна добра т. ј. за куће и земље. Старатељу је одређена плата од 300 фор. и дневније за путовање. Избор старатеља поверен је управном одбору. — По предлогу књижевног одељења расписаће се награде књижевне из фонда Јована пл. Наке. — Из фонда Јована и Терезије Остојића расписаће се за г. 1894. нова награда од 50 дуката за спис: „Живот и рад Саве Текелије" и поновиће се неке већ расписане награде. — За почасног члана „Матице Српске" изабран је чувени мађарски писац *Миклош Јокаји*, који ове године слави 50-годишњицу свога књижевног рада. — За чланове књижевног одељења матичног изабрани су: *Мита Нешковић*, кр. жупанијски школски надзорник у Беловару, и *Урош Предић*, академски сликар у Новом Саду. — За *питомце* стипендијске закладе Петра Костића изабрани су на годину дана ради полагања строгих испита: *Јован Стојић* и *Сава Малугиновић*, обојица свршена медицинари, који као Черевићани имају првенства на ту стипендију. На расписани стечај за два стипендијска места на те закладе пријавило се било 18 кандидата. — За стипендију од 150 фор. за доњу гимназију из закладе Нестора Димитријевића кандидовани су: 1.) Александар Поповић из В. Бечкерека, гимназиста I. разреда, као Бечкеречанин и рођак оснивачев; 2.) Георгије Павловић из Рудне, гимназиста II. разреда, као рођак оснивачев; и 3.) Душан Живић из Срп. Арадца, гимназиста III. разреда. Та тројна кандидација поднеће се Његовој Светости, Патријарху српском, ради предузимања избора. — Уједно ће се предложити Његовој Светости, да се питому исте закладе Лазару Новковићу, свршеном гимназисту из Срп. Мишлића (у Славонији), повиси стипендија од 200 на 250 фор. — За *питомце* стипендијске закладе Гавре Романовића са годишњом стипендијом од 300 фор. за живописце или зидаре изабрани је *Милош Бојовић* из Петриње, који је свршио кр. зем. обртну школу у Загребу и оспособљен за каменo-клесарски и дрво-резбарски обрт с врло добрим успехом. — Пошто је изабрано неколико чланова за оверење скупштинског записника, завршена је скупштина у 6 сахата после подне.

— (**Књижевно одељење „Матице Српске"**) имало је своје седнице 4. (16.) и 11. (23.) септембра о. г., у којима је између осталога решено ово: Стављена је у записник тужа за губитком члана *Сергија Шакрака Нинића*, патр. свињела, уредника „Српског Сиона", управитеља монашке школе и члана књижевног одељења и одбора „Матице Српске", који је 4. (16.) сент. испустио своју душу у манастиру Хопову. Чланови књижевног одељења устајањем са својих места и усклицима: „Слава му!" одали су почаст прерано премилулом покојнику. Касније ће се одредити, ко ће од чланова говорити у спомен и славу пок. Сергију Шакраку Нинићу, који је за млађана века свога доста привредно, а вредношћом својом и бистрином свога ума обећавао, да ће много користити нашој цркви, просвети и књижевности. — Одлучено је, да се седнице књижевног одељења држе четири пута у години и по потреби, кад се јави за то знаменита каква просветна или књижевна прилика. Свака седница одређиће рок преко идућег састанку свом. У тим седницама говориће се и у спомен умрлим члановима, а не, као до сад, само у свето-савској свечаној седници. — Решено је, да се о св. Сави 1894 у свечаној седници говорох прослави 400-годишњица ободске штампарије. Умољен је члан *А. Самџић*, да говори том приликом. — Даље је решено, да се 4. (16.) децембра о. г. држи седница књижевног одељења, у којој ће говорити: члан *Мојо Медић*, професор у Земуну, у спомен пок. професору и књижевнику *Мити Петровићу*, а члан *Јован Живановић*, професор у Карловцима, у спомен пок. професору и књижевнику *Јовану Бошковићу*. — Члан *Стеван В. Поповић* обећао је, на молбу, да ће говорити у спомен и славу пок. књижевнику и министарском саветнику *Александру Стојачковићу*, члану књижевног одељења. — На основу оцене дра Милана Савића и Милана А. Јовановића *одобрена су сва четири изворишна дела*, која су ове године стигла на расписане награде из фонда Јована пл. Наке. — По оцени истих оцењивача одбачена је и историјска новела *„Изградња"*, која је стигла на расписану награду. — Одлучено је, да се године 1894 попуни библиотека матичина неким делима и да се нађа на свет *„Садржај* Летописа Матице Српске". — Шаљива игра од непознатог писца с натписом: *„Избор учитеља"*, падала је на оцену члану Јовану Грчићу. — Није примљена расправа Милана Р. Димитријевића с натписом: „Латинска класична проза у српским преводима," пошто је већ била оцењена и награђена. — Есхилова трагедија: *„Оковани Прометеј"*, коју је с грчкога превео *А. Писаревић*, — падала је на оцену проф. Васи Вујићу у Карловцима. — Примљена је за „Летопис" критика *Станоја Стојковића* на чешко дело Константина Јиречека с натписом: *„Посланство дубровачке ре-*

публике царици Катарини II. г. 1771—1775.“ — За подпредседника књажевног одељења изабран је по ново досадашњи подпредседник *др. Илија Огњановић*. — У *књажевни одбор* изабрани су ови чланови: Аркадије *Варађанин*, Јован *Грчић*, др. Ђорђе *Дера*, Милан А. *Јовановић*, Стеван *Лекић*, др. Стеван *Павловић*, Сава *Петровић*, Васа *Пушибрк*, др. Милан *Савић* и А. *Хаџић*. — Одлучено је још, да се од сад у „Летопису“ у засебној рубрици доносе *сувремене културне појаве из нашег народног живота*. — Било је још много других предмета, а нарочито таквих, који су се тицали питомаца из разних стипендијских фондова под управом ватичином.

ОГЛАСИ.

Е Но 659. ex 1893/К. бр. 582 161 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место сист. протопресв. *капелана у В. Бечкереку*, са којим је местом скопчана плата од годишњих 500 фор. и еквивалент од годишњих 150 ф. у име $^1/_2$ капеланске сесије.

Уједно се расписује стечај и на *ђаконско место* при св. успенској цркви у В. Бечкереку са годишњом платом од 400 фор. и уживањем $^1/_2$ ђаконске сесије у натури с тим додатком, да ће изабрани ђакон за 1893—94. год. уживати сразмерну накнаду за $^1/_2$ сесије у новцу, пошто је иста под закуп издата.

Стеченици имају своје инструпране молбенице путем својих предпостављених власти до 30. септембра ов. год. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице држане у Темишвару 24. авг. 1893. год.

Епархијска конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 169 1—3

На место *личног половника у Руми*, са којим местом скопчано је уживање половине свију прихода парохије II. класе — овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје ваљано уређене молбенице, ако су из стране дијецезе путем своје конзисторије, иначе путем окр. протопресвитера до конца октобра о. г. овамо поднети.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловци* 31. авг. (12. септ.) 1893. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 167 1—3

Овим се расписује *поновни стечај* на једно *забавиљско место* у срп. забавишту у *Ст. Футогу*. Плата је 300 фор., у име стана 50 фор. — У случају, да се оспособљено лице не пријави, учитељице Српкиње, са оспособљењем из мађарског језика, имају пренство.

Изабраној се ставља рок од 1 године дана, да испит за забавиљу положи.

Молбенице се шаљу овом шк. одбору. — Рок стечаја најдаље до 15. окт. т. г. (по ст.).

Из седнице држане у *Ст. Футогу* 11. септембра 1893.

Председништво
срп. црквено-школске општине.

Е. Но 669. ex 1893/К. 588. 160 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено *парохијско место у Сариду* овим се отвара стечај.

Примећује се, да интеркалар траје до 1. марта 1894. године.

Стеченици имају своје инструпране молбенице путем својих предпостављених власти до 30. септембра о. год. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице држане у Темишвару 24. августа 1893 год.

Епархијска конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 170 1—2

На ново-установљено *учитељско место* срп. нар. вероисповедне школе *Пивничке* отвара се стечај.

Плата је учитељу 400 фор. у готовом новцу. Даље слободан стан, састојећи се из две собе, кујне, коморе и шталс и баште у стану. Два ћата сламе за огрев и од погреба где буде позван 50 нов.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете у школи предавати, деву недељу с ђецијем заступати и деву у ђецију обучавати, о нарастоспма бесплатно појати и сваке друге недеље по(по)рну школу држати.

Рок стечају траје до 1. октобра по ст. к.

Из седнице школског одбора, држане 8. септембра 1893. г.

У Пивницама, 13. септ. 1893. год.

Ђорђе Димић
председ.

Лазар Добросављевић
парох и школски надзорник

К. 353/347 ex 1893. 171 1—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Анастасије Аничине рођ. Бугарски из Кулпина против Димитрија Аничиног, који је незнано куд у свет отумарио — овим се речени Димитрије позива, да у року од 90 дана конзисторији овој или лично предстане, или место свог пребивања саопшти, пошто ће се иначе подигнута парница и без њега окончати.

Из седнице Конзисторије бачке у *Новом Саду*, 28. јула (9. авг.) 1893.

Конзисторија Бачка.

III. С. 108. ех 1891./133. ех 1893. 163. 3—3

СТЕЧАЈ.

Да би се *звање главног школског референта* српских народних школа, које је смрћу пок. Ђ-а Ђорђа Натошевића упражњено остало, у своје време попунити могло, расписује се овим стечај на то место.

Главног школског референта бира срп. прав. нар. црк. сабор и подноси Његовом Величанству ради највишег потврђења.

Главни школски референат је известитељ срп. прав. нар. црк. Школског Савета и води непосредни надзор над свим основним и повторним српским народним школама као и оним виших учевима и просветним заводима, који уживају потпоре из нар. црк. фондова.

Плата је главног школског референта 2000 фор. годишње, 300 фор. у име стана, 400 фор. у име путних трошкова и десетогодишња повишица од 150 фор., и после 30 год. службовања пензија постигнуте плате.

Натецатељи имају своје, сведоџбама о свршеним наукама и евентуално досадањем службовању своме обложене молбенице срп. прав. нар. црк. Школском Савету до 15. октобра о. г. по стар. кал. поднети.

Из седнице срп. прав. нар. црк. Школског Савета, држане у Карловцима 30. јула (11. августа) 1893.

Георгије
Патријарх.

СТЕЧАЈ. 165 2—3

Овим се отвара стечај за *учитељицу* на четворазредној женској вероисповедној школи у *Срп. Неузини*.

Плата је у готовом новцу 300 фор. а. вр., у име школ. послуге 30 фор. а. вр., у име паушала 5 фор. а. вр., шест хвати тврдих дрва за себе и школу, слободан нов стан са 2 собе, предсобљем итд. и баштом у износу од 200□°.

Изабрана учитељица дужна је све на основу закона одређене предмете деци предавати као и ручни рад, и с децом св. богослужење похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, имају своје молбенице са нужним сведоџбама снабдевене до 26. септембра 1893. год. школском одбору поднети. Истога дана ће се и избор обавити.

Изабрана учитељица добиће у име путног трошка 10 фор. а. вр.

Из седнице школ. одбора држане дне 2. сент. 1893. у *Српској Неузини*.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 168 1—3

На упражњено место *пароха* у *Стејановци* са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца октобра о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 31. августа (12. септембра) 1893. године.

Архидијецезална Конзисторија.

Број 18. ех 1893. Епархијски Школски Одбор у Карловцу.

СТЕЧАЈ. 159 3—3

Расписује се стечај на *учитељско место* на српској вјероисповедној школи у *Дубици*. Плаћа је учитељу 300 фор. на годину, стан, огрев и башта, а дужности према Школској Уредби. Рок је за пријављивање мјесец дана послије првог упражњења овога стечаја и то се ваља пријавити овоме Епархијском Школ. Одбору.

Из сједнице Епархијског Школског Одбора, држане у Карловцу 17. (29.) августа 1893.

Михаило,
Епископ.

СТЕЧАЈ. 166 1—3

Ради попуњења *парохије Рац-Титошке* расписује се конкурс.

Ко ову парохију получити жели, има своју инструирану молбу за 4 недеље од првог упражњења овога стечаја у „Српски Сион“ овамо поднети.

Конзисторија Епархије Будимске.

СТЕЧАЈ. 162 3—3

Овим се расписује стечај на једно стипендијско место из закладе народног добротвора *Стевана Николића* и сестре му *Василије*.

Стипендија ова износи годишње 126 фор., а могу је добити ученици средњих школа. Првенство имају рођаци покојног добротвора и његове сестре.

Молиоци имају да поднесу: 1. Крштено писмо. 2. Сведоџбу од последње школске године. 3. Лекарску сведоџбу о здрављу и накалажењем богињама. 4. Сведоџбу о сиромашком стању. 5. Сродници имају још да докажу своје сродство.

Рок стечају истиче *30. септембра* о. г. по ст. к.

Из седнице црквеног одбора срп. правосл. црквено-школске општине,

У *Новом Саду* 19. (31.) августа 1893.

Мита Ђорђевић, Стеван Јефтић,
перовођа председник.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ИЗДАВНИК:
П. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:
Сава Петровић.

У Новом Саду 26. септембра 1893.

СВЕТО ПИСМО КАО НАЈСТАРИЈИ ПИСМЕНИ СПОМЕНИК У СВЕТСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ.

Написао **Тимотије Димитријевић**, свештеник у Суботици.

(Наставак).

На другом месту говори се о томе, шта се догодило првога месеца (7, 1—9, 14).

После устројења и освећења Скиније и жртвеника, кнезови појединих колена израиљевих донесоше прилоге своје у славу Божју (7, 1—89); после неких правила, која се односе на свећњак (8, 1—4), описује се тачно, којим начином и у коме добу (свога узраста) могу бити посвећени Левити (8, 5—26); опширно се говори о прослављању пасхе и уједно се опредељава време, када се има пасха светковати од оних, који је неби могли по препонама разним светковати у назначени дан (9 1—14).

Враћајући се хронолошкоме реду, Мојсије приповеда о томе, шта се догодило, пре него што се Бог одрекао и на смрт осудио у пустињи грешну генерацију која је роптала на Бога (9, 15—14, 45). После разних припрема крену̂ше се на пут Израиљћани, равнајући се по стубу од облака, који покриваше шатор сведочанства (9, 15—23); елем, по заповести Божјој полажаше синови Израиљеви и по заповести Господњој устављаху се т. ј. докле год стајаше облак над шатором, они стајаху у околу, а кад би се облак подигао — тада полажаху. Бог за тим заповеда Мојсију, да начини две трубе од сребра, којима ће сазивати збор; описује се подробно, како се има при разним околностима са трубама — трубити (10, 1—10). Крену̂вши се од горе Синајске у вељ напред описаном реду, дођоше до Кадиса у пустињи Фаранској или до пустиње Синске т. ј. до јужних

предела обећане земље. За време овога путовања стадоше тужити и роптати Израиљћани, желећи јести меса, услед чега Бог заповеда Мојсију, да изабере 70 старешина, који би му били у помоћи са увек незадовољним народом који је роптао, јер и Мојсије ропташе на Бога, што је терет целога народа на њега метнуо; послани им препелице, којима су се заситили, за роптање њихово каштиговао их је Бог — помором великим (11, 1—34). Шта више сам Арон брат, и Марија, сестра Мојсијева, устали су против Мојсија, но за то и беху кажњени од Бога (12, 1—15). Из пустиње фаранске беху послани 12 људи да уходе обећану земљу. После повратка свога сви они, са изузетком Исуса Навина и Халева, својим причањем изазваше ново роптање целога народа (13, 27—14, 9), услед чега Бог наређује, да сви они, који су прешли 20. годину свога живота, са изузетком Исуса Навина и Халева, имају умрети у пустињи, а да не виде обећане земље (14, 10—39). Међутим Израиљћани хтедоше, против воље Божје ступити у обећану земљу, услед чега беху поубијани Амалићанима (14, 40—45).

Други део приповеда нам о томе, шта се догодило за време дањега путовања у пустињи са овим поколењем, које беше осуђено, да у пустињи испашта т. ј. покаје грехе својих незадовољних отаца (15, 1—19, 22).

На првом месту налажу се правила, која се односе на приношење разних жртава, подробно се описује како треба која жртва да се принесе; за тим се говори о приношењу првина од плодова земаљских Богу, ради грехова, било по незнању учињених, било по упорству; напослетку се говори у глави овој, да се онај, који би нарушио празновање суботе, има казнити смрћу; што се и једним наведеним примером потврђује (15, 1—41). За тим долази причање о преступу Кореја, Дафана и Авирона, који присвојише себи права вршења дужности свештеника, о смрти њиховој т. ј. како их је Бог казнио, (16, 1—50) при чему се посредством чуда посведочала, како је Бог Арона изабрао за свештеника свога. (17, 1—13)

Овоме делу придодају се други закони о дужностима свештеника и Левита, о деловима који им припадају при приношењу жртава разних и при приношењу првина од плодова земаљских (18, 1—32); но при том им се налаже, да од својих прихода т. ј. од десетка, што им синови израиљски поклањају, имају десети део од свагчега што добију, принети Господу на жртву; за тим се говори о приготовљавању и о употреби воде која очишћава (19, 1—22).

Трећи део (20, 1—36, 13) продужује историју путовања Јевреја у пустињи од првога месеца до једанаестога месеца четрдесете године. Када се скупише Израиљћани у први месец четрдесете године у Кадису, тада је умрла Марија, сестра Мојсијева, и би погребена онде (20, 1). Народу, који је роптао, би по заповести Божјој вода из камена Мојсијем и Ароном изведена; но Мојсију и Арону за неверовање њихово при извађању воде из камена, би забрањен улазак у обећану земљу (20, 1—13). Будући да Едомљани забранише Израиљћанима пролаз кроз своју земљу, то Израиљћани принуђени беху на даље путовање, док не обиђоше горе идумејске и дођоше до предела аморејских и моавитских. За време овога путовања умре је Арон, а народ који је роптао на Бога би кажњен од Бога ватреним змијама; услед чега је много њих т. ј. од народа умрло, док Бог не наложи Мојсију да начини змију од мједи и помор се прекрати погледом једним на змију од мједи (20, 14—21, 20). За овим долази освојење земље аморејске, при чему Моавићани хтедоше упропастити Израиљане посредством клетве Валаамове, но Валаам је Израиљане три пут узастопце благословио; међу тим Мадијамци обратише Израиљане у идолопоклонство (21, 21 до 25, 18). На ново се пребројавају поједина колена и заповеда се, да се обећана земља подели међу коленима, сообразно према овоме пребројавању; за тим буде Исус Навин изабран од Бога за наследника Мосијева (26, 1 до 27, 23). После избрања Исуса Навина понављају се и допуњују различити закони о жртвама, (28, 1—15) подробно се говори и описује, какве треба да су жртве и како треба да се приносе; при чему особито се налаже, да жртве у одређено време буду принесене; говори се о празницима преко целе године (28, 16—29, 39) и о заветима (30, 1—17). После поражења Мадијанаца, освојена је земља за Јорданом, и иста се додељује коленима: Рувима и Гада и половини племена Манасије, сина Јосифова. (31, 1—32, 42)

Набрајају се путови т. ј. станови синова израиљских у пустињи, почињући од изласка из Египта док не дођоше на поље Моавске 33, 1—49). За тим се заповеда Израиљанима да истерају Хананејце (33, 51—55) када пређу преко Јордана у земљу Ханáнску; описује се подробно, како да разделе земљу жребањем по породицама, али тако, да породица која је већа, добије већи део у наследство, а која је мања, мањи део (31, 1—36, 13).

Пета књига Мојсијевог Петокњижја назива се у славенској библији: *Второзаконије* т. ј. *поновљени закони;* у равина назива се: *поновљање закона*, јер Мојсије — после примљеног и на плочама каменитим написаног закона, по заповести Божјој — обнародовао је Израиљанима речи ове књиге, као други закон (δεύτερον νόμον), или правилније, она понавља, изјашњава законе већ наложене у предидућим књигама. — Јер, као што је књига „Постања“ пролог целога Петокњижја, који је написан поглавито с' том целу, да би што живље, очигледније преставио Израиљанима велику милост Божју, по којој је Бог њих изабрао из свију народа ради сачувања истинитог откривења, и да би их што боље побудио испуњавању добивених закона Божјих, — тако исто „поновљени закони“ су епилог Петокњижја, који садржи у кратко понављање оних закона и дела, који су наложени у књигама: Изласку, Левиту и Бројевима, а излажући их тако, да они предочавају најозбиљније опомене ради сачувања закона. Остављајући на страну последње главе књиге поновљених закона т. ј. од 31—35. главе, које као такве које приповедају о последњој судбини и смрти Мојсија, могле су можда бити придодане другим писцем, већ свршеном делу т. ј. Петокњижју, показује се, да се цела књига састоји из *три беседе*, које је држао законодавац пред целим скупом Израиљана првога дана последњега месеца четрдесете године по изласку из Египта. У овим беседама он излаже и износи на видик узроке, који су дужни били побудити цео народ, да свим срцем прими дати им закон, односно незаборављена доброчинства Божја, која они т. ј. Израиљани нису знали по својој грешности уважити; за тим се излажу обећања, при чему се понавља и сами обнародовани већ закон, и додају му се неке нове наредбе. Све ће се ово очигледније и боље видети из ниже наведеног кратког анализа књиге поновљених закона.

У краткоме уводу (1, 1—2) говори се о садржају беседа (1, 1—2) и определава се време и место када су и где су исте изговорене (1, 3—5). *Прва беседа* представља као неки предговор свију опомена, које следују у осталим беседама, јер садржана искључиво само напомене о благодати Божјој (1, 6—4, 40). Понављајући у памети слушалаца главније догађаје тешкога и дугога путовања, писац што јасније показује, како је Бог био благ, милосрдан и дуготрпељив у односају према народу; уједно показује, како је Бог праведан и строг судија био у односају према упорним грешницима (1, 6—3, 29). Одавде је по себи самом излазно тај закључак, да треба верно чувати закључени завет с Богом, не додајући ништа закону, нити одузимајући што од њега (4, 1—40). За тим се говори у кратким примедбама о градовима прибежишним, у које би могао утећи крвник, који убије ближњега својега нехотице, не мрзивши пре на њега; који градови беху одељени од Мојсија с ове стране Јордана према истоку (4, 41—49).

Друга беседа (5, 1—26, 19) може се поделити на два дела, на: општи и специјални део. Општи део говори о заповестима Божјим, а специјални део понавља цео садржај Завета. У општем делу (5, 1—11, 32) понављају се десет заповести Божјих и указују се узроци, ради којих застрањени Израиљани молише Бога, да им говори и саопштава законе своје кроз Мојсија (5, 1—33). За тим се изјашњава подробно прва заповест, по којој дужни беху Израиљени поштовати једнога и истинитога Бога, а да би се уклонили од саме опасности идолослужења, забрањује им се ступати у ма какав одношај са незнабошцима, него им се шта више налаже, да истребљавају жртвенике и резане богове незнабожачке (6, 1—7, 26).

Да би им што боље усадио у срца ову прву и највећу заповест, из нова се напомињу сва доброчинства и каштиге, које су у пустињи претрпели; но уједно се предсказују будуће победе над Хананејцима, са опоменом, да их не приписују себи ни својој храбрости, него само јединоме Богу (8, 1—11, 12). Напослетку се говори, да ће они, који буду

испуњавали закон, добити благослов, а они, који га буду нарушили, биће проклети (11, 13—32).

У специјалном делу (12, 1—26, 19) напомиње се главне обавезе народа; пре свега у односпоју према Богу (12, 1—16, 17). Коме треба свршавати богослужење на изабраном од Њега Самога месту и прописаним од Њега начином; Коме треба бити одан свим срцем, да се неби могли отпадити од Њега ни кроз лажнога пророка, и ако би исти верно предсказивао будућност, ни кроз најближе рођаке своје, шта више ни кроз родитеље своје; него се треба удаљавати од свију развратника и идолослужитеља, које треба проклињати (13, 1—18); за тим се говори, које се животиње смеју јести, а које не; о давању десетка, о јубиларној години и о посвећивању првенаца; све ово има се најтачније извршивати (14, 1—15, 23); за тим се говори о три велика празника, која се имају у установљене дане у славу Бога прослављати (16, 1—17). Од испуњавања ових обавеза у односпоју према Богу, писац прелази к испуњавању обавеза према служитељима Божјим (16, 18—18, 22), а наиме: у животу грађанском у односпоју према судијама и царевима, који ће имати бити постављени у будуће време; описује се подробно, кога може народ бирати за цара (17, 14—20); у животу религијозном према свештеницима (18, 1—8) и према пророцима (18, 9—22). За тим долазе обавезе у односпоју према ближњима (19, 1—22, 30). Пре свега долазе дужности у односпоју живота њиховога, при чему се говори о правилима, којих се треба држати у време ратова (19, 1—21, 23). Говори се за тим о односпоју спољних блага и различитих случајева, који се могу случити између мужа и жене, или правилније рекн: између мушкога и женске у опште. (22, 1—30) Напослетку се говори о различним правилима, која се односе на светост и чистоту целога народа, а наиме: говори се, како недостојне не треба примати у свети народ, за тим о чувању чистоте, о уклањању од неваљалства, о испуњавању завета, о расутно, књиги, о милосрђу према дуњицима, слугама и невољнима, о справедљивости приликом суђења, о приношању првенаца и десетка (23, 1—26, 15). Цела беседа завршује се кратком опоменом (26, 16—19), да треба испуњавати све Богом дароване законе.

Трећа беседа (27, 1—30, 20) служи као неки епилог свију опомена, и састоји се: у поновљеном излагању доказа, којима је циљ да побуде Израиљћане к испуњавању закона. Иста се почиње заповестима, које Мојсије даје израилском народу, заповедајући да исте дуже, а наиме: да Израиљћани по прелазу преко Јордана, напишу на каменима закон, и на горама Гаризину и Евалу нека изреку благослов на све оне, који испуњавају з кон, а проклетство на оне, који исти нарушавају (27, 1—26). Овим случајем се користно Мојсије, да би на ново могао изложити велика добра, која се добијају за чување закона, и тешке казне, које ће Бог послати за нарушење његово (28, 1—68). Напослетку указујући са особитом силом на велику благост Божју, у односпоју према народу, Мојсије опомиње све, да остану верни Богу своме (29, 1—30, 20).

Последње историјске главе садрже:

а.) приповедање о томе, како је Мојсије призвао себи Исуса Навина (31, 1—8), како је написао закон и заповедио га положити покрај ковчега завета, да би он т. ј. закон био сведок против Израиљћана (31, 9—30);

б.) последњу песму Мојсијеву, у којој Мојсије још једанпут прославља Божја доброчинства и изобличава неблагодарност народа (32, 1—52);

в.) благослов наречен од Мојсија (33, 1—29) свима 12 коленима; — и

г.) кратко извешће о смрти Мојсијевој, који је истина видео обећану земљу, но није ступио у њу. (34, 1—12)

(Наставиће се).

РЕЧ ДВЕ О ДАНАШЊОЈ ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРКВИ БУГАРСКОЈ.

Данашња бугарска црква састоји се из 14 епархија, од којих на књежевину Бугарску отпада 8, на источну Румелију 4, а на области у отоманској царевини отпадају 2 епархије. Но осим овога добише Бугари пре 2 године X. чланом султанског фермана права на крејирање 10 нових епархија у Старој

Србији и Македонији, на које би требало, ако не баш на све а оно бар на већину, да се поставе Срби-архијерејн.

Врховна црквена поглавица за целу бугарску цркву је *бугарски екзарх*, који је уједно и митрополит односно епископ-дијецезан ловчанске епархије. Он привремено седи у *Цариграду* и отуда управља бугарском црквом, а место себе има на ловчанској столици једног заменика.

Манастира већих и мањих има је Бугарска. Главнији и спомена вредни су ови:

I. У Бугарској:

1.) *Манастир Рилски*. Ово је врло древна задужбина. Година постанка му је непозната, но веле, да је грађен у другој половини X. века. Главна му је светиња моћи св. Јована Рилскога, по коме и име носи. Тај св. Јован се је за време бугарског цара Петра (927—968.) подвизавао у Рилској пустињи.

2.) *Петропавловски*, близу села Лесковца. Овде је до скора била и богословска школа, основана још за турског земана.

3.) *Св. Николе*, близу села Кашинова.

4.) *Св. пророка Илије*, близу села Плакова.

5.) *Пресв. Богородице*, близу Килифарева.

6.) *Св. Арханђел*, близу села Присова.

7.) *Преображења Господња*, близу Трнова.

8.) *Св. Тројице*, такође близу Трнова.

II. У источној Румелији:

1.) *Св. Петке* (Параскеве).

2.) *Св Недеље*, оба не далеко од Филипопоља.

3.) *Бачковски* — с храмом св. Тројице, најбогатији у целој источној Румелији. Сад је у поседу Грка.

Има неколико и *женских манастира*; српском свету је познат *Калофер*.

У књажевини Бугарској има *2 богословска завода*, где се бугарски младићи приправљају за свештенички чин. Један је у граду *Трнову* а други у *Самокову*. Први се зове „Търновско државно духовно училище“, а други „Самоковско државно духовно училище“. Наставни језик је — разуме се — бугарски. Курс траје 3 године. Осим строго богословских и педагошких предају се и најнужнији светски предмети. У богословију се примају ученици стари до 19 година, ако се искажу сведоџбом да су свршили III. разред гимназије или III. разред општинске или државне школе, али ови последњи морају полагати пријамни испит из бугарског језика и аритметике, ако им сведоџба није одлична. Сем тога морају ученици своју молбу обложити: крштеним писмом и лечничком сведоџбом а и сведоџбом сиромаштва, ако дотични жели уживати стипендију или жели бити ослобођен од плаћања школарине. Богослови након довршених наука не бивају одмах рукополагани за свештенике, него учитељују неко време и тако се за свештенички чин практички приуготовљавају, као што је то обичај био и код нас пре 20—30 година.

Осим та два духовна завода у књажевини, имају Бугари још један *виши богословски завод* ван Бугарске — у *Цариграду*, који се назива „Цариградската духовна семинарија“. Овај назив носи он од почетка 1892/3. школске године, а дотле је место њега било два разна завода: виша четверо-разредна школа и духовна семинарија, а сад је то један завод, који носи горње име. Семинарија та има сврху, да питомце свестрано изобрази а особито у богословским предметима и да их спреми за ваљане пастире, који би временом могли достојно одговарати свом узвишеном позиву као проповедници слова божјег. Семинарија је и сада подељена у два одељења, у два курса. Први курс траје 3 године и у њему се уче предмети светски и богословски, који су преко нужни ваљаном свештенику и који би образовали завршни круг извесног васпитања. Ученици, који сврше тај нижи курс, могу да уђу у свештенички чин као ученици који су добили духовно образовање; а они који желе а и способни су да се приуготове за нешто више и да стеку више богословско образовање, морају да сврше и други курс од три године или целу семинарију. Нижи курс је уведен само за то, да се чим пре доскочи савременој оскудици свештенства. Лањске школске године бијаше уписано у ту семинарију свега 48 ученика, и то највише из

Македоније и Старе Србије, а само петорица бијаху из књежевине и двојица из Цариграда. Међу тима бијаше и 1 свештеник, 3 јеромонаха, 2 инока и 1 учитељ.

У књежевини излазе 2 *духовна часописа* и то „*Селянинъ*“, који излази у Софији једанпут у седмици на читавом табаку (у форми нашег „Србобрана“), и „*Православенъ Проповѣдникъ*“, месечни часопис, који излази у Самокову. Први доноси и оригиналне и преведене (највише с руског) чланке разног духовног садржаја; у рубрици „разно“ доноси белешке о другим православним автокефалним црквама; а у рубрикама „Телеграмми“ и „Смѣсь“ доноси разне светске новости и званичне црквене огласе. „Православенъ Проповѣдникъ“ доноси само проповеди разнога рода, већим делом преведене, а има и понешто оригиналних. Првом је уредник Игњатије Рилски, а другом П. Ненков. „Селянинъ“ излази већ 8 годину, а „Правосл. Проповѣдникъ“ тек је почео ове године. У том су погледу Бугари заостали јако иза нас Срба.

И у Цариграду излази ексархијски орган „*Новини*“, но овај се више бави политиком него ли духовним стварима; доста пута води полемику с грчким листовима ради верских и националних ствари, а и Србе не оставља на миру. Но каткад штампа и по гдекоји добар чланчић духовног садржаја. У једном од последњих бројева врло је занимљиво описана наша културна ободска прослава.

Л. Б.

ПРАВОСЛАВНИ РУМУНСКИ БОГОСЛОВСКИ ФАКУЛТЕТ У ЧЕРНОВИЦИ.

По прос. **Исидору витезу Ончулу**

написао **Владимир Димитријевић**, студент прав. богословског факултета у Черновици.

Historia magistra vitae.

Од неколико година амо говори се и у нашим крајевима чешће о православном румунском богословском факултету у Черновици. Будна жеља за напретком нам религиозним покренула је преузвишену Поглавицу свете наше Цркве православне, Њ. Светост Патријарха Георгија, као и сл. Саб. Одбор, да се побрину, како ћемо и ми већ једном доћи до што угледнијега броја богословски боље образованих људи, те су у ту сврху — крај неколицине на друге стране — послали до сада и у Черновицу г. дрида Станка Жупанскога, дра Симу Мајсторовића, Божидара Ананијева и писца ових редака.

На када се дакле тај факултет и у нас чешће спомиње, вальда је право, да о њему и сазнамо коју опширније. А то нам је у толике лакше, што је још 1883. у буковинском црквеном листу „*Кандели*“, један између професора у томе факултету, високоучени г. професор *Исидор витез пл. Ончул*, саопштио исцрпно написану историју његову.*

Служећи се дакле тим радом, наказни смо да наведемо све оно, што би могло занимати и наше штов. читаоце, а из чега би се могли још и чему поучити. Историја је учитељица животу, па шта и из овога будемо могли црпети за себе какву нашу идеју.

*

Повесница ова почиње са другом половином прошлога столећа.

Зачетци богословски и клирикалне културе, и у Буковини су врло јадни. Владавина фанаријотска беше довела скоро до крајње пропасти целу земљу, те дакако да ту не могаше ни свештенички сталеж цвасти. Тек 1778 налазимо у манастиру *Путни* некакву школу, у којој се будући свештеници уче псалтиру, октоиху, катихизису (руском и молдавском) и пјењу. Последњи учитељ беше ту некакви Грк, а када је он — са неких својих недела — морао побећи из државе, затрла се и сама школа.

* Candela, jurnalŭ bisericescŭ-literariŭ, anul II. (1883), Nr. 1—7: Cu-va despre mersul şi desvoltarea mĕntul culturei teologice şi clericale în Bukovina (Две-три о току и развитку богословске и клирикалне културе у Буковини).

1784. изразио је дворски војни савет мисао, не би ли било добро, када би младе људе слали у галички манастир *Скит* или у *Карловце*, да се онде изобразе за свештенике. Но тадашњи епископ *Доситеј Херескy* не поушташе од своје старе жеље — да се наиме оснује богословска школа у манастиру *Хорећи*, где је још децембра 1781 и владичанска столица свештена. А као мотиве против слања у Галицију или Срем навео је владика Доситеј незнање пољскога, односно српскога језика и дальину пута. После неколико преговора буде решавање тога питања одгођено, док се не буде спровело знаменито опште регулисање буковинскога манастирског клира, на чему се већ тада у велико радило.

Крајњи резултат регулисања тога беше — пренос свиколиких манастирских добара молдавских и буковинских у државне руке, а у сврху напретка религиозногa у тим крајевима. Са тим се огромним имањем наиме у потоње доба тако несавесно руковало, да од њега већ нико не имађаше какове користи, те је како манастирско, тако и световно свештенство нало било у худу сиротињу и пуко незнање. А беше на тој територији до девет манастира и четрнаест филијала (schitari). Сваки између тих манастира имађаше по неколико спахилука. Тако н. пр. епископска столица *Радауц* имађаше 10, *Путна* 20, *Сучевица* и *Драгомирна* укупно до 20 села. Па и сваки филијал имађаше својих пространих имања, изузев једини *Бабин*, који живљаше од поклона тада још побожних хришћана.*

Ствар је врло занимљива и заслужује, да се овом приликом и с њоме, ма и мимогред, позабавимо.

Када оно 1777 Буковина припаде Аустрији, буде једној царској комисији поверено, да констатује имаље појединих манастира. Пред том се комисијом легитимоваху како манастири тако и тадашња епископија *Радауц* са својим повељама, те тако буду њихова имања регистрована у дотичним књигама државне табле.

* Ту тему расправљао је опширно 1871 г. у седници румунскога овдашњег књижевног друштва, као тада шњи подпредседник, данашњи Архиепископ и Митрополит Буковине и Далмације г. др. *Силвестар Моруш Лендријевић* — а то је штампано у алманаху дијецезалнога календара буковинскога за год. 1874.

Том приликом дакле буде покренуто питање о регулисању тих добара, али дворски војни савет одговори својим декретом од 28. јуна 1777, да Буковина пре свега ваља да се закуне своме новоме владару, па ће се то питање тек онда моћи решити. Но услед неких приговора од стране отоманске порте буде гарантован status quo. И тек 27. дек. 1781 нада цар Јосиф II. резолуцију, да ће се он у своје време већ сетити те ствари и решити је у корист правосл. црквe оних крајева, на којима леже ти манастири. И заиста, већ 3. авг. 1782 буде закључено, да се свих 14 филијала укину, те имање њихово сачињава прву основицу богатога верскога фонда буковинскога.

Мудри владика Доситеј предложи већ 16. авг. исте године, да би сва та имања ваљало ставити под руковање правосл. консисторије буковинске и бечке владе; но дворски војни савет похита 27. истога месеца са одговором, да би брига и око управе са тим имањем пренунила руке консисторијине, а овако није још ни то коначно решено, које још манастире ваља укинути, а који да остану, колико калуђера да буде у сваком манастиру, и т. д.

Када је цар Јосиф походио Буковину (1783), па се упознао боље са приликама те земље, нареди, да му се поднесу пројекти за поправљање њезино. Разуме се, да је ту пало и предлога у ствари црквеној; и цар нареди својом резолуцијом од 4. јуна 1783., да у укидању манастира ваља коракнути даље и њихова добра узети у администрацију; још ваља узети и буковинска имања оних свештеника, који нису у земљи, *на из фонда, што ће се одуда добити, нека се издржава све православно свештенство, а уз њега и бар још једна школа, било у Черновици или Сучави* (стари румунски град у Буковини), *а што би претекло, нека се употреби на друге корисне цели.*

Разуме се само по себи, да се народ почео био да буни на извађање те наредбе, те држани војни савет налазаше за нужно, да цркви у нека три маха пошаље уверавања о својој племенитој намери, а војному саветнику строга упутства. Све то учуткало је у неколико бригу народну, те 12. фебр. 1785. санкционише цар Јосиф план за регулисање дијецезе, што су га по упутству дворскога војнога савета саставили Ћенерао Енценберг и владика Доситеј. У томе се плану, између осталих де-

финиција рекло још и то, да је „чувар верскога фонда владалац — управа, чување и употребљавање истога за свештенство и школу, на што је он једино и опредељен, зависи ли од његова располагања.“

Реформа пак та састојала се у главноме у том, што је од свих 9 манастира остављено само још 3: *Путна, Сучевица и Драгомирна*, са по 25 калуђера. Епископу, конзисторијалному особљу и монаштву буде плата одређена из верскога фонда. Пређашњих 289 парохија буде сведено на 207, а издржавање прваша и њихово снабдевање пренесено на поседнике дотичних добара, као црквених патрона, и на парохијане. За издржавање душестараоца би одређено свуда до 40 ланаца земље из доминијалнога добра, и, поред итоле, још по два дана роботе од сваке парохијалне породице.

Администрацију тога фонда води од 1786. па до данас бечка влада. Економски органи добара верскога фонда, које је влада наименовала, стајаху дуго под управом и надзором финансијске дирекције. Но 1870. би за та добра створена засебна економска управа.

Административни органи почеше своје дејање продајом свих имања, што лежаху у Молдавији, па и неких у самој Буковини. У економији тих добара би с почетка примљен систем самосвојнога обделавања; но како се у току година показало, да тај систем слабо користи, шта више, да је било година, када се тим путем штетовало, буде заведено издавање земље под закуп.

Свеколико имање верскога фонда буковинскога износи 477.512 ланаца земље, крај многих других непокретнина и готовине од шест милијуна форината! Годишњи приходи износе *до пб милијуна*

*

Саопштивши то неколико важнијих података о данашњем огромном верском фонду буковинском, дај да се вратимо започетој историји черновичке богословије.

Ваљало је дакле — ту смо стали — из прихода верскога фонда у првоме реду подићи ваљано богословско училиште. Но приходи беху у своме зачетку, дабоме, мали, а да би се из њих могла издржавати каква достојна богословија. Није се имало куда — морало се задовољити и с малим. Митрополит карловачки, коме је, као што знамо, данашња буковинска митрополија припадала „у духовним стварима“ од краја XVIII. века па све до год. 1873. — он нека се постара за ког свештеника, који ће доћи тој школи за учитеља; плата ће му бити — 123 фор. а. вр., уз то слободан стан и за дрва 24 фор.!

Али тешкоћа за карловачкога митрополита, да нађе згодна човека за учитеља тој школи, не лежаше толико у тој премаленој награди за тако тежак посао, колико у томе, што он у целом свом клиру не имађаше човека, који би знао био добро „молдавски“ (како су тада називали румунски језик у Буковини). Како пак овде беше нужде превелике, то затражи гроф Хадик, председник дворскога војнога савета, да митрополит без обзира на то пошље кога тамо, јер ће, рече, какав иначе ваљан човек временом већ присвојити тај језик, те ће већ знати користити своме задатку. После дужега тражења, нађе најзад митрополит (беше то *Мојсије Путник*) човека, који, истина, не имађаше никаквих виших школа, али је ипак знао онолико, колико му је требало, а уз то је још и у банатске Петрову Селу, где је неко време био парохом, научио био нешто и румунски. Звао се тај човек *Данило Влаховић*, а био је тада јеромонах и намесник манастира Ковиља.* Њега дакле предложи ми-

* Да наведемо и на одговор Митрополита Путника Хадику. *Carlowicz den 16. January 1786. An Seine des Herrn Hof-Kriegsraths Präsidenten's Grafen v. Hadik Excellenz.*

Nachdem aus Anlass meines noch unterm 25. Juny Styli Veteris an den Bukkowiner Herrn Bischofen mit der Aeusserung erlassenen Antwortschreibens, dass jenes Geistliches Individuum, welches in diesseitigen Gegenden ausfindig, die Candidaten des Weltpriesters-Standes in den Bukkowiner Bezirk in denen nöthigen nach der Höchsten Vorschrift erforderlichen Wissenschaften zu unterrichten fähig wäre, durch die Unwissenheit der Moldauischen Sprache von sothanen Unterrichters-Amte abgehalten wird, Euer Excellenz mittels Hochgnädiger Zuschrift vom 15. October 1785 mir den hohen, die baldige Abschickung nach Bukkowina einer dergleichen qualificirten Person, und die darüber mittheilends Nachricht von den diesfälligen Erfolg betreffenden Auftrag aus den Bewegursachen zu eröffnen geruhet haben, dass in der Bukkowina wohl unterwiesene geistliche Personen ganz und gar mangeln, und dass ein sonst geschickter Mann sich in einer Zeit in der Moldauischen Sprach leicht unterrichten lassen und für die Zukunft immer noch mehr brauchbar machen wird.

So habe mich, um diesen hohen und für die Bukkowiner Pfarrgeistlichkeit wichtigen Auftrag in den gehörigen Vollzug zu bringen, auf das möglichste bestrebet, einen dergleichen Mann auszufinden, wie mir auch würklich gegliickt einen Geistlichen des Klosters Kovilly Bäcser Dioeces,

трополит за наименовање, тражећи за њега и бар ко'лко тол'ко већу награду од 300 фор., слободан стан, 12 хвати дрва и накнаду путних трошкова.

Све то буде примљено, и 10. маја 1876. беше нови учитељ већ у Буковини. У први мах би му за пребивање одређен Радауц, где у владичину двору смераху да даду и њему стан, а и да његову школу ту сместе. Но увиђење брзо, да се у селу, каково тада беше Радауц (сада је то прилична варош, са гимназијом), не ће моћи издржавати ни учитељ ни слушаоци, јер се ту нужна храна не могаше ни за новац набављати. У Черновици се та школа није могла сместити с тога, што ту не беше за њу згодних просторија.

Рефлектовало се дакле на Сучаву, тим пре, што тај град беше у оно доба најзнаменитији,

Namens Daniel Vlachovich, hiezu zu ersehen und zu bestimmen, welcher zwar die höheren Schulen nicht besuchet, auch ausser der Illyrischen ansonsten keiner Anderen Sprache kundig ist, allein zur Zeit, da ich noch das Bäcser Bistum innen gehabt und für die jungen Geistlichen wie auch die Candidaten einen Lehrer in der Person Joann Raics nunmehrigen Archimandriten des genannten Klosters Kovilly unterhielte, vor allen übrigen Zuhörern der geistlichen Sta des, als schon damaliger Pfarrgeistlicher in Ecclangung derer für die Geistliche nöthigen Kenntnissen den Vorzug hatte. Ohnerachtet nun dieser Kloster-Geistliche Vlachovich, seitdem er sich dem Kloster-Leben gewidmet, die Ausübung seiner erlangten Wissenschaft ausser Acht gesetzt, so hat er seit ihm gemachter meiner Aussinnung, zuschicken, das Vergessene ziemlich nachgeholt, und sich noch immer befleissiget, vollkommener zu werden, auch sich getrauet, dem Amt eines Unterrichters umsomehr vorstehen zu können, als er etwas Wallachisch nach hierländiger Redensart spricht, mithin auch die Moldauische Sprache zu erlernen anhofet.

Aus der Ursach demnach, damit dem erwähnten Kloster-Geistlichen Vlachovich eine Zeit zugelassen würde, sich zum antrettenden Unterrichters-Amte für die Bukkowiner Geistlichkeit gefasst und vollkommener zu machen, habe ich zu Folge des hohen Auftrags mir obliegende und von Euer Excellenz höchgnädig gewärtigte Nachricht bis nun aufgeschoben mittels gegenwärtiger Anzeige aber ihn Geistlichen Vlachovich als einen nach Bukkowina für die Candidaten, und die geistlichen bestimmten Lehrer Euer Excellenz umsomehr unterthänig-gehorsamst vortragen solle, als er sowohl über den unmassgeblich in 300 fl., dann freyen Quartier und wenigstens 12 Klafter Brennholzes vorgesch'agenen jährlichen Gehalt, als auch über die zu verrechnen und gut zu machen habenden Reise-Unkösten die allerhöchste Begnehmigung gewärtiget und nach deren Erhaltung allsogleich nach Bukkowina bereitwillig ist.

Wie ich auch um sothane allerhöchste Bewilligung bei Euer Excellenz unterthänig gehorsamst, einzukommen mich unterfange, mit der tiefesten Ehrfurcht beharrend. . . .

и што у старим владичанским дворовима беше и нужних просторија. Још говораше за Сучаву и то, што се онде држало и свакидашње вечерње и јутрење, те би се клирици ту тим лакше и тим потпуније могли научити свештеносл̀ужењу.

Када се дакле нови учитељ сместио у Сучави, позове конзисторија окружницом од 12. (24.) маја 1786. све оне, који су ради постати свештеницима, да се упишу у ту школу. Но на тај позив не пријави се баш нико. Конзисторија дакле наложи свима протопресвитерима, да поднесу тачан списак свих појаца и одраслијих свештеничких синова својих протопресвитерата.

Међу тим затражи војна управа од Влаховића план, по ком он мисли предавати. Вредно је позабавити се и с тим планом, што га је прегалац Влаховић предложио већ након четири дана — али са најрогобатинијом ортографијом и грдно изопаченим језиком. тако, да ту и рођени Румун тек назирући погађа прави смисао. Влаховић хоће да каже, да ће се његово поучавање састојати из пет глава, а ове опет из питања и одговора. У првој глави биће створење света, као Божје откровење; у другој ће се говорити о вери, и то, као што се вели: „силом сваке речи Символа вере путем св. Писма и сагласности св. Отаца“; трећа глава би опредељена за расматрање декалога; у четвртој глави излагаће се Молитва Господња, а у петој св. Тајне.

Важно је овде по нас Србе то, што Влаховић изрично напомиње, е је такав план и у бачкој епархији увео митрополит Мојсије Путник, и да је онданьним слушаоцима, ђаконима и свештеницима предавао богословље са успехом *Јован Рајић*, разделивши сав тај материјал на три разреда, и обучавајући сваки разред све по три месеца — од 1. окт. до последњега јуна; јули, август и септембар проводио је учитељ око своје економије. Ко се мало боље пожурио, могао је тај цео курс, заједно са свима свештеничким функцијама, свршити за четири године (!). — Још изричне Влаховић своје уверење, е ће тај план уродити ваљаним плодом и по свештенство буковинско.

Но дворски војни савет одбаци тај Влаховићев план, сматрајући га тек за неку скицу, на тражање, да му он, а у споразуму са епископом Досијејем, поднесе опширнији нацрт.

(Наставиће се).

Његова Светост, преузвишени Господин Георгије, Патријарх српски, у Вуковару.

Од колике је важности посета архијереја и црквене поглавице код својих верних, у колико мери је иста кадра осећај побожности у народу и узајамну љубав цркве са народом, која треба исте да везује, уздићи и увеличати — то ће сваки православан Србин лако увидети моћи, који поштује своје црк. старешинство и који је прожман љубављу према својој вери и цркви. Важност тих и таких посета увидео је и наш свети Патријарх, преузв. Господин Георгије Бранковић, јер та сво видимо, да се у размаку једва од недеље дана одзива молби двеју црквених општина подручних му епархија, те им одлази драговољно, да „их види, и да га виде“, да их учврсти у вери прадедовској, које божанственом службом архијерејском, које пак живом речи и архипастирском поуком.

Дана 18. (30.) септембра отишао је свети Патријарх у Дал, да оданде други дан оде у Вуковар, камо га је црк. општина позвала, да освети тамошњу цркву; у Далу је дочекан свечарно и лепо. Ту се од путовања, преноћивши, одморио и пошао други дан по подне, праћен читавим низом далских кола, пут Вуковара, свратив најпре у Борово, где је св. цркву походио, обдаривши сакупљени народ мудром и лепом архијерејском поуком. Овде је дочекала Његову Светост свита му, која је лађом до Вуковара дошла и отуд изашла до Борова; у свити беху г.г. Архимандрит бечински *Платон Телечки*, протосинђели: *Исак Дошен* настојатељ хоповски, *Митрофан Шевић* проф. богословије, *Герман Опачић* конз. бележник карловачки и *Георгије Видојки* конз. бележник бачки. Из Борова се цела пратња кренула Вуковару, где је миле госте на границе дочекала срп. прав. црк. општина, поздравивши Његову Светост на уста председника свог искреном добродошлицом. Из далека се већ чуло брујање милозвучних звона вуковарских и пуцњава прангија, а могло се приметити таласање по сокацима; то је било море од света, који се сакупи да види црквену поглавицу, јер од 1835. не походи ту општину ни један архиепископ, да се у њој пред лицем народа Богу помоли. У самој варошн било је толико много света, да се једва могло до цркве проћи. Радост и одушевљење могло се читати на сваком лицу, а и сама варош као да се у свечано своје руво обукла, јер једва беше куће, са које се није вила тробојница.

Ушав у цркву целивао је Патријарх св. трапезу и помолио се пречишћем Творцу. За тим га са амвона, с крстом у руци поздрави познати са красноречивости своје парох вуковарски Илија Перкаћански тако лепо и смишљено, да је занео срца свију присутних, на које је Његова Светост благим речма одговорила, пружајући праву утеху у поуци својој, савећујући присутне на мир и слогу, истрајност и трпељивост, љубав према цркви и поштовање својих старешина. Она, пуна духа беседа, испунила је срца свих присутних неописаним чувством побожности и православља, јер долазећи са уста преосвештених, изречена тихо и благо, морала је себи пута наћи у срца оних, као оно киша у земљу на коју се после дуге суше од скоро 60 година излије благодат живе речи архипастирске. У вече је била у почаст Његовој Светости бакљада, а певачко друштво га је том приликом изненадило лепом серенадом.

Други дан била је величанствена архијерејска литургија, пред огромном масом света, која је из места и околине нагрнула, да види до сад невиђену литургију владичанску. На служби је врло складно и лепо појало срп. црквено певачко друштво вуковарско, а по том певачки збор срп. вар. позориште дружине, која се у Вуковару налази. На литургији је Његова Светост произвела на степен протојереја: Теодора Миковића пароха тршићског и Илију Перкаћанског а за пресвитера рукоположила привиногласког Јакова О. Севастијана. На крају литургије пак изговорила је Његова Светост и опет дивну беседу, пригодом мало час обављеног освећења цркве, поучавајући присутне хришћане, да и новој својој цркви остану онако верни и одани, као што беху старој.

Пријатно је утицало на све верне, што је пресветли велики жупан сремски Е. Чех и високородни поджупан Јурковић одстојао целу литургију, пружајући тиме онај први најлепши пример толеранције према страној вери.

После свршене литургије примао је свети Патријарх разне корпорације и друштва, а по том је био свечан банкет у почаст Његовој Све-

тости и гостима, на ком учествоваху најодличнији грађани из места и околине. На банкету је пала многа лепа здравица, а свечано расположење није ничим помућено.

После подне око 5 сати кренула се Његова Светост натраг у Даљ, да дочека тамо високог госта свог, пресветлог и преузвишеног бана хрватског, грофа Карла Куена-Хедерварија, који му у походе долази.

Његова Светост може потпуно задовољна бити на искреном и љубазном дочеку, а честити Вуковарци могу се поносити, што су били кадри високом госту одати оно поштовање, које му по праву и припада. Живели!

+

О СТВОРЕЊУ СВЕТА.*

(Из дела „Biblische Schöpfungsgeschichte“ од Др Ф. Х. Рајша).

Превео **Ђорђе Летић**,

ученик свете богословије.

Приказ дела Рајшова богословском друштву „Словин“.

(Написао преводилац).

На небу црквене литературе хришћанске појавио се у седамдесетим годинама овог века на западу диван феномен. Појав тај не беше од значаја ефимернога, као што то многи бивају у нас; утецај његов и данас је огроман и остаће увек такав, јер је потекао из објективне истине.

То је била појава монументалнога дела „Bibel und Natur“ од чувеног богослова Др Ф. Х. Рајша.

Ако је Кант дигао револуцију у царству мисли човечје, то се с правом може тврдити, да је ово дело „par excellence“ први озбиљан покушај, да се угуши тај устанак. Представници црквени раширеним рукама дочекаше то дело; осетише добит згодног оружја против учестаних нападаја антирелигиозних.

Тисуће примерака дало је на четир издања обилате хране немачком ученом свету, а тисуће отишло је у стране земље и одиело лепу сведоџбу мудрости сина немачког, да је цео модерни свет проучи и потпише.

И збиља, на скоро захорио се аплаус признања са свију страна ученога света.

Ова „divulgata fama“ од стране наученьака узнемирила је и ширу читалачку публику немачку. Жељна таке хране, која душу умирује, но нејака да прокува тако за њу претешку храну, захватила је она гласом на писца апелујући на хришћанеску хуманост његову, да јој у том помоћи пружи.

И доиста предмет дела по себи беше узвишен а уз то препун студија из богословских, философских и свију природних наука повезаних фином логичким резоним-нима, да су га само стручњаци и то са богатим предањем могли разумети. И Рајш бојећи се судбине Кантових дела, која свет више хвали него што чита, г. 1877. напише и изда краће дело под насловом „Biblische Shöpfungsgeschichte“. Предмет је остао стари, само је био одевен у популарнију, лакшу одећу.

Какве су биле прилике, које изазваше ово дело, сваки ће знати добро, ком су познате класемизне тежње данашњих материјалиста.

Најтиљем открића природних, све гране природних наука непријатељски се почеше развијати према религији. Најгодинји „casus belli“ било је библијеко стварање за шест дана. Астрономија и геологија прво су почели да дижу свој бунтовнички глас. Глас овај одјекнуо је јаче него труба јерихонска и читави редови мањих огранака природних наука крочише на бојиште, сваки да своје интересе заступа. Први озбиљан јуриш може се назвати Молешотово дело „Kreislauf des Lebens“. Борба је крвава била и све веће димензије узимала, јер се силни савезници стицали на обе стране. Борци за религију држали се понајвише дефензиве наоружани својим верованьем. Истина да се таковом оружју није могло много наудити, али је борба заман трајала и снаге се трошиле.

Морао је доћи какав „deus ex machina“ у драми религиознога живота, да се катастрофа изазове и заплет срећно разреши.

Дошао је Рајш.

* Читано и примљено у богословском друштву „Словин“ у Карловцима.

Целокупним стратегичним знањем својим у споменутом делу доказао је, да је библија темељ религије тако чврсто, да је ни данашњи богати проналасци не могу разорити, да је дакле сваки даљи напор узалудан.

Катастрофа је наступила, — већина се осветила, заплет је решен, — данашња наука није победила библију.

Библија није постала рушевином, из које би материјалисте ископавали само античке и литерарне вредности; она има и ауторитативну снагу, Светим Духом надахнуту, и то јој нико не може одузети.

Књига ова опоменула је уједно многе, да не подхрањују тако неправедно, без дубљег испитивања, данашњи религијо-фугални правац, јер ће у протераној тежњи да ум свој обогате, срце своје занемарити. Али тада ће се испунити на њима оно: „incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim“ — они без срца никад се неће приближити савршенству.

Дело ово има и драгоцене литерарне вредности. Одликује се темељитом студијом, дубоком медитацијом и згодним рефлексијама. Демонстрације су му пластично јасне и исцрпљене. Метод побијања није саркастичан, ни сувише строг, него по карактеру предмета озбиљан и благ. Стил је доста ламидаран, пун прецизије. Свака је реч есенцијалан део реченице, што преводиоцу доста главобоље задаје, а свака реченица је битан део главе. Свака је глава заокружена целина, али све укупно не парализирају се међу собом, но чине комплетну хармонију, из које један тон најјаче пробије извађање темата.

У краћем делу „Biblische Shöpfungsgeschichte“ стил је популаран, што свакојако много доприноси да се олакша умор, којим нас садржина умара. Реченице су сабијеније, но не бомбастички набацане, него логично састављени периоди.

На ко беше тај коријеј, коме треба да благодаримо за ово дело?

То је један од оних људи, на чију колевку све муве и грације богате дарове своје изливе!

То је један од оних једанаест умних ученьака, који се најодлучније борише против ватиканског конгреса! На његовим атлас-раменима почивала је дуго времена црква старокатоличка.

То беше *Др. Франа Хенрик Раји*, који се родио 4. децембра г. 1825. у Брилону у Вестфалији. По промислу Божјем г. 1849. ступио је у чин свештенички и неколико година служио као капелан у Келну. За тим је постао професором старозавештне егзегезе на католичкој богословији у Бону. У покрету старо-католичком буде ексекомуницирам, те је морао катедру оставити. Од то доба живео је као поп старо-католички и најјачи стуб цркве своје.

Како је мислио и осећао овај знаменити муж, најбоље ћемо видети из самог дела његовог. Данас вам износим једну главу у преводу из скраћеног дела „Biblische Schöpfungsgeschichte“.

Држим, да ће то дело бити за нас од превелике вредности.

Ми смо још народ у младићском добу; море наших мисли и осећаја узбуркано је и ври, и ми морамо ваљаних средстава тражити, да се на то море навести можемо.

Код старијих народа ово је море понајвише мирно и безопасно. „Богиња разума“ у Француској дигла је олују, но брзо се стишала и пала на жртву еванђелској истини.

Али одјеци напада њеног још се чују код нас и сиренском хармонијом многе душе за собом повлаче. Пазимо, јер и најмања кап отрова може читав организам да отрује!

За то приступите сви верни овом читању, и добићете јака оружја; сви окужени сумњом и невером, и уверићете се; сви узнемирени, и добићете мира; сви гладни и жедни, и наћи ћете здраве хране!

* * *

О створењу света.

Познато нам је, да се често говори, да проналоди природно-научних испитивања, која се подузимају у наше доба са великом ревношћу и успехом, стоје у опреци са оним, што библија учи о створењу света и о некадањој повесници земље и људи. *Задатак је овим претресанима да докажу, да је та тврдња неоснована, да учење у библији, ако се правилно схвати, не стоји у опреци са правим и утврђеним производима природњога испитивања, и да се све, што је природна наука за истинито доказала, може усвојити, и да се не мора напустити вероваше у истину библијскога учења.*

По дојакошњем тврдом вероваљу хришћанске цркве у Божјим откривењима, која су забележена у библији, не може бити заблуде. Али ни природа не може нас учити заблуди, ако је она, као што се у хришћанској цркви непрестано веровало, дело истога Бога, којега су откривења у библији забележена, и ако је то један и исти Бог, који говори духу чованчанства у речима библије и у њеним знацима природе. Ако дакле оно за које се држи да је библијско учење, стоји у опреци с оним, које су испитивачи природе поставили као производ њихових посматрања и испитивања, — то је двоје могуће: *или оно није доиста учење библије и богослови су у заблуди, који тако тумаче библију, да оно учење одатле излази; или оно, које се представља као природно-научна истина, није доиста утврђени производ природно научног испитивања, него само назори и нагађања, која се доказују за погрешна при строжајем испитиваљу.*

Видећемо, да неки тобоже неспоразуми између учења библије и производа природнога испитивања отуда потичу, што речи из библије нису правилно схваћене, и да неспоразума нестаје, кад се дотична места библије протумаче правилно. Али видећемо и то, да нека места, која се издају за природно-научне истине, стоје истина у опреци доиста са библијским учењем, али то нису утврђени производи природно-научнога испитивања, него тврдње, за које признају сами најпозванији преставници природне науке, да се оснивају само — или на мање више недоказаним нагађањима или баш на погрешним назорима. Мораћемо дакле код тога, што испитавачи природе уче о видљивом свету, његову постанку и развитку, разликовати оно, што је сагласношћу најмарљивијих ученјака доказано као истина, од онога, што је недоказано нагађање и мишљење појединаца. Последње богослов треба тим мање да усваја, у колико то сами испитивачи природе не усвајају. О првом пак не сме богослов тврдити, да не стоји за то, што се можда против библијском учењу, пре он мора доказивати, да то стоји у опреци са тумачењем библије, које је од појединих или многих богослова признато као правилно, али не са самом библијом; да је оно тумачење библије погрешно и да речи библије допуштају тумачење, које се не противи утврђеним резултатима природнога испитивања.

Почињем упоређивање библијскога и природно-научнога учења с' оним, што је речено са свим несумњиво на многим местима библије и што чини управо суштину свега онога, што библија у опште говори о свету. *То је учење, да је Бог створио свет т. ј. да свет није од вечности и да је постао волом Божјом.* Ово учење изговорено је одмах у првом стиху библије: „**Бѣ начало сотвори Богъ небо и землю**“. Псалмопевац изговара га у песничком облику у стиху (Пс. 33. 6.): „**Словомъ Господнимъ ѹтвердишасѧ небеса и дѹхомъ ѹстъ ѥгѡ сила ѥгѡ**“. На многим местима старога и новога завета Бог се назива творцем неба и земље, и према том почињу и символи вере у старој цркви с овим учењем: „Верујем у једнога Бога Оца Сведржитеља, Творца неба и земље“, или: „Верујем у једнога Бога, Сведржитеља Оца, Творца неба и земље и свега, што се види и не види.“ *Баш то учење које је, као што рекох, најважније од свију учења, у којима библија говори о свету, не стоји заиста у опреци ни са једним утврђеним резултатом природнога испитивања.*

(Наставиће се)

ЛИСТАК.

ВЕЛЕШКЕ.

— (**Избор пароха.**) На Крстов-дан 14. сент. о. г. бирала је српска црквена општина у *Вршцу* пароха на место пок. пароха Стевана Бошковића. Било је седам компетената, од којих су шесторица родом из Вршца. Поштo је Петар Стефановић, администратор ульмански, поднео молбу патраг, испао је резултат гласања овако: *Јован Малушев*, пароx на

Новог Села и администратор парохије вршачке, добио је 61 глас; *Коста Цијук*, парох суботички, 20 гласова; *Пера Милић*, бележник епархије темишварске, 18 гласова; а на остале кометенте пао је по један или два гласа. Пошто ни један кометент није добио прописане две трећине гласова, то ће конзисторија вршачка изнати да именује за пароха једног од оних кандидата, који су највише гласова добили.

— (**Рукоположен за свештеника.**) Јављају нам из *Сомбора*, да је катихета сомборских основних школа и више девојачке школе г. *Жарко Поповић*, свршени богослов и испитани учитељ, пре две недеље рукоположен за ђакона а сутра дан за пресвитера. Чин рукоположења извршен је у Темишвару од Његовог Високопреосвештенства Никанора Поповића, епископа темишварског.

— (**Именовање.**) Његова Светост, преузвишени г. Патријарх српски Георгије, по овлашћењу Школског Савета, изволео је именовати *Божидара Борбошког*, кандидата професуре, *за суплента на срп. учитељској школи у Горњем Карловцу*.

— (**Одложене седнице епархијске управе бачке.**) Због доласка у Даљ преузвишеног господина бана, грофа Карла Куен-Хедервардја, отпиао је свети патријарх Георгије такође у Даљ, услед чега су се за 22. и 23. сент. заказане седнице епархијске управе бачке на неодређено време одложити морале.

— (**Школски Савет.**) Ванредна седница српског народно-црквеног Школског Савета држана је у Карловцима 4. септембра о. г. под председништвом Његове Светости Патријарха српског Георгија Бранковића. — Главни предмет ове седнице био је *преустројство учитељске школе у Г. Карловцу*. О томе доносимо по „Школском Листу“ овај извештај:

На позив Школског Савета, управљен на управу учитељске школе у Г. Карловцу и на епарх. школ. одбор горњо-карловачки, да изаве своје мњење у погледу представке, коју је прав. српска црквена општина у Г. Карловцу летос поднела Шк. Савету ради претварања тамошње жешовите учитељске школе у женску учитељску школу, најављује како управа и учитељски збор те школе, тако и епарх. школска управа дијецезе горњо-карловачке, да се слажу са представком црквене општине тамошње, и моле, да се у место обсолвне учитељске школе женска учитељска школа у Г. Карловцу установи, на да се још ове јесени први разред те школе отвори, пошто се 12 девојчица већ пријавило за ступање у ту школу и пошто су чланови тамошње црквене општине изјавили, да ће они у своме дому за ову годину уступити још једну школску дворану за поменуту учитељску школу.

Услед тога решено је: *да се досадања жешовита учитељска школа у Г. Карловцу за женску учитељску школу преуспрои*, де се управи учитељске школе у Г. Карловцу наложи, *да уписивање ученица у први разред одмах предузме* и црквену општину тамошњу позове, да обећану дворану школску до 1. октобра о. г. по новом за школску потребу уреси и са нужним намештајем снабдевену управи тој преда. Његова Светост Патријарх као председник школ. савета умољен је, да благоизволи именовати једног суплента за исту школу с платом од 800 фор. Заменик главног школ. референта упућен је, да за времена у Г. Карловац отиде и наставни план и распоред часова за исту школу споразумно с професорским зборон установи. Уједно је с топлом препорученом спроведена представка горњо-карловачке српске црквене општине Саборском Одбору, да се речена општини ради обдржавања нужних просторија за поменуту учитељску школу годишње по 600 фор. из клирикалног фонда надаје и да се из истог фонда учитељ тамошње вежбаонице плаћа. — Осим тога решено је још неколико пређних предмета.

— (**Српска учитељска школа у Сомбору.**) Школске године 1893/4. уписало се у српску учитељску школу сомборску: у I. разред: 24 мушких, 47 женских, свега 71 ученик; — у II. разред: 23 мушких, 37 женских, свега 60 ученика; — у III. разред: 14 мушких и 40 женских, свега 54 ученика. — Према томе у сва три разреда има ове школске године: 61 мушкарац и 124 женске; укупно 185 ученика.

Позив на претплату.

Дао сам у штампу дјело

Светога Јована Златоустог

ШЕСТ КЊИГА О СВЕШТЕНСТВУ.

Спис тај великога Оца наше цркве превео сам са грчкога језика и додао сам тексту преко двије стотине примједаба.

Слушаоци богословских школа и православни српски свештеници добијају са овим српским преводом прилику, да се упознаваду са чистим и узвишеним мислима златоустога учитеља и Оца нашег о служби свештеничкој. То упознавање биће им свакако од велике користи.

Књига без поштарине заиада 1 **гор. 20 нов.** (за Србију 3 динара). Ко пошље још *20 нов.*, добиће књигу у *крстоваљеу праворучно*. Новац је најбоље слати поштанском напутницом, а претплатници из Србије могу се уз тоте новац претплатити код књижаре *В. Валожића* у Београду.

Књига ће се разашиљати оним редом, којим буде претплата стизала, а кад се тијем начином цијела накада — која није велика — испуни, тада ће нове наруџбине, не подижући их са поште, одмах ретурнирати, уједно ће у „Српском Сиону“ и осталим нашим црквеним листовима објавити, да се нико више са наруџбином не труди.

У Карловцима (Karlovitz, Slavonien)
на Крстов-дан 1893. године.

Прота **Јован Вучковић**,
професор богословије
и пр. ректор богосл. училишта карловачког.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 173 1—3

Сходно решењу сл. епарх. школ. одбора бр. 254. ех 1893. год. расписује се стечај на упражњено место *учитеља у сра. вероисповедној школи у Бочару* (Торонталска жупанија).

Плата је учитељу годишње 450 фор., $^3/_4$ јутра оранје земље, слободан стан са пространом баштом, и сламе за зимњи огрев, колико потребно буде. Осим тога, од погреба, где позван буде, од великог (т. ј. који се у св. цркви опојава) 1 ф. а. вр., од мањег пак а тако исто и од парастоса 50 нов.

Изабраном ће учитељу у дужност спадати све школском уредбом прописане дужности вршити, у св. цркви при сваком богослужењу појати и школску децу у црк. појању обучавати, поуторну школу држати и у црк. школ. седницама перо водити.

Молбенице добро инструиране треба слати на месни школ. одбор. Првенство имају они, који се лично пријаве.

Рок стечају истиче 15. (27.) октобра 1893.

Из седнице мес. школ. Одбора држане у *Бочару* 19. септембра (1. октобра) 1893.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 172 1—1

На основу оставке овданњег срп. пар. учитеља г. Владислава Станковог, овим се расписује стечај на упражњено место срп. пар. *учитеља* на овданњој срп. пар. школи. Плата је изабраног учитеља 400 фор., 30 фор. за предавање у поуторној школи, 50 фор. за вероучитељство и рачуноводство, 60 фор. у име становарине док општина не сазида учитељу стан, од укопа где позван буде 1 фор. и у име огрева 4 хвата сламе. — Изабрани је учитељ обвезан у „Школској уредби“ прописане предмете у III. и IV. раз. срп. пар. школе предавати, у цркви за десном певницом појати и децу црквеном појању обучавати. Молитељи се могу општини и лично представити.

Рок је стечају до 3. октобра 1893 год., у који ће се дан и избор учитеља обавити.

У *Срп. Ечкемиру* 16. септембра 1893 год.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 169 2—3

На место *личног помоћника у Руми*, са којим местом скопчано је уживање половине свију прихода парохије II. класе — овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране дијецезе путем своје конзисторије, иначе путем окр. протопресвитера до конца октобра о. г. овамо поднети.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловци* 31. авг. (12. септ.) 1893. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 168 2—3

На упражњено место *пароха у Стејановци* са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца октобра о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 31. августа (12. септембра) 1893. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 165 3—3

Овим се отвара стечај за *учитељицу* на четвороразредној женској вероисповедној школи у *Срп. Неузини*.

Плата је у готовом новцу 300 фор. а. вр., у име школ. послуге 30 фор. а. вр., у име паушала 5 фор. а. вр., шест хвати тврдих дрва за себе и школу, слободан нов стан са 2 собе, предсобљем итд. и баштом у износу од 200□°.

Изабрана учитељица дужна је све на основу закона одређене предмете деци предавати, као и ручни рад, и с децом св. богослужење похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, имају своје молбенице са нужним сведоџбама снабдевене до 26. септембра 1893. год. школском одбору поднети. Истога дана ће се и избор обавити.

Изабрана учитељица добиће у име путна тропика 10 фор. а. вр.

Из седнице школ. одбора држане дне 2. септ. 1893. у *Српској Неузини*.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 170 2—2

На ново-установљено *учитељско место* срп. нар. вероисповедне школе *Пивничке* отвара се стечај.

Плата је учитељу 400 фор. у готовом новцу. Даље слободан стан, састојећи се из две собе, кујне, коморе и штале и баште у стану. Два фата сламе за огрев и од потребе где буде позван 50 кол.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете у школи предавати, јеку певницу с пјењем заступати и децу у пјењу обучавати, о парастосима бесплатно појати и сваке друге недеље поуторну школу држати.

Рок стечају траје до 1. октобра по ст. к.

Из седнице школског одбора, држане 8. септембра 1893. г.

У *Пивницама*, 13. сент. 1893. год.

Ђорђе Димић — парковођа.

Лазар Добројевић — парох и школски надзорник

К. 353/347 *ех* 1893. 171 2—3

ЕДИКТ.

У брачноразводној парници Анастасије Аничине рођ. Бугарски из Кулпина против Димитрија Аничиног, који је непознато куд у свет отумарио — овим се речени Димитрије позива, да у року од 90 дана конзисторији овој или лично предстане, или место свог пребивања саопшти, пошто ће се иначе подигнута парница и без њега окончати.

Из седнице Конзисторије бачке у *Новом Саду*, 28. јуна (9. авг.) 1893.

Конзисторија Бачка.

СТЕЧАЈ. 167 2—3

Овим се расписује *поновни стечај* на једно *забавиљско место* у срп. забавишту у *Ст. Футогу*. Плата је 300 фор., у име стана 50 фор. — У случају, да се оспособљено лице не пријави, учитељице Српкиње, са оспособљењем из мађарског језика, имају првенство.

Изабраној се станља рок од 1 године дана, да испит за забавиља положи.

Молбенице се шаљу овом шк. одбору. — Рок стечаја најдаље до 15. окт. т. г. (по ст.).

Из седнице држане у *Ст. Футогу* 11. септембра 1893.

Председништво
срп. црквено-школске општине.

СТЕЧАЈ. 166 2—3

Ради попуњења *парохије Рац-Титошке* расписује се конкурс.

Ко ову парохију получити жели, има своју инструпирану молбу за 4 недеље од првог увршћења овога стечаја у „Српски Сион“ овамо поднети.

Конзисторија Епархије Будимске.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА

АНТОНА НОВОТНИЈА

израђује по најновијој и старој системи, са гвозденим и дрвеним крунама хармонично уједначена звона, са гаранцијом на више година. Такође прима горња звонолиниција стара пукнута звона на преливање.

Особито препоручује своја произведена и одликована

ПАТЕНТИРАНА ЗВОНА,

која имају **дуготрајан, снажан и дубоки звук.** Једно овако звоно од 300 кила надјачава се са звуком од других од 400 кила.

Даље **стубове за звона** од гвожђа, солидна и врло лепа; **звона или шоле за сатове од метала** као и све друге предмете од месинга и метала што у ову струку спадају **по најумереније цени.**

Звона у тежини од 100 килограма на ниже, као и врло добре шмркове за локомотиве, баште и за руке могу се на стоваришту увек готових добити.

Поруџбине израђује брзо и тачно

Антон Новотни,
137 5—6 **Темишвар, Фабрика.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 3. октобра 1893.

ОСНИВАЊЕ МОНАШКЕ ШКОЛЕ У МАНАСТИРУ ОПОВУ.*

(Свршетак)

Издржавање монашке школе.

§ 24.

Монашку школу издржавају солидарно и заједнички сви срп. прав. манастири у митрополији карловачкој са годишњим прилозима из манастирских благајна, којих меру на предлог патроната монашке школе одређује свагдашњи патријарх српски споразумно са св. Синодом, а уз одобрење највише надлежне пар. црквене автономне власти.

На основу закључка збора свих манастирских настојатеља, одржаног у манастиру Грегетегу 10. (22.) маја 1893., одобреног од високосл. Саборског Одбора, ти прилози за сада износе:

* Ово је *недовршен свршетак* из броја 35. овога листа. Овај одломак добили смо од нашег врлог пријатеља, високопречасног г. протосинђела *Исаије Дошена*, настојника манастира Хопова, у чијем је наручју пок. Сергије Шакрак испустио своју душу. Писац овога чланка, пок. синђео и уредник овога листа *Сергије Шакрак Нинак*, бавио се у последње време као управитељ монашке школе у Хопову припремом око остварења исте школе и тамо је опасно оболео, те је онако болан хтео још да довршн и горње тумачење устројства монашке школе, али га је напасна смрт у тој послу прекинула. Овај одломак писао је покојник на неколико часова пред смрт своју, те као доказ његове предњаке и марљивости заслужује да се обелодани. Према томе држимо, да нам читаоци неће замерити, што саопштавамо овај недовршени свршетак.

Уредништво.

За манастир	Крушедол	годишње	2000 ф.
„	„ Вед. Ремету	„	100 „
„	„ Гргетег	„	1700 „
„	„ Беочин	„	1200 „
„	„ Раковац	„	100 „
„	„ Врдник	„	100 „
„	„ Јазак	„	100 „
„	„ Бешеново	„	100 „
„	„ Шишатовац	„	200 „
„	„ Кувеждин	„	800 „
„	„ Привину Главу	„	500 „
„	„ Малу Ремету	„	200 „
„	„ Фенек	„	100 „
„	„ Ораховицу	„	150 „
„	„ Ленавину	„	50 „
„	„ Пакру	„	25 „
„	„ Гомирје	„	25 „
„	„ Грабовац	„	50 „
„	„ Војловицу	„	800 „
„	„ Месић	„	200 „
„	„ Св. Ђурађ	„	500 „
„	„ Бездин	„	1700 „
„	„ Бођан	„	25 „
„	„ Ковиљ	„	1000 „

Свега годишње: 11·725 ф.

§. 25.

Опредељене годишње прилоге уплаћују манастири у заводску благајну преко Његове Светости, свагдашњега Патријарха Српског, у два равномерна годишња оброка, и то 1. маја и 1. новембра сваке године.

О приходима и расходима монашке школе води управа завода тачан и добро инструјиран рачун, те га сваке четврт године подноси патронату монашке школе на развиђење и односно одобрење. Годишњи рачун завода, са рачунским извештајем патроната монашке школе спроводи се прописаним путем и начином свагдашњем Патријарху Српском на највише надлежно одобрење.

Ad §. §. 24. и 25.

Пошто монашку школу оснивају сами наши срп. прав. манастири у митрополији карловачкој, то и сав терет око издржавања исте школе мора да пада на саме манастире. Наши манастири не могу ни очекивати, да им други неко оснива и издржава завод за образовање подмлатка манастирско-монашког свештенства — а баш немају ни нужде ни потребе да иначе кују за то помоћ с друге стране. У осталом у залуд би и иначивали, да се монашка школа трошком срп. нар. црк. фондова оснује и издржава — јер то је при данашњем стању истих фондова по готову са свим и немогуће. Тако звани „манастирски фонд“, којему је у другом реду циљ баш та, да се приходима његовима издржава монашка школа, још није данас тако велик и снажан, да би могао и тој другој својој цељи одговорити. Доста је, ако тај „манастирски фонд“ може да одговара првој и најглавнијој својој цељи: „да са приходом својим припомаже убожнијим манастирима приликом оправљања цркве, манастирског здања и других зграда, даље онима, који би од пожара, поплаве, мраза, туче и вишегодишње неродице пострадали“.

За издржавање монашке школе морају се дакле сами манастири старати. Они су и дужни и позвани, а и могући, да монашку школу својим средствима издржавају.

Но може да се породи питање: *јесу ли власни наши манастири, да из манастирских благајна дају опредељене новчане прилоге на цељ издржавања монашке школе?*

То питање на овоме месту и овом приликом не ћемо опширније расправљати, него ћемо само рећи: Не само да је властан, него је баш дужан сваки манастир да се стара о што бољем васпитању монашко-манастирског подмлатка. Ни један манастирски настојатељ није дужан и управо не би смео никога покалуђерити, ко се није за калуђерски чин довољно спремио. С друге стране, сваки манастирски настојатељ дужан је старати се, да се добро спреме и васпитају они, који хоће у монашки чин да ступе. Васпитање свога подмлатка, то је тако природно и кардинално право, а уједно и дужност сваког манастира, — да то право манастиру и манастирима нико не може и не сме оспорити. Сваки појединки манастир имао би права, да оснује и издржава на своме огњишту парочиту школу, у којој би се спремали они, који хоће да се посвете монашком чину — другим речима: сваки манастир за себе има права да оснује и издржава монашку школу, само ако има за то довољних материјалних средстава. А што има права да учини сваки манастир за себе — то имају права да учине и сви манастири заједничким, удруженим материјалним снагама, ради што бољег и успешнијег постизања истакнуте цели.

СВЕТО ПИСМО КАО НАЈСТАРИЈИ ПИСМЕНИ СПОМЕНИК У СВЕТСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ.

Написао **Тимотије Димитријевић**, свештеник у Суботици.

(Наставак).

Разна мњења о происхођењу Петокњижја, критика на њих т. ј. опровржење истих мњења и докази да је Мојсије написао Петокњижје.

Све до конца прошлога столећа било је опште мњење учених Јудеја и отаца хришћанске цркве, да цело Петокњижје, са изузетком последњих глава поновљених закона и неколико глоса, које случајно ућоше у св. текст, припада Мојсију. Истина, да се и у ово време већ налазило људи, који сумњаху у оригиналност Мојсијевог Петокњижја. Остављајући на страну мњења јеретика првога века, који су заједно са Назорејцима, за тим са Птоломејем, учеником Валентина, и Манихејима и другима, пренебрегавајући стари завет, више одрицали божанствено происхођење закона, него происхођење Петокњижја од Мојсија;[28] остављајући на страну Богомиле, јеретике средњевековне, који тврдише, да је Петокњижје написано по савету боље рећи надахнућу самога ђавола (κατ' ἐπινοίαν τοῦ σατανᾶ συγγραφέντα); остављајући на страну и Целса, који, по сведочанству Оригена, признаваше, да су Петокњижје написали многи писци, — ми наилазимо у првим вековима хришћанске цркве само на једнога писца — Псевдоклементина, који је, оснивајући своју тврдњу на томе, што се при крају Петокњижја говори о смрти законодавца, доказивао, да је закон Божји био предан преко Мојсија седамдесеторици старешина, и тек после смрти Мојсијеве био је стављен на писмено.[29]

У средњем веку научењаци јудејски: равин Исак-бен-Соломон (IX. век) и Абен-Јездра (XII. век) оспораваху само неким деловима Петокњижја — право, да их је Мојсије написао, као што су: Постање 12, 6; 22, 14; 36, 31; и у Поновљеним законима у 34. глави, доказивајући, да су исти горе наведени делови унесени у Мојсијево Петокњижје доцнијим писцима. Следећи мњењу ових јудејских научењака, *Карлштад* поставио је ово мњење о Мојсијевом Петокњижју: „Ја држим, да Мојсије није био писац Петокњижја, јер после смрти Мојсијеве ми видимо тај исти тон и начин причања, но не видимо тога истога Мојсија; зашта сменно би било мислити, да је Мојсије, који је већ умрло, написао ове речи: и умрије Мојсије, по рјечи Господњој и погребе га Господ у земљи Моавитској и нико не дозна за гроб његов до данашњега дана. Ове речи и све остале, које за овима следују, нико не може приписати Мојсију као писцу.“[30]

[28] S. Epiph. haer. 18, 1. (M. 41, 257): „Прежда се она (секта Назореја) оцепила од народа израилскога, не држи све догмате јудејске . . . . . и иако признаје све оне старе патријархе, о којима се говори у Петокњижју, који се прославише великим богоугодним делима почевши од Адама па до Мојсија . . . . ., ипак само Петокњижје не признаје; она (т. ј. секта) признаје Мојсија и верује, да је он добио закон, но не тај, него неки други“. Idem haer. 33, 4 (M. 41, 560) ex Ptolomaei ep. ad Florum: „И тако пре света нужно је знати, да је сав онај закон, који се садржи у пет књига Мојсијевих, произишао не од једнога законодавца, него су истоке биле придодате и неке установе човечје, тако да се цео закон, као што је учио Сам Спаситељ, делио на три дела. Јер, неке заповести односе се на Самога Бога и светитеље Његове, друге треба приписати Мојсију, но не у томе смислу, да је било нешто установљено Богом — посредством Мојсија, него у томе, да је Мојсије установио нешто по својој сопственој вољи; писци пак трећих (т. ј. закона) биле су старешине, који су живели у народу, и који се први решише да установе нека правила и установе“. Idem haer. 66, 42 (M. 42, 92.) Манес „напротив уверава, да су била два завета, који беху сасвим противуположни један другоме, и да Бога, који говори у закону треба разликовати од Бога, који говори у Јеванђељу; за то баш и назива првога Начелником, а другога Сином, а Оца зове својим благим Богом“.

[29] Ps. Clement. hom. 3. 47 (M. 2, 141): „Закон Божји дан је био преко Мојсија седамдесеторици мудрих мужева (т. ј. старешинама) без посредства писменога — ради сачињења другима и ради сачувања путем предања. После смрти Мојсијеве он је био написан од некога, но не Мојсијем“. Јер, у самоме закону стоји написано: „и умрије онђе Мојсије слуга Господњи у земљи Моавској. И погребе га Господ у долини у земљи Моавској према Вет-Фегору. Да ли је могао иртав Мојсије написати: умрије Мојсије?“

[30] Carolstadii de canon. script. 85. (Ed. Credner, zur Gesch. des Kanons, Halle, 1847. стр. 369.)

Тога истога мњења је и *Андрија Мазије*, један од знатнијих католичких богослова, који је врло дивно истумачио књигу Исуса Навина. Он тврди, на основу неких података, да је: „дело Мојсијево — названо Πενταττευχον — после дугог времена изв Мојсија поправљено на неким местима и као да је много јасније изложено, него што беше пре тога“. Тако н. пр. место старих и из употребе изишавших назива појединих места, по његовом мњењу, доцнији писци дадоше друге називе истима, или боље рећи нове називе, посредством којих се боље могла сачувати успомена на славне догађаје, а ради бољега разјашњења неких догађаја придодате су свему ономе неке глосе.[31]

Мњења ова лако се ускиниће са општом традицијом старих писаца, јер и ако беше међу тумачима XVI. и XVII. века не мало таковних, који приписиваху Петокњижију неке глосе, ипак за то они сви скупа са оцима хришћанске цркве — признаваху, да је Мојсије написао Петокњижије.

Но у току XVII. века почеше се уклањати од пута истине. *Тома Хобес* тврдио је: „да је Петокњижије пре написано о Мојсију, него кроз Мојсија“, будући да је написао у Петокњижију таке ствари, које су написане после Мојсија. Но ипак је за то самоме Мојсију приписивао „књигу закона“ т. ј. поновљене законе од 11—27. главе.[32]

Исто је тако мислио *Исак Перериј*е, у погледу неких стихова, који показиваху време после Мојсија, и на основу неких несугласних факата и због недостатка распореда; по његовом мњењу, са истинитом историјом, тврдио је, да цело Петокњижије није написао Мојсије, доказивајући, да је Мојсије издао знање о изласку из Египта и путовању по пустињи, написавши пре тога историју првих времена (шта више описао је и време пре Адама, које се у сну сило Мојсију), но да се то велико и знатно дело Мојсијево изгубило, а данашње Петокњижије само је скраћена збирка тих подлинних анала Мојсијевих.[33]

Барух Спиноза местима, којима је одрицао подлинност *Авен-Јездра*, придодао је још и друга; он је први предочио, да се у целоме Петокњижију о Мојсију увек у трећем лицу говори; за тим је тврдио, да данашњи облик (форма) Петокњижија, као и свију осталих историјских књига, принадлежи Јездри, који је последњи био између многих писаца Петокњижија, трудећи се у исправљању Петокњижија, но није успео због своје смрти да исправи и поправи Петокњижије онако, како је требао да га исправи.

Јован Клерик није толико оспоравао подлинност Мојсијевог Петокњижија, особито у погледу места, као што су: Постање: 12. 6; 14, 14; 35, 21 и других сличних места, у погледу особито географских примедаба, као што су н. пр. 2, 11; 10, 1 и других места сличнога рода, већ је тврдио, да је писац Петокњижија онај свештеник, кога је *Асархадон*, после разорења царства израилског, послао у Самарију, да научи асирске насељенике закону Божјем. (2. Цар. 17, 27)[34]

Још имамо да споменемо *Антонија Дала*, који је коначно приправио пут најновијим рационалистама. Он наиме доказиваше, да је Петокњижије по божјој богодухновености састављено Јездра са осталим пророцима, колико на основу самога закона Мојсијевог, толико на основу других пророчанских књига, у Петокњижију споменутих, а може бити и на основу каквих других писмених дела, која су у то време већ постојала.[35]

Напослетку мњењу свију ових истраживача XVII. века нужно је још придодати и мњење

[31] Andr. Masii. Coment. in Iosue. Praef. (Migne Curs. compl. Script. 7, 853.)

[32] Thom. Hobbes. Leviathan 33 (Londoni 1653).

[33] J. Peyrerii: Systhema Theol. ex Praeadamit. hypoth. IV. 1. 2.

[34] Ioan. Cleric. Sentiments de quelques — theolog. de Hollande. Lettre. 6. (Amsterdam 1685). Но ово своје мњење опозвао је исти писац т. ј. боље рећи исправио га је у своме доцнијем делу у: „*Коментару на Петокњижије*“.

[35] Anton v. Dale: Dissertationes de origine et progressu idolatriae. Amsterdam 1693. p. 71. Кад је био опровргнут у овоме питању, Ст. Моријом, он је подробније изложио своје мњење у два писма, управљена Моријну I. c. p. 712 и 737. У последњем он се позива на самога Јеронима с. Helvid. I. 7. (M. 23, 190), као што је то учинио и Мазије. Но ако Јероним на указаном месту говори: „желиш ли Мојсија назвати писцем Петокњижија или Јездру обновитељем истога, ја ти не забрањујем“, али тиме он (т. ј. Јероним) не опорвргава и не одриче происхођење Петокњижија од Мојсија, но указује само на позајмљено мњење неких отаца на IV. књиге Јездрине, по којем су се све св. књиге расејале за време вавилонскога ропства и скупљене су по ново Јездром и Нејемијем.

католика: *Симона Рихарда*, који се такођер трудио да докаже, да Мојсије није писац целога Петокњижја, оснивајући своју тврдњу на разлици између закона — Мојсијем написаних и историјских релација, обично предаваних кроз опште писце.

Но сва ова наложена мњења не нађоше многе присталице међу протестанским и католичким тумачима, све дотле, док на концу прошлога века философски скептицизам и библијски рационализам не овладаше у протестантским школама. Чим беше установљено као принцип, да не може бити чудеса, ни пророчанског предсказивања будућности; чим се све надприродно откривење одбацило као апсурдум, то се по себи разуме, да су се морали подвргнути нападајима све оне књиге, које садржаваху многа чудеса и пророчанства, или предсказиваху надприродно откривење и које доказиваху, да су исте написане од очевидаца тих чудеса. Да би се коначно одстранили најважнији докази, које садржаваше Петокњижје у себи у корист божанственог откривења, почела се општа, бесплодна, усиљена и безразложна борба против происхођења Петокњижја од Мојсија.

У данашње време ова усиљена борба дошла је до тога, да се међу савременим протестантским тумачима, боље рећи испитивачима, налазе врло мало њих, који се усуђују приписивати цело Петокњижје Мојсију; а различитих мњења, противних оригиналности или подлиности Петокњижја, налази се велики број, скоро толико, колико има разних критичара Петокњижја т. ј његове подлиности. Јер, као год што се труде и све силе напрежу критичари Новога Завета, да на основу разнога начина причања четири евангелиста оспоре важност новозаветних чудеса, исто тако критичари Петокњижја, напрежу све своје умне силе, изналазећи разне хипотезе, да оспоре доставерност и подлиност Петокњижја, при чему се сваки од њих удостојава само онда места у средини учених тумача, ако измисли и постави што новију и чудноватију хипотезу, на основу које, свом умном силом своје оригиналне и чудноватe тврдње, оспорава и доказује, да Мојсије није могао написати Петокњижје.

При овоме смешноме и бескорисноме труду, онај бива славнији и ученији, који постави што новију и чудноватију, управо смешнију хипотезу, која се односи на происхођење Петокњижја; при томе не смета ништа, ма своју прву хипотезу и опозвао, поставивши другу, а по потреби може бити и трећу. Далеко би нас одвело, када би све оригиналне и смешне тврдње или управо заблуде тих учених глава почели набрајати у погледу происхођења Петокњижја, налажући историју њихову. Ми ћемо изложити у кратко само најглавније хипотезе, по којима се оспорава подлиност Мојсијевог Петокњижја; размотривши исте, ми ћемо их опровргли, доказавши како су исте неосноване, да не речемо смешне.

У другој половини XVIII. века *Јован Аструк*, парички лечник, доказивао је, да је Мојсије пишући књигу Постања употребио неке старе документе. Осим десет малих докумената, он је разликовао два већа, од којих је први, по непрестано у њему употребљаваном имену „Елохим“, назвао „*елохистичким*“, а други, по постојаној употреби имена „Јехова“, које се у њему налази, назвао „*јеховистичким*“. Мњење ово развио је подробније и научније *Ајхорн* и други, и то је послужило за основ свију садашњих хипотеза о происхођењу Петокњижја.[36] *Аструк* и *Ајхорн* нађоше различне документе у једној књизи само у Постању. Будући да се ови документи разликоваше по Божјим именима, а имена ова, почињући са првом главом књиге Изласка употребљавају се смешано, то они тврдише, да је остало Петокњижје написано Мојсијем, као очевидцем света што је у њему испричано.

Но у почетку садашњега века *Де-Вете* нашао је за нужно одделити још и Поновљене законе од четири прве књиге, а *Евалд* први поче налазити разне документе у целоме Петокњижју, које су мњење његови следбеници распростри и на књигу Исуса Навина.[37]

[36] Jean Astruc: Conjectures sur les mémoires originaux dont il paraît que Moïse s' est servi pour composer la Genèse (Bruxelles) 1773. I. G. Eichhorn, Urgeschichte 2. Theil (Repertorium für biblische Literatur. Leipzig 1779. IV. p. 173. и даље); Ueber Mosis Nachrichten von der noachischen Fluth (Repert: V. p. 185 и даље). Упореди такођер Eichhorn-a Urgeschichte, herausgegebenen von I. Ph. Sabler. Altdorf 1793. II. 2. p. 10. и даље. Аструк и Ајхорн не оспоравају происхођење Петокњижја од Мојсија, него се разликују између себе у томе, што Ајхорн историју изложену од Мојсија признаје за чисте појетичке и философске мите, а Аструк допушта могућност исте.

[37] De-Wette. Beiträge zur Geschichte des A.

Ово мњење и служи узроком, да садашњи критичари обично говоре о пропсхоћењу не Петокњижја, већ Шестокњижја, доказујући, да није смрт Мојсијева завршетак Мојсијевог дела, већ заузимање обећане земље је завршетак овога великога и знаменитога књижевнога дела историјскога.[38]

[38] Wellhausen: Prolegomena zur Geschichte Israel. Berlin, 1883. p. 6.: „Пет књига Мојсијевих сједињавају се са књигом Исуса Навина, будући да није смрт Мојсијева, већ је заузеће обећане земље прави завршетак историје патријараха — изласку из Египта и путовању по пустиња; дакле са научног гледишта пре се може, а и праведније је говорити о Шестокњижју, него ли о Петокњижју“. — Књигу Исуса Навина сврставају са Петокњижјем још и ови испитивачи Мојсијевог Петокњижја: Ewald, Шрадер, Дилман, Кнобел, Рајс и Блек и други.

T. I. II. 1806.; Ewald: Studien und Kritiken 1831. p. 602. и даље.

(Наставиће се)

ПРАВОСЛАВНИ РУМУНСКИ БОГОСЛОВСКИ ФАКУЛТЕТ У ЧЕРНОВИЦИ.

По проф. **Исидору витезу Ончулу**

написао **Владимир Димитријевић**, студент прав. богословског факултета у Черновици.

(Наставак).

Влаховић је почео своја предавања одмах, чим се настанио у Сучави, коректније, чим је добио неколико ученика, са чиме је, како мало час наговестисмо, било врло тешко. Народ је у оно доба жестоке навале од стране римске пропаганде са подазрењем гледао и на тога странца, који хоће да поучава будуће свештенике, а онамо не зна честито ни језика! Али када виде српски владика Доситеј, да ни споменути циркулари консисторијални не могу да разгоне сумњу, подиже — пун истинске пастирске љубави — сам своју реч, па у смишљену, са дивним жаром написану циркулару разлаже своме неуком свештенству и запланеном народу, од колике-ли је користи богословски нађано образовано свештенство, а да побожни јеромонах, кога је за тај посао определио сам митрополит карловачки, не ће у цркву уносити туђега учења — његово је, владичино, да се о томе стара.

Вредни и свакако врло даровити Влаховић, чинио је међу тим своје, како се само желети могаше. А да му се тај велики труд достојно и признавао, види се отуда, што је већ 23. априла 1788 тражила консисторија у генералкоманде из Леиберга повишицу његове плате, молећи уједно и за посредовање код митрополита карловачкога, не би-ли му он подарио — архимандритски степен. На и народ је добро полагано са свим другог мишљење о томе савесноме трудбенику. Показује то јасно већ та чињеница, што је Влаховић год. 1788 имао 33 ученика, међу којима је он са петнаесторицом тако савесно радио, да су они не након три, него већ након две године дана могли положити пред консисторијом нужне испите.

Те године подноси Влаховић по други пут нацрт својих предавања, који ми Срби такође не можемо мимоћи, тим више, што Влаховић вели, да се он тога нацрта држао и од пре, *те је то дакле опширније разложени метод Рајачев.*

За прву школску годину.

Први део.

Глава 1. О природном сазнању Бога.

Глава 2. О Божјем откровењу, т. ј. св. Писму.

Глава 3. О великој потреби св. Писма по цркву.

Глава 4. О доставерности св. Писма.

Глава 5. О величини св. Писма за почетак спасења.

Глава 6. О преводу св. Писма у друге језике и потреби, да га свима читамо.

Глава 7. О деловима и канону св. Писма.

„ 8. „ синодима и њихову значењу.

„ 9. „ цркв. предању.

„ 10. „ предности списа св. Отаца.

„ 11. „ богословским основама.

„ 12. „ катихизису.

Други део.

О вери или догматима вере, т. ј. о никејском Символу вере. Седам чланова, и то: чл. 1. о Богу Оцу, Његову стварању и промислу; осталих 6 чл. говоре о Богу Сину и нашем спасењу.

За другу школску годину.

Осталих пет глава о догматима вере, наиме:
1. О Богу Духу Светом, који живот даје.
2. „ саборној цркви.
3. „ оправдању грешнога човека пред Богом.
4. „ смрти и нашем животу.
5. „ смрти и ускрсу нашем.

Трећи део.

О делима или моралци.

Глава 1. О закону или општим правним основама.

Глава 2—5. О десет заповести Божјих, а нарочито о љубави к Богу.

Глава 6—11. О љубави к ближњима, т. ј. сваком човеку.

Глава 12. О гресима и човечјој савести.

За трећу школску годину.

Четврти део.

Глава 1. О молитви у опште.
„ 2. „ молитви Господњој у опште, а у следећих 7 глава о 7 прошења њезиних.
Глава 10. о завршетку молитве Господње.

Пети део.

Глава 1. О тајнама црквеним у опште.
„ 2. „ крштењу.
„ 3. „ миропомазању.
„ 4. „ евхаристији.
„ 5. „ покајању.
„ 6. „ свештенству и његовим дужностима.
Глава 7. О браку.
„ 8. „ јелеосвећењу и тајнама у опште, т. ј. о онима, које непосредно служе спасењу, или без којих није можно спасти се, и о онима, које нису узроци спасењу (без којих т. ј. можемо бити спасени).

То дакле и толико предавао је врли Влаховић својим ученицима. А еда-ли се у опште и могаде више предавати онима ђацима, који при ступању у ту школу једва да знадоше и поштено читати, писати и служити се са црквеним књигама (тек их неколико само беше, који претходно свршише и три основне школе, те знадоше нешто и рачунати).

На основу успеха, што га крај свега тога великога недостатка показаше ученици Влаховићеви, владика Хереску обраћао се по други пут митрополиту Путнику са молбом, да посредује, не би-ли се њихову учитељу повисила плата на 600 фор. а заслужио је већ давна да буде обдарен достојанством архимандритским. У ствари повишице плате обрекне митрополит, да ће се свакако заузети, а што се тиче друге прошње, упућује он владику Доситија, да то сам учини, ако само има за то у његовој дијецези места.

До сада се школа Влаховићева састојала из једнога разреда, баш као што ју је и започео, у једну руку због првашњега маленога броја ученика, у другу опет — и то је баш главније — што не имађаше сатрудбеника. Но октобра 1788 добија он два помагача: свога сина *Петра* (Влаховић је пре био, као што наведосмо, мирски свештеник у Петрову Селу), и некога *Георгија Поповића;* обојицу је он сам спремно себи за сатрудбенике, а плата им беше — по 9 фор. месечно.

У исто доба тражаше Влаховић у владике, да се његова школа премести из Сучаве у Черновицу. Отуда му, истина, одговорише, да тај његов предлог има пуно смисла, али додаше уједно, да томе преметњају још није дошло време. Међу тим Божја промисао — реши друкче. 2. фебруара 1789 умре епископ Хереску, *а нему за наследника буде највишом резолуцијом од 23. апр. именован главом учитељ клирикалне школе — врсни јаромонах Данило Влаховић.* „Скромнога црнорисца обдарио је Творац небески богатије, него што је тражио да га награде његови претпостављени“.

Али први наставник буковинскога свештенства, Србин *Данило Влаховић*, није на клирикалну школу у Сучави, на то своје његово чедо, заборавио ни у том свом новом, високом положају. *Већ идуће године преноси он ту школу у Черновицу, уступајући јој нужне просторије у своме двору.* На задржао је за себе чак и даљи надзор над њом, бринући се о њеном напретку у сваком погледу, и дописујући скоро беспрекидно о томе са лавовском

владом и карловачким митрополитом (сада већ Стефаном Стратимировићем). Лавовска влада по што по то хтеде, да се пошљу три клирика у лавовски богословски римски факултет. а Стратимировић је опет препоручивао и световао владику, да би такове младиће ваљало послати у руску коју академију.

Међу тим се влада галичка не даде ућуткати. И она актом својим од 16. авг. 1816 изненађује Влаховића са — *укидањем његове клирикалне школе, а да уступи места — вишем богословском училишту, у које ће моћи ступати само свршене гимназисте!*

Не може бити, да тај прелом није у прилике јако заболео већ остарелога владику Данила. Јер и ако је он сваки напредни корак своје клирикалне школе и сам потпомагао са највећим задовољством; али је држао, да би та школа ваљало да се — на већ стеченој основи — развија лагано и прогресивно. Но најзад — премењени стање ствари крупније — он ипак попушта, и његова се тековина затвара већ 1818 год., пошто је пуне тридесет и две године давала Буковини родољубиво свештенство. А још прошле, 1817-те године ступају у бечки римокатолички семинар четири одабрана Буковинца, пошто је владика претходно добио од управе тога семинара свечано уверење, да се њима не ће натуривати никакве догматске римске ствари, јер ће их догматици и литургици учити православни бечки душестаратељ.

Но дични владика Данило не дочека, да бар види, шта-ли ће се све створити од тога училишта. Притиснут дубоком старошћу, изнурен са тешка труда и оболевши, бавио се је он преко лета год. 1822 у купатилу Дорни, где и умре 20. авг., пошто је брижно, мудро, очински управљао црквом буковинском за тридесет и три године дана. — Народ буковински и дан данашњи чува његов спомен са топлим пијететом, па нека је и од наше стране достојна слава и хвала вреле сину народа нашега, владици *Данилу Влаховићу*, првоме просветитељу питоме Буковине, нека је слава њеном Светом Сави! —

На столици владичанској замењо је Влаховића не мање вредан епископ, *Исаија вл. Балошеску*, кога је идуће године новембра завладично у Карловцима Митрополит Стратимировић, и који у епископовању неће стазом својих славних предшественика, Херескула и Влаховића.

Под њим дакле би одлуком лавовске владе од 5. авг. 1827, бр. 50856 наређено, *да се богословско училиште још исте године неодложно отвори.*

Томе чину додаје високоуч. г. проф. Ончул ове значајне речи: „Када је стигла та, тако дуго и тако жељно ишчекивана вест, испуниле се срца свију великом радошћу. Али се нарочито весело владика Исаија, коме беше Богом опредељено, да види повољним успехом крунисане трудове своје и својих предака. Епископи Доситеј и Данило и за тим владика Исаија употребише све силе, како би њихов клир добио што боље богословске образованости, јер они увиђаше врло добро, е ће се црква против опасности, које јој претиште, не друкче, него једино образованошћу свештенства моћи бранити. Искуство је доцније са свим тачно посведочило, да су они и пошли били заиста правим путем“.

Владика Исаија одреди за дан отварања новога богословскога училишта 4. октобар, као имен-дан цара Фрање I., који је дан по православне Буковинце још и значајнији у толико, што се је након 48 година истога дана отворио и данашњи черновички универзитет са румунским богословским факултетом.

У томе богословском училишту предавали су се ови предмети:

Прва година. I. течај: Историја цркве, са обзиром на патрологију и историју богосл. књижевности — на латинском језику, 9 сахати недељно. Уџбеник: *Institutiones Historiae Ecclesiasticae N. T. Editio secunda, Viennae 1806, 2. Part. de Dannenmeyer.*

Јеврејски језик и библијска археологија, по Јовану Јану (Jahn), на латинском језику, 9 сах. недељно.

II. течај: Историја цр.вена по *Данеммајеру*, на лат. јез., 9 сах. недељно. *Увод у књиге Старога Завета* по *J. Јану* и тумачење Ст. Зав., на латинском језику, 9 сах недељно.

Друга година. I. течај: Грчки језик, по граматици J. Г. Тренделенбурга (5. изд. Лајпциг, 1805), *и библијска егзегеза*, по делу Мајерову (Institutio Interpretis Sacri) и с обзиром на најновија дела херменевтичка. На латинском језику, 9 сах. недељно.

Опште каноничко право. Уџбеник: Enchiridion juris ecclesiastici, Lincii 1819 de Rechberger, а са обзиром на ц. кр. аустријске законе. На латинском језику, 5 сах. недељно.

Педагогика. Уџбеник: Milde, Lehrbuch der allgemeinen Erziehungskunde im Auszuge, 2 дѣла, Беч 1821. На немачком језику, недељно два сахата.

II течај: Увод у књиге Нов. Завета, са обзиром на новија дела, по уџбеницима Јановим и *Егзегеза Н Завета*. Оба предмета на латинском језику, 9 сах. недељно.

Приватно црквено право, по истој ручној књизи (Rechberger) уз дело Dolliner-ово: Handbuch des Eherechts, Wien, 1814; а уз то још и дотични ц. кр. закони аустријски. На лат. језику, 5 сах. недељно.

Виша педагогика, као у I. течају.

Трећа година. I. течај: Догматика и полемика. Како се догматика православна у неким питањима битно разликује од учења римскога, то су за догматику примили уџбеник, којега су се држали у нашој богословији карловачкој. Недељно 9 сах.

Морално богословље: Rechberger, Institutiones Ethicae Christianae, Viennae 1815. 3 дѣла. На латинском језику, 9 сах. недељно.

II. течај: Догматика, као и у I. течају, 9 сах. недељно.

Моралка, као и у I. теч., 9 сах. недељно.

Четврта година: I. течај: Пастирско богословље: Reihenbenberger, Pastoralanweisung zum akademischen Gebrauche, Беч 1812, 2 дѣла, на немачком језику, 9 сах. недељно.

Катихетика: Leonhard, Leitfaden zu den katechetischen Vorlesungen, 9 сах. недељно.

II. течај: Пастирско богословље, као горе.

Катихетика, као горе.

Уз све то учили су се богословци још и *пјевању* и *руралној економији*, са обзиром на економске прилике у Буковини, „како би свештенство и у томе могло бити ваљаним учитељем“.

Интересантан је и поучан тај распоред у опште, а по нас Србе поучан канда нарочито с тога, што ми видимо, да се буковинско свештенство још пре тридесетих година почело научно образовати, дочим ми све до најновијега доба и не хајасмо за нашу милу богословију карловачку, за ту нашу расадницу нашега свештенства, коју ми све до скора једва да не гледасмо као какво пасторче, које нам је на терет! Беше то све до најновијих дана упрљожена њива. На и данас, где је нами јеврејски језик, без којега не можеш рећи да си богословски ваљано образован, а још понајпре, где нам је библијска археологија, без које једва да се можеш и мало разборито и правилно у тумачењу св. Писма?*

* У томе тужноме недостатку лежи невоља, коју човек једва да може описати. Ко би од мојих бивших другова — после оних „упутстава“ и „тумачења“ тадашњега егзегете нашега — проучио какву библ. археологију, па после још пред-а-се Хризостома, Михаила, Теофана, Теофилакта, Бисенинга или Мајера — та не ће моћи да се напсиправља својих „стечених“ — *погрешних мнења?*

(Наставиће се).

ЗАПИСНИК

збора српско-православног парохијског свештенства протопресвитерата сомборског,

држаног у **Сомбору** 23. септембра (5. октобра) 1893. године.

Збору председава: *Љубомир Кујунџаревић*, окружни протопресвитер сомборски.

Перо води: *Милош Пилић*, администратор парохије шандорске.

Присутни су: потписани.

Српско православно парохијско свештенство сомборског протопресвитерата на збору своме, данас држаном, поводом тим, што неки — на жалост — српски листови, на недостојан начин нападају Његову Светост, преузвишеног Господина Георгија Бранковића, Патријарха српског, подмећући му такова дела, која обарају углед и достојанство не само српског Патријарха, него уједно и углед целе овостране српско-православне цркве и народа; а с разлога тога, што српско православно парохијско свештенство овог протопресвитерата не може и не сме равнодушно гледати, да се достојанство и углед црквене поглавице

наше обара и руши; на даље, с разлога тога, што ово парохијско свештенство сву наду своју у погледу болитка и напретка овостране српске православне цркве и уређења нашег народно-црквеног автономног живота једино у Његову Светост, преузвишеног господина Георгија Бранковића, Патријарха српског, полаже, — то по међусобном договору закључује:

1.) Његовој Светости, преузвишеном господину Георгију Бранковићу, Патријарху српском, своју синовљу оданост и привржености изјавити с тим уверењем, да чврсто и непоколебимо уз Његову Светост стоји и да ће у свима приликама и у свако доба племените интенције Његове Светости, које се клоне на благо и напредак св. цркве и народа, вољно и са пожртвовањем својим потпомоћи.

2.) Збор овај најстрожије осуђује таково писање по неким — на жалост — овостраним српским новинама против узвишене личности Његове Светости.

3.) Одлуку ову, путем званичног органа Карловачке Митрополије „Српског Сиона“, доставити свој браћи свештеницима Митрополије Карловачке, са молбом, у тој нади и жељи, — да и сва остала браћа свештеници у погледу таквог недостојног начина писања становиште своје заузму, и овоодносну акцију нашу братољубно потпомогну.

4.) Закључак овај у званичном листу „Српском Сиону“ у целости с тим на јавност изнети, да се и остала уредништва српских овопределних листова позову, да га у својим листовима прештампати изволе.

Закључено као горе. Љубомир Купусаревић, с. р. окружни протопресвитер соморски као председник збора; — Милош Пилић, с. р. администратор парохије шандорске, као перовођа збора; — Младен Јовановић, с. р. протојереј и парох сивачки; — Прота Јован Марјановић, с. р. парох лалићки; — Јован Момировић, с. р. парох соморски; — Димитрије Теофановић, с. р. парох сташићки; — Димитрије Живковић, с. р. парох соморски; — Никола Момировић, с. р. парох сташарски; — Михаил Влашкалић, с. р. парох брестовачки; — Кузман Г. Јанковић, с. р. парох рићки; — Младен Борђошки, с. р. катихета; — Никола Кирић, с. р. систематизирани парохијски помоћник соморски; — Милан Бобрић, с. р. парох кулски; — Милош Рајић, с. р. систематизирани парохијски помоћник сивачки; — Светозар Димитријевић, с. р. систематизирани парохијски помоћник суботички; — Милисав Поповић, с. р. администратор парохије ст. сташарске; — Милутин Гавриловић, с. р. систематизирани парохијски помоћник соморски; — Тимотије Димитријевић, с. р. парохијски помоћник суботички; — Бранислав Поштић, с. р. капелан сташарски; — Софроније Јаконић, с. р. парох дероњски; — Жарко Поповић, с. р. катихета; — Ђ. Павковић, с. р. ђакон.

О СТВОРЕЊУ СВЕТА.*

(Из дела „**Biblische Schöpfungsgeschichte**“ од Др **Ф. Х. Рајша**).

Превео **Ђорђе Летић**,

ученик свете богословије.

(Наставак.)

При свима покушајима, да се историја промена и развића света видљивога дотера до што даљега почетка, ни природна наука не може доћи даље, него до неких првобитних материја, из којих се ствари развиле утецајем извесних снага и руковођењем извесних закона кроз низ развијања до данашњега њихова стања. На ма колико испитивач на више свађао ове материје и снаге, нешто ипак мора признати да је постојало. Од куда су ове првобитне материје и снаге? Испитивач природе не може рећи, да су из ничега од себе саме постале; јер колико год разноврсних промена он може опазити и протумачити на стварима, о постанку једне ствари из ничега од себе саме не може навести примере. Он ће

дакле на крају свога испитивања само ово моћи рећи: *нека материја са извесним законима својим је од вечности или је постала неким узроком, који је ван ње и пре не постоја, дакле стварањем. Који је од ова два назора правилнији, испитивач природе као такав не може одлучити; јер и ако он на том путу, на ком намерава доказати постепено развијање данашњега стања света из те праматерије, не налази потребном стваралачку моћ, ипак за то не може доказати ни да доиста постоји, ни да је немогуће стварање праматерије, при чему би у свом путу дошао до краја.* Природњак може само рећи: дај ми ову материју и ову снагу па ћу ти саградити свет, као што је данас; или: свет, какав је данас, могао је постати из ове материје, а под утицајем ових снага кроз један низ развитака, које ја знам описати; али он мора додати још и ово: *да ли су ова материја и ове снаге увек постојале, да ли су оне од ничега постале, да ли их је произвело какво биће, које стоји ван ове материје и ових снага, то је као испитивач природе не знам а не могу дознати на природно-научном путу; то је питање, које филозофи и богослови морају решити.* Од онога трепутка, вели *Оскар Фрас*,* кад материја ступа у простор и време, испитујемо ми њу кроз цело њено постање и образовање и не ћемо је никад више изгубити у великој циркулацији земаљскога живота, при којој истина хиљадама пута мења облик и образ, али никад не пропада. Проста тела на планети морају се уступити геологији; то је стална тачка Архимедова, из које ова даље полази. *О врлом почетку створи она не зна ништа друго, односно ништа боље рекли, него што свако сеј одавна зна, а то је: „У почетку створи Бог небо и земљу“.*

Кад поједини испитивачи природе обележавају реченицу: „материја је вечита“ као природно-научну истину или шта више као природни закон, то је самовољна и на нејасном мишљењу основана тврдња. Кад се каже: „хемија учи, да ни једна материја не може пропасти, бити уништена ни нова постати, а физика учи, да ни једна снага не пропада нити нова постаје, да се садања количина снаге и материје не може никојим путем ни повећати ни смањити“, *то може вредити о хемијским и физикалним процесима у садањем стању природе, али из тога не следи, да садање стање природе не може бити у будуће каквом снагом, која ван не стоји променено или уништено; а још више то, да данашње материје и снаге несу могле имати почетка.*

Ваш теорија постанка света у његову данашњем стању, која је призната као кашња од најуваженијих новијих испитивача природе и која као такова најбоље одговара резултатима природно-научнога испитивања, *не стоји у опреци са учењем о стварању света Богом, него нас у својим закључцима води стваралачком виновнику света.*

Као што знамо, земља је по данашњој науци била пређе усијана, отопљена кугла, а још пређе читав наш сунчан систем био је усијана гасовидна кугла, из које је згушњавањем и разхлађивањем постало сунце и његове планете. Даље, мисли се, да се еже још даље ићи и тврдити, да на неком још ранијем ступњу развитка у опште сва небеска тела беху распростр'та у простору као врло танке гасовидне масе, шта више да су пре света сва данашње масе у појединим небеским телима сачињавале једну једину гасовидну масу, која је подједнако била раширена у простору. Преко овога стања, веле испитивачи природе, да не могу даље; то је највише, кажу они, што би се могло достићи, кад би се у развијању света ишло у натраг од данашњега стања до почетка његова. Узимо, да је ова теорија правилна, дакле нека је првобитно била само гасовидна, једнако у целом простору распростр'та маса: *но шта беше узрок читавом низу развитака, преко којих се овај гас образовао у одељена тела небеска.*

Физика зна само за четир начина, како се гасовидна тела згушњавају и претварају у чврста: 1.) јаким притиском с поља; 2.) физичном привлачном снагом, тако званом тежином; 3.) хемијском привлачном снагом појединих атома; 4.) снижавањем температуре. Но првобитна гасовидна маса није могла бити променена ни једним од ових утецаја, ако је била сама себи остављена. 1.) О притиску с поља, који би притискивао гасовидну масу, не може бити го-

* Von der Sündflath 1866. C. 111. — Упореди с' овим што долази: Pfaff. Ueber die Entstehung der Welt, und die Naturgesetze 1876 C. 8. u. die Schöpfungsgeschichte 2. Auflage 1877. C. 729. Huber, die Lehre Darwins 1877. C. 184.

вора, јер се претпоставља, да она заузима читав простор. 2.) Физична привлачна снага не може проузроковати дељење материје на поједина тела; јер се претпоставља, да је материја у гасовидном стању једнако раширена у простору, дакле се сви атоми на све стране једнако јако привлаче и с тога ни један се не може ничим и другом приближити. 3.) Кемијску привлачну снагу поједини атоми нису могли једно на друго проузроковати, јер смо претпоставили тако стање гасовидне материје за првобитно, у којем поједини саставни делови њени беху невезани једно поред другога, или као што техничким изразом гласи, беху у стању опште дисоцијације. 4.) Промена првобитне масе снижавањем температуре могла би се догодити, кад би се она гасовидна маса налазила у хладнијем простору или кад би гурнута била на хладнију масу, и при том њена температура њена пала. Али ми смо претпоставили, да је првобитна материја испуњавала цео простор, дакле не беше ни другога хладнијега простора нити друге хладније масе. Према том није се могла расхладити, ако је остављена сама себи.

Да се протумачи факат, да се збиле промене са оном првобитном гасовидном материјом, које су проузроковале постанак небеских тела, нису дакле довољне физикалне и кемијске снаге оне материје.

Мора се дакле претпоставити, да је други узрок, који не лежи у материји, проузроковао те промене. Који је тај узрок, природна наука не може докучити; али она на сваки начин не може ни против тога подићи свој глас, ако богослови и филозофи узму за узрок вољу Божју.

Из реченога још не следи, да је свет Бог створио. Ако је за испитивача природе истина, да свет у садањем свом стању није могао постати из праматерије утецајем снага, које су у самој материји, остаје још двоје могуће: *или је материја у оном првобитном стању била од вечности и само промене, које се с њоме збиле и проузроковале садање обличје свемира, догодиле се утецајем снаге ван материје или је и сама материја постала услед ове нематеријалне и надматеријалне снаге, дакле од ње створена. У првом случају Бог би био само уређивач света, у последњем случају и творац. Која је од ове две претпоставке правилна, не може се одлучити ни природно-научном путу, баш с тога ни природна наука не може ништа приговарати, ако библија учи да је Бог створитељ света, и ако филозофи означују за наш ум неизбежну теорију ту, да је свет створило свесно и слободно духовно суштаство*[*].

Да свет у свом садањем облику није од вечности, него да има почетка, доказано је новијом природном науком на основу тако зване механичне теорије топлоте још на други начин.

Топлота, која се налази у ком телу, шири се на све стране, и ако се тако утрошена топлота на ма који начин непрестано не замењује, то топлота у дотичном телу опада, или као што се обично изражавамо, тело се хлади. Сунце, звезде стајаћице и све друге сићушне звезде, које се виде на небеском своду као у магли — Nebelflecke — јесу усијана, дакле изванредно угрејана тела која зрачењем у васиону непрестано губе топлоту. Како васиона има врло ниску температуру а сунце и остале стајаћице су врло мале према њој, како се у васиони потрошена топлота не накнађује увек у довољној мери, да се губитак накнади, то мора топлота у сунцу и осталим стајаћицама све већма опадати и оне ће се временом исто тако охладити, као и планете, које пређе такођер беху усијане, те се због много мање величине своје већ охладиле. Па ма колику замишљали топлоту стајаћицâ, она није неисцрпива и доћи ће време, и ако тек после много хиљада година, када ће ова топлота потпуно бити израчена и стајаћице охлађене. То време било би већ данас, да је зрачење топлоте отпочело за онолико година раније, колико ми још времена донде имамо. *Свакако трошење топлоте сунчеве и стајаћицâ не траје већ бескрајно времена, јер би се топлота њихова, будући да није бескрајна, одавно исцрпела; према том садашњи свет не може бити да постоји већ од бескрајнога времена, дакле имао је почетка.*

(Свршиће се).

[*] Huber o. c. стр. 187.

ПЧЕЛАРСТВО У МОНАШКОЈ ШКОЛИ.

Кад сам ове године у 13. и 14. броју „Српског Сиона“ написао чланак: *„За што и како треба наше свештенство да подупире развитак пчеларства“*, који ми је потекао из уверења, да свештеник треба и мора подупирати развитак пчеларства, а из жеље, да би се ко год бар од млађег свештенства обрнуо на оне разлоге, којима сам ја ону моралну дужност свештенства потврђивао, те се волио латио тога посла; — писам могао да се не сетим и не споменем и наше манастире и њихове становнике, те после свога мишљења о њима у том погледу завршио сам: *„једна ме нада загрева, да ће се ова жеља не за дуго остварити. Калуђерска школа, који је на врагу остварена, она ће и ово добро без сумње учинити“*. Кад сам се после тога једном састао са покојним синђелом и уредником Сергијем Шакраком, одобравао ми је све оне мисли, које сам у том чланку изнео и које сам с њиме у разговору претресао; а на завршетку нашег разговора рече ми још, да ће се потрудити, да се пчеларство уведе у монашку школу и да се што боље распрострре. Ја сам се томе обрадовао, јер сам знао, да ће он својом енергијом то све извести а знао сам да ће и моћи, јер је он био и добар пчелар, који се бавио литературом пчеларском, а још као богослов карловачки и ученик Живановићев имао је својих четири до пет кошница, око којих је ваздa био и радио. Он је пратио покрај својих осталих брига и радова све до смрти му сваки појав у српској пчеларској литератури. Жалост је и штета, што му нагла и прерана смрт не даде да оствари своје лепе мисли о пчеларству. Заслужио је он спомена и као пчелар српски, и ако се као такав није истицао у јавности!

У статутима монашке школе, које је склопио споменути покојник, стављено је као обвезни предмет за слушаоце те школе и *„Пчеларство“*. (Види „Срп. Сион“ бр. 29.)

Подробнији наставни план, како за све економске предмете тако и за пчеларство, сам није донео, него је остављено да то учини будући наставник тих предмета. Хоће ли будући наставник економских предмета бити пчелар или не, хоће ли донети или не наставни план за пчеларство, то не знам, али ево ја хоћу да донесем један пројект, како би се најбоље и најлакше на том заводу могло пчеларство предавати.

У погледу овога пројекта мени служе за узор немачке пчеларске школе, које постоје у многим местима, као што су: Imkerschule in Fintel (Hannover), даље у Flacht-y, Baden-y, Eberbach-y (Baden), Friedland-y. и т. д.

Има људи, који од прави своје уживају у природи т. ј интересују се за сваки створ божји у природи од највећег до најмањег. Редак је човек такав, коме не упадне у очи мрав, пчела, термит и др. Редак је човек, коме ове чудне животињице не привуку највећу пажњу на себе; а ретки су такви људи, да нису пчелари. Знам и таквих — имам прилике међу својим друговима то да видим — којима се учини у први мах занимање са пчелом ситница, али ако им се укаже згода да их други на то упозори, да им други пређом покаже на интересантност пчелина живота, онда и ти постану страсни пчелари као и они. Код тих људи, који једном било сами од себе било од другога упозорени заволе пчелу, пробуди се толика тежња за што бољим познавањем пчеле, да су нестрпљиви, те желе да се потпуно упознају са пчелом што брже. Из тога разлога је *најбољи начин за наставу у пчеларству један непрекидни течај*. Немци отварају на својим пчеларским заводима курсове, који трају један, два или најниже три месеца; за то време се непрестано предаје прва теорија пчеларства на одмах пракса, и то је обично лети, кад се може и практично изучавати. Кад се тако учи пчеларство, онда се врло брзо и темељније може изучити него н. пр. кад се мора да отеже преко целе зиме у подужим размацима теоретски део, па тек кадгод, кад већ онима који уче пчеларство, све што су некад чули и научили из теорије изхлапи, дође на практички део.

За то би најбоље било на монашкој школи овако радити. *У јулу* месецу за време школских ферија нека се отвори течај за пчеларство. Тај течај треба да је ограничен тачним временом и не треба да је дужи од месец дана. Сад би се — предпостављам себи да ће у Хопову поред монашке школе бити сграђен кошаник, — предавало пчеларство у сред врта, под ведрим небом, крај дивне зуке пчелâ у систематском

реду, и то и теорија и пракса. — То би била очигледна пчеларска шетања. За време тога течаја слушаоци имали би довољно времена, да пчеларство науче толико, да би се могао сваки сигурном руком и довољним знањем кретати и радити око кошница. Слушаоци би тако знали да проводе красне ферије; то би им била забава, која их не би умарала, него на против, која би им сладила оне дане. Оне пак часове, који би иначе били одређени преко школске године за пчеларство, могли би попунити други предмети, што би било олакшица за слушаоце и наставнике и средство за боље усавршавање у дотичним предметима.

Уз то се указује и ова врло лепа згода. Кад се отвори пчеларски течај, онда би могли доћи поједини монаси или ђаци и из других манастира, да слушају и науче пчеларство поред редовних слушалаца. То би био онај начин, да би се могло пчеларство брже и боље развити по свима манастирима. А кад би ово било, онда би се испунила моја жеља, да постану манастири центри најдрагоценијег пчеларства за читав српски народ; коваилући њихови и радови на њима могли би бити углед и узор за сваког. Сваки читалац још нека сам себи допуњује овакву дивну слику, каква би могла да буде, и нека сам изведе резултате из овога. То би била така прилика, да би за брзо могли у пчеларству релативно не само стићи него и претећи друге напредније народе, који имају на стотину пчеларских листова и на 20 до 30 пчеларских удружења.

Ја сам у кратким потезима изнео своје мишљење а сваком је остављено да га попуњује.

А сад још нешто.

Да се удари добар темељ рационалном пчеларењу у манастирима, вала да га удари и добар мајстор; оно је основ и услов даљег напретка. На ко би могао бити најбољи мајстор за то? Онај који је први ударио чврст темељ рационалном пчеларењу у народу нашем, онај који врши таку услугу и на богословији карловачкој — а то је *проф. Јован Живановић!* Он би био најбољи за тај важни посао, он би то могао, он би требао то да учини, а без сумње ће и хтети. Кад се школа заврши, јула месеца, згодно је време и за њега; и он се ослободи професорске дужности, а тамо се баш отвара течај. Кад он удари једном темељ, онда је лако градњу наставити.

Карловци. **Иван Машировић,** *богослов.*

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Одликовање.**) Не давно одликован је од свога епископа *правеним појасом* сурадник овога листа, г. *Јован Петровић*, кр. професор и катихета у Загребу; а пре кратког времена подарило му је Његово Високочанство краљ црногорски Никола I. одличје витешког крста Данилова реда IV. степена. Оба ова одличја добио је г. Петровић за свој успешни рад на пољу црквене и школе и за своје књижевне заслуге.

— (**Богословско књижевно друштво „Слога“**) *у Карловцима* конституисало се за годину 189$^{2}/_{3}$, овако: За *председника* изабран је *Владислав Рисић*, богослов IV. године; за подпредседника *Живко Витолић*, богослов III. године; за I. тајника *Велимир Грегоровић*, богослов IV. године; за II. тајника *Душан Стаићевић*, богослов II. године; за благајника *Љубомир Славковић*, богослов II. године; и за књижничара *Душан Марковић*, богослов I. године.

— (**Митрополит српски Михаило у Београду**) поклонио је 20,000 динара на подизање нове основне школе у Сеоо-Бањи у Србији, где се митрополит родио. Општина је наградила митрополиту захвалност на том великом дару.

— (**Свештеничко Удружење у краљевини Србији**) држало је 20. и 21. августа о. г. у Београду своју IV. редовну годишњу скупштину. На скупштини било је преко 250 свештеника, што је знак, да се свештенство јако интересује за своје удружење. Но жалост је, што се и у свештенство увукло партијанство, а то се очевидно показало на овогодишњој скупштини. На скупштини је изабран за председника Димитрије Цветковић, прота паротски, а за подпредседника Никола Крунеславић, свештеник из В. Крсне. — Скупштина је донела много корисних одлука, али је било и доста излишне препирке. У главни годишњи одбор изабрано је 12 свештених лица, и то све по четворица из сваке политичке партије. *Главни одбор* овако се конституисао: Председник је прота Никола Стајевић, подпредседник свештеник Марко Петровић, благајник

прота Васа Милић, секретар Јаков Петар Милојевић. — Изабран је и *уређивачки одбор* за уређивање листа свештеничког удружења: „*Весник српске цркве*“. У уређивачки одбор изабрани су: Архимандрит *Фармилијан*, ректор богословије; синђел *Виктор*, проф. богословије и уредник листа; свештеник Никола Божић; свештеник Никола Трифуновић; и Јаков Тома Стојадиновић.

— (**Књижевни одбор „Матице српске“**) јавио је 29. сент. (11. окт.) о. г. своју седницу, из које саопштавамо ово: Узет је на знање извештај одбора за „Књиге за народ“, по ком је примљен превод Миливоја Максимовића: „*Грчки учитељ Сократ*“, што је написао гроф Л. Н. Толстој, и преводиоцу досуђена награда од 12 фор. по штампаном табаку; а један на оцену А. Сандићу превод списа: „*Чика Томина колиба или мој живот*“. За дне критике за „Летопис“ одређено је дру Милану *Савићу* 30 фор. награде. — Чланак за „Летопис“ с натписом: „*Једно интересно и практички важно питање из данашњег међународног права*“ од Гиније *Герића* — издано је на оцену дру Михаилу *Политу-Десанчићу*. — Расправа за „Летопис“ Драгутина *Франића* с насловом: „*Одношај наше Војводине III. према балканским Словенима*“ — предана је на оцену члану Милану А. *Јовановићу*. — Расправа Владимира *Димитријевића*: „*Назаренство, његова историја и суштина*“ издана је на оцену члану *Сави Петровићу*, пошто је ista због напрасне смрти превашњег оцењивача Сергија Шикрака Нинића остала неоцењена. — Како је расправа Ивана *Иванића*: „*О Буњевцима*“ нашла више него што се мислило при одређивању правне награде, то је писцу накнадно досуђено још 20 ф. у име награде. — Узета је на знање пријава Стевана *Милованова*, да је он писац критике за „Летопис“ на књигу „Алгебра“. — Пошто је Јован Живановић најавио, да не може говорити у спомен пок. Јовану Бошковићу, умољен је Јован Ђорђевић да говори у седници књиж. одељења у спомен и славу поменутом покојнику. — Тако је исто умољен др. Милан Јовановић-Батут, да у место обољелог Моје Медића, говори у спомен пок. Мити Петровићу. — Враћени су рукописи неких писмена. — Прочитан је отпис Његове Светости, патријарха српског *Георгија*, по ком је из трође кандидације матичине изабрао Александра Поповића, гимназисту II. разреда из В. Бечкерека и рођака фундаторовог, за питомца задуже пок. Нестора Димитријевића са годишњом стипендијом од 150 фор.,— и по ком је ва исте задуже поништено стипендију од 200 фор. на 250 фор. питомцу Лазару Новковићу, сирмеском гимназисти. — Одлучено је, да се на прославу 40-годишњег јубилеја члана књижевног одељења *Николе Т. Вукићевића*, управитеља српске учитељске школе у Сомбору, позваћу заступници матичини, који ће у име „Матице српске“ поздравити јубилара. — Остали предмети били су од мање важности.

— (**40-годишњи јубилеј Николе Т. Вукићевића.**) У *Сомбору* се склоњио *нарочити одбор*, који ће 17. (29.) октобра о. г. приредити *прослову четрдесет-годишњице учитељовања и књижевног рада Николе Т. Вукићевића*, велезаслужног професора и управитеља српске учитељске школе, школског саветника и заменика главног школског референта. Припређивачки одбор, које је председник проф. Мита *Калић*, позива српско учитељство и остале личне пријатеље и поштоваоце слављеникове, да што многобројније дођу на прославу, те да одају достојну пошту неуморном трудбенику народном, који је стекао великих заслуга на пољу школства и просвете народне. Припређивачки одбор надао је и *расположа* прославе, по ком ће пажњу осталога у *суботу* у вече 16. (28.) окт. бити *банкет*, којом ће приликом поздравити слављеника учитељ *Стеван Кововић*, а ученици и ученице срп. учитељске школе одликоваће за ту свечаност уређену пјесму. У *недељу* 17. (29.) окт. после службе божје *честитаће се слављенику*. У вече ће бити *беседа* с играном. *На беседи*: говориће прогот Светислав *Берић*, приправник III. разреда; предаваће о животу и раду слављеникову држаће проф. *Мита Калић*; предаће се сребри венац слављенику, уз кратак поздрав тћине Исидоре *Секулићеве*, приправице III. разреда; певаће се „Слављеника“, песма Драгутина *Илићека*, и још друге песме. У 9 сати у вече биће *заједничка вечера* у ручаоници код „Ловачког рога“. Цена од особе за заједничку вечеру 2 фор. 50 н. Карта за заједн. вечеру важиће уједно и као слободна улазница на беседу. Улазница само на беседу стаје од особе 1 фор.

— (**Прилог.**) *Богословско књиж. друштво* „Слога“ у Карловцима послало је 10 фор. придога на погореле Ловране, и та је свота одређена председништву срп. црквене општине у Ловри.

Позив на претплату.

Намера ми је, да штампам књижицу са насловом:

„ДВЕ ИСПОВЕСТИ“

Предмет јој је наш црквено просветни живот, а садржина: истинита преписка између једног сеоског свештеника и српског патријарха.

Оволико за сад. Остало ће казати сама књижица, ако угледа света, што зависи од претплате.

— *Претплатна цена је 30 новчића*. Рок последњи „*Никол дан*“ о. г. Браћа ми свештеници и г. г. народни учитељи могу најпшше допринети. Хоће ли хтети, идемо да видимо.

У Старом Бечеју, крајем септембра 1893.

Јован Ђорота с. р.
прота ст.-бечејски.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 169 3—3

На место *личног помоћника у Руми*, са којим местом скончано је уживање половине свију прихода парохије II. класе — овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране дијецезе путем своје консисторије, иначе путем окр. протопресвитера до конца октобра о. г. овамо поднети.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловци* 31. авг. (12. сент.) 1893. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 168 3—3

На упражњено место *шкрља* у *Стејановци* са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца октобра о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 31. августа (12. септембра) 1893. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 173 2—3

Сходно решењу сл. епарх. школ. одбора бр. 254. ех 1893. год. расписује се стечај на упражњено место *учитеља у срп. вероисповедној школи у Бочару* (Торонталска жупанија).

Плата је учитељу годишње 450 фор., $^3/_4$ јутра оране земље, слободан стан са пространом баштом, и сламе за зимњи огрев, колико потребно буде. Осим тога, од погреба, где позван буде, од великог (т. ј. који се у св. цркви опојава) 1 ф. а. вр., од мањег пак а тако исто и од парастоса 50 нов.

Изабраном ће учитељу у дужност спадати све школском уредбом прописане дужности вршити, у св. цркви при сваком богослужењу појати и школску децу у црквп. појању обучавати, поштовну школу држати и у црквп. школ. седницама перо водити.

Молбенице добро инструпране треба слати на месни школ. одбор. Првенство имају они, који се лично пријаве.

Рок стечају петнче 15. (27.) октобра 1893.

Из седнице мес. школ. Одбора држане у *Бочару* 19. септембра (1. октобра) 1893.

Школски Одбор.

ЕДИКТ. 174 1—3

У бракоразводној парници Анке Марковић рођ. Бекић из Ирига против супруга јој Стевана Марковића сада непознатог боравишта — позива се исти Стеван, да у року од 3 месеца дана, рачунајући од првог увртења едикта овог у новине Конзисторији овој место пребивања свога обзнани, пошто ће му иначе заступник именован бити.

Из седнице архидијецезалне Конзисторије у *Карловци* 31. авг. (12. сент.) 1893 држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 166 3—3

Ради попуњења *шкрља Рам-Тисовске* расписује се конкурс.

Ко ову парохију получити жели, има своју инструпрану молбу за 4 недеље од првог увршћења овога стечаја у „Српски Сион“ овамо поднети.

Конзисторија Епархије Будимске.

СТЕЧАЈ. 167 3—3

Овим се расписује *поновни стечај* на једно *забавиљско место* у срп. забавишту у *Ст. Фуготу*. Плата је 300 фор., у име стана 50 фор. — У случају, да се оспособљено лице не пријави, учитељице Српкиње, са оспособљењем из мађарског језика, имају пренешење.

Изабраној се ставља рок од 1 године дана, да испит за забавиљу положи.

Молбенице се шаљу овом шк. одбору. — Рок стечаја најдаље до 15. окт. т. г. (по ст.).

Из седнице држане у *Ст. Фуготу* 11. септембра 1893. Председништво

срп. црквено-школске општине.

К. 353/347 ех 1893. 171 3—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Анастасије Аничине рођ. Бугарски из Кулпина против Димитрија Аничиног, који је незнано куд у свет отумарио — овим се речени Димитрије позива, да у року од 90 дана Конзисторији овој или лично предстане, или место свог пребивања саопшти, пошто ће се иначе поднигута парница и без њега окончати.

Из седнице Конзисторије бачке у *Новом Саду*, 28. јула (9. авг.) 1893.

Конзисторија Бачка.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Новм Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. III. Број 41.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 10. октобра 1893.

Позив.

Ради установљења дана и места за сазив скупштине целокупног свештенства српског православног, Митрополије Карловачке, као и ради установљења дневнога реда и осталих припрема за ту скупштину, позивају се н. н. господа чланови „одбора за припремну радњу око остварења свештеничког удружења“, да изволе дана 18. (30.) октобра о. г. доћи у седницу одборску, која ће се одржати у Карловцима, а у просторијама ректората богословског училишта.

У интересу ствари лежи, да овој седници присуствују и остала господа и браћа свештеници, која би то желела. Протопресвитерати, који су бар ближи Карловцима, могли би бити заступљени у тој одборској седници, од које ће зависити даљи развој ствари свештеничког нам удружења.

Речи и жељâ беше доста, а сада: на дело, јунак ко је!

У замени председништва

Јован Јеремић,

парох и протонамесник, као поверења одборски.

СВЕТО ПИСМО КАО НАЈСТАРИЈИ ПИСМЕНИ СПОМЕНИК У СВЕТСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ.

Написао **Тимотије Димитријевић**, свештеник у Суботици.

(Наставак).

Што се тиче постанења Петокњижја, три главније хипотезе имамо да споменемо.

Прва беше изречена први пут Аструком. По овој хипотези, постојали су још пре Мојсијева Петокњижја неки стари документи, а из тих старих докумената састављено је доцнији један писац једно веће дело, а то и јесте садашње Петокњижје. Ово је тако звана *крај хипотеза* или јасније: *хипотеза докумената*. Но што је најчудноватије у овој хипотези не определава се, колико је било таквих старих докумената, и ко је исте написао; о свему овоме нема ничег определе.ога, већ сваки заступник ове хипотезе може замислити толико докумената, колико му је воља, а исто толико и писаца. Ето, на каквој се самовољи оснива ова прва хипотеза. *Давид Илген* — доказивао је, да су со два Елохисте и један Јеховиста трудили, употребивши старе записе, те саставили књигу Постања. *Трамберг* се задовољно са два главна документа. *Хупфелд* је тврдио, да је био један јеховистички и два елохистичка документа, но да су исти били од писца Петокњижја на неким местима поправљени и измењени.[19] — Доказивати самовољу заштитника ове хипотезе, држим, да је сасвим излишно.

Други испитивачи постања Петокњижја поделише ове документе на мале одломке или фрагменте, који одломци, по њиховом мњењу, беху написани у разна времена, а садржаваху податке генеалошке, разна историјска факта, или боље рећи опширна причања и законе, које је све доцније неки компилатор саставио у једну целину и падао у виду данашњега Петокњижја. Ово је *друга хипотеза*, тако названа: *хипотеза одломака или фрагмената*. Отац ове чудноватe системе или боље рећи хипотезе, беше чувени *J. C. Фатер*, који истина није одрицао, да су неки од ових одломака могли бити написани и Мојсијем; но инак доказиваше, да већи део ових одломака припада времену много доцнијем т. ј. времену Давида и Соломона, пита више, неки одломци су још из доцнијег времена, а у једну целину били су исти одломци скупљени тек за време вавилонскога ропства.[20]

Од мњења Фатерова у неколико одступа *Де-Вете*, који је после изменио своје мњење.

Волнеј пак доказиваше, да је Петокњижје састављено из одломака тек у време Јосије, свештеником Хелкијом. (4. књига царстава 22. глава.) Но када се уверише научењаци т. ј. критичари, да Петокњижје није могло постати посредством случајнога и механичнога преписивања на старих докумената, или из одломака, тада замишлише нову систему, која је признавала само један основни документат, — увеличани, допуњени и издани у облику данашњега Петокњижја или боље рећи Шестокњижја, једним или многим доцнијим писцима. Ово је *трећа хипотеза*, која се назива: *хипотеза допуне*.

По Евалду, оснивателу ове хипотезе, тај примитивни документат био је елохистички: јер се до главе 6. књиге Изласка употребљава само име Елохим, но за то је исти садржававо у себи нешто и из старијих записа. За мало па се појавио, вели Евалд, јеховистички документат, у коме се опет из старијих записа по нешто налазило. Напослетку трећи писац

[19] Давид Илген у делу: Urkunden des Jerusalemischen Tempelarchivs in ihrer Urgestalt. Halle. 1789, доказивао је, да у самој књизи Постања беше свега седамнаест докумената употребљено; овај материјал обрадише три писца и то тако нешто, да је последњи писац једва имао што да нагени. Gramberg: Libri geneseos secundum fontes rite dignoscendos admiratio nova. Lipsiae 1828. Хапфелд: Die Quellen der Genesis und die Art ihrer Zusammensetzung. Berlin. 1853.

[20] *J. C. Фатер* у делу: Commentar über den Pentat. Halle. 1802—5. на страни 431. и даље III. т. стара се да докаже, да се у Петокњижју може много фрагмената разликовати; на страни 466 и даље доказује, да ти фрагменти припадају разним писцима; на страни 506 и даље говори, да је те фрагменте један од последњих писаца расположио по хронолошкоме реду. Упозорујемо читаоце на тврдњу Фатерову, јер је исти најбољи доказ самовоље критичара и испитивача Мојсијева Петокњижја: јер они једном тврде, да су у Петокњижју догађаји изложени у хронолошкоме реду, а други пут, да догађајима у Петокњижју баш хронолошки распоред оскудева, једном речју, како је кад нужно.

придодавши томе првоме примитивноме документу овај други, обрадио је исти, нешто својим властитим силама, а нешто је позајмио из других писмених извора, те је таким начином саставио данашње Петокњижје.[41] Хипотезу ову још боље развише и разрадише *Тух* и *Блек*.[42]

У данашње време ова хипотеза тако се сједињава са првом хипотезом, да сви у опште документи признају се основними или примитивним; но колико је докумената, и када су исти написани и ко их је написао, о томе учени критичари не говоре; шта више, ту се највећма разилазе међу собом т. ј. у времену када се исти појавише и колико падања и писаца беше. Каква је велика разлика у овоме питању међу ученим испитивачима, најбоље ће се видети, ако неке од најглавнијих и најновијих наведемо.

Међу свима критичарима, који се бавише испитивањем питања о происхођењу Петокњижја, нико није тако често мењао своје мишљење, као баш сам оснивач треће хипотезе: Евалд. У првоме своме труду, будући да беше још млад, бранио је происхођење Петокњижја од Мојсија, те је силно нападао на хипотезе — докумената и фрагмената: но после неколико различитих варијација, он је дошао на следећу чудноватy систему:[43] Постојала је наиме нека стара историјска књига: „о ратовима Господњим“ (Бројеви 23. 14), у којој се осим песме Мојсијеве (Излазак 15. 1 до 18) и осим набрајања путева (т. ј. станова) синова израиљевих (Бројеви 33), налазило неколико других причања (Исус Навин 17. 14—18). После смрти Мојсијеве на сто година појавила се књига: живот Мојсијев. Са ова два извора у последње време Судија користио се писац књиге завета, која садржи разне завете (Бога са Јаковом, Јакова са Лаваном) и многа друга причања о патријарсима. За тим у почетку царевања Соломонова појавила се књига Почетка, тако названа по томе, што је почињући се са створењем света имала у виду објаснити постанак установа религијозних и свештеничких, због које је цели подробно излагала законе. Из књиге Завета и књиге Почетка, спојених једно, на скоро после раздељења царства јудејскога и израиљскога, неки писац, рођени у царству израиљском, саставио је неке главе књига: Постања, Изласка и Бројева; а сто година после тога, други неки писац саставио је и придодао је друге главе споменутим књигама. А за време царевања Јоатама (дакле за време Исаије пророка) нови неки писац тако је саставио све напред споменуте прве књиге, да су из њих нашле прве четири књиге Петокњижја, заједно са последњом главом Поновљених Закона и са књигом Исуса Навина — Напослетку овоме труду били су придодани: 1) благослови и клетве, изложене у књизи Левитској у 26. глави, које је написао урођеник царства израиљскога, но који је живио у ропству асирском; 2.) за време цара Манасије, урођеник царства јудејскога, који је живио у Египту, придодао је већ горе изложеном труду већи део књиге Поновљених Закона од 1—32. главе; 3.) за време цара Јосије не зна се ко је придодао благослов Мојсијев. (Поновљени Закони 33. гл.) И тако, благодарећи труду толиких писаца, добисмо ми наше садашње Петокњижје или боље рекши Шестокњижје, — вели учени Евалд.

Овако што могао је само Евалд измислити. Да је ова измишљотина Евалдова основана на самовољи његовој, држим, да је излишно доказивати; јер, да његова самовоља нема никаквога научнога основа, већ да је на његовоме самоуверењу основана, то се јасно види, ту доказа никаквих не треба.

Но Евалд се може тешити, што није остао сам у измишљавању своје чудноватe системе, јер, као што ћемо видети, нашло се још више учених рационалиста, који се постараше да још чудноватијим измишљотинама докажу, да Петокњижје није могао Мојсије написати. Тако н. пр. *Кнобелов*[44] поглед на происхо-

[41] Ewald: Studien und Kritiken 1831. p. 603—605.

[42] Tuch: Commentar über die Genesis. Halle. 1838. p. XXX; Bleck: de libri Geneseos origine etc. Bonnae. 1863; исто тако његово дело: Einleitung in das A. T. Ed. 3. p. 238. и E. 4. p. 61.

[43] Евалд: Die Composition der Genesis. Braunschweig 1823. Из почетка је силно нападао на хипотезе: докумената и фрагмената, но већ 1831. изменио је своје прво мишљење у делу: Studien und Kritiken. — Систему његова налази се у делу његовом: Geschichte des Volkes Israels. Ed. 2. 1851—53. I. 80; II. 19. и д.

[44] Knobel: Die B. B. Numeri, Deuter. Jos. erklärt. Leipzig. 1861. p. 597—606.

ђење Петокњижја, још је оригиналнији. У време Саулово, вели Кнобел, неки свештеник, имајући у виду да заштити Мојсијеву теократију, саставио је повеће историјско дело, које је и законе садржавало и које је постало основ садашњега Петокњижја. Почевши од створења света, он је спровео историју све до раздељења обећане земље међу коленима израиљским за време Исуса Навина, но уједно је скупио и законе религиозне и свештеничке. При излагању историје створења света и историје патријараха, он је употребљавао име: Елохим. За изворе, осим усменог предања, употребио је неке писмене документе, као што су: списак станова синова израиљских, (Бројеви 33) поделу градова Исуса Навина (13 до 21). За време Давида у јужној Палестини написана је била ратна књига, дело јеховистичко, која је садржавала у себи многе приче и законе, који су ушли у Петокњижје и у књигу Исуса Навина. А за време Соломоново у средњој Палестини написана је: „књига праведнога“, такође јеховистичка. у којој се осим неких закона, налазиле историјска причања и једна песма (2. Цар. 1, 18). Прва од споменутих књига за време цара Јосафата, а друга у почетку асирског ропства беху обрађене посредством исправљања и додавања. — За време пак Језекије, Јеховиста неки на основу оних обрађених издања књиге ратне и књиге праведнога, тако је прерадио и допунио то прво историјско дело, које и законе садржава, да је постало сасвим ново дело, које се састојало из прве четири књиге Петокњижја, из последње главе Поновљених Закона и из књиге Исуса Навина. Но тек што је Јеховиста свршио своје дело, на жалост, оно се предало заборављу, док га на послетку за време Јосије првосвештеник Хелкија случајно нађе и придода најновије делу велики део Поновљених Закона од 1—30. главе, и неколико стихова књиги Исуса Навина. те тако добисмо Шестокњижје, — вели Кнобел.

Те тако по Кнобелу, ради састављања Петокњижја нужно је најмање седам писаца. Но *Е Шрадер* задовољава се са четири писца.[45] Прворга свога писца он назива аналистом. Овај писац, по свој прилици, беше свештеник, који је знатан био и живио првих година владања Давидовог у јужноме царству. Њему смо обвезани, вели Шрадер — тиме, што Кнобел налази у првом основном делу т. ј. историјско-законском; њему се има приписати већи део закона, јер сви закони, особито који се односе на Леците — предани су истим писцем. — Не за дуго после раздељења царства (између 975 и 950. године), у северноме царству други писац теократски саставио је слично дело, које је од прилике садржавало у себи све оно, што се налазило по Кнобелу у књизи ратној и књизи праведнога, и у коме се делу историја спроводила до времена Давидових. Обадва се писца при писању својих дела служише, осим усменога предања, неким старим писменим изворима, (но којим? то је Шрадер нашао за добро — прећутати) од којих се неки трагови могу и сада разликовати. На основу ова два дела, а у размаку времена од 825—800 год., трећи неки писац пророчански придодао је свему овоме нека нова усмена и писмена предања, саставивши на тај начин већи део Шестокњижја; поновљених закона није било у опште; јер исте је придодао неки четврти писац, тако звани писац Поновљених Закона, који је живио у време Јеремије, око 630. г., који је уједно неке измене учинио и на осталим деловима Петокњижја. При крају вавилонскога ропства књига Исуса Навина била је одељена од осталих књига, но благодарећи Јездри, Петокњижје је било признато за богодухновени спис и беше на основу тога канонизовано.

Исто тако признање четири писца за Петокњижје *М. Никола*,[46] но сасвим друкчије доводи у везу једнога писца с другима. Обративши своје научно гледиште искључиво на божја имена: Елохим и Јехова, он разликује две религиозне системе: старију или простију, названу елохистичком, и много доцнију названу јеховистичком, установљену од пророка и њихових школа. Већи део прве четири књиге обвезан је својим происхођењем доцнијој религиозној системи т. ј. јеховистичкој, а од елохистичке имамо — вели Никола — неке фрагменте из књиге Постања, за тим неке делове из књига Изласка и Бројева; а све остало

[45] De-Wette-Srader: Einleitung in das A. T. E. 8. 1869.

[46] Nicolas Etudes crit. sur la Bible. 1862. Упореди: Reiss, Gesch. der heiligen Schriften des A. T. Braunschweig. 1881. p. 74. —

и јесте јеховистичко. И први и други писац живише за време царева, елохистички у северноме царству а јеховистички у јужноме; неки трећи писац, боље рећи компилатор спојио је дела првога и другога писца заједно. За време Јосије написани беху Поновљени Закони, а цело Петокњижије завршено је после вавилонскога ропства т. ј. за време Јездре и Нејемије.

(Наставиће се).

ПРАВОСЛАВНИ РУМУНСКИ БОГОСЛОВСКИ ФАКУЛТЕТ У ЧЕРНОВИЦИ.

По проф. **Исидору витезу Опчуу**

написао **Владимир Димитријевић**, студент прав. богословског факултета у Черновици.

(Наставак).

Није заиста никакво чудо, што високоучени г. писац, са чијом се работом овде служимо, данашње стање буковинске цркве, „које јој даје да без сваког страха гледа у будућност“ — приписује баш томе негдашњем богословском училишту. „Ако — вели он ту — моћ лежи у култури и науци, тада ми можемо с правом тврдити, е је црква помоћу тога училишта дошла до такове снаге, да ће она као каква чврста стена моћи одолети свима евентуалним бурама, јер докле пре оснивања богосл. училишта не беше у своју земљи ни једнога једиюга свештеника са вишим богословским образовањем, нема их сада — Богу хвала! — међу свима буковинским наросима ни једнога, који не би имао горњих знања...“ Одмах за тим наводи он и сва она богословска дела, што су их до тада написали људи, који су се у томе училишту учили, или у њему делали као професори. *Тих дела — а во где које је и у више свезака — има до преко четрдесет!*

Још ћемо навести само неке моменте из историје тога училишта, па ћемо похитати, да се што боље упознамо са данашњим факултетом.

Четири месеца после отварања богословског училишта, *12. фебруара 1828 буде уз њега основан и богословски семинар*, што је прослављено са великом црквеном свечаношћу.

1848 год. укида епископ *Евгеније Хакман* — који је још 8. маја 1835 именован крал. резолуцијом за наследника Балошескова — латински језик на томе училишту, а уводи језик румунски, на коме се предавало и у Влаховићевој клирикалној школи.

1850-те проглашује се училиште, које дотле имађаше само дијецезални карактер, *Кесарским* заводом, а већ идуће године покушава Хакман, да училиште по ново реорганизује „према духу и потребама времена“, тежећи да га подигне — на степен факултетски.

Но тако замашна ствар ни у гвозденој руци Хакмановој не хтеде ићи лако и брзо. Морала је прохујати још читава „половина половине века“, док се, на срећу и напредак народа буковинскога, и то могло остварити.

А ево како је то било:

Н како око седамдесетих година појави се у Аустрији живо кретање за подизање нових универзитета. Разни градови и народносне странке узеше у своје програме и оснивање универзитета, па се и сама посланичка комора државнога сената више пута изјасниала за исте пројекте, нукајући владу, да такове предлоге коморн поднесе.

Међу таким молитељима беху и депутирци буковински, који не пропуштаху ни једне прилике, а да не напомену, да ако у царевини имаде које провинције, која би била потпуније достојна те велике милости, то онда долази ту на прво место Буковина. Осим релативно малих трошкова, које би стало подизање свеучилишта у Черновици, наводише они као мотиве с једне стране још и то, што је лавовско свеучилиште постало пољским, те буковинска младеж мора ићи на науке чак у Беч, с друге опет стране оправданост, да и православна црква добије у царевини — ради највишега богословскога образовања свога клира — један богословски факултет. А у Цислитавској Черновица је једино место, згодно за то, и то тим пре, што у њоји већ и постоји једно добро организовано богословско училиште.

Ти разлози и беху згодни, да покрену

владу, да у Черновици оснује свеначишште. Тешкоће се појавише једино у погледу богословскога факултета, јер се на исти не дадоше применити нити правила за римске богословске факултете, нити се пак могаде подложити општим академским законима. Богословски факултет требао је да — као и бивше богосл. училиште — образује буковински *мјесцезални клир*, мораде дакле доћи у тесну свезу са црквеном организацијом, т. ј. *црквени интереси не могаху ни ту бити искључени из вида*.

У ту сврху упућта се царска влада са тадашњим Архиепископом и Митрополитом, *Теофилом Бенделом*, у живе преговоре. Но ти преговори бише прекинути смрћу Митрополитовом месеца августа 1875. Како је пак на основу резолуције од 7. дек. 1874 — а по одобрењу пројекта, што га је поднео био државни савет — свеначишште черновичко ваљало већ школске год. 1875/1876 отворити, то влада већ не могаде више сачекати попуњења митрополитске столице, него спроведе нужне мере самовласно, што је после одобрила и црквена поглавица.

Министарство богоштовља и јавне наставе објавило је — на основу највише резолуције од 28. авг. 1875 — организацију новога богословског факултета овом одредбом:

„§. 1. Грчко-источно богословско училиште, што постоји у Черновици, укида се.

На његово место ступа грчко-источни богословски факултет ц. и кр. черновичкога Франц-Јосифова свеначишта.

§. 2. У колико ниже нема каквих посебних одредаба, важе за именовани богосл. факултет општи академски прописи и установе.

Постојеће одредбе, које важе за римске богословске факултете, не могу се примењивати на черновички грчко-источни богословски факултет.

§. 3. У черновичком грчко-источном богословском факултету системизују се ове катедре: а) за библијску науку и тумачење Старога Завета; б) за библ. науку и тумачење Новога Завета; в) за догматику; г) за морално богословље; д) за историју цркве; е) за црквено право; ж) за практично богословље; з) за источне језике.

Ини наставни предмети, чије је изучавање облигатно по наставноме нацрту (— који овде не саопштавамо —) биће спојени са појединим системизованим катедрама, у колико то буде допуштала квалификација појединих личности.

Истим начином моћи ће се појединим професорима наложити, да држе предавања и из необвезних предмета.

Само у колико се једно или друго не би дало извести, побринуће се тиме, што ће се за замењивање обвезних споредних струка, чије ће заступање бити нужно, позвати супленти или припустити приватни доценти.

§. 4. О свима предлозима за факултет ради именовања суплената или припуштања приватних доцената има државни председник (Landespräsident) да пре предложења министарству саслуша мишљење черновичкога Архиепископа.

Мишљење Архиепископово узима у обзир и министар богоштовља и наставе, ако хоће да за коју професуру позове личност, коју није предложила професорска колегија.

§. 5. У случајевима, када се која професура не би могла попунити позивом, тада се може, са одобрењем министра богоштовља и наставе, изнимно расписати писмени испитни натечај.

Испитна питања одређује факултет.

Натечај расписује министарство богоштовља и наставе.

Елаборати се шаљу факултету, који исте процењује, а за тим натицатеље, који му се згодними учине, позива на колоквију и покушајно предавање. По исходу потоњих подноси факултет своје предлоге за попуњење (§. 4.).

У изнимним случајевима може се колоквија и покушајно предавање опростити, или за одржавање истих одредити друго које богословско училиште, но за ово треба дозвола министра богоштовља и наставе, који и у овом случају тражи мишљење Архиепископово.

§. 6. Суплените за упражњене катедре позива факултет, но се мора то пријавити Архиепископу и затражити потврда од стране министра богоштовља и наставе.

§. 7. Избори академских достојанственика, који се обављају у смислу закона од 27. апр. 1873 (R. G. Bl. Nr. 63.) морају се пријавити Архиепископу.

§. 8. Архиепископ има право, да распитује о неговању богословских наука у факултету и о напретку студија, па да своје предлоге,

који би му се према томе свидили, упути министру богоштовља и наставе.

§. 9. За обим обвеза редовних и ванредних професора, да свој предмет уредно заступају, меродавне су свагдашње учевне уредбе (Studieneinrichtungen).

Редован професор мора недељно бар девет, ванредни бар седам часова читати.

§. 10. С тога, што ће који студент факултета припадати дијецезалному факултету, не могу му се укратити његове академске дужности и права.

Но жели се пријавити ректору семинара, ако се питомац огреши о пристојно понашање, или ако се против њега повела дисциплинарна истрага, или му је досуђена каква дисциплинарна казна.

Иста се пријава има учинити и на дотичну дијецезалну власт, ако се поменути случај догоди са којим свештеничким кандидатом које инозомне дијецезе.

§. 11. спомиње под A. и B. приложени поступак при државним испитима.

§. 12. Пословни ред за своја расправљања саставља сама професорска колегија, и подноси га министру богоштовља и наставе ради потврде.

§. 13. Ова одредба ступа у живот 1. септембра 1875“. —

(Наставиће се)

✠

МАЛО ВИШЕ — ПАЖЊЕ!

У 35 броју овог цењеног листа отпочета је расправа у Христу брата и школског ми друга, *Тихомира Димитријевића*, свештеника у Суботици, под насловом: *„Свето писмо као најстарији писмени споменик у светској литератури“*.

Одмах у почетку расправе поткрала се писцу једна погрешка учињена — рекао бих — не из незнања, него са — ненажње.

У споменутом броју, а на страни 553. наводи писац, да је „свето писмо старога завета најстарији писмени споменик у литератури светској;“ на истој страни, а у примедби под 8. напомиње, „да се стари Јевреји налазише на много већем степену образованости, него тадањи незнабошци, у којих ни трага не беше о писму, када Јевреји имађаху већ написано Пет-књижје“.

Пошто је то напоменуо, писац нам наводи узроке, за што је „закон, по Мојсијевом мњењу, требао налазити се тамо, где је присуствовао сам Јехова“ т. ј. „покрај ковчега завета“.

Два су томе узрока:

1.) „да би важност закона била тим већа у очима непослушних и увек незадовољних Јевреја“;

2.) „у другом реду пак, када је (Мојсије) заповедио, да се истокњижје остави покрај ковчега завета, следовао је само обичају старих народа, који све важније своје писмене споменике чуваху у храмовима својим“.

Ово друго не стоји, и стојати не може.

За што?

За то, што је „свето писмо најстарији писмени споменик у светској литератури“, те је према томе могло и морало *прво* положено бити „покрај ковчега завета“, односно „чувано“ бити у храму божјем. Постављајући своје Петокњижје „покрај ковчега завета“ Мојсије није могао у томе „следовати обичају старих народа“ — „у којих не беше ни трага о писму, када Јевреји имађаху већ написано Петокњижје“; Мојсије дакле није „следовао“, него је завео „обичај: све важније писмене споменике чувати у храмовима“.

Расправљајући и доказујући, да је „свето писмо старог завета најстарији писмени споменик у литератури светској“, писац није могао ни смео рећи, да је Мојсије постављајући Петокњижје „покрај ковчега завета следовао само обичају старих народа, који све важније своје писмене споменике чуваху у храмовима својим“. Да, није могао ни смео то рећи, ако није рад био, да сам руши и обара оно, што тврди и доказује.

Ако допустимо, да је Мојсије налажући, да се његово Петокњижје постави „покрај ковчега завета следовао само обичају старих народа“: *онда следи*, да „свето писмо старога завета *није* најстарији писмени споменик у литератури светској“, јер сто видимо, да и други „стари народи“ имају већ „писмене споменике, које чувају у храмовима својим“. Узмемо ли још у об-

зир, да треба доста па и дуго времена, док се неки обичај утврди и од једног народа другом пренесе: онда излази, да је већ доста времена *пре* „св. писма старога завета *било* у светској литератури писмених споменика“.

Но кад „историја светска сведочи, да се стари Јевреји налазише на много већем степену образованости, него тадањи познавоци, у којих ни трага не беше о писму, када Јевреји имађаху већ написано Петокњижје“: онда је узрок постављању истога Петокњижја „покрај ковчега завета“ био и бити могао само један: „да би важност закона била тим већа у очима непослушних и увек незадовољних Јевреја“.

—

Сматрао сам за нужно учинити ову примедбу, односно исправак; а како сам мишљења, да је горња погрешка учињена не са незнања, него са непажње: то и довикнух у Христу брату и школском ми другу: Мало више — пажње, да како — у будуће!

22. септембра 1893.

Власнојe.

ЗАПИСНИК

седнице збора српског православног свештенства сакупљеног на свештеничкој исповести у манастиру Ковиљу 23. септембра 1893.

Председава: пречасни господин окружни прота жабаљски *Милош М. Пашић*.

Записник води: *Емил Стевановић*, тителски парох.

Присутни су господа свештеници: Стетозар *Влашкалић* моноринеки, Василије *Вуковић* кањски, Ђорђе *Иванић* виловачки, Светозар *Гавриловић* горњо ковиљски, Сима *Николић* Ђурђевачки, Димитрије *Ковачевић* гардиновачки, Стеван *Стевановић* ковиљ-сентиванеки, Василије *Теофановић* и Василије *Стојадановић* чурушки и Ђорђе *Михајловић* доњо-ковиљски.

1. Преч. г. окр. прота Милош М. Пашић отварајући збор поздравља најискреније г. г. свештенике, који се искупише на исповест. Да је исповест заказана и да ће се одржати тек сада, узрок је, што г. прота у доба, кад се по вис. наредби свештеничка исповест ваља да одржи, није био дома, већ на допусту ради лечења нарушеног му телесног здравља. У неколико је одржање свештеничке исповести задржала и колера, која се местимице била појавила и у овом протопопијату, те је преч. г. прота, пошто је од политичке среске власти упозорен, да је сазбрађај ограничен и отеснтан, одложио заказану већ исповест на неизвесно време, а пошто се сметње уклониле заказао је за данашњи дан свештеничку исповест свештенства овог округа.

Проглашујући збор отвореним, позива, да се конституише тиме, што ће изабрати перовођу.

Збор једногласно бира за перовођу тителског пароха Емила Стевановића.

2. Преч. г. прота позива присутно свештенство, да изабере себи духовника, коме ће се исповедити.

За духовника-исповедника једногласно се бира преч. г. прота.

3. Председник збору, преч. г. прота позива г. г. свештенике у храм Божји, где ће се одржати призив св. Духа и за тим исповест.

У св. храму по извршеном призиву св. Духа исповеднше се присутни свештеници преч. г. протопресвитеру, који за тим положи на сам исповест најстаријем од присутних, г. Светозару Влашкалићу, моноринеком пароху.

4. По исповести искупише се свештеници у великој трапезарији свето-обитељској, где преч. г. протопресвитер у подужем, јединственом и испрнном говору позва свештенство овог округа, да се потруди свим законитим средствима, која му на расположењу стоје, *да се отклоне немерене црквено-политичке реформе вис. кр. уг. владе, које се односе*, као што је познато, *на вођење грађанских матрикула, на рецепцију Јевреја, на слободно вршење вероисповести и на грађански брак*, јер су те реформе убитачне и штетне у својим консеквенцијама нарочито по цркву нашу православну и св. нам православље.

Посматрајући те реформе било са становишта догматâ св. наше цркве, било са религијозно-моралног или народног гледишта, оне су по нас штетне, и Срби православне вере најмање се могу њима радовати.

Све је то увидео и наш високопреосвећени

Епископат, те је на челу са Његовом Светости, преузвишеним Г. Патријархом Георгијем, упутио две представке: једну Његовом Величанству премилостивом краљу, а другу вис. краљ. уг. влади, одлучно доказујући штетност наведених реформа и молећи, да се не узаконе речене реформе.

Одавајући пуно признање и захвалност Његовој Светости, преузвишеном Г. Патријарху Георгију, као поглавици овопределне автокефалне цркве српско-православне, као и високопреосвећеној господи Епископима, што су кораке учинили на надлежном месту у обрану цркве и православља, предлаже преч. г. прота, да и свештенство овог протопрезвитерата једнодушно потпомогне глас свог Епископата против често споменутих црквено-политичких реформа, понизном представком управљеном на Његову Светост преузвишеног Г. Патријарха Георгија; подносећи уједно текст преставке те, која гласи:

„Ваша Светости, Преузвишени Господине!

Српско православно Свештенство протопрезвитерата жабаљског, искупљено у манастиру Ковиљу 23. септембра 1893. године — пошто је своју свештеничку исповест по прописима св. цркве извршило — сматрало је за своју свету дужност ову прилику употребити, да се дубоко захвали и Вашој Светости, као црквеној поглавици својој, и високопреосвећеној Господи Епископима као дијецезалним управитељима на томе, што сте у своје време упутити изволели нужне представке и Његовом царском и апостолско-краљевском Величанству, нашем узвишеном Владару и високој Му кр. уг. Влади у тој цељи, да се спречи узакоњење оних предлога високе Владе, који у погледу црквено-политичких реформа говоре о вођењу цивилних матица, о рецепцији Мојсијеве вере, о слободном вршењу религије и о грађанском браку. А ово с тога, што је скромно потписано Свештенство тим тврдим уверењем испуњено, да би узакоњењем горњих владиних предлога нарушио се досадањи мир и спокојство православног и сваћа верно оданог народа српског за то, што горњи предлози долазе не само у сукоб са догмама и установама наше свете православне вере, које на вечитом и непромењивом за нас темељу постоје, него потконавају битно и саму крвљу предака наших стечену народно црквену автономију, која је државним законом нама ујамчена.

На у тој великој бојазни и страви за светиње своје и за одржање религијозно-моралног живота народа нашег, српско-православно Свештенство протопрезвитерата Жабаљског обраћа се овим најповерљивије Вашој Светости, као својој љубљеној поглавици са том најпонизнијом молбом: *да Ваша Светост како до сад тако и у будуће у друштву са високопреосвећеном господом Епископима узвишеним положајем Својим у цркви и народу код пређашног Престола и вис. кр. уг. Владе уме и цркву и народ у мирно закриле Своје, те стане ни шут, да се не узаконе на штету свете нам православне вере неке уватни владини предлози.*

У најдубљем страхопоштовању целивајући свету десницу Ваше Светости, јесмо одани и верни синови.“

(Долазе потписи).

Свештенство једнодушно изјављује потпуно признање и топлу захвалност Његовој Светости Г. Патријарху Георгију као и високопреосвећеној господи Епископима на очинском старању и бризи о цркви и св. православљу нашем. и примајући поднесени текст представке моли преч. г. протопрезвитера, да ту представку поднесе браћи свештеницима који спречени не могоше учествовати у овом збору о исповести, да је потпишу, и тако потписану подастре Његовој Светости као мален али искрен знак признања и захвалности.

5. На примедбе од стране Свештенства, да се прописани наставни план о религијозној настави у комуналним школама због огромности материјала и поред најбоље воље и труда неће моћи извести — закључено је једногласно: образложеном представком обратити се високопреч. Конзисторији, да настоји, да Свештенство само, на основу споменутог плана, нов наставни план изради, који би се могао и извести.

6. Пошто је сакупљено Свештенство изрекло своју захвалност г. проти на родољубивим речима и старању, председник збора преч. г. Милош М. Папић похваљујући добру вољу и будну свест Свештенства, кад год вала штитити св. цркву и православну нам лепу веру, затвара седницу.

У Манастиру Ковиљу 23. септембра 1893.

Перовођа збора
Емил Степанов с. р
парох тителски.

Председник збора
Милош М. Папић с. р.
опр. прота жабаљски.

О СТВОРЕЊУ СВЕТА.

(На дело „Biblische Schöpfungsgeschichte“ од Дра Ф. Х. Рајша)

Превео **Ђорђе Летић**,

ученик свете богословије.

(Свршетак.)

Физиолог *Адолф Фик* овако завршује једну подробну расправу о овом предмету: „Ако друга главна реченица механичне теорије топлоте у опште стоји и ако се примени на температуре, какве су оне на сунцу или можда на још врелијим небеским телима, то можемо у опште за цео свемир, не само за сунчани систем тврдити, да у њему бива процес развитка, који тежи једној сврси а та је изједначење свију разлика у температури, дакле у смислу органскога бића — општа смрт. Ово крајње стање, које тада дабогме може вечито трајати, било би достигнуто после извесног не бескрајног времена, ако ма од којега почетка рачунамо, осим онога кад је материја била у бескрајном кретању распрострањена у простору т. ј. од сваког почетног стања, које се у опште даје замислити. Обратно би дакле крајње стање већ сад било достигнуто да свет од вечности постоји.

И тако на крају наших посматрања долазимо на ову значајну алтернативу: или су при највишим, најопштијим и најфундаменталнијим апстракцијама природне науке битне тачке превиђене, или, ако су те апстракције потпуно тачне и у опште верне, *то свет не може у вечности постојати, него је морао постати у времену, које од данас није бескрајно удаљено и то постало је неким у ланцу природнога каузалнога конекса непојмљивим дјелатељем т. ј. актом стварања*“.[1]

Свакако смемо рећи: библијско учење, да је свет Богом створен, не само да се не противи производима природнога испитивања, него баш ови производи приморавају нас, да закључујемо, да свет не постоји од вечности и к другом закључку барем приближавају нас: да је свет постао услед неког надсветског бића стварањем.

С обзиром на оно, што испитивачи природе говоре о „финалном стању“, којем процес развитка света тежи, додајем једну примедбу о неким местима у библији, које говоре о крају света. Ако овде пише, да ће данашњи свет бити ватром разрушен[2] и тада да ће бити ново небо и нова земља створена,[3] то с једне стране не можемо напред знати, у колико те изразе треба разумети дословно, а у колико пренесено и с друге стране испитивачи природе могу само рећи, који крај свету мора бити по природном току ствари, којим није искључено, да Бог, који је створио свет, може проузроковати и крај његов катастрофом, која се не оснива на природном току његову и тада на нова све образовати.

При крају наводим још нека мишљења од уважених испитивача природе, која потврђују оно, што сам написао у овој глави: „Поштована наука“, вели Оскар Фрас „допушћује, да она не зна ништа да рекне о почетку ствари. Ни модерно мишљење геолога, за које се држи да је у светлости ако почиње са земљом као доштастом усијаном сунчаном супстанцијом, не каже тим баш ништа о почетку самом; оно га само нешто даље одлаже и мење тела често у оно стање, као што смо ми данас навикли, у неко гасовито стање, важда за то; што по њему лајпка гас ближе стоји ништици, него чврсто тело; у ствари, тим нисмо ништа добили; *апсолутан почетак остаје као и пређе сакривен; нисмо му се приближили, ако и пустимо земљу као пробитну гасовиту масу, да лети кроз васиону као нека ракета*“.[4] „Овом теоријом“, вели енглески геолог *Гиђеон Мантел*, „*не напада се ни мало тврдња, да је универзум дело Свемогућег и Свезнајућег Творца.* Умимо, да се она тачка, до које нас ова теорија води, не може прекорачити физикалним испитивањима, да последњи поглед, који можемо управити на првобитно стање материјалнога свемира, показује нам исти као неограничени зрачном материјом испуњени простор, то нпак преостаје одговор на питање: *како је испуњен овај простор? Одкуд је дошла ова светла материја? И ако је наш планетни*

[1] Die Naturkräfte in ihrer Wechselbeziehung 1869. S. 69.

[2] 2. Петр. 3, 7, 10, 12.

[3] 2. Петр. 3, 13; Апок. 21, 1.

[4] Vor der Sündfluth S. 99.

систем произашао из првобитнога стања материје и ако ова у себи самој садржава елементе за сваку идућу промену, то ми морамо ипак вероватн, да је свака пређашња физикална појава од прве до последње, дело Божје воле“.[5] И *Херман Лоце* вели: „Како је престава о постанку планетнога система из ватрене магле — генијална мисао о догађајима предвремена, које не подлежи никаквом испитивању — прешла у стање општега постајања, то се онда мисли, да се једва једаред развио леп поредак појава и ако не из ничега а оно ипак из неке праматерије без облика. Али се заборавља, да се историја ове ватрене лопте, која се тако оштроумно испитује у својим доцнијим облицима, и у натраг продужује у бескрајну прошлост. Ватрена лопта, која се све већма хлади и све већма згушњава, морала је доживети време, кад јој беше температура још висша, и распростирање још јаче: *но где лежи почетни тренутак кретања у згушњавању, јер оно минимлене не познаје се на почетак згушњавања него тек на продужење његово. И од куд се доводи првобитни правац и брзина кретања, у којем ми претпостављамо да се сви делови материје сагласно крећу?.... Сва наша наука само нам по бескрајности тумачећи себи унутарњи састав појединих простора по општим законима, али је у опште неспособна, да нам пружи почетак свега, и одакле је истога тежи.*“[6]

[5] Die Phänomene der Geologie, übersetzt von J. Burkart 1839. 1, 21; II. 293.

[6] Mikrokosmus 1. Band, 2. Aufl. 1869. S. 418

ЖИТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Извештај о раду епархијске управе темишварске за месец септембар о. г.**) *Епарх. конзисторија* темишварска држала је редовну своју седницу 21. септ. (3. окт.) 1893. год., у којој су следећи важнији предмети решени: Извештена је Емилија Станковићка, парох. удовица из В. Кикинде, да је 40 фор., а јереј Луг Станикић, парох. новост.-ивански, и Миливој Томић, парох. беодрански, да је сваки по 50 фор. државне прилоноћи добио. — За вероучитеља срп. прав. ученицима на новооснованој држ. учит. школи у Темишвару именован је Ђорђе Звекић, протођакон темишварски. — Дело проте Јована Вучковића под насловом: „Св. Јована Златоуст шест књига о свештенству“ препоручено је подручном свештенству ради набавке. — Извештај Ђорђа Влаховића, окр. проте в. кикиндског, да је Катарину Хегедиш, за тим Марију Нешкову и Хајдриха Хартла, ликовоју тахошњег срп. певачког друштва „Гусле“, из римокатоличке у нашу св. прав. веру прешао — узет је на новољно знање. — Јереј М. Б., за тим јереј Д. К. и јереј В. П. позвани су за 19. октобар о. г. пред конзисторију ради оправдања због разних преступа. — Позвана је црквена општина т.-бечејска, да Софији Јанковић, парох. удовици тамошњој, припадајућу јој половину сталарине неодложно исда. — Молбеница јереја Теодора Јовановог, администратора парохије рудњанске, којом на парох. место у Ђурђево комитује, спроведена је с препоруком конзисторија бачкој. — Уважено је подн. звање торонталске градоиеље, да реситирајући бир јереја М. Т., пароха беодранског, покупи. — Молбеница Марије Јовановић, парох. удовице из Моноштора и јереја Исхирјона Гајанског, адм. парохије мало-бечкеречке, којима за дрк. прилоноћи моле, спроведене су с препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — Осим тога донесена су решења у брачним парницама и једна пресуда, којом је брак разведен.

— *Епарх. административни одбор* темишварски држао је своју редовну седницу 22. септ. (4. окт.) о. г., у којој су следећи важнији предмети решени: Извештене су следеће црк. општине, као: торњанска, мехадска, лукаревачка и хрњаковачка, да је свака по 100 фор. држ. прилоноћи добила. — Одобрени су закупни уговори, по којима је руководитељ залишних парох. сесија у месношним општинама једну залишну парох. сесију у М. Бечкереку тамошњој црк. општини за 250 фор. и једну зал. парох. сесију у В. Ст. Миклушу за 500 фор. Кости Брајковану путем јавне дражбе под закуп издао. — Наређена је организација црк. општине т. бечејске под руководством Ђоке Николића, члана управе ове. — Пријава црк. општине праиевачке, да је општ. иеровођа дражбени записник о издавању под закуп црк.-општинских земаља наводно фалсификовао, издата је, заједно са обраном иеровође, црк. општини праиевачкој на нрвостепено решење. — Наређена је организација црк. општине српске и инвалат је јереј Св. Дракић, парох. срп.-кретурски, да организацију изврши. — Одобрен је грађевински уговор, по коме је црк. општина нечканска оправку своје цркве најјефтинијем нудиоцу, подузимачу Коњу Лајошу, за 1390 фор. поверила. — Одобрен је куповни уговор, по коме је црк. општина јозеиовачка кућу Пере Прекајског по цену од 1500 фор. за парох. дом купила. — Прнзан јереја Д. Којића, пароха и бивше председника црк. општине срп.-бо-

киске против овд. решења, којим је црква. скупштина срп.-бокиска распуштена. — послаће се саб. одбору на више решење. — Пре него што би се одобрио куповни уговор, по коме је црк. општина ирослављска купила једну кућу за 1400 фор. — Позната је ствар општина, да грунтовни извод сврху купљене куће овамо подноси. — Апелација Симе Мишковића, председника црк. општине мелеачке, против овд. решења од 19. јан. о. г. послат је саборском одбору на више решење. — Пожурен је припремени црквени одбор мелеачке црквене општине, да на позиву Арсе Поповића, становника в. бечкеречког, у погледу закупа купатила „Русанде“ свој извештај овамо поднесе. — Од епарх. ревизора прегледани црквени рачуни неколико црквених општина, враћени су истим општинама са примедбама. П. М.

— **Радња епархијских власти бачких**. *I. Административни Одбор* епархије бачке држао је у Новом Саду 5. (17.) окт. 1893. под председништвом Његове Светости Госп. Патријарха *Георгија Бранковића* своју седницу. Од важнијих предмета које је конс. бележник Георгије Видински референсао, важнији су ови: Извештена је црквена општина у Станишићу, Брестовцу и Обровцу, да су добиле државну прилошоћ од владе. — Његово Величанство одобрио је молбу општине у Бајши за прилошоћ. — Одобрен је од Министарства закључак општине суботичке, да Ђорђе М. Поповић и Владимир Стојић могу стипендију своју и на нашим школама уживати. — Пожурена је усљед замолнице вис. Министарства организација црк. општине у Сомбору. — Враћена је од саборског одбора обвезница општине кулинске ирху саборских трошкова ради допуне. — Позвани су манастирски подручни, да за новоотворену ханаст. школу своје прилоге уплате, пошто је саборски Одбор исте већ одобрио. — Позване су по налогу саборског Одбора управе подручних манастира, да предрачуне своје за 1894. год. недољжно поднесу. — Потврђена је организација црк. општине у Моју. — Одређена је организација црк. општине у Петровом Селу на основу извештаја епарх. изасланика Јована Ђеротe проте ст.-бечејског. — Одобрена је обнова $^1/_2$ скупштине у Вилову. — На истрагу у ствари обнове $^1/_2$ скупштине у Госпођинцима изаслан је прота Милан Ћирић и игуман ковилски Мирон Ђорђевић. — Уништени су изасланици прота Кнежевић и Јустин Ковачић, да организацију црк. општине у Ст. Станишу до краја изведу без обзира на уложене приговоре. — Предложено је неких чланова управног одбора у Ади, да се чланства у одбору том прихе, иначе ће се именовати други, који ће организацију спровести. — Одобрена је обнова $^1/_2$ скупштинара у Ст. Палањи. — Уништен је избор $^1/_2$ скупштинара у Кули као неправилан, а одређен нов избор. — Позвана је црк. општина у Ст. Бечеју, да без одлагања исплати саборске трошкове за идући сабор. — Одбијен је приказ Пере Зрињка из Н. Сада у погледу разреза парохијала, тако исто и молба Ђорђа Брзака у истом предмету. — Позвана је црк. општина у Гложани, да приликом разреза парохијала узме обзир на сиромашнију класу становништва, и да по порезној форнити исти разрезује. — Спроведена је молба црк. општине у Мартоношу на високост. Саборски Одбор ради проширења тамошње активне парох. сесије. — Замољена је у Дес. Ст. Ивану политичка екзекуција за дуг парохијала, саборских трошкова и верозаконског приноса. — Одобрен је план црк. општине у Кули за зидање парохијског дома. — Одобрена је оправка торња и црк. ограде у Сегедину, као и оправка сата на торњу у Шандору. — Одобрено је и клаузулирано више уговора за куп и продају разних некретнина у црк. општинама Деровље и Параге, о издавању квартира у општ. кућама црк. општине новосадске. — Одобрене су неке брисовне дозволе црк. општина у Мошорину и Кању, као и оправка учитељског стана у Ст. Станару. — Одобрена је намира црк. општине у Фелдвару са парохом у погледу парохијског стана. — Узети су за знање записници неких црк. општина. — Одобрени су црк. општини ст. бечејској накнадни трошкови од 191 фор. у прорачуну за 1893. г. — Уњђена црк. општина у Ков.-Ст.-Ивану, да маљкајући црквени план судским путем себи видиндицира. — Одобрена је оправка цркве у Јегри, коју је бура јако оштетила. — Подастрт је Саборском Одбору приказ црк. општине у Сегедину у погледу плате тамошњег пароха. — Узето је на знање расположење Његове Светости, којом је он скрти игумана Манастира Бођана Платона поверио привремено управу и администрацију игуману ковилском Мирону.

Епархијски рачуноревизор *Ђорђе Белански* референсао је следеће предмете: Одобрено је више прорачуна, и то срп. правосл. црк. општине у Сивашу, Рибици, Деровљи, Пачиру и Ст. Станару. — Одобрени су рачуни срп. прав. црк. општине у Гардиновци од 1881. до 1892. године са пронађеним исплатама. — Одобрен је рачун сиротињског фонда срп. пр. црк. општине у Мартоношу од 1892. године; одобрен је рачун срп. прав. црк. општине у Бечеју од 1892. године. — Одобрен је рачун бачког епархијског фонда од II. четврти 1893. године и ради оверовљења истога изаслан је пречасни г. Милан Ћирић прота и г. Георгије Видински епарх. бележник. — Уњђена је срп. правосл. црк. општина у Турији, да своје старе дугове утерује, а инсолвентне предлоги ради одписа. — Изаслан је прем. г. игуман Мирон Ђорђевић да школске рачуне срп. прав. црк. општине у Бођанима састави и на ревизију поднесе. — Изаслан је прем. г. Милан Ћирић у Пивнице, да обави избор црк. председника.

II. Конзисторија бачка држала је други дан 7. (19.) октобра 1893. опет под председништвом *Његове Светости* своју седницу, у којој је *Георгије Видински* референсао ове важније предмете: Члан конзисторије др. Стеван Кронић из Сомбора положио је свечану заклетву. — Извештене су свешт. удовице Ана Марковић и Катарина Ковачевић, да су добиле, а свешт. сирочад Милан Бастић и Даница Аћимовић, да нису добили државну прилошоћ. — Позвање се команде добровољских чета у епархији, да споразумно са дотичним свештеницима уређе

дање, кад ће се дозобранским војницима служити службе. — Упућен је окр. прота сомборски, да новорукоположеног сомборског катихету Жарка Поповића у списак подручног му свештенства уврсти и над њиме каноничан надзор води. — Остављен је на администрацији парохије гложанске администратор Арсеније Григоријевић, а прота новосадском је поверено, да рачуне исте администрације — до даљег расположења — и на даље води. С тим у свези узета је на знање смрт Исидора Бастића, админ. парохије гложанско-чебске. — Расписаће се стечај на место протопр. капелана у Жабљу, пошто је досадашњи капелан Василије Јојкић приступљен за личног капелана Николи Бељанском, пароху у Госпођинци — Приступљен је за личног капелана Василију Вуковићу пароху кањешком син му Владислав Вуковић, свршени богослов, а Јовану Марковићу пароху новосадском сврш. богослов Никола Теодоровић. — Расписан је стечај на ђаконско место при св. Ђурђевској саборној цркви у Нов. Саду и на парохијско место у Ст. Врбасу. — Потврђен је за пароха у Шандору Милош Пилић. — Примљен је вибору на упражњену парохију у Ђурђеву један конпетенат Тодор Јованов, адм. парохије у Рудин. — Упућени су пароси у Жабљу да катихизацију на тамошњим комуналним школама на поље збављају. — Тужба Јована Јовановића, пароха суботичког, против свог капелана Т. Димитријевића надата је окр. прота, да поравнање међу њима покуша. — Одређена је истрага против админ. парохије силбашке Т. П. на основу тужбе Л. Г. и другова. — Ослобођен је од оптужбе Душан Петровић, парох надаљски, коју је против њега подигао тамошњи бележник и учитељ; тако исто и парох у Шандору Милош Пилић од оптужбе, коју је подигао учитељ тамошњи Лазар Поповић. — Исказ стипендијста закладе баронице Еуфимије Јовичке подастрће се висс. министарству на углед. — Препоручује се свештенству дело Јована Вучковића, прота и прив. управитеља богословље „Св. Јована Златоуст шест књига о свештенству“. — Препоручује се Јован Марковић, парох новосадски, за држ. приповедн. — Циркулирање се свештенству, да је Стеван Мохировић, капелан негда стапарски, своју епитимију надржао, и да је од казне, да у целој епархији не сме служити, тиме ослобођен. — Решено је осим тога до 30 брачних ствари; пресуде су две пресуде и то у бракоразводној парници Ковачев-Радонић за развод и у парници Мирилов-Ивковић за одржање брака у крепости. — Поднесени уговори општине чурушке за дадање и сликање иконостаса нису одобрени због недостатка, који се има допунити. Г. В.

ЧИТУЉА.

— († **Јереј Јефтимије Јовановић**), *пароx тарашки, члан епарx. скупштине и члан темишварске конзисторије* свршио је свој земни живот 18. (30.) септембра о. г. на трагичан начин а сутра дан му је тело предано матери земљи. Шта је узрок и шта ли је навело овога старога слугу олтара божјег на тако ужасан корак не зна се поуздано, а нама ни намера није да овде, на овоме месту, иститујемо за узрок овога зар једнствености случаја у историји нашега свештенства — већ смо рали цењен рад покојников и као песника у својим млађим годинама и као добра свештеника, да изнесемо неке црте из живота му.

Покојник се родио у Бечеју 1823. године од оца Васе, који по занату беше кројач, и матере Марс. По одличио свршеним основним школама у месту рођења свога отиде у Ср. Карловце, где сврши шест разреда гимназије, на како тамо не беше филозофије, то сврши ову у Сегедину. Спремио се овако за даље и више школовање, а осећајући у себи воље и наклоности к чину свештеничком, упише се у богословију у Вршац, где две године пробави; на како га ту затече буна 1848. година, мораде прекинути богословију и пребећи са многим овдашњим Србима у Србију, где се издржавао учећи децу тамошњих богатијих и одличнијих Срба. Кад се мир на дому повратио и кад се вратише наши на бекапије да згарита своја, врати се и наш и војник у Ср. Карловце, где доврши богословију. Године 1855. ожени се Јерком дивањског пароха Марковића, коме и приступљен буде за капелана, где је све до год. 1878. капеланисао нерад будући останити свога оболелог старца а и имања онога, што му је старац тамо поседовао. Но како се по смрти старца му имала еходно рескриптуалном нарсћењу редукција спровести у Дивању а сапарох старца покојниковог још у животу беше, то се мораде наш покојник после толикогодишњег капеланисања задовољити тарашком парохијом, где сто на тако ужасан и страшан начин и скончао.

Као што напред већ споменусмо, покојник се у младости своју бавио и књижевношћу, те га видимо да је од почетка излажења „*Световида*“ 1852. године и додатка му „*Светозора*“ био предни сарадник и песмом и прозом. Писао је надаље и у тадашњој „*Седмици*“ а дописивало је и „*Јабобранц*“ од год. 1865. рефлектирајући на поједине седнице тадањег нашег расправног сабора. Има нешто песама и неколико пригодних беседа и у рукопису, што нам покојника остадоше. Писац ових редака имао их је у рукама и прочитао их је, те је у стању навести неке стихове, из којих ће се видети, како је покојник српски писао и осећао. Тако у једној рукописној песми под наслоном: „*Сриче*“ пева покојник:

Ја сам мален и нејак
Тек основне школе ђак,
Али рећи — рећи знам:
Ја сам Србче — Србин сам!

Ја сам умом не могу
К'о што уме Јова-Змај,
Ал' се молим моме Богу:
Такав ум ми Боже дај!

Иста љубав, исти дух проповедања му и песме из педесетих година, када је писао у горе споменутим листовима. Тако у „Светозору“ од 15. и 20. јула 1855. год. има повећа песма покојникова под натписом „Црква Љубљана“, која почиње овако:

У српској земљи, у пределу бајном
у дворцу белом, поносном и сјајном
на софри мајка остарела седи
сину беседи.

На чујте шта мене песник у уста српској, остарелој мајци:

Народност, веру, цара и дом брани
А српску верност к'о светињу храни!

Осим ове споменуте песме повећа му је још песма у 9. и 10. броју „Световида“ од год. 1853. спевана и говорена приликом узвишења и доласка Кенгелчева за епископа у Вршац. Има у петој години више изворних епиграма од покојника, као и превода по Хердеру и другима; а у „Светозору“ од 1. октобра 1855. год. има песма једна, у којој покојник излаже правила „за у брак ступајућа лица“, на на једном месту вели:

„штедљивост је у свачему нужна
а раскош је болештина кужна“.

Са ово неколико примера хтедосмо из заборава отрћи спомен на драгог нам покојника, за кога је штета, што је силом незгодних околности престао певати и писати; јер који је за оно доба, у год. 1853., доста лако и онако српски писао и дисао, тај би се за цело и даље и боље усавршио, да као што рекосмо не наступише по њега такове прилике или боље рећи неприлике, које му истргоше перо из руку и убише му вољу за сваки даљи рад на започетом пољу, који му сломише и убише душу!

Као свештеник беше ревностан и савестан, чему је сведок и та околност, што је већ као капелан дипашки постао чланом конзисторије темишварске, у коме је својству и остао све до трагичне смрти своје. У млађим годинама радо је народу са амвона проповедао и скоро свака му је проповед поред цитата из светога писма још и песмом зачињена; па најбоље му још проповеди и из године 1878. а од то доба као да је и ову своју свету дужност свештеничку напустио, занемарио!

Код сабраће свештеника и код пастве своје беше поштован и љубљен са своје тихе и благе нарави, са добра и поштена срца свога, што сведоци и укон му, на који му браћа у Христу из околице дођоше и на који се слегло цело село, да свог доброг поп-Јефту гробу хладном отпрати.

На знајући га такова ради смо да и са овога места узнесемо молитве престолу Свевишњега, да му опрости тешки грех, што га почини насилном смрћу својом, а спомен да му сачувамо у књизи и листу овом нашем свештеничком.

Још једном: чика-попо, Бог да ти прости! и лака ти црна земља! — од срца ти ваше твој синовац

У Кумани 1. октобра 1893.

Ст. А. М., свештеник.

Књижевни оглас.

Ево мене и по трећи пут пред поштовану читалачку публику! Моја *трећа књига:*

„КАРЛОВАЧКО ВЛАДИЧАНСТВО“

у име Божије *готова је и до краја напечатана.* Само да се још повеже, па ће је одмах и разашљати поштованијем претплатницима и купцима. Ја сам се бојао, да ће ова моја трећа књига бити мања од својијех старијих сестара; а мислио сам, да ћу ту довршити целу историју овога владичанства, али од када сам другу књигу напечатао — ова трећа књига моја тако је бујно расла и нарасла, да је престигла обје своје старије сестре. И већа је — а мени је — и лепша од обје моје старије књи.

На код свега тога дошао сам са историјом само до блаженог владике Лукијана Мушицког а то од године 1774—1824. а сва дала историја од 1824. године претекла ми је од ове треће књиге; и с тога ево ја са најскромнијом изјавом, да ћу се признатити што будем брже могао, па *да приредим и напечатам још и четврту књигу*, у нади да ће трећа књига наћи онаки одзив од стране читалаца, какви су нашле моје прве двије књиге.

Уз ову трећу књигу додао сам врло лијепо израђену мапу овога владичанства, што су жељели многи моји претплатници; али с тога је ова књига и скупља него прве двије.

Цијена је данас *трећој књизи три круне или 1 фор. 50 новч.*, а ја се поуздано надам, да ће сваки купити и трећу књигу, ко је купио прву и другу.

Молим данас поштоване скупљаче претплатника, да ми се што пређе огласе: јесу ли на својијем старијем мјестима, па да ми пошаљем књиге, а они мени новце, чих ми добију од претплатника. Ове претплат-

нике, који су се претплатили са 1 фор., молим да још пошаљу 60 новч. за књигу и за поштарину; а ко наручи само једну књигу, молим да пошаље 1 фор. 60 новч.

Овом приликом молим најучтивије, да ми сваки плати, ко ми још дугује за прву и другу књигу, а исто тако да ми плати дуг за „Проповједник“ *блаженог епископа Теофана*, па да и ја умогућим поласкити рачун о тој књизи. Има доста и такијех, који још нијесу купили друге књиге, па их лијепо молим, да је сад купе, јер мени не вриједи друга књига без прве.

Ко жели имати све три моје књиге, може их добити од мене за 4 фор. 50 новч. Од прве књиге имам још врло мало комада.

Молим славна уредништва српскијех и хрватскијех новина, да овај огласе изволе напоменути у својијем листовима, а ја ћу им поред топле хвале послати и ону трећу књигу.

Чим ону трећу књигу разашљем, пријопћу окончетврте књиге.

У *Карловцу*, 26. септембра 1893.

Протојереј Манојло Грбић.

Молимо претплатнике овога листа, који нису платили за лист, да нам што пре претплату пошљу, иначе ћемо им морати обуставити даље шиљање листа.

Администрација „Срп. Сиона.“

ОГЛАСИ.

К. 457./413 ех 1893.

СТЕЧАЈ. 178 1—3

Расписује се стечај на упражњено *баконско* место при *св. Бурбовској саборној цркви* у *Нов. Саду*.

Компетенти имају своје инструјирање молбе до 12. новембра (31. октобра) 1893. потписаној конзисторији поднети.

Из Конзист. седнице држане у *Новом Саду* 7. (19.) октобра 1893.

Конзисторија бачка.

К. 480./414 ех 1893.

СТЕЧАЈ. 179 1—3

Расписује се стечај на упражњену парохију у *Ст. Врбасу*.

Компетенти имају инструјирање молбенице своје до 12 новембра (31. октобра) 1893. потписаној управи поднети.

Из Конзист. седнице држане у *Новом Саду* 7. (19.) октобра 1893.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 176 1—3

Услед оставке г. *М. Ст. Васића*, овомесног срп. нар. *учитеља*, овим се стечај, на српској вероисповједној основној школи, за *учитеља* расписује.

Плата је плаћеног учитеља на годину слеђећа: 500 фор. а. вр. у готовом, 5 фор. науштаја, 2 јутра добре оранице земље — на коју учитељ пореза плаћа — слободан стан са баштом, и у име учитељског огрева 2 хвата сламе.

Учитељу у дужности спада „Школском уредбом“ прописане предмете у школи предавати, у цркви за једном певницом појати и деци црквеном појању обучавати.

Првенство имају, који докажу да су вешти хором управљати.

Рок стечаја траје до Митрова дана 1893. г.

Из седнице карловског срп. правосл. школског одбора, држане у *Карловцу* 28. септембра 1893. године.

М. Терзин, Аркадије Пашћ,
перовођа. председник.

СТЕЧАЈ. 177 1—1

Тражи се *учитељ у Р.-Алмашу*. Плата је: аренда од $^1/_2$ сесије земље=216 ф.; од брачних парова по 1 ф. 20 н.=31 ф. 20 н.; као перовођа цркв. општине 5 ф.; окром тога као нешај поред свештеника 15—20 ф. и слободан стан.

Учитељ осим шестане отправља у цркви певчеве дужности.

Који ово место добити жели, имају се најдаље до 20. окт. т. г. по нашем — са сведочбама сврху српских наука и досадањег службовања спроведеном молбеницом на потписаног обратити.

У колико се срп. приправник не би пријавио, — примају се за припр. учитеља и друга, у појању и правилу црквеном искусна лица, ако су доброг моралног владања и мађарским језиком владају.

Из седнице црквено-школ. одбора, у *Алмашу*. (Rácz-Almás, Fehér m.) дне 26. сент. 1893. држане.

Јереј Георгије Јанковић,
парох. председник и школ. управитељ.

НАТЕЧАЈ. 175 1—3

Ради попуњења једнога места православног *војног капелана* II. разреда у ц. и кр. војсци, са којим местом скопчана је годишња плата од

900 фор. а. пр., стапарина и послуга — овим се отвара натечај.

Који желе то место получити, имају исказати се, да немачким и српским језиком устмено и писмено потпуно владају, да су доброга владања, здравога телесног састава, да нису 40. годину живота прешли, да су нежењени или удовци без деце, и да су за њеење душепопечителског звања способни, те са односним исправама обложене молбенице своје до конца месеца октобра о. г. опамо поднести.

У *Карловцима* 29 септембра (11. октобра) 1893.

Архидијецез. Конзисторија Карловачка.

СТЕЧАЈ. 173 3—3

Сходно решењу сл. епарх. школ. одбора бр. 254. ех 1893. год. расписује се стечај на упражњено место *учитеља у срп. вероисповедној школи у Бочару* (Торонталска жупанија).

Плата је учитељу годишње 450 фор., $^3/_4$ јутра оране земље, слободан стан са пространом баштом, и сламе за зимњи огрев, колико потребно буде. Осим тога, од потреба, где позван буде, од великог (т. ј. који се у св. цркви оглашава) 1 ф. а. пр., од мањег пак а тако исто и од парастоса 50 нов.

Изабраном ће учитељу у дужност спадати све школском уредбом прописане дужности вршити, у св. цркви при сваком богослужењу појати и школску децу у црк. појању обучавати, недељну школу држати и у црк. школ. седницама перо водити.

Молбенице добро инструисане треба слати на месни школ. одбор. Првенство имају они, који се лично пријаве.

Рок стечају истиче 15. (27.) октобра 1893.

Из седнице мес. школ. Одбора држане у *Бочару* 19. септембра (1. октобра) 1893.

Школски Одбор.

ЕДИКТ. 174 2—3

У бракоразводној парници Анке Марковић рођ. Ђекић из Ирига против супруга јој Стевана Марковића сада непознатог боравишта — позива се исти Стеван, да у року од 3 месеца дана, рачунајући од првог увртења едикта овог у новине Конзисторији овој место пребивања свога обзнани, пошто ће му иначе заступник именован бити.

Из седнице архидијецезалне Конзисторије у *Карловцу* 31. авг. (12. септ.) 1893 држане.

Архидијецезална Конзисторија.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА

АНТОНА НОВОТНИЈА

израђује по најновијој и старој системи, са звучношћу и дрењем кругама хармонично удешена звона, са гаранцијом на више година. Такође прима горња звоноливница стара пукнута звона на преливање.

Особито препоручује своја произведена и одликована

ПАТЕНТИРАНА ЗВОНА,

која имају **дуготрајан, снажан и дубоки звук.** Једно овако звоно од 300 кила надјачати се са звуком од других од 400 кила.

Даље **стубове за звона** од гвожђа, солидна и врло јева; **звона или шоље за сатове од метала** као и све друге предмете од месинга и метала што у ову струку спадају **по најумереније цене.**

Звона у тежини од 100 килограма на ниже, као и врло добре шмркове за локомотиве, баште и за руке могу се на стоваришту увек готових добити

Поруџбине израђује брзо и тачно

Антон Новотни,

Темишвар, Фабрика.

137 6—6

На знање! За огласе, објаве и стечајеве плаћаће се од сада **6** новчића од једног реда ситних слова а не као до сада **10** новчића. Бројеви, који се пошљу као доказ да је оглас изашао, плаће се бесплатно. Администрација „Срп. Сиона.“

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Српској Манастирској Штампарији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. III. Број 42.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 17. октобра 1893.

СВЕТО ПИСМО КАО НАЈСТАРИЈИ ПИСМЕНИ СПОМЕНИК У СВЕТСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ.

Написао **Тимотије Димитријевић**, свештеник у Суботици.

(Наставак).

А. Дилман[47] признаје за Петокњижје пет писаца. Он наиме мисли, да су постојала пре Петокњижја четири одељена дела.

Три прва дела беху од непознатога некога писца уједно сједињена, којој је целини пети писац (писац Поновљених Закона) придодао поновљене законе. Прва два дела одговарају Шрадеровом аналисти и теократске писцу; већи пак део трећег дела састоји се из ових додатака, које је, по Шрадеру, пророчански писац, сједињивши прва два дела, придодао истима из других извора. Но који су ти извори, Дилман се није трудио да их подробно опише.

Испитивачи постања Мојсијева Петокњижја, којих смо системе изложили, као што видимо, разилазе се јако међу собом, особито при одређењу времена и броја докумената и писаца Петокњижја, но исто тако разилазе се и у подели делова међу разним писцима. У једном се само слажу, а то је, да признају Поновљене Законе за најновији део Петокњижја, по њиховом мњењу, онај део, који се почиње са створењем света и садржи у себи законе средњих књига и назива се по једнима: књигом Почетка, по другима — аналима, или

[47] Dillmann: Die Genesis erklärt. Leipzig 1882. p. IX. Kurzgefasst. Exeget. Handb. XI. ed. 4.; B. B. Die Exodus u. Leviticus nach Knobel neu bearbeitet. Leipzig. 1880. p. VI. (Kurzgef. exeget. Handbuch XII. Ed. 2.)

првим делом Елохисте и т. д. Осим тога већи део испитивача држи, да је цело Петокњижје односно Шестокњижје завршено пред временом вавилонскога ропства.

Ако ћемо веровати *Велхаузену*,[48] који у данашње време заузима тако рећи прво место међу испитивачима происхођења Мојсијева Петокњижија, то десет заповести сачињавају најстарији део Петокњижија, али припадају времену после Мојсија. Шестокњижје је састављено из три писмена производа, јер Поновљени Закони сасвим лако и као сами по себи леле се од осталих делова, а у последњима нужно је разликовати два елемента т. ј. два писмена производа: законски и историјски. Први писмени производ, почињући са створењем света, садржавао је у себи неколико историјских причања, којима су претходили и с којима су спојени били закони, и одговара књизи Почетка или аналистичком делу једних и елохистичкоме писменоме производу других „критичара“. Велхаузен означава т. ј. назива исти новим именом: *„књиге четири завета“*,[49] или кодекс свештенички. Други писмени производ је историјски, који осим Изласка од главе 20—23 и 24-те једва садржаваше у себи законе, и састојао се из два писмена елемента, на једнога јеховистичкога и једнога елохистичкога, те по томе се и називао: јеховистичко-елохистички писмени производ. Исти писмени производ добио је облик свој не дуго после пропасти царства израиљскога. Поновљени закони појавише се у то исто време, т. ј. за цара Јосије, а свештенички кодекс јавио се у време вавилонскога ропства.

После разрушења храма, Језекиљ је први сабрао неке установе, које се односе на богослужење и које се свршаваху још у старом храму, и издао их је у последњем делу своје књиге; после њега пак други сабраше друга правила, која се односе на богослужење, те тако постадоше три средње књиге. Око тога времена или може бити на скоро пред Језекиљем не зна се ко је саставио књигу Поновљених Закона и књигу јеховистичко-елохистичку, а Јездра је вероватно придодао овоме свему још и свештенички кодекс; те тако до 444. године пре рођења Христова било завршено и предато народу Петокњижје.

Са овом системом врло је сродна система *Е Рајса*.[50] По мњењу овога научењака у Петокњижију нема ништа што би припадало Мојсију; десет заповести припадају времену после Мојсија; *„књига завета“* је најстарији део Петокњижија и написана је у време цара Јосафата. У другој половини IX. века написана је књига јеховистичка; она излаже св. историју до заузећа Палестине, но после је ита тако нешто била спојена са сличним, но много старијим писменим производом — елохистичким, да се једва могла разликовати од истог. Поновљени закони састављени су у време Јосије, на скоро пред вавилонским ропством и присаједињени су писменоме производу јеховистичко-елохистичкоме. Између 458 и 444. године појавио се свештенички кодекс, обнародовани Јездром и Нејемијем у 444. години; после Нејемије пак, но пре Александра Великог, кодекс овај и нека специјална правила сједињена су заједно и тако постаде Шестокњижје.

[48] J. Wellhausen: Die Composition der Hexateuchs (Jahrbücher für deutsche Theologie 1876 и 1877 г. одељење је издано под насловом: Skizzen und Vorarbeiten II. Berlin 1885.); исто тако његова: Prolegomena zur Geschichte Israels. Berlin 1883. У овим списима он се старао да подробно изложи своју систему.

[49] На каквом основу даје Велхаузен овоме првоме писменоме производу наслов: „четири завета“, не зна се. У осталом, нужно нам је приметити, да је кодекс свештенички обвезан својом појавом опсенару и лажи, по Велхаузену, који је све употребио, и хитрост и дукавство, да би скрио своје обмане. (Prolegomena стр. 10.)

[50] E. Reiss. L'histoire sainte et la loi. Paris. 1879. Geschichte der heiligen Schriften des A. T. Braunschweig 1881. Beh 1834. године почео је Рајс својим ученицима имењу осталога предавати следеће тезисе, не смејући исте предложити суду публике (види L' histoire sainte p. 23. и даље; Geschichte des A. T. Vorrede): Народна предања Израиљаца старија су од закона у Петокњижију и редакција првих старија је од редакције других. Историја, изложена у књигама: Судија и Самуила и од чести у књигама царева, противуслови изрекама закона Мојсијева; следствено, ове последње не беху написане у време издања ових књига, тим више оне не постојаху у описано време. Јеремија је први пророк, који је знао за закон писани, и цитати његови односе се к поновљеним законима. Поновљени закони су књига, која је нађена од свештеника у храму за време цара Јосије. Овај кодекс и јесте најстарији део законодаиства — свештенога у Петокњижију. Језекиљ је први редактор кодекса обредног и закона, који образоваше јерархију и т. д.

Још имамо да споменемо оригинално мњење *Фр. Делића*. У своме коментару на књигу Постања, Делић је следовао принципима рационалистичким и почео је раскомадавати Петокњижије. Мојсију приписује Делић само већи део поновљених закона, књигу завета (Излазак 19—24) и неке друге делове; што се пак тиче осталих делова Петокњижија, Делић држи, да су исти написани Елеазаром, сином Ароновим, а сједињени су са поновљеним законима или Исусом Навином или једним од оних старешина, на којима почиваше дух Мојсијев. Премда га његови једномишљеници називају ортодоксним писцем, јер неке делове Петокњижија признаје да је Мојсије написао; ипак за то он се слаже у осталим деловима Петокњижија са Велхаузеном и Рајсом, а не слаже се с њима само у погледу времена происхођења истих делова. Он држи, да су Поновљени закони постали после Соломона, но пре Јосије; закони левитски после Јосије, но пре ропства; а цело Петокњижије у данашњем облику појавило се много доцније после ропства; он шта више сумња, да је Петокњижије цело било завршено у то време, када почеше 70-торица тумача преводити библију на грчки језик т. ј. у почетку III. века до Р. Хр.[51]

[51] Delitsch: Commentar über die Genesis. 1872. г. 31. страна: Елеазар, син Аронов, свештеник, написао је повеће дело, које се почиње са: „bereschit bara“. За тим је Исус Навин, или један од оних Sekinima, на којима је почивао дух Мојсијев, и од којих су неки презивали Исуса Навина, допунивши горе споменуто повеће дело, придодао истоке поновљене законе. На тај начин постала је Тора. По себи се разуме, да су се писци њени користили старим писменим изворима, који се могу разликовати на више места у Петокњижију. Мњење је ово доцније оспорио сам Делић у: Pentateuch — kritische Studien (Zeitschrift für kirchl. Wissenschaft I. Leipzig 1880.) и у делу: Urmosaisches im Pentateuch. (Zeitschrift für kirchl. Wissenschaft 1882. III.)

Сумњу ову у неколико је разрешио најновији испитивач *Л. Сајнеке*, који је тврдио, да су Поновљени закони написани за време првих Птоломеја (320—250. г. пре Р. Хр.), а књига Левитска т. ј. кодекс свештенички још доцније, наиме око 164. године пре Р. Хр., јер у истој години падао је (Псеудо) Језекиљ, коме и припадлежи књига Левитска, своја пророчанства. А будући да су Самарићани добили своје Петокњижије кроз Јована Хиркана, то происхођење нашега Петокњижија, по мњењу Сајнека, треба приписати II-ом веку до Р. Хр.[52]

Завршујући разна мњења о происхођењу Мојсијева Петокњижија, држим, да нам није нужно доказивати, да иста немају никаквога научнога основа, већ да се базирају на самовољи појединих учених критичара. Оповргавати није их нужно, јер су иста од самих учених испитивача оповргнута, (чим је који од испитивача поставио своју хипотезу, одмах је све постојеће хипотезе порушио, а идући критичар је порушио хипотезу претпоследњега критичара) и то не у ситницима питањима, већ баш у есенцијалним. Ми само толико велимо, да ово последње мњење није завршило ред самоволних критичара. Врло је вероватно, шта више ми тврдимо, да ће се наћи кроз неколико година још који од новијих научењака (т. ј. рационалиста), који ће нам свом умном силом своје самовољне и на ново постављене хипотезе доказивати, да се Петокњижије појавило после Христа, и да га је обрадио какав хришћанин, јер, говорећи речима Цицеронових: „*nihil tam absurdum, quod non dixerit aliquis rationalistarum*“.

(Свршиће се).

[52] L. Seineke: Geschichte des Volkes Israels. II. Göttingen 1884. Упореди: Harnack и Schnerer, Theolog. Literaturzeitung 1888. p. 314 и даље.

ПРАВОСЛАВНИ РУМУНСКИ БОГОСЛОВСКИ ФАКУЛТЕТ У ЧЕРНОВИЦИ.

По проф. **Исидору Витезу Ончулу**

написао **Владимир Димитријевић**, студент прав. богословског факултета у Черновици.

(Наставак.)

Да споменемо овде и неке параграфе из одредбе за строге испите за степен докторски:

„§. 1. Докторат богословља може се на грчко-источном богословском факултету свенаучишта черновичкога постигнути од стране

припадника грчко-источне цркве полагањем два ригорозума под овим условима:

§. 2. Приступ к ригорозама условљен је исказом, да је кандидат богословске науке на богосл. факултету черновичком... као редован ђак према пропису свршио.

Полагање систематско-практичнога испита богословскога није никаква обавеза за припуштање к ригорозуму, већ више замењује га постигнути докторски степен.

Одобрењем министра богоштовља и наставе може се полагање строгих испита дозволити и студентима, који су бар три године учили на којем православном богословском училишту у монархији, ако само имају испит зрелости и ако су слушали известан број семестара на ком богословском факултету (мање од четири семестра не може се добити).

§. 4. Оба ригорозума обухватају ове испитне предмете:

I. Библијску науку и тумачење Старога Завета, библијску науку и тумачење Новога Завета, (тумачење како старога тако и новога Завета у оригиналу), црквену историју.

II. Догматику, моралку, практ. богословље, црквено право.

§. 5. Ригороза држе се јавно; сваки траје бар два сата.

Испит се држи на оном језику, на коме се предмет предавао (једни се предмети предају на румунском, други на немачком језику). Изузетци се чине само са оним кандидатима, који своје науке нису свршили у черновичком богословском факултету.

§. 7. Испитна комисија састоји се при сваком испиту из декана (ако је он спречен, из продекана), професорске колегије као председника, и четири професора, који по правилу треба да су редовни професори испитних предмета, као испитавачи.

§. 11. Председник има увек право, али само му је тада и дужност, сам да егзаминира, ако је он сам професор дотичнога предмета... У таком случају мора се испитна комисија састојати још из три члана.

§. 12. Сваки члан испитне комисије има да присуствује испиту од почетка до краја. Гласању и коначној оцени претходи претрес исхода. Сваки члан гласа на основу целокупнога резултата са оценом: „одличан“, „довољан“ или „недовољан“. Резултат се црпе на основу већине гласова. У случају једнаких гласова, по неповољнијима.

§. 16. Промоција се држи под председништвом ректоровим, а у присуству декановом, од стране једног редовног професора (per turnum) као промотора у облику уобичајених спонација“. —

Када се тако све спремило за ново свенаучиште, би оно већ 4. окт., као на имендан Њ. Величанства, цара Фрање Јосифа I., после свечанога богослужења у черновичкој саборној цркви, коју је одстојао и академски сенат, достојанственици и професорске колегије новога свенаучишта са ректором магнификом на челу, и после присуства при откривању споменика поводом стогодишњице сједињења Буковине са Аустријом — свечано отворено у својој пространој аули. Ту беху, осим министра богоштовља и наставе и других високих личности аустријске престонице, још и црквени, грађански и војнички достојанственици, депутације скоро свију универзитета аустријских, угарских и немачких, и још многобројна одлична публика. Министар просвете говорио је о великој милости што ју цар гаји према Буковини, тој малој, али верној државици на периферији своје простране царевине, па у знак те своје милости дарује јој он у спомен њезина стогодишњега сједињења са његовим државама — свенаучиште, са православним румунским богословским факултетом. Разуме се, да раздрагану клицању једва хтеде бити краја. Захвално се на томе дару ректор магнифик. За тим су честитале поједине депутације, а на крају наговорио је ректор и њима захвалницу у име новога свенаучишта.

У спомен тога отварања предложила је професорска колегија да се неколицини православних црк. достојанственика и извесним заслужним трудбеницима на њиву црквеноме додари докторска титула honoris causa. Резолуцијом од 25. јула 1879 буду докторским достојанством — уз високопреосвећеног г. Митрополита *Силвестра Морара Андрејевића* — још четири Румуна одликована, а од Срба: *Патријарх Прокопије Иванковић* и епископи: *Стеван витез пл. Књежевић* (пок. задарски) и *Герасим Петрановић* (которски); резолуцијом пак од 19. јула 1881 би докторска титула honoris causa подарена и садашњем епископу задарском, високопреосве-

ћеном г. *Никодиму Милашу*, тадашњему архимандриту, професору у богословији и ректору семинара задарскога. —

*

Рекли смо већ, да је уз богословско училиште још 12. фебр. 1828-ме основан и *богословски семинар*, тај други, за образовање свештеничкога подмлатка, неопходно прекоп нужни институт. Управу његову водио је привремено сам Епископ. Доцније му стајаше на челу ректор са једним префектом, а од најновијега доба са два префекта. Сада један намеђу њих — уз извесну ремунерацију — поучава питомце *црквеном пјењу*, засебно Румуне румунским и засебно Малорусе словенским мелодијама.* Уз ректора и префекте стоји још и семинарски душестаратељ, који крај пастирскога делања поучава питомце још и разним *обредима црквеним!*** Од год. 1869 функцијонише у семинару. као професор хоралнога пјенија (са платом од 1200 фор.) још и чувени малоруски композитор, почасни прота, *Исидор Ворошкијевић*.

Садашње статуте тога семинара потврдио је Архиепископ 15. (27.) окт. 1873.

У току времена управа је семинарска разно награђивана. Последњи пут би регулисана та награда резолуцијом од 16. јан. 1880. Но томе имају — крај стана, хране, послуге, огрева и осветљења — ректор 1000 ф. са два квиквенала по 200 ф., душестаратељ 600 ф. са два квиквенала по 100 ф., а оба префекта по 300 ф. годишње.

У семинар примају по педесет питомаца свега. Но сваког појединце прелиминирана је округла и угледна свота од *седам стотина* фор. годишње, и то не само без станарине, јер је семинар у једноме крилу палате митрополитске, где су и богословске колегије, него и без школарине, јер сваки питомац, који ма и са довољним само успехом положи обвезне семестралне колоквије (које се на овом факултету

* И у погледу практичности ове обуке могли бисмо се ми поучити из Буковине. Сећам се, како су негда нас по читаву стотину и јаче трпали у неку тесну, писку. полумрачну т. зв. „дворану“, на ком ту има сваког богословног дана појаци, појаци, Боже, по 5—6, на и више различитих гласова за један сат, са чега се не смемо ни чудити, што нас је бар до 70% и након дуге четири године дана одазвало на Карловаца са врло тразваном, скоро после несигурном појачком вештином!

На ми данашња реформа у томе погледу у нашој богословији, где се уче две и две године, још није тако практична као овде. Овде слушаоци прве године морају *у два часа недељно* научити тачно *прва четири гласа*; друге године *остала четири гласа*; треће године *велико пјење*, *уз промену појачких гласова на стране ставове*; а четврте године спремају се за целебрирање у цркви.

И, сто, крај те, тако разборите, згодне методе овде не ћеш ни једнога чути, да није пеправан у ономе, што му ваља знати, и то крај свега тога, што цијеле недеље немају скоро никаквих одмора, те и не привикне ни најмање.

Може бити, да тому много доприноси још и то, што они и све ново пјење имају стављено у ноте, дочим ми ни тога немамо (мислим овде строго данашње карловачко пјење). Оно, истина, ван прекрасно преиначили и нигда незаборављени врли друг и пријатељ, *Станко Морар*, покушао је био да у младићеске своје жару доскочи тој нашој невољи, и он је — радећи са чудноватом издржљивошћу, а уз то са правим генијалним даром — још при крају друге године свога богословлованја ставио био у ноте **целокупно данашње и мало и велико карловачко пјење**, стално га је онако дивно и онако тачно, како је то само он једини умео! Но један нанеђу три члана комисије, која је била одређена да то дело испита, нашао је да приметн, да „нисти самогласни“ ваља ставити у другу склау, и не знам шта тамо још незнатнијега. Када је наш врсни Станко своје III. год. полазио о Ускрсу кући, а да нам се више и не врати, тада је он но ново предло своје поправљено дело секретарству наше Патријаршије. Но од тога се дана о тој *монументалној работи* — ништа не чује.

** Ово што ћу сада рећи, једна ја ће ми се хтети и вероватн.

Практични у свему, знали су овдашњи Румуни и ту поћи најбољим правцем. И ту нада наиме *примјена слободне методе у богословском смислу те ријечи*. У капели, где питомци држе своје јутарње и вечерње молитве, нигде *неосветимак* фелона, стихара, епитрахила, орара и т. д. потир, антиминс (разуме се: без светих моштију), кадионица, кошље и т. д. — једном речју све, без чега свештеник и ђакон не могу потпуно функцијонисати. У почетку ин душестаратељ показује, на што која ствар служи и како се о њоме рукује, а доцније имају по 3—4 своје одређене преме, када се они у свему томе и вежбају (и ово се тиче искључиво пасторалиста). Првога течаја врше они тако само ове ауњкције, где се увика на се спи трахиль и фелон, а другога се течаја већ облаче у „пуни ornat“. Такову једну Златоустову литургију (са свештеником и ђаконом) гледао сам и сам једном од почетка Проскомидије на све до Отпуста, и доиао сам био до тога чврстога уверења, да то далеко више вреди, него оних 5—6 часова, што сно их моји другови и ја провели лањске године фебруара и марта месеца у сп. олтару карловачке саборне цркве, где је са дотичним св. утварима руковао само наш г. професор, а ми им се, даботме, не смедосмо ни приближити. У томе и лежи, да је ноеке бити баш са сваким од мојих до сада већ запослених другова морао бар у прво време, имати посла и неко други, дочим при *основној* настави црквењак и тутор морају стајати, што-но реч, три корака даље! —

савесно оцењују), бива безусловно ослобођен од плаћања школарине (а која стаје годишње, у средњу руку, најмање 50 ф.).

Крај здрава стана, јаке хране и тачне послуге, што је све одвећ нужно баш нарочито оном, који се одао на изучавање тако тешких и опсежних наука, као што су више богословске — бивају ти питомци још и врло лепо одевани. Прве и треће године добивају они потпуно зимско и летње одело (налик на наше свештеничко): једну лаку и једну тежу доњу хаљину, једну горњу хаљину од камгарна и један ваљан дејак; сваке године по један цилиндер (до пре неколико година носили су шешире, какве носе наши свештеници, за чим и данас жале), даље 2 ф. за поште, платна за кошуље, цепне мараме и т. д.; месечно по 30 н. за писаћи прибор, а о Божићу и Ускрсу по 8 ф. 50 новч. за обућу. Осим тога даје им се да и преко ферија не буду без новаца, и то свакоме онолико новаца, колико се на сваког издаје за храну за месец дана (ове године 27 ф. 45 новч.); но онај богослов, који свршава, не добија те новце — он се мора пожурити, да најдаље у року од године дана положи и други, практични државни испит (први, теоретско-историјски, полажу на крају II. године), и онда добија *две стотине и десет форината*, како не би ушао у живот голих шака, а и да имаде средстава да потражи себи супругу, достојну мужа свештеника.*

*

Обратимо се сада библиотеци факултетској. У првим годинама после отварања богословскога училишта састојала се она једино из оних аутора, који беху одређени за уџбенике, и из неколико поклоњених књига. Год. 1836 одобри влада ради набавке књига на 6 година паушал од 150 ф., што је после протегнуто и на даље. Међу тим су свесрдни људи све са већим и већим поклонима притецали тој књижници у помоћ, па и сама влада је — са обзиром на мали паушал — од времена на време задовољавала молбе професорскога тела, купујући важнија, кадшто и скупоцена дела. Инак се је књижница врло споро комплетовала, а са те је неприлике и наука застајала, јер и ако је књижница сада одговарала првим потребама, али она инак ни из далека не могаде пружати сва она средства, са којима би могла притецати у помоћ покушајима на пољу књижевничком. Са обзиром на то тражи врховна Поглавница год. 1860, да влада ради попуњења библиотеке одобри у једаред 1500 ф., а паушал да и за даље остаје 150 ф. Но министарство није одобрило тражених 1500 ф.; али је и на даље чешће снабдевала књижницу (разуме се, све то из верскога фонда) са важнијим делима. Јануара 1870 повиси оно годишњу дотацију библиотеке на 200 ф., а да би професори тачно сазнавали и савремени развој богословских наука, би још 100 фор. годишње одобрено и за набавку богословских часописа, који када су већ прегледани, припадају књижници. На тај начин бројала је она 1870-те до 900 свезака, међу њима око 800 богословских!

А када се отворио богословски факултет, компетентни се органи још боље пожурише да библиотеку богословску што јаче обогате. Резолуцијом од 5. јан. 1879 би ради комплетовања њезина одређено из верскога фонда на три године по хиљаду фор., а резолуцијом од 1882 на три године по 500 ф. из истога фонда. И већ децембра исте године обухвата библиотека до неких 3000 свезака, у вредности од 9000 ф.

Но у будућности још се боље постараше за ту књижницу. Одредбом министарства просвете од 7. јула 1885, бр. 23.926 ех 1884 би ради набавке богословских дела и часописа одређен *годишњи паушал од равно хиљаду форината*. Само тако је и могао овај факултет доћи до своје данашње доста импозантне књижнице од 2350 дела у осталима, 135 фолијаната и 125 квартова — у преко 6000 свезака! —

(Свршиће се.)

* Има света тога једва да ми треба и навести, да ми Срби овде са својом стипендијом од 500 ф. живимо доста скучено, нарочито када се узме — спрам оних честих 700 ф. — још и то у обзир, да ми морамо отуда да плаћамо и скупе станове и огрев и школарину и скупа скрипта и научна дела, а и да нам за путни трошак треба најмање до 50 ф. Инак смо ми задовољни и са толико, и захвални смо увек онима, од којих нам је и та помоћ потекла.

Блажени чистїи сердцемъ: ꙗкѡ тїи Бога ѹзрятъ!

Проповед † Михаила Вачића, капелана панчевачког.*

Истам по св. писму, и тражим у том дивотном рајском врту какав мирисав цветак, да вам га, мили моји слушаоци, пружим овом приликом на уздарје, што сте се данас скупили у тако лепом броју на топлу молитву у св. овом храму Господњем. И моје очи гледају многи, многи божанствени цвет, а рука би моја да све то цвеће пригрли, узабере и усади га у срца ваша. Али је слабачка човечја рука, да све то цвеће у једаред понесе. Па за то ћу сада да вам покажем онај цвет, љиљан-цвет, што се чини да тек у овај мах развија своја чисто, бело лисје, те шаље свој прекрасни мирис баш сада према срцима вашим!

Љубазни моји! Ви дођосте данас у свети овај храм, да се *чистим срцем* молите Оцу нашем небеском, па сам ја ево рад, да вам сада говорим *о блаженству оних, који су чистога срца, те ће Бога видети!*

„**Блажени чистїи сердцемъ: ꙗкѡ тїи Бога ѹзрятъ**“ (Мат., 5, 8.), тако је рекао између осталог Спаситељ наш у првој Својој јавној поуци.

И заиста, велика је срећа имати чисто срце! Гледајте дете. Дете се смеши на свет, а свет на њега. Та оно нема брїга; та оно знаде, да има доброг оца и милу мајку, који се старају за њ. То блаженство дечије сам је Христос нагласио, кад је рекао својим ученицима: „**Аще не ѡбратитеся и бѹдете ꙗкѡ дѣти, не внидете въ царство небесное**“. (Мат. 18, 3.)

А шта мислите, шта је узрок блаженству њихову? — Чисто срце, срце без злобе, без мржње, без пакости и сујете; једном речју: срце чисто од порока и детињско поверење у љубав родитеља.

Чисто је срце она амајлија, која шири задовољство непрекидно; чисто је срце дакле највеће добро овог и оног света. Па, о хришћанине, не тражи у спољним приликама правог добра! Сети се само, како си често несретан бивао, кад се ниси морао бринути о насушном хлебу, а како си се често осећао сретним онда, када многог чега ниси имао. Сети се, како испуњење једне жеље одушеви, али за кратко време, и да се сваки пут, кад је једна чежња испуњена, друга рађа. Сети се, да унутарње задовољство, оно слатко расположење душевно, у ком си узвикнуо: „сад сам заиста сретан!“ често је са свим независно од спољних прилика, па ћеш се осведочити о великој истини св. писма, које учи: **Блажени чистїи сердцемъ ꙗкѡ тїи Бога ѹзрятъ.**

Бога гледати — какво је то блаженство! Кад према зимњој ноћи на ведром небу затрепери милијунима звезда; кад премаљеће проспе милијун цвећа око твојих ногу; кад у летњој бури пламен муње цепа ово плаво небо; кад јесења олујина обара стогодишње храстове — ти не ћеш звезде, ни цвеће, ни муњу ни буру — — не, ти ћеш Бога гледати, који ти се хоће да открије, да говори теби!

Да, ти ћеш Бога видети у свему том, а видећеш га у свој Његовој слави и на путевима твојим, где те сусрета очинским погледом. Ти ћеш га гледати у многим заплетима живота твога, које Он, ако у Њега верујеш, по тебе повољно решава. Ти ћеш га гледати у лавиринту твог ходања на земљи овој, где Његова очинска рука са очинском љубављу утиче у сваком твом часу одсудном. Ти, који у Њега верујеш, гледаћеш Њега и онде, где други смртни, који не ће за Њега да знају, пренераженi стоје, дивећи се „чудној моћи слепог случаја“, о чему пак њихов ум размишљајући у протусловљу као у лудилу тоне!

Кад се у ретком каквом свечаном тренутку благослов неба спусти на какво твоје дело; кад људи твоју вредност почну високо да цене; или кад љубав твојих добрих ближњих прекине дуго ћутање твога немога бола; када пријатељска рука утре твоје сузе жалоснице; — ти, који верујеш, гледаћеш у свему том Бога, који те је само за то остављао на које време у невољи, да после твојој тој тврдој вери пружи тим сјајнију победу!

* У лањском „Срп. Сиону“ (бр. 37. страна 649 од г. 1892.) саопштена је једна проповед овог прерано преминулог свештеника и уз њу неколико речи на живота покојниковa, који је преминуо г. 1884. као капелан панчевачки. Сада доносимо и другу проповед његову, која је такође нађена међу хартијама покојниковим. Уредн.

Или када си на ивици понора; када те вероломни твоји пријатељи оставе у најодсуднијем часу; када за тебе нема ни најмање радости овога света — о, и тада ћеш ти, који верујеш, гледати Бога, и осмехнућеш се на њега кроз пределе своје сузе, а у душу ће се твоју спустити зрачак небесне наде, која је кадра да ублажи и оне најтеже јаде. И тај ће ти зрачак засветлити дубоко у душу твоју, и не ће ју оставити, па и тада, када ти куцне час, који се на земљи умрети а на небу пробудити зове — и тада ћеш, ти верни, гледати Бога.

Заиста, као што је по св. писму покварено срце извор свега зла на свету, тако може на против чисто срце бити изворомъ свега добра.

Но када се сачува чисто срце н. пр. у мору порока? — За то можемо науку црпсти из живота дечјег. И само дете осећа каткад трновите путе живота — али се брзо опорави на топлом крилу миле мајке. И оно поклизне — али у благом погледу доброг оца тражи и налази опроштења, па му се веселост и безбрижност поврати. А зар мати црква није одраслима добра мајка? Зар свемогући Творац није и благи Отац свију нас?

Како је човек састављен из тела и душе, то он по првом свом саставном делу лако пада у грех; но част је човеку, ако иде за тим, да се одупре пожудама свога тела, па ако у тој борби и падне, то се зове пасти на колена, одакле се тај пад може окренути на молитву.

А топле молитве, које са крила матере цркве шаљемо престолу Оца нам небесног, кадре су сачувати срце од покварености. Та довољна је и једна молитва, молитва Господња „Отче наш“; та само са осећајем и вером изговорена једна реч: „Оче!“; та само један уздах, послан из дубине душе небеском Оцу, кадар је очувати највеће добро — чисто срце!

Хришћани! Какво ћемо блаженство тек осећати, ако све до самог часа смртнога чисто сачувамо срце наше, тај богодани аманет, тај сат, кога је Бог створио и навио, да непрекидним куцањем показује живот, у животу наше радости и жалости, весеља и туге, безбрижност и патње, а својим бржим или лакшим куцањем нашу младост и старост. О, чувајмо добро тај наш сат, пазимо брижљиво на њега, и држимо га чиста, јер:

Кад једанпут стане, — што може скоро бит' —
На овом свету нико не ће га оправит'!
Тад више нема часа ни тебе самоме.
Тад мораш и сам поћи сајџији староме
У оне плаве дворе, вечности тајни храм!

А какво-ли ће блаженство морати бити за тебе, када при враћању тога аманета узмогнеш рећи сајџији свом:

„Хвала, што си ми сат тај дао, —
Покварио га нисам, већ, ево, сам је стао!“

А када тако будемо могли рећи пред престолом праведног Судије, онда ћемо понајбоље осетити истину Христових речи: **„Блажени чистїи сердцемъ, іяко тіи Бога оузрятъ!“** Амин!

ПРАЗНИК СЕНИЦА У ЈЕВРЕЈА.*

С руског превео **Ђорђе пл. Бога**, свештеник јарковачки.

Празник сеница у Јевреја беше врло велики празник. Не беше то обичан (хаг) празник, већ свечан (гехаг) као што је назван на једном месту у св. писму (2. Парал. 7. 8. 9.) и као што га називају равини — т. ј. празник сеница беше особито знатан и у опште свима познат. Када се у св. писму говори о празнику, а не вели се који празник, то неки научници веле, да ту треба разумети празник сеница. (Јов. 5. 1.) Довољно беше рећи само „празник“ па да сваки Јевреј зна — који је то празник.

Од куда празнику сеница тако особитог значаја? За што тај празник имађаше тако свечан и тако радостан карактер?

Празник сеница установљен беше нарочито за успомену великог историчког периода у животу јеврејског народа — за спомен лутања по пустињи. С тога главна и карактеристична црта празника беше то, да су Јевреји са наступањем истога морали правити себи колебице — сенице од зелених гранчица, и живети у њима за време целог празника, наиме 7 дана. „И под сеницама

* Ову расправу читао је *С. Трифуновић* на свечаној годишњој скупштини Казанске духовне академије 8 новембра 1890.

будите седам дана, ко је год рођен у Израиљу нека буде под сеницама. Да би знали потомци ваши да сам ја учинио да живе под сеницама синови Израиљеви, кад сам их извео из земље Мисирске“. (Лев. гл. 23. ст. 42. 43.)

По мишљењу Кајла сенице треба да су начињене од најлепших гранчица. У књизи Левит читамо, вели он: „у први дан узмите воћа с лепих дрвета, и грана палмових и грана с густих дрвета, и врбе с потока и веселите се пред Господом Богом својим седам дана“. (Лев. гл. 23. ст. 40). Испоредивши тај стих књиге Левита са осталима, где се вели: „под сеницама да будете седам дана“ — јасно се види, да поменуте овде и амове гране, врбове гранчице, гране са густих дрвета, беху материјал, из којег су прављени сенице. И тако Јевреји праведни сенице, обвезани беху употребљавати оно растиње, које их могаше опоминати на лутања њихова по пустињи: тако палмове гране сећаху их на оне палме, које растијаху по оним долинама, где Јевреји разапињаху своје шаторе; врбове их гранчице опоминуваху на оне врбе, које растијаху крај оних брдских потока, са којима их је привео Господ, да им утоли жеђ; гране са густих дрвета опоминуваху их на она густа и лисната дрвета, која утледаше, када дођоше до међе земље обећане.

У том смислу наиме схваћаху Јевреји пропис о прављењу сеница и у време Немије, као што се јасно види из следећих речи Немије: „Идите у гору и донесите грања маслинова и грања од дивље маслине и грања миртова и палмова грања од шумнатих дрвета, да начините сенице, како је написано“. (Нем. гл. 8. ст. 15).

Не осврћући се на то, Јевреји познијих времена расејани из Палестине, и не могав начинити сеница од речених дрвета, почеше тврдити, да се у књизи Левит, где се набрајају дрвета, не говори о материјалу, од којег треба правити сенице, већ о оном спомињу гранчица, и о оним врбама, које је сваки Јевреј требао носити у руци о празнику сеница. А саме сенице, по мишљењу познијих Јевреја, и у древна времена могаху се правити од каквих му драго дрвета и гранчица.

Да има основа овако мишљење познијих Јевреја, може се видети и из тога, што и у библијско доба Јевреји у време празника сеница носаху у десној руци — спомињ гранчица, тако звани „лулав“, а рајску јабуку или лимун у левој руци. У први дан празника цео дан носаху са собом те предмете, а у остале дане узимаху их собом кад у храм пђаху. Али пошто не могу данашњи Јевреји правити сенице по пропису, то неизоставно бар набављају ма и један само „лулав“ за целу синагогу, и придају му особита значаја. У талмуду се потанко описује, како се има начинити лулав. Ту стоји: како треба избрати гранчице за лулав, како сасећи, како везивати, како треба палмову гранчицу у средину метнути, миртову с десна, врбову с лева, и како треба држати и како трести. Ко све то учини по пропису — по мишљењу равина — исто тако угоди Богу, као и онај, који принесе жртву паљеницу.

Али узалуд приписују равини гранчицама, из којих се прави лулав, таково симболично значење, које се ни мало не односи на догађај, који је основа празнику сеница. У 34. псалму читамо: „Све ће кости моје рећи: Господе, ко је као ти“? (10) Равин Маши вели, да се тај стих односи на лулав.

Основа односно корен палмове гранчице сродан је са човечјом главом, мирта опомиње на око човечје, врба напомиње уста човечја, а јабука срце човечје. По мишљењу петога равина Давид овако схваћаше: „међу свима телесним удовима нема важнијих од горе наведених, јер значај њихов доводи у равнотежу значај целога тела“. Даклс: „све ће кости моје рећи“. Други равини шако одређују симболичан значај гранчица у лулава. Под палмом, и ако је лепа, али не мирише, разумеју они лицемерне Јевреје; под миртом, — ни добре, ни зле; под врбом — рђаве људе, који немају ни закона, ни добрих дела, т. ј. незнабошце. Али оставимо те равинске измишљотине, које се ни најмање не односе на онај значај, какав је требао имати празник сеница.

По мишљењу Кајла[1] живљење под сеницама не треба Израиљане да напомиње на ослобођење од скитничка, номадска живота, нити на оне тешкоће и невоље, које је претрпео народ за време свога лутања, а то с тога, што ослобођење, невоље и нужда не могу бити предмет радости. У самом св. писму сеница се представља као симбол, не ослобађања и опасности, већ као симбол заклона од пљуснице, уточишта и заклон од поплаве и дажде. (Ис. 26. 5. 30. 21. Исаија гл. 4. ст. 6.) Јехова је сместио свој народ по

[1] Упутство к библ. Археолог. I. стр. 498.

сеницама у време његова лутања по великој и страшној пустињи, и то беше доказ очинске бриге Јеховине и верности његове своме завету. Израиљ пак живећи по шаторима у време празника сеница, требао се сећати те очинске бриге Јеховине о народу, и живу свест о томе вечито очувати у потоњим својим поколењима.

По мишљењу Куртца[1], Ваихемана[2] и других, предметом свечаности празника сеница беше управо успомена на прву годину путовања Израиљана по изласку из Египта. Празник тај установљен беше још на Синају и значи, да треба на уму имати оно време, које је до тада протекло у путовању. Овај део пустиње, који су прешли до Синаја, изобиловаше водом, и палажаху се повеће оазе са већим или мањим бујним растињем. Особито се то може рећи за околину Синаја. Диван природни изглед и свест о потпуној својој слободи, врло пријатно утицаше на Израиљане. Цвет грађанске и личне независности, која је торжаствовала у Египту, у синајској пустињи изван граница египатског деспотизма, сазрео је у сладак плод слободног и срећног живота. Убога сеница изгледаше сада Израиљању као дивна палата египатских фараона. Израиљ се осећаше као птица у ваздуху. (Пс. 123. 7.) Ето, то су први утисци слободе и независности — док Израиљани још не почеше плакати за египатским казанима с месом и уздисати за белим и црним луком — овековечени у празнику сеница. То им је нарочито и у познија времена служило као предмет слатке успомене.

Но Бер, држећи се строго богословског гледишта, основаније разјашњује значај празника сеница у својој симболици Мојсијева култа.[3] Он јасно представља, за што беше празник сеница у Јевреја баш великн по успомени, као и празник пасхе. У дан празновања пасхе — вели он — Јевреји се сећаху онога догађаја, како су со избавили од египатског ропства, и како су познани у нов живот; у време празника сеница сећаху се оног догађаја, када се они у доба бављења у пустињи васпитаваху под непосредним руководством Јехове за тај нови живот. Ослобођење из Египта омогућило је Јевреје, да отпочну нов самосталан живот; лутање по пустињи утврђиваше народ у почецима новог живота — свезе са Јеховом — при чему изласком из Египта положен беше само почетак, а у време лутања по пустињи добио је коначну потврду, која је проникла у народни живот. Невоље и патње по пустињи као и бура на мору све јасније показују човеку слабост и ништавост његове природне снаге, те га крене у тежњи, да тражи помоћи у божјој заштити. Као што време васпитања има важности и значаја у животу човека, тако исто велика значаја треба да има у Јевреја празник сеница.

Друга одлична црта празника сеница, која му даваше карактер особито радосног празника, беше то, што Јевреји сједињише са истим и благодарност Богу за обилне земаљске плодове, које сабраше минуле године. Ствар је у томе, да је Мојсије одредио, да се празник сеница светкује у позну јесен 15. дана седмога месеца, а по нашему бројању крајем септембра, када Јевреји већ сакупише све земаљске плодове. „Празник сеница празнуј седам дана, кад збереш с гумна свога и из каце своје“. (Второзак. 16. 13.)

Неки западни писци приписују празнику сеница искључиво значај благодарности Богу за обилност земаљских плодова и за срећан свршетак пољског рада, те га преносе на култ природе, напомињући, да и у других старих народа с јесени, по свршетку свих пољских радова, беху врло свечани празници. Такав назор о празнику сеница има Георг у своме делу о древним јудејским празницима.[1] Он тврди, да у старо доба нису Јевреји сједињавали са празником сеница никакву успомену о великом историјском периоду живота јеврејског народа — о лутању Јевреја по пустињи. Да би то потврдио Георг је неизоставно морао порећи истинитост неких књига „св. писма“. Али ако ћемо порицати својевољно истинитост књига св. писма, на основу те теорије Георга, вели Винер[2] и Бер[3] — писци, који важе као аукторитети у науци о библијским старинама — то ће у том случају наука о библијским старинама изгубити сваку историјску основу, и постаће зборник хипотеза, које немају тврде основе.[4]

[1] Alttest. Opfercult. стр. 332.

[2] Opfer nach der Lehre der heilig. Schrift II. стр. 175.

[3] Symbolik des Mosaischen Cultus B. II. стр. 656.

[1] George, Die jud. Feste стр. 276.

[2] Biblisches Realwörterbuch B. II. стр. 7.

[3] Symbolik B. II. стр. 663.

[4] У осталом има писаца, који још даље иду него Георг, те хоће да поставе великн јеврејски празник на степен незнабошког култа. Пошто су Јевреји прановали празник сеница врло свечано и весело, то је дало повода незнабошцу Плутарху, да га упореди са незнабошким

Јевреји познијих времена расејани по разним странама, па и по врло хладним, увидевши најбољу наугодност живети по сеницама у тако позно јесење доба, да би уздигли свој подвиг, почеше поводом истога празника расуђивати о томе, да тако време за празник у неколико противуречи првобитној цели његова установљења. С тога питају они: зар је Бог заповедио да се празнује овај празник у септембру, кад се зна, да су Израилци изишли из Египта у марту?

Равини на то овако одговарају. Кад би се тај празник — веле — празновао у марту, када почињу највеће врућине у Палестини, када сви у опште обично граде сенице да се склоне од сунчане жеге и зноја, онда не разумемо, за што би подизали сенице и живели у њима по наређењу божјој заповести и за успомену божјег доброчинства. Из тога је разлога Бог заповедио, да се светкује празник тај у септембру, у добу када наступа периода хладноће и кише, када у опште сви остављају шаторе и врањају се у топле одаје. С тога је и јасно, да се ми не селимо ради своје угодности и онако из обичаја само у то доба из наших кућа у сеницу, — већ по божјој заповеди и из успомене на указано нам доброчинство. Тако веле Јевреји. Али то мишљење познијих Јевреја губи сваки значај прво с тога, што је у Палестини у септембру тако лепо време, као и у марту. Врућине су јаке прошле, а доба зимских киша још није почело. Даље у то доба живети у слободном ваздуху пити је хладно, пити топло. С друге пак стране, нема основа стављати празник сенице у март месец и с тога, што излазак Јевреја из Египта беше у марту. Празник сенице беше установљен не ради успомене на излазак — ради тога беше други празник — празник пасхе — већ ради успомене на лутање Јевреја по пустињи, које трајаше 40 година, те по томе се тај празник може одредити у свако доба године. Свакако више има смисла одредити празник сенице у јесен. Јевреји се сећаху како их је Јехова водио по пустињи, како их је чувао и штитио у земљи непроходној и безводној — и како их је Јехова, веран своме обећању, довео у добру земљу, у којој могу у изобиљу јести хлеб свој. Сада пак у јесен после трудних летњих послова наслађују и се обилним плодовима, које им је привела обећана земља, уверавање се Израиљћани све више о истинитости бож. обећања. Празник сенице, одређен у то доба, могаху Јевреји прослављати у потпуној слободи и са свим задовољно. До празника сенице — вели Бер — посвршаваху се сви послови, и почињала је зима — време одмора. Сваки имађаше у својим рукама годишње плодове свога труда, којима га је благословио Бог. Сада не беше више никакве бриге. Ни једно годишње доба не беше тако згодно ради свечаног, веселог празника.

С тога празник сенице беше свечанији празник, него остали велики празници — пасха и педесетница. Три пута преко године дужан беше Израиљ излазити пред лице Божје — с даром у руци својој: о пасхи, педесетници и празнику сеница. Другог дана празника пасхе Јевреји прослављаху почетак жетве, те доношаху у храм први сноп нове жетве, и од тога дана почињаху јести нови хлеб.

О празнику педесетнице, осим успомене на добивене законе на Синају, прослављаху још и свршетак жетве, и приношаху у храм два печена хлеба, молећи на хлебове благослов Божји, као на своју свакидашњу храну. О празнику сеница Израиљ прослављаше свршетак свију својих послова земљеделских, када је са свим збрао не само са њиве, већ и из винограда, са маслине и плодове са осталих дрвета. Како је хлеб само за храну, а вино, масло и остали плодови престављају богатство и обилност, то је јасно, да празник сеница беше свечанији празник, него пасха и педесетница. Израиљћанин дужан беше на тај празник излазити пред лице Божје са даром много обилнијим, него икада.

Приношење жртава по правилу празника

празником у славу Дионисa и Бахуса. (Symp. 4. 5.) Не може се на нимало рећи, вели један од новијих писаца Рим, како су развијене биле у Јевреја баханталије; али када читамо у четврто књиги Царства (17. 30.) да су средом с Јудејима по пореклу — а некада и по религији — Вавилоњани који служише Сукот Беноту т. ј. подизаху шаторе девица, при чему је овде, да би се изразио појам „шатор“, употребљена иста реч, која се употребљава у св. писму, да се изрази појам „сеница“ — сукот, то можемо претпоставити, да се у Јевреја у време празника сеница исто догађало, што и у Вавилоњана (Otto Henke Am-Rhyn, Kulturgeschichte des Judenthums. Jena 1880. стр. 75). Овде ћемо приметити, да се сушност вавилон. празника не изражава словом „сукот“ — „шатор“ — већ словом „бенот-девица“. Међу тим кад се говори о јевр. сеницама реч „бенот“ нигде им се не придодаје. Па и цео карактер јевр. празника сеница, као што ће се видети из познијег излагања, одликује се таким узвишеним религиозним чувством, које нам никако не допушта, да можемо претпоставити, да код Јевреја у време сеница ништа слично беше са вавилонским идолослужењем.

сеница, беше врло обилно. Празнично приношење жртава о празнику сеница беше исто више, него обично приношење жртава, а приношало се: један јарац, као жртва за грех; два овна и 40 јагњаца за жртву паљеницу. Овоме додаваху: првог дана празника 13 телаца, другога 12, трећег 11, четвртог 10, петог 9, шестог 8, и седмог 7, то тако у току седмодневног празника приношило се на жртву паљеницу 70 телаца (70 је свети број, 7 умножено са бројем 10 означава пуноћу). Број телаца за жртву у идућим данима празника постепено опадаше на ниже, од 13 до 7. А тиме се показало, да и најмања жртва празника сеница далеко надмашује сваку другу празничну жртву. Ево како је у књизи „Бројеви“ изложено правило о приношењу жртве о празнику сеница: (29. гл. 12—38 ст.) „И петнаести дан тога месеца седмога да имате свети сабор; ни једнога посла ропског не радите; него празнујте празник Господу седам дана. И принесите жртву паљеницу, огњену жртву за угодни мирис Господу, тринаест телаца, два овна, четрнаест јагњаца од године, а нека су здрави; и дар уз њих бранша белога смешана с уљем по три десетине уза свако теле од тринаест телаца, по две десетине уза сваког овна од она два овна, и по једну десетину уза свако јагње од оних четрнаест јагњаца, и једнога јарца за грех, осим свагданње жртве паљенице и дара њезина и њезина пића. А други дан дванаест телаца, два овна, четрнаест јагњаца од године здравих и дар њихов и пићи њихов уз теоце, уз овнове и уз јагњаце по броју њихову како је уређено, и јарца једног за грех, осим свагданње жртве паљенице и дара њезина и њезина пића. А трећи дан једанаест телаца, два овна и четрнаест јагњаца од године здравих, и дарове њихове и пићи њихове, уз теоце, уз овнове и уз јагњаце по броју њихову како је уређено, и једнога јарца за грех, осим свагданње жртве паљенице и дара њезина и њезина пића“, и т. д., и т. д.

(Наставиће се).

БЕЛЕШКЕ.

— (**Саборски Одбор**) држао је своје седнице у Карловцима од 27. септембра до 2. октобра о. г. под председништвом Његове Светости, преузвишеног господина Патријарха Георгија Бранковића. У тим седницама расправљено је преко 350 предмета. Између осталих послова, што их је саборски одбор решио, споменућемо, да је изабран за *оксуара* саборског одбора *Урош Марјановић*, свршени богослов и правник из Лалића. — *Добривоју Бранковићу*, магистру богословије, продужено је на годину дана уживање стипендије од 600 фор. на народно-црквеног клирикалног фонда ради усавршавања у богословским наукама на којем чувенијем богословском факултету. — Одобрено је, да се држи дражба на мањак ради оправке манастира Раванице, а трошак ће се на то дати из манастирског фонда. — Главни наследник задужбина народно-црквених добара о стању манастира узет је на знање. — И ове године поделено је *богословима 50 стипендија* из клирикалног фонда по 120 фор., и то: 13 стипендија слушаоцима IV. године, 8 стипендија слушаоцима III., 15 слушаоцима II. и 14 стипендија слушаоцима I. године богословског училишта у Карловцима. — Попуњена су упражњена питомачка места у стипендијским заводима Гавре Аџаповића, П. Божића, Ђ. пл. Сервијског и Петровић-Харнша. — Одобрено је око 70,000 фор. хипотекарних зајмова. — Одређено је више приношење из јерархијског фонда. — Одобрени су уговори ради издавања под закуп залишних парохијских сесија. — Решени су многи призиви и утоци.

— (**Прелаз у православну веру.**) Пишу нам из *Трста*: „Овде је последњих дана прешло из римокатоличке у православну веру више Словенаца. Тако је примила православље цела једна породица од пет душа: муж и жена са троје деце; за тим у другој породици муж и жена (а и они ће прећи, кад наврши 14 година). Осим тога примила је православну веру и једна девојка, која се удаје за православног. Сви ови прешли су у православље, но њиховом сопственом казивању, не из какве материалне користи, него из чистог свог уверења, да је ово стара и права вера, и што им је као Словенима познат црквено-словенски језик, којим се служи служба божја, јер су они, као и многи други, долазили недељом и празницима у православну цркву. Још се многи спремају да пређу у православну веру. — У нашу српску школу, која је вероисповедна, долазе редовно многа дечица римо-католичких Словена, да се уче ћирилици и српском језику“. — И у *Београду* и на *Ресни* било је исколико прелаза у православље. — Пре кратког времена прешла је ова *Етелка*, супруга апотекара *Паје Ђорђевића у Новом Саду* из реформатске у православну веру.

— (**Избор пароха.**) У *Великој Мучни*, у шарачкој епархији, извршен је 16. септембра о. г. избор пароха. Као конзисторијални повереник руководио је избором прем. г. прота Јован Штековић. За пароха изабран је једногласно Александар *Трбојевић*, администратор парохије у Кућанцима.

— (**Нова милешевска епископија.**) Цариградски лист „Сабах“ јавља, да је св. синод православне цариградске патријаршије решио, да се оснује *милешевска епископија* за новопазарски санџак у Старој Србији, са столицом у *Плевљима*.

— (**Освећење српске православне цркве у Бечу**) није извршено 3. (15.) октобра о. г., као што смо у 37. броју јавили, него је опет одгођено на незнавесно време.

— (**Дар од 1000 фор. српској црквеној општини у Броду.**) Висока кр. земаљска влада у Загребу поделила је српској православној *црквено-школској општини у Броду* на Сави *поклону од 1000 фор. за градњу парохијалног дома*. Општина је најавила своју захвалност на том знатном дару.

— (**Велики народни добротвор Константин Вучковић.**) У *Сиљету*, у Далмацији, преминуо је 1. (13.) октобра о. г. трговац *Константин Вучковић*, који је иза себе оставио око пола милијона фор. имања. Ретком срећом дошао је покојник до тога имања. У Сиљету ушао је најме без деце пре окупације сарајевски трговац *Туталић*, те је своје пословође Косту Вучковићу на босанске Крајине оставио сав свој иметак, који је могао износити око 100.000 фор. Али га није оставио само њему, него и своме народу. Покојни Туталић одредио је 26.000 фор. *за оснивање српске гимназије у Сарајеву*, а остали свој иметак оставио је Кости Вучковићу под условом, да се не сме женити, да од стеченога иметка мора оставити један део на народне добротворне цели, а остатак опет своме пословођи Србину, који мора тако исто радити као и предходници његови. Са оставшом ост. Туталића управљао је Коста Вучковић најмарљивије и најсавесније, па се сјајно одужио своме и народном добротвору. Пред смрт своју учинио је расположење са стеченим имањем, те је одредио: 1.) *за оснивање српске гимназије у Сарајеву 80.000 фор.*, више 50.000 фор., до које је своте нарастао под његовом управом легат Туталићев од 26.000 фор., а 30.000 фор., које је он сам стекао; — 2.) *За оснивање српског књижевног друштва „Матица Српска“ у Дубровнику своту од 160.000 фор.*, коју његов наследник може исплатити одмах или у току од 16 година — сваке године по 10.000 фор. Тим новцем радиће, док не постане својина дубровачке „Матице Српске“, дубровачка, которска и рисанска српска православна општина, а после само дубровачка. — Осим ових већих свота у просветне сврхе, оставио је покојник и многе легате српским православним црквама по Далмацији, Босни и Херцеговини. Сиљетске сиротиње сетио се са 4.500 фор. Радничком друштву у Сиљету завештао је 11.000 фор., да се каматe од тога капитала дају сваке године као мираз једној сиромашној удавачи, чији је један члан овога радничког друштва. Својим наследником учинио је од истих условима, под којима је сам постао наследником, свога пословођу Стевана *Перовића*, вредна младића и добра Србина из Требиња у Херцеговини, те је тако у интересу српскога народа један добротвор одмењивати другога.

Константин Вучковић родио се у Босни у приједорском срезу. Још у раној младости остао је без родитеља, који су били сиромашна. Још као дете склоњено се код свога стрица Силвестра Вучковића, православнога пароха у Скрадину, који је познат као добротвор далматински. Ту је научио читати и писати. Из Скрадина дошао је у Сиљет и ступио у службу код трговца Туталића. У тој трговачкој радњи одликовао се особитом вредношћом и перишљу, те га је ток. Туталић тако заволео, да му је своју радњу оставио. Вучковић је поштењем радом и трудом јако умножио остављено му имање. Његова комисионарска и меначка радња била је у трговачком свету на далеко чувена. Љубио је свој српски народ више него самога себе. Штедио је потпомагао српске школе, цркве и сиротиње. Чувао је и бранио народне светиње. Био је племенита срца, честит човек и добар родољуб.

Нека је слава и вечна успомена великом добротвору Константину Вучковићу!

— (**Српска православна црква на светској изложби у Чикагу.**) Најновији „*Весник*“ доноси у свом 40. броју дописе са светске изложбе на *Чикагу* (у Америци). Из тога дописа спомињавамо ова занимљива места: „Кад су ме пријатељи моји кроз цијелу изложбу провели, те са свијем главнијим и знатнијим стварима упознали одведоше *српској цркви, које се у калифорнијском одјељењу налази. Црква је од дрвета направљена, али т-ко укусно и строга византијском стилу изведена и богато украшена*, да јој се и сами Американци морају дивити, а ми Срби, узбуђени родољубивим чувством и надахнути светим православљем не можемо од ње да се растанемо. Ја сам дуго и дуго стајао у њој, разгледајући јој сваку најмању тварчицу, и могу вас уверити, да су ови моменти за мене у оволикој даљини жељу тубијем и непознатијем свијетом неописан утисак учинили. Нека их ни на смртничкој постељи мојој заборавити. Црква је велика да може у њој на 100 људи стати, а направљена је да се може за часак раскварити, те опет саставити, а то је због превожења на једног мјеста у друго. Како ми рекоше пријатељи, *кад прође изложба, ову српску светињу пренијеће у Сан-Франциско, гдје ће је руски свештеник одсветити*, да је послије тамошњи Срби могу у славу свете своје православне вјере употребљавати. *Иконе су дивно тврђене по правцу православном*, но што је за највише изненадило, то нам је *вјештица у цркви* (због малености простора има само једна), на којој се налазе *два Едисонова фонографа, из којијех најумилније наше осмогласно појање излијеће*, да га је заносно слушати, мислио би човјек, да је у београдској или карловачкој цркви. Наша браћа у Америци, како се види, нијесу само добри Срби и одани

својој прадједовској вјери, него су и практични људи. На што би, к'о веле, кубурили и натезали с појањем у цркви, кад су фонографи за то погодни, да се могу на њесто појаца употребити. *У моје присуству отворили су фонографа неколике трогаре и ирмосе, чему се нијесам довољно надивити могао.* Исто тако и присутни странци који су слушали, нарекоше најљепшу хвалу на тако красном српском православном пјевању. Примјетити имам још, да се код њихе налази од јутра до зрака парочити човјек, који на цркву пази и сваконе, ко жели што да види и чује, показује и тумачи. Тај човјек је родом од некуд *из Сријема* недалеко од манастира — како ми се чини, рече — Крушедола“.

— („Друштво св. Саве у Г. Карловцу“.) Неколико родољубивих Срба у Горњем Карловцу основали су *друштво св. Саве*, које је цил и задатак, да помаже српским ученицима и ученицама православне вере, који се уче у школским заводима у Г. Карловцу. Заиста племенита цил! Земаљска влада потврдила је статут тога друштва, те ће друштво већ оне школске године отпочети своје добротворно дјелање дављем књига, одела и новчане потпоре.

ЧИТУЉА.

— († **Платон Стојачковић**), *игуман и настојатељ манастира Бођана* у бачкој свархији, упокојио се 2. октобра о. г. у 9 сахата у вече, ударен кашљом на испада кад се вратио са посла економског. Братија је покојника лепо опремила, те је по чину и правилу сарањен 4. октобра о. г. у свом манастиру, где је стално провео од 1859. године па до смрти му. Престао је живети у најбољој мушкој снази, навршивши пуних 48 година живота свога. Свега је у чину монашком провео 25 година.

Платон Стојачковић, а крштено му име беше *Петар*, родио се у селу Деронји у Бачкој 1845. године. Дошао је као „Ђаче самоуче“ у манастир Бођан г. 1859. и ту се спремао за чин монашки при игуману *Гедеону*, који се особито одликовао познавањем црквеног правила и реда. Чин монашки примио је Петар 26. маја 1868. године и добио је калуђерско име *Платон*. Од младости своје трудио се да у свему задовоји свога духовнога оца Гедеона, од кога се многоме научио и коме беше веран намесник до смрти му — до године 1884.

После смрти игумана Гедеона примио је као привремени настојатељ Платон управу тога сиромашног манастира, и за његову ревност и оданост према светој повереној му обитељи произведен је 8. новембра 1887. године за игумана од тадањег епископа бачког Василијана.

Бођанска је обитељ врло мала и сиромашна. То је најсиромашнији манастир но имању у митрополији нашој. Црква је стара а здања ћелијска су огромна. Ктитори су га подигли а ктитори су га вековима и обдржавали све до пре 20—30 година. Но у последње време овај се манастир издржавао од свог скромног имања.

Покојни игуман Платон имајући под управом својом ову скромну и сиромашну обитељ, и сам је био скроман, те је и такав живот проводио и са малим увек задовољан био. Његова тиха и блага нарав, његова оданост к бођанској обитељи, којој се од детињства свога посветио, одушевљавала га је и задовољавала у скромности његовој. Зато је и био поштован и уважаван у околици својој и од православних Срба, којих је мало у тој околици, као и од иноверних, који су увек тој обитељи одани били поглавито с тога, што је покојник по примеру свога предходника са свима добро живео и пријатељевао.

Ова обитељ материјално није могла напредовати, јер су и мала средства, али је ипак велика заслуга покојникова, што ета обитељ није задужена а за скроман живот имају пуну кућу свега, и хране и новрћа.

На погреб покојном Платону слегао се многи народ из околине и многи пријатељи и поштоваоци његови без разлике вере и народности, да га отпрате до вечне му куће.

Од свештенства били су присутни на погребу: друг му и пријатељ игуман ковиљски *Мирон*, са својим Ђаконом Гаврилом и јеромонахом Германом. Дошли су још на погреб: протојерej и парох лалићски преч. г. *Јован Марјановић*, парох из Рац-Милетића *Милош Вачлић*, парох стапарски *Милисав Поповић*, парох силбашки *Тоша Поповић*, парох парашки *Александар Тошић* и капелан из Деспот Сент-Ивана *Милош Григоријевић*.

Од свију присутних опојан је и тужно до гроба испраћен бођан игуман бођански Платон. На опелу се дирљивим говором опростио са покојником друг му и брат у Христу игуман ковиљски *Мирон Ђорђевић*.

Пок. игуман Платон сарањен је у порти с лева стране ову цркву манастирску а у зиданој гробници поред свога духовног оца и добротвора Гедеона.

Мир пепелу његовом! Нека је вечан спомен добром и скромном слузи Божјег олтара!

—и.

НОВЕ КЊИГЕ.

— **Срби и Турци XIV. и XV. века. Историјске студије о првим борбама с најездом турском пре и после боја на Косову.** Од **Стојана Новаковића.** — 1893. штампано у државној штампарији у Београду. — Велика осмина, стр. VII. и 397. — Ова књига појавила је ових дана на свет као *XXXIII. издање Чупићеве задужбине.*

Предмет је овога важнога дела познати историјски двобој међу Србима и Турцима у XIV. веку, око великог питања хришћанске или муслиманске власте над Балканским Полуострвом и над српском земљама. У томе је двобоју хришћанска и српска ствар с почетком XV. века остала коначно побеђена. Пошто је у нашем веку борба обновљена и тек отпочета, то се писац потрудио да испита и представи

узроке и догађаје, који су државне творевине српскога народа у краљевини и царевини Немањића засули турским ропством и рушевинама.

Књига се дели на пристуи, тринаест глава и завршетак. Почиње се прегледом главних епоха Балканскога Полуострва у средњевековној историји; описује се по том малаксаване и слабост Византијског Царства у почетку XIV. века, и поступно јачање и ширење с једне стране Турскога Царства у Малој Азији, а с друге стране српске државе на Балканском Полуострву. За тим се прелази на почетак борбе међу мусломанским и хришћанским народностима о владу над Балканским Полуострвом, на прелазак и настањење Турака на европској страни и на оснивање и поступно ширење турске владавине на Балканском Полуострву с узроцима који су тај појав потпомагали и олакшавали. Нарочит је поглед бачен на судбину српске државе цара Стефана Душана после смрти цареве и на политичке прилике, који су, после тога догађаја, на разним странама Душанова царства завладали. Ширење турске владавине и оснивање новога мусломанског царства на Балканском Полуострву обележено је у српској историји бојевима на Марици од 1371 и на Косову од 1389. Бој на Марици разрешен је у овој књизи са своји могућном опширношћу по узроцима и последицама. Последице боја на Косову и српска политика у разним променама од боја на Косову до боја на Ангори, разметрене су с нарочитом пажњом. Бој на Ангори (од 1402) и његовим последицама у српској политичкој историји поклоњена је такође велика пажња, и те су последице описане у потпуној опширности. Овде, где се у турску корист свршавају последице боја на Ангори, године 1413, с утврђењем султана Мехмеда на престолу у Дреновопу, управо с новим и коначним утврђењем Турске Царевине на Балканском Полуострву, свршава се и ова књига, јер, по сведочанству потпуне историје, тим догађајем једанпут за свагда престаје могућност како правог васпостављења тако и даљег опстанка старе српске државе. Од тада је она могла још само у обавијању животарити и напрезати се без успеха. Књига је завршена општим прегледом главних узрока, који су тада донели турску победу а хришћански пораз на Балканском Полуострву.

Књига износи 25 табака (близу 400 страна) на великој осмини, и штампана је на лепој хартији. Цена јој је 3·50 динара у меким, а 4·50 у тврдим корицама за Србију, а 3·50 круне у меким а 4·50 у тврдим корицама за куће изван Србије.

Главна распродаја за Београд и Србију поверена је трговини Јевте М. Павловића и Компаније у кнез-Михаиловој улици. Та ће трговина продавати књиге како свима осталим књижарама, тако и препродавцима.

У Аустро-Угарској поверена је продаја књижарницама браће Јовановића у Панчеву, Јове Карамата у Земуну, Арсе Пајевића у Новом Саду и Дионичке Тискаре у Загребу.

☛ *На знање! За огласе, објаве и стечајеве плаћаће се од сада 6 новчића од једнога реда ситних слова а не као до сада 10 новчића. Бројеви, који се пошљу као доказ да је оглас изашао, слаће се бесплатно.*

Администрација „Срп. Сиона“.

ОГЛАСИ.

Јавна дражба. 1—3

Дана 1. (13.) новембра у 10 сати пре подне о. г. продаваће се на јавној дражби у манастиру Беочину овогодишња шумска сеча која се састоји из 24. катастр. јутра.

Лицитациони услови могу се сваки дан до дана лицитације у манастирској писарни видети.

Најмањлук је 500 фор.

У *Манастиру Беочину* 14. (26.) октобра 1893.

УПРАВА
манастира Беочина.

СТЕЧАЈ. 180 1—3

На упражњено *учитељско место* у вероисповедној школи у *Срп. Сх. Мартину* ради сталног попуњења отвара се стечај са платом од 400 ф. а. вр. у новцу, 3½ лаћа орање земље на коју учитељ пореза и друге пристојбе плаћа, 4 фата тврдих дрва за огрев, сламе за школу по потреби, за перовођство 10 фор. ав. вр., паушала 5 фор., од сваког погреба где позван буде 50 н., слободан стан од две собе, кујне, штале и баште.

Изабраном учитељу у дужност спада школском уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви за певницом појати, школску децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати.

Оспособљени учитељи, који имају исказати да су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили, нека њихове своје добро снабдевене молбенице са сведочбама до 21. октобра о. г. овомесном школ. одбору пошаљу. Који се лично представе имају првенство.

Из седнице црк. школ. одбора у *Срп. Сент-Мартону* држане 7. октобра 1893 г.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ 181 1—3

На *парохију* II. разреда у *Зајечници*, протопрезвитерата вилишког.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 25. новембра 1893.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашком*, 30. септембра 1893.

Михаило с. р.
Епископ горњо-карловачки.

СТЕЧАЈ. 176 2—3

Услед оставке г. *М. Ст. Васића*, овомесног срп. нар. *учитеља*, овим се стечај, на српској вероисповедној основној школи, за *учитеља* расписује.

Плата је изабраног учитеља на годину следећа: 500 фор. а. вр. у готовом, 5 фор. паушала, 2 јутра добре оране земље — на коју учитељ плаћа — слободан стан са баштом, и у име учитељског огрева 2 хвата сламе.

Учитељу у дужности спада „Школском уредбом“ прописане предмете у школи предавати, у цркви за једном певницом појати и децу црквеном појању обучавати.

Првенство имају, који докажу да су вешти хором управљати.

Рок стечаја траје до Митрова дана 1893. г.

Из седнице карловског срп. православ. школског одбора, држане у *Карловцу* 28. септембра 1893. године.

М. Терзин, перовођа. Аркадије Пачић, председник.

ЕДИКТ. 174 3—3

У брачноразводној парници Анке Марковић рођ. Бекић из Ирига против супруга јој Стевана Марковића сада непознатог боравишта — позива се исти Стеван, да у року од 3 месеца дана, рачунајући од првог увртења едикта овог у новине Конзисторији овој место пребивања свога објавити, пошто ће му иначе заступник именован бити.

Из седнице архидијецезалне Конзисторије у *Карловцу* 31. авг. (12. септ.) 1893 године.

Архидијецезална Конзисторија.

К. 457./413 *ex* 1893.

СТЕЧАЈ. 178 2—3

Расписује се стечај на упражњено *баконско* место при *св. Ђурђевској саборној цркви* у *Нов. Саду*.

Компетенти имају своје инструјирање молбе до 12. новембра (31. октобра) 1893. потписаној конзисторији поднети.

Из Конзист. седнице држане у *Новом Саду* 7. (19.) октобра 1893.

Конзисторија бачка.

К. 480./414. *ex* 1893.

СТЕЧАЈ. 179 2—3

Расписује се стечај на упражњену парохију у *Ст. Врбасу*.

Компетенти имају инструјиране молбенице своје до 12. новембра (31. октобра) 1893. потписаној управи поднети.

На овој парохији постоји лични капелан, садањи администратор парохије.

Из Конзист. седнице држане у *Новом Саду* 7. (19.) октобра 1893.

Конзисторија бачка.

НАТЕЧАЈ. 175 2—3

Ради попуњења једнога места православног *војеног капелана* II. разреда у ц. и кр. војсци, са којим местом скопчана је годишња плата од 900 фор. а. вр., станарина и послуга — овим се отвара натечај.

Који желе то место получити, имају исказати се, да немачким и српским језиком устмено и писмено потпуно владају, да су доброга владања, здравога телесног састава, да нису 40. годину живота прешли, да су неженьени или удовци без деце, и да су за војење душепопечитељског звања способни, те са односним неправама обложене молбенице своје до конца месеца октобра о. г. овамо поднети.

У *Карловцу* 29. септембра (11. октобра) 1893.

Архидијецез. Конзисторија Карловачка.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 24. октобра 1893.

Позив

пречасном и часном српском православном свештенству обојега реда у митрополији карловачкој.

Љубазна браћо!

Благословом и дозволом Његове Светости преузвишеног Господина Патријарха српског Георгија Бранковића и високопреосвештене Господе Епископа, а по изјављеној жељи и вољи нашега свештенства, потписани одбор позива овим сву љубазну браћу свештенике у митрополији карловачкој *у свештеничку скупштину, која ће се држати дана 4. и 5. новембра о. г. у Новоме Саду.*

Дневни ред скупштине установљен је, у седници потписанога одбора 18. октобра о. г. у Карловцима, овако:

1.) Призивање св. Духа.
2.) Отварање скупштине.
3.) Конституисање скупштине избором председника, потпредседника и двојице перовођа скупштинских.
4.) Претрес „нацрта правила за удружење српског православног свештенства у митрополији карловачкој“ као предлога одборског.
5.) Избор главног одбора свештеничког удружења.

6.) Избор благајника и саблагајника тога удружења.

7.) Предлози појединих чланова скупштинских, који се председништву одборском пријаве до 3-ег новембра о. г.

8.) Саветовање о томе, кад и где ће се држати прва скупштина свештеничког удружења.

9.) Избор чланова за оверовљење записника.

10.) Затварање скупштине.

Умољавају се сва пречасна и часна господа и браћа свештеници, да свој долазак на скупштину изволе пријавити потписаном председнику, барем до конца овога месеца.

Озбиљност и важност дела, које ће скупштина имати да изврши, с једне, а у одржаним протопресвитератским зборовима целе митрополије тако сјајно и одушевљено прихваћање мисли удружења с друге стране, даје пуно оправданог разлога уверењу и нади, да ће браћа свештеници, којој само могуће буде — вољно и спремно похитати на скупштину, давно и жељно чекану.

У име Бога, а рад општег нам добра, здраво браћо, до братског нам састанка!

Из седнице „одбора за припремну радњу око остварења свештеничког удружења,“ држане у *Карловцима* 18. октобра 1893.

Преводио:
Јован Јеремић с. р.
парох бачиначки и протопресвитерски намесник.

Председник:
Авакум Стајић с. р.
протопресвитер митровички.

СВЕТО ПИСМО КАО НАЈСТАРИЈИ ПИСМЕНИ СПОМЕНИК У СВЕТСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ.

Написао **Тимотије Димитријевић**, свештеник у Суботици.

(Свршетак.)

Изложивши на овај начин разна мњења „критичара“, која се односе на проис хођење Петокњижја, довољно је, ако кажемо, да свакоме стоји од воље да наће међу великим бројем ових разних мњења оно, што му се буде свидило. Коме смета и не може да се убеди на основу светога писма да је Мојсије једини писац Петокњижја, већ би може бити жељно два писца за Петокњижје, — тај нека се обрати на Тухэ; жели ли може бити три писца за Петокњижје, то нека се обрати на Де-Вета; ако би му нужно било четири писца за Петокњижје, ту већ за патроне своје може бирати по вољи, било: Хипфелда, или Шрадера или ако му је по вољи Никољу; а жели ли пет писаца за Петокњижје, то ће му помоћи Вајсингер и Дилман; а ако хоће може бити шест или седам писаца, на услуги му стоје Нолдеке и Кнобел; а коме би све ово мало било, једном речју, ко жели небројено писаца за Петокњижје, нека се обрати на Евалда. Па нема недостатака ни у времену, кад би ко пожелио по својој вољи да је написано Петокњижје. Ко би желио да је Петокњижје написано за време Исуса Навина, нека се обрати на Делића и на Курца; или ако би му воља била, да је Петокњижје написано за време Саула, нека се обрати на Штехелина; ако би ко хтео да је Петокњижје написано за време Давида, помоћи ће му Блек; а ако му треба да је за време Соломона написано Петокњижје, на услуги му стоји Тух; ако је коме нужно да је Петокњижје написано за време Јосије, нека се обрати на Кнобела; или ако му је воља да је Петокњижје написано последњих година пред вавилонским ропством, нека се обрати на Шрадера; а ако му је нужно да се исто појавило у размаку времена између Нејемије и Александра Великог, то ено му Рајса; или ако коме треба појављење Мојсијевог Петокњижја за време првих Птоломеја, када беше александријски превод готов, тај нека се обрати на Делића; а ако му је нужно време Макавејаца, на услуги му стоји Сајнеке.

При томе не треба да се боји човек, да ће наши може бити у погрешку при оде-

љивању појединих делова или стихова код разних писаца; јер, ако би ко хтео приписати може бити ово или друго одељење или стих Елохисти или Јеховисти, неће бити сам, јер имаће већ небројено претходника и вођа за своје мњење. На пример, главу 6., стих 1—18. књиге Постања, Хипфелд приписује Јеховисти, Шрадер од части теократскоме, а од части пророчанскоме писцу, а Делић приписује писцу, који не беше ни Јеховиста ни Елохиста. Од воље стоји према овоме да сваки дели Петокњижје и приписује писцу коме хоће, нека се не боји да тврди шта хоће у овоме погледу; јер овде су одрешене руке свакоме, бар тако удесише рационалисте. На да видимо даље. На пример: главу 7., стих 23. књиге Постања, Тух, Штехелин и Делић приписују Елохисти; а Дилман Елохисти приписује само други део стиха; напротив Нолдеке и Велхаузен цео стих приписује Јеховисти; Шрадер пак пророчанскоме писцу. Те тако и овде човек по вољи може казати шта хоће т. ј. коме припадежи стих, наћи ће ма једнога од учених критичара, који ће га извући из неприлике. На да још нека места видимо; на пример, главу 49. књиге Постања, Тух и Евалд приписују Јеховисти, Шрадер пророчанскоме писцу; и тако то иде све даље и даље кроз цело Петокњижје. За то баш и престајемо навађати даље поједина места. А при местима, где би се може бити породила сумња, коме треба приписати овај или онај стих, савремена критичка школа прибегава разном извијању, да би прикрила своју самовољу. Тако н. пр. веле критичари обично при сумњивим местима: види се подражавање Јеховисти, или: писац је писао на основу елохистичком, или: задржата је боја елохистичка и т. д.

Да није предмет, о коме пишемо, од таке велике важности, заиста би нечувена самовоља тих критичара побудила човека на смех; а особито самоуверење тих ученых људи, који посветише на изучавање Петокњижја толики труд, постављајући разне хипотезе о Петокњижју. Један н. пр. данас доказује од ученых испитавача, са највећом важношћу, да је његова система једино верна, да се ствар друкчије не може и не сме замислити, него само онако, како је у системи; а не прође много времена, појављује се други научењак, са још већом важношћу, налажући другу нову систему.

Или што је још чудноватије, као што се код Евалда случило, да је прво заштићавао происхођење Петокњижја од Мојсија, а после је био највећи противник происхођења Петокњижја од Мојсија. Баш с тога је залудно говорити даље и опровргавати све напред наведене системе; те за то ћемо ми да пређемо на набрајање доказа, који нам на расположењу стоје, да је Мојсије писац Петокњижја.

Да је Мојсије писац Петокњижја, сведочи сам Исус Христос и апостоли. Тако Исус Христос у евангелију од Луке у 24-ој глави говори: *„И почевши од Мојсија и од свију пророка, казиваше им што је за њега у свему писму“*. (Лука 24, 27.) Да је Мојсије писац Петокњижја сведоче речи у Јовановом евангелију у 5-ој глави, 46-ом стиху: *„јер да сте веровали Мојсију тако бисте веровали и мени, јер он* (т. ј. Мојсије) *писа за мене“*. Бољега доказа не требамо, да је Мојсије писац Петокњижја.

Тако исто и апостоли сведоче, да је Мојсије писац Петокњижја. У делима апостолским у 15-ој глави, у 21-ом стиху стоји: *„Јер Мојсије има од старијих времена у сваком градовима који га проповиједају, и по сборницама чита се сваке суботе“*. У посланици Римљанима у 10-ој глави, у 5-ом стиху имамо такође сведочанства да је Мојсије написао Петокњижје: *„јер Мојсије пише за праведу која је од закона: који човек то чини живеће у том“*.

Оригиналност Петокњижја доказују старозаветне књиге, јер исте се позивају на Петокњижје; тако н. пр. пророк Михеј 6, 4—5.; Исус Навин 4, 12.

У историји јеврејскога народа налазимо многа факта, која доказују, да се Божји закон, записан у Петокњижју, код Јевреја практични извађао и да су све оне установе, које спомиње Петокњижје, фактично постојале, н. пр. левитско свештенство, празници, жртве и т. д. Као извршиоца тог божанственог закона, који је на писмено био стављен, најстарије књиге спомињу Мојсија и никог другог, н. пр. књига Судија у 3. глави, 4. стиху: *„Ти народи осташе да се Израиљ њима куша, да се види хоће ли слушати заповјести Господње, које је заповједио оцима њиховијем преко Мојсија“*.

Што је најглавније, писац Изласка, Левита, Бројева и Поновљених Закона, приказује се свуда као очевидац оних догађаја, о којима се у горе споменутим књигама говори, а особито појединости тако потанко описује, да се јасно види, да бејаше савременик свију оних догађаја. Сам поредак, којим су закони у Петокњижју забележени, јасно сведочи, да су закони забележени по њиховом историјском постанку, јер дошнији би писац законе у систематскоме реду изложио. Сам састав закона најбољи је доказ, да су исти у Мојсијево доба написани. Да је Петокњижје постало у Мојсијево доба, показује тачно познавање Египта, које налазимо изложено у целоме Петокњижју, а особото у историји патријараха н. пр. Јосифа сина Јаковљева.

Што се тиче садржаја и догађаја изложених у књигама: Изласку, Левиту, Бројевима и Поновљеним Законима — Мојсије био је очевидац истих, а бејаше у такоме полежају, да је све могао најтачније забележити. Што се тиче прве књиге т. ј. Постања, Мојсије је може бити при писању исте употребио какве старе записе, али сигурно је, да му је усмено предање највише било у помоћи при писању прве књиге. Да се пак могао заиста највише користити св. предањем, сведочи та околност, што се предање могло у породицама патријараха врло лако сачувати, јер патријарси у најстарија времена беху дуга века. А за извор о створењу света, Мојсију је служило Божје откривење. Да је пак Мојсије савесно, тачно и верно све забележио, за то нам јемчи његов карактер, јемчи објективно и безпристрасно сведочанство његових савременика и сународника, којима је он у Поновљеним Законима главни садржај својих историјских бележака и извештаја саопштио. Истина мало чудновато изгледа, што Мојсије не потврђује своја казивања другим изворима, но то лежи у самој природи ствари, јер где се налазе други доставерни извори, они не противуслове Мојсијевом казивању. У опште ми тврдити смемо, да у Петокњижју нема ни једнога места, које би противуречило другоме коме месту у Петокњижју.

Као што смо напред рекли и доказали, Петокњижје се појавило т. ј. написано је у Мојсијево доба — а међу Јеврејима ондашњега времена једини је Мојсије имао способности да тако огромно научно дело напише; јер Мојсије бејаше на двору Фараоновом васпитан; а ми знамо да су науке у то доба у Мисиру биле на великом ступњу.

Да је Мојсије писац Петокњижја, сведочи и сама подела Петокњижја на пет делова; исто тако и само распоређење Петокњижја јасно сведочи, да је једна рука писала и распоредила Петокњижје, а та рука бејаше — Мојсијева.

Одговоривши на овај начин на једно од најглавнијих питања, ми уједно завршујемо и саму нашу расправу, пошто смо све што знадосмо о Петокњижју рекли и изложили.

Је ли дозвољено да се у православној цркви употребљавају поред воштаних друге какве свеће?

Написао **Златоје**.

Већ у старом завету заповеђено би синовкма Израиљевима, да за осветљење доносе у храм *уља маслинова*, а то да буде *чисто* и *цедено*.[1] У хришћанској цркви, по сведочанству апостолских правила, поред једеја употребљавао се и *восак*,[2] који, према разним његовим својствима, има много и различних значења. Код ствари и предмета, које је стари завет Богу приносно, назило се у првоме реду на *чистоту*, *светост* и *беспорочност*,[3] па тим боље треба у хришћанској цркви пазити, да материја, која гори пред најапостола, васељенских и помесних сабора и св. отаца, која су примљена православном црквом. Прав. св. ап. 71. 72. стр. 36.

[1] 2. кн. Мој. 27, 20.; 3. кн. Мој. 24. 2. Упореди: *Јером. Гедеон*, Археологија и симболика ветхозаветних жртвь. Стр. 129.

[2] *Др. Никодим Милаш*. Зборник правила св.

[3] 2. кн. Мој. 30, 34. 35; 3. кн. Мој. 22, 20. 21. 22.

чистијом и најсавршенијом жртвом, нема у себи какве *нечисте примесе*.

Употребљавање воштаних свећа и чистога јелеја у храмовима има, дакле, свој основ и почетак у дубокој древности. У старозаветној скинији горили су жишци пред Господем,[4] а молитвена горшица св. апостола Павла, у којој су били сабрани ученици Христови, била је осветљена многим свећама.[5] У III. и IV. веку биле су воштане свеће у општој употреби. Епископ картагенски *Менсурије*, при поласку свом у Рим, предаје старешинама, међу другим црквеним предметима, и два светилника. *Блажена Јероним* и *св. Григорије богослов* сведоче, да је употребљавање свећа било благочастив обичај хришћана и придају му тајанствено значење.[6] На то спомиње и *св. Григорије Назијанзин*,[7] *Григорије Ниски*,[8] *Теодорит*,[9] *Јован Златоуст*[10] и други црквени оци. А у законима императора *Јустинијана*[11] и *догмату васељенског сабора*[12] види се важност и циљ чисте воштање у цркви православној. *Симеон Солунски*, црквени писац прве половине XV. века, означио је вредност чистога пчелињега воска овим речима: „*Восак што га приносимо и палимо, као што само по себи чисто, означава нашу чистоту и искреност којом га приносимо; восак, као тело на којем се могу отиснути поједини предмети, означава печат или знамење крста, који се при крштењу и миропомазању полаже на нас; восак, као тело мекано и згодно за умекшање, означава нашу послушност и готовост на покајање; восак, сабран са мирисних цветова, означава благодат св. Духа; восак, састављен из многе цветова, означава признање своје хришћана; восак, као тело које се пали, означава жестоко наше очишћено божјим огњем; и напослетку восак, у којем гори огањ или сама та светост која постојано гори, означава сједињење и сналу у узајамној нашој љубави и миру*“.[13]

Овом прекрасном символичном значењу чисте воштанице у православној цркви, противи се најновији обичај, по коме, у неким нашим црквама, горе свакојаке свеће. Неке од тих познамо у трговини под именом „*шарафин*“, „*церезин*“ и т. д. Све те свеће сачињене су из *којекаквих нечистих примеса, каменог угљена, нефтаних остатака, горбе, аустријске смоле (озокерита)* и др. Ето камо је неке људе довела спекулативна мисао њихова?!

Црква паша, с правом, није дозволила, и данас не дозвољава, при богослужењу и другим свештеним чинима употребљавати свеће које нису начињене из чистог пчелиног воска. Она то чини да сачува благочастиви обичај древности, чистоћу учења, светост праве Христове цркве, оригиналност и консерватизам, којим се данас — Богу хвала — само православље дичити може. Е, али ако се икак деси да који од браће свештеника пренебрегне дужност чувара православља у својој цркви, онда је дакако могуће и то, да у таквој цркви не горе чисте воштанице. Ми, за сада, прелазимо мирно преко тога, јер држимо, да ће се окајати стари греси, а нових да неће бити. Stat pro ratione voluntas!

У новије време устадоше архијереји православне руске цркве, да избаце из својих храмова нечисте и фалсификоване свеће. У указима изданима народу и свештенству, строго је забрањено доносити у цркву свеће приготовљене из тако званог „*жидовског воска*“.[14] Један од тих архијереја, у беседи својој, вели народу: „Ви купујете на трговима такве свеће и носите их у храмове, а не знате да приносите жртву нечисту, и по томе *Господу неугодну*... Свећа која има гадан мирис и која се дими, просура нечиста и вино

[4] 2. кв. Мој. 30, 8.
[5] *Дела апост.* 20, 8.
[6] *Слово на св. Крештење.* Творенія свят. Отцовъ, изданныя при Моск. Дух. Акад. т. III. стр. 321.
[7] *Слово о Кес.* т. I. стр. 109.
[8] *Жизнь Макрины.* т. II. стр. 201.
[9] Кн. 5. гл. 36.
[10] Бес. 4. на посл. к Јевр. стр. 736.
[11] *Корпчая.* гл. 42.
[12] *Др. Никодим Милаш.* „Зборник правила“, стр. XXXXI.
[13] *Новая скрижаль.* Гл. IX. §. 3. стр. 35.
[14] *Черниг. духов. консисторія* 11. дек. 1874 г.; *Ц. О. В.* бр. 135, 1881. г.; *Тобольск. Епарх. Вѣд.* 1882. г.; *Церк. Вѣст.* 1882. г. бр. 2.; *Нижегород. Епар. Вѣд.* бр. 11. 1886. г.; *Церков. Вѣст.* бр. 34. 1886. г.; *Новгород. Епарх. Вѣдом.* бр. 2—3. 1888. г.; по делу *Александра Усвинина.*

кисело, исто је што и слепо и хромо животно принесено Богу на жртву“.[15] Па и свештенство руско држало се мудро и одважно у тој борби за опстанак и чистоту праве воштанице. „Бог не треба од нас — вели *О. Василије Јахонтов* — ни много свећа, а ни то, да су велике. Њему је једнако угодна и мала жртва, само кад је срдачна. Свећа сиромаха од две копејке тако је мила Господу, као и она од рубље свећа богаташа, — да, само кад се приноси из чистога срца. Али једна и друга чине мрзост пред светошћу и љубављу Господа, кад су приготовљене у подлој намери за добитком, као што су данас свеће најновије фабрикације од непознатога до сада „*церезина*“. Господ нека сачува воштану свећу да ју „церезинова“ не истисне из храмова наших! Векове и столећа радила је за храмове божје ревна наша пчелица, коју народ зове „Божјом бубицом“; — па сто какав то „церезин“ од једном гони из храмова наших праву и једину добављачицу свог чудног производа! За кога ће она у напредак радити? Куда ће производи њезине трудољубивости, о којима је народ створио стотину поучитчних приповедака? Не! Народ неда да његова љубимица претрпи незаслужни изгон из храмова божјих“.[16]

Очиско старање црквених архипастира и подручног им свештенства уроди леним родом. Утврђено је, да се, контроле ради, свеће за цркву купују *само у храмовима*. Ово искључиво право продавања црквених свећа у храмовима, изазвало је и другу потребу, е се такве свеће добављаху из спархијских завода и са њихових стоваришта. Таквим начином сто дошла је руска црква опет до чистих воштаница.

На како је и код нас настала исто таква — ако није и већа — потреба, да се одклони опасност, која прети опстанку чисте воштанице у нашој цркви, било би добро, да *наши архијереји са свештенством својим озбиљно ударе, да се томе злу што пре на пут стане*. У нашим црквама наћи ћеш готово свуда више мање нечистих свећа, које народ наш купује *изван цркве* од трговаца и људи свакојаког соја. Тако купљене свеће прекораче праг црквени, па још *много пута остану и без преходнога освећења молитвом и кропљењем св. воде*. Горе ту распростирући загушљиви смрад, који худи здрављу човека, особито о храмовним славама, када је народа много, црква тесна, а безброј таквих смрдљивих свећа. Ко је слабијих живаца доцније и несвестице, али је свакако најгоре онима, који морају много говорити и певати, на тиме и већу количину смрада у себе примати.

На завршетку, да не останемо коме дужни, рећи ћемо још и то: *како се распознаје права чиста воштаница од фалсификоване свеће?* Истина, вештина и препреденост извесних интересованих људи кадра је очи заслепити. Ако добро не пазиш, купио си и преко воље у место чисте воштанице другу неку свећу, па ниси ни помислити могао, да те је трговац својим слатким речима завео и преварио. Знакове, по којима се распознаје чисти восак од којекаквих примеса, наћи ћемо у *аналитичкој хемији*,[17] али колико су ти знаци поуздани, инак свако неће моћи да правилно изведе техничку анализу. Боља је и практичнија за нас овај покушај. *Узми 33 града (по Тралесу) чиста сирита и пусти у њега восак који желиш истражити. Чист пчелин восак без примесе потонуће у сириту, а онај са примесом парафина или церезина или ливаће на површини његовој.*[18]

Има још и спољашњих знакова, по којима се може чиста воштаница распознати од нечисте, али те знакове теже је посматрати. Ако је н. пр. у којој свећи помешано тек нешто само парафина или церезина, тада је мучно по спољашности њезиној определити, је ли чиста или није. Него кад је у њој већи квантум тих сурогата, лако то распознајемо при горењу. Свеће са примесом одају *дим* и *загушљив смрад, нагло* и *неједнако горење*, па и то, што такве свеће немају више оне *гипкости* и *лепљивости* коју има чисти восак,

[15] Бесѣда *Аѳанасія Архіепископа Харьковскаго и Ахтырскаго.*

[16] „*Церковн. Вѣст.*“ 1887. г. бр. 1. стр. 10.

[17] *Аналитическая химія Д. Менделѣева*, вып. 3, технический анализъ. Стр. 160—161.

[18] *Тульскія Епарх. Вѣдом.* 1877. г. бр. 11.

него су *тврде* и *крхке*. Осим тога такве свеће при горењу *теку, тале се и нагибљу на страну*. Оно брзо горење долази од тога, што је у њих фитиљ (стењак) дебљи, тале се и теку за то, јер се примеса при горењу воска нагло умекша и растопи, а најпосле што се нагибљу на страну, томе су узрок смоласте састојине које лишавају свећу њезине тврдоће.[19] На против чист восак, раздробљен међу прстима, има пријатан мирис по меду, даје се лако умекшати а није крхак, гори жућкастим пламеном и не тече, на онда није тако бео као церезин. Има додуше и чисто бела воска, али његова светло-бела боја опет се даде распознати од мртво-беле боје церезина.

Ето, ми рекосмо наше да спасемо душу, а оно друго, што тиме желимо и мислимо постићи, даће нам мудра управа наших архијереја, само не дао Бог да до тога дође, да би се сви скупа морали задовољити речима великог римског песника: Durum! Sed levius fit patientia quidquid corrigere est nefas.

[19] *Тульск. Епарх. Вѣдом.* 1877. г. бр. 11.; *Московск. Епарх. Вѣдом.* 1878. г. бр. 50.; *Курск. Епарх. Вѣдом.* 1876. г. бр. 11.; по делу *А. Успенскаго*.

ПРАВОСЛАВНИ РУМУНСКИ БОГОСЛОВСКИ ФАКУЛТЕТ У ЧЕРНОВИЦИ.

По проф. **Исидору витезу Ончулу**

написао **Владимир Димитријевић**, студент прав. богословског факултета у Черновици.

(Свршетак)

Још ми остаје да проговорим коју и *о ступњу науке* у томе факултету, што морам учинити тим пре, јер сам се уверио, како многи и многи наши људи хоће да о томе ступњу говоре онако непромишљено, нерасудно и неупутно.

Међу тим — дођите и видите! Кораките кроз двери тога факултета, зауставите које слушатељско место, и ви ћете се већ првих часова морати уверити, да је ту наука богословска заступљена у свој својој збиљи и у свој својој опсежности.

Но није то ни чудо, ако само добро загледамо у саму ствар. Румуни, они не вичу много, али много раде. Тако смо видели, да су они своје професоре за богословију још пре тридесетих година слали у Беч и Лемберг на више науке. И да данашњи су професори после свршене овдашње богословије били такође још и у Бечу, а високопреч. г. архимандрит *Василијан вит. Рета* у Бечу, Минхену, Бону, Хајделбергу и Цириху, г. др. *Емилијан Војуцки* у Бечу, Инсбруку и Штрасбургу а суплент г. др. *Теодор Тарнавски* у Бечу, Лајпцигу и Минхену.

Уз то су Румуни били и изванредно срећни у томе избору. Како ти људи дивно појимају своју високу дужност, и како су они и срцем и душом одани својим струкама, сведоче нам најбоље — крај осталих њихових књижевних радова — нарочито њихови уџбеници, што су их написали за своје слушаоце. Тако је високоучени г. проф *Јевсевије Поповић* написао историју цркве у 340 литографисаних табака и апологетику у 45 литогр. таб.; *Исидор вит. Ончул* јеврејску граматику, граматику оријенталних језика (арапскога, халдејскога и сирскога, што морају слушати они, који су ради да се подвргну строгим испитима за докторат), даље археологију[1] и увод у Стари Завет;[2] *Василијан вит. Рета* увод у Нови Завет, до неких 100 литогр. табака;[3] *Константин По-*

[1] Manualu de Archeologia biblica, compusu de Isidoru de Onciul. Cu dóue tapo si 5a tabla. Cernauti, 1884. стр. 539. Ово дело има и богосл. библиотека карловачка, бр. 407. — То је већ друга библијска археологија, коју имају Румуни. Прву је написао *Герасим Бучуџан*, још 1878 год.

[2] Manual de Introducere in sanitele carti ale Testamentului Vechiu, compus de Isidor de Onciul. Cernauti, 1888, стр. 428. И ово дело има богосл. књижница карловачка, бр. 408. — Ово је већ друга интродукција румунска (увод) у књиге Ст. Завета. Прву је написао *Чипар* (1854), другу *Болдишеску* (1858), трећу магистар богосл. архимандрит *Мелхиседек* (18 0), а четврту *др. Пушкар* (1878).

[3] Проф. *Рета* предаје уједно и тумачење Н. Завета. Осим тога служе се њихови обични свештенички кандидати још и тумачењем Јеванђеља и Дела Апостолских од *Василија Јаковљевића*: ИСТОРІКѢ-ЛІТЕРАЛѢ ТѢЛКЪІРЕ А КЪРЦІЛОР Н. Т., ЧЕРНѢЎЦІ, 1856—61, у пет свезака од неких 140 штампе. табака! — Ригорозанди морају проучити још и Златоустова и Киринигова тумачења.

новић канонично право од 160 литогр. табака; *др. Емилијан Војуцки* (ове године rector magnificus), мораљу од 170 литогр. табака; млади суплент, *др. Теодор Тарнавски* попунио је досадашњу литургику на 300 таб. и пастирску на 80 табака; доцент, архимандрит *Јувенал Стефанели* катихетику[1] и три књиге ванредно згодних катихеза.[2] Омилитика се предаје по делу покојнога овдашњега професора практичнога богословља, *Василија Митрофановића*,[3] а догматика по делу такође негдашњега овдашњег проф. *Алексија Комаровића*, а које је дело пре штампе прегледао и прерадио др. Војуцки.[4]

*

Видели смо дакле, ма и у летимичним потезима, куда су све доспели буковински Румуни са својом богословијом за време од једнога столећа. Из скромне Влаховићеве клирикалне школе дотерала је орна и вредна рука до факултета, чији су плодови неизмерни. „Из горушничнота семена видимо ми лепо гранато дрво, које нам тако много обрича“ — вели високоучени г. проф. Ончул.

Али се овде и не троши снага и воља за рад и напредак у међусобном трвењу и гложењу. Нема код њих: „ја сам клирикалац, ја либерал, ја радикал“; нема код њих недостојне и подле пошке на црквене достојанственике; нема код њих сумњичења и клањања великих родољуба; нема код њих ни којекакових листића, што гуде и руже; њихова омладина није присиљена гвозденом руком неимлога удеса да једно коло против другога потеже са небратским најавама — њих само двоје храни од колевке, њих само двоје загрева и подиже, само двоје они љубе и обожавају: *своју свету Цркву и милу Народност своју!* То су њихове ама'лије, за то они и живе и умиру — а за то су и дотерали тако далеко у сваком погледу, па за то и дан-данас тако дивно напредују!

А ми? — О, погледајмо само са китњасте Фрушке Горе према Орловцу, на Клеку, Велебиту, Динари, Ловћену, Шари-планини, Мирочу, Авали плавој и Вршачкој Кули! Јел'те, да нам се туда не указује ништа утешнога?

Неки чудан удес стао нам је немилосрдном ногом за врат, спутавши нас у тешке окове. Наш дух, кога су некада јавор-гусле, и нагоркиње виле уздизале до недогледних висина, данас се у глибу ваља. Нас крвнички гледа пропаганда, нас немило тамане Назарени, нас жудно облеђу странци језици, туђа крв — а ми према свему томе као да смо неосетљиви, као да спавамо „мртвим сном“, разабирајући једино за шапате својих страсти. „Син грди оца, кћи устаје на матер своју, снаха на свекрву своју, непријатељи су човеку домаћин његови“ (Михеј, 7, 6). Нема светиње, којој би се сав наш народ безусловно клањао; пред нашим олтарима плачу кандила; осетљивој души и црквене су наше песме — горка ридања! Вера, лепа наша вера православна, и народност, дивна наша народност српњска — ето нам их на ивици расула, пропасти!

Некада не могаде нашим физичним силама одолети ни сама крволочна навала турска; још и наше мајке рађаху умних горостаса доста. Није-ли тако? — А данас? Данаске смо, ето, немоћна трска, која се гиба према сваком ветрићу; па и наше најумније снаге трујемо још од малена пакленим страстима, које после тамане у њима сваки виши полет!

Када рањено срце гледа кроз тај ноћни мрак, њему се некако и нехотице нижу они значајни стихови Пророка Амоса (4, 9—13): „Бих вас сушом и медљиком; гусенице изедоше обиље у вртовима вашим, и у винограднма вашим и на смоквама вашим и на маслинама вашим; ипак се не обратисте к мени, говори Господ. Зато рах вас као што Господ затр Содом и Гомору, и бијасте као главња истргнута из огња; ипак се не обратисте к

[1] Catechetica bisericei drepteredincioase resaritene, compuse de protopresbiterul (он беше у почетку свештен свештеник) Ioan Stefanelli. Sibiiŭ, 1879, стр. 344.

[2] У првој су књизи катихезе за праве за Старога Завета, штампано у Сибињу 1879, стр. 490; у другој за праве из Н. Зав., такође у Сибињу, 1881, стр. 497; у трећој за догматика и морална учења православне цркве, у Сибињу 1881, стр. 663.

[3] Omiletika bisericii drepteredincioase resaritene, compusa de Vasilii Mitrofanovici. Cernauti 1875, стр. 771. — И то дело имаде књижница карловачка, бр 41 о.

[4] Prelegeri academice din Dogmatica ortodoxa, de Alexiu Comorovan, revazute si redactate de Prof Dr Emilian Voinitchi — општи део ит мени (у Черновицн) год. 1887, стр. 451, а специјални 1889, стр. 719. — Догматику сада суплира проф. *Јеремија Поповић*, јер је за то спремљена др *Корнелија Сенеслуа* пестало у Немачкој при једној железничкој несрећи на некоме мосту, баш када се правио да заузме катедру, пошто је пробавио био у Бечу и Тибингену по два семестра, а у Кијеву, Петрограду, Варшбургу и Ерлангену по један семестар.

мени, говори Господ. Зато ћу ти тако учинити, Израиљу, и што ћу ти тако учинити, приправи се, Израиљу, да сретнеш Бога својега. Јер ето онога, који је саздао горе и који је створио ветар и јавља човеку што мисли, чини од зоре таму, и ходи по висинама земаљским; име му је Господ Бог над војскама!“...

О, та када би и нами већ једном сијнуло сунце, које би кадро било да разгони те мрке, те судбоносне тешке облачине, што тако мучно притискују брижне груди сваког нашег родољуба! О, када би се и на нас већ једном насмешили лепи пролетњи, топли, мирисни дани, пред којима би се утајао тај љути мраз и постепено тај студени лед бедне наше садашњости! Или ћемо ми вајлда и на даље у својим роћеним грудима крвити бритке јатагане, а дотле пустити да се на нашем том брацком разбојишту баве оружјине пчеле, хранећи се нашим соковима, конајући наше очи?!...

Та ора је ето, дванаести је сто већ откуцнуо час, да се и ми пренемо из тога неприродноga буњила, па да и ми већ једном прегнемо за чим смо! Потражимо већ и ми, у добри час, добро а не зло; омрзнимо већ и ми једва једном на зло, а заволимо добро. Јер ако се ми и на даље будемо радовали пуву, што је у нами, а који је пропаст, и сами ћемо пропасти брзо!

Али ми не дајмо и на даље што је наше, што су нами оставили наши славни прадедови у свети аманет — не дајмо Вере и Народности своје! Вера и Народност нека дакле постану и нашим геслом, и тада ће се и на нас излити обилатије милост Творчева, који нас ни до данас није са свим напуштао! Само за крст часни и слободу златну!!

А „тада ће нас Господ утешити, као када кога мати његова теши, и утешићемо се у Јерусалиму. Видећемо и обрадоваће се срца наша и кости ће се наше подмладити као трава и знаће се рука Господња на слугама његовим“ (Исаија, 66, 13. 14). Тада ће Господ „подигнути опали шатор Давидов, и затвориће му пукотине, и оправиће му што је разваљено, и опет ће га саградити, као што је било пре“ (Амос, 9, 11). Тада ће „Јерусалим бити свет, и туђинци не ће више ићи по њему. И тада ће горе капати слатким вином, и хумови ће се топити од млека, и свима потоцима Јудиним ће тећи вода, и изаћи ће извор из дома Господњега и натопиће долину Ситим“ (Јоил, 3, 17. 18). — ...

ПРАЗНИК СЕНИЦА У ЈЕВРЕЈА.

С руског превео **Ђорђе пл. Бога,** свештеник јарковачки.

(Наставак).

Осим ових обилних празничних жртава по уставу, у дане празника сеница Јевреји приносиле још много добровољних жртава. Устав о празничним жртвама у дане сеница завршује са овом примедбом: „То принесите Господу на празнике своје, осим онога, што бисте по завету или од своје воље принели за жртве паљенице, или дарове, или паљеве, или жртве захвалне“. (Бројеви гл. 29. стр. 39.)

После обилних жртвоприношења у храму, Јевреји врло радо у дане сеница готовише богату трпезу, те позиваху за свој сто бедне и сиромахе. „И весели се на празник твој ти и син твој и кћи твоја и слуга твој и слушкиња твоја, и левит и дошљак и сирота и удовица што буду у месту твоме“. (Второз. 16. 14.) Поводом тим рави Јулијан из Рима говораше: „Најсветији (Бог) овако рече Израиљу: у тебе су четири рода укућана: син, кћи, роб и робиња. И у мене су такође четири рода укућана: Левит, иностранац, сирота и удовица. Ја ти заповедих, да обрадујеш твоје и моје укућане о празнику, који ти ја дадох“.

Празник се сеница свечано проводио још и с тога, што то беше у Јевреја последњи празник пред зимом, јер преко зиме не беше у њих никаквих празника, а много мање оваког, који се при том празновао у седми свети месец, и одмах после таких празника, који имађаху карактер поста и покајања. Први дан седмога месеца беше дан нове грађанске године; у току 8 дана после дана нове године Јевреји се при-

прављаху постом и покајањем за велики дан очишћења, који беше у 10. дан месеца. За тим после неколико дана — у 15. дан већ се почињао празник сеница, који се продужавао до 22. те тако у току целога тога месеца беше само неколико дана непразничних, а последњи празник, који је био тога месеца, беше последња тачка, у којој се спрашавало свечано прослављање побуђено минулим празницима.

Народ се врло многобројно скупљаше у храм о празнику сеница, пошто и празник беше врло значајан, а и време беше угодно за путовање, и ништа се није радило у то доба. С тога се не треба чудити, што је Соломон ради освећења новоподигнутог храма, и препаштања у њега ковчега завета, изабрао баш дане дана празника сеница. „И принесоше ковчег Господњи и шатор од састанка и све свуда свете што беху у шатору, принесоше их свештеници и Левити. А цар Соломун и сав збор Израиљев, који се сабра к њему, принесоше с њим пред ковчегом оваца и говеда толико, да се не могаше ни избројити ни прорачунати од мноштва“. (3. кн. цар. гл. 8. 4—5.) „И у то време свечковаше Соломун свечковину седам дана и сав Израиљ с њим, збор веома велик од Емата до потока Мисирскога. И у осми дан празноваше празник, јер посвећивање олтара свечковаше седам дана и празник свечковаху 7 дана. А двадесет трећега дана седмога месеца отпусти народ к шаторима њиховим, и бијаху радосни и весели ради добра што учини Господ Давиду и Соломуну и Израиљу народу своме“. (II. кн. днев. гл. 7. 8—10.) Са свим је природно и то, што је први цар израиљски Јеровоам, разделивши царства, пренео у израиљско царство празник сеница са седмога месеца на 15. дан осмога месеца. (3 кн. цар. гл. 12. 32, 33.) Он је имао оправданог разлога што је тако учинио, пошто на северу Палестине жетва се обављала нешто позније, него на југу Палестине. Но он је управо тиме, као и увођењем култа телеца у Ветилу и Дану хтео прекинути религиозно јединство између севера и југа, које утврђено беше општим састанком Јевреја у Јерусалиму о великом народном празнику. Од како се повратише из ропства, празник сеница врло се свечано прослављао у Јерусалиму. Још у време Нејемије Јевреји се бринуше да пре свега свечано славе празник сеница. „И пађоше написано у закону да је Господ заповедио преко Мојсија да синови Израиљеви бораве у сеницама на празник седмога месеца. И објавише и прогласише по свима градовима својим и у Јерусалиму говорећи: идите у гору и донесите грања маслинова и грања од дивље маслине и грања миртова и палмова грања од шумнатих дрвета, да начините сенице, како је написано. И народ изиде и донесе и начини сенице сваки на своме крову и у свом трему и у тремовима дома Божијега и на улици код врата водених и на улици код врата Јефремових. И тако начини сенице сав збор, што се беше вратио из ропства, и борављаху под сеницама. А од времена Исуса сина Навина до тога дана не чињаше тако синови Израиљеви. И би весеље велико. И читаше се књиге закона Божијега сваки дан, од првога дана до последњег, и празноваше празник седам дана“. (Нејем. 8, 14—18.).

У то слободно доба прикључено је празнику сеница још много нових церемонија: церемонија изливања воде на јутарње жртвоприношење, церемонија обилажења жртвеника с врбом, и светла церемонија са буктињама, која се обављаше у храму ноћу у женском трему.

Ето, шта се догађало у Јерусалиму у дане сеница — а у слободно доба.[1]

За те свечане дане сви се по целој Палестини спремаху; једни се журише, да до тог дана саберу плодове, други се опремише за путовање у Јерусалим, трећи, који дома осташе, почеше подизати себи сенице од зелених гранчица, четврти најпосле побрињше се за драгоцене плодове и лепе гранчице, да би украсили своје сенице, које подизаху око Јерусалима.

У тринаести дан месеца после подне почеше долазити под Јерусалим прво мале, а по том све веће гомиле путника. Са свију страна из далеких и блиских места стекоше се овде хиљадама народа, путујући с песмом и свирком. У то се доба састајаху овде становници Ливанских гора са становницима Вирсавије, који становаху баш на најудаљенијем југу Палестине — становници прекојордапске стране Переје, и становници Галилеје, насељеници номадских градова и удаљених торских крајева, па и колонисте оних страна, које су ван Палестине, јеврејске колоније Сирије, мале Азије, Кипра и Ливије. Сви се стекли на гору и к граду Јехове.

Са равних кровова својих домова посма-

[1] Следећи опис састављен је већином на основу дела: Helens Wallfart nach Jerusalem. Hundert neun Jahre vor der Geburt unseres Herrn. B. IV. стр. 179—222.

траху Јерусалимљани, како се путници купљаху у њихов град. Радосно слушаху њихово свечано певање. Ено где, долази гомила путника са истока; они поју: Ка Господу завиках у невољи својој и услиша ме. Господе! избави душу моју од уста лажљивијех и од језика лукавога. Шта ће ти дати и шта ће ти принети језик лукави? Он је као оштре стреле у јакога, као угљевље смрековно. Тешко мени, кад сам туђин, код Мосоха живим код шатора Кидарских. Дуго је живела душа моја с онима, који мрзе на мир. (Псал. 120.)

Другога дана, који беше навечерје празника, указа се у св. граду и околини његовој такова слика, какву је можно било видети само у Јерусалиму. Тремови храма, где је у време празника сеница живело много свештеника, пространо место при градским вратима, кровови свију домова, Јелеонска гора од доле па до горе на сва три своја врхунца, у опште све у самом Јерусалиму, и у најближој околини његовој дан хода — на једанпут из нова све је покрило зеленило. А то је с тога, што ливаде и вртови и неки убунови у то доба већ су у пола пожутели; али палме, смоковнице и лиснато дрвеће од којих кидаху гранчице и правише сенице, — још се са свим лепо зеленише. Остало све је већ сунчана жега спржила, виногради већ беху пусти, на гранчицама плодоносних дрвета већ не беше више зрела плода; али у околини Јерусалима, као да се по ново повратило пролеће и лето са својим разновресним цвећем. — На све стране већ се ради. Мужеви и жене праве себи сенице. Деца испомажу своје родитеље. Сви су тога уверења, да ако сеница има четир аршина у дужину и ширину, онда је добра, ако пак мање има, онда није добра за угодност. Осим тога сеница мораде тако направљена бити, да се из ње могаше видети звездано небо. За један дан, као мађијском силом око Јерусалима и у самом Јерусалиму, шприо се диван логор начињен од зелених гранчица. И ако је цела околина жалосно изгледала, осушена и сажежена од летњег сунца, то пак град — по Јеховиној вољи, да се он у њему слави — изгледаше, као да је у самом цвећу — као да је у њему још право пролеће.

У вече све беше готово. Дивно зеленило одбијаше се својим тамним блеском, злаћане по-

мораџе, лимуни, јабуке, — што све висаше као украс сенице — врло лепо пристајаху међу зеленим гранчицама.

Изнутра сенице беху украшене драгоценим ћилимовима. У средини сенице гораше лепо кандиоце, а на украшеном столу блисташе се најлепши — у богатих сребри и златан — домаћи украс.

Вечерњача већ се поче указивати од стране средиземног мора, а по ваздуху разлегаху се још последњи звуци химне одошљених путника.

Сада се подизаше и други Јерусалимљани, те обавивши обред оминења, оставише своје домове — богате палате, а сиромаси своје избице — и почеше се пресељавати у сенице.

Небројено кандилаџа гораху око столова по сеницама — на Јелеонској гори, у долини кедронској, по свима крововима јерусалимских домова — те светлост, која кроз сенице продираше — изгледаше као звездана земља под звезданим небом.

Хајде да завиримо у једну сеницу. Отац породице стојећи пред застрвеним и осветљеним столом изговара благослов: „Благословен јеси ти Господи Боже наш, владика васељене, који си нас осветио твојим заповедима, и заповедио да живимо по сеницама.“ За тим није вино из чаше, а то исто чине и сви остали и почињу вечерати. То исто бива у том трепутку по свима сеницама — празник је отпочет.

Хиљадама кандилаџа блистају се по долинама и брежуљцима. Тихи вечерњи повестарац лепрша лисје од гранчица, и освежује ваздух по сеницама. Са свих страна чује се весео разговор. Суседи по сеницама радосно поздрављају један другог. Овде онде чује се појање псалмова, пропраћено свирком на музикалним инструментима. Израиљани проводе вече, сладећи се најбољим и најлепшим јелом у миру, разговарајући међусобно, и обузети осећајима праведне радости. Особито задовољно и радосно проводише празник сенице после поста и покајања. Они пуних 9 дана пред празником сенице проводише у посту и покајању, спремајући се за велики празник очишћења, који беше у 10. дан седмога месеца. На тај празник сваки Израиљанин добијаше опроштење грехова.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Св. Архијерејски Синод) отворио је своје седнице 18. октобра о. г. у *Карловцима* под председништвом Његове Светости, преузвишеног господина Патријарха српског *Георгија Бранковића*. На св. синоду су присутна господа Епископи: *Нектарије Дмитровићев* пакрачки, *Мирон Николић* пакрачки, *Никанор Поповић* темишварски и *Михаило Грујић* горњо-карловачки. Пре отварања синодских седница свршено је најпре са великом свечаношћу призивање св. Духа у саборној цркви. За тим су сви архијереји отишли са св. патријархом у синодалну дворану, где је св. патријарх Георгије отворио седнице св. синода. Најпре је народно-црквени тајник Исидор Тирић прочитао на мађарском језику и у српском преводу отпис кр. угар. министра-председника, којим се подељује превишња дозвола за држање св. синода ради избора епископа бачког и будимског и ради расправе других предмета, који спадају у делокруг св. синода. У високом отпису најављује се још, *да ће за овај пут не изаћиле кр. поверенике*. Даље се у високом отпису објављује, да се не одобрава предлажено држање српског народно-црквеног сабора на разлога, што још нису прикупљени саборски трошкови, који износе преко сто хиљада форината, и што расправни предмети саборски нису журни. — По прочитану овога отписа најзвано је св. Патријарх, да је Његово ц. и ап. кр. Величанство, наш премилостиви краљ дао новога доказа свога очинскога старања, благоволења и најмилостивијег поверења према нашој св. православној цркви, дозволивши, да се св. синод као врховно духовно тело наше цркве састане и то *без кр. повереника*, који је кроз 133 година назад састанак св. синода отварао; — те с тога је св. патријарх предложио, да се св. синод на овој превеликој и особеној владалачкој милости и поверењу захвали Његовом Величанству, нашем премилостивом краљу, нарочитом представком и да нареће уједно своју захвалност и високој државној влади, која је својим наклоним посредовањем ову превишњу одлуку омогућила. — Тај је предлог једногласно усвојен и прочитан је нацрт представке и захвалнице, и чланови св. синода за тим једнодушно усликнуше: Живело Његово Величанство! И присутна публика прихватила је одушевљено тај усклик. — Тиме је било завршено отварање св. синода. А Његова Светост, при изласку из синодалне дворане, поздрављена је бурним усликнима: Живио! — Сутра дан и идућих дана продужене су седнице св. синода, у којима су решени и расправљени предмети, који су за ово заседање одређени.

— (Седница одбора за припремну радњу око удружења свештеничког) одржана је дана 18. октобра о. г. *у Карловцима* под председништвом одборског председника, прич. г. *Стевана Чобанића*, протопресвитера карловачког. Као што се из позива напред штампаног види, решио је одбор, *да се скупштина свештеничка сазове ове године и то за дан 4. и 5. новембра у Нови Сад*. Након тога решења захвалио се г. прота Стеван Чобанић на одборском председништву, са разлога старости своје и других многобројних послова, којима је претрпан, те су послови председништва одборског поверени прич. г. проти митровачком *Авакуму Стајићу*. За то је овај и на позиву као председник и потписан.

Да се скупштина није раније сазвала, хтети ће сигурно браћа свештеници признати, да је томе било неодклоњивих разлога. За саму ствар, ако у свештенству нашем има љубави за мисао удружења, као што је у до сад одржаним протопрев. зборовима доказало, да је несумњиво има, — за саму ствар, велимо, од споредне је важности *кад* је сазвана скупштина. *Главно је, да је сазвана скупштина, која ће имати решити судбу нашег свештеничког удружења*. Ако је позније по добу годишњем, ал' је зато наручније по времену, које је у новембру више на расположењу свакоме човеку. Одбор је међу тим имао на уму потешкоће, које ће свештеницима, с обзиром на парохијске дужности, отежавати мало одлазак из парохије, али се ипак узда, да ће браћа, која се загревају за идеју и мисао, као што је, и као што треба да буде нама свештеницима наше удружење, — да ће, велимо, та браћа хтети и знати те тешкоће савладати и

отклонити, и у што већем броју похитати на скупштину.

Молимо шпак и овом приликом браћу сву, да не жале ничега, кад треба народу и свету показати, колико српско православно општрано свештенство вреди. Ко год може, не било му просто, ако не дође на скупштину, која ће одлучити о томе: уме ли и хоће ли наше свештенство *напред*.

На, који год брат науми, да помогне подићи вредност и цену имену своме свештеничком, и ојачати снагу и осигурати успех раду свештеничком у народу нашем и св. цркви; и који се год брат, у жељи да се загрли са браћом својом и друговима на састанку томе великоме, одлучи поћи на скупштину, — молимо га према одлуци одборској — да се пријави председнику, прев. г *Авакуму Стајићу*, протопресвитеру у *Митровици*.

Одбор то жели већ и за то, да, ако би се пријавила, као што сигурно хоће, жеља, да се приреди за све чланове скупштинске заједнички обед. — умогне знати од прилике бар број учесника на томе обеду.

Просторије, у којима ће се скупштина одржати, означићемо у идућем броју овога листа, као и остале појединости, које би браћа требала да сазнаду.

Ону браћу, која су Новоме Саду ближа, молимо, да у Нови Сад дођу бар 3. новембра до 11 сахати пре подне, како би се могла пре скупштине одржати једна повећа предконференција, у којој би се материјал за скупштинску седницу, а особито у погледу предлога појединих чланова, могао претходно претрести, како би посао тиме био олакшан скупштини, а и време заштићено.

— (**Извештај о раду сједнице горњо-карловачке Епарх. Консисторије**) држане у *Плашком*, 30. септембра 1893. Ријешено је између осталих предмета ово: Преручени је свештенству Вучковићев превод дјела св. Јов. Златоуста: „Шест књига о свештенству“. — Одбијена је тужба Дине Нејзновића и др. из К. против пароха Л. М. — Одбијена је молба јереја Ј. Будисављевића, адм. парох. дебелобрдске, којом је молио још 100 фор. од узгреднје администрације бјелопољске парохије. — Запитана је висока Влада, како стоји са завјештајем пок. Дан. Бакалина од 3000 фор., намијењеним по јавним листовима свештеничкој сирочади ове дијецезе. — Извјештај о смрти пароха бунићког, Ст. Кукића, узет је на знање, и учињено нужно расположење са парохијом. — Узето је на знање приспјеће високе Владе, да су осуђени на затвор код кот. суда у Оточцу они намјесници, што су 1892. ексекрементима замазали срп. прав. цркву у Оточцу, приликом Епископске канон. визитације. — Јеромонах Митрофан Вукчевић предјелитељ је из Мариндола у Мал. Гомиље, а на његово мјесто у Мариндо опредијељен је досадањи капелан пожешки јереј Мих. Кисћевић. — Публицирана је свештенству и народу наредба вис. Владе одјељења за унутарње послове, од 1. сент. 1893. бр. 37.984, којом забрањује потчињеним органима позивати срп. прав. странке на уредовање у заповиједне празнике, поврх једне у прилогу Е. прев. декларат. Рескр. од 16. јула 1779. — Пожалила се епарх. конзисторија вис. Влади на то, како кр. жупанијска област пожешка захтијева од њеровисповједног срп. пар. учитеља јасеновачког, да уредује латинице. — Прото лички, Д. Трбојевић, на властиту молбу рјешен је даље службе. — Расписан је стечај на парохију II. разреда у Задужнима. — Нарђен је избор пароха у Јошавици. — Пожалило се вис. Влади на костајнички римокат. жупни Уред, што је повратно службен допис једног срп. парох. звања, писан ћирилицом. — Јереји М. В. и П. Г. опохенути, да не иду (по околним њестима) у црквилном одијелу. — Јереј Ј. Р., адм. парох. лучанске, похваљен. — Исто тако су похваљени јереји В. Д. из Сења и Г. В. из Зрмање. — Јеромонах И. М. лишен је 4 нећеље епитрахиља. — *Ућрова Мил. Гомиља* повјерена је патријаршијском *протосинђелу Григорију Н. Живковићу* од 1. новембра о. г. — Издате су неке нормативне наредбе. — Заведени су од почетка 1894. године „парохијски љетописи“. — Издата су нека свештеничка упутства гледе службе поводом жања, опћених приликом Епископске каноничке визитације. — Јереји: И. Б.; М. Л.; Ст. П.; и Ј. М. кажњени су због нереда и нереда. — Јереј Мих. Грбић из Подлапачке одликован је црвеним пасом. — Умољена је висока Влада за настојање, да свака школа добије икону „Распеће Христово“. К.

— (**Две нове руске цркве у Бечу.**) Православни Руси почели су готово у један мах градити у Бечу две цркве. Једна, мања црква почела се зидати 8. септембра на бечком централном гробљу. Та капела гробљанска посвећена је св. Лазару. Друга, већа црква гради се код руског посланства. Тој цркви освећен је темељ свечано 3. октобра о. г. На свечаности присуствовали су руски посланик кнез Лобанов-Ростовски, многи државни достојанственици аустријски, руска колонија и многи Словени. Освећење темеља цркве извршили су: прота руског посланства *Николајевски* и прота руске цркве у Пешти *Кордашевић*. Та црква посвећена је св. Николи, а трошак око градње стаће преко милијон рубаља.

— (**Окружница Митрополије Црногорске у погледу ношње свештенства.**) Митрополит Црногорски и Брдски *Митрофан Бан* издао је под 9. сент. о. г. окружницу подручном свештенству обојега реда, по којој се од сада *свештенству забра-*

нује носити оружје, и наређује, да свештенство црногорско од 1. јануара 1894. *мора имати свештеничке мантије*, као што носи православно свештенство у другим државама. Даље се прописује какво мора бити свештеничко одело и како ће се и кад носити. По „*Просвјети*“ цетињској гласи та окружница овако:

„*Часнимо обојега реда Свештенству Богоспасајеме Јерархије Црногорске поздрав и Архијерејски Благослов!*

Благонајерно Свештенство Богоспасајеме Јерархије Црногорске, придржавајући се обичаја из прошлости, кога су изискивале познате околности, у којима се налазила наша Отаџбина, носило је народље одјело, а с њим заједно и народље оружје, без сваке готово разлике од осталих Црногораца.

Околности које су повода дале, да се овакви обичај код нашега Свештенства одомаћи, данас су у здравље *Његовога Височанства* нашега прехиститвога Господара *Књаза Николе* замијењене. Усљед тога, све административне гране у земљи уређене су тако, да свака у њих саодговара ономе сталежу, кога и преставља.

Да би и наше пречасно свештенство већ један пут у погледу своје спољашње ношње стало на оно становиште, које од њега сами његови свети чин канонске, нашли смо за сходно овијем наредити, да јерархично обојега реда свештенство, од дана када прими ову наредбу, престане носити свако јавно и тајно оружје.

Доба, у коме живимо, мирно је, које нека благослови Бог на пољзу унутрашњега унапређења, и процвјетања благостања у земљи. А кад би вољом Божјом пријеше са собом донијело потребу од оружја, *Његово Височанство*, наш прехистити *Господар*, неби пропустио, да по ново наоружа Свештенство Своје Богохраниме Државе, те би оно своме узвишеном Владару и том приликом, као и сваки до сада, својијем јуначтвом увијек засвједочити вјерност Светој својој Православној Цркви, *Господару*, *Његовоме Сјајноме Дому* и љубав својој Домовини.

Осим тога наређује се, да монашко духовенство у манастирима и парохијално Свештенство у народима, и то: у Цетињу, Рјеци Црнојевића, Бару, Улцињу, Подгорици, Никшићу и Колашину од 1. јануара наступајуће 1894 год. *посвједмено почне носити свештеничке ирне дугачке мантије*, као што такве хаљине носи све православно Свештенство у другим државама.

Остали пак Свештеници по селима такође дужни су од означеногa рока имати такве свештеничке хаљине, и ове нека облаче кад би долазили на Цетиње, на скупштине код манастира, на пазаре и у вароши. Ако којему од свеских свештеника материјално стање неби допустило, да за сада такве хаљине набавити може, такви најдаље до Митровдање ове године нека о своме материјалноме стању обавјести Духовну Управу, од које ће добити нову засебну наредбу.

Материја (роба) за свештеничке мантије може служити једнака, како свештенству монашког чина тако и мирскога са том једином разликом, што појасеви и листе од горњих хаљина Јерохонаскима имају бити од црне материје, а мирскима од плаветне. Архимандрити, Игумани, Архиђакони, Синђели, Протојереји и Протођакони носе црвене појасеве и црвене такође листе на горњим хаљинама.

Монашко (манастирско) духовенство у манастирима обично а неизоставно у цркви дужно је носити *камилавке*, а изван манастира народње капе са црнијем одозго тепелком; мирско парохијално свештенство има носити обичне *народње капе*.

Православно Свештенство готово свуда носило је, и данас носи дугачке косе (власи). Код нас у задње вријеме опажа се да поједини свештеници по свјетскоме начину подстрижају своје косе. Такви нови обичај не слаглашава се са обичајем наших старих свештеника, нити саодговара праћи Свете Православне Цркве, по којој се управљало старо а и данас се управља ново Свештенство свуда у Православној Цркви.

Зато наређује се, да свештеници обојега реда наше Јерархије у будуће, од дана, кад добију ову наредбу, *не смију* већ *потстрижавати своје власи*, него нека слиједују обичају, који у томе свуда постоји код Православнога Свештенства.

Који би се свештеник огрјешио о иједу тачку, коју садржи ова наредба, тај би себе подвргао строгој одговорности.“

— (**Рукоположење.**) Високопреосвећени епископ вршачки г. Нектарије Димитријевић рукоположио је 11. октобра о. г. ђакона вршачког Димитрија *Радовића* за пресвитера, те је исти пристављен за капелана вршачког протопресвитерата.

— (**Добротвор кулпинске српске црквене општине.**) Јављају нам из *Кулпина*, да је таковшна српска црквено-школска општина добила ових дана — уз Његову Светост, патријарха *Георгија* — још једног новог добротвора: а то је г. *Лазар Дунђерски*, велеповедник кулпински и новосадски, који је општини *поклонио земљиште, на ком ће се сазидати српска вероисповедна женска школа*. То је земљиште близу српске православне цркве, а вредност му је 1000 фор. а. вр. Општина кулпинска изразила је г. Дунђерском захвалност на том лепом дару.

— (**Пок. народни добротвор Коста Вучковић из Сплета**) осим знатних завештаја, што их споменусмо у прошлом 42. броју, — оставио је још и ове *легате*: По 1000 фор. српским православним *црквама у Босни*: у Сарајеву Мостару, у Дабру, у Петровцу, у Гламочу, у Јајеву и Бугојну. А *у Далмацији* овим српским православним *црквама*: у Дивуљ-Тушцима 1000 фор., у Брођанцу 500 фор., у Загори 300 фор., у Зелову 200 фор., у Скрадину 1000 фор., у Плавну 500 фор. — Даље је завештао: манастиру *Крупа* у Далмацији 500 фор., и манастиру *Гомионици* у Босни код Бањалуке 1000 фор. — Осим тога наредио је, да његов наследник Стеван Перовић преда српској православној конзисторији у Задру 2500 фор. за евентуалну градњу српске православне *цркве у Сплету*. Овом одредбом

извршно је завештај свога предходника пок. Крсте Николића Туцића.

НОВЕ КЊИГЕ.

— **Српски пчелар.** Саставио *Јован Живановић*. У Новом Саду, издање књижаре Луке Јоцића, 1893. — Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића у Н. Саду. — 8-на, стр. 87. — Ово је 1. свеска тога дела, а цело ће дело изаћи око 20 штампаних табака велике осмине са леним *илустрацијама*. Цело дело стоји 1 фор. 60 н. — Књигу ову приказао је писац „пречасном господину *Илариону Руварцу*, архимандриту гргетешком“, који је као ректор богословије у Карловцима пре петнаест година водигао катедру за предавање пчеларства у богословији. — Топло препоручујемо ово дело нашим читаоцима.

— **Годишњица. Велики српски народни календар са сликама и с библиотеком за народ *за просту годину 1894.*** Уз прилику српских књижевника уређује *Андрија М. Матић*, гимназијски професор. — *Издање српске књижаре Браће М. Поповића у Н.-Саду.* — Цена 50 новчића. — 4-на, стр. 64 и 32. — Овај календар препоручује се својом одабраном садржином и леним илустрацијама.

Јавна захвала.

Високопречасни господин *Платон Телечки*, архимандрит бечејски, благоизволео је овомесној црквено-школској општини за грађење нове школске зграде милостиво 100 ф., словом: једну стотину фор. а. вр. поларити, на чему се овим долепотписани како у име општине неузинске, тако и у име местног школског одбора најтоплије јавно захваљујемо, клањући се Спемогући још дуго и много пожити високопречасног господина, на дику и поное целога Сриства!

Дај Боже хиљадити се такови дародавци!

У Срп. Неузини, дне 8. (20.) октобра 1893.

Јован Петанен, *парох, месни школ. управитељ.*

Љубомир Мирнов, *председник.*

Коњовић, *перовођа.*

ОГЛАСИ.

Број 82. **ОГЛАС.** 184 1—3

Потписана општина жели дознати, да ли живе и гдје *Ђорђе и Гавро Черовић* рођени у *Требињу*, а браћа су и наслеђници покојног Стевана Черовића, који је умро у Требињу 1892. године. Обојица су се пустили у свијет оставивши Требиње, и то први прије 34 године, а други пред 11 година. Или, ако су браћа Ђорђо и Гавро умрли, кад је то било и гдје?

Ради тога се обраћамо најприје свештеницима разних чинова, а онда и другим особама по читавом свијету, ако би ко знао за живот или смрт браће Ђорђа и Гавра Черовића, да овој општини приватним писмом пријави.

Свештеник, или други човјек, који први докаже сигурним доказима, да су поменута браћа живи, или, да су умрли (треба засвједочити гдје и кад), добиће од ове општине сто форината награде.

У Требињу, (Херцеговина) септембра 1893.

Српско-православна црквено-школска општина.

СТЕЧАЈ. 183 1—2

На смрћу пок. Славка Трнфунца, учитеља башаидеског, упражњено *место учитељско* III и IV, евентуално I и II разр. централне школе, које је привремено суплентом попуњено, отвара се стечај.

С' овим звањем скопчана је плата ова: 450 фор. ав. вр. (четир стотине и педесет фор.), коју прима из месног шк. фонда месечно у напред; 3 данца оране земље, на коју шк. фонд пореду и остале јавне терете сноси; слободан етан у шатри, и огрева преко зиме (сламе) колико нужно буде. Од погреба, где познат буде 1 фор. ав. вр. а од парастоса 50 нов.

Изабратом учитељу у дужност спада све школском уредбом прописане предмете предавати и дужности верозаконског учитеља у школи и цркви тачно обављати.

Рок стечају истиче 7. (19.) новембра т. г., кога ће се дана и избор учитеља обавити.

Молбенице се имају упутити на м. школ. верозак. одбор.

У Банашкуу 16. (28.) октобра 1893 год.

Школски одбор.

НАТЕЧАЈ. 175 3—3

Ради попуњења једнога места православног *војеног канелиста* II. разреда у ц. и кр. војсци, са којим местом скопчана је годишња плата од 900 фор. а. вр., станарина и послуга — овим се отвара натечај.

Који жеље то место получити, имају показати се, да немачким и српским језиком устмено и писмено потпуно владају, да су доброга владања, здравога телесног састава, да нису 40. годину живота прешли, да су неженени или удовци без деце, и да су за војене душепопечитељског звања способни, те са односним исправама обложене молбенице своје до конца месеца октобра о. г. овамо поднети.

У Карловцу 29 септембра (11. октобра) 1893.

Архидијецез. Конзисторија Карловачка.

К. 480./414. ex 1893.

СТЕЧАЈ. 179 3—3

Расписује се стечај на упражњену парохију у *Ст. Врбасу*.

Компетенти имају инструјиране молбенице своје до 12 новембра (31. октобра) 1893. потписаној управи поднети.

На овој парохији постоји лични капелан, садањи администратор парохије.

Из Конзист. седнице држане у *Новом Саду* 7. (19.) октобра 1893.

Конзисторија бачка.

К. 457./413 ex 1893.

СТЕЧАЈ. 178 3—3

Расписује се стечај на упражњено *баконско* место при *св. Ђурђевској саборној цркви* у *Нов. Саду*.

Компетенти имају своје инструјиране молбе до 12. новембра (31. октобра) 1893. потписаној конзисторији поднети.

Из Конзист. седнице држане у *Новом Саду* 7. (19.) октобра 1893.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 180 2—3

На упражњено *учитељско место* у вероисповедној школи у *Срп. Ст. Мартону* ради сталног попуњења отвара се стечај са платом од 400 ф. а. вр. у новцу, 3½ јапца оране земље на коју учитељ пореза и друге приспојбе плаћа, 4 фата тврдих дрва за огрев, сламе за школу по потреби, за перовођство 10 фор. ав. вр., паушала 5 фор., од сваког погреба где позван буде 50 н., слободан стан од две собе, кујне, штале и баште.

Изабраном учитељу у дужност спада школском уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви за певницом појати, школску децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати.

Оспособљени учитељи, који имају исказати да су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили, нека изнесе своје добро снабдевене молбенице са сведочбама до 21. октобра о. г. овомесном школ. одбору посвати. Који се лично представе имају првенство.

Из седнице црквено школ. одбора у *Срп. Ст. Мартону* држане 7. октобра 1893 г.

Школски Одбор.

Јавна дражба. 2—3

Дана 1. (13.) новембра у 10 сати пре подне о. г. продаваће се на јавној дражби у манастиру Беочину овогодишња шумска сеча која се састоји из 24. катастр. јутра.

Лицитациони услови могу се сваки дан до дана лицитације у манастирској писарни видети.

Пашмалук је 500 фор.

У *Манастиру Беочину* 14. (26.) октобра 1893.

УПРАВА
манастира Беочина.

СТЕЧАЈ 181 2—3

На *парохију* II. разреда у *Жилужници*, протопресвитерата вилићког.

Инвентара нема.

Рок пријавама до 25. новембра 1893.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашкол*, 30. септембра 1893.

Михаило с. р.
Епископ горњо-карловачки.

СТЕЧАЈ. 176 3—3

Услед оставке г. *М. Ст. Васића*, овомесног срп. нар. *учитеља*, овим се стечај, на српској вероисповедној основној школи, за *учитеља* расписује.

Плата је изабраног учитеља на годину следећа: 500 фор. а. вр. у готовом, 5 фор. паушала, 2 јутра добре оране земље — на коју учитељ порез плаћа — слободан стан са баштом, и у име учитељског огрева 2 хвата сламе.

Учитељу у дужности спада „Школском уредбом“ прописане предмете у школи предавати, у цркви за једном певницом појати и децу црквеном појању обучавати.

Првенство имају, који докажу да су вешти хором управљати.

Рок стечаја траје до Митрова дана 1893. г.

Из седнице карловског срп. правосл. школског одбора, држане у *Карловцу* 28. септембра 1893. године.

М. Терзин, перовођа. Аркадије Пашћ, председник.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Новм Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 31. октобра 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ВИСОКИ ОТПИС КОЈИМ СУ ОТВОРЕНЕ СЕДНИЦЕ СВ. АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА.

Кр. уг. министар-председник.

Бр. 2496. м. Е.

Преузвишени и високопречасни Господине Архиепископе, Митрополите и Патријарше!

Његово царско и апостолско краљевско Величанство по превишњем решењу Својем изданом у Бечу 9. октобра текуће године није благоизволело са превишњом дозволом Својом приступити томе, да се грч. ист. српски народно-црквени сабор на дан 30./18. октобра текуће године сазове; а напротив благоизволело је најмилостивије дозволити, да се грч. ист. српски епископски синод у сврху попуњења епископских столица бачке и будимске, и ради решења текућих у делокруг му унућених ствари на дан 30./18. октобра текуће године у Карловце сазове, и уједно мене овластити, да отуд потичућа дала расположења учинити могу.

Разлог, са којега сазив грч. ист. српскога народно-црквенога сабора на дан 30.

(18.) текућега месеца превишње дозвољен није, у томе је: што за трошкове сабора потребна свота не стоји на расположењу.

По поднесеној представци саборски је одбор истина учинио расположење, да се како неуплаћени остатци оних свота, које су на трошкове пређашњег сабора из грч. ист. српског народно-црквеног неприкосновеног фонда и клирикалног школског фонда предујмљене, утерају, тако и са 24.000 фор. прорачуњени трошкови сабора, који се сазвати намерава, на верне распорезу и покупе. Али по извештају Ваше Преузвишености, који је у погледу тога записан и под 17. августа текуће године бр. С.О. 1920. поднесен, остатци старих, т. ј. оних саборских трошкова, што потичу из времена пре године 1885., још све једнако 90.999 фор. 64 кр. износе. К томе долази од трошкова саборâ, који су дељи у години 1885/6. и 1890/2., такође још заостала свота од 13.858 фор. 47 кр., тако да су тражбине грчко-источног српског народно-црквеног неприкосновеног фонда и клирикалног школског фонда у име саборских трошкова, што су их они предујмили, почетком године 1893. укупно 104.858 фор. 11 кр. износиле.

У таковим околностима, погледом на то, да је Његово царско и апостолско краљевско Величанство већ превишњим решењем Својим од 21. августа 1883. превишње наредити благоизволело, да се даље предујмљивање саборских трошкова из фондова клирикалног и неприкосновеног, који су таким предујмовима већ преоптерећени, обуставi и да се исти трошкови непосредно од изборних срезова подмирују; погледом даље на то, да је и у години 1890-ој само обзиром на онданње одношаје изнимно и без сваких консеквенција, које би се отуда повући могле, дозвољено, да се трошкови тадашњег сабора из споменутих фондова предујме, али је уједно изречено, да ће влада у будуће само онда моћи приступити састанку сабора, ако саборски одбор предходно поднесе извештај о томе, да су потребни трошкови фактично утерани и стоје на расположењу; и на послетку погледом на то, да би се — према исказаним великим заостатцима — оптерећење неприкосновеног и клирикалног школског фонда новијим предујмовима једна могло у склад довести са интересима речених фондова: могао се сада намеравани сазив грч. ист. српског народно-црквеног сабора тим мање дозволити, што и предмети за расправу означени нису таке природе, да би они сазив сабора неодложно нужним чинили.

Кад Вашу Преузвишеност са позивом на цењене представке Ваше од 2. авг. (21. јула) текуће године број 248. и односно од истога дана број 249. част имам о томе ради сходног даљег благохотног расположења известити, уједно примећујем, да ће — пошто се овај пут одасланје кр. повереника к епископском синоду на страну оставити нашло — Ваша Преузвишеност имати доброту да правилно устројене приказне (презентационалне) исправе о двоструком избору епископа, који се по досадањем начину обавити има, ради предложења њихова највишем месту непосредно господину министру богочасти и јавне наставе поднесе.

После тога може синод горенаведеном цењеном представком Ваше Преузвишености пријављене друге ствари у расправу узети и може сачинити основе и предлоге у погледу поправке црквеног устројства, која би се евентуално нужном показала; а по себи се разуме, да се операти његови имају ради оцене и превишњег одобрења влади поднети.

Примите Ваша Преузвишеност искрену изјаву мојега одличног поштовања.

У *Будимпешти* 20. октобра 1893.

Векерле с. р.

Преузвишеном и високопречасном господину

Ђорђу Бранковићу

правом тајном саветнику, карловачком грчко-источном архијепископу-митрополиту и српском патријарху.

НАЈПОНИЗНИЈА АДРЕСА ЗАХВАЛНОСТИ СВ. АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА

ЊЕГОВОМ ЦАРСКОМ И АПОСТ. КРАЉЕВСКОМ ВЕЛИЧАНСТВУ.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Најмилостивији Краљу и Господару наш!

Превишњим решењем Својим изданим у Бечу дне 9. октобра тек. год. благоизволели сте Ваше Величанство најмилостивије дозволити, да се српски православни епископски синод дне 30. (18). октобра тек. год. у Карловцима састати, попуњењу упражњених епископских столица бачке и будимске приступити и у делокруг му упућене текуће послове предузети и решити може.

Верно-одани српски православни епископски синод састављи се данас по превишњој милости Вашег Величанства у седнице своје, следује колико својој поданичкој дужности, толико и чувству највеће љубави, привржености и непоколебиве верности према освећеној особи Вашег царског и апостолског краљевског Величанства, кад се — и пре него што би раду своме приступио — у најдубљем страхопоштовању усуђује приступити превишњем престолу Вашег Величанства, и ставити на подножје његово смерну изјаву своје најтоплије захвалности за овај чин највише владалачке милости, који се клони на благо српске православне цркве и духовно-морални пробитак српског народа.

Но ако се у синоду сакупљени, највернији и најсмернији српски православни епископат у највећој мери захвалним осећа за превишњу дозволу Вашег Величанства, услед које се данас синодално састао, осећа се он у једнакој мери срећним и блаженим услед владалачко-очинског превишњег поверења, којим сте га Ваше Величанство најмилостивије удостојити и одликовати благоизволели онда, кад сте превишње дозволили, да се одаслане кр. повереника на овај епископски синод овај пут на страну остави.

Превишње поверење, које сте Ваше Величанство тиме највернијем српском православном епископату премилостиво указати благоизволели, сматра и поштује верно-одани српски прав. епископски синод као највећи и најдрагоценији дар, од којега већи и сјајнији није могао од владалачко-очинског милостивог срца Вашег Величанства получити, јер у превишњем поверењу види он највеће јемство за успешност свога рада.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Верно-одани српски православни епископски синод свагда је за најсветију дужност своју сматрао, да у своме деловању тако поступа, како би што већма одговорио и интересима свете цркве, и превишњим мудрим и благим интенцијама Вашег Величанства, и праву државе, и користи миле нам отаџбине.

А сада, када сте Ваше Величанство тако сјајним начином одликовати благоизволели овај верно-одани српски православни епископски синод, приступиће он раду своме с двоструком пажњом и предострожношћу, руковођен најтоплијом жељом и смером, да својим деланьем постигне што већу корист за свету цркву уз потпуно превишње задовољство Вашег Величанства и тиме одужи дуг поданичке верности и захвалности.

У хомагијалној покорности усуђује се верно-одани српски православни епископски синод Вашем Величанству с том најпонизнијом молбом приступити:

Да Ваше царско и апостолско краљевско Величанство најмилостивије благоизволи ову најсмернију изјаву најдубље поданичке захвалности, непоколебиве верности, љубави и привржености сакупљеног српског православног епископског синода прихватити.

Из седнице српског православног епископског синода, држане у Карловцима 18. (30.) октобра 1893.

Вашем царском и апостолском краљевском Величанству

верноодани најпонизнији **Срп. Прав. Епископски Синод.**

ИЗЈАВА ЗАХВАЛНОСТИ СВ. АРХИЈЕ РЕЈСКОГ СИНОДА ВИСОКОЈ КР. УГАРСКОЈ ВЛАДИ.

М. 370
ex 1893.

Преузвишени Господине
Министре-Председниче!

Најпонизнију поклоственву адресу српског православног епископског синода, који се усљед највише, превишњим решењем Његовог цар. и апост. краљевског Величанства даним у Бечу 9. октобра т. г. поделење дозволе данас под мојим председништвом састао, управљену на Његово Величанство, част ми је Вашој Преузвишености под 1. најучтивије с том понизном молбом подастрти, да исту на подножје прејасног престола положити изволите.

Част ми је уједно Вашој Преузвишености и високој кр. уг. Влади за оно милостиво посредовање и предлог, усљед кога је српски православни епископски синод заодењут превишњим одличним повереньем Његовог Величанства сакупити се и свој рад отпочети могао — најискреннју захвалност епископског синода изразити.

Примите Ваша Преузвишеност израз мог одличног поштовања.

Из седнице срп. прав. епископског синода, држане у Карловцима 18. (30.) октобра 1893.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

КАД ТРЕБА НЕК И — БУДЕ!

(Једна исповест у очи свештеничке скупштине).

У почетку покрета око нашег удруженья, био сам и ја у оном, хвала Богу, врло маленом броју браће, која не хтедоше, од прве речи, удруженья свештеничког.

Покушавао сам, да сам себи бар, кад ми то не могоше други, оправдам опозицију против удруженья. Хтео сам онда те разлоге и јавно да саопштим, не бих ли опозицији још којег брата придобио. Па? Не могох прво, па не могох ни друго.

Него, ево данас, кад смо пред прагом дворане, у којој ће се сломити погача над удруженьем свештеничким, ево ме, браћо, знана и незнана, да вам исповедим досадањи грех свој, којега сам чинио против једне идеје, против непобитне једне потребе свештенства нашег, против једног великог интереса св. наше цркве, а у цркви и народа, који се интерес заједчава, потреба и идеја огледа у жељеном удруженју нашега свештенства. Ево ме, да вам се исповедим, е ваља умрети, а не знамо час, „кад ће доћи господар од куће“.....

Кад год се питање о удруженју покретало, и кад год смо, *до прошле године*, о њему у својим свештеничким састанцима и круговима говорили, *био сам и ја, као и сва друга, ама сва браћа, за удруженье;* јер до прошле године и не знађаше нико за опозицију, нити помишљаше, да би ју кад требало дизати против удруженья, против такве мисли, која сама собом осваја, *где год наиђе на способ ост за удруживање.* Не помишљах, до прошле године, ни ја на такву опозицију, јер и штампа наша не имађаше против удруженья свештеничког ништа „во преки“, док год се је оно сматрало као један pium desiderium, а наше свештенство неспособним за остварење свога удруженья..... Али, кад се прошле године удруженье почело примицати к своме

остваривању; кад је већ очигледно било, да свештенство оно, чему је толико тежило, што је толико желило и себи као један свој идеал замишљало, озбиљно хоће и да изврши, и докаже, да је и оно способно, да реч своју делом искупи пред светом, — ето, онда се одмах свему томе појавила опозиција, међу, хвала Богу, некима свештеницима, а и у извесној штампи ....

Мојој природи се допала опозиција, нашао сам се у опозицији и против удружења свештеничког. „Где опозиције нема, треба је створити“, — мислио сам и ја, да важи и у питању удружења тог. Ни по јада, да је наша опозиција хтела противно-шћу мишљења, да искреше мишљење добро и што је могуће боље. Не; него је опозиција, па и ја с њоме, потегла против саме идеје, против саме тежње нашега свештенства за својим удружењем.

Ево, каква беше и за што беше моја опозиција и остале опозиције.

Није ми се нешто допало у плану, по којем се предложила спроведба удружења; није ми се допао по који чланак у предложеном „нацрту правила“ за удружење; није ми се допао по који брат, као непогодан за самосталност удружења; писам схватио разлог одржаним протопресвитерским зборовима у ствари удружења; обмануло ме сумњичење смерова тога удружења и страшило зебње од последица смерова тих; избезумило ме је, као свештеника, истицање неког умишљеног „пресвитеријанства“ у нашој цркви, које да удружење жели; а као родољубу следило ми се срце пред напрганим бауком „реакције“ у народно-црквеној нам борби, којој да би удружење служило, — и моје срце оста хладно за удружење, и ја тако слеђен и хладан остадох у опозицији против удружења.

Хладан и у опозицији. Јер оно неколико фраза зебње и сумњичења, непоткрепљених ничим, него опет истом зебњом и сумњичењем, није ме, ето, могло ни одржати у тој опозицији, односно у уверењу, да је свештеничко удружење, крај осталих удружења већ, *једино* убитачно и опасно интересима цркве и народа.

Оно неколико замерања „нацрту правила“, по којима се спроведба удружења *тек предлаже*, није ме никад могло утврдити у мишљењу, да ради њих треба одбацити *све*. Ненаклоност неке наше штампе, а у мотивима своје партајске тежње, против удружења, такођер ме не мога уверити о штетности и нередољубљу „реакционог“ смера његовог; а моја у неколико ненаклоност према неким личностима у покрету за удружењем, напослетку ми је и самом дошла неозбиљна за човека, недостојна брата и свештеника, а одвратна за родољуба, као разлог, ради којег би требало у клици убити једну идеју и тако племениту тежњу тако огромног броја и већине нашег свештенства.

Ја се тргох. А кад с друге стране видех толику браћу своју, како истрајним одушевљењем и истинитом љубављу пригрлише мисао удружења, и готовост им одлучну, да јој послуже свом душом, свим срцем и мислима својим, то ме нагони, да се и ја приближим к мисли тој, и принуди ме, да се манем пређокупираних мисли о удружењу нашем, и да о њему размислим слободан од свију апријористичких суђења и мотива личних.

То учиних; и пред важношћу посла, који нам предстоји у решавању питања нашег удружења; пред потребом, коју мисао удружења једног сталежа, као што је свештенички, с обзиром на компликацију његових задатака у цркви и народу, сама собом доказује, с' једне; а с' друге стране пред неутешном сликом неорганизације и несолидарности, у којој се наше свештенство и свештеници, један према другоме и са својим радом, према раду осталих, налазе; и пред незадовољавајућом билансом религијозно моралног стања у нама поверењој пастви и ненапредног рада на толиким странама нашег црквено-народног живота, — ја сам се загрејао за свештенички нам удружење, а признао, да сам до сада против њега био у погрешном расположењу према њему.

То је моја исповест. И сад позивам и вас, браћо, који сте можда и сада још, где сам и ја до скора био, да учините што учиних ја.

Ослободите се пре свега онога, што вам је до сада пречило, да о потреби удружења нашег праведан суд судите.

Маните се „лицезрѣнија“; одбаците сумњу; не судите браћу своју пре дела њихових; имајте веру, љубав и наду у свакоме послу, који се чини ради цркве и народа; загледајте добро и помно у слику, коју нам пружа наша несолидарност и народно-црквени живот; и онда приступите суђењу предлога о удруженју нашем.

А особито сада, кад стојимо на прагу скупштине наше, која ће нам или образ осветлати, углед подићи, цену и вредност утврдити, родољубље посведочити, или цркви и народу и потомству нашем предати на — суд, да нам суде, јесмо ли били способни, да се одушевимо за своју цркву и народ у цркви, да уложимо себе за њих; да радимо и да се боримо за славу своје цркве и лепшу будућност свога народа?...

И све ће то да пресуди одзив на сазвану 4. и 5. новембра о. г. скупштину, и рад наш на тој скупштини; у коју похитајмо вољно, ма и са овећим жртвама; којем раду приступимо у љубави међусобној, љубави к цркви и народу, а са озбиљним појмањем важности, од које ће, у својим последицама, бити тај рад у нашем свештеничком и народно црквеном животу.

Сазвана скупштина има да реши питање нашега удруженја. Има да реши: *хоћемо ли да се удружимо, и ка о ћемо се удружити.* Једно и друго зависи сасвим од свештенства самог. Како оно реши, тако ће бити. То решење треба пак да буде излив воље свештенства, а тако ће бити, ако се у довољном броју скупимо.

То решење треба у себи да понесе услове и гаранцију за користоносне плодове своје, а тако ће бити, ако га што више и што боље умова расуђивали буду, и ако довољно љубави буде за оне идеале наше црквено-народне, којима цело свештеничко удруженје треба да послужи.

И зато, браћо свештеници, пре него што одлучите непоћи на сазвану скупштину, разрачунајте и премерите сву тежину одговорности, коју узимате на себе, ако ради вашег недоласка спречите или ослабите остварење удруженја свога.

А процените оно блаженство душе нам свештеничке и срца родољубивог, које ћемо осећати, у којем ћемо силу и снагу наћи за будући нам живот и рад, ако доласком у скупштину припомогнемо, да се жеља и тежња свештенства нашег испуни, и цркви и народу нам и њиховим интересима отвори нов извор снаге и моћи, какав ће извор потећи несумњиво из добро смишљеног у међусобној нам љубави спроведеног удруженја.

Српско је свештенство увек хтело и умело и веће жртве претрпевати за славу своје вере православне и народне среће. Не жалимо сад и мањих жртава; савладајмо и незнатније потешкоће, и потецимо на ноћиште, да се братски загрлимо и заверимо: свом слогом удруженом послужити св. вери и име-у народноме, под заставом свога удруженја, коју ћемо, дај Боже, зготовити умом — сноразумом, осветити љубављу, и подићи и развити вером и надом у болу нам будућност!

Н.

ПОМЕН ВИЋЕНТИЈУ ЈОВАНОВИЋУ

архијепископу-митрополиту српском у манастиру Раковцу 23. октобра о. г.

У прошлу суботу у манастиру Раковцу одужила је српска јерархија, на челу са Његовом Светости патријархом српским Георгијем, давнашњи дуг великом јерарху српском Вићентију Јовановићу, архијепископу и митрополиту српском.

Сто педесет година лежале су разметнуте кости великог јерарха овог у кули манастира Раковца и једва се ево сада захваљењем вредног протојереја Димитрија Гуварца, увиђавношћу честитог настојатеља манастирског Спиридона и вољом и пожртвовањем Његове Светости патријарха српског Георгија, сместиште на достојно место, на кули у зиду капеле, затворене у сандуче метално, и над њима је стављена мермерна плоча на којој је нарезано: „Овде почивају кости митрополита Вићентија Јовановића 1731—1737. Исте је пренео из

Михаил Јовановић

Београда 1749. у ову капелу митрополит Павле Ненадовић а овде положио по учињеном нарастосу 23. октобра 1893. и плочу ову поставио патријарх српски Георгије Бранковић“ вечног помена ради.

Заиста је трагична судба великог јерарха овог. Један од најродољубивијих српских јерараха, усталац за све оно што је добро, племенито, стуб православља у најгрће доба пропаганде римске, до нечувеног самопрегорења бранич српских привилегија и народних права, као ниједан јерарх ни пре ни после њега — и такав јерарх проглашује се лакоумно за издајника српског, за вероломца и за унијата.

Велика благодарност народа и хвала нека је онима, који ево данас доказаше јасно као сунце, да је ово кађање имена и верског уверења покојникова голо подметање основано на туђинском казивању које је лакоумно прихваћено од људи површних, нестручних и ненажљивих и од оних који ма чиме хоће да стварају себи гласа књижевна.

Данас је већ свакоме јасно, да онај, који излагаше живот свој још као епископ арадски путујући по својој дијецези да крепи и снажи паству своју, да у вери не малакше, да не иде за „всякимъ вѣтромъ поученія“ и коме се једином може захвалити, што је међу Србима у арадској дијецези св. православље сачувано онда, када су се Румуни гомилама услед притиска пропаганде унијатили, који у славу православља подиже епископију у Северину а разним наредбама уздиже углед православног свештенства, не може бити вероломац, не може нагињати унији.

Данас је свакоме умном човеку јасно, да онај, који је још као протосинђел а и раније био заступник не митрополитов, него целог народа српског у Бечу, и који је ту у борби за права и привилегије народне савлађујући све препреке са успехом великим трошио и снагу и живац свој до крајних граница самопожртвовања — не може бити издајник српске мисли и народа свога.

Зар се може назвати издајицом вере православне човек, коме је влада тадања за живота поставила администратора епископа Николу Димитријевића баш непријатеља његова, влада која би му све и сва чинила да је и најмање приступачан био унији.

Трагична судба постигла је живот му а трагична је судба и земних остатака му, које је митрополит Ненадовић 1749. године пренео из Београда, где беху у саборној цркви, творевини његовој сахрањени, у манастир Раковац, где су му кости до јуче ето лежале у сандуку једном ненадгледане.

У суботу 23. октобра крај је учињен трагедији; светло и сјајно име великог јерарха просинуло је правом светлошћу, да светли нараштајима као узор родољуба, црквеног великодостојника, а кости његове смештене су на достојно место, које је обележено за спомен потомким нараштајима.

Слава нека је великом јерарху митрополиту Вићентију Јовановићу а хвала онима, који га уздигоше до висине, која му припада.

* * *

Помен Вићентију Јовановићу учињен је овако:

У очи 23. октобра стигао је у манастир протојереј Димитрије Рувурац те је са братијом манастирском, поштo је прелио кости великог покојника и учинио мали помен по пропису цркве, сместио их у капели у металном сандучету у отворен зид, који је затворен плочом на којој је већ поменути натпис.

Сутра дан 23. новембра дошли су у манастир: Његова Светост патријарх српски Георгије и високопреосвећена господа епископи: Мирон Николић и Михајило Грујић, с многим свештенством.

Пред парастос је одслужена архијерејска служба, коју је служио епископ горњокарловачки Михајило са архимандритом беочинским Платоном Телечким, игуманом Анфилохијем Јеремићем, протојерејима: Васом Николајевићем, Димитријем Рувурцем, јеромонахом Сергијем Попићем, протођаконом Л. Богдановићем и ђаконом Георгијем Видицким. На овој литургији је рукопроизведо високопреосвећени епископ Михајило Д. Рувурца за протојереја.

После божаствене литургије био је свечан парастос, на коме су чинодејствовали г. г.: Његова Светост патријарх Георгије и епископи: Мирон и Михајило; архимандрити: Илариј Рувурац и Платон Телечки, протосинђел Герман Опачић изабрани епископ бачки, Исак Дошен и Гаврило Змијановић; игумани: Анфилохије Јеремић, Сава Орловић, Теофан Косовац, Митрофан Павловић, Мирон Ђорђевић и Емилијан Радић; протопресвитер Стеван Чобанић;

протојереји: Васа Николајевић и Димитрије Руварац, јеромонах Сергије Попић, протођакон Лукијан Богдановић и ђакон Георгије Видицки.

На парастосу је говорио протојереј и парох земунски Димитрије Руварац у спомен покојнику, излажући живот и рад његов потанко и документарно и у тако јасним потезима, да је тиме свако дошао до уверења онаког, какво смо и ми напред нарекли. Говор овај је и штампан и ми га сваком препоручујемо, јер ће из њега свако дознати праву истину о митрополиту Вићентију Јовановићу.

После овог свечаног парастоса био је заједнички обед у манастиру. Пошто је учињен мали спомен над књиком, посвећеном слављенику тога дана митрополиту Вићентију, архимандрит Иларијон Руварац је, напоменув у кратко али јасно и гласно и одлучно велике заслуге митрополита Вићентија Јовановића, као најродољубијег и највећег устаоца за цркву, свештенство оба реда и најзаслужнијег митрополита од свију пре и после њега, захвално се у име свега свештенства Његовој Светости патријарху српском Георгију, на делу које је данас достојно свршено желећи му здравља и дуга живота да може све своје племените смерове, који иду на корист цркве и народа, тако извести, као што је данашње славље извео; за тим је Његова Светост патријарх Георгије захвално се г. Димитрију Руварцу што је у говору своме тако јасно обележио живот великог српског јерарха и на основу ауктоританивних извора заслужно прославио име његово, и што се и он много трудио, да до данашње свечаности дође. После овога је г. Исидор Ћирић, народни тајник, у врло занимљивом говору допунио на основу извора, који су само њему до руке могли доћи из карловачке архиве, живот покојног Вићентија Јовановића и унео у тај живот још више светлости, тако да је с једне стране милина била слушати заслуге митрополита Вићентија за цркву и народ а с друге опет стезало се срце од туге при помисли, да се на таквог човека могла бацити љага издајника и вероломника, и ми се надамо, да ће г. Исидор Ћирић, који је тако одушевљено и са љубављу знао приповедити неке црте из живота покојникова, изнети пред српски свет и све друге податке, који му на расположењу стоје а који ће по занимљивости и вредности својој још више послужити правој истини о животу и раду митрополита Вићентија Јовановића.

После тога са општим признањем саслушаног подужег говора, који је завршен и опет са жељом да Бог пожили Његову Светост, који је показао да зна да цени и штује заслуге великих претходника својих, разрешен је обед и мало по том, пошто су Његова Светост и високопреосвећена господа епископи отпутовали, разишли се и сви остали гости утешени и задовољни, што су учествовали у акту пијетета према једном од најзаслужнијих до сада митрополита српских.

Блажена сени великог јерарха, опрости неукима, што ти окаљаше живот — историја истинска, непристрасна *српска* историја је забележила твоје име међу прве синове народне, она ће оценити вредност дела твојих и проносиће ти име док је траје, а народ српски ће се захвално сећати великог јерарха свога Вићентија Јовановића, коме нека је слава до века!

М.

ПРАЗНИК СЕНИЦА У ЈЕВРЕЈА.

С руског превео **Ђорђе пл. Бога**, свештеник јарковачки.

(Свршетак)

Првосвештеник полагаше руке своје на јарца отпуштења, као симбол тога, што на њега меће грехе целог Израиља, после чега јарца тога одводе у пустињу — ненасељену земљу, где и угине, симболишући тиме, да ће греси целог Израиља, које је понео собом, угинули, нестали. И тако Јевреји мишљаху, да су измирени са Богом на празник сеница. Они беху не само потпуно задовољни са својим земаљским, већ и савест им беше потпуно мирна и спокојна. Од свију радости, које може човек осећати, нема веће од спокојне и мирне савести. Ако за деветодневног покајања следоваше празник очишћења, то је за даном очишћења' неизоставно

требао следовати празник, пун потпуног радосног торжанства, какав доиста и беше празник сеница. Ово по ноћи почеше местимице гасити свеће. У сеницама завлада тишина. Жене, деца, немоћни људи и сви млађи, као и људи, који не давно ступише у брак, враћаху се дома, а мужеви и деца, почињући од пете године, готовише себи постеље у сеницама Све је поспало. Али још није ни освануо нови дан, тек што је јутарња зора почела златити Аравијске горе, Израиљани већ остављше своје домове и сенице, те похиташе у храм Господњи, којега сва врата беху отворена још од по ноћи, још пре но што запеваху први петли, а жртвеник-паљеник очишћен беше још с вечера. Још свештеници не изјавише: barkai ad Hebron (видно је до Хеброна) још се пред храмом не чује обичан позив: „свештеници на службу! Левити на клирос. Израиљци на место!“ — још није ни отпочета јутрења жртва, а већ све галерије и просторије храма беху пуне народа.

Обичне јутарње припреме у храму теку своје својим редом, наиме кандила ужегоше, убише односно заклаше животиње одређене на жртву, а на св. олтару кадионом пушио се тамјан и т. д. Као обично, тако се приношаху дневне жртве и свештеници трубише у трубе.

Али где, за време приношења празничне јутарње жртве, почело се нешто особено у свештенослужењу празника сеница. Осам свештеника стадоше на подножје жртвеника, сваки са оним делом жртве, коју приносише. Овај ред започињаваше девети свештеник, који држаше у рукама златну чашу с вином, ради приношења жртве паљева. Тада у један пут захорише се звуци свију музикалних инструмената, и велика празничка радост осећаше се по лицу свију присутних. Тако звана водена врата на јужној страни унутарњег храма отворише се, и на високим степеницама, која воде у та врата, изађе свештеник са повећим златним сасудом пуним воде, коју је захватио са Соломоновог извора. Исти извор, о коме говори пророк, налази се на подножју југоисточног краја близу обронка горе Мореје.

Сви музикални инструменти један за другим умукоше, осим звуци трубе. Народ у храму се равдвоји и направи пута свештеницима. Чим се исти приближи к жртвенику-паљенику изађе му на сусрет онај свештеник, који држи чашу с вином, те обојица ставши један према другом возгласише: „с радошћу црпите воду из извора овога спасења“ (Ис. гл. 12. 3). А народ сав одушевљено понавља те речи свештеника „с радошћу црпите воду из извора овога спасења“! — Свештеник ступивши од жртвеника на сусрет ново долазећем, прима од њега донесену чашу, те излије воду из те чаше у своју чашу са вином жртвеним, и за тим излије све то у две пробушене чаше, које се налажаху на западној страни жртвеника, кроз које све протицаше у поток Кедрон — подигне чашу у вис, да би сав народ уверио, да је све излио. А то се тако поступало с тога, што садукеји не учествоваху у церемонији паљења воде, и један од њих излио је једанпут воду не у отвор жртвеника, већ изи њега. А преставници фарисеја за то се бацаху за њим лимунима, које имађаху у рукама.

За време церемоније паљења воде Левити напамећце — или свирахуу трубе и кимвала, или певаху псалме, а народ стајаше у пространом храму и галеријама, држећи у левој руци лимун, а у десној китицу из палмових, врбових и миртових гранчица. То беше прва празничка радост о празнику сеница. Јевреји говораху: „Ко није видео радости како се вода црпи, тај није видео праве радости на свету“. Са том церемонијом сједињаваху Јевреји благодарност своју Господу ради дароване даждеи у своје време, као и ради будуће у октобру, која ће наквасити земљу за усев, и за позније кише у фебруару, која ће припомоћи, да се замете и сазре зрно за хлеб. Сједињаваху такође са том церемонијом успомену о чудесном извађању воде из стене (камена) у време путовања по пустињи. Сећаху се на пр. Давида, који је у своје време пролио воду у славу Господа. (II. кн. цар. гл. 23. 16).

После церемоније паљева воде следоваху празничка жртвоприношења, које обављаху скупа сви свештеници. Небројено Левита, вештих у свирци и певању, стојаху на 15. степеници, а велики галел (т. ј. псалми од 112—117) певаше цела многобројна гомила народа. Када су певајући велики галел долазили до речи 117 пс. „Благословен који долази у име Господње“, тада сви присутни при богослужењу почињаху свечано обилазити жртвеник, за успомену путовања Јевреја по пустињи. Мужеви и деца, свештеници и световњаци, свечано обилазише жртвеник, држећи у десној руци празнични свежањ

од једне палмове, једне врбове и једне миртове гранчице, а у левој руци лимун. За време тога обилажења непрестано узвикиваху: Осана! Осана! У исто доба махаху свежњем од гранчица десно и лево, горе и доле, сигурно при појању речи псалма: „нек се радују сва дрвета шумска“. (Пс. 96. 12) Долазећи до првосвештеника посипаху га мирисавим лишћем растиња и плодовима, да би се сви драгоцени дарови земље сакупили око најсветијег лица у целоме народу.

То беше други свечани акт храмовог богослужења у дан сенца.

Јевреји том приликом уједно благодарише Бога за обилне земаљске плодове минуле године, — а славише и успомену о великим догађајима у животу изабраног народа божјег. Обраћајући пажњу своју на будућност при речима: „Благословен који долази у име Господње“ радосно се надаху доласку Месије.

После свечаног обилажења око жртвеника, првосвештеник стојећи на 15. степеници свечано благосиљаше народ. Тај последњи благослов народу и у обичне дане врло се свечано даваше. Свештеници се поставе у два реда према изласка из светиње, једни с јужне, а други са северне стране. Њих историца држе у рукама пет разноврсних сасудова, који се употребљавају при паљењу тамјана. Када народ спреман беше да изађе из светиње, онда свештеници у глас изговараху непрестано: „да те благослови Господ и да те чува, да те обасја Господ лицем својим, и да ти буде милостив! Да Господ обрати лице своје к теби и даде ти мира“. (Бројеви 6. 24—26).

За тим неки по жељи својој приношаху своје посебне жртве благодарења. Али тако их много беше, да сва 424 свештеника дошао на тај дан у храм, редом приношаху жртве. Остали се разилажаше по притвору храма да слушају читање закона. Седме суботне године на празник сенцим читао се сав закон, те и жене обвезане беху, да присуствују том читању. У обичне године, свакако се у храму у дане сенца довршивало читање закона, које започето беше прошлог празника сенца, и продужавало се у току године по разним месним синагогама.

После богате празничне трпезе, коју народ готовљаше у сенцама или око храма од остатака жртава благодарности, народ се у вече по ново купио у храм на трећу тога дана свечану церемонију, која се називаше ноћном радости празника.

Одмах после вечерњег жртвоприношења, присутни у храму ишаху у трем женски, који беше 12 пута већи од трема Израиљана — то беше огромна дворана од скоро 30 хвати у ширину и дужину. Овде у четири грдна полијеја, који висаху у висини од 15 стопа, ужежено беше небројено кандилаца тако, да се светлост од истих — по речима равина — распростирала на цео Јерусалим. Та кандиоца пале пред вече свештеничка дечица, узевши за стезњак старе лањске свештеничке одежде. На свих 15 степеница, које водише из женског у мушки трем, стојаху Левити свирачи, и свирају на музикалним инструментима. Чланови врховног савета (синедрион), старешине и најугледнији из народа, свечано обилажише двор с бакљама у руци. Жене пак посматраху церемонију са горњих галерија, старци посеђаше око двора, а младићи показиваху разне вештине. Неки н. пр. балансираху на претима запаљену бакљу, а велики равин Гилел беше у томе тако искусан и вешт, да је на два прста претима балансирао осам буктиња. Неколико часова трајаше та ноћна свечаност поменуте празничне ноћи, при јасној светлости кандила, поред принесених светих мирисавих плодова, и при општем радосном народном расположењу.

Седам дана трајаше празник сенца, и у све остале дане беше то исто, што и првог дана с том само разликом, што у остале дане дозвољено беше радити и трговати. По свој прилици, да се у те дане у Јерусалиму врло живо трговало. Египћани доносише овде своје производе, разне рукотворине; Сидоњани и Тирци реткости из далеких крајева, кунци са истока разне драгоцености истока, Галилејани балсам, Галилејци разна укусна јела; Јевреји, који се искупише у Јерусалим на празник, куповаху разне ствари за идућу зиму.

Последњи дан празника одликовао се од осталих дана особитом свечаношћу и звао се „Осана“ или „дан врба“. У тај дан сав жртвеник-паљевник са свију страна све до врха, ките беше врбовим гранчицама, при чему врхови тих врба беху у неколико погнути као символ, да се све земаљско треба клањати пред величином Божјом. То украшавање и китење жртвеника сигурно им напомињаше, да је сам Господ у време лутања Израиљана по пустињи

„ходио по шатору и у паслону“. (II кн. цар. гл. 7. ст. 6).

Обред прилива воде тога дана не имаађаше ништа особито у погледу онога, како се обављао у прећашње дане, но свечано обилажење жртвеника тога дана беше особито одушевљено. Народ с радосним усклицима „Осана“ и врбицом у руци седам пута обилажаше тога дана жртвеник, сједињавајући са тим седмократним обилажењем жртвеника успомену о чудном заузећу Јерихона за Исуса Навина. Иначе у осталим данима жртвеник се обилазио само један пут. Сада пак седмога дана, када се завршавао празник сенница и цео циклус годишњих празника народно одушевљење тражило је себи задовољштине у тој последњој врло дугачкој церемонији. Као да није народ хтео прекинути своје свечане усклике „Осана“ — помогао нам Бог!

Седмога дана у вече последњи су пут јели у сеницама. И ако је лишће по границама, из којих направљене беху сенице, већ у пола свенуло и пожутело, то ипак сенице још увек пријатно утицаху и лепо изгледаху у очима Израиљана, из успомене на седам срећно пробављених дана у њима. Старешина породице очита сада молитву над последњом чашом вина, коју за тим попије. При свршетку ове вечерње трисе већ се звезде указиваху на небу, и светлост њихова последњи пут продираше у сенице. После вечере очитав „благодарствену молитву“ одлазе из сенице са оним болним чувством, које се у нама рађа када напуштамо место, на које смо се привикли и где нам добро беше. Деца, жене, па и одрасли узимаху са собом лимун за успомену на сенице, јабуку или други какав плод којим беше сеница украшена, — тако исто кидаху и полу свени листак са граница, које су му тако миле и драге.

Данашњи Јевреји остављајући своје убоге сенице моле се и беле: дај боже да и до године опет можемо живети у сеници Левијатана, разумевајући под тим доба, када ће очекивани Месија једном им дати за храну велике животиње, велике рибе и т. д.[1] Али то узалуд очекују Јевреји. Од тога доба, када не познаше правога Месију, величина религиозног живота јеврејског народа тако је пала, да се више никад повратити неће. Од онога времена не само њихова гордост и слава — храм јерусалимски сагласно претсказању Господа, — да је претворен у гомилу развалина, већ и некада дивна сеница, која је својим зеленим изгледом сведочила о развићу живота, замењена је безобразним шатором, подигнутим од полу трулог дрвећа.

—

Величину религиозног живота сада представља хришћански народ. По речима пророка Захарије требало би сви народи да празнују празник сеница. „И ко год остане од свих народа који дођу на Јерусалим, свак ће долазити од године до године да се поклони цару Господу Савоту и да празнује празник сеница. И ако који од племена земаљских не би дошли у Јерусалим да се поклоне Цару Господу Савоту, на њих не ће бити дажда. И ако се племе Мисирско не би подигло и дошло, на које не дажди, биће исто зло којим ће Господ ударити народе, који не би долазили да празнују празник сеница. Тако ће бити грех Мисирцима и грех свима народима који не би долазили, да празнују празник сеница“. (Захар. гл. 14. 16—18.) У осталом не треба разумети речи пророка буквално. Празник сеница беше са свим народи јеврејски празник: једини Јевреји могаху сједињити с њим успомене о лутању по пустињи. Пророк је тим речима тешио Јевреје, да ће скоро доћи време, кад ће сви народи познати истинитог Бога, да ће скоро онај доши, кога очекују народи, и коме ће се покорити народи.

Мисао пророка, која се садржи у том пророштву но односају према хришћанским народима, може се овако схватити или пренети на њих: који се не буде, као Јевреји с благодарношћу сећао времена свога васпитања у закону божјем, који не буде полазио храм да се научи закону, који не буде благодарно Господа по свршетку свога годишњег посла и који не буде просио у њега помоћи за труде своје у идућој години, томе неће ни Бог помоћи.

Али овде треба разумети закон хришћански еванђелски. Из њега истичу блага, која су већа и претежнија од свију времених радости — блага вечна. Тако нас учи Господ наш Исус Христос. Користећи се сваком приликом, да открије и разјасни своју божанствену науку, Господ наш Исус Христос и поводом церемоније празника сеница обраћаше мисао Јудеја на своју науку. Када их усхићаваше церемонија „воз-лијања воды“ у последњи велики дан празника

[1] Љутостански, Талмуд и Јевреји М. 1879. Том. I. стр. 386.

(сеница) стајаше Исус говорећи: „ко је жедан нека дође к мени и пије. Који ме верује, као што писмо рече, из његова тела потећи ће реке живе воде“. (Јов. 7. 37.) И док Јевреје још обузимаше свеж утисак њине радости празника сеница, који се састојао у дивном осветљењу женског трема и обилажењу са буктињама око њега — Господ им рече: „Ја сам видело свету, ко иде за мном неће ходити по тами, него ће имати видело живота. (Јов. гл. 8. ст. 12).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Скупштина свештеничка**) сазвана за 4. и 5. новембар о. г. *одржаће се у Н. Саду у великој дворани зотела „код царице Јелисавете“*. — Призивање св. Духа биће у саборној цркви у 9 сахата пре подне. — Фотограф новосадски Јосиф *Сингер* (до „гранд хотела“) учинио је понуду, да о своме претходном трошку слика све чланове скупштинске, у коју цел сваки брат који дође на скупштину може отићи и истоме фотографу ради снимања. Када табло слике буде готов, моћи ће ју свако набавити по цену, која ће се доцније сазнати. — *Заједнички обед* ће бити у горе означеној гостионици „Јелисавети“ и то дана 4. новембра. *Која браћа желе учествовати на заједничком обеду, нека изволе то јавити од данас, на адресу уредништва овог листа, барем до 3 ег новембра о. г.*

— (**Ступио у монашки чин.**) На св. Параскеву 14. октобра о. г. примио је монашки чин у манастиру Конуљу г. *Владимир Зеремски*, професор богословије у Карловцима, и добио је као калуђер име *Иларион*. Г. Зеремски, који је слушао права и свршио духовну академију у Кијеву, остаје и даље професор богословије. Наш монашки ред може се поносити, што је у своју средину добио тако спрему и одличну снагу.

— (**Рукоположења.**) 25. октобра о. г. на архијерејској служби у саборној цркви у Карловцима рукоположен је од епископа Никанора Поповића за пресвитера јерођакон манастира Раковца *Никанор Чалошевић*, а за ђакона свршени богослов *Јован Јовановић* из Бановаца. — 26. октобра о. г. на архијерејској литургији у саборној цркви карловачкој рукоположен је од епископа Мирона Николића *Јован Јовановић* за пресвитера, те је додељен за администратора у *Брестачу* у архидијецези, — а јонах *Иларион Зеремски*, професор богословије, за јерођакона. — 27. октобра о. г. на архијерејској литургији у саборној цркви рукоположен је јерођакон и професор богословије *Иларион Зеремски* за јеромонаха од епископа Мирона.

— (**Прослава четрдесетогодишњице Николе Ђ. Вукићевића**). 17. октобра навршило се равно 40 година, како је велики овај педагог први пут за катедру сео. Ваистину у добри час се Вукићевић у Сомбору задржао. Добра срећа српске школе хтела је, да свршени богослов не обуче ни свештеничку мантију ни калуђерску рязу; он не уze ни путира ни часна крста у руке, већ се прихвати неблагодарнога а толи спасоносног посла те поста уз Натошевића препородитеља српске школе.

И пуни четрдесет година дело је овај учитељ учитељâ на пољу народне просвете са успехом, за који нам могу позавидити и сретнији и већи народи. Четрдесет кола, неколико појасева народних учитеља народу своме подиђи школу српску у напредном духу препородити, у књижевности толико и тако привредити — заиста довољно је оправдало жељу и тежњу Вукићевићевих поштовача да даду и видљива знака своје превелике љубави, захвалности и поштовања заслужном, веома заслужном овом сину нашега народа.

Зато и јесу похитали наши просветни заводи, наша „Матица“, наша јерархија, две независне српске државе, силно учитељство и многи други чланови српскога народа, да се 17. октобра поклоне човеку, који је зарад српске среће цветну стазу напустио па се трновите лутно, да послужи своме народу свим знањем и умењем, свим силама својим.

Прослава у цркви, прослава у школи, прослава на концерту и вечера — све се то надовезало једно с другим, које ће више, које мање да узнесе и увелича овог веледаровитог члана нашега народа. И заиста у овом маглонитом и суровом времену, у коме се врлине и права заслуга не поштују, као жељен мада ојађеној души српској Вукићевићу приређени јубилеј, те нам се чини да зрачак наде на боља времена пробија студ и маглу нашег несретног доба, те ће Бог опет погледати на свога Србина и начинити од њега оно, што треба и да буде.

Слава нека је четрдесетогодишњем великом труднику! Слава великом педагогу Николи Ђ. Вукићевићу!

— („Српско-источна општина“ у Трсту.) Као што је познато, у Трсту постоји малобројна, али одлична и богата српска православна црквена општина, која има врло лепу и величанствену цркву, којој по сјају и богатству завиђа у Србији неки равне. Та општина звала се, још од године 1782 званично „Славо-илирическа“ (талијански: slavo-illirica). То име давно није годило општинарима трнћанским, те су тражили, да се оно измени. Задарском „Српском Гласу“ пишу о том ово из Трста: „Али пошто назив (т. ј. „славо-илирическа“ општина) није научно основан, као што је у ново доба јасно доказано, јер ми нисмо Илири, требало га је још давно мењати, и ево је промењен заслугом млађих људи, који су се заузели за ову ствар, као што се заузимају за сваку другу ствар од опште користи.

„Тражило се, да се назив промени у „српско-православна општина“, као што би требало. Овај захтев није уважен обзиром на царску одлуку од од 29. новембра 1864 бр. 91., по којој се православна црква назива „грчко-источном“. Оних одговорох молба за промену назива била је одбијена.

„Али општество није се на томе заустављало. Оно је опет писало. Изнело је своје разлоге против одговора и против назива „грчко-источнога“. На крају општина је победила, колико се тиче народног имена. По премилостивој одлуци Његовог Величанства од 8. октобра о. г. она се општина од сада у напредак може звати „српско-источна општина“.

„Велико је задовољство међу свима члановима ради овога успеха. А за успех највише су радили и заузимали се господа Ристо Шкулевић, Лазар Аничић и тајник општине Глиго Јанковић. Заслужили су, на нека им се јавно искаже признање!“

— („Словенско друштво за узајамно потпомагање у Москви“.) Не давно је под тим именом основано у Москви друштво, које је задатак, да потпомаже Словене, који привремено или стално живе у Москви. А помоћ би се давала: саветом или тражењем занимања, новцем и издржавањем сиротчади и деце сиромашних словенских родитеља. Чланови су тога друштва, који плате годишње 10 рубаља; а чланови добротвори постају они, који приложе најмање 50 рубаља. Привремени председник је друштву прем. г. *архимандрит Кирил, настојник српског подворја* у Москви. Привремена управа налази се на српском подворју. (*Ул.* Солянска из Москве.) Умољени смо, да ово саопштимо, не би ли се и међу Србима нашло дарежљивих људи, који би што приложили на ову хуманитарну цел.

— († **Лука Николић**) трговац и велепоседник у Земуну, преминуо је 14. (26.) октобра о. г. Покојник се из сажрти сетно и народа свога, па је завештао ове легате: Српском учитељском конвикту у Н.-Саду 300 фор.; „Матици Српској“ 100 фор.; српском народном позоришту 100 фор.; српским православним црквама у Земуну 1000 фор.; српској земунској певачкој задруги 200 фор.; фонду сиромашних Бака на земунској реалној 100 фор.; патриотском друштву земунском 200 фор.; и осим тога још неколико мањих завештаја. Вечан му спомен!

ЧИТУЉА.

— († **Данило Поришић**) *парох обровачки*, преминуо је дана 14. (26.) октобра 1893 у Обровцу у 72. години живота свога. И опет један мање од оних старих и ваљаних служитеља олтара, који су позив свој савесно, часно и поштено испуњавали и дужност своју вршили, — од оних, који су век свој крој деценије ли служби божјој и прослављању имена божјег посветили.

Покојник се родио 4. јуна 1822. године у Силбашу. Пошто је свршио 6 гимназијских разреда и богословију, рукоположи га 27. децембра 1847. за ђакона тадањи епископ Крагујевић, те је као ђакон отпочео своје службовање у Ст. Бечеју, одакле је, кад је букнула револуција морао бегати, но ухваћен стављан је од непријатеља на разне муке. Епископ Платон Атанацковић рукоположио га је 1851. за пресвитера, те је после тога као протопр. капелан био десна рука тадањем проти Ковачићу. 1856 године постао је парохом у Обровцу, где је све до смрти своје служио цркву и народ свој. Када је Његова Светост, данашњи Патријарх Георгије, 1882. изабран за епископа темишварског, администрирао је скоро пуну годину дана његову парохију у Сомбору.

Покојник беше један од најобразованијих свештеника бачких; осим матерњег језика говорио је савсим коректно мађарски и немачки и перфектно латински, што је данас већ ретка појава у нашем свештенству. Право очинско срце, блага и питома нарав његова, а нарочито примерна ревност и савесност у извршавању дужности својих, задобили су срца парохијана му за се, тако да су га сви као оца поштовали и љубили. За заслуге своје стечене у служби црквеној одликовао га је св. патријарх Георгије г. 1891 црвеним појасом, но не мога се одликовању свом дуго радовати, јер овог лета поче побољевати и неумитна смрт покоси ту добру племениту душу.

Погреб покојников беше величанствен; покупили се сви свештеници из околине, да погребу земље остатке у Христу брата свог, и да му последњу пошту одаду. На опелу — на ком чинодејствоваху: Петар Григоријевић парох и намесник деспот-сент-иванси, Кузман Мило-

јевић и Александер Калезић пароси ст. пазарнички, Димитрије Лазић парох товаришевачки, Манојло Грба парох парабучки, Александар Тошић парох парашки, Тодор Поповић администратор у Сидбашу. Василијан Чварковић јеромонах бобањски и Милош Григоријевић капелан деспот-сент-ивански — опростио се у лепом и дирљивом говору, изнесши врлине покојникове, Димитрије *Лазић*, тронувши говором својим срца свију присутних.

Вредној и часној старини, ревносном слуги олтара и цркве и ми узвикујемо из дубине душе: Лака му црна земља и вечан помен међу нама!

НОВЕ КЊИГЕ.

— **Благо Срема. Најзнатније извор-воде, чесме и бунари.** Побележио и описао *Василије Константиновић*, парох код цркве св. Введенија у Ср. Карловцима. У Н.-Саду, издавачка књижарница и штампарија А. Пајевића 1893. — Вел. осмина, стр. 101.

Честити г. писац, прећашњи професор богословије, описао је у овој занимљивој књизи многе познатије изворе, којима обилује наша убава Фрушка Гора. Ти извори са својом бистром и свежом водом заиста су „благо Срема“, како их је писац згодно назвао. Међу тим изворима многи су и лековати. У књизи тој описане су оне знатније воде и извори, где се наш народ повазвише скупља, Богу моли, од болести лечи и весело проводи. Извора тих описано је ту 21 на броју, међу којима су ови: Валина водица код Буковца — Воганьска водица — Добра вода код Буковара — Дреновац код жаја Јаска — Калина водица код жаг. Грчетега — Кадуђерица код Черевића — Козарица код Чортановаца (ова два извора била су штампана и у „Гласу Истине“) — Обедски бунар код Купинова — Науковац код Лежимира — Стражиловачки извор — Убавац код манастира Велике Реџете, и т. д. Уз те изворе и воде описане су и капелице и зграде око њих, па и цела њихова околица, и то тако јасно, лако и привлачно, да је човеку милина и наслада читати. Препоручујемо свакоме, да ову лепу књигу набави и прочита.

Г. писац написао је до сад у разним листовима више монографија и описа што се тичу Срема и знатних људи у Срему. У њима је доста градива за историју Срема и Фрушке Горе. С тога би желети било, да писац то прикупи и изда на свет, заједно с оним што још има у рукопису. Дај боже, да то г. писац и оствари, те да за овом књигом још коју угледамо.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 186 1—2

Оставком г. Јована Максимовића *учитеља*, који је на комуналну школу у своме родном месту *Стурчеву* тражио се, — и од висок. кр. уг. министра бог. и јавне наставе за учитеља на истој школи именован, остаје његово место упражњено, на које се овим стечај отвара.

Учитељу је плата у готовом новцу 400 ф.; 5 јанаца добре јаранске земље, која је сва први пут житом посијана, на коју учитељ све јавне терете сноси; слободан стан са великом баштом, од које је половина виновом лозом засађена, огрева преко зиме колико је потребно. Од погреба где позван буде 50 новч.

Изабраном учитељу у дужност спада нероводство и рачуноводство, за коју дужност ужива награду од 25 фор.; даље све школ. уредбом прописане предмете предавати, дечу црквеном појању обучавати, и у цркви десну певницу држати.

Рок стечају је 14. (26.) новембар т. г.

Молбенице се имају на потписаног упутити. Ко се лично општини пријави, има првенство.

У *Орославоју*, (код Сегедина) 26. окт. (7. нов.) 1893. год.

Миливој Милошевић,
парох, председник.

СТЕЧАЈ. 183 2—2

На смрћу пок. Славка Трифунца, учитеља башахидског, упражњено *место учитељско* III и IV, евентуално I и II разр. централне школе, које је привременo суплентом попуњено, отвара се стечај.

С' овим звањем скопчана је плата ова: 450 фор. ав. вр. (четир стотине и педесет фор.), коју прима из месног шк. фонда месечно у напред; 3 јанаца ораће земље, на коју шк. фонд порезу и остале јавне терете сноси; слободан стан у натури, и огрева преко зиме (сламе) колико нужно буде. Од погреба, где позван буде 1 фор. ав. вр. а од парастоса 50 нов.

Изабратом учитељу у дужност спада све школском уредбом прописане предмете предавати и дужности верозаконског учитеља у школи и цркви тачно обављати.

Рок стечају истиче 7. (19.) новембра т. г., кога ће се дана и избор учитеља обавити.

Молбенице се имају упутити на м. школ. верозак. одбор.

У *Башхиду* 16. (28.) октобра 1893 год.

Школски одбор.

Број 82. **ОГЛАС.** 184 2—3

Потписана општина жели дознати, да ли живе и гдје *Ђорђо и Гавро Черовић* рођени у *Требињу*, а браћа су и наљедници покојног Стефана Черовића, који је умро у Требињу 1892. године. Обојица су се пустили у свијет оставивши Требиње, и то први прије 34 године, а други пред 11 година. Или, ако су браћа Ђорђо и Гавро умрли, кад је то било и гдје?

Ради тога се обраћамо најприје свештеницима разних чинова, а онда и другим особама по читавом свијету, ако би ко знао за живот или смрт браће Ђорђа и Гавра Черовића, да овој општини приватним писмом пријави.

Свештеник, или други човјек, који први докаже сигурним доказима, да су поменута браћа живи, или, да су умрли (треба засвједочити гдје и кад), добиће од ове општине **сто форината награде.**

У Требињу, (Херцеговина) септембра 1893.

Српско-православна црквено-школска општина.

СТЕЧАЈ. 180 3—3

На упражњено *учитељско место* у вероисповједној школи у *Срп. Ст. Мартону* ради сталног попуњења отвара се стечај са платом од 400 ф. а. вр. у новцу, $3^1/_2$ јанца ораће земље на коју учитељ порез и друге пристојбе плаћа, 4 фата тврдих дрва за огрев, сламе за школу по потреби, за перовођство 10 фор. ав. вр., паушала 5 фор., од сваког погреба где позван буде 50 н., слободан стан од двије собе, кујне, штале и баште.

Изабраном учитељу у дужност спада школском уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви за певницом појати, школску децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати.

Оспособљени учитељи, који имају исказати да су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили, нека изволе своје добро снабдевене молбенице са свједоџбама до 21. октобра о. г. овомесном школ. одбору послати. Који се лично представе имају првенство.

Из седнице црквено-школ. одбора у *Срп. Ст. Мартону* држане 7. октобра 1893 г.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ 181 3—3

На *парохију* II. разреда у *Залужници*, протопресвитерата шилићког.

Инвентара нема.

Рок пријавама до 25. новембра 1893.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане *У Плашком*, 30. септембра 1893.

Михаило с. р.
Епископ горњо-карловачки.

Јавна дражба.

182 3—3

Дана 1. (13.) новембра у 10 сати пре подне о. г. продаваће се на јавној дражби у манастиру Беочину овогодишња шумска сеча која се састоји из 24. катастр. јутра.

Лицитациони услови могу се сваки дан до дана лицитације у манастирској писарни видети.

Пишманлук је 500 фор.

У *Манастиру Беочину* 14. (26.) октобра 1893.

УПРАВА
манастира Беочина.

СТЕЧАЈ. 185 1—3

На ново отворено *учитељско* место у *Турији* отвара се овим стечај. Плата је у готовом 600 фор. ав. вр. годишње, 40 ф. у име награде за држање пофторне школе, 10 фор. у име писаћег прибора, 60 ф. за грејање и чишћење школе, и слободан стан.

Учитељ ће бити обвезан све дужности прописане шк. Уредбом, у оним разредима, које му шк. одбор додељивао буде, тачно вршити, појање у цркви бесплатно обављати, и шк. децу појању обучавати.

Рок стечају до *18. новембра* по старом.

Из седнице м. шк. одбора држане у *Турији* 17. окт. 1893.

Јован П. Петровић, перовођа шк. одбора. Богољуб Јојкић, претседник шк. одбора.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину за годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остала рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Српски Сион

Год. III. Број 45.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ИЗДАВНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 7. новембра 1893.

ЗАКЉУЧАК

скупштине целокупног српског православног свештенства Митрополије Карловачке, одржане дана 4. новембра г. 1893. у Новом Саду.

Узев у претрес безобзирно нападање и насртање великог дела српског овостраног новинарства на јерархију црквену, а особито на носиоце највиших достојанстава у њој;

премерив све убитачне и злехуде последице безобзирних и увек, ма под којом фирмом чињених, неоправданих, јер убитачних, нападаја и насртаја тих, који и какви се у томе делу новинарства култивишу већ са неком суревњивошћу новинарском, и у доста очигледној нервозној конкуренцији;

а увидив, да такви насртаји отискују брод нашег народно-црквеног живота све више у неку пустош, јер душмански раскидају оне њежне осећаје и духовну везу, која је вековно спајала народ са јерархијом и ову са народом својим, и у којој веза је, за 200 година овостраног нам живота народног црквеног, увек бивала најјача гаранција и заштита за верско-народносно самоодржање и црквено-народни нам напредак;

и увидив, да такви насртаји отуђујући данас народ од јерархије своје, отуђују га и од цркве и од вере а одбијају од врлина којима се на грудима цркве своје храни и на извору вере напајао, а без којих данас слаби и слаб се распиње и троши:

скупштина целокупног српског православног свештенства Митрополије Карловачке најстрожије и најодлучније осуђује такве нападаје и

насртаје нашег новинарства на јерархију у опште, а особито на њезине највише представнике, — осуђује као једно велико зло, једну болест и несрећу у народно-црквеном нам животу, а осећајима свога родољубља позива и моли, у име славе православља и напретка српског, све истините синове православља нашег и Србе родољубе, „без разлике реда и стања, у коме звањиче и служе, без разлике одеће и обуће, коју носе“, без разлике страначка и програма, да се ману ратовања са својим поглавицама, у чијим рукама су концн садашњице и будућности наше народно-црквене; да се ману и окану насртаја и грдње достојанства им најузвишенијих у цркви и народу, која достојанства, неокаљана значе славу цркве и светао образ народа нашег, а понижена — погажен образ српски, раскидану душу православља нам и општу опасност и назадак народно-црквени, —

и позива их и моли, тако исто, да сви прегну око лечења болести, која се у таквим насртајима огледа, а која нам једе и раскида организам црквено-народни, и да у будуће никад не губе из вида разлику и границе, које стоје између контроле и критике јавног рада у нашој цркви и народно-црквеној автономији, и између грдње и насртаја на јавне раденике,

а најављујући, уједно, да преко вандалских нападаја неродољубивих индивидуа у новинарству нашем на узвишену особу Његове Светости преузвишеног Господина Георгија патријарха српског, — прелази са пуним гнушањем и потпуним презиром.

II

Скупштина закључује, да скупљено свештенство из заступљених свију епархија на скупштини, по довршеној скупштинској седници представе Његовој Светости преузвишеном Господину патријарху српском и својој узвишеној поглавици Георгију Бранковићу, и у име целокупног свештенства Митрополије Карловачке, Његовој Светости, а високим посредством Његовим високопреосвештеноме Епископату ода најдостојнији израз синовске захвалности на високој готовости љубави им архипастирске, којом изађоше на сусрет покрету свештенства свога за удружењем њиховим, и да умоли најсмерније Његову Светост, да правила удружења донесена у данашњој скупштини овој задобију што пре надлежну потврду св. Архијерејског Синода.

Надаље, да Његовој Светости, у име скупштине, изјави непоколебиву одданост целокупног свештенства Митрополије Карловачке као и ничим неповређено страхопоштовање и синовску љубав, у којој свештенство целокупно чврсто стоји уз своју народно-црквену поглавицу и уз цео високопреосвештени Епископат свој, спремно с њима увек стајати се и стајати у високој, светој служби интереса народно-црквених.

ОДЛУКА КОНФЕРЕНЦИЈЕ

српског православног свештенства скупљеног дана 4. новембра 1893 г. у Новом Саду.

Тако звани црквено-политички програм високе кр. угарске владе, који је добио конкретан облик у поднесеним заступничкој кући државног сабора угарског законским предлозима: о грађанским матицама, о рецепцији израиљанске вере и о слободном вршењу вероисповести, а којима следује онај о обавезном грађанском браку, изазвао је у редовима православног српског свештенства митрополије карловачке једнодушну противност.

Онај део свештенства православне српске митрополије карловачке, који живи и ради у краљевини Угарској, у колико је добио за то прилике, изјавио се у својим протопрезвитератским зборовима против тога црквено-политичког програма и свију законских предлога који су из њега поникли; али и онај део свештенства који противност своју није у формалној изјави исказао, јер прилике за то случајно добио није, ипак је у дну душе уверен да ће закони, који би из тога тако званога црквено-политичкога програма високе кр. угарске владе потекли, бити врло опасни по православну хришћанску веру и цркву, вредо-

носни по законом државним зајамчену аутономију српскога народа у земљама круне св. Стевана, убитачни за православни српски народ у краљевини Угарској, спојени са новим теретима финанцијално ослабљеног порезовника, штетни за огроман део државних грађана, непогодни за мир и ред у држави.

Исто мишљење и уверење дели дословце и онај део православног српског свештенства у митрополији карловачкој, који живи и ради у краљевинама Хрватској и Славонији. И он, везан са браћом својом у краљевини Угарској јединством вере и крви, јединством црквенога и народнога живота, а и везама држављанским, не може а да дубоко не осети штету која прети православном српском народу у краљевини Угарској, заједничкој вери и цркви, заједничкој имовини свега православног српског народа у земљама круне Стеванове, наиме његовој законом ујамченој аутономији, па осећајући и предвиђајући ту штету, не може а да не даде од себе знака противности спрам намјерених црквено-политичких реформа.

Стојећи тако једнодушно против споменутих црквено-политичких реформа, које је висока кр. угарска влада засновала, представници православног српског свештенства из целе Митрополије Карловачке, скупљени на данашњој скупштини својој, руковођени свешћу својом православном црквеном и чувством српскога родољубља као и осећајима искрене љубави спрам свега што је добро и корисно за праве, истинске и свете интересе краљевине Угарске, а тим и за све с њоме везане земље круне Стеванове, — сматрају дужношћу својом светом јавно исказати и нагласити противност своју свима наумљеним црквено-политичким реформама, како у име свега православног српског свештенства у Митрополији Карловачкој, тако и у име народа српског православне вере, у коме оно, по божанском и државном праву, службу своју пастирску врши и у питањима вере свагда и свуда га заступа; а с тим у свези

1. изразити најискреннију синовску благодарност светоме архијерејском Синоду православне српске Митрополије Карловачке за одлучну његову изјаву, коју је у питању често споменутих црквено-политичких реформама у представкама својим од 9. маја о. г., и преузвишењем Престолу и високој кр. угарској влади поднео, молећи уједно чланове светога архијерејскога Синода најпонизније, да сав свој утицај и сву снагу своје речи уложе и на месту законодавства, не би ли се како, помоћу Божјом, одклонила велика опасност која прети православној хришћанској цркви и православном српском народу у краљевини Угарској;

2. изразити дубоку благодарност високославном саборском одбору, што је, ставивши се на становиште светога архијерејскога синода, у заступању православног српског народно-црквеног сабора, подигао глас свој, у представкама својим од 12. јуна о. г., пред преузвишењем Престолом и пред високом кр. угарском владом, у интересу очувања неповређене аутономије православног српског народа у краљевинама Угарској, Хрватској и Славонији;

3. православно српско свештенство у Митрополији Карловачкој сматра се обвезаним радити у смеру показаном му од светога архијерејског синода и високославног саборског одбора свим законом дозвољеним средствима, те признајући се солидарним са свима осталим држављанима, који против наумљених црквено-политичких реформа на законити начин возјују, оно ће и само у тој борби учествовати и сав свој утицај употребити да и чланови његове цркве у такву борбу приступе;

4. Главни одбор удружења православног српског свештенства у Митрополији Карловачкој упућује се, да ову изјаву скупштине јавности преда и горње закључке изведе, односно извести настоји, исто тако да у име свештеничког удружења употреби све што му се учини згодним за осујећење високом кр. угарском владом наумљених црквено-политичких реформа.

ЖИВОТ И РАДЊА
Вићентија Јовановића
Архиепископа српског и Митрополита Београдског и Карловачког.
(1731.—1737.)

(Из Беседе, коју је на парастосу у манастиру Раковцу 23. октобра о. г. говорио Димитрије Руварац, парох земунски и почасни протојереј.)

Вићентије Јовановић, рођен 1689. г. у *Сегедину Андрији* од оца *Јована* и матере *Ане*, постригао се и примио објет монашки овде у овом светом храму (т. ј. ман. Раковцу), посвећеном у славу и част безмитних врачева, *Кузмана и Дамјана*.

1721. г. спомиње се *Вићентије Јовановић* као архијепископа српског и митрополита Карловачког *Вићентија Поповића* протосинђео и посланик народни, који је као такав чешће пиљан био у Беч, ради црквено-народних ствари, и тамо се по дуже бавио.

1722. г. спомиње се *Вићентије Јовановић* као егзарх митрополитов и као такав је управљао митрополијом Карловачком, јер митрополит *Вићентије Поповић* био је болешљив, и на одржаном у почетку септембра и. г. народном сабору у *Петроварадинском шанцу*, данашњем Новом Саду, био је вођа, и његовим заузимањем 8. септембра донео је сабор једногласно овај врло значајан закључак: „Како преосвештени Архијереји и остали клирос црковни, тако и воинственаго чина оберкапетани и капетани и остали комерски и варнеђески депутати, кнези и трговци, нами премилостивијеше привилегије от свјетлаго царскаго и краљевскаго величанства подароване ради верности наше, које противковати учинисмо, супрот који саде многе супротивности истим привилегијам и правицам нашим учињене суг, за то сви саборно договорисмо се како клер црковни, тако и мирски: „Видећи преосвештенаго Господина Митрополита и Архијепископа нашего *Вићентија Поповића*, врло болестију оптежена, мучно и својој тешкој болести бреме носећи, а камо ли општега народа теготи и невоље провиђати, того ради јединомишлено и са свим општим прожетијем народа нашега, избрасмо на помоћ јему бити, какоти коадјутора или сапомоћника преосвештенаго Господина Митрополита и Архијепископа от краљевине Сервије (која је у то време потпадала под Аустрију) *Мојсеја Петровића*, који ће привилегије и правице народске, са њиховим међусобним договором бранити, и о том мисао носити, и сваке турбације, које би супрут привилегија народски биле, на сви потребни места и инстанције како овде у крајини, тако и у светлом царском двору да има приносити и провиђати истоју властију и племенитошћијом више поменутаго Господина Митрополита и Архијепископа *Вићентија Поповића*, на овакви исти начин, да буде потпуна власт Митрополитска и Архијепископска Господина *Вићентија Поповића*, како је и до сада; само што су тужбе и сопротивности наши привилегијам, да има Господин Митрополит *Мојсеј Петровић* скрбити или настајати и насаку љубав и част по вредности каждему Архијерају задавати, и који буде за посвештеније, да је цела власт Господина Преосвештенаго Митрополита *Вићентија Поповића*, такожде и у епархији своје Сремској и дањски добара и доходака; а што дотиче се за општенародне потрошке, да о том опште саборе имамо проматрати, за које ће се наредити потребни људи између народа, с којим се буде договарати. И још ће доконано јест, ако би између њи двојице коме се самерт случила, да буде у напредак који би остао *ребестранам* како Сервији, тако и Шлавонији и Банату и прочим, један Архијепископ и наследник. И ако би по милости божијој Господин Митрополит и Архи-

* У прошлом, 44. броју овога листа, саопштили смо извештај о свечаном парастосу, који је приређен био у манастиру Раковцу у спомен и славу блаженопокојном митрополиту Вићентију Јовановићу, и донели смо уједно и *слику* тога родољубивог архијереја, — а сад ево износимо живот и заслужно делање његово, које смо извадили из штампане књиге с натписом: *„Беседа*, говорена *Димитрием Руварцем*, пароxом земунским и почасним протојерејем, у ман. Раковцу 23. окт. 1893 на парастосу блаженопочившег Архиепископа српског и Митрополита Београдског и Карловачког *Вићентија Јовановића* (1731—1737). Земун 1893, штампарија Саве Најића. Стр. 30.“

Уредништво.

јеписком *Викентије Поповић* бољим здрављем обдарен био, да има сам управљати како и до сада купно са нами. Архијереји пак како здешни, тако и од Србије и Баната, да имаду путују новиност и част и послушаније истому верховном Митрополиту Господину *Викентију Поповићу* творити и даздавати по смрти белиградскаго. Сверху свега тога, Господин Митрополит *Мојсеј Петровић*, да положи заклетву свему клеру и народу нашему, како ће право и верно у нашему православију живети и умрети и о том ревновати, и како ништа не ће без знања и договора нашего васпоменутаго Господина Митрополита и Архијепископа *Викентија Поповића* особито чинити“.

На овај су се закључак својеручно потписали и митрополит *Викентије Поповић* и *Мојсије Петровић*, и под њега своје печате ударили.

Како је о овом важном закључку саборском 1881. г. први упознао српски и остали учени свет др. *Ј. Х. Швикер* у свом знаменитом спису: „*Die Vereinigung* der serbischen Metropolien von Belgrad und Carlowitz im Jahre 1731.“, у ком је само у кратко споменуо поменути закључак, без да је навео и повод истом закључку; веселим се у души својој, што ми се подала ова прилика, да га ја у целости данас овде први објавим српском свету.

Кад се блажене памети *Викентије Јовановић* на народном сабору 1722. највише заузимао, да се поменути закључак донесе, за који се толико дуго није ништа знало у српском свету; држао сам да је право, да се јавно данас приликом ове свечаности, приређене у спомен душе његове, и прочита. С тога сам га ево у целости и прочитао.

Да се може оценити права вредност и важност поменутог саборског закључка, нужно је знати ово.

Пожаревачким миром од 10. јула 1718., потпао је под Аустрију већи део данашње независне српске краљевине Србије, Тамишки банат и један део тако званог мале Влашке.

У то је време био у Београду митрополит Београдски *Мојсије Петровић*, а у Карловцима архијепископ српски и митрополит Карловачки *Викентије Поповић од Јањева*.

На искање и молбу *Петровићеву*, поткрепљену молбом привилегованих народних из Србије од 30. априла 1718., цар *Карло VI.*, дипломом својом од 30. августа (10. септембра) н. г., потврди *Петровића* за архијепископа српског народа у Србији и митрополита Београдског, којом приликом *Карло VI.* обећа српском народу у Србији сва она права и привиле, што их Срби у Угарској, Хрватској и Славонији, на основу падатих ранијих привилегија уживају.

Дознавши епископат карловачке митрополије, клир и народ за намеру *Петровићеву*, на одржаном збору у Карловцима 13. маја 1718., писмено су поднели цару *Карлу VI* преставку и оградну против постављања *Петровићевог* за архијепископа, наводећи у њој, да по привилегијама српски народ, живећи под скиптром његовим, може имати само једног архијепископа.

Као што видесмо, *Карло VI*, поставио је ипак *Петровића* за архијепископа, и то је учинио на иних државних обзира, и тако су од 1718. постојале за Србе под царским скиптром, две независне једна од друге архијепископије и митрополије.

Ну, српском је народу то двојство било јако штетно, с тога је и настојао, да се обе митрополије и архијепископије своје у једну, и с тога је и донесен поменути закључак саборски 1722. г.

Патентом цара *Карла VI.* од 5. (16.) новембра 1720., потпао је и Тамишки банат са своје две епархије т. ј. *Темишварском и Карансебешком* под власт архијепископа и митрополита *Мојсија Петровића*, а 1726. потпала је под његову власт и романска *Рамничка* епископија у малој *Влашкој*.

Поменути саборски закључак 1722. г., није се оживотворио, а није се оживотворио с тога, што је Бечу говело, да постоје за Србе две митрополије и архијепископије, два архијепископа и митрополита, јер тако му је лакше било крњити издате српском народу привилегије.

И ако се у царском декрету од 24. новембра (5. децембра) 1722. рекло, да се поменуто саборско решење у погледу коадјуторства укида с тога, што то право припада цару, те он никако не допушта, да се митрополиту *Поповићу* поставља коадјутор, а најмање, да му се постави митрополит *Петровић*; српски народ на обе митрополије није мировао, већ је на народном сабору после смрти митрополита *Викентија Поповића* († 8. октобра 1725.), у седници од 7. фебруара 1726., једногласно и против воље и одупирања комесара грофа *Одвијера* изабрао за архијепископа српског, био-

градског митрополита *Мојсија Петровића*, кога је на поклетку цар *Карло VI.* 28. јануара (7. фебруара) 1727. потврдио само као администратора карловачке митрополије.

Српски пак народ, живећи под царским скиптром, сматрао је *Мојсија Петровића* за правог архијепископа српског и митрополита Београдског, којим је именом сабор 1726. обе постојавше дотле митрополије крстио.

Што је сабор 1726. једногласно изабрао *Мојсија Петровића* за архијепископа српског и митрополита Београдског, и што је од постојавше дотле две митрополије створена једна, највећа заслуга припада *Викентију Јовановићу*, који је и на том сабору играо главну улогу.

По свршетку народног сабора буде *Викентије Јовановић* изабрат за арадског, јеноп0ољског и велико-варадског епископа, и као такав буде 11. септембра 1726. потврђен од дворског војеног савета, а 2. јуна 1728. од мађарске канцеларије.

Како се за време његовог епископовања у арадско-јеноп0ољској епархији унија почела ширити: то као савестан епископ, често је ишао по епархији, и утврђивао своју паству у вери православној, и приликом једног таког обилажења пуцали су на њега и једног му коња у колима убили.

Кад је оно изишла 1. (12.) априла 1727. декларација, у којој се протумачише српском народу дате привилегије, што је с негодовањем примљено; то су искупљени на великом народном збору епископи, свештеници и прваци народни, сачинили и потписали опширну молбу цару *Карлу* VI., у којој су му разложили, каква права српском народу по привилегијама припадају, и молили, да му се иста и на даље очувају и поштују; на којој је молби и епископ *Викентије* потписан.

Кад је оно јануара 1729. изишла поновна декларација, у којој се такође протумачише српском народу дате привилегије, и то противно-схваћану и жељи народној, коју декларацију није смео примити митрополит *Мојсије Петровић*, бојећи се да му народ не замери, као што му је замерио, што је ону од 1727. примио, у споразуму са епископом *Викентијем*, израдио је, те је одобрено било, да се на Спасов-дан 1730. сазове народни сабор у Београд, те да на њему народ каже, шта има рећи на декларације од 1727. и 1729. г.

(Наставиће се).

ТРАЖИМО БОГА.

Цео васељени плови мисао
— бескрајна као и васељена —
и чита што је Творац писао
на свакој тварци за живота њена.

* * *

Слушај *славуја* слађан, меки глас,
на *веверице*, гле'ни, скакут лёт,
на поносни горди *човечји* стас,
ил мирисни онај *ружин* румен-цвет;
па онда тамо горе — у бескрај:
пучину плаву, гледи, над собом,
откуд ти слёће *мёд* и сунчев сјај,
што живот крепи, те и за гробом!..

*

А море?..
У недогледу умори се глёд —
пучини морској нё догледа крај;
и море има *свој* осмех и јёд —
к'о *шак'о*, у њем' да живи, и *рај!*

*

Ено — са лође подиже се лав,
поносно гледа у човечји стас,
погледа му оштар, смео и крвав,
а рёк му као силног грома глас!..

*

На гледи амо — на грудвици тој
како полако мили мален мрав
и вредан вуче собом терет свој:
познаје себе и пут му је — *прав!*..

*

У свётлом зрáку свода небеског —
у свакој ено капљи воденој,
на сваком зрну праха земаљског
створова разних *број је и безброј!* —

Ко створи те све жи̏ве створове;
ко им одреди стазе, путеве?!

*

Јеси-л видео кад да гори лѐд,
да рибу вода, челу створи мед;
ил слѐн окатом' пут да казује
ил мртав мр̀твом живот дарује?!

*

Па какву *веру* мис'о упоси
у *бесмр̀т душу* смр̀тна човека?
да-ли се душа телом попоси,
ил тѐлу гроба једва дочека?

*

— У смр̀тном тѐлу *смр̀тна мисао*
у *тајној* сили види вечиту:
„к'о звер је човек млеко смсао . .
почетак овде . . свршѐтак му ту“! —

*

Ал камо ока да лѐтне за час
на иуге оне — праху незнане,
куд душу силно мàми силан глас,
чим у њој зора свести огра̏не;
кад осети се *ништава нам моћ*
пред страшном силом вечне природе,
које нас руке к спасу приводе?..

— Смр̀тан од *смр̀тног . .*
тражиш-ли *помоћ?!*

— Високо тамо — изнад свега тог'
што смр̀тном оку живи надоглед —
души се само̀ј силни јавља Бог:
свемоћни Отац — вечни „старац“ сѐд!

У *Вршцу* 1893.

*

. . . Кад тело падне у поноре зла̀ —
са мр̀твим прахом жив се сроди прах
и *благо* падне на светао лик,
и човек сазна *да је мученик:*
какав га теши то потајни глас,
откуд извѝра *вѐру утешном,*
у жи̏ву *вечност* што претапа *час*
и *трѐн* живота у *свемир*у том?! —

*

Није-ли душа лѐтом лѐтнула,
немоћи својој да потражи моћ,
у *данак* свој — у грешног тела *ноћ* —
за часак с пута земног скренула?

*

И што је телу *не* достижно, где —
достиже *душа*, к'о *сродни атом!*
И, утешена од свог Творца, грѐ
да спасе *тело* — Творцу свемоћном.

*

И сад се *немоћ мо̀ћи* предаје:
коначност служи *знању вечности;*
за душом тело грѐ к спасењу свом —
из мр̀твог мрака к жи̏вој светлости!..

* *

О, на полети, лѐтни — *искрице*
божанског духа, путем истине:
надлети орла, сја̏јне звездице,
и све земаљске слу̏тње, причине —
узлети лѐтом к *савршенству* свом
да сво̀јим Творца са васељеном!..

Милутин Трбић,
свештеник.

ИСТИНА БИЋА БОЖЈЕГ.

Од **Макарија,** митрополита Московског.*

Да бисмо се уверили о бићу Божјем т. ј. да заиста постоји Бог, као Сушта-ство најсавршеније, Творац и Промишљалац, — проотримо све оне путеве, који су нам баш ради тога уверења и познања Бога дати: а.) пут предања и историјске вере; б.) пут сопственог спољашњег испитивања и контеиплације; г.) најпосле особити пут и најбољи — пут благочастива живота.

I. Историја нам у томе даје три врло важна појава.

Прво, што су људи од почетка векова у свима степенима свога развића и дивљаци и слабо образовани и најобразованији свагда при-

* Введеніе въ православное богословіе. Изданіе пятое. С.-Петербургъ 1884.

знавали биће Бога, ма да су били са свим различни у својим појмовима о њему. За древне народе сведоче најучењи мужеви Грчке и Рима: Платон, Аристотело, Епикур, Сенека, Цицерон, Сексто-емпирик и Плутарх, који су се сви — као што је познато — служили тим доказом бића Божја.[1] „Погледајте на лице земље, говори на пример Плутарх — ви ћете наћи на град без науке, без сталежа; опазићете људе без сталних домова, који не знају за новац, који немају појма о лепим вештинама; но нећете наћи ни једнога људског друштва, да не верује у божанство“. А ако су се у неких древних писаца неки народи називали кад што и безбожним, као Гали[2], то је толико значило, да ти народи нису признавали богова, у које су веровали сами писци заједно са својим држављанима, или је то долазило од крајне простоте, или је то био плод религиозног фанатизма, зависти и клевете. За народе новијег времена мало познате (јер о познатим Европејцима, Азијатима, неким Африканцима и Американцима излишно би било и споменути) сведоче многи учени путници и испитивачи, који су пребродили мора, прошли непроходне дотле шуме, горе и пустиње, откривали нове земље и нигде не сретоше људи без икаквог појма о божанству. Догодило се до душе, да су при првом површном испитивању неких дивљака сумњали у безбожност, као код Хотентота, становника Бразилије, Канаде, Антилских острва и других; но после при бољем испитивању ствари, показало се, да и ти народи имају своја веровања и обреде, премда са свим грубе[3] тако, да сада сами слободњаци допуштају, да је вера у Бога општа у човечјем роду.[4]

На како да се објасни тај извор вере, која је постојала у сва времена, која је покорила себи људе просте и мудре, која је преживела све обртаје, који се догодише на лицу земље? Зар незнањем људи, који не схваћајући ни сила ни закона природе, који су навикли скоро у свему тражити нека виша суштаства — као што су покушавали да објасне атеисте? Али испитивање доказује, да су у Бога веровали свагда не једине незналице но и људи образовани па и најобразованији, и чим се просвета јаче подизала, тим се боље утврђивала код људи та вера.[5]

Да ли страхом пред грозним појавама природе? Али а.) у таком случају вера би била такође својина само необразованих људи, који не схваћају такове појаве, и б.) кад би страх уливао човеку појам о боговима: то би најпре о боговима само злим; а извесно је, да су се људи клањали и добрим божанствима, да је у свих древних народа било много обреда и празновања, која се несу провађала са неким чуством суморности и ужаса, него на против са највећом радошћу; извесно је, да и сада Амерички дивљаци, у време својих празника, изражавају ту своју радост сврпком, игром и т. д.

Да ли обманом „жречева“? Но биће жречева већ условљава биће вере и богослужења. Да ли хитрошћу државника, који опазивши, да страх од богова најбоље укроћава слободоумље народа и да би их могли одржати у покорности, побринуше се, да укорене у људе тај страх? Али историја одговара, да је мисао о Богу и вера старија у човештву од сваког политичког устројства,[6] и да те мисли пређе није било код људи: како би се могли државници њоме користити за своје сврхе? Не, све што год би могло измислити слободоумље за то, да објасни у чудноватту сагласност народа у признавању врховног суштаства, све то ништа не објашњава.[7]

Остају само два проста и природна тумачења, која су прихваћали свагда људи, који здраво мисле: та, толико стара и тако свеопшта у човештву вера у божанство или је као неки инстинкат наше духовне природе, и отуд у нас стављена самим Творцем, заједно са другим најплеменитијим потребама; или има почетак у првобитном откровењу, којега је удо-

[1] Plat. de legib. lib. X.; Aristot. ad Nicom. lib: X, cap. 11; Epicur. — Apud Ciceron. de natur. Deor. lib. 1, cap. 16; Senec. epist. 117; Cicer. Tuscul. Quaest. lib. I., n. 13. Sext. Empir. lib. 1. contra physic. cap. 61; Plutarch. contra Coloten. Epicur. pag. 1125.

[2] Цицерон назива их безбожницима (Orat. pro Fonteio, n. 20 et seqq.) тада када их Јулије Цезар (De bello Gallico lib. 13.) прта са свим предане својој вери.

[3] Bergier. Traite historiq. et dogmat. de la vraie relig. tom. II, c. 4. art. 12. § 1 etc.

[4] Види: Résumé de l' histoire des traditions morales et religieuses chez divers peuples, par M. de S., Paris 1825, pag. 3 etc.

[5] Истината је изрека једнога филозофа (Бакона Веруламског): leves gustus in philosophia movere fortasse posse ad atheismum, sed plenniores haustus ad religionem reducere. . . De augm. scient. lib. I.

[6] Origine des lois, des arts et des sciences, part. 1, lib. ch. 1.

[7] Подробнија опровргавања тих мисли могу се наћи у богословском речнику Бержера под речју: Religion.

стојио Бог наше праоце на скоро после створења њихова, од којих се после са свим природно заједно са распространьењем рода људског распространила она међу свима њиховим потомцима — што би у осталом само по себи немогуће било, када већ основ за ту веру не би лежао у суштини нашега духа.

Друга појава, коју нам историја преставља, јесте најстарије предање, да се некада сам Бог јављао људима, говорио с њима и научио их вери..... Јасни трагови тога предања, које је за нас у свој чистоти сачувао богодухновени законодавац јеврејског народа Мојсије (Бит. гл. 1. 2. и 3.) налазе се у свих народа земнога шара, како древних тако и нових[8]. Откуда онда тога вечитог предања у целом роду људском, ако се у основи његовој не би претпоставио фактичан догађај?.... Ето новог сведочанства о Богу целога човечанства!

Трећа појава — то је низ чудотворних дела у цркви старозаветној и новозаветној, особито при уређењу ове последње. Истинитост ових дела историјска и философска непобитна је.[9] Међу тим она превазилазе и силе и законе природе те отуд морају претпостављати узрок, који је виши и јачи од природе и има над њом пуну власт, т. ј. морају претпостављати биће највишег Суштаства. Творца и Владике васионе.

[8] Овај предмет пропраћен је од многих апологета хришћанских. Види: н. пр. Geschichte der Relig. Christi von Stolberg. Th. 1. B. IV. und V. Seit. 340—405. Wien 1817.

[9] Види: Макарија: Введеніе..... §§ 61. 71. 74. 98. 100. 104.

II. У видљивој природи налазимо два јасна доказа за биће Божје.

Ми видимо прво, да су све ствари у свету случајне: јављају се, нестају и пролазе. Све се мења у материјалном свету по самом својству материјалних предмета, који су сложени из делова распадљивих; све се мења у свету духова ограничених, по самој ограничености њихове природе, сила, способности и деловања. Отуд је и цео свет случајан и значи, да није од вечности, а без ума ње има свој почетак и добио је своје биће од некога. Јер кад би ми далеко у мислима и протезали ланац суштастава и појава случајних, ограничених, идући од учинака к узроцима, ми никако не можемо терати до бесконачности и морамо се где било задржати и положити почетак. На ко је даровао биће свету? Без сумње не сам свет кога још није било. Случај — пуста реч...! Отуд јесте нагон света — и разум је неизбежно дужан допустити то — Суштаство не случајно, него безусловно, вечно, самобитно, најсавршеније, које је и даровало биће свету. Трагови тога доказа могу се наћи у Слову Божјем, на пример у следећим местима: Јов. 12., 7.—11; Ис. 40, 26 и др.; још боље у св. отаца и учитеља цркве: Јустина мученика, Кирила Александријског, Јована Дамаскина и других.[10]

[10] Јустин: Разговор с Трифоном гл. 5. Кирил Алекс. О Тројици 1. 3; Дамаск. Тачно изложење правосл. вере кн. 1., гл. 3.

(Свршиће се)

ПОВЕРЕНИЦА

ЊЕГОВОЈ СВЕТОСТИ ПРЕУЗВИШЕНОМ ГОСПОДИНУ

ГЕОРГИЈУ БРАНКОВИЋУ

ПАТРИЈАРХУ СРПСКОМ

од сто десет најстаријих Срба од 50 до 90 година у Бачком Петровом Селу.

Ваша Светости!

Најсмерније потписани, ми најстарији људи у Бачкоме Петровоме Селу, ми Срби старога кова, који смо изучили стару школу и то српску православну, у којој смо се научили: Бога се бојати, старије поштовати, веру и народност своју изнад света љубити, и образ свој српски као зеницу ока чувати, ми, које није окужила несрећна наука нове школе, која веру гази, народност не признаје, која не поштује ни сама себе ни друге, по којој је син старији од оца, ђак од учитеља,

црквењак од попа, по којој што је ко безочнији то је важнији, — када смо дознали да неки зли језици и пека прљава пера те нове школе нападају на узвишену поглавицу цркве и народа српског, на законита представника њихова међу нама, пред државом и пред страним светом, на Вашу Светост, чиме праве грдну штету себи и своме, кољају образ самога народа и руже светињу наше прадедовске цркве, која нам је лепо српско име сачувала — сматрали смо за своју најсветију дужност: *да Вашој Светости изјавимо своје најдубље синовље страхопоштовање, своју непоколебиву одвност, своје потпуно поверење; а најодлучније и најстрожије осудимо по цркву и народност српску зло обне на Вашу Светост пакерене подлачке, издајничке нападаје.*

Ваша Светости! Људска је то слабост, да и ваљан човек радије замера другом него што му одобрава, радије куди него што хвали, радије обара него што диже другог, а како је то још код злих људи? — На жалост реткост је велика, да се коме за живота заслуге признају. Како је Рајић, како је Мушицки, како је Доситеј за живота био гоњен, а како се сада славе! — Великог пријатеља српског, митрополита Вићентија Јовановића, не познаше сувременици, а потомци сада забачене кости његове скидају са куле манастирске и сарањују са помпом на достојно место.

Митрополиту Стратимировићу сада тек спремамо се да подигнемо споменик. — Патријарху Рајачићу за живота народни вођа Стратимировић прокламацијама својим убија углед и многи му верују, а после смрти сви листом признају му велике заслуге за народ свој. — Патријарха Мазировића живог затрпавају и угушују с неповерењима, а после смрти му с поносом помињу говор његов у горњем дому сабора угарског за обрану цркве и народа српског. — Владику Грујића терају из патријаршије карловачке у прогонство у Пакрац, а после смрти му плачу за „великим Срб-Милутином“. — На како за живота нападоше и прокињаше патријарха Анђелића, а после смрти му најоше резерват његов, у коме јуначки брани веру и народност своју и опомиње владу, да не дира у матрикуле црквене, чиме га индиректе хвалиште, а неће бити дуго, велики дар његов, коме до сад равна нема, гимназија и богословија карловачка, изнеће на видело и друга добра дела његова и прославиће се слава његова пред људима. — На тако, и ако садашњи сав нараштај не признаје заслуге Ваше Светости, *признаће то историја и све боље потомство.* Чудна је, истина, то утеха; али иза гроба тек настаје вечан живот, тада тек долази праведан Божји суд.

С тога најучтивије молимо Вашу Светост, *да се неда збунити у клеменичим намерама својим и у родољубивом раду своме,* да, као оклошница лађа не обазире се на дреку невалале дечурлије с обале, која је гадном грдњом пропраћа и пуца на њу пушком од зове, него, као и ова, поносно својим путем доплови истакнутој мети.

По овлашћењу збора 110 најстаријих Срба, држаног у *Петровоме Селу* у Бачкој 24. и 26. октобра 1893.

Милош Алексић с. р.
нар. учитељ и перовођа збора.

Панта пл. Поповић с. р.
парох и председник збора.

ПРОПОВЕД О РАЗУМЕВАЊУ ЈЕДАН ДРУГОГА.

„И да разумемо један другога у поштривању и љубави и добрим делима, не остављајући скупштине своје, као што неки имају обичај, него један другога састојући, и толико више колико видите да се приближује дан судни.“ (Јевр. 10, 24 и 25.)

Христољубива браћо! Нешто по судбини, а нешто по рођењу скупили смо се у једну општину; а то бива, да би један другога потпомагали у свакоме случају.

Ово је уређење грађанско, или државно, да би се лакше одржао поредак.

Али, браћо, Христијанство сједињава нас везом много јачом од општине грађанске, од општине људске.

Сједињава нас не толико у једну власт, да би у узајамној нужди један другоме били у помоћи, колико нас веже везом у један живот.

По науци апостолској и црквеној сви смо ми под једном главом Христовом, и по томе смо сви једно тело.

Ову истину овако нам објашњава св. Апостол: „*И ако страда један уд, с њим страдају сви уди; а ако ли се један уд слави, с њим се радују сви уди А ви сте тело Христово и уди међу собом*“. (I. Кор. 12, 26 и 27)

И као што је непоколебљив овај закон, тако је и обвезаност за све нас, да се *једнако старамо сви уди један за другога.*

Ви, који чујете ову проповед, неће ли неки од вас рећи: твоје је дело поштравати друге к љубави хришћанској и добрим делима; испуни ти обвезност своју.

Ја бих му на то одговорио: признајем обвезаност своју и примам ваше поштравање ради извршења исте обвезаности.

Исповедам с апостолом: „*тешко мени, ако јеванђела не проповедам.*“ (I. Кор. 9, 16)

Али и ви да се не извлачите од испуњавања обвезаности, коју на мене и на вас једнако налаже апостолска реч.

У другом случају св. Апостол казао ми је, т. ј. у општем постављеном црквом служитељу хришћанске науке: „*Проповеди ми реч, настој у добро време и у невреме, покарај, запрети, умоли са сваким спокојством и учењем*“. (II. Тим. 4, 2)

Но ето вам, разумите, он не говори различито: пастири поштравајте стадо своје к добру; свештеници учите народ; него он говори свима без разлике, без изузетка: *да разумевамо друг другу и поштравану к љубави и добрим делима.*

И тако шири он ову обвезаност на све, јер кад би та обвезаност била стављена само једним учитељима црквеним, не би их било доста.

И тако је нужно да друг другу разумева и поштрава у љубави и добрим делима.

Но да не би овде наишли на противуречије, да не мислите да би сваки могао бити учитељем другима.

То никако.

Јер нам запрети св. апостол овако: „*Не тражите, браћо моја, да будете многи учитељи, знајући да ћемо већма бити осуђени*“. (Сабор. посланица ап. Јакова 3, 1)

Јер је *Бог дао цркви својој свеге једне апостоле, а једне пророке, а једне јеванђелисте, а једне пастире и учитеље*“. (Ефес. 4, 11)

А није дао свакоме да поставља себе за духовног учитеља.

О овоме је на име казао: „*И нико сам себи да не даје части, него који је позван од Бога, као и Арон. Тако и Христос не прослави сам себе да буде поглавар свештенички, него онај, који му рече: ти си мој син, ја те данас родих.*“ (Евр. 5, 4 и 5)

У почетку је невидимо позивао сам Христос апостоле, а ови су после оне позивали за пастире и учитеље, које су налазили да су достојни за то.

А Дух свети објавио је, да ће доћи времена нечастива, овако преко апостола: „*Доћи ће време, кад здраве науке неће слушати, него ће по својим жељама накупити себи учитеље, као што их уши сврбе. И одвратиће уши од истине и окренуће се ка баталиштима.*“ (II. Тим. 4, 3 и 4)

Противу овог самовољног, лажног и опасног учитељства поставио је преграду Богом постављени учитељ, кад нас учи све да поштравамо друг друга к добру, али одмах и придодаје: „*не остављајући скупштине своје, као што неки имају обичај.*“

Своје скупштине имају хришћани у саборној православној цркви.

Дакле им је и дужност држати се верно цркве саборне и неостављати ју, него ту пребивати у послушности, ту поштравати друг друга к добру, како не би престала ревност на самозване и недостојне, која би могла одвести заблуди.

Драги хришћани! Кад се тиче догмата т. ј. јегре вере, о тајнама новог завета, о начелима побожности, гледај да се не преварни на да слушаш онога, да ти говори, којега није поставио Господ да обделава виноград свој.

У вери Христовој у поштрављу побожности може делати само свештеник, којега је црква света признала да има спо-

собности чувати стадо Христово и учити га у вери, љубави и нади.

И то ја чиним и верно вршим дужности своје; а да ли ви долазите ревносно овде на збор црквени, да у овом сабору слушате проповеди моје, то ћете ви знати, кад испитате срца ваша.

А то ће знати и онај свевидећи, па ће вас упитати у дан суда: да ли сте изостављали скупштине своје т. ј. саборе црквене?

Зар сте тако послушали заповест апостолову, који вас учаше да не остављате зборове своје?

Шта ћете Спасителју на ова питања одговорити?

Ово је св. место зборова црквених; овде су дужни долазити на молитву, на науку, на поштравање сви чланови ове св. цркве; овде да се поучавамо и поштравамо у вери, љубави и нади.

Овде је збор једноверне браће, где ће се познати сви, који слушају Бога: „*а који није од Бога не слуша нас*“. (I. Јов. 4, 6)

А што је реч о добрим делима у заповеди апостоловој? То ваља разумети да су добра дела појави у духовном животу.

И тако, да се не би животна сила љубави хришћанске утасила, да јој плодови не би оскудевали, да би подавили мртва дела сујете и порока, о томе дужни смо сви старати се без разлике, сви чланови цркве.

Може ли који уд тела рећи другоме: ја се не бринем хоћеш ли ти бити жив или не.

Тако и ми, браћо, сачланови једнога тела цркве, дужни смо друг друга чувати од смрти греховне; друг друга поштравати к побожности, богољубљу и човекољубљу; друг друга ободравати на дела блага; друг друга чувати од зла; друг друга исправљати, саветовати и упућивати.

Но како ће се ово извршивати без права учитељства и без праве способности учитељске?

Томе нас може научити добра намера. Случајева ради поштравања друг друга има без броја; па ако усрдно усхтемо да вршимо дужност ову бар у случају где то најлакше учинити можемо, већ смо ступили на добар пут.

А који ступи на добар пут и остане на томе постојано, тај ће испунити и заповест апостолову.

Драги моји! Држим, да неће излишно бити, да вам протумачим и знамените израз у апостоловој заповести: „*и разумевамо друг другa у поштравању љубави и добрим делима.*“

Ти, који видиш брата својега да не надгледа сироту и удовицу, који види да љубави нема, дужан си да га опоменеш и да га поштриш у љубави.

Ти, који видиш брата својега да грамзи за туђим, да се не стиди варати, лагати, отимати и красти, зар да будеш немарљив, па да не покажеш љубав своју према брату својему, па да га не посаветујеш и не исправиш на добар пут, и тако да га поштриш на добра дела?

Ти, који видиш брата својега, како раскошно живи, како у лености живот проводи, како у радно доба седи у биртији и пије или се карта, а овамо му летина или други посао пропада, зар ти, као брат, да му не приступиш и да га посаветујеш и исправиш на добар пут и тако да покажеш да врши дужност хришћанску?

Ово су случајеви и оваких има без броја, који ти се указују, Србине, да испуниш заповест апостолову, да заиста не пропустиш сваку прилику, да поштриш брата својега к љубави и добрим делима.

Св. апостол у посланици својој Филибљанима овако заповеда: „*Не гледајте сваки за своје, него и за друге*“. (2. 4)

Дакле чуј, ти грешниче, који пролазиш поред удовице и сирочади, који пролазиш поред болнога и раслабљенога сиромашка, па их нећеш ни погледа својега ра удостојиш, а камо л‘ да им помогнеш у невољи, зар овако живећи, заслужујеш име хришћанина?

О благо теби, добротворче, који видећи невољнога брата својега, похиташ, да му помогнеш, колико ти је могуће!

Ти показујеш милостиво срце, па ћеш и ти помиловат бити, као што рече Христос Спаситељ.

Чини, брате, тако и даље, јер тако

показујеш да имаш љубави хришћанске, да имаш љубави човечанства, и да си достојан члан цркве Христове, како друга својега не заборављаш.

Ти показујеш да имаш пред очима ону заповест апостолову, која овако гласи: „*А добро чинити да нам се не досади; јер ћемо у своје време пожњети ако се не уморимо.*“ (6, 9. Галат.)

Остани, брате, веран овој врлини, и продужи је извршавати до гроба, те да би доказао постојанством својим да се ниси уморио у добрим делима.

Чујте сви, драги моји, који сте имали благодат доћи овамо на збор црквени, овако заповеда св. Апостол: „*А за то дакле док имамо времена да чинимо добра свакоме, а особито онима, који су с нама у вери.*“ (Галат. 6, 10)

Чините, браћо, свакоме добра, а особито једноверном и једнородном брату своме Србину.

Тако разумевајте друг друга добрим делима; тако покажите да се слажете с достојанством човечанства; тако докажите да сте прави синови ове св. цркве.

Тако докажите да мислите не само о благу својем властитом, но и о срећи браће своје да бригу водите.

Тако докажите да се старате за унапређење брата својега Србина.

Тако, браћо, као што се мудрост апостолска не обраћа к вама, или мени заповедајући да поштравамо друг друга к добру, по свима заједно заповеда: „*да разумевамо друг друга у поштравању љубави добрим делима, не остављајући општине своје.*“

Будимо ревносни, будимо постојани у извршавању ове заповести апостолске, те да би достојни били благодати Божје. Амин.

Григорије А. Николић,
свештеник.

У *Митровици*, 25. јула 1893.

ЈИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Скупштина свештеничка.**) У четвртак 4. о. м. одржана је у Н. Саду прва скупштина целокупног свештенства Митрополије Карловачке. Присуствовало је око 60 свештеника из свију крајева Карловачке Митрополије. Пре него што је скупштина започела свој рад одслужено је призивање св. Духа у саборној цркви. Чиноделујствовали су: високопречасни г. Авакум Стајић, прота митровачки, уз асистенцију пречасне г.г. Јована Вукелића, пароха тршићког, Жарка Поповића, катихете сомборског и Ђорђа Павковића, ђакона сомборског. После призива св. Духа у 10 сах. скупили су се сва г.г. свештеници у дворани код царице „Јелисавете“, где је и одржана скупштина. Скупштину је отворио председник одбора за припрему радњу око остварења свештеничког удружења, високопр. г. Авакум Стајић с поздравним говором, у ком је захвалио свој овој господи, која се потрудише да дођу на овај састанак и уједно пожелио им сретан успех у њиховом раду. Иза овог говора приступило се конституисању скупштине. За председника изабран је високопреч. г. Авакум Стајић, за подпредседника пречасни г. Милутин Думић, парох меленачки, за перовође г.г. Стеван Стевановић, парох ковиљсентиванеки и Марко Шаула, катихета румени. Чим се скупштина конституисала, приступило се к извршењу дневног реда. На првом месту стајао је нацрт правила за свештеничко удружење као предлог одборски. (Нацрт овај штампан је у 14. бр. „Српског Сиона“ 1892. г.) Известилац одбора, преч. г. Јован Јеремић, парох бачиначки, изнео је у кратко радњу припремног одбора и препоручио је одушевљеним говором скупштини да прихвати мисао удружења. Генерална дебата о нацрту правила за свештеничко удружење трајала је до 1 сахата по подне. После многих говора pro и contra примљен је споменути нацрт већином гласова за основу специјалне дебате. Тиме је закључена прва седница и одређена друга за 4 сахата после по-

дне. У овој другој седници примљен је одборски нацрт са многим изменама и допунама, и донесене су две резолуције; једном је скупштина осудила недостојне нападаје једног дела наше штампе на јерархију а у другом је изразила своје поверење Његовој Светости г. патријарху Георгију Бранковићу. Изабран је главни одбор свештеничког удружења, благајник и саблагајник и на послетку решено је, да присутни свештеници сутра дан 5. о. м. учине подворење Њег. Светости српском Патријарху, да му најаве, да ће они увек чврсто стајати у за њ и да му се захвале на љубави, коју је он показао према овом удружењу. — На дневном реду било је још и то, да скупштина нађа резолуцију, којом се ограђује против црквено-политичких реформа у Угарској. Но како је поверник варошки забранио, да се о том у скупштини расправља, то је по предлогу преч. г. Јована Јеремића после завршене скупштине у 7 сах. у вече одржана конференција, у којој је једногласно примљена резолуција, којом се сакупљени свештеници изјавише против ових реформа. Овим је закључен први састанак наших свештеника.

У главни одбор удружења изабрани су једногласно на предлог, за састав кандидационе листе, изабраног кандидационог одбора ова господа:

За архидијецезу: прота Авакум Стајић и парох Јован Јеремић.

За бачку дијецезу: прота Милан Ђирић и игуман Мирон Ђорђевић.

За темишварску: парох Јован Новаковић и парох Милутин Думић;

за вршачку: прота Сава Стојшић и парох Лука Поповић;

за будимску; парох Сима Костић и парох Радослав Андрић;

за карловачку: парох Јован П. Јовановић, и парох Никола Манојловић;

за горњо-карловачку: прота Мане Грбић, прота Милош Лалић и парох тржићки Јован Вукелић.

За благајника удружења изабран је једногласно г. игуман ковиљски Мирон Ђорђевић а за саблагајника парох Божидар Поповић у Новом Саду.

Као мио гост скупштине ове био је високопреч. г. прота Алекса Илић, уредник „Хришћанског Весника“ из Београда.

Његову Светост преузвишеног Господина патријарха Георгија поздравила је скупштина брзојавно захваливши му се на љубави и готовости високој, коју је указао покрету свештеничком за удружењем његовим, а 5. новембра отишло је изабрано изасланство у Карловце, да се лично захвали Његовој Светости, а високим посредством Његовим целоме високопреосвештеноме Епископату.

На брзојавни поздрав скупштине свештеничке *одговорио је св. Патријарх Георгије* овим телеграмом: „Захваљујући на сећању и синовљој одности молим Бога, да испошље благослов свој на започето дело ваше.“

Скупштина је текла мирно и достојанствено и показала живе воље за рад. У 2 сах. по подне био је заједнички обед, на ком је пало лепих здравица.

— (**Именовање професора у богословији београдској.**) „Просветни Гласник,“ службени лист министарства просвете и црквених послова краљевине Србије, јавља, да су у срп. прав. *богословији београдској* именовани за *професоре:* Архимандрит *Фирмилијан*, професор нишке гимназије, *Светолик Ранковић*, професор нишке учитељске школе, *Димитрије Јосић*, управитељ београдске учитељске школе, *Милан Бурчић*, пређашњи професор, *Јосиф Стојановић* и *Павле Швабић*, предавачи богословије. — *У стање вонпо стављен је* архимандрит *Иноженшије*, ректор и професор богословије.

— (**Именовање професора у богословији рељевској у Босни.**) Званични „Сарајевски Лист“ јавља, да је високо ц. и кр. заједничко министарство именовало професора православне рељевске богословије *Тому Алагића* професором православног богословског училишта у *Рељеву*, код Сарајева, а земаљска влада поверила му је *управу ректоратом* тога завода. — Даље јавља исти лист, да је поглавица земаљске владе босанско-херцеговачке наименовао свршеног богослова и ансолвираног слушаоца свеучилишта черновичког *Јована Зимоњића* студентом у православном богословском училишту у Рељеву.

Високо ц. и кр. заједничко министарство у Бечу благоизволело је *ректора* православне рељевске богословије, пречасног г. протојереја *Петра Петровића*, на његову молбу ставити у трајно стање мира.

— **Његова Светост**, преузвишени г. Патријарх српски *Георгије*, послао је почетком ове школске године г. *Ђорђу Летићу*, одличног богослова из Карловаца, *у Черновицу* ради продужења богословских наука на тамошњем православном богословском факултету. Ово је опет један доказ, како се Његова Светост очински стара за изображење подмлатка у свештенству нашем.

— (**О четињском Октоиху.**) „Стражилово“ доноси ову белешку: „Из извештаја филозофско-историјског разреда бечке научне академије од 11. октобра ове

годике видимо, да је професор *Јагић* поднео, за споменике одређену, расправу: „Der erste Cetinjer Kirchendruck vom Jahre 1494. Eine bibliografisch-lexikalische Studie“. Уз то је Јагић рекао ово: Литургијске књиге старе црквене словенске књижевности још су веома мало испитане. Нити их је одношај према истоврсним грчким матицама разбистрен, нити вредност превода сама по себи. Ова је расправа рада, да по могућству испуни једну од тих празнина те да са разних страна испита литургијску књигу, која се зове Октоих (ἡ μεγάλη ὀκτώηχος или πᾶσχαλιτική). Испитивању је за основ узето цетињско издање од г. 1494., прва црквена штампа у Срба. У првом се делу расправе, уз непрестано испоређење грчкога текста по штампаним изданьима и два кодекса, која се налазе у ц. кр. дворској библиотеци, наноси слика о распореду градива и истичу се разлике појединце. У другом се делу превод, који је у цетињском тексту, сравњује са различним старијим редакцијама те се доказује, да та редакција мора важити као ревидирана и као она, која је, што се њоме могло нећма, приближена грчкоя оригиналу, а састављена је од прилике у XIV. веку. Исто се тако даје карактеристика превода у опште, а многе његове недостатнице, које од части долазе још и у данашњим изданьима, расветљавају се с помоћу грчке матице. Најзад трећи део садржи грчко-старо-црквено-словенски глосар уз то дело на основу поменутог цетињског текста.“

Изјава благодарности.

Друштву овоме пристекла су у помоћ са добровољним прилозима својима следећа п. н. лица:

са *1000 фор.* Његово Високопреосвештенство Г. Епископ Пакрачки *Мирон Николић*;

са *300 фор.* преч. г. *Милутин Булић*, прото сјеверински;

са *100 фор.* славно властелинство витеза *Милекића* Ветово; преч. г. *Јован Штековић*, прото бјеловарски; и часни г. *Лука Комленић*, парох Н. Топољски;

са *50 фор.* пресвјетли г. *Светозар вл. Кушевић*, умировљени кр. велики жупан; велеможни г. *Милош Зец*, уредник „Народних Новина“; благородни г. *Коста Родосављевић*, рачун. надсавјетник у Загребу; благородни г. *Владимир Матијевић*, велетржац у Загребу; благородни г. *Ђорђе Јагнић*, велетржац у Пакрацу, са супругом својом *Аном рођ. Драгичевић*; благородна гђа *Марија удова Лазић* у Броду; частњејша г. пароси: *Михаил Доић*, окучански; *Амвросије Павловић*, загребачки и *Ђорђе Гурешић*, зовески; и п. и. *господи*, који хоће да му не зна шупца што му даје десница;

са *25 фор.* г. *Никола. Плавшић*, тајник трговачке коморе у Осјеку;

са *10 фор.* благородна г.г. *Коста Хајденг*, кр. поштар у Пакрацу; *Ђуро Јовановић*, трговац у Пожеги, *Коста Јовановић*, посједник у Даровару, *Алекса Беловитић*, трговац у Броду, *Алекса Пауновић*, вележедник у Вуковару, *манастир Кувеждин* у Срему; часна г.г. пароси: *Ђорђе Томић*, рашки, *Михаил Радичевић*, Н. Павлашки и *Илија Мукурлија*, В. Зденачки;

са *3 фор. Ђорђе Протић*, посједник у Даровару.

Свима овима изјављује потписано друштво најтоплију благодарност своју.

Из сједнице одбора у *Пакрацу* 21. септембра (3. октобра) 1893.

Друштво за потпомагање удовица, дјеце и сирочади православ. српског свештенства Епархије Пакрачке.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 185 2—3

На ново отворено *учитељско* место у *Турији* отвара се овим стечај. Плата је у готовом 600 фор. ав. вр. годишње, 40 ф. у име награде за држање поћтворне школе, 10 фор. у име писаћег прибора, 60 ф. за грејање и чишћење школе, и слободан стан.

Учитељ ће бити обвезан све дужности прописане шк. Уредбом, у оним разредима, које му шк. одбор додељивао буде, тачно вршити, појање у цркви бесплатно обављати, и шк. децу појању обучавати.

Рок стечају до *18. новембра* по старом.

Из сједнице м. шк. одбора држане у *Турији* 17. окт. 1893.

Јован П. Петровић, перовођа шк. одбора — Богољуб Јојкић, предсједник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 186 2—2

Оставком г. Јована Максимовића *учитеља*, који је на комуналну школу у своме родном месту *Старчеву* тражио се, — и од висок. кр. уг. министра бог. и јавне наставе за учитеља на истој школи именован, остаје његово место упражњено, на које се овим стечај отвара.

Учитељу је плата у готовом новцу 400 ф.; 5 јанаца добре јарашке земље, која је сва први пут житом посијана, на коју учитељ све јавне терете сноси; слободан стан са великом баштом, од које је половина винова лозом засађена, огрева преко зиме колико је потребно. Од погреба где позван буде 50 новч.

Изабраном учитељу у дужност спада пероводство и рачуноводство, за коју дужност ужива награду од 25 фор.; даље све школ. уредбом прописане предмете предавати, децу црквеном појању обучавати, и у цркви десну певницу држати.

Рок стечају је 14. (26.) новембар т. г.

Молбенице се имају на потписаног упутити. Ко се лично општини пријави, има првенство.

У *Орославоју*, (код Сегедина) 26. окт. (7. нов.) 1893. год.

Миливој Милошевић,
парох, председник.

Број 82. **ОГЛАС.** 184 3—3

Потписана општина жели дознати, да ли живе и гдје *Ђорђо и Гавро Черовић* рођени у *Требињу*, а браћа су и пашљедници покојног Стефана Черовића, који је умро у Требињу 1892. године. Обојица су се пустили у свијет остављши Требиње, и то први прије 34 године, а други пред 11 година. Или, ако су браћа Ђорђо и Гавро умрли, кад је то било и гдје?

Ради тога се обраћамо најприје свештеницима разнијех чинова, а онда и другим особама по читавом свијету, ако би ко зна за живот или смрт браће Ђорђа и Гавра Черовића, да овој општини приватним писмом пријави.

Свештеник, или други човјек, који први докаже сигурним доказима, да су поменута браћа живи, или, да су умрли (треба засвједочити гдје и кад), добиће од ове општине **сто форината награде.**

У *Требињу*, (Херцеговина) септембра 1893.

Српско-православна црквено-школска општина.

ДАВИД ЂУРЧИЋ У НОВОМ САДУ

КОД ЗЛАТНЕ РУЖЕ

ГЛАВНА УЛИЦА, У СОПСТВЕНОЈ КУЋИ.

За **Панакамилавке** свилена Крепона и Крена а по мустрама које сам у Москви и Петрограду лично изабрао и донео, дао сам сада правити и имадем у 7/8 и 6/4 широког свагда на стоваришту.

Даље имадем уз већ иначе ванредан избор Дубла и Перувијена и разних других прних и плавих штофова за свештеничке хаљине, разних дебелих штофова за Деакове а и разноврсне и разнобојне свилене плишане, вунене и памучне поставе за хаљине, па и у оним бојама које наши црквени великодостојници потребују, — велик избор у појасевима, сваке боје а разна квалитета. Цене врло умерене.

С поштовањем

Давид Ђурчић.

187 1—6

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а за четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 14. новембра 1893.

ПРАВИЛА

УДРУЖЕЊА ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ СВЕШТЕНСТВА

У МИТРОПОЛИЈИ КАРЛОВАЧКОЈ.

I.

Чл. 1. Православно српско свештенство обојега реда у Митрополији Карловачкој, удружује се, својом побудом и вољом, а благословом и одобрењем светога Архијерејскога Синода у Карловцима, под именом: „Удружење православног српског свештенства у Митрополији Карловачкој“.

Чл. 2. Циљ је удружењу: да свештенство, удруженим силама, споразумним радом и међусобним потпомагањем постизава што успешније вршење свога свештеничкога задатка, ширећи и утврђујући религиозноверску свест и хришћанску нравственост, потпомажући културно-просветни и материјални напредак народа свога, у колико се овај последњи вршењем свештеничког задатка потпомагати и унапређивати може.

Чл. 3. Према циљи и задатак је удружењу:

а.) да негује и одржава у свештенству личну узајамицу, солидарност тежња и радње;

б.) да изналази, спрема и на расположење ставља што више и што подеснијих средстава за успешно вршење свештеничког задатка, а на свима крајевима митрополије.

в.) да се стара о свему, што би црквено беседништво унапредити и вршење проповедничке дужности олакшати и успешнијим учинити могло;

г.) да се стара о свему, што би катихетичку наставу унапредити и успех јој осигурати могло у свима школама и заводима, нижим и средњим;

д.) да ради на постизавању једноличности у вршењу црквених обреда, по правилима и прописима св. православне цркве;

е.) да негује и шири правилно црквено појање и благоглешије;

ж.) да се стара о свему, од чега би зависити могао што достојнији положај и што већи углед свештенства;

з.) да потпомаже и унапређује црквену књижевност;

и.) да се обавештава о свима појавама и покретима, који се тичу вере, цркве, морала, целе јерархије и свештенства насоб, те корисне да потпомаже и развија, а штетне да сузбија и отклања;

ј.) да проучава и претреса, посредством свију својих органа, предлоге, који би се ма кад спремали за српски православни народно-црквени сабор, и да о њима у у Скупштини, а у замени ове, и у Главном Одбору, донаша, кад то од потребе буде, своје резолуције, закључке и решења, којима ће своје становиште према тима предлозима обележавати, и подноси их у облику представака св. Архијерејском Синоду и српском православном народно-црквеном Сабору, путем њихових председништава;

к.) да према средствима, која му на расположењу стајала буду, и материјално потпомаже поједине свештенике, који помоћи требају и заслужују, а тако исто и свештеничке удовице и сирочад.

Чл. 4. Чланова удружења биће: редовних, добротвора, потпомагача и почасних.

Чл. 5. Редовни чланови јесу: сви свештеници у Митрополији Карловачкој обојега реда, а уплаћују годишње у благајну удружења, и то најдуже до конца октобра: протопресвитери, настојатељи манастирски и пароси прве класе 6 фор., пароси друге класе 5 фор., треће класе 4 ф., а сви остали као и капелани и ђакони 3 ф.

Чл. 6. Свештенство дијецеза: горњокарловачке, пакрачке и будимске плаћа, у сваком случају, половицу одређених у чл. 5 свотâ годишњег улога.

Чл. 7. Члан добротвор може бити сваки члан православне српске цркве, правосл. српска црквена општина, манастир, задруга која и друштво, ако их скупштина за такове прими, а у благајницу удружења уплате једном за свагда 100 фор. или у два годишња оброка по 50 фор.

Чл. 8. Чланови потпомагачи могу бити сви у чл. 7 побројани, ако их скупштина за такове прими, и док год уплаћују у благајницу удружења засебни годишњи улог од 3 фор.

Чл. 9. Почасни чланови су они, које скупштина зарад заслуга им, учињених цркви или удружењу, за такове изабере и прогласи.

Чл. 10. Редовни чланови могу бити у исто време и добротвори и потпомагачи.

Чл. 11. Удружење ће примати и друге повчане помоћи и легате.

Чл. 12. Средства, којима удружење жели постизавати своју цел и вршити задатак, јесу и могу бити:

1. закључци, решења, одлуке, резолуције, представке и молбе, и узајамна преписка свију органа удружења;

2. предавања и читања у седницама друштвених органа, расправа о појединим практичним и савременим потребама и питањима, која засецају у живот цркве и свештеничку службу;

3. штампа и жива реч;

4. повчана средства благајнице удружења.

Чл. 13. Органи удружења јесу:

а.) Скупштина;

б.) Главни Одбор;

в.) Епархијски зборови;

г.) Епархијски одбори;

д.) Протопресвитератски зборови.

II. Скупштина.

Чл. 14. Чланови скупштине јесу сви редовни чланови удружења, а са правом саветовања, предлагања, питања и решавања.

Чл. 15. Делокруг и задатак скупштине јесте:

а.) да доноша, допуњује и мењује правила друштвена;

б.) да претреса и решава предлоге и предмете, које пред њу изнесе Главни Одбор или, посредством овога, епархијски и протопресвитератски зборови, а и поједини редовни чланови, у оквиру циља и задатка друштвеног;

в.) да бира Главни Одбор удружења;

г.) да бира благајника и саблагајника између редовних својих чланова;

д.) да бира одбор, увек ad hoc, зарад прегледања благајничких рачуна и подношења скупштини предлога у погледу финалисања тих рачуна;

е.) да финалише двогодишње рачуне благајнице удружења и да рачуповођама даје опроснице;

ж.) да установљује двогодишњи прорачун удружења;

з.) да одређује дневнице и путни трошак члановима Главног Одбора, који ће им се исплаћивати, кад долазили буду у одборске седнице;

и.) да претреса извештаје Главнога Одбора о целокупном раду удружења;

ј.) да решава о издавању, уређивању и администрацији листа, као органа друштвеног;

к.) да одређује места за држање идућих скупштина.

Чл. 16. Скупштина удружења састаје се сваке друге године у месецу августу, а по потреби и изванредно.

Чл. 17. О потреби сазива изванредне скупштине решава Главни Одбор са $^2/_3$ укупних чланова својих, властитом побудом или на предлог ма којег друштвеног органа.

Чл. 18. Ако би изванредни сазив скупштине захтевала већина епархијских зборова или одбора, Главни Одбор ће дужан бити онда сазвати изванредну скупштину најдуже у року од 4 недеље дана.

Чл. 19. Да се скупштина може конституисати и правоваљане закључке доносити, морају бити присутни, осим присутних чланова Главнога Одбора, најмање још тридесет редовних чланова.

Чл. 20. Скупштина бира себи већином гласова председника, подпредседника и потребан број перовођа на две године, односно од једне до друге идуће редовне скупштине.

Чл. 21. Председник отвара и затвара скупштинске седнице, руководи већања, ставља предлоге на гласање и проглашује донесене закључке.

Чл. 22. Скупштина решава надполовичном већином у скупштини присутних редовних чланова. У случају паритета одлучује глас председников. Гласање је устајањем, а у личним стварима увек тајно.

Чл. 23. Тајно гласање бива и онда увек, кад то затраже десет присутних редовних чланова.

Чл. 24. Скупштинске записнике потписује председник и перовођа, а за оверовљење записника бира скупштина 4 своја редовна члана.

Чл. 25. Свети Архијерејски Синод, или у име његово свагдашњи Митрополит карловачки и Патријарх српски или његов местозаступник, врши врховно право надзора над удружењем и његовом радњом тако, да му се сви скупштински записници у одоствереном препису са потписом председника и перовође подносе, у погледу закључака, који су догматично-обредног карактера, на одобрење; а у погледу осталих закључака на — увиђење.

Чл. 26. Скупштински закључци постају правоваљани и обвезни на све чланове удружења, ако св. Архијерејски Синод, односно његов председник, против њих у року од 30 дана, рачунајући од дана доставе, никаква приговора не учине.

Чл. 27. Скупштина установљује на првом свом састанку пословник свију друштвених органа, на темељу ових правила.

Чл. 28. Правила удружења допуњавати и мењивати могу се са $^2/_3$ присутних редовних чланова у првој идућој скупштини после оне скупштине, у којој се, на захтев 20 у скупштини присутних редовних чланова или на предлог $^2/_3$ Главнога Одбора, закључило буде, да се допуњавати или мењивати имају.

Чл. 29. Скупштини могу присуствовати осим редовних чланова, сви чланови Епископата са правом на саветујући глас, а без икаквог другог права, и чланови добротвори, чланови почасни и српски православни богослови, професори богословије

и вероучитељи, у колико као свештеници већ нису редовни чланови удружења.

III. Главни Одбор.

Чл. 30. Главни Одбор састоји се из 15 редовних чланова удружења, од којих се из сваке епархије у Митрополији бирају по двојица, а из горњо-карловачке тројица, на две године

Чл. 31. Главни Одбор је представник удружења православног српског свештенства у Митрополији Карловачкој према свакоме, с киме удружење или ко е њиме буде додазио у ма који дотицај.

Чл. 32. Главни Одбор има свој печат са ликом Спаситеља и називом: „Главни Одбор Удружења Прав. Срп. Свештенства у Митрополији Карловачкој.“

Чл. 33. Главни Одбор бира из своје средине себи председника, подпредседника и тајника, који је уједно и перовођа у одборским седницама.

Чл. 34. Своје конституисање пријављује Главни Одбор председништву св. Архијерејског Синода.

Чл. 35. Делокруг и задатак Главног Одбора јесте:

а.) одређује дан, кад ће се скупштина удружења држати;

б.) установљује дневни ред скупштински;

в.) сазива редовну скупштину на 4 недеље пре састанка, а ванредну на 2 недеље, објавом у званичном органу Митрополије Карловачке или у органу удружења, ако излазио буде, са назначењем дневнога реда јој;

г.) предходно пријављује сазив скупштине, са назначењем дневнога реда, председништву св. Архијерејског Синода и достојним начином позива на исту Његову Светост Патријарха-Митрополита и високопреосвештени Епископат;

д.) спрема предлоге и подноси их скупштини на расправу;

е.) разматра предлоге, подношене му од епархијских одбора, протопресвитератских зборова или појединих редовних чланова удружења и са својим мишљењем спроводи их скупштини на решавање;

ж.) подноси скупштини извештај о своме раду;

з.) извршује скупштинске закључке;

и.) стоји у преписци и вези са епархијским одборима и протопресвитератским зборовима;

ј.) припрема све, што треба у име удружења предати јавности;

к.) саставља двогодишњи прорачун удружења и подноси га скупштини на расправу и одобрење;

л.) дозвољава ванредне издатке из друштвене благајнице и оправдава их накнадно скупштини;

м.) одобрава и подељује прилоге редовним члановима удружења на предлог епархијских одбора;

н.) прегледа и претходно разрешава погодишње и годишње рачуне благајничке и о томе саопштава јавни извештај у органу друштвеном;

о.) решава о награђивању радова у црквеној књижевности у споразуму са редакционим одбором органа друштвеног, и евентуално узима издавање таковних радова у своју накладу;

п.) властан је предузети у свако доба сконтровање благајнице друштвене, а дужан је то чинити сваке по године, у коју цељ бира на то двојицу својих чланова.

(Свршиће се).

ГОВОР ЈОВАНА ЈЕРЕМИЋА

пароха бачиначког и протонамесника,

као одборског **известиоца**, којим је отворио генералну дебату о „нацрту правила за свештеничко удружење“ у свештеничкој скупштини 4. новембра 1893.

Славна скупштино и љубазна браћо!

Одбор, који је сазвао ову скупштину, поверио ми је дужност и поклонио част, да славној скупштини будем известилац за одборски предлог, који је на дневноме реду.

Пре него што проговорим реч о томе

предлогу, дозволите ми, да, ради обавештаја, кажем коју о самом одбору, његовом постанку и раду.

Кад је прошле године покренуто питање нашег удружења са одлучном намером, да се што пре оствари, учињено је за то, што се тежња за својим удружењем и пре тога појављивала и истицала не једаред у нашем свештенству, те што се тиме излазило само на сусрет тој тежњи и хтело јој се извршење потпомоћи, а што се у повољном расположењу високопреосвештеног епископата нашег према тој тежњи у данашњим приликама, уочавале врло повољне околности за остварење њезино.

Сазив пак срп. правосл. народно-црквеног сабора прошле године и потреба, да се свештеничка скупштина састане пре сабора тога, како би се жеље свештенства могле изнети пред сабор, и како би се овај могао упознати са мишљењем и истинитим становиштем свештенства нашег у питањима народно-црквених нам автономних односаја, — све је то захтевало, да се што пре образује одбор, који ће сазив те скупштине узети у своје руке и све спремити, што је за рад скупштине такве потребно.

У ту цел сазвана је на брзу руку једна ужа конференција 23. марта пр. г. у Карловце, као што је већ познато.

У тој конференцији образовао се одбор, који је донео одлуку, да се сазове скупштина целокупног свештенства Митрополије Карловачке и пред ову изнесе, осим осталих питања, и питање удружења на — решење.

Скупштина је сазвана била за 12. октобар пр. г. и за исту, осим осталих предмета, примљен је био већ онда предлежећи и данас одборски предлог штатута друштвеног. Но разлози каноничког односаја, у којем свештенство стоји и стајати увек има према своме Епископату у цркви, с једне, а с друге стране и практични обзири налагали су одбору, да за ствар удружења добије претходни благослов и дозволу његову. У тој цели замолио је одбор Његову Светост преузвишеног господина Патријарха нашег Георгија и високопреосвештену господу Епископе, осим осталог и то, да дозволе и препоруче окружним протопресвитерима држање протопресвитерских зборова, који би предлог одборски узели у предходан претрес и предходно се изјавили о пристајању или непристајању на предложено предлогом тим удружење свештеничко, а ради што сигурнијег одзива на скупштину, већ сазвану, да изаберу на исту своје изасланике.

И хвала архипастирском старању и љубави, та се одборска молба срела са пуном готовошћу Његове Светости и високопреосвештених епископа.

Покрет је за удружењем свештенства нашег добио њихов предходни благослов, одобрење и замољену помоћ, што можемо и са овога места само са најдубљом синовском захвалношћу нагласити, као једну светлу појаву у нашем црквено-јерархијском животу и његовим односима, а која нам из срдања изазива усклик поноса: слава нашим Архипастирима!

И да није држање скупштине прошле године спречено познатим узроком, та би скупштина била одржана, добро посећена, и ствар нашег удружења била би данас — свршен чин.

А овако, ево нас тек данас, у позно доба године, када томе увек време није, скупљених у мање посећену скупштину, да ствар свога удружења отпочнемо делом.

Славна скупштино! И зато одзив на данашњу скупштину није за наше свештенство ласкав, ова је скупштина пак овлаштена, да питање удружења узме у претрес и своје коначно решење, више формалне природе, о њему донесе, и реши организацију тога удружења према предлежећем одборскоме предлогу.

Пуномоћ за то ова скупштина, и крај релативно малог броја својих чланова, има већ у изјавама двадесет и седам протопресвитератских зборова, којима су ови једнодушно, једногласно и са одушевљењем изјавили се за удружење и солидарним са предрадњом одборском, а предлежећи предлог са познатим приговорима прихватили предходно сви за темељ, на којем треба подићи зграду нашег удружења, прихватили све његове принципе, по којима треба да се спроведе организација удружења.

Шта више, на основу свега тога, ја сам мишљења, да је питање: жели ли наше свештенство своје опште удруженье, начелно већ решено у протопресв. зборовима; да је и сам предлог одборски, у погледу својих принципијелних питања, решен у тим зборовима тако, да ова скупштина данас без икаквог зазора или сумње, да се неће огрешити о компетенцију или о жељу остале браће своје, може мирне душе приступити к раду своме и дати данас формалну санкцију свему ономе, што је у изјавама 27 зборова протопресвитератских добило већ материјално одобрење нашега свештенства.

Јер, кад би ми данас донели решење противно изјавама 27 протопресв. зборова, или се разишли без решења и свршена посла свога, то би значило, да злоупотребом слабијег одзива на ову скупштину, којем је узрок и незгодно и неугодно доба године, хоћемо да угушимо глас и спречимо остварење тежње и жеље $^9/_{10}$ нашега свештенства, које је било случајем и иначе спречено доћи овамо; или би значило, да за рачун слабог бројног одзива на скупштину ову, избегавамо извршити дело, које је добило већ претходно одобрење $^9/_{10}$ нашега свештенства, а које да извршимо, тражи од нас општи интерес народно-црквени, тражи од нас углед наш, достојанство наше.

Ако је бројно слабије посећена ова скупштина, она је својом интелигенцијом довољна гаранција, да ће се одборски предлог претрести довољном пажњом и да ће из специјалне дебате изаћи на потпуно задовољство браће наше, која нису овде, а изјавише се већ у напред с нама солидарни.

И по томе, не само да смо овлаштени него и дужни да приступимо послу, ради којега се скуписмо

Томе послу приступимо, браћо, у име Божје. Бог ће нам помоћи. Јер цел и задатак удружења нашег јемчи нам, да ће уз нас бити помоћ Божја. Јесте, биће, јер хоћемо удруженьем својим да вршимо службу Христу и његовој науци. Биће уз нас и добри гениј народа српског, јер хоћемо да послужимо срећи народа свога.

А да то желимо, сведок нам је дух, који провејава кроз предложени „нацрт правила“ за наше удруженье; сведоче жеље и тежње, које су исписане у цели и задатку његовоме, а које потврђују, како је цел та узвишена и велика, задатак тај племенит и замашан, — хришћански, нравствен — патријотичан, родољубив.

Но да се потпуно схвати важност и увиди потреба покрета овог за нашим удруженьем, потребно је и то: да се упозна стање наше цркве и народа у њој; стање нашег свештенства, односаји у јерархији и т. д.

А све је то вама, браћо, и познато и сигурно ме нећете гонити, да вам изнашам и сада пред очи слике свега тога?!

Да вам изнашам зар пред очи и сад слику раздора, који нам раздире живот народно-црквени са страстима, којих је цео легион;

слику назатка нашег са нерада ил површна рада раденика народно црквених;

слику порока и злих обичаја, који отеше место врлинама у животу црквено-народном;

слику религиозно-верског индиферентизма и потамнеле нравствености, у неким деловима наше цркве и народа, у којима је некад мирисала побожност и пламтело одушевљење за веру, а светлила добродетељ и сјао чисти хришћански живот;

слику зар непоштовања, отуђености и нескрености пастве према пастирима најмањим и највећим? . . .

И зар хоћете, да се заштамо, браћо и господо:

је ли свештенство наше свему томе тражило лека; је ли га нашло и употребило?

Шта је учинило, да раскрави онај верски религиозни лед, који је следио толике груди наших синова;

шта је учинило, да га загреје за веру, врлину и добродетељ;

шта је учинило у школи, да ова боље васпитава младеж, те цркви и народу даде бољу генерацију;

шта је учинило за црквену књигу и просвету у опште;

шта је учинило, да се разбије раздор и утврди споразум у народу, у цркви, у самоме свештенству;

шта је учинило, да заштити брод наше народно-црквене автономије од страсти. које га заљускују, од валова, који му распадом прете;

шта је учинило за себе, за свој углед, за наоружање своје у борби позива свога — за своју сирочад?

Хоћете ли, браћо и господо, да се запитамо: јесмо ли сви истрајно одушевљени за позив свој и у раду своме;

јесмо ли солидарни ма како и ма кад; бринемо ли се један за другога; разбирамо ли ми из Срема, шта је и како је у Бачкој и Банату, испод Велебита и Кавеле; како ли је онима тамо, на догледу Крижевца? Притичемо ли један другом у помоћ ма у чему; бранимо ли један другог ма чиме?

Разумемо ли сами себе; разумемо ли друге?..

Хоћете ли, браћо, да се и даље питамо? Но, и ово је доста, па да нам одговор на све ово буде доказ, да нисмо довољно радили, да нисмо радили солидарно, да се ничим не познајемо и не везујемо: до ли хаљине, која је мртва, — позива, који је већином у речима; осим званичног односаја, који срца не загрева.

И ове слике, на које сам вас само подсетио, а које нам инак одмах излазе пред очи у природним бојама, довољне су, да се пред њима забринемо и забринути запитамо: шта да чинимо?

Хоћемо ли бити према свему томе равнодушни; или ћемо у очајању малаксати и са грозном резигнацијом напустити брод своје цркве и народног живота?

Ни једно ни друго. Него да скупимо сву своју снагу; да сложно прегнемо на рад. Сви; вољно и споразумно; заједнички и истрајно. Један другог потстичући; храбрећи и потпомажући; одушевљени за позив свој; одушевљени за веру, цркву и народ; увек свесни дужности своје; свесни онога, што хоћемо и што можемо.

(Свршиће се).

ЖИВОТ И РАДЊА
Вићентија Јовановића
Архиепископа српског и Митрополита Београдског и Карловачког.
(1731.—1737.)

(Из Беседе, коју је на парастосу у манастиру Раковцу 23. октобра о. г. говорио Димитрије Руварац, парох земунски и почасни протојереј.)

(Наставак).

Сабор се састао реченог дана у Београду, и између осталога донео је, односно усво но је многа наређења у погледу црквено-просветног живота српског народа, што их је митрополит *Мојсије Петровић* сабору предложио, а која је израдио већ покојни епископ *Вићентије*.

По смрти митрополита *Мојсија Петровића* († 27. јула 1730.), буде народни сабор сазван у Карловце за 15. фебруар 1731. За царског комесара буде именован ћесерао гроф *Локатели*.

Комесару, у датом му тајном упутству, буде наложено, да настоји на томе, да сабор изабере два митрополита, т. ј. једног за карловачку, а другог за београдску митрополију, и пошто је комесар држао, да је добро спремио земљиште за своју намеру, предложи у седници од 24. фебруара и позове сабор да бира два митрополита. Посланици не хтедоше тај предлог и позив комесаров устројити, и после дужег договарања и саветовања у Бечу, комесар добије упутство из Беча, да још једном наведене већ разлоге у сабору понови, и уједно нека најави, да сабор слободно остане при свом захтевању, но да се има највишем решењу покорити. На ако и то ништа не помогне, и сабор не усхте одустати од свога искања, онда нека сабору после неколико дана најави, као да је бајаги дошло ново дворско решење, којим се сабору по његовој жељи допушта, да се обе митрополије још само за тада сједине, но

под тим условом, да се то ограничење при изборном чину у записник увести има.

Комесар, пошто је примио то упутство, позове сабор по ново, да бира митрополита, и то само за митрополију Карловачку, који ће уједно администрирати и митрополију Београдску. Кад посланици не хтедоше ни на то пристати, допусти комесар сабору да бира по својој вољи, и 22. марта 1731. буде једногласно за архијепископа целог православног српскороманског народа, у аустријским наследним земљама, т. ј. у Србији, Срему, Славонији, Хрватској и Угарској, Банату и малој Влашкој, и митрополита Београдског и Карловачког изабран епископ *Викентије Јовановић*.

Шта више, комесар није могао успети ни у томе, да уђе у записник ограничење таког избора само за тада.

2. јула и. г. буде *Викентије Јовановић* за архијепископа и митрополита потврђен по жељи сабора.

А што се исти сабор *тако* свесно, чврсто и сложно држао, за то припада заслуга — по речима поменутог *Шашкера*, који је поменуто своје дело писао по изворима, што се налазе у царској ратној библиотеци и другим архивима — самом *Викентију Јовановићу*, рекавши: „Да ће од оваког држања саборског бити и успеха: то се могло, по дотадањем искуству, у толико пре претпоставити, што је на челу целог тог успеха био онај исти *Викентије Јовановић*, који је 1722. са бившим митрополитом *Мојсијем Петровићем* радио на сједињењу обе митрополије“.

Митрополит *Викентије Јовановић* дознавши, да је цар *Карло VI.* издао потврдну диплому, оде и сам у Беч, где су се још од априла бавили послани саборски изасланици, питући, да се потврде закључци народног сабора од 1730.

После дугог договарања и саветовања унутри дворски војени савет у име цара под 5. фебруаром 1732. на митрополита *Викентија* нов „изјаснителни рескрипт“, који има важити само за новоосвојене земље т. ј. Србију и Банат.

Митрополит *Викентије* не хтеде исти рескрипт сам народу прогласити, већ поднесе молбу дворском војеном савету за држање народног сабора, на кем да се као што треба прогласи како његова потврда за митрополита, тако исто и најновије царско решење у погледу привилегија, заједно с другим дотле изданим решењима, која се тичу целог народа.

На ову молбу митрополита *Викентија*, земаљска влада за поменуте новоосвојене земље, упитана за мњење од дворског војеног савета, одговори, да није нужно, да се цео српски народ тога ради на сабор позива, но да је довољно, да се само неколико Србаља из новоосвојених крајева позову на сабор.

Митрополит *Викентије* на то поднесе самом цару молбу, у којој је по ново молио, да се допусти држање народног сабора за све Србе, који живе под његовим скиптром, као што је — рече — било и 1730., и то у толико пре, што ако се друкчије уради, не би цео српски народ сазнао као што треба речене обзнане, јер му не би биле објављене по тадањем начину, а тиме би Његовог Величанства војена служба највећма трпела.

Ова се опомена у Бечу разумела, те 11. јула 1732. потврди принц *Евгеније Савојски*, председник дворског војеног савета, закључак у погледу држања српског народног сабора у Београду, који се доцније одложи, и тек се 31. октобра у Београду отворио.

Како ни овај сабор не хтеде чути за поменуту декларацију од 1727. и 1729. г. и рескрипт од 1732., већ искаше, да се народне привилегије у свему поштују, поднесе молбу цару, а подједно изабере и изасланике из своје средине за Беч, којима наложи, да настоје на томе, да се отклоне неправде, што се српском народу чине, о којима је било говора и на самом сабору, а поименце о томе: како управни чиновници строго поступају с народом, како глобе народ, псују, злоставе свештенике и световне људе, неправедно затварају људе, и срамоте женскиње, како му забрањују зидати цркве, узимају велику камату и десетак.

Изабрани од сабора изасланици не одоше одмах у Беч, пошто им се из Беча поручило, да не ће бити примљени, а Будимци који су у народним стварима прву улогу играли, — и ако су у томе врло често грешили —, писаше митрополиту *Викентију*, у своме писму од 5. марта и. г., да изабрани посланици иначе треба да иду у Беч „и да господствујушту немачку господу новцем умилостиве, кад се на ино не може“.

Митрополит *Викентије* сазове за 11. децембар исте 1733. у Београд на збор епи-

скопе, свештенике и прваке народне, који су на последњем сабору били народни посланици, и договоре се, колико да се даде дневнице изабраним за Беч изасланицима, а подједно, како да се распореже на епископе и народ трошак за њих и за намерено дело.

Међу тим се са српским народом све то горе поступало, те у почетку 1734. оду у Беч речени изасланици, да ишту лека повредама привилегија, и 8. марта предадоше принцу *Евгенију Савојском* писмо митрополита *Викентија* од 11. јануара, а уједно га и усмено замолише, да се српском народу очувају привилегије, и да се по њима са Србима управља.

Евгеније им обећа испунити њихово искање, но како од то доба прође три месеца, а никакав одговор на поменуту молбу не изађе, то митрополит *Викентије* и поменути изасланици по ново предадоше молбу на *Евгенија*, на што 10. (21.) септембра и. г. изађе царско решење, у ком се српском народу дарован привилегије по ново потумачише.

Митрополит *Викентије* не буде ни с тим тумачењем задовољан, те отиде сам у Беч, где је у име своје, клира и народа искао и тражио, да у место издатих у последње време декларација и рескрипта, цар изда заштитну привилегију, као што је изашла она од 30. марта и 10. јуна 1715.

На основу ове молбе митрополита *Викентија*, састане се 3. априла 1735. конференција под председништвом царског канцелара грофа *Цинцендорфа*, те и ако је она свој предлог, који је имао изћи под именом: „*заштитне дипломе*“, и који је у многом чему новољнији био од осталих декларација и решења, поднела на мњење митрополиту *Викентију*, он га ипак не хтеде примити и усвојити, већ по ново искање, да се Србима даду онака права и правице, каква су им у привилегијама обећана.

Искање митрополита *Викентија*, и његове примедбе на исти предлог, доставе се министарској конференцији, те како се над Аустријом купише црни облаци — у Италији је Аустрија несретно ратовала, између Русије и Турске претио је био рат, и Аустрија као савезница Русије морала би се и сама упустити у рат с Турском, ако би се с њом Русија заратила, у горњој Крајини граничари бунише се, у Бачкој побунише се Срби са осталим становницима због рђавог поступања од стране спахија и чиновника, која је побуна назвата „побуном Пере Сегединца“ — конференција не смеде Србе вређати, и на митрополита *Викентија* наваљивање влада, да иде у Бачку да народ умири, а он им одговори, као што рече у писму своме писаном Будимцима из Беча 26. марта и. г., „но ми се екскузирахом, да не смемо без конзулације и експедиције у народ поћи, да се горше ватра между народом невосналит, с праздними рукама пришедше“.

После многог преговарања и договарања, на послетку цар *Карло VI.* нађаде 7. (18.) маја 1735. „*заштитну диплому*“, и у декрету од истог дана рече, да је услед молбе митрополита *Викентија* и народа српског, дарован српском народу привилегије не само потврдио, већ на особите милости и раширио.

Митрополит *Викентије* баћен се у Бечу од октобра 1734. до друге половине јуна 1735. и којом је приликом морао своје крстове и епископске одежде заложити, добивши поменуту „заштитну диплому“, искао је дозволу, да може држати народни сабор и то у Карловцима. Министарство одобри држање сабора, но не у Карловцима већ у Београду.

Ну, сабор се ипак одржао у Карловцима и 20. јула 1735. буде отворен. На истом је међу осталим прочитана поменута „заштитна диплома“, која се има сматрати као плод осмогодишње борбе народне против рескрипта од 1. (12.) априла 1727., у ком су се као што видимо протумачиле народне привилегије, с којим тумачењем народ није био задовољан; објављено је устројство „*српске хусарске регементе*“, расподрезан на народ трошак за њу и изабрани су народни тутори, да настоје, да се покупи од народа расподрезан трошак за исту регементу; изабрати су посланици, да у Бечу с народним секретаром *Јованом Матулом* у име српског народа заступају и бране народне интересе, чине преставке и одговоре на питања, која се тичу српског народа, а уједно и у погледу поднетих тужаба од стране бачког епископа *Висаријона Павловића* против митрополита *Викентија*.

Како је у привилегији од 10. (20.) августа 1691. цар *Леополд* обећао Србима пребивши у ове земље, „да сви од архијепископа, као од своје црквене главе, као у духовним,

тако и у мирским стварима зависе“, то је српски народ и митрополита *Виђентија* сматрао као своја поглавицу и у црквеним и народним стварима.

А како је он као такав у народним стварима оправдао народно поверење, може се видети из до сад реченога, што је све на истини и историјским фактима основано.

(Наставиће се).

ИЗАСЛАНСТВО СВЕШТЕНИЧКЕ СКУПШТИНЕ

пред Његовом Светости Патријархом српским Гергијем Бранковићем, и изјава св. Патријарха о свештеничком удружењу.

Велика депутација свештеничке скупштине поклонила се Његовој Светости, преузвишеном господину Патријарху Георгију, дана 5. новембра о. г. у $^1/_2$11 сахата пре подне у Карловцима.

Депутација, која се састојала из 30 свештеника, из свију дијецеза у скупштини заступљених, дошла је сва заједно са жељезничким влаком из Новог Сада.

Киша, која је и тај дан немилице левала, пречила је, да се учини много шетња, што се учинити мислило и желило, како би поклоњство ово, Његовој Светости, љубљеном и св. Патријарху Георгију, што достојнијег и верније израза дало оном искреном страхопоштовању и оној љубави и оданости истинитој, којим штује, којом љуби и којом је одано свештенство митрополитско, без разлике дијецеза, осим својим епископима, тако исто и својој врховној црквеној поглавици.

И ако се, дакле, депутација ради рђавог времена морала задовољити најскромнијом формом свога изасланства, значај и важност изасланства тога остаће за сва времена неокрњен, јер *такво* изасланство до сад се још није поклонило ни једном српском Патријарху у митрополији карловачкој. Изасланство од 5. новембра 1893. врло је значајно и јединствено, а дао би Бог, да у последицама својим буде за народно-црквени нам живот — корисно и срећно!

Депутацију је предводио прота митровачки високопреч. г. *Авакум Стајић*, као председник скупштински.

Кад је Његова Светост ступила у дворану у којој ју је изасланство чекало, поздрављена би френетичким усклицима искрених срдаца оданог јој свештенства. Кад су се стишали усклици: „Живио св. Патријарх Георгије!“, узе реч прота *Стајић* и каза:

„Свети Патријарше! Господине најмилостивији! Ево живе слике, са које прочитати можеш жарку љубав, најдубље високопоштовање, најсмернију оданост, синовљу привржености према високој особи Твојој, не само свештенства архидијецезалног, него и свештенства целокупне српско-православне Митрополије Карловачке. — Ево слике, која казује јасно и гласно, са каквом патреном жељом, с каквим одушевљењем дочекасмо ево ми, да Те поздравимо и да Ти благодаримо на оној отачаској љубави, благонаклоности и готовости којом си благоволео по познатој доброти и високој милости Твојој прихватити и одобрити корак овај наш, и благословити замисао ону удружења свештеничког, коју је замислио свештенство још у обдржаној скупштини у Н. Саду донекле срећно остварило и оживотворило, ако милостиви Бог даде, на срећу и напредак цркве и народа. Дошли смо, да Те поздравимо и да Ти благодаримо, свети Оче и Архипастиру наш, али уједно и да изјавимо наше највеће поверење на Архипастирском, по св. цркву нашу благодетном и спасоносном раду Твоме, најтоплије желећи, да Те велики Бог који праведнике љуби и милује, а добра дела вавек награђује, одржи још много и дуго здрава, свежа и крепка, на благо цркве, на радост клира, на утеху православног народа српског. Живио!“

После овога говора отпевало је изасланство громко и дивно „*Тон десиотин*“. Св. Патријарх је благосиљао дотле присутне.

А после отпеваног стиха Архијерејског, громки усклици испуњаваху опет дворану, док Његова Светост не проговори.

Св. Патријарх говорио је дуго, говорио од срца, очински, поверљиво и одсудно.

Између осталога, нагласио је, како покрет за удружењем свештеничким није до сад наилазио на одобравање и помоћ више јерархије, али да га данас Он и цео епископат прихвата радо, и да ће га потпомагати искрено, све дотле и увек, док год удружење буде одржавало свој рад у складу са свештеничким позивом, задатком и дужностима, и док год му, по томе, рад буде бивао на корист цркве и народа а тежио к цели, која је удружењу постављена.

Хоће ли бити резултата од дела, које је свештенство, у име Божје, јуче отпочело, зависиће од свештенства на првом месту, од његовог расположења према основаном удружењу, од воље му за рад и способности за рад. А признати треба, да је у млађем свештенству та воља бујнија, способност сваки дан лепша, па се ваља уздати у тај прогрес нашега свештенства, а уз то и у искуство, које је богатије опет у старијем свештенству, и у љубав, којом је и старије свештенство љубило и којом љуби увек своју цркву прадедовску и мили народ, — да ће све то, удружено и спојено основаним удружењем свештеничким, показати резултата. Иначе би се свештенство могло наћи пред једном строгом осудом, а оправданост њену тешко би могло ослабити и пореći . . . . .

После ових изјава, нагласила је и Његова Светост, да је удружењу задатак врло значајан, и да ће моћи да изведе многа дела, ако свештенство буде вољно да ради: дела, корисна за цркву и цео наш народно-црквени живот!

А кад тај живот спомиње, онда мора нагласити и то, да ће удружење доћи скоро и пред тај задатак, да у име целога свештенства проговори у питањима наших народно-црквених автономних односаја; односно, да ће свештенство посредством свога ново-основаног удружења добити и прилику, да се у тима питањима изјави, али да се изјави не под ма чијим и ма каквим утицајима, него потпуно слободно, по најбољем своме уверењу и чистој савести.

Јер Епископат баш жели, да **такву** *изјаву свога свештенства чује.* **Од такве изјаве свештенства много ће што шта зависити при решавању и коначном уређивању народно-црквених нам автономних односаја.**

Удружење, дакле, и у томе погледу има свој значајни задатак. Изврши л га по чистој свести и савести свештенства и његовом најбољем знању и умењу, — удружење ће моћи себи већ тиме само осигурати леп суд у историји цркве и народа нашег . . .

Његова Светост о свему томе је опширно говорила. Св. Патријарх улазио је у поједина питања народно-црквених нам автономних односаја, таквом отвореношћу и одлучношћу, а са таквим енуниципацијама, које ће дубоко остати зарезане у душама и умовима тамо бившег, а и целог свештенства, које ће о речима Његове Светости усменим извештајем своје браће обавештено бити; — а које, дао Бог, да буду веснице жељеног споразума између Јерархије и народа.

Св. Патријарх изјавио је, да ће правила удружења изнети пред св Архијерејски Синод, који ће се на пролеће састати. —

Парох *Јеремић* умоли одмах Његову Светост, да даде дотле свој предходни благослов у споразуму са високопреосв. Епископима и дозволи Главном Одбору удружења, да свој предходни рад отпочне до сазива прве скупштине удружења. Његова Светост је обећала то учинити.

Речи св. Патријарха и изјаве, чињене у питањима автономним, праћене су биле бурним одобравањем.

После тога је св. Патријарх отишао у своје одаје, где је примао посебна поклонства појединих свештеника.

У један сахат после подне био је свечан ручак код Његове Светости, на којем је била $^1/_3$ изасланства, и за којим је високопреч. г. прота *Мађаревић* наздравио Његовој Светости. Св. Патријарх наздравио је свештенству целом и засебно скупштинском извештачу, пароху и протонамеснику *Јовану Јеремићу*.

Свештенство се разишло од Његове Светости загрејано његовом искреном, очинском речи, и несумњиво добрим расположењем према основаном удружењу, кличући му, као што ће и увек чинити:

Живио свети наш и мили Патријарше *Георгије Бранковићу!!*

КЊИГА О ХРАМУ

Симеуна, митрополита Солунског.

Превео **Лазар Богдановић**, парох вараждинско-велико-кањижки.

Неколико речи о писцу ове књиге.

Митрополит солунски Симеун родио се и васпитао у граду Те-салонику или данашњем Солуну. По свршеним наукама још сасвим млад ступио је у монаштво. Са необичног свог ума и примерног живота стекао је опште уважење у својих сународника, те буде 1406. године по једнодушној жељи грађана Солунских постављен за митрополита Солунског. Осим тога, што је мудром својом управом и подвизима у благочашћу имао благотворна утицаја на своју паству, много ју је он још задужио својим патриотизмом. Кад је турски цар Амурат опсео Солун, Симеун не марећи за све његове претње, саветоваше Солуњанима, да се не предају. Становници Солунски послушаше свога пастира, а непријатељ мораде одступити. Год. 1428. умре тај ревни и смели заштитник своје отаџбине. Амурат опет дође граду. Малодушни становници, неохрабрени више ни примером ни одушевљеним речима Симеуновим, предаше се и град би оплачкан и разорен.

Црква наша светкује успомену Симеунову у недељу Православља. Симеун је написао много дела, међу којима и књигу о храму и изјашњење св. Литургије. Ову је саставио из разних места св. Отаца зарад благочастивих становника острва Кипра.

У следећим редцима изложен је превод његова дела о храму и изјашњења св. Литургије.

Кад сам преводио ту књигу, имао сам пред собом црквено-словенски и руски превод с грчког оригинала, па сам се држао и једног и другог, само да српски превод што потпуније и разумљивије испадне.

Књига о храму.

Одушевљени божанственом љубављу, да дознамо какво символичко значење имају црквени и богослужбени обреди и свештене одежде, примите с љубављу од нас ово, што вам о истој ствари по могућству са општавамо и што и ми одушевљени љубављу божјом чинимо, јер Бог је толико возљубио нас, да је и Сина Свога Јединца дао за нас. Син Божји дође нам с љубављу и као свуда присутни живео је с нама, родио се од Дјеве Марије и прошао сва доба човечија, да би се и од нас сваки појединац кроз-а-њ могао очистити и осветити Његовим речима и делима. Најпосле предао је Сам Себе нама за храну. Он се сједињио с нама још у телу, које је примио у утроби Пресвете Дјеве; но нужно беше, да би се Он непосредно сједињио са свима вернима за то, јер то сједињење служи као основ нашег спасења и нашег живота. Он је Сам рекао: „*Ако не једете тела Сина човечијег, и не пијете крви Његове, нећете имати живота у себи, јер ја живим, и ко Мене једе, живиће ради Мене*“ (Јов. VI, 56. 57.)

То благо предао нам је Он преко св. тајана. Он нас препорађа св. крштењем сједињавајући нас њим свом бестрасном рођењу. Полагањем руку и дахом даје нам благодат мира, и то миро — Он је Сам, јер се вели: миро изливено — Име је Твоје. Сам је Себе као Бог помазао, а и као човек примио је помазање; па и нас благодатно помазујући, даје нам миомирисну и животворну силу Духа. Треће и понајглавније је то, што нам у причешћу даје Самог Себе, а то је показао тада кад је установио св. причешће узевши у руке хљеб и чашу па благословивши их рече за хљебац: *ово је тело моје*, а за чашу: *ово је крв моја*. На није их само благословио, него нас је и позвао, да се заложимо њима, јер рече: „*примите, једите*“ и: „*пите из ње сви*“.

На није само Он Сам свршио то свештенодејство, него је заповедио, да се оно свршује до века, јер рече: „*ово чините за мој спомен*“. И заиста, Он се и сам потпуно приопштио тела и крви, јер по-

стаде човеком као и ми, непрестајући при том бити и Богом непроменљивим; а да би и нас учинио деоницима Своје Божанствености, учини Он то на божанствени начин, јер будући свуда присутан те Својом божанственом моћи присуствујући у хљебу, што га ми једемо, и у вину, које пијемо, претвара хљеб у Своје тело а вино у Своју крв. Тиме се Он сједињава с нама и као сунце правде светли нам према степену светлости душа наших; и делује не просто, као сунце које баца само зраке своје, него Он чисти у нама све оно, што је нечисто и оспособљава нас да примљемо божанствену светлост.

Те пошто је тако велика тајна свештенодејства и такова цел васпоћења Божја, да кроз њу ми постајемо деоницима Божанства и по благодати боговима, то црква Христова води о том највећу божанствену бригу, па с тога и сврпшује литургију онако, како је она у древности установљена и помоћу свештених символа учи оним истинама, које превазилазе ум човечији.

Ти видљиви обреди Богослужења задивљују сваког: но не може свако сам од себе разумети њихова смисла. За то многи налазећи се у незнању, желе да сазнаду њихове узроке. И заиста, све оно, што се сврпшује на литургији, над сваким је схваћањем; не само људски но и сам анђелски ум није у стању да истражи, како се рађа Бог и како ми с Њиме ступамо у општење; или другим речма: није у стању испитати то, што црква проповеда и сврпшује. Но ипак нас није Бог оставио, а да небп разумели Његових дела, но даде нам толико средстава, колко нам је нужно, да их истражимо и познамо, да их испитамо и појмимо, јер та дела ради нас посташе.

На тако и ја, незнатан духом и смирен, предајем вама, који о мени повољно мислите, с љубављу оно, што сам поучио из дела св. отаца. Ништа вам новога не предајем ја, доли онога, што је предањем дошло до мене, што сам ма у колко променуо оно, што сам примио; све сам сачувао као символ вере. Ми сврпшујемо св. литургију управо тако, као што нам ју предаде Сам Спаситељ, Његови апостоли и св. оци.

И као што је Господ с ученицима свештенодејствовао, преломивши хљеб и давши чашу, тако исто и сада чини црква, кад служи првосвештеник са свештеницима, или свештеник с нижим чиновима. О том сведочи и прејемник апостолски, свештени Дионисије (Ареопагит), јер и он учи, да се литургија служи онако, као што ју служимо и ми. Тако исто и краспоречиви Василије и Златоуст, који су пространије изложили чин свештенодејствовања, одредише, да се служба има тако сврпшавати, као што се она служи у нашој цркви, а то јасно доказују исте молитве, мали и велики „вход“ и остали делови св. литургије.

И у свети храм, нарочито пак у страшни олтар, по одредби св. отаца, не треба да улази свако, јер је он достојан особите побожности и поштовања, а одатле је онда јасно, да огласени нису имали приступа у њ. Св. Амвросије истерао је и из храма и из олтара цара Теодосија, Св. Григорије Двојеслов утврђује, да није само нужно св. литургију над квасним хљебовима сврпшавати, него и св. храмове особито поштовати и пазити, и недопуштати, да се ма чија телеса у њима сарањују.

Тако исто и Исидор Пелусиот, један од најдревнијих учитеља црквених, у многим својим посланицама тумачи чин наше литургије; и премудри Максим (Исповедник), тај зналац божанствених ствари, потанко излаже сваку радњу свештене литургије, коју православна васељенска црква сврпшује и сваком обреду наводи и тумачи узрок. Из дела поменутих — и још неких овде неспомепутих — св. отаца, који су се пре нас бавили тумачењем св. литургије, сабрао сам и написао оно ради вас, уздајући се у помоћ Божју.

Пошаћу ће говорити о божанственом храму, јер је орган Богослужења храм и свештеник; свештеник пајме служи, а храм садржи у себи олтар. Дакле о једном и другом ваља да говорим.

(Наставиће се).

ИСТИНА БИЋА БОЖЈЕГ.

Од **Макарија**, митрополита Московског.

(Свршетак)

С друге стране, при свој измењивости ствари у свету, ми опажамо у њему диван поредак, сразмерност и красоту. Од највећих телеса, која су се разасула по просторијама небеским, до самих најмањих црвића, који гамижу по земљи, свему је дато своје премудро устројство, свему је одређено извесно место, опредељен односај према осталим суштаствима, опредељена сврха, и из свега образује се једна хармонична прекрасна целина. На како ће се објаснити тако мудро устројство, ако не признамо за вероватно, да има Суштаство најсавршеније, које је створило свет и њиме управља?

Врло се често обраћају на тај доказ свештене књиге, особито у оним местима: Псал. 8, 18, и 44.; Ис. 40, 21 и т. д.; Мат. 6, 25—30; Дел. ап. 14, 15. 17; 17, 24, 28; Рим. 1, 19 и 20. У свој пуноћи раскривен је овај доказ у многих св. отаца и учитеља цркве: Теофила Антиохијског, Дионисија Александријског, Григорија Богослова, Атанасија великог и других;[11] такође у неким делима најновијег времена, нарочито посвећеним томе предмету.[12]

III. Обраћајући се испитивању унутарњем, удубивши се у устројство душе своје, налазимо три доказа за биће Божје: у свакој од три главне силе њене.

У уму нашем има идеје о суштаству најсавршенијем и бесконачном, која, док се у човеку сазнање не пробуди, изражава се у нагињању његову к Богу, само непотпуно али против воље; а по мери раскривеног сазнања, бива јаснom и све савршенијом. Ту мисао није нам могла дати спољашња природа, јер ми видимо у њој све ограничено и по бићу и по савршенству; и по томе природа нам може само напоминати о суштаству бесконачном, о коме је већ претходни појам у души нашој.

[11] Теофил: ad Autol. l. 7; Дионис: de natura n. 1. (in Routh. Reliqu. sacr. t. IV.) Григор. Богосл. слово о Богословљи 11, у дел. св. отаца III. 21, 32; Атанас.: против јеванђелиста п. 35. etc.: Немезија de natura homin. c. 42; Дамаск. Тачна. изл. прав. вере 1, 3.

[12] Тако: Theologia aque-Fabricii. Theologia Anatomica — Ujewentyt; Theologia insectorum — Lesseri; Theologie Astronomique ou demonstratio de l' existence etc. . . . . par Derham (in tom VIII. des Démonstr. Evangél.); La Geologie et la Mineratogie dens leurs zepports avec la Theologie naturelle par Buckland (ibid. in tom XI.) и др.

Ми сами не би је могли образовати: у тако случају свако би се могао сетити постанка у себи идеје о Богу; она не би била у нама пре развитка потпуног сазнања и не би била свеопштом у човештву. Очевидно је дакле, да је та идеја урођена нашем уму,[13] да нам је дана од онога који нам је даровао само биће: можемо ли се после овога колебати, да јој се збиља мора признати фактичност?

У својој вољи ми сазнајемо нравствени закон, који је негледајући на многе различне измене своје, како у сазнавању посебних особа тако и у сазнавању читавих народа свагда деловао и делује са непобедивом силом у читавом човештву. То је глас савести, који се никад не да ућуткати, савести, која од онога времена кад се пробуди у души нашој расуђивање, именом највишега суштаства улева нам добро и одвраћа нас од зла, одобрава и осуђује наше поступке, награђује и казни нас!

Унутарње нехотично сазнавање добра и зла, радост, која наступа после свршавања првога и стид и кајање, неразлучива веза са последњим, поглед на преступника, који носи у себи самом извор свога мучења и престава трајне племенитости, којом се испуњава добродетелан човек: све то убеђује нас о бићу највишег суштаства, у име којега нас морални закон или савест учи — тако да су још стари називали савест присуством самога Бога у срцу нашем, који нас непрестано поучава нашим дужностима.[14]

У нашем чуству урођена је наклоност блаженству. Здрав ум и морални закон говоре нам, да то блаженство мора бити последицом само добродетелног живота, мора бити наградом за смиреност; а људи али, негледећи природну тежњу за блаженством достојни су осуде! Међу тим пример сведочи, да то сагласности у деловању нема. С тога се мора допустити [illegible] праведног судије (мадодавца), који [illegible] рио са таким тежњама и потребама

[13] Урођеност у нама идеје о Богу [illegible] оци и учитељи цркве: св. Јустин (Apol. [illegible] мент Алекс. (Strom. V. 13); Тертулијан [illegible] 10; Apolog. c. XVII.); св. Васил. вел. [illegible] Кирил Алекс. (de trinit. 1, 2); св. [illegible] плож. прав. вере 1, I.) и др.

[14] Seneca: Epist. 41.

ако не овде, али у другом животу досудити сваком по заслузи.[1]

IV. Благочастив живот, с пуним правом, мора се назвати најбољим средством, да се човек потпуно уверн о бићу Божјем, јер а) у богочастивом човеку све душевне силе имају природно, потпуно правилно раскриће и правац; а ум, воља и чуство у нама тако су и створени, да би нас управили и привели Богу; б.) смирени животом човек створен по образу Божјем све се више и више уподобљава Богу; и јасно видећи над савршенствима најсавршенијег суштаства у самом себи, може ли човек сумњати у његово биће? Но од свега важније је в.) што благочастив човек тим уподобљавањем Богу све више и више долази у тесно и непосредно општење са Богом, живи у Богу и са Богом као да га осећа и пипа: ту већ нема места никаквој сумњи. Отуда је то, као што се може видети, да су добродетелни људи — ако су они што више мало образовани и несу у стању ни да докажу умом биће Божје, ни да опровргну подвале безбожника — тако убеђени у ту истину као у своје сопствено постојање. Отуд се лако разјашњују и узроци безбожности. Она је у опште неприродно, наопако откриће и правац наших духовних сила, по именце: у неких људи је превраћено откриће и правац ума, у других воље и чуства. Ум наш пребацује се особито читањем или само слушањем слободоумних и богохулних састава и разговора, особито у млађим годинама, када се он још није утврдио у здравим начелима, које му је Бог дао, него се тек развија и способан је да прими сваки утецај и тиме загуши у себи урођене клице. Воља се превраћа самоволним, неморалним животом и сама кварећи се повлачи за собом и ум и чуство. Одмах за тим, све природне тежње Богу, које је Он усадио у те силе, мало по мало затупљују се и тако рећи искорењују се. Тада су већ сви докази бића Божја ништави и неубедљиви.

[1] Ономе доказу, као што је познато, Кант је одавао превласништво пред свима другима доказима бића Божја.

Прево и читао на састанку богословског друштва „Слоге“

Иван Маширевић.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Прелаз у православну веру.**) *Пет хиљада Арапа* у Сирији прешло је из протестантске вере у православну захваљењем антиохијског патријарха, који им је о свом трошку сградио цркве и школе и поставио свештенике и учитеље.

— (**Стање земаљске хрватско-славонске учитељске мировинске закладе за год. 1892.**) Приход за 1892 годину износио је 81.903 фор. 70 новч. Издатци су били: Мировине учитељима и учитељицама 80.758 фор. 08½ н.; заслужни прилози за учитељску сирочад 2.441 ф. 48 нов.; отправнине 4880 ф.; поклоннине 1.050 ф.; разни издатци 171 ф. 19 нов. и т. д. Целокупни издатак износио је 89.841 ф. 05½ нов. Исте године дакле више је издато, него што је приљежено 7.937 ф. 35½ нов. — Стање закладе год. 1891. било је 972.810 фор. 93½ н., а 1892. год. 991.203 фор. 60 нов. Према томе је учитељска мировинска заклада год. 1892. нарасла са 18.392 фор. 66½ нов.

— (**Књижевна и уметничка награда.**) Поводом двестагодишњег јубилеја данашње црногорске династије доноси „Глас Црногорца“ на челу листа овај расписе: „До три године — 1896 — навршује се два века, од како је дошао на владу Црне Горе први Петровић-Његош, славни Господар-Митрополит Данило I. Благодарна Црна Гора хоће да прослави ону знамениту двестагодишњицу на достојан начин; а да остави и потомству трајна споменка своје благодарности, овим се расписују следеће награде: 1.) Ко напише најбољу историју Црне Горе од како њом влада кућа Петровић-Његоша до данас, добиће награду од 1000 талира (5000 круна); — 2.) Који југословенски уметник поднесе најбољи нацрт споменика, који се том приликом има открити на Цетињу Господару-Митрополиту Данилу, добиће 150 талира; други нацрт добиће 50 талира. — Награде ће се разделити на основу оцене познатих стручњака у Словенству, који ће за то бити умољени; због тога нацрти споменика треба да буду поднесени на оцену најдаље до Ђурђева-дне 1895.; а историја најдаље до конца 1895. године.“

ИСПРАВАК.

У 44. броју овога листа, на страни 700. на другом ступцу у *трећи ред од одо* треба у место „Емилијан *Радић*“ да стоји „*Бајић*“ — што се овим исправља.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 185 3—3

На ново отворено *учитељско* место у *Турији* отвара се овим стечај. Плата је у готовом 600 фор. ав. вр. годишње, 40 ф. у име награде за држање повторне школе, 10 фор. у име писаћег прибора, 60 ф. за грејање и читање школе, и слободан стан.

Учитељ ће бити обвезан све дужности прописане шк. Уредбом, у овим разредима, које му шк. одбор додељивао буде, тачно вршити, појање у цркви бесплатно обављати, и шк. децу појању обучавати.

Рок стечају до *18. новембра* по старом.

Из седнице м. шк. одбора држане у *Турији* 17. окт. 1893.

Јован П. Петровић, перовођа шк. одбора. Богољуб Јојкић, претседник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 188 1—3

Усљед оставке г. Софронија Попова, остало је *учитељско* место у *Рудни* упражњено, на које се овим стечај отвара.

Плата је: 400 фор. у готовом новцу, 20 ф. за перовођство, 5 ф. за паушал и 15 ф. за огрев, 4 ланца оране земље, на коју учитељ порез и друге приспојбе плаћа, ½ ланца баште ван села, од погреба, где позван буде, 50 новч., и слободан стан са 2 собе, кујном и баштом.

Ко жели ово место получити, нека своју молбеницу до 25. нов. о. г. потписаном Одбору поднесу.

Изабраном учитељу спада у дужност све предмете прописане шк. Уредбом предавати, у св. цркви десну певницу држати и повторну школу држати.

Компетовати могу, који су свршили Сомборску препарандију и положили испит из мађ. језика.

Ко се лично пријави, имаће првенство.

Школски Одбор.

ДАВИД ЂУРЧИЋ У НОВОМ САДУ

КОД ЗЛАТНЕ РУЖЕ

ГЛАВНА УЛИЦА, У СОПСТВЕНОЈ КУЋИ.

За **Панакамилавке** свилена Крепона и Крепа а по мустрама које сам у Москви и Петрограду лично изабрао и донео, дао сам сада правити и имадем у 7/8 и 6/4 широког свагда на стоваришту.

Даље имадем уз већ иначе напредан избор Дубла и Перувијена и разних других црних и плавих штофова за свештеничке хаљине, разних дебелих штофова за Деакове а и разноврсне и разнобојне свилене плишане, вунене и памучне поставе за хаљине, па и у овим бојама које наши црквени великодостојници потребују, — велик избор у појасевима, сваке боје и разна квалитета. Цене врло умерене.

С поштовањем

Давид Ђурчић.

187 2—6

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: П. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 21. новембра 1893.

ПРАВИЛА

УДРУЖЕЊА ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ СВЕШТЕНСТВА

У МИТРОПОЛИЈИ КАРЛОВАЧКОЈ.

(Свршетак)

Чл. 36. Главни Одбор састаје се сваке године редовно месеца маја и септембра, а ванредно по потреби, у месту и на дан, како то чланови међусобно утаначе споразумно, или већином гласова.

Чл. 37. Председник Главног Одбора сазива одборске седнице на 14 дана у напред и позива у њих све чланове писменим, а и штампаним позивом у листу, у којем се буде штампао и позив за скупштину, како би сви чланови удружења могли сазнати, кад ће се седница одборска одржавати.

Чл. 38. За доношење правоваљаних закључака иште се, да буде у седници бар $^1/_2$ одборских чланова, а закључци се доносе надполовичном већином присутних чланова. У случају паритета одлучује глас председникова.

Чл. 39. Главни Одбор води записнике о своме седничком деловању, а потписују га осим председника и тајника још 2 за то изабрана члана.

Чл. 40. Главни Одбор са својим деловањем, у колико је то потребно за циљ и задатак удружења, упознаје, путем циркулара, све епархијске одборе а ови протопресвитератске зборове.

Чл. 41. Тајник Главног Одбора израђује сву преписку одборску и премапотписује сваки акт одборски уз председников потпис.

Чл. 42. Чланови Главног Одбора дужни су редовно долазити у одборске седнице а изостанке разложно оправдати председништву.

Чл. 43. Чланови Главног Одбора имају права на накнаду путних трошкова и дневница из благајнице удружења, како то скупштина удружења одредила буде.

IV. Епархијски зборови.

Чл. 44. Чланови епархијских зборова јесу свештеници обојега реда у дотичној епархији.

Чл. 45. Епархијски зборови састају се онда и онде, кад и где то за потребно и најсходније нађу епархијски одбори, уз предходно овлаштење и одобрење Епископа Дијецезана.

Чл. 46. Епархијски зборови бирају себи председника, подпредседника и перовођу и тиме се конституишшу.

Чл. 47. Ако збору присуствује Епископ Дијецезан, припада њему председништво за трајања седнице епархијског збора.

Чл. 48. Делокруг и задатак епархијских зборова јесте:

а.) да се саветују о целисходном извршењу закључака скупштине и упутстава Главног Одбора;

б.) да се старају и саветују о свима појавама, покретима и питањима, која спадају у циљ и задатак самога удружења, а непосредно се истичу у потребама дотичне епархије, те да доносе о њима своје закључке, односно да чине предлоге путем својих епархијских одбора Главном Одбору, а путем овога и Скупштини удружења;

в.) да бирају епархијске одборе.

Чл. 49. Седнички записници епархијских зборова шаљу се у препису Главном Одбору на употребу, а Епископу Дијецезану на увиђење.

Чл. 50. Оригинални записници са потписом председника, перовође и двојице на то изабраних чланова, достављају се на чување изабраном председнику одборском.

Чл. 51. Све списе епархијских зборова потписује председник и перовођа њихов.

V. Епархијски одбори.

Чл. 52. У свакој епархији постоји: „Епархијски одбор удружења правосл. срп. свештенства у Митрополији Карловачкој, епархије . . . (име).“

Чл. 53. У епархијски одбор бирају подручни протопресвитератски зборови сваки по два своја члана.

Чл. 54. Епархијски одбор бира себи из своје средине председника, подпредседника и тајника на две године.

Чл. 55. Епархијски одбори пријављују своје конституисање Епископу Дијецезану.

Чл. 56. Епархијски одбори састају се сваке по године, а по потреби и више пута, а увек на месец дана пред скупштину удружења и пред епархијске зборове.

Чл. 57. Епархијски одбори су представници епархијских зборова.

Чл. 58. Делокруг и задатак епархијских одбора јесте:

а.) да извршују упутства и закључке Главнога Одбора;

б.) да извршују закључке епархијских зборова;

в.) да спремају предлоге и расправне предмете за епархијске зборове;

г.) да прибављају овлаштење и одобрење за сазив епархијских зборова, и да сазивају исте;

д.) да извештавају Главни Одбор о пословању и деловању епархијских и протопресвитератских зборова, и о свему што се у епархији збива и догађа, а тиче се циља и задатка удружења;

е.) да стоје у међусобној вези и споразуму са Главним Одбором и подручним протопресвитератским зборовима, као и са свима епархијским одборима;

ж.) да се саветују о предметима, које им Главни Одбор за саветовање предложи;

з.) да се старају о тачном уплаћивању годишњих улога у благајницу друштвену;

и.) да препоручују сиромашније но заслужне свештенике, свештеничке удовице и сирочад Главном Одбору за прилоге;

ј.) да о своме раду извештавају епархијске зборове.

Чл. 59. У седницама епархијских одбора води се записник о пословању и потписују га председник са свима члановима.

Чл. 60. Тајник одборски израђује сву преписку епархијског одбора и премапотписује све списе одборске уз потпис председника.

Чл. 61. Епархијски одбори имају своје печате са званичним називом и ликом спасителя.

VI. Протопресвитератски зборови.

Чл. 62. Чланови протопресвитератских зборова јесу православни српски свештеници обојега реда, у дотичном протопресвитерату.

Чл. 63. Представници протопресвитератских зборова јесу дотични окружни протопресвитери.

Чл. 64. Протопресвитератски зборови имају се држати редовно једаред у години кад и где то одреди надлежни окружни протопресвитер, а изванредно, кад то затраже пет свештеника дотичног протопресвитерата.

Чл. 65. Председници протопресвитератских зборова су окр. протопресвитери и они именују перовође.

Чл. 66. О пословању протопр. зборова воде се записници и шаљу се у преписе епархијском одбору, а оригинали се чувају у архиви протопресвитератског звања.

Чл. 67. Записнике потписују председник, перовођа и још два, за то изабрана члана.

Чл. 68. Делокруг и задатак протопресв. зборова јесте:

а.) да се саветују о свима појавама и потребама у протопресвитерату, с' обзиром на циљ и задатак удружења;

б.) да о свему томе извештавају путем својих епархијских одбора Главни Одбор;

в.) да се старају о што потпунијем и успешнијем извршењу закључака и упутстава скупштине удружења, односно Главнога Одбора и епархијског одбора;

г) да стоје у свези и споразуму са Главним Одбором, епархијским одбором и осталим протопресвитератским зборовима у дотичној епархији;

д.) да се старају о тачном уплаћивању годишњих улога у благајну друштвену;

е.) да препоручују сиромашније а заслужне свештенике Главноме Одбору за припомоћ; а тако исто и свештеничке удовице и сирочад.

VII. Благајница удружења.

Чл. 69. Удружење има своју благајницу под именом: „Благајница удружења правосл. срп. свештенства у Митрополији Карловачкој“.

Чл. 70. Циљ и задатак благајнице јесте:

а.) да подмирује све потребе око администрације удружења;

б.) да притиче у помоћ члановима удружења према овим правилима;

в.) да исплаћује награде за радове у црквеној књижевности, или да им, према овим правилима, исплаћује накладу;

г.) да подмирује и ине штампарске трошкове, у колико би ови у интересу друштвеном и закључком скупштине или Главног Одбора настали.

Чл. 71. Од скупштине изабрани благајник и саблагајник задају скупштини удружења реч, да ће имаовином благајнице онако располагати, како то правила ова прописују.

Чл. 72 Они су одговорни солидарно за имаовину и стање благајнице пред скупштином, надлежном конзисторијом и земаљским законима.

Чл. 73. Скупштином установљени прорачун благајнице не може се прекорачивати без одобрења Главног Одбора

Чл. 74. Све благајничке списе потписује благајник и премапотписује саблагајник уз прилагање благајничког печата.

Чл. 75. Печат поси званичан назив благајнице (чл. 69).

Чл. 76. Књиге и списи благајнички имају увек у реду и тачности бити.

Чл. 77. Новац, који није потребан за скоре издатке, има се улагати у новчани завод, који за то одреди Главни Одбор.

Чл. 78. Благајник и саблагајник дужни су полагати рачун о стању и имаовини

благајничкој сваке пô године Главном Одбору, а сваке друге године скупштини удружења; а увек исте и штампати, како би их сви чланови удружења сазнати могли.

Чл. 79. Ако Главни Одбор пронађе потребним ископтровати благајну, ма у које доба, има му се у свако доба на расположење ставити благајница, са свима односним списима.

Чл. 80. Благајница има два кључа, од којих ће један бити у благајника, а други у саблагајника.

Чл. 81. Благајницу удружења, са свима односним списима, има права једном у години, у име врховног надзора, прегледати, по своме повереннику председништво св. Архијерејског Синода.

VIII. Закључна одређења.

Чл. 82. У случају смрти или препреке председника, у ма којем органу удружења, врши сва председничка права и дужности дотични подпредседник, док се у првој седници не изабере нови председник.

Чл. 83. Удружење се може разрешити само вољом свештенства, односно ако то устраже $^2/_3$ протопресвитератских сборова, у Митрополији целој, а то закључи и реши $^2/_3$ у скупштини присутних редовних чланова, међу којима имају бити представници свију епархија у Митрополији.

Чл. 84. Ако би се удружење ма којим поводом и ма кад разрешило, сва имовина удружења има се употребити на оснивање пензијоног свештеничког фонда, а у колико би овај основан био, на придружење к истоме.

Чл. 85. Удружење стоји под заштитом св. Архијерејског Синода.

Из седнице прве скупштине целокупног српског православног свештенства Митрополије Карловачке, одржане дана 4. (16.) новембра 1893 у Новом Саду.

Председник:
Авакум Стајић,
окр. протопресвитер митровачки.

Известилац:
Јован Јеремић,
парох бачиначки и протопресвитерски намесник.

ЖИВОТ И РАДЊА
Вићентија Јовановића
Архиепископа српског и Митрополита Београдског и Карловачког.
(1731.—1737.)

(Из Беседе, коју је на парастосу у манастиру Раковцу 23. октобра о. г. говорио **Димитрије Руварац,** *парох земунски и почасни протојереј.)*

(Наставак).

Какав је пак био митрополит *Вићентије*, као архиепископ и митрополит у црквеним стварима, може се видети из следећих чињеница.

Видели смо, како се митрополит *Вићентије* залагао, да се споје у једну митрополију постојеће дотле две митрополије. То је он чинио с тога, што је врло добро знао за несугласице између митрополита *Вићентија Поповића* и *Мојсија Петровића*, и штетне отуд последице и по цркву и по народ; за обећање у привилегијама, да Срби имају само једног архиепископа и митрополита, и што је добро знао, да се интереси цркве и народа могу много боље и с већим успехом бранити и унапредити, кад је власт у једној руци, а не у две руке.

Знајући митрополит *Вићентије*, да ради народних ствари мора често ићи у Беч и по народу, 1. марта 1732. изабрао је себи за свог ћенералног викара, епископа арадског *Исанију Антоновића*, обележивши му у опширном упутству или како што рече „инструкцији“ његов делокруг.

Митрополит *Вићентије*, знајући добро позив свештенички, и да свештенство може позив свој савесно вршити само онда, ако је и спремно за њега, настојао је непрестано на томе, да му

свештенство што боље и спремније буде. Због тога је у поменутој инструкцији заповедно, да „како они ва Срему тако и на Сервији, који би достоин био дијаконства или свештеничаства дар васпријети, и парохију себи обрјел, или и неимућтаго парохију, допушта се токмо от их изабрати, котори учени сут и могут церков Божију стројити, тије на парохије послати да служет: а јелици требују јеште ученија до савершанаго разума, свештенику надлежаштаго, таковаго отсилати на потребита места учити се“. и свештеници са села, по причању реченог *Шавкера*, „морали су доћи к њему у Београд у двор, да се науче, како треба да отправљају црквене и духовне дужности, које је он сам у двору за то време надзиравао. У Београду, Даљу, Карловцима и по другим местима држао је инструкторе, који су своје свештенике и сиромашне ђаке обучавали; ове последње сам је надзиравао, само да би се сваки могао обучити у хришћанској науци, и да би народ коракнуо у просвети. У протопопијате шиљао је способније калуђере и свештенике, да спреме за исповест и причешће не само мушку и женску омладину, већ и старије људе, слушкиње и слуге, који „целог свог века нису се ни прекрстили“, и да их науче колико толико оченаш, богородице дјево и вјерују“.

„Ну, у овом благотворном старању, наилазио је митрополит *Вићентије* на тешкоће и препоне, и то не само од стране свога неученога свештенства и забатљеног народа, већ и од државних власти, које у место да су и саме потпомагале ово његово старање, оне му још сметаше“.

„Тако је 14. априла 1733. београдска администрација управила на њега жесток допис због тога, што он поставља свештенике, а то прво њојзи није јавио; што је у неколико места нове цркве сградио, а није на то имао дозволу од политичне власти; што је подигао кречане и што позива народ да превози цигљу, песак и дрва и новац од народа купи; за преступ сматрати је и то, што је ваљевски епископ обичну кућу претворио у цркву, и на њу подигао звоно“.

„Митрополит *Вићентије* на овај допис поднеси 16. јула и. г. дворском војеном савету још много женћу жалбу, у којој је нацртао не само жалосну слику о моралној запуштености српског народа у Србији, већ је уједно навео и све неправде, које власти чине српском народу“.

Видећи митрополит *Вићентије* запуштеност и разуданост међу калуђерима, издао је у споразуму са епископским синодом 1. новембра 1733. г. „*Правила*, имиже должни сут и обвјазани вси монастирожители начение от архимандрита или игумена даже до последњаго монаха, жизи своју и спасеније души својеја строити, јепче же и церковнаја и монастирскаја внутрењаја и вњешнаја служенија исполњати“.

Каква су пак иста правила, која и данас имају законску снлу, и ако се она данашњим даном ретко у ком манастиру нашем и налазе, а неколи да се по њима настојатељи и калуђери владају, — може се видети из „*Беседе*“, листа за свештенство и народ, од 1870. бр. 2—7., где су дакле после 137 година штампана.

А видећи, како је и мирско свештенство запуштено и разуздано, издао је митрополит *Вићентије*, такође у споразуму са епископским синодом 3. марта исте 1733. г. „*Правила*, имиже должни сут пресвитери и дијакони обучавајући и правити жизи своју и дјело звањија својега свјашченическаго јакоже во церкви Божијеј, сице и в дому својем и на всјаком мјестје“.

Иста су правила после 135 година штампана у поменутој „*Беседи*“ за 1868. г. бр. 21.—32., и то не као правила митрополита *Вићентија*, већ као правила епископа бачког *Висарјона Павловића*. При штампању њиховом поткрале су се многе грешке, које сам ја у „Јавору“ за 1887. исправио.

Није овде место, да говорим о томе, каква су иста правила, и шта се све у њима налази; не могу пак а да не напоменем, да се у чланку 35. ово рекло: „Вси свјашченици без всјакаго отлаганија, да устројат и имут своја протоколи, во јединој книзје на четири части раздјеленија, јеже вписивати в них в первој книзје крешченија младенци, во второј книзје во супружество вјенчаних, во третој книзје имена живих парохијан јего всјакаго пола и возраста, в четвертој же книзје имена усопших парохијан јего всјакаго возраста и пола“, а за тим је наведено, шта и како се има у сваку књигу уводити.

Из овог се види, да је митрополит *Вићен-*

тије завео код нашег народа пре протоколе црквене, но што их је увела државна власт.

Видећи митрополит *Викентије*, како епископи и свештеници глобе народ, изнео је пред народни сабор од 1735. тако звани „*свитак*“, у ком је тачно означено било, колико се за што има давати епископу, а колико свештенику, који је свитак сабор и усвојио, у ком се на крају рекло: „А противо сего уставоположенаго свитка творјаните, или јего неисполњавајуште, канонскими устави да наказујеми бивајут“.

Митрополит *Викентије* због истог свитка имао је велику распру са епископом бачким *Висаријоном Павловићем*, који се није хтео владати по њему, која се распра тиме свршила, да је *Висаријон* осуђен био.

Како је митрополит *Викентије* био строг и правичан, може се видети и из тога, што је епископа ваљевског *Доситија Николића* растрећи и обрћати дао.

Видећи митрополит *Викентије*, шта се ради са нашим народом у вараждинском генералату од стране римске пропаганде, и да се горњокарловачки и костајнички наши епископи не пуштају у марчански и жумберачки округ, у којима се унија ширила, одлазио је сам у њих, да тамошњи наш народ утврди у православној вери, и да може у поједине цркве и села улазити, морао је себи пута крчити са хусарима српске регименте. Напослетку је успео у томе, да је добио највишу потврду, да може у *Сегерину* поставити православног епископа.

По добивеној дозволи, поставио је 1735. митрополит *Викентије* за епископа јеромонаха *Симеона Филиповића*, који је за кратко време покуповао многу земљу, од које би се епископ могао надржавати, а да не падне на терет сиромашном народу, и који се за православну веру тако заузимао, да је на скоро 1738. г. због ње допао затвора, у ком је и умрло 3. маја 1743.

По смрти *Симеоновој*, влада није допустила, да се поставља други епископ у *Сегерину*, поред свег заузимања архијерејског синода и народних сабора, и на послетку сегеринска епископија 1749. буде спојена са горњокарловачком.

И ако је митрополит *Викентије*, врло много пазио како по својој епархији, тако и осталим епархијама, по којима су и епископи морали њи, и народ утврђивати у вери православној, поред протопресвитера, који су обилазили свештенство и народ по својим протопресвитератима, постојали су тада и епископски и митрополитски егзарси, који су били као нека контрола протопресвитерима.

Такав један од егзараха митрополита *Викентија* био је *Максим Рајковић*, бивши протопресвитер Петроварадинског шанца (Новосадски), који је 1733. пропутовао северни и североисточни крај Србије, и о свом обилажењу по тим крајевима написао извештај, који је штампан у 56. књизи „*Гласника*“ постојавшег „српског ученог друштва“ у Београду.

Из овог извештаја види се, да *Максим* није само онако обичаја ради пропутовао по поменутим крајевима, већ да је у сваком месту испитивао свештенике, и поучавао их у ономе што не знају.

Митрополит *Викентије* започео је у Београду зидати саборну цркву, коју није довршио, јер није имао довољно трошка да је сагради, с тога је 1. августа 1736. у друштву са 2 епископа а и неколико првака народних, писао писмо новгородском митрополиту, и описавши му свој и српског народа нужду, молио га, да изради, да се у Русији приме у школе српска деца на државни трошак, и да им се пошљу одежде и књиге.

Видели смо, како је 1726. и римнички епископ у малој Влашкој потпао под власт београдског митрополита. По смрти епископа римничког *Иноћентија Василевића* (1735.), буде 20. септембра и. г. од владе потврђен, без питања митрополита *Викентија*, за епископа бистрички игуман *Климента*.

Добивши митрополит *Викентије* највиши налог да *Клименту* посвети за епископа, дуго се томе одупирао, док га је посветио.

Добивши митрополит *Викентије* дозволу, да по народу може купити прилоге за поменуту „српску хусарску регименту“, изаиђе неколико угледних људи са епископом *Никанором Меленгијевићем* и у Ердељ и малу Влашку, тобоже, да и тамо куне прилоге. Ну, они су имали ту задаћу, да ступе у тешњу свезу са оним романским народњацима, с којима је митрополит *Викентије* у тајној вези стајао, и да уједно стану на пут унијаћењу, које је влада у Ердељу јавно потпомагала. Епископ *Никанор* произвађао је младе Романе за свештенике, и заклињао их, да се не ће поунијатити.

Гроф *Валис* видећи то, забрани поменутим изасланицима улазак у малу Влашку.

Митрополит *Виѣентије*, не само да је, као што се у суврѣменом животопису његовом вели „церков придворнују (у Карловцима) но нија свјатаго оца Николаја созданују, вељакими добротами, иконами и прочими тварми украсно, но и по манастирје својем Раковиџе, и неже пострижесја во иночески чин, презрјадни пред церквом свјатаго Кузми и Дамјана звоник камени (а то је овај данашњи звоник — куле) созда, плехом покри и в нем малују церков свјатаго оца Николаја устроји“.

Ову дивну кулу (т. ј. манастира Раковца) подигао је дакле својим „трудом, иждивенијем и ктиторством“ митрополит *Виѣентије* и довршио је 1735., на којој се и дан-данас испод нарезаног у камену грба српске митрополије, види на њој са северне стране урезан у камену натпис: „*Vicentius Joannovich Archiepiscopus 1735*“.

За исту капелу, која и данас постоји, антиминс осветио је 7. јуна 1744. српски патријарх *Арсеније IV. Шакабента*, а 5. децембра 1745. служио је у њој.

На св. Илију 1760. троносао ју је пак митрополит *Павао Ненадовиѣ*.

Испод куле налази се, по једном старом запису, озидана гробница, у којој почивају сродници митрополита *Виѣентија*.

Осим тога, што је митрополит *Виѣентије* саздао ову кулу, прилагао је он у овај манастир разне црквене утвари, а тако исто и његова мати, потоња монахиња Ана.

Ето такав је био митрополит *Виѣентије* као архијерејском и митрополит у црквеним стварима.

(Свршиће се).

ГОВОР ЈОВАНА ЈЕРЕМИЋА

пароха бачиначког и протонамесника,

као одборског **известиоца**, који је отворио генералну дебату о „нацрту правила за свештеничко удружење“ у свештеничкој скупштини 4. новембра 1893.

(Свршетак.)

Радити морамо; радити сви, радити споразумно и солидарно, радити *на свима странама наше много искушане Митрополије, у свима правцима нашега позива и задатка.*

Љубав и старање наше за цркву и народ у цркви мора обухватити, не само поједине парохије и црквене општине, не поједине делове само, него целокупан живот цркве и народа у цркви, и делати истрајно на томе, да се тај живот као једна целина хармонично развија, *да у целости својој показује — напредак.*

Јер ако се напредак указује у $^1/_5$, а у $^4/_5$ не, онда је то напредак дезимичан, а назадак целине, у којем ће се кад тад изгубити и она $^1/_5$.

Напредак $^1/_5$ према $^4/_5$ назатка, увек је грозан minus у рачуну живота народног; *а такав minus је у животу нашем народно-црквеном.*

И тај ће minus све дотле бити, а увек и већи бивати, крај данашњег непрорачунаваног рада, крај доста необазриве радње и оскудног мара и одушевљења већине остале интелигенције наше, — док се у цркви и народу нашем не одпочне на свима странама њихова живота заједнички, солидарни, систематски и истрајни рад целокупног бар свештенства, у најтешњем споразуму са Епископатом нашим и увек у свему добром и корисном, изобилно потпомогнут од овога.

Да до тога дође, порадимо сви, са одушевљењем најистинитијег родољубља! Јер заборавити немојмо никад, а увек, као један историјски факат, имајмо на уму, и на савести својој, да је живот цркве и народа нашег, да је њихова будућност поверена највише јерархији, њезиној љубави и родољубљу; да су конци живота тога и будућности највише у руци јерархије.

А према томе, не заборављајмо, да је јерархија наша, заједно са свештенством, највише и одговорна за ту будућност пред судом историје. . . . .

Да нас суд тај не осуди, јер то је суд најстипитији и најтежи, па земљи међу људима; да нам клетва потомства гробове не покреће; да нам црква благослова и молитве никад не ускрати, — браћо и господо, учинимо, што смо дужни цркви и народу!

А највише и најболе ћемо учинити моћи, ако организујемо личну и радну солидарност у свештенству целокупном; ако се у свему споразумемо са својим и народним Архипастирима; ако својој радњи њихов благослов добијемо, и истрајну, увек готову помоћ; ако у своју радњу концентришемо и скупимо све своје силе, целу своју снагу, сву своју љубав, те се крај неугасивог одушевљења, што потпуније и што сигурније наоружамо потребним средствима и потребним оружјем за вршење узвишене мисије своје, светога позива свога.

Ето, браћо мила, да то и тако учинимо, за то нам је потребно предложено удружење. Потребно нам је *као средство*, не би ли достигли и циљ, а наиме:

да нам се црквена књига прошири и процвета; да нам храмови сложно и што лепше проневају, а амвони што гласније и што чешће проговоре;

да школе боље узваспитавају; да се врлине умноже, добродетељи узнегују, *како би нам се религиозно-нравствени и у опште јавни живот регенерирао, јер је — дегенериран;*

да се углед јерархијски успостави, да се између више јерархије и свештенства оснује веза што поверљивија и ближа: родитељско-синовска; а посредством ове,— јер је само тако могуће, — да се успостави истинити и сталан, стварни и благодетан споразум између јерархије и осталог народа, који је споразум напретку нашег народно-црквеног живота потребан, к'о животу — светлост; а који ће се иначе постићи моћи, јер ће се постићи — и морати.

Ето, браћо и господо, то је циљ и задатак, то је смер и интенција, то је идеја предложеног удружења.

Тако бар ја мислим и осећам, који сам — извините нескромност моју — родитељ предложеном предлогу; а то велим за то, да вам кажем и ово:

како сам вам, браћо, данас и до сада истину својих мисли и осећаја казивао и саопштавао о свему томе, *тако ми Бог, и данас и од данас — помогао!*

А хоће ли удружење бити дуга и сигурна века, хоће ли донети обилна и корисна плода, — то неће зависити од статута и његових чланака. То ће зависити од љубави нашег свештенства, којом љуби цркву и народ свој; зависиће од прегорења, којим је вољно жртвовати потребне жртве за остварење идеала црквено-народних, којима удружење жели једино да се у службу стави.

Има ли те љубави и тога прегора у свештенству нашем, удружење ће прикупити око себе цело свештенство наше, и удружење ће живети, расти, цветати и утешне резултате, све боље и више, показивати; и бити ће барјак, под којим ће свештенство истрајати у благотворном раду за веру, за цркву и за народ свој.

А ја предпоставити нити хоћу нити могу грозну предпоставку, да би свештенство пријаку, која му се данас овде ствара за успешнији рад његов, одбило, а барјак, који му браћа данас искупљена готове, у блато бацило.

Не смем то; јер историја наша, златним словима на страници свакој, сведочи и доказује љубав и прегор свештенства српског за веру, цркву и народ; не смем, јер би се огрешио о свету и нежну љубав душе православне ћерке српске, која и данас загрева груди српског православног овостраног свештенства, која и данас, која ће увек, кад јој згоде буде, доказати, како српско православно свештенство, и данас и увек, своју веру, своју цркву, свој народ љубити зна! А у удружењу је згода та!

А где је таква љубав истинита, ту не сме и не може бити сумње и страха, оклевања, и презања. Таквој љубави девиза је: напред! У таквој је љубави вера у победу; у таквој љубави је нада и уздање увек, да: прегоцу Бог помаже!

Почетак ће нам, браћо и господо, бити тежак. Томе има и разлога. Али, не презајмо од тешкога почетка. Бришимо се о сиромашку. Помишљајмо увек, да ће нам дело наше послужити будућности нашој,

да ћемо радити за векове. Помишљајмо на будућност, на потомство наше, и на тој већ мисли загрејмо срца своја за рад, на који нас позива мисао удружења нашег.

Помислите на оно, што смо дужни цркви својој и народу своме, и са том мишљу прихватите барјак, који је пред вама; подигните га, развите га, нек се под њега скупи све, што се олтару божјем приклонило; све, што се свештеничким позивом узвисује, свештеничким поносом дичи и велича!

Кад би ми само једна мисао хладнила одушевљење, које гори у мени за предложено удружење, ја вам га не бих преоручивао; али, кад у мени сваки атом пламти у одушевљењу за удружење наше, онда је то и доказ, да се то одушевљење оснива на вери и уздању, да је наше свештенство способно, да прими на себе посао, којег му предложени статут намењује.

Јесте, ја то верујем, тим више верујем, што се дело, какво ми данас започињемо, чини не за дане и године неке, него за поколења, и што верујем, да ће нас на послу том изменити увек бољи. . . .

Ко то не верује, тај признати мора, да не верује ни у будућност наше цркве и народа. Ја верујем у њихову будућност, јер верујем у љубав свештенства данашњег и јер верујем у све боље и боље свештенство од сада.

И за то, напред браћо! — Ако ми сустанемо, иду за нама, који ће нас одменути, који ће нам барјак прихватити!

У погледу организације, коју предлог одборски предлаже, а наиме у погледу органа удружења, имам изјавити, да је такву организацију, и ако мало ошпирију и сложенију, одбор прихватио за то, јер је таква организација најбоља гаранција, да ће се у самом удружењу сигурније и успешније одржавати интересовање и агилност, као и солидарност и споразумевање појединих делова удружења, те што је у томе најбоље јемство за успешнији и бољи рад скупштине, као представника целокупног митрополитског свештенства.

При свршетку имам нагласити, да ћу и сам поднети многе исправке и неке допуне предложеном статуту, а да ћу прочитати и оне, које учиниће неки протопресвитерски зборови, кад томе време буде у специјалној дебати, у коју молим г. г. говорнике, да не улазе за генералне дебате; и за подлогу које, молим славну скупштину, да изволи примити предлежећи одборски предлог: „Нацрт правила за удружење православног српског свештенства у Митрополији Карловачкој.“

Извештај са прве свештеничке скупштине, држане 4. новембра о. г. у Новом Саду.

Дана 4. новембра о. г. одржана је, као што је већ читаоцима познато, прва скупштина целокупног свештенства Митрополије Карловачке у Новоме Саду, а у великој дворани гостионице „код Царице Јелисавете“.

У 8 сахата пре подне искупило се свештенство у претходну *конференцију*. Конференцију отворио је председник салиначког одбора, прем. г. прота *Авакум Стајић*, и позвао присутне, да се претходно посаветују о предметима, који су спремљени за скупштинску расправу, како би ова брже и лакше свој посао обавити могла.

Пре него што се реч повела о дотичним предметима, поставио је прем. г. прота панчевачки *Сава Стојић* питање, да ли је скупљени број свештеника овлашћен приступити скупштинском раду.

Парох *Јован Јеремић* доказивао је у подужем говору, да је и скупљени већ број свештеника овлашћен одржати скупштину, узети у претрес предлог о удружењу свештеничком, као и остале предлоге скупштини поднесене, и о њима своје решење донети. Доказивао је то записницима одржаних протопресвитератских зборова и једнодушним њиховим изјавама, којима прихватају предложено удружење и „нацрт правила“ за исто удружење. Доказивао је то и тиме, што $^1/_3$ скупљених свештеника не представљају само себе, него и цело свештенство протопресвитерата, којих су они изасланици; а кад се то

у облир узме, онда скупштина, која ће се одржа ти, не ће радити у име 50 или 60 свештеника, него у име 3—400 свештеника. На даље је ре као, да остали изасланици и други свештеници нису дошли, не за то, што су против удружења, него су били спречени да дођу, а као што брзо јав једног изасланика из пакрачке дијецезе јавља, и за то, јер им је позив за скупштину доцкан стигао. Но то све не може скупљени број све штеника злоупотребити или као разлог истицати, да се скупштина не одржи, јер би то значило, да смо ми који смо могли доћи, дошли за то, да не урадимо ништа и да спречимо, да се и данас не изврши воља и жеља огромне већине нашега свештенства, која није ту, па и жеља нас самих, који смо ту. То учинити не смемо већ и ради образа и достојанства свога.

И после кратког ањела на скупљено свештенство, да к раду приступимо, изјавише присутни, да треба скупштину одржати, а особито, кад је после овога устао још и парох гргуревски г. *Ђорђе Марковић* и уздрхталим и узбуђеним старачким гласом, а са сузама у очима рекао: „Браћо! стар сам 71 годину, свештенкујем 46 година. Једва се мичем, једва сам дошао овамо. А дошао сам са уверењем, да ћемо и урадити оно, рад' чега се скуписмо. Јер често смо се ми састајали, аљ' и растајали, а ништа урадили. Дошао сам и данас да радим; па ако и данас не урадимо ништа, ја жив остати не могу“. . .

Дирљив је то био тренутак. Свечано расположење обузе све присутне, гледајући и слушајући честиту старину и врла свештеника, жеља још на концу свога живота да послужи цркви и народу тиме, што ће да потпомогне, по својим силама, остварење мисли свештеничког удружења, уверен, да ово само од користи може бити. Његове су речи примљене са одушевљењем и усклицима „живио“; а ми му, и са овога места, одајемо захвалност и част, са усклицом: светао тп образ, честити старче и свештениче!

Читани су за тим предлози преч. г. проте *Авакума Стајића* о нападајима неке штампе наше против јерархије у опште, а наособ највишних њезиних представника, и предлог за изјаву о вандалским нападајима органа дешператних неких индивидуа на узвишену особу Његове Светости св. Патријарха Георгија, који буду претходно примљени, као и предлог пароха *Јеремића* о изасланству скупштинском, које ће се 5. новембра поклонити Његовој Светости, љубљеном нашем св. Патријарху Георгију, и учинити му у смерности изјаве, у предлогу истакнуте (а које су познате из штампаног у бр. 45. о. л. односног закључка скупштинског).

Јер је већ било 9 сахата, конференција је закључена и свештенство се унутри у саборну цркву на *призивање св. Духа*, које је извршено, као што је већ јављено.

После извршеног призивања св. Духа упутило се свештенство у скупштинску дворану, у којој је већ чекао предни и врло штовани г. Др. *Владимир Деметровић*, великн бележник као поверених варошког магистрата.

Скупштину је отворио председник одборски преч. г. *Авакум Стајић*, протопресвитер митровачки, овим говором:

Славна скупштино, драга браћо! Отварам Скупштину и саопштавам, да је сл. градски Магистрат новосадски дозволио држање ове скупштине у Новом Саду под увјетом, да ни један предмет у 6. тачци дневнога реда скупштинског не буде политичног карактера.

Повереника сл. градског Магистрата част ми је приказати у велештованој особи поглавитог г. Дра Владе Деметровића.

Штована господо и браћо! И ако је ова скупштина тако рећи на брзу руку и баш у најнезгодније зимње доба сазвана, ипак видим ја, да сте се у прилично лепом броју са свију крајева српско-православне Митрополије Карловачке позиву одборском одазвали, па закључујем отуда, да сте потпуно проникнули потребу састанка овог, да сте разговетно и јасно увидели, да у заједничком раду лежи општи напредак, и да само заједнички и удруженом нашом светом свештеничком радећи можемо у благословеним земљама круне св. Стевана, а под моћним окрилјем Његовог Величанства, нашег премилостивог цара и краља Франье Јосифа I., кога Бог милостиви нека поживи још много година на срећу и напредак својих народа, — да можемо велим, тако и цркви и народу српском прибавити достојан углед.

Ја вам браћо захваљујем на братском одзиву нашем и кажем вам: Добро дошли и у добар час! Добро дошли, да у име божје одпочнемо дело удружења нашег на добро цркве, на корист нашег српског рода и народа.

А сада молим сл. скупштину, да изволи одмах приступити дневноме реду.

На дневном реду је најпре конституисање скупштине.

Молим дакле, да сл. скупштина изволи сада изабрати председника.

Говор овај би, при спомену имена Његовог Величанства, прекидан бурним усклицима „Живио“!

Повереник варошког Магистрата г. Др. Владимир Деметровић би од скупштине симпатично поздрављен са „живио“, као и председник г. Стајић при свршетку свога поздравног говора.

Г. прота *Стајић* позове скупштину, да учини избор скупштинског председника. Акламацијом би изабран г. *Стајић*, а за подпредседника г. *Милутин Думић*, парох меленачки и испитани професор богословије. За бележнике изабрани су: парох *Стеван Стевановић* из Ковиљ-Сентивана и *Марко Шаула*, катихета из Руме.

На дневноме реду је предлог одборски: „*Нацрт правила за удружење*“. Председник позива одборског поверођу и навестноца предлога одборског г. пароха *Јеремића* да узме реч.

(Говор овај доносимо посебно у 46. и 47. броју овога листа. Ур.)

Говором известиочевим отворена је генерална дебата о питању самог удружења, која је трајала од 10 до $^{3}/_{4}$ на 1 сахат после подне.

У тој дебати учествовали су г. г. *Младен Јосић*, парох мартоношки, *Велизар Тубић*, парох елемирски, *Димитрије Руварац*, протојереј и парох земунски, *Јован Вучковић*, протојереј и привр. ректор богословије, *Мирон Ђорђевић*, игуман ковиљски и *Лука Поповић*, парох панчевачки.

Г. *Јосић* говорио је против удружења из разлога, што се оно противи духу православне цркве, те што би се њиме учинило неко „*пресвитеријанство*“ према епископалном карактеру наше цркве, које би могло изазвати у цркви револуцију, и што би се њиме градила нета партија код нас, и то *најопасија*.

Г. *Тубић* није против удружења, али је против општег, те је за епархијске зборове.

Г. *Руварац* је изјавио, да је оних назора, које је изјавио протопресвитератски збор земунски, већином гласова својих, и моли, да се записник тога збора у скупштини прочита.

Г. *Вучковић* изјављује, да он још не схваћа цељ предложеног удружења, и да се није могао за њ још загрејати. Побија међу тим пароха Јосића наводе, да би удружење било противно духу православне цркве и неко „пресвитеријанство“ у цркви. Шта више мора се против тога, већ и ради положаја, којег у цркви заузима, оградити, а тим више, што је и он у одбору био, који је то удружење предложио.

Тврди (и ако о том, у претходној конференцији није ни речи проговорио) да ова скупштина не би била овлашћена донети коначног решења у питању удружења, а доказује то тим, што у скупштини не види ни све чланове одбора, а ни све изасланике протопресвитератских зборова. Кад би, вели, овај број, који је ту, био властан решавати, онда би тако исто могла решавати и двојица само или бар да је друштво — тројица. Није против удружења са свим, и ако држи, да наше свештенство треба још најпре васпитати за удружење, али је за то, да се питање удружења са одборским предлогом скине с дневног реда, а изабере један повећи одбор, који би ту ствар још једаред у претрес узео, другу скупштину сазвао и пред ову свој предлог изнео.

Изјавио је између осталог, да он не верује у једнодушност изјава 27 протопресвитератских зборова, и ако се оне често спомињу, и ако је о томе читао у „Српском Сиону“, јер њега изван званичног дела овога листа ништа друго не веже, и ничем другом не мора веровати.

Г. *Мирон Ђорђевић* говорио је за удружење, а тако исто и г. *Лука Поповић*, само што је овај хтео, да се организација „упрости“, те да се оставе епархијски зборови и одбори.

Још се пријавило говорника да говоре за удружење, као г. г. *Васа Николајевић*, протојереј и парох вршачки, *Милутин Трбић*, парох вршачки, *Данијан Прерадовић*, парох голубиначки, но, ради краткоће времена, одусташе исти од речи.

Завршну реч узео је известилац, г. *Јован Јеремић*, парох бачиначки и протопресвитерски намесник, и у подужем стварном говору побијао је разлоге оних говорника, који су само за епархијске зборове, а и оних, који су опет против епархијских зборова и одбора, на онда је обратио сву своју пажњу на наводе прећ. г. *Вучковића*, протојереја и привр. ректора богословије, те их је непобитним разлозима све редом успешно оборио, нагласив између осталога, да је тврдња г. Вучковића, да би решење ове скупштине, са преко 50 својих чланова, било истоветно решењу њих двојице или тројице, врло смела, јер да би то била још повећа и смелија математика, него што ју, ту скоро, изумеше Французи, по којој је

1+1=3; јер по математици г. Вучковића било би 2 или 3=50 и 60. Математику Француза бар донекле разуме, али математику г. Вучковића баш нимало.

На даље је одбио неверовање г. Вучковића писању „Српског Сиона“, ма и у незваничном делу његовом, а у ствари изјава протопресвитератских зборова, јер је то неверовање недостојно званичног органа Митрополије Карловачке, још недостојније, кад долази са стране, с које је изјављено.

У осталом, ако г. Вучковић не верује „Српском Сиону“ односно његовом незваничном делу, ни у погледу саопштења његових о закључцима одржаних протопр. зборова, те ако држи, да их је ма ко имао разлога фингирати у извештајима у томе листу, онда га известилац позива, да се поклони оном, чему веровати мора, а то су, вели, „сво оних 27 записника, који овде на столу скупштинском леже“. А ти записници, који се, ако скупштина жели, и прочитати могу, сведоче јасно и гласно, да су се тих 27 зборова изјавили не само за опште удружење, као што га предлаже одбор, него и за одборски цео предлог „једногласно, једнодушно, с радошћу, с усхићењем и уживањем“, а то све, крај — према приликама нашим у опште и према приликама времена и околностима разним — довољно лепог броја присутних чланова и бројавних одзива браће, која су спречена те дођи не могоше — најгласнији је и најјаснији доказ, да је скупштина ова оваплћена узети одборски предлог у претрес, и о њему своје решење донети.

У најгорем случају тек — кад би баш морао — пристао би за сто невоља и известилац на експедијење г. Вучковића, али јер томе сада нема ни разлога ни потребе, и јер би тај експедијење у овом случају био кобан за саму мисао удружења, пошто би се њиме и сама мисао та експедирала можда ad calendas graecas, то га он не прихвата, него га у име части ове скупштине и општег нам интереса, ради добра цркве, народа и свештенства одбија, и моли скупштину, да прими предлог одборски за подлогу специјалне дебате.

Бурно „живио“ био је сигнал, да долази примање то.

Председник звони и позове скупштинаре, да устану, који су за то, да се одборски предлог: „нацрт правила за удружење“ прими за подлогу специјалне дебате.

*

Огромна већина устаде и у ½1 на 1 сахат после подне би удружење целокупног свештенства у Митрополији Карловачкој начелно усвојено и прихваћено.

Председник закључи скупштину и заказа ју за ½4 сахата после подне.

*

У 2 сахата био је *заједнички обед* у истој гостионици. На обеду учествоваше 52 свештеника.

Г. протопресвитер Авакум *Стојић*, као скупштински председник, подигао је у одређено време здравицу Његовом Величанству, цару и краљу и премилостивом владару нашем Францу Јосифу I.

Ова је здравица стојећи саслушана и са „тон деспотин“ одноздрављена.

Г. Сима *Костић*, нарок пештански, наздравио је Његовој Светости, љубљеној и доброј врховној црквеној поглавици, св. патријарху *Георгију*, а за тим одмах и сима високопреосвештеним Епископима.

И ова је здравица стојећи саслушана и са „тон деспотин“ одноздрављена.

Г. прота Алекса *Илић* наздравио је као гост из Београда митрополитском свештенству, у китњастој и подужој здравици.

Г. прота *Вучковић* наздравио је народу српском; г. Пантa *Поповић* председнику скупштинском проти *Стојићу*, после тога подпредседнику М. *Думићу*, проти Алекси *Илићу* као милом госту, известиоцу пароху *Јеремићу* и перовођама.

Г. Лука *Поповић* наздравио је вредном раднику-књижевнику, протојереју Димитрију *Руварцу*; а парох *Јеремић* проти *Вучковићу*, као представнику богословског училишта нашег, које спрема потомство данашњем свештенству, цркви и народу пастире и учитеље, а удружењу, дај Боже, све боље и боље радинке.

Г. Дамјан *Прерадовић* наздравио је још представницима на скупштини најудаљеније и највеће епархије наше, изасланицима плашчаног протопресвитерата г. г. Милутину и Јовану *Вукелићу*.

И тиме је био обед у ¼4 завршен.

*

У ½4 на 4 сахата после подне настављена је скупштинска седница, и предлог одборски „*Нацрт правила*“ буде примљен у специјалној дебати са многим исправцима, допунама и изменама, које су предлагане биле највише од самог

известноца а онда од Божидара *Поповића*, пароха новосадског, проте Милана *Тирића*, проте Јеремије *Мићуровића*, проте Саве *Стојића*, пароха Луке *Поповића* и проте Милоша *Пашића*.

За тим су прочитани и примљени једногласно предлози, којима се осуђује начин писања неке наше штампе о јерархији, а особито њиној, и *којима се преко вандалских пасртаја на узвишену особу Његове Светости прешло са гнушањем и презиром*.

Тако исто једногласно, уз клицање „живио св. Патријарх наш“, би примљен предлог, да се изјаве достојно изасланство, од 30 скупштинских чланова Његовој Светости, св. Патријарху *Георгију* и љубленој и доброј нашој врховној поглавици црквеној.

Читање предлога о црквено-политичким реформама, у изгледу стављеним по кр. уг. Влади, обустављено је г. парохи повереник, као предмет политичког карактера.

Г. председнику Стајићу и повереннику варошког магистрата изражена је заинсенчка захвалност, њином на коректном руковођењу скупштине и његовом досадањем труду око оствареља удружења, а другом на тактичној готовости, коју је скупштини указивао.

Тако исто је закључено, на стављени предлог више скупштинара, заинсенчко признање на труду и раду известноца пароха Јеремића.

*

У 7½ сах. у вече закључио је председник скупштину и био поздрављен од скупштине бурним „живио“. Тако исто је и парохи повереник испраћен из скупштине.

По свршеној скупштини све је присутно у скупштини свештенство, на предлог пароха Јеремића, одржало конференцију, и у њој донело закључак — стилизација г. проте Вучковића — против намерених црквено-политичких реформа у Угарској.

Још нам је споменути, да је скупштини стигло више *брзојавних поздрава*, међу којима од г. г. архимандрита *Платона Телечког* и проте *Штекавића* из Загреба; за тим од проте *Миноља Грбића* из Карловца; од протопрес. администратора *Марковића* из Даруваре; од пароха у Бовињу *Стрнке*; пароха *Велимировића* из Белог Брда; од пароха *Пере Димитријевића* из Гаја, пароха *Грубори* и *Тотолимића* из Огулина, пароха *Јакшића* из Камералних Моравица, пароха *Стев. Мирковића* из Кумана, пароха *Саве Теодоровића* из Ечке, пароха *Лазе Богдановића* из Вараждина; на којим поздравима нека господа и браћа изволе овим путем примити захвалност скупштинску.

=

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Радна епархијских власти у Новом Саду.**) I. *Епарх. одбор бачки* држао је 16. (28). новембра 1893 под председништвом Његове Светости патријарха *Георгија* своју редовну седницу, у којој је бележник *Георгије Вилишки* реферисао од важнијих предмета следеће: Прочитан је отпис Министарства, којим је црк. општини станишићској 100 фор. државне припомоћи подарило. — Прочитан је отпис Саборског Одбора у предмету признања Буре Николића против организације црк. општине сомборске; признаје је одбијен, ал је укинута одлука Админ. Одбора у овом делу, по коју је признавач лишен активног и пасивног права избора на 6 година. — Поднесен је извештај Његовој Светости у предмету тужбе Вука Теодоровића и другова против обављеног разреса парохијала, коју је тужбу упутио исти на вис. Министарство. — Упућен је од Саборског Одбора Админист. Одбор, да на признаје Гавре Коларског и др. из Пирота против обављене организације црк. општине донесе мериторно решење. — Прочитани су отписи Саборског Одбора у предмету признања Дра Младена Јојкића, Душана М. Јовановића, Душана Матића и Јакова Добановачког, становника новосадских, због разреса парохијала у Новом Саду, који се исти од плаћања парохијала ослобађају на оне земље и непретнине, које у бившем дунавачком бачком посеђују, и упућени је црк. општина, да на те непретнине у будуће и не разрезује парохијал. — Обвезница црк. општине сенћанске врху сабор. трошкова спабдевена је клаузулом одобрења и послата Саборској Одбору. — Саборски Одбор потврђује пријем дупликата кључева епарх. благајне бачке. — Узет је на знање извештај окр. проте, да је црк. општина молска, која је новоорганизована и потврђена, своје делање отпочела. — Одобрен је избор питомице из закладе Стевана Николића из Чуруга, ког је црк. општина у Новом Саду обавила. —

Одобрена су два уговора исте општине са закупницима општинских кућа. — Позвана је иста црква. општина, да о фонду Дра Ђорђа Натошевића поднесе опширан извештај. — Предложено је истој општини, да промени свој кључ за разред парохијала. — Одобрена је намира исте општине у предмету неког наследства са браћом Стајићима из Темишвара. — Одобрена је организација црк. општине сомборске, а уложени приказ је, као неоправдан, одбијен. — Одобрен је кључ за разред парохијала црк. општине сомборске. — Одобрен је кључ црк. општини ст. бечејској за прикупљање саборских трошкова по пореској форшти. — Дозвољено је црк. општини у Силбашу, да може једну кућу на лицитацији продати. — Одобрено је црк. општини у Пачиру, да може два фртања земље за црк. општину купити. — Прорачуни Ман. Ковиља и Бођана за 1894 подастрти су високословенском Саборском Одбору. — Остали предмети били су од мање важности. — Осим тога је још епарх. ревизор референсано више ствари о црквеним рачунима.

II. *Епархијска конзисторија бачка* држала је 17. (29.) нов. 1893. и опет под председништвом Његове Светости своју редовну седницу, у којој је конзисторијални бележник Георгије Видински референсано ове важније предмете: Препоручен је вис. Министарству Софроније Јаковић парох деребујски за државну припомоћ. — Прочитан је отпис Саборског Одбора, којим је одобрио Ђорђу Ивановићу пароху жиловском 200 фор. годишње припомоћи из јерарх. фонда за држање личног помоћника. — Прочитан је отпис МЦСавета, којим потврђује избор пароха у Мартоношу, а приказ Милоша Јеремића одбија. — С тим у свези узет је на знање извештај окр. протс ст. бечејског, да је Младена Јосића пароха мартоношког у парохију му увео. — Читан је отпис МЦСавета, којим се уважава приказ Теодора Поповића, админ. парохије силбашке, и он се примиута избору пароха у истом месту, но пожурена је против њега одређена истрага. — Одобрен је од МЦСавета уговор о деоби парох. прихода између Јована Јовановића, пароха суботичког, у личног му помоћника; има се одлука странкама публиковати. — МЦСавет је одбио приказ Петра Сарајлића из Жабља у ствари спорног стола; има се странкама саопштити. — Узет је на знање извештај преосв. епископа шабачког господина Мирона, о рукоположењу монаха ковилског О. Илариона Зеремског, проф. богословије. — Разделени су табаци свештенству за прикупљање статистичких података, које требује крал. уг. статист. зналце у Будимпешти. — Расписане су стечаји на две упражњене парохије у Молу. — Одобрено је потврђивање Јована Трифуновића од 700 фор. на црк. општини јегарској, у којој је исти 14 месеци парохију администрирао, а плату није добио. — Узет је на знање извештај великог жупана бачког, да је подбележника аљанског, који је тамошњег пароха Јосифа Поповића криво оптужио, стављено под дисципл. истрагу. — На молбу одбора за монографију бачку упућен је окр. прота новосадски Милан Ђарић, да напише историју бачког владичанства. — На пријаву главног солгабирова ст. палањачког, упућен је Т. И. админ. парохије силбашке, да неке изводе исправи. — Узет је на знање извештај о смрти Витомира Јојкића, личног помоћника новосадског и Данила Перишића, пароха оброваčког; на место овог задњег постављен је за администратора јеромонах Василијан Чварковић. — Одобрен је избор пароха у Ђурђеву, где је за свет. парох. помоћника изабран Тодор Јованов. админ. парохије у Рудин. — Уељед поднесеног најаљења сомборског свештенства а поназосб Димитрија Живковића на тужбу црк. одбора тамошњег поверен је изнајаљ члановима конзисторије: проти новосадском Милану Ђирићу и Младену Јовановићу, пароху сивачком. — Упућена је црк. општина у Новом Саду, да пароху свом на чешћским салашима бесплатан подвоз да. — Узет је на знање извештај Његове Светости, да је свештеномонаха Василија Јовановића, калуђера из Србије, примио у своју митрополију и причислено братству ман. Бођана. — Одобрен је избор питомаца из закладе Платонеума. — Нарећен је избор пароха у Ст. Врбасу, на које су место тројица конпетовали. — Једини молитељ на ђаконско место у Новом Саду је изборну пришуштен, односно упућење се црк. општина новосадска, да ли га за ђакона свог прима или не. — Публиковано је даље десет пресуда преч. МЦСавета у брачноразводним парницама. — Осим тога је донесено неколико решења у разним брачним парницама.

Г. В.

— (**Епархијски Административни Одбор горњо-карловачки**) држао је у *Плашком* 27. октобра о. г. своју седницу, у којој је између осталог и ово решено: Трнави Србљанки из Јабуковца, који моли, да се обустави нарећена овршна продаја њезина посједа за црквено-општински дуг — упућен је, да се с тог холбом обрати на своју црквену општину. — Дозвољена је црквеној општини засеоначкој продаја грађе од куће, негда Дедовићеве, а сад црквено-општинске. — Потврђен је избор новога црквено-општинског заступника за Јошане, а тако исто и за црквену општину Свиницу. — Тужба П. Балабана из Бојне против јереја С. О. бачена је — ad acta. — Исто тако тужба Стеве Торбице из Срба против јереја С. В. — Одбијени су утоци г. г. Симе и Марије Шарца, Николе Зрјелара и Лазе Крајачића из Карловца против закључка црк. скупштине карловачке о прокјени кључа за црк.-општински прирез карловачки. — Потврђен је избор црк. општ. заступства за црк. општину Штикаду. — Умољена је нека политичка власт, да забрани полит. општини чемерновачкој отварати туђа писма. — За Костајницу разрјешено је црквено-општинско заступство. — За црквене општине: Дубраве, Кореницу, Залужницу, Оточац, Клокоч и Могорић — одобрен је по неки намет у црквено-општинске сврхе. — За црквену општину Медак ударен је намет за грађење парохијског стана „уреда ради“, — пошто црк. скупштина медачка на више позива не хтједе закључити да се на ту цељ намет распише. — Дозвољени су зајмови за неких црквено-општинских благајна, али само уз строго испуњење захтјева §. 23. д. П. Б. најви-

шег рескрипта од 10. августа 1868. — Осим тога још су неке ствари, које се нијесу могле дефинитивно рјешити, за корак унапређене. Р.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— (**Распис награда.**) *„Матица Српска“* расписује из *фонда Јована Накё В. С. Миклушког* за годину 1894. ове награде и тражи, да се за њих напишу:

I. Ова дела: 1.) Роман, драма или шаљива игра, приповетка или новела из српског живота. — Награда од 50 до 500 фор. — Рок истеклаи 1894. — 2.) Књига за народ о заразљивим болестима. — Награда од 100 до 300 фор. — Рок истеклаи 1894.

II. За састављање за *„Летопис“*: 1.) Студија, монографија или расправа из српске историје. — 2.) Студија или расправа о бројном, привредном и просветном кретању српског народа. — 3.) Студија или расправа из српске књижевности. — 4.) Земљописна или етнографска расправа, или путописи по српским крајевима и земљама.

Награда је за сваку таку студију, расправу или монографију од 50 до 150 фор. према величини и вредности дела.

Дела за расписане награде не могу писци шиљати под својим именом, него ваља да метну на дјелима својим каква натпис или знак. Име, презиме, карактер и место, где станује писац, ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обиљежити га оним истим знаком или натписом, који је с пола на самом делу.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази и на дјелима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело напштампано, осим ако с *„Матицом“* о том што друго не уговори.

Награда се губи, ако писац не изда дело своје на свет за годину дана, а међу тим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свога награђеног дела кад изађе на штампе, уступити *„Матици“* 25 комада.

Чланци и расправе за *„Летопис“* као и награђене новеле и приповетке, штампаће се најпре у *„Летопису“*, а после остаје право и писцу и *„Матици“*, да их могу прештампати и посебице.

Према количини преосталога новца *„Матица“* је вољна прихватити и по вредности награђивати и друга научна, популарно-научна и забавна дела и чланке, остављајући писцима на вољу, да могу слободно бирати предмете.

Нарочито се напомиње, да је главна скупштина овластила књижевно одељење и одбор, да могу издати награде оним чланцима и делима, која добу и миљу расписане награде, или која су већ стигла, па се налазе на оцени, и то у течају године и пре главне скупштине, ако књижевно одељење и одбор пронађу, да приповедани састанци заслужују награде.

На главне скупштине *„Матице Српске“* у Новом Саду 9. (21.) септембра 1893.

Јавна захвала.

На лепом и племенитом дару г. *Светозара Брешћанина*, становника голубиначког, који је као Чешћанин за вечити спомен свој а и за покој душа својих родитеља, чије кости овде вечно бораве у овој општини — даровао св. Цркви красно *звоно* од фина сомота златом извезено, — овим се потписани у име општине јавно захваљујемо.

Бог му благословио труде његове!

У *Ченти* 10. новембра 1893.

Милан Печеновић, перовођа. Тома Дракулић, председник црк. општине

ОГЛАСИ.

ЕДИКТ.

190 1—3

Овим се позива *Софија* супруга *Филипа Београђца* из *Бешке*, која је нестала куда у свет отишла, да у року од шест месеци — рачунајући од првог уврштења едикта овог у новине — овој конзисторији или лично представље или место своја пребивања објави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловци* 12. (24.) октобра 1893. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ.

189 1—3

На упражњено *учитељско место* у срп. вероисповедној основној школи у *Карловцу*, овим се расписује стечај.

Плата је изабраног учитеља на годину одређена: 500 фор. а вр., 5 фор. паушала, слободан стан и у име учитељског огрева 2 хвата сламе.

Учитељу је дужност спада *„Школском уредбом“* прописане предмете у школи предавати, у св. цркви за једном недељом појати и децу црквеном појању обучавати.

Рок стечаја траје до Св. Николе 1893. год.

Из седнице месног срп. правосл. школ. одбора, држане у *Карловцу* 8. новембра 1893. год.

М. Терзин, перовођа. Аркадије Пашћ, председник.

СТЕЧАЈ. 191 1—1

Отвара се стечај ради попуњења упражњених *учитељских места* у следећим српским православним општинама:

1. **Кисачу**, плата 170 фор. $1^1/_2$ јанаџ земље, стан. 2. **Парагама**, плата 340 фор. $^1/_4$ сесије земље, стан, огрев. 3. **Товаришеву**, плата 300 фор., 11 јутара земље, стан. 4. **Ади** на салашу, плата 350 фор., $2^1/_2$ јанаџа земље, стан. 5. **Молу**, 2 места на салашима, плата по 300 фор., стан и 20 фор. огревашне.

Потписани епархијски школ. одбор *именоваће* од потражитеља *учитеља или учитељица* само оне, који искажу, да су положили испит учитељског оспособљења и из мађарског језика.

Рок је стечају 8 дана и служба се ступа одмах по именовању. Инструиране молбенице подносе се: *Епархијском Школском Одбору Бачкоме.*

Из седнице Епархијског Школског Одбора Бачког, држане у Новом Саду 11. (23.) нов. 1893. бр. 214, 240/158.

Васа Пушибрк с. р.
потпредседник.

СТЕЧАЈ. 188 2—3

Усled оставке г. Софронија Поповa, остало је *учитељско* место у *Рудни* упражњено, на које се овим стечај отвара.

Плата је: 400 фор. у готовом новцу, 20 ф. за перовођство, 5 ф. за паушал и 15 ф. за огрев, 4 јанаџа оранице земље, на коју учитељ пореза и друге приходе плаћа, $^1/_4$ јанаџа баште иза сеља, од погреба, где позван буде, 50 новч., и слободан стан са 2 собе, кујном и баштом.

Ко жели ово место получити, нека своју молбеницу до 21. нов. о. г. потписаном Одбору поднесе.

Изабраном учитељу спада у дужност све предмете прописане шк. Уредбом предавати, у св. цркви десну певницу држати и повторну школу држати.

Компетовати могу, који су свршили Сомборску препарандију и положили испит из мађ. језика.

Ко се лично пријави, имаће првенство.

Школски Одбор.

ДАВИД ЂУРЧИЋ У НОВОМ САДУ

КОД ЗЛАТНЕ РУЖЕ

ГЛАВНА УЛИЦА, У СОПСТВЕНОЈ КУЋИ.

За **Панакамилавке** свилена Крепона и Крепа а по мустрама које сам у Москви и Петрограду лично изабрао и донео, дао сам сада правити и имадем у 7/8 и 6/4 широког сватда на стоваришту.

Даље имадем уз већ иначе напредан избор Дубла и Перувијена и разних других црних и плавих штофова за свештеничке хаљине, разних дебелих штофова за Деакове а и разноврсне и разнобојне свилене плишане, вунене и памучне поставе за хаљине, па и у оним бојама које наши црквени великодостојници потребују, — велик избор у појасевима, сваке боје а разна квалитета. Цене врло умерене.

С поштовањем

Давид Ђурчић.

187 3—6

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, отечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 28. новембра 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

КОНАЧНА ОДЛУКА

српског православног народног школског савета, донесена у дисциплинарној ствари суспендованога епархијског школског референта темишварскога и вршачкога г. Димитрија Долге.

Бр. III. С. 270./218. ех 1893.

Дисциплинарна комисија срп. прав. нар. школскога савета на бр. III. С. 51.54./19. ех 1893. и бр. зап. 189. ех 1893. извешћем својим од 13. (25.) новембра 1893. уз повратак свих достављених јој списа подноси савету овом свој предлог у реасумираном дисциплинарном предмету суси. епархијског школског референта темишварскога и вршачкога Димитрија Долге.

По прочитању свих оводисциплинарних списа, а нарочито истражнога записника и извештаја истражне комисије de praes. 12. маја (30. априла) 1891. бр. III. С. 92., извештаја епарх. школ. одбора вршачкога ddo 20. октобра (1. нов.) 1892. бр. Е. 1367./III. 53., извештаја епарх. школ. одбора темишварскога ddo 18. фебруара (2. марта) 1893. бр. Е. 43./ЕШО. 38., најновије молбе обвињеногa епарх. школ. референта под бр. III. С. 234. ех 1893. и извештаја и односно предлога дисциплинарне комисије савета овога —

буде одлучено:

Обзиром на то, што се при реасумирању

овога дисциплинарнога предмета показао тај формални недостатак, да пре доношења овдашње одлуке од 23. августа (4. септембра) 1891. бр. ШС. 92.181./178. овај дисциплинарни предмет није био издан дисциплинарној комисији савета овога, као што се у трећој алинеји §-а 45. дисциплинарних правила од 26. августа 1876. бр. 124./168. наређује, пошто је ово предмет такав, где школски савет у првој инстанцији суди с једне стране; с друге стране пак обзиром на то, што је сада, пошто је ова ствар прописно дисциплинарној комисији била издана, тај формални недостатак уклоњен, исту тек сада за мериторну одлуку сазрелом сматрати и односно у истој ствари — стављајући овд. овопредмету одлуку од 23. августа (4. септембра) 1891. бр. Ш. С. 92.181./178. због горњег формалног недостатка ван крепости — мериторну одлуку донети; према том и обзиром на то, што школски савет овај налази доказаним, да се Димитрије Долга својим понашањем огрешио о достојанство и углед свога звања и положаја, као што се то види из наведеног истражног записника, тако, *да му се кривица у ред тешких преступа* мора увести с једне стране; с друге стране пак обзиром на то, што се исти обвињени епархијски школски референт већ скоро пуне три године дана под суспензијом уз неуживање половине плате и попутнине налази; што му изискани и достављени напред наведени извештаји епархијских школских одбора у Вршцу и Темишвару на терет не стављају никаквих нових чина ни околности у обзиру обављања званичних дужности и уз то што епарх. школски одбор вршачки молбу његову за решење и успостављање у звање управо препоручује на уважење; и најпосле обзиром на то, што савет овај налази, да је надлежан овопредмету коначну одлуку донети, пошто учињ суспендованога епарх. школ. референта Д. Долге, као што је напред установио, *тешким, а не најтежим преступом сматра*, у којем последњем случају би тек наступила снага оних разлога ван крепости стављене овд. овопредметне одлуке од 23. августа (4. септембра) 1891. број Ш. С. 92.181./178., који су наведени у поткрепљење онога расположења, да се ова дисциплинарна ствар православном српском народно-црквеном сабору на решење подастре — епархијског школског референта темишварског и вршачког Димитрија Долгу, сходно установљеном преступу и аналогно §-у 29. (тачка 3.) горенаведених дисциплинарних правила, за казну, под суспензијом, одређеном овд. одлуком од 10. (22.) децембра 1890. бр. Ш. С. 216./155. ех 1890., уз задржавање половине плате и целе попутнине и даље све до 31. децембра 1893. по нов. кал. закључно остапити с тим, да се исти по истеку тога времена а наиме од 1. јануара 1894. по нов. кал. у епарх. референтско звање обе епархије и уживање потпуних постигнутих бенија од истога дана успостави с том најозбиљнијом опоменом, да се у будуће чува свега и свачега, што би на њ могло навалити кривицу таквих чина, због којих би поновично потпао под дисциплинарну истрагу и односно казну; у исти мах званичење јереја Јована Новаковића, свештеника у В. Кикинди, овд. одлуком од 10. (22.) децембра 1890. бр. Ш. С. 216./155. за епархију темишварску и вршачку постављеног епарх. школ. рефер. заменика, услед горњега расположења са 31. децембром 1893. и односно 1. јануаром 1894. завршеним сматрати и прогласити с тим, да ће му се сходно горе наведеној овд. одлуци Ш. С. 216./155. ех 1890. примерена награда за службовање његово у својству заменика епарх. школ. референта касније, засебном одлуком, из задржане половине плате сусп. епарх. школ. референта Д. Долге одредити; што се тиче предујма од 30 фор. а. вр., од срп. прав. црквене општине срп. елемирске у дисциплинарној ствари учитеља Косте Торњанског положеног и епарх. школ. одбором темишварским референту Димитрију Долги уручених, то умолити срп. прав. нар. црквено саборски одбор, да свету од 30 фор. а. вр. од половине плате суспендованога епархијског школског референта, Дим. Долге, која му је на уживање остављена, устегне и епарх. школ. одбору темишварском на пријемницу његову изда и односно припише; о одлуци овој знања, управљања и односно даљег расположења ради известити:

а.) суспендованога епарх. школ. референта темишварског и вршачког Димитрија Долгу у Темишвару;

б.) заменика истом сусп. школ. референту, јереја Јована Новаковића, свештеника у В. Кикинди;

в.) епархијске школске одборе у Темишвару и Вршцу с тим, да учине расположење, да се 1. јануара 1894. по нов. кал. у звање успостављеном епарх. школ. референту Димитрију Долги звање преда и односно, да се он у то звање тога дана уведе; и најпосле

г.) срп. прав. нар. црквн. сабориски одбор с умољењем, да изволи код књиговодства и благајнице срп. нар. црквн. фондова и заклада учинити расположење, да се закључно са 31. децембром 1893. по нов. кал. издавање попутнине истога школ. референта замени ку јереју Јовану Новаковићу обустави и са 1. јануаром 1894. по нов. ста од тога дана у звање повраћеном референту Димитрију Долги на уобичајени начин издаје; даље обзиром на овд. одлуку бр. III. С. 216/155. ех 1890. и ову више донесену да изволи наредити, да се од истога дана истом школ. референту и потпуна постигнута остала берива (плата са квинквеналима и станарином) на уобичајен начин издају тако, да до тога дана задржана половина плате (са квинквеналима) нетакнута остане.

(М. П.)

Из седнице срп. прав. народнога школског савета, држане у *Карловцима* 13. (25.) новембра 1893. године.

За верност:

Др. Лаза Сокулић,

народно-црквени II. тајник, као бележник школског савета.

ЦИРКУЛАРНЕ НАРЕДБЕ ЕПАРХИЈСКОГ ШКОЛСКОГ ОДБОРА БАЧКОГ.

Славним српским правосл. Општинама односно Местним Школским Одборима Епархије Бачке.

Бр. 141./104. Високо крал. угар. Министарство богочасти и просвете изволело је отписом својим од 30. јуна 1893. бр. 29.751 објавити епархијском школском одбору овоме, да је оно при извршењу 43-ког закон. чл. од год. 1891. о мировинама учитеља народних школа стекло то искуство: да су се плате учитеља вероисповедних народних школа пре него што је горњи закон ступио на снагу сваком приликом означавале већим делом као плате црквених певаца а од када је закон тај почео да важи, да је узимано да учители као певци немају никакове плате осим што имају питоларне приходе.

Из овога неповољног означавања учитељских плата наводи исто високо Министарство, да црквене општине, односно да председници школских одбора тих црквених општина и учитеља којих се то тиче мењају податке о учитељским платама по овоме како им то и када иде у рачун, а ово се не слаже ни са достојанством председника школских одбора — а обично су то свештеници — нити је у интересу црквених општина које школе издржавају.

Са интересом црквених општина које школе издржавају не слаже се означено неправилно поступање отуда, што би за службовање пре год. 1870. подарено умировљење општине неправедно теретило, са чега би ницале многе тужбе те би се поводом тим према свима онима који тако кривотворе јавне листине морало поступати са свом строгошћу закона.

Отуда је речено високо Министарство уверило се, да се по дојакошњем начину поступања не може доћи до потпуних и доставерних података те да је по томе неопходно нужно, да се ради установљења учитељских мировина и ради уређења законите плате учитеља приберу поуздани и подробни податци о дотацији свију учитељских места у целој држави — те је исто високо крал. угарско Министарство наложило свима управним одборима:

1. да неодложно упуте окружне солгабирове, односно варошке органе, да на у напред означени дан изиђу у све општине свога округа и да у њима уза суделовање о почишту том извештених председника школских одбора и општинског поглаварства сачине најподробније записнике о дотацији, која је са сваким појединим учитељским местом скопчана и коју је садањи учитељ у истини уживао и по сваком поједином саставном делу исте наплате. У записнику томе ваља јасно да се обележи: од када учитељ ужива садању плату, колико прима на којега дела или извора, колико је од тога основна плата, колико пак доплатак по годинама службовања. Депутат се поноси у оној врсти у

којој се издаје, на пр. у житу, ражи и т. д. а вредност му се ушеснје по просечној цени од задњих 10 год., коју цену означује поглаварство у оближње пијаце званичном сведоџбом. Приход од школарине означује се по прошеу §. 40-ог 43 закон. чл. од год. 1891. на основу 5-годишњег просека, а приход од земље по катастерској процени.

2. Записник о фактичној плати учитела потписују: дотични чиновник, председник школског одбора или повереник црквене општине, учитељ и општински начелник. Пре него што ће се записник потписати имају се дотични потписници споменути: да су одговорни не само на истинитост података који се садрже у записнику него за случај ако податци ти нису истинити да као кривотворитељи јавне листине могу да навуку на се и тешке последице постојећег закона.

3. У потврду сваког појединог навода овога записника имају се записнику приключити доставерни преписи свију оних исправа, на којима се темељи дотична тражбина у име учитељске плате н. пр. canonica visitatio, фасија, општинска одлука, основно писмо, стечај, декрет и т. д.

Високо Министарство наводи: да су у задње време поједине црквене општине, руковођене себичним целима, поставиле за своје учитеље нове наплатиоце, у којима су, уступајући од изворних фасија ради обмане власти, целокупне певачке пристојбе и приходе означиле као искључиво учитељске пристојбе те су тако без икаквог разлога по својој користи разместиле поједине делове учитељске наплате. Пошто се овака злоупотреба не може дозволити — то се има неизостано приключити записнику или фасија или друга која исправа о учитељској плати, која је важила пре 43. закон. чл. од год. 1891.

4. Све те исправе, н. пр.: фасије, општинске одлуке, основна писма, стечајеви, декрети и т. д. показују изворе односно поједине делове учитељске плате а податци записника показују како се та основна плата по времену мењала и развијала. Тако је н. пр. canonica visitatio одредила, да је сваки брачни пар дужан да плаћа оволико и оволико учитељу — певцу — а колико је брачних парова те колико утиче у име те наплате, то је изложено у записнику. То исто важи и за друге пристојбе које припадају учитељу.

5. Пошто се поменути податци приберу, има се пре свега и то најстрожије испитати и одредити: да ли који учитељ у смислу § 141-ог 38. зак. чл. од 1868. осим учитељске дужности врши певачку, нерковњску или коју другу добровољну му дужност? У томе случају ако се из исправе која је важила пре 43-ег зак. чл. од 1891. јасно види шта је припадало учитељу као учитељу, шта ли му је припадало за другу дужност — то се целокупна плата има поделити по тој исправи. Иначе имају се од целокупне учитељске плате одрачунити све оне ставке које по природи својој иду за учитељску дужност н. пр. школарина, пристојба која за повторну (недељну) наставу, даље пристојбе које иду за друге дужности пир. наплата за појање, штола са укопе, парастосе и т. д. — а остатак, који остане по томе одбитку, сматра се за заједнички приход и подељен на два равна дела а допуњен платом која припада само за учитељску дужност чини ону своту, која се у свакој прилици може сматрати за чисто учитељску плату.

6. Обзиром на одредбе §. 4-ог lit. e) 43 ког зак. чл. од год. 1891. има се у записник узети али се при одређивању чисто учитељске плате не урачунава: стан у наравни, ставарина, у систомизовану плату неурачуњена властелинска дотација, додатак ради скупоће, паушал за ложење школе и паушал за писаћи прибор.

7. Записнике и прилоге имају да прегледају школски одбори, односно учитељ ако је за то способан, у 3 примерка а суделовачи ће потписати сва 3 примерка. Један примерак доставља се власти под коју дотична школа спада а она друга два примерка подносе се одмах кр. наставном надзорнику.

Сав овај рад око установљења учитељских плата има се неизостано до краја октобра о. г. обавити.

9. Пошто ће податци, који се оваким начином прикупе, бити у будуће меродавни у свима питањима који се односе на учитељске плате, има се пре него што се отпочне расправа плате изјавити и учитељу и изасланику школског одбора: да се свака доцнија промена у учитељској наплати има пријављивати и пријави тој приложити она исправа, општинска одлука, којом је плата повишена или преиначена — јер иначе ће се поступати по податцима који се сада прикупе и утврде — а то би често пута било штетно по саме учитеље.

Достављајући ову своју наредбу потписаном Епархијском Школском Одбору позива: да се

она саопшти подручним Општинским Школским Одборима и да се исти упуте да изасланике своје на окружним солгабировом или варошким чиновником одређени дан и час и на означено место изашљу, да истима ставе у дужност: да искажу верно и истинито све податке који се на учитељску плату односе и да исказе своје поткрепе достављеним исправама. Но пошто су исправе те намењене за јавну употребу а поткрепљење су потписима и печатима, то су оне јавне листине, те ће се према онима који би оним исправама потврђивали податке неистините поступити строго, јер ће се исти казнити по закону ради кривотворења јавних листина.

— Саопштавајући у гореизложеном наредбу високог кр. угарског Министарства богочасти и просвете позивају се Општински Школски Одбори: да исодложно прикупе из писмохрана својих месних општина све податке који се на установљене плате, пристојаба и других прихода са сваким учитељским местом скопчаних н. пр. школске фасије (валовнице), општинске одлуке, стечајеве, учитељске декрете — у колико би у истима и плате означене биле — да сваку исправу ту у 3 једнака и одоставерена примерка припреме, да изаберу свога изасланика или више њих изасланика (по могућству људе старије којима су општинске околности подробније познате и који су у правничким пословима и расправама вештији), који ће у солгабировом или варошким чиновником одређени дан и час а на означеном месту истоме ради поднеса учитељске плате предстати и посао тај савесно и уредно обавити.

При уређивању појединих делова учитељске плате а нарочито при просуђивању колико ужива поједини учитељ и свију других пристојаба као учитељ а колико као црквени певач, имају изасланици Општинског Школског Одбора да заузму и да заступају то становиште: да су учитељи српских православних народних школа по гласу Уредбе за српске народне школе, потврђене превишњим краљевским решењима од 6. априла и 2. јула 1872. а публиковане отписом краљ. угарског Министарства богочасти и просвете од 17. јула 1872. бр. 17565 и из исте уредбе изкључених Дисциплинарних Правила за учитеље српских народних вероисповедних школа у опсегу православне српске карловачке митрополије, изданих наредбом Народно-Црквеног Школског Савета од 26. авг. 1876. бр. 124/168 (§§. 17. и 18. Дис. Пр.) дужни црквено појање бесплатно обављати и да се само за црквено појање при појединим чинодејствима н. пр. при венчању, укопу и парастосу награђују за сваки таки чин посебице — те према томе да сваки српски православни учитељ сву плату и све пристојбе и све приходе своје ужива ли и искључиво као учитељ а не као црквени певач.

У општинама где постоје нарочити награђени црквени певци, има се ова околност изрично споменути и у расправни записник са платом и наградом певачком увести.

Становиште ово имају изасланици српских православних општинских Школских Одбора свима могућим томе̂ьним разлозима и наводима заступати и у томе случају, ако се изасланик жупанијски или варошки не би са овим становиштем слагао, и настојати: да ово становиште буде са свима наводима и разлозима и исправама, којима се оно поткрепљује, у расправни записник тачно и јасно уведено.

Онај примерак расправног уписника, који буде Општинском Школском Одбору уручен, имаће исти у року од 8 дана са својим исцрпљивим извештајем потписаном Епархијском Школском Одбору да поднесе. —

У колико сам Општински Школски Одбор не би био у стању да одговори у сваком погледу овоме налогу, упућује се, да се послужи правничким саветом најпризнатијег одветника у својој општини а по потреби да се обрати за нужни му савет и овоепархијском школском референту.

Очекује се нарочито од председника, чланова свештеника и учитеља — сваког Општинског Школског Одбора: да ће у овоме по дали опстанак српских народних школа и по умировљене учитеља, учитељица и забавиља веле̂ажном питању савесно, истрајно, родољубивом ревношћу према горњој наредби високог Министарства и упутству одбора овога, по своме најбољем знању поступати.

— Бр. 152./105. Сходно отпису високог краљ. угарског Министарства богочасти и просвете од 26. јула 1893. бр. 19.836 којим исто налаже: да се упуте подручни учитеља, да ревносно поучавају ученике своје у рационалном пчеларењу, обзиром што је по гласу §. 18. Школске Уредбе од год. 1872. упутство у практичноме пчеларењу у народној школи прописано: позивају се Оп-

штинеки Школски Одбори, да упуте своје подручне учитеље, да ученике своје у рационалном пчеларењу ревносно поучавају а Одбори да се састарају о средствима, којима би се у школском врту ма и омаљи ковачлук устројити могао.

— Бр. 189./106. Сходно отпису високославног Народно-Црквеног Школског Савета од 30. јула 1893. бр. 140/123 извештавају се Општински Школски Одбори: да је књига *„Библијске повести за III. разред основних училишта, прикупио и уредио Ив. М. Поповић и издала књижара Луке Јовића у Н. Саду 1893. цена 15. новч.“* — истим високославним Школским Саветом као уџбеник у српским православним народним школама одобрена — о чему се имају и учитељи тамошњих народних школа известити.

Из седнице Епарх. Школског Одбора Бачког, у Новоме Саду 2. (14.) сепг. 1893.

ЕПАРХИЈСКИ ШКОЛСКИ ОДБОР БАЧКИ:
Васа Пушибрк с. р.
потпредседник.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПОСЛЕ ПРВЕ СВЕШТЕНИЧКЕ СКУПШТИНЕ.

Иако свештеничка скупштина, одржана 4. новембра о. г. у Новом Саду, није бројно посећена у оној мери, у којој би била посећена, да је сазвана раније и пре, она је, према добу дубоке јесени, а с обзиром на непогодно време, које је већ тада трајало такво 14 дана, и с обзиром и на комуникациона средства, која су многој браћи, а особито оној у горњо-карловачкој и пакрачкој дијецези слабије или никако на расположењу, а особито у дотично доба године и на непогодном времену, — ипак посећена врло добро.

А кад се узму све те побројане околности у достојан обзир и објективно се процене, и кад се к томе дода још и то, да је то скупштина и збор, на који се није „вукао“ нико, него да се на њ долазило узвишеном побудом чисте самосвести, која је оличена била у интелигенцији сваког појединог члана скупштине, — онда је та скупштина и бројно тако посећена била, да и с те стране на њу, без усиљавања, са задовољством погледасмо.

Али оно, чиме се можемо и смемо поносити, то је она интелигенција, коју је скупштина доказала, то је она достојанственост, озбиљност и објективност, коју је скупштина показала и при генералној и при специјалној расправи питања о своме удружењу и осталих предмета дневнога јој реда.

Тежина је свега у томе, што је скупштина умела прећи свој Рубикон, и мисао свога удружења оживотворити; дати јој организацију и поставити најнужније услове за живот, те изнети је из скупштине пред цркву и народ као свршен чин.

Тежина је у томе, што је скупштина умела у достојан и оправдан озбир узети жељу и наду тако огромне већине свештенства нашег, каква се декларирала у 27 протопресвитератских зборова, те свештенство наше поставити, ако Бог да, што пре у положај, да својој цркви и народу послужи снагом и средствима, која му као неудруженом до сад на расположењу стајати — нису могла.

Тежина је у томе, што је свештенство цело, непосредно из уста своје црквене врховне поглавице чуло, да данашња виша јерархија није противна, а да је досадашња била противна таквом свештеничком удружењу, и да ће свештеничко удружење, док се кретало буде у оквиру канонических установа и себи постављеног задатка, увек моћи рачунати на заштиту и помоћ данашње више јерархије.

Тежина је и у томе, што је свештенству већ дана прилика, да стече најкласичније уверење, да виша јерархија, у данашњим одсудним данима по цркву и народ, *очекује и жели* да чује у многим питањима мишљење и жеље свога свештенства, мишљење најзрелије и најбоље, жеље нај-

истинитије и најчистије, какве његово суђење изјавити, а љубав к' цркви и народу поставити може и треба.

То су први резултати прве свештеничке скупштине, први реални добитци, с којима свештенство цело, а понаособ прва његова скупштина може бити не само задовољна, него и поносна. То су први сигурни знаци, у којима ми, у колико можемо да сагледамо у будућност, и у колико се они, на штету опште користи народно-црквене, не би изменули, видимо реалну гаранцију за успешан рад основаног удружења нашег у свима грањама његовог задатка, специјално пак гаранцију за благотворан утицај његов у пословима народно-црквеним.

И ако јавно мњење, у колико се о покрету удружења свештеничког и одржаној скупштини изјавило, није то учинило нити довољном пажњом, а још мање потребном и дужном објективношћу, што нама, с обзиром на околности, које постоје, и с обзиром на такт којим се у опште јавни послови код нас, од неког времена, воде и обављају, није ни најмање ни чудно ни неприродно; *све то нити може, нити ће моћи основано удружење одвратити ма кад од циља, који је себи, у родољубљу своме, поставило; нити ће га збунити, да истрајно и одлучно ићи окамо, куд је оком погледало, те да својој цркви и народу користи начином и средствима, која за најбоља пронађена буде.*

Удружење ће настојати, да скромно и опрезно, расудљиво и мирно, а тим озбиљније и истрајније ради на постављеном задатку своме.

Оно је спремно, да поднесе на својим плећима разне сумње и подвале, којима је већ допекле и поздрављено, а које ће га можда и чешће сретати на његовом трновитом путу, а у атмосфери, у којој данас још живимо. *Оно ће све то да поднесе лако, јер мисија његова тако је велика и узвишена, тако племенита и родољубива, да ће му разна сумњичења бити најмања тешкоћа, коју ће савлађивати морати.*

Али, у интересу општем лежи и лежаће, да се раду удружења што мање тешкоћа подмеће, а да сваки родољуб, чиме који може, потпомогне удружење у тешком му задатку.

Изван удружења треба сачекати рад његов. Свакоме, *који је за пресуђивање тубих дела способан*, биће онда и времена и прилике, да га суди и пресуђује.

А *удружењу*, осим света осталог, што му се зажелити може, *желимо на првом месту веру у победу рада његова, веру свештенства нашег.* Та вера биће нам неисцрпив извор снаге и истрајности. С том вером само ћемо на рад, јер с вером, да ће нам рад победити, с том вером ћемо само и — победити; с том вером свештенства нашег удружење ће нам само и извршити — мисију своју.

Истину тога најбоље ја, а знате ју сви, браћо свештеници, у раду Апостола Христових, и у исповести њиховој: „*вера је наша ова победа, која победи свет.*“ (I. Јов. V. 4.)

Свештенство је војинство Христово; српско свештенство је и војинство народа свога, и отац му и мајка. Кад удружено полази на заједнички рад позива свога, оно полази у свети бој, за славу Јеванђеља и остваривање идеала јеванђелских.

Кад удружено креће на заједнички рад родољубља свога, оно креће у најузвишенију борбу, за славу народа свога и остваривање његових идеала црквено-просветних.

И као што су први ученици Христови отпочињали и вршили рад свој апостолски, отпочињали и свршавали борбу своју против целога света са вером у победу, и — победили;

као што велики родољуби сви улазе у борбу за народ свој са вером у победу, и — побеђују;

тако, браћо свештеници, у свих седам страна митрополије наше, под барјаком свога удружења пођимо и кренимо у свети бој и узвишену борбу ту и ми са вером, да ћемо победити, и ми ћемо — победити!

Спремајмо се за полазак тај, а тај ће бити, кад нам св. Архијерејски Синод одобри правила друштвена.

Јован Јеремић,

парох бачиначки и протопрезв. палански.

ЖИВОТ И РАДЊА
Вићентија Јовановића
Архиепископа српског и Митрополита Београдског и Карловачког.
(1731.—1781.)

(Из Беседе, коју је на парастосу у манастиру Раковцу 23. октобра о. г. говорио ***Димитрије Руварац,*** *парохе земунски и почасни протојереј.)*

(Свршетак)

Да видимо још, какав је био у просветним стварима митрополит *Вићентије.*

Митрополит *Мојсије Петровић* добио је из Русије 1724. 400 буквареva и 100 славенских граматика. Те је буквареве дао он препштампати у *Римнику*, где се налазила славенска штампарија, 1726. и 1727. г. За време *Мојсијево* дошао је на његов позив учитељ *Максим Суворов*, који је завео у Београду вишу школу.

Митрополит *Вићентије* дао је пак исти буквар такође препштампати 1734. г. у *Римнику*, а 1732—3. дозвао је из Русије учитеља *Манојла Козачинског*, *Јована Минајког*, *Николу Николајевића* свештеника и ђакона *Борђа Живојинова* и он је установио у Београду, Карловцима, Осеку и Даљу латинске школе. Уз то је настојао, да се и српске школе по већим местима подижу; у Карловцима и Београду установио је школу за будуће свештенике. А у Београду постојао је и учитељ за грчки језик, кога је још митрополит *Мојсије* поставио.

И за *оваког* архиепископа и митрополита изрече 28. јуна 1869. *Максим Лудајић* јавно у народно-црквеном сабору тешку лаж, назвавши га издајником, отпадником и унијатом, а архимандрит *Герман Анђелић* 30. јуна и. г. захвали се *Лудајићу* на њојзи, рекавши, „да је и њему познато, да црква сматра митрополита *Вићентија Јовановића* за отпадника и да га осуђује.“

И од десишних се у сабору архијереја и народних посланика нико не устаде, да им одговори, да митрополит *Вићентије* није био *онакав* архијереј, поред свега тога, што је још 1819. *Јован Чавловић*, у својој књизи „*Reise durch Slavonien und Croatien*“; што се у „*Летопису*“ Матице Српске за 1826. г.; у „*Голубици*“ и „*Пчели*“ за 1840., у *Павла Ј. Шафарика* „*Geschichte der serbischen Literatur*“ 1865. рекло, ко је и какав је митрополит *Вићентије* био.

А сам исти *Лудајић*, пре но што је прочитао неке мађарске кронике, о којима ће такође коју рећи, описао је постанак „*српске хусарске регементе*“ у „*Седмици*“ за 1852. г., рекавши дословце и ово у њој: „Гледај српски роде, како ти глава црковна диже част народну, и понос народни!“, и ово: „Оволико сам докумената у овом смотрењу скупити могао, из којих обаче сваки увидити може, да су Срби и своју народну регементу имали, праведно народну, јербо ју је управо српски народ са неусипним трудом *Вићентија Јовановића*, таданьег блажене сени Архиепископа и Митрополита карловачког подигао. Дакле само и из ови докумената — поменуте народне регементе тицајући се — сваки Србин увидити може, шта су српски Архијереји у народу своме били, шта ли су они у славу, част и поносе народа српског дјелали — како ли су исти Архијереји и народна преимућства и привилегије заштићивати знали.“

На не само да је на митрополита *Вићентија* бачена *онако* тешка лага у народном сабору, већ он је описан и приказан у „*Гласницима*“ бившег српског ученог друштва у Београду, у „*Летопису*“ „Матице Српске, од члана истих друштава *Гавре Витковића*, „као највећи несретник, као издајник вере и народа српског, као креатура бечке господе, као најомраженија личност, као ниска душа, као себичан владика, као издајник *Пере Сегединца*,“ за које је описе од истих наших учених друштава награђен био.

Уз *Лудајића* и *Витковића*, управо по њиховом писању, описао је српски књижевник др. *Милан Савић* у расправи својој „*Der serbisch-ungarische Aufstand vom Jahre 1735.*“, *Липско 1876.*, на основу које је расправе постао доктором „*мудрословија*“, митрополита

Вићентија као издајника, а др. *Лаза Костић*, у награђеној од Матице Српске са 500 фор. драми „*Пера Сегединац*“ описао је *Вићентија* митрополита као најгорег несретника. И да којом срећом не забрани угарски министар преставу исте драме, наш би свет гледао митрополита *Вићентија* на позорници као најлоше варенијег човека и издајицу.

Кад је *тако* у народно-црквеном сабору, у органима наших највиших учених друштава, описан и престављен митрополит *Вићентије*, треба ли се чудити, што је Л. В. *Березин*, члан више учених руских друштава, у својој књизи „*Хорватија, Славонија, Далмација и војенаја Граница*“, С. Петербург 1879., описао и преставио руском свету митрополита *Вићентија*, онако исто, као и *Витковић*?

Запста, не треба!

На како је и од куд је могао митрополит *Вићентије* тако опасан бити? Ево како и од куд.

Што се тиче побуне у Бачкој 1735. г., или буне *Пере Сегединца*, и погубљења Перинг, исторична је истина, да се народ тада није побунио због митрополита *Вићентија* и тобожњег његовог позива, да наш народ напусти своју веру и да се поунијати; већ да се народ у Бачкој, и то не само наш, него и мађарски народ побунио због гоњења од стране мађарских спахија и чиновника, којој се побуни стаило на чело Србин капетан *Пера Сегединац*, и због тога платио главом у Будиму 24. марта, а не маја — као што Лудајић рече — 1736. г.

Како је неким мађарским писцима срамота било, што се због кињења њихових спахија и чиновника побунио народ, то да би збацили с њих кривицу, напислише и написаше у неким хроникама, како се народ српски побунио због митрополита *Вићентија*, и како је он издао вођу устанка капетана — или као што га они назваше пуковником — *Перу Сегединца*.

Како је истинито то причање њихово, види се и из тога, што они у истим хроникама назваше митрополита *Вићентија* патријархом.

Кад се *Пера Сегединац* ставио на чело устанку, тада се митрополит *Вићентије* налазио у Бечу. А да он није издао *Перу Сегединца*, може се најбоље видети из тога, што је у усменој опоруци од 23. марта 1736. г., дакле у очи свога погубљења *Пера Сегединац* рекао: „Бога ради молим г. митрополита да ме опрости и да ме не куне, нисам крив ништ како је казао.“

Сабора или збора оног у *Београду*, што га је *Лудајић* у своме поменутом говору напоменуо, по речима мађарским хроникама, није ни било, и све је оно причање о њему неистините наведено по истим хроникама.

Митрополит *Вићентије*, после 17-томесечног боловања умрло је 6. јуна 1737. г., рекавши последње речи „*мир всјем*“, у Београду, и сахрањен буде у београдској цркви, коју је он започео зидати, испод великог трула на сред цркве.

Митрополит *Павао Ненадовић*, коме је митрополит *Вићентије* био велики благодјеј, пошто је Србија 1739. потпала опет под Турску, пренесе 1749. кости његове из Београда, овамо у овај манастир (Раковац) и смести их у капели ове митрополитом *Вићентијем* саздане куле. Исте су у њојзи све до пре неколико дана лежале на поду, у једном сандучету, а ово дана положене су у отвор у зиду у капели, и над њима стављена је мермерна плоча, на којој је нарезано:

„Овде почивају кости митрополита *Вићентија Јовановића*, 1731—1737.

Исте је пренео из Београда 1749. у ову капелу, митрополит *Павле Ненадовић*, а овде положио по учињеном парастосу 23. октобра 1893. и плочу ову поставио патријарх српски *Георгије Бранковић*.“

У једном старом запису, који се налази у овомманастирској књижници, стоји забележено, како је 27. јула 1753., митрополит *Ненадовић* са епископом посвећења *Партенијем Павловићем*, са 8 архимандрита, свештеника и ђакона служио службу у овогробљанској капели, и „по божественој служби, творили парастос свјатопочившим Архијепископом и митрополитом *Мојсеју Петровићу и Вићентију Јовановићу*.“

Није ли и ово један од многих необоривих доказа, да митрополит *Вићентије* није могао бити онакан, као што је престављен и описан од поменутих српских књижевника!

На описаног овде у кратко живота и рада митрополита *Вићентија*, могу и наши народни световни прваци, а и сама наша јерархија, врло много научити, а на ње могу се на њега научити, да се за наш народ само тако нешто може учинити, ако је сложан народ са јерархијом.

Ја се у души радујем, што сам дочекао испуњену давнашњу своју жељу, да се данас овако свечано обавио овде у овом храму Божјем, парастос у спомен душе митрополита *Виѳентија*, и сперо бачена с њега *онако* тешка љага, и што су смештене његове кости на пристојном месту, на чему примите како моју, тако исто слободно могу рећи и Вас свију високопречасна, преподобна и високопоштована Господо и браћо, а и целог нашег народа, највећу благодарност: Ваша Светост и Високопреосвећена Господо, а уз Вас и високопречасни игумане ове свете обитељи, оче *Спиридоне* и братију ове свете обитељи. А још бих се већма радовао и ја, и Ви сви а и цео наш народ, да дочекам, дочекате и дочека између наше јерархије и народа *онаку* слогу, каква је владала за митрополисања *Виѳентијевог*, што се пак само *тако* постићи може, ако наша јерархија буде *онака*, каква је била тада, а наши световни прваци *онаки*, какви су били тада.

Ова данас приређена свечаност, нека нас потсети све, *како* треба свој народ и своју цркву да љубимо, у чему лепшег примера немамо од блажене памети митрополита *Виѳентија Јовановића*. Угледајмо се сви на њега, те сваки у свом положају чинимо за свој народ и своју цркву онолико, колико можемо. Учимо историју нашег народа и наше цркве, јер из ње можемо се многом чему научити, ко је заслужио народну похвалу, а ко осуду. Сетимо се бар данас, како све пролази, ал добра дела и име и глас не пропадају никад, за што нам опет за пример служити може и данас ова приређена свечаност.

И ако се нашло људи, и то и Србаља, који су које из незнања, а које ради угађања укусу духа времена, кад је наш свет уживао у грђењу и оцрњивању наше јерархије, — који су неправедно описали и преставили митрополита *Виѳентија*, било је на против и до сада људи, а и Србаља, који су га описали и праведно, и као што су му ови до сада, тако ће се наћи и у будуће, који ће му као и ми данас, а дркћи и од данас, па док траје Србаља, рећи и говорити: *Слава ти, блажене памети митрополите Виѳентије Јовановићу!*

Слава Ти! Слава!

КЊИГА О ХРАМУ

Симеуна, митрополита Солунског.

Превео **Лазар Богдановић**, парох варађинско-велико-кањижки.

(Наставак.)

Храм, и ако је сазидан од разнога материјала, ипак у њему почива небеска благодат. Освећује га Архијерej тајанственим молитвама, помазује га божанственим миром те васцео постаје домом и станом врховног Суштаства. За то није дозвољено, да свако може улазити у све његове делове, но један је део за свештенике, а други за световњаке. Двојака ова подела храма, на улазни напме и неулазни део, представља самога Христа у две природе, као Бога и као човека, од којих је прво невидљиво, а друго видљиво; за тим представља човека, који се састоји из два дела: душе и тела; представља она и тајну Пресвете Тројице, која је неприступна по суштаству, али се познаје по Промислу и силама природе. Најпосле представља она видљиви и невидљиви свет, или боље рећи: свет видљиви. Олтар је образац неба, а остали храм (т. ј. права црква) образац земље.

Храм се још дели на три дела: на притвор, праву цркву и олтар. Ова три дела представљају св. Тројицу, небеске силе које су подељене у три јерархије, и благочастиви народ, који је опет тројако подељен и то на: свештенике, савршене или праве верне, и на оне који се кају. Трострука ова подела храма представља нам још и оно, што је на земљи, што на небесима и што је превише или поврх небеса. Притвор одговара земљи, права црква — небу, а свети олтар оном, што је над небом.

Божанствени храм посредством страшног жртвеника т. ј. часне трпезе, представља небесног владику. По том се престо и назива светињом над светињама, престолом Божјим, седалиштем Божјим, очистилиштем (од греха) и местом свршавања највеће жртве, гробом Христовим и насељем славе Његове. Под завесом, којом је покривен престо, разумева се небесна скинија, где станују анђелски ликови и почивају праведници. Преграде пак означавају разлику међу чулним и духовним предметима.

На четири угла часне трпезе почива *четвероугласто златно* које означава, да је црква састављена из народа са све четири стране света: на тим угловима насликана су четири еванђелиста, јер су они образовали цркву, и што је еванђеље распрострањено по целом свету. На часној трпези налази се *сračница*, а поврх ње *индитија*, јер је она гроб и престо Исусов; сračница представља плаштаницу, којом је било обавијено мртво тело Његово, а индитија представља одећу Његове славе, као што то потврђује и псалам, који се чита тада, кад се она полаже: „**Господь воцарисѧ, въ лѣпотѣ ѡ҃блечесѧ.**“

Часна се трпеза обично прави од камења, јер она представља Христа, који се и каменом именује; Он је основ наш, камен темељац, камен крајугаони, чији праобраз беше онај древни камен, који је напојио Израиља; но овај камен сада нас — новог Израиља — напаја не водом, него нам он точи реке и потоке живота вечног, животворну крв Христову. *Горње место* означава ваплоћеног Сина Божјег који седи с десне стране Оца; а *остали престоли* с једне и с друге стране означују чинове и достојанства свештених лица и бесплотних сила. *Свештеник* представља Самог Исуса, а Његa представља и св. *еванђеље*, које се налази на часној трпези, а *крст* представља Његову жртву или смрт.

Под часном трпезом леже *свете моши* мученика, јер они својим духом присуствују Христу — великом сведоку небесног Оца. Оне служе за темељ и основ цркве, јер црква је основана најпре крвљу Христовом а за тим крвљу мученика. Часна трпеза је освећена св. миром, јер је препуна чудних сила св. Духа и има у себи живо миро, које освећује. Она се украшава покровима за то, јер оно, што се свршује на њој, не може свако видети и разумети. Она је узвишена и веома лепо украшена, јер представља престо Божји. *Разни чинови*, који имају приступа у олтар, представљају превишње силе; миомирни *кăд* који почиње код престола, значи миомирну благодат св. Духа, који се спушта од озгоре; зажежене *свеће* представљају непрестано просвећење светитеља од Духа светога. Све то црква представља олтаром.

Цео храм представља, као што рекосмо — овај земаљски свет, или пак и видљиво небо, јер кад се пред олтаром молимо, сматрамо га небом и рајем едемским. За то у неким св. обитељима завесама затварају храм кад на пољу поју, а кад улазе, онда их отварају. А то значи, да је Христос сишао к нама и прегради порушио и измиривши нас, на небо нас увео. Но и они који су нази у грех, не смеју унутра улазити. И сам чин освећења храма то нам потврђује, јер кад се у њему молимо и страшна свештенодејства свршавамо, тада нам олтар представља небо, а права црква — земљу, и у њу се сви заједно сабирају и сакупљају.

Пред олтаром налази се *амвон*, који означује камен онај, који је одвaљен са гроба Христова, с кога свештеници и ђакони сличио анђелу, који је објавио васкрсење Христово, проповедају божанствено еванђеље, ђакони у време св. литургије, а свештеници на јутрењи заједно с другима јутарњима молитвословљима. Лепота цркве означује лепоту створења; свеће на полијелеју значе звезде, а трудо или свод, — небесни свод; уље, восак и тамјан палимо; уље, да се изобрази милост Божја, восак, јер је састављен из многобројних цветова, на значи наше свесрдне приношење и жртву Богу; а тамјан означава божанствену љубав, која се на све простире, а означава и миомирис св. Духа.

(Наставиће се)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Освећење крста у Руми.**) Пишу нам из *Руме*, да је тако у недељу 14. (26.) новембра о. г. свечаним начином освећен српски православни *крст*, који се налази у средини вароши на тако званом старом ваншаришту. Освећење крста вршио је прем. г. прота митровачки. *Аврамум Стојић*, са местним свештенством. Говор је држао г. *Марко Шкуља*, катихета и администратор парохије. На литургији и при освећењу певало је румско певачко друштво. — Крст тај управо је само обновљен и украшљен, лепих уметничких живописом украшен и красном гвозденом оградом ограђен. Све је то тако дивно израђено, да може послужити на дику и част српском грађанству румском. Оправка та, која је много трошка стала, изведена је прилозима родољубивог румског грађанства, поглавито српске занатлијске задруге, српске женске добротворне задруге, српске црквене општине и приходом од забава, које је српско певачко друштво на ту цел приређивало. Сликарски посао израдио је на особито задовољство младе и даровити сликар *Јосиф Фалта*, родом из Руме, који је од ваше година питомац „Матице српске“ и који сада довршује живописну уметност на сликарској академији у Монакову. Тога вечера приређен је концерат са играном у корист младом живописцу Јосифу Фалти.

— (**Освећење цркве у Жабљаку у Црној Гори.**) Не давно је у *граду Жабљаку* у Црној Гори Његово Високопреосвештенство Митрополит Црногорски *Митрофан Бан* свечано *освештио нову цркву*, коју је Његово Височанство *краљ Никола* подигао. Црква је посвећена св. великомученику Ђорђу. Освећење вршило је Митрополит са великим бројем свештеника летских и цеклинских, којима је био на челу прота Петар Пејовић. Овој свечаности присуствовало је многобројно народа са великим бројем војничких и грађанских старешина. За тим је у ново-освећеној цркви био парастос јуначима Кењу Станкову и двајесторици његових другова што су на јуриш освојили Жабљак.

— (**Учитељи основних школа у краљевини Србији.**) У почетку школске године $189^2/_3$ има у краљевини Србији свега 1644 учитеља и учитељица основних школа. Средња плата њихова износи 1049 динара. Целокупна свота, коју држава троши на плату учитеља и учитељица основних школа, износи 1,725.433 динара. Све остале трошкове за своје школе подмирују поједине школске општине. Издатци пак појединих школских општина чине већу своту од ове, коју држава троши.

ЧИТУЉА.

Трагична, управо ужасна судба задесила је у току ове јесени *два млада свештеника* у сварији бачкој; на врло трагичан начин свршише два млада младе човека, који су бољу судбу заслужили, ал којима зао удес није то опредељено.

Један је *Исидор Бастић*, *администратор парохије гложанско-чебеске*. Родио се 1851. и свршив гимназију са испитом зрелости, пошто богословија карловачка беше тада затворена, оде у Пешту на правни факултет. Кад је богословија у седамдесетој годинама по ново отворена, ступи он у исту свршив две године права с државним испитом. Кад је научио богословију, запони га тадањи епископ бачки Василијан, и од то доба поче несрећа гонити младог свештеника тог. Ма да је спремом својом као правник имао права тражити се на највеће парохије бачке, ипак је премештан с једне доле парохије на другу, па најпосле на најслабију у целој дијецези — гложанско-чебеску. Ту му умре жена, на скоро једно дете, и много протрпљени свештеник овај паде у тем у жељкодиљу, а у јануару 1893. поверн њему, тако да га је конзисторија дала довести у болницу новосадску, и овде је прележао у највећој апатији 7—8 месеци. Једне ноћи пак, кад га слабије надзиравају, ваљда у моменту чисте свести, побегне из болнице и скочи у Дунав. Хапшење му нађоше на обали, а тело тек након 8 дана, те га онда у алманско гробље сарањине нароси новосадски: протојереј Павле Балта и Божидар Поповић, и капелан Петар Костић.

Други је *Витомир Јојкић*, *личан помоћник новосадски*. Родио се 1866, и свршио гимназију с испитом зрелости у Новом Саду, а богословију у Карловцима. Рукоположен од Његове Светости г. патријарха Георгија, буде пристављен Јовану Марковићу, пароху новосадском, за личног помоћника, но услед разних неприлика и секатура разних се у њему нека нервозна болест у тој мери, да је у току 1893. године такође померно њему као и Бастић, те буду заједно у болници смештени. Међу тим се ни један не излечи, јер дочим се болест Бастићева свршила трагичним самоубиством, болест Јојкићева постајала је све тежа и тежа, те у почетку новембра о. г. испусти млађану душу своју.

Обојица беху тихе ћ благе нарави, ваљани свештеници и поштени Срби, по којим прилинама би обоје бољу судбу заслужили били. Али их неумитна смрт отрже пре но што могоше добити отштете и утеху за нанесену им од судбе неправду.

Нека је тим поштеним слугам олтара Божјег лака црна земља и вечан спомен! *Г. В.*

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— (**Распис награда.**) „*Матица Српска*“ расписује из *задужбине* Јована Остојића и жене му Терезије рођ. Зозукове за годину 1894. награду од

50 дуката за дело: *„Живот и рад Саве Текелије“*, с роком до 31. децембра 1894.

Уједно се напомиње, да су на све ове задужбине с роком до 31. децембра 1893. расписане ове награде:

1.) *„Историја српске књижевности за школу“*. — Награда 100 дуката;

2.) *„Историја Срба у Угарској од најстарија времена до данас“*. — Награда 100 дуката;

3.) *„Расправа о Вуковима“* за *„Летопис“*. — Награда 100 дуката;

4.) *„Популарна естетика за одрасније Србиње“*. — Награда 50 дуката;

5.) *„Историја српске школе у аустро-угарској монархији“*. — Награда 50 дуката; и

6.) *„Историја српске православне цркве у Угарској“*. — Награда 50 дуката.

Дела на расписане награде не могу писци шиљати под својим именом, него нека да у месту на делима својим какав натпис или знак. Име, презиме, карактер и место, где станује писац, нека у особитом писму написати, писмо запечатити и обележити га оним истим знаком или натписом, који је с пола на самом делу.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази и на делима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело напечатано, осим ако с „Матицом“ о том што друго не уговори.

Писац је дужан од свога награђеног дела, кад изађе на штампе, уступити „Матици“ 25 комада.

Награђене расправе штампају се прво у „Летопису“, а после остаје право и писцу и „Матици“ да их могу прештампати и по себи.

На главне скупштине „Матице Српске“, у Новом Саду 9. (21.) септембра т. г.

НОВЕ КЊИГЕ.

КАРЛОВАЧКО ВЛАДИЧАНСТВО. Прилог к историји српске православне цркве. Написао *протојереј* **Манојло Грбић**, катихета и професор српске учитељске школе у Карловцу. *Треба књига:* Наставак црквене историје карловачког владичанства из друге књиге, а то од 1784. па до 1824. године, дакле за владика: Јована Јовановића, Генадија Дамоњића, Стефана Авакумовића, Петра Јовановића Видака и Мојсија Мијоковића. — Уз ову књигу приврђена је посебно израђена географска мапа овога владичанства. — У Карловцу, штампарија Карла Хаунтфелда 1893. — Стр. VIII. и 334. — *Цена 3 круне или 1 фор. 50 н. и може се добити код писца у Карловцу* (Karlstadt). Дуњанска је цена 2 фор. или 4 круне.

Садржај је ове треће књиге: Манастир Комоговина. — О календару и о умањивању црквено-народњих празника код Срба. — Јован Јовановић, седми владика карл. владичанства од 16. нов. 1783. до 14. јуна 1786. — Генадије Дионић, осми владика од 14. јуна 1786. до 20. дек. 1796. — Српски темишварски сабор 1790. — Остали послови и закључци на темишварском сабору. — Набор новог архиепископа и митрополита на темишв. сабору. — Српска придворна канцеларија. — Законски чланак од године 1790/91. о несједињења грчкога обреда. — X. чланак закона од 1792. — Уметрашња епархијска управа за владике Дионића. — Јосиф Милојевић, госпарски архимандрит, администратор овога владичанства од 1797. до 21. марта 1798. — Стефан од Авакумовић, девети владика, од 21. марта 1798. до 30. јула 1801. — Петар Јовановић од Видак, десети владика, од 30. јула 1801. до 8 нов. 1806. — Мојсије од Мијоковић, једанаести владика, од 16. јуна 1807. до 14. дек. 1823. — Карловачко владичанство под владом француског цара Наполеона I. од 2. (14.) окт. 1809. до 14. (26.) авг. 1813. — Невоље у овоме владичанству послије Француза. — Унија у Тржићу за владике Мијоковића 1820.

И ова трећа књига — као и прве две — прави је бисер за нашу књижевност. Историја, која је у њој по изузданим подацима изложена, врло је занимљива и тако се лако чита, да је не можеш оставити, док је целу не прочиташ. С овом књигом није могао писац да завршн своју историју „Карловачког владичанства“, на да је књига нзнела већа него предвиђене две — с тога најављује, да ће далу историју написати у *четвртој* књизи, коју ће на скоро спремити и напечатати. У тој ће књизи поглавито изнети рад око просвете, који озбиљно почиње са владиком Мушицким.

Уз ову трећу књигу додао је писац и лепо израђену географијску *мапу* карловачког владичанства како оно сад изгледа, а тиме читаоци добијају јаснији преглед историчких догађаја и боље ће разумети и запамтити целу историју. Малу је ресло младн техничар и питомац матичин, Стеван Грубић из Коренице.

Препоручујемо најтоплије нашим читаоцима, да набаве ову драгоцену књигу, да би нас писац могао што пре и четвртом књигом обрадовати. Свака српска кућа вадало би да има целу ту историју, јер се у њој налазе не само повесница карловачког владичанства, него и повесница свега овостраног српског народа и српске православне цркве.

Велика хвала г. писцу на овом дивотном дару, који је обогатио нашу књижевност! Бог му дао здравља, да срећно доврши своје знаменито и драгоцено дело!

— **Православни румунски богословски факултет у Черновици.** По професору *Исилору витезу Онцулу* написао **Владимир Димитријевић**, студент православног богословског факултета у Черновици. (Прештампано из *„Српског Сиона“* за годину 1893.) У Новом Саду, Српска Манастирска Штампарија 1893. — 8-на, стр. 48.

— **Рачуница — (Аритметика)** — за прва три гимназијска разреда, за више девојачке и остале средње школе. По *другу Фрањи Мочнику* и другима израдио **Андрија М. Матић**, гимназијски професор. — Треће поправљено издање. — *Издала*

српска велика гимназија у Новом Саду. Штампано у Српској Манастирској Штампарији у Н. Саду 1893. — У комисији књижаре Луке Јовића. — Велика осмина, страна 240. — *Цена 3 круне* или *1 фор. 50 новч.* — Књига ова препоручује се својом лепом техничком нарадом и прецизном и изврсном садржином. А као доказ њене врсноће служи то, што је ова од виших власти *одобрена за употребу у школи*, и то *у врсном издању* од високог Нар. Црк. Школског Савета у Ср. Карловцима под 11. (23.) сент. 1881 бр. 195, и *у другом издању* од високог кр. уг. Министарства просвете и црквених послова у Будим-Пешти под 7. мајем 1888 бр. 16.003 и од високе кр. хрв. слав. дал. земаљске Владе, одељења за богоштовље и наставу у Загребу под 9. рујном 1887 бр. 7.460.

— **Књиге за народ.** *Издаје „Матица српска“ из задужбине Петра Коњовића.* — *Свеска* **39:** **Српске народне пословице.** По врстама распоредио и народу за поуку растумачио *Светозар Сарковић.* I. — Накладом срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новом Саду 1893. — Стр. 51. — Цена 10 новчића. — Ова књижица добро је дошла нашем народу, јер ће у њој наћи здравe поуке, и из тумачења њиховa сазнаће прави значај и предност наших народних пословица.

— **Срце. Велики илустровани календар** за годину 1894. *Уз сарадњу српских књижевника уређује* **Стеван В. Поповић.** *Година двадесета.* У Новом Саду, издање и штампа *А. Пајевића* 1893. — Стр. 128. — Цена 1 круна (50 новчића) или 1 динар. Календарски део „Срца“ уређено је према *Андрија М. Матић.* — Овај календар препоручује се као и до сада својим одабраним забавно-поучним садржајем и лепим илустрацијама.

Јавна благодарност.

Овдашњој српско-православној цркви приложене су помоћи које у новцу, које у црквеним утварима следеће родољупке и родољубиве одавде и са стране:

I. У новцу.

По 5 фор.: Госпође: Милка удова Поповић, Милка удова Бекалал, Катинка Мачковић, Марија Манојловић и г. г. Влада Крњајски, Милан Мијатовић и Суботичка женска српска Задруга — сви из Суботице, и г. Михаил Крестић, трговац из Беле Цркве.

По 3 фор.: Г-ђа Лепосава Цветковић из Сомбора и г. Лука Арадски из Суботице.

По 2 фор.: ђе: Јелена удова Коњовић, Марија Босић, Емилија Мучалов, Милица Димитријевић, Савета Јеловић, Наста Батић, Емилија Радић и г. г. Глиша Остојић, Теодор Вујић и Фелике Колонић, сви из Суботице, те породице: Мандић, Штета и Кнежевић и ђа Јелена Чавић и ђа Јулијана Величковић из Вараждина.

По 1 фор.: ђе Милева Станковић, Рахила Ковачевић, Ана Карановић, Марија Рајић, Кристина Димитријевић, Бојана Георгијевић, Марија Коларић, Изабела А. Манојловић, Зорка Ивковић рођ. Димитријевић и Катарина Ђорђевић из Суботице и ђа Етелка Кретанић из Баје, затим ђе: Катарина Бабић, Магдалина Шупут, Марија Витас, Ленка Поповић, Јулијана Илић, Софија Лицковић и Ангелина Богдановић из Вараждина, и г. г. Светозар Димитријевић парох, Младен Карановић, Адријан Манојловић, Самко Манојловић, Ђуро Манојловић, Стеван Манојловић, Иван Мучалов, Петровић, Миљановић из Суботице и г. г. капетани Милаковић и Јанко Хрњак, и г. Шпања Кировић приватије, сви из Вараждина.

По 50 нов.: г. Марко Цветић из Вараждина.

По 25 нов.: ђа Јелена удова Анастасијевић из Суботице.

II. У утварима.

1. Гђа Јелисавета Борота, мајорица из Загреба: једну мајолика чинију за свећење грожђа, један сребрни воздух, један убрус за причешћивање и 1 звонце.

2. Госпођа Ленка Стојановић, супруга већника кр. банског стола у Загребу: чинију за освећење богојављенске водице и 3 чаше.

3. Михаил Крестић, трговац из Беле Цркве: 3 метра плаветне свиле, из које је ђа Марија Станић, ритмајсторка у Вараждину, о свом трошку сашила 2 епитрахиља, 2 појаса и дарке с воздухом.

4. Ђица Даница Коњевић из Суботице: 1 свилом везени простирач на целивaоницу од плаветног сомота.

5. Гђа Јелена Јавић: 1 чинију за дељење поскуре.

6. Гђа Марија Димитријевић: 3 пешкира из српског платна.

7. Кр. надстручник Петар Штета из Вараждина: један велики двокрилни орман за спрему црквених утвари.

Свима горе поменутим дароватељима од срца се захваљује ова црквена Општина, узносећи топле молитве Богу за здравље и сваку срећу њихову.

А на посе се захваљује најучтивије ђи Марији Станић, ритмајсторки из Вараждина, која се с правом хришћанском ревношћу за ову сиротy црквицу заузела и новац за литију и овде и на страни прикупила а и свилу од г. М. Крестића за црквене утвари исходила!

Српска Православна Црквена Општина

у *Вараждину*, 5. новембра 1893.

Потписао: Председник:

Аким Ђермановић. Бабић.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 188 3—3

Усљед оставке г. Софронија Попова, остало је *учитељско* место у *Рудни* упражњено, на које се овим стечај отвара.

Плата је: 400 фор. у готовом новцу, 20 ф. за перовођство, 5 ф. за паушал и 15 ф. за огрев, 4 ланца ораће земље, на коју учитељ порез и друге пристојбе плаћа, $^1/_2$ ланца баште ван села, од потреба, где позван буде, 50 новч., и слободан стан са 2 собе, кујном и баштом.

Ко жели ово место получити, нека своју молбеницу до 28. нов. о. г. потписаном Одбору поднесу.

Изабраном учитељу спада у дужност све предмете прописане шк. Уредбом предавати, у св. цркви десну певницу држати и повторну школу држати.

Компетовати могу, који су свршили Сомборску препарандију и положили испит из мађ. језика.

Ко се лично пријави, имаће првенство.

Школски Одбор.

Бр. 775 1893. СТЕЧАЈ. 193 1—3

На *парохијско* место у *Мокрину* овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје ваљано инструисане молбеницу путем својих претпостављених власти до *14. децембра* о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице, држане у *Темишвару* 16. (28.) новембра 1893. год.

Епархијска конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ 194 1—1

Ради сталног попуњења *учитељског* мјеста на српско-правосл. основној школи у *Јасеновцу* на Сави расписује се стечај.

Плата учитељева је 500 фор., стан у школској згради, шест хвати тврдих дрва, башча и други приходи. Дужности су: Држање редовне и поповне школе, перовођство у сједницама, појање у цркви и подучавање омладине у поп. пјевању за обдржавање светосавских бесједа.

Рок стечају до *13. (25.) децембра* 1893., када ће се и избор обавити.

У *Јасеновцу* на Сави 21. новембра (3. децембра) 1893.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ 192 1—3

На смрћу Лазе Јосимовића упражњено *учитељско место* на вероисповједној школи у *Молу* овим се отвара стечај.

Годишња плата је 210 фор. а. вр. у готовом, 63 фор. у име огрева, 28 фор. на дрва, 20 фор. за држање поп. школе, 10 фор. 50 новч. на чишћење школе; уз то 20 ланаца (à 2200□ хв.) и 1103□ хв. добре ораће земље, на коју политична општина све терете плаћа, и пристојан слободан стан с баштом.

Новоизабрани учитељ биће обвезан све школ. уредбом прописане предмете у оним разредима, које му школ. одбор доделио буде, предавати, у цркви за певницом појати и све друге дужности своје како у школи, тако и у св. цркви тачно обављати.

Они, који желе компетовати на ово место, нека своје молбенице са сведоџбама поднесу потписаном школ. одбору најдуже до 25. децембра 1893. год. по ст. кал.

Из седнице месног школ. одбора, држане 13. (25.) новембра 1893. год. у *Молу*.

Школски одбор.

ЕДИКТ. 190 2—3

Овим се позива *Софија* супруга *Филипа Београџа* из *Бешке*, која је незнано куда у свет отишла, да у року од шест месеци — рачунајући од првог увртења едикта овог у новине — овој конзисторији или лично предстане или место свога пребивања обзнани, пошто ће се иначе противне поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловци* 12. (24.) октобра 1893. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 189 2—3

На упражњено *учитељско место* у срп. вероисповједној основној школи у *Карловцу*, овим се расписује стечај.

Плата је изабраног учитеља на годину сљедећа: 500 фор. а вр., 5 фор. паушала, слободан стан и у име учитељског огрева 2 хвата сламе.

Учитељу у дужност спада „Школском уредбом“ прописане предмете у школи предавати, у св. цркви за једном певницом појати и дечу црквеном појању обучавати.

Рок стечаја траје до Св. Николе 1893. год.

Из седнице месног срп. правосл. школ. одбора, држане у *Карловцу* 8. новембра 1893. год.

М. Терзин, перовођа. Аркадије Пашић, председник.

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У НОВОМ САДУ.

Српска Манастирска Штампарија која је снабдевена са свим штампарским прибором и нужном артијом разне врсте, ради све штампарске послове са оном солидношћу, која искључује потпуно сваке спекулативне рачуне, који би били недостојни оне цели, ради које се појавила идеја о оснивању ове штампарије а која се усредсређује у тежњи, да се колико је могуће помогне свакидањим потребама автономних органа наших, књиги и просвети народној а поглавито црквеној и школској књижевности, солидном израдом и пристојном ценом.

Да пак своју вишу цел ова Српска Манастирска Штампарија временом постићи може, нужна јој је и материјална потпора, ради које управа Српске Манастирске Штампарије сада на домаку нове године, умољава сваког а особито све српско-црквено-народне автономне органе, да је почаствују наруџбинама, које ће најтачније и по најумереније цени извршене бити.

Српска Манастирска Штампарија налази се у дунавској улици бр. 13.

С одличним поштовањем

Управа Српске Манастирске Штампарије.

ДАВИД ЂУРЧИЋ У НОВОМ САДУ

КОД ЗЛАТНЕ РУЖЕ

ГЛАВНА УЛИЦА, У СОПСТВЕНОЈ КУЋИ.

За Панакамилавке свилена Крепона и Крепа а по мустрама које сам у Москви и Петрограду лично изабрао и донео, дао сам да ми их праве и имадем у 7/8 и 6/4 широког сваћа на стоваришту.

Даље имадем уз већ иначе напредан избор Дубла и Перувијена и разних других црних и плавих штофова за свештеничке хаљине, разних дебелих штофова за Ђеакове а и разноврсне и разнобојне свилене плишане, вунене и памучне поставе за хаљине, па и у оним бојама које наши црквени великодостојници потребују, — велик избор у појасевима, сваке боје а разна квалитета. Цене врло умерене.

С поштовањем

Давид Ђурчић.

187 4—6

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. III. Број 49.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 5. децембра 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЦИРКУЛАРНЕ НАРЕДБЕ ЕПАРХИЈСКОГ ШКОЛСКОГ ОДБОРА БАЧКОГ.

Школским одборима, школским управитељима и учитељима народних школа у српским православним општинама епархије бачке.

Бр. 254 159. С позивом на циркуларну наредбу епархијског одбора овога од 2. (14.) сент. 1893 бр. 141/104 саопштава се слав. М. Школском Одбору знања и радња ради још и следеће: Високо крал. уг. Минист. богоч. и просв. јавља отписом од 31. окт. 1893. бр. 38.072 а у допуну своје окружнице од 30. јуна 1893 бр. 29.751 тичући се установљења и пописа учитељске плате, да оно није одредило у тачци 1-вој горње своје окружнице, да се *приход од учитељске земље* узима искључиво по катастерској процени само за то, да би се онда по томе могло установити и мировина дотичног учитеља, него за то, да добије поуздану основу, по којој би се могао приближно одредити приход од учитељске земље с обзиром на промењивост у ценама од производа те земље, на које цене утичу разне околности.

Према томе упутило је исто високо Министарство муниципије: *да оне установе обзиром на све те околности онај постотак са којим се приход од учитељске земље у њиховом подручју подигао и да исти постотак посебно придодају приходу катастерскоме при одређивању учитељске плате.* Исте учитељске плате које се тим начином добију, урачунаваће се у учитељску ми-

ровину. Уједно је високо министарство изволело *рок установљавању и попису учитељских влата до краја 1893. продужити.*

— Бр. 214,240/158. У извршење отписа висс. краљ. угар. Министарства богочасти и просвете од 25. септ. 1893 бр. 43.760, који се тичу учења мађарског језика у народним школама и у одзиву на овопредметни позив слави. Управног Одбора жупаније Бачко-Бодрошке од 12. окт. 1893. год. бр. 3741 — којима је наређено: да се они учитељи подручних школа, који нису оспособљени, од звања отпусте; старијим оспособљеним учитељима пак, који не знају мађарски, приставе спомоћници или где то није могуће да се старији међу тима учитељима у мировину ставе; да се они, који су наставу у мађарском језику занемарили, на бољи труд опомену и местни надзорни органи упуте, да воде строги надзор над целокупном наставом, а напме над наставом у мађарском језику, наређује се следеће:

а.) Позивају се *местни Школски Одбори*, да у року од 8 дана поднесу за сваку школу своју у колико то до сада нису већ учинили, у §-у 20. Школске Уредбе од 1872 прописани „распоред предавања“ (специјални наставни план), у којем ваља за предавање мађарског језика да је одређен онај обим, који је прописан „*наставним планом за учење мађарског језика у српским народним вероисповедним школама у краљевини Угарској, издатим НЦ. Школским Саветом отписом од 31 авг. 1888 бр. 56/90*“ — и који се овим поводом по ново публикује.

б.) *Учитељима* свију подручних народних школа ставља се у строгу дужност: да воде редовно „*записнике о сврсисходном школском раду*“, да тачним и ревносним радом и по распореду утврђеног наставног плана своје школе, односно свога разреда, настоје да постигну што бољи успех у настави свију предмета у опште а у настави мађарског језика посебице.

в.) *Школским управитељима* ставља се у строгу дужност, да честим похађањем својих школа и савесним надзором учитељског рада настоје, да се у подручним школама постигне што бољи успех у настави свију прописаних предмета а посебице у настави мађарског језика.

Постигнути успех имаће исти управитељи са изасланицима свога школског одбора да установе при доцнијем погодишњем испиту у току месеца фебруара 1894, а по томе у року од 8 дана да поднесу епарх. одбору овоме подробни извештај о томе: какав је успех у првом полугођу 1893/94 у тамошњим школама постигнут из сваког појединог прописаног наставног предмета, посебице пак из мађарског језика.

Из седнице Епарх. Школског Одбора Бачког, држане у Новом Саду 11. (23). нов. 1893.

Васа Пушибрк,
потпредседник.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

МИСЛИ О МОРАЛУ.

Није ми намера, да пишем какву философску расправу о моралу, већ хоћу у главним потезима да истакнем значај моралног хришћанског закона, који је у народу нашем јако ослабио.

Да је морал свагда био постулат индивидуалног, породичног, друштвеног, народног и државног опстанка и напретка, о томе нам историја света пружа еклатантних примера. Важност морала и моралног закона и благотетан утицај њихов на човечанство у културном и просветном развитку његовом, увиђали су и најстарији народи, јер се код њих налажаху дивни, божанствени примери моралне величине, моралне снаге и моћи, која покреташе народе на узвишена дела и племенит рад и борбу за славу своје отаџбине. Колику вредност имаде морал у животу човечанског развитка, сведоче нам развалине великих и моћних држава, које се налажаху на врхунцу своје среће и славе, сведоче нам многи краљеви и цареви, који са неморалног живота, са оскудице моралних врлина беху узроци многим болестима државног организма, ви-

повници многих зала и невоља, које задаваху луте ране народном животу и развитку.

Ништа не убија тако јако тело и душу, физички и душевни живот индивидуалног, породичног, народног и државног организма као неморалан живот, и обратно, ништа не храни и шита душу и тело, јача и крепи дух као морал и на моралним законима основани живот. У моралним законима је основа чврста, непроменљива, на којој се увек са сигурношћу и са успехом може зидати зграда породичне, народне и државне будућности, а што је у народу свест морална развијенија, тим је и дозиђивање зграде државне величине и будућности сигурније и јаче. Без морала неда се ни замислити развитак друштвеног, породичног и државног живота, а још мање унапређење и усавршавање физичког и душевног организма. Истина, држава може подићи велелепну зграду унапређења државне силе и моћи, али ако у тој згради државној нема моралне основе, она се мора распасти. Без моралног закона не могу се постаћи узвишеније цели и идеали свога народа, љубав и одушевљење, које треба да оживотвори суштину идеала. То ваља да имају на уму сви они, које је судбина одредила да дрмају судбом народа и државе. Државни закони свагда су строго казнили морални преступ и грех, и много се закона донашало у корист утврђења морала и моралног живота. И данас кривичним законима највише пажње поклањају државници свију народа; а то је сасвим на свом месту, јер кривични се закони баве са моралним злочинцима и убицама, који су најопаснији по друштвени и државни развитак и поредак. У неморалу огрезле личности јесу рушиоци свега оног, што је лепо, племенито, узвишено и божанствено у срцу и души човечјег организма, оне су затирачи духовних и умних способности, одбацују све оно, што је небесно, а придржавају се онога, што је земаљско. Морално ништавило је котва резигнације душевне, која не да човеку, да се духом и истином вине у више сфере душевне, да се духовним очима својим поиме у царство људских и божанствених идеала, да стресе са себе окове земаљске сујете и слабости и да се приближи хришћанском идеалу, највишој тачци моралног савршенства. Скицимо за часак образину, у коју људи радо појам о моралу завијају, па ћемо се уверити о истинитости горе наведених речи.

Морал је вера кршћенога грађанина, која га препорађа духом и истином, уводи у виши духовни живот, који води путу блаженства и среће небесне.

Морал је светлост душевна, која човеку осветљава стазе и путање доброга и поштенога живота.

Морал је будилник живота хришћанског, апостол науке хришћанске и Спаситељ божанствене природе човечје.

Морал је доглед човечје душе, којим снажи и јача унутарњи душевни склоп свога организма.

Морал је свеже, мирисаво цвеће, које облагорођава срце, мисли и осећаје човечје.

Морал је најтврђи бедем душевне чистоте и правилног развитка душевних и умних сила, о који се одбијају сви штетни упливи спољашњега света.

Морал је круна свију врлина, јер само морал поседује ону привлачну унутарњу снагу, која спаја све племените црте човека у једну целину, која племенито утиче на друштво и друштвени развитак и поредак.

Моралан човек је религиозан и побожан, добар грађанин и веран син своје отаџбине, цркве и народа, брижан и нежан отац деце своје, веран и одан супруг љубе своје.

Морал је основни камен у згради душевног организма човечјег, чијем полагању и утврђењу треба највећу пажњу обратити; јер ако ту основну црту човечје душе — морал не усадимо у млађано срце или је запоставимо умној сили душевној, добићемо свагда негативан резултат душевног развитка, ум ће се умножити науком, знањем и искуством, али са оскудице моралне садржине неће служити оној цели, којој треба да служи; ми ћемо добити учена човека, али покварена срца, код кога наука стоји у служби личног егоизма, личног интереса, јер нема оне унутарње снаге и побуде, која ће радњу ума и духа, срца

и душе свести у границу правде и правице, закона и реда, у оштте која ће облагородити васколике мисли и осећаје, жеље и намере, представе и појмове и целу умну и душевну радњу човечјег организма увести у систем богоугодног и по цркву, народ и државу корисног живота. Колико је било учених људи, који су са оскудице морала и моралне свести више шкодили општем интересу, него користили; колико краљева и царева, великих државника, који су били капацитети у знању а са оскудице моралног развитка бацише народ и државу у беду и невољу, из које се после једва извукоше; колико учених и интелигентних родитеља упропастише себе и своју породицу, и то све због оскудице морала и моралног живота! Осим ових могао бих још примера наводити у потврду до сад реченога, али нека је и ово доста.

Та света истина стоји златним словима исписана на свима листовима најпространије књиге, коју ми зовемо природом, само је треба хтети и знати читати.

Важност улоге, коју морални закон има у животу породичном, друштвеном, народном и религиозном, биће нам приступачнија, кад посмотримо човека неморална у његовом душевном животу. Човек неморалан не схваћа породичан живот као светињу, која се мора поштовати у свима односајима, приликама и неприликама људског развитка; његова брига за породицом и члановима њеним сведена је на најнижи степен, у колико то изискују неодложне потребе природне; за више духовне изображење своје породице нема осећаја; у друштвеном животу он је болестан орган друштвене заједнице; умна и физичка му радња јесу прави отров по друштвени развитак и напредак. У народном животу су такви људи најопаснији, јер су непостојанством и подлошћу свога карактера у стању жигосати име своје највећим издајством; у државном су животу лоши грађани, никакви војници, лажне патриоте, а у религиозном животу недостају им сва она критерија, која човека чине ваљаним и честитим хришћанином.

Неморалан човек у религиозном животу вечито сумња, његов дух га не узноси Богу и вери, већ га баца у искушења, која га све више удаљују од правог и истинитог боготовања; његов ум и срце спутано је веригама земаљских страсти, које га чврсто држе у вртлогу покварености, и кад случајно севне морална варница у његовој души, одмах се и угаси. Неморалан човек у религиозном животу личи на лађу без крмана, коју сумња и невера тамо амо баца по пучини морској. Најдивније хришћанске врлине, које красиште идеале хришћанске цркве и које условљавају човечански напредак, као што су идеална хришћанска љубав, самопрегорење, трпљење, пожртвовање — за њих немају драги, јер немају унутарње моћи, која би их покретала на извршење тих узорврлина хришћанских; ако се пак кад и навезу на бурне таласе хришћанске религиозности и свести, дела су им ипак неморална.

Настаје питање, где ћемо наћи то узвишено морално начело, које нас оспособљава за виши унутарњи духовни живот, које нас ослобађа окова земаљских и поси у више сфере душевног развитка, које нас уводи у царство небесно. То најсавршеније морално начело налазимо у божанственој књизи — у религији хришћанској.

У хришћанској религији обележено је најузвишеније становиште морално, које треба да проведава дух васколиког човештва. У колико човештво буде усвојило морално начело хришћанске религије, у толико ће се приближити Богу, свом првобитном извору и оном идеалу, који сачињава крајњу тачку културног напретка и развитка.

Необорива је чињеница, да је у човеку урођен морални закон, по коме чини добро, а избегава зло, који закон морални влада и у животињском царству с том разликом, што човек врши морални закон са свешћу, дочим животиња бесвесно, по природном нагону своме. Заступници тог природног у човеку урођеног морала јесу философи природних наука, као што је Ламарк, Кант, Дарвин и т. д., који тврде, да човек по свом урођеном моралном закону зна шта је добро а шта је зло, и по томе да је његова природа најбоља ди-

ректива у извршивању морала и моралног закона. Кад проучимо човека са његовим врлинама и манама, ми ћемо доћи до сасвим противног закључка у погледу тврдње философа природних наука, јер да стоји њихова тврдња, човек не би могао тако ниско пасти са моралне висине, као што нам то показује историја криминалних догађаја, која нам у том погледу пружа јасних и несборивих доказа. То је доказ, да морални закон, који се налази у човековој природи, јесте тек земљиште, на коме треба зидати моралну зграду.

Природни морал, који је у човеку урођен, појављује се само онда, када то захтевају интереси телесног и душевног организма, када се човек налази у таким односајима и околностима, да је морални излив природна последица постојећих односаја. Али морални позив човека је много узвишенији; он треба да својим моралом ствара здраве моралне односаје, да улива благодетан уплив моралног закона на установе друштвене, како би постојећи односаји морални били природна последица његове моралне једрине.

Хришћански морал, који носи на себи печат божанственог порекла, јер захтева више од човека него што му природа даје и природни закони условљавају, сасвим се разликује од морала који се развија по природним законима. Хришћански морал има много шири појам, који обухвата васколике односаје моралног живота; хришћански је морал стално и непроменљиво начело, које не одступа ни тамо, где по људском природном разуму и слабостима неби имало места. Природни морал само у вези са хришћанским моралом сачињава прави и истинити појам морални, који је најлепши украс човечје душе и највећа тековина културна.

Хришћанска религија ставила се на највишу тачку моралног схватања, она је поповеда идеалан морал, који нас учи да љубимо и оне, који нас гоне, јер каква је хасна, ако љубимо оне, који нас љубе, ако чинимо добра дела онима, који нама чине, јер то чине и грешници — томе нас учи св. писмо, чиме је казано, да се ставимо на божанствено становиште наше природе па ћемо више добра, више љубави и милости чинити, него што чинимо, те ће међу људима овладати права љубав, прави односаји.

Пре доласка Христа Спаситеља владала је грдна морална провала, која се спремала да сатре васцело човечанство. У пороку и моралном дивљаштву огрезло људство није се могло спасти својим силама, већ је очекивало избавитеља изван овога света, ван природе човечје, — и Бог, по превеликој љубави својој према роду људском, шаље свога јединороднога сина, који је жртвом свога живота за све човештво, дакле и за оне, који су га гонили, проклињали, псовали, ружили, па напослетку и распели — спасао род људски од пропасти. Да ли је још где оличено тако идеално морално начело, као у религији хришћанској? Истина, да се ми људи не можемо попети на ту висину душевну, али можемо колико толико да се приближимо том највећем идеалу хришћанском, да љубимо и оне, који нас гоне.

У самоме почетку појаве хришћанске религије осетно се одмах напредак — у свима односајима човечјег живота. Васколико човештво задахнуто божанственом науком почело је новим животом да живи, дивљаштво срца и душе све је више таванило, ум се све више утврђивао у божанственом карактеру. Морал хришћански све је више освајао срца човечја; он је људе збратимио и учинио да су људи више ценили живот свој и племенитији били један према другом. Силни ратови и крвопролића, зверска гоњења и убијања све су ређа бивала, док се у човештву није у тој мери утврдио осећај хришћанског морала, да су сва та зверска дела престала. И сами ратови, које државе предузимају, нису тако чести као што су пре били, а то је заслуга хришћанског морала и осећаја и свести моралне. Данас када која држава рат води, није више чин зверске необузданости, дивљих страсти и највеће неморалности, већ се колико толико креће у границама моралних закона, које зовемо хуманитетом.

Тим постепеним развитком моралног закона, постепено су се развијали и други од-

ношаји људски, што као доказ служи, да свака установа, која је на хришћанским моралним законима основана, има будућности.

Ове мисли написао сам поводом тим, што с болом у души гледам како јако пада хришћански морал у српском народу. Да подигну хришћански морал у народу позвани су народни свештеници, учитељи и сви интелигентни чланови нашега народа. Родитељи, очеви, тутори и сви, којима је поверена младеж наша на васпитање, шиљите ју у цркву, да се научи моралу хришћанском, па ће и нама сијнути лепши дани!

У *Сарајеву*, 1893.

Владислав Веселиновић,
свештеник.

ПРОПОВЕД НА ВАВЕДЕНИЈЕ.

Говорио **Милан Попадић**, парох у Војки.

Род људски био је пун сваког безакоња и греха. Отуда су произилазиле међу људима сваке неправде, лукавства, злобе, зависти, клевете, убиства, гордост, пијанство, блуд, сребролубље и немилосрђе. Једном речју: човек је изгубио образ и подобије божје, утонуо у најгушћи мрак греха и незнања, изгубио славу божју. Но доласком од саме вечности опредељеног Месије, Сина Божјег, спаситеља света, разагнан је овај густи мрак безакоња, греси наши били су заглађени, пороци омивени и отворише се нове двери вере к оправдању нашем.

За то данашњи дан, као дан првог тајинства спасења нашег, као почетак искупљења целога рода човечјег, изискује од нас особитога уважења и погледа.

Данас је у храм божји уведена дјева Марија, која је од самога Бога опредељена, да буде мати сина божјег, те је тиме предсказан и скори долазак спаситеља света. На за то нека се данас радује небо и земља, јер сво је Господ помиловао народ свој.

Праведни родитељи пречисте дјеве, Бого-оци Јоаким и Ана, пису имали од срца порода, па су се непрестано Богу молили, да им даде од срца порода, с тим богоугодним обећањем, да ће то дете Богу на службу посветити. Милостиви Бог услуша молбу њихову и већ у старости својој добију они кћер и дадоше јој име Марија. По своме обећању, које су Богу дали, када је новорођенчету било три године, уводе та у св. храм и приносе га Богу на службу.

Погледајмо, љубазни моји, на икону данашњега празника, па ћемо видети: како дјева Марија, као девојчица од три године улази данас у храм господњи и у таковом још цвету детињства свога посвећује себе своме створитељу и владици; како у раном детињству своме усађује у своје млађано срце побожност, љубав према Богу и св. храму божјем; како оставља дом свој и родитеље своје, одриче се света и свију угодности светских и долази у св. храм да у њему узрасте; те, као што нежна и племенита воћка добром руком негована приноси најслађи плод, — тако да и она у св. храму одгојена и васпитана, принесе на углед најсавршеније примере побожности, смирености, кротости и свију других врлина, којима се преблагословена дјева Марија дичила и са којих је јасно као сунце сјала.

Проводећи време у св. храму у молитви и посту, пречиста дјева Марија није мислила никада остављати храм, него је срце и душа њена испуњена била само љубављу према Богу. А када је дошло време, да остави храм, на да као и друге девојке, које су се у храму васпитале, у брак ступи, изјављује дјева Марија Архијерејима и својим наставницима, да је она обећала Богу, да ће увек девојком остати, и да је ништа принудити не може да у брак ступи. С тога по упутству самога Бога предана буде на чување старом Јосифу. Тако је данас, љубазни моји, у св. храм уведена, тако је васпитана и одгојена дјева Марија.

На сада се запитајмо, љубазни хриш-

ћани, како ми данас живимо? Да ли по примеру родитеља дјеве Марије уводимо и ми још из малена децу нашу у храм, да их посветимо Богу на службу? Да ли ми нашу децу од ране младости, на све докле су год под нашом очинском бригом и стараћем, упућујемо у храм божји на молитву? Да ли ми васпитавамо децу нашу тако, да када одрасту, да се одликују побожношћу, смиреношћу, благошћу и кротошћу?

Не, ми не радимо тако. Ми се не угледамо на пример мајке божје и њених праведних родитеља. Многи данас од нас једва тек под мораћем уводи децу своју у храм просвете народне — у школу, да се ту деца књизи науче и васпитају, па да их онда школа приведе својој посестрими, св. цркви, која ће детињу душу и срце облагородити, упознавајући га са Богом створитељем свега што видимо и не видимо. Многи од нас данас не васпитава децу своју добро, те их још из малена не учи побожности, смирености и кротости. С тога смо већ дотле дошли, да је мало данас девојака наћи чије чело стид девојачки украшава, мало је наћи девојака данас чија је душа побожношћу, смиреношћу и кротошћу украшена. На против видимо данас, на жалост, да неке кћери својим родитељима румен стида на образ навлаче, јер и без благослова њиховог, без благослова св. цркве самовољно са младићем каквим утврђују недозвољену свезу брачну. Мало је данас младића наћи, који су побожни и смирени, те слушају своје старије и св. храм божји редовно похађају. На против видимо данас многе младиће, где се тајно договарају, како ће отмицу девојке произвести, видимо их где у крајњој непослушности својих родитеља и руку своју на њих подижу.

Праведни родитељи мајке божје увели су своје чедо у храм, када му је тек три године било, те су тиме желели, да још у млађано срдашце његово засаде семе побожности и љубави према Богу и св. храму.

За то, љубазна браћо, по овом примеру: и ми родитељи посветимо сву бригу нашу деци нашој, подмлатку нашем, тој узданици народној. Уводимо децу нашу у цркву и школу, усађујмо још у млађано срдашце деце наше побожност, богопоштовање, поштовање старијих, љубав према Богу и ближњем своме. Отворимо им очи духовне, да нису као сироте на свету, да нису слепи код очију, него да познају свет и славу свевишњега Бога, који овај свет одржава. Уводимо децу нашу још из малена у св. храм, јер и Христос призива малену децу к себи говорећи: „пустите децу и не забрањујте им долазити к мени, јер таквих је царство небесно.“ (Матеј гл. 19. зач. 78). Научимо још из малена децу нашу, синове и кћери наше, да није сва дика и срећа имати скупоцено одело, па онда тек да могу у цркву ићи; — не, него је сва слава угодити Богу и живети часно и поштено, јер у цркви пред лицем божјим сви смо једнаки. Бог не гледа на одело него на чисту савест, чисто и смирено срце, а и човек човека не треба да цени по оделу него по мудрој и лепој речи, по честитом и поштеном животу.

Очеви и матере треба да у свему, што је лепо и добро, — леп пример својој деци дају и да своје кћери и синове упућују да сваке недеље и празника долазе у храм божји на науку и молитву, и да у време сваког св. поста чистим срцем и душом приступају чаши живота и приме у себе пречисто тело и животворну крв Христову, ради исцељења душе и тела свога.

Па када би ми тако радили, онда би од подмлатка нашега одгеговали побожне, смирене и кротке синове и кћери, онда би од таког подмлатка наших успоставили такав народ наш, који би лакше и боље чувао своју веру православну, своје светиње народне, који би боље похађао и издржавао свој св. храм него ми данас. Онда би у овом св. храму нашем, као данас, када деца наша приступају св. причешћу, тако и сваке недеље и празника, видели овако лепо окупљену дечицу нашу где служе Богу, где својим нежним и невиним гласом славе и величају име свевишњега творца. Онда би видели и младеж нашу, где у своме св. храму за време св. богослужења, у све недељне и праз-

ничне дане побожно стоји, Богу се моли и душу своју испуњава врлинама које младост украшавају.

Тада би и ми сви и делом засведочили, да је вера наша жива, да је љубав наша према св. дјеви Марији права и истинита. И онда би се заступница наша пред Богом, мајка божја, молила за нас Богу, да добијемо овога света здравље, срећу и радост, а онога вечно спасење.

КЊИГА О ХРАМУ

Симеуна, митрополита Солунског.

Превео **Лазар Богдановић**, парох варадинско-велико-кањишки.

(Наставак.)

Свештеници, који пју божанствене песме у св. олтару, представљају прве чинове духовних сила око престола Божја; ђакони, чатци и појци, који пју и читају псалме и св. Писмо, представљају други или средњи чин небесних сила; а цео народ, који се држи истините вере и који се по расположењу душе своје прибраја појцима те проси од Бога милости, представља последњи чин; с тога се не достоји да упоредо с њима стоје преступници или иноверци, јер светлост нема ничег општег са тамом. Но ако се ко обрати к светлости, тај ће бити примљен међу синове светлости.

И ето то представља божанствени храм; но могу још и многа друга значења открити они, који добијају од Бога силу разумевања.

Свештеник се особито у Св. Писму назива анђелом Господа Сведржитеља, јер је он весник божанствених заповеди и извршилац воље Његове. Али он представља и Исуса Христа, јер је његовим рукоположењем примио своју свештеничку власт. Но виши је од њега владика, који седи на катедри Христовој, и има по св. Писму потпуну власт да веже и решава, јер је владика прејемник апостолски. Владика представља Христа, јер кад свршује божанствену службу, то облачи на се одежде, које имају духовни смисао и значење и о којима ћемо такођер по могућности мало опширније говорити.

Лица, која се рукополажу у олтару, деле се на три степена: *епископе* (владике), *свештенике* и *ђаконе*. Епископи се именују просветитељима, јер имају власт да преподају божанствену светлост. Свештеници, ђакони и клирици примају из његових руку печат рукоположења. Они свршавају освећење храмова, крштење и освећење мира, и од њихове епископске благодати као од извора светлости проистиче на цео народ остављење грехова и општење св. тајана. Свештеници се називају извршиоцима или стројитељима, јер им је поделена благодат само да извршују св. тајне, а не да их и преподају. Свештеник крштава и свештенодејствује, но не рукополаже; дакле нема власти да кога рукоположи за свештеника или произведе у који други чин. Ђакони се називају служитељима или помоћницима, јер врше дужност служитељску. Они не могу без свештеника ништа чинити, за то они представљају последњи анђеоски чин.

Свако свештено лице облачи се у *одежде*, које чину његовом приличе: Ђакон облачи оне, које представљају анђеоски чин; свештеник (пресвитер) облачи и ове, јер је најпре примио дар ђаконства, а и друге, које представљају савршену благодат, коју представља епитрахиљ; а првосвештеник (епископ, владика) облачи све ове, а осим ових и омофор, у којем он представља васпођеног Сина Божјег.

Прва свештена одећа је *стихар*, који представља светлу одећу, јер се у таквој светлој одећи доста пута јавише обучени анђели, н. пр. на гробу се Христовом јавио анђео у белој одећи. Али стихар означава и чистоћу и непорочност свештеног чина, ради чега се духовна лица и удостојавају такве благодати, а сваки свештенослужитељ

и сведочи о том, јер кад облачи стихар, говори ове речи: „да возрадѣтсѧ дѹша моѧ ѡ Господѣ, ѡблече бо мѧ въ ризѹ спасенїѧ“, и т. д.

Ђакон, који, како рекосмо, представља анђеоски чин, носи осим поменутог стихара на левом рамену *орар*, који распростр по раменима као крило, изображава невештаствено (бестелесно) и духовно биће анђеоских сила. Он подражава и херувиме, који пред величином славе Господње закривају своја лица, те се он ораром за време св. литургије, кад хоће да се причести, упакрст опасује. На орару су извезена слова: „Сѣтъ, сѣтъ, сѣтъ,“ чим се означује анђеоски служитељски чин. Архијерејски пак стихар украшен је тако званим *рекама* или *потоцима*, који се уздуж стихара од горе до доле спуштају, који означују да је у њему благодат и дар учења. Па и анђели се разликују међу собом; и међу њима има таквих, који су учитељи нижих чинова. Под *реке* или *потоцима* разумевају се оне речи Спаситељеве, које се налазе у Јованову еванђељу: „*Ко верује у Мене, из утробе ће му потећи реке воде живе*“ (VII, 38.). А то исто значе и *млазеви* или *пруге* на архијерејској мантији. *Скрижаљке* или *таблице*, које се налазе поврх тих пруга, представљају слику старог и новог завета. Оне показују, да је учитељ цркве дужан из обадва завета своју науку црпсти; а то исто значи и стихар.

Епитрахиљ означава благодат св. Духа, која се излева од озго. То сведочи и молитва, коју чита владика или свештеник, кад га меће на се и која гласи: „Благословенъ Богъ, изливаѧй благодатъ свою на сѣмѧенники своѧ“. За то сваки свештеник, кад хоће да сврши ма које свештенодејство, меће на се епитрахиљ.

Појас означава службу Спаситеља нашег, коју је Он овде извршио, и коју ће по обећању извршити у будућем веку за нас, јер се у еванђељу вели: „препоѧшетсѧ бо, и посадитъ и пристѣпитъ послѹжитъ имъ.“ Осим овога значења, појас још означава и крепост и силу божанствену, јер свештеник говори, кад се опасује: „Благословенъ Богъ, препоѧсавѧй мѧ силою.“ О појас веже архијереј и *набедреник*, који означава победу над смрћу, непропадљивост наше природе, и величину Божје силе и мучење нечистог духа. За то и има облик мача и веша се о бедро, где се налази, како веле, снага човекова. А то потврђују и речи, које се читају, кад га свештеник меће уза се: „Препоѧши мечь твой по бедрѣ твоей, силне.“

Нарукавице означују свемогућство и силу Христову и то, што је Он на тајној вечери Својим рукама принео Богу на жртву Своје тело и крв. Тај се смисао садржи и у речима, које се читају, кад се оне облаче на руке: „Десница твоя Гди, прослависѧ въ крѣпости“... и „рѹцѣ твои сотвористѣ мѧ и создастѣ мѧ“. Но нарукавице представљају и узе на рукама Спасителевим, којима беше везан, кад су га водили пред Пилата.

Свештени *фелон* означава силу Духа светога, а представља нарочито ону хламиду, којом заодеше Христа, кад су му се ругали. Фелон је палик на врећу, јер нема рукава. На хламиду палични више *сакос*, кога носе главни епископи. Но хламиду представља и фелон, који је сав украшен крстовима те се по том и назива *многокрсником (полиставрион)*, у који се облаче други архијереји да тиме представе страдања Христова. Но архијереј обучен у сакос подражава Самом Христу, који је страдањем и крстом задовољно правди Божјој и савладавши ђавола даровао нам праву слободу. За то свештеник и говори ове речи кад облачи фелон: „Сѣмѧсѧ тѣи Гди, облекохсѧ въ правдѹ, и преподобнїи тѣи радостїю возрадѹютсѧ“. И заиста правда нам је крстом радост даровала.

Тима се одеждама облаче свештеници и ђакони (осим набедреника), и то је као што смо видели, њихов тајни смисао. Зато епископ који прилази набедреник и облачи друге одежде, има над свима свештенослужителима већу благодат. Али изнад свега, епископ своје епископско достојанство и власт показује тиме, што на себе ставља још и свештени *омофор*, који се од вунене материје прави. Омофор се меће на рамена а крајеви му висе и напред и отраг. Тиме се означује ваплоћење

Сина Божја од Дјеве Марије. А прави се од вунене материје за то, јер представља заблуделу овцу, коју је Спаситељ узео на Своја рамена, а та овца је наша грешна природа; а и за то, што је Он назван јагњетом за нас закланим. О таком значењу омофора сведоче и речи, које говори епископ, кад га на себе меће: „Ѡблаѕѣ, Хрⷭ҃тѣ, заблѫдшїѧ кзлѣх ѥстⷭтво, возложївсѧ, кѣ Богѹ и Ѻтцⷦ҃ прикланѣ ѥси“.

Сви првосвештеници и свештеници на истоку, осим једног само патријарха александријског, свршују божанствену литургију непокривене главе. То они чине не због тога можда, да омаловаже светињу, него с неког вишег божанственог гледишта. Апостол Павле назива Исуса Христа — главом, а нас — удима, и према томе, из уважења према глави препоручује нам, да се молимо гологлави. А даље, као што свештеник прима руковоложење гологлав, тако је исто дужан и да се моли и служи гологлав. Епископ дужан је још више то да чини за то, што се при руковођењу његову на главу му полажу Богом предане речи т. ј. св. еванђеље.

Но на ово може неко рећи: зар патријарх александријски и многи други епископи не поступају протузаконито, кад на глави својој — ма и по древном предању — носе свештена покривала (т. ј. митру или камилавку)? Ја велим: не, јер обичај тај одговара најстаријем предању, па чак и старозаветном. Старозаветни првосвештеник носио је на глави својој кидар, који се и митром називао, а тако ју и данас наши архијереји обичавају називати и веле, да она представља трнов венац Исус-Христов или судар, којим је била у гробу обавијена глава његова. Но при свем том, архијереји у извесно време св. литургије скидају са главе митру, те тиме засведочавају, да се ваља строго придржавати и предања св. апостола Павла.

(Наставиће се)

РАДИ ИСТИНЕ.

Свој завршни говор у скупштини свештеничкој, 4. новембра о. г., завршио сам овом изјавом: „Као што се славна скупштина уверила, на говор брата и г. Јосића нисам ништа одговарао; изјављујем, да не ћу ништа ни одговарати“.

Тако сам учинио у скупштини. А учинио сам тако из разлога:

1., јер је стварни део његовог говора темељно и исцрпно обеснажио и безопасним учинио, пре мога завршног говора, брат и г. прота Вучковић, те што сам имао разлога, да штедим време;

2., јер је личну страну његовог говора осудила, довољно, скупштина својим негодовањем, те што сам тим више био дужан, да чувам достојанство скупштине и братски расположај у њој.

Но ево, брат *Јосић* је и штампао свој говор, а у 138. и 139. бр. „Браника“; *штампао га онако, како га је написао после скупштине.*

Шта ли ћу сад? Да му кажем све оно, што сам прећутао у скупштини? И све оно, што је тек сад заслужио? Не. Прећутаћу и сад много, много...

Но рад' истине и обавештења оних, који уништавају говор брат Јосића, морам изјавити:

1.) Не стоји, да је итко у скупштини *„пречио“* г. Јосића, или ма кога другог, *да говори о удружењу и против истог*; него је истина, да је г. Јосић био, одмах у почетку свога говора, негодовањем скупштине предусретнут, са разлога, јер је свој говор већ почео неким анимозним тоном и начином раздражене гестикулације; и јер није у почетку говорио о удружењу, него *чинио личне нападаје*, који су много друкчији још испадали у скупштини, него у штампаном говору што су исписани; те, јер је тиме хтео у скупштинску расправу *да уведе личну полемику*, која да је прихваћена, скупштини и полемичарима не би била на — част.

Да је тако, сведочи и његов штампани говор; доказује то и околност, да га је председник присиљен већ био опоменути, да говори „о ствари“; доказује то и негодовање скупштине, којега се сећају сва браћа из скупштине.

2.) Било је заиста гласова у скупштини, да питање о одружењу не треба начелно ни расправљати, јер да је већ решено у протопресвитератским зборовима, него да се одмах пређе на претрес „нацрта правила“ за удружење. Али то није доказ, да је г. Јосић био „пречен“, — на још *из нетолеранције према опозицији* — да говори против удружења и о удружењу у опште. Не; у скупштинама увек има разних мишљења и суђења; па једно између „разних“, било је 4. новембра о. г. и мало час наведено, но које није имало намеру да *г. Јосићу* спречава набрајање *опозиционих разлога против удружењу*, него да у опште скрати, — *но сваћаћу тога суђења* — непотребну већ дебату.

3.) Не стоји, да скупштина „није дала“ г. Јосићу, „да изнесе разлоге против удружења“, него је истина, да је те разлоге, *кад је до њих дошао*, сасвим мирно, и сувише мирно, дозволила и пустила г. Јосићу, да их набраја. А томе је доказ и разлог у говору г. Јосића. Па зашто се г. Јосић онда без невоље гради неким мучеником опозиције у скупштини.

4.) Пасус: „на молбу изасланика земунског г. Руварца одговарато (је), да се закључи земун. протопресвитерата не могу прочитати, јер записника нема, нестало га, а зашто га је нестало, ја не ћу да питам, нека се дотични разговарају са савешћу својом“, *није г. Јосић рекао* у скупштини, него га је, као и много што друго, тек после скупштине *написао* у своме говору. Но сад све једно. Написао је, па се чита. И за то смо дужни и на те речи дати мало обавештаја.

Кад је г. Руварац захтевао, у скупштини, да се прочита записник земунског протопресв. збора, одговорио му је известилац ово: „Жеља врло штованог г. проте Руварца не може се задовољити, јер записника тога, међу записницима, који се налазили код покојног Шакрака и који се после његове смрти до сад пронашли, — нема. У осталом сама ствар тиме не губи ништа, јер су се г. г. из земунског протопресвитерата постарала за времена, да се садржина тога записника за вечита времена сачува. Тај је записник наиме већ и штампан, те су по томе, мање-више свој браћи разлози земунског збора против предложеног удружења већ и познати“.

Г. Руварац, као човек озбиљан и уљађаван, задовољио се *у скупштини* одмах тим одговором. Али се, ето, **после скупштине**, не задовољава брат Јосић, него позива, у своме написаном говору, дотичнике, „да се разговарају са савешћу својом“ за то, што је тај записник као „нестао“.

На умрење његово, а и оних, који се можда, ради тога „разговора са савешћу“ забринуше за „дотичнике“, можемо данас, са задовољством, изјавити, да је и записник земунског протопресв. збора *нађен*, и да се сада и он налази међу осталим записницима протопресв. зборова.

Каква би у осталом могла бити циљ *„нестајању“* једног записника, *који је међу тим већ и штампан, те јавно познат?* А да ли пак има какве циљи, да не рекнемо тенденције, у позивању дотичника на разговор са савешћу својом и у истицању целе те ствари *у послескупштинском* говору брата Јосића? И ми велимо: „на свештенству је, да нам протумачи“.

5.) Госп. Јосић се очигледно послужио оним, што не стоји, кад је рекао: „није смео брат Јеремић, известилац и душа **вашег** (сасвим братски и свештенички) удружења, испрскати сјајем својом наш по савести, по убеђењу (н. пр. поп Пантино?) и по скромном знању изречен закључак, са речима: „да је у нас мало хришћанског квасца и родољубива срца, али свакако доста је да се упозна старобечејска опозиција, на челу које стоји, као што рече г. Лаза Качански“.

Не стоји за то, јер ја то написао нисам; него ево шта сам написао и зашто: „хоће ли наше жељено удружење по својој снази, колико толико допринашати постизавању „могућег“ споразумљења, то ће се погодити само после његовог извесног рада и делања. А дотле нема нико права рећи: ни хоће, ни неће. Али, увек је солидније претпоставити да хоће, него без основа, без разлога, на сумње и на памет викати да — неће. *У тој апријорној негацији* (дакле не, у опозицији против удружења) најмање је „хришћанског квасца“ и „родољубива срца“, али свакако доста материјала, **да се упозна** штована ст. бечејска опозиција, а на челу јој г. Л. К“. („Срп. Сион“ бр. 31. пр. г.)

А то сам написао поводом писања г. Л. К. у 67. и 74. бр. „Бранника“ од пр. г. а не поводом закључка бечејског збора. — Је ли

пак г. Јосић био овлашћен *идентификовати писање у 67. и 74. бр. „Браника“ са закључком бечејског протопресвитерског збора?* Држим, да није; и за то је његово праће светла образа свештенства ст. бечејског протопресвитерата било сувишно, *јер тај образ није нико ни калао*, нити имао разлога да то чини.

6.) Пошто се г. Л. К. највише истицао *као опозиција*, то сам њега и замишљао на челу опозиције; и све што сам рекао о њој, тиче се опозиције, која је избила на јавност, с' којом смо дакле и могли само разрачунавати. А, јер се остала г. г. и браћа бечејског збора нису изјавили никад и нигде солидарнима са писањем у 67. и 74. бр. „Браника“, то је сасвим јасно, да се ни моје писање није тицало њих. А да још јасније буде, изјављујем то и сада.

7.) Брат Јосић увлачи у расправу име и инспреч. г. проте Бороте, и то као неки „ауторитет“; спомиње и моје обраћање к' њему у ствари удружења. Је ли г. Јосић био на то овлашћен од г. Бороте: да ли г. Борота одобрава тај поступак г. Јосића? Не знам. А јер то не знам, држим, да ћу извршити акт пристојности и нежности према г. Бороти, ако на речи г. Јосића, у томе погледу изречене, ништа не кажем.

Но свакако би од неког интереса било сазнати, да ли је г. Јосић имао право, кад је рекао: *„са тим ауторитетом . . . . . смо изрекли закључак*, да истакнуто удружење не одговара духу епископата цркве православне“?

8.) Не стоји, да сам и једним потезом пера показао срчбу и учинио погрду према браћи, која се изјавише против до сад предложеног, а од сад примљеног удружења; не стоји, да сам икоме нити икад довикивао: „ви који не мислите као ја о удружењу, у вас нема родољубива срца, у вас има мало хришћанског квасца“. Да то не стоји, доказ су сви моји чланци, са пуним именом и *разним* шифрама потписивани.

Него је истина, да су браћа од опозиције одвраћала свештенство од удружења, не најлепшим средствима, представљајући га Епископату као неко „презвитеријанство“, као неки „свештенички галиматијас(!)“, као изазивање „конфликта између св. Синода и Епископата с једне, и са друге стране са нашим сабором“; а представљајући га осталом народу као неки „реакционарски смер“, „резервативна“ покренут и т. д. Да је пак то истина, доказ су писања у 67. и 74. бр. „Браника“ од пр. г.

9.) Колико је коректан поступак брата Јосића у жељи његовој, да позове уредника овога листа „на часни овај суд“(?!), као и у тврдњи његовој: „али и то нам се не да, не дате ви“, — нека пресуде они, који ушчитају говор његов.

Са тугом морамо само приметити, да је онај уредник, којег је г. Јосић индиректно напао — *мртав;* а онај који је, хвала Богу, жив, да није одговоран за оно, на што се тужио г. Јосић.

10.) Брат Јосић је пронашао потребним и сходним, да раздруживање, као последицу удружења, докаже мојим једним приватним поступком, те је том приликом своје неке речи као моје изустио. Не стоји оно, што је он рекао, него је истина оно, што сам ја њему написао у дотичној прилици. Нека изволи штампати моје писмо цело. И то ће бити доказ онда, да је не само истина на мојој страни, него, да је и мој поступак односи оно сасвим коректан и оправдан, а да никако не може послужити као доказ неком — раздруживању.

Ја даље не ћу. Оволико сам морао рад' истине, и у интересу братског споразумевања и обавештаја оних, који су читали говор брата Јосића.

Све друго прећутаћу у име љубави и мира, и рећићу и ја: „нека је све опроштено“, а рад' општег нам циља и задатка.

Но, још само једну, и ако не знам на чију адресу. У извештају са свештеничке скупштине, у истом броју 138. „Браника“, има и по нека тенденциозна. Н. пр., и она о контра-проби при гласању. Контра-проба није тражена; *али не ради неке „аматије“ него ради евидентне ствари, која се констатовала при гласању за удружење.*

Зашто онда писати оно, што не стоји? Но опростићемо и то. Не дао Бог веће погрешке!

Јован Јеромић,
парох бачиначки.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Освећење српске православне цркве у Бечу.**) *У* недељу 7. новембра о. г. освећена је ретком свечаношћу *нова српска православна црква у Бечу*. Свечаност та увеличана је присуством *Његовог Величанства цара и краља Франца Јосифа I.* Светковина је почела у суботу у вече бденијем, а освећење цркве извршено је у недељу. Чинодејствовао је митрополит буковинско-далматински из Черновице *Силвестер Морарију-Андрејевић* уз асистенцију више свештеника. Сам чин освећења трајао је од 9 до 11 а служба до 12 сахата.

У цркви беху, осим другог многобројног света, ови знатни људи: министар-председник књез Виндишгрец, министри Мадејски и Јаворски, корски заповедник барон Шенфелд, намесник доње-аустријски гроф Килмансег, бечки градски подначелник др. Рихтер, барон Ф. Николић, први секретар српског посланства Барловац, књез Божидар Карађорђевић, фмл. барон Меркл, и многи чиновници министарски и намеснички.

За дочек Његовог Величанства учињене су велике припреме. Портал цркве и цела зграда била је окићена цвећем и венцима и зеленим грањем, а над главним улазним вратима био је постављен аустријски грб, окружен царским и српским народним тробојним заставама. Црква је изнутра сва трептила од сјаја и лепоте. Владаочев сто био је на уваженом месту особито дивно украшен.

Пред црквом стојале су две босанске компаније и војничка музика. Официри пак и по десет момака од сваке компаније били су у цркви.

У 11 сахата довезло се Њ. Величанство у маршалској униформи, а у пратњи свога ађутанта грофа Пара и побочног ађутанта мајора Ловајца. На вратима црквеним дочекали су уваженог владаоца митрополит, свештенство и црквени одборници. При уласку у цркву поклонило је Његово Величанство побожно крст, који му је митрополит пружио. Уз бурно и одушевљено клицање „Живио!“ допраћен је уваженим владалац у царски сто. За то време певала се на кору народна химна аустријска на српском језику. Када се довршило певање химне, поздравио је у име српске црквене општине пуковник *Стојић* Његово Величанство говором, у ком је нагласио српску одлност и привржености царској кући и захвалност на царском дару за ову цркву, без кога општина не би могла себи сградити свој храм. На тај говор изговорило је Његово Величанство јасним гласом ово: „Радо сам дошао на данашњу свечаност, којом се ваша у оба дела монархије као и у Босни и Херцеговини тако многобројно заступљеној народности и вероисповести сада и у мојој престоници отвара засебан храм божји. У уверењу, да ће ваша општина гајити и унапређивати исто тако религиозне као и сада изражене лојалне осећаје, изричем своје признање свима онима, који су се заузели, да се ово лепо дело оствари.“ Речи цареве пропраћене су бурним усклицима „Живио!“

За тим је почело многољетствије за цара, царицу и царски дом, а митрополит и свештенство појали су „многаја лета.“ После тога стао је пред олтар прота др. *Зуркан*, члан конспторије и земаљски посланик, па је гласно прочитао митрополитову грамату цркви, састављену на старословенском језику. Иза тога служила се литургија, на којој је и Његово Величанство кратко време одстојало, и онда се даде знак, да Њ. Величанство полази. Митрополит и свештенство пођоше пред владаоца, који је с митрополитом и протом Зурканом проговорио неколико речи хвалећи лепоту храма. Намесник гроф Килмансег представио је владаоцу црквени одбор општински: председника Ђорђа Остојића, благајника А. Стову, Бајића, Десницића, Јосифовића, Хаџи-Ристића и Т. Остојића. Његово Величанство благоволело је сваком одборнику казати по коју лепу реч, и најавило је, да се најрадосније одазвало позиву на освећење цркве. Митрополит са свештенством и одбором испрати Њ. Величанство из цркве. За то време орило се бурно и громко „Живио!“ а на кору је певана царска химна. Његово Величанство отишло је из цркве очевидно задовољно и у добром расположењу.

По одласку Њ. Величанства продужена је литургија, на којој је прота Зуркан изговорио лепу беседу. Исти прота вршиће привремено свештеничке дужности, док бечка српска црквена општина не добије свога српског свештеника, ј у садањег изабраног свештеника није потврдило земаљско намесништво.

Нова бечка црква спојена је с општинским зданьем, које је сграђено на четири ката и у ком су одређене просторије за школу, пароха и приватне станове. Црква има засебан улазак т. ј. велика врата, над којима је слика св. Саве, коме је црква и посвећена, а над сликом је велики златан крст. Изнутра је црква врло лепо украшена, а прекрасни иконостас — најлепши јој је урес. Тај иконостас спада међу рекордела резачке вештине. На њему је осамнаест већих и мањих икона.

Бечка српска црквена општина може се у опште поносити, што има тако лепу цркву и општински дом.

— (**О православним Србима у Петроварадину.**) Из суседног Петроварадина шиљу нам под 1. (13.) децембром ово: Већем делу читалаца овога листа једва ће бити познато, да ми Срби, који живимо у Петроварадину, немамо сталног пароха, који би вршио душестараоске дужности и функције по обреду српско-православне цркве. Те дужности извршивао је свагдањи војени свештеник а било их је и Срба и Румуна.

У новије доба — од једне године овамо — од како је румуњски свештеник премештен а српски у особи покојног Мирона Николотовића овамо опредељен, но који је својој неизлечивој болештици подлегао, — нема стално намештеног војног свештеника. Но у свем том маљу не имамо разлога бити незадовољни, шта више, у многом смо погледу задовољнији него пре, јер ни један већи празник не прође, а да се не би одржавало богослужење, што се је од пре чешће дешавало. Ову као и све остале душестараоске дужности извршује савесно покрштовани, за свој позив одушевљени и ревносни катихета овдашње грађанске школе г. *Стеван Јовић*, свакојако по интенцијама и одредбама Његове Светости господина патријарха *Георгија*, о којем се ту скоро у неком листу неправедно писало, као да он о нама овде никакове духовне бриге не води. Ово споменусмо химногред истини у хатар и правди за љубав; а што је право и Богу је драго.

Данас четврти дан чујемо са наше скромне капелице оглашавати звоно и позивати православне на молитву. У недељу је речени свештеник својом као медом благом беседом за исповест спремно и причестио школску младеж обојег пола, већи део грађанства и до стотину војника; у понедељник и уторак све пешаке од неколико стотина душа 29. и 70. пуковније; данас у среду обавио је исту функцију са ученицима и војницима осталих струка и бранша. Како се из наведеног види, ми сад не осећамо велике духовне оскудице у погледу напше вероисповести, те смо задовољни са садањим стањем.

Овом приликом не можемо пропустити, а да се са признањем и благодарношћу не осврнемо на један, као што се поуздано тврди, већ остварени акт, који се нас непосредно тиче. Ми петроварадински Срби бирачи православне вероисповести били смо наиме до сад у погледу нашег активног изборног права посланика за црквено-народни сабор у Карловцима тако рећи ни на небу ни на земљи, јер тога права никад нисмо вршили, пошто нисмо знали ни куд и у који изборни срез спадамо, ни где и у коју смо изборну листину као бирачи уврштени. Овој незнесности учињен је крај тиме, што смо и опет брижним настојањем и приволом Његове Светости припојени и сједињени карловачкој протопопској парохији, те ћемо имати иста права и дужности, као и сви остали парохијани. **П. М.**

— (**Српска учитељска школа у Карловцу.**) Ове школске године 1993/4. уписало се у овај завод *56 ученица*, и то 29 приправница и 27 приправника. Приправници су сви Срби православне вере, а од приправница има две римо-католичке и једна евангелићанка. — По разредима има их: I. р. *(нови чисто женски разред)*: 10 приправница; — II. р. 5 приправница и 13 приправника, свега 18; — III. р. 8 приправница и 9 приправника, свега 17; — IV. р. 6 приправница и 5 приправника, свега 11.

П. М. III. Број 52. ех 1893.

Објава.

Патронат монашке школе у седници својој од 28. новембра о. г. закључио је, да се монашка школа има отворити у манастиру Хопову дана 12. (24.) децембра 1893. године. Усљед тога позивају се сви приложени питомци, да се до реченог дана имају неизоставно искупити у манастиру Хопову, а још боље да буду тамо и 2 до 3 дана пре, како би сви могли учествовати при свечаном отварању и освећењу исте школе; јер ће од тога дана монашка школа отпочети редован свој рад.

Патронат монашке школе.

Јавна захвалност.

Нашем друштву приложише дање ови родољуби: Г. Светозар вл. Кушевић, Бланки, умировљ. вел. жупан, већ по други пут 25 фор., г. Исо Калинић, парох у Радучу 10 фор., г. Јован Трбојевић, парох у Петрову Селу сабрао прилога 12 фор. 50 нов. (а приложише ови: Дане Кнежевић, свештеник у Коренини 5 фор., Дане Будисављевић, парох Јошански

1 ф., Гецо Вукмировић, парох крбавички 1 ф., Јово Трбојевић, парох петр. селски 1 ф., јереј Андрија Зобеница 1 ф., јереј Јов. Будисављевић млађи 1 ф., јереј Милан Машић 1 ф., Раде Житић опћ. бележник у Бунићу 1 ф., Илија Прица правник 50 нов.) Г. Дане Княжевић, свештеник у Кореници сабраних прилога 3 фор. (а приложише свештеници Коста Мохчиловић, Сима Рашета и Јован Узелац по 1 ф.).

Приложницима нарече се овим у име друштва највећа најтоплија захвалност.

У *Плашком*, 10. (22.) новембра 1893.

Председник друштва
за потпомагање удовица и сирочади свешт.
Ник. Косановић

Благајник: прото плашчански.
Миле Љубибратовић.

ОГЛАСИ.

Бр. 2519./К. 195 1—1

СТЈЕЧАЈ.

Расписује се овијем стјечај на мјесто *капелмеште при овдашњој конзисторији*. Са овијем је мјестом скопчана годишња плата од 600 фор., која се прима мјесечно од ц. к. покрајинске благајне у Задру.

Ко жели добити ово мјесто, треба да има лијеп и читак рукопис, да познаје добро ћирилицу и латиницу, те да је уз то вјешт и њемачким писменима, исто тако да је вјешт и у вођењу пера у конзисторијским сједницама и у протоколирању службених списа.

Натјецати се могу и свештена и свјетовна лица, а међу натјецательима предност ће имати свештена лица.

Молбенице правилно устројене и биљеговане са односима школским свједоџбама о досадашњој служби натјецатеља и са свједоџбом о моралном и политичком владању његовом, имају се путем надлежне предпостављене власти управити овој конзисторији најдаље до 31. децембра 1893. год.

Из конзисторијске сједнице у *Задру*, 6. новембра 1893.

Еп. Конзисторија.

СТЕЧАЈ 192 2—3

На смрћу Лазе Јосимовића упражњено *учитељско место* на вероисповједној школи у *Молу* овим се отвара стечај.

Годишња плата је 210 фор. а. вр. у готовом, 63 фор. у име огрева, 28 фор. на дрва, 20 фор. за држање повторне школе, 10 фор. 50 новч. на чишћење школе; уз то 20 лаваца (à 2200□ хв.) и 1103□ хв. добре ораће земље, на коју политична општина све терете плаћа, и пристојан слободан стан с баштом.

Новоизабрани учитељ биће обвезан све школ. уредбом прописане предмете у оним разредима, које му школ. одбор додјелио буде, предавати, у цркви за певницом појати и све друге дужности своје како у школи, тако и у св. цркви тачно обављати.

Они, који желе компетовати на ово место, нека своје молбенице са свједоџбама поднесу потписаном школ. одбору најдуже до 25. децембра 1893. год. по ст. кал.

Из сједнице месног школ. одбора, држане 13. (25.) новембра 1893. год. у *Молу*.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 189 3—3

На упражњено *учитељско место* у срп. вероисповједној основној школи у *Карловцу*, овим се расписује стечај.

Плата је изабраног учитеља на годину сљедећа: 500 фор. а вр., 5 фор. паушала, слободан стан и у име учитељског огрева 2 хвата сламе.

Учитељу у дужност спада „Школском уредбом“ прописане предмете у школи предавати, у св. цркви за једном певницом појати и дечу црквеном појању обучавати.

Рок стечаја траје до Св. Николе 1893. год.

Из сједнице месног срп. правосл. школ. одбора, држане у *Карловцу* 8. новембра 1893. год.

М. Терзин, перовођа. Аркадије Пашћ, председник.

ЕДИКТ. 190 3—3

Овим се позива *Софија* супруга *Филипа Београџца* из *Бечке*, која је незнано куда у свет отишла, да у року од шест месеци — рачунајући од првог увртења едикта овог у новине — овој конзисторији или лично предстане или место свога пребивања обзнани, пошто ће се иначе противне поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из сједнице Архид. Конзисторије у *Карловцу* 12. (24.) октобра 1893. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

Кбр. 775 1893. СТЕЧАЈ. 193 2—3

На *парохијско* место у *Мокрину* овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје ваљано инструиране молбенице путем својих претпостављених власти до *14. децембра* о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. сједнице, држане у *Темишвару* 16. (28.) новембра 1893. год.

Епархијска конзисторија
темишварска.

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У НОВОМ САДУ.

Српска Манастирска Штампарија која је снабдевена са свим штампарским прибором и нужном артијом разне врсте, ради све штампарске послове са оном солидношћу, која искључује потпуно сваке спекулативне рачуне, који би били недостојни оне цели, ради које се појавила идеја о оснивању ове штампарије а која се уверсерђује у тежњи, да се колико је могуће помогне свакидањим потребама автономних органа наших, књизи и просвети народној а поглавито црквеној и школској књижевности, солидном израду и пристојном ценом.

Да пак своју вишу цел ова Српска Манастирска Штампарија временом постићи може, нужна јој је и материјална потпора, ради које управа Српске Манастирске Штампарије сада на домаћу нове године, умољава сваког а особито све српско-црквено-народне автономне органе, да је почаствују наруџбинама, које ће најтачније и по најумереније цени извршене бити.

Српска Манастирска Штампарија налази се у дунавској улици бр. 13.

С одличним поштовањем

Управа Српске Манастирске Штампарије.

ДАВИД ЂУРЧИЋ У НОВОМ САДУ

КОД ЗЛАТНЕ РУЖЕ

ГЛАВНА УЛИЦА, У СОПСТВЕНОЈ КУЋИ.

За **Панакамилавке** свилена Крепона и Крена а по мустрама које сам у Москви и Петрограду лично изабрао и донео, дао сам сада правити и имадем у 7/8 и 6/4 широког свагда на стоваришту.

Даље имадем уз већ иначе напредан избор Дубла и Перувијена и разних других црних и плавих штофова за свештеничке хаљине, разних дебелих штофова за Ђеакове а и разноврсне и разнобојне свилене плишане, вунене и памучне поставе за хаљине, па и у свим бојама које наши црквени великодостојници потребују, — велик избор у појасевима, сваке боје а разна квалитета. Цене врло умерене.

С поштовањем

Давид Ђурчић.

187 5—6

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Новм Саду. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 12. децембра 1893.

ПРОПОВЕД НА СВ. НИКОЛУ.

Љубазна браћо! Чије славе звезда на небу засја, та више не тамни. Чијем се имену и спомену на небу кандило запали, — име је то вечно, спомену томе нема краја.

Таква звезда славе сјаје данашњему Светитељу и угоднику божјем; такав је спомен имену св. Оца Николаја. И на небу, и међу људима, које вера просвећује, пада крепи, а љубав загрева; који светињу светињом штују, а добру и љубави захвални уму бити.

Векови прођоше, људи се измењаше, поколења и народи цели, од онога доба, кад је вера Светитеља, тврђа од камена, чинила чудеса; а љубав, чистија од росе зорине, посејала толика добра међу људима.

Па и данас још, св. Никола је народима Христовим *„правило вере, образ кротости и учитељ уздржљивости.“* И данас још? Шта говорим ја?! Увек и до века ће бити, док неба и земље, док светлости небеске и ума човекова трајало буде.

Велика је и силна била вера св. Оца Николаја. Чинио је њоме чуда. Велика и силна је била љубав његова. И њоме је чинио чуда и дела, велика и славна.

Невољнику помоћ, страдалнику потпора, патнику утеха, тужноме мелем, болеснику врач, сваком све, бивао је Светитељ данашњи, великом вером својом у Бога и силном љубављу својом за ближњега свога.

Оставио се господства великога, одрекао се части и славе земаљске и уживања људског, раздао благо своје сиротињи бедној, а себи оставио веру, наду и љубав,

да тиме угоди небу и Богу, а помогне земљи и људима, и постаде: „човек божји, верни раб, слуга Господњи, муж жељени, сасуд изабрани, столпъ и утвержденіе церкве, царствія наслѣдникъ,“ и да се „посвети као великій тайникъ божје благодати“.

И посвећено се. Црква му је Христова запалила кандило на небу светитељском, да сија као преходница међу звездама. Запалила му кандило вечне славе, вечног имена и спомена, да, вековима будућим и народима свима, светли и казује, како у Бога веровати и надати се ваља; како Бога и ближњега љубити треба; како смеран и кротак ваља бити, па да се достигну „сими-ренїимъ высокая, нищетою богатая.“

Светлост кандила тога и нама светли, и учи нас: да верујемо, да љубимо, да се надамо, јер вером, љубављу и надом угодити можемо Богу, а међу људима лепа имена и спомена бити и остати.

„Вера је чак тврдо чекање онога, чему се надамо, и доказивање онога, што не видимо. Вером познајемо да је свет речју божјом сачињен, да је све што видимо, из ничега постало. Без вере није могуће угодити Богу, јер онај, који хоће да дође к Богу, ваља да верује, да има Бог и да плаћа онима, који га траже.“

А да веру имамо, и љубав имати морамо, јер *„који нема љубави не позна Бога, јер Бог је љубав. Бог је љубав и који стоји у љубави у Богу стоји и Бог у њему стоји.“* А *„ко има љубав к мени* — рекао је Христос — *држаће реч моју.“* Јер *„каква је корист, браћо моја* — вели нам Апостол — *ако ко рече, да има веру, а дела нема? Вера без добрих дела мртва је“*. За то, *„да покажете у вери својој добродетел, а у добродетели разум, а у разуму уздржање; а у уздржању трпљење; а у трпљењу побожност, а у побожности братољубље, а у братољубљу љубав.“* А онда је и нада ту *„и надање не ће се осрамотити, јер се љубав божја изли у срца наша Духом светим, који је дат нама.“*

Ето, видите, браћо љубазна, где је вера, ту је и љубав, ту је и нада, која се никад *„осрамотити не ће“*. Али вера, не на успама, него у делима добрим; али љубав, не у речима, него у држању речи и заповеди божјих.

А шта чини вера и љубав Богу, да се на делима покаже? Вера је таква *„у побожности“*, а побожност је у опога: који љуби, штује и слуша цркву Христову као једну, свету, саборну и апостолску цркву, именом, науком и крвљу Христовом основану, у опога, који поштује светиње, слави празнике и светитеље цркве Христове; који поштује и љуби олтар божји и служитеље олтара божјег, и слуша поуку и реч свештеника божјег и иде за гласом пастира свога, који га у име Христово позива, а влашћу и благодаћу св. Духа, опуномоћен од Архипастира свога, учи истини и на добро упућује.

Побожност се моли Богу и узда се у Бога, подиже храмове божје, дарива их и украшава; посећује богослужења, пали воштанице; измирном кади и песмом слави име божје и угодника божјих.

Побожност се исповеда и причешћује; скида капу и крсти пред крстом Спаситеља и светињом сваком; чува језик и помисао своју од зла и брзине сваке.

Побожност слуша старијега и поштује старешине све; покорава се наставницима, законима и властима, које законе врше.

Побожност тражи светлост, а бежи од мрака; светлост истине, правде и добра, а бега од мрака неваљалства, грехова и зала свију.

А љубав ближњему? Она чини оно, што је човек сваки рад, да му чини и други. Она у невољи помаже, у незнању учи, у тузи теши и храбри, да ближњи не пропадне и не страда и не очајава. Она *„дуго трпи, мило-срдна је; не завиди, не велича се, не надима се; не чини што не ваља, не тражи своје, не срди се, не мисли о злу; не радује се неправди, а радује се истини. Све сноси, све верује, свему се нада, све трпи.“*

Таквој вери, таквој љубави, данашњи Светитељ био је свештеник велики. Таквој вери и љубави да послужимо и ми, животом и делима својим, позива нас и учи светлост имена му вечног, спомен му светитељски међу људима.

А кад му име певамо и спомен тај славимо, чинимо онда, браћо мила, што смо и дужни имену и спомену том.

Да веру имамо и побожни будемо, ништа нас изван нас не одвраћа. А љубав Божја, Његова доброта и правда, на сваком кораку живота нашег, побуђује нас на веру и побожност.

Да љубимо ближње своје, има нешто, што човека слаба и нестална у љубави тој и одвраћа. А то је неблагодарност људи, неправедан њихов суд, зла реч, а можда и покварено срце и грешна душа злобе, мржње и зависти њихове, која не проминула реч, не расуђује суд и не одмерава дело, које у грешности и тами разума свога почиње.

Но слаба је љубав, коју грешност и неблагодарност људи сломити може; слаба је ватра љубави те, коју ма и најгаднија страст и порок људски угасити може; слаба је љубав, *која све не сноси, која све не трпи.*

„*Добра чинити, да нам се не досади*“, вели свети Апостол. А ко љуби, томе не може ништа досадити, да добра не чини. А ко добра чини „*награда му је многа на небеси*“. Ко је стално у љубави и добру, тај ће и плода жњети од добрих дела својих. Ко „*све сноси*“ и „*све трпи*“ у љубави својој, тога се и нада „*не ће осрамотити*“.

Јер може камен попуцати, море се осушити, долина се подићи, а гора спустити, године и векови проћи, а људи се мењати и бити свакојаки, — али добро остаће добро, светло и чисто, снажно и јако, непобедиво и победоносно увек!

У љубави и добру, у вери и нади својој, не губите то никад с ума, браћо мила.

И данашњи Светитељ је у својој вери и нади, у својој љубави и крај добрих дела, претрпио много и много људске неправде и неблагодарности. Ал' ево толико векова прођоше, а његово кандило гори увек још на небу светитељском; слава му не престаје, а људи и народи моле му се и клањају Светитељству његовоме и данас.

Тако је било, тако ће и бити — ѥдинѣ и присно и ѩ҃ки ѩ҃кѡмъ — Ѧминь!

1893.

Јован Јеремић,
парох бачиначки.

НАШЕ ЦРКВЕНО ПРОПОВЕДНИШТВО.

Сваки искрени пријатељ цркве и српског народа, који није равнодушан и индиферентан спрам развића црквеног живота и напретка народне црквене будућности, мора уздахнути у души својој при погледу на запарложено поље црквеног проповедништва, на слабо, готово никакво обраћивање црквене проповеди и на неосетљивост и немар нашега свештенства спрам најсветије дужности свога племенитог позива — проповедања Христове науке у светој цркви. На пољу црквеног проповедништва влада највећи застој, управо ирвило, која рана на телу народног црквеног живота, ако се не залечи, повлачи за собом недогледне зле последице. Ако се и појави који свежи цветак на пољу црквеног проповедништва, ако се и укаже каква светлост у том погледу, она је тако слаба и незнатна, да се губи у густој помрчини, која је у проповедништву овладала. Никаква полета, бујнија живота, свежа зеленила, мноштрног мириса у винограду господњем, свуда се виде трагови нерада и немара делатеља винограда господњег, којима је основаоц цркве, творац најузвишеније науке и највећи наученик овога света, рекао: „Идите и научите све народе, крстећи их у име оца, сина и светога духа“ и тиме за најглавнију задаћу њихова рада поставио проповедање слова божјег и сејање семена Христове науке у срцима људским, које ће донети стоструке плода у црквено-народном животу.

Исус Христос није писао ситне књиге, у којима је систематски изложио своју науку, већ је живом речи предавао човечанству своје мисли, своја начела, своја уверења, па је тим начином освојио читав свет за своју науку, коју су народи као особито суште свим срцем и свом душом пригрлили. Дакле једино и најјаче оружје, којим је Христос Спаситељ рато-

вао против у греху и сваком неваљалству отреалог рода човечјег, било је и јесте проповедање слова божјег, усмено предавање своје спасоносне науке. Па да ли ми свештеници вршимо најсветију дужност нашу, јесмо ли ми достојни ученици Христови, представници науке Христове живом речи и добрим делима, кад ми у години једанпут, а може бити ни једанпут не проповедамо вернима слово божје?

У овом цењеном листу било је говора, како да се обнови слава црквеног проповедништва и отклони опасност, која са немара и нерада нашег свештенства спрам проповедања слова божјег народу и народно-црквеном животу прети. Два су предлога препоручена као средство за бујнији развитак проповедничке науке и уништење опасности која народу са слабог вршења проповедничке дужности прети. Један је предлог, да се уведе установа епархијских проповедника, а други је, да се уведу наравствена поучења у светој цркви.

Оба предлога, и ако не би била на штету општинама и оним свештеницима који по својој урођеној слабости нису у стању саставити ни најпростију проповед својој пастви (које ја не верујем), ипак их не могу препоручити као спасоносна средства за што плодније проповедање слова божјег, са које оскудице народ српски хладни спрам цркве и вере своје и плоде се одметници вере Христове, т. з. назарени. Најглавнији разлог зашто се не слажем са оба предлога тај је, што уважењем њиним у нашу православну народну цркву не би постигли оно, што желимо; у место да би проповедништво као наука бујнијем и плоднијем развитку пошло на сусрет, више приврженика прибавило и успавана осећања и чувства спрам вере и цркве Христове у народу српском пробудило, ми бисмо дочекали још већи застој, веће мртвило на пољу црквеног проповедништва. Установом епархијских проповедника, ми бисмо регрутовали проповеднике свете цркве из врло маленог, тако рећи незнатног броја нашег свештенства и тиме обим проповедничке науке сузили у врло уске границе, у којима никако не би могла одговарати захтевима и дужностима, које је Христос Спаситељ обележио свештенству са речима: идите и научите . . . . . ми бисмо повредили основну мисао Христа Спаситеља и побили прави значај проповеди у православној српској народној цркви, — установом епархијских проповедника створили бисмо од проповеди вештину, која се не да теоретичким и практичким вежбањем усвојити, већ само богоданим даром; ми бисмо тиме искључили већи део свештенства од најсветије дужности своје, пошто дарове столећа, времена рађају. А шта би тиме постигли? Постигли би то, да би и оно мало воље убили нашим свештеницима за проповедање слова божјег; јер кад се предпоставља, да је проповедништво вештина, за коју треба особени дар, онда младић, који свршивши богословију са добрим или са врло добрим успехом и ступивши у редове српског народног свештенства, али не имајући вештину, која је за проповедање слова божјег, мора изгубити вољу за просветни, религиозни и морални рад у својој општини и у своме народу, у њему се рађа сумња у моћ и корист озбиљне науке, способности и врлине човечје, а сумња рађа неверије.

Установа епархијских проповедника није пробитачна ни са гледишта потреба црквених и народних, особито по селима, где је народ рад и вољан да чује од свога свештеника проповед. Опасно је уважање епархијских проповедника и с тога, што би тиме помогли, да се у народу нашем развије воља и тежња за неумесном новотаријом и променом, која убија здраво суђење, зрело размишљање и бистре и јасне погледе, који главну циљ и саму ствар пред очима имају. Да је тако, узмимо пример: у једној општини је, рецимо, свештеник, коме Бог није дао дара за проповедање слова божјег; епархија ће у ту општину да изашље свог епархијског проповедника; он ће да проповеда у цркви, и народу се неће допасти, његове речи ће да оду у ветар; народу он постаје досадан, жели другог проповедника; на логично томе можемо ићи и даље. И онда шта би добили тиме? Добили би то, да народ свога свештеника при проповедању слова божјег не би гледао као исцелитеља немоћи и слабости душевне, лекара душе, већ као лице, коме је намењена нека врста глуме. Епархијски проповедници не би ни могли вршити дужности, као што би требало; јер као што сваки ратар треба да позна земљу коју хоће да ради, тако исто и епархијски проповедник мора упознати ону општину, њене врлине и мане, дух и особине пастве, њихове жеље и наклоности, њихов начин мишљења, обичаје и навике, у опште цео

душеван живот и склон дотичне општине којој мисли проповедати. Па да ли ће епархијски проповедник моћи то сазнати једном или двема кратким посетама у години дана? Ја мислим да ту тешку задаћу никако извршити не може. За то треба времена и личног посматрања и студирања оних индивидуа, које желимо лечити и на прави пут извести.

Други предлог, ував ће нравствених поучења у светој цркви, шкодио би општој ствари, унапређењу проповедничког материјала и бујнијем развитку проповедничке науке. Уважање нравствених поучења била би закрпа у невољи, која би неко време послужила подртој хаљини проповедничког живота, али не би уродила трајним успехом на пољу црквеног проповедништва.

Свака наука, па и проповедништво као једна грана богословске науке, мора имати поље слободног развитка. Треба створити земљиште, на ком ће наука успевати и обилата плода донети моћи, то ће рећи, треба створити вољу, оснажити срце, развити одушевљење, склонити тежње, ободрити дух и разум ка испуњавању проповедничке дужности, уважањем пак нравствених поучења нисмо ни једно учинили. Оним свештеницима, који имају дара, воље и знања за проповедање, ставили смо препреке њиховом одушевљењу за савесно вршење проповедничке дужности; свештенике, који немају способности, али немају воље, одушевљења још више утврђујемо у њиховој лењости и немару; свештеницима пак, који нису у стању проповеђу поучити своје верне, неће помоћи ни стране проповеди, које ће народу предавати механички без срца и осећања. Таке проповеди, као што знамо, немају ни успеха; јер свака проповед мора ићи из срца к срцу, ако хоће да служи на саздање верних.

То би било моје мишљење о епархијским проповедницима и уважању нравствених поучења у светој цркви. И ако моје мишљење није меродавно и од незнатне је вредности, ипак неће бити на одмет, јер при решавању извесних питања добро је саслушати сваковрсна мишљења.

Пошто сам своје мишљење о установи епархијских проповедника и уважању нравствених поучења у светој цркви разложио, нека ми је допуштено, да наложим своје мисли у погледу слабог одазива проповедничке дужности и у погледу опасности, која народу и светој цркви отуда прети.

Најјаче и најпоузданије средство за развијање религиозне свести, хришћанских врлина, хришћанског живота и духовног саздања својих верних јесте проповед. У проповеди је одичен разговор душе и срца свештеника са својом паством, као што је молитва разговор душе са Богом. У проповедима се изливају најнежнији осећаји и односаји свештеника према народу своме, утврђују лепа својства и врлине у народу, љубав и одушевљење спрам вере, православља и имена српског. Према томе треба дужност проповедања свима на срцу метнути, а не дати прилике многим свештеницима, да се навуку испод те племените дужности свога позива. Дакле треба наћи начина, како да се помогне невољи, која је црквено проповедништво задесила.

Као што је главна и крајња задаћа медицинске науке стараље о одстрањењу оних околности, које су болест проузроковале, и што медицина у том веће успехе бере, тим је и наука савршенија; као што зло кад хоћемо радикално да лечимо, није доста ако ћемо саму болест отклонити, која се опет повратити може, већ се ваља старати да узроке болести отклонимо, на ће нестати и саме болести; — тако исто и код проповедништва треба изнаћи узроке, који су немар и антипатију спрам проповедничке дужности код свештенства изазвали, и те узроке ваља радикалним путем и начином уклонити, ако хоћемо да обновимо славу црквеног проповедништва, да нам пропаст црква и процвета црквено-народни живот. За то је позвана богословија и духовна власт наша. Богословија као стручан завод за изображење свештенства, треба свештенике да спреми за узвишени и племенити позив свој, да их оспособи за извршење свију дужности, које ће као самостални свештеници у народу вршити. Пре пријема у богословију, нека се сваки подвргне строгом испиту који ће констатовати душевне и телесне способности дотичног кандидата, који жели у богословију ући, нека се сваком кандидату богословије дају писмена задаћа, из које ће се видети, да ли кандидат има способности и за вршење проповедничке дужности. Па пошто је то учињено, конзеквентно треба ићи даље. Кандидатима свештеничког позива треба развити и усавршавати душевне способности и врлине,

снабдети их знањем и науком, изоштрити им ум за проповедање слова божјег. Мислим да то богословија може учинити; ако није у стању спремити народу проповеднике, који ће проповедништво као вештину неговати и на томе пољу лаворике брати, али ће народу дати свештенство које ће народ свој простим, поучним и згодним проповедима поучити моћи. Нека се предаје у систему сложена теоретична и практична страна проповедничке науке, нека се отвори библиотека за богослове, и сваком у дужност стави, да месечно известан број поучних књига мора прочитати, особито последње године треба припазити и давати им књиге, које се баве омилитиком, па и саме проповеди проповедника старије и новије књижевности. Писмени састави проповеди нека се израђују што чешће.

У другом реду наша духовна власт не развија довољно енергије и надзора над савесним вршењем проповедничке дужности наших свештенства. Сваком свештенику остављено је да проповеда колико хоће и кад хоће, па ако у свом животу ни једанпут не проповеда, нема никоме да одговара; он је властан оставити своју паству без икакве духовне хране и поуке моралне само за то, што зна, да га за то нико на одговор позвати неће. Да ли наше конзисторије имају знања о томе, који свештеници проповедају, а који не, какве су им проповеди и колико пута проповедају у св. цркви? Немају, јер нема ко да их извести. Па да ли код таковог надзора и пажње може проповедништво цветати; да ли је чудо, што су нам цркве празне, што се назаренство шири? Моје би мишљење било, да се установе протопресвитери без парохије, који ће бити искључиви органи епархијске власти; њима нека је задатак, да похађају општине и да воде рачуна и о неговању и каквоћи проповедања слова божјег, науке Христове. Они нека воде тачан рачун о томе, колико који свештеник улаже труда у испуњавању проповедничке науке, те по томе на основу тачног извештаја дотичног протопресвитера треба нехатног свештеника казнити, а савесног похвалити, првог ради сећања на своју дужност, а другог ради подстицања и одржања у свом марљивом и савесном раду. Да се способни и одушевљени раденици на њиву омилитике на што већи и марљивији рад покрену, треба труд њихов и наградити; јер награђивање бољих проповеди пробудило би вољу, љубав и одушевљење ка савесном извршивању проповедничке науке.

То би било моје скромно и немеродавно мишљење при погледу на забатљено поље црквеног проповедништва, и на ону неосетљивост и немар према најузвишенијој и најплеменитијој дужности свештеничког позива. Кад учини богословија и наша духовна власт своје, ми не ћемо требати епархијских проповедника ни увађања нравствених поучења, нити ће бити међу свештенством кога који није кадар ни најпростију проповед саставити.

В. В.

СПИРИДОН II., ПАТРИЈАРХ АНТИОХИЈСКИ.

Пре давно донео је „Српски Сион“ у 46. свом броју белешку, како се 5000 српских Арапа повратило из протестантске вероисповести у крило православља заузимањем садашњег патријарха Антиохијског. И заиста ово је први весео и радостан глас, који нам са далеког истока долази, јер до сад бијасмо већ свикли, да с те стране слушамо вести једну за другом црну и гору, те се бојасмо, да нису већ наступили кобни дани за ту знатну општину хришћанску — за цркву православну у Сирији, коју је прекрилила тма Божја последњака Лојолиних и читаве легије штокавских редовника „језуиноспасавајуће вере“ а тако исто и силесија мисионара разних протестантских секата, који се — као оно орлови на стрвину — на онај замашни број (300,000) кукавних и сиротих Арапа устремише с циљу, да их својим новим доктринама задобију за се а одроде од православља. Али вечни промисао Божји као да неда области лукавим спекулантима, да своју гадну замисао остваре, јер Он, који је кроз векове на све до сада сирску православну цркву од јереси сачувао, не ће ни сада дозволити, да се она њоме сасвим окужи. Знаке особитог старања Божјег о сиријској цркви опажамо ми у тој околности, што је не давно за поглавицу антиохијске патријаршије изабран човек у свему спреман и енергичан

— а то је блаженејшни патријарх Спиридон, који ће помоћу Божјом знати помрсити све рачуне поменутих злоковарних искуситела, заводитела и спекуланата, и цркву православну од пропасти спасти и сачувати. Дао Бог!

Но сад сво да и ми речемо коју о том јерарху. Ово што ћемо рећи, позајмисмо из „Руског Паломника“.

Блаженејшни патријарх *Спиридон* пореклом је Грк, рођен 1838. г. на острву Кипру од богатих и побожних родитеља. До ступања у монаштво звао се Анастасије Маркодис. Кад му је било 5 година, доведоше га родитељи у Јерусалим, да се поклоне гробу Господњем. Његов деда Мелетије, тадањи митрополит Петрајски (у Аравији) задржи га у Јерусалиму и повери га једној руској монахињи, да га васпита у страху Божјем и побожности. А кад је навршио осму годину даде га деда ради даљега васпитања у патријаршијску богословску школу, где је пробавио све до своје 20. године, свршивши ту с одличним успехом не само богословске студије, него и добро научивши руски и арапски језик.

1859. г. постриже га деда за монаха и да му име Спиридон, а на скоро га и зађакони у цркви гроба Господњег и постави га за тумача руског и источних језика при св. јерусалимском Синоду.

1862. год. постави га синод у споразуму с тадањим јерусалимским патријархом Кирилом II. за архиђакона у катедралном патријаршијском манастиру, где стече велику љубав и наклоност пок. патријарха Кирила и браће гроба Господњег. Патријарх га је тако заволео, да га није одвајао од себе. Тако га је 1872. г. повео собом у Цариград на велики сабор, на ком се имало расправити питање о самосталности бугарске цркве, — да му и ту буде при руци као тумач руског и источних језика. Ту је била лепа прилика, да се Спиридон упозна са многим чувеним источним митрополитима, а знао је он тада стећи себи и познанства, пријатељства, љубави и уважења и у моћних државника отоманске царевине.

Као што нам је познато, цариградски тај сабор одлучио је бугарску цркву од васељенског јединства. Патријарх Кирило II. бојећи се можда, да такво строго осуђење бугарске цркве неби уродило правом схизмом или реформацијом каквом, не беше споразуман с тим закључком саборским. Али јерусалимски синод и браћа гроба Господња прихватише закључак сабора цариградског, те захтеваху категорично и од самог патријарха Кирила, да тај закључак потпише и да га на свечаној служби над гробом Христовим јавно прогласи, претећи му, да ће га у противном случају лишити достојанства и прогласити схизматиком. Па кад патријарх оста одлучан те не хте потписати тога закључка, синод га 7. новембра 1872. г. свргне с престола. Но знајући синод да је млади Спиридон неограничено одан свргнутом патријарху, покушаваше да га задобије за се, јер му беше десна рука. Но он оста и сада веран свом патријарху и беше му једина утеха у тим тешким часовима његовим, с тога и паде у немилост код синода и принуђен беше да се склони у околици Јерусалима. За своје паре купи готово целу стару Витањцу и подиже баш на оном месту, где су Христу у сусрет изашле сестре Лазареве Марта и Марија, прекрасни храм у византијском слогу, а поред њега и звоник са девет звона и неколико ћелија за монахе. Уз цркву засади врт, а на осталој земљи око храма подиже маслињак, који сада носи леп приход.

Но архиђакон Спиридон не оста дуго у немилости код синода. Год. 1873. породи се у граду Кази буна међу православним Арапима и уроженицима-муслиманима, и да не би дошло до злокобних последица, мораде се ангажовати синод јерусалимске цркве, да буни учини крај. Али кога од браће гроба Господња да пошље у Кази међу распаљене духове, да учини мир? Најподеснији се учини св. синоду архиђакон Спиридон, зато га тадањи патријарх Прокопије произведе за архимандрита те га брже боље пошље у Кази. Настојањем својим, и особитом умешношћу и тактом, завршио је он поверено му дело на опште задовољство, па кад он том приликом поврати неколико римокатоличених породица у православље, остави га св. синод ту и на даље да управља каквом епархијом.

1883. г. поста таворским митрополитом, па је одатле управљао и витлејемском епархијом, јер је њен митрополит због слаба здравља отишао у мир. Ту се он очајно имао да бори против интрига католичких, и тада је учињен онај језуитски нападај на њега у витлејемском храму који га у мало и живота не стаде, али га је тада сам Бог сачувао од убилачке руке римског патера.

Кад је 1891. г. антиохијски патријарх Герасим постао патријархом јерусалимским, изабра антиохијски св. синод Спиридона за свога патријарха. Па кад је сео на престо патријархата

антиохијског, затекао је своју патријаршију прекривену од лутих непријатеља православља — католика и протестаната, који су не бирајући средства успели, да су многу православну овцу навели, да остави своју лепу прадедовску православну веру.

Нови патријарх, сам материјално добро стојећи, својим прегалаштвом успео је, да је за кратко време већ неколико хиљада Арапа повратио у крило православља. Он им је о свом трошку и храмове подигао, и цркве украсио, и свештенство и учитеље православне дао. Правом апостолском ревношћу обишао је он летос по овој лутој и жестокој тропској врућини већи део своје патријаршије те ту православну своју паству у вери утврдио, а одвојене у крило православља повратио, ту сиромашне и убоге храмове оправио и снабдео црквеним утварима, које је за свој новац из Русије добавио. Уз катедралну цркву у Дамаску (ту му је седиште) подигао је диван звоник. А да му на срцу лежи и духовно-наравствена просвета његове паствe, потврдио је доселе тиме, што је у Дамаску подигао женску школу и прибавио јој спремне и моралне учитеље, основао завод за старе и изнемогле свештенике, разне заводе за сироте, и болнице, те је све те заводе обезбедио главницом од 100.000 фор. из свог властитог иметка. Таквим својим поступком поста патријарх Спиридон не само популаран код своје пастве, него ето стече славу и глас у целом православном свету.

Вредно је споменути, како патријарх Спиридон проведе дан. Устаје у 4 сахата, па се усамљено моли Богу до 6 сахата, у 6 сахата пије чај, по том га његов секретар извештава о стању ствари у добротворним заводима његовим. Од 8—9 прима чланове синода и остале митрополите, који се привремено бave у Дамаску ради својих епархијских дела. Од 9—11 добијају аудијенцију виши достојанственици, и они који што имају да моле, према којима је увек предусретљив и изданак. Од 11—12 прима иноверне епископе и конзуле. У 12 сахата доручкује. У 1 сахат иде у званте генерал-гувернатору и конзулима, или походи заводе, које је сам основао. У 6 сахата обедује и то врло скромно, а по том прима синодског секретара, који му доставља решења синодална, потписује разна акта и прати текуће послове. У 10 сахата леже.

На послетку ево и његовог многољетствија:

„Спиридону, најблаженијем, божанственом, и најсветијем оцу нашем и патријарху великог града Божјег Антиохије, целог истока, Сирије, Аравије, Киликије и Месопотамије, суфратске стране и кавкаских горâ, пастиру над пастирима, архијереју над архијерејима, оцу над оцевима, 13. апостолу, господину и владици нашем — млога лета!“

Л. Б.

ОСВЕЋЕЊЕ ЦРКВЕ У МАНАСТИРУ БЕОЧИНУ.

Још месеца јуна о. г. почела се *св. вазнесенска црква манастира Беочина* изнутра оправљати, те је неки дан довршена а 25. новембра о. г. освећена. Благословом Његове Светости, преузвишеног господина Патријарха Георгија, осветио ју је високопречасни господин протосинђел *Исак Дошен*, настојатељ Ман. Хопова, са двојицом јеромонаха и ђакона. На свечаност ову дошли су из Ман. Раковца игуман Спиридон са братством, братство Ман. Хопова, свештеник К. Лучић из Сусека, свештеник Гавра Живковић из Беочина, свештеник Ђорђе Максимовић из Черевића, патр. протођакон Лукијан Богдановић и Сергије Попић јеромонах из Карловаца. И ако је време врло неугодно било, ипак је народ из села Беочина похитао на ову заиста ретку црквену свечаност.

При свршетку литургије изговорио је сакупљеном народу значајно слово високопречасни г. протосинђел Дошен, у ком је народу разјаснио значај данашње светковине, говорио је о значају наших манастира још у оно доба када су основани и подизани, поучио је народ да чува те светиње, са којих су Срби чувени и виђени и код других народа.

По свршеној литургији гостољубиви домаћин, високопречасни господин Архимандрит *Платон Телички* са братством, угостио је присутно свештенство и учитељство, и боље и угледније сељане из села Беочина, који су као црквени одборници дошли да буду учесници на овој црквеној свечаности.

Црква је Беочинска сад заиста права богомоља, на које ће свака побожна душа отићи на-

слађена оним побожним утиском, што га је замишљала при ступању у св. храм. А високопречасном госп. Архимандриту Платону може на дику служити, што је прегао да обнови ту светињу српску. Како чујемо, цела је оправка изнела до 2000 фор.

Како се тврди и казује, манастир Беочин постојао је већ 1623. године, а по издатом листу од Арсенија III. Чарнојевића, Патријарха српског, дне 15. сент. 1697. види се, да су запуштени манастир Беочин обновили калуђери из Раче, којима је на челу био духовник Христифор.* У манастирској библиотеци има прилично старих књига и старих записа, но нигде се верно ни поуздано не може наћи ко је основао тога манастира. Свакојако је и тај манастир, као и остали у Фрушкој Гори, за време турског господства спаљиван, те су тако и доставерни документи изгорели. Но толико се зна, да је тај манастир подигао већином од прилога богатијех Срба, који су за здравље своје, а за покој душе умрлих својих покојника прилагали, а такови се спомињу из Футога, Новог Сада и других места.

По причању пречасног господина Игумана Бешеновачког *Митрофана Павловића*, који је много година био намесник Беочински, нашао је он у једном старинском протоколу у Манастиру Беочину забележено: да је данас постојећу цркву својим трошком саградио *Миливој Милаковић*, житељ Ст. Футошки а да је исту цркву осветио митрополит Стратимировић.

Колико су онда Срби били одушевљени за те светиње, сведоче нам и они записи, који се налазе у манастирској цркви.

На стубу који одржава труо, испод иконе која представља „скидање Христа са крста“, стоји записано ово:

„Сємъ тронъ ставленномъ ѥкоже и подоконмъ съ десныѧ страни бѣлорскимъ и малерскимъ оукрашенїемъ почтенородным господа Калина сѣпрѣга почившаго Господара Кѣлѣѣ рожденїемъ Македонскїѧ страни кароши Лѣнка а кыватељница здѣшнѧѧ кышта иждивенїемъ же за вѣчный по смрти своеи спомень свѧтовозиесенскомъ оукрижителномъ приклигиналномъ манастирѣ Беочинѣ ѡ оусердїа своегъ приложила естъ при державѣ благовѣрнаго Господара Іосифа втораго императора Римскаго при Архїепископѣ же и Митрополитѣ Мойсеи ѡ Пѣтинкѣ и тожде свѧтыѧ окители настоѧтелю кирѣ игѹменъ Силвестръ Іовановићъ и Кесарионъ Георгіевићъ и прочегъ братства времешашкогъ и монашескогъ прекыванїа здѣлано года ѧѱпѳ (1786.) Марта 20.“ —

А на другом стубу, који одржава труо испод иконе Матере Божје, стоји написано:

„На похвалъ и честь прекыстыѧ богоматере благородный Господинъ Јксентїй Марковићъ житель Новосадскїй сей тронъ за спомень свой и своихъ родителеѧ своимъ искъствомъ сице и малерскимъ оукрашенїемъ приложити благоволилъ 1791. лѣта“.

На трећем пак стубу стоји написано испод иконе Исуса Христа ово:

„Сей тронъ оусердствомъ Господарь Андрей Марцикићъ житель Черкићскїй за свой и своихъ родителей памятъ при Господинѣ Оцѣ Игѹменѣ Силвестрѣ Іовановићъ и прочегъ братства 1791“.

На престолној икони, која представља Вазнесење Христово, стоји написано: да је приложник исте г. *Максим Петровић*, пургер Ново-Садски, при митрополиту Павлу Ненадовићу 1759. године.

На другој пак престолној икони, која представља матер Божију, пише: да је приложник исте господар *Обрад Радонић*, пургер Ново-Садски, а иконописци су: *Димитрије Бачевић* и *Теодор Димитријевић*.

На једном пак зашеку стоји, да је темпло свршено при митрополиту Павлу Ненадовићу 29. маја 1766.

Не далеко од манастира, на самом потоку, који протиче поред манастира а утиче у Дунав, назидана је *капела и посвећена св. великомученику Георгију*, а како се прича, назидао ју је својим трошком неки побожан Србин из Футога. За све време, док је црква манастирска ове године оправљана, у овој се капели свршавала св. литургија.

Код цркве, под самим звоником, једна плоча означује, да под њом почивају кости игумана *Генадија Милиновића*, који је био настојатељ Беочински и члан апелаторије; рођен је у Славонском Броду 1780. год., а умрло 1824. године 6. маја, а спомен-плочу подигао му: *Лазарь Гиречкій*.

Даље је сарањен и чувени игуман *Чупић*, и *Дионисије Поповић* архимандрит, а уз саму цркву у порти подигнут је и наслоњен гробни

* Види: Шематизам Архадијецезе Карловачке за 1892. годину.

споменик српском песнику *Миленку Грчићу*, који је преминуо у Ман. Бесочину 1875. год. 29. маја.

Из повијест доба зна се, да су тим манастиром управљали: *Сергије Ковачевић* архимандрит, *Лукијан Николајевић* архимандрит, *Дионисије Поповић* архимандрит, *Герасије Петровић* архимандрит, *Георгије Војновић* као протосинђел, *Герман Јовановић* архимандрит, *Висеријон Петровић* архимандрит, *Сава Орловић* игуман, и садашњи ви сокопросвећени г. Епископ темишварски *Никанор Поповић* као протосинђел.

Кућа је од увек бројана међу прве, јер поседује врло леп иметак. —

Оволико о манастиру Бесочину, тој дивној задужбини српској, у колико сам могао дознати.

Од Фенека у Посавини, до Привине Главе, где се Фрушка Гора свршава и губи, пуно је тих светлих српских задужбина, а свака је задужбина за себе алем-камен и понос Србинов. Сви су ти манастири дични сведоци славе и величине српске, несмрли споменици и чувари имена српског! Вековима се те задужбине од непријатељске руке рушиле, ал је опет дарежљива десница српска из пепела дивне храмове подизала.

Дао би Бог, да би и данашњи Срби били загрејани овом љубављу према тим споменицима српским, каква је загревала и одушевљавала некадашње побожне Србе, који некад са поносом и побожношћу осниване и дарежљивом десницом потпомагане ове храмове Божје:

„Да се њима поје литургија
И овога и онога света!“

С. Попић.

КЊИГА О ХРАМУ

Симеуна, митрополита Солунског.

Превео **Лазар Богдановић**, парох варађинско-велико-кањижки.

(Наставак.)

Архијереј кад хоће да служи св. литургију, силази са соліе и иде према западним вратима праве цркве, што значи силазак Сина Божјег к нама, а кад се он облачи у свештене одежде, тада нам представља Његово свето ваплоћење; а кад већ сиђе к западним вратима, представља Христов долазак и појав међу људима, па и саму смрт, славу и силазак у ад. Ето то он представља, кад силази на сред цркве и долази до западних врата.

Кад ће се почети света литургија, архијереј узима време (јер се без њега т. ј. без архијереја не може ништа чинити), а свештеници у олтару говоре молитве, представљајући тада небесне чинове; појци поју антифоне и тада представљају пророчки лик делећи га на три дела (славећи тиме Пресв. Тројицу). Најпре поју места узета из Псалтира, а после им додају и песме из новог завета; псалмске речи навештују рођење Сина Божјега, које беше саопштено чрез старозаветне патријархе и пророке. Додани припеви из новог завета означавају, да је испуњен нови завет; представљају рођење Сина Божјег и Његово искупљење рода људског. Ради тога понајпре поштујемо Пречисту Дјеву Марију — Његову Матер, и молимо се за њено заступање пред Богом с овим речма: „**Молитвами Бћы, Спасе спаси насъ.**“ За тим призивамо оне свештеље, који су се подизавали за тајну вере и који су свето свршили свој земни живот.

Најпосле, кад начелника и извршитеља нашега спасења Исуса Христа у песмама преузносимо, тада велегласно појимо: „**Спаси ны Сыне Божій . . .**“

И тако кад епископ ван олтара сврши свештене молитве, тада стоји с ђаконима, који у тај мах представљају не само апостоле него и анђеле, који су тајанствено послужили Христу приликом Његова вачовечења. А свештеници, који у олтару свршише своје молитве и који сада изилазе из олтара, представљају силазак Божјих анђела о Христовом вазнесењу. Тада пред њима (т. ј. свештеницима) иду свећоноси са запаљеним свећама и ђакони по двојица заједно, за овима се носи св. еванђеље, а по том и сам епископ праћен

с обе стране ђаконима и свештеницима улази у олтар, те кад ђакон после очитане молитве на малом входу пред царским дверима рекне: „премудрость прости“, поје: „пріидите поклонимсѧ“ и благосиља народ. Тиме се представља васкрсење и вазнесење Христово.

Ђакон с речма: „премудрость прости“ објављује васкрсење Христово, а лик свештенички и осталих ђакона представља, као што рекосмо, апостоле, који су били у друштву с Господем и који су се наслађивали гледањем лица Његова; а представљају тако исто и св. анђеле. Епископ пак представља Самога Господа, који је васкрсао из мртвих, јавио се ученицима и вазнесао се од земље на небо. За то и рекосмо мало више, да храм (права црква) представља слику земље, а св. олтар слику неба. На као што су приликом вазнесења Исус-Христова на небо анђели ишли пред Господем и — по пророчанству пророка Давида — појали: „подимите врата“ називајући Га Царем славе и Господем сила; — тако и црква то исто чини кад појањем многољетствија поздравља епископа кад он улази у олтар. То исто представљају и свете царске двери, које су затворене, пре него што ће ући, а отворене, кад улази у олтар.

Кад епископ уђе у олтар, кади у накрст часну трпезу. Кађење то миомирисним тамјаном означава силазак св. Духа, који сиђе с неба после Христова вазнесења. А кад он *двосебником (дикирију)* осењава св. еванђеље, тим хоће да укаже на двојаку природу Исус-Христову, која је ваплоћењем засјала и на небу и на земљи, јер је ваплоћење Сина Божјег просветило не само људе, но и саме анђеле, и јер је оваплоћени — прави Син Божји.

После овога се одмах поје *Трисвета песма*, која означује тајну Пресв. Тројице, о којој је људима проповедао један између Тројице — ваплоћени Син Божји; но она означава још слогу и савез анђела с људима; за то њу и поје у олтару епископ, а нан њега клирици и народ, јер је Исус Христос саставио и основао своју цркву из анђела и људи. То потврђује и епископ, кад *тросветником (трикиријем)* по други пут осењава еванђеље показујући њим тиме, да се у еванђељу налази проповед о св. Тројици, и моли се при том, да се њом (т. ј. св. Тројицом) утврди и распростре та проповед. За тим архијерej узилази на горње место, што представља престо Исуса Христа и седење Његово с десне стране Бога Оца, па кад и одатле осењава трикиријем, то нас учи, да освећење наше происходи само од св. Тројице, и да нам је Христос, кад се вазнесао на небо, даровао како светлост тако и благослов св. Тројице. Кад епископ седи на горњем месту, то он представља Самога Христа, дочим други епископи, који му с побочне стране седе, а и свештеници, представљају апостоле. Одатле епископ благосиљајући вели: „миръ всѣмъ,“ што значи: наше сједињење, јер је Христос по речима св. Апостола Павла „миръ нашъ, разрѣшивши враждѫ плотію своею и сотворивши обоя ѥдино, ѩже на нихсѣ и ѩже на земли“. (Ефес. II, 14.)

(Наставиће се).

ДА КАЖЕМО И — СВОЈУ.

Кад је већ штампан написан говор брат' Јосића, онда смо дужни, поводом тога, да кажемо и — своју.

Осврнућемо се на главне тачке тога говора, и биће мо — кратки.

1.) „Ја сам уверен, да вас већина не ће овако оште удруженье, јер сте се многи изјаснили за епархијско или протопресвитерско удруженье“.

То је брат Јосић *само написао и штампао, али није казао у скупштини.* Није казао, јер није, *онда, кад је говорио свој говор*, ни могао бити уверења, које је најавио у написаном и штампаном говору. А није могао тога уверења онда бити зато, што је он говорио одмах после извештаја, дакле, пре него што се могао ико изјавити за какво год удруженье; те што се у скупштини не „многи“,

него само брат Тубић *после говора г. Јосића* изјавио за епархијско удружење, а г. прота Руварац захтевао, да се прочита записник земунског протопресв. збора.

Дакле, — зашто је брат Јосић све то написао и штампао у свом говору, кад нити је то рекао нити рећи могао у скупштини? Зар за то, *да свет види како г. Јосић долази до уверења и каква су његова уверења?*

2.) Речено је: „ви гледате свештенство ст. бечејског протопресвитерата као опозицију, *а не знате хоће ли епархијско или протопресвитерско удружење*, које већ имамо годишњим протопресвитерским зборовима. Нас се питало хоћемо ли опште пресвитеријанско удружење као законито организовано тело, уокривено параграфом, и ми смо рекли: не ћемо, јер тако удружење противи се у првом реду духу епископалне православне цркве“.

а.) То је рекао брат Јосић, као мандатар ст. бечејског протопресвитерског збора; зато ћемо одмах да испишемо речи и тога збора, а из записника му.

У записнику тога збора под бр. 2 стоји написано и ово: . . . „председник одређује начин гласања, наиме они, који су за то, да се усвоји мисао удружења по предложеном нацрту, нека гласају са „за“, а који су **против било каквог удружења**, нека гласају са „не“. — По обављеном тајном гласању објављује председник, да је 15 гласовало са „не“, а 3 са „за“, и тако се пет шестина од присутних **изјавило против удружења“.**

Даље стоји и ово: „Бура Страјић жели, да кад се је већ велика већина изјавила **против било каквог удружења свештенства,** да се конштатује, да је то решење донето из оних разлога, које су навели у својим писменим поднесцима г.г. Л. К. и М. Ј. — Усваја се“.

Сравнимо сад речи брата Јосића са изјавама и закључком ст. бечејског збора, чији је он мандатар био у скупштини, пак ћемо се осведочити, прво: да је оно, што је брат Јосић рекао, *просто илод његове маште и тенденције*; друго: да је брат Јосић, као мандатар ст. бечејског збора, у главноме *обарао закључак тога збора, да га је у више прилика — дезавуисао; и да је на рачун целог свештенства ст. бечејског протопресвитерата којешта говорио и штампао у своме говору.*

Ми то само региструјемо као доказ, на каквом темељу је основан говор брата Јосића и цео његов поступак у скупштини; а браћа ст. бечејског протопресвитерата нека се с њиме разрачунају, ако им то не годи; ако им пак годи, нека му се — захвале.

б.) Не стоји, „да ми већ имамо „протопресвитерско“ удружење у годишњим протопресвит. зборовима.“ Али стоји то, да брат Јосић, кад то каже, доказује, да има погрешан појам о удружењу. Удружење предпоставља неко друштво; друштво се пак оснива на извесној организацији и уређењу. А има у ли наши протопресвитерски зборови, који су — не треба заборавити — прошле године одржани **ad hoc,** ради претреса „нацрта правила“ за свештеничко удружење и ради избора изасланика на свештеничку скупштину, имају ли организацију? Немају. Или се удружењем могу назвати „годишње исповеди“ свештеничке? Не. На какво је, дакле, то удружење, које „већ имамо“? То није удружење никакво. То су, у најбољем случају, годишњи састанци протопресвитерског свештенства, на којима се нешто каже или не каже, уради или не уради, а рад којих не стоји ни у каквој вези са радом осталих протопресв. зборова *ни једне*, а *још мање осталих епархија*, те који баш услед тога и остаје без жељених резултата; највише тек у — записницима тих зборова налази му се трага. А да буду оно, што треба да су и да буду, за то се и за њих предлагала, па и усвојила организација, каква је установљена у „правилима“, које је скупштина свештеничка примила.

в.) Удружење, као друштвена установа, која радом својим треба и хоће да покаже известан резултат, да врши известан задатак и да се приближује к извесној цељи, — мора бити „уокривено параграфом“, као што вели брат Јосић, или као што би ми рекли, мора имати своју организацију, која одређује устројство његово, која истиче цељ и задатак његов, а регулише односаје и рад његових органа. Основано удружење свештеничко све то има у својим „правилима“. Где нема „уокривених“ правила, не може бити организације; где нема организације, нема реда; где нема реда, не може бити ни рада; рада какав је потребан за достизавање цељи друштву — као што је удружење — постављене и одређене.

Тако је бар у целом свету, где год се ради и хоће да ради по неком систему и плану,

са особитом тежњом к' извесној цељи. А где „свако Туре себи дере“, ту и може и мора бити опозиције против „уоквирених параграфа“. Јер, као што је у свету реда и рада conditio sine qua non „параграф“ т. ј. уређење неко; тако је и међу људима, који сваки за себе држи да је најпаметнији и да све и може што хоће и што треба, — „параграф“: један плеоназам и неко страшило.

Нама се чини, да се „уоквирени параграфи“ толико истичу ad captandam benevolentiam за опозицију против удружења. Не ћемо анализовати такав поступак, него ћемо, једаред за увек, рећи ово:

Нити се удружење основало за то, да буде нека власт и „законито тело“ над свештенством; нити су његова „правила“ за то, да некога *приморавају* ма на што. Удружење се основало за то, да скупи свештенство у једно друштво, које би га везивало братским осећајима и саучешћем у животу и раду, како би се моралним утицајима међусобно потстицало и јачало, у свему помагало и испомагало, те како би тако радећи лакше и сигурније достизавало извесну цељ и успешно вршило свој разграната и многосложени, велики и тешки задатак на корист општу, а и своју. А „правила“ томе удружењу постављена су за то, јер без њих не може постојати и радити ни једно друштво, јер се њима мора обележити цељ и задатак друштвени; као што се њима обележавају и средства за остварење тецељи и задатка; као што се њима регулишу односаји и дужности органа и чланова друштвених.

г.) Брат Јосић, нападајући, до сад предлагано, а сада већ основано удружење свештеничко, покушао је, да га прогласи и докаже као неко „презитеријанство“, антиканоничко и против духа епископалне цркве. Намера му је била двојака; да одврати од њега свештенство и да га „препоручи“ највишој потврди. У колико му је прва била узалудна, у толико друга нека му је — „на част“. Доста му је рекао у скупштини прота Вучковић; а ради штампаног говора, дозволиће и нама реч.

Кад је брат Јосић могао, да „одбору за припремну радњу око удружења“ подвали, да је нудио свештенству нашем „презитеријанско удружење“, онда би имали разлога и били овлаштени, да му „без рукавица“ напишемо и одговоримо шта је и како је заслужио. Али, „нека је и то опроштено“. Тим пре, што је та подвала и сувише прозирна. Она му је сама собом — одговор.

Јест, али брат Јосић се позива и на 37. ап. правило! Спомиње и *„револуцију у јерархији !!“*

37. ап. правило наређује: „Два пута у години има се сакупљати сабор епископа ради укупнога пресуђивања о догматима благочастија и ради решавања неспоразумака, који се у цркви појаве.“

И сад брат Јосић вели: „Ја не знам ни једно правило у ком је наречено, да се и *презитеријанство* (!!) има удружити законитом формом.“ Та то нису канони ни могли одређивати, јер „презитеријанство“ није ни постојало у доба апостолско; а да је постојало, морало би бити осуђено, а не уређивано. Хм, као да ја то не знам! рећи ће ми брат Јосић. Е, брате; па кад знаш, што онда говориш о „презитеријанству“. Рећи ће ми на то: скуп пресвитера сматрам ја „презитеријанством“. А ја му на то братски кажем: у заблуди си; окани је се. Сети се где је: „презитеријанство“ и шта оно значи; и не оптужуј браћу своју — са јереси ..... Но хајдмо даље.

За то, јер ни једно правило (канон) не говори, да се и свештеничко удружење има удружити „законитом формом“, — брат Јосић мисли и изваља из тога, да је такво удружење антиканоничко, и да би се њиме крило дух епископалне цркве. Кад би то изваљање било основано, било би и ово: Канони говоре опширно и исцрпно и о ономе, што је забрањено у цркви. Удружење свештеничко не забрањују. Кад га не забрањују, — дозвољавају га. Зар не?

Но ми немамо потребе прибегавати таквој логици. Рећи ћемо ово: много чега има и постоји у цркви, као сасвим канонично и сагласно духу епископалне цркве, а што канони не спомињу и не наређују. А то је са свим појмљиво, јер доба, у којем се канони доносише, није могло предвидети, шта ће све, у цркви и за цркву, потребно и корисно бити у свима будућим вековима. Али је канонима одређено, да све оно, што у цркви бива и буде бивало, бива по духу црквеног учења које је и у св. канонима изложено. Против тога учења не треба и не би смело ништа бити. Што год се противи слову или духу црк. учења, то се мора противити црква, а спречавати и забрањивати чувари црк. учења [illegible]

(Свршиће се).

ЊИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Архијерејска литургија.**) Јављају нам из *Карловаца*, да је тамо на св. Николу 6. децембра, када слави саборна црква карловачка, била у истој Архијерејска литургија, коју је са многим свештенством одслужили Његова Светост г. патријарх Георгије. На истој литургији изволео је св. патријарх руконоложити јазичког монаха *Лаврентија* за јеромонаха. У цркви је тога дана говорио духовну беседу Сергије *Поповић*, катр. капелан.

— (**Монашка школа у Хопову.**) На место пок. епископа Сергија Шакрака Нишка именован је *за управитеља* монашке школе протосинђел *Исак Дожић*, настојатељ манастира Хопова. Монашку школу осветиће свечано у недељу 12. о. м. Његова Светост, преузвишени г. патријарх Георгије. Предавања ће почети у понедељник 13. о. м. Желимо срећна успеха овој новој и веленажној просветној установи!

— (**Пролаз у православље.**) Јављају нам из *Трста*, да је тамо опет њих неторе прешло у православну веру, и то троје мушких, и двоје женских.

— (**Духовни концерат.**) *Панчевачко српско црквено певачко друштво* приређује у Панчеву на дан 13. (25.) децембра о. г. *седми духовни концерат* у дворани свето-савског дома *у корист сиротињског фонда* тамошње српске прав. црквене општине.

Ово је распоред тога духовног концерта: 1.) *Бортњанский Дм.* „**Да воскреснетъ Богъ.**“ концертни псалам за мешовити хор; — 2.) *Народно* „**Хвалите**“, глас 7., пева Коста Живановић, учитељ; — 3.) *Львовъ А. Т.* „**Возлюблю тя Господи**“, концертни псалам за мешов. хор са тенор соло; — 4.) *Томашевић М.* „**Ирмосъ на воскресеніе Христово**“, глас 1., народни напев; 5.) *Маламових Л. Д.* „**Нынѣ силы**“, мешовити хор; — 6.) *Народно* „**Достойно**“, глас 8. пева ђа Марија Вукићевићка; — и 7.) *Давыдовъ Ст.* „**Обновлййся новый Іерусалиме**“, концертна стихира на „*Освященіе храма*“. — Почетак у 5 сахата после подне. Улазница од особе 50 новчића.

— (**У православној српској богословији у Београду**) постављен је краљевим указом за *ректора* професор богословије архимандрит *Фирмилијан*. — У београдску богословију примљено је ове шк. године *ученика:* у I. разред 35 редовних, који су по закону свршили пет разреда гимназије или реалке, и 25 напредних; у II. разред уписано је 44, у III. разр. 27, и у IV. разред 23 ученика.

— (**Књижевно одељење „Матице Српске“**) имало је 4. (16.) о. м. своју седницу под председништвом др Илије Огњановића, подпредседника књижевног одељења. Поводом кончине сврх. *Исидора Тирића*, народно-црквеног секретара и члана књижевног одељења, стављена је у записник туга за губитком његовим и чланови су устајањем и ућутком: „Слава му!“ одали почаст успокоји покојниковој. — За тим је секретар друштвени прочитао *говор Јована Ђорђевића* у спомен и славу пок. *Јовану Бошковићу*, члану књижевног одељења „Матице Српске“. — Седница ова трајала је од $3^1/_2$ до 5 сахата после подне.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ 192 3—3

На смрћу Лазе Јосимовића упражњено *учитељско место* на вероисповедној школи у *Молу* овим се отвара стечај.

Годишња плата је 210 фор. а. вр. у готовом, 63 фор. у име огрева, 28 фор. на дрва, 20 фор. за држање повторне школе, 10 фор. 50 новч. на чишћење школе; уз то 20 јанала (à 2200□ хв.) и 1103□ хв. добре оране земље, на коју политична општина све терете плаћа, и пристојан слободан стан с баштом.

Учитељ биће обвезан све школ. уредбом прописане предмете у оним разредима, које му школ. одбор доделио буде, предавати, у цркви за певницом појати и све друге дужности своје како у школи, тако и у св. цркви тачно обављати.

Они, који желе компетовати на ово место, нека своје молбенице са сведочбама поднесу потписаном школ. одбору најдуже до 25. децембра 1893. год. по ст. кал.

Из седнице месног школ. одбора, држане 13. (25.) новембра 1893. год. у *Молу*.

Школски дборо.

Бр. 1787/Е. К. 307. ех 1893.

СТЕЧАЈ. 196 1—3

Овијем се расписује стечај на *парохију* III. разреда у *Славском Пољу*, протопресвитерата киршеско-глиничког.

Интеркалара нема.

Рок пријавама 31. дец. 1893. по ст. кал.

Из сједнице Епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане у *Плашком*, 25. пов. 1893.

Михаило с. р.,
Епископ горњо-карловачки.

Кбр. 775 1893. СТЕЧАЈ. 193 3 3

На *парохијско* место у *Мокрину* овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје ваљано инструиране мољбенице путем својих претпостављених власти до *14. децембра* о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице, држане у *Темишвару* 16. (28.) новембра 1893. год.

Епархијска конзисторија
темишварска.

Православном свештенству и црквеним општинама. 1—3 197

Одавно се осећа потреба, да се наше православне цркве снабдеју и украсе са одјеђајима, иконама и осталим црквеним утварима, израђеним у строго православном духу.

Познато је свима, да су наше православне цркве до сада снабдевене са онакарађеним одјеђајима и другим црквеним потребама, које већином ношаху галицијски Јевреји од општине до општине, од цркве до цркве и скупо их продаваху. Поред ових продаваца, и многа друга лица, која нису имала ни умешности ни спреме, радила су ове послове сама или су служила као агенти ових или других Јевреја, необзирући се ни најмање, да ли је то за православну богомољу или не.

Наша радња, коју смо ми овде у Земуну отворили, моћи ће снабдети свакога са свима црквеним потребама, килтама и иконама једнако у православном духу. Зато молимо поштовано свештенство и црквене општине, да нам се изволе са поруџбинама обраћати, пошто смо уверени, да свакога м-жемо у свему поштено послужити. — Ценовнике наше шаљемо на захтеваље свакоме бесплатно.

У Земуну на Св. Николу 1893. г.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић
кројачи црк. и свешт. одела и продавци свију црквених утвари.

Јавна дражба. 198 1—3

Срп. правосл. црквена општина у *Каћу* издаваће своју на њијаци лежећу *кућу* (бивши пиздгерехтигкајт) за гостионицу или за другу какву радњу и трговину, састојећу из 5 соба, с кујном, шпајзом, зиданом леденицом и заједно с касапницом на 3 године, 2. (14.) јануара 1894. г. у 2 сата после подне на јавној дражби под закуп.

Закупници дужни су положити 25 ф. а вр. или 50 круна у име поћманлука. Ближи услови могу се сазнати у писарници срп. прав. црквене општине у Каћу.

Из седнице срп. правосл. црквене општине држане у *Каћу* 29. октобра 1893.

Председништво.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прављено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по пољи и јако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 1—26 Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У НОВОМ САДУ.

Српска Манастирска Штампарија која је снабдевена са свим штампарским прибором и нужном артијом разне врсте, ради све штампарске послове са оном солидношћу, која искључује потпуно сваке спекулативне рачуне, који би били недостојни оне цели, ради које се појавила идеја о оснивању ове штампарије а која се усредсређује у тежњи, да се колико је могуће помогне свакиданьим потребама автономних органа наших, књиги и просвети народној а поглавито црквеној и школској књижевности, солидном израдом и пристојном ценом.

Да пак своју вишу цел ова Српска Манастирска Штампарија временом постићи може, нужна јој је и материјална потпора, ради које управа Српске Манастирске Штампарије сада на домаку нове године, умољава свакога а особито све српско-црквено-народне автономне органе, да је почаствују наруџбинама, које ће најтачније и по најумереније цени извршене бити.

Српска Манастирска Штампарија налази се у дунавској улици бр. 13.

С одличним поштовањем

Управа Српске Манастирске Штампарије.

ДАВИД ЋУРЧИЋ У НОВОМ САДУ

КОД ЗЛАТНЕ РУЖЕ

ГЛАВНА УЛИЦА, У СОПСТВЕНОЈ КУЋИ.

За Панакамилавке свилена Крепона и Крепа а по мустрама које сам у Москви и Петрограду лично изабрао и донео, дао сам сада правити и имадем у 7/8 и 6/4 широког сваґда на стоваришту.

Даље имадем уз већ иначе ванредан избор Дубла и Перувијена и разних других црних и плавих штофова за свештеничке хаљине, разних дебелих штофова за Ђеакове а и разноврсне и разнобојне свилене плишане, вупене и памучне поставе за хаљине, па и у оним бојама које наши црквени великодостојници потребују. — велик избор у појасевима, сваке боје а разна квалитета. Цене врло умерене.

С поштовањем

Давид Ћурчић.

187 6—6

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Српски Сион

Год. III. Број 51.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 19. декембра 1893.

КЊИГА О ХРАМУ

Симеуна, митрополита Солунског.

Превео **Лазар Богдановић**, парох варађинско-велико-кикиндски.

(Наставак.)

Читање апостола значи послање апостола међу народе на проповед. Док се апостол чита, епископи и свештеници седе, само не ђакони, јер и они имају благодат једнаку и равну с апостолима. Пред евангељем се поје песма „аллилуіа“, што значи: хвалите Господа, а наговештује долазак божанствене благодати, која се изражава у читању евангеља. *Читање евангеља* означава евангелску проповед, коју по целом свету, после Христова вазнесења, проносе Његови ученици. Апостол се чита пре него евангеље за то, што су ученици Христови најпре били послани на проповед, пошто су били укрепљени силом од озгоре, на пошто су већ цео свет обишли, тада су проповедали евангеље. Пред евангељем се кади за знак благодати Духа светог, која се проповеђу евангеља по целом свету — слично миомирису — разлила.

Док се чита евангеље скида епископ са себе омофор за знак своје послушности пред Богом, јер тада Бог Сам и говори евангелским гласом и присуствује, па се тада епископ не усуђује носити на себи слику васкрсења Његова т. ј. омофор, но одложивши га с рамена, даје га ђакону да га овај савије, и стојећи поред епи-

скопа држи га на десној руци тако савијена, а о великом га входу носи пред часним дарима.

За време читања еванђеља држи ђакон пред еванђељем тросвећњак (трикирије) с горећим свећама, а то означује, да ће у будућем веку свима предметом гледања бити Исус Христос, који се ради нас ваплотио и страдао; а и то, да нас Христос као један између св. Тројице зрацима Свога Божанства просвећава. Кад се очита еванђеље, епископ сишавши с горњега места и молећи се за цареве, благосиља тросвећником народ, те тиме показује, да је благочастиво царство и свештенство утврђено еванђељем; а по том се моли, да ова оба остану неповређена под сеном благодати св. Тројице.

За тим приступа к часној трпези, те се почиње молити, показујући себе као служитеља св. тајне. Тада имају оглашени изићи из цркве, те остају у њој само верни. Ово време божанствене литургије означава свршетак овога света. „Єгда же проповѣдане бѫдетъ“, вели Спаситељ, „єваггеліе въ всемъ мірѣ, тогда пріидетъ кончина“; а на концу нак послаће „Сынъ человѣческій аггелы своя“ те ће разлучити грешнике од праведника. А то чини и црква, кад заповеда да оглашени изиђу, и само да остану верни.

Отуда ваља знати, како верни морају добро пазити на се, да не опште с онима, који нису достојни општења; а нарочито се тога имају чувати свештеници; јер кад је незаконито у молитвама општити с таквим људима, колико је онда тек незаконито у жртви имати општења с њима? Свештеници не смеју примати приноса ни од верних, који су јавни грешници (ако би се и то догодило), него су најпре дужни од њих тражити покајања, јер општење бива и тада, кад се приносе честице; не смеју се недостојни удостојавати причешћења св. жртве.

А кад ће се часни дари пренети са жртвеника на Престо, епископ најпре пред свим народом пере руке, показујући тиме своју чистоћу и непорочност, с којом треба приступати свештенодејству, па тиме и нас упућује, да страшним тајнама приступамо колико је могуће чистим срцем и савешћу, те тако чисти да пречистим тајнама служимо.

По том бива свечано пренашање часних дарова. Чатци, ђакони, свештеници и остали служитељи црквени са запаљеним воштаницама, и са свештеним сасудима иду по реду један за другим. Ово пренашање часних дарова представља други славни долазак Христов. За то се и носи напред омофор, на ком је изображен крст, који означује знамење Христово, које ће се тада с неба јавити те ће га видети сви људи. Крст тај представља и Самог Исуса Христа. За омофором иду ђакони, који представљају анђелске чинове, који су на рипидама изображени и које св. Дионисије Ареопагит назива крилима. За овима иду они, који носе божанствене дарове, а за овима и сви остали заједно с оним који на глави носи св. покров (т. ј. у покров умотан дискос са хлебом), који представља образ нагога и мртвога Исуса. Сви они о великом входу моле се о свима људима и улазе у олтар; а моле се сви и о епископу, но не говоре до душе других молитава, већ само спомињу царство Божје. А све ово доказује, да ће Спаситељ на свршетку света, кад сиђе с неба и кад одели грешнике од праведника, ове последње настанити у царству Божјем. А царство Божје није ништа друго доли Сам Христос и размишљање о Његовом спасењу т. ј. ми ћемо онда размишљати о том, како се Син Божји понизио до смрти и принео Себе на жртву ради нашег спасења, — и гледати заклано Његово божанствено и живоносно тело (и ране на њему), које се обесмртило и победу нам над смрћу дало; Оно нам је из рáнâ тим даровало непропадљивост и живот и обожење с анђелима, храну и пиће, и живот и светлост, прави хлеб живота, праву светлост, живот вечни, Исуса Христа вечног. И тако велики вход означава уједно и други долазак Христов и погреб Његов, јер Он ће бити — као што напоменусмо — у будућем веку предметом нашег гледања, нашим царством и наслађењем.

У време великога входа сви верни са-

крушено сагибају главе пред свештеницима, једно: молећи их тиме, да их спомену у молитвама на св. литургији, а друго изјављујући тиме велику част и поштовање према св. дарима; јер и ако исти баш нису савршено освећени, то су тек на жртвенику предосвећени Богу, и свештеник се већ помолио за њих Богу, да их прими у свој пренебесни жртвеник; па и ако се они још нису претворили у крв и тело Христово, али су већ за жртву приправљени, те и јесу већ жртва Богу и замењују тело и крв Господњу. Кад ми св. иконама одајемо част и поклоњење, то смо још више дужни клањати се овим св. дарима, који су, по тумачењу Василија великог, напред означени за ту велику тајну и принесени да буду тело и крв Господња. На исто тако ваља припадати пред свештеницима и ради свештених сасуда, које они носе, ма да су неки од њих и празни; сви су они испуњени светињом, пошто се у њима претварају часни дари. Не треба се ни томе чудити, што се неки свештени сасуди о великом входу празни износе. Они се носе из поштовања према божанственим дарима, а и ради тога, да би се осветили они, који гледају на њих и приближују им се.

Кад се часни дари поставе на часну трпезу, покривају се *ваздухом*. А то значи, да Исус Христос с почетка није био признат од свију за Сина Божјег, јер ма што се он у тело човечје обукао, инак је и Божанство с Њиме увек неразлучно пребивало, те се Он никада неда познати и истражити, но човек га може само толико познати, колко то Он Сам открије.

За тим се архијерej са сагнутом главом моли, да се сви моле за њега, јер 1) признаје — себе човеком, 2) стреши и страши се пред страшном тајном и 3) испуњава тиме апостолску заповед, да друг другу треба да исповеда грехе и да се моли један за другога, јер се сам не сме да моли, пошто је сваки — грешан човек. Кад су се свештеници помолили за њега, тада он с царских двери осења народ молећи се за њ.' али просећи га уједно да се и он за њега Богу моли. Појци на то пају не „Господи помилуй“ него „на многая лѣта владыко“ (εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα), желећи му тиме среће и напретка у свештенодејству и да дуго поживи у свом епископском достојанству.

А кад уђе у олтар, затварају се царске двери, јер није достојно да сви виде св. тајну, која се свршује у олтару, доли само свештеници. И као што постоји поредак међу анђелима, да се први лик непосредно наслађује божанственом светлошћу, па кроз овај тек — други, а кроз други — трећи лик, као што о том говори свети и премудри Дионисије Ареопагит у својој књизи о небеској Јерархији; тако тај исти поредак влада и у цркви. Епископ се наиме први приближава часној трпези, дочим свештеници и други свештенослужитељи њиме, а кроз свештенике и црквенослужитеље најпосле и народ долази у општење са страшним свештенодејством и наслађава се слушањем свештених песама.

После прве молитве пред читањем Символа вере бива целивање свештеника међу собом, а оно значи: 1.) да смо се ми правим исповедањем једног од Тројице ваплоћеног лица, не само међу собом него и с анђелима сједињени; 2.) да смо дужни љубити један другог, јер је и Христос принео себе на жртву само из љубави према нама; 3.) да онај, који хоће да приступи к светом причешћу, треба да буде чиста срца и савести а да не мисли зло на брата свога; 4.) да ћемо у будућем животу сви бити равна браћа међу собом, и да тамо неће бити ни једног неправедног; неправедници ће бити далеко одагнани. Док се чита св. Символ, држе свештеници ваздух и машу њиме над часним дарима; јер ко је рад да види Исуса Христа, тај понајпре мора исповедати тајне искупљења чистим срцем.

После овога приступа епископ к св. тајни евхаристије, па прослављајући дела Божја и благодарећи Му на свему, сједињава се с анђелима и с њима заједно пође победну песму: „Свѧтъ, свѧтъ, свѧтъ Гдь Сваоѳъ, исполнь нєбо и земля славы твоєя.“ Ту песму пође и народ, показујући тиме, да ћемо се у будућем животу сјединити с анђелима и с њима заједно певати славу Господњу. Тада епископ про-

славивши једно од највећих дела Божјих — вашљење једнородног Сина Божјег и Његово дело спасења нашег т. ј. смрт Христову, приступа успомени на св. тајну, која је установљена на тајној вечери, те велегласно изговара оне речи, које је изговорио Сам Спаситељ кад је установљавао тајну св. евхаристије.

При том благодаривши Богу за његово старање о нама и принешши часне дарe на жртву Богу, призива божанствену благодат Духа св. на себе и на предложене часне дарe. На осветивши часне дарe крстним знамењем своје руке и призивањем св. Духа, види одмах пред собом у њима Самог Христа у слици хлеба и вина, јер Он Сам вели за Себе: „ѯѣѣкъ сей есть тѣло мое, . . . а ѣжѣ въ чаши сей, есть кровь моя“ — најчистија жртва целог света, спаст, која оживљава душе, вечно весеље, царство небесно, . . . дакле само највеће благо за све верне лежи на божанственој трпези.

По том се епископ врло усрдно моли за све, а моли се тако за то, што види пред собом где лежи човекољубиви и незлобиви Господ, који се за нас принео на жртву; прославља Га и моли Му се за све живе и мртве. Тада особито у молитвама спомиње Пречисту Богоматер, сведочећи тиме, да смо се кроз ту жртву сјединили са светитељима, јер светитељи, који имају смелости спрам Господа, могу и нас с њиме измирити и сјединити. На послетку помоливши се Богу, да нам дозволи да као једним устима и једним срцем прославимо св. Тројицу, и призвавши милост великог Бога нашег Исуса Христа на нас, приводи нас на усиновљење небеспоме Оцу молећи се уједно, да нас удостоји, да очишћени кроз Његовог Једнородног Сина постанемо по милости Његовој синови, и да Њега сместо звати нашим небеским Оцем. То усиновљење представља нам како наше једног с другим, тако исто и с Богом кроз Једнородног Сина Његовог у светом Духу сједињење, које има бити у будућем веку. За тим епископ измоливши свима мира и благодаривши Богу признва Исуса, да удостоји како њега тако и остале верне светога причешћа.

(Свршиће се).

О животу светога апостола Павла с погледом на време обраћања Галаћана у хришћанство.

Од J. X. Фишера, магистра вештина и бившега члана и учитеља на „Тринити Колиџу“ (Trinity College) у Кембрицу.

Превео с енглеског **Ђорђе Летић**, богослов.

Павле из Тарса, који је дуго гонио цркву јерусалимску, кренуо се једном на пут у Дамаск у истој намери. Када је био близу града, јави му се небеско виђење и он би чудно обраћен. Овом приликом стекао је он ону тражену квалификацију за апостолство, а то је, да је видео лично Христа и то после васкресења. Овом приликом примио је он из уста Христових и апостолско посланство. Његово посланство у почетку било је опште, оно се простирало и на Јудеје и на незнабожце, уз то дато му је обећање и за даља откривења. Крштен од Ананија у Дамаску остане онде мало времена са ученицима, па се за тим повуче у Арабију, да се у размишљању и изучавању Светога Писма спреми за узвишено посланство, на које је позван био.

„Сасвим је вероватно, да је он за бављења свога у Арабији у особитом откривењу потпуно обучен у науци, коју је проповедао Исус Христос овде на земљи и да му је саопштено све, што је Христос рекао и чинио, па и о страдању, распећу, васкресењу и вазнесењу Христову“. — Лардиер (Lardner).

Да је Павлу у непосредном откривењу саопштена не само битна наука у еванђелију о оправданју, него и главни догађаји, који су пратили постанак еванђелија, јасно је из многих места у посланицама његових. „**Предахъ бо вамъ испрва, ѣжѣ и пріяхъ, ꙗкѡ Христосъ**

ѹмрѣ“... (1 Кор. XV. 3.) Исто тако говори и о догађајима, који су пратили установу Господње Вечере. (1 Кор. XI. 23.)

Да се Христос лично јавио Савлу, види се из употребљеног израза на онима местима, где се овај догађај описује и у посланицама, где овај апостол брани своје апостолско достојанство. Ананија је рекао: „Гдⷭ Іисѹсъ ѩвлейтисѧ (ѳ ѣрдѣѧ тоⷢ...) нѧ пѫти, йѫже шелѣ ѣси“. (Дела Ап. IX. 17.) Исти израз налазимо и у говору Павлову пред Агрипом: „нѧ се ѣ ѩвиꙗсѧ ти (ѣрдѣѧ тоⷢ)“ (Дела Ап. XXVI. 16.); даље у 1 Кор. XV. 5: „ѩвисѧ (ѣрдѣ) Кифѣ“. Кад га је Варнава одвео к апостолима, овако се изразио о њему: „какѡ нѧ пѫти видѣ (ѥйѣⷭ) Гдⷭ и ѩкѡ глагола ѣмѹ“. (Дела Ап. IX. 27.) Исто тако Павле говори, да је видео Христа, као о опште познатом и неоспорном факту: „Не Іисѹса Хр҃ста ли Гдⷭа нашего видѣхъ“? (1. Кор. IX. 1); а још опширније говори о том у XV. глави исте посланице.

И тако је јасно, да је Павле видео Христа после васкрсења, као и остали апостоли.

Исто тако јасно је и то, да је Павле приликом свога обраћања добио потпун и прави позив на апостолство. Ово се види из говора његова пред Агрипом тако јасно, да о том не може бити никакве сумње: „Нѧ се ѣ ѩвиꙗсѧ ти, сотворити тѧ слѹгѹ и свидѣтеля, ѩже ви́дѣхъ ѣси и ѩже ѩвлю тебѣ, йзимаѧ тѧ ѿ людей іѹдейскихъ и ѿ ѩзы́къ къ ймже âзъ тѧ послю“. (Дела Ап. XXVI. 16, 17.) Такође говорећи о самом себи у посланици Галаћанима додаје и то, да је он потпуно знао еванђелску науку и био постављен за апостола још пре, него што је први пут после свога обраћања дошао у Јерусалим и пре него што је дошао у додир с Петром и другим апостолима. (Гал. I. 11., 12., 15., 18.) Неко време остане у Аравији, где се помоћу учестаних откривења Божјих (у 2. Кор. XII. 7. говори он за „премногам ѿкровенїѧ“) и изучавањем Светога Писма Старога Завета оспособио, да може отпочети своје посланство, те за тим оде у Дамаск. Овде је отпочео свој апостолски рад „смело проповедајући у Дамаску у име Исусово“. После неког времена, да би се уклонио испред завере Јудеја против њега, оде у Јерусалим. Тада је прошло три године од његова обраћања.

Дошавши у Јерусалим покушавао је да се придружи апостолима. Но они су подазревали на њега и клонили га се, док га није Варнава, који га је по свој прилици био познавао пре његова обраћања, одвео к' апостолима Јакову и Петру, с којима је он седа, заједно с осталом браћом, живео за краткога борављења свога у Јерусалиму од 15 дана.

Овде се смело препирао са јелинистама Јудејима, који хтеђоше да га убију, али браћа дознавши за то, одведу га у Кесарију и отправе морем у Тарс. За бављења му у Јерусалиму јавило му се откривење, које је од велика утецаја било на његов будући апостолски рад. Господ му се јави у храму, кад је био изван себе, и наложи му, да остави Јерусалим, јер Јудеји неће примити његово сведочење. Том приликом добио је Павле своје посебно посланство као апостол језичника (незнабожаца): „Йди, ѩкѡ âзъ ко ѩзы́кы далече послю тѧ“ (Дела Ап. XXII. 21.), на чега се види јасно његово посланство у опште к' незнабошцима.

О бављењу и раду његову у Тарсу и околини нема никаква спомена ни у Делима Апостолским ни у његовим посланицама. А то бављење обухвата период од три до четир године. Прво што чујемо за њега после тога из Дела Апостолских, то је, да је Варнава отишао из Антиохије у Тарс „ѩзы́скати Савла и ѡбрѣ́тъ ѥго приведе ѥго ко Антіохіи“, да му буде од помоћи у раду његову.

И тако ми немамо података о том, шта је с Павлом било за време од три до четир године; да ли је он тако дуго време пробавио у миру или је нак прошо ревносно своју дужност, на коју је од скора позван био Божјим одређењем, питање је, које ћу сад покушати да решим.

Ма да првобитно посланство Павлово беше опште и к Јудејима и к незнабошцима, у доцнијем откривењу одређен је он поимоснб за апостола незнабожаца, језичника („ко ѩзы́кы далече послю тѧ“). Осим тога он сам говори у доцнијем свом апостолском деловању о себи као искључиво о апостолу незнабожаца: „ѣгда же благоволи Богъ... ѩвити сына своего ко мнѣ, да благовѣствю ѥго ко ѩзы́цѣхъ“. (Гал. I. 15., 16.) Доиста Павле је присвајао себи искључиво наслов апостола необрезања, као наслов посланства, које му је поверио сам Исус Христос у непосредном откривењу. Ово су му признала и три главна апостола, када

је отишао у Јерусалим с том намером, да добије од њих то признање: „Ѵразѣмѣкши, ѣкш ѹвѣкрено ми бысть благовѣсти нечервѣзнѣмь, ѣкожде Петрѡ обрѣзанїа“. (Гал. II. 7.).

Да је Павле остао толико дуго у миру, особито после свога посебног посланства, на које га је управо Божја воља послала, не слаже се ни са његовим генералним карактером нити с оним, што је он о себи често говорио.

У свом говору пред Агрипом, пошто је испрповедно чудни позив свој на апостолску службу, вели: „Тѣмже царю Агрїппо, не бѣхъ противенъ небесномѣ видѣнїю: но сѣрымъ по Дамаскѹ прежде и по Іерѹсалимѣ и по всѣкой странѣ Іѹдейстѣй и ѧзыкомъ проповѣдѣю покаѧтисѧ“. (Дела Ап. XXVI. 19., 20.) У посланици Коринћанима (IX. 16.) говори о себи, да је принуђен био неком неодољивом силом, да проповеда еванђеље.

С тога је очевидно по природи саме ствари, а и по речима његовим, да онај део свога живота, о ком нам није остало спомена, није никако могао пробавити у миру, и сасвим је вероватно, узевши у обзир скорашње посланство његово, да је он тада деловао у оним крајевима, где је незнабоштво најсилније било.

Биће по свој прилици, да је он тада походио Галаћане и да је код њих дуже остао и у хришћанство их обратио.

(Свршиће се.)

ПОВЕРЕНИЦА

ЊЕГОВОЈ СВЕТОСТИ ПРЕУЗВИШЕНОМ ГОСПОДИНУ

ГЕОРГИЈУ БРАНКОВИЋУ

Бр. ЦИО. 49. ех 1893. ПАТРИЈАРХУ СРПСКОМ.

Ваша Светости!

Поводом тим, што је неки лажљиви, а на жалост српски лист напао на Вашу Светост — умешавши у свој прљави посао и ову срп. православну општину, подмећући Вашој Светости као преузвишеној погламици цркве и народа српског такова дела, која обарају углед и достојанство не само срп. Патријарха, него уједно и углед целе овостране српско-православне цркве и народа српског; — даље: с разлога тога, што свака честита и ваљана срп. правосл. црквена општина не може и не сме бити равнодушна спрам лажних и гадних нападаја, који би се односили на законитог представника српске правосл. цркве и народа српског:

Доле потписана српско-православна црквено-школска општина сматрала је за своју најсветњу дужност:

Вашој Светости путем јавности: *изјавити своје најдубље синовље страхопоштоваше и своју непоколебиву одданост, са тим тврдим уверењем: да се све племените интенције Ваше Светости само на добро и бољитак и напредак овостраног српског народа клонити могу, — а уједно најодлучније и најстрожије осудити на Вашу Светост нашерене подлачке и лажне нападаје.*

С тога најучтивије молимо Вашу Светост, да се неда збунити у племенитим намерама својим, и у родољубивом раду своме, — па ако и сав наштај садашњи не би признао племенити рад Ваше Светости, то ће временом признати историја и све боље српско потомство!

Из ванредне седнице српско-правосл. *општине станишићке*, држане 24. новембра 1893. године.

Лазар Љубојевић,
нар. учит. и поповођа.

Димитрије Теодоровић
парох

Лаза Глишин
Мита Сретић
Митар Машић
Нићко Елић

У име чланова општине:

† Алекса Тануржић
Јован Роткић
Јован Дрљачин
† Кузман Мишковић
Милош Врачарић
Јова Вукајлов

Новак Тануржић,
председник.

† Вука Сретић
Јован Тануржић
† Јопа ст. Тануржић
Сима Врачарић
Филип Мијатов
Мика Врачарић.

ОСВЕЋЕЊЕ МОНАШКЕ ШКОЛЕ У МАНАСТИРУ ХОПОВУ.

Дана 12. децембра о. г. прослављена је у манастиру Хопову једна културна свечковина српска, културна свечковина овостране српске православне цркве. За сада, без нарочитих рефлексија, саопштавамо ток те значајне свечковине, како би читаоци сазнали оно, што се тога дана збивало и учињило у скромноме манастиру фрушкогорском, у једном граду православља, у једној тврђи имена нам српског и до сада, а од сада и расаднику подмлатка манастирског, — по жељи доброј — бољег и све бољег, свештенства.

У 9 сахата пре подне стигла је Његова Светост св. *патријарх Георгије* са својом свитом дворском из Карловаца. На улазу у манастир дочекали су Његову Светост са усклицима „живио“ настојатељ манастира и управитељ монашке школе протосинђел Исак Дошен са братством, са учитељима монашке школе и питомцима, и са осталим настојатељима манастирским и свештенством мирским, које се дотле већ у лепом броју искупило.

Збор манастирских настојатеља из краљевине Србије изаслао је на ову свечковину синђела Виктора, уредника „Весника српске цркве“ и игумана ман. Вољавче Јосифа Гавриловића.

Богословско училиште наше заступали су: г. г. ректор прота Вучковић, протосинђел Митрофан Шевић и јеромонах Иларион Зеремски — професори.

Карловачку гимназију заступала су г. г. професори Васа Вујић и Паја Марковић; а новосадску г. г. Милан А. Јовановић и Младен Милановић.

Службу божју служише игумани: кувеждински Генадије и бешеновачки Митрофан, са протођаконом патријарашким Лукијаном и ковиљским ђаконом Гаврилом, а под начелством протосинђела Дошена.

За време малога „входа“ благоизволела је Његова Светост произвести на степен *архимандрита* протосинђела Исака *Дошена*; а пре поласка из св. храма к' освећењу школских просторија, благоизволела је Његова Светост предати новопроизведеном архимандриту Дошену „жезаљ правленија“, уз читање дотичне поуке црквене настојатељу и потчињеном му братству.

При произведењу г. протосинђела Дошена на степен архимандрита, приметила се међу свима присутним вернима у храму општа радост и задовољство, а у одговорима њиховим на узглас Његова Светости „достојин“ и „ἄξιος“, био је најлепши доказ, да је Његова Светост одликовањем прлог и симпатичног протосинђела Дошена, задовољила жељу свију оних својих духовних синова, који г. протосинђела и данас архимандрита Дошена познају.

Г. Дошен је то одликовање заслужио, а јер га је примио милошћу и поверењем Његове Светости, која ни једној заслузи дужна не остаје која се год учини св. цркви и вери православној, то сматрамо дужношћу својом, оном уживаћу, задовољству и благодарности верних, коју изјавише приликом тога одликовања у св. храму, додати и своју смерну захвалност Његовој Светости усклицима: да живи. Његова Светост св. патријарх Георгије, који врлину цени, заслуге награђује!

Време, у којем се врлине цене, а заслуге признавају награђују — то време ствара раденике. То је једна истина.

А од г. архимандрита Дошена очекујемо, да најновије признање и одликовање, примљено од свога врховног поглавице и љубљеног нам св. патријарха Георгија, прими као позив на нове подвиге, на савесно и истрајно вршење свенових и многобројних дужности. Познавајући г. Дошена хоћемо да верујемо, е ће нам он ту наду и оправдати. Живио!

За време „причешћа“ ушла је из патријарашког стола Његова Светост у св. олтар, и после завршене молитве огласила „призивање св. Духа“. На томе богослужењу суделоваху и виспреч. архимандрит Иларион *Руварац* и ректор богословије прота *Вучковић*.

После обављеног призивања св. Духа кренула је Његова Светост св. патријарх, у пратњи свештенства и верних, к освећењу школских просторија.

Св. патријарх осветио је у школској соби воду и за тим школске просторије, које освећење пратио је скупљени народ са тихом побожношћу и душевним задовољством.

По освећењу изговорила је Његова Светост топлу и срдачну реч присутноме народу и очинску поуку наставницима и питомцима новоосноване монашке школе, опоминући их, да оправдају она очекивања, којима се данас већ погледа на

ову школу, и да српски своје дужности буду не само себи на корист, него да постану и буду увек и борци св. вере православне и Бога живог и пријатељи народа свога.

Говор Његове Светости би пропраћен са бурним и одушевљеним „живио“.

После тога наговори *архимандрит Дошен*, као управитељ школе, овај говор:

„Ваша Светости, високопречасна, многопоштована господо и браћо, драги ученици!

Најпрва и најсветија нам је дужност, да благодаримо творцу Свевишњем, кад је допустио, те се ова жељно очекивана школа за образовање нашег монашког свештенства отворити могла.

Монашки сталеж у српско-православној цркви од увек је једно од најчаснијих мјеста заузимао. Свето православље је душу Србинову тако облагородило, да је особито у давнија времена његова побожност безпримјерна и на далеко чувена била. На тим се и даје протумачити, да су и из краљевских дворова хитали они, које је златна круна и свијетло пријестоље очекивало, да се монашком чину посвете. Ти јасни и необорено доказани најклеичнији знаци непоколебиве српске одданости св. вјери православној — бијаху управо у потоња мучна и патничка времена — једине звијезде преходнице, које су нашем патничком народу у дугој и тешкој косовској ноћи сталу сваке добродјетељи и челичног му народног бића осјетљивале. У времена она наша стара и давнија, која су нам наша повијест дивна и најславнија, — почеше се широм Србства подизати велелепне задужбине, ти наши бијели манастири. Наши претци као да предвиђаше, с ће некад такав земаљ доћи, да ће наши манастира бити једини непобједими бедеми, којима ни сила, ни лукавство непријатеља наших одољети неће? — За то поградише и царски обдарише знатан број ових св. задужбина, које и данас вјековном постоје, Богу на част, њима за спас, а нама пред туђином на поносе и дику, да се с њима поносимо и дичимо славећ свето славље — православље, док је свијета и док је вијека!

Дакако, да манастири, сами по себи, као дјело руку человјечијих не могаху ту своју задаћу вршити — већ то вршиле непрестано и неуморно пожртвовни наши свештено монаси, који презреше све сласти и угодности живота у жељи да се за свој народ жртвују и да повјерене им праћедовске црквено-народне аманете испуне и сачувају.

Погледајмо само летимично њихов рад и њихове подвиге течајем разних времена! У доба независности српске државе, бијаху ваљани учитељи народни и ревносне слуге олтара божијега имајући законом земаљским одређеног удјела и приступа свагђе, гђе би се год о разним црквено-народним приликама ријеч повела. Многобројне повластице, којима их српски владари и њихове разне манастире обдарише, најрјечитијим су доказом о њиховом у то доба уважењу и угледу међу народом. Но, када прни дани по наш народ настадоше, као да су најотровније непријатељске стријеле управо на њих упереле биле, — а то све за то, што бијаху заточници своје потиштене браће и вјерни поборници чисте хришћанске науке и часнога крста од три креста.

Кад је душман Србство оголио и обесокућио, када га је код толиког његовог богатства и господства присилио, да се је Србин и липовом ликом опасати морао — колико ли је у то доба калуђеркијех живота, борећи се за православље и Србство, своју мученичку душу на коцу и конопцу испуштило?!

Но заман све муке и гоњења! Наши пређашњи монаси вјероваху у ону божанску истину: „**претерпѣвый же до конца той спасенъ кѣдетъ**“. На муци се показиваху јунацима, те ни у најцрње дане духом не клонуше. На прн свём том, они наши преподобни оци црнорисци знадоше се ћекад и на горди запад угледати, и с њиме се у културијем текованима свога доба натјецати. Ко да се овље не сјети јеромонаха Макарија, који је „рукодјелисао слова од жељеза и мједи са великијем трудом и подвигом“, који је још прије 400 година ситна слова изрезивао и српске књиге штампао, још онда, када о том ни данашњи најкултурнији народи и не сањаху? На колико још таковијех трудбеника не имадосмо? И не могаше ли им захвално потомство са потпуним правом овако имозантан и достојан четиристогодишњи спомен у Ободу граду учинити!

Сјетимо се и српским пјесмама опеване браће калуђера Хаџи-Ђерс и Хаџи-Рувима, који су знали злато растапати и са њиме у Стамбол ситне књиге писати да подижу Србом задужбине, а овамо су по ноћи топове приклачили, да гађају душмане крста и слободе!

Но и та фаза нашег монашког живота би, и, хвала Богу, срећно прође, — али нас ево на раскршћу. Данашњи просвијећени деветнаести вијек јури без одмора и ево ће на скоро баштину да преда млађему и новијему од себе. Ко се не знађаше прилагодити овоме вијеку, тога је дух данашњега времена или збрисао са лица земље или га још у задњем ронцу подржава, но свакако су му дани избројани, а о будућности каквој не смије ни да сања. Зато и видимо да су сви народи у силној утакмици, оружајући се са полученим ваљаним резултатима савремених наука у врху свога самоодржања.

На када тако ствари стоје, смједосмо ли онда и ми Срби наше монашко манастирско свештенство оставити само себи и не наоружати га онаковијем знањем, каковим се у данашње вријеме сви напредњи сталежи оружају? Не би ли то био ваистињи гријех спрам оних наших старих калуђера, који нам у прошлости онако образ освијетљаше?

Неизмјерна хвала буди Његовој Светости, дичном патријарху српском Георгију, који је ту нашу слабу страну за времена уочио, те ево уз приномоћ свјатјејшега синода отворио нам извор срећнијег вијека и рани нам нашао брзога лијека у овој нашој новозаснованој монашкој школи у ман. Опову! Хвала буди и сваком овом, ко је год што од своје стране приномогао и допринео, да смо овај знаменити корак у напредак учинили! Хвала честитијем и многобројнијем званицама нашим и изасланицима просвјетнијех српскијех завода! Хвала нашој милој и љубљеној браћи из краљевине Србије, који су као претставници тамошњијех манастира дошли, да с нама заједно у овој нашој ријеткој свечаности учествују! Хвала милом народу српском и сваком овом брату и пријатељу, који се је год овамо потрудио, да буде сведоком овог нашег свечаног тренутка и ријеткога славља!

А сада се обраћам и вама, ваљана и мила браћо моја и од-данашње моје колеге, који сте по претпостављеној нам области одређени, да скупа са мном овај велики терет свему свијету на видику понесете и да облагороћујете душу и опљемењујете срце повјерене нам ове честите младежи! На колико ћемо се сви скупа у том нашем доста трудном послу поштети и на колико ћемо моћи тешком том задатку да одговоримо — показаће нам најскорија будућност! А у нади да све буде срећно и у добри час довикујем вам ја са цјесником:

„Посијте њиву будућих дана,
Радите на њој са свију страна!

— — — — — —

Градимо брода — нема се часа,
Сутра смо жртва бурних таласа“!

Вама пак, љубазни ученици, најтоплије препоручујем прилежност и марљивост у наукама, а најекромнију чедност у владању, јер ће и од вас много зависити, да нам овај наш завод цвјетао и напредовао буде. Ако се будете добро учили и добро владали, онда ћете бити прави потомци св. Саве, Макарија, Хаџи-Ђерс, Хаџи-Рувима и осталијех бивших ваљанијех чувара св. српскијех задужбина, који су давали све за вјеру, име и образ, — а вјере, имена и образа ни за што на овоме свијету. —

А сад сви заједно да кликнемо: нека нам живи, цвјета и напредује ова наша новоотворена монашка школа у ман. Опову — на многаја љета!!!“

Говорник је био често прекидан одобравањем и поздрављен усклицима „живио“.

Пред Његову Светост ступи ректор богословије прота *Вучковић* и у име богословског училишта рече:

„Ваша Светости! Покољења су жељела, да доживе овај дан, и у племенитој жељи тој легла су у ледени гроб, а ми тек ево доживесмо радост данашњега дана, радост какву су дједови наши видјели оваквог једног зимског дана, кад је славни прије дак Ваше Светости прије 100 година отворио православно српско богословско училиште карловачко. Што поколења нису — то је учинила Ваша Светост. У весељу овоме које дели сваки поштен Србин, послало је прав осл. српско богословско училиште карловачко своја три члана, да се њеју над колијевком младе своје сестре, над колијевком, коју је Ваша Светост данас заљуљала у крилу наше народне цркве.

Молећи Вашу Светост, да изволите с благоволењем примити сведран израз радовања правосл. срп. богословског училишта карловачког, вјерујемо тврдо, да ће благост Божја дати, да почетак монашке школе буде срећан, да буде у добри час, да буде на корист св. наше цркве, на утјеху народа српског, на славу имена Ваше Светости још и у далекој будућности, која нек будућим нараштајима приповједа с' колена на колено, да је Светост Ваша са монашком школом отворила данас цркви православној и народу српском извор среће и напретка!“

Узе реч изасланик збора манастирских на-

стојатеља у Србији г. синђел *Виктор* и изрази радост и манастирских настојатеља у Србији, која је тим већа, што су манастири тамо у чемерноме стању.

После њега рече изасланик карловачке гимназије професор г. *Васа Вујић*:

„Од стране гимназије карловачке, те ако нећемо рећи матере, али јамачно најстарије сестре свију српских виших школа, — ми имамо частан налог, да испоручимо сво најмлађој, школи монашкој, која се данас тако свечано отвара, срдачно сестринско поздравље. У то име ми јој изјављујемо своје топле симпатије и живу жељу за сваковрсно напредовање: да јој Бог да века и слоге, да достојно одговори своме лепом задатку. Радујемо се, што у новој школи, њеним учитељима и ученицима за будућност добијамо нову помоћ на пољу, где никад није сувише и на одмет посленика, на пољу науке и просвете црквене и народне. Мучно и полагано долази човечанство до светлости и само је јаки Бог силан, да једном речи и у једном тренутку учини да буде свет; ми пак за просвету ума и срца имамо од њега само талант, који се морамо собом старати да умножимо. — Напред дакле, господо и браћо, учитељи и ученици, истрајте на путу на који се данас крећете; крепко хајте ал се и сећајте ко Вам га утр и показа, вазда захвални са свима нама пре свега Његовој Светости, по чијој се иницијативи и сад овде састадосмо; по томе свој пречасној и преподобној господи старешинама и братији свију наших дичних манастира, који вољно и родољубиво прихватише и с пожртвовањем остварише племениту замисао свога и нашега узвишеног поглавице; и најпосле спомињући се у срцу и молитвама својим (обично се каже најмањег, но ми нећемо рећи) не најмањег међу браћом, пострижника ове свете куће, великога Доситија, који је пре сто тридесет година у њој жудио и уздисао за науком како ваљда ни један српски син ни пре ни после. Његова се душа радује данас у рајским насељима, кад види да је његов сан, златни сан његове младости, хвала Богу и прегнућу нашега времена, сво јава.

Нека живи, нека се снажи, нека цвета и нека донесе род прва монашка школа у питомом Хопову, на славу Божију и њених смирених основалаца, а на корист домовине, цркве и народа.“

(Свршиће се)

ДА КАЖЕМО И — СВОЈУ.

(Свршетак).

Да ли се противи удружење наше црквеном учењу, дакле, и св. канонима? Довољно је, да се сазна циљ и задатак удружења тога, његов делокруг и организација, средства и начин, којим хоће да живи и ради, па да смо одмах на чисто и са одговором на то питање. А све је то исписано јасно и исцрпно у „правилима“ тога удружења. Па? Кад би брат Јосић имао право, онда би морао имати право и онај, који би рекао, да је неканонички и: „неговати и одржавати у свештенству личну узајмицу, солидарност тежња и радње; изналазити, спремати и на расположење стављати што више и што подеснијих средстава за успешно вршење свешт. задатка“ и т. д. (чл. 3. „правила“). Да је неканонички: бринути се за проповедништво, црквено појење, катихетичку наставу, једнолично вршење црк. обреда и за црквену књижевност; бринути се за све оно, што се у цркви догађа, а ради црквене цељи.

Да је неканонички: да свештенство каже своје мишљење о свему ономе, што се ради и радити жели на нашем народно-црквеном сабору, каже ради тога, да тај рад што корисније буде цркви и народу у цркви.

Да је антиканонички и то: да се свештенство удружи благословом и одобрењем св. Синода; да св. Синод има врховно право надзора над удружењем и његовом радњом; да удружење стоји под заштитом св. Синода.

Па је ли то све неканонички? Противи ли се све то, или ма што у правилима удружења, духу црк. учења и епископалног карактера наше цркве? Ама ништа: ни једно слово.

Па да шта наведе брата Јосића на антиканоничке мисли о удружењу? Сигурно само облик, у којем хоће да се удружење „узакони“? Дакле, форма; и то „законита форма“, „законито

удружење“, „законито организовано тело“, — то је антиканонички преступ; то је јерес, која ће назвати „револуцију у јерархији“ и „окрњити дух епископалне цркве“!...

Брат Јосић није „код куће“ са појмом „*законито*“, и отуда, рекли би ми, и његово резоновање о удружењу као неком „презвитеријанству“.

Из његових речи и извађања разних излази, да он наједначује карактер потребе удружења свештеничког и његовог будућег битисања са карактером потребе и битисања епископског сабора у цркви. Изједначује природу удружења свештеничког, основаног „правилима“ његовим, са удружењем, којим је *по његовим речима* „црква православна правилом својим удружила епископат“. И ако је тако, онда и опет нек' му је опроштено, на рачун његове заблуде.

Удружење је **друштво** у *свештенству самом*; а са Синод највиша **власт** *у цркви*. Удружење свештеничко се оснива вољом друштвених јединица, а благословом и одобрењем надлежне власти у цркви, и постоји дотле, док је воља тих јединица и док уживa благослов тај. А сабор епископа, — *којег брат Јосић субсумира под један те исти појам удружења са удружењем свештеничким* —, тај сабор, постоји у цркви *као једна неопходност*, без које црква православна не може као таква постојати; постоји *самим оснивателем цркве основана за сва времена*, „и то у тако апсолутном смислу, да би црква без ње престала бити оно, што јест, и без које њезино устројство не би више било оно, које је установљено Оснивателем цркве“. На зар, збиља, брат Јосић у томе никакве разлике не може да види?!

Тиме, што би удружење свештеничко имало своја „правила“ св. Синодом потврђена, не постаје оно *у цркви* никакви орган, ни законодавне ни управне власти, него би било само једно друштво *у свештенству*, никакво „*законито*“, него **дозвољено**, као што су и остала друштва таква у другим разним сталежима, са својом одређеном цели и делокругом друштвеним, а које би постојало само дотле, док би воља била његових чланова и док не би прекорачило свој делокруг, те дошло у поновне сукобе са законима у цркви. А у случају томе, нек се умири брат Јосић, *не би било револуције у јерархији, него — разрешење друштва*. А јер би тако било, онда може бити умирен и утешен и у оној другој зебњи, да би, кад тад, могао у нашој цркви наступити „над епископалног карактера или надмоћије презвитеријанства“.

Ако би коме надражена сујета предложила „презвитеријанско удружење“ у нашој цркви, против тога би намах били и ми, јер презвитеријанство је нашој цркви — јерес.

Основано удружење није „презвитеријанско“, него свештеничко. Или ако се баш хоће реч по корену „презвитер,“ онда би било „презвитерско“, и ако се ни таквим не може назвати, јер су у њему и ђакони. Али, узмимо да је „презвитерско“. Па? Кад карактеру епископалне цркве није сметао, кад га није крњило и рушило **„презвитерски савет“** у првим вековима хришћ. цркве; кад му не смета и не грози ни данас у руској цркви „благочинническій совѣтъ“; па „Архиерейскитѣ намѣстници“ као „окружни савет“ у бугарској, а у србиљској митрополији „протопрезвитерски суд“ и „протопрезвитерска скупштина“, као орган црквене управе и судства, како тек не ће „презвитерско — свештеничко — удружење“, *као свештеничко друштво, без икакве власти и делокруга у црквеној управи и судству, и, у опште, у одлучивању у животу црквеном.*

На онда треба и то знати, да удружење свештеничко није основано за то, да изазива сукобе ма с' ким, а најмање са вишом јерархијом, са — епископатом. Него му је цел и задатак, да здруженим силама свештенства нашег потпомаже увек и истрајно Архипастире црквене и народне, у њиховоме старању и раду за напредак општи. *А такова цел и задатак удружења не ће никада чинити револуције у јерархији, него ће крај свите користи црквене и народне, користити и јерархији — целој.*

И за то, резоновање брата Јосића о „презвитеријанству“ и т. д., или је неосновано као заблуда, или је тенденциозно у нади, не би ли се ма тко — уплашио....

А да страшило буде веће, изнео је брат Јосић неки пример из удружења у Србији. Не ћемо ни бранити, нити осуђивати удружење свештеничко у Србији. Ако за потребно нађу, рећи ће браћа већ своју. Ми ћемо само једну. Нити су код нас одношаји, а ни људи, који су тамо; а не могу ни бити. А казаћемо и

оно, што је рекао и брат Вучковић, а наиме, да би одбацивање удружења код нас за то, што је у Србији можда грешило ма у чему, значило то исто, што и забранити проповед и одрећи јој важност и потребу за то, што је Арије проповедао — јерес.

3.) Брат Јосић мисли, „да би ми могли често стварати и сукобе са тежњама народним, које не смемо чинити, јер ми и ако се можемо еманциповати од тежња и жеља појединих партија, али од тежња и жеља народних не можемо“. Оквир овога чланка не дозвољава нам, да овоме приговору одговоримо исцрпно. Би ће и за то згоде, кад јој време буде. А за сад нек је и ово доста. Брат Јосић као да није премерио реч, коју је рекао. Претпоставити, да би свешт. удружење могло доћи *у сукоб са* **народним** *жељама и тежњама*, значи ни мање ни више, него претпоставити, да би свештенство могло зачети *борбу против свога народа* и напосле и — *издати свој народ*. Јер, **народне тежње** *су категоричан императив за сваког поштеног члана народа, који издајица није*. Од дужности, тим тежњама служити и те тежње несувабајати, еманципује се само неродољуб и трут кошнице народне, а против њих радити, посао је — издајица. За свештеничко удружење — свештенство наше — увреда је мешати га и у дискусију са таквим пословима.

Еманциповати се пак од тежња и жеља појединих партија, не само да може удружење свештеничко и свештенство наше, него му је то и један врло важан део задатка у цељи. Дао би добри Бог, да га само сретно извршује и изврши; а време ће доказати, да ће то бити онда на — корист општу.

4.) Брат Јосић је предлагао најпре „књижевно удружење“ у свом говору, којега је изговорио у скупштини. Но кад је и по одиву скупштине увидео, каква је то мисао, и кад ју је брат Вучковић обеснажио у скупштини, онда је у име целог свештенства ст. бечејског протопресвитерата понудио „удружење свештенства Митрополије Карловачке са народом нашим“. И то се може коме допасти, али ми то просто не разумемо. Али, има нешто, што ипак разумемо у тим речима, а то је: *одтужба тих речи, да је свештенство са својим народом раздружено*. И то се може коме допасти, али против такве оптужбе ми морамо, у име целокупног свештенства Митрополије Карловачке, протестовати.

Није истина, да је свештенство од народа свога раздружено, него је истина прво: *да је народ наш, услед својих многих и свакојаких партија, раздружен сам у себи*; друго: *да је и свештенство међу собом раздружено; раздружено партијама разним, програмима и путевима цилева својих*.....

А то раздружење, како у народу у опште, тако и у свештенству понаособ, отклонити или бар ублажити, модерирати, *један је, не мали, део задатка удружењу свештеничком*. А тај део задатка његовог не може се исписати у „правилима“; тај задатак треба, да се огледа и потврди у — раду удружења. И сад ми велимо — sapienti pauca!

Све, што год је истакнуто у чл. 3. „правила“ удружења свештеничког, потребно је нашој цркви и нашем народном религијозно-моралном и народно-црквеном аутономном животу. О томе сумње и дискусије бити не може; као што, по нашем немеродавном мишљењу, не може бити ни сумње, а не би требало већ бити ни дискусије, да се то не може извршити партикуларним удружењем свештенства нашег по протопрезвитератима и епархијама, него да се то може једино удружењем, које ће скупити свештенство наше *целе митрополије* у једну заједницу и здружити његове силе и способности, вољу и тежње, па да на извршењу тога поради — сложно и заједнички, снажно и дружно.

А хоће ли свештенство то учинити? Нити ће то решити овај чланак, као ни говор брат Јосића, него љубав свештенства нашег к' цркви и народу. Удружење, које је основано, — по нашем мишљењу, — пружа за то прилику, казује начин и известна средства.

Удружење је основано. Не треба му сметати сада; него треба једно, а то је: засукати рукаве, па — радити.

Радимо, и опет радимо сад. То нека нам је, брате мој, Младене Јосићу, цил и тежња. Рад нека нам је у срцу, у души и мислима свима, а оканимо се — свега другог.

Јован Јеремић,
парох бачиначки.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Радња епархијских власти у Новом Саду.)

I. Епархијски Одмин. Одбор бачки држао је 14. (26). децембра 1893. пре подне под председништвом Његове Светости господина *Патријарха Георгија* своју редовну седницу, у којој је по реферади *Георгија Видићког*, конз. бележника, решио ове предмете: Узет је на новољно знање извештај Саборског Одбора, који је код епархијске управе бачке дозволио пристављање једног дневничара, пошто се посао у такој мери нагомилао, да га сам бележник с једним канцелистом обављати не може. — Одобрен је избор председника у Жабљу. — Избор председника у Нивинцима није одобрен, но је упућена црк. општина да новог председника бира, а епарх. ревизор има у истој општини ликвидацију спровести, а да би то могао, реквирирана је подкумановска власт, да ревизору стави брахијум на расположење. — На основу извештаја окр. проте ст. бечејског г. *Јована Бороте* одобрена је организација црквене општине у Нетровом Селу а протест је одбијен. — Организација црк. општине у Ади, као неправилна није одобрена, но је упућена црк. општина, да исту на ново обави с тога, што је у бирачку листу, кад је иста већ закључена, још увела неке бираче. — Усљед протеста Дра Јована Срезма није одобрен избор тројице скупштинара у Сегедину, и одређен је нов избор. — Позвана је црк. општина у Кули, да поднесе списак дужника за саборске трошкове, како би се могла политичка ексекуција затражити. — Одобрена су правила чиновника за црк. општину новосадску. — Одобрени су уговори, по којима је црк. општина силбашка купила т. зв. „Водицу“ од државног ерара. — Одобрени су уговори о издавању манастирског риболова у Ковиљу, даље уговори о издавању једне црк. општинске куће у Новом Саду вис. Министарству правосуђа. — Препоручена је манастирска штампарија подручном свештенству и црк. општинама.

II. Епархијска конзисторија држала је истог дана после подне у 3 сата своју редовну седницу и решила је следеће предмете: Прочитан је допис вис. Министарства просвете о подели прихода свештеничког сирочету Милану Бастићу. — Узета је са жалењем на знање смрт пар. црк. тајника Исидора Ћирића, и признање се заслужене Саборском Одбору. — Уручење се Ђорђу Јевтићу молба му са прилозима, којом је компетовао на место окружног проте у Вршцу, но од тамошње конзисторије није избору приступљено. — Одобрен је избор Душана Марковића за пароха у Ст. Врбасу а молба тамошње црк. општине, да се парохова плата са 200 ф. смањи, одбијена је као неоснована. — Одобрен је избор Велка Мирослављевића, свршв. богослова, за ђакона при новосадској саборној цркви. — Василије Чупић парох футошки ослобођен је од оптужбе, коју је против њега поднео Д. Теофановић, парох станишићски. — Тужба против Николе Кирјака, сист. парох. помоћника у Сомбору, и најасњење његово надато је истражној комисији. — Тужба С. Прокојачког, учитеља у Бајши, против тамошњег свештеника, издата је овом на најасњење. — Милева Срданова, свешт. удовица, препоручена је вис. Министарству ради получења држ. припомоћи. — Извештај Ђуре Страјића о спроведеној истрази против Тодора Поповића, админ. пароховије у Силбашу, издат је конз. фишкалу на мњење, а нова тужба полит. општине силбашке издата је оптуженом администратору на најасњење. — Одобрени су уговори црк. општине чурушке о хармоникашу и сликању тамошње сп. цркве. — У разним брачним парницама довесено је више решења и две пресуде, од којих се једном брак разрешава, а другом у кречности одржава.

Г. В.

Јавна захвалност.

Поражен неизмерном жалошћу, са неиздрж смрти љубљеног брата свога

ИСИДОРА ЋИРИЋА

патријаршеског и народно-црквеног тајника, заступника земаљског хрватског и државног угарског сабора,

једва сам у стању да и сада у име своје, у име нејаке сирочади покојникове и свега рода нашега изразим укупно и јавно нашу најтоплију захвалност свима онима, који су нас се искреним саучешћем својим у преголемој тузи нашој ситили, те тим блага мелема тешкој рани нашој пружили.

Посебно молим овим најучтивије да приме

изразе наше најтоплије захвалности: Његова Светост Митрополит и Патријарх Српски, Преузвишени Господин *Георгије*, који је имао милост смртне остатке покојникове опојати и последњу опросну му молитву очитати; високопречасна и пречасна г. г. патријаршески протосинђели Герасим Петровић, Митрофан Шевић и Герман Опачић, протопресвитери Стеван Чобанић и Ђорђе Влаховић, пароси Георгије Поповић и Василије Константиновић, јереји Стеван Јовић, Сергије Попић, Јован Живковић, Иларијон Зеремски, протођакон Лукијан Богдановић и јерођакон Георгије Видицки, који су имали љубави да при укопу чинодејствују; Високи Сабор Хрватске, Славоније и Далмације, г. г. изасланици изборног среза шимуновачког, који су положили венце на одар покојников; господа др. Лаза Секулић, нар. црк. подтајник и Стеван В. Поповић, епарх. школ. референт, који су држали надгробне беседе; врло поштовани чланови високог Саборског Одбора, Школског Савета, Патроната Гимназије Ср. Карловачке; поштована господа чиновници канцеларије Саборског Одбора и Управе народних фондова; славни котарски Суд и Магистрат Ср. Карловачки; веленуважени чланови професорске колегије Богословског Училишта и Гимназије Карловачке и Новосадске; учени чланови „Матице Српске“; Пречасно свештенство и представништво Римо-католичке општине Ср. Карловачке, господа учитељи и учитељице народних школа Ср. Карловачких; поштовано грађанство градова Ср. Карловаца и Новог Сада, ученици богословског училишта и вел. гимназије Карловачке, који су незаборављеном покојнику последњу почаст одали, од куће му до гроба га одратили.

Исто тако молимо све оне пријатеље и познанике покојникове из свију крајева српске Митрополије, који су нам тугу своју за покојником речима пуним својског саучешћа изразити изволели, да дотле, док се од целике жалости своје не приберемо и свакоме посебно не захвалимо — овим путем приме изразе наше велике захвалности.

Благодарећи свима и свакоме у име целе родбине покојникове, молимо се свевишњему да милом и незаборављеном покојнику нашем подари рајско насеље.

У Новом Саду, 15. децембра 1893.

У име родбине:

Милан Ђирић,
протопресвитер Новосадски.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

На лепом и драгоценом дару г. *Павла вл. Чарнојевића*, који је поклонио српској православној цркви драгоцен *иконостас* у вредности од преко 500 фор., најчешће најусрдније захваљујемо.

Овим племенитим даром је г. *Павле вл. Чарнојевић* украсио срп. правосл. цркву тако, да ју је милина погледати.

Овим даром је г. *Чарнојевић* овековечио име своје и показао се достојан потомак својих предака, јер што год срп. правосл. црква има од утвари црквених, све су то драгоцени поклони породице *Чарнојевићеве* и *Карађорђевићеве* и док год буде и последњег даха православне Србинове душе у *Фењу*, увек ће се са благодарношћу спомињати и величати имена великих заштитника-добротвора срп. правосл. цркве у Фењу.

На том драгоценом и лепом дару срп. православној цркви, нека је вечита слава и хвала г. *Павлу вл. Чарнојевићу*. Уједно нека је хвала свима онима, који не пожалише свога труда и настојавањем својим задобише тај дивни и драгоцени споменик.

У име срп. правосл. црквене општине

у *Фењу*, 6. дец. 1893.

Ђорђе Николић,
свештеник и пароисац.

Велизар Павловић,
председник.

НОВЕ КЊИГЕ.

— **„Мир“**. *Недељни лист*. Почео је излазити 5. децембра 1893 у Београду. *Власник* му је *синђел Виктор*, испитани професор богословије. Главни је уредник *Стево Чутурило*. Лист овај заступаће *Православље и Србство*. — Цена је листу за Србију 6 динара, а за стране земље 10 динара на годину.

— **Сима Милутиновић Сарајлија. Живот, књижевна радња и слика му.** Написао *др. Стеван Павловић*. (Препечатано из „Летописа Матице српске“ св. 173, 174, 175 и 176 год. 1893.) Нови Сад. штампарија српске књижаре Браће М. Поповића 1893. — Велика 8-на. стр. 142. — Са сликом Симе Милутиновића. — Препоручујемо нашим читаоцима што топлије ову вредну расправу о животу и раду славног песника Симе Милутиновића Сарајлије.

— **Задужбина.** Певао *Милорад П. Шапчанин*. Награђено *задужбином Илије М. Коларца*. У Новом Саду, издање и штампа *А. Пајевића*, 1893. — 8-на. стр. 96. — Цена 40 новчића.

— **Ђорђе Стивисен** (George Stephenson) **створилац гвоздених путева и локомотива.** Слика из живота. За народ написао *В. О. Хорн*, превео *Аврамија М. Матић*, гим. професор. Са пет слика. У Новом Саду, издавачка књижарница и штампарија А. Најдевића 1893. — Стр. 90. — Цена 30 новч.

— **Увод у филозофију.** *За средње школе* саставио *Милан Шевић*. — Београд, 1893, штампано у државној штампарији краљевине Србије. — Цена 50 пара динарских. — Стр. 32.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 200 1—3

На ново установљену мешовиту школу I и II разреда расписује се стечај и тражи *учитељица*.

Плата је 300 фор. а. вр. или 600 круна годишње, слободан стан са две собе, кујном, комором, баштом и огревом.

Изабрана учитељица биће дужна све школском уредбом прописане предмете предавати и женску децу свих разреда у ручном женском раду обучавати.

Молбенице се имају најдуже до 14. јануара 1894. школском одбору послати, а избор ће се 16. јануара 1894. обавити.

Из одборске седнице држане у *Деси* (Deszk, per: Szöregh, via: Szeged) 5. децембра 1893.

Платон Ј. Подградски, учитељ-перовођа. Лаза Рус, председник.

СТЕЧАЈ. 201 1—3

На основу решења Сл. Епарх. Школ. Одбора бр. 213/179. ех 1893. расписује се стечај за *учитељицу на сра. нор. вероисповедној школи у Пивницама* (Бачка)

Плата је 400 фор. у готовом новцу, слободан стан на две собе, кујне, коморе, штале и баште. За огрев (свој) два хвата сламе.

Изабраној учитељици спада у дужност све законом прописане предмете у школи предавати, додељену децу јој у цјенију обучавати и поф-торну (женску) школу држати.

Молбеницу ваља до св. Богојављења послати, када ће се и избор обавити.

У *Пивницама* (Бачка) 11. децембра 1893 г.

Лазар Димић, перовођа. Ђ. Добројев, парох и председник школског одбора.

Бр. 1787/Е. К. 307. ех 1893.

СТЕЧАЈ. 196 2—3

Овијем се расписује стечај на *парохију* III. разреда у *Словском Пољу*, протопресвитерата кириншко-глиншког.

Интеркалара нема.

Рок пријавама 31. дец. 1893. по ст. кал.

Из сједнице Епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане у *Плашком*, 25. нов. 1893.

Михаило с. р., Епископ горњо-карловачки.

Православном свештенству и црквеним општинама. 2—3 197

Одавно се осећа потреба, да се наше православне цркве снабдеју и украсе са одјејавима, иконама и осталим црквеним утварима, израђеним у строго православном духу.

Познато је свима, да су наше православне цркве до сада снабдевене са онакарађеним одјејањима и другим црквеним потребама, које већином новцу галицијски Јевреји од општине до општине, од цркве до цркве и скупо их продаваху. Поред ових продаваца, и многа друга лица, која нису имала ни умешности ни спреме, радила су опе послове сама или су служила као агенти ових или других Јевреја, необзирући се ни најмање, да ли је то за православну богомољу или не.

Наша радња, коју смо ми овде у Земуну отворили, моћи ће снабдети свакога са свима црквеним потребама, књигама и иконама једино у православном духу. Зато молимо поштовано свештенство и црквене општине, да нам се изволе са поручбинама обраћати, пошто смо уверени, да свакога можемо у свему поштено послужити. — Ценовнике наше шаљемо на захтеваље свакоме бесплатно.

У Земуну на Св. Николу 1893. г.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић
продајчи црк. и свешт. одела и продаваци свију црквених утвари.

Јавна дражба. 198 2—3

Срп. правосл. црквена општина у *Каћу* издаваће своју на пијаци лежећу *кућу* (бивши шилдгерехтгкајт) за гостионицу или за другу какву радњу и трговину, састојећу из 5 соба, с кујном, шпајзом, зиданом леденицом и заједно с касапницом на 3 године, 2. (14.) јануара 1894. г. у 2 сата после подне на јавној дражби под закуч.

Закупници дужни су положити 25 ф. а вр. или 50 круна у име пошмалука. Ближи услови могу се сазнати у писарници срп. прав. црквене општине у Каћу.

Из седнице срп. правосл. црквене општине држане у *Каћу* 29. октобра 1893.

Председништво.

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У НОВОМ САДУ.

Српска Манастирска Штампарија која је снабдевена са свим штампарским прибором и нужном артијом разне врсте, ради све штампарске послове са оном солидношћу, која искључује потпуно сваке спекулативне рачуне, који би били недостојни оне цели, ради које се појавила идеја о оснивању ове штампарије а која се уредерђује у тежњи, да се колико је могуће помогне свакидањим потребама автономних органа наших, књиги и просвети народној а поглавито црквеној и школској књижевности, солидном изради и пристојном ценом.

Да пак своју вишу цел ова Српска Манастирска Штампарија временом постићи може, нужна јој је и материјална потпора, ради које управа Српске Манастирске Штампарије сада на домаћу пошс године, умољава сваког а особито све српско-православно-народне автономне органе, да је почаствују варуубинама, које ће најтачније и по најумереније цени извршене бити.

Српска Манастирска Штампарија налази се у дунавској улици бр. 13.

С одличним поштовањем

Управа Српске Манастирске Штампарије.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, пропорционално са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. па ниже има увек готових на стоваришту.

198 2- 26 **Илустрована ценовница и прорачуни трошка бесплатно и франко**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена ју је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. III. Број 52.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Сава Петровић.

У Новом Саду 26. децембра 1893.

БОЖИЋНА ПОСЛАНИЦА ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ Георгија Бранковића.

ГЕОРГИЈЕ

по божијој милости и вољи народа, православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх Српски, Његовог Царског и Ап. Кр. Величанства ФРАНЦА ЈОСИФА I. прави тајни саветник, као и аустријско-императорскога ордена гвоздене круне првог степена каваљер и краљевско-српског ордена св. Саве велико-крсник и т. д.

Пречасном свештенству обојега реда и побожном народу богохраните Архидијецезе карловачке, епархије бачке и будимске, прељубезној пастви својој у духу апостолскоме шаље срдачни поздрав и патријаршески благослов.

Свети храмови, и наше српске, св. православне цркве, пуни су и данас слатких песама и њежних стихира, које пева побожна душа народа мога, славећи „рождество твоје Христе Боже наш“; подижући очи своје духовне к „светлој звезди са истока“, која „тја показа их вертепк клањајушасм невешестимаго“, радујући се Теби Спасу човештва целог; и спајајући слабе гласе своје са песмом анђела Твојих: „непостижиме Господи, слава тебѣ“.

Али, љубезни моји, и мисли ваше треба да су у тој радости прибране око догађаја, који догађај црква Христова и цело Хришћанство сво већ по хиљаду осам сто-

тина и деведесет и четврти пут у данашњи дан слави, те да познате, у колико можете, повод данашњему благ-дану, величину његову и важност за човештво цело.

Кад се умом својим винемо у далеку и најдаљу прошлост човекова рода, видимо прародитеље наше, Адама и Еву, у рају преобилном. Створио их Господ бесмртне и безгрешне; дао им уживање свако, да га без труда и зноја свога, без икакве бриге и уздисаја, до миле воље испуњују, славећи Створитеља свога и господаре̂ћи свима осталим створењима његовим.

А само једну им заповед Створитељ дао, једну забрану поставио: да не окусе плода од једног дрвета само, у рају преобилном. Не за то, што би тиме умалили, можда, богатство раја или што би тиме ма у чему потребноме украћени били. Не, него за то, што би кушањем плода тога познали зло у свету, и постали жртва свију искушења и беда, која бивају у злу сваком; те што би обесветили безгрешност, изгубили бесмртност, докончали безбрижност и постали робови греха и најтеже клетве, — са потомством целим.

Или, као што нам казује св. Писмо: „Запрети Господ Бог човеку говорећи: једи слободно са сваког дрвета у врту, али с дрвета од знања добра и зла, с њега не једи, јер у који дан окусиш с њега, умрећеш“. Човек блажен би са срећом, која му је од Бога дана, али подлеже искушењу сатане, којему је била, којему је и данас, туђа срећа и блаженство — завист. Сатана, у виду змије лукаве, приближи се Еви, као слабијој, превари је и наведе, да престуни заповед Божју и тако себи и мужу своме разори царство мира и блаженства. Обману Еву, те ова окуси забрањени плод и даде га мужу своме Адаму. Први људи згрешише. То беше први грех човеков, први пад, — прародитељски грех.

Велики је то био грех! Види се то и по казни, којом га је Господ казнио, изгнавши Адама и Еву из раја; одузев им бесмртност и безбрижност живота, а осудив и њих и потомство њихово за навек, да „у зноју свога лица једу хлеб, докле се не поврате у земљу, од које су и узети“.

Био је то велик грех! кад га ни бескрајна милост Божја не хтеде олако опростити. Велик грех, јер се ради њега Господ и покајао већ, покајао „што је створио човека на земљи“. Велики грех, јер „рече Господ: хоћу да истребим са земље људе, које сам створио, од човека до стоке и до ситне животиње и до птица небесних; јер се кајем, што сам их створио“.

Велик је то био грех! којега је и неисцрпна доброта и милост Божја казнила смрћу, потопом, смешом језика, и расутошћу „по свој земљи“. Велик грех, којега искајати није могла ни Содома ни Гомора, излечити не мога ни закон синајски, ни Мојсеј, ни пророци; гладне године, ни помори ни болести; ратови грозни ни ропства многа; искушења и невоље свакојаке.

Био је то велик грех! кад је раскинуо везу, а подигао прегради између неба и земље. Велики грех, кад је под теретом његовим и његових последица, цео род људски најпосле изгубио сваки духовни вид, одрекао се истине и срљао путем лажи; залутао страшутицом грехова и зла, непознавајући више једног истинитог Бога, а клањајући се многим идолима као боговима.

Велик је то био грех! кад нити је Јудеје могао спасти „завет“, пророци и обећање Месије; нити незнабожце умовање толиких мудраца њихових и философа, којима се и данашња поколења, ради великог им умља, још диве у по нечем.

Грех је то био, којег човек сам собом искајати није могао, јер у тадањем свету већ не беше: „ни једнога праведна; ни једнога разумна и ни једнога који тражи Бога; сви се уклонише и заједно неваљали посташе“.....

Да; из таме, у коју је човештво услед прародитељскога греха залутало; из покварености, у којој се оно трошило и смаку своме ближило; из ропства греховног, у које је пало и падало све дубље, а у којем би и пропасти морало, — могла је човештво извести и спасти само светлост небеске истине, љубав и свемогућство Бога јединога!

И та светлост засја, та се љубав указа и свемогућство показа — у данашњи дан.

Онда, кад су народи тадашњег света, у

последњем већ очајању, подигли очи к небу и петрепимице очајно изгледали светлост истине небеске, дело љубави и чудо свемогућности Божје.

И баш онда, кад дође доба, да човештво цело, са своје покварености и изгубљене вере у истинитог Бога јединога пропадне, да се у гресима својим подави и у греховној тами сурва у бездан неповрата свог;

и баш онда, „егда прїиде кончина лѣта“; баш онда, а у данашњи дан, „посла Богъ Сына своего единороднаго“, „посла извавленїе Господь людемъ своимъ“. Засја звезда на истоку, рашчу се пророкована слава Витлејема; и анђео Господњи благовествова, преко пастира, целом роду људском: **„не бојте се, јер гле јављам вам велику радост,..... данас се роди Спас, који је Христос Господ“.** Међу људима очајним би радост велика, и чу се усклик спасења: Христос се роди! И принесоше му: „аггели пѣснїе, небеса звѣзды, волсви дари, пастырїе чюдо, земля вертепъ, пѣстинна ѩсли“, јер радост би по свој земљи. „Безначальный начинаетъся и слово воплощаетъся“.

Велика радост би! јер се родио Онај, који је од увек био и вечан остао; родио се, као што се људи не рађају — „извсѣмиино“ „од Духа светога“ — свет и безгрешан.

Велика радост! јер у јасле би метнут Онај, коме је **„небо престол и земља подножије ногама његовим“**, јер повијен би Онај, коме места и простора нема; међу пастирима Онај, око чијег престола служе и певају херувими и серафими.

У данашњи дан, узео је Дух на себе тело; Безгрешан примио грехове туђе; **Бог постао човек и остао Бог!**

Поклонимо се свему томе са побожним осећајима и речима: о света тајно премудрости Божје, о дубино разума Божјег!

Али, и **не покушавајмо стићи висину те премудрости, нити се сићи у дубину тога разума, нити загледати у светињу тајне Христовог Рождества и оваплоћења.**

Не, јер непостижим је Господ и према Њему људски ум тек да се умом зове; људско умље, тек да безумље није.... Не испитујмо „судове Његове“ — „неиспитљиви су“; не истражујмо „путове Његове“ — „неистражљиви су“. Не гордимо се умом својим; — постављене су му границе, пак је **„премудрост овога света лудост пред Богом, јер је писано: хвата премудре у њихову лукавству“.** И: **„можеш ли ти тајне Божје докучити, или докучити савршенство Свемогућега? То су висине небеске, шта ћеш учинити? Дубље је од пакла, како ћеш познати? Дуже од земље, шире од мора“!**

Не испитујмо ни крштење Христово у Јордану; не дижимо се к тајни: „какw рѣкѣ положитъ рабъ на Владыкѣ“? или зашто: „крщенїа проса некѣдый грѣха“?

Задовољимо се тиме, да и „море видѣ и побѣжe, Іорданъ возвратисм вспять“, кад виде светињу тајне крштења Божјег! И само прибегнимо к освећеном Јордану, вером св. православља, светим и најнежнијим осећајима вере те, на подижући душу и очи к небу, према гласу Духа Божија „вокидѣ голѣбинѣ“, исповедимо веру своју, у речима цркве своје: „вели еси Господи и чѣдна дѣла твоа“, „и нѣдиино слово доволно вѣдетъ къ пѣнїю чѣдесъ твоихъ“.

Исповедимо веру своју „у единаго Господа Іисоса Христа Сына Божїа, единороднаго, иже w Отца рожденнаго прежде всѣхъ вѣкъ. Свѣта w свѣта, Бога истинна w Бога истинна, рожденна, не сотворенна, единосѫщна Отцѹ, имже вся быша. Насъ ради человѣкъ и нашегw ради спасенїа сшедшаго съ небесъ и воплотившагося w Дха свята и Марїи Дѣвы и вочеловѣчившася. Распятаго же за ны при понтїйстѣмъ Пилатѣ, и страдавша, и погребенна. И воскресшаго къ третїй день по писанїемъ и восшедшаго на небеса, и сѣдяща wдесноу Отца: и паки грядѫщаго со славою сѣдити живымъ и мертвымъ“.

Исповедимо веру ту и данас, коју векови и народи хришћански исповедају и коју ће увек исповедати у Христа Сина Божјег: „егwже царствїю не вѣдетъ конца“. И благодаримо и данас, на бескрајној љубави Оца небеснога, којом је послао Сина свога, Јединородног, да Свемогућ поруши преграду између неба и земље; да Безгрешан прими грехове људ-

ске; да Свезнајући „раскопа дела ђавоља“; да нас Свесвет очисти и облагороди; да нас Истина озари светилом разума; да нас Љубав збрати разбраћене и посини Оцу своме небесноме, искупљене, крвном жртвом Његовом, од прародитељског греха и Адамовог осуђења.

И кад то и тако учините, љубазни моји, онда пустите души својој побожној, да полети на крили хришћанског радовања данашњег и вечног; пустите срцу своме раздраганом, да запева слатком песмом православља; пустите ушима веселим да кличу: Христос се роди, ваистину роди!

Радујте се, духовна чада моја! У данашњи дан **„забадава смо се оправдали благодаћу“, „откупом Исуса Христа“ и „примисмо помирење кроз Господа Исуса Христа;“** јер: **„као што за грех једнога — Адама — дође осуђење на све људе, тако и правдом једнога — у данашњи дан рођенога Спаса — дође на све људе оправдање живота“.**

Радујте се, јер смо **„мртви греху, а живи Богу у Христу Исусу Господу нашему;“** јер **„примисмо Духа посиначког и овај Дух сведочи нашем духу, да смо деца Божија, а кад смо деца и наследници смо, наследници Божји и сунаследници Христови“.**

Радујте се, јер се у данашњи дан родило сунце правде, светило разума и истине; јер се данас родио Спаситељ и Учитељ света, Господ наш Исус Христос, чије нам свето и вечно Јеванђеље деветнаест већ векова казује **вечне и непроменљиве истине;** а јер нам светлошћу тих истина обасјава путеве живота земаљског и показује **увек једнако и сигурно** пут, који води к блаженству и к срећи, к вечности царства небеснога.

А кад вас позивам, да се радујете у данашњи дан, не мислите, да је вашем духовном оцу и Архипастиру непознато, да му, у великој породици, св. црквом основаној, има и таквих синова и кћери, који се ни данас не уму и не могу радовати, радошћу хришћанском, радошћу св. православља, радошћу српском.

Не за то можда, што им сиротиња и немаштина не би дала радовати се. Не; јер нема сиротиње, која се у божићној радости не заборавља; нема сиротиње, која не пропева на данашњи дан. Него за то, јер се у кућама неких заборавило народно предање и запустили лепи обичаји православног кућевног, породичног богослужења; јер се у тим кућама бадњак не уноси, чесница не ломи. . . .

А у кући, љубезни моји, у којој бадњак не гори, воштаница и кандило се не пали, измирна не кади, орасима соба не прекршта и сламом не посипа; у којој се „здравље“ не меси, чесница не ломи и колач божићни не сече и не прелива, свијта не љуби и у славу Божју и данашњега дана здравица не диже; у кући, у којој данас родитељ не скупља децу своју око себе и не пева с њима песме божићне, — у тој кући, српској кући, божићне радости и не уме и не може бити. **Ту је душа хришћанска пуста, срце празно, а осећај леден и крај топле пећи, богатства великог и господства високога. Ту може бити и бива умља гордог, охолости укочене, презирање „свога“, или непознавање тога, али душе пуне вере и наде, срца пуног љубави хришћанске; али поноса народнога и осећаја православног, у тој кући не уме и не може бити, да с' узмогне радовати.** Јер осећај и понос тај, где год је, и одушке хоће; хоће у спољашњим знацима да се изјављује. Иначе, или је тај осећај и понос мртав, или је привидан. А такав је у кућама српским, у којима се не држе мили обичаји православља и заборављају и не чувају лепи обичаји народног предања, који су нам били и остаће увек једна јака заштита светом православљу нашем, и васпитница народне свести и поноса.

Таквих кућа има много; а то нам је једно велико зло, које ми душу Архипастирску тишти; **јер однароћава, а љубав к цркви и вери убија.**

А друго је зло још веће у кућама залуталих породица српских и православних, у којима се осећај православни и понос народни силом умртвљује, убија и сажиже. У кућама је то, у којима св. икона нема, ни кандила милог пред њима; у којима се свештеник не вија, нити кућу

да окади, ни свечарску водицу да освети; болесничку молитву да очита, ил веселом свечару колач да пресече. У кућама је то зло, у којима ни венчаног венца нема никад, ни знаменске водице; у кућама, из којих се самртник као и животиња износи.

Видим, народе мој, да већ погађаш какве су нам куће то. Дâ, то су куће назаренске, које погазише веру прадедовску и заборавише понос народни: ал су то и куће, од којих је и Бог окренуо лице своје, и које св. Сава више не благосиља.

Бог је од њих окренуо лице, јер нису у цркви, коју је данас рођени Син Божји крвљу својом и Јеванђељем својим основао; јер не свете Јордан и не поштују св. тајну крштења, коју је Христос јорданским крштењем основао, **а која нас пере од греха прародитељског**, јер им неће за који дан бити с нама чељад њихова, да се причести и она св. воде богојављенске.

А св. Сава их не благосиља више, јер у тим кућама нема лика ни светитељског ни кућног заштитника; јер се у њима не чује песма ни молитва св. православља, којег нам је св. Сава у аманет оставио; нити се спомиње име српско, које нам је св. Сава прославио.

А све је то на зло народа мога и велика туга души мојој Архипастирској. За то вас молим, чада моја духовна, но кућама првим: вратите се обичајима св. православља и преданьима српским, **јер се на красоти и светости њиховој оплемењује и учвршћује душа православна и срце Србина сваког.**

И за то те зовем, Архипастирском љубављу, народе мој, зовем те и молим, да се чуваш и клониш јереси назаренске, као змије отровнице, као најопаснијег непријатеља свога, **јер у њојзи нити спаса души твојој нит' опстанка имену твоме. Јер она је против Христа и Христове цркве и Христовог крштења, којим смо откупљени и којим се перемо од греха прародитељског; јер она се камењем баца на светитеље твоје: св. Саву, цар Уроша и Лазара мученика, Стевана Штиљановића и св. мајку Анђелину; јер она је тама души нашој, из које нас је извео у данашњи дан рођени Спас; јер она је гроб имену српском, од којег нас сачува св. Сава.**

А вас, помагачи моји, пастири и учитељи стада мога милог, свештеници без разлике; вас, и све друге синове св. цркве наше, који пером владате, умом радите и живом речи на живот и будућност народа утичете, **а љубави за цркву, за веру и Српство имате**, све вас позивам и молим, Архипастирском љубави својом и Архипастирским старањем својим за св. православље и народност српску, **да сви сложно и вољно порадите на неговању и чувању лепих и ненадмашивих обичаја православних и српских, да сви сложно и вољно подигнете све силе своје.**

Данас вас за то молим, данас кад славимо рођење Онога, који сиђе на земљу, да потражи изгубљене, изведе заблуделе, исцели разслабљене, подигне немоћне, исправи непослушне, — данас вас за то молим, да би ми као прави и истинити поклоници и посљедователи Господа и Спаса нашег Исуса Христа у љубави према Богу и ближњима, у делима благочастивима и братољубима могли у будуће још радосније дочекивати Празник Рождества Христова и **единими сердцими и единѣми устн** прослављати га са браћом нашом сада још, на жалост, изгубљеном и заблуделом... с њима заједно молити се **w здравїи и спасеніи всепресвѣтлѣйшаго и державнаго Імператора и Крала нашего Франца Іосифа перваго**; и верно и пожртвовано служити милој нашој домовини.

У то име поздрављам ти, мили народе мој, празник Рождества Христова, наступајуће ново лето, светло Богојављење!

А благодат Господа нашег Исуса Христа, и љубав Бога Оца и причастије св. Духа нека је са свима вама свагда и увек — Амин!

У **Карловци**, 1893. године од рођења Христова, а патријаршествовања нашег четврте.

Горепоменути смирени Патријарх
Георгије Бранковић.

КЊИГА О ХРАМУ

Симеуна, митрополита Солунског.

Превео **Лазар Богдановић**, парох варађинско-велико-кањижки.

(Свршетак)

Пошто архијереј сврши свештенодејство, приступа св. причешћу. Тада опет мење на се омофор, показујући тиме, да је пре тога вршио дужност служитеља те му тада не достојаше да буде обучен у ту свештену одежду. Јер кад се сврши свештенодејство, па кад наступи време да се подиже хљеб, да се дроби на честице, па да се причести и сам и да друге причести, тада је опет дужан, да све свештене знаке свога достојанства метне на себе. Па пошто омофор представља најодличнију архијерејску одежду, то га је дужан метнути на себе и у њему се причестити.

И тако обукавши се у омофор, подиже св. хљеб, гласно изговарајући ове речи: „Свѧтаѧ свѧтымъ“, чиме он позива све оне, који су се светињом живота приуготовили да приме „свѧтаѧ“, да приступе к оној божанственој и животворној храни, која се налази на часној трпези. А народ у један глас тада одговара: „Єдинъ свѧтъ“.... Овај одговор верних означава оно свеопште исповедање Исуса Христа, које ће бити у последњи дан, кад ће се Исусу поклонити „всѧко колѣно небесныхъ и земныхъ и преисподныхъ, и всѧкъ ѩзыкъ исповѣстъ, ꙗкѡ ГЂь Іисъ Хр҃тосъ во слaвѣ Бога Отца“. Овим се пророчанством исповеда како сједињење свију верних, тако исто и свеопште проповедање васплоћеног Сина Божјег, који ће се над свима зацарити и царству Његовом неће бити краја. А одговор „Єдинъ свѧтъ“... на опомену: „Свѧтаѧ свѧтымъ“... означује понајпре ону Божју светост, која је извор освећења за све, а даље означава и нашу смиреност, јер ми као да би рекли: ко би могао бити чист између нас? или: ко би могао бити свет? Свет је једини Христос, који ће по Својој љубави према човеку и нас осветити.

Подизање освећеног хљеба значи подизање Исуса Христа на крст; за то у близини хљеба и стоји путир, који садржи у себи саму пречисту крв и воду, која је из Његова ребра истекла. По том дроби хљеб на четир дела те их унакрст полаже на дискос — као слику распетог Исуса. Може ли што величанственије бити, него видети великог Бога, који је ради нас постао смиреним човеком? За тим узевши горњу честицу св. хљеба, начини њом знак крста над путиром, спусти ју у путир и тако сједињава св. тајну. По том улева и *топлу воду* у путир сведочећи тиме, да је тело Господа Исуса и после разлучења с душом — и ако беше мртво — ипак остало животворним, јер Божанство и чудотворне силе нису Га оставиле. Но пошто је топла вода већ због топлоте своје животворно начело, то се она у време причешћа улева у путир за то, да би ми у онај мах, кад се устима чаше машамо и часне крви причешћујемо, осећали као да ју из самог животворног ребра Христовог пијемо. Ето тако ми тумачимо сипање топлоте у путир! Но многи св. оци и иначе тумаче ово, али нама нека буде доста и ово тумачење, јер се оно сасвим подудара с тумачењем цркве, које се налази у речима кад се сипа топлота у путир: „Тплота кр҃вы, исполнь Двха свѧтагѡ“. Но да употреба топлоте има тај смисао, доказује се то и из пређеосвећене литургије; јер кад би се топлота из каквог другог разлога и узрока сипала у св. даре, то не би било нужде да се она (на пређеосвећеној литургији) по други пут сипа у путир, јер је она већ на савршеној литургији била уливена у св. даре.

За тим архијереј дроби св. хљеб на многе честице и у том подражава свештенодејству Самог Исуса Христа, који је по казивању евапђеља узео хљеб, раздробио га и дао ученицима Својима. Причешћује се сам, најпре светим хљебом, а по том страшном чашом; њега не може нико други причестити осим њему раван т. ј. архијереј. Кад се он сам причестио,

раздаје и другим свештенослужитељима божанствене дарe, и они примајући од њега, целују му руку и образ. Ово дељење св. дарова опомиње нас на будући живот, где ће Исус Христос бити у потпуном сједињењу са Својим телом, а означује и наше сједињење с Христом. А руке и образ љубе свештеници архијереју за то, што је 1.) рука служитељица и свршитељица св. тајанâ и што је у непосредној близини њиховој, а образ оруђе, којим се свршују молитве, 2.) за знак узајамне љубави наше и сједињења, што потврђују речи: „Христосъ посредѣ насъ“, и 3.) за спомен тога, што је Господ примио по образу ударац. Ово све има у архијерејеу да побуди мисао, какве је и колике је смирености Господ био учитељ, па да у себи уништи свако чувство гордости.

Сви свештенослужитељи причешћују се у олтару по старешинству свом тако, да сваки најпре узима у руку св. хљеб, а по том није из путира. За тим се верним показују св. дари, али покривени, у знак тога, да није достојно да ови виде св. тајне. А ако је когод од верних припрaван да се причести, то са страхом и вером приступа к св. причешћу, али се не причешћује сам, него га архијерej ложицом из своје руке причешћује (пред царским дверима). По том архијерej помоливши се о Божјем достојанству, благочастивом императору и за народ, кади св. дарe говорећи све оно, што се односи на вазнесење Спаситељево и спомињући славу проповеди Његове, која је одјекнула по свем свету. Тима речима као да би он хтео рећи Самом Спаситељу: Ти си се спишао к нама, јавио се међу нама као човек, и вазнесао си се на небо к Оцу Своме, да земљу напуниш славом Својом; а ми помоћу ње, свршавајући свете тајне Твоје, причешћујемо се Тобом и неразлучно с Тобом пребивамо.

По том се св. дари преносе на жртвеник; ђакон најме на глави носи дискос, а свештеник у рукама путир, а архијерej очитавши благодарствене молитве умива руке те излази из св. олтара и с амвона дели тако звани антидор или поскуре, јер као што се архијерej — представљајући Самог Христа, кога је на служби принео на жртву, — телом и крвљу Његовом и сам причестио, а и служеће свештенство, тако је исто нужно, да се и верни заложе светињом, коју они заиста и примају духовно у слушању молитава и присуствовању св. литургији, али осим тога ваља да се они освећују нечим чулним, видљивим и стварним, а то бива примањем антидора. Антидор је освећени хљеб, који је принесен на жртву, а из кога је извађена средња чест, те на литургији свештеничким молитвама освећена. А тај се хљеб после, пошто је и копљем означен и над њим божанствене речи очитане, место страшних дарова т. ј. св. тајана дели онима, који се нису причестили. После тога архијерej, испросивши благослов Господњи на народ, свршава св. литургију.

—

Ми хтедосмо да пространије св. службу протумачимо, но пошто је наш ум слаб за то, а и пошто знамо, да су неки велики и знаменити људи по свом дубоком знању довољно о тим стварима написали, то вас упућујемо да читате њихова дела, а ми с овим закључујемо напоминући, да и ово, што ми написасмо, није из наше главе, но поцрпесмо из списа св. отаца и учитеља вере наше, који су мудро говорили о тим стварима. Ради смо били да неку речемо и о проскомидији; али пошто су они и њу пространо протумачили те неби било нужно да и ми о том овде говоримо, рећи ћемо само у кратко о њој.

По древном предању најпре свештеник приправља *агнец (јагње)*, а по том сипа у путир вино и воду; за тим вади честице из других поскура и то: у спомен Богоматере, светитеља, за тим за живе и мртве. Сад настаје питање: какву силу имају у себи честице? и претварају ли се оне у тело Спаситељево? а у колико користе онима, за које се ваде оне?

Постоји учење, које је предањем од св. отаца дошло до нас, да честице много користе онима, за које се приносе. Оне представљају сама она лица, за која се приносе, и представљају жртву, која се Богу приноси за њих. То потврђују и

речи, које свештеник изговара на Проскомидији: „**Пріими Господи, жертвѣ сію отъ пренебесный твой жертвенникъ**“. Честице, које се ваде за светитеље, служе им на славу и част, на умножење достојанства и на већи добитак божанствене светлости. Честице, које се за верне приносе: умрлима прибављају избављење од грехова и божанствену благодат, а живима, ако праведно живот свој проводе, пружају заштиту против несреће, отпуштење грехова и наду на живот вечни. Дакле божанствено свештенодејство умножава светитељима славу, а верним — као што је горе споменуто — подељује божанствену милост.

Но у колико је корисно за онога, за кога се приноси жртва, кад он живи достојно позиву Христовом, толико је опет жалосно и штетно за онога, који предавши се печативом животу, не настоји да се поправи. Јер као што честица, која је ма за кога принесена на жртву, и која близу божанственог хљеба лежи, кад се овај освећује и претвара у тело Христово, постаје и сама освећена, јер кад се спусти у путир, саједини се с крвљу; тако и душа, за коју је принесена жртва, прима благодат. Тада се човек духовно саједињава с Богом. Ако се ко од благочастивих, или ко макар од оних, који су пали у грех, искрено покаје, то ће тај ући у невидљиво општење са Духом светим, а доста ће пута, као што из искуства знамо, и материјалну корист од тога имати. Но ако је когод предан греху и не мисли га се отрести, тај ће као недостојан општења с Богом још веће осуђење примити за принесену жртву. За то свештеник мора врло добро пазити, да не прима приноса нити да приноси жртву за такве људе, који се без стида и срама ваљају у пороку и греху, јер би иначе могао и сам с њима бити осуђен. Од оваквог поступања и сналазе човека свакојака искушења и беде. За то и вели Апостол Павле: „**мнози ихъ ласъ немощни и недѫжални, и спятъ довольни.**“

И тако је свештеник дужан бити врло опрезан у овима тако великима делима Божјима и себе самог испитивати и — као што пише — строго пазити на све, чим се више може. Ако се он мора за друге старати, то тим више мора о себи самом, јер кад онај, који једе и пије (т. ј. причешће се) недостојно, за осуђење једе и пије, то онда још већем осуђењу подлежи онај, који се усуђује недостојно свештенодејствовати. С тога ми, који смо примили благодат свештенства, морамо што више пазити на себе и свима се силама старати о чистоти и савесности својој. Смиреност и љубав у душама нашим нек се укорене, јер та својства су врлине Христове. С тога треба да Га и у овом веку достојно примамо, па ћемо се и у будућем удостојити неисказаног и вечног општења с Њиме, благодаћу и човекољубљем Господа Нашега Исуса Христа, коме нека буде слава, част и поклоњење са Безначалним Његовим Оцем, и Пресветим и животворећим Духом, сада, увек и у сва времена, амин!

БОЖИЋНА НОЋ.

Велико оно небесно тело, које се јарким сунцем зове, одавна је већ зашло на запад свој, а тихана ноћца полако се спустила на грешну земљу. На небу... на тој пространој сребрној ризи Божјој... трепери безброј сићушних звездица; а бледи месец у безграничној васељени тој поносито лети на лаки' крили' и као да обилази сваку звездицу те јој позајмљује понешто бледе светлости своје, да већма но обично светли, а канда сваку поједину од њих опомиње, да буде спремна за дочек Божанственог младенца, светлости разума, сунца правде, цара неба и земље... Исуса Христа, који ће се те ноћи о поноћи родити!

У раздраганој души ти се чини, као да ти на небесних висина допиру умилни гласи војника небеских..... анђела и арханђела, звуци оне омиљене и радосне песме: „Слава въ вишнихъ Богу, и на земли миръ, въ че-

ловѣцѣхъ благоволеніе“, — песме, којом они поздравише и објавише роду људском долазак Спаситељев на земљу, . . . звуци, који одјекују од горе до горе, од дубраве до дубраве и брује по долинâ и равнинâ навешћујући свему створу да се родио Спас!

Ухо твоје као да чује снажан ход и весео разговор витлејемских пастира, који журно греду простом вертеу, да се са страхом и трепетом поклоне пастиру вечном, . . . пастиру над пастирима, који у скотским јаслама, на тврдој слами лежи повијен у просте пелене!

Будно око твоје као да види, где му се с далека истока промаља и указује јасна звезда, која показује пут мудрим волсвима . . . источним царевима: Мелхиору, Гашпару и Валтазару, који сијеше да се поклоне новорођеном . . . мудрацу над мудрацима, . . . цару над царевима, и да му из ћемерâ и бисагâ својих поделе дарове своје, дарове царске: злато, ливан и смирну!

Такве се мисли роје по глави побожном хришћанину, — Србину православном, кад се мислима баци у далеку ону и древну прошлост . . . у тајанствену ону ноћ, кад се родио Спаситељ света!

* * *

Побожне душе, утрућене једноуђењем и послом на бадњи-дан, повукле су се у топлу собу, прострле божићну сламу по земљи и столу, стó украсиле земаљским плодовима, поседале око стола те пресмачу од свега, што им је Бог дао и што су вредне руке редушине за вечеру приправиле. Радосна деца са родитељима и старијима својима као из једног грла удесила: *Рождество* и *Дѣва днесь*; а да не би заспала рано, ваљају се по мекој слами играјући се злаћаним орасима и лешњицима. Весели момчићи чешће излазе на поље, пуне пиштоље и пуцају у славу Рођења Христова. Девојке-удаваче по вечери украле се из опште собе те се увукле у тескобне собице своје, у кашици топе олово, да по салеву виде, за кога ће поћи. У неко доба ево ти и вертепашâ и звездарâ. Баци у стихарима, с испрекрштаним преко прсију патронташима, с крупном на глави и сабљом о бедру упадају с вертепом или звездом у собу пуцајући: Рождество, Дѣва днесь, Шедше тріе цари, Всіи іазыцы, Виолеемскіи предѣли, и Ликуй днесь Сионе. Лакрдијаш неки са орацијама својим нагони све на смех, те се свако маша цепа, да се вертепашима одужи. По одласку вертепашâ и звездарâ, сан, тај најбољи мелем тела човекова, прима у наручја своја утрућену чељад, да ју оснажи и окрепи за нове подвиге, који јој предстоје на Божји дан. И старо и младо спустило се на божићну сламу, да санак борави тамо до пред прозорје!

Анђео благовесник силази с небесних висина, те се у сну јавља свакој души, казујући да се родио Спас. Чељад се диже са тврде постеље своје, на којој је као на меком душеку проспавала онај размак времена, који спаја бадње вече с божићним јутром. Док ударни дан о дан, али ти полаженици већ уранили, да поздраве Христово Рождество пријатељу и знанцу, куму и роду свом! А остала се чељад на тенани у свечано рухо облачи; све се то спрема за јутрење. Кад улицом пролазиш, чини ти се: е пролазиш небеске висине. Сухомраз који је попао по снегу, спрам јасне месечине трепти, као да си ситан бисер посуо по каквој белој пољани. Светлост из хришћанских домова, која ти кроз њихове прозоре у очи удара, чини ти се као светлост разноврсних таласа небеских; а кад се приближиш цркви, мислиш од ње: то ти је цар на небу . . . месец, јер ти је њена светлост тада јача и снажнија од светлости осталих кућа. За час чујеш звона са куле црквене, где те неким свечаним звуцима позивају у храм Божји, да се поклониш новорођеном Спасу, да се с пријатељем и непријатељем твојим мирбожаш, поздравиш и целиваш. За мало па чујеш, где ти се која старица или старац накашљује, идући устопце за звездом божићном, која показује вертеп, где ће се моћи поклонити — отроку младом. За тим чујеш општар ход и живи разговор чиле и веселе младежи, која се жури да добије места у певници, где ће по кашто у појању изменути појца учитеља. А кад уђеш у цркву, ту ти је жагор као у каквој кошници. Све душком пуно. Највише се народа скупило око туторова стола, а тутору се пуши глава, јер не зна кога ће пре да послужи којом воштаницом или котурићем. Велики чираци пред престоним иконама а и они у женској препрати, чини ти се, као да се угибају под теретом силних свећа, које је побожан српски син и кћи приналила у славу Рођења Христова и као неку милошту за

своје мртве. Сва ти се црква сја! Велика светлост од полијелеја — види ти се — као она небесна светлост, којом су били обасјани пастири витлејемски; или као она светлост источне звезде, која се уставила над вертепом витлејемским!

У то ти ступа и свештеник у храм. Стао пред солеју те се крсти и моли, обраћа се и десно и лево, иазива помоћ Божју настви својој, а она му с дубоким поклоном одпоздравља; улази у олтар, меће на себе епитрахиљ и одежду светлу, и свете речи: *Благословенъ Богъ нашъ*... напомињу ти, да је почетак јутрење божићне. Побожни слуга олтара Божјег узима у десну руку кадионицу с миомирном измирном, те кади васцео храм и наству своју. С дубоким поклонима клања се пред њим народ и прави пролаза пастиру свом. А кад се запоје „*Съ нами Богъ*“, па „*Небо и земля*“, а свештеник излази из олтара те праћен великим бројем појаца спушта се у женску препрату, да освети пет хљебова, пшеницу, вино и јелеј, тада подилазе нравци сваког присутног, и сви упиру своје погледе у женску препрату, док се не сврши тај свети чин, којим се испрошава од Бога сваки берићет за сав свет.

После настаје јутрења и тече складним својим током. О катавасији се силази свештеник на средину храма, клања се и целује икону Рождества Христова, мирономше и себе и народ, који му по двоје долази, и поздравља га с речима: *Христосъ се роди*! Осим редовних посетилаца храма, видићеш у храму по неколико и оних, које народ зове „годишњацима“ т. ј. који једаред или двапред преко читаве године пређу праг црквени. За мушкима следе женске. Многа старица довела је данас први пут као нову младу своју снајицу, младу као роса или капља, да се с њом поклони Христовом Рождеству. На старици-свекрвици старински бенлук, а снајица — све шушти свила на њој! Како ти је то леп обичај по нашим селима, кад таква младица тихим кроком, стидљивим погледом — по мироносању — целује прво руку свештеника а по том свекра и других старијих људи, који се у цркви нађу! А кад се враћа у женску препрату, дочекује ју старица-свекрва, руке шире у уста се љубе здравећи се са: *Христос се роди! Ваистину се роди!* После мироносања по мало се испражњује црква, јер сваког доћаћина чека још понешто посла код куће, што га има до литургије да сврши. А кад ти се отпоје и последња песма, песма, која навешћује освитак дана „*Слава тебѣ показавшему намъ свѣтъ*“, подиже се читав жагор у цркви, јер пријатељ пријатељу, кум куму, род роду: честита Божић. Народ се побожно, пун утехе и велике душевне радости враћа кући. Само неколико старијих и млађих људи — обично пастира — остало у цркви. Седи их свештеник исповеда и причешћује пречистим телом и крвљу Христовом!

—

Ето тако пролази божићна ноћ,... тако ју народ српски, народ православни дочекује и проводи! Има ли на свету вере те, народа тог, који свечаније божићну ноћ дочекује и испраћа, него народ српски, народ православни?! Заиста нема! Народе српски, народе православни! Чувај народност своју, поштуј и љуби веру православну, веру отаца својих! Јер стотину и више година Србин да живи, увек ту божићну ноћ с једнаком детињском радошћу и весељем дочекује и проводи кличући: *Христос се роди, ваистину се роди!*

18. децембра 1893. *Л. Б.*

О животу светога апостола Павла с погледом на време обраћања Галаћана у хришћанство.

Од J. X. Фишкра, магистра вештина и бившега члана и учитеља на „Тринити Колицу“ (Trinity College) у Кембриџу.

Превео с енглеског **Ђорђе Летић**, богослов.

(Свршетак).

Загледамо ли у посланицу Галаћанима, видећемо и наћи ћемо за то јаке доказе и то:

1.) Да су Галаћани обраћени у хришћанство од самога Павла без икаквога сатрудника његова, а то је могло бити пре путовања његових, јер је на путовањима имао сатрудника. Павле кроз читаву ову посланицу говори о

себи, као о духовном оцу њихову, који их је обратио у хришћанство (I. 6 и 11: „сказѣю камъ братїе благовѣствованїе благовѣщенное ѿ мене“).

За тим у III. 5., а најбоље у IV. 11., 13., 19.

Ови су последњи стихови врло важни, јер из њих налази друга чињеница, да Павле није посетио Галаћане ни једанпут од времена, кад их је обратио до писања ове посланице. „Ѣ-ѣстѣ, їако за немощь плоти благовѣстихъ камъ первѣе“ (13.). „Чѣдца мою, їмиже паки болѣзнѭю, дондеже вообразится Христосъ во васъ“. (19.)

Реч „Первѣе“ (τὸ πρότερον са одређеним чланом) и реч „паки“ (πάλιν) обе су употребљене овде емфатично (с нагласком). „Дечице моја, коју опет с муком рађам, док Христово обличје не буде у вама“.

Слика ова је дивна. Он говори Галаћанима као мати њихова, да је при обраћању њихову трпео муке, које трпи жена у порођају. И сад по други пут трпи исте муке, кад их по ново рађа покушавајући да их приведе натраг истинитој вери еванђелија. Мекнајт (Macnight).

Τὸ πρότερον = **первѣе** (пређе, кад сам нас обратио) у свези са πάλιν = паки, изгледа ми да садржава у себи, да Павле није посетио њих у простору времена од њихова обраћања и времена, кад је ова посланица написана. Ово се потпуно слаже и са правилно схваћеним местом у Делима Апостолским, где се говори о односају Павла с Галаћанима.

С оним пак, што Павле назива себе њиховим духовним оцем, не би се могло сложити то, да је још ко год осим Павла имао удела у обраћању њихову.

2.) Да се свети Павле при обраћању њихову морао бавити код њих дуже времена, јасно је из његових речи у IV. 13.—15.

То је било онда, када је он боловао од неке телесне немоћи; они прихватише његово учење са одушевљењем и благодарношћу, држећи се за сретне, што имају такога учитеља. Шта више, њихово одушевљење беше таково, да су били готови учинити сваку жртву за њега.

Све ово садржава или боље рећи захтева дуже време, да се овако што може постићи, него које је Павле код њих провео доцније, када их је посећивао.

После тога, када је Варнава одвео Павла у Антиохију, његова служба за неко време нема посла са Галаћанима и ја их према том остављам за то време.

Од прилике три године по том Варнава и Павле буду послани од Духа Светога на први свој апостолски пут.

Прво оду на Кипар, на оданде у Перту памфилијску, из Перге у Антиохију писидијску, где је Павле проповедао по зборницама Јудејима и побожним јеванчицима.

Из Антиохије оду у Иконијум. У Иконијуму јеванчици и неверни Јудеји дигну заверу против њих и они ради сигурности уклоне се у градове ликаонске, Листру и Дерву и у *околину њихову* и ту су проповедали еванђелије. (Дела Ап. XIV. 6., 7.)

Неки мисле, да су Павле и Варнава у то време свога путовања обратили Галаћане.

Ово тврди Мекнајт, а усваја и Хорн (Horne).

Да то не стоји, доста је да напоменем, да су Павле и Варнава у бегању свом из Иконијума у Листру и Дерву пошли у правцу са свим противном од онога, који би их одвео у Галатију.

Читава тврдња ова оснива се на нетачном разумевању оригинала. У оригиналу стоји: „κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας, Λύστραν καὶ Δέρβην, καὶ τὴν περίχωρον“; у енглеском пак преводу: „They fled into Lystra and Derbe, cities of Lycaonia and unto *the region that lieth round about*, and there they preached the Gospel“. („Они побегоше у Листру и Дерву, градове ликаонске и *предео*, који лежи около њих и тамо проповедаху еванђелије“). Овај превод, у колико сам приметио, је једини, у којем се ова нетачност налази.*

Из Листре оду у Дерву, одатле опет у Листру, Иконијум и Антиохију. За тим кроз Писидију у Памфилију, Пергу и тада у Аталију. По том одпловише кући у Сирску Антиохију, свршивши тим свој први апостолски пут.

* Тромелијус у свом преводу са сирске верзије пише с пола (margo): „confugerunt in civitates Lukaonine Lystram et Derben pagos, qui sunt circa eas“.

Вредно је споменути и то, да, ма да се Мекнајт трудио да докаже, да су Павле и Варнава проповедали овом приликом Галаћанима, на другом месту тврди, да то не беше први пут проповедања Павлова Галаћанима. Он вели: „Држим за умесно закључивати, да је Павле после тога када је послат био у Тарс, да избегне гневу да је у Јерусалиму (Дела Ап. IX. 30.) одавно из Тарса, где се бавио неколико година, у Фригију и Галатију и то наскоро после оног пљачка у заносу“. Prof. to Gal. § 2.

Пет година после тога крене се Павле са Силом, али без пратње Варнавине по други пут на апостолско посланство. Овај пут предложио је Павле Варнави: „**возвращшесѧ подобаетъ посѣтити братїю нашѫ по всѣхъ градѣхъ, вонжде проповѣдахомъ слово ГДне, какw пребываютъ.**“ (Дела Ап. XV. 36.) Но како није хтео повести Марка, као што је захтевао Варнава, то се они растану. Павле узе Силу за свог сатрудника и они су заједно пролазили кроз Сирију и Киликију утврђујући цркве и саопштавајући им одлуке, које су донесене у Јерусалиму. (Дела Ап. XV. 23.)

За тим дођу у Листру, где Павле узме за свога сапутника и Тимотеја, пошто га је прво обрезао.

Овде су свршили главну намеру својега посланства, пошто су утврдили цркве у Сирији и Киликији и саопштили им „**хранити ѹставы**“ по прописима сабора јерусалимскога.

По свршетку ових апостолских дужности журно прођу кроз Фригију и Галатију у намери, да иду у лидијску Азију, али у овом беху спречени од Светога Духа; исто тако спречени од Светога Духа, да иду у Витинију, дођу у Мизију и одande у Троаду.

Овде им се придружи Лука, писац *Дела*.

Ни једна тачка од овде наведених историјских чињеница не противи се нашој претпоставци о времену обраћања Галаћана, него баш говори за њу.

Олферд (Alford) у свом изврсном коментару на грчки Нови Завет, овако примећује о овом путу кроз Фригију и Галатију: „Ова летимична нотица о таком путу, на коме држимо да се много шта догодило, као: оснивање цркава у Галатији и Фригији, болест апостолова, о којој се говори у Гал. IV. 13: „**дѣлѧ дх҃а й дѣйствовавїе сїлы**“ (Гал. III. 5.); љубав и нежност указана према Павлу у болести му (Гал. IV. 14—16), изгледа ми, да доказује, да историописац Дела није био с Павлом за време овога дела путовања његова“.

Ја сам већ покушао да докажем, да је споменути рад Павлов морао толико времена обухватати, да је сасвим невероватно, да се то могло догодити на тако кратком путу, као што изгледа, да је био овај.

Претпоставка Олфердова чисто је хипотетичка и баш се не слаже са јасним продужењем приповедања у Делима. О Павлу историописац Дела говори, како је обилазио градове у Сирији и Киликији налажући им „**хранити ѹставы**“, који беху одређени од апостола и стараца у Јерусалиму. Вредно је споменути, да овде изгледа да је нека збрка стихова у тексту, какав данас имамо, и лорд Беринги (Baring-ton) у својим „Misc. Sacra“ (што наводи и Пели (Paley) са одобравањем) вели, да су на овом месту поремећени стихови и да 4. и 5. стих XVI. главе треба да долазе после последњега стиха XV. главе. Ова примедба изгледа да је у главном коректна, но ја не држим за нужно претпостављати, да су стихови ови доиста поремећени. Историописац приповедивши нам о главној сврси апостоловој у Сирији и Киликији, узима згодну прилику да спомене врло важан догађај о младом ученику Тимотеју. За тим пре него што би почео даље приповедање, рекапитулира мало потпуније рад Павлов, који се састојао и у предавању устава, који су упућени „**сѫщымъ во Антіохіи и Сѵріи и Кілікіи братіамъ, їжє ѿ ѩзы́ковъ**“.

За тим наставља даље приповедање и описује пут (по свој прилици брзи пут, „**прошедше Фрѵгію**“ . . .), на којем се не спомиње никакав догађај све до доласка у Троаду. — (Види Paley, Horae Paul. ad Gal. No. XI.)

Овде им се прикључи Лука и приповедање одатле почевши добија карактер, да је написано од сапутника Павлова. (Дела Ап. XVI. 11.)

Из свега реченог излази, да су Галаћани обраћени од Павла за бављења му у Тарсу, јер је он у Тарсу био без спомоћника и тамо је провео дуже време, које је нужно било за обраћање Галаћана.

ПОВЕРЕНИЦА

ЊЕГОВОЈ СВЕТОСТИ ПРЕУЗВИШЕНОМ ГОСПОДИНУ

ГЕОРГИЈУ БРАНКОВИЋУ

ПАТРИЈАРХУ СРПСКОМ.

Ваша Светости, најмилостивији наш Архипастиру!

Смерно потписани *представници месне српске православне црквено-школске општине*, поводом „Стражиних“ et consortes бесомучних и клеветничких нападаја на узвишену личност Ваше Светости, *једногласно решисмо: Вашој Светости најгоднију синовну повереницу и захвалницу изрећи на благом и очинском свестраном старању Ваше Светости, које је Ваша Светост око бољитка и напретка народног и уређења народно-црквене нам автономије уложити благоизволела;* с тим тврдим уверењем, *да је свестан народ наш*, — не слушајући на којекакве лажне новинаре, — *свагда био и увек ће бити и непоколебимо стојати уз свога љубезнога св. Патријарха Георгија*, и Вашу Светост у свима народним подузећима истрајно и са највећим одушевљењем потпомоћи.

Молећи Вашу Светост, да благоволи милостиво примити и ову нашу препонизну представку, и целивајући св. десницу Ваше Светости, јесмо са најдубљим страхопоштовањем

Вашој Светости

У *Шандору*, 25. новембра 1893.

Најпокорније слуге:

Парох Милош Пилић с. р. председник; *Милош Кутузов* с. р. подпредседник; Милош Милутиновић с. р. одборник; Милан Пилић с. р. одборник; Милан Исаков с. р. одборник; Никола Чампраг с. р. одборник; Гига Лазић с. р. одборник; Арсен Мијатов с. р. одборник; Гига Мијатов с. р. одборник; Панта Пилић с. р. скупштинар и управитељ школски; Самоило Арацки с. р., Војин Арацки с. р., Васа Марјанов с. р., Младен Пилић с. р., Јаша Релић с. р., Иса Чампраг с. р., Ђура Пилић с. р., Ђука Исаков с. р., Пера Сувајџић с. р., Сава Чампраг с. р. одборник и старатељ; Милан Дујић, Јеврем Звекић, Сава Ракић, Миша Звекић, Гавра Исаков, Тима Исаков, Мита Звекић, Милош Крњајски, Никола Сувајџић, Моја Звекић, Милан У. Исаков, Рада Звекић, Тоша Крњајски, Милош Мијатов, Сима Огњанов, Јова Исаков, Кристифор Мијатов, Милош Мирков, Аркадија Чампраг,

Ђура Пилић иеромонах.

ОСВЕЋЕЊЕ МОНАШКЕ ШКОЛЕ У МАНАСТИРУ ХОПОВУ.

(Свршетак).

Иза г. Вујића, најави у име гимназије посадске, професор г. *Милан А. Јовановић*, радост гимназије те, што је добила другу, која ће такођер да шири у народу просвету, а која је нама тако потребна, и за то јој кличе: нека живи, нека цвета, нека напредује.

Сад изађе пред Његову Светост г. *Стеван В. Поповић* и у име Текелијиног завода рече:

„Ваша Светости! Похитао сам са крајњег окрајка православнога Српства, а из престонице миле нам отаџбине, да се именом старе, славне и далеко видне и велике српске народне задужбине једне, да се именом Текелијиног завода поклоним смерно и радосно овој најмлађој културној установи нашој српској — православној монашкој школи у овој истој обитељи.

Као предстојник Текелијанума поздрављам именом тога просветног и васпитног завода нашег овај најмлађи расадник српске просвете и желим му од срца и учитељима и ученицима: да се испуне апостолском ревношћу св. Саве, узоритим родољубљем Саве Текелије, смиреношћу архимандрита Рајића и ученошћу и мудрошћу Доситијевом, да под моћним окриљем Ваше Светости и св. Синода, трајном и родољубивом потпором свију св. обитељи наше митрополије, приближују се оној узвишеној цељи, коју им је поставила Ваша Светост при оснивању а означ-

чила при овом свечаном отварању монашке школе — на славу божју и на корист нашег милог народа.

Честитајући ово свечано отварање, молим Вашу Светост, да ми подарите Ваш свети архијерејски благослов, да га понесем и предам оној великој и исто тако светој народној кући, која у далеком и великом свету неје трипостасном Богу, а служи просвети српскога рода“.

После ових говора, које је скупљени народ махом саслушао и примио са задовољством и уживањем и говорнике поздрављао са усклицима одобравања, вратила се Његова Светост у цркву, а после у манастирске одаје, где је прегледала станове питомаца монашке школе и све просторије, које припадају школи тој, испитујући у којем се реду ове као и питомци налазе.

У 1 сахат би свечан ручак, за којим је Његова Светост одушевљено наздравила Његовом ц. и кр. апостолском Величанству и премилостивом владару нашем Францу Јосифу I., која је здравица стојећки саслушана и прихваћена са „многа љета“ по арији царске химне, и са бурним клицањем „живио“.

Стојећки је саслушана и бурним клицањем прихваћена здравица Његовој Светости, коју је изрекао домаћин и управитељ школе архимандрит г. *Дотић* овако:

„Ваша Светост! Дозволите и благословите!

Још се у старија времена осјетила велика потреба, да наше манастирско свештенство на већи степен образованости подићи треба. Покушавали су наши претци подизати школе за изображавање ман. свештенства, али се те школе у оно вријеме нијесу могле лако одржати ни издржавати. Последња така школа била је овђе у ман. Опову под честитијем и вреднијем настојателем пок. игуманом Принцем Радићем.

У новије — а особито у најновије вријеме почело се код нас на све стране викати и вапити, да би требало за наш монашки подмладак школу основати; — али није било ува, да би јаук чуло. Та сво видимо, господо моја, да наша висока земаљска влада чак о шегртима бригу води, да се што боље изобразе, па како би ми смјели допустити, да нам чувари прађедовскијех задужбина и светиња српскијех на измаку 19. вијека у тами и незнању чаме и живот свој у незнан проводе?!

Али, милост божја и воља народа направише од таме свјетлост!

Милошћу божјом а вољом народа би изабран за поглавицу наше цркве Његова Светост наш дични патријарх Георгије, под чијом се мудром управом сто у најкраћем времену толике приновс на нашем црквено-народном пољу учинише, на ће се још и учинити. Хоће ако Бог да!

Господо моја! За овака вриједна и славна Архиепископа и Митрополита, за овако дична српскога патријарха, за овако одушевљена Србина, за овако добра духовнога оца, који заиста о својијем духовницем чадима очинску бригу води, молимсмо се Творцу Свевишњему: да на много година под богатијем и моћнијем окриљем својијем уздржи драгоцјени живот Његове Светости, да му Свемогући благослови све племените намјере Његове и пожини Га на дику, понос и корист наше свете православне матере цркве и милог српског народа! Живила Његова Светост, дични српски патријарх Георгије на многаја љета!!!“

Клицању и радости би краја, када уста г. прота Вучковић и напи у здравље и изрази у леним кићеним речима благодарност манастирским настојатељима митрополије карловачке, на жртвама, које на позив Његове Светости вољно и радо принесе на оснивање и које ће принашати на даље издржавање основане монашке школе.

Здравица се г. Вучковића дошала врло, јер је лепо и — наречена, а јер су настојатељи и заслужили, да им се кликне: живели!

Наздрављено је, за тим, изасланицима из Србије, карловачке богословије и наших гимназија, а посебно г. Стеви В. Поповићу као заступнику Текелијанума.

Наздрављено је и претставницима власти и области, присутнима и претстављенима у особама г.г. дичних и честитих чиновника и родољуба Светозара Косановића и Андрије Милића из Прига.

Г. синђел Виктор наздравио је са дубоким поштовањем и изразом најискреније признања светлој звезди у калуђерству нашем, признатом наученьаку архимандриту високопреч. г. Руварцу, која је здравица са бурним усклицима примљена.

Г. протојереј Васа Николајевић наздравио је поново Његовој Светости истакнув досадање заслуге св. патријарха Георгија на пољу просветног напретка наше, и жалећи, да се све жеље и намере Његове Светости испуне, јер ће бити на славу цркве и корист народа.

Његова Светост, изразив, да ће ова своја обећања, ако му Бог живота подари, и испунити

и на делу извршити, а поздрављена и усљед тога бурним усклицима, — диже трпезу, и тиме завршн и тај део свечаности отварања и освећења монашке школе у Хопову.

У 4 сахата отпутова Његова Светост уз звоњење звона и клицање радосног свештенства и народа, к' дворима својим у — Карловце.

И овај извештај, као и сваку реч о Његовој Светости, завршимо од срца са: Живела Његова Светост, св. патријарх наш Георгије! Јер његов живот — богат је рад, а тај рад — богата ће бити жетва и цркви и народу православном српском.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Избор протопресвитера у Вршцу.**) У уторак 14. децембра о. г. извршен је у Вршцу *избор вроте вршачког* под руковођењем конзисторијалног повереника *Јосифа Јорговића*, игумана манастира Бођанице. Гласало је свега 110 вршачких скупштинара и 48 изборника из вршачког протопресвитерата, свега 158 бирача. Од тројице кандидата, који су били приступљени овом избору, добио је: *Живојин Милић*, протонамесник и парох вршачки, 97 гласова; *Александар Стојадиновић*, прота белопркванскн и администратор протопресвитерата вршачког, 59 гласова; а *Ђорђе Стајић*, парох из Иланце, није добио ни један глас. Осим тога предана је једна празна гласачница, а на једној била су исписана два кандидата. По томе ни један кандидат није добио прописане две трећине гласова, те ће епархијска конзисторија једног од двојице кандидата именовати за проту вршачког.

— (**Нови српски правосл. архимандрити**). У прошлом броју јавили смо, да је протосинђел и управитељ монашке школе у манастиру Хопову, г. *Исак Дошен*, произведен од Његове Светости српског патријарха Георгија за *архимандрита* 12. о. м. приликом отварања монашке школе; а сад доживљено, да је високопреосвећени епископ пакрачки Мирон Николић на св. Николу произвео за *архимандрита* протосинђела *Анатолија Јанковића* и поверио му управу манастира Ораховице.

ЧИТУЉА.

— († **Јеротеј Белић**) *јеромонах манастира Јаска*, прем'нуо је 13. децембра о. г. у Земуну у 38-ој години живота свога. Умрло је код својих родитеља и браће у Земуну. Покојник је ступио у монашки чин у манастиру Јаску 1881. године. Био је ревностан калуђер, а осим манастира Јаска провео је неко време и у манастирима Шишатовцу, Кувеждину и Великој Ремети. На опелу му служило је шест свештених свештеника и пет јерохонаха под начелништвом протопресвитера земунског Јефтимија Вукадиновић. Опроштајну реч говорио је јерохонаха Нестор, управитељ манастира Фенека. Нека је вечан спомен јерохонаху Јеротеју!

Књижевна објава.

Књига: „Светога Јована Златоустога шест књига о свештенству“ у штампи је и *вреталатницом* ће је добити, чим буде готова. **До сад их се није много пријавило, може се дакле још пријављивати.**

Карловци на св. Игњатију 1893.

Прота **Јован Вучковић.**

ОГЛАСИ.

Бр. 1787/Е. К. 307. ех 1893.

СТЕЧАЈ. 196 3 3

Овијем се расписује стечај на *парохију* III. разреда у *Славском Пољу*, протопресвитерата кирнско-глинскога.

Интеркалара нема.

Рок пријавама 31. дец. 1893. по ст. кал.

Из сједнице Епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане у *Плашком*, 25. нов. 1893.

Михаило с. р.,
Епископ горњо-карловачки.

СТЕЧАЈ. 204 1—2

По налогу Сл. ЕПИО бр. 427./ЕПИО 333. ех 1893, овим се ради сталног попуњења на управљено *учитељско место у Срп. Боки* стечај расписује.

Плата је: 400 фор., слободан стан, 4 ланца ливаде и $^1/_2$ ланца баште (ван села), на коју земљу учитељ има кр. порез плаћати; од вел. укопа 1 фор., а од малог укопа 50 нов.; и зимњи огрев.

Учитељ је дужан све предмете вис. уредбама прописане предавати; деку у цркв. појању

обучавати, десну певницу држати и перо у седницама бесплатно водити.

Рок стечају траје 6 недеља, од дана оног, када овај стечај буде у „*Срп. Сиону*“ увршћен.

На ово место компетовати могу само они, који су у Сомбору за учитељско звање оспособљени и који су као такови положили испит из државног језика.

Молбенице се имају слати на потписаног председника.

Из седнице школ. одбора, држане у *Срп. Боки* 14. децембра 1893 год.

Петар Топаловић, привр. учитељ иперовођа.

Трифун Богдан, председник.

СТЕЧАЈ. 203 1—2

За више разреде основне женске школе у *Бачком Петровом Селу* тражи се *учитељица*.

Плата је учитељици годишње 300 фор. и у име стана 50 фор. а вр.

Рок стечају 6 недеља од дана првог увршћења.

Приметити се има, да на тима разредима већ дела гђца учитељица Јелена Кекињева на потпуно задовољство своје предпостављене школске власти.

Из седнице м. школ. одбора у *Бачком Петровом Селу* 16. (28.) децембра 1893. држане.

Панта Поповић, парох, протседник м. шк. одбора.

Милош Алексић, срп. нар. учитељ и управитељ школски, перовођа м. ш. одбора.

Е. 978 ex 893./к. 847.

СТЕЧАЈ. 202 1—3

На место *протопрезвитера-пароха* и уједно на место *сист. прот. намесника у Араду* овим се отвара стечај.

Стеченици имају своје добро инструиране молбенице путем својих предпостављених власти до 31. јануара 1894. год. потписаној конзисторији поднети.

Из конз. седнице држане у *Темишвару* 14. (26). децембра 1893. год.

Епарх. конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 200 2—3

На ново установљену мешовиту школу I и II разреда расписује се стечај и тражи *учитељица*.

Плата је 300 фор. а. вр. или 600 круна годишње, слободан стан са две собе, кујном, комором, баштом и огревом.

Изабрана учитељица биће дужна све школском уредбом прописане предмете предавати и женску децу свих разреда у ручном женском раду обучавати.

Молбенице се имају најдуже до 14. јануара 1894. школском одбору послати, а избор ће се 16. јануара 1894. обавити.

Из одборске седнице држане у *Десци* (Deszk, per: Szöregh, via: Szeged) 5. децембра 1893.

Платон Ј. Подградски, учитељ-перовођа.

Лаза Рус, председник.

СТЕЧАЈ. 201 2—3

На основу решења Сл. Епарх. Школ. Одбора бр. 213/179. ех 1893. расписује се стечај за *учитељицу на срп. нар. вероисповедној школи у Пивницама* (Бачка)

Плата је 400 фор. у готовом новцу, слободан стан из две собе, кујне, коморе, штале и баште. За огрев (свој) два хвата сламе.

Изабрана учитељица спада у дужност све законом прописане предмете у школи предавати, додељену децу јој у пјешњу обучавати и поучавати (женску) школу држати.

Молбенице ваља до св. Богојављења послати, када ће се и избор обавити.

У *Пивницама* (Бачка) 11. децембра 1893 г.

Лазар Димић, перовођа.

Ђ. Добројев, парох и председник школског одбора.

Јавна дражба. 198 3—3

Срп. правосл. црквена општина у *Каћу* издаваће своју на пијаци лежећу *кућу* (бивши шилдгерехтигкајт) за гостионицу или за другу какву радњу и трговину, састојећу из 5 соба, с кујном, шпајзом, зиданом леденицом и заједно с касапницом на 3 године, 2. (14.) јануара 1894. г. у 2 сата после подне на јавној дражби под закуп.

Закупници дужни су положити 25 ф. а вр. или 50 круна у име пошманлука. Ближи услови могу се сазнати у писарници срп. прав. црквене општине у Каћу.

Из седнице срп. правосл. црквене општине држане у *Каћу* 29. октобра 1893.

Председништво.

„Српски Сион“ излази свако недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.